

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XXIV
2011

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cronologia vieții literare românești : perioada
postcomunistă / coord.: Eugen Simion. - București :
Editura Muzeul Literaturii Române, 2014-
vol.

Vol. 24 : 2011 / A.C. Cofan ; coord. red.: Lucian
Chișu. - 2023. - ISBN 978-973-167-678-4

I. Cofan, A.C.

II. Simion, Eugen (coord.)

III. Chișu, Lucian (coord.)

821.135.1.09

Tehnoredactor: Mihăiță Stroe

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

A.C. COFAN

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XXIV

2011

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2023

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Configurarea anului literar 2011 din *Cronologia vieții literare românești*, o cercetare asupra publicațiilor culturale începută cu mult timp în urmă și având ca punct inițial anul 1944, se bazează, în noua fază a proiectului, pe un număr de șaisprezece publicații din diferite centre culturale și universitare ale țării, și anume: *Adevărul* cu stop cadru pe *Adevărul literar și artistic* (suplimentul cultural la *Adevărul*), *Apostrof* (Cluj), *Caiete critice* (București), *Contemporanul* (București), *Contrafort* (Chișinău), *Convorbiri literare* (Iași), *Cultura* (București), *Dilema veche* (București), *Euphorion* (Sibiu), *Familia* (Oradea), *Observator cultural* (București), *Orizont* (Timișoara), *România literară* (București), *Steaua* (Cluj), *Vatra* (Tg. Mureș), *Viața Românească* (Iași). Pe cât se poate direct constata nu a fost lăsat deoparte niciun centru cultural important, din cele care ar da tonul și ar face muzica. Atâtea câte sunt, aceste publicații culturale formează practic un tablou cultural extrem de amplu și bogat, o adevărată frescă socială, ideologică și culturală, agitată de polemici de idei și obsesii tematice precum exilul, literatura migrantă, topuri și ierarhii axiologice, libertatea în arta postcomunistă, confuzia valorilor și revizuirea îndârjite ale scriitorilor din fostul regim, căutarea identității și recuperarea memoriei, cultura pop versus cultura elitistă (există încercări teoretice de lărgire a canonului literar), o vogă a discursurilor identitare (a ceea ce înseamnă românitate, a modului cum se definesc românii raportat la ceilalți), scandalul Premiilor USR, demisia solidare și de protest față de o conducere abuzivă a președintelui în funcție al USR, Nicolae Manolescu, chestiunea dureroasă a plagiatelor. Pe piața editorială, marile și „bătrânele” edituri, Cartea Românească, Polirom, Nemira, RAO, Brumar, Dacia au ajuns să fie concurate de edituri mai mici, tinere, dar cu ambiție mare, precum Herg Benet, Casa de Pariuri literare, Casa de Editură Max Blecher, Charmides, PandoraM, Tracus Arte, Aius Printed, Aula, care și-au dovedit valoarea prin cărțile și studiile tipărite, mare parte câștigătoare de premii literare. Astfel, anul 2011 s-a dovedit a fi un adevărat „festin de cărți”, cum spune undeva un tânăr critic, și de evenimente editoriale. A alcătui o istorie literară și culturală a publicațiilor dintr-un moment al vieții literare și culturale seamănă cu o „ars moriendi”, dar și cu o „ars memorandi”.

Examinând tabloul cultural mai de aproape, se vede clar cum aserțiunea istoricului literar Nicolae Florescu despre dispariția criticii de întâmpinare („Presa a înlăturat cu nonșalanță din coloanele ei active, în ultimele decenii, critica de

întâmpinare.” - *Înapoi la Aristarc*, vol. I, 2009: 12) este contrazisă practic, fiindcă se regăsește, în toate revistele culturale examinate, o efervescentă activitate de recenzare, cronici, comentarii și articole de critică, ale câtorva din cei mai buni cronicari ai perioadei, lansați postdecembrist, majoritatea buni cunoscători ai teoriei literare, având la activ studii și cărți publicate, bine „implementați” în sistemul universitar, promovând ceea ce numea altădată Thibaudet „critica universitară”, dar dublată de multe ori de ardentă „critică de luptă”. Cercetători din cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” (dar și din alte centre de cercetare din Iași, Cluj, Sibiu) sunt „pe baricadele” demonstrațiilor analitice și sintetice, prezenți număr de număr în publicațiile culturale fie ca autori recenzați, fie în postură de cronicari, în *Cultura*, *Observator cultural*, *România literară*, *Caiete critice*, *Euphorion*, *Viața românească*. Alături de tineri cercetători precum Paul Cernat, Bianca Burța-Cernat, Mihai Iovănel, George Neagoe, Teodora Dumitru, Raluca Dună, Cristina Balinte (contributor mai ales la anchete literare), Oana Safta (în poziție de contributor la ediții critice), Andrei Terian, Antonio Patraș, Bogdan Crețu, îi regăsim și pe cei „din vechea gardă” precum d-l Ionel Oprișan, Nicolae Bârna, Pavel Țugu, Iordan Datcu, Marin Diaconu, Nicolae Mecu, Lucian Chișu.

Există o unanimitate a părerilor critice, cum că anul anterior, 2010, a fost un an literar bogat și plin de apariții de cărți valoroase, în poezie, roman, critică, istorie literară, eseuri, venind dinspre generația 60, 80, 90 și douămiiistă; toate acestea în pofida crizei, într-un cuvânt există dovada peremptorie a unui „festin de apariții editoriale”. În poezie au apărut și au fost dezbătute în mai toate publicațiile culturale importante: *cartea Alcool* de Ion Mureșan, *Patria mea A4* de Ana Blandiana, *Moartea parafină* de Robert Șerban, *Pe prag (Vale-Deal)* de Liviu Ioan Stoiciu, *Femeia despre care scriu*, de Nicolae Coande, *nimic* de Mircea Cărtărescu, *de-a viul* de Th. Dună, *Mișcări de insectă* de Ionel Ciupureanu, *Femeile din secolul trecut. Poezii noi (2004-2010)* de Mircea Dinescu, *Versete de unică folosință* de Mircea-Horia Simionescu, *Sebastian în vis* de Radu Vancu, *Pavor nocturn* de Dan Sociu, *Instituția moartă a poștei*, de Ionuț Chiva, *Orice. Uverturi și reziduuri*, de Sorin Gherguț, iar la debuturi în poezie, trebuie să adăugăm la listă *Umilirea animalelor* de val chimic, *Marea Pipeadă* de Iulia Militaru (Ed. Brumar), *...și toată bucuria acelor ani triști* de M. Duțescu, *apasă* de Sorin Despot (câștigător al Premiului USR pe 2010, un premiu „dublu jurizat”), *Divina Comedie*, de Medeea Iancu, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Tracus Arte, 2011) de Andrei Dosa, *Poema desnuda* (CR, 2011) de Crista Bilciu, *copci* (Casa de Editură Max Blecher, 2011) de Matei Hutopilă. La capitolul „romane” există adevărate „izbânzii ale anului 2010”: *Rădăcina de bucsau* de O. Nimigean, *Gde Buharest* de Constantin Stan, *Noapte bună copii!* de Radu Pavel Gheo, *Amor intellectualis* de Tudor Vianu, *Ana Maria și îngerii* de Radu Aldulescu, *Cămașa în carouri* de Doina Ruști, *Domnul K. eliberat* de Matei Vișniec, *Ambasadorul invizibil* de Nichita Danilov,

Camionul bulgar de D. Țepeneag, *Fluturele negru* de Radu Paraschivescu, *Provizorat* de Gabriela Adameșteanu, *Așteptând ceasul de apoi* de Dinu Pillat, *Viața lui Kostas Venetis* de O. Soviany, *Un om din Est* de Ioan Groșan, *Minoic* de Caius Dobrescu, *Când ne vom întoarce* de Radu Mareș, *Apropierea* de Marin Mălaicu-Hondrari. Debuturi în proză de care au stârnit interesul cronicarilor sunt *Capela excomunicaților* de Adrian Buzdugan, *Fuck Tense*, de Bogdan Lipcanu, *Fleisz* de Dénes Jónás (pe care Raluca Dună îl face praf, în ciuda faptului că a apărut cu susținerea lui Alexandru Mușina). La scrieri memorialistice, a fost socotită cartea anului, ce a provocat un adevărat *maelström* în viața literară, *Viața unui om singur* de Adrian Marino, la care s-a adăugat „o carte a răfuieiilor și frustrărilor personale”, *Trădarea criticii* de N. Breban; pe deasupra, o altă carte dură de amintiri, „un veritabil seism” este cea a lui Niculae Gheran, *Arta de a fi păgubaș. Oameni și javre* vol. 2. În fine, la cartea de eseu, avem remarcabila *Narcotice în cultura română* de Andrei Oișteanu. La critică și istorie literară au apărut valoroase studii precum *G. Călinescu. A cincea esență* (CR, 2009) de Andrei Terian, despre care rafinatul critic clujean Al. Cistelean susține că este „o mare lovitură interpretativă”, *Poștalionul cu boi* (2011) de Mircea Iorgulescu, *Phallusiada sau epopeea iconoclastă a lui Ion Creangă* de Ion Pecie (Tg. Jiu, 2010), *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Iași, 2011) de Eugen Simion. Iar la debuturi în critică se pot înregistra *Eu, Autorul. Reprezentări auctoriale în literatură și pictură* (Tracus Arte, 2010) de Raluca Dună (un debut în critică premiat), Bianca Burța-Cernat, *Fotografii de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (CR, 2011). *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes) de Anca Hațiegan, *Banul de aur sau Viața din opera lui Ștefan Bănulescu* (Ed. MLR, 2010) de Bogdan Popescu, *În căutarea centrului pierdut* (Grupul Editorial Art, 2011) de Corina Ciocârlie, *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Inst. European, 2011) de Cătălin Ghiță. Deși parcă nu ar merita nicio oprire asupra lor, totuși e necesar să arătăm că au existat și obiecții serioase, din spectrul criticii de respingere, asupra unor cărți proaste precum *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* (CR, 2010) de Radu Cernătescu, nu a existat numai un cor asurzitor de laude și aprecieri; Andrei Terian cel care își asumă sarcina decapitării cărții proaste nici nu o consideră o carte de istorie literară, fiindcă este subminată de „documentarea insuficientă” și de „arbitrariul manierei de interpretare”, iar sentința finală cade ca o ghilotină: „una din cele mai proaste cărți ale anului 2010”.

Dincolo de aniversări – sărbătorite cum știu mai bine intelectualii prin cărți, monografii, simpozioane, conferințe și studii - (Mircea Horia Simionescu – 83 de ani; Mircea Martin – 70 de ani cu un studiu dedicat lui de Virgil Podoabă; Mircea Ivănescu – 80 ani, aniversat de *Observator cultural* etc) și centenare (Mihail Sebastian care se bucură de Colocvii internaționale în Israel; Emil Cioran – cu ideile lui antisemite și pronaziste din tinerețe în jurul căreia se învârt

majoritatea dezbaterilor, poziționărilor și polemicilor din Franța, Germania și România de-a lungul a cel puțin jumătate din anul 2011), de omagieri (75 de ani de la nașterea lui Marin Sorescu, m. 1996, aniversat la Academie ca o recunoaștere a valorii operei sale) și necrologuri (se sting în acest an: Romul Munteanu, Alex Leo Șerban, M.H. Simionescu, Fănuș Neagu, Mircea Ivănescu etc), peste toate acestea plutește umbra neagră a dosariadei CNSAS. Au loc dezvăluiri spectaculoase care țin prima pagină a revistelor de cultură (precum *România literară*, unde Nicolae Manolescu publică, sub aparențe de justiție, pagini din colaborarea lui Ion Groșan cu Securitatea), dar și în cotidiene precum *Adevărul*. Sunt atinși de vitriolul acuzațiilor: Mircea Iorgulescu (acuzat de turnătorie față de Bujor Nedelcovici), Șt. Aug. Doinaș (al cărui dosar de securitate îl prezintă echidistant George Neagoe), prozatorul Ioan Groșan (în apărarea căruia sar, totuși, destui confrăți, în frunte cu Ovidiu Șimonca, ce se declară în dezacord total cu procedeele directorului revistei *România literară*), poetul maramureșan Ioan Es. Pop, prozatorul Nicolae Breban (în apărarea căruia au sărit destui confrăți Alex Ștefănescu, Eugen Simion, Ion Groșan, Augustin Buzura, Liviu Ioan Stoiciu) etc O adevărat vânătoare de vrăjitoare din care nimeni nu scapă de fierul înroșit al pățării reputației prin calomnie sau pur și simplu printr-o înțelegere maniheistă a lucrurilor! Ceea ce-l determină pe temperatul critic Eugen Simion să exclame cu amărăciune (legat de cazul Nicolae Breban): „Trebuie să existe o instanță care să stabilească vinovăția și apoi să publice informațiile. Cine mai repară o imagine stricată?”

A.C. Cofan,
C.S.III

IANUARIE

4 ianuarie, marți

• [„Adevărul”, Anul XVIII, Cotidian, fondat în 1888, 40 de pagini, format A3; Redactor-șef: Grigore Cartianu, Redactori șefi-adjuncți: Liviu Avram, Alin Paicu, Lucian Pop, Andrei Velea] Sunt anunțate de către Simona Chițan câteva proiecte editoriale, sub titlul *Cărțile anului 2011*, care cuprind noi volume, în pregătire, de Gabriel Garcia Márquez, Orhan Pamuk și Mario Vargas Llosa; astfel, scriitorului columbian Gabriel Garcia Márquez îi apare în limba română, la editura RAO, compilația de texte scrise pentru a fi citite în public *No vengo a decir un discurso (Nu vin să țin un discurs)*, iar Humanitas publică *Visul celtului* de Mario Vargas Llosa (printre alte 200 de titluri noi), iar din seria Paul Coelho, începută în 2000, s-au tradus deja 12 titluri și, la sfârșitul anului 2010, s-au vândut un milion de exemplare din scriitorul brazilian; iar la Polirom apar integrala prozei scurte a lui Samuel Beckett, *Opere I* și romanul *Istanbul* de Orhan Pamuk, plus *Carnetul auriu* de Doris Lessing, printre multe altele.

5 ianuarie, miercuri

• [„Adevărul literar și artistic”, Supliment săptămânal gratuit, apare miercuri, Anul XVIII, 16 pagini, se distribuie gratuit, numai împreună cu ziarul «Adevărul», format A3; apare la București; Redactor-șef: Cezar Paul Bădescu, Senior editor: Mircea Vasilescu, Redacția: Simona Chițan, Dan Bolcea, Diana Ionescu, Doinel Tronaru, Ana-Maria Onisel] La rubrica „adevăruiri de altădată”, sunt împărtășite cititorilor cronicile semnate de Șerban Cioculescu în *Adevărul* din 1935, aici o recenzie a criticului la romanul *Donna Alba* de Gib I. Mihăescu: „După ce s-a situat în literatura noastră post-belică în fruntea nuveliștilor cu *La Grandiflora* și *Vedenia*, specializându-se oarecum în psiho-patologie sau în nevrozele sexuale, d. Gib I. Mihăescu – ca să întrebuițăm o expresie sportivă – a abandonat categoria ușoară sau semi-grea a nuvelei, încercându-se în roman.” □ Eliza Zdru realizează un medalion comemorativ al artistului plastic, grafician și ilustrator, *Marcel Chirnoagă* (1930 – 2008) a cărui sursă principală de inspirație a fost literatura, căci a conceput o serie impresionantă de gravuri pentru opere precum *Infernul lui Dante* (1980), *Don Quijote* (1984), texte biblice (seria *Apocalipsa* – 1993); lucrările lui sunt expuse în marile muzee sau spații de expoziție din Biblioteca Națională din Paris, Cabinetul de stampe din Berlin, Muzeul Pușkin din Moscova ori Muzeul Uffizi din Florența. □ Un eveniment editorial, prezentat de Simona Chițan, este publicarea pentru

prima dată în limba română a integralei prozei scurte a lui Samuel Beckett, laureat al premiului Nobel pentru Literatură (1969); acesta este primul din „seria de autor Samuel Beckett” proiectat de editura »Polirom în cinci volume, care să reunească povestirile și nuvelele din întreaga perioadă de creație a autorului, „oferind o perspectivă de ansamblu asupra evoluției temelor, a personajelor, a limbajului și a modalităților stilistice specifice operei sale”; primul volum include texte inedite scrise în limba franceză (traducere de Ileana Cantuniari) și în limba engleză (traducere de Veronica D. Niculescu). (articolul *Integrala Beckett*) □ Este semnalată de către Ionela Roșu o reeditare a poeziilor lui Mihai Eminescu, publicată de editura Adevărul Holding, după ediția îngrijită de criticul Garabet Ibrăileanu, cu ilustrații semnate de A. Brătescu-Voinești; ordinea poeziilor din această ediție este cea a apariției lor în reviste, ce corespunde, în mare, cu ordinea compunerii lor, cu toate că, arată criticul G. Ibrăileanu, „Eminescu avea obiceiul să lucreze la mai multe poezii în același timp cu ordinea definitivării lor.” (articolul *Reveriile unui poet*) □ Cezar Paul-Bădescu notează «*Perle*» de la televizor, înștiințând cititorii că, în cursul anului trecut, „Consiliul Național al Audio-vizualului (CNA) a dat publicității un raport despre cum se vorbește la televiziunile noastre, bazat pe o monitorizare realizată de o echipă de cercetători de la Institutul de Lingvistică «Iorgu Iordan – Al. Rosetti», condusă de Rodica Zafiu. Din acest raport reiese că, din păcate, se vorbește foarte prost românește la posturile de televiziune de la noi.”

6 ianuarie, joi

- [„Adevărul”] Ana-Maia Onisei face stop-cadru asupra volumului *Istoria benzii desenate românești. 1891-2010*, apărut la editura Vellant, în care sunt incluse și două povești despre Nicolae Ceaușescu care participă la o vizită de lucru în iad, iar Ion Iliescu este reprezentat alături de un porc, în două benzi desenate care datează din 1992 și 1996. (articolul *Ceaușescu și Iliescu, ironizați în benzi desenate*)

7 ianuarie, vineri

- [„Adevărul”] Articolul colectiv *Mark Twain, abuzat de corectitudinea politică*, semnat de Dana G. Ionescu și Ana-Maria Onisei, aduce argumente critice împotriva noțiunii de „corectitudine politică”, ca urmare a faptului că editorul Alan Gribben, coordonator al ediției și specialist în opera lui Mark Twain, consideră cuvintele „cioară/ negru” („nigger”) și „sclav” („slave”) nepotrivite într-o nouă ediție și că ar trebui excluse din *Aventurile lui Huckleberry Finn* și *Aventurile lui Tom Sawyer*, fiind ofensatoare pentru o anumită categorie de cititori; reacțiile critice din presa internațională n-au întârziat să apară, dar sunt citate mai ales părerile criticilor români; astfel, Nicolae Manolescu a declarat pentru *Adevărul*: „Editorul care vrea să facă o astfel de înlocuire este un cretin sinistru. E ca și cum aş pune în gura lui Ștefan cel Mare cuvinte care au intrat în

limba română în secolul XX și l-aș face să vorbească despre drepturile omului, referindu-se la boierii pe care-o tăia! Sau vorbim despre blogul lui Ștefan cel Mare!"; criticul Daniel Cristea-Enache comentează: „acțiunea ofensează chiar prietenia în alb-negru dintre Sawyer și Finn: una minunată tocmai prin aceea că surclasează diferențele de rasă și de statut social dintre cei doi.”; reputata traducătoare Antoaneta Ralian explică și ea: „De la bun început, de când a apărut «trendul» *political correctness* (îl numesc «trend» ca să mă încadrez și eu în «trendul» snob al folosirii abuzive a anglicismelor) am avut o reacție de respingere. Mi se părea o formă de ipocrizie crasă, tipic americană, o deviație, un reflex modern al vechiului puritanism cu restricțiile și inhibițiile lui nocive. [...] Nu cred că toate nedreptățile și persecuțiile pe care le-au suferit de-a lungul secolelor negrii și populația băștinașă de pe pământul devenit american pot fi corectate și eradicate pe cale semantică. Nu prin înlocuirea calificativului «negru» prin «om de culoare». [...] Și a-l epura, a-l cenzura pe Mark Twain în lumina corectitudinii politice mi se pare direct un sacrilegiu. Ca să nu mai vorbim de stupiditate. E o lipsă de respect, o meschinizare, o maculare a unui nume sacru în fața căruia ar trebui să se închine generații de cititori din lumea întreagă. Monștrii sacri trebuie lăsați să se odihnească în eternitate, cu geniul și cu păcatele lor. Vom ajunge să-l cenzurăm și pe Shakespeare? Și Othello era «om de culoare».”

• [„România literară”, nr. 1; Revistă a Uniunii Scriitorilor din România, anul XLIII, director Nicolae Manolescu, apare săptămânal, vineri, format A3, 24 de pagini; editată de Uniunea Scriitorilor din România și Fundația România literară; Redacția: Nicolae Manolescu – director, Gabriel Chifu – director executiv, Ionela Stanciu – secretar general de redacție, Marina Constantinescu – redactor, Luminița Corneanu – redactor, Ana Chirățoiu – redactor, Cosmin Ciotloș – redactor asociat, Angelo Mitchievici – redactor asociat; corectură Simona Galațchi și Nina Pruteanu, concepția grafică Mihaela Șchiopu, fotoreporter – Ion Cucu; corespondenți în străinătate: Rodica Binder (Germania), Gabriela Melinescu (Suedia), Libuše Valentová (Cehia)] În editorialul intitulat *Reforma școlii*, Nicolae Manolescu se arată preocupat de destinul școlii românești, analizând factorii care cresc performanțele școlarilor, (analiză provocată de organizarea testelor PISA): formarea profesorilor și remunerarea lor în consecință; corelația dintre lectură și reușita școlară și, nu în ultimul rând, învățământul de durată. □ Pornind de la sărbătoarea Saturnaliilor în lumea romană, în care se inversau rolurile sociale, Gabriel Chifu își elogiază criticii care au știut să se pună în pielea autorului (recte a sa) și să-l înțeleagă, și anume: Șt. Aug. Doinaș, Gabriel Dimisianu, Gheorghe Grigurcu, Dan Cristea, Nicolae Manolescu și recunoaște că: “Fără acești critici literari și fără mulți alții aș fi de neînțeles, aș fi lipsit de noimă. Povestea mea ca autor este, de fapt, povestea lecturilor îmbogățit oare cu care ei m-au onorat.” (articolul *O inversare de roluri*) □ Petru Cimpoeșu ține la modul ironic și ilar lecții unui tânăr autor despre relația cu criticii într-un text intitulat *Scrisoare către un tânăr din*

provincie: “Crezi cumva că te-aș putea ajuta? Firește, aș putea încerca. Îți promit, dar nu-ti pot garanta. Am un singur prieten între critici, care nu a scris niciodată vreo cronică despre vreuna dintre cărțile mele. Presupun că tocmai din acest motiv am rămas prieteni.” □ Pe pagina opusă, Mircea Mihăieș se oprește asupra celor mai interesante detalii din biografia lui Sam Watson despre capodopera cinematografică *Mic dejun la Tiffany*: relația de platou lui Audrey Hepburn cu actorul principal George Pipare, conflictual și infatuat; realizarea scenei petrecerii din apartamentul lui Holly Golightly etc (articolul *Mic-dejun cu Audrey (3)*) □ Gabriel Dimisianu evocă personalitatea lui Adrian Păunescu, poetul fiind deja în lumea umbrelor (noiembrie 2010), depănând amintiri mai puțin cunoscute și creionându-l în tușe complexe, opozitive: “Se vedea mereu în centrul lumii, era posesiv și achizitiv, însetat nu numai de laude, ci și de bunuri pământești de tot felul. Dar era și darnic, mai ales dacă putea să facă din dărnicie un spectacol. Devenea brusc generos, cuprins de milă, săritor să-i ajute pe alții căzuți în necaz. Chiar și pe unii care-i fuseseră cândva ostili [...] Îl și prindea postura magnanimității pe omul acest croit de natură urieșește. Domina în toate sensurile scena pe care evolua. Și fizic. Era și om cu umor Adrian Păunescu, ceva ce îndeobște le lipsește persoanelor prea pline de sine. Plin de sine și el era, dar nu până acolo încât să nu observe hilarul din viață comicul fără voie al unor situații în care alții sau el însuși se întâmpla să ajungă.” □ În cronică intitulată *Aici sunt manierele de altădată*, Cosmin Ciotloș prezintă cartea Antoanetei Tănăsescu, *Unde ne sunt manierele de altădată* (Ed. MondoRo, 2010), una dintre calitățile acestei cărți fiind modul de dispunere a capitolelor “original doar atât cât să nu frapeze, dar nici să nu plictisească.”, într-un cuvânt: “e o carte care se citește cu plăcere. Frazele sunt vii, sunt calme, au, ele însele, prudențe și îndrăzneală. Cad ca o sentință și se ridică precum mercurul în termometre. Normal. Antoaneta Tănăsescu e un nemaipomenit știutor de limbă română.” □ Pagina de poezie este ocupată de Ionel Ciupureanu cu opt poeme. □ Sorin Lavric face cronică cărții lui Mircea Flonta, *Darwin și după Darwin. Studii de filozofie a biologiei* (Humanitas, 2010), în articolul intitulat *In umbra lui Darwin*. □ În cadrul rubricii de istorie literară, Ioana Diaconescu aduce dovezi, documente din arhiva CNSAS, despre condamnarea pe nedrept, ca și criminal de război, a profesorului Alexandru Marcu, italianist, profesor universitar, fost subsecretar de stat la Ministerul Propagandei Naționale, în cadrul procesului intentat de guvernul comunist tuturor cărturarilor, profesorilor, umaniștilor care avuseseră legături cu guvernul mareșalului Antonescu și ocupaseră poziții cheie în acest guvern, printre aceștia aflându-se Mircea Vulcănescu (fost subsecretar de stat la Ministerul de Finanțe), Ion Petrovici (fost ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor), Nichifor Crainic (fost ministru al Propagandei Naționale) (articolul *Deținutul condamnat 82/1949: Alexandru Marcu*). □ În eseu “*Grade*”. *A treia variantă*, Ion Vartic, invitat în Israel să participe la centenarul lui Mihail Sebastian organizat de Universitatea Ebraică, încearcă să răstoarne prejudecățile legate de receptarea critică a “evreului

improbabil”, majoritatea criticii fiind de acord că M. Sebastian scria “cu scopul străvezii și parcă ținând să placă cititorului” (Arșavir Acterian) și că “limpezimea, ordonarea” scrisului său se face “cu prețul scăderii sensibile de acuitate problematică” (Ovid S. Crohmălniceanu), dar nu și Ion Vartic care consideră că M. Sebastian era mult mai profund decât lăsa să se vadă, apropiindu-l de obsesiile întunecate ale expresionistului G. Trakl. □ Răzvan Voncu realizează cronica edițiilor, aici fiind vorba de ediția Corneliiei Lucia Frișan la opera lui Agârbiceanu, care vizează “obiective mai curând teologice decât filologice” (Ion Agârbiceanu, *Scrieri creștine*, Ed. Bunavestire, Blaj, 2008), dar se dovedește că “Agârbiceanu «transferă» în omiletică întreg instrumentarul artei sale de povestitor. [...] sunt texte frumoase, abil redactate, și, mai ales, bine povestite. Spiritul molcom și, în același timp, puternic spiritualizat al scriitorului transpare în pagină.” (articolul *Agârbiceanu (aproape) necunoscut*) □ Horia Gârbea ține “poșta redacției” și dezvăluie cu sinceritate și umor atitudinile aberante ale veleitarilor respinși: “Câțiva autori care mi-au cerut părerea nu sunt dispuși să accepte că ei nu scriu literatură, ci doar o mimează și, prin bombardamentul de texte ce continuă, îmi resping interpretarea într-un dialog al surzilor: ba eu scriu bine, ba eu am talent! Și mă insultă în toate felurile. Acestora – căroră le voi bloca accesul către emailul poștei – le amintesc că mi s-au adresat de bunăvoie, de regulă cu plecăciuni, trecând la invective îndată ce au aflat că nu le apreciez aberantele texte. Îi rog insistent ca, dacă tot consider că nu le pot pricepe geniul, să abandoneze orice discuție cu mine.” (articolul *Mări de pulbere și pulberi de mări*) □ Rodica Zafiu, la rubrica “păcatele limbii”, arată cum inovațiile lexicale ale tinerilor au pătruns în limbajul presei românești, discutând despre proveniența cuvântului “motor” cu sensul de “motocicletă” (articolul *Motor*). □ Mihai Zamfir relevă dedesubturile politice ale activității delatoare duse de Wikileaks, care dezvăluie totul despre toate (articolul *Wikileaks*). □ Alex Ștefănescu repovestește romane românești, aici fiind vorba despre *Sfârlează cu fofează* (de Victor Ion Popa, 1936). □ Cronica plastică este realizată de Petre Tănăsioaia, descifrând în articolul *Intrările și ieșirile din criză ale artistului*, estetica tablourilor lui Călin Beloesco. □ Intervenția lui Angelo Mitchievici, cu titlul *Chagrins d'amour*, se îndreaptă spre cronica filmului lui Xavier Dolan, *Les amours imaginaires*, 2010, un film despre un *ménage à trois*, cu nuanțe tabu. □ În cadrul rubricii “meridian”, Felicia Antip comentează cartea *Minunea de dimineață* a lui Dave Kindred. □ Sub semnătura “Cronicar”, este apreciat pozitiv articolul lui Marius Oprea din *Observator cultural* din 16-22 decembrie, cu titlul *Despre vină, delațiune, Marino, Pastior și multă Securitate*, pentru faptul că mută accentul, în relația intelectualilor de renume cu Securitatea comunistă, dinspre scriitori spre ofițerii de Securitate “cei care distrugeau vieți, cei care racolau cu o violență ce ducea uneori chiar la sinuciderea celor pe cale să fie transformați în colaboratori.”

12 ianuarie, miercuri

• **[„Adevărul literar și artistic”]** Începând cu anul 2000, când a fost tradus romanul *Veronica se hotărăște să moară*, după 10 ani de la apariția acestui prim volum în limba română, seria de autor al romancierului brazilian Paul Coelho, de la Editura Humanitas, a atins un milion de exemplare vândute în România, susține Ionela Roșu în articolul *1 000 000 de cărți vândute în România*; chiar dacă pare că face „metafizică pe înțelesul tuturor”, Paul Coelho își explică succesul nu pentru că ar fi un scriitor la modă ci „pentru că cititorii mei își regăsesc propriile sentimente în cărțile mele”. □ La rubrica „adevăruri de altădată”, regăsim un articol publicat de Ilarie Voronca în *Adevărul* în 1935, articolul *Voronca despre Arghezi*: „În literatura noastră de astăzi Tudor Arghezi înseamnă una din paginile cele mai scumpe și mai fecunde. S-au temut unii că succesul îl va sili să se uite pe sine și că uneltele nemaitremurându-i suav și dumnezeiește în mâini, el va ciopli numai forme comune și fără suflet.” □ Marius Chivu scrie despre Philip Roth (n. 1933) un articol referitor la semnificațiile romanelor sale, a căror supratemă este considerată a fi „toanele hazardului într-o viață lipsită de sens”. (articolul *Umiliința umană*) □ Sunt semnalate câteva evenimente editoriale: *Radu Paraschivescu în turneu* (scriitorul își prezintă cel mai recent roman *Fluturile negru* în mai multe orașe din România, începând cu Timișoara și încheind cu Sibiu și Cluj); *Magda Cârneci revine* (poeta, debutată în urmă cu 30 de ani la Cartea Românească, apare în ipostaza de prozatoare cu romanul *FEM* - CR, 2011, sarcină ușurată probabil și de faptul că poeta este directoarea Institutului Cultural Român din Paris). □ Unul din marii scriitori germani ai secolului XX, Thomas Mann (1875-1955), este prezentat într-un scurt medalion biografic de Ionela Roșu, o introducere la reeditarea *Muntelui vrăjit*, în colecția „101 cărți de citit într-o viață”, la Editura Adevărul Holding. (articolul *Pe vârfulurile literaturii*) □ O scurtă anchetă printre scriitori, pe tema *Ce a fost și ce a ajuns cronica de întâmpinare*, realizează Dana G. Ionescu, care citează răspunsurile date de Ioan Groșan, Nora Iuga, Simona Popescu Cristian Teodorescu, Lucian Dan Teodorovici; iată câteva dintre părerile citate: „Cronica de întâmpinare, în forma ei «clasică», consacrată înainte de 1990, nu mai există astăzi.” (Ioan Groșan); „Pentru mine, cel puțin, critica literară actuală nu are autoritate, cum nici eu nu prezint cu puține excepții niciun interes pentru ea.” (Nora Iuga); „Sunt câțiva critici literari în a căror etică profesională am deplină încredere, chiar și atunci când nu sunt de acord cu ei.” (Simona Popescu); „Reprezentanții noilor generații sunt niște tineri judecători ale căror verdicte nu sunt luate pe încredere.” (Cristian Teodorescu)

• **[„Dilema veche” nr. 360, Săptămânal de tranziție, director fondator Andrei Pleșu; Anul VIII, format A3, 24+8 pagini; Redacția: Dana Călinescu (secretar general de redacție; Marius Chivu, Radu Cosașu, Cristian Ghinea, Stela Giurgeanu, Andrei Manolescu (redactor-șef adjunct), Matei Martin, Adina Popescu, Iaromira Popovici, Ana Maria Sandu, Simona Sora, Dan Stanciu, Ruxandra Tudor (secretar general de redacție), Mircea Vasilescu**

(redactor-șef), Luiza Vasiliu (editor conținut web); www.dilemaveche.ro |

Andrei Pleșu polemizează cu Ion Vianu pe tema emisiunii lui Ion Cristoiu în care a vorbit empatic despre legionarul Corneliu Zelea Codreanu, urmarea fiind o scrisoare publică adresată Consiliului Național al Audiovizualului, semnată de zece petenți cerând sancționarea moderatoarei Eugenia Vodă, fiindcă „prezentarea apologetică a unui regim totalitar e socotită inadmisibilă în cazul Cristoiu, dar tolerabilă în cazul celor care, ca Păunescu, au slujit zgomotos asemenea regim. Ceea ce nu înțelegem este de ce laudătorii unui personaj blamabil din spectrul comunist sunt considerați mai puțin vinovați decât laudătorii unui personaj blamabil din spectrul legionar.” (articolul *Scrisoare deschisă către Ion Vianu*) □ Puși să vadă ce rămâne dinspre viitor spre trecut, un viitor al anului 2061 spre trecutul anilor 90, răspund printre alții Radu Paraschivescu în *Cum va fi ce-a fost?* într-o viziune umoristică și zeflemisitoare („Alături de mondenologie, și tâmpologia va avea manualul ei. Aici vor fi consemnate rostirile câtorva dintre marii năpăstuiți neuronal ai perioadei 1990-2010. Motto-ul va fi un vers scurt și pătrunzător: «Te iubesc, dar nu pe tine.»”), Cristian Teodorescu, în *Un buletin de știri*, într-o viziune de umor negru și rău prevestitoare („După încheierea celui de-al Treilea Război European, România, Bulgaria și Muntenegru obțin despăgubiri din parte beligeranților învinși. [...] Discuțiile au avut loc în Capitala României, pe Vârful Omu. Cu prilejul negocierilor, președintele român Băsescu-Wang i-a primit în prima zi pe omologul său german Schröder Pașa, pe regele Pirineilor Alfons-Popescu și pe premierul Londrei Tony-ben Musharaff.”), Liviu Papadima, în *Temă și variațiuni* (care se referă în special la derularea orelor de română în 1960, 2010 și 240, pronosticul fiind: „Stimați cititori, fiți, așadar, liniștiți – sau, după caz, disperați. În 2060 cetățenii din gubernia numită «România» a Statelor Unite ale Europei vor vorbi în continuare, prioritar, limba română – o română încă și mai pestriță decât cea de astăzi, fără doar și poate, împănată cu o sumedenie de anglicisme, dat fiind că, atât cât omenește se poate prevedea, nu va fi timp suficient pentru China ca să-și impună pe plan mondial nu numai hegemonia economică, ci și pe cea culturală. Utilizarea corectă și eficientă a limbii române, atât în scris cât și în vorbire, va rămâne o preocupare centrală a învățământului public sau privat.”) □ Liviu Bordaș scrie despre Marc Linscott Ricketts și Mircea Eliade în *Întoarcerea rădăcinilor*, criticul american fiind cunoscut pentru opera sa fundamentală *Mircea Eliade: The Romanian Roots. 1907-1945* (Boulder, New York, 1988) în două volume, lucrare amplă publicată „după o perioadă neiertat de lungă și în limba română”, o cauză a întârzierii este chiar monumentalitatea ei; a apărut la Editura Criterion în 2004, sub titlul *Rădăcinile românești ale lui Mircea Eliade*; părerea lui Liviu Bordaș despre lucrare este că „Rădăcinile românești ale lui Mircea Eliade este o carte mult prea amplă și densă pentru a-i putea face dreptate într-o simplă recenzie. Deși scăderile traducerii sau ale corecturii dau lecturii o inevitabilă notă de melancolie, ele își pierd semnificația în fața importanței realizării ediției românești a cărții profesorului Ricketts.

Sperăm că nu va trece un alt sfert de secol până la republicarea unei noi ediții, într-o bună limbă românească, așa cum această operă o merită din plin.” □ Marius Chivu recenzează două apariții editoriale: *Cărțile care ne-au făcut oameni* (Humanitas, 2010; coord. Dan C. Mihăilescu) și *Care-i faza cu cititul?* (Ed. ART, 2010; coord. Liviu Papadima, ilustrații de Irina Dobrescu); pe fondul crizei cititului și a absenței unui studiu serios de piață despre cititorii români (cine sunt, ce și cât citesc etc), „două edituri și-au propus să ofere tinerilor, prin puterea exemplului, câteva motive de a se apropia de cărți”; în prima carte, *Cărțile care ne-au făcut oameni*, 19 personalități culturale – scriitori și esești (Livius Ciocârlie, Ion Vianu, Andrei Cornea ș.a.), critici literari, istorici, dar și artiști din alte zone ale artei (Ștefan Câlția, Victor Rebengiuc ș.a.) au scris despre cărțile care i-au marcat și influențat, cărțile care i-au format și la care revin, cărțile care i-au apropiat de cultură; cel de-al doilea volum, *Care-i faza cu cititul?* se adresează celor mici, copiilor între 10-14 ani, cărora 25 de scriitori (din mai multe generații, mai mult sau mai puțin cunoscuți) le povestesc despre prima lor carte citită: „Volumul este mult mai variat, nu doar ca nume, dar și ca ton; are fantezie și umor, iar autorii nu scriu, de pe poziția maturilor, confesiuni convențional-didactice, ci le livrează ca pe niște povești ale căror personaje sunt copiii care au fost ei înșiși copii.” □ Luiza Vasiliu consemnează un interviu cu regizorul Andrei Ujică (n. 1951, Timișoara) care consideră că «*Cinema-ul nu este până la urmă decât un alt gen literar*»; regizorul timișorean este, alături de Șerban Foarță, autorul textelor pentru *Cantafabule*, albumul de debut al formației Phoenix; în 1981, emigrează în Germania, iar în 1992 realizează împreună cu Harun Farocki *Videogrammele unei revoluții*, primul film din trilogia dedicată sfârșitului comunismului istoric; autobiografia lui Nicolae Ceaușescu încheie această trilogie, fiind totodată cel mai provocator, mai discutat și mai apreciat film românesc din ultimii ani. □ Simona Sora întreprinde o analiză a biografiei ficționale *Fluturele negru* (Humanitas, 2010) a lui Radu Paraschivescu, această biografie a lui Caravaggio fiind o dovadă de curaj și „nervi tari”: „Trebuie să ai nervi tari ca să te-apuci să scrii o biografie a lui Caravaggio – nebunul nebunilor, cum îl numeau confrății, scandalagiul câtorva orașe italiene, care numai de scandalagii n-au dus lipsă. «Anticristul picturii» cum i s-a zis și pe vremea lui, dar mai ales mai târziu, când a fost recuperat. Trebuie să ai, așadar, forță, motivație și curaj să îndrăznești să reconstitui scurta și deliranta viață a unui dement genial, darămite să scrii un roman [...] despre asta.”; Simona Sora fixează ca bornă a perspectivei interpretative un articol mai vechi (din 1974) al lui Pier Paolo Pasolini, *Lumina lui Caravaggio* în care acesta s-a arătat entuziasmat de ideea uimitoare, impusă de pictorul Renașterii târzii, reprezentant al barocului, aceea a „diafragmei luminoase” care „face figurile sale distante, artificiale, ca și cum ar fi reflectate de o oglindă cosmică”; despre biografia lui Radu Paraschivescu, S. Sora notează: „Personajul lui Radu Paraschivescu este, desigur, un vizionar, el e tot ce s-a spus în ultimele trei secole că ar fi fost: pictorul nopții eterne, poeticianul ororii, un

anticrist înflăcărat de o credință pe cât de eretică, pe atât de intensă. El mai e însă – și aici e clou-ul acestui roman care, altfel, n-ar fi fost mai mult decât o biografie exemplară – și un simplu om, cu toate ale lui: ingraturitudine, concupiscentă, lașitate, cruzime, nestăpânire.” (articolul *Negru*) □ Rodica Binder consemnează un interviu cu Nora Iuga, luat în două perioade: iarna 2009 la Berlin și decembrie 2010 la Bonn, cu titlul *Dacă nebunie nu e, poezie nu e!*: „ – Ați scris, cred că sunteți pe terminate, un jurnal berlinez. Ce reprezintă, ce înseamnă această nouă carte? – Este de fapt a doua parte a unui jurnal, prima parte se numea *Fasanenstraße 23*, adică adresa unde se află *Literaturhaus* Berlin și unde am avut prima bursă în anul 2000. Am scris-o acum zece ani. Fac și eu ca Dumas, numai că la mine nu e după douăzeci, la mine e după zece ani... Iată, acum locuiesc pentru un an la Berlin, datorită acestei extraordinare burse la care nici măcar n-am sperat vreodată, e cea mai mare bursă DAAD pe care o dă statul german pentru scriitori străini! Sunt niște condiții de creație și de existență, în general, la care nici nu am visat! Prin urmare, după zece ani, locuiesc într-un palat și scriu a doua parte a jurnalului berlinez, care se cheamă *Stuttgarter Platz 22*. El reprezintă, într-un anume fel, și experiență existențială; vezi, mă exprim puțin cam pompos și ironic, în același timp. În interiorul meu, în straturile cele mai intime, Berlinul din a doua parte a existenței mele aici nu mai seamănă deloc cu Berlinul de acum zece ani. [...] – Ne-am întâlnit cu ocazia frumoasei seri de poezie la Galeria DAAD – *Deutscher Akademischer Austausch Dienst*, în compania lui Mircea Cărtărescu. Erați acolo doi reprezentanți străluciți ai poeziei care – cum spunea Mircea Cărtărescu – «agonizează splendid de 2000 de ani». Dar, în timpul care vă rămâne de la trimiterea manuscrisului și până la întoarcerea dumneavoastră în țară sau continuarea altor burse, nu v-ați gândit să vă întoarceți la poezie? – Aici ai pus degetul pe o rană foarte profundă. Dacă Mircea Cărtărescu aseară, la lectura noastră, a declarat că a renunțat la poezie, el fiind cu mult mai tânăr decât mine (ar putea să-mi fie băiat, și așa fi fost foarte mândră să fie Mircea Cărtărescu băiatul meu), îți dai seama că la mine nu eu părăsesc poezia, ci mă tem că poezia mă părăsește pe mine. Trebuie să-ți mai spun ceva: niciodată un poet nu își poate părăsi poezia fiindcă vrea el. Numai dacă ea se satură de el și pleacă de la el, numai atunci se produce despărțirea.”

13 ianuarie, joi

• [„Cultura” nr. 1 (306); Săptămânal editat de Media Casa Press S.R.L., parte a Trustului intact și Fundația Culturală Română; serie nouă, Anul VI, format 42 /32 cm, apare joi, 32 de pagini, București; Redactor șef: Augustin Buzura, redactor șef-adjunct Angela Martin; secretar general de redacție: Cristina Rusiecki; redactori: Cătălin D. Constantin, Teodora Dumitru, Alex. Goldiș, Mihai Iovănel, Cornelia Maria Savu, Cătălin Sturza, Andrei Terian; corectură: Nina Pruteanu, Olga Sandu; site: www.revistacultura.ro, email: culturacr@yahoo.com, culturafr@gmail.com]

Augustin Buzura se declară într-un aparent dezacord cu formularea lui Ioan Petru Culianu referitoare la România comunistă, și anume formularea „o Siberie a spiritului”, căci, argumentează el în editorialul cu titlu omonim acestei sintagme, abia cum în perioada postrevoluționară, România se definește prin această expresie: „Ecranele patriei sunt bânuite de sfertodocti, proști agresivi și pipițe. Cei mai mulți din noua generație de politicieni sunt sub nivelul „ministrului” Zăroni de care râdea o țară-ntreagă. [...] Cui îi pasă că tocmai acum, după ce am intrat în U.E., țara este mai izolată decât pe vremea Răposatului? Impostorii, nulițăile gălăgioase, pițigoii pe post de vulturi și-au luat-o în proprietate. [...] Să desființezi câteva mii de școli, vreo 200 de spitale, să impui o lege a educației antinațională în schimbul unor banale voturi, să nu cunoști absolut nimic din istoria noastră veche și nouă este nu numai un semn grav de inconștiență, ci și de ură, de răzbunare primitivă pe propriul popor. Știe președintele care umblă cu citate din Proclamația de la Alba Iulia că acelea erau pur politice, că ungurii ardeleni nu au recunoscut niciodată Unirea? Așadar, reformă fără bani, fără cărți, fără un dialog real cu țara, cu elevi flămânziți, lipsiți de condiții materiale măcar acceptabile.” (articolul *Siberia spiritului*) □ Teodora Dumitru traduce din franceză un text preluat de pe platforma www.criticatac.ro cu titlul *Cea mai mare mișcare de protest franceză de după 1968. Delegitimare a sistemului dominant pe fondul dezagregării organismelor politice și sindicale*, din care reținem o afirmație interesantă: „UE nici nu este la origine o idee «europeană», ci mai degrabă una nord-americană, produsă de agentul de influență de dincolo de Atlantic, Jean Monnet, în antiteza proiectelor gaulliste și comuniste.” □ Alex Goldiș se arată surprins de faptul că scriitorii români din ultimele decenii nu prea au fost interesați de transpunerea în ficțiune a Revoluției din 89: „Dacă avem destule romane ale tranziției, atât în cheie realistă, cât și în notă ludic-fantastică, în schimb, climaxul emoțional al istoriei recente lipsește aproape cu desăvârșire din imaginarul prozei de azi.”, dar există și excepții și de această excepție se ocupă criticul într-o cronică sugestiv intitulată *Cui i-e frică de Decembrie 89?* în care detaliază structura și sensurile ultimului roman al lui Bogdan Suceavă, *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom, Iași), care „e un tensionat jurnal de campanie în care personajul narator înregistrează, la firul ierbii, întâmplările ce dau consistență câtorva ore dintre 25 și 26 Decembrie. Departe de a înregistra, însă, sec, evenimentele, prozatorul are știința construcției în relief. [...] cel mai tăios și problematizant roman românesc despre căderea comunismului.” □ Într-o continuare dintr-un număr anterior, criticul Eugen Simion pune în discuție dramaturgia lui Mihail Sebastian, cu accente strategice din punct de vedere tipologic, tematic și estetic asupra piesei *Steaua fără nume*, concluziile nelăsându-se așteptate: „Este limpede că Mihail Sebastian, care în critica literară jură pe formula Proust, schimbă datele conflictului și stilul în piesele de teatru pe care le scrie. Este preocupat, aici, nu de dramele intelectuale ale

omului modern, ci de sensibilitatea și dramele lui sentimentale, cultivând reveria, evaziunea, poezia naturii, pe scurt lirismul. Printr-o infuzie de sensibilitate și poezie, el încearcă să reabiliteze melodrama și chiar farsa caragialiană. O experiență în bună parte reușită.” (articolul *In ariergarda avangardei: Mihail Sebastian, dramaturg - II*) □ Elisabeta Lăsconi prezintă câțiva tineri debutanți care „au provocat un val de elogiuri cu romane publicate recent, în 2008 și 2009, când aveau 26 sau 27 de ani”, ei aparținând spațiului cultural anglo-saxon și urmând să fie traduși în România în decursul anului 2011: *Poveste despre a uita* (Humanitas Fiction) de Merrill Block, *God's Own Country* (Ed. Leda; *Țara personală a lui Dumnezeu*) de Ross Raisin și *T.S. Spivet. Opere alese* (Ed. Vellant) de Reif Larsen; acești tineri sunt scriitori „teribili și talentați”; dar au apărut și câteva scriitoare „exotice și pasionante” precum Maria Dueñas, cu romanul *Timpul între cusături* (Polirom) și Anuradha Roy, „o revelație a prozei indiene contemporane”, cu strălucitul roman *Atlasul dorințelor zadarnice* (Humanitas Fiction), iar alții „șocanți și misterioși”, ascunși sub pseudonime, precum scriitorul chinez Jiang Rong, cu romanul *Totemul lupului* (Ed. Curtea Veche) sau cel australian Torsten Krol, cu romanul *Oamenii delfini* (Ed. Litera), tineri scriitori care au zguduit lumea literară cu romane șocante, ce au generat dezbateri aprinse, comparați cu Thomas Pynchon și J.D. Salinger. (articolul *Noutăți editoriale în 2011 (I): Miza pe debuturi strălucite*) □ Urmează cinci pagini de *Topuri cultura 2010* în literatură, în cadrul cărora sunt chemați să stabilească ierarhii literare, într-o anchetă semnată de Mihai Iovănel: Șerban Axinte, Cristina Balinte, Cosmin Borza, Bianca Burța-Cernat, Paul Cernat, Marius Chivu, Alex Goldiș, Mihai Iovănel, Antonio Patraș, Adriana Stan, Simona Sora, Andrei Terian; dintre acestea alegem topul stabilit de Paul Cernat: *Fiction* - Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom), Ion Vianu, *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom), Radu Pavel Gheo, *Noapte bună copii!* (Polirom); *Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri & co)* - Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom), Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor* (Polirom), Livius Ciocârlie, *Cartea cu fleacuri* (Paralela 45); *Poezie* - Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides), Liviu Ioan Stoiciu, *Pe prag. Vale-deal* (CR), Mircea Dinescu, *Femeile din secolul trecut* (Fundatia pentru Poezie «Mircea Dinescu»); *Critică și istorie literară* - Eugen Negrici, *Literatura română în comunism*, vol. 1 (CR), Ion Pop, *Din avangardă spre ariergardă* (Ed. Vinea), Corina Ciocârlie, *In căutarea Centrului pierdut* (Ed. Art); *Eseu, publicistică* - Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom), H.-R. Patapievici, *Ultimul Culianu* (Humanitas), Vasile Ernu, Bogdan Alexandru Stănescu, *Ceea ce ne desparte. Epistolarul de la Hanul lui Manuc* (Polirom); *Ediții critice, antologii (inclusiv necritice - de autor etc)* - A.E. Baconsky, *Opere*, vol. I-II, ediție critică de Pavel Țugu și Oana Safta (Fundatia Națională pentru Știință și Artă), Adrian Marino, *Cultură și creație*, ediție Aurel Sasu (Casa Cărții de Știință); *Debut* - Iulia Militaru,

Marea pipeadă (Ed. Brumar), Anca Hațiegan, *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes), Radu Cernătescu, *Literatura luciferică* (CR); *Cele mai proaste cărți ale anului* - Anca Maria Mosora, *Paznicul* (Humanitas), Mihai Duțescu, *Și toată bucuria acelor ani triști* (CR), Maria Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift* (CR); *Evenimentul cultural al anului* - «Efectul Herta Müller» asupra culturii române după primirea Nobelului de către scriitoarea germană originară din România; *Cartea anului* - Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom). □ Despre captivanta narațiune autobiografică legată de copilăria și adolescența editorului operei lui Liviu Rebreanu, Niculae Gheran cu *Arta de a fi păgubaș. Oameni și javre*, vol.2, ne încântă și descântă Constantin Coroiu care se declară de acord cu situarea cărții lui Niculae Gheran „în linia pitorescului balcanic Anton Pann - Ghica” de către Ioana Pârvulescu, dar consideră că este ceva mai mult. (articolul *Oameni și javre - I*) □ Cea mai recentă proză a lui Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (CR, 2011) se constituie în obiectul analizei critice a Ritei Chirian într-un articol cu titlu oximoronic *Soarele negru*, „un roman fantast” în care romancierul „ultracalofil [...] își așază romanul pe piloni intertextuali, dar jocul său livresc ia sfârșit acolo unde se întâlnește cu autenticitatea scriiturii; fiindcă singura necesitate de care ascultă prozatorul este aceea a imaginii violente, încordate, crude. [...] *Viața lui Kostas Venetis* face parte, într-adevăr, dintre cărțile pe care nu-ți este îngăduit să treci lesne cu vederea, poate unul dintre romanele care fac ca proza noastră, călâie și anostă, predictibilă și arogantă, să întrevadă o altă cale.” □ Mihai Iovănel semnează articolul *Șotron cu legionari*, în care ia în răspăr demersul lui Sorin Lavric din *Convorbiri literare* nr. 11/ 2010.

14 ianuarie, vineri

• [„România literară”, nr. 2] Conectat din nou la actualitatea social-politică, editorialul lui Nicolae Manolescu, cu titlul *Ce nu e voie, nu e voie*, se erijează într-o replică dată lui Andrei Pleșu pe marginea a ceea ce este permis și ceea ce este interzis, într-o societate postcomunistă în care se credea că a interzice un lucru înseamnă a încălca grav libertatea: “Dacă responsabilitate nu e, nici libertate nu e. Nu orice ne este îngăduit. În plan moral, nu ne este îngăduit să mințim. În plan legal, nu ne este îngăduit să furăm. [...] Ce anume separă ce e voie de ce nu e voie? Responsabilitatea. În lipsa ei, a perora despre libertate este iresponsabil.” □ Alături de editorialul lui Nicolae Manolescu, se află “poemul săptămânii” al lui Ion Cocora, cu titlul *Într-o elegie cu obloane trase*. □ Teodor Vârgolici atrage atenția, într-o scurtă intervenție cu titlul *Strigăt în pustiu*, că prenumele lui Călinescu este Gheorghe și nu George; aduce dovezi în acest sens legate de actele oficiale: în volumul aniversării a 60 de ani a Institutului de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu, editat de Fundația Națională pentru Știință și Artă, divinul critic apare, în fișa de evidență a membrilor, cu numele Călinescu Gheorghe;

prima lucrare arhivistică, publicată în limba italiană (în 1925), cu titlul *Alcuni missionari cattolici italiani nella Moldavia nei secoli XVII e XVIII*, a fost semnată Gh. Călinescu. □ În cadrul rubricii speculare “scriitori despre critici”, Claudiu Komartin ia apărarea “imaginii și misiunii criticii literare” din primul deceniu al începutului de secol, misiune și imagine terfelită de critici tineri “lefegii, trișori și carieriști”, printre care Marius Chivu, “Luminițele și Rogozanii”, dar, mai ales, Daniel Cristea Enache: “Enache a fost de la început copilul de casă al unor diverși dinozauri care îl puteau ajuta în carieră. După ce s-a folosit cât putea de influențele și recomandările lui Simion sau Buzura, a devenit criticul oficial al unei edituri cu care nu are, desigur, nicio legătură când e prin jurii. comitete și comiții... Criticul cu șase sinecure și trei ziare în care publică același articol nu a fost luat la întrebări niciodată în anii în care relua articolul publicat în *România literară*, în *Evenimentul Zilei* și *Ziarul de duminică*, după care le explica țănoș cunoscuților că el scrie o cronică în fiecare zi a săptămânii... Enache nu a descoperit pe nimeni niciodată, nu a scos nimic la suprafață, nu a reconsiderat nimic. El ia totul de-a gata. Îl ambalează frumos și-l bagă la sertar. Nu critică de întâmpinare, ci critică de îmbălsămare. [...] Totul e “strategic”, “tactic”, important e să fii nu un bun citator, ci un bun aranjor, o mizerie de *tactician*.”; tabloul pictat de Cl. Komartin nu este cu totul sumbru, mai apar și nuanțe luminoase: „Sigur, când văd o carte, precum cea a lui Terian despre Călinescu, am impresia că mai sunt speranțe, dar îmi amintesc că pentru scrierea acestei cărți, criticul sibian a abandonat cronica de carte în favoarea unor colegi de teapa lui Iovănel, care practică scandalul și disputa stupidă mai ceva decât «vedetele» de la OTV. [...] Cei mai buni comentatori de poezie, singurii în care mai am încredere, au rămas câțiva poeți cu spirit critic și cultură aleasă. Ioan Moldovan, Viorel Mureșan, Radu Vancu, Ștefan Manasia sau Rareș Moldovan scriu rar, dar e o bucurie aproape de fiecare dată să îi citesc. Și a mai apărut o categorie de comentatori care în numai câțiva ani i-au forțat pe critici să-și reconsidere meseria. Aceștia sunt bloggerii, cititori avizi, discreți și neînregimentați, care mi-au produs nu o dată reale surprize, obligându-mă să citesc volume ale contemporanilor noștri cu un ochi mai limpede [...]” □ Alex Ștefănescu alege să repovestească publicului larg două romane: *Alegere de stareță* (1932) de Damian Stănoiu și *Dulăii* (1952) de Zaharia Stancu. □ Patru critici tineri scriu patru recenzii: Antonio Patraș scrie despre volumul *Cuvintele care ucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2021; prefată de Ioana Bot) de Ligia Tudurachi: “A devenit un loc comun al exegezei că literature amfitrionului de la «Sburătorul» e lipsită de valoare estetică, interesând aproape exclusive ca document de personalitate. În răspăr cu acest curent de opinie, Ligia Tudurachi vede în Lovinescu un veritabil reformator al romanului românesc din interbelic și un scriitor original ce-și depășește cu mult epoca.”; Gabriela Gheorghisor comentează volumul de interviuri *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore* (Ed. Alfa, București, 2010): “Dincolo de reluarea obsesională a problemei

comunismului cu multiplele sale aspecte ideologice și factologice (facilitată și de zgândărirea insistentă a intervievatorului), scriitorul și jurnalistul Bujor Nedelcovici vorbește despre Soljenițin, Rusia, nebunie, despre scris și propriile romane, despre muzică, fotografie, film, publicistică, eseu, jurnal, despre familie, prietenie, iubire, despre exil, *Biblie*, Rău, Spinoza, finitudine etc”; Irina Petraș discută volumul de versuri al lui Adrian Suciu, *Viața fără urmări* (Ed. Brumar, Timișoara, 2010), ilustrat grafic de Vlad Ciobanu și cu o prefață de Daniel Cristea-Enache: “Echinolist rebel, nomad modern cu o tușă goliardescă a portretului, «e-mailează» poem după poem [...]. Receptat ca un senzual melancolic preocupat să-și țină sub control răbufnirile [...] Se poate identifica în continuare o vână vag soresciană, de răspăr grav, de ușurătate cu bătaie lungă [...], dar sunt tot mai dese intrările neo-romantice, discret-meditative, de *blues* ironic cu arome retro de bună calitate.”; Radu Vancu recenzează un autor care este “un produs al masterului de scriere creatoare de la Literele brașovene”, Daniel Puia-Dumitrescu, al cărui volum de poezii, *Povești cu telecomandă* (Ed. Tracus-Arte, București, 2010) dovedește că acesta este “un poet de urmărit”. □ Cronica literară a lui Cosmin Ciotloș detaliază conținutul cărții lui Sorin Preda (nepot de frate a lui Marin Preda), *Moromeții – ultimul capitol* (Ed. Acad. Române, 2010), “nu o carte despre Marin Preda. E una despre *talentul* lui Marin Preda”, fără ecou în presa culturală, cu o singură excepție, aceea a lui Eugen Simion din revista *Cultura*. □ La pagina de poezie, îl aflăm pe Ion Stoica cu șapte poeme: *Discurs anulat*, *E bine*, *Aniversare*, *Când...*, *Am uitat*, *O panda*, *Bonjour*, *infinit!* □ Sorin Lavric încearcă să tranșeze amiabil în disputa deschisă între ortodoxie și filozoful din Lancrăm, de cartea lui Dumitru Stăniloae, *Poziția domnului Lucian Blaga față de creștinism și ortodoxie* (Ed. Paideia, București, 2010) (ediția princeps a cărții este din 1942): “Stăniloae îl combate pe Blaga în două feluri: mai întâi împrumutându-I logica și aplicând-o asupra teoriei frânelor stilistice, și apoi ieșind din logica lui Blaga și criticându-l de pe poziții creștine. [...] Se cade să ne întrebăm în final: de partea cui înclină dreptatea? De partea amândurora. [...] fiecare are dreptate în cadrul sistemului său de referință. Blaga e congruent cu viziunea sa, cum și Stăniloae e în fidelitate cu învățătura ortodoxă. Între ei *nil medium est*, nu e punct de mijloc menit a-i aduce laolaltă.” □ Interviuul României literare este realizat de Ioana Revnic cu G. Pienescu, care l-a întâlnit și cunoscut pe Arghezi, editor grijuliu și server al *Opereilor* argheziene, interviul fiind de fapt o evocare a lui Tudor Arghezi, cu titlul «*Colaborarea cu Tudor Arghezi (...) a fost una din marile împliniri ale vieții mele*». □ Radu Călin Cristea prezintă, întins pe trei pagini mari de revistă, cazul disidentului Dorin Tudoran și relația acestuia cu Securitatea, așa cum reiese din cartea *Eu, fiul lor – dosar de Securitate* (Ed. Polirom, editor Radu Ioanid), în care apare o “selecție din documentele de urmărire informative a lui Dorin Tudoran din perioada 1982-1985”. □ Gellu Dorian expune *Colecția Poeți laureați ai Premiului National de Poezie «Mihai Eminescu»*, din al cărui juriu au făcut parte: Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ion Pop, Corneliu Ungureanu și

Alexandru Călinescu, primul poet laureat al Premiului Opera Omnia în urmă cu vreo douăzeci de ani, fiind Mihai Ursachi pentru volumul *Inel cu enigmă*, un premiu care se acordă unui poet contemporan pentru întreaga sa opera; pe lista laureaților au mai fost incluși în ani succesivi: Gellu Naum, Cezar Baltag, Petre Stoica, Ileana Mălăncioiu, Ana Blandiana, Ștefan Augustin Doinaș, Mircea Ivănescu, Cezar Ivănescu, Constantă Buzea, Emil Brumaru, Ilie Constantin, Angela Marinescu, Șerban Foarță, Gabriela Melinescu, Adrian Popescu, Cristian Simionescu, Dorin Tudoran. □ La rubrica “restituiri”, Nicolae Scurtu aduce la lumină, prin documente de arhivă, biografia prozatorului, memorialistului și epistolierului Ion Vlasiu (1908-1997), aici punând accentul pe relațiile scriitorului cu criticul și istoricul literar Perpessicius, exprimate de-a lungul câtorva decenii prin scrisorile schimbate între aceștia. □ Simona Vasilache este atrasă de baladele lui Radu Stanca, din volumul de *Versuri* (E.P.L., 1966, cu o prefață a lui Ion Negoitescu), de decorurile medievale din poezia lui, a acestui “făcător de scene [...], ce le potrivește pe cadența de baladă”. □ Rodica Zafiu, la tableta de lingvistică, se oprește asupra gradului maxim al intensității, corespunzând în general unei evaluări subiective, afective, emoționale, din oralitatea popular-familiară, din expresia «*Cel mai cel*», cu circulație din ce în ce mai mare în mass-media din mediul online. □ *O antologie bucovineană* este titlul intervenției lui Gh. Grigurcu care se raportează la volumul *Poezia Bucovinei* (Ed. Universul Școlii, 2009; selecție, prefață, note bibliografice de Vasile Tărățeanu) despre care zice: “Să recunoaștem că durerosul simțământ de patrie care însuflă versurile închinat Bucovinei, pământ victimizat de imperiul sovietic, care nu mai are speranța unei previzibile reintegrări, se sublimază adesea în poezie autentică.” □ Constantin Țoiu susține rubrica “prepeleac”, scurta bucată în proză având titlul *Amprente*. □ La “cronica filmului”, Angelo Mitchievici scrie despre festivalul de scurtmetraj de la Piatra Neamț, un festival “studentesc”, deoarece “media de vârstă a tinerilor este de 20 de ani”. □ Rubrica “meridiane” include mai multe referiri la evenimente culturale din afara țării; astfel, Felicia Antip, în *E fără e*, prezintă cu delicii tălmăcirea lui Șerban Foarță din dificilul autor francez Georges Perec, a romanului *Disparația* (un roman fără e-uri) (Ed. ART, 2010, după originalul *La Disparition*, Editions Denoël, 1969). O notiță informativă face referire la activitatea, mai puțin cunoscută, de desenatoare a Gabrielei Melinescu, stabilită în Suedia, unde, în 2010, i-a apărut un roman în suedeză, *Mama ca Dumnezeu*, premiat deja de Academia Suedeză cu un premiu în valoare de 60 000 de coroane.

16 ianuarie, duminică

• [„Adevărul”] Un articol semnat de Simona Chițan dezvăluie că Tudor Arghezi a scris în cele mai importante publicații ale interbelicului, printre care și *Adevărul literar și artistic*; sinteza biografică are drept introducere o declarație a lui Nicolae Manolescu despre viața lui Tudor Arghezi: „Un rol l-a jucat pecuniarul.

Arghezi se lăsa plătit din ce în ce mai gras, și nu pregeta să plătească, la rândul lui, polițe celor care-i tăiau subvenția.” (articolul *Arghezi: cutezanță și compromis*)

17 ianuarie, luni

● **[„Adevărul”]** Adrian Șorodoc alcătuiește o scurtă dare de seamă în *Ziua Culturii Naționale, acasă la Eminescu*, marcând chiar din introducere surpriza unei coincidențe, și anume că Ziua Culturii Naționale a coincis în acest an cu ediția jubiliară a Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu», iar premiul pentru Opera Omnia i-a fost acordat poetului francez de origine română Dinu Flămând; tot cu acest prilej în sala mare a Teatrului «Mihai Eminescu» din Botoșani, a fost prezentată colecția de poezie «Poeți laureați ai Premiului Național de Poezie *Mihai Eminescu*» (Ed. Paralela 45) despre care președintele juriului, criticul Marin Mincu, a afirmat că „Este o antologie a modernismului românesc. Cine vrea să vadă ce se întâmplă cu poezia noastră de după război va afla citind această colecție”.

19 ianuarie, miercuri

● **[„Adevărul literar și artistic”]** Marius Chivu face o scurtă exegeză a poeziei lui Ion Mureșan, în *Un poet mare și risipitor*, fixând cota valorică al poetului, membru al grupării revistei clujene *Echinox*, printr-o clară formulare declarativă „Cu doar două volume de poezii *Cartea de iarnă* (1981) și *Poemul care nu poate fi înțeles* (1993), Ion Mureșan este considerat unul dintre cei mai buni poeți români în viață.”; deosebiri și asemănări față de generația poezilor optzeciști i se par a fi următoarele: „Dacă colegii lui de generație optzecistă au coborât poezia în stradă, Ion Mureșan a dus fantasticul și metafizica la cârciumă. Căci cârciuma este toposul prin excelență al poeziei sale; totul se petrece aici: viața și moartea; și ratarea și mântuirea. Deopotrivă refugiu din realitate și loc de trecere sau de (re)producere a grației divine, cârciuma este un loc al faptului derizoriu, dar și al unor mici-mari gesturi epifanice, un limb privilegiat, spațiu al distorsiunii realității, dar și al revelației unei lumi de dincolo sau de dincoace cu care comunică permanent prin scene mundane, regresii în istoria personală, viziuni și deliruri metafizice, reverii, confesiuni, perplexități și dorințe. Aici alcoolicii se înalță și întrezăresc Paradisul și tot aici decad în bolgiile interioare, cârciuma fiind, în același timp un «black (alco)hole» personal și un portal divin colectiv ce privilegiază extazul și supliciu, întunecările și iluminările.”

● **[„Dilema veche”, nr. 361/ 13-19 ianuarie 2011]** Continuă polemica, la scenă deschisă și publică, dintre Ion Vianu și Andrei Pleșu, în care miza pare a fi legată de extrema dreaptă (la Ion Vianu) și de extrema stângă (la Andrei Pleșu): *Răspuns la scrisoarea deschisă a lui Andrei Pleșu și Răspunsul lui Andrei Pleșu*. □ Dosarul *Dilema* cuprinde tema fricii, iar, din argumentul semnat A.M.S. (Ana-Maria Sandu), aflăm și ce fel de perspective asupra fricii avem: „Frica savantă despre care vorbiserăm și pe care o luaserăm la bani mărunți se cam pierduse pe

drum. Deci, nu despre o «frică conceptuală» va fi vorba [...]. Ci despre un puzzle în care frica îmbracă haine când negre, când colorate.” Astfel, Augustin Cupșa scrie despre *Anxietatea noastră și soluția lui Hemingway*, scriitorul american – luptător în războiul civil din Spania, susținând că „oamenii cu adevărat veseli sunt și cei mai curajoși, iar cei mai curajoși sunt omorâți cel mai repede.”; criticul și istoricul literar Paul Cernat trimite la frica societății totalitare, în *Societatea fricii*; poetul Florin Iaru vorbește despre fricile proprii, în *Unde fugi?*; ziaristul și scriitorul Costi Rogozanu propune o viziune în diacronie a fricii, de la Evul Mediu încoace, în *Mini-narațiuni media*. □ Marius Chivu socotește *Cartea Alcool* (Ed. Charmides, 2010) al lui Ion Mureșan, cu o vorbă a lui Al. Cistelean, „evenimentul literar al deceniului”, iar pe I. Mureșan „cel mai mare poet al României de azi”; dar ceea ce s-a opus difuzării și recunoașterii publice (cea de critică funcționând deja încă de la debut) a fost, în primul rând, faptul că, deși mare poet, Ion Mureșan este „necunoscut în afara unui cerc de taină format din literați cu oarecare inițiere” (Al. Cistelean) și, în al doilea rând, puținatatea cărților publicate, „și alea subțirele și la intervale exasperante”: *Cartea de iarnă* (1981) și *Poemul care nu poate fi înțeles* (1993), iar, între timp, *Dicționarul esențial al scriitorilor români* (2000) „l-a considerat insuficient de «esențial» pe Ion Mureșan și l-a ignorat cu totul, iar Nicolae Manolescu reproduce, în *Istoria critică* (2008), opinia lui Al. Cistelean mai mult ca pe o curiozitate și, deși în recenzia entuziastă a volumului de debut îl comparase cu Mircea Cărtărescu, aici îi dedică doar câteva fraze, și acelea meschine.”; despre poemele din *cartea Alcool*, Marius Chivu bagă de seamă că „Aceste mari poeme evocative, dramatice, vizionare sunt însă însoțite și de poeme scurte, muzicale, scrise în ritm și rimă, rugăciuni, cântece și versuri de dragoste, pline de candoare, ironie și umor, dovedind versatilitatea lui Ion Mureșan care (poate) scrie în tonalități variate și pe teme așa-zis mai frivole. Deși adună doar treizeci și două de poeme, inevitabil inegale, *cartea Alcool* dă măsura forței expresivității imaginare (înrudite cu a unui Arghezi sau Cărtărescu) a lui Ion Mureșan, îl așază printre marii noștri poeți vizionari și îl confirmă, cred eu, drept cel mai original poet religios de la noi.” (articolul *Întoarcerea poetului risipitor*) □ Viorica Oancea, sora lui Mihai Botez, dezvăluie în *Scrisoare deschisă lui Dorin Tudoran*, faptul că Dorin Tudoran l-a calomniat pe Mihai Botez (amândoi scriitorii aflați în exil) încă de dinainte de a fi existat CNSAS și, deci, nu se putea invoca accesul la vreun document al Securității; Viorica Oancea susține că procesul de calomniere și compromitere a lui Mihai Botez (matematician) a început din 1983, când Dorin Tudoran se afla încă în țară, iar probele ar putea fi detectate chiar în *cartea Eu, fiul lor. Dosar de securitate* (Polirom, 2010). □ Liliana Nicolae realizează un reportaj literar despre Bojdeuca din Țicău a lui Creangă, descriind casa în care a locuit Creangă alături de Tinca Vartic și mirându-se cum un om atât de voinic și înalt (Creangă avea 1,80 m) a stat într-o căsuță a cărei ușă nu aveam mai mult de 1,50 m; conform lui Constantin Parascan, muzeograf la Bojdeuca mai bine de 30 de ani și cu un doctorat despre Creangă, povestitorul humuleștean

i-ar fi scris lui Titu Maiorescu după cum urmează: „«Respectabile și mult iubite domnule Maiorescu, dacă n-ai râs demult de vreo prostie a vreunui idiot, de care numai în răposata Junime de la Iași se putea râde mai cu haz, poftim vă rog de-ți râde cu hohot de una acum. În bojdeuca unde locuiesc eu, dorm afară și pe vremea asta, în 18 spre 19 septembrie. De veți avea răbdare, că bunătate întotdeauna ați avut, veți întreba, probabil, unde e bojdeuca mea. Vă voi răspunde respectuos: în Mahalaua Țicău, ce-i mai zic și Valea Plângerii, strada Țicăul de Sus, numărul 4... dacă se mai poate numi stradă o ulicioară dosnică, plină de noroi până la genunchi, când sunt ploi mari și îndelungate, zise și putrede, și la secetă geme colbul pe dânsa. Iar bojdeuca de căsuță în care locuiesc eu de vreo 18 ani este din vălătuci și povârnită spre cădere pe zi ce trece, de n-ar fi rezemată în vreo 24 de furci de stejar, și acelea putrede.»” (articolul «*Bojdeuca de căsuță*»)

• **[„Observator cultural”, nr. 300 (558); Săptămânal de informație și analiză culturală, anul XII, serie nouă, 24/ 32 pagini, format A3 (III), apare la București (www.observatorcultural.ro) Redactor-șef: Carmen Mușat; redactor-șef adjunct: Ovidiu Șimonca; secretar general de redacție: Doina Ioanid; Redactori: Adina Dinițoiu, Silvia Dumitrache, Cezar Gheorghe, Iulia Popovici, Andreea Rășceanu; administrare site și redactor web: Ovidiu Drăghia.]** Se titrează cu litere de-o șchioapă «Anul cultural 2010», iar retrospectiva literară a lui Paul Cernat cu titlul *In pofida crizei: un an literar foarte viu* este extrem de amănunțită, începând cu poezia („chiar «îndoite cu apă» alcoolurile poetice ale lui Ion Mureșan sunt suficient de tari ca să-i asigure supremația în anul editorial trecut, când, deși au apărut destule volume poetice bune sau măcar onorabile, nici unul nu a avut anvergura și charisma identitară a cărții *Alcool*, cu toate denivelările ei.”) și critica și istoria literară („Mult mai slab reprezentate s-au dovedit a fi, anul trecut, critica și istoria literară. S-ar zice că aici criza a «mușcat» rău. Principalele apariții au fost mai ales remake-uri sau reorganizări ale unor cărți mai vechi (spre exemplu primul volum – dedicat perioadei 1948-1964 – din *Literatura română în comunism* de Eugen Negrici sau ediția adăugită a *Enciclopediei exilului literar românesc* de Florin Manolescu). Însă, printre furcile caudine ale crizei economice s-au strecurat și câteva titluri nou-nouțe, bine reliefate, cum ar fi *De la avangardă spre ariergardă* de Ion Pop [...].), continuând cu proza („Și aici s-a înregistrat un *come back* la vârf – *Provizorat* al Gabrielei Adameșteanu, alături de exemplarul Bildungsroman memorialistic *Amor intellectualis* al lui Ion Vianu și de distopia «neo-kafkiană» din *Domnul K eliberat* de Matei Vișniec.”) și încheind cu traducerile, multe remarcabile, și scrierile de filozofie („unde simt nevoia să indic cel puțin două must-uri: *O istorie a nefinței în filozofia greacă* de Andrei Cornea și *Darwin și după Darwin. Studii de filozofie a biologiei* de Mircea Flonta.”); iar deasupra tuturor acestor enumerări iese „cartea anului: „Deși susceptibilă de numeroase controverse (dar poate și de aceea), din punctul meu de vedere cartea anului 2010 rămâne autobiografia ideologică postumă a lui Adrian Marino din *Viața unui om*

singur. Criteriul anvergurii și al puterii de iradiere devine, și în acest caz, decisiv. Oricum, categoria non-ficțiunii nu dă semne de epuizare [...].” □ Subliniind ideea de *clasament personal* și *bilanț ultraexigent*, Daniel Cristea-Enache face și el o trecere în revistă amănunțită a „festinului” de apariții editoriale, marcând și cărțile eveniment „Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom), Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi*, prefată de Gabriel Liiceanu, ediție îngrijită de Monica Pillat (Humanitas), Lucian Raicu, *O sută de scriitori din Paris*, selecție de Livius Ciocârlie, prefată de Vasile Popovici (Cartea românească), Ion Vianu, *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom), Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor: dosar de securitate*, ediție îngrijită și prefată de Radu Ioanid, postfață de Nicolae Manolescu (Polirom).” și ceea ce crede a fi „cartea anului: „Care este cea mai importantă carte din 2010, care este *Cartea anului*? Haideți că știți. Vreți să vă confirm? Da, ea este: *Viața unui om singur* de Adrian Marino.” □ A treia retrospectivă literară a anului 2010 îi aparține Adinei Dinițoiu, a cărei prezentare glisează între „afacerea comunismului, „dezbaterile publice ale postcomunismului”, „recuperările editoriale” și „evenimente importante ale actualității literar-politice”, dar se oprește și asupra evenimentului editorial următor: „apariția la cinci ani de la moartea autorului (conform propriei sale dorințe) a cărții de memorialistică a lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom), «cartea a anului» și o carte-turnesol pentru stările de spirit românești, pe tema poziționărilor oamenilor de litere (de cultură) în comunism, dar și pe aceea a «singurătății» cărturarului cu aspirații enciclopedice într-o cultură «a foiletonului» precum cultura română... Din păcate, disputele au dat la iveală, în primul rând, exact reacțiile de care se temea Marino însuși (un personaj cu păcatele lui, desigur) – reacții umorale și resentimentare puternice, pigmentate de acuzele defăimătoare, atât de nivelatoare la noi, de lipsite de nuanțe, de colaboraționism.” □ Liviu Antonesei îl prezintă pe Bogdan Suceavă în mai multe ipostaze creatoare, între *ars poetica* și *ars vivendi*, în *Bogdan Suceavă, poet*, mai cunoscut fiind ca prozator, totuși: „În niciuna dintre ipostazele sale auctoriale, Bogdan Suceavă nu este un scriitor ingenuu, el știe exact ce face atunci când scrie o povestire, un roman sau, iată, un volum de poezii.” □ Ovidiu Pecican încearcă să reconstituie un portret al istoricului Neagu Djuvara din dialogul purtat cu jurnalistul George Rădulescu, în *Un secol cu Neagu Djuvara* (Ed. Adevărul Holding, 2010), punctând alunecările istoricului nonagenar „dinspre conservatorism către legionarism”, episoadele de „extremism” și antisemitism din tinerețea lui (articolul *Boierii și legiunea*) □ La rubrica de „istorie literară”, Geo Șerban detaliază conținutul paginilor de memorialistică a lui Ion Vianu, *Amor intellectualis*, care „reprezintă, în mare parte, un prinos adus de autor părintelui său, dăruit formator al minților tinere” (articolul *Umbra tatălui, tutelară. Despre înălțimea melancoliei în Amor intellectualis*). □ În recenzia *O nouă «dereglaare a tuturor simțurilor»*, Cezar Gheorghe își mărturisește admirația necenzurată față de „modul în care Ion Mureșan și-a croit drumul în literatură. Publicând numai două volume de poezie, *Cartea de iarnă*

(1981) și *Poemul care nu poate fi înțeles* (1993), poetul a devenit unul dintre cele mai importante nume ale poeziei contemporane” și face stop-cadru pe ultimul volum cartea *Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010) unde recenzentul detectează o „școală a marginalismului” care stă la baza acestor poeme, iar, pe deasupra „Vizionarismul rimbauldian fiind un vizionarism al senzațiilor, al corpului, Ion Mureșan «își face monstruos sufletul» sau își cultivă negi pe obraz (pentru a evoca altă imagine rimbauldiană), mai ales în acest ultim volum.” □ În articolul *Încă o victimă a lui Nae Ionescu*, Ion Zubașcu polemizează cu Liviu Bordaș, care „sub fistichiul titlu *Apașul metafizic și paznicii filozofiei*, apărut la Humanitas, în 2010, sanscritologul [...] publică de fapt un volum împotriva Martei Petreu, girat de prezentarea solidară a lui Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu pe ultima copertă.” □ Mirel Horodi înștiințează publicul român despre o conferință internațională, intitulată *Avangarda românească între București, Paris și Tel Aviv*, la care au participat specialiști din România, Israel Franța, Elveția, Suedia, Statele Unite (articolul *Avangarda românească la Universitatea din Ierusalim*). □ Două pagini de revistă sunt dedicate aniversării a 80 de existență a Norei Iuga. Scriu astfel medalioane evocatoare și portretizatoare: Răzvan Țupa, *Sfârșitul lumii revizitat*; Corina Sabău, *«Nemțoaica»*; Constantin Abăluță, *A face din vizibil viziune*; Un cristian, *Optzeci*; Octavia Soviany, *Doamna-spiriduș* și, în fine, scriitoarea însăși alcătuiește o confesiune cu titlul *Cum e la optzeci*.

20 ianuarie, joi

• [„Cultura” nr. 2 (307)] Editorialul Angelei Martin vorbește despre politețe și empatie față de seamănul nostru în *Privirea care spune*. □ Printre reproșurile făcute de Andrei Terian cărții lui Radu Cernătescu, *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* (CR, 2010), „un volum care își propune să elucideze raporturile unora dintre cei mai importanți scriitori români cu Mazoneria”, deși „cartea nu constituie, totuși, o istorie literară în adevăratul sens al cuvântului”, se află „documentarea insuficientă” și „arbitrariul manierei sale de interpretare”, căci eroarea fundamentală a cărții lui Radu Cernătescu vine din faptul că „deși recomandă, ca alternativă la «critica estetică», perspectiva «hermeneutică», autorul «literaturii luciferice» ignoră tocmai principiul definitoriu al acestei tradiții de interpretare și anume corelația părților cu întregul și invers.”, concluzia fiind drastică și fără drept de apel: „speculațiile nefundamentate, reducăționismele interpretative, mania de a despărți prin virgulă subiectul de predicat și mostrele de umor involuntar [...] fac din *Literatura luciferică* una dintre cele mai proaste cărți ale anului abia încheiat.” (articolul *Codul lui Cernătescu*) □ Al. Cisteleanu își poartă cititorul într-o incursiune prin lucrările de critică ale lui Gelu Ionescu, începând cu teza de doctorat despre Eugen Ionescu, *Anatomia criticii*, o carte de pionierat la momentul în care a fost scrisă (fiindcă se referea la o perioadă greu accesibilă a operei dramaturgului de mai târziu, și anume 1927-1940), dar oprită de cenzură și apărută abia în 1991, și, apoi, continuând cu teoretizarea

conceptului de lectură din *Romanul lecturii* și cu stabilirea *Orizontului traducerii*, care reprezintă un mic excurs în istoria traducerilor românești, „marcând vocația documentară a scrupulozității lui Gelu Ionescu”. (articolul *Gelu Ionescu memorialist*). □ Alte detalii semnificative legate de autobiografia lui Niculae Gheran, *Arta de a fi păgubaș. Oameni și javre*, vol. 2, pune în valoare Constantin Coroiu în articolul *Oameni și javre - II*, promițând o urmare în numărul viitor. □ O paralelă interesantă între *Povestea lui Harap-Alb*, „cel mai mare basm al literaturii române care ascunde schema unui roman cavaleresc” și romanele cavaleresti din ciclul Graalului face Ion Pecie, pornind de la caracterul simbolic al expresiei „selva oscură” („codrul întunecos”) la Ion Creangă, străbaterea lui configurându-se ca un topos fundamental al prozei sale. (articolul *Isprăvile lui Harap-Alb, prinț și cavaler creștin - I*) □ Elisabeta Lăsconi realizează din nou o dare de seamă asupra unor *Noutăți editoriale în 2011 (II): Consacrați, dar traduși prima oară*, punctând destinul unor scriitori străini de mare răsunet mondial traduși și în limba română, după cum urmează: Sofi Oksanen, o scriitoare finlandeză cu o carieră spectaculoasă la numai 33 de ani declanșată de publicare celui de-al doilea roman *Puhdistus* (2008); Julia Frank cu *Femeia în amiază* (2007) care „a răvășit Germania și timp de doi ani s-a plasat în fruntea vânzărilor” și tradus în 36 de limbi; Felix J. Palma, cotate drept unul dintre autorii străluciți ai literaturii spaniole de azi, distins cu mai multe premii”, a devenit celebru în 2008 cu romanul *Harta timpului* (Ed. Trei); Rana Dasgupta, cu volumul *Tokyo Chancelled*, dar mai ales cu romanul *Solo* care îi aduce consacrarea internațională, socotit drept cel mai bun roman pentru Europa și Asia de Sud și admirat chiar și de Salman Rushdie; Marius Zusak, un tânăr australian, cu romanul *Book Thief* (2005, *Hoața de cărți*, Ed. RAO); new-yorkezul Jonathan Lethem, impus ca un soi de copil minune al prozei SF, cu romanul *Orfani în Brooklyn*, „o comedie neagră, debordând de umor și de fantezie”; englezul Philip Hensher cu *Îngăduința Nordului* (2008), o narațiune amplă de o mie de pagini ce duce mai departe tradiția marelui roman englez; și irlandezul Robert McLiam Wilson cu *Eureka street* în care evocă Irlanda de Nord într-o narațiune amplă și captivantă cu personaje bine conturate și memorabile. □ Alcătuind un discurs al apărării și al temperanței referitoare la reproșurile (i)morale pe care autorii cărții, *Polemica Paulescu: știință, politică, memorie* (Ed. Curtea Veche), respectiv medicul Peter Manu și istoricul Horia Bozdoghină, plus postfațatorul ei, Radu Ioanid, le aduc fostului vicepreședinte al Academiei Române și președinte al Federației Comunităților Evreiești din România, Nicolae Cajal, legat de primirea post-mortem al lui Nicolae Paulescu în Academia Română, Eugen Simion încearcă să clarifice lucrurile, după un ocol introductiv în problemă, din punct de vedere moral și să judece echilibrat, plasându-se contra atitudinii celor doi autori care nu despart pe omul de știință de derapajele sale morale, de antisemitismul său, și subscrive opiniei exprimate de Nicolae Cajal: „«Eu respect părerile personale ale fiecărui om și cred că nu am voie să leg valoare omului de știință de concepții sale, inclusiv cele antisemite.

Sunt două probleme distincte și trebuie considerate ca atare. Îmi amintesc că tatăl meu, care a fost studentul lui Nicolae Paulescu, îl respecta și îl admira, deși știa că era antisemit. Când judeca valoarea sa remarcabilă de profesor și de om de știință nu-l interesa concepția filosofică sau ideologică. Eu consider că fiecare om are dreptul să aibă propriile lui concepții, indiferent dacă mie îmi plac sau nu. [...] din acest motiv nu am voie să neg meritele științifice reale ale lui Nicolae Paulescu, aportul său cu totul deosebit la sănătatea oamenilor și cred că nimeni nu are un asemenea drept.»” (articolul *Cazul Paulescu*) □ Redacția semnalează, ca eveniment editorial, cartea editată la Saeculum I.O. de către cercetătorul I. Oprișan, în cadrul seriei «Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu», a masivei lucrări aparținând lui A.C. Cuza despre M. Eminescu, *Mihai Eminescu ca reprezentant al romantismului*, vol. I: *Teoria romantismului*, vol. II: *Viața și opera lui Eminescu*, finalizată în 1919, dar rămasă în manuscris timp de aproape un secol și asta deoarece profesorul de economie Cuza a avut un rol funest în politica românească, căci a promovat sistematic antisemitismul „științific” și a inspirat Mișcarea Legionară; dar nu trebuie uitat că A.C. Cuza a fost unul dintre cei mai importanți editori ai lui Eminescu: ediția sa din 1914 a fost apreciată de însuși Perpessicius; acestei ediții a lui A.C. Cuza i se datorează în mare parte descoperirea publicisticii eminesciene și intensă ei valorificare de către naționalismele interbelice, căci ediția lui I. Scurtu, din 1905, nu trecuse mai departe de anul 1877. Redacția publică notele editorului, I. Oprișan, asupra volumului al doilea al opusului cuzist, *Viața și opera lui Eminescu*. (articolul *Eveniment editorial: A.C. Cuza, «Mihai Eminescu ca reprezentant al romantismului»*).

21 ianuarie, vineri

● [„**România literară**”, nr. 3] Nicolae Manolescu glosează pe marginea distincțiilor dintre *Polemică și pamflet*, încercând să le definească prin diferențiere: “Polemica ar fi o confruntare pașnică de idei, în ciuda originii războinice a cuvântului (în greaca veche, *polemos* înseamnă *război*), iar pamfletul, una de cuvinte, cât se poate de războinică. [...] Trebuie să spun din capul locului, că polemica și pamfletul sunt specii care se învecinează literar și legitime deopotrivă. Ceea ce le opune nu este un capriciu subiectiv, ci o opțiune ideologică. Pamfletul a fost preferat de scriitori în măsura în care este literar mai expresiv decât polemica, întemeiată, ea, pe spirit critic. [...] Partea proastă e că pamfletul pretinde talent literar. Dacă nu știi să scrii ca lumea, e mai bine să nu scrii pamflet. Ce observ eu la destui dintre îndrăgostiții peste noapte de verva și de culoarea pamfletului este confuzia dintre expresivitate și trivialitate. E uimitor să constăți de câtă grosolănie devin capabili oameni altminteri subțiri. O grosolănie, nu doar de limbaj, ci și de idei. S-ar putea spune că pamfletul le tocește condeiul și mintea. E o specie irațională prin natură, care nu vrea să convingă, ci să condamne și, de ce nu, să ucidă. Se hrănește din dispreț și din ură. Polemica e, în schimb, democratică și liberal. Absolutismului pamfletar, ea îi opune un relativism înțelept.”

□ Gabriel Chifu face un bilanț al cărților de poezie meritorii apărute în cursul anului anterior și anume: *cartea Alcool* (Ed. Charmides) de Ion Mureșan, *Patria mea A4* (Humanitas) de Ana Blandiana, *Pe prag (Vale-Deal)* de Liviu Ioan Stoiciu, *Moartea parafină* (C.R.) de Robert Șerban, *Femeia despre care scriu* (Ed. Măiastra, Tg. Jiu) de Nicolae Coande (articolul *Sfârșit de an, cu cărți de poezie*). □ Mircea Mihăieș, la rubrica «contrafort», prezintă literatura militantă și tributară ideologiei politice ale scriitoarei sudafricane Nadine Gordimer, care „atingându-și țelurile politice, [...] a rămas, într-un fel bizar, fără «obiectul muncii»” (articolul *Ruinele vorbitoare*). □ Patru recenzii ne îmbie la rubrica specializată în critica de întâmpinare. Prima este a Ralucăi Dună la cartea Angelei Marinescu, *Blindajul final (Opere I)* (Ed. Tracus Arte, Buc., 2010), o antologie care acoperă ”o perioadă de mijloc și de trecere, între volumele de tinerețe și cele ale maturității depline” și în care ”Puritatea și monstruosul, brutalitatea și spiritul, melancholia și vigoarea, pasionalitatea și răceala se unesc programatic – o constantă (de tradiție romantică) a poeziei Angelei Marinescu”. A doua recenzentă, Iulia Iarca analizează romanul *Băieți aproape buni* (Ed. Tritonic, Buc., 2010) de Bogdan Teodorescu care „se inspiră, fără îndoială, din realitatea zilelor noastre. [...] Interesante – nu originale, dar interesante – sunt artificii narative de care autorul se folosește pentru a-și croi poveștile.” A treia recenzentă, Gabriela Gheorghișor se ocupă de *Viața lui Kostas Venetis* (C.R., 2010) de Octavian Soviany, „o narațiune picarescă, scrisă în versete și organizată după tehnica povestirii în ramă. [...] valoarea scrierii lui Octavian Soviany, un povesteaș de excepție și de excесе, nu stă neapărat în măiestria reconstituirii unor tablouri din trecut, ci în imaginația infatigabilă a urâtului și a dezmațului sadic, în opulența inventării de scârnăvii și pidosnicii. Dar și în inteligența metabolizării influențelor livrești sau, mai ales, în truculența și senzualitatea cărnăasă a limbii, îmbăloșată de o lipicioasă limfă arhaică.” A patra și ultima recenzentă, Luminița Corneanu se oprește asupra unui poet „integrat poeticii șaizeciste”, Nicolae Oancea, cu antologia *A șaptea treaptă* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2010), recenzia fiind o pledoarie pentru recitirea și redescoperirea acestui poet, lucru care dacă nu s-ar face ”ar fi o pierdere pentru literatura română postbelică”. □ La cronică literară, Cosmin Ciotloș ia în vizorul criticii volumul de interviuri a lui Paul Miron, *O lume pe dos. Convorbiri cu Ovidiu Nimigean* (cuvânt înainte de Nicolae Manolescu, Ed. Paralela 45, Pitești, 2010), „un lingvist de meserie (a coordonat reeditarea, integral revizuită, a dicționarului lui Tiktin și ediția monumentală a Bibliei lui Șerban Cantacuzino)”, iar despre carte cronicarul notează: „De fapt, *lumea pe dos* e o sintagmă eliptică. În realitate, avem, în cartea aceasta, o lume întoarsă pe toate părțile. Și pe dos, și pe față, și margini, verificată la încheieturi, supusă unor controale repetate, o lume examinată, inspectată și investigată de două conștiințe curioase.” (articolul *Și ca dânsa suntem noi*) □ Pagina de poezie este „umplută” de cinci poeme ale lui Cosmin Perțea: *Poem de spus, Jelanie, Fără titlu, Fără titlu 3, Poem de dragoste*. □ Sorin Lavric, specializat în ”cronică

ideilor”, dezbate conținutul cărții *Moralități elementare* (Ed. Paideia, Buc., 2010) de Vasile Morar pe care „ideograful” îl prezintă în felul următor: „Un entuziast de stofă tandră, având o limfă senină de intelectual stenic, a cărei formă predilectă de expresie e prelegerea universitară. [...] E un meticolos corect fără stridente de atitudine. Nu l-am văzut niciodată supărat, dar nici euforic. Pe stradă sau pe culoarul facultății trage după sine un zâmbet perpetuu fără fluctuații faciale, genul de surâs ce pare dăltuit în faldurile fizionomiei, grație unui reflex devenit obișnuință.” (articolul *Epoca postmorală*) □ Consistent și strâns argumentat, studiul lui Ion Pop, *Un Ion Creangă «corosiv» și iconoclast*, pune pe tapet cele două povestiri «de uliță mare» ale lui Creangă, povestiri *grivoises*, dificil de gustat de «duducile din Vaslui» și alți «oameni mari», aducând în dezbatere și cartea lui Ion Pecie, *Phallusiada sau epopeea iconoclastă a lui Ion Creangă* (Ed. Măiastra, Tg.-Jiu, 2010); cele două povestiri licențioase ale lui Creangă au fost excluse sistematic din edițiile atât de numeroase ale operei sale, dar abia în volumul de la Fundațiile Regale al lui G. T. Kirileanu, din 1939, sunt tipărite pentru prima oară, pentru a fi retipărite abia peste șase decenii în «pleiada» publicată în anul 2000; despre lucrarea lui Ion Pecie scrie: „cartea criticului debutant în anii 70 la *Echinox* și autor, de atunci încoace, al unor eseuri și studii remarcabile, precum *Romancierul în fața oglinzii* (1989) și *Meșterul Manole* (2001), aceasta din urmă cu un substanțial capitol dedicate operei humuleșteanului, propune de fapt prima încercare aprofundată asupra scrisului «corosiv» și necanonice al lui Creangă.” sau „Într-un cuvânt, *Phallusiada* lui Ion Pecie e o carte ce trebuie reținută în bibliografia lecturilor ce împrăștiată viziunea operei unui «Creangă care se îndumnezeiește citind Evangheliile, și un altul, îmboldit de necuratul când le tâlmăcește, când le predică» și la care «lumea ecleziastică și lumea laică trăiesc într-o dulce devălmășie».” □ Romanul *Ambasadorul invizibil* (Ed. Polirom, 2010) de Nichita Danilov constituie subiectul articolului lui Ioan Holban cu titlul *Literatura ca experiență a vidului și a limitei*, despre care notează la finalul demonstrației critice: «*Ambasadorul invizibil* e o sferă Rubik, încercarea unui poet și prozator de excelență de a pune ordine în haosul unei lumi construite din iluzii, spaime, surpări și resturi de speranță.” □ Este anunțat discret, într-o casetă redacțională, laureatul *Premiului Național de poezie «Mihai Eminescu»* pe anul 2010: Dinu Flămând; premiul a fost acordat de un juriu format din Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu și Alexandru Călinescu; pentru *Opera Prima* premiul i-a revenit poetului M. Dușescu pentru *toată bucuria acelor ani triști* (C.R., 2010), premiu decernat de un juriu format din Al. Cistelean, Mircea A. Diaconu, Vasile Spiridon, Daniel Cristea-Enache și Andrei Terian. □ Punând accentul pe cel mai recent roman al Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom, Iași, 2010), exegeza Sandei Cordoș cuprinde, de fapt, o stabilire de corelații tematice și stilistice cu toate romanele anterioare ale romancierei care declarase într-un interviu din *Apostrof* nr. 9/ 2000, că „opțiunea mea pentru roman este totală” și că „pentru mine un roman este foarte bun dacă îmi spune ceva, într-un

mod ambiguu, nou și profund despre viață, dacă destinele pe care le urmăresc pe parcursul lui mă surprind prin sensul sau prin lipsa lor de sens”; astfel, se regăsesc în acest ultim roman tema cuplului și tema feminității, iar maniera specifică de compoziție merge spre romanul polifonic. □ Răzvan Voncu apreciază laudativ „dificila misiune” întreprinsă de criticul și profesorul Ion Bogdan Lefter de a realiza ediția critică a lui Leonid Dimov (Leonid Dimov, *Opera poetică, I-II*, ediție îngrijită și prefată de Ion Bogdan Lefter, Ed. Paralela 45, Buc., 2010), în care nu s-a urmat „tiparul unei ediții critice tradiționale”, dar „ediția critică Dimov este remarcabilă și prin travaliul depus de îngrijitorul ei, travaliu pe care însă nu îl vedem la o lectură superficială. Astfel, fără un aparat critic stufos, fără acele note care fac deliciul filologilor închistați (dar care nu sunt întotdeauna necesare, de multe ori fiind un inutil balast al lecturii), Ion Bogdan Lefter a corectat tacit greșelile de tipar din edițiile princeps, oferindu-ne un text dimovian de referință. Textul din *Opera poetică I-II* este de mare acuratețe filologică, de acum încolo citarea operei dimoviene, conform normelor academice în vigoare, trebuind să se facă după această ediție.” (articolul *Leonid Dimov în ediție critică*). □ Din textele trimise la redacție, Horia Gârbea reține *oda poetului minor* de Adrian Grauenfels. □ Despre avatarurile semantice, lingvistice, ale verbului *A se panica* scrie cu obișnuita-i vervă academică Rodia Zafiu (la rubrica «păcatele limbii»): „Se știe că substantivul *panică* are ca sursă primară un adjectiv, de origine grecească, derivate de la numele zeului *Pan* (*Panikós*), devenit în franceză *panique* și pătruns apoi în alte limbi.” □ Curiosul titlu al volumului de articole, publicate în *Cultura*, *Vatra* și *Suplimentul Jurnalului național (Scânteia!)* de către Mircea Iorgulescu, și anume *Poștalionul cu boi* (Ed. Karta Graphic, Ploiești, 2010), este dezvăluit cu delicii de Gabriel Dimisianu chiar de la începutul articolului *Atunci și Acum*: „Revoluționarul și gânditorul rus A.I. Herțen, călătorind cu pașaport valah, în 1849, din Franța în Elveția, este întrebat de un tovarăș de drum dacă în Valahia sunt poștalioane. Răspunsul, dat în glumă, a fost că sunt, dar rase de boi, cu ele circulă moldo-valahii de la Iași la București. Gluma lui Herțen, de care și Perpessicius luase cunoștință, citind jurnalul rusului, i s-a părut semnificativă lui Mircea Iorgulescu pentru ce se întâmplă azi la noi, chiar dacă, propriu-zis, despre boi înhămați la poștalion n-a fost vreodată vorba. [...] De aici titlul cărții lui Iorgulescu în care e de văzut o metaforă acoperitoare, netocită nici azi în sensurile ei, trimițând la stări de lucruri autohtone, la comportări și mentalități sucite și păguboase [...]. Un permanent du-te-vino între atunci și acum realizează în textile sale Mircea Iorgulescu, alternări de perspectivă care luminează mai viu sensul unor evenimente consumate istoric [...].” □ Angelo Mitchievici continuă să țină «cronica filmului», în *Ceaikovski, doctor Jekyll și mister Hyde*, articol în care analizează sensurile filmului *The Black Swan*, 2011 (cu Nicole Portman și Mila Kunis). □ La rubrica «meridiane», este publicat un lung fragment dintr-un roman englez în curs de apariție la editura românească Leda, în traducerea Iuliei Arsintescu, *Îngăduința nordului* de Philip Hensher „inclus de revista *Granta* în

topul celor mai buni 20 de tineri romancieri britanici” care „este, de asemenea, membru al Consiliului Societății Regale de Literatură din Marea Britanie”. □ Felicia Antip preia o dezbatere derulată pe grupurile românofone de pe internet, din care face parte, despre cartea *Fascismul liberal. Istoria secretă a stângii americane de la Mussolini la politica semnificației* (Ed. Polirom, 2010) a lui Jonah Goldberg (publicată de Random House, New York, 2009). □ Redacția publică o replică dată lui Claudiu Komartin, care în numărul anterior își criticase confracții în articolul *Câteva considerații asupra criticii de azi*; replica îi aparține lui Horia Hațieganu care comentează: „Ca mai hârșit, vorba lui Creangă, cu lumea (literară), permite-mi un sfat: nu te pune rău cu criticii! Mai ales când au scris despre tine ceva care nu ți-a plăcut. Cu aceia care te-au laudat, n-ai decât să te ciondănești cât poțestești.”

23 ianuarie, duminică

● [„Adevărul”] Un articol biografic despre poetul francez, născut într-o familie de evrei ieșeni în 1898, Benjamin Wechsler, aka Benjamin Fondane, scrie Dana G. Ionescu, punând accentul pe moartea tragică a autorului *Conștiinței nefericite*, în *Fondane, poetul ieșean gazat la Auschwitz*; deși, în general, i se cunoaște tragicul sfârșit, se știe mai puțin că prietenii lui Emil Cioran și Stéphane Lupasco au intervenit pe lângă autoritățile germane, înduplecându-le să nu-l trimită în Germania, ba mai mult chiar Cioran și Lupasco îi obțin eliberarea (arestarea lui avusese loc pe 7 martie 1944, iar în lagărul de la Drancy ajunge pe 20 martie); însă, Benjamin Fondane refuză să plece din lagăr fără sora lui, Lina, prin urmare pe 3 sau 4 octombrie 1944, cu puțin înainte de a împlini 46 de ani, e gazat la Auschwitz-Birkenau; mai trebuie spus că în 40 guvernul de la Vichy îi exclude pe evrei din viața publică, luându-li-se dreptul de semnătură, dar Benjamin Fondane nu poartă steaua galbenă și continuă să scrie articole, nu își renegă nici măcar o clipă identitatea iudaică, nu se ascunde și nu-și schimbă domiciliul din strada Rollin nr. unde locuia împreună cu soția (neevreică) și sora lui.

26 ianuarie, miercuri

● [„Adevărul literar și artistic”] Pe prima pagină, este titrat cu litere de-o șchioapă *Ioan Groșan a turnat la Secu*, într-un articol semnat de Liliana Năstase, articol din care citim: „Ioan Groșan a fost recrutat de Securitate în 1974 pe când era militar în termen, și a primit numele conspirativ Radu Greceanu. A colaborat pe toată perioada facultății, însă a refuzat să continue relația după absolvire. În facultate și-ar fi denunțat un profesor pentru opiniile sale politice, gest soldat cu sancționarea acestuia. Groșan recunoaște relația de patru ani cu Securitatea, dar respinge paternitatea acestei delațiuni. În octombrie 1989 a fost contactat din nou de Securitate, întrucât urma să se deplaseze la Paris, în anturajul Monicăi Lovinescu. A refuzat calitatea de «informator», dar nu și «să discute» cu ofițerul după ce se va fi întors de la Paris. A venit însă Revoluția...” □ Un alt articol, pe

aceeași temă, se alătură primului, mai amplu, cu titlul *Scriitorul Ioan Groșan, file de Securitate*, ai cărui semnături sunt Liliana Năstase și Ionel Stoica, în cuprinsul căruia sunt inserate și declarații de susținere din partea lui Ioan T. Morar: „Sunt foarte tulburat. Suntem prieteni de foarte mulți ani, acum aflu, pentru prima dată, despre această posibilă relație cu Securitatea. Nu am avut niciodată discuții pe această temă.” și Florin Iaru: „A fost și va rămâne prietenul meu”; iar Nicolae Manolescu nu a putut fi contactat pentru a preciza poziția instituției pe care o coordonează în legătură cu acuzațiile aduse scriitorului Ioan Groșan. □ Un mic medalion informativ despre realizările profesionale și cariera de scriitor al lui Ioan Groșan apare, alături, sub titlul *Publicist de un sfert de secol* (nesemnat), în care se insistă pe faptul că „multe dintre nuvele și povestirile sale au fost traduse în franceză, germană, maghiară, poloneză [sic!], rusă și vietnameză.” □ Este publicat și un interviu înțesat de confesiuni și mărturisiri al lui Ioan Groșan, interviu realizat de Liviu Avram, cu titlul „*M-au amenințat că nu mai ajung la facultate*”. □ Comentariul lui Marius Chivu, *Comunism de tot răsul*, încearcă să reabiliteze imaginea șifonată a scriitorului Ioan Groșan, demonstrând printr-o analiză strânsă că este „unul dintre cei mai importanți nuveliști contemporani și printre foarte puținii umoriști veritabili de la noi”, volumele sale de referință ca *Trenul de noapte*, *Caravana cinematografică* sau *O sută de ani la Porțile Orientului* fiind dovezi irefutabile relative la „verva, inteligența și umorul de situații sau de limbaj, care te fură și fac din scrisul acestui scriitor o încântare constantă”. □ Militar de carieră, scriitorul Choderlos de Laclos a născocit un roman epistolar, *Legături primejdioase*, publicat în 1782, în care descrie relațiile de dominanță și sclavie, de puritate și viciu, de libertinaj și castitate, în complicatele și perversele jocuri de seducție dintre femei și bărbați în materie de erotism; despre aceste lucruri face o scrută digresiune Ionela Roșu în articolul *Un roman pe placul reginei Maria Antoaneta* în care semnalează și publicarea acestui roman epistolar la Ed. Adevărul Holding, în colecția „Biblioteca Adevărul”.

● [**„Dilema veche”, nr. 362**] Radu Cosașu povestește cu umor modul cum, în dimineața de dinaintea Crăciunului din 92, s-a întâlnit cu Andrei Pleșu, ca să decidă titlul viitoarei reviste *Dilema* și până să ajungă la această denumire le-a trecut prin cap și altele precum *Moftul român*, *Mangafaua*, *Microbistul*, *Fraierul român*, *The Foamea*, *Robinson*, dar cea mai tare i s-a părut *Vești proaste*, Radu Cosașu imaginându-și următorul „dialog paradisiac” între un cumpărător și chioșcar: „– Dați-mi *Vești proaste*! – S-a terminat.” (articolul *Titlul ca lume și blestem*) □ Tema de reflecție propusă de M.V. (Mircea Vasilescu) în dosarul *Dilema* este „de 18 ani printre dileme”, povestea în diacronie a revistei fondată în 1993, cu bune și rele, cu inovații (apariția pe Internet în 1995) etc. Articolele care alcătuiesc dosarul sunt preluate din arhiva revistei și publicate de-a lungul timpului; ele aparțin lui Andrei Pleșu, *Tranziție și bragă*; Titei Chiper, *Comunicarea prin sacoșă*; lui Zigu Ornea, *Modificarea hărții politice internaționale*; lui N.C. Munteanu, *Zeul Zdamăsii*; lui Alex Leo Șerban, *Doamnele din Praporgescu*

contraatacă; lui Andrei Codrescu, *Chelneri*. □ Marius Chivu încearcă să modifice percepția critică asupra romanului *Un om din Est* (Ed. Noul Scris Românesc, vol. I și Ed. Tracus Arte, 2010) al lui Ioan Groșan, considerat „unul dintre cei mai importanți nuveliști contemporani și printre foarte puținii umoriști veritabili de la noi”; criticii însă s-au arătat dezamăgiți de ultima carte, numindu-l de-a dreptul „roman mediocru”, dar Marius Chivu recomandă o mai mare prudență în apreciere, dat fiind că acesta este numai prima parte dintr-o construcție mai amplă, o versiune caricaturală a comunismului și a Revoluției, și fiind vorba de „o anume progresie a viziunii narative în cheia derizoriului”. (articolul *Comunism trist, plin de umor*) □ Simona Sora caută răspunsuri printre scriitori la întrebarea „De ce scrieți?” în esul *Vechea și perfida întrebare*. □ Sub titlul *Uniți în cuget și-n dileme*, redactorii și colaboratorii permanenți ai *Dilemei* povestesc ce a însemnat pentru ei să lucreze în redacția revistei: Marius Chivu, Radu Cosașu, Cristian Ghinea, Stela Giurgeanu, Andrei Manolescu, Matei Martin, Patricia Mihail, Adina Popescu, Iaromira Popovici, Ana Maria Sandu, Simon Sora, Dan Stanciu, Mircea Vasilescu, Luiza Vasiliu.

● [„**Observator cultural**”, nr. 301 (559)] Numărul pune în centrul atenției capodopera cinematografică a lui Liviu Ciulei, ecranizarea după Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*, într-o prezentare a istoriei și etapelor premergătoare filmării, cât și a tribulațiilor actorilor din rolurile titulare din acest film care a câștigat prestigiosul premiu de la Cannes în 1965, în articolul lui Mihai Fulger, *Liviu Ciulei privind la «Pădurea spânzuraților»*. □ Ovidiu Șimonca realizează un interviu cu Dorin Tudoran, cu titlul citat «*Nu arătăm bine, ca intelectuali, căutând prilejuri să ne învinovățim unii pe alții*» din care extragem un mic fragment: „– *Ce v-a deranjat în acea emisiune, Profesioniștii?* – Faptul că Ion Cristoiu, întrebând de doamna Eugenia Vodă, spune că este fascinat de Zelea Codreanu, faptul că Ion Cristoiu, întrebând de Eugenia Vodă dacă Zelea Codreanu n-a fost un criminal, răspunde că trebuie să-i facem răspunzători de crimă pe politicienii care se află la putere, fiindcă folosesc aparatul Statului. [...] In unele comentarii, s-a spus că bietul Ion Cristoiu a afirmat doar că Zelea Codreanu avea charismă. Nu eram un idiot să semnez un protest care să amendeze acea afirmație. Da, Zelea Codreanu a avut charismă. Nu era vorba despre charisma și romantismul lui Zelea Codreanu, era vorba la ce a dus așa-zisul romantism. – *Ce părere aveți despre textul celor zece intelectuali intitulat «In apărarea Eugeniei Vodă»?* – Textul celor 10, care îi luau apărarea Eugeniei Vodă, trecea pe lângă subiect. Înfirmarea lui Păunescu nu trebuie contrapusă reacției CNA față de emisiunea *Profesioniștii*. Cei zece nu trebuiau s-o apere pe Eugenia Vodă, care l-a lăsat pe Ion Cristoiu să se lăfaie în voie. Puteau să accepte că Eugenia Vodă nu s-a comportat cum trebuie ca moderator de televiziune și putea să facă o altă întâmpinare către CNA [...]” □ Cunoscut pentru monografia *Clovnul în agora* (scrisă în colaborare cu William Kluback) despre Eugen Ionescu privit din punct de vedere filozofic, Michael Finkenthal este prezent cu un articol despre semnificațiile

filozofice ale îndoielii, cu un titlu ironic de referință carteziană *Dubito, ergo sum*, concluzia susținând-o pe cea a lui B. Elvin, de la care pornește demonstrația gândirii critice: „îndoiala începe întotdeauna cu interogația.” □ Adrian Niță face fine asocieri între limbaj și filosofie, pornind de la cartea lui Constantin Stoenescu, *Limbaj, experiență, cunoaștere. Cercetări asupra empirismului logic* (Ed. Pelican, Giurgiu, 2009), în care „se analizează problema formulării logice a principiului verifiționist al semnificației, ajungând la concluzia imposibilității principiale a surprinderii principiului cu instrumente logice” și „se face o excelentă analiză a raporturilor pe care le-a avut Cercul de la Viena cu Karl Popper” (articolul *O lucrare despre Cercul de la Viena*). □ Cristina Ispas panoramează câțiva poeți „în încercarea [lor] de a forța deschiderea spre noi spații creative pe scena autohtonă”, precum Val Chimic (pseudonimul Valentinei Chiriță, care și-a publicat textele pe Internet, pe www.clublitterar.com), cu volumul *Umilirea animalelor* (Ed. Casa de pariuri literare, 2010) – volum ce ocupă marea parte a analizei critice – căreia i se adaugă Caius Dobrescu, cu *Deadevăr* (1998) și Gabriella Eftimie, cu *ochi roșii polaroid* (Ed. Vinea, 2006). □ Hotărând că ceea ce și-a propus Radu Paraschivescu în romanul *Fluturele negru* (Ed. Humanitas, București, 2010) ”nu e nicio frescă de epocă și nici biografia picană a unui pictor scandalagiu, excesiv și tenebros”, Caravaggio, Alina Purcaru stabilește următoarele concluzii: „Ambițios, puternic estetizant, cu mărci și procedee nabokoviene, (simetrii, corespondențe, manie a detaliului), romanul lui Radu Paraschivescu își trăiește cele mai bune momente tot în pasajele în care analiza e lăsată la o parte în favoarea poveștii; una care curge în valuri de culori și tonuri, despre viața și timpurile unui pictor greu de prins într-un singur portret și, mai ales, despre ambiția dementă de a picta în culorile realului brut, care, contrar aparențelor, nu sunt la îndemâna oricui.” (articolul *Caravaggio, portret de roman*) □ În *Parfum de fin de siècle XX*, Raluca Dună se lasă vrăjită de „calitățile unui povestitor de clasă” în persoana optzecistului Bedros Horasangian, din volumul de povestiri *Miss Perfumado și alte femei* (Grupul Editorial Corint/Leda, București, 2009), în care „scriitura, de o lejeritate și spontaneitate deconcertantă, impresia de autenticitate, timbrul specific al fiecărei voci narrative constituie atuurile acestor povestiri. Fiecare dintre ele se vrea povestea câte unei femei [...]. Ceea ce-i adaugă Bedros Horasangian acestei vechi teme [*ce își doresc femeile*, n.m.] ar fi ideea că femeia – contemporană, postmodernă, ușor crepusculară – din povestirile sale dorește numai lucruri care se întorc ca un bumerang împotriva ei și că Eternul feminin nu mai «trage» pe nimeni în sus, cum credea Goethe □ Daniel Cristea-Enache scrie despre jurnalul lui Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas, București, 2010), în care ucenicul filozofului de la Păltiniș reflectează la o temă esențială și anume „<inadvertența dintre ideile susținute public și viața trăită>”, iar în privința registrului stilistic „Gabriel Liiceanu e unul dintre puținii noștri autori cărora le iese stilul înalt fără să alunece în ridicol – într-o cultură, preponderent, a zeflemelei și a «pamfletarilor zâmbitori». Are un patos al ideilor ce nu cade niciodată în

pateticul jenant al altora” (articolul *Întâlnire cu mine*). □ Adina Dinițoiu punctează aspectele interesante din culegerea de articole publicistice ale criticului și profesorului universitar clujean Gheorghe Perian, publicate într-un volum cu titlul *Literatura în schimbare (opinii și atitudini critice)* (Ed. Limes, Colecția „Eseuri”, Cluj-Napoca, 2010), cuprinzând „constatări de ordin istorico-literar, formulate cu simplitate și limpezime [...] într-un stil sobru caracteristic, a cărui deviză călinesciană este: «Oriunde sunt idei clare este și un adevăr».” □ Despre autoarea timișoreană, Corina Ciocârlie - foarte harnică în anii 90 când publică într-un interval de doar șase ani trei „consistente volume” critice *Pragmatica personajului* (1992), *Fals tratat de disperare* (1995) și *Femei în fața oglinzii* (1998) - și despre volumul recent publicat de autoare după o pauză de 10 ani, și anume *In căutarea centrului pierdut* (Ed. ART, Colecția „Revizitări”, București, 2010), scrie Bianca Burța-Cernat, accentuând ideea semnificativă că Itaca autorilor analizați nu e țara lor de origine, ci Europa, ieșind la iveală un adevărat complex al Provinciei, o idee preluată de Corina Ciocârlie de la Cornel Ungureanu (articolul *O Itacă central-europeană?*) □ Lăsându-se impresionat de consistentul aparat critic al antologiei *Manifestele futurismului italian* (Ed. Art, București, 2009; Cuvânt înainte de Ion Pop, traducere, introducere și note de Emilia David Drogoreanu), Igor Mocanu recunoaște că „suntem, așadar, martorii unui exercițiu cultural pe care aproape că nu mai speram să-l găsim în tot peisajul editorial românesc de astăzi.” □ Liviu Antonesei, coleg de generație cu Călin Vlasie, prezintă publicului participarea sa la cea de-a XX-a ediție a acordării Premiului Național de Poezie pentru *opera omnia* din care a fost publicate 19 volume ale poeților laureați, „poeți din toate generațiile active după război, de ambele genuri, din țară ori din diaspora, de diverse formule lirice – ceea ce mă face să cred că juriile care au acordat premiul au judecat corect și competent. Volumele, apărute cu prilejul celei de-a XX-a ediții, sunt însoțite de aparat critic și de consistente prefete redactate de critici renumiți din toate generațiile, de la Nicolae Manolescu la Al. Călinescu, de la Mircea Martin la Cornel Ungureanu, de la Daniel Cristea-Enache la Mircea A. Diaconu sau Vasile Spiridon” (articolul *Neomodernismul poetic românesc*). □ Vlad Solomon publică o parte din memoriile artistului plastic Marcel Iancu, evreu de origine care pleacă din România în 1938 spre Palestina pe un vapor sub mandat britanic, sub titlul *Confesiunea unui mare artist*. □ Cristina Manole semnalează în scurte prezentări câteva „lecturi în vremuri de austeritate” din literatura universală și în traduceri recente: Ernest Hemingway, *Dealurile verzi ale Africii* (Polirom, 2010, traducere și note de Ionuț Chiva); Kurt Vonnegut, *Retrospectivă asupra Armagedonului. Scrieri inedite despre război și pace* (Humanitas, 2010, traducere și note de Laura Sandu); Mario Vargas Llosa, *Kathie și hipopotamul* (Ed. Curtea Veche, 2010; traducere și note Mihai Cantuniari și Alina Cantacuzino); Marisha Pessl (scriitoare americană născută în 1977), cu un masiv roman de debut de 600 de pagini, *Curs special de fizica dezastrelor* (Ed. Litera Internațional, 2010; traducere Ruxandra Eugenia Târcă).

27 ianuarie, joi

• [„Cultura” nr. 3 (308)] C. Stănescu aplică, în eseu *Cum poate cineva să fie persan?*, un nou tratament de lectură operei exilatului Norman Manea, în mare parte o literatură memorialistică și o „dramă a deștărrării” (cu o sintagmă a lui Zigu Ornea) în centrul căreia se află același personaj „reluat în nesfârșite ipostaze, deghizări, înfățișări: insul vulnerabil și neadaptat, incapabil, din cauze personale, sociale și conjuncturale să iasă dintr-o vârstă predestinată până la adânci bătrâneți”, pe scurt, un persan precum Usbec și Rica ai lui Montesquieu. □ George Neagoe este surprins plăcut de revigorarea studiilor despre literatura română medievală și aduce sub ochii cititorilor două lucrări recente, volumul de studii colective a unor istorici din Basarabia, *Dinastia Cantemireștilor. Secolele XVII-XVIII*, coordonator și redactor științific, acad. Andrei Eșanu (Chișinău, Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, colecția Academica, 2008) și Ștefan Lemny, *Cantemireștii: aventura europeană a unei familii princiare din secolul al XVIII-lea* (Polirom, 2010; prefață de Emmanuel Le Roy Ladurie, traducere de Magda Jeanrenaud), al căror conținut îl detaliază subliniind atât meritele cât și lipsurile lor; de exemplu, în cazul primului, deficiențele sunt mai ales de ordin interpretativ: „Discuțiile despre *Divan* și *Istoria ieroglifică* nu depășesc stadiul unor sinteze bibliografice, în care se asamblează câteva clișee. La fel se prezintă situația în cazul referirilor la *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*. Perspectiva asupra celui dintâi tratat științific de istorie din spațiul românesc se dovedește sărăcăcioasă, limitându-se la înșiruirea chestiunilor abordate de erudit în opul său. Sesizăm absența oricărei încercări de a abandona hiperdescriptivismul în favoarea interpretărilor.”; la polul opus, cea de-a doua carte (publicată mai întâi în franceză, deci „destinată familiarizării publicului francez cu teme aproape necunoscute”), a istoricului Ștefan Lemny, are „merite incontestabile”: „Ascuțimea interpretărilor o propulsează printre studiile magistrale cu privire la una dintre personalitățile despre a căror viață se poate afirma că depășește în spectaculozitate opera.” □ La recomandarea lui Augustin Buzura, Nicoleta Sălcudeanu își dezvăluie impresiile de lectură asupra ficțiunii politice cu titlul *Băieți aproape buni* (Ed. Tritonic, Buc., 2010), semnată de profesorul de marketing politic și analistul Bogdan Teodorescu, „cu un grad minimal de prelucrare a referinței”. □ I. Opreșan relevă câteva dintre calitățile unei lucrări anevoioase, de mare amploare și rigoare științifică, *Dicționar enciclopedic ilustrat*, volumul 1, realizat de I.-Aurel Candrea, un dicționar al limbii române din trecut și de astăzi („astăzi” referindu-se la perioada interbelică) și volumul 2, *Dicționarul istoric și geografic universal*, executat de Gh. Adamescu, (Ed. Saeculum I.O.), o lucrare „încă actuală după opt decenii de la apariție, o carte de veritabilă contribuție în sferile lexicologiei și ale informației istorice - «un punct luminos în evoluția culturii naționale», cum le plăcea s-o definească celor care au conceput-o.” (articolul «*Un punct luminos în evoluția culturii naționale*»). □ Întrebat fiind de Andrei Grigor pentru cine scrie, când se așază la masa de scris, Eugen Simion formulează câteva răspunsuri într-un stil

despre care afirmă că „nu vreau să scriu frumos (poetic, fastuos baroc) pentru că abuzul de frumusețe formală obosește spiritul, vreau să scriu într-un stil direct, precis, acut și frumusețea frazei să iasă din frumusețea exactității...”; așadar, destinatarul scrisului său trebuie să fie „o inteligență sensibilă și răbdătoare”, acesta fiind receptorul ideal, deși, recunoaște că există și un cititor „cusurgiu, răutăcios, răzbunător, în stare să transforme un țânțar din text într-un armăsar”; din umbră, însă, mai pândesc și *lectorul semantic* (care urmărește semnificațiile textului) și *lectorul semiotic* (care vrea să descopere structura interioară a unui text), după cum i-a clasificat Umberto Eco. (articolul *Destinatarul nostru*) □ Constantin Coroiu prezintă partea a treia din lectura sa referitoare la cel de-al doilea volum memorialistic al lui Nicolae Gheran, *Arta de a fi păgubaș*, articolul având titlul omonim memoriilor lui Gheran, *Oameni și javre (III)*. Pe pagină alăturată, Ion Crețu se aproprie de aceeași lucrare memorialistică a lui Nicolae Gheran, *Arta de a fi păgubaș*, notând printre altele ca apreciere în ton general: „Dacă primul volum din *Arta de fi păgubaș* - titlu pe cât de bun , în sine, pe atât de înșelător, fiindcă Nicolae Gheran numai păgubaș nu se poate numi - a produs rumoare în critica literară, al doilea, *Oameni și javre* se anunță ca un veritabil seism. El va impune, sunt convins, o reevaluare a locului pe care-l ocupă Nicolae Gheran în spațiul literar de la noi: la «frageda» vârstă de 80 de ani, editorul rebrenian - «tinichea» de care nu va scăpa niciodată!!! - se afirmă în creația literară cu forța și autoritatea unui Saint-Simon.” (articolul *Păgubașul...memorialist*) □ Nicolae Coande întreprinde mai multe comentarii evaluative asupra poeziilor săi preferați din anul literar 2010, căci zice el: „De data asta, în 2010, critica literară de poezie a (cam) nimerit-o: anul s-a dovedit a fi unul destul de bun (cu câteva grade «alcoolice» peste 2009), cu destule (încă se numără) apariții bune și foarte bune. Reușitele au aparținut, poate surprinzător, triadei optzeciste Mureșan-Cărtărescu-Stoiciu, căreia eu i-aș adăuga și numele lui Ioan Moldovan cu o foarte bună plachetă de poezie, *Mainimicul*.” (articolul *Poezii mei - 2010 - I*). □ Flori Bălănescu se străduiește să demonstreze că „povestea” spusă în versuri de Nicolae Avram, în *Federeii* (Casa de Editură Max Blecher, Bistrița, 2010), nu este pornografică, ci „exprimă adevărul necosmetizat din casele de copii ale comunismului românesc” și că, deseori, „povestea dă peste marginile orfelinatlui, hașurând grotescul epocii.” (articolul *Povestea unui «poem pedagogic» răsturnat*) □ Publicarea antologiei *Basmе populare românești*, (editată de Academia Română. Fundația Națională pentru Știință și Artă, colecția «Opere fundamentale», Buc., 2008), antologie realizată de trei „meseriași” Iordan Datcu, Nicolae Constantinescu și A. Gh. Olteanu, constituie un mare prilej de bucurie pentru Nicolae Constantinescu (care îi face prezentarea în articolul *Ca-n basme...*), nu atât pentru vestea că lucrarea celor trei folcloriști, prea puțin mediatizată la vremea apariției, a avut un asemenea ecou în fața juriului alcătuit din acad. Eugen Simion, profesorii universitari Paul Cornea și Ion Simuț, cercetătorul științific I dr. Nicolae Mecu și prof. dr. Lucian Chișu, directorul MNLR, încât a fost încununată cu Premiul

Perpessicius pentru ediții critice acordat de Muzeul Național al Literaturii Române în decembrie 2010, cât mai ales pentru faptul că au fost subliniate calitățile de bază ale antologiei premiate: originalitatea, reprezentativitatea și cuprinderea.

□ Ion Pecie își continuă interpretarea basmului lui Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*, prin grila criticii simbolice, mai precis al *natura plangens* (natura plânge) un laitmotiv al scrierilor lui Creangă, consideră interpretul în *Isprăvile lui Harap-Alb, prinț și cavaler creștin (II)*.

28 ianuarie, vineri

● [„România literară”, nr. 4] Editorialul lui Nicolae Manolescu, *O familie de dascăli*, cuprinde amintiri legate de școală și de familia de dascăli în care s-a născut: „Fac parte dintr-o familie de dascăli Am mai vorbit despre ce a reprezentat școala pentru mine încă din copilărie, când eram convinși că-l pot învăța pe fratele meu, cu doi ani și jumătate mai mic, ceea ce ne învăța învățătorul nostru de la primară, despre mirosul de neuitat al motorinei de care era impregnate podeaua clasei sau despre inefabila calitate a cretei aplicate pe tablă.”, dar mai ales amintiri legate de Andrei Țuțea, căruia îi face un portret elegiac: „Tata, mama, o soră a tatei și bărbatul ei au fost profesori, ca și un văr primar al tatei, pe numele lui, Andrei Țuțea. [...] era ca și tata, ardelean sută la sută, din stirpea lui Șincai. Era un mare muncitor, meticulos, neobosit, sever, informat în cele mai mici amănunte, om de știință fără mare imaginație, dar suveran pe tarlăua lui.”

□ «Poemul săptămânii» îi aparține lui Claudiu Komartin, *Imagini de august*. □ Într-un stil evocator, la rubrica «scriitori despre critici», Ioan Es. Pop își amintește de vremea când, locuind în Maramureș, participa, alături de încă trei poeți maramureșeni, la *Codicele de la Ieud*, „una dintre manifestările culturale cu rezonanță națională”; cum, prin 1986, și-a depus manuscrisul la Concursul Național de poezie din Sighetul Marmăției, al cărui președinte era Laurențiu Ulici; cum prin 1990 Laurențiu Ulici îi publică „câteva secvențe grase” din *ieudul fără ieșire* în Luceafărul și cum devine corector la aceeași revistă, mutându-se în București; Ioan Es. Pop scrie despre meseria de critic: „N-aș fi putut deveni niciodată critic, pentru că nu pot lua distanța necesară față de cărțile pe care le citesc, pentru că doza mea de lașitate este incompatibilă cu statutul de critic literar, pentru că gândirea mea nu este prietena categoriilor și nu poate opera cu acestea decât, poate, în poezie.” □ Alex Ștefănescu repovestește pentru public două romane: *Dridri* (1873) al lui Vasile Alecsandri și *Casa cu fete* (1930) de C. Ardeleanu.

□ Spațiul recenziilor este împărțit între patru cronicari: Irina Petraș analizează poezia Norei Iuga din *Berlinul meu e un monolog* (C.R., 2010) („Nora Iuga dialoghează tinerește, cochet și efervescent, de bune decenii. *Jurnalul berlinez* înregistrează trecerea de la scrisul în mers, alert, curios, deschis în afară [...] la scrisul de interior [...], ambele, în fond, descrieri ale «teritoriului nelimitat numit Nora Iuga».”); Antonio Patraș se ocupă de versurile lui Aurel Dumitrașcu, *Cine merge în paradis* (Ed. Conta, 2010) („Deși recurge la o recuzită eterogenă

și pe alocuri nițel prețioasă, poezia lui Aurel Dumitrașcu rămâne, în fond, o poezie elementară, de notație, în linia Bacovia-Mazilescu, cu o nuanță în plus de juvenilitate și de exuberanță intelectuală.”); Gabriel Coșoveanu arată cum a alcătui o istorie a literaturii române devine o «ars moriendi», așa cum face Irina Petraș în volumul *Literatura română contemporană. Prelungiri* (Cluj-Napoca, 2010), despre care cronicarul notează: „Potrivit exemplului, autoarea, pentru paradigma ardeleanului, pe aceea latură care incumbă seriozitatea, hărnicia, optimismul bine temperat, într-un cuvânt – *așezarea*. [...] Ea însăși o natură analitică, cu tendință spre dilematic, găsește într-o clipită nodul problematic al unui volum, citindu-i, cu aceea expresivitate mai rară la cronicari (mereu pe fugă) [...]”; Radu Vancu inventariază preferințele straniei de lectură ale Ruxandrei Cesereanu din *Biblioteca stranie* (Ed. Curtea Veche, 2010), pornind de la delimitările teoretice asupra conceptului de straniu după Caillois, Todorov și Marcel Brion și conținând „analize îndrăgostite” a câtorva „cărți fermecătoare ale unor autori dintre cei mai eterogeni”. □ Cronică literară a lui Cosmin Ciotloș cuprinde o exegeză a poeziei lui Mircea Dinescu, *Femeile din secolul trecut. Poezii noi (2004-2010)* (Ed. Fundației pentru Poezie Mircea Dinescu): „Adevărata problemă e că, atâtea câte sunt, poemele de aici par scrise din amintiri. Ca să zic așa, de data aceasta Mircea Dinescu își ține minte talentul. Altădată era purtat pe brațe de talent. [...] Aici, la granița dintre concetto-ul viguros și indecență, Dinescu se simte cel mai în largul lui. Ca atitudine, mi se pare peste Brumarul din Infernala comedie. Căci pe ulița mica nu prea e loc de gesturi rafinate. Unele dintre «corosivele» sale îi probează o dată în plus, dacă mai era nevoie, fantezia verbală debordantă și elasticitatea extremă a frazelor. E cazul să nu fim pudici și să recunoaștem că acestea sunt de fapt poemele cele mai bune ale *Femeilor din secolul trecut*.” (articolul *Amintiri din secolul trecut*) □ Ion Cocora publică poemele: *Doamne umbrosule, Epoca înecaților, Cine să mă apere, Țin strâns în brațe, O lungă carantină, Hai să murim cu seninătate, Ce a mai rămas, Un șir de incompatibilități*, care umplu întreaga rubrică de poezie. La rubrica de proză, este publicat Augustin Cupșa cu proza *Toți avem nevoie de o îmbrățișare*. □ Cu ocazia aniversării a 75 de ani, Gabriel Dimisianu este congratulat de mai tânărul autor dramatic Horia Gârbea: „Când scriu numele lui Gabriel Dimisianu, îmi apare portretul unui critic reputat prin echilibrul judecăților sale, lipsite de excese laudative, de entuziasm de circumstanță, ca și de șarje demolatoare.” □ Andrei Bodiș ia ca punct de plecare derapajul legionar al lui Ion Cristoiu dintr-o emisiune de la TVR1 realizată de Eugenia Vodă, în care l-a numit pe sinistrul Corneliu Zelea Codreanu «personaj romantic»; A. Bodiș face acest lucru cu scopul de a aduce în prim plan o analiză detaliată a trei romane, toate apărute în 2010, considerate cărți-eveniment, care reflectă fenomenul legionarismului, mișcarea legionară: *Așteptând ceasul de apoi* de Dinu Pilat, *Provizorat* de Gabriela Adameșteanu și *Medgidia, orașul de apoi* de Cristian Teodorescu. (articolul *Perspective epice asupra legionarismului*) □ În cadrul rubricii „restituiri”, Nicolae Scurtu dezvăluie o parte din literatura

epistolă a celui care a scris *Ora 25*, Virgil Gheorghiu (articolul *Însemnări despre tânărul Const. Virgil Gheorghiu*) □ Rodica Zafiu pornește pe urmele cuvântului «tiflă» și a gestului batjocoritor reprezentat de acesta (articolul *Tifla*). Simona Vasilache, căutând «prin anticariate», scrie despre piesa lui Vasile Alecsandri, *Iorgu de la Sadagura* și conflictele acestei piese, care se rezolvă, după obiceiul dramaturgului, prin „piruete voioase și grațioase” (articolul *Scrisoarea lui Iorgu*). □ Gheorghe Grigurcu face consemnări critice despre poezia lui Nicolae Coandă, *Femeia despre care scriu* (Ed. Măiastra, Tg. Jiu, 2010), „un poet de mare forță”, având un „stil moral-aristocratic”. Constantin Țoiu completează universul „pre-peleacului” cu tableta *Amprente* (II). □ La cronica filmului, Angelo Mitchievici detaliază cuprinsul filmului *Rețeaua de socializare* (*The Social Network*, 2010), în regia lui David Fincher (articolul *Facebook sau lumea văzută de Mark*). □ La rubrica «meridiane», Nicolae Mareș prezintă publicului român activitatea diplomatică a lui Eugen Ionescu, ca atașat cultural de la Vichy, când redactează un referat despre cartea *Napoléon III et les peuples* de Paul Henry, un referat în care dramaturgul a încercat să sublinieze atitudinea sprijinitoare a lui Napoleon al III-lea față de Țările Românești (articolul *Un referat diplomatic de Eugen Ionescu*). Felicia Antip face o recenzie ricanantă a cărții lui Jonah Goldenberg, *Liberal Fascism – The Secret History of the American Left – from Mussolini to the Politics of Change* (Random House, 2009), fiindcă autorul încearcă să demonstreze cum „americani cu tendințe liberale din Statele Unite sunt fasciști”, bazându-se pe un șir de „eșafodaje șubrede de idei” de genul silogismelor clasice (articolul *Bagatelizarea fascismului*).

30 ianuarie, duminică

- [„Adevărul”] La rubrica „viețile scriitorilor români”, intră în vizor Jeni Acterian cu *Jurnalul unei fete greu de mulțumit* (1932-1947) într-un articol despre geneza puțin misterioasă a jurnalului și viața tumultuoasă a unei „fete greu de mulțumit”, *Jeni Acterian, o ființă greu de mulțumit*, semnat de Ana-Maria Onisei; jurnalul descrie perioada interbelică și anturajul Eugeniei Maria Acterian (pe numele real), sora lui Haig și Arșavir Acterian (de profesie regizor), amândoi frații făcându-se cunoscuți pentru „elanuri legionare” pentru care au avut de suferit în epocă; Jeni Acterian a fost apropiată de Mircea Eliade și de Emil Cioran și i-a cunoscut bine pe Pete Țuțea, Constantin Noica, Cella Delavrancea, Mihail Sebastian, Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu, Clody Bertola; în acest sens, jurnalul ei este o mărturie extraordinară.

FEBRUARIE

2 februarie, miercuri

• [„Adevărul literar și artistic”] Simona Chițan prezintă ultima lucrare a filosofului Andrei Pleșu, *Despre frumusețea uitată a vieții* (Humanitas, 2011), enumerând cele opt capitole din care e formată cartea: *Ce facem cu viața noastră, Despre lucrurile cu adevărat importante, Ordinea subtilă a lumii, Perplexități și indispoziții cotidiene, Feluri de a fi, Cetitul cărților, Martirajul limbii române și Cum stăm la televizor* și punctând intențiile autorului: „sunt încercări de a ieși din vârtejul «actualității» sau de a lua temele «actuale» drept punct de plecare către orizonturi aflate dincolo de tranzitoriu și conjunctural”. □ Marius Chivu ridică vălul secretelor de deasupra vieții lui Françoise Sagan (1935-2004), ocazia acestei incursiuni biografice ivindu-se prin apariția volumului *Toxic* (Ed. ART, 2010, traducere de Mădălin Roșioru), un fel de jurnal ținut de scriitoare în 1957, după extraordinarul debut cu *Bonjour tristesse*, într-o clinică de dezintoxicare, unde se internase pentru a-și trata dependența de calmante cauzată de un accident foarte grav de mașină, dar aceste însemnări n-au „dramatismul și nici profunzimea introspectivă” a altor cărți. □ În cadrul cărților publicate de *Adevărul*, rubrica „biblioteca Adevărul”, Ionela Roșu își introduce cititorul în romanul ce urmează a fi publicat, *Lupul de stepă* (Colecția «cărți de citit într-o viață») de Herman Hesse (apărut pentru prima dată în 1927), având „un puternic substrat autobiografic” și ilustrând (ca și în alte scrieri ale autorului german) dorința de salvare a individului, izolat și în pragul sinuciderii, prin apelul la sacru și la mituri. □ Sub titlul *De ce-l uităm pe Caragiale?* Dana G. Ionescu întreprinde o cercetare asupra faptului că ziua lui I.L. Caragiale (11 februarie sau 30 februarie 1852) trece neobservată, deși ziua de 15 ianuarie a intrat deja în conștiința publică drept sărbătoarea națională a lui Eminescu și solicită din partea câtorva oameni de cultură, Mircea Vasilescu, Dan C. Mihăilescu și Ioana Pârvulescu, explicații legate de acest dezinteres; Dan C. Mihăilescu emite următoarele sugestii: „«La români, închipuirea, fantasmele și «visul de luceferi» bat de departe realitatea «fără moral și fără prințipuri». Mesagerului aducător de vești proaste i se taie invariabil capul. Cum să-l venerezi pe Caragiale, care-și etalează viciile, micile-mari mizerii ascunse prin alcov, bezna din pivniță și toate cele inavuabile, în locul «dioramelor» desfășurate cosmic de Eminescu, prin care ai acces (utopic, firește) la originile lumii, Cuvântul dintâi, înțelepciunea de pe urmă și la statura voievodală?!?””, iar imaginea dramaturgului arată azi, din perspectiva tot a lui Dan C. Mihăilescu „Ca Păcală pe lângă Miorița, ca Nastratin față de Meșterul Manole, sau Cătălin pe lângă Hyperion: un bufon răutăcios, pehlivan cinic și mercantil, ori un necruțător corupător de fecioare visătoare”.

• [„Dilema veche”, nr. 363] Radu Cosașu se oprește asupra aspectelor „date” din filmul *Casablanca*, întrebându-se în subsidiar dacă filmul mai rezistă și în 2011 și dacă rezistă mutației valorilor, ba chiar răsturnării lor. (articolul *Casablanca*

în trecerea timpului) □ Dosarul *Dilema* cuprinde de data aceasta rețete, formule și coduri despre „cum să...” (faci nenumărate lucruri în viață), propuse de Luiza Vasiliu. Scriu despre acest subiect: Ioana Pârvulescu, *Distrațiuni foarte plăcute* (articol având următoarele subtitluri: *rețetele succesului vin din belle époque, succesul vine de la americani, cum să provoci curiozitatea, fermecătorul campion la păcăleli*), Anamaria Dobinciuc, *Manuale de utilizare a vieții*; Adela Marcov, *Life for dummies*; Adriana Babeți, *Să fie primit!* (care scrie despre...supa de găină din copilărie); Ovidiu Mircean, *Șapte pași pentru a deveni structuralist*; Ovidiu Pop, *Rețete de succes autohtone*; Valentin Mureșan, *E de ajuns să fii fericit?*; Cristi Luca, *Rețete din filme (o scurtă listă de eșecuri)*. □ Luiza Vasiliu realizează un interviu cu dna Aurelia Marinescu, autoarea *Codului bunelor maniere*, carte care din 1995 până în prezent, s-a vândut în 250 000 de exemplare; interviul are titlul *Un hotline de bune maniere*. □ Este republicat un interviu cu Radu Cosașu, cu titlul «*Nu există nicio diferență catastrofală între literatură și gazetărie*», realizat de Ioana Avădanei în urmă cu 30 de ani, în 1981, pentru o revistă studențească. Selectăm din acesta câteva fragmente ilustrative: „ – [...] *permiteți-mi, Radu Cosașu, să vă întreb: sunteți jurnalist de formație?* – Da, nici nu mi-am dorit să fiu altceva decât ziarist. Numai viața m-a făcut să devin scriitor. Eu mă consider foarte ziarist. [...] – *Care este deosebirea dintre scriitor și ziarist, în ceea ce privește condiția lor, gradul lor de implicare în social, în politic chiar?* – Nu există nicio diferență catastrofală între literatură și gazetărie. [...] De aceea, literatura pe care o fac este și foarte politică, și foarte angajată și foarte «la zi». Chiar proza mea, ciclul «Supraviețuirilor», are ca erou un ziarist din perioada «obsedantului deceniu». [...] «Obsedantul deceniu» este o formulă care îi aparține lui Marin Preda, însă ne revine nouă să o dezvoltăm. Există o tradiție în critica românească, ai cărei patriarhi nu au dezmințit niciodată că ar fi o prăpastie între gazetărie și literatură. Este o prejudecată pe care au avut-o și Călinescu și Lovinescu... Eu socotesc că toți acești mari critici au fost niște extraordinari gazetari. Este meritul lui Alexandru Paleologu să fi relevat forța gazetărească a lui Călinescu, spunând că *Istoria literaturii române* este macheta unui gazetar specialist în literatura română. [...] – *Totuși această prejudecată persistă...* – Diferențele provin din aceea că nu toate ziarele sunt foarte bune, ele nu transformă știrea, cotidianul, în literatură, care este, în definitiv, o formă pasională a existenței omului. [...] – *Să revenim la... scrierile dvs. Folosiți preponderent persoana întâi. Au aceste lucrări un caracter autobiografic sau fals autobiografic?* – Fals autobiografic! Chiar persoana întâi nu mai este autobiografică din clipa în care cuvintele se leagă pe o foaie de hârtie. Un lucru scris devine, în mod aproape fatal, altfel decât s-a întâmplat. [...] Persoana întâi este și reală, și fictivă. Plăcerea scrisului constă în a confunda, în măsură cât mai mare, persoana întâi cu ceea ce stă scris pe hârtie. [...] – *Credeți în «minciuna binefăcătoare» în gazetărie?* – Există un loc unde gazetăria se desparte de literatură. N-ai voie ca gazetar să minți. În literatură, ficțiunea este o minciună menită să instituie un adevăr. Scriitorul poate recurge

la ficțiune, la exagerare, la minciună chiar, pentru a impune un adevăr. Gazetarul are un statut de viață civilă mult mai greu. Nu există ceva mai detestabil decât minciuna ziaristului. [...] El nu are voie să intre în arenă numai cu bună-credință și naivitate. El trebuie să știe că e silit să nu spună anumite minciuni. Există jumătăți de adevăr care te absolvă de minciună.”

● **[„Observator cultural”, nr. 302 (560)]** Pretextul editorialului lui Cezar Gheorghe îl constituie un eveniment aniversar, și anume împlinirea a 83 de ani de viață a lui Mircea Horia Simionescu, care ar fi mărturisit despre cărțile sale că „ar putea fi și un inventar al «maladiilor» fostului regim: «de la prostie la veleitarism, de la frica endemică la falsul practicat la scară națională, de la rivalitățile de vârf la impostură, intoleranță, violență, mistificare».” (articolul *Născocirile lui Mircea Horia Simionescu*) □ Cititorii români sunt informați despre publicarea în Statele Unite a unui grupaj de fragmente din prozatori români contemporani (Ștefan Agopian, Ștefan Bănuțescu, Adriana Bittel, Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun, Nora Iuga, Dan Lungu, Bogdan Suceavă, Stelian Tănase, Lucian Dan Teodorovici, Dumitru Țepeneag) în revista bianuală *Absinthe* nr. 13 (dedicată promovării artei și literaturii universale), număr consacrat României sub genericul «Spotlight on Romania», prefața care prezintă evoluția literaturii române de dinainte și de după 1989 fiind semnată de Carmen Mușat. Din această prefață, *Observator cultural* publică un fragment cu titlul *Continuitate și inovație*, titlul în engleză fiind *Contemporary Romanian Literature: A Tale of Continuity and Innovation*. Alături, pe aceeași pagină, este publicat și articolul lui Paul Cernat, *Mateiu Caragiale pentru cititorii americani*, dintr-un număr mai recent al aceleiași reviste americane *Absinthe* nr. 14/ 2010, cu titlul *Introduction to The Rakes of the Old Court* (versiunea în engleză aparținându-i lui Alistair Ian Blyth) □ O lungă analiză tematică, structurală și stilistică, realizează, în cronica literară *Flux*, Daniel Cristea-Enache la volumul *Pe prag (Vale-Deal)* (C.R., București, 2010) de Liviu Ioan Stoiciu, pentru a ajunge la concluzia că aici avem de-a face cu adevărata poezie. □ Fascinația lui Nichita Danilov, care iese la suprafață, precum uleiul deasupra apei, în tot ceea ce a scris de la poezie la proze scurte și roman, este întrebarea «ce este omul?» și ce anume îl face să fie om sau nu, stabilește Bogdan Crețu în cronica *Radiografia puterii* asupra romanului *Ambasadorul invizibil* (Polirom, Iași, 2010); răspunsul dat de prozator, sub influența lui Dostoievski, este că „Lipsa de credință naște monștri. Și excesul de credință la fel”; despre romanul *Ambasadorul invizibil*, „cel mai bine articulat, cel mai puternic”, cronicarul afirmă la sfârșitul exegezei: „Roman polifonic, cinematografic în multe dintre paginile sale, [...] prilejuiește o meditație pe tema puterii, vizitată în intimitatea ei. Deși au mai scris-o și alții, reiau și eu verdictul, pe care, de altfel, l-am semnat și pe ultima copertă a cărții: *Ambasadorul invizibil* este cel mai bun roman al lui Nichita Danilov (deocamdată!) și, nu ezit să o spun, una dintre cele mai remarcabile apariții din proza noastră de dată recentă.” □ Despre reprezentantul cel mai cunoscut al generației beat, Allen Ginsberg,

care și-a început cariera agitată într-o memorabilă seară a anului 1955, când a citit poemul *Howl* în fața lui Jack Kerouak și a unei mulțimi exuberante, scrie Dana Pîrvan-Jenaru, în *Allen Ginsberg: «monument literar» și «fenomen social»*, articol „indus” de traducerea din limba engleză de Domnica Drumea și Petru Ilieșu, a volumului *Howl și alte poeme. Antologie 1948-1997* (Polirom, Colecția «Biblioteca Polirom», Iași, 2010). □ În *Un debut de prestigiu*, Carmen Mușat se arată impresionată de lucrarea *Eu, Autorul. Reprezentări auctoriale în literatură și pictură. Din Antichitate până în Renaștere* (Ed. Tracus Arte, București, 2010; prefață de Mircea Martin) de Raluca Dună, căci „tema aleasă [...] nu este dintre cele mai comode și nu pentru că ar lipsi bibliografia, ci pentru că dimpotrivă, cercetătorii care au investigat problematica reprezentării auctoriale sunt pe cât de numeroși, pe atât de diverși (ca perspectivă și metodă).”, pe de altă parte, cercetătoarea „construiește atent o pasionantă teorie a reprezentării auctoriale ca proces de cunoaștere și autocunoaștere, în strânsă legătură cu ideile filozofice ale epocilor comentate. Una dintre concluziile demersului său ar putea fi sintetizată astfel: cunoașterea de sine și cunoașterea supremă, aceea a lui Dumnezeu, sunt, ambele, rodul unei atitudini estetice (în sens etimologic, de *aisthesis*: senzație, percepție).” Tot despre *Eu, Autorul* de Raluca Dună, scrie și Bogdan-Alexandru Stănescu care sesizează din prima caracterul neobișnuit al lucrării, din pricină că „autoarea, afirmată în domeniul perisabil al cronicii literare, nu a ales să-și adune articolele într-un volum, pentru a debuta mai repede, iar, în al doilea rând, pentru că piața noastră de «comparată» e atât de săracă (sau înghesuită într-o Castalie prea puțin permeabilă), încât mulți dintre noi am și uitat că tinerii cercetători români ar putea lansa cărți de acest gen pe piață. *Eu, Autorul* se constituie într-un nou capitol al poveștii artelor-surori.” □ Liviu Antonesei comentează volumul de poezie *Femeile din secolul trecut. Poezii noi, 2004-2010* (Ed. Fundației pentru Poezie «Mircea Dinescu», București, 2010; concept și desene de Dan Erceanu) în următorii termeni concluzivi: „Și în acest volum, ca și în celelalte ale sale, ca și în publicistică, Mircea Dinescu se dovedește, alături poate numai de Șerban Foarță, demn urmaș al geniului lingvistic, al imaginației lexicale debordante a lui Arghezi. Și cu o fantastică forță de absorbție – poți găsi în aceste poeme sugestii sosite dinspre Villon și Miron Radu Paraschivescu, dinspre Brumar și tocmai amintitul Foarță, dar trecute prin alambicul său, toate capătă o incontestabilă marcă Dinescu.”, dar sarea și piperul acestui articol o formează introducerea referitoare la modul cum M. Dinescu și-a lansat cartea de poezie, comentatorul recunoscând în poet un adevărat talent în marketingul (auto)promovării: „Miercuri, 19 ianuarie, poetul a ajuns cu lansarea volumului la Iași, unde sala de aproape 300 de locuri a Ateneului Tătărași s-a dovedit neîncăpătoare pentru a-i primi pe fanii poetului, pe iubitorii de poezie ori pe curioși. Aveau și cei din urmă dreptate! Pentru că lansarea volumului a fost, de fapt, un spectacol de gen *one-man show* – singur pe scenă, poetul și-a prezentat cartea, a recitat din ea, a lansat de asemenea un CD în care își cântă versurile, a făcut glume și a prezentat publicului ultima ediție

a «vinului lui Dinescu», cea care se vinde și cu poezie pe sticlă! Dacă există un scriitor român care chiar știe să-și promoveze opera în cele mai variate medii de public real sau potențial, acesta este Dinescu! [...] Mulți îl condamnă pentru această frenezie histrionică, eu încerc să-l înțeleg.” (articolul *Poezii mei: Mircea Dinescu, în toate stările sale!*).

3 februarie, joi

● [„Cultura”, nr. 4 (309)] Cu un titlu sarcastic, *Totul pentru furt, totul pentru victorie!*, își începe Augustin Buzura pledoaria pentru achiziționarea de cărți, focalizându-și discursul asupra *Gândirii captive* a lui Czesław Miłosz, situată în «rândul puținelor opere care au drept obiect totalitarismul comunist ca joncțiune între teroare și doctrină». □ Pentru a ajunge la studiul inovator al lui Pecie din *Phallusiada* și la ideea lui Valeriu Cristea despre „Ion Creangă cel crud”, care a provocat o adevărată mișcare de apărare în critica vremii, C. Stănescu face o trecere în revistă a criticilor de marcă de la *România literară*, fosta *Gazetă literară* din teza de istorie literară a Luminiței Marcu (având fragmente publicate pe ultima pagină în fiecare număr), echipa fiind formată din G. Dimisianu, Valeriu Cristea, Eugen Simion, Lucian Raicu, Mircea Iorgulescu și, desigur, Nicolae Manolescu. (articolul *Creangă cel crud*) □ O mostră de exegeză *close reading* aduce George Neagoe în *Rituri de trecere*, o analiză tematică și ideatică a poeziei lui Liviu Ioan Stoiciu, cel din volumul *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010), o poezie care deși „alipită de critici optzecismului - n-a fost dominată, ca până acum, de paradigma modernistă”, căci, în fapt, „conține o poezie dificilă, vizionară, incandescentă, răzvrătită, în care sacrul se diluează în profan. E o carte sățioasă pentru cine vrea să descopere cum medierea simbolică se transformă într-o balanță, ale cărei talgere sunt criza ontică și livrescul bine temperat. Cu acest volum, Liviu Ioan Stoiciu face încă o dată dovada că meșteșugul artistic poate conlucra deopotrivă cu sensibilitatea metafizică și cu biografismul.” □ Despre ultima carte a lui Mircea Iorgulescu, *Poștalionul cu boi* (Ed. Karta Graphic, Ploiești), volum format din eseuri și comentarii apărute în *Cultura*, *Vatra*, ne întreține Constantin Coroiu, în articolul *Cu poștalionul de la Est la Vest și retur*, neuitând să menționeze *Rondul de noapte* (1974), volum de debut care l-a impus pe critic, și mai ales eseu despre lumea lui Caragiale *Marea trăncăneală* (1994), un titlu acroșant, dar și definitoriu pentru lumea românească. □ Atenția criticului Eugen Simion este împărțită între studiul amplu de 480 de pagini despre profilul spiritual al lui Eugen Ionescu de către Marin Diaconu (prilej cu care Eugen Simon laudă critica pozitivistă a cercetătorului migălos, cu atât mai mult cu cât noua critică a discreditat pozitivismul; el își exprimă speranța că cele 500 de pagini scrise în românește de Eugen Ionescu vor fi cândva publicate într-o ediție critică, după ce vor fi strânse ceea ce viitorul dramaturg al *Rinocerilor* a risipit prin publicațiile vremii între 1927-1946) și studiul biografic întocmit de Dorli Blaga din *Jurnalele* consecutive a anilor 1919, 1936-1939, 1939-1940, 1959-1960 în care este adusă în prim-plan Cornelia

Blaga-Brediceanu, soția lui Blaga, ce a trăit cu discreție în umbra poetului, „o Penelopă bănațencă” iertătoare și răbdurie. (articolul *Două portrete spirituale*)

□ Nicolae Coande continuă lista de favoriți *Poezii mei-2010* (II), alegându-și un nouăzecist de această dată, *Moartea parafină* - „dicționar” Robert, despre al cărui ultim volum *Moartea parafină* (CR, 2010) aflăm că reprezintă, pentru poetul timișorean Robert Șerban, o nouă fază a poeticii sale care „lasă în urmă stilul jucătoriu, fițele stilistice, artificiile de vârstă.” □ Se ridică în apărarea criticilor din vechea gardă, minimalizați și subevaluați, aici fiind vorba de Dumitru Micu, cercetătorul și profesorul universitar Nicolae Bârna care polemizează cu etichetele aplicate criticului ardelean (născut în comuna Bârsa din județul Arad), aceea de „didactic” și „fără sensibilitate critică”, suprema concesie a criticii „creatoare”, „de vârf” fiind că „știe carte”; Nicolae Bârna demonstrează că Dumitru Micu este „autor al unei opere care, prin amploare și diversitate, se refuză unei rezumări sintetice, și care, chiar dacă poate fi diagnosticată ca inegală, la nivelul părților ei componente, impune în ansamblu”; în plus, este „un critic literar [...] care s-a preocupat mai mult de examinarea ideilor și a formelor în literatură decât de recenzarea și investigarea microscopică a patrimoniului documentar și factologic, deci un istoric al literaturii care examinează diacronia în calitate de critic”; însă, în articolul *O carte de citit*, Nicolae Bârna apreciază scrierea memorialistică, volumul al doilea, *Sfârșit și început de mileniu. Rememorări* (MLR, 2010) cu următoarele notații critice: „Memorialistul procedează [...] selectiv - este probabil de prisos s-o spun, dar uite că o spun totuși - privilegiind momente și perioade, peripeții ori figuri care au marcat cu deosebire ecranul sensibil al instanței sale lăuntrice de observator al spectacolului vieții.” □ Ion Pecie urmează cu a treia parte din *Isprăvile lui Harap-Alb, prinț și cavalier creștin* (III), din cadrul rubricii „variațiuni pe tema *Natura plangens*, inspirate de «corozivele» lui Ion Creangă”, identificând, pe urmele criticii mitologice a lui Vasile Lovinescu și a lui Denis de Rougemont (care a analizat iubirea curtenască), mitul lui Tristan și al Isoldei prezent în perechea hierogamiei finale: fata împăratului Roșu și însuși Harap-Alb. □ Discută, într-un dialog amplu, despre Premiul Național de Poezie «Mihai Eminescu», Gellu Dorian cu Cornelia Maria Savu: „- *Cum arată piața premiilor literare românești după două decenii de liberă inițiativă managerială în domeniu?* - Arată, din păcate, nu prea bine. Ai impresia că sunt mult mai mulți premianți decât scriitori, dacă este să ne referim și la celelalte genuri literare, pe lângă premiile oferite poezilor. Pare a fi o modă, ba poate chiar o cutumă preluată de la festivalul de tristă amintire Cântarea României, când toți creatorii trebuiau premiați. Nu există localitate din România, în care apare o revistă, să nu se dea de câteva ori pe an premii. [...] - *Cum a apărut și cum reușește să continue proiectul cultural Premiul Național de Poezie «Mihai Eminescu»?* - [...] în 1991, s-a născut la Botoșani, cu sprijinul primăriei de aici, dar și cu eforturile lui Laurențiu Ulici, căruia i-a plăcut ideea și s-a ținut de ea până la tragica sa dispariție. Deci s-a născut Premiul Național de Poezie «Mihai Eminescu», sub laurii căruia sunt

deja primii douăzeci de mari poeți contemporani: opera lor, dar acum și colecția în care sunt prezenți fiecare cu câte o carte (în afară de Mircea Dinescu, care și-a amânat apariția pentru acest an, credem!) stau mărturie afirmației mele, afirmație legitimată de un juriu național, format din marii critici literari, pe care este bine să-i amintim aici, de la început până în prezent: Laurențiu Ulici, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Marian Papahagi, Al. Călinescu, Daniel Dimitriu, Petru Poantă, Ion Pop și Nicolae Manolescu. Un astfel de gir dă și greutatea incontestabilă a acestui premiu, ceea ce l-a făcut atât de râvnit printre poeții noștri contemporani. [...] De la an la an au crescut exigențele și impunerea în conștiința nu numai a lumii literare, ci și a întregii societăți românești.” (interviul cu titlul „*Un premiu național nu poate fi apanajul unui cerc închis*”).

4 februarie, vineri

● [„**România literară**”. nr. 5] Recunoscând că timp de un deceniu, după 1989, și-a împărțit viața între politică și profesorat, Nicolae Manolescu mărturisește că a încercat din răspuțuri să nu semene „dascălului mâncat de molii din poemul eminescian” și că s-a străduit să-și învețe studenții, viitori profesori, să navigheze nuanțat pe linia subțire de demarcație dintre viață și literatură, învățându-i despre problemele morale pe care le pune degustarea estetică a literaturii (editorialul *Un profesor atipic?*). □ Gabriel Chifu face o trecere în revistă a „izbânzilor considerabile ale prozei” anului literar 2010, însoțind enumerarea de scurte notații de conținut: Ioan Groșan, *Un om din Est* (Ed. Scrisul românesc & Tracus Arte; „una din cărțile discutate ale anului literar 2010”); Constantin Stan, *Gde Buharest* („roman și bine scris, și, tematic, cu o idee ingenioasă”); O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau* (Polirom), Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (C.R.); Doina Ruști, *Cămașa în carouri* (C.R.); Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil* (Polirom); Matei Vișniec, *Domnul K. eliberat* (C.R.); Ion Vianu, *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom) (articolul *Câteva note despre proza anului 2010*). □ Andrei Terian își susține argumentat părerea referitor la bilanțul literar al anului 2010: ”nu cred că titlurile majore ale anului 2010 – între care se distinge, de departe, excepționala *Rădăcina de bucsau* a lui O. Nimigean, urmată de romanele semnate de Gabriela Adameșteanu, Radu Aldulescu, Radu Pavel Gheo și Nichita Danilov (pe dezamăgirea pe care mi-a produs-o volumul lui Ioan Groșan nu mai insist aici) – ar indica vreun salt calitativ «în bloc» față de vârfurile prozastice din 2006-2007, când, să nu uităm, au apărut *Christina Domestica*, *Teodosie cel Mic*, *Mirii nemuririi*, *Asediul Vienei* și *Cine adoarme ultimul*.” și încheie într-o apreciere globală: «2010 a fost un an așa și-așa. Adică exact ce ne trebuie: un an în care puținele volume de top să fie susținute printr-o cât mai consistentă producție de pluton.” (articolul *2010. Așa și-așa*) □ Volumul de eseuri ale lui Andrei Codrescu, *The Posthuman Dada Guide* (Ed. Curtea Veche, trad. Ioana Avădanei) ”nu e în totalitate o carte despre literatură, ci o carte în care scriitorii dețin rolul principal – alături de obișnuiții lor parteneri, ideologii,

politicienii, anarhiștii, femeile fatale. [...] Morala cărții de față susține că politica e, și ea, finalmente, o afacere literară. Fără prezența artiștilor, și mai ales a scriitorilor, nici măcar dictaturile nu înseamnă mare lucru...”, scrie Mircea Mihăieș la rubrica contrafort (articolul *Când dadaștii joacă șah I*). □ În prima recenzie, Gabriela Gheorghișor remarcă „critica dură [...] tăind în carne vie, fără anestezie” a lui Dan Perjovschi din volumul *20/22. Douăzeci de ani de texte* (C.R., 2010), un miscelaneu cu articolele graficianului de la revista 22, „o carte ca un bici cathartic”. A doua carte de poeme, *Numele meu e Dimitri* (Ed. Paralela, 2010), a lui Dimitri Miticov atrage atenția recenzentei Iulia Iarca care notează spre finalul demonstrației: „*Numele meu e Dimitri* este spațiul unde se înlănțuie crizele interioare și unde, prin catharsis, se pot vindeca.” Raluca Dună dezvăluie lumea imaginată de Caius Dobrescu în romanul în versuri *Euromorphotikon* (Tracus Arte, 2010): „*Euromorphotikon* este o distopie a marilor idealuri «revoluționare» ale ultimilor 50 de ani, dintre care revoluția sexuală a anilor '60, filozofiile/ideologiile eliberării individului, de natură sexuală, politică și social, revoluțiile anticomuniste din Estul Europei și unificarea europeană ar fi principalele leitmotive sau targeturi pe care autorul le vizează și de-mitizează.” A patra recenzie cuprinde o dare de seamă asupra debutului în proză scurtă a lui Adrian Buzdugan, cu volumul *Capela excomunicaților* (Humanitas, 2010), „premiat la a treia ediție a Concursului de Debut Literar UniCredit”: „volumul de proză scurtă al lui Adrian Buzdugan cochetează cu temele și procedeele literaturii science-fiction, având ambiția de depăși granițele acesteia. Autorul, absolvent de Filozofie, are, pare-se, o fire problematizantă, textele sale punând sub semnul întrebării ordinea firească a lumii noastre.” □ Cronica literară a lui Cosmin Ciotloș amendează scârțâirea prozodică a versurilor din volumul *Marea Pipeadă* (Ed. Brumar, Timișoara, 2010) al Iuliei Militaru, cu atât mai abtîr cu cît „un juriu format din trei critici literari (Eugen Simion, Paul Cernat și Daniel Cristea Enache) a desemnat-o de curînd nici mai mult, nici mai puțin decît tînărul scriitor al anului trecut!”, dar cronica se încheie cu un verdict critic pozitiv: „Nici talentul nu-i lipsește Iuliei Militaru. Doar că și-l amînă mai bine de trei sferturi de carte. Valoric, *Marea Pipeadă* începe prost și se termină interesant.” (articolul *Happy end*). □ La rubrica de poezie, este prezent cu un cinci fragmente dintr-un poem mult mai vast, *Vis: eram în războaie...* Viorel Sâmpetean, iar, după zece pagini, mai publică poezie Carmen Focșa și Florin Costinescu, fiecare fiind reprezentat de cîte patru poeme. □ Din cronica ideilor a lui Sorin Lavric la cartea *Luntre și punte. Douăsprezece conversații despre tranziție* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2010) a lui Radu Călin Cristea, o carte de interviuri în care intervievatorul „a știut să-și stimuleze preopinienții: pur și simplu le-a insuflat credința că opinia lor e importantă, detaliu esențial în reușita unei discuții”, reținem portretizarea lui Mircea Dinescu: „dintre toți, intrusul e Mircea Dinescu. Radu Călin Cristea i-a făcut un deserviciu punîndu-l în rînd cu niște nume a căror prestație, comparată cu dezlînata batere de câmpi a poetului, îl pune într-o lumină stînjenitoare. Cu un lexic de furfureală argotică

și cu o fugă de idei de tip dadaist, Dinescu este un rudimentar de speță hazlie, un bufon simpatic având tăria de a nu fi cedat niciodată în fața ispitelor privitoare la expresia doctă. Un spirit pur, intact și ingenuu, fără scrupule de gust și fără remușcări provenite din inferioritatea spiritului său. Iar amănuntul redacțional că, imediat după fleșcăiala poetului, urmează interviul cu Andrei Pleșu, care este o mostră de sclipire retorică, amănuntul acesta are efectul unei lovituri mortale pentru Dinescu. Discrepanța de valoare e atât de mare încât, în locul lui Mircea Dinescu, i-aș imputa lui Radu Călin Cristea această alăturare neinspirată cu efect distrugător.” □ Irina Petraș se lansează în disocieri de structură și clasificare a creației literare după tipul de relație dintre atitudinea autorilor și „prinderea lumii” în opera lor, în articolul *Forme «ceptive» ale prozei contemporane*, găsind astfel următoarele categorii de scriitori: *conceptivii* („își lucrează ficțiunea în colaborare și alături de lumea reală. Lumea concepută face concurență stării civile printr-o gesticulație ațintit cathoptrică. E Creație. Reproducere. Atoateștiutor și ubicuu [...]”; Radu Aldulescu, Gabriela Adameșteanu), *introceptivii* („mută instrumentarul în interior și mizează alb pe ceea ce simțurile în alertă înregistrează”: M. Cărtărescu, Dan Lungu, Doina Ruști), *exceptivii* („se situează în răspăr cu lumea reală. [...] Refac migălos «zăpezile de odinioară», imposibile în prezentul dezamăgitor. [...] Pe canavaua unor semne memorative, simpli relansatori ai poveștii, se pictează cu pensule fine și decadente lumea mică și lucrurile ei mărunte și fundamentale”: Filip Florian – *Zilele regelui*, O. Soviany, Eugen Barbu – *Princepele*, Cărtărescu – *Levantul*), *extraceptivii* („încolăciți în labirintul textului lor germinative, gata oricând să piardă legăturile cu realul”; Ștefan Agopian, Diana Adamek), *inceptivii* („speră să insinueze dimensiuni inedite spectacolului lumii. Ei sunt onirici, abisali, de o excentricitate care, în mod paradoxal, le accentuează introversiunea subversivă”: D. Țepeneag, Dora Pavel, Ștefan Bănuțescu, Nichita Danilov), *interceptivii* („lucrează declarat parodic, ironic, parabolic; nu ignoră regulile altora, ci le interceptează și le exploatează pe cont propriu cu o vervă molipsitoare și cu o mica vână tragică, dezîncântată, în fundal – sunt postmodernii, intertextualiștii, fragmentariștii”; Radu Cosașu – *Ficționarii*, Livius Ciocârlie – *jurnale cu fleacuri*), *deceptivii* („se situează demolator în fața unei lumi care nu-i ascultă. Discursul lor e rupt, deșirat, fracturat și crizic [...] toate avangardele sunt deceptiv-contraceptive”), *receptivii* („mizează pe cumal de povești despre lume. Ei alcătuiesc liste, serii, dicționare de întâmplări și personaje. Inventariază diversitatea lumii din/ în cuvinte. Sunt trezoreri de povești și formule epic-existențiale; Ruxandra Cesereanu, Tudor Dumitru Savu, Mihai Zamfir – *Acasă*), *susceptivii* („sunt reticenți, neîncrezători, proza lor e tatonantă. Iau răul lumii asupra lor, privirea le e adesea neagră, vag resentimentară și maniacală”; Anton Holban, Radu Petrescu, Mihai Zamfir – *Fetița*), *preceptivii* („dozează ingenios concepția, excepția și interceptia pentru a avertiza, didactica lor mozaicată apelând cel mai adesea la umor și/ sau la ludic”; Ioan Groșan, Horia Gârbea). □ Este anunțată moartea lui Valeriu Anania într-un scurt ferpar biografic.

□ Interviuul lui Nicolae Breban realizat de Ion Simuț se lungește pe două pagini, cu titlul „*Pentru mine, a fi liber nu înseamnă decât să mă înjug și mai tare, mai definitiv, la propria-mi vocație*”; din acesta reținem o întrebare și un răspuns; ”- *Credeți că anul 1989 desparte scrisul dumneavoastră, romanele, în două epoci sau două etape personale foarte diferite?* – [...] După o serie de romane în care, e drept, acțiunea și stilul, ca și problematica erau mai... palpitante, mai «vii», mai «captivante», ca să vorbim în termenii «pieței» - cum au fost *Animale bolnave* și *Bunavestire* – care a avut și «norocul» unei uriașe campanii politice comuniste «distrugătoare», care mi-a adus și câțiva denigratori dintre amici, dar și mii și mii de lectori din toate straturile sociale.” □ Răzvan Voncu realizează cronica edițiilor, ocupându-se de data aceasta de monografia unui canonic blăjean, Augustin Bunea, „un exemplar reprezentant al intelectualității române din Transilvania sfârșitului de secol XIX și începutul de secol XX. Probabil cel mai mare orator al românilor din Transilvania și primul istoric modern al Ardealului, el a trecut prematur la cele veșnice, înainte de împlinirea unei opera istoriografice care se anunța matură și temeinică.”, ediția și cuvântul înainte aparținându-i lui Ion Buzași; Dr. Augustin Bunea, *Mitropolitul dr. Ioan Vancea de Buteasa. Schiță biografică* (Ed. Buna Vestire, Blaj, 2010) □ Rodica Zafiu merge pe urmele împrumuturilor lexicale din mai multe surse, în momente istorice diferite, în articolul *Traducător și translator* (rubrica «păcatele limbii»). □ La poșta redacției, Horia Gârbea girează două corespondente: Crista Bilciu și Ilinca Pop, dar respinge doi (articolul *Luna pe frunte și mâna pe pântec*). □ Angelo Mitchievici analizează filmul *King's Speech* (*Discursul regelui*, 2010) cu Colin Firth, în rolul titular al bălbatului duce Albert, viitorul rege George al VI-lea, și Helena Bonham Carter, în rolul soției, „minunatul film” al lui Tom Hopper.

5 februarie, sâmbătă

- [„**Adevărul**”] Sebastian Faur pare să jubileze că autorul romanului *Moromeștilor* ar fi fost, potrivit foilor matricole, un elev superficial și chiuilangiu, demonstrând cu copii după registrele matricole din fondul arhivistic de la școala din Siliștea Gumești, că media generală la limba română era, în primii ani de școală, în jur de nota 7, în condițiile în care această materie era compusă din scriere, citire, memorare și intuiție; dar tot registrele demonstrează că situația școlară a viitorului romancier se îmbunătățește: „Marin Preda a plecat din satul natal după școala primară. El termină gimnaziul în comuna Balaci, după trei ani și părăsește județul pentru a merge la Școala Normală din Câmpulung Muscel, unde este respins din cauza miopiei sale. Preda ajunge până la urmă la Școala Normală din Abrud și ia examenul de admitere cu nota 10. În toamna lui 1939 este transferat la Școala Normală din Cristur-Odorhei, unde își continuă studiile încă un an.” (articolul *Marin Preda avea nota 6 la compunere*)

9 februarie, miercuri

● [„Adevărul literar și artistic”] Dana G. Ionescu dirijează atenția cititorului român spre romancierul Julian Barnes, unul din cei „trei grei” ai literaturii britanice de azi, alături de Martin Amis și Ian McEwan, care a mai scris încă o carte, tradusă recent în limba română, *Privind în soare* (Ed. Nemira), „o dezlănțuire de inteligență și de ironie amară” povestea existenței banale a unei englezoaice de la sfârșitul secolului XX, o anti-eroină, de fapt; despre Julian Barnes aflăm că, înainte de a fi autorul capodoperei slăvită de toți, și anume *Papagalul lui Flaubert* (Univers, 1997; Nemira, 2006), „primul scriitor englez care a câștigat și Premiul *Medici*, și Premiul *Femina*, a fost lexicograf, jurnalist, food critic, editor, critic literar etc. Literatura lui îi datorează mult cunoașterii discursului științific sau publicistic, o cunoaștere vie, inamicul numărul 1 al ideilor primite de-a gata.” (articolul *Romanul unui agnostic plin de umor*) □ Marius Chivu comentează volumul de poezie al poetului timișorean Robert Șerban, *Moartea parafină* (CR, 2010), despre a cărui realizare stilistică scrie: „Fără versuri lungite, fără cuvinte inutile, fără tropi și emfaze lirice, poezia lui Robert Șerban se conturează, aparent, din nimic și spune multe cu aerul, uneori, al lipsei oricărei intenții. E nevoie de inteligență și de o mare capacitate de reducere la fire, de intuiție a decupării din biografie și din cotidian a acelor gesturi, detalii, momente care pot deveni sugestii, aluzii sau aproximări ale, în fond, metafizicului vieții și al morții. [...] Grav, dar câtuși de puțin teatral, nostalgic și cumva elegiac, însă deloc sentimental, religios fără a fi evlavios, Robert Șerban scrie despre moarte cu calmă neliniște.” (articolul *Despre moarte, cu calm*) □ Din panoplia cărților din „biblioteca Adevărul”, Ionela Roșu descrie pe scurt conținutul celebrului roman *Maestrul și Margareta*, nu înainte însă de a fixa, în câteva tușe, biografia tumultuoasă a scriitorului rus Mihail Bulgakov; în urma unui sondaj, realizat în 2009, s-a dovedit că *Maestrul și Margareta* rămâne lectura preferată a rușilor, într-un top în care romanul acesta ocupă primul loc, urmat de *Război și pace* a lui Tolstoi și de *Crimă și pedeapsă* a lui Dostoievski. (articolul *Un maestru al ficțiunii*) □ Doinel Tronaru face referiri la o tânără regizoare, fostă grafferiță, Eva Pervolovici, care, până a nu se lansa în cinematografie cu un scurtmetraj despre erotismul infantil, numit *Scufița Roșie* sau *Little Red* (producătorii germani ai peliculei de la Beleza Film declarând că este o versiune neorealistică a cunoscutului basm), a scris literatură experimentală, precum volumul de povestiri *Doamna Mortu* (Ed. Meta, 1999) și *Exerciții de onirodramă* (Ed. Meta, 2001); în 2003, Eva Pervolovici devine peste noapte un «star» al culturii bucureștene *underground*, când Ed. Paralela scoate pe piață volumul colectiv *Graffiti Files*, un fel de roman cu mai mulți autori coordonat de Eva, care își semnează proza cu pseudonimul «Razna»; iar în 2008 apare din nou pe coperta unei cărți colective *Rubik* (CR)

● [„Dilema veche”, nr. 364] Andrei Manolescu propune la dosarul *Dilema* subiectul „secretomanie vs mania transparenței”, întrebându-se „ce fel de informații trebuie și merită să fie cunoscute de toată lumea și ce trebuie să rămână

secret. În societatea românească, problema se pune în condițiile unei evoluții de la secretomania absurdă a regimului comunist, la o situație în care pare că totul se spune și se dezbate în mod public.” Formulează răspunsuri la aceste chestiuni: Ciprian Rus, *Watergate, Sexgate, Wikileaks* (cu subtitlul: *Trei povești despre presă. Plus câteva diferențe*); Christian Mititelu în interviul *Curiozitate vs interes public*, interviuatul fiind timp de 20 de ani directorul secției române a BBC; Ioana Avădani, *Despre persoane și drepturi*; Andrei Manolescu, *Informațiile secrete și secretele informațiilor*; Alex Ștefănescu, *Mai bine să știm totul decât nimic*, articol în care ia ca punct de reper publicarea în 2007 a propriului *Jurnal secret*, cu a doua ediție în 2010, la editura Corint și ajunge la ceea ce consideră că trebuie dezvăluit sau nu într-un jurnal: „Eu cred că într-un jurnal trebuie să divulgi în legătură cu tine însuși chiar și ceea ce este neconvenabil. În schimb, consider că este cu desăvârșire interzis să divulgi secretele pe care ți le-au încredințat alții – prin «secrete» înțelegând chiar și ceea ce ai aflat dintr-o nevinovată convorbire telefonică. [...] Când Paul Goma scrie în mahalagescul lui jurnal, «Am vorbit cu X la telefon și el mi-a spus că»..., mă îngrozesc, pentru că urmează o reconstituire din memorie (și încă o memorie tendențioasă) a unor replici, date într-un anumit context greu de reconstituit. Ce abuz! În felul acesta i se poate atribui oricui orice afirmație. Trecerea de la secretizarea a tot ce mișcă-n țara asta și în afara ei, practică în timpul lui Ceaușescu, la sinceritatea dusă până la lipsa de pudoare și la promiscuitate, din vremea noastră, este, orice s-ar spune, sănătoasă. [...] Din mlaștina de adevăruri obscene, banale, stupide, insignifiante etc. iese la iveală, în cele din urmă, ca un nufăr, și adevărul propriu-zis.”; Marius Chivu, *Scriitorii invizibili* în care prezintă câțiva scriitori învăluiți în mister, care refuză pozele și întâlnirile cu cititorii și despre a căror viață se cunosc foarte puține lucruri, ba chiar deloc: americanii Thomas Pynchon și J.D. Salinger, pakistanezul Salman Rushdie, românii Ioan Budai-Deleanu, Alexandru Monciu-Sudinski, americanca Alta Ifland, spaniolul Antoni Casa Ros. □ Într-un articol în care formulează mai multe întrebări decât dă răspunsuri, Ioana Bot scrie despre *Inefabila interdisciplinaritate*. □ Marius Chivu realizează cronica a două cărți, volumul de poezie al timișoreanului Robert Șerban, *Moartea parafină* (CR, 2010) și cartea de poezii *Aerobiciclete* (Ed. Brumar, 2010) de Bogdan O. Popescu; despre prima, recenzentul notează informația revelatorie că s-a epuizat, tirajul inițial, oricât de mic, fapt considerat o performanță și care s-ar datora succesului cărții precedente a lui Robert Șerban, *Cinema la mine-acasă* (2006) (volum super-recenzat, premiat și bine vândut), dar și faptului că „versurile lui Robert Șerban captează și oferă, în cele mai simple, mai scurte și mai clare formulări, acele tensiuni necesare și emoții benefice la care aspiră orice cititor de poezie.”; cea de-a doua carte al unui poet din aceeași generație, Bogdan O. Popescu, cuprinde, în realitate, o tematică opusă primei (unde moarte și neliniștea morții predomină), și anume dragostea și viața: „Dacă Robert Șerban spunea «sunt la jumătatea vieții» și își imagina bătrânețea, Bogdan O. Popescu are un tonus adolescentin (chiar copilăros în

«poveste cu alintăciuni» spre exemplu), declamă «nu am vârstă», este vivace, dezinvolt și (auto)ironic, crede în forța cuvintelor și se identifică cu poezia («eu sunt cel mai frumos vers scos la împerechere»)*. (articolul *Moarte și dragoste*)

□ Ajutată de informațiile orale și scrise ale istoriei literare, Simona Sora descrie relația dintre criticul Lucian Raicu și Eugen Ionescu, care, se pare, s-au cunoscut la Paris în 1983 (întâlnire relatată de Raicu în *Fragmente de timp*, când, la venire, Eugen Ionescu îl întrebese retoric «Vii din infern?», iar, la despărțire: «Și acum te întorci în infern.»), iar apoi se focusează asupra penultimei cărți publicate antum de Lucian Raicu *Journal en miettes cu Eugène Ionesco* (1992), așa încât, afirmă autoarea, a vorbi despre exilatul Eugen Ionescu înseamnă pentru Lucian Raicu a vorbi despre sine: „Am senzația că Lucian Raicu, în cumplita și nevindecabila depresie omenească în care-l aruncaseră ultimii ani trăiți în România comunistă și apoi Parisul complet străin, este însoțitorul de elecție al contradictoriilor, demențialelor, catastroficelor personaje ionesciene.” (articolul *Jurnalul sfârșit*)

• [„**Observator cultural**”, nr. 303 (561)] Editorialul lui Ovidiu Șimonca anunță moartea la Cluj, pe 31 ianuarie 2011, după o încercare de operație pe inimă la Viena, a Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu, Mitropolit al Clujului, Crișanei și Maramureșului, pe numele său de mirean și de scriitor – Valeriu Anania, și caută să explice răceala cu care a fost întâmpinată în mass-media televizată un eveniment de acest gen, cauza fiind găsită în „disputa care a existat între Patriarhul Daniel și Mitropolitul Anania, un conflict de durată, desfășurat vreme de mai mulți ani. [...] Despărțirea Mitropoliei Ardealului a fost o decizie strict bisericească, dorită și cumva impusă de Bartolomeu Anania, care a putut, fiind mitropolit, să-și folosească mai pregnant relațiile de putere și de influență din interiorul Sfântului Sinod. Ca mitropolit, Bartolomeu Anania a arătat ortodoxiei românești că există și o altfel de voce, distinctă atât de cea a Patriarhului Teoctist, cât și de cea a Patriarhului Daniel (să reținem că, mai ales în ultimii ani, Mitropolitul Anania a cerut insistent, în întruniri ale Sfântului Sinod, dar și în declarații publice, ca preoții să nu se implice în politică și să fie, în primul rând, atenți și îngrijorați în fața nevoilor și necazurilor oamenilor, încercând alinarea lor [...]).” (articolul *Paradoxuri la moartea Mitropolitului Clujului*).

□ In *Adio, Eliade*, Ovidiu Pecican discută argumentat studiul polemic *Ediția critică completă Eliade?*, semnat de cercetătorul Eugen Ciurtin de la Institutul de Istorie a Religiei și publicat în revista erudită *Archaeus* XIV, 2010, în care se constată că, la 25 de ani de la trecerea lui Mircea Eliade în lumea umbrelor, editarea critică a operei acestuia întârzie nepermis de mult și că nu în România, nu în SUA, a apărut o astfel de ediție critică, ci în ...Japonia.

□ Se dezbate legea educației naționale, mai precis articolul 130, alin. I, paragraf (b), prin care se combat abuzurile dinastiilor universitare, dar combativitatea aceasta este prea încărcată la rândul ei de umori negre și prea puțin echilibru și judecată moderată, pare să remarce autorul Liviu Ornea în *Din nou despre Legea educației naționale*.

□ Autor a trei volume de poezie în 30 de ani, dar volume excepționale, Ion Mureșan este subiectul recenziei

lui Liviu Antonesei din *Poezii mei: Ion Mureșan, o revenire*, mai exact autorul se axează pe ultima carte de poezie publicată de poet, *cartea Alcool*: „O carte care nu aduce noutăți în ce privește formula poetică, dar confirmă, cu asupra de măsură, uriașa clasă a poetului, calitatea poeziei sale. Cu acest volum, ieșit la 29 de ani de la debut [debutul în 1981 cu *Cartea de iarnă*] și la 16 de la precedentă sa carte de poezie [*Poemul care nu poate fi înțeles* din 1994], Ion Mureșan își consolidează periculos – pentru alții, desigur! – poziția în prim-planul poeziei de azi.” □ Rodica Grigore pune pe tapetul analizei structurale și tematice trilogia-saga despre istoria și realitățile sud-americane ale scriitoarei Isabel Allende, *Casa spiritelor* (Humanitas Fiction, București, 2010, traducere de Cornelia Rădulescu), *Fiica norocului* și *Portret în sepia* (Humanitas Fiction, București, 2010, traducere de Cornelia Rădulescu), scriitoare latino-americană cu mare succes la public, fiecare roman al ei fiind imediat un best-seller, ceea ce nu i-a adus și aprecierile criticii profesionale. □ La rubrica „cărți de Nobel”, Dana Pirvan-Jenaru arată cum *Cartea fugilor* (Polirom, Colecția „Biblioteca Polirom. Proza XX”, Iași, 2009, traducere din franceză și note de Rita Chirian) de J.M.G. Le Clézio reprezintă o nouă scriitură și „o literatură lipsită de ipocrizie” (articolul *A fugi, a căuta, a trăi, a scrie*). □ Editoarele Marta Anineanu și Emilia Șt. Milicescu ocupă atenția lui Geo Șerban în *Întâietatea doamnelor* (I) care le detaliază munca benedictină și „abilitățile filologice de a buchisi un document în vederea restituirii prospețimii lui inițiale”.

10 februarie, joi

• [„Cultura”, nr. 5 (310)] C. Stănescu dezbate problema revizuirii valorilor spirituale ale literaturii române, aducând în sprijinul argumentării sale opiniile criticului Eugen Simion pe care-l citează din belșug legat de detractorii lui M. Eminescu sau Marin Preda, reacția acestuia din urmă fiind combaterea prin... scris: „Scriind despre opera lui și încercând să dovedesc că detractorii lui Preda n-au dreptate. Unii, mai vechi, s-au compromis singuri prin tenacitatea urii lor nediferențiate (Gh. Grigurcu, Al. George), alții mai noi și mai titrați (Eugen Negrici) trebuie demontați cu argumente estetice. [...] Văzând însă că puțini dintre criticii literari de azi se arată preocupați de ceea ce se întâmplă cu valorile noastre spirituale, am intervenit de câte ori am putut și am avut unde căci nu-i ușor să găsești un loc unde să răspunzi unui atac în presa noastră liberă și independentă.” (articolul *Consilierul lui Nero*) □ Despre existențialismul lui Emil Cioran, pentru care „libertatea a fost axul în jurul căruia se țesea existența”, ne întreține într-un amplu articol filosofic, *Despre suferința de a trăi, despre paradisul vieții ca loc de tortură*, George Apostoiu. □ Este publicată o exegeză a lui Mircea Iorgulescu, *Călătorie la rădăcinile răului (I)*, referitoare la cel de-al doilea roman al lui Augustin Buzura, *Fețele tăcerii* (1974) (preluată din prefața scrisă la acest roman, reeditat în colecția BPT a *Jurnalului Național*, la editura Curtea Veche) care i-a adus romancierului represalii din partea regimului comunist, trecut pe lista neagră

a epurărilor și interdicțiilor drept „nociv” și „necorespunzător”, deși scriitorului îi fusese decernat la acea dată de către Uniunea Scriitorilor, în 1970, premiul național de proză pentru *Absenții* care apăruse într-un moment de efervescentă a romanului românesc; despre romanul *Fețele tăcerii*, care nu a mai fost de atunci reeditat decât după căderea regimului comunist, M. Iorgulescu mai comentează: „*Fețele tăcerii* este cel mai radical politic dintre toate romanele lui Augustin Buzura. Nu în sensul sacrificării literaturii fiindcă nu este o scriere politică deghizată literar și nici un rechizitoriu mai mult sau mai puțin îndârjit îndreptat împotriva regimului. Este un roman complex, polifonic, având arhitectonic forma unei piramide răsturnate și scufundate, cu baza la suprafață, înșelător plată, inofensivă și accesibilă, mascând abil intrarea-capcană în labirintul galeriilor ce duc până la vârful aflat în adâncimile infernului.” □ Rita Crihan comentează volumul de povestiri *Irezistibil* (CR, 2010) a poetului Dan Coman, migrat spre proză, prin care „își desăvârșește acum autoficțiunea tragică pentru care nu a găsit suficientă voință sau viziune în poezie”. (articolul *D Great Coman*) □ Rodica Grigore scrie un amplu comentariu asupra prozei lui Julio Cortázar din volumul *Cât de mult o iubim pe Glenda* (Polirom, 2009; traducere Lavinia Similariu), o carte alcătuită din zece povestiri ce se încadrează în orientarea fantastică generală a prozei scriitorului argentinian. □ Despre ultimul roman experimental, *Camionul bulgar* (Polirom, 2010) al lui D. Țepeneag, discută în stilul său profund, ancorat temeinic în hățișurile teoretice, și de un dinamism dialectic Eugen Simion care îi decortichează dedesubturile structurale și narrative cu priceperea unui chirurg exersat, fără a uita să plaseze, printr-o antonomază grăitoare, scrierile lui oniricului D. Țepeneag în categoria de *aventuri ale scriiturii* și nu *scriituri ale aventurii*: „[autorul] pune toate cărțile pe masă, înfățișează convențiile romanului experimental, dezvăluie viclesugurile narațiunii, stă de vorbă cu personajele sale despre construcția și deconstrucția romanului pe care tocmai încearcă să-l scrie, în fine, își epicizează ezitățile și, în loc să ofere o operă unitară și coerentă, prezintă șantierul ei. De aici subtitlul citat: «*Șantier sub cerul liber*».” și găsind soluția de a ieși din această înămolire în teoriile facerii romanului prin «dispozitivul osiriac», care, cum explică tocmai producătorul romanului: „«se aplică la sens, uneori și la subiect; adică să disimulez o singură persoană sub chipul mai multor personaje. Il tai în bucăți pe Osiris și-l risipesc în narațiune. Isis, cititoarea avizată, sora și soția lui Osiris, cea care caută sensul în diversitatea cuvintelor, se va strădui să-l recompună, să-l reîntregească. Ceilalți vor avea lectura lor. Ii privește... Un text are întotdeauna parte de mai multe lecturi. Mai mult, mă bate gândul să fac în așa fel încât Isis și Osiris să fie una și aceeași persoană. Înțelegi? Isis să se caute pe ea însăși.»” (articolul *Romanul ca un șantier sub cerul liber. Experimentul D. Țepeneag*) □ Al. Cistelean actualizează critica lui Pompiliu Constantinescu, în *Pompiliu Constantinescu sau Saint-Just al cronicii literare*, pentru care critica era o asceză morală, iar judecata critică, conștiința critică, fiind girată numai de Dumnezeu; Al. Cistelean rezumă personalitatea lui Pompiliu

Constantinescu în termenii următori: „Fără a fi un doctrinar, ci mai curând o minte dialectică, disociativă, Pompiliu rămâne un spirit de o subterană sistematicitate, opiniile sale împrăștiute putând fi oricând contrase în paragrafe coerente despre problemele creației, ale criticii și istoriei literare, ale specificului național etc., cronicile sale lăsând întotdeauna o fereastră deschisă spre abordarea teoretică a unui fenomen.”, pentru care critica nu este o știință, ci o creație, fiindcă „Nici lingvistica, nici retorica, nici gramatica, nici istorismul, nici sociologia, nici psihologia, nici filologia și nici chiar estetica nu pot da «metode» criticii literare. Orice metodă trebuie utilizată până în punctul în care amenință «sentimentul valorii» și al «individualității distanțe» a scriitorilor.” □ Început într-un număr anterior, Constantin Coroiu dezvoltă partea a doua a comentariului amplu referitor la eseurile și evocările din volumul *Poștalionul cu boi* de Mircea Iorgulescu. □ Nicolae Coande se oprește, în alcătuirea listei *Poezii mei - 2010 (III)*, asupra lui *Mircea Cărtărescu - un Narcis fără Goldmund*, mai precis asupra volumului de poezie *nimic* (Humanitas, 2010), în care remarcă joaca lui Cărtărescu cu criticii săi, „o formă ironic-benignă de relaxare în disputa (ficțională) pe care o are fiecare scriitor autentic cu receptorii săi profesioniști.”, iar poemele din *nimic* „cultivă angoasa sfârșitului, de sorginte bacoviană [...] cu reveria erotizantă din *Dragostea*, unde o ea joacă rolul de iubită care concurează poezia.” □ Suntem din nou în lumea comparațiilor mitice și simbolice, cu partea a patra din studiul lui Ion Pecie, *Isprăvile lui Harap-Alb, prinț și cavaler creștin (IV)*, care debutează cu o referință directă la criticul Vasile Lovinescu și, spre final, combate interpretarea optzecistului Dan Grădinaru, care introduce proiecții ale visului bazat pe cartea lui Freud în basmul lui Creangă.

11 februarie, vineri

- [„Adevărul”] Liliana Năstase și Ionel Stoica semnează articolul *Mircea Iorgulescu, dovedit turnător*, în care se arată că, prin documentele furnizate de Curtea de Apel București, eseistul și criticul literar, fost angajat la Europa Liberă, a colaborat cu Securitatea sub numele de cod Dorin sau Mirel; cu toate că Mircea Iorgulescu nu a semnat niciun angajament expres cu Securitatea, CNSAS a subliniat că acesta ar fi beneficiat de «privilegiul» de a fi membru al PCR și a furnizat informații „în mod conspirativ și benevol”; este actualizat conflictul cu Bujor Nedelcovici, dar M. Iorgulescu a respins orice acuzație de turnătorie în privința lui Nedelcovici.

- [„România literară” , nr. 6] Se titrează pe prima pagină cu litere de-o șchioapă *Despre dosarul de Securitate al lui Ștefan Aug. Doinaș*, un articol de George Neagoe. □ Editorialul lui N. Manolescu dezbată conceptul de generație, destul de lax și nepotrivit numit astfel pentru scriitori care țin de leaturi diferite, din cartea lui Felix Aderca, *Mărturia unei generații*: „noi, astăzi, vedem limpede că liniile de demarcație nu sunt acelea ale lui Aderca. Lipsa de unitate a punctelor de vedere este flagrantă. Nu se poate defini un profil al generației la care se referă

Aderca decât dacă procedăm prin eliminarea unui sfert din nume. [...] Chiar și așa însă, ne izbim de faptul că generația cu pricina nu are, spre deosebire de aceea care îi va succeda în urma unei veritabile campanii de exterminare, o clară conștiință de sine, în pofida eforturilor lui Lovinescu de a o delimita de generația de până la 1916.” (articolul «*Mărturia unei generații*») □ Poemul săptămânii îi aparține lui Traian Ștef, *Litera A.*, iar pagina de poezie este luată în stăpânire de Ruxandra Cesereanu cu poemul în proză *Scrisori către Anne Thorazine* □ Cosmin Ciotloș face o trecere în revistă a anului literar 2010 despre care declară, la modul general, că: „anul trecut a fost unul foarte fast pentru generația optzeci. Membrii acesteia au publicat cărți, au republicat antologii, au acordat interviuri, au solicitat interviuri”, reținând, ca într-o schiță de fundal, câteva cărți de primă însemnătate: Mircea Cărtărescu, *nimic*; Traian T. Coșovei, *Aerostate plângând*; Mircea Mureșan, *Alcool*; Liviu Ioan Stoiciu, *Pe prag (Vale-Deal)*; Ioan Groșan, *Un om din Est*; Matei Vișniec, *Domnul K eliberat*; Sorin Preda, *Moromeții. Ultimul capitol*; Ion Bogdan Lefter, *O oglindă purtată de-a lungul unui drum și 7 post-moderni*; Teodor Dună, *De-a viul*; Robert Șerban, *Moartea parafină*; O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau*; Ioana Pârvulescu, *Cartea întrebărilor*; Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut*; H.R. Patapievi, *Ultimul Culianu*; Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română*; Ion Vianu, *Amor intellectualis*. □ Alex. Ștefănescu polemizează cu Dan Ungureanu pe marginea unui articol „lătrat” în *Cultura* despre amintirea lui Corneliu Coposu, fost secretar al liderului țărănist Iuliu Maniu și întemnițat timp de 17 ani de către comuniști, încercând să combată imaginea falsă acreditată de preopinent care îl descrie în acest fel: ”«În 1945, Corneliu Coposu nu era bătrânul distins din 1990. Era un tânăr mardeiaș de un metru 90 și 130 kilograme. La treizeci de ani n-avea decât două cefe și două guși și era fost campion la haltere. Era nepot de departe al lui Alexandru Vaida Voevod. Era înrudit și cu frații Zaharia și Romulus Boilă. Îi era rudă prin alianță și lui Iuliu Maniu, al cărui secretar-bodyguard era. Partidul Național Țărănesc, după 1919, era o afacere de familie în curs de consangvinizare. Principalele sale merite politice era, în 1937, fălcile harnice, o burtă cu circumferința de un metru și 37 cm, succesele la box și haltere.”, discurs considerat de Alex Ștefănescu „un lătrat furios”: „lătratul este irațional. Nu dezvoltă o logică, ci constă într-o revărsare de ură, de dispreț, de dorință de sfășiere a celuilalt. Sau reprezintă, uneori, o încercare disperată a lătrătorului de a se face auzit în pustietatea fără margini a nimicniciei sale. Oamenii au la dispoziție pentru a se înțelege, indiferent de limba pe care o folosesc, rațiunea. Este o pierdere imensă să renunți la rațiune, fie și numai într-o discuție, să recazi în animalitate.” (articolul *Vorbitul și lătratul*). □ Antonio Patraș consideră că „În răspăr cu hermeneuții demitizanți, modest, Felix Nicolau și-a propus aici (pe urmele lui D. Popovici și Matei Călinescu) să lămuirească natura raporturilor dintre titan, demon și geniu în opera eminesciană, fără a scăpa din vedere ambiguitatea textului poetic în sine, cu polisemantismul și pletora de nuanțe specifice.”, o recenzie la volumul, cu acroșaj mediatic, *Codul*

lui Eminescu (Ed. Victor, 2010) de Felix Nicolau. □ O altă carte „a incandescenței interpretative” a unui profesor „călit pe frontul hermeneutic de ieri și de azi”, Mircea Braga, cu *Geografii instabile* (Ed. Imago, Sibiu, 2010), este luată în discuție de recenzentul Gabriel Coșoveanu. Irina Petraș îl popularizează pe Mihai Pascaru, „echinoxist, absolvent de Istorie-Filosofie al Universității clujene, profesor de sociologie la Universitatea din Alba Iulia, poet”, cu romanul *Piramida* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010), care „e un mic și bine scris roman al formării, al ieșirii treptate și chibzuite, așa zice, din inocență. [...] mecanismele textuale fiind simple și la vedere, dar tot pe-atât de inedite și pline de un farmec special al istorisirii.” Radu Vancu îl apropie pe poetul Ionel Ciupureanu, cu volumul de poezie *Mișcări de insectă* (Casa de editură Max Blecher, București, 2010), de o idee a lui Cărtărescu despre cruzimea în stare pură a regnului artropodelor sau lepidopterelor: „poemele lui Ionel Ciupureanu (n.1957) sunt obsedate de carne, burți, organe, măruntaie, sânge, maxilare, toate cufundate într-un aer vâscos, ori într-un indefinibil «ceva vâscos»; chiar și atunci când sunt sexuale, textele acestea nu au totuși niciodată nimic erotic. [...] Spune Mircea Cărtărescu undeva că regnul insectelor e lumea cruzimii pure; probabil că nu alta e senzația lui Ionel Ciupureanu, în vreme ce înregistrează (cu cruzime de entomolog) mișcările de insectă ale oamenilor.” □ Despre poezia lui Dorin Tudoran, din volumul *Pisicuț (Somnografii)* (Ed. Paralela 45, colecția *Poeți laureați ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu*, Pitești, 2010) face adnotări de cronică literară Cosmin Ciotloș: „formulele de poezie adoptate de Dorin Tudoran au vădit o extraordinară elasticitate; [...] luat în ansamblu, ca poet și ca voce a unei conștiințe, Dorin Tudoran n-a încetat nicio clipă, de la cea dintâi carte până azi, să-și respecte proiectul: acela de a fi *om întreg*.” (articolul *Timpul a avut răbdare*) □ George Neagoe prezintă, într-un spațiu de patru pagini de revistă și cu lux de amănunte documentare, cazul lui Ștefan Aug. Doinaș recrutat de Securitate și transformat în «sursă», în articolul «*Prințul-consort*», *cenșura și tributul*, argumentele fiind echilibrate și nuanțate, *sine ira et studio*: „Statutul lui Doinaș subrezește supoziția că «turnătorii» s-au bucurat necondiționat de privilegiile. Absența din publicistică între 1958 și 1961 atestă contrariul. Conducătorii instituțiilor culturale îl înștiințau că, pentru a păși din nou pe scena literară, era obligat să achite o taxă: versuri de propagandă. [...] Nimeni nu l-a amenințat cu încarcerarea dacă nu se aliniază la standardele realismului socialist. A crezut că, prezentând mărunte rapoarte de rutină, va păcăli/îmbuna poliția politică și că așa își va redobândi semnătura «Ștefan Aug. Doinaș». S-a înșelat. A adoptat delațiunile și poezia de propagandă ca mijloace de persuadare a autorităților, dar ofițerii sesizaseră că, după ce încercase să trișeze, agentul juca la cacealma. Poetul a rămas la index, în ciuda oricărei probe de fidelitate.” □ Nicolae Scurtu publică corespondența lui Constantin Noica cu Gheorghe Achiței din 1973, care face parte dintr-un efort de recuperare și de interes sporit din partea cercetătorilor pentru „opera și biografia eseistului și esteticianului Gheorghe Achiței (n. 14 februarie 1931, Bodești-Precista, județul

Neamț)» (articolul *Un estetician sub vremuri – Gheorghe Achiței*). □ Simona Vasilache consemnează despre semnificația datei de *11 februarie* în lumea lui Caragiale (luna carnavalurilor și a măștilor), iar Rodica Zafiu, pe urmele «păcatelor limbii», vorbește despre originea cuvântului *Napolitane*, „echivalentul produsului alimentar denumit în mai multe limbi *wafer*.” □ Gh. Grigurcu apreciază pozitiv încercarea de transpunere în proză a *Țiganiadei* de către Traian Ștef (*Povestirea Țiganiadei*, Ed. Paralela 45, 2010) cu scopul de „a o repune într-o mai susținută circulație” (articolul *Țiganiada renovată*). □ Constantin Țoiu adaugă la rubrica «prepeleac», tableta *Masca de aur* despre Kafka și rătăcirile autorului prin Praga. □ La rubrica «meridiane», este publicată o avanpremieră editorială, un lung fragment de proză tradus din limba germană de către Ramona Trufin, din prozatoarea Julia Franck, *Femeia din amiază*, apărut în 2007, pentru care prozatoarea a fost distinsă cu cel mai important premiu pentru literatură germană *Deutscher Buchpreis*. □ Felicia Antip îl prezintă pe *Prietenul sinucigașilor* vorbind despre „două personalități atât de unite prin complicitate intelectuală, opera și prietenie ca Saul Bellow și Allan Bloom, modelul lui Abe Ravelstein.” □ Sunt publicate constant, într-o casetă, citate scurte (de aproximativ 23 de rânduri) din lucrarea *Literatură și ideologie. Gazeta literară, 1954-1968* de Luminița Marcu, sub titlul redacțional *Să ne cunoaștem trecutul*.

13 februarie, duminică

• [„Adevărul”] N. Manolescu își exprimă și el atitudinea referitor la scriitorii declarați *persona non grata* din pricina trecutului lor „pătat”; așa este cazul lui Louis-Ferdinand Céline, în Franța unde s-a declanșat un întreg scandal legat de propunerea de a-l include pe autorul *Călătoriei la capătul nopții* pe lista comemorărilor naționale (*Récueil des célébrations nationales*) în 2011, iar motivul retragerii lui de către ministrul culturii a fost antisemitismul notoriu al romancierului; pentru lucruri asemănătoare Mircea Eliade și Emil Cioran n-au fost acceptați pe lista aniversărilor UNESCO; în privința lui Ioan Groșan și Adrian Păunescu, clar colaboraționiști ai regimului comunist și ai securității române, N. Manolescu propune ca mod de judecată nuanțarea și eliminarea maniheismului (adică ori bun, ori rău). (articolul *Marii scriitori și păcatele lor*) □ Cezar Paul Bădescu îi dedică lui Cristian Popescu un scurt medalion comemorativ, în care nu uită să enumere cele trei scrieri ale poetului nouăzecist *Familia Popescu* (1987), o broșură-supliment, cu copertă de hârtie de ziar, a revistei *Convingeri comuniste*, apoi debutul în volum *Cuvânt înainte* (CR, 1988), dar fiindcă acest volum a fost „dăruit” la extrem de cenzură, C. Popescu a declarat că adevăratul său debut a fost *Arta Popescu* (1994); Cristian Popescu a avut o existență frământată de spectrul unei boli de nervi necruțătoare: schizofrenia, dar, după lovitura de stat din 89, Laurențiu Ulici l-a cooptat la alcătuirea suplimentului revistei *Luceafărul* intitulat *Nouăzeci*, iar Cristian Tudor Popescu l-a angajat la ziarul *Adevărul* și la suplimentul *Adevărul literar și artistic*; tot lui C.T. Popescu îi revine meritul de

a-i fi publicat volumul *Arta Popescu* la editura Societatea Adevărul; medalionul evocator al lui Cezar Paul Bădescu se încheie cu „câteva amintiri despre Cristi” fragment pe care îl vom cita integral: „L-am cunoscut pe Cristian Popescu cu câțiva ani înainte să moară și am fost buni prieteni. Boala lui era ciclică: avea perioade de criză severă și perioade în care el era perfect normal. Un om afectuos, cu șarm, cu o minte brici și debordând de talent. În momentele de normalitate, nu aveai cum să nu te îndrăgostești de Cristi. Când se afla în criză însă, era de nerecunoscut. Umbla aiurea pe străzi, fără să știe de el, și nu dormea zile la rând. Se credea Isus Hristos, iar celor din jur le dădea roluri biblice. În momentele de luciditate, îmi spunea că în criză vedea oamenii de pe stradă cu capete de diavol. Bineînțeles că a fost internat de mai multe ori, iar în vremea lui Ceaușescu i s-au făcut și șocuri electrice. «Nici nu-ți poți închipui cum sunt!...Șocurile electrice sunt Iadul!», îmi povestea el. În dimineața zilei de 21 februarie 1995, Cristian Popescu murea în apartamentul mamei sale din Drumul Taberei. Mama lui a fost și cea care l-a găsit: era îngenuncheat, pe marginea patului. Într-un prim moment, femeia a crezut că se ruga. În urma autopsiei, medicii au dat diagnosticul de «insuficiență respiratorie». Este ceea ce în popor se numește «a murit de moarte bună».” (articolul *Poezia morții*) (*Adevărul*)

16 februarie, miercuri

• [„**Adevărul literar și artistic**”] Din seria de autor pe care editura Polirom i-o dedică lui José Saramago, Dana G. Ionescu alege pentru o scurtă prezentare în fața cititorilor volumul *Călătorie prin Portugalia* (Polirom, 2011), este un volum scris la persoana a III-a și pe când autorul avea 60 de ani, iar călătorul „a călătorit prin sine însuși, prin cultura care l-a format și îl formează”, nu numai prin ținuturile și peisajele Portugaliei, imagini exterioare ale călătoriei care s-au reflectat ca într-o oglindă în conștiința și sufletul scriitorului „o oglindă reflectând imaginile exterioare, un geam transparent, străbătut de lumini și umbre, o placă sensibilă care a înregistrat în timpul treceri și al transformării impresiile, glasurile, murmurarea neconținută a unui popor.” (articolul *Haihui prin țara lui Saramago*) □ Marius Chivu scrie o cronică literară la „o minunată carte despre pierderea inocenței și confruntarea cu propriile iluzii, despre încercările prieteniei și căutarea permanentă a unui acasă – un roman solid și profund, acaparant prin poveste și solid prin stilistică”, aprecierea aceasta referindu-se la romanul *Noapte bună, copii!* (Polirom 2010) de Radu Pavel Gheo al cărui subiect s-ar rezuma la povestea a patru adolescenți ce vor să fugă din comunism fascinați de mirajul consumerist occidental. (articolul *Tinerii în comunism*) □ Din „biblioteca Adevărul”, Ionela Roșu ia la dăruit romanele lui Jack London, publicate într-un volum binar, *Mihail, câine de circ* (2011) și *Colț alb* (2011), două din multele romane (*Chemarea sălbăticiiei*) ale scriitorului american prin care și-a dorit să oprească cruzimea oamenilor față de animale, o atitudine care i s-a tras încă din copilărie când a ajuns să nu poată suferi reprezentațiile cu animale dresate;

Jack London (1876-1916)) a avut o copilărie nefericită, cu multe lipsuri, dar a reușit să ajungă unul dintre cei mai bogați scriitori ai vremii lui, ceea ce nu l-a împiedicat să se sinucidă la vârsta de 40 de ani, sinucidere care a fost pusă pe seama alcoolismului și a datoriilor tot mai mari despre care se spunea că începuse să le acumuleze. (articolul *Două romane salvatoare*) □ Un interviu cu Isabel Allende, scriitoarea peruană de mare succes timp de 30 de ani și una dintre cele mai îndrăgite scriitoare din America Latină, realizează Dana G. Ionescu, cu titlul «Pot să scriu despre orice»: „– *Ce înseamnă literatura pentru dvs., de fapt, și pentru cine scrieți?* – Scriu pentru cei care mă citesc și pentru mină însămi. Altceva nu știu să fac, nu aș putea avea o altă slujbă. M-am născut povestitoare, strâng povești și ador să le spun. Sunt comunicator – doar mi-am început cariera ca ziaristă – și pentru mine e important să ajung la cititori, să le stârnesc interesul și să le țin atenția trează de la prima la ultima pagină.”; interviul a fost prilejuit de publicarea în română a volumului de memorii *Suma zilelor* (Humanitas, 2011), deși, înaintea acestuia, au mai apărut în limba română încă 12 volume ale autoarei din Peru.

• [„**Dilema veche**”, nr. 365] Tema propusă la dosarul *Dilema* este regionalizarea României, „partea și întregul”, și problema identității în condițiile dezvoltării regionale. Opiniile și textele ce urmează aparțin unor specialiști: cercetători (Bianca Bălșan, «*Orașe creative*» și dezvoltare urbană), antropologi (Liviu Chelcea, *Dezvoltare și cultură*), urbaniști (Doina Elena Cristea, *Ce uităm adesea în discuțiile despre amenajarea teritoriului*, Gabriel Pascariu, *Dezvoltarea regională, încotro?*) și un scriitor (Daniel Vighi, *O lume a diversității oprimate*: „Imaginarul social ca și cel artistic sunt expresiile unei diversități care ar trebui cultivate, nicidecum cenzurate pe modelul administrației centraliste a statului francez de moștenire napoleoniană. În ce mă privește, îmi doresc diversitatea federativă spre care se îndreaptă, mai ferm, politicile de centru-stânga europene, mai degrabă decât reticențele încruntate ale dreptei europene care crede că poate opri diversitatea oprimată, aflată dincolo de birourile ministeriale din capitalele vechi și bine știute. Dincolo de Paris și București se află Normandia și Maramureșul.”) În cadrul dosarului se lansează și o anchetă, cu titlul *Identitate regională sau identitate națională?*, pe aceeași temă unor conaționali, locuitori din diverse zone ale României: 1. *În ce măsură simțiți că aveți o identitate regională?* 2. *Prin ce se manifestă aceasta?* 3. *Este ea altfel mai puternică decât cea națională (în caz că aceasta există)? De ce?* Cel mai semnificativ răspuns ni se pare cel dat de scriitorul Doru Moțoc: „Deși m-am născut la Sibiu, nu mă pot socoti ardelean. Am rămas prea puțin timp acolo. Dar e posibil ca interesul meu pentru câteva dintre lucrurile în care cred – calmul, echilibrul, lucrul făcut temeinic – să își aibă soriginea într-o misterioasă influență genetică ce vine către mine tocmai din acel spațiu. M-au marcat, probabil că într-un mod decisiv, și anii copilăriei petrecuți în Țara Loviștei, la Căineni, în extremul nord-argheșean.” □ Cronica literară a lui Marius Chivu debutează într-o tonalitate pozitivă despre al doilea roman

al lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună copii!* (Polirom, 2010), apreciat pentru dimensiunile impresionante (500 de pagini), pentru anvergura narativă și, mai ales, pentru faptul că „poate fi considerat cu adevărat romanul unei generații”, după conturarea reușitelor incontestabile ale romanului, concluzia (laudativă) nu se lasă prea mult așteptată: „Noapte bună copii! este o minunată carte despre pierderea inocenței și confruntarea cu propriile iluzii, despre încercările prieteniei și căutarea permanentă a unui acasă – un roman solid și profund, acaparant prin poveste și impresionant prin stilistică și, cel mai important, care impune deopotrivă un standard și un mare romancier.” (articolul *Corvette vs comunism*) □ Alina Purcaru derulează întrebările din interviul cu scriitorul Radu Paraschivescu, cu titlul «*Suntem în prea mare măsură prizonierii propriei contemporaneități*», interviu prilejuit de apariția romanului *Fluturele negru* (Humanitas, 2010): „– *Ce v-a făcut să vă opriți la poveste de viață a lui Caravaggio și când v-ați dat seama că biografia pictorului vă interesează ca subiect pentru roman?* – Coaja stricăută ascunde miezul bun – cam așa arată povestea lui Michelangelo Merisi da Caravaggio, în câteva cuvinte. Sau cel puțin asta am descoperit cu trei ani în urmă, într-un drum la Roma. Sosul vieții lui Caravaggio era atât de picant, încât risca să expedieze esențialul în plan secund. [...] aveam în minte, ca multă lume, bănuiesc, imaginea unui scandalagiu talentat și impulsiv, a unui borfaș obscen, a unui campion al sfidării și trufiei. Cu o anume perseverență, oricine ar fi putut recompune traiectoria lui Caravaggio, oricine i-ar fi putut relata excesele și pățaniile. La San Luigi dei Francesi m-am aflat pentru prima dată, în ceea ce mă privește, în fața unor lucrări care m-au făcut să rămân pe loc minute în șir, incapabil să fac un pas în față sau în spate. Am știut atunci că aveam în față începutul unei cărți. Și mi-am dat seama că nu biografia lui Caravaggio trebuia să stea în prim-plan, ci felul cum a înțeles acest om să schimbe pictura. – *Cât de mult v-a permis detaliul biografic să fantazați? În ce mod ați combinat munca de documentare cu divagațiile pur românești?* – [...] nu m-a tentat ideea unei biografii romanțate, ci am vrut din capul locului să scriu un roman, o poveste. Sigur, garnitura istorică nu poate lipsi unui asemenea preparat, dar ea asigură doar o fixare în epocă, nimic altceva. *Fluturele negru* nu e un roman istoric, ca de altfel nici *Cu inima smulsă din piept*, în ciuda anumitor păreri care exact pe așa ceva au pous accentul. Revenind la întrebare, pentru mine n-a fost greu să aflui echilibrul dintre realitatea macră și chenarul de grăsime al fantazării. Nu m-am simțit încorsetat sau silit să respect calendarul vieții lui Caravaggio. Pur și simplu mi s-a părut oportun să topesc laolaltă detaliul biografic și ficțiunea.” □ Simona Sora conturează imaginea lui Lucian Raicu cititor de vocație, un cititor exemplar și un detector de „necititori”, actualizând cele două cărți ale criticului puse la index după plecarea lui Raicu din România, *Critica formă de viață* și *Practica scrisului și experiența lecturii*, și modul lui de a lucra înainte de a începe să scrie despre un anumit scriitor (Gogol, Eugen Ionescu). (articolul *Detectorul de (ne)cititori*).

• [„**Observator cultural**“, nr. 304 (562)] Moartea lui Vasile Paraschiv (4 februarie 2011) muncitorul din Ploiești care s-a opus pe față lui Nicolae Ceaușescu, prin proteste, demisie, discursuri despre regimul represiv și care, după 1990, a sperat că toți cei care i-au făcut rău, l-au bătut și maltratată, vor răspunde în fața justiției, ceea ce nu s-a întâmplat, din care pricină a refuzat în decembrie 2008 o decorație a șefului Statului, Traian Băsescu; moartea acestui disident, „un erou autentic al luptei anticomuniste” cum l-a numit Vladimir Tismăneanu, constituie subiectul a două evocări și o portretizare: Doina Jelea, *Vasile Paraschiv ca revelator al stării de fapt*; Liviu Antonesei, *Vasile Paraschiv, erou și martir*; Carmen Mușat, *Curajul de a fi om liber* (articol apărut în *Observator cultural* nr. 452/ 4 decembrie 2008) □ Bianca Burța-Cernat încearcă să demoleze prejudecățile de lectură legate de receptarea romanului *Provizorat* (Polirom, Colecția „Fiction Ltd”, București, 2010), majoritatea comentatorilor anteriori recunoscând în acest roman „o reușită a autoarei”, dar nu la nivelul „performanței (de construcție, de scriitură etc) atinsă de Gabriela Adameșteanu în *Dimineața pierdută*.”, ceea ce, subliniază Bianca Burța-Cernat, a însemnat, în fond, că „*lectura* a fost excesiv condiționată de *prelectură*” și, încă o limită sau o greșeală de lectură: „criticii – mai vechi sau mai noi – au văzut în mod eronat în Gabriela Adameșteanu o prozatoare egală cu sine, captivă a aceluiași univers problematic, fidelă – de la o carte la alta – aceluiași tip (chiar dacă elaborat, solid și complex) de construcție narativă. Cred că lucrurile stau un pic altfel: spirit mobil, dinamic, Gabriela Adameșteanu este o scriitoare care se reinventează în permanență.” (articolul *Câteva prejudecăți de lectură. Addenda la receptarea unui roman*). □ Adina Dinițoiu comentează cu lux de amănunte cel de-al doilea roman al Anei Maria Sandu, *Omoară-mă!* (Polirom, Colecția „Ego.Proză”, Iași, 2010), „povestea atent construită și impecabil șlefuită stilistic, de posedare mentală”, pentru a ajunge la următoarea concluzie: „Dacă i se poate reproșa ceva cărții, atunci ar fi o anumită artificiozitate a modului în care se leagă situațiile narative, ca și excesul estetizant, pe alocuri, în detrimentul tensiunii subiacente.” (articolul *Câteva povești vampirice de un erotism morbid*) □ Carmen Mușat ia în furcile caudine ale criticii romanul *Gde Buharest* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010) de Constantin Stan, „unul dintre cei mai consistenți prozatori postmoderniști din generația 80”, „membru al grupului «Noii» din care făceau parte, la începutul anilor 70, Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Gheorghe Iova, Sorin Preda, Gheorghe Ene și Ioan Flora”, dând romanului verdictul următor: „Prin atmosfera de sorginte gogoliană pe care o creează prin transcrierea polifonică a absurdității și a inutilității unor existențe irosite, *Gde Buharest* se înscrie, alături de *Ambasadorul invizibil* al lui Nichita Danilov și de *Dracul și mumia*, romanul lui Stelian Tănase, în categoria romanelor românești din care nu lipsesc satira, comedia neagră și verva parodică [...]” □ Dezamăgit de placheta luxoasă tipărită de Mircea Dinescu la propria lui editură, *Femeile din secolul trecut. Poezii noi* (2004-2010) (Ed. Fundației pentru poezie «Mircea Dinescu», București, 2010, cu desene din seria «Erotica Magna» de Dan

Erceanu), ce cuprinde 24 de poeme din șapte ani de creație, Daniel Cristea-Enache notează plin de obidă: „toate poemele pretins erotice sunt dezamăgitoare; și ca vechi admirator al liricii lui Mircea Dinescu m-am întrebat imediat: de ce oare? De ce, în comparație cu Brumaru din *Infernala comedie* și din alte splendide nerușinări, un poet atât de înzestrat ca Dinescu se află într-o postură de inferioritate? [...] Niciun cuvânt nu este obscen și nicio temă nu e inabordabilă pentru un scriitor adevărat. Obscenă se dovedește, în atâtea rânduri proasta întrebuintare a cuvintelor, deodată cu exploatarea previzibilă a unei tematici provocatoare. Eșecul lui Dinescu vine, aici, dintr-o retorică publicistică destul de ieftină, care a ocupat spațiul liric și nu-i mai permite să se constituie poetic.” (articolul *Dinescu, ultimul dans*) □ Partea a doua din articolul lui Geo Șerban despre munca și talentul filologic al editoarelor Emilia Șt. Milicescu și Marta Anineanu este publicat la rubrica «meandrele memoriei», cu titlul *Întâietatea doamnelor (II)* □ Rubrica „lecturi în vremuri de austeritate” este populată de eforturile de lectură și rezumat ale Cristinei Manole, care prezintă: Nora Iuga, *Berlinul meu e un monolog* (CR, 2010), Constantin Abăluță, *Întâmplări imaginare pe străzile Bucureștiului* (Ed. Casa Cărții de știință, 2010), Mircea Horia-Simionescu, *Versete de unică folosință* (Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2010), Marius Sala, *101 cuvinte moștenite, împrumutate și create* (Humanitas, 2010). □ Ferovnia Novac marchează printr-un lung articol un eveniment cinematografic filmul *Incendies* de Denis Villeneuve, realizat în 2010, după piesa de teatru a lui Wajdi Mouawad (publicată în 2003), despre ororile războiului dintre creștinii și musulmanii din Liban, în *Un os indigest în gâtul istoriei*.

17 februarie, joi

- [„Adevărul”] Dana G. Ionescu semnalează participarea la cea de-a 25-a ediție a Târgului de Carte de la Ierusalim a unor scriitori și personalități românești precum Filip Florian, Andrei Oișteanu, Solomon Marcus, Ioan Groșan, Bogdan-Alexandru Stănescu (director editorial la Polirom și primul editor român selectat să participe la *Fellowship*-ul de la Ierusalim, cel mai important program de pregătire profesională a editorilor și agenților literari în întreaga lume) ș.a., care vor reprezenta țara la acest eveniment de peste hotare, un eveniment care are loc o dată la doi ani și care a atras în anul 2011 peste 600 de edituri și scriitori din peste 30 de țări; vor mai participa personalități ca Umberto Eco, Amos Oz, Victor Erofeev, Ludmila Ulișkaia, Adam Michnick și Zeruya Shalev, iar prestigiosul Jerusalem Prize îi este acordat, în 2011, scriitorului britanic Ian McEvan; șase dintre scriitorii deținători ai acestui prestigios premiu, printre care și Jorge Luis Borges sau Mario Vargas Llosa, au câștigat și Premiul Nobel. (articolul *România merge la Târgul de Carte de la Ierusalim*)

- [„Cultura”, nr. 6 (311)] Alex Goldiș mizează pe *Două pariuri câștigătoare*, un articol care cuprinde două cronici la cărți de debut de poezie ...avangardistă douămiistă; prima, subintitulată *Silent party*, se referă la volumul semnat de val

chimic (pseudonimul Valentinei Chiriță), *Umilirea animalelor* (Casa de Pariuri Literare, 2010), despre care criticul clujean spune că „scrie o poezie intelectualizat-abstractă, aproape ermetică, puțin frecventată de cea mai recentă promoție de scriitori. Frapează de la început hiperspecializarea limbajului. Termeni chimici sau ingineresti înșirați într-un stil alb și direct, deloc transpus metaforic [...] Rezultă de aici o lume lipsită de carnație și o umanitate complet obiectualizată.”; cea de-a doua cronică, cu subtitlul *Comunismul pe înțelesul copiilor*, dezvăluie sensurile celui de-al doilea volum de debut al lui Bogdan Lipcanu, *Fuck Tense* (Casa de Pariuri Literare, 2010), despre care aflăm că este „o carte-concept, nu foarte străină de celelalte volume despre copilărie și comunism apărute la noi în ultimii ani, de la «Născut în URSS» până la «Cartea roz a comunismului». Aceeași nostalgie topită până la indistinție în naivitate și umor negru traversează micile reflecții poetice ale lui Bogdan Lipcanu.” □ Eseul lui 37, *Elită, elitism, ruralism...*, condamnă vehement atitudinea anti-rurală a „snobilimii” intelectuale, care comentează sau clasifică autorii în funcție de originea lor socială, o mentalitate denotând „o alarmantă lipsă de educație și de înțelegere a democrației intelectuale” și exprimând „mediocritatea fudulă și îmbâcsită a individului fără spirit, speriat de sentimentul ratării”. □ Nicolae Bârna își începe comentariul la romanul *Viața lui Kostas Venetis* (CR, 2011) cu o încercare de situare a scriitorului Octavian Soviany în ierarhia literară: „Un scriitor care, se poate spune fără a exagera prea mult, alcătuiește de unul singur un adevărat curent literar, pe care îl ilustrează cu brio. Un scriitor, ca să zicem așa, «pluridisciplinar», un scriitor complet: critic excepțional, eseist de profunzime și subtilitate, dramaturg interesant, poet pe cât de original, pe atât de remarcabil, și, pe lângă toate acestea, autor al aceluși adevărat giuvaier al prozei noastre din ultimele două decenii care este extraordinarul (mic) roman (?) *Textele de la Monte Negro*.” (articolul *Apocalipticul... chiar acum!*) □ Înainte de a purcede el însuși la detalierea fondului ideatic al cărții despre G. Călinescu. *A cincea esență* (CR, 2009), Al. Cistelean trece în revistă avalanșa de comentarii și „lecturi febrile” la adresa acestei cărți de critică (Mircea A. Diaconu, Liviu Antonesei, Nicoleta Sălcudeanu, Ilie Guțan, Mihaela Ursa), toți identificând în Andrei Terian un model de critică, *terianesc*, și îl consideră el însuși substanțial: „Andrei Terian e cel mai bun critic român de la Manolescu încoace și s-ar prea putea să-l moștenească la autoritate și fascinație, ca și la dezinvoltura, grația și articulația ideilor. De altminteri, șocul produs de debutul său (un șoc extatic, se-nțelege) s-a și transpus în câteva entuziasme apoteotice. Terian a sărit, deja cu prima carte, aproape toate treptele procesului de canonizare.”, iar despre volumul de critică, afirmă că este o „mare lovitură interpretativă” și „o mare lovitură demonstrativă”, fiindcă „dintr-un Călinescu cu geniu Terian face un Călinescu cu sistem.”, cu toate că face „o drastică și exhaustivă poliție a ideilor critice [...], confruntându-l pe Călinescu nu doar cu toată critica noastră, ci și cu cea europeană (inclusiv cu cea postcălinesciană); ba întinzându-se chiar până la cea americană. Toate acestea pentru a verifica în

ce măsură ideile călinesciene sunt chiar călinesciene. Bilanțul nu-i de tot pozitiv, dar ancheta e decisivă, de nu definitivă.” (articolul *Summa călinesciană*) □ O analiză densă și la obiect face Nicolae Coande la *Chris Tanasescu -Hipervortext*, completând lista cu *Poezii mei - 2010 (IV)*. □ Molipsindu-se de analizele în mai multe episoade, Constantin Coroiu își urmează investigația prin cartea de eseuri a criticului Mircea Iorgulescu *Postalionul cu boi*, într-o prezentare ultradetaaliată a ideilor dezbătute de criticul *Rondului de noapte*, rezistența prin cultură din perioada comunistă, o formă de apărare a valorilor, fiind una dintre acestea. (articolul *Cu postalionul de la Est la Vest și retur -III*) □ Despre romanul *Fețele tăcerii* de Augustin Buzura, perceput mult timp ca un roman politic, Mircea Iorgulescu demonstrează că percepția (publicului și a criticii) a fost greșită și că este mai mult de atât, reconstituind pas cu pas tabloul politic al vremii între moartea lui Stalin și Tezele din iulie 1971, între surghiunirea lui Soljenițin, după publicarea *Arhipieleagului Gulag*, și sinuciderea lui Alexandr Fadeev, autorul romanului ultrastalinist *Tânara Gardă* și fost președinte la Uniunii Scriitorilor Sovietici. (articolul *Călătorie la rădăcinile răului -II*) □ I. Oprișan prezintă *Un corpus de mărturii fundamentale pentru istoria națională*, identificând eforturile tuturor istoricilor români privitoare la izvoarele istoriei naționale și, mai ales, relevarea argumentelor probatorii privitoare la originea și persistența românilor între frontierele țării lor; printre aceste eforturi se înscrie și acțiunea lui G. Popa-Lisseanu de traducere și publicare a izvoarelor medievale esențiale în disputa româno-maghiară, reușind în câțiva ani (1934-1939) „să pună la dispoziția cercetătorilor (în original și în tălmăcire românească) cele 15 volume ale seriei *Fontes historiae daco-romanorum/ Izvoarele istoriei românilor* ce s-a impus ca un corpus esențial al istoriei naționale.”; din cele 15 volume ale istoriografiei naționale, d-l I. Oprișan publică la editura Saeculum I.O. primele două volume: *Faptele ungurilor* de Secretarul anonim al regelui Bela (prima ediție din 1934) și *Descrierea Europei Orientale* de Geograful anonim (prima ediție tot în 1934).

18 februarie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 7] Editorialul lui N. Manolescu înregistrează un eveniment cultural ținut la Ateneul Român, și anume dialogul dintre polonezul Adam Michnik și Andrei Pleșu (în articolul *Când n-am mai fost de acord cu Adam Michnik*) despre decomunizare. □ Un articol plin de indignare etică, scrie Gabriel Chifu în *Viața la televizor*, referindu-se la faptul reprobabil când cei puși să păzească legea o încalcă cot la cot cu infractorii. □ Ion Pop își distribuie aprecierile critice, creionând tabloul valorilor poetice din decursul anului 2010 (în articolul *Telegrafic, despre poezie*), aprecieri care se îndreaptă spre: Ana Blandiana, *Patria mea*, A4; Mircea Cărtărescu, *Nimic* (Ed. Humanitas); Ion Mureșan, *Carte Alcool* (Ed. Charmides); Dinu Flămând, *Umbre și faleze* (Ed. Brumar); Traian Coșovei, *Aerostate plângând* (Ed. Tracus Arte); Petru M. Haș, *Când au venit imaginezii* (Ed. Brumar); Horia Bădescu, *Vei trăi cât cuvintele tale*

(Ed. Dacia XXI); Letiția Ilea, *Blues pentru cai verzi* (C.R.); Andra Rotaru, *Ținuturile sudului* (Paralela 45); Teodor Dună, *De-a viul* (^); Radu Vancu, *Sebastian în vis* (^); Nicolae Coande, *Femeia despre care scriu* (Ed. Măiastra); Robert Șerban, *Moartea parafină* (Ed. Brumar). □ Mircea Mihăieș arată cum sunt posibile paradoxurile din cartea lui Andrei Codrescu, *Când dadaștii joacă șah* (^) (într-o expunere cu titlu omonim): „mișcarea dadaistă n-a fost altceva decât o formă sălbatică de a anula realitatea și de-a substitui-o cu un tip special de imaginație. Dar pentru aceasta era nevoie de un timp și de un loc. Timpul – la fel de nerăbdător cu oamenii ca întotdeauna – a fost anul 1916, iar locul Cabaretul Voltaire. [...] Metafora din titlu a partidei de șah dintre Tzara («tăticul Dadaismului») și Lenin («tăticul comunismului»), este ipostazierea ideală a diferenței dintre uman și postuman. [...] Deși aflați la aceeași masă, Poetul și Revoluționarul își păstrează identitățile distincte. La oricâte compromisuri va fi împins, Poetul rămâne poet – de fapt, Măscărici, pentru că spectacolele Dada erau stâlciri ale unor forme artistice deja existente. Și oricâte mutări pe table de șah, oricâte volute prin textele lui Marx, oricâte mișcări practice abile va flutura sub ochii fanatizați ai adepților, Lenin rămâne ce-a fost întotdeauna: «un ideolog ucigaș în masă».” □ Gabriela Gheorghisor relevă «cusătura enigmatică» din studiul Ralucăi Dună, *Eu, Autorul. Reprezentări auctoriale în literatură și pictură. Din Antichitate până în Renaștere* (prefață Mircea Martin, Ed. Tracus Arte, 2010), cusătura ascunsă a relației dintre autor și operă „într-un demers care trece de la retorica autoportretelor la poetica autotematizării, de la poietică la elemente de psihologia creației, de personalitate și de context socio-cultural. [...] Studiul Ralucăi Dună impresionează prin aportul multidisciplinar (istoria și teoria literaturii și a artelor, hermeneutica și critica, literare și plastice, istoria ideilor și a mentalităților) și prin anvergura (amplitudinea decupajului temporal și a materiei chestionate). În plus, autoarea îmbină atrăgător, într-un stil sobru, dar fără posomoreală, narativizarea și descrierea, citatul străin și interpretarea personală.” Raluca Dună, trecând de la statutul de autor analizat la cel de cronicar ce analizează, consideră cartea lui Matei Vișniec, *Domnul K. eliberat* (C.R., 2010): „una dintre cele mai bune cărți de proză publicate anul trecut. Scris într-adevăr «à la manière de» Kafka – reproș care i se poate aduce acestui roman, dar o «vină» asumată conștient de autor – romanul lui Vișniec este mai mult decât un «omagiu» sau un re-reading al *Procesului*. Este o reluare a temei kafkiene, o «continuare», dar conotațiile vizează mai ales lumea contemporană.” Luminița Corneanu expune în fața cititorului un potpuri de lecturi esențiale din diferiți autori români, așa cum sunt organizate în volumul *Cărțile care ne-au făcut oameni* (Humanitas, 2010) de Dan C. Mihăilescu. □ Recunoscând că a scris cam puțin în retrospectiva anului literar care a trecut despre volumul lui Aurel Dumitrașcu, *Cine merge în paradis* (prefață Antonio Patraș, Ed. Conta, Piatra Neamț, 2010), Cosmin Ciotloș precizează că poeziile din acest volum „merită discutate”, tocmai pentru că prefațatorul volumului a cam exagerat cu plus valoarea și aprecierile, pentru niște

poeme care „se necrozează”: „Notam [...] că [...] poetul se dovedește a fi o victimă a cărților. Cred că observația e valabilă pe termen mai lung. Fragil, Dumitrașcu cade sub ocupație suprarealistă. Emotiv, încheie armistițiu cu cotidianul. Anxios, se aliază cu expresionismul. Duce negocieri cu manierismul. Deschide ambasade în minimalism. Nimic din cele omenești nu-i sunt străine. Decât, poate, uneori, propriile însușiri pe care le lasă de izbeliște. Și totuși! Interesantă, în carte, e repetarea unui cuvânt: locuitor. Acestuia, Aurel Dumitrașcu pare să-i confere sensul de poet.” □ Aurel Pantea locuiește în pagina de poezie cu amplul poem *Fragmente cu nimicitorul*, având un moto «pentru Cis și pentru baciul Ioan Moldovan», iar la pagina de proză, îl avem pe Jan Cornelius cu *Baltazar și orizontul*, „proză onirică cu irizări de umor”; în fine, la pagina de eseu este prezent Dinu Flămând cu studiu despre emoția estetică, cu titlul *In adâncul emoției*, eseu citit la decernarea Premiului Eminescu, Botoșani 2011. □ Pe două pagini mari de revistă, Mircea Handoca aduce la lumină *Scrisorile inedite* ale lui Georges Dumézil către Mircea Eliade. □ La cronică edițiilor, articolul *Ioan Es. Pop în ediție completă*, Răzvan Vonceu se arată impresionat de cum se percepe poezia lui Ioan Es. Pop în ediție critică (*Momfa*, I-II, ediție îngrijită și cuvânt înainte de Nicolae Tzone, postfață de Daniel Cristea-Enache, Ed. Vinea, Buc., 2010), dar nu uită să arunce, la început o săgeată spre „liberalizarea” edițiilor prin executarea lor la comandă: „Desigur, nu absolutizez acest criteriu: astăzi, din păcate, oricine își poate comanda o ediție de «opere complete», cu condiția să achite contravaloarea tiparului. Asemenea «ediții» nu înseamnă nimic și în niciun caz nu poate avea vreo influență oarecare asupra mecanismelor critice de validare. Însă, când edituri recunoscute dedică o ediție de opera complete – sau chiar numai una de autor, cum face Polirom – unui scriitor contemporan deja validat critic, cu un profil consolidate, e cazul să vorbim, fie și cu prudență, despre un început de clasicizare.” □ Horia Gârbea îi recunoaște lui Gabriel Constantinescu calități de scriitor și îl încurajează pe Dumitru Lupșanu, să mai trimită texte, la rubrica «poșta redacției» (articolul *Trubadurul creș și ideile ondulate*) □ Rodica Zafiu pune pe tapetul comentariului lingvistic scenariile de acroșare ale jurnaliștilor de la *Clik*, *Libertatea* sau *Adevărul*, bazate pe termenii violenți, indicând un senzațional al agresiunii și morții (articolul *Cășăpit, hăcuit, tranșat*). □ Gabriel Dimisianu consideră că volumul de poezie al Anei Blandiana, *Patria mea A4* a fost neglijată și nedreptățită în retrospectiva literară a sfârșitului de an și încearcă o reparație a acestui fapt: „Noua carte a Anei Blandiana, despodobită, expurgată aproape de metafore, se înscrie în șirul acelor care valorifică fondul dramatic al personalității poetei, atât de mult îndepărtată, astăzi, de spiritul jucăuș și ingenuu al primelor sale manifestări.” □ La rubrica „meridiane”, în prezentarea și traducerea din limba rusă a Floarei Neagu, sunt publicate fragmente „din cea mai recentă proză scurtă a Ludmillei Stern, publicată anul trecut în revista literară *Zvezda* (nr. 9/2010)” cu titlul *Ana*. În cadrul aceleiași rubrici, Felicia Antip se ocupă de «cartea străină», mai exact de *Scrisorile lui Saul Bellow* (*Letters*

– Viking 2010), care „ne ajută să înțelegem de ce a fost atât de necruțător cu oameni pe care-i îndrăgise, îi admirase până la adulare, dar după ce muriseră i-a denunțat în romane pentru păcate pe care le ascuseseră (sau nu) în timpul vieții, fără ca aceste păcate să-i fi atenuat iubirea sau stima față de opera sau persoana lor.” □ Continuă serialul *Să ne cunoaștem trecutul* care reprezintă fragmente din lucrarea *Literatură și ideologie. Gazeta literară 1954-1968* de Luminița Marcu, aici fiind vorba despre Petru Dumitriu, Titus Popovici, Eugen Barbu, Paul Georgescu, Ștefan Bănulescu, Georgeta Horodincă care scriu despre «binefacerile colectivizării» ori reportaje de susținere a colectivizării.

20 februarie, duminică

● [„Adevărul”] Despre frivolitatea informativă, cu o sintagmă edulcorată pentru „ignoranța savantă”, a enciclopediștilor secolului XX, precum Jean-Claude Carrière (autor francez prezent în spațiul cultural românesc cu o carte de convorbiri cu Umberto Eco, *Nu sperați că veți scăpa de cărți*; plus *Cercul mincinoșilor* și *Frânturi din astă lume*, ambele apărute la Humanitas), își întreține cititorii Nicolae Manolescu, arătându-se oripilat că enciclopedistul francez nu a aflat încă, la 70 de ani, că „romanii s-au nimerit cândva în sudul Dunării, de unde au trecut în Dacia, pe teritoriul căreia a murit Ovidiu”; acest lucru fiind o „dovadă de ignoranță savantă a unor intelectuali occidentali”; mai zice N. Manolescu: „Am răsfoit la FNAC câteva dicționare ale limbilor lumii, datorate unor universitari francezi. Nu trebuie să fii lingvist ca să-ți dai seama de erorile de informație din capitolul închinat limbii române. Și nu e o superficialitate să extrapolezi neprofesionalismul la capitolele privitoare la alte limbi încă și mai exotice pentru francezi decât româna.” □ Din articolul *Bacovia, un poet nevrotic*, scris de Simona Chițan, reținem câteva detalii biografice: „Poetul a urmat studii de drept la București și la Iași. Nu a profesat însă avocatura, ci a fost angajat ca mic funcționar, la Bacău [unde s-a născut în 1881 – n.m.], Iași sau București, trăind din greu și dedicându-se poeziei. A fost hărțuit, mereu, de depresie, transpunându-și această stare sumbră în versuri. [...] a avut o relație strânsă de prietenie cu Alexandru Macedonski.” și o mărturisire de crez poetic: „„Nu am niciun crez poetic. Scriu precum vorbesc cu cineva, pentru că îmi place această îndeletnicire. Trăind izolat, neputând comunica prea mult cu oamenii, stau de vorbă adesea cu mine însumi, fac muzică și, când găsesc ceva interesant, iau note pentru a mi le reciti mai târziu. Nu-i vina mea dacă aceste simple notițe sunt în formă de versuri și câteodată par vaiete. Nu sunt decât pentru mine.»” (articolul *Bacovia, un poet nevrotic*)

23 februarie, miercuri

● [„Adevărul literar și artistic”] Dana G. Ionescu semnalează cititorilor traducerea în română a volumului al doilea, *Dans și vis* (Polirom, 2011, traducător Andrei Ionescu) din seria *Chipul tău, mâine* al scriitorului de origine spaniolă

Javier Marías, „unul dintre cei mai impresionanți și mai vizibili scriitori spanioli ai momentului”. (articolul *Un roman cu recompense și capcane*) □ Dintr-o altă scurtă semnalare aflăm că filmul *Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu* a lui Andrei Ujică a rulat la Muzeu Terorii din Budapesta, unde ICR Budapesta și-a propus să prezinte în premieră publicului maghiar o altă Românie, văzută „prin ochii celui mai iubit fiu al patriei”, evenimentul având loc în prezența regizorului și scriitorului Geza Szocs, disident al epocii ceaușiste, și, în acel moment, ministru al Culturii din Ungaria. □ Capodopera scriitorului britanic Julian Barnes, *Papagalul lui Flaubert* (colecția Biblioteca Adevărul, 2011), al treilea roman al scriitorului care i-a adus consacrarea, apărut în 1984 și distins cu Geoffrey Faber Memorial Award, 1985, și cu Premiul Medicis, în Franța, la categoria nonficțiune (eseu), în 1986, este subiectul succintei expunerii a lui Doinel Tronaru, romanul fiind socotit „un gen hibrid greu de clasat”, totuși „*un tour de force* de ficțiune, critică literară și biografie”. (articolul *Flaubertologul și demonii săi*) □ Cel de-al treilea volum postum de povestiri, *While Mortals Sleep (Când muritorii dorm)* (2011) al „maestrului satirei americane” și unul dintre cei mai importanți scriitori americani din a doua jumătate a secolului XX, Kurt Vonnegut, constituie, pentru Dana G. Ionescu, provocarea de a scrie un articol cu titlul *Povestirile din tinerețea lui Vonnegut*.

● **[„Dilema veche”, nr. 366/]** Andrei Pleșu scrie despre riscul de a intra mai repede într-o „internațională a imbecilității” decât în Europa în eseu *Câteva specii de imbecili* în care realizează o tipologie a proștilor. □ Stela Giurgeanu dezvoltă argumentul unui nou dosar tematic al *Dilemei*, „A greși e românește”, își încheie pledoaria în notă comică: „În timp ce scriam argumentul acestui dosar, pe fundal am auzit o știre la TV: «După ce mascații au devastat apartamentul, și-au dat seama că au greșit adresa. Nu se știe cine e de vină.»” Intervențiile din acest dosar aparțin sociologului Bogdan Voicu (*Errare humanum est?*: „prin urmare ea nu este și pentru zei. Zeii nu greșesc.”), ziaristei Adina Rosetti (*Zmeul e întotdeauna de vină*: „cel mai greu este să-ți recunoști greșeala în fața unui polițist de circulație [...]. O regulă nescrisă spune că trebuie să încerci tot ce e omenește posibil ca să-l convingi pe polițist că, de fapt, semaforul nu arăta culoare roșie atunci când ai intrat în intersecție. În cel mai bun caz era doar galben-intermitent!”), psihoterapeutului Mugur Ciumăgean («*Și ne spune nouă greșalele tale...*»), jurnalistului Liviu Iolu (*Scuza presei românești*: «*Am avut din nou dreptate!*»). Despre aceeași temă, discută Stela Giurgeanu, într-un interviu, cu prof. Antoaneta Tănăsescu, cu titlul «*Cuvântul rating justifică azi aproape orice*» □ Marius Chivu se lansează într-un eseu despre istoria discursului anticritic, provocat de (re)aparitia cărții lui Nicolae Breban *Trădarea criticii* (Ed. Ideea Europeană, 2010, ediția a II-a) și conținând reproșurile scriitorilor la adresa criticilor, dar care, oricum, nu pot fi aduse întregii bresle: „scriitorii acuză câteva situații pentru care criticii n-au, de fapt, nicio vină. Da, nu toate cărțile sunt recenzate; da, discursul critic este cât se poate de eterogen; da, criticii sunt constrânși să facă, deseori, și altceva

decât critică literară, fiind solicitați să jurizeze, să consilieze, să coordoneze în edituri etc Dar nu e vina criticilor că scriitorii acceptă să fie publicați de orice editură și în orice condiții, adică fără tiraje la vedere, fără bugete de promovare, fără contracte serioase care să le aducă niște recompense financiare. Mă tem că scriitorii impută criticilor ceea ce ar fi trebuit, mai întâi, să pretindă editorilor.” (articolul *Moarte (a) criticilor literari!*)

● **[„Observator cultural”, nr. 305 (563)]** Numărul afișează pe foaia de titlu o fotografie uriașă a lui Andrei Pleșu în dialog cu Adam Michnik la Ateneul Român, iar editorialul lui Ovidiu Șimonca cuprinde o prezentare a polonezului Adam Michnik, sub titlul *Casa lui Adam Michnik*, omul fiind „un reper despre cum poți să treci printr-o dictatură fără să te mânjești”, iar detaliile biografice îl arată ca pe un luptător și disident anticomunist: „a făcut de trei ori închisoare, a fost exclus din universitate, a fost unul dintre fondatorii sindicatului Solidaritatea, sprijinind alianța muncitorii revoltați și intelectualitate, a scris la publicații samizdat. [...] După 1989, [...] a fost pentru o scurtă perioadă ales în Parlament, apoi s-a retras, dar a continuat să analizeze faptul politic din poziția de redactor-șef al *Gazetei Wybórca*. Adam Michnik poate fi considerat un disident. Un om care și-a riscat viața, familia, profesiunea, tihna, fiind mereu în înfruntare deschisă cu sistemul comunist.” □ Legat tot de legea educației naționale, Liviu Ornea bate șaua să priceapă iapa, scriind la modul ironic despre *Competențele elevului Proust* și întrebând cu disimulată candoare „Dar cunoștințele ce rău v-au făcut?” □ Revine sub ochii publicului cazul lui Vasile Paraschiv (disidentul față de regimul comunist, maltratată și torturat de Securitate) sub pana lui Marius Oprea care îi detaliază întâmplările vieții în fragmentări sugestive ale biografiei: *Tismăneanu și torționarii lui Vasile Paraschiv, Plângerea penală, Faptele, Niciun torționar audiat, Condamnarea comunismului?* (în articolul *Securiștii care l-au torturat pe Vasile Paraschiv sunt bine mersi*). □ În dezbateră polemică dintre Marta Petreu și Liviu Bordaș pe ideea plagiatului pe care l-ar fi săvârșit Nae Ionescu după *Mistica* lui Evelyn Underhill, Paul Cernat sare în apărarea lui...Nae Ionescu și contra acuzelor Martei Petreu, abordând, nu atât contraargumentele aduse de Liviu Bordaș în *Apașul metafizic și paznicii filozofiei* (Humanitas, București, 2010), cât unele „chestiuni de etică a dezbaterii”, domeniu în care Bordaș procedează „nedeontologic” (articolul *Întoarcerea «calpuzanului»*). □ În aceeași polemică, stârnită de cartea lui Liviu Bordaș, intervine și Ovidiu Pecican, în *Contraargumentare și stil*: „Apariția cărții lui Liviu Bordaș [...] a surprins nu numai prin franchețea chirurgiei plastice pe care o încearcă exegetul asupra lui Nae Ionescu, scoțându-l basma curată în fața acuzelor repetate de plagiat. [...] Din păcate, după citirea cărții, întreprinsă cu speranța unor elucidări suplimentare față de ceea ce știm despre Nae Ionescu și gândirea lui, speranțele s-au cam năruit.” □ Lavinia Bârlogeanu vede în memoriile lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010): „metafizica unui resentiment îndreptat împotriva acelora care au obiceiul cultural de a zădărnici eforturi și de a împiedica reușite.” □ Alina Purcaru

comentează romanul lui Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (C.R., 2010) și sesizează chiar din introducerea în comentariu bogăția posibilităților de recepție care ar putea satisface nenumărate gusturi și nenumărate categorii de cititori: „Pentru cei care preferă lucrurile clare și descrierile precise [...] romanul lui Octavian Soviany suportă nenumărate etichete: îl poți vinde ca roman de aventuri, ca roman de formare, ca un nou catehism al decadentismului și estetismului, în răspăr cu aerul timpului, în fine, ca roman istoric, exoteric, ocult și chiar ca roman apocaliptic. Pentru cei care caută suspans, mister, un pic din teoria conspirației, plus intrigă în care ar pica bine un strop de religie, și asta se poate. Nici cititorii care vânează romane de atmosferă, de senzualitate, subtilități psihologice (și textuale) sau, dimpotrivă, realism gros, sordid, cuplat cu un erotism violent și asprimi ieșite din cadența celor 1001 nopți, nu vor termina cartea nesatisfăcuți.”

□ Alături de acest prim comentariu asupra romanului *Viața lui Kostas Venetis*, apare și analiza structurală a lui Bogdan Crețu, în *Necesitatea răului și binele iluzoriu*, care vede în scrierea lui Octavian Soviany un roman biografic „în cel mai pur înțeles al termenului: strategiile, liantele dintre episoade, artificiile sunt minime”, iar aprecierea critică finală: „este un roman care își ține în priză cititorul de la prima la ultima pagină Are ritm, are poveste, are suspans, are și morală. Octavian Soviany a devenit un prozator de calibru.” □ Urmează un interviu cu Octavian Soviany (fără precizarea numelui intervievatorului) din care extragem câteva fragmente de interes istorico-literar: „– *Cum era pe strada copilăriei din Brașov?* – Probabil că era o stradă ca toate străzile de pe la marginea Brașovului. Sigur, pentru mine ea are nu știu ce aură magică... [...] Mai țin minte și acum, deși nici nu împlinisem încă trei ani, vagoanele încărcate cu tancuri și soldați ruși din toamna anului 1956, care se duceau să înăbușe revoluția din Ungaria... [...] – *Ați fost coleg de liceu, la Șaguna, cu Alexandru Mușina. Ce aventuri literare visați pe atunci? Erau visuri comune?* – Nu numai cu Alexandru Mușina. În clasa a noua, l-am avut coleg de clasă pe Alexandru Andrieș, iar dintr-a zecea, timp de trei ani pe Radu G. Țeposu. Cu Mușina n-am avut în timpul liceului relații foarte apropiate. Învățam la clase diferite, iar el era un tip destul de retras, pe care nu-l puteam atrage în aventurile noastre goliardice. [...] – *Pentru că știți bine cum funcționează sistemul școlar, ce anume face ca nu doar elevii, dar până și profesorii de română, mulți dintre ei, să rămână cumva într-o lume paralelă cu literatura contemporană?* – Actualul sistem de învățământ încurajează (cel puțin în ceea ce privește limba și literatura română) mediocritatea și nu performanța autentică, atât în cazul elevilor, cât și în acela al profesorilor. După cum se știe, testele de literatură sunt foarte greu de cuantificat; din dorința ca evaluarea elevilor la așa-zisele examene naționale să fie cât mai obiectivă, comisia de specialitate a ministerului a conceput niște subiecte stereotipe, din care a dispărut orice accent pe creativitate. Corectarea la proba scrisă se efectuează după un barem destul de rigid, iar o lucrare, fie și genială, dacă nu se înscrie în interiorul acestui barem, nu este luată în considerație. Prin urmare, pe tot parcursul liceului (a căru

finalitate a devenit nu dobândirea unor cunoștințe, ci obținerea diplomei de bacalaureat, care permite accesul la universitate), elevul nu învață de fapt literatură, ci învață să facă față cât mai bine acestor cerințe șablonarde, ceea ce e foarte monoton și plictisitor, așa că de unde interes pentru literatură?” □ În premieră, este publicat suplimentul revistei *Observator cultural*, cu titlul *Canava* anul XI, nr. 16/ 17.02.2011 (29), cinci pagini, legată de viața teatrală, de spectacolele de teatru, de repertorii și trupe teatrale. □ După o sugestie a lui Nicolae Manolescu, Daniel Cristea-Enache îl alătură pe Ion Mureșan lui Cărtărescu, doi poeți optzeciști „radical deosebiți și în același timp complementari”, iar comentariul la *cartea Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010) începe prin stabilirea unor corespondențe intertextuale cu alte modele poetice românești: „Ceremonios în poezie ca și în viața cotidiană, Ion Mureșan [...] face, într-o bună parte din poemele noi, un fel de plecăriuni către alți mari poeți. [...] Citindu-i *cartea Alcool*, asistăm la o adevărată jubilație în poezie. Omagiile la stema altor poeți, «plecăriunile» ceremonioase pe care le-am văzut nu sunt parodice ori baremi puțin ironice, după cum nu sunt convenționale și mimetice într-un mod grăbit-superficial.”, declarându-și dezacordul față de o cronică anterioară a lui Paul Cernat la aceeași carte de poezie: „«Alcooluri îndoite cu apă», cu formula din titlul cronicii lui Paul Cernat? Il prețuiesc prea mult pe colegul meu de generație, ca să nu-i spun direct și explicit când (cred că) greșeste. Acum a greșit. Mă tem că alcoolurile tari ale poeziei lui Ion Mureșan au avut efect anesteziant asupra criticii noastre de întâmpinare...” (articolul *Întoarcerea poetului I*) □ Elisabeta Lăsconi rezumă analitic romanul-mamut al Marishei Pessl, o tânără scriitoare newyorkeză („jény” în franceză, abrevierea sintagmei „jeune écrivain new-yorkais”) care are un succes uriaș la numai 30 de ani cu acest debut, romanul ei *Curs special de fizica dezastrelor* (Ed. Litera, Buc., 2010; traducere din limba engleză Ruxandra Eugenia Tîrcă) fiind rapid tradus în peste 30 de țări și pătrunzând pe piața europeană, mai precis cea franceză, la prestigioasa Editură Gallimard, în 2207 (articolul *Curs special de arhitectură a romanului*) □ Adina Dinițoiu prezintă conținutul volumului colectiv *Literatura și politicul* (Ed. Universității din București, 2010) al cărui editor este Mircea Anghelescu; un volum în care „textele își propun să recupereze o serie de aspecte esențiale ale condiției literaturii în raport cu societatea în care survine”, acestea fiind, la origine, comunicări prezentate în cadrul colocviului național al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România care s-a ținut la Iași (sub auspiciile Universității «Alexandru Ioan Cuza») în perioada 9-10 iulie 2010. □ Printre cărțile recenzate de Cristina Manole, reținem: cartea de interviuri a lui George Rădulescu cu Neagu Djuvara, *Un secol cu Neagu Djuvara* (Ed. Adevărul Holding, 2010; cuvânt înainte de Andrei Pleșu și postfață de Mihai Răzvan Ungureanu, directorul SIE); Alain de Botton, *Arhitectura fericirii. Artă secretă de a-ți decora viața* (Ed. Vellant, 2009; traducere din engleză de Ema Stere); Nadia Anghelescu, *Identitatea arabă. Istorie. Limbă. Cultură* (Polirom, 2010) □ Mihai Fulger scrie despre două filme propuse pentru Oscar și

care au deja mule distincții, nominalizări și premii BAFTA: *Discursul regelui* (cu Colin Firth) și *Copii sunt bine mersi* (cu Julianne Moore și Anette Benning).

24 februarie, joi

• [„Cultura”, nr. 7 (312)] Cartea de dialoguri ale lui Norman Manea cu Edward Kanterian (lector la Oxford în actualitatea publicării cărții), *Curierul de Est* (Polirom, 2010), constituie ținta expunerii lui Alex Goldiș din articolul *Fermitatea nuanței*, care notează că pentru biografii ahtiați de amănuntele vieții lui Norman Manea sau doar de istorioare și anecdote definitorii „nu vor afla, din *Curierul de Est*, mai multe date din biografia lui Norman Manea decât lasă să se întrevadă, prin crăpăturile ficțiunii, majoritatea romanelor lui. [...] La fel ca Norman Manea, Kanterian e un intelectual disputat de identități multiple: germanul de etnie iudaică și-a trăit adolescența în România pentru a emigra, în 1981, în Vest. E ușor de observat însă - dincolo de o experiență asemănătoare și de opinii apropiate - că cei doi împărtășesc același tip de gândire.” □ Constantin Coroiu întreprinde o prezentare detaliată a ideilor din *Cărțile deceniului 10* (2003) de Irina Petraș, care înregistrează, retrospectiv, producțiile de carte postdecembriste din intervalul 1990-2000, într-un volum de cronici, schițe de portret grupate pe genuri: poezie, proză, jurnal, *egografie*, critică, eseu, toate acestea reprezentând „o vedere panoramică, polemic-constructivă întreprinsă în deplină libertate față de complexe, inerțiile și inhibițiile perioadei postdecembriste, ba chiar în răspăr cu clișeele și conceptele sterilizante ale acesteia (de pildă conceptul «cu totul nefericit» de literatură est-etică pe care autoarea îl respinge, inclusiv în cea mai recentă apariție editorială a sa [...] pentru că exilează literatura în zona ideologicului).” □ În *Paul Zarifopol, partizanul «adevărului critic integral»*, Al. Cistelean realizează un amplu portret spiritual al ginerelui lui C. Dobrogeanu-Gherea, considerat un critic „nihilist”, exersat mai mult în negație (precum E. Ionescu în anii 30), și atingând prin tirul său polemic victime ilustre, celebrități consolidate; P. Zarifopol a fost în mod clar „un apărător al autonomiei esteticului”, militând în destule polemici pentru dreptul criticii estetice, un critic raționalist în descendență maioreșciană (temele predilecte ale eseisticii sale fiind „curente irrationale ale veacului, manifestate în literatură, cât și, în general, în domeniul gândirii sau în cel social”), apropiindu-se conceptual de Lovinescu care i-a amendat „masacrele injuste” afirmând că „toți marii scriitori uciși în efigie” de către acesta s-ar putea simți răzbunați văzând ceea ce a ridicat pe soclu Zarifopol; în esență, comentează Al. Cistelean: „Pentru Zarifopol, mentalitatea de cloșcă ce vrea să apere «miturile» literare de orice problematizare, de orice judecată negativă și de orice contestare, prelevându-le ca pe niște mumii intangibile, nu e decât manifestarea culturală a «logicii mamitelor»: «Unii diletanți pretind să tratăm operele celebre așa cum „mamitele” din mahala își răsfață „pușorii”, ascunzând poznele și defectele acestora»”. □ Luând ca punct de reper profilul dezinvolt și antologic fixat de criticul Eugen Simion în *Scriitori români III* (1984), chiar de

la debutul poetului cu *Invocație nimănui* (1971) și apoi cu *Elegii de când eram tânăr* (1973), considerat un «*enfant terrible*» al poeziei noastre, unde afișul era ținut de Nichita Stănescu și Adrian Păunescu, Nicolae Coande reliefează și el etapele creației lui Mircea Dinescu, ca să ajungă la cel mai recent volum, *Femeile din secolul trecut*, despre care comentează: „Mircea Dinescu pare mai aproape de cântecul muntenesc ilustrat de Anton Pann, cântat de Zavaidoc și rafinat erotic, până la dezmăț lingvistic, de cerșetorul de cafea, Emil Brumaru.” (articolul *Mircea Dinescu - drumul de la Daphne la Elodia*, în cadrul rubricii *Poezii mei V*) □ Dialogul lui Eugen Simion cu D. Țepeneag se înscrie tematic într-o discuție pe îndelete asupra statutului criticii literare, cu titlul provocator și optimist «*Ideile sunt ultimele care mor*»; iată câteva din întrebările puse și răspunsurile date: „- [...] *Ce te mai irită, azi, în literatura română și europeană, cine te mai enervează, ce injustiție săvârșită de contemporanii noștri agită spiritul tău oniric și eretic? Ce impresie ți-a lăsat lumea literară bucureșteană?* [...] - În iunie, când am fost la București, mi-a căzut în mână ultima carte a lui Eugen Negrici. Cum fac de obicei, mai întâi am răsfoit-o, să văd dacă merită o lectură mai atentă. M-am enervat după numai câteva pagini. Deci trebuie s-o citesc, mi-am zis, n-am încotro... Ce-i reproșez? În primul rând că-și schimbă criteriile, când ți-e lumea mai dragă trece de la estetic la etic și invers, după cum îi convine, ceea ce creează o stare de confuzie inadmisibilă. Până la urmă cartea lui se transformă într-un pamflet împotriva literaturii române, un fel de «*cioraniadă*» scrisă la bătrânețe, ceea ce e cam ridicol, Cioran și-a scris *Schimbarea la față* la 25 de ani...Negrici are vreo 68. [...] Din onirism, Negrici nu înțelege nimic, rămâne într-o confuzie mai veche (pentru el). Il confundă cu suprarealismul. - [...] *De ce zici apoi, că G. Călinescu izolează literatura română?* [...] *Canonul călinescian reprezintă, după opinia mea, un mare progres în critică, la 1941. Este, azi, învechit, cum zici?* [...] - Nu vreau să intru în polemică à propos de G. Călinescu. Și tu și Călinescu credeți în «adevărul estetic». O mentalitate clasicizantă cu care nu sunt de acord, dar o respect. Ideile mele estetice sunt atât de opuse acestui clasicism încât am ajunge într-o postură incomodă și până la urmă inamicală: am sta cu spatele unul la celălalt. - [...] *Citezi apoi pe Walter Benjamin care spune că imparțialitatea este o minciună, dacă nu chiar «expresia unei incompetențe plate».* N-am înțeles dacă accepți sau nu acest punct de vedere. Și, dacă îl accepți, poți să-mi aduci dovezi din critica actuală? [...] - [...] dacă e să discutăm pe îndelete statutul criticii literare, ne-ar trebui spațiul unei cărți. Îți atrag totuși atenția că imparțialitate înseamnă a nu lua partea, a nu te angaja. E o poziție, zic eu, imposibilă. Orice critic literar s-a format călărind pe *partis-pris-uri* teoretice. Obiectivitatea e un orizont, un angajament în favoarea adevărului. Nu mai mult... În calitatea lui de judecător [...] criticul promite să fie just, să nu nedreptățească. Să descopere valoarea s-o exprime. Nu promite să nu se înșele, asta nu-i stă în putere. Ca să nu mai spun că valoarea literară, criteriile pentru a o determina, sunt relative și în continuă schimbare. Nu există adevăr estetic proclamat o dată pentru totdeauna.”

25 februarie, vineri

• [„România literară” , nr. 8] Acest ultim număr al lunii februarie se deschide sub egida temei «Anul literar 2010». Editorialul lui Nicolae Manolescu are drept scop „urmărirea călătoriei cuvintelor prin timp”, incitat de cartea *101 cuvinte moștenite, împrumutate, create* (Humanitas, 2010), scrisă de Marius Sala: „Știați că *algebră* și *algoritm* provin din arabă? Dar că tot din araba, și încă din același cuvânt, provin *cifra* și *zero*? Dar că argoticul **benga**, adică drac, își are originea tocmai în sanscrită și ne-a parvenit prin limba romani a ȝiganilor? [...] româna, ca, de altfel, orice limbă, nu doar a importat, dar a și exportat cuvinte. Exemplul cel mai uimitor este *mămăligă*: a trecut în, nu mai puțin de, unsprezece limbi: bulgară, macedoneană, maghiară, neogreacă, polonă, rusă, sâsească, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană. Cine ar fi crezut?” □ Poemul săptămânii este susținut de Elena Ștefoi, cu titlul *Nous, la multitude*. □ Alexandru George urmărește în eseul *Revenind la vechi cuvinte* stilul neologic și inovațiile lexicale de sorginte neologică din textele și discursurile lui G. Călinescu, italianisme precum „burlă”, „cimiterial”, „sepulcral”, „mormântal”, „certo” (cu sensul „un oarecare”), „potatoric” (de la „potio” = băutură), „impulberat” (= prăfuit), „ideat” (= născocit, inventat). □ Despre problemele de deontologie ale jurnaliștilor români, discută Alex Ștefănescu în articolul *Iar de n-ar fi, tot s-ar povesti*, luând ca punct de reper lucrarea *Documentarea în jurnalism* (coordonator Ilie Rad, Ed. Tritonic, București, 2010) în care, printre alții, apare și un text de Cristian Tudor Popescu, ce „mărturisește cu cinism că uneori pune în circulație informații neverificate. [...] face melodrama din situația ziaristului, pe care competiția îl obligă să publice informații înainte de a le verifica. Despre sentimentul răspunderii care ar trebui să-l oprească să publice asemenea informații nu vine vorba.” □ Cosmin Ciotloș supune atenției cititorilor antologia de poeme *Polifonia nopții* (antologie de Gellu Dorian, note de Aurel Sasu, postfață de Cornel Ungureanu, Ed. Paralela 45, Pitești, 2010) de Petre Stoica și reeditarea unui volum mai vechi (din 1968), *Arheologie blândă* (ediția a doua, Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011) al aceluiași poet, comentând: „Petre Stoica e copleșit de glorie chiar în anul în care tinerii poeți ai generației optzeci sunt dornici de glorie. Iar această contemporaneitate îi confer, lui, proșpețime, lor, o tradiție deja recunoscută. Nu e vorba numai despre raportarea imediată la real. (Stoica fiind, la noi, unul din pionierii unei poezii foarte directe, care a făcut, mai apoi, școală.) Dincolo de formulele standard, aș spune că e vizibilă și o afinitate de reprezentare.” (articolul *O antologie și jumătate*) □ Radu Ulmeanu publică, la rubrica de poezie, șapte poeme: *O toamnă, Pasărea colibri, Moșteniri, Spaimă, Lacrimă, Singur și Revelare*. □ La cronica ideilor, Sorin Lavric se ocupă de conținutul ideatic al volumului *O istorie a neființei în filosofia greacă* (Humanitas, Buc., 2010) de Andrei Cornea, legat de care trage următoarele concluzii: „Eminamente tehnică, cartea are o ariditate filologică pe care numai inteligența lui Andrei Cornea o mai îmblânzește. E foarte greu să vorbești simplu despre lucruri abstracte, autorul având harul de a coborî conturul

generos al generalităților în lumea intuitivă a exemplelor.” □ La ancheta revistei cu tema «anul literar 2010», răspund colaboratorii și scriitorii cei mai importanți ai *României literare*, exprimându-și fiecare înclinațiile și preferințele de lectură: Luminița Corneanu (*Câteva cărți*: „Cartea de proză a anului 2010 îmi pare a fi *Rădăcina de bucsau* a lui O. Nimigean, un roman căruia, prin stil, tematică și construcție, cu greu i-ai putea găsi termen de comparație în literatura română. [...] Cărțile de poezie ale anului îmi par a fi două. Prima, *cartea Alcool* a lui Ion Mureșan. Nicio surpriză aici, Ion Mureșan este de ani buni cotate drept unul dintre cei mai valoroși poeți români contemporani. [...] În ceea ce privește eseistica, deosebit mi s-a părut, din mai multe motive, *Narcotice în cultura română* de Andrei Oișteanu [...], un eseu tematic așa cum nu sunt multe în cultura noastră, abordând un subiect tabu și purtându-l de-a lungul secolelor, din Antichitate până-n epoca noastră.”), Gabriel Coșoveanu (*Am avut ce să citim, și cu delicii și cu profit intelectual*), Raluca Dună (*Cărțile anului 2010*: „Aș începe cu Adrian Marino, *Viața unui om singur*, care, în opinia multora, ar fi cartea anului trecut. Impresionantă, într-adevăr prin critica adusă *establishmentului* culturii române, prin singularitatea și fermitatea poziției sale. [...] Cele mai bune volume de poezie ale anului mi s-au părut *cartea Alcool* de Ion Mureșan și *de-a viul* de Teodor Dună; lectura lor produce acea tensiune, atmosferă, reverberație sufletească sau revelație pe care doar marea poezie le pot produce.”), Gabriela Gheorghisor (*Armata cărților*), Iulia Iarca (*Reveniri, reeditări*: „Din categoria carte nouă, revenirea cu poeme inedite a lui Mircea Cărtărescu merită prima menționare. Volumul *nimic* este o piesă importantă în poezia lui Cărtărescu. [...] Congenerii Ion Mureșan – cu *cartea Alcool* – și Liviu Ioan Stoiciu – *Pe prag (Vale-Deal)* și-au relansat pariul cu poezia. [...] În proză, nume noi nu apar: Ioan Groșan, cu *Un om din Est*, Nichita Danilov – *Ambasadorul invizibil*, Matei Vișniec – *Domnul K. eliberat*, O. Nimigean – *Rădăcina de bucsau*, Ion Vianu – *Amor intellectualis (Romanul unei educații)*.”), Sorin Lavric (*Película literară*: „Sub unghi filozofic, literatura ultimului an e un strat derizoriu de vanități auctoriale. Dacă privesc la microscop un milimetru de la suprafața apei dintr-un pahar, voi vedea o viermuială draconică de vietăți minuscule. Cu cât voi merge mai în adâncime, cu atât densitatea lor va cade. Literatura noastră e chiar pelicula ce plutește la marginea paharului. Ii lipsește profunzimea de spirit și rafinarea în idee.”), Antonio Patraș (*Anul prozei*: „După cum am mai spus și cu alte prilejuri, cred că 2010 a fost, indiscutabil, anul prozei. Mi-au atras atenția îndeosebi *Rădăcina de bucsau* de O. Nimigean și *Provizoratul* Gabrielei Adameșteanu, titluri ce se regăsesc pe primele locuri în mai toate topurile. Romanul lui Nimigean deconstruiește polemic tiparele discursului epicureic-livresc, exersat cu virtuozitate în câteva din cărțile anterioare [...].”), Irina Petraș (*Necunoscuți, rădăcini, alcooluri și nimicuri*: „Intru în joc. [...] La poezie: *Moartea parafină* a lui Robert Șerban (excelent titlu și remarcabilă știința morții în fărâme); Ion Mureșan, *cartea Alcool* (cu dimensiunea «slavă» a perspective – înconstruire amicală cu diavoli și îngeri, mlădieri/

măscări bahice ale trupului și vocii, tropotind pe loc, dar cu acces la stepe nesfârșite); Ion Zubașcu, *Moarte de om* (spectacol în direct al morții/ al vieții amenințate, autenticitate frustă, lucrată la dimensiuni cosmice și coborâtă imediat în cea mai strâmtă intimitate); Ion Pop, *Litere și albine* [...], Ana Blandiana, *Patria mea A* (cu extraordinar ritmata vânătoare în timp), Dinu Flămând, *Umbre și faleze* (rigoarea eleganței în restriște și legănarea cu rădăcini). La proză: Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (roman răscruce, despre cunoaștere, înțelegere, adevăr și limitele lor omenești, reconstituire cuprinzătoare a unei jumătăți de secol românesc); O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau* [...]; Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (un priapism politic și epic decadent, cu mădulare erecte în căutare febrile de găuri de supus); Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil* [...]); Radu Vancu (*Anul poezilor optzeciști*) și Răzvan Voncu (*Un an bogat în apariții notabile*: „anul literar 2010 mi s-a părut a fi înaintea de toate, unul al normalității. Adică un an cu apariții notabile în toate genurile, cu cărți care modifică relieful valoric curent, dar și cu volume incitante, provocatoare de dezbateri și polemici.”) □ Nicolae Scurtu este interesat să dezvăluie legăturile poetului Ion Vlasiu cu contemporanii săi (a debutat în volum în anul 1939, cu *Am plecat din sat*), mai exact epistolele scrise de Perpessicius lui Ion Vlasiu (articolul *Ion Vlasiu și contemporanii săi*) □ În articolul *Dacoromanica*, Rodica Zafiu semnalează existența unor biblioteci digitale „foarte utile pentru cercetătorii limbii și ai literaturii române. La cele amintite până acum – de la Google Books și Gallica până la Classica (a Universității din București), la colecțiile de manuscrise și tipărituri ale Bibliotecii Naționale, ale Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj, ale Bibliotecii Academiei –, s-a adăugat, în ultima vreme, un proiect extrem de ambițios, care a căpătat deja consistență: Dacoromanica.” □ Gh. Grigurcu încearcă o caracterizare a poeziei lui Ion V. Strătescu din *Manualul bunului sălbatic* (editor Nicolae Tzone, Ed. Vinea, 2010): „Cutezător, retractil, extravagant prudent, delirant lucid prin resemnare, Ion V. Strătescu e un remarcabil poet oxymoronic.” (articolul *Un poet oximoronic*) □ La rubrica „prepeleac”, Constantin Țoiu publică proza eseistică *O cruce ortodoxă pentru Descartes*. □ În traducerea din spaniolă a lui Andrei Ionescu, la rubrica „meridiane”, este fixat ca avanpremieră editorială un text în proză de Javier Marías, *Chipul tău mâine. Dans și vis*, ce face parte dintr-o trilogie remarcabilă și publicată la Polirom; despre autorul spaniol ni se spune: „Stăpânind admirabil mecanismele reflecției și digresiei, descompuse cu minuțiozitate până la constituenții lor ultimi, Javier Marías îmbină suspansul romanelor de spionaj cu lirismul romanelor de dragoste, oferind cititorului o meditație tulburătoare asupra iubirii și geloziei, asupra pericolelor cunoașterii și ale limbajului și asupra violenței. [...] amintește pe alocuri de jocul cerebral al lui Borges, de umorul negru al lui Pynchon și de lirismul meditative al lui Proust.” □ Felicia Antip prezintă cartea lui Jean Velicy, *Dincolo de păduri, Ardealul* (Ed. CIMEC-Institutul de memorie culturală, 2011), „o carte străină îndrăcit de românească, pentru că este premeditată și scrisă de un doctor stabilit de decenii în

Normandia, dar născut la Cluj, unde a devenit medic, a dobândit o educație și o cultură care-l situează în elita intelectuală a Europei și s-a format ca român ardelean luminat și conștient de bogata și diversificata zestre culturală a locului său de baștină.”

27 februarie, duminică

● **[„Adevărul”]** Doinel Tronaru comentează într-un succint articol, *Un Kafka român*, detalii biografice și spirituale din destinul scriitorului român de origine evreiască Max Blecher, „una dintre cele mai stranii figuri ale literaturii române, [...] este un mare uitat timp de decenii, dar și, datorită influenței scrisului său, obiectul unui veritabil cult literar”; a avut parte de un destin chinuit, bolnav de tuberculoză osoasă, și-a petrecut viața imobilizat pe spate, prin sanatorii maritime de la Berck la Tekirghiol; deși opera lui este reeditată în perioada comunistă, edițiile îngrijite de Dinu Pillat (1970) și Sașa Pană (1971), adevăratul cult față de Max Blecher se naște după 1990, datorită eforturilor lui Mircea Cărtărescu – un mare admirator al său; în realitate, literatura lui Max Blecher a influențat enorm proza scriitorilor optzeciști: Mircea Cărtărescu, Simona Popescu, Gheorghe Crăciun și Magda Cârneci; în pofida suferinței cauzate de o boală îngrozitoare „scrisul său nu este parabolic și profetic, ci se concentrează spre propria interioritate, spre senzații, amintiri, oniric și viziuni, practicând o necruțătoare autoscopie.”

MARTIE

1 martie, marți

● **[„Adevărul”]** Dana G. Ionescu semnalează într-un scurt „remember” sesiunea comemorativă dedicată împlinirii a 75 de ani de la nașterea poetului Marin Sorescu (m. 1996), sărbătorit numai în mediul academic, și anume în Aula Academiei Române, eveniment organizat de Secția de Filologie și Literatură a Academiei Române, Fundația Națională pentru Știință și Artă și Muzeul Național al Literaturii Române; cu acest prilej au rostit alocuțiuni președintele Secției de Filologie și Literatură, Eugen Simion, academicienii Grigore Brâncuș și Augustin Buzura, fostul președinte al US din Moldova, Mihai Cimpoi, poetul sârb Adam Puslojici, scriitorii Varujan Vosganian și Tudor Nedelcea, criticii literari Daniel Cristea-Enache, Paul Cernat și Lucian Chișu. (articolul *Remember Marin Sorescu*)

2 martie, miercuri

● **[„Adevărul literar și artistic”]** La rubrica „adevăruri de altădată”, este adusă în actualitate o scurtă recenzie a lui Ion Zamfirescu la tratatul de *Estetică*,

vol. 1 (1934), publicată în *Adevărul* din 1935 (articolul *Un tratat de estetică*) □ Alături, Eliza Zdru realizează o fizionomie biografică și artistică a fratelui lui Ionel Teodoreanu, prozatorul, eseistul și poetul Alexandru O. Teodoreanu (n. 1894, Dorohoi – m. 1964, București), mai cunoscut pentru epigrame sale acide și umoristice și pentru porecla „Păstorel”. (*Alexandru O. Teodoreanu*) □ Dana G. Ionescu comentează *Carnetul auriu* (Polirom, 2011, traducători Cristiana Vișan, Ciprian Șiulea) de Doris Lessing, câștigătoare a Premiului Nobel pentru Literatură în 2007, întrebându-se dacă acest roman (format din cinci părți cromatice: carnetul negru, carnetul roșu, carnetul galben, carnetul albastru, toate reunite în carnetul auriu), publicat în 1962, este cu adevărat «*O Biblie a feminismului?*» □ Un scriitor cu personalitate din spațiul cultural hispanofon adună în volumul *Caietul* (Polirom, 2010, traducere de Simina Popa) toate textele pe care José Saramago (1922-2010) le-a scris pentru blog în perioada septembrie 2008-martie 2009, scriitor pe care Marius Chivu îl prezintă în articolul *Ateu până la moarte*: „este un tip lipsit de charismă și spiritualitate, mai degrabă posac și irita(n)t, militant dezamăgit dar nu lipsit de vervă, debitând clișee și renunțând la nuanțe cu aceeași ușurătate cu care, alteori, este scripitor.” □ Simona Chițan relatează impresiile unei vizite la Mărțișorul lui Arghezi, într-o zi cu zăpadă din martie, relatare bazată pe descrierile minuțioase ale interioarelor și ale curții de la Mărțișor, curte în care sunt îngropați soții Arghezi și...celebrul Zdreanță „cel cu ochii de faianță”, dar și pe amintirile câtorva scriitori care au fost primiți de Arghezi: Șerban Cioculescu și Valeriu Anania. (articolul *Mărțișorul lui Arghezi, sub zăpadă*)

● **[„Dilema veche”, nr. 367]** În virtutea dreptului la opinie, Florin Iaru își exprimă dezacordul cu ideile (politice) ale lui Andrei Pleșu dintr-un număr anterior, *Ură și șah-mat*, încercând să pună accente personale. (articolul *Manifestare a neputinței*) □ După un ocol prin relația sinuoasă dintre critici și scriitori, Marius Chivu se ține de cuvânt și pătrunde în conținutul eseului memorialistic („venit din epoca pașoptistă, de altfel intens evocată” ale cărei mize teoretice sunt autonomia esteticului ca unic criteriu al valorii și afirmarea identității și a valorilor naționale), volumul *Trădarea criticii* (Ed. Ideea Europeană, 2010, ediția a II-a) a lui Nicolae Breban, care în mare, se dovedește o scriere a ... răfuielilor personale, primii luați în țărbață fiind soții Monica Lovinescu – Virgil Ierunca, dar nicio generație de scriitori nu întrunește sufragiile lui N. Breban, toate fiind, zice comentatorul „clișee, afirmații nefondate, meschine, umorale, lipsite de orice nuanțe”, în plus, singurul merit este că „Nicolae Breban are, firește, și propriile frustrări pe care are meritul că măcar nu și le maschează: Liiceanu nu i-a publicat un manuscris, Negoîtescu nu i-a arătat «o prea mare diligență», Raicu nu l-a mai citat și nu l-a mai comentat «nici în public nici în scris», Matei Călinescu «nu i-a mai dat importanță», Manolescu a scris despre el eronat în *Istoria critică*, Simion nu i-a «făcut onoarea vreunui text exegetic» etc, etc” (articolul *Elegie pentru posteritate*) □ Simona Sora subliniază profunda originalitate al celui de-al cincilea volum al jurnalului Gabrielei Melinescu, puțin decalat față de contemporaneitatea receptării,

pentru că, deși apărut în 2010, se referă la intervalul de timp dintre 2003-2008: „Miza lui nu stă nici în recuperarea istorică, nici în captarea momentului, nici în exactitatea faptelor, ci într-o aventură intens spiritualizată prin care eul mic se cufund în eul mare, în deplină coerență și adecvare.” (articolul *Întâlniri, într-o carte*) □ Dan C. Mihăilescu împărtășește cititorilor stupoarea de a realiza, în urma lecturii cărții de mărturie a lui Sorin Preda, *Moromeții, ultimul capitol* (Ed. Academiei Române, 2010), că „relația dintre Marin Preda și lumea siliștenilor săi e departe de-a fi fost una de duioasă, reciprocă, mândră recunoștință [...]. Cu totul dimpotrivă [...]” (articolul *Nicăieri nu ești mai străin decât la tine acasă*) □ Cristina Hermeziu se întreabă dacă puterea de invenție a scriitorilor a secătuit, căci scandalurile provocate de plagiate se țin lanț, mai ales în presa literară din Franța, ca în cazul celebrului Patrick Poivre d'Arvor, „mitic prezentator TV și autor prolific de cărți”, care a fost dat în judecată pentru contrafacere, fiindcă în romanul său epistolar *Fragments d'une femme perdue* (Grasset, 2009) ar reproduce scrisori întregi primite de la o fostă iubită; tot de numele acestui prezentator este legat și un scandal anterior referitor la voluminoasa biografie despre Ernest Hemingway (în curs de apariție la Editura Arthaud), căci s-a descoperit că mai mult de 100 de pagini sunt identice cu o biografie al unui autor american scrisă în 1985, tradusă în Franța în 1989, însă epuizată din librării, dar, se pare că, în acest caz anterior, PPDA ar fi căzut în capcana unui „negru-scriitor” plătit să-i scrie biografia lui Hemingway. (articolul *Percheziționarea literaturii*)

• **[„Observator cultural”, nr. 306 (564)]** Mihnea Gheorghiu încearcă să țină cumpănă dreaptă între ideile culturale și filozofice ale lui Constantin Noica și Mircea Vulcănescu, doi pro-legionari care au făcut închisoare în regimul comunist, idei balansând între „pedagogia secretă” și „lecțiile libertății” (articolul *Noica și Vulcănescu: cele două testamente*). □ Carmen Mușat ia atitudine în polemica referitoare la acuzațiile de plagiat aduse lui Nae Ionescu „cărui i se pot recunoaște vocația pedagogică, nu și calitatea de autor și nici, oricât de indulgenți am fi, cea de filozof. De altfel, nu mă îndoiesc că acest cabotin «metafizic», cinic și sclipitor de inteligent, dar profund amoral și mult prea comod și lipsit de energia necesară creației autentice, era perfect conștient de propriile limite.” și zidurile de apărare construite de cartea lui Liviu Bordaș, *Apașul metafizic și paznicii filozofiei*, concluzia fiind că „la noi, strălucirea stilistică și verva publicistică pot trece drept aptitudini filozofice, dar mi se pare prea mare și prea inutil efortul de a inventa un filozof, acolo unde acesta nu există.”, asta deoarece Nae Ionescu „A fost, incontestabil, un profesor carismatic, viu, care a făcut din filozofare un spectacol, stârnind admirația studenților săi. A știut să sintetizeze, să interpreteze și să însușească ideile altor filozofi contemporani cu el, fără să fie însă un creator de sistem sau de idei, ci doar un colportor talentat.” (articolul *Modele și contra-modele în cultura română. Pornind de la Nae Ionescu*) □ Eseurile publicate de Ioana Pârvulescu în *România literară* au fost strânse în volumul *Cartea întrebărilor* (Humanitas, București, 2010), pe care Dana Pîrvan-Jenaru îl

recenzează, începându-și demonstrația cu o caracterizare generală: „În ansamblul său, volumul este o lectură de un farmec aparte, grație stilului degajat și naturaleții cu care scrisul configurează raportul intim pe care eseista îl are cu viața și, în egală măsură, cu viața din cărți. Oricât de livresc ar fi substratul subiectelor abordate, paginile sale au, cum ar zice Mihail Sebastian, ferestrele larg deschise către viață, accentele decisive – când ascuțite, când grave, fiind puse cu grație.” (articolul *Seninătate în vremea încordării*) □ În *Măștile «gândirii captive»*, titlu cu o fină referință livrescă la gânditorul polonez Czesław Miłosz, Paul Cernat discută despre unul dintre cele două debuturi editoriale în critică, și anume despre cartea Ancăi Hațiegan, *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), căreia îi reproșează slăbiciunile teoretizărilor, dat fiind că „surfează pe valurile unor referințe prestigioase de analiză a marxismului și a comunismului” fără să le fi „rumegat” bine, iar rezultatul este o disertație naivă despre avatarurile instituționalizate ale marximului; dar partea de analiză concretă a romanelor este mult mai bună, căci spune cronicarul: „Cu toate scăderile sale, *Cărțile omului dublu...* e, mai ales în partea aplicativă, un debut substanțial, ale cărui ținte – ambițioase – au fost, în bună măsură atinse: un nou cadru de reevaluare avizată și responsabilă a romanelor «politice» scrise sub comunism, fără justițiarisme pripite, în care interpretarea devine o cale de revizitare a literaturii și de punere în scenă a «vieții» unei epoci.” □ Daniel Cristea-Enache scrie partea a doua dintr-o lungă recenzie dedicată poetului Ion Mureșan, mai exact poeziei din cartea *Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010), în care, după ce în prima parte își exprimase clar unele rețineri față de poezia lui Ion Mureșan, îl încadrează pe poetul echinoxist în marea poezie: „Marea poezie nu se leagă niciodată, de o găselniță norocoasă. Poezia mare se scrie greu și rar; și găsesc chiar în acest fapt o explicație pentru sterilitatea lui Ion Mureșan sau a lui Ioan Es. Pop ori pentru renunțarea la poezie a lui Mircea Cărtărescu.” (articolul *Întoarcerea poetului II*). □ Comentariul Iuliei Dondorici se centrează asupra jurnalului *Berlinul meu e un monolog* (C.R., Colecția «Jurnale și memorii», București, 2011) de Nora Iuga și descoperă pe parcursul analizei cum „diferența [...] dintre «un Berlin din afara mea» și eu «dinlăuntrul Berlinului» e asumată ca atare și interpretată ca un «exercițiu de libertate»” (articolul *Experiența berlineză a Norei Iuga*) □ „Lecturile din vremuri de austeritate” ale Cristinei Manole se opresc asupra lui Truman Capote, *Cu sânge rece* (Polirom, 2010; o reeditare în traducerea lui Constantin Popescu); a lui Julian Barnes, *Privind în soare* (Ed. Nemira, 2011, traducere de Mihai Moroiu); a lui sir Isaiah Berlin, „un prestigios istoric al ideilor și un distins filozof de sorginte liberală”, *Cinci eseuri despre libertate și alte scrieri* (Humanitas, 2010; colecția Zeitgeist, coordonată de Vladimir Tismăneanu, în traducerea lui Laurențiu Ștefan); și a lui Ian Kershaw, *Hitler, germanii și soluția finală* (Ed. Meteor Press, 2011, în traducerea lui Dan Criste), istoric care analizează pas cu pas cum a fost posibilă transformarea de către Hitler a crimei în instrument de guvernare.

3 martie, joi

• [„Cultura”, nr. 8 (313)] Claude Karnoouh opinează despre evenimentele grave ale societății contemporane legate, îndeosebi, de statul român „scufundat într-o gravă descompunere” și despre atitudinea elitei intelectuale față de situații îngrijorătoare raportat la care ar trebui să ia atitudine, dar „«Românii buni», cei duri sau mai puțin duri, preferă să se ocupe de ceea ce nu are nicio legătură nici cu corupția generalizată a statului, nici cu subiectele privitoare la interesul colectivității în ansamblul ei...” (articolul *Ticălosul e mereu celălalt*) □ O analiză structurală, tematică și stilistică, relevând frumusețea și perfecțiunea aproape a fiecărui poem, face Mihai Iovănel la *cartea Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010), „o carte eveniment al deceniului”, al treilea volum de poezii al lui Ion Mureșan despre al cărui univers liric comentatorul scrie: „Poezia anterioară a lui Mureșan simula narațiunea [...] Cititorul ideal al primelor două volume era de tip paranoic: i se cerea un surplus de interpretare oferindu-i-se în schimb un deficit de înțelegere. În *cartea Alcool*, fără a fi mai puțin poet, Mureșan e un poet-scenarist care introduce cheia în ușa «fabulei».” (articolul *Mureșan colonizatorul*) □ Din nou despre romanul lui Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (CR, 2011), ne întreține *tous azimuts* George Neagoe, printr-o reinterpretare *au ras du sol* și o fixare a romanului într-un șir de filiații narative, despre tehnica romancierului comentând: „Octavian Soviany se numără printre mărturisitorii vitalității trucurilor consfințite de alcătuitoarii *Halimei*, redactând o enciclopedie a *topoilor* neostoii de milenii: istorisirea adevărată, negarea fantazării, manuscrisul găsit, viața ca poveste, scriitorul-traducător, scriitorul-corector, scriitorul-măsluitor, scribul, datoria de a consemna întâmplările așa cum s-au petrecut, narațiunea în ramă, narațiunea-palimpsest sau narațiunea ca amânare a morții. Toate acestea sunt acele de cusut ale volumului.” (articolul *Testamentul lui Kostas Venetis sau Nemțoaica scrie un roman sau Manuscrisul găsit sub podea*) □ Al. Cistelean decide să popularizeze eseistica și volumele de teoretician al lui Gheorghe Crăciun, mai cunoscut ca romancier optzecist, și trecut deja la cele veșnice (2007) în momentul scrierii articolului de față; de la prima culegere de eseuri *Cu garda deschisă* (1997) în care sunt strânse materiale din anii 80, cât și reflecții socio-culturale provocate de evenimentele politice de după 1990 (tema privilegiată a acestor eseuri fiind poetica prozei) și până la ultima *Aisbergul poeziei moderne* (2002), la origine o teză de doctorat, în care tema centrală este obsesie personală legată de Bacovia, Al. Cistelean trece în revistă toate ideile importante ale prozatorului pentru care eseurile rămân «tot o încercare de a mă regăsi pe mine ca prozator». (articolul *Gheorghe Crăciun eseist*) □ Istoricul și criticul literar Dumitru Micu evaluează superlativ eforturile uriașe ale editorului I. Oprișan, director al editurii Saeculum I.O., de a publica într-un *Corpus* imens tot ceea ce s-a scris despre M. Eminescu, de la întâmpinarea lui Iosif Vulcan din revista *Familia*, a poeziei *De-aș avea* (9 martie 1866) până în zilele contemporaneității; au apărut 25 de volume până în 2010 din *Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu* (ediție critică de

I. Opreșan și Teodor Vârgolici), în care sunt incluse nu doar lucrările de referință referitoare la poetul național, ci și orații comemorative, poezii închinat genului eminescian nu numai de conaționali, dar și de un francez precum Lucien Blazin; însă, „o apariție senzațională” în acest *Corpus* este „voluminosul studiu al lui A.C. Cuza: *Mihai Eminescu ca reprezentant al romantismului*, cuprins în volumele 23 și 24. Vechi de aproape un secol, încheiat, potrivit specificării autorului, la 14 septembrie 1919 («Înălțarea Sfintei Cruci»), studiul n-a mai fost publicat. A rămas, scris de mână, în două mape, la Biblioteca Academiei Române, de unde s-a copiat.”, consideră D. Micu care le prezintă detaliat ideile structurante din cuprinsul lor în articolul amplu *Un vechi studiu necunoscut despre Eminescu: A.C. Cuza, «Mihai Eminescu ca reprezentant al romantismului»* și, după o analiză la obiect, judecă în felul următor studiul antecesorului său, *Mihai Eminescu ca reprezentant al romantismului*: „Viciat de concepția retrogradă, rasistă, a autorului, el nu e lipsit de calități în al căror temei devine în parte recuperabil. Cantitatea considerabilă de informație, o seamă de observații pertinente, ca și unele puncte de vedere incitante sunt de antură a motiva străbaterea lui, examinarea critică. Chiar și indiferent de calitatea lui, de altfel, acest studiu merita să fie editat, de vreme ce înscrie un titlu, și unul de vădit interes, în bibliografia receptării operei celui mai mare poet român.” □ Suntem atrași în zona teoretizărilor literare, despre postliteratură și a unor indivizi numiți emfatic postscriitori, în esență, despre agonia literaturii, de către Eugen Simion care decortichează sagace două studii din spațiul francofon ale lui Richard Millet (scriitor și eseist reputat), *Désenchantement de la littérature* (2007) și *L'enfer du roman. Réflexions sur la postlittérature* (Gallimard, 2010), lecturi care îl duc la următoarele concluzii, în acord cu cele ale eseistului citat: „Postliteratura ar începe, în fapt, cu decăderea romanului și primul semn este degradarea limbii. «Ignorarea limbii - în calitate de gaj al autenticității - scrie Richard Millet - iată elementul esențial al postliteraturii»...” □ Nicolae Coande remarcă, chiar din introducerea în articolul *Nicolae Jinga- un Ahab viforos*, că unii poeți intră în anumite tipare (poetice) de la debut până la sfârșitul operei lor (indiferent de numărul de volume publicate, mai multe sau mai puține), fiindcă și-au creat un fel de spațiu confortabil de locuit; iar despre Nicolae Jinga, „poet orșovean mai puțin mediatizat”, autor a două volume *Lupta din zori* (CR, 1988) și *Retorica nigră* (Ed. Brumar, 2010), Nicolae Coande vorbește în termeni stilistici: „Poetul este un calofil îndrăzneț, cu un vocabular în care sunt prinse ca-ntr-un năvod de pescar cuvinte vechi, rare, afectat de esoterisme ce trimit cu gândul la cunoașterea sau frecventarea unor arcanse misterice, convocând latinisme care-l vădesc pe preotul și cărturarul studios, absolvent al Facultății de Teologie din București (1973)” □ Constantin Coroiu scrie partea a doua din articolul *Literatura și ora istorică (II)* în care punctează „faptele literare mai importante relevate de Irina Petraș” în volumul *Cărțile deceniului 10*, autoarea fiind, în viziunea comentatorului, „unul dintre cei mai avizați observatori și comentatori «la cald» ai fenomenului editorial”. □ Rodica Grigore aduce în spațiul culturii române

scrierea, aparent polițistă, *Onoarea pierdută a Katharinei Blum sau Cum se istică și unde poate duce violența* (Polirom, 2009) de Heinrich Böll, în traducerea Marianei Șora (articolul *Din punctul de vedere al presei...*)

4 martie, vineri

● **[„România literară”, nr. 9]** Editorialul lui Nicolae Manolescu, *Un dosar de Securitate și învățăturile lui*, punctează câteva învățăminte legate de dosarul de rețea a lui Ioan Groșan: „s-a produs o reacție în lanț și presa de toate orientările s-a pronunțat, ca și numeroși colegi de breaslă, asupra vinovăției scriitorului. Consternarea din prima clipă a făcut loc repede unei atitudini binevoitoare față de Groșan, deplâns ca o victimă. Ideea era că un mare scriitor nu merită un astfel de tratament. [...] Citind însă dosarul primit de la CNSAS, mi-am dat seama că Groșan ne-a indus în eroare și că lucrurile stăteau în realitate mult mai rău. În loc să-și asume răspunderea colaborării cu Securitatea, a mizat pe o eventuală, deși improbabilă menținere a noastră în ignoranță. Nu ca să-l pedepsim publicăm dosarul, ci pentru a spulbera orice urmă din nemeritata încredere pe care, naivii de noi, i-am arătat-o.” □ Gabriel Chifu continuă să critice din punct de vedere social, deși fără a generaliza, meteahna furtului și a ideii că, în România, „toată lumea fură”, în articolul *Românii la anul 2011 ca și la anul 1935?* □ Nicolae Prelipceanu își imaginează eternitatea ca pe „o sumă nesfârșită de actualități” în articolul *Eternitatea pe fragmente*, iar cât despre „România în eternitate”, nu știe cum ar putea fi deoarece „eu, mai mult de zece minute de nemurire nu cred că am trăit”. □ Mircea Mihaieș își delectează cititorii cu partea a treia din articolul despre avangardism, *Când dadaistii joacă șah* (3), mai exact despre „istoria turbionară a Dadaismului european [...] un tratat despre felul cum avangarda artistică – chiar în absența unor valori estetice, fie și de nivel onorabil – se dovedește adeseori a fi brațul înarmat al avangardei revoluționare.” □ Iulia Iarca consideră drept eveniment editorial publicarea antologiei de poezie, *Versuri alese* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2010), cu o selecție întocmită de Ioan Radu Văcărescu și o postfață de Al. Cistelean, selecție ce o preia pe cea realizată de Matei Călinescu, pentru Polirom, în 2003; despre antologia de față recenzenta emite următoarea judecată: „O repoziționare pe scara valorică nu cred că implică noua ediție. Fiindcă receptarea lui Mircea Ivănescu a fost una pozitiv crescândă încă de la început, fără fluctuații spectaculoase (cum a fost cazul lui Nichita Stănescu). Dintre poezii epocii contemporane ocupă un loc din prima linie în aprecierile criticilor. Tinerii poeți îl citesc, îl conspectează și își fixează sursele în tehnica poeziei lui. Ce altceva și-ar mai putea dori un poet de la posteritatea cărților lui?” Punctând faptul biografic că Horia Bădescu este „un echinoxist afiliat primei generații”, Irina Petraș indică noile sensuri din volumul *Vei trăi cât cuvintele tale* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010), „un volum al crizei existențiale”, în care tematic vorbind „poemele strigă decupează cu disperare neagră timpul, trecerea, moartea”. În recenzia la cartea Cristinei Cioabă, *Identitate și disoluție. Introducere*

în opera lui Mircea Ciobanu (MLR, Buc., 2010), Gabriel Coșoveanu apreciază pozitiv încercarea de actualizare și studiere a unui scriitor "dacă nu de-a dreptul marginalizat, cel puțin marginal pe harta oficială a valorilor", mai ales că e vorba de "o repoziționare axiologică a unui astfel de autor rămas pe nedrept în afara atenției publice". Antonio Patraș discută pe scurt despre un studiu, care la origine este o teză de doctorat, *Poetica teatrului modern* (Ed. Institutul European, Buc., 2011), scris de Nicoleta Munteanu, părerea finală fiind că "redactată într-o manieră elegantă, de o expresivitate sobră, menită a scoate în evidență articulația logică a ideii, provocatoarea lucrare a Nicoletei Munteanu poate fi citită cu profit nu doar de specialiști, ci de un public mai larg, interesat de teoria teatrului și de istoria dramaturgiei moderne." □ Cosmin Ciotloș se delectează cu două cărți memorialistice ale lui Niculae Gheran, *Arta de a fi păgubaș (I). Târgul Moșilor* (Editura Biblioteca Bucureștilor, 2008) și *Arta de a fi păgubaș (II). Oameni și javre* (Editura Biblioteca Bucureștilor, 2010) și face următoarele observații: "Niculae Gheran are simțul narațiunii. Al contrapunctului. Știe să se joace cu așteptările cititorului. Și cu imaginația lui. Mai productive decât orice reportaj. [...] asupra titlului. Niculae Gheran nu-l gândește antinomic, Demarcația nu-i una severă. O spune chiar el. Unii dintre drepti dezamăgesc irevocabil. Alții, de la care n-ai ce aștepta, se dovedesc de o noblețe aiuritoare. Judecat de sus, raționamentului pare fragil. Exemplele din carte, însă, sunt greu de contestat." (articolul *Oborul pentru totdeauna*) □ Irina Nechit plasticizează spațiul poeziei cu poemele *Femeia și copacii*, *Un om de succes*, *Masca*, *Pumnii*. □ Iată cum descrie Sorin Lavric cuprinsul cărții *Din trecut* (Ed. Compania, București, 2010) de Constantin C. Giurescu: "Plăcute la lectură și dese sub unghiul informației, prelegerile alcătuiesc un inedit manual pe teme românești: de la istoria Dobrogei până la statul Asaneștilor de pe teritoriul bulgar, sau de la viața lui Matei Aga din Brâncoveni până la felul cum gustau luxul românii de acum cinci secole: de la viața lui Costache Negri până la nedreptatea îndurată de Alexandru Lăpușneanu, sau de la întinderea Munteniei sub Mircea cel Bătrân până la istoricul breslelor bucureștene.", în articolul *Istoria valorilor*, din cadrul rubricii «cronica ideilor». □ Piesă de rezistență și de amploare este materialul documentar cu titlul *Din dosarul de Securitate al lui Ioan Groșan (I)*, publicat în mai multe episoade. □ Sub titlul *O viață puțin cunoscută*, se derulează interviul doamnei prof.univ. dr.doc. Tatiana Slama-Cazacu realizat de Ilie Rad, interviu însoțit de o amănunțită notiță bio-bibliografică, din care extragem un mic fragment: " - *Între 1938-1942 ați urmat Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. Ce profesori ați avut? I-ați mai prins pe Mircea Eliade, Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu la catedră?* – Mi-am luat două licențe: în 1942 Filologie Modernă (Italiană, Istoria artei, Engleză), cu teza (tema dată de Al. Marcu) *Realismul în teatrul lui Pirandello* (Tiparul Universitar) și, în 1943, Filosofie, Psihologie, Pedagogie, Estetică (tema tezei, devenită mai târziu cartea *Limba și context*, era *Problema limbajului în asociaționism și în structuralism*, și îmi fusese dată («Domnișoară, fiindcă faceți

și Filologia, să fie o punte, Limbajul») de Gh. Zapan, care avea un Doctorat la Berlin și era entuziast adept al Gestaltpsychologie-I, dar care pe atunci era «doar» conferențiar, căci lui Rădulescu-Motru i-a succedat, ceva mai târziu, Mihai Ralea, venit de la Iași. Profesorii cu influență asupra mea au fost: Al. Marcu (am publicat despre el un eseu la Centenarul catedrei; i-am datorat cunoașterea patimii și a deprinderii tehnicii de editare a unei cărți, ca și oprobiul plagiatului, o «hoție», și acribia trimiterilor – era singurul care ne învăța «această schelărie, care trebuie să dispară la tipărire», cum mi-a spus pe atunci Tudor Vianu); Zapan, cu inocularea structuralismului din psihologie, pe care apoi l-am corectat creând concepția «contextual-dinamică»; Mihai Ralea, cu implantarea psihicului în «social»; în unele privințe, Al. Busuiocanu, net superior lui G. Oprescu, T. Vianu (tot conferențiar la Catedra de Sociologie, Etică, Estetică, unic Profesor fiind (căci la o Catedră nu era pletora de «profesori» de azi!); D. Gusti care era mai mult prin străinătate, așa încât sociologia care-mi fusese prima materie preferată, am «făcut-o» cu Traian Herseni, Stahl, Anton Golopenția.” □ Este anunțată moartea lui Ion Hobana (1913-2011), scriitor de SF-uri, într-o casetă ferpar cu titlul *In memoriam – Ion Hobana*. □ La rubrica permanentă pe care o are, cronica edițiilor, Răzvan Voncu prezintă volumul lui Pavel Țugui, *File de istorie culturală. Fapte, confruntări, documente* (Ed. Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu, București, 2009) despre al cărui conținut scrie: ”Nu toate studiile din volum sunt la fel de interesante, dar cele care sunt aduc dovezi documentare, adesea definitive, în chestiuni intens controversate, scoțând anumite subiecte de istorie literară recentă din legendă și trecându-le în domeniul factual pozitiv. [...] Pavel Țugui a fost însă cunoscut dintotdeauna – și mai ales după 1990, când a devenit posibilă abordarea unor subiecte până atunci interzise – drept un împătimit al arhivei și un prob colecționar de documente istorico-literare de prim ordin. Calitatea sa inițială, avută până spre sfârșitul deceniului al șaselea, de înalt activist de partid în domeniul cultural, i-a permis să cunoască «la sursă» aceste cazuri care au agitat viața noastră literară în perioada stalinistă, până la «dezghețul» din anii 60. [...] Este de apreciat, în opinia mea, această demnitate a cercetătorului literar «de școală veche», cu atât mai mult cu cât, în cultura noastră, există dintotdeauna un anume mit al superiorității «eseului», al «creației», în detrimentul cercetării pozitive.” □ Spumos și în vervă, Horia Gârbea dă răspunsuri mucalite veleitarilor revistei, la poșta redacției (articolul *Glezne în cruce și secante răsfirate*). □ Dacă v-ați întrebat vreodată de unde vine cuvântul «șotron», iată că vă răspunde Rodica Zafiu, la rubrica «păcatele limbii», care notează aducând în sprijinul explicațiilor date dicționarul etimologic al lui Al. Ciorănescu: „Există însă, în dicționarul etimologic al lui Al. Ciorănescu, o ipoteză mult mai credibilă, pe care instrumentele ulterioare nu au preluat-o, poate și pentru că nu apare separate, ci în interiorul articolului *șatranghe*. Forma *șotron* este indicată a o posibilă variantă a substantivului feminin plural *șatranghe* (cu variantele *șatrance*, *șatranci* etc), vechi împrumut din turcă, denumire a jocului

de șah și a tablei pe care acesta se joacă.” □ Gabriel Dimisianu detaliază stilul jurnalistului Radu Călin Cristea, din volumul *Luntre și punte. Douăsprezece conversații despre tranziție* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2010), care stil este „de un profesionalism impecabil. Nu urmărește satisfacerea curiozităților ieftine, spectacolul, cum vedem prea adesea, este deferent cu interlocutorii, niciodată familiar, precis în expunerea premiselor discuției. Este, acesta, stilul jurnalistului occidental pe care eficiența îl preocupă cel mai mult, un demers care să-l conducă pe ascultător (cititor) la esențialul problemelor aduse în discuție.” □ La rubrica «meridiane», este publicată o nouă «avanpremieră editorială», un mare fragment din memoriile lui Gertrude Stein cu titlul *Autobiografia lui Alice B. Toklas*, în traducerea din engleză a Floricăi Sincu și în curs de apariție la editura Humanitas. Eugenio Montale este al doilea scriitor străin care „locuiește” pagina rubricii «meridiane», cu o prezentare biografică de Geo Vasile și traducerea a trei poeme din volumele *Ossi di seppia* și *La bufera e altro*; „Opera l-a consacrat pe Montale (Genova 1896 – Milano 1981) nu doar ca poet, ci și ca pe un *maître à penser*, oricum ca pe un reper estetic și civic în vremuri de restriște.” □ Continuă publicarea fragmentului de istorie literară, din perioada stalinistă, sub titlul *Să ne cunoaștem trecutul*, de fapt un extras din lucrarea Luminiței Marcu, *Literatură și ideologie. Gazeta literară, 1954-1968*.

6 martie, duminică

- [„Adevărul”] La rubrica „viețile scriitorilor români”, Simona Chițan dezbate pe scurt cele două ipoteze legate de moartea lui Labiș: cea oficială (cum că ar fi alunecat sub roțile unui tramvai, după o noapte de beție) și cea neoficială (că ar fi fost împins sub roțile tramvaiului, deci asasinat), ultima bazându-se și pe cartea scrisă de Cezar Ivănescu în colaborare cu Stela Covaci, *Timpul asasinilor. Documente și mărturii despre viața, moartea și transfigurarea lui Nicolae Labiș*; se pare că poetul nu a fost iertat pentru schimbarea cu 180 de grade a atitudinii sale față de regim, de unde, la început i-a fost devotat. (articolul *Moartea lui Labiș*)

9 martie, miercuri

- [„Adevărul literar și artistic”] Subiectul articolului *Un veac de atrocitate*, semnat de Dana G. Ionescu este cartea bazată pe cronici fictive, formulă aleasă în detrimentul scriiturii autobiografice, publicată în 1999, și tradusă în limba română de Gabriela Eftimie, *Secolul meu* (Polirom, 2011), de Günter Grass, carte în care scriitorul german „a pus una lângă alta o sută de povestiri scrise de naratori diferiți, de conștiințele mărunte care au trăit istoria din interiorul societății germane”; el a dorit să scrie aici «istoria de dedesubt»: „istoria văzută de victimele anonime, de oamenii unui veac neliniștit, mutilat de conflicte sângeroase, hrănite de idealurile și de viziunile puternicilor aflați «la butoane» și de multiplele fețe ale progresului.” □ Marius Chivu comentează al patrulea roman al lui Radu Paraschivescu, *Fluturile negru* (Humanitas, 2010) și ajunge la concluzia critică:

„scris bine și agreabil la lectură, într-o formulă inedită pentru literatura noastră, cu câteva momente foarte reușite [...] romanul lui Radu Paraschivescu rămâne însă un exercițiu de admirație pentru arta lui Caravaggio. Din fericire, cu certe calități de bestseller.” (articolul *Viața și moartea lui Caravaggio*)

● **[„Dilema veche”, nr. 368]** Marius Chivu se ocupă de romanul lui Radu Paraschivescu, *Fluturile negru* (Humanitas, 2010) și-l apreciază pe romancier ca fiind „un bun creator de atmosferă”, deși „ficcionalizează prea puțin”, reproșul major constă în faptul că nu există „contrast narativ” într-o biografie a unui maestru al clarobscurului în pictură: „Scrie cu eleganță și cu atenție la culoarea epocii (deși m-a deranjat excesul turcismelor românizate: «crailăc», «savantlăc», «codoșlăc», «calabalăc», «zevezec» ș.a.), documentat (cele mai multe dintre personaje, situații, informații sunt reale) în măsura în care prozatorul își ia și libertăți, romanului i-aș reproșa, în primul rând, tocmai monotonia și lipsa contrastelor atât de importante în arta lui Caravaggio. Portretul pictorului [...] rămâne neschimbat până la final. Așa îl vede Roma, așa se vede el însuși, și nimic nu rămâne de descoperit sau de corijat. Pentru o poveste a vieții maestrului clarobscurului, romanul este mult prea clar, cu mai nimic obscur în el.” (articolul *Patimile lui Caravaggio*) □ Claudiu Constantinescu atrage atenția asupra publicării cărții lui Julian Barnes, *Privind în soare* (Nemira, 2011, traducere din engleză de Mihai Moroiu), „o carte derutantă”, la rubrica „pe de altă carte”. □ Simona Sora pune față-n față, într-o hermeneutică în oglindă, romanul *Zenobia* (1985) al lui Gellu Naum și tratatul ocult *Calea Șearpelui* (scris în aceeași epocă), căutând figura spiritului creator („unde se află Gellu Naum? În care scriere a sa?”) și mirându-se cum de a trecut de cenzură romanul *Zenobia*, „într-o vreme în care a scrie «cu realitatea» era delict politic, dar a «poetiza» vizionar (cu viziuni, adică) în marginea iubirii absolute era pasabil.” (articolul *Pantofii androgenului*)

● **[„Observator cultural”, nr. 307 (565)]** Sunt anunțate nominalizările, cele care au întrunit cel mai mare punctaj, pentru Premiile Observator cultural 2011, ediția a V-a, 28 martie, Teatrul Odeon, anul 2010 fiind considerat un an foarte bun pentru literatura română, în pofida crizei. Astfel, la proză sunt nominalizați: Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom), Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil* (Polirom), Ioan Groșan, *Un om din Est* (Ed. Tracus Arte), Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (C.R.), Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes), Ovidiu Nimigean, *Rădăcina de bucsau* (Polirom), Constantin Stan, *Gde Buharest* (Ed. Charmides); la poezie apar pe lista nominalizării: Mircea Cărtărescu, *nimic. Poeme* (1988-1992) (Humanitas), Teodor Dună, *de-a viul* (C.R.), Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides), Liviu Ioan Stoiciu, *Pe prag (Vale-Deal)* (C.R.), Radu Vancu, *Sebastian în vis* (Ed. Tracus Arte); la critică, istorie și teorie literară sunt menționați: Corina Ciocârlie, *În căutarea centrului pierdut* (Ed. Art), Virgil Podoabă, *Secvența infamă. Critică și creație conceptuală la Mircea Martin* (Ed. Paralela 45), Ion Pop, *Din avangardă spre ariergardă* (Ed. Vineia), Cornel Ungureanu, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade* (C.R.), Mihai

Vakulovski, *Portret de grup cu Generația 80. Poezia* (Ed. Tracus Arte); la eseu, memorialistică și publicistică intră pe lista nominalizării: Livius Ciocârlie, *Cu fața la perete* (C.R.), Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom), Ioana Pârvulescu, *Cartea întrebărilor* (Humanitas), Doina Uricariu, *Maxilarul inferior* (Polirom), Ion Vianu, *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom); la secțiunea debut sunt nominalizați: val chimic, *umilirea animalelor* (Casa de pariuri literare, poezie), Raluca Dună, *Eu, Autorul. Reprezentări auctoriale în literatură și pictură. Din Antichitate până în Renaștere* (Ed. Tracus Arte, teorie literară), Maria Paula Erizanu, *Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o* (Ed. Cartier, eseu), Anca Hațiegan, *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes, critică). Aceste nominalizări au fost votate de redactori și colaboratori ai revistei *Observator cultural*, în urma alcătuirii unui Top 10 prin care s-au acordat cărților puncte de la 10 la 1: Liviu Antonesei, Șerban Axinte, Bianca Burța-Cernat, Paul Cernat, Bogdan Crețu, Adina Dinițoiu, Caius Dobrescu, Silvia Dumitrache, Raluca Dună, Cezar Gheorghe, Bedros Horasangian, Carmen Mușat, Antonio Patraș, Dana Pîrvan-Jenaru, Iulia Popovici, Andreea Răsuceanu, Ovidiu Șimonca, un cristian. □ Începând din octombrie 2010, s-au derulat o serie de conferințe CuBaCri (*Cultura bate criza*), cu sprijinul Centrului de Excelență în Studiul Imaginii și al Bibliotecii Centrale Universitare (unde s-au și ținut conferințele), proiect conceput de Sorin Alexandrescu, după modelul maioreșcian al prelecțiunilor. Andreea Răsuceanu redă conținutul unei astfel de conferințe dedicată lui Mircea Eliade în care moderatori au fost Sorin Alexandrescu și Dan C. Mihăilescu, articolul având titlul *O seară cu Mircea Eliade*. □ Michael Finkenthal trimite din Columbia (27 februarie 2011) articolul cu titlul *Intre exil și emigrație*, în care încearcă să afle răspunsuri nuanțate la ceea ce înseamnă exilul în comparație cu emigrația și dând exemplu de exilat pe nu mai puțin celebrul Publius Ovidius Nasso: „Pentru mine, poetul roman rămâne un mister: a fost, fără îndoială, exilat cu forța. A fost un «intellectual», un poet care și-a păstrat totuși limba și arta cu care a venit la Tomis. Dar, cu toate că elegiile sale reveneau cu o insistență obsesivă asupra faptului că încercările materiale ale exilului erau minore în comparație cu sfârșirea sufletească la care era supus zilnic, an după an, descrierea suferinței fizice în *Tristia* și în *Epistole* este copleșitoare. Omul suferă nu mai puțin decât poetul.” □ Adina Dinițoiu face exegeza poeziei lui Sorin Gherguț, *Orice. uverturi & reziduuri* (Ed. Pandora M., București, 2011), nu înainte de a realiza o mică introducere biografică și o situare în ierarhia literară: „Absolvent al Facultății de Litere din București (română-franceză) și al unui master de lingvistică teoretică, Sorin Gherguț scrie, încă de la început, păstrând imperturbabil această formulă poetică, o poezie axată pe deconstrucția și reconstrucția structurilor lingvistice, pigmentată cu improvizată cerută – pe ici, pe colo – de rimă și ritm, pudrată savuros cu inserturi suprarealiste și totul ambalat într-un biografism autoironic, cu transformarea în personaj a autorului [...]”; despre volumul analizat,

recenzenta face următoarele delimitări: „Sorin Gherguț practică, dincolo de... orice, o poezie a spectacolului, a seducției cititorului, fără să renunțe, nici acum la baza ei lingvistică, sofisticăria de certă influență franceză: structuralismul lingvistic, jocurile de limbaj tip Oulipo, deconstrucția tip Deleuze și Derrida, dar și mai «clasicele» note rimbaldiene și baudelairiene.” □ Analiza unui roman de mari dimensiuni, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) de Radu Mareș constituie miza cronicii, în două părți, a lui Daniel Cristea-Enache, *Good old times (I)*, care recunoaște că meritul de a-l fi descoperit pe acest discret prozator clujean îi revine lui Bedros Horasangian, punând și chestiunea opticii dintre București și provincie: „Adevărul e că peisajul nostru cultural este puțin diferit de ce se vede de la București, unde există comentatori ce se cred nu numai centrul lumii, ci...lumea (literară!) însăși, iar tot ceea ce cade în afara acestei zone de interes nu există.” □ Despre Cristina Nemerovschi și al ei roman *Sânge satanic* (Ed. Herg Benet, București, 2010), discută cu aplicație, cu răbdare și înțelegere critică Bianca Burța-Cernat, din al cărei text selectăm câteva afirmații-verdict: „O nedezmințită schizoidie stilistică – nu știu în ce măsură asumată – subminează construcția romanească, oricum fragilă.”; „*Sânge satanic* e o carte în care răfuiala «eroului» (și, probabil, a autoarei înseși) cu contemporanii conformiști nu doar că nu convinge (literar, desigur), dar nici măcar nu intrigă.”; „In fine, *Sânge satanic* e o colecție de clișee vehiculate de proza unor Ionuț Chiva, Ioana Baetica, Adrian Schiop sau Dragoș Bucurenci – dar parcă la aceia intenția de a-l epata pe burghez se concretiza într-o literatură de mai bună calitate. Dacă există ceva «scandalos» în acest roman, acel ceva e kitschul filozofard, aliat cu estetica «dark».” (articolul «*Filozofia neliniștii*» pe ritmuri de black metal). □ Istoricul literar Geo Șerban îl readuce în atenția publicului pe avangardistul Paul Păun, prin câteva referințe inedite din arhiva Mariei Banuș, între cei doi existând o corespondență intensă ce datează din anii 30; *Observator cultural* publică pe patru mari pagini de revistă contribuția documentară a lui Geo Șerban cu desene de Paul Păun din colecția Cabinetului de Stampe al Academiei Române (articolul *Paul, unde ești?*) □ În articolul *Pe scurt, despre graba condeii și beția de cuvinte*, i se acordă lui Liviu Bordaș dreptul la replică, articolul condensând polemic nemulțumirile față de comentariile diferiților condeieri la cartea sa *Apașul metafizic și paznicii filozofiei* (Humanitas, 2010), dar oprindu-se asupra ideilor lui exprimate anterior de Paul Cernat. □ În *Bâlbele regelui Oscar*, Mihai Fulger face o dare de seamă detaliată a Galei de decernare a Oscarurilor, ajunsă la a 83-a ediție.

10 martie, joi

• [„Adevărul”] Dana G. Ionescu atrage atenția în *Călătorie în lumea lui Gellu Naum* asupra a două evenimente dedicate, la București și la Cluj, „ultimului mare suprarealist european”, articol în care este citată, desigur, Simona Popescu o specialistă în opera lui Gellu Naum, care se confesează că „Literatura lui îți poate chiar marca viața”. □ Grigore Cartianu lansează la Târgul de Carte Gaudeamus

două volume de istorie recentă, *Sfârșitul Ceaușeștilor* (Adevărul Holding, 2010) și *Crimele Revoluției* (Ed. Adevărul Holding, 2010), la standul Adevărul, fapt consemnat de Laura Pumnea în «*Crimele Revoluției*» la Craiova.

● [**„Cultura”, nr. 9 (313)**] Andrei Terian polemizează pe larg și la obiect, punct cu punct, cu Daniel Cristea-Enache, mai exact cu eseuul lui despre poezia lui Nichita Stănescu intitulat *Lyrica magna. Eseu despre poezia lui Nichita Stănescu* (Ed. Curtea Veche, 2010; prefață de Alex Ștefănescu), demontând pas cu pas iluziile critice ale autorului; reproșurile nu sunt puține (de la faptul că DCE polemizează cu un veleitar Laurian Stănescu până la necunoașterea antecesorilor importanți care au scris despre subiect și anume poezia lui Nichita Stănescu), atât analizele textuale, „o viziune reduționistă”, cât și încadrările macro nefiind „deloc izbutite” și, în plus, metode critice suspecte precum „citare, parafrază și aglutinarea locurilor comune”. (articolul *Critica parva ad lyricam magnam/ O critică mărunță la o poezie mare*) □ Al. Cistelean înțeprinde o analiză a eseisticii lui Alexandru Mușina care „nu e cu nimic mai prejos decât cea de poet. Și asta pentru că Mușina s-a angajat de la bun început în frontul programatic al generației 80, fiind și unul dintre animatorii de idee ai generației, nu doar unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai ei”, volumele aflate în centrul atenției comentatorului *Paradigma poeziei moderne* (o teză de doctorat la origine), *Sinapse* și *Scrisorile unui fazan ori Scrisorile unui geniu balnear* ilustrează o teză de bază a poetului: poezia e o necesitate vitală. (articolul *Eseistica lui Alexandru Mușina*) □ Punctând faptul că volumul *Ceea ce ne desparte. Epistolarul de la Hanul lui Manuc* (Polirom, Iași, 2010) semnat de Vasile Ernu și Bogdan-Alexandru Stănescu, nu a intrat în atenția criticii literare „semn că, poate, prejudecata genurilor literare strict delimitate și a tematicilor imediat clasabile mai face încă ravagii în câmpul literar românesc”, Alex Goldiș parcurge pentru noi această „carte-concept” în care apare o „jucăreauă literară”, o epopee epistolară între cei doi, publicată în *Suplimentul de cultură*, *Observator cultural* și în *Noua literatură*, care își are „originea într-un mic pariu copilăresc cu privire la cel mai important prozator din toate timpurile. Dacă, la început, taberele par destul de ferm așezate - Ernu luptă înflăcărat în favoarea lui Gogol, în timp ce Stănescu apără onoarea lui Joyce - în scurt timp, pozițiile se nuanțează într-atât, încât se pierde pe drum însuși obiectul disputei”, în esență, cartea de față exprimând „bucuria literaturii și libertatea absolută a cititorului”. (articolul *Ceea ce ne unește*) □ Constantin Coroiu își încheie periplul exegetic prin scrierile critice ale Irinei Petraș, cu focusare pe *Literatura română contemporană*, întrebându-se șagălnic alături de autoarea studiului dacă am intrat în zodia postliteraturii, caracterizând actul critic al Irinei Petraș care scrie „cu spirit critic, ci și cu bun-simț, acesta încă și mai rar în viața noastră literară, dominată de grupuri de interese, ca să nu zic găști, și de tabere partizane, inclusiv politic” (articolul *Literatura și ora istorică III*) □ După marcarea preferințelor poetice din cadrul rubricii „poetii mei”, Nicolae Coandă scrie un eseu, botezat „interludiu”, cu privire la scăpările criticii și arta

poeziei, ținând ca etalon de referință zicerile lui T. S. Eliot și ale lui W. H. Auden. (articolul) *Poeții mei - 2010. Un interludiu* □ Nicoleta Sălcudeanu se lansează curajos în analiza aprofundată a *Prostiei interne, eterne și internaționale I*, luând ca punct de reper *Poștalionul cu boi* (Ed. Karta Graphic, Ploiești 2010) a lui Mircea Iorgulescu despre care aflăm că „Sistemul antiprost construit de Mircea Iorgulescu funcționează pe cât de simplu, pe atât de ingenios. Colectează materia primă a neghiobiei, convertind-o în pură energie intelectuală; fără pierderi, doar cu materialul clientului.” □ Cu intenția de a scrie totul despre ideile lui Richard Millet legate de roman, Eugen Simion recunoaște că nu a ajuns la capăt, drept urmare scrie partea a doua din *Postliteratura (II)*, în care detaliază viziunea neagră, pamfletară și negativistă (în stilul lui Cioran), a teoreticianului francez care consideră că „infernul literaturii” se datorează „pandemiei românești”, un haos al incorectitudinii limbii de scriere și al imoralismului. □ Este propus un *Dosar* al *Clubului poezilor premiați (1)*, provocat de publicarea la Editura Paralela 45, în coordonarea lui Gellu Dorian, a colecției de *Poeți laureați ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu*, prin care se inițiază „panoramarea celor 20 de volume care sintetizează opera [...] celor 20 de poeți recompensați cu cel mai prestigios premiu de gen din România”, premiu acordat anual începând cu anul 1991 cu sprijinul Primăriei municipiului Botoșani de către un juriu format din Laurențiu Ulici, Marian Papahagi, Daniel Dimitriu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Al. Călinescu, Petru Poantă, Ion Pop și Nicolae Manolescu. Analize critice pertinente și aprofundate realizează: George Neagoe la Gellu Naum (1992), *Poheme* și la Ștefan Augustin Doinaș (1997), *Alfabetul poeziei*; Cornelia Maria Savu la Angela Marinescu (2003), *Explozii controlate* și Nicolae Bârna la Cristian Simonescu, *Un nesfârșit maraton*. □ Rodica Grigore ne aduce în spațiul literaturii române pe japonezul Yukio Mishima (1925-1970) cu *Confesiunile unei măști* (Humanitas Fiction, 2011, traducere și note de Emil Eugen Pop) care crede că „viața reală a personajelor se transformă în fantezie înșelătoare ori în narcisism gratuit [...] singura lor realitate continuând să fie, așa cum Mishima a intuit perfect, ficțiunea.”

11 martie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 10] Editorialul lui Nicolae Manolescu are tentă politică și face referire la o intervenție a lui Andrei Pleșu, care a sărit în apărarea elitelor, condamnând folosirea perversă a cuvintelor care emoționează și nu a argumentelor persuasive, ceea ce duce la crearea unor „false probleme” și la alimentarea unor „inutile conflicte, prin prejudecăți și inadecvări de limbaj” (articolul *Adecvarea termenilor și proprietatea ideilor*) □ În *Despre viermi și monumente*, lui Cristian Tudor Popescu i se acordă dreptul la replică, dat fiind că, într-un număr anterior, Alex. Ștefănescu îi recenzase negativ intervenția din volumul *Documentarea în jurnalism* (coordonator Ilie Rad), și explicând cu lux de amănunte ce a vrut să spună în fond și ce nu a priceput preopinentul din zisele sale. □ Poemul săptămânii îi aparține lui Constantin Abăluță, *Solidaritate*. □

Varujan Vosganian disertează pe marginea *Temerii de a fi patriot*. □ În apărarea lui Gabriel Liiceanu și împotriva denigratorilor lui, scrie Alex Ștefănescu o pledoarie plină de umorile mâniei: „Dumneavoastră, denigratorii lui Gabriel Liiceanu, nu sunteți toți oameni de afaceri. Unii scrieți cărți, alții faceți presă, iar alții faceți... jocurile unora de care aveți nevoie. Dar tot semănați prin ceva. Nu aveți nicio sfilă (dacă cumva simțiți chiar o plăcere) să ponegriți ceea ce merită respect. Vă așezați, astfel, în lungul șir al celor cu vocația sacrilegiului, de la vizitatorul Muzeului Luvru, care a aruncat cu acid peste tabloul reprezentând-o pe Mona Lisa și până la protestatarul care l-a împroșcat cu cerneală pe Emil Constantinescu. [...] În ceea ce mă privește, sunt în dezacord cu multe dintre opiniile lui Gabriel Liiceanu. [...] Ați mai putea citit, apoi, mii de alte pagini scrise de Gabriel Liiceanu și poate că, citindu-le, v-ați forma ca intelectuali, ca și cum ați urma o facultate. În cele din urmă ați ajunge să vă dați seama și singuri ce greșeați făceați pe vremea când, necultivați fiind, îl atacați furibund pe unul dintre marii oameni cu care ați avut șansa să fiți contemporani.” (articolul *Apel către denigratorii lui Gabriel Liiceanu*) □ Prima recenzie îi aparține Ralucai Dună și se referă la *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) de Anca Hațiegan, în care autoarea încearcă să investigheze raportul dintre lumea post-„revoluționară” și lumea comunistă, relație abordată dintr-o „perspectivă inedită pentru studiile noastre literare – aceea a teatralității”, concluzia recenzentei fiind că „investigarea literaturii «omului dublu» al comunismului dă la iveală resorturile sale profund teatrale, literatura dovedindu-se un produs format și deformat de ideologie, chiar și atunci când o subminează.” Gabriela Gheorghisor este a doua recenzență și își oprește interesul asupra romanului de genul thriller-ului al lui Caius Dobrescu, *Minoic* (Polirom, Iași, 2011) a cărui „sursă de inspirație o reprezintă cazul Ioan Petru Culianu și biografia maestrului său, Mircea Eliade, plus «mitologia» cețoasă care învăluie personalitatea fascinantă a fostului profesor de la Universitatea din Chicago, unde Catedra de Istoria Religiei îi poartă și azi numele.” Iulia Iarca discută despre cartea de critică a lui Virgil Podoabă, cu titlul *Secvența inflamată – Critică și creație conceptuală la Mircea Martin* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2010), carte apărută cu ocazia împlinirii de către Mircea Martin a 70 de ani, iar despre cele două eseuri din ea aflăm că „În nuanțe cam stridente (aparatură teoretică la criticul merită, într-adevăr o analiză epurată de înflăcărare și ceva mai lucidă), volumul exprimă [...] un interes longeviv al autorului pentru critic. [...] Fiindcă e neapărată nevoie de argumente solide, mai puțin de admirație contemplativă. Aceasta pentru ca receptarea să fie credibilă și creditabilă.” □ Cosmin Ciotloș analizează romanul lui Constantin Stan, *Gde Buharest* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010), un roman ficțional care este plasat, istoric vorbind, puțin înainte de prăbușirea blocului comunist și urmărește avaturile unui funcționar cam slab de minte, concluzia cronicarului fiind că „*Gde Buharest* nu-i doar un roman a cărui acțiune e plasată în U.R.S.S. E un roman rusesc. Sau, mai precis, un izbutit

exercițiu de stil în linia romanelor rusești.” □ Elena Ștefciuc își face simțită prezența la pagina de poezie cu următoarele poeme: *Un loc pentru amândoi*, *Resturi de aureole*, *O lucrare nereușită*, *Tot ce nu știu*, *În oglindă*. □ Se întinde, pe două mari pagini de revistă, o continuare din numărul trecut a publicării documentelor referitoare la *Din dosarul de Securitate al lui Ioan Groșan (II)* □ *Dadaistii continuă să joace șah!* este titlul unui epistolar derulat între Andrei Codrescu și Mircea Mihăieș, pe marginea unui serial dedicat cărții lui Andrei Codrescu *Ghidul Dada pentru postumani*, epistolar din care rezultă ”un «taifas postmodern» sau «postavangardist» despre cultură, valori, prejudecăți, despre necesitatea și avantajele dialogului.” □ Ni se deschid în față ample pagini de istorie literară, referitoare la personalitatea criticului Titu Maiorescu, inițiatorul criticii estetice în literatura română și asiduu animator cultural prin *Societatea Junimea* (1864) și revista *Convorbiri literare* (1867), precoc în toate activitățile desfășurate de el: rector al Universității din Iași la 22 de ani și ministru al Culturii la 30 de ani, un portret în mișcare reliefat prin balansul dintre „inimiciția adversarilor” și „fervoarea neobosită a admiratorilor”, portret și biografie spirituală realizate de Mihai Zamfir în articolul *Supremul pontif*. □ Nicolae Scurtu aduce *Noi contribuții la bibliografia lui Valeriu Anania*, publicând epistolele schimbate de Valeriu Anania cu editorul și memorialistul Constantin Pelmuș. □ Rodica Zafiu este interesată de modificările de terminologie ceferistă care vor „afecta obișnuințele noastre de limbaj cotidian” în articol *Tren accelerat*, rubrica «păcatele limbii». □ Simona Vasilache navighează printre sensurile campaniei militare a ȝiganilor din «jucăreaua eroi-comică» a lui Ion Budai Deleanu, *Țiganiada* (articolul *Campania din Egipt*). □ Cu intenția de a descoperi dedesubturile istorice ale Revoluției din decembrie, Gheorghe Grigurcu prezintă cu sufletul la gură cartea lui Grigore Cartianu, *Crimele Revoluției* (Ed. Adevărul Holding, 2010) (după ce același autor publicase *Sfârșitul Ceaușeștilor*), iar concluziile sunt amarnice: „am avut de-a face, pe fondul unei revolte populare, cu o răfuială a unor comuniști cu alți comuniști, care, dorind a prelua cârmuirea, recurg la un masacru disimulat de o televiziune funcționând ca o mașinărie odioasă a dezinformării. A fost o răbufnire a «stalinismului», sub pretextul «democratizării».” (articolul *Crime nesancționate*) □ Constantin Țoiu lansează aprecieri pline de considerație asupra traducerii lui Radu Lupan a corespondenței lui James Joyce (articolul *James Joyce – corespondență – în românește de Radu Lupan*) □ Deși scriitoarea catalană Ana Maria Matute a primit Premiul Cervantes pe anul 2010, ca omagiu pentru întreaga operă, acest premiu fiind cea mai înaltă distincție din zona hispanității și ea fiind a treia femeie căreia i-a fost decernat de-a lungul a 34 de ani, prezentatoarea Dana Diaconu încheie cu următoarea caracterizare generală: „Ana María Matute nu face parte dintre scriitorii despre care Mario Vargas Llosa spunea că experimentează în mod îndrăzneț, distrug clișee și inovează cu riscul de a șoca și de a avea puțini cititori. Dar scrie o bună și onestă literatură care menține la nivel înalt criteriile și interesul publicului cititor.” □ Tot în cadrul rubricii «meridiane»,

Răzvan Mihai Năstase face prezentarea romanului *Cimitirul din Praga* (Polirom, 2010, traducere din italiană și note de Ștefania Mincu) a semioticianului Umberto Eco, "un roman seducător, scris cu mijloace postmoderne". □ Este semnalată apariția unui eseu despre Cioran în Franța cu titlul *Ejaculations mystiques* de Stéphane Barsacq, la o sută de ani de la nașterea filosofului disperării (1911-1955), „eseul lui Barsacq îl readuce pe Cioran în atenția cititorului francez, care l-a uitat, și în centrul de preocupări ale criticii, care îl ignoră.”

13 martie, duminică

• [„Adevărul”] Rubrica „viețile scriitorilor români” este ocupată de criticul *Junimii*, Titu Maiorescu (n. 1840, Craiova, deși originile familiei sale sunt dintr-o comună de lângă Blaj – m. 1917), articolul care îi prezintă eșalonat etapele vieții având titlul unei cărți al lui Nicolae Manolescu «*Contradicția lui Maiorescu*», sub semnătura Simonei Chițan; autoarea pune accent și pe discursurile parlamentare ale lui T. Maiorescu care a fost lider al Partidului Conservator, dar nu uită să vorbească și despre adolescentul studios (așa cum reiese din zecile de caiete păstrate în fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei): „un caracter puternic, ambițios și iubitor de ordine, pasionat de cultură și dornic să se afirme prin capacitățile sale intelectuale în fața colegilor austrieци, care, uneori, îl priveau, aristocratic, de sus.”

16 martie, miercuri

• [„Adevărul literar și artistic”] Prin articolul *Emil Cioran, nihilism și pesimism jubilar*, Ionela Roșu îndreaptă atenția cititorilor spre evenimentele derulate pentru a marca centenarul nașterii lui Emil Cioran: în cadrul Salonului de carte de la Paris (din martie a.c.) s-a desfășurat, timp de două zile, colocviul european Cioran: pesimistul jubilar, organizat de Institutul Cultural Român de la Paris (ICR Paris), în colaborare cu Centrul Național al Cărții și Muzeul Național al Literaturii, unde au fost prezenți mari personalități ale gândirii contemporane europene, precum filosoful spaniol Fernando Savater sau scriitorul elvețian Roland Jaccard, a unor experți în filosofia cioraniană, ca Livius Ciocârlie, Vincent Piednoir, Ingrid Astier sau Patrice Bollon. □ Marius Chivu prezintă cântecul lui Xavier de Maistre, *Călătorie în jurul camerei mele; Leprosul din cetatea Aosta* (Ed. All, 2011, traducere Cristina Pârvu), aducând la lumină câteva date despre geneza lucrării: „În cele șase săptămâni pe care le-a petrecut în arest, la Torino, din cauza participării la un duel, Xavier de Maistre (general în slujba țarului Alexandru Întâiul al Rusiei și fratele mai mic al eseistului contrarevoluționar Joseph de Maistre), a scris această cântecă amuzantă și ingenioasă, inspirată de mediul domestic, în care, de fapt, nu face altceva decât să se plimbe imaginar prin camera lui de-acasă, să-i descrie și să-i povestească cotloanele și mobilierul [...], tablourile, stampele și biblioteca de care se arată extrem de atașat [...] sau personajele din casă (cățelușă Rosina și majordomul Joanetti pe care îi tot ceartă,

pentru ca apoi să-i pară rău și să le laude fidelitatea).” □ In colecția „biblioteca Adevărul”, este publicată „o cronică pestriță a Uniunii Sovietice din prima jumătate a secolului trecut”, o operă de ficțiune care povestește una dintre peripețiile escrocului Ostap Bender (protagonist și al narațiunii din *Vițelul de aur*), și anume *Douăsprezece scaune* (Ed. Adevărul Holding, 2011), roman al celor doi umoriști și satirici ruși Ilf și Petrov; expunerea referitoare la cuprinsul romanului și celor câteva date biografice despre romancierii Ilf și Petrov îi aparține Ionelei Roșu, în *O capodoperă a genului comic*.

● **[„Dilema veche”, nr. 369]** În articolul *Jos cu Boia! Trăiască reforma!*, Adrian Cioroianu ia apărarea profesorului universitar și istoricului Lucian Boia, scos forțat la pensie la vârsta de 65 de ani și la mijlocul anului universitar (în martie) printr-o lege dată „numai în beneficiul politrucilor de tip nou, capabilă poate să «reformeze» în mintea acestora doar propria lor stupiditate lașă”; autorul demontează pas cu pas acuzele false care i s-au adus lui Lucian Boia, mai ales după publicarea în 97 a cărții *Istorie și mit în conștiința românească*, cum că nu și-ar iubi țara sau că ar fi un dubios «agent de influență» etc □ Dosarul *Dilema* include dialogul dintre polonezul Adam Michnik și Andrei Pleșu, derulat în seria Conferințele Ateneului în februarie 2011, iar Mircea Vasilescu, semnatul Argumentului cu titlul *Lecția lui Adam Michnik*, susține că ceea ce trebuie să desprindem, ca învățătură, din dialogul lor este „lecția democrației”. Dintre temele abordate în discuția celor doi intelectuali enumerăm titlurile care le sugerează: *Despre rezistența la «mitocănia totalitară»*, *E foarte greu să stingi cu cerneală o casă care a luat foc*, *Despre vină și iertare*, *«Angelizarea» popoarelor*, *O întâlnire în Paradis?*, *Logica acuzei nu are sfârșit*, *Decomunizare, denazificare, inteligență și morală*. Dosarul se încheie cu un interviu luat de Luca Niculescu lui Adam Michnik, cu titlul *Despre libertate și responsabilitate*. □ Andra Rotaru îi ia un interviu lui Octavian Soviany (n. 1954), absolvent al Facultății de filologie din Cluj și debutat în literatură cu volumul de versuri, *Ucenicia bătrânului alchimist* (1983), pretextul interviului fiind provocat de apariția recentă a romanului *Viața lui Kostas Venetis* (Polirom, 2011). Este posesorul a trei premii ale Asociației Scriitorilor din București, pentru poezie și critică; a fost tradus în franceză, spaniolă, engleză, germană, maghiară, polonă, italiană și slovenă. Opera lui cuprinde următoarele volume de poezie: *Cartea lui Benedict* (2005), *Alte poeme de modă veche* (2004), *Scrisori din Arcadia* (2005), *Dilecta* (2006) și *Marii oameni ai revoluțiilor* (ediție samizdat, 2009). În plus, s-a mai lansat și în proză cu romanul *Textele de la Monte Negro* (2003) și în critică literară, *Apocaliptica textului* (2008) și *Textualism, postmodernism, apocaliptic* (2 vol., 2000, 2001). Din interviu: „– Ce capcane ați evitat pe măsura scrierii cărții [e vorba de *Textele de la Monte Negro* -n.m. A.C.]? – Acest roman m-a vindecat de un complex, acela că nu știu să povestesc. Am început să scriu proză oarecum din întâmplare. Mai scrisesem ce-i drept, pe la vreo treizeci de ani o mică povestire, pe care s-a întâmplat s-o citesc apoi unei persoane apropiate, iar aceasta mi-a declarat cu franchețe că e cea

mai proastă povestire pe care a auzit-o în viața ei. Experiența asta m-a vindecat pentru multă vreme de orice veleitate de prozator, iar când am început să scriu *Textele de la Monte Negro*, eram convins că e vorba de un poem de câteva pagini. Întâmplător a ieșit un roman, dar pe parcursul scrierii lui n-am avut niciodată siguranța vă voi reuși să-l duc până la capăt. După *Viața lui Kostas Venetis* nu numai că am căpătat certitudinea că pot scrie proză «pe bune», cu «personaje și întâmplări», dar am descoperit că îmi și place s-o fac, și că romanul îți oferă, din unele puncte de vedere, mult mai multe posibilități de expresie decât poezia. Prin urmare, e de presupus că voi persevera. [...] În cazul lui Kostas, a fost vorba de tentația excesului de culoare istorică, de ispita senzaționalului (sunt un mare devorator de romane senzaționale) și poate chiar de cea a kitsch-ului, căci nu-mi lipsește gustul stridenței și al butaforiei. [...] – *Există tabieturi diferite pentru genuri diferite?* – Nu, tabieturile sunt aceleași: mult tutun, multă cafea, pe cât posibil, singurătate. Și obiceiul de a le citit, totdeauna Mirunei Vlada, foarte des Norei Iuga, paginile de care fie că sunt foarte mândru pentru moment, fie foarte nesigur.” □ Dan C. Mihăilescu admiră tenacitatea documentară a Dorei Mezdrea, care publică al patrulea volet din seria *Nae Ionescu și discipolii săi în arhiva Securității* ce îl are ca subiect pe Constantin Noica, „adnotat pas cu pas, (sur)filat și microfonat de sistemul represiv, fie prin delatățiuni semnate și referințe indirecte, fie prin rapoarte și note informative”; despre țesătura acestei cărți documentare scrie Dan C. Mihăilescu în *Tot pentru Noica – și încruntarea pe nume (de cod) Roșianu*.

● [**„Observator cultural”, nr. 308 (566)**] În editorialul *2010: diversitate și efervescență*, Carmen Mușat explică mecanismele și dificultățile care au stat la baza acordării punctajului pentru premiile revistei *Observator cultural*, intenția fiind ca „premiile pe care le acordăm să constituie o recunoaștere a valorii unor autori contemporani și [să atragă] atenția asupra unor cărți despre care cei cinci membri ai juriului cred că sunt evenimente editoriale.” □ Liviu Ornea își exprimă din nou nemulțumirea față de intrarea în vigoare a Legii Educației Naționale, ale cărei efecte producătoare de haos se fac puternic resimțite, prin decizia de a pensiona la vârsta de 65 de ani profesori universitari, șefi de catedre și conducători de doctorate, la mijlocul semestrului (articolul *Adio și n-am cuvinte*). □ Mirel Horodi semnalează într-o dare de seamă amănunțită cea de-a 25 ediție a Târgului Internațional de Carte de la Ierusalim, la care au participat 22 de țări (printre care și România), unul dintre cele mai importante evenimente ale Târgului fiind decernarea prestigiosului Premiu Ierusalim unui scriitor care a exprimat sau promovat ideea libertății individului în societate (articolul *Insemnări de la Târgul Internațional de Carte de la Ierusalim*). □ O.Ș. [Ovidiu Șimonca] realizează un articol-semnal despre *Moznaim*, număr dedicat literaturii române, în care sunt listați scriitorii români prezenți în acest număr și traducătorii textelor românești; ediția specială a revistei *Moznaim* (trad. = *Cumpăna*) a apărut cu sprijinul contribuțiilor financiare private din România și din Israel. □ Daniel Cristea-Enache

publică partea a doua a cronicii *Good old times (II)* referitoare la romanul prozatorului clujean Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), cărui îi relevă modernitatea, construcția epică impecabilă și rafinamentul de a masca structura cărții: „Admir la Radu Mareș, în primă și ultimă instanță, rafinamentul de a întări și totodată de a masca structura susținătoare, «ingineria» cărții pusă în planurile și în realizările arhitecturale; și pe care «optzeciști» noștri, de pildă, au scos-o mereu în evidență, până când, gândindu-se ei mai bine, și-au dat seama că proza mare înseamnă altceva decât exhibare de tehnici și procedee.” □ In *O viziune asupra morții*, Dana Pîrvan-Jenaru pune în discuție poezia din volumul *Moartea parafină* (C.R., 2010) de Robert Șerban, pe care o apreciază drept „desfătare poetică”: „Ceea ce fascinează sunt firescul și calmul cu are privirea străpunge comprehensiv-răbdător și redă, pe un ton blajin, familiar, o realitate altfel misterioasă și înfricoșătoare. Simbolistica morții nu cuprinde imagini macabre sau tenebroase, ci își ocupă natural locul, de altfel cuvenit, în curgerea vieții, sub semnul duratei scurte, a presiunii timpului.” □ Reeditarea volumului *Ardere de tot* (din 1976) (ediția a II-a, postfață de Daniel Cristea-Enache, Ed. Paralela 45, Pitești, 2011) de Ileana Mălăncioiu, în seria celor 19 poeți contemporani laureați ai Premiului Național de poezie «Mihai Eminescu», constituie subiectul cronicii lui Paul Cernat din articolul *Poesia perennis*, care opinează că „*Ardere de tot* se înfățișează ca un itinerar liric despre despărțire și ca unul dintre cele mai elevate volume de poezie metafizică apărute la noi. Titlul [...] trimite la jertfele purificatoare oferite lui Dumnezeu de către preoții vechilor evrei în Templul din Iersualim, iar viziunile desfășurate de poemele propriu-zise oscilează între beatitudinea extatică a decorporalizării și angoasa pierderii de sine. Un asemenea tip de lirism al stărilor-limită poate să pară de un ermetism caduc numai celor care nu se pricep la poezie.” și subliniază receptarea critică de prim rang care însoțește volumul: Lucian Raicu, Eugen Simion, Eugen Negrici, Valeriu Cristea, Virgil Ierunca, Ov. S. Crohmălniceanu și Marin Nițescu, o recomandare în sine față de calitatea poeziei Ilenei Mălăncioiu. □ Din literatura universală, sunt comentați doi scriitori: Isabel Allende și Kazuo Ishiguro. Primul comentariu îi aparține Elisabetei Lăsconi cu titlul *Efectul de graniță fluidă*, care se referă la *Suma zilelor* (Humanitas Fiction, 2011; traducere din spaniolă de Cornelia Rădulescu) al scriitoarei latino-americane Isabel Allende, iar al doilea comentariu privește proza japonezului Kazuo Ishiguro, cu volumul *Nocturne. Cinci povești despre muzică și amurg* (Polirom, Iași, 2009; traducere și note de Vali Florescu) și este alcătuit de Rodica Grigore în articolul *Tristeți, eșecuri, muzică*. □ Cristina Manole a selectat următoarele „lecturi în vremuri de austeritate” cărora le face, după obicei, o scurtă prezentare: Nicolae Berindeiu, *Corpul și textul* (Ed. Limes, 2010), o monografie dedicată lui Radu Petrescu în care „viața și opera unui om alăturate și extrem de atent și răbduriu analizate devin substanța unei cărți”; volumul colectiv *Mihail Sebastian. Dilemele identității* (Ed. Biblioteca Apostrof), ediție alcătuită de Leon Volovici, în care semnează luări de poziție: B. Elvin,

Paul Cornea, Ion Vartic, Florin Țurcanu, Michael Finkenthal, Andrei Oișteanu; Sorin Preda, *Moromeții – ultimul capitol* (Ed. Academiei Române, 2010), „o mare surpriză editorială [...] și o carte de proză de cea mai bună calitate. O carte dedicată lui Marin Preda, scrisă de nepotul lui (de frate mai mic, Sae), Sorin Preda. Care chiar dă lovitura cu acest op, neanunțat de nimic”.

17 martie, joi

• [„Cultura”, nr. 10 (315)] C. Stănescu preia dezbaterile propuse de *Observator cultural* în jurul modelelor de acceptat sau de respins din cultura română și argumentează de pe o poziție opusă celei a lui Carmen Mușat, care polemizează cu modelul Nae Ionescu în cultura română (și se alătură implicit studiului Martei Petreu despre Nae Ionescu și Mihail Sebastian), considerat un model mai puțin cultural și mai mult didactic și publicistic, refuzând să îl accepte ca model formator; C. Stănescu reliefează contrazicerile din opinia preopinentei, subliniind că „e oarecare contrazicere între recunoașterea neobișnuitei vocații a profesorului carismatic, capabil să însușească de la catedră ideile altora și respingerea atât de categorică a modelului didactic întruchipat de el. Între altele, profesorul bun își bagă în cap chiar fără să prinzi de veste ideile altora: de ce-am respinge o atare însușire aflată chiar la limita «plagiatului»? Mimetismul e, până la un punct, bun conducător de cultură și e, ca să zic așa, o «hoție» productivă sub raport stric didactic. Însă chestiunea «modelului» Nae Ionescu nu este una de ordin didactic, ci politică și ideologică.” (articolul *Testamentul filosofului*) □ Masivul volum de 700 de pagini, subintitulat „thriller”, *Minoic* (Polirom, Iași, 2011) al lui Caius Dobrescu constituie ținta stabilirii mizelor de lectură a lui Mihai Iovănel, după „cartea ilizibilă în cam toate sensurile pe care le poate suporta acest cuvânt”, *Teză de doctorat* (2007; 864 pag.); aici autorul se reabilitează cumva: „Dobrescu joacă pe mai multe tipuri sau niveluri de miză, iar miza cea mai mică ține de comic și de șarjă. [...] Dobrescu nu face greșeala de a neglija partea de mystery, lăsând-o să se înecă textualist la mal (ca în *Derapaj* de Ion Manolescu) sau dând-o pe mișto-uri (ca Gelu Negrea în *Codul lui Alexandru*).” □ Literatura eseistică a lui N. Breban, foarte bogată, la fel ca și epica romanelor sale, amplă, ambițioasă, dominatoare, este completată de publicarea cărții de reflecții *Istoria dramatică a prezentului. Aventurierii politicii românești* (MLR, 2010) pe care o comentează plin de empatie și cu un ascuțit spirit de observație criticul Eugen Simion, stabilind câmpul tematic al reflecțiilor și detaliind viziunea brebaniană asupra specificului spiritual și național al românilor, cu care, se declară, în mare, de acord, ferindu-se să intre în polemici: „Adevărul este că nu trebuie să căutăm în reflecțiile lui N. Breban o concepție bine ordonată și un adevăr acceptat de toți, atunci când e vorba de psihologia unei nații și de identitatea unei culturi sau de actorii politicii noastre din ultima sută de ani. [...] Dacă identitatea noastră este bazată pe frică și semnare, înseamnă atunci că noi am boicotat istoria (cum zice Blaga), că

nu avem istorie sau că istoria ne-o fac alții?! N. Breban nu-i de acord cu acest punct de vedere - și bine face, sunt de acord cu răzvrătirea lui plină de orgoliu: avem istorie, argumentează el, dovadă că existăm.” (articolul «*Bolile mulțimii*»)

□ Un articol bogat și dens despre critica lui Cornel Regman și distincțiile pe care acesta le face între critică și creație scrie Al. Cistelean în *Cornel Regman, ultimul cronicar interbelic*, creionându-i astfel profilul critic: „Regman e un critic «reacționar», cu repulsie vie față de metodele lingvistice sau de altă natură ale noilor orientări critice și cu credință în criteriile ei străvechi și verificate. Sâmburele concepției sale critice poate fi redus la un bun simț exigent, manifestat prompt, ca ritual ironic spontan, față de orice patologie și moftologie literară sau critică; în general, față de orice tendință spre sofisticare, fie ea conceptuală, fie expresivă sau de «construcție».” □ Și Constantin Coroiu rămâne tot în zona criticii cu articolul *Ibrăileanu, 75 de ani de posteritate*, realizând și el un profil critic aniversar la împlinirea a trei sferturi de veac de la moartea lui Ibrăileanu, criticul ieșean al *Vieții românești*, trecând amplu în revistă cum l-au receptat și îl receptează marii critici de ieri și de azi și începând lista cu, bineînțeles, tânărul (pe atunci) G. Călinescu, care, întors de la Școala Română din Roma, nu era interesat decât de părerea a doi critici: G. Ibrăileanu și E. Lovinescu. □ Nicoleta Sălcudeanu cercetează amănunțit, în partea a doua, conținutul de eseuri al cărții lui Mircea Iorgulescu *Poștalionul cu boi* (2011) în articolul, lung, lung, *Prostia internă, eternă și internațională (II)* cu următoarea notație concludivă: „Ca și «marea trăncăneală», «poștalionul cu boi» reprezintă o expresie-timbru, o marcă ce va face carieră triumfală în folclorul intelectual.” □ Este continuată seria de exegeze dedicate Poetilor laureați ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu (un număr de 20 de premiați pentru *Opera omnia*). Astfel, Andrei Terian scrie despre Petre Stoica (1994), *Microarmonii senzoriale*; George Neagoe relevă „nodurile și semnele” din poezia lui Mircea Ivănescu (1998), în *Textul și interpretul*; Cornelia Maria Savu conturează universul liric al Gabrielei Melinescu (2005) în *Caligrafii de viațămoarte*. □ Marian Victor Buciu ne trage de mână într-un plonjon în memoriile tumultuoase și pline de „fiere” ale criticului clujean Adrian Marino, din *Viața unui om singur* (Polirom, 2010) ale cărui idei, credințe, concepții critice, idiosincrazii și atitudini, „în război cu aproape toată lumea”, le reconstituie printr-o citare pas cu pas (destul de obositoare!) a paginilor de amintiri.

18 martie, vineri

• [„Adevărul”] Este semnalat succesul, la Paris, al scriitorului Norman Manea, „cel mai tradus scriitor român în străinătate”, al cărui roman *Vizuina/La tanière* a fost tradus în limba franceză de Marily Le Nir și publicat la editura pariziană Seuil, beneficiind, în același timp, înaintea lansării ei, de elogiul criticului literar Alexandre Fillon, într-un articol din săptămânalul *Livres Hebdo*; acesta este al șaselea roman tradus în Franța, cinci dintre ele au fost publicate

la Editura Seuil, iar unul a fost tipărit la Editura Albin Michel; semnalarea este nesemnată și poartă titlul *Norman Manea, elogiat în Franța*.

● [**„România literară”, nr. 11**] Despre modificarea ideilor și judecăților noastre estetice de-a lungul timpului, este vorba în editorialul lui Nicolae Manolescu, *Natural și istoric*, criticul punând accentul pe schimbările (și contradicțiile) din estetica lui G. Călinescu: „Estetismul de care generația mea de critici s-a slujit ca de un scut împotriva sociologismului vulgar a descoperit în teoria «poeziei pure» argumente dintre cele mai solide. Ideea de «gratuitate» a actului literar venea ca o mănășă noii și mai liberei interpretări a literaturii, după un deceniu și jumătate de instrumentalizare politică.” □ Ion Bălu polemizează cu Teodor Vârgolici pe idea prenumelui lui Călinescu: „Gheorghe” (cum argumentează T. Vârgolici) sau „George” (cum susține I. Bălu): „Astăzi se pronunță corect «George» Călinescu. Revenirea la forma «Gheorghe» este imposibilă. În istoria literară uzanța impune ca, indiferent de actele civile, numele scriitorilor să fie ortografiate așa cum le-au folosit ei înșiși.” (articolul *Strigăt în pustiu*) □ „Poemul săptămânii” este scris de Emil Brumaru: *Intâmplare* („Era un înger care se opri/ Nedumerit de-nfumurarea mea/ De-a scotoci prin lucruri și prin vise/ Semnele calde, moi și nepermise/ Ale femeilor cu coapsa grea...// Era un înger ce mă dojenea// Aureola i se aburise/ Și aripile le mișca abia/ In aerul albastru ce încins e/ De-adolescența frântă-n catifea...”) □ Ce destin mai au «românismul» și «românitatea» se întreabă Ion Bogdan Lefter în articolul *Cetățeni ai lumii*, disertând despre voga „discursurilor identitare”. □ În calendarul săptămânal al lunii martie (17 -24 martie), este inserat și anunțul morții lui Valeriu Cristea (22.03.1999), dar și a lui Mircea Zăciu (21.03. 2000), această cronologie fiind semnată de Nicolae Oprea. □ Andrei Codrescu îi răspunde epistolar lui Mircea Mihaieș, la rubrica „contrafort”, într-un articol cu titlul *Poezia și țarcul estetic* în care aduce contraargumente la modul de înțelegere a ideilor sale din *Ghid Dada pentru postmoderni* (Princeton University Press, 2009, tradusă de Ioana Avădani la Ed. Curtea Veche în același an), textul reprezentând „o prietenească încrucișare de florete”. □ Prima recenzie este o prezentare a romanului *Viața lui Kostas Venetis* (C.R., Buc., 2011) de Octavian Soviany, considerat de Luminița Corneanu „un prozator de primă mână” care realizează „un veritabil tur de forță narativă” într-un roman „de aventuri și de mistere, Bildungsroman pe dos”. Recenzia Irinei Petraș cuprinde eforturile lui Mircea Popa de a valoriza prezența românească în context european, în cartea *De la Est spre Vest* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010), în care autorul se dovedește un istoric literar „cu tabieturi de arhivar împătimit”. □ Subiectul cronicii literare a lui Cosmin Ciotloș este ultimul volum de poezie al proteicului Dan Sociu, *Pavor nocturn* (C.R., Buc., 2011), după ce stabilește în introducere că cel mai bun volum de poezie este *Cântece eXcesive* (2005) și că Dan Sociu este „fundamental poet”, deși s-a încercat și în proză cu *Urbancolia* (2008) și *Nevoi speciale* (2008), „primite confuz de critică”, căci „au plăcut și n-au plăcut totodată”, iar „de entuziasmat, nu s-a entuziasmat nimeni”; despre

volumul analizat, cronicarul afirmă: „Ce mi se pare remarcabil la Dan Sociu e că nu mă silește, prin ce scrie, să comit asemenea acte de impostură. Sunt, în definitiv, critic literar. Nu vraci. Sinceritatea lui e indiferentă la sinceritatea mea. Fiecare se manifestă în propriul univers de reguli. Respectul e reciproc. Dar distant. Ultimul ciclu e de o delicatețe inenarabilă. Și, totodată, indisociabilă. E de citit, nu de citat. În întregime.” □ Carolina Ilinca își poartă cititorul pe aripile poeziei, cu șapte poeme: *Afrodita, Sărutul, Bunică, Timpul, Două doruri, O mie și una de nopți, Vremea poeziei*. I se alătură, în universul poeziei, câteva pagini mai încolo, Mihai Dușescu (cu poemele *Am inventat, Ce târziu, Ieșirea din rând, Veneția, In genunchi*) și Laura Dan (cu poemele *Ca să-ți ating inima, Culoarea liliacului, In plasa zorilor, Erai înalt, Ochii tăi mari și negri, Aștept*) □ Sunt publicate memoriile lui Horia Moculescu, dintr-o carte în curs de apariție și cu un titlul aparținând redacției *De-a lungul timpului*. □ Aurel Pantea derulează un întreg arsenal critic, pe două pagini de revistă, pentru a comenta poezia lui Ion Mureșan „unul din cei mai serioși poeți contemporani, între puținii care (alături de A.E. Baconsky, din *Corabia lui Sebastian*), Dinu Flămând, Vasile Vlad, gândesc poezia cu teribil angajament existențial.”; din textul studiului său selectăm numai subtitlurile: *Texte satyr-ice, Patru paragrafe și un Orfeu satyric, Spațiu și timpul, Biologia infernală, «Poemul care nu poate fi înțeles»* și partea finală a comentariului critic ce se oprește asupra ultimei cărți de poezie, extrem de apreciată de critică, *cartea Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010): „Ebrietatea generalizată e climatul aproape al tuturor poemelor. E vorba, firește, de o situație într-o paradigmă rimbaldian-ducassiană. Credincios acestei paradigme, poemul lui Ion Mureșan violentează toate coerențele normalității, instaurând, prin forța decretelor lirice, regimul totalitar al deconstrucțiilor. [...] Obiectele din poeme nu aparțin vieții citadine, decât în mică parte. Imaginarul lui Ion Mureșan are o puternică marcă matricial-rurală. Chiar structura lexicală a poemelor, dar și sintaxa, tonul frazelor, de asemenea, posedă încărcături ale unei memorii existențiale venite din originaritățile copilăriei.” □ Despre lucrarea lui Marin Preda, *Reflecții, amintiri, confesiuni* (Ed. Academiei Române, Buc., 2010), Răzvan Voncu declară, în *Marin Preda par Marin Iancu*, că „este rău alcătuită, atât critic, cât și filologic”, deoarece nu lucrează cu o ediție critică, nu cunoaște *Jurnalul intim* al lui Marin Preda (unde ar fi găsit reflecții reprezentative din destul) apărut în 2004 și ignorării operei în întregul ei. □ La «poșta redacției», Horia Gârbea vorbește despre *Ceaiul surd și mângâierea cepei*. Alături, rubrica «păcatele limbii» este îmbogățită de Rodica Zafiu cu o discuție despre sensurile expresiei „pe picior”, legată de decizii și proiecte, și ale expresiei „pe genunchi”, construcție care apare mai curând „în contexte amoroase și afectuoase decât referitoare la muncă”, dar care a căpătat în limbajul colocvial de azi sensul de „a face ceva în grabă” (articolul *Pe picior, pe genunchi....*). □ Situația nației noastre în perioada de tranziție (de la comunism la capitalismul feroce) este luată în discuție de volumul *Luntre și punte. Douăsprezece conversații despre tranziție*, un volum

colectiv de intervenții semnate de Doina Cornea, Alexandru Zub, Daniel Barbu, Dinu C. Giurescu, Neagu Djuvara, Irina Nicolau, Nicolae Manolescu, parteneri de dialog ai lui Radu Călin Cristea, realizatorul volumului; prezentarea acestui volum îi aparține lui Gabriel Dimisianu, în cadrul rubricii „lecturi libere”. □ Un interviu realizat și tradus de Virginia Costeschi cu scriitoarea americană de origine engleză, Sarah Hall, ne întâmpină la rubrica «meridiane», ultima scriere a acestei romanciere *How to Paint a Dead Man* (2009), fiind tradusă și la noi de George Stoian la Editura Litera: *Cum să pictezi un mort* (2011). Sub titlul *Întâlniri sub semnul poeziei: interviu cu Jacques Fournier, directorul Casei Poeziei din Guyancourt*, urmează un alt text dialogal, în prezentarea și traducerea Roxanei Sicoe-Tirea cu Jacques Fournier despre poezie. □ Luminița Marcu continuă să publice fragmente din lucrarea *Literatură și ideologie. Gazeta literară, 1954-1968*, arătând cum funcționa dirijismul în literatură, prin hotărâri venite dinspre guvernul comunist.

20 martie, duminică

• [„Adevărul”] O fișă biografică, întrețesută de scurte comentarii asupra operei lirice și de câteva referințe critice, alcătuiește Ionela Roșu în *Elena Farago, poeta neuitată a vârstei de aur*; situarea taxonomică a poetei în istoria literară pe un raft de mână a doua nu i-a împiedicat pe criticii serioși să remarce farmecul poeziei ei, nu atât al celei privitoare la iubirile pierdute, cât mai ales al liricii referitoare la suferința micilor necuvântătoare: „Astăzi, versurile ei sună vetust: poezie intimistă de sfârșit de secol XIX, tributară unei stilistici lipsite de îndrăzneală și de varietate.”, notează Ionela Roșu; delicatețea, tristețea și aspectele moralizatoare din versurile Elenei Farago își au sursa într-o experiență biografică traumatizantă: „rămasă orfană în adolescență, după anii petrecuți în pensioane din Bârlad, a fost mama propriilor surori înainte de a fi poetă. [...] Experiența maternă, din anii adolescenței când era mama propriilor surori, trecând prin deceniile în care a fost inspectoarea orfelinatelor din Craiova și directoare a Fundației Alexandru și Aurelia Aman și până în ultimii ani de viață, a mitizat copilăria, aplecându-se asupra nenumăratelor ei miracole.”

23 martie, miercuri

• [„Adevărul literar și artistic”] O incursiune analitică în universul narativ al scriitorului Dan Lungu realizează Marius Chivu, pornind de la publicarea noului roman al romancierului *În iad toate becurile sunt arse* (Polirom, 2011); despre acesta recenzentul notează la final: „oralitatea și limbajul argotic sunt un adevărat tur stilistic de forță și Dan Lungu trebuie să fi resimțit din plin concurența propriei povestiri în momentul în care s-a decis să construiască în juru-i un roman. Cumva, poate chiar și din cauza acestei structuri impuse, cartea nu reușește să aibă, totuși, un climax.” (articolul *Există viață după gașcă?*)

• [„Dilema veche”, nr. 370] M. Duțescu (arhitect de formație și profesor la Universitatea de Arhitectură și Urbanism «Ion Mincu» din București și câștigătorul concursului de debut al Editurii Cartea Românească, a mai publicat în 2010, volumul de poezie *...și toată bucuria acelor ani triști*) publică un fragment de roman, *Banii*. □ Degustător și juisor fin al stilului narativ, Marius Chivu savurează anumite capitole din romanul *În iad toate becurile sunt arse* (Polirom, 2011) al lui Dan Lungu, pe care le descrie astfel: „scrise în limbajul colorat al grupului de băieți teribiliști, miștocari și mitocani, răi și adesea proști de gură, șmecheri puși pe băutură, bătaie, farse, dar, mai ales, pe vrăjeli și pe o bășcălie continuă, care râd de tot și de toate, care se înfruntă și «se fac» permanent din vorbe afurisite, zicale, jocuri de cuvinte, înjurături și expresii încărcate de eufemisme și termeni argotici. Limbajul, deopotrivă spiritual și licențios, este modul acestor vagabonzi alcoolici de a se legitima în propriul grup, dar și de a se delimita de convențiile sociale, de a-și afirma și celebra diferența, libertatea și nebunia.” (articolul *S-a spart gașca*)

• [„Observator cultural”, nr. 309 (567)] Numărul titrează cu litere de-o șchioapă pe prima pagină *Noica plagiat în Italia: filozoful și universitarul italian Umberto Galimberti a copiat din «Sei malattie dello spirito contemporaneo de Constantin Noica*. □ Despre întoarcerea generației optzeciste la gustul pentru literatură și povestire, după ce a proclamat sus și tare primatul Textului și refuzul oricărei metafizici, ne vorbește, în editorialul *Generația regăsită*, Carmen Mușat. □ Costică Brădățan demonstrează, printr-o amplă paralelă între textul original și textul plagiat și cu ample citate în limba italiană, cum filozoful Umberto Galimberti a copiat în cartea sa *Orme del sacro* (2000) fragmente întregi din lucrarea filozofului român *Șase maladii ale spiritului contemporan* scrisă în anii 70 și tradusă în italiană în 1993 cu titlul *Sei malattie dello spirito contemporaneo* (articolul *Ladri di Parole*, în traducere: *Hoții de cuvinte*) □ Horia Corneliu Ciocârțaș (n. 1969, Aleșd, cu studii de filozofie la Universitatea Orientală din Napoli și locuind în Italia) îi ia un interviu lui Costică Brădățan (n. 1971, Suceava; lector la Texas Tech University din S.U.A.), descoperitorul plagiatului după Noica a profesorului universitar Umberto Galimberti cu titlul *Noica. La noi și la ei – mai ales la ei*, din care selectăm un scurt fragment despre cum a fost descoperit plagiatul: „– [...] Cum ați descoperit acest plagiat? – Absolut din întâmplare, cum probabil că se descoperă cele mai multe plagiate. Acum câteva luni, am recenzat traducerea engleză a cărții lui Noica pentru *Times Literary Supplement*. Așa am ajuns s-o recitesc. Cam tot în aceeași perioadă, citeam și cartea lui Galimberti, unde m-au izbit dintr-o dată respectivele pasaje noiciene, căci au o anumită îndrăzneală speculativă și o forță poetică pe care nu le uiți ușor. L-am căutat imediat pe autor și astfel am descoperit că există o întreagă istorie a plagiatelor galimbertiene. Mai întâi am vrut s-o las baltă, mi-am zis că o acuzație de plagiat în plus sau în minus, la câte există deja, nu mai contează. Am realizat însă că toată povestea asta are ceva nespus de amuzant (după cum ați observat, textul meu e scris în

cheie apăsător ironică): în țara unde a apărut stereotipul «românii sunt hoți», iată că cineva s-a apucat să fure de la români.” □ Analiza romanului *In iad toate becurile sunt arse* (Polirom, Iași, 2011), proaspătul roman al lui Dan Lungu, este demarată de Daniel Cristea-Enache printr-o indicație amănunțită și precisă (cu citarea paginilor) de autoplagiat (!) dintr-o carte mai veche, *Băieții de gașcă* (Polirom, 2005); procedeu care ar fi putut fi trecut cu vederea, dacă autorul ar fi indicat el însuși autopreluarea a ceva mai mult de 40 de pagini, cum a procedat Radu Pavel Gheo în romanul *Noapte bună, copii!*; pilula este îndulcită printr-un demers aprofundat asupra structurilor, temei, personajelor și limbajului folosit cu o încheiere pozitivă: „Dan Lungu, cel mai popular prozator al generației lui, m-a câștigat încă o dată.” □ Pe contrapagină, Ovidiu Șimonca realizează un interviu cu prozatorul Dan Lungu, cu titlul «*Ce mișto e adolescența!*», unde romancierul vorbește, în esență, despre modul cum a realizat ultimul său roman și chiar despre spinoasa problemă a integrării unor fragmente mai vechi fără indicarea sursei: „– Ai preluat câteva pagini din «*Băieții de gașcă*» pe care le-ai inclus în «*In iad toate becurile sunt arse*». – E aproape toată nuvela care dă titlul volumului – *Băieții de gașcă*; am scos câteva lucruri, pe altele le-am prelucrat. Discutam cu Daniel Cristea-Enache, care făcuse o contabilitate, câte pagini din *Băieții de gașcă* sunt preluate în acest volum. El numărase 40 de pagini. Din 240 de pagini, o șesime din roman e preluat din *Băieții de gașcă*. – Mă rog, suntem într-un postmodernism în care cred că se permite ca un autor să-și preia fragmente din volume vechi, să le reaseze, să le reasambleze. – Eu nu văd nicio problemă. Și noi suntem în reasezare, în schimbare, nu rămânem aceiași. [...] – Pentru tine, de ce e gașca o problemă sau o obsesie? – Mă obsedează atmosfera de încredere totală, de prietenie perfectă. Numai la vârsta ceea, numai la adolescenți ai să vezi solidaritatea pentru idealuri. E teribil cum poate funcționa apropierea la adolescenți, tipul de «prietenie pe viață», pe care n-am mai întâlnit-o mai târziu. Astăzi, la vârsta la care sunt, «prietenia pe viață» nu o aștept de la ceilalți, și nici eu nu o mai pot dărui.” □ Despre „recentul roman conspiraționist-metafizic al lui Caius Dobrescu”, *Minoic* (Polirom, Colecția „Fiction Ltd.”, Iași, 2011), un roman masiv de 700 de pagini în care „melanjul unor strategii ale romanului popular cu strategiile «literaturii înalte»” a izbutit la un nivel...notabil, nu chiar la nivelul de excelență al unor „performeri” precum Eco și Dostoievski, scrie cu vervă și pătrundere Bianca Burța-Cernat; este o carte experiment ca mai toate cărțile lui Caius Dobrescu prezentat într-un fragment liminar după cum urmează: „Între eseistică, poezie, teorie literară, istorie culturală, proză, publicistică de atitudine, Caius Dobrescu se mișcă dezinvolt și cu neastâmpăr parcă, părăsind constant un domeniu pentru altul, un experiment pentru altul, oscilând autoironic, un pic histrionic, între atitudinea conferențiarului catedratic și micile extravagante – bine temperate – ale scriitorului care vrea să intrige. Și poezia, și proza lui Caius Dobrescu își selectează cu exigență cititorul; iar acest cititor al său (ideal) e cu precădere Filologul – infestat până la ultimele sale celule nu

de morbul literaturii pur și simplu, ci de obsesii precum literaritatea, scriitura, Textul. [autori care] scriind literatură nu-și uită nicio secundă (se abținează să nu uite) preocupările de teoreticieni. Ficțiunile lor sunt adesea ficțiuni hi-tech, sofisticate puneri în practică ale conceptului de «inginerie textuală».” (articolul *Manuscrisul care nu l-a ucis pe Carol al II-lea*) □ Liviu Antonesei plonjează în universul liric al optzecistului Liviu Ioan Stoiciu, trecând în revistă toate volumele apărute anterior, poezie, publicistică, memorialistică, eseuri, iar acum atenția fiind atrasă de ultimul volum de poezie *Pe prag (Vale-Deal)* (2010): „Cum arată poezia lui Stoiciu azi? E același poet în cel de-al patrusprezecelea volum cu cel din volumele dintâi? [...] Strict stilistic, în vremea din urmă, poetul a simplificat puțin sintaxa contorsionată a începuturilor și a rărit pasajele cu puncte de suspensie, ceea ce poate semnifica o sporire a autorității auctoriale și o restrângere a libertății de fantasmare a cititorului. [...] o altă schimbare mi se pare importantă. Dacă în primele cărți atenția era îndreptată în cea mai mare parte spre spectacol, apocaliptic desigur, exterior, acum asistăm la o puternică întoarcere spre interioritate, apocalipsa însăși fiind, acum, mai ales una interioară.” (articolul *Poezii mei: Liviu Ioan Stoiciu*) □ În *«E vorba de libertate mai mult decât de droguri în cartea mea»*, un cristian realizează un interviu cu Andrei Ruse, un tânăr prozator de 25 de ani aflat la al doilea roman al său, *Dilăr pentru o zi* (Polirom, colecția «Ego. Proză») și al cărui prim roman, *Soni*, s-a vândut foarte repede în primele două luni de la apariție; roman care pune o problematică dostoevskiană: experiențele narcotice la limita legalității, ce tip de libertate își doresc tinerii: cea prevăzută de lege sau cea a liberului arbitru, literatura între ficțiune și documentar; din interviu extragem replicile privitoare la interdicția sau legalizarea drogurilor: „– [...] *Personal ești pentru legalizarea marijuanei?* – [...] Sigur, personal, am ceva împotriva interzicerii. Nu cred că problemele se rezolvă așa cum dreszi animale. Suntem oameni și avem nevoie să fim informați obiectiv și să alegem. Fără puterea noastră de alege, suntem egali cu zero. Statul, în mintea mea, ar trebui să ajute, nu să decidă ce e bine și ce e rău de capul lui, fără nenumărate consultări în prealabil. Dar cred că am spus mult mai detaliat și mai bine în carte ce aveam de zis. – [...] *Ce surse de inspirație ai folosit? Lumea consumatorilor de ocazionali sau chiar a polițiștilor antidrog? Filme, documentare, literatura drogurilor sau experiențele unor dilări reali?* – Propriul meu corp, discuții (cred că am o arhivă pentru vreo 4-5 documentare solide) cu «n» consumatori cu «n» puncte de vedere, dar și cu cei care sunt împotriva drogurilor – mai ales cei care s-au obișnuit să le folosească. [...] *E vorba de libertate mai mult decât de droguri în cartea mea.* – *Câtă realitate și câtă ficțiune poate ascunde această incursiune într-un subiect să-i spunem, la limita legii?* – Hai să spunem fifty-fifty și să lăsăm oamenii să decidă singuri mai departe ce și cum. Ce e realitate și ce e ficțiune până la urmă, oricum?”

24 martie, joi

• [„Cultura”, nr. 11 (316)] C. Stănescu parcurge numărul cel mai recent din *România literară*, „un număr bogat și substanțial al revistei-fanion”, detaliind dezbaterile amicale cu iz de polemică din epistolarul dintre Andrei Codrescu și Mircea Mihăieș intitulat *Dadaistii continuă să joace șah*, aprobând declarația patetică a lui Varujan Vosganian din *Teama de-a fi patriot* și ironizând „apelul învăpăiat de indignare și dispreț pe care Alex Ștefănescu îl adresează denigratorilor lui Gabriel Liiceanu”. (articolul *Apeluri, pamflete și polemici...*)

□ Al. Cistelean se cantonează în zona criticii cu prezentarea monografiilor lui Daniel Dimitriu, „cronicar activ în toată perioada 1970-1990”, care a realizat atât exegeze de clasici (Alecsandri, Macedonski, Bacovia), dar a scos din conul de umbră poeți rămași pe dinafara nomenclaturii oficiale, precum Ioanid Romanescu, Gheorghe Pituș, Nicolae Ioana, Sorin Mărculescu, Gheorghe Grigurcu; în plus, a scris o *Introducere în opera lui Ion Minulescu* „ușor mai conformistă, mai după canoane” unde a adus în prim plan și proza poetului „saltului mortal”, pe lângă studiul provenind dintr-o teză de doctorat *Nichita Stănescu. Geneza poemului*, o interpretare accentuat polemică în care arată că „poezia stănesciană nu e atât o formă a «reflecției și cunoașterii», cât una a «autorefecției și a autocunoașterii». (articolul *Daniel Dimitriu, criticul ca Robinson*) □ Constantin Coroiu împărtășește impresiile sale de lectură despre *Amor intellectualis* (Polirom, 2010), acest roman al unei educații în care modelul dominant și dominator este Tudor Vianu, țara tatălui; în esență: „*Amor intellectualis* e o carte gravă, solicitantă în mai multe sensuri, iar, pentru «cunoscători» îndeosebi, adică pentru cei cu un anumit orizont cultural, lectura ei e pasionantă. Asta pentru că Ion Vianu este un prozator veritabil care, înainte de toate, știe să povestească, să evoce și să schițeze portrete vii, memorabile.” (articolul «*Amor intellectualis*» și *memoria la timpul prezent*) □ Un parcurs interesant printre tipologiile lirice realizează George Neagoe, după o mică introducere în poezia generației douămiiste care se limitează pentru el la Marius Ianuș, Ruxandra Novac, Elena Vlădăreanu, Dan Coman, Teodor Dună, Claudiu Komartin, Dan Sociu și Radu Vancu; tabloul tipologiilor literare și al dinamicii grupului este surprins astfel: „Se înșală cine crede că aceștia au dinamitat punțile cu tradiția. Poezia așa-zis minimalistă prin tehnici și mizerabilistă prin tematică proferează o valoare negativă, de proveniență modernistă: damnarea. [...] În cazul fracturiștilor (Ianuș, Novac, Vlădăreanu) alt mentor al contestării sociale este Geo Dumitrescu. În ceea ce-i privește pe neoexpresioniști (Coman, Dună și Komartin), care, în general, evită răfuială morală și politică, mizând pe vizionarism, magistrii sunt Gellu Naum și Ion Mureșan. Sociu și Vancu au cea mai mare mobilitate în interiorul grupului. Ambii se individualizează la nivel retoric, mai ales influenței vădit americane. Unul se revendică de la John Berryman, Mircea Ivănescu și de la autorul *cărții Alcool*, prin cel din urmă făcând legătura cu neoexpresionismul. Celălalt de la Frank O’Hara și, întrucâtva, Allen Ginsberg.”; partea cea mai lungă a articolului lui George Neagoe este consacrată lui Dan Sociu care abordează o

poezie minimală și nu minimalistă, cea din volumul *Pavor nocturn* (CR, 2011), diferența dintre cele două constând în faptul că poezia minimală nu pretinde „structuri ample de simbolizare”. (articolul *Urări de dragoste*) □ Rodica Grigore introduce în fața publicului român un roman străin extrem de bine primit de critică, fiind repede încununat cu prestigioase premii literare atât în Finlanda, cât și peste hotare, devenind parte a Colecției UNESCO; este vorba de romanul *Anul iepurelui* (Humanitas Fiction, 2010) apărut în 1975, al scriitorului finlandez Arto Paasilinna (articolul *Prietenul iepurelui*) □ Poeții supuși exegezelor critice din cadrul prezentărilor mai ample și amănunțite, începută cu două numere în urmă, poeții câștigători ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu pentru *opera omnia*, sunt - la rubrica instituită special în acest scop *Clubul poezilor premiați* (3): Ana Blandiana, în viziunea Ritei Chirian în *Din mine, din străinătatea mea*, comentariul centrându-se într-adins asupra volumului *Pleoape de apă* (Ed. Paralela 45, 2010; postfață de Mircea Martin, colecția *Poeți laureați ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu*); Constanța Buzea, într-o hermeneutică tot a Ritei Chirian, în articolul *Pielea de șagri*, volumul care ocupă spațiul lecturii și criticii fiind *Roua plural* (Paralela 45, 2010; postfață de Nicolae Manolescu; Colecția *Poeți laureați ai Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu*) □ I se aduc mulțumiri editorului Al. Cistelean pentru permisiunea de a publica un grupaj de comentarii critice în paginile revistei *Cultura*; e vorba de patru texte care fac parte din volumul omagial deja în curs de publicare la Editura Paralela 45, cu titlul *Mircea Ivănescu - 80* (poetul lui Mopete fiind aniversat la împlinirea vârstei de 80 de ani); așadar, semnatarii articolelor omagiale sunt: Ștefan Stoenescu, *Exemplaritatea demersului ivănescian*; Mircea A. Diaconu, *Mircea Ivănescu. Fenomenologia unui fragil echilibru*; Radu Vancu, *Mopete. Un exercițiu de admirație* și Șerban Axinte, *Realitatea, o ficțiune imposibilă*. □ Luându-și ca motto al articolului său, *Arta compromisului sau romanul politic românesc postbelic*, o idee a lui Al. Soljenițin, și anume „Pentru că literatura nu poate exista dacă nu spune tot adevărul”, Virgil Nistor încearcă o clasificare și o definire a romanului, o specie literară, totuși, greu de definit, un „gen proteic” prin excelență, un „gen fără identitate”, trecând în revistă o tipologie romanescă stabilită de criticul Eugen Simion: romanul psihologic (Marin Preda), romanul de analiză (N. Breban, Aug. Buzura), romanul eseistic (Al. Ivăsiuc, Paul Georgescu), romanul baroc și pitoresc (Eugen Barbu), romanul mitic (Fănuș Neagu, Șt. Bănulescu, D.R. Popescu), romanul social (T. Popovici), metaromanul (M.H. Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu) etc., și ajungând la o discuție despre romanul politic românesc postbelic.

25 martie, vineri

- [„România literară”, nr. 12] Nicolae Manolescu scrie un articol omagial față de *Profesorul Romul Munteanu*, care a încetat din viață pe 17 martie a.c., conținând o scurtă punctare a biografiei spirituale a profesorului de literatură

universală și comparată: „Romul Munteanu a fost la noi un precursor, înaintea lui Adrian Marino și Paul Cornea. A aparținut unei generații care a încercat să se sustragă rigorilor sociologismului vulgar, referindu-se la contextul social-politic prin examinarea unui spațiu cultural nelimitat la acela românesc. [...] Nimeni nu i-a examinat mai pe urmă cărțile ca să-și dea seama în ce măsură erau, la rândul lor, niște compilații. Era foarte greu, de altfel, dată fiind materia de puțini știută și bibliografia excesivă. Nu e unicul caz în care bănuiala subzistă până astăzi, fără, ce e drept, o dovadă peremptorie. Tipul acesta de critică culturală nici n-are cum să nu profite, mai temeinic decât e în general îngăduit de contribuția surselor. Întrebarea s-a ridicat și cu privire la Dan Grigorescu și la alții. [...] Prestigiul adevărat, pe deplin meritat de seriozitatea și bogăția științei lui, Romul Munteanu îl va dobândi ca director al Editurii Univers după 1971. Niciodată, nici înainte, nici după, nu s-au tradus mai multe cărți esențiale și necesare din toată literatura lumii decât sub direcția lui Romul Munteanu în ultimele două decenii de până la Revoluție.” □ Poemul săptămânii este scris de Ionuț Chiva, *Unter den linden*. □ Andrei Cornea pune punctul pe i în eseu despre chestiunea „României în eternitate”, în articolul *O obsesie maladivă*: „Fără îndoială, putem fi interesați în cultură, ba chiar remarcabili prin unele personalități de excepție: dar cui – în afară de noi înșine – îi pasă sau chiar știe că Brâncuși era român, ba chiar că Eliade sau Ionescu erau români? Vreau să spun: ce aduce nou o asemenea informație străinului care nu e «arheolog» al culturii? [...] O cultură intră în «eternitate» nu prin personalități separate, oricât de importante ar fi acestea, ci printr-un *legato*, parte moștenit, parte construit generație de generație. Dar astfel de *legato-uri* formează excepția, nu regula pe lume. [...] Indignat, Cioran exclama: «vreau o Românie cu gloria Franței și populația Chinei!» Dorință absurdă: Franța stă «în eternitate» cu populația ei cu tot, China – cu gloria ei cu tot.” □ Alex Ștefănescu se amuză (și ne amuză) copios prezentând, în stil umoristic, câteva din *Cărțile proaste*: „Mă atrage expresivitatea involuntară (aceea teoretizată de Eugen Negrici) a literaturii fără valoare. Dacă știi cum să o citești, dacă nu o iei în serios, ea te poate delecta într-un mod pervers.” □ Gabriela Gheorghisor se ocupă de unul dintre primii exchinoxști, Adrian Popescu, cel din volumul *Ieșirea în larg* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2010; postfață de Ion Pop), generație despre care face următoarele notații generale în introducere: „În comparație cu «barbarii» poeziei de azi, primii «echinoxști» par niște nobili de catifea, ceremonioși, împalidați de aerul greu al bibliotecii, purtându-și cu grație (ne)liniștile și tristețile metafizice, de neomoderniști târzii. De altfel, eticheta de «manierism» a fost repede cusută de critica literară pe manșeta impecabilă a redingotei lor poetice, brodate cu măiestrie și rafinament de «modă veche». Generația tânără nu-i prizează, nu se văd semne de emulație sau de admirație pentru lirica «manierată», drapată pudic în faldurile dantelăriei livrești. Dar, cum știm cu toții, literatura bună nu se devalorizează doar pentru că nu se (mai) află în *trend-ul* actualității.” (articolul *Un cântăreț al minunilor*). □ Deși o leagă de debutanții Dan Sociu și Teodor

Dună, din generația douămiistă, Radu Vancu nu o socotește pe Eugenia Țăralungă o poetă din aceeași generație (este, de fapt, o nouăzecistă), căci se separă de aceștia și prin modul cum concepe poezia: ”Nu numai datorită argumentului cronologic (e născută înainte de 75-85, deceniul ivirii pe lume a bebelușilor mizerabiliști și deprimiști), ci pentru că poezia ei vine din alte surse.”, iar volumul recenzat *biu.poeme și texte-bloc* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010; prefață de Ruxandra Cesereanu) iese în evidență printr-o „poezie locvace și deseori șarmanță”, „interesată de aspectul tehnic al scrierii, practicând citatul și parafraza și mixând versul cu proza, inventând un personaj, *biu*, al cărui nume hermetic îl hermeneutizează [...] derivându-l din *Be you!*” Ultima recenzie îi aparține Ralucăi Dună care îl prezintă pe debutantul Dénes Jónás, cu *Fleisz* (Ed. Aula/ Tracus Arte, Brașov, 2010), publicat sub auspiciile unei colecții coordonate de Alexandru Mușina, ceea ce ar fi fost o recomandare în sine al acestui debut dacă, apropo de maniera de a scrie, n-ar fi fost prea plat și neinteresant sub raport epic: „Expresivitatea acestui limbaj, practic, de student de cartier întors în satul de baștină nu depășește nivelul 0 al scriiturii, adică nu sare pârleazul în zona literaturii. Nu poți spune totuși că nu este literatură. Dar, după câteva pagini de acomodare cu acest text în izmene te aștepți ori la ceva mai interesant, ori la ceva mai hard. Până ajungi inevitabil să sari pagini constatând că nu s-a întâmplat nimic, nici la nivelul povestirii, al firisorului epic, nici la nivelul povestirii.” □ Fiind de acord, după o analiză detaliată a *Lyricii magna* (Ed. Curtea Veche, Buc., prefață de Alex Ștefănescu) de Daniel Cristea-Enache, că din volum ”nu se salvează nimic”, Cosmin Ciotloș își alege ca punct de plecare, ca o umbrelă de vreme rea, încercarea lui Andrei Terian de a sparge „conspirația tăcerii” a colegilor de breaslă din jurul lui D.C.-E., în revista *Cultura*, unde apare „un articol demolator, a cărui singură problemă stă, după părerea mea, în ton. Terian e prea expresiv, își ia fostul coleg de redacție peste picior cu prea mult entuziasm. Lasă impresia că l-a prins la cotitură și că n-are de gând să-i ierte nimic. Nu-i vorbă, criticul sibian are dreptate în tot ce spune. Eu, care am citit *Lyrice magna*, o recunosc până-n cele mai mici amănunte.” (articolul *Un nou chip de a face critică*). □ Iulian Boldea realizează o *Schiță de portret: Gabriel Dimisianu*, trecând digresiv și caracterizator de la o carte la alta a criticului postbelic, autor a numeroase culegeri de cronici și studii: *Schițe de critică* (1966), volum de debut impregnat de sechelele ideologiei realist-socialiste, *Prozatori de azi* (1970), *Nouă prozatori* (1977), *Lecturi libere* (1983), *Subiecte* (1987), *Repere* (1990), *Lumea criticului* (2000), *Fragmente contemporane* (2004), *Amintiri și portrete literare* (2003); despre stilul criticului Gabriel Dimisianu, autorul schiței de portret notează: „Spirit dominat de moderație și calm disociativ, criticul se dovedește aici și posesorul unui scepticism raționalizant, care îi permite să-și cumpănească bine judecățile, refuzând entuziasmul de moment, ca și judecata excesiv de severă, în numele adevărului operei.” □ Martei Petreu i se publică un amplu fragment (pe două pagini de revistă, sub titlul „avanpremieră editorială”) din romanul *Acasă*,

pe câmpia Armaghedonului (în curs de apariție la Editura Polirom). □ Unsprezece poeme ale lui Gabriel Chifu populează țara poeziei, însoțite de scurte introduceri ale lui Nicolae Manolescu și Cosmin Ciotloș, acesta din urmă „garantând” în privința frumuseții acestor poeme: *Suntem mai mulți, Unu și cu unu fac unu, Papirus, Vecinul meu de peste drum, Tot ageamii, Îngrijesc trandafirii în curtea de la Craiova, Cel nou, Oaspetele nemărginit, O furnică înaintând prin palmă, In paradis, Exercițiu de mântuire. Ridicarea la cer.* □ Mircea Martin, ca fost membru al juriului ce acordă Premiul Național de Poezie «Mihai Eminescu», explică pentru marele public dedesubturile acordării acestui premiu, ajuns la a douăzecea ediție, când cei mai mulți se întreabă mai fățiș sau mai pe ascuns de ce acest poet a fost premiat și nu celălalt?: „Premiul Național «Mihai Eminescu» nu se acordă celui mai în formă sau mai în vogă poet de limbă română; el nu vizează poezia scrisă în cursul anului care tocmai a trecut, nici poezia din ultimul deceniu și nici măcar poezia ultimilor 20 de ani: ci poezia scrisă și publicată de-a lungul unei vieți creatoare care a început mai demult.” (articolul *Premiul Național de Poezie «Mihai Eminescu» - bilanț de etapă*) □ Nicolae Scurtu luminează bibliografia istoricului și criticului literar ieșean Const. Ciopraga prin publicarea a două scrisori adresate lui I. Valerian dintr-un epistolar purtat cu numeroși scriitori ai epocii prin care a trecut: Mihail Sadoveanu, Otilia Cazimir, Lucia Mantu, Demostene Botez, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Vasile Lovinescu, Alexandru Dima, Liviu Rusu, Constantin Noica, Dan Simionescu, Teodor Vârgolici, Al. Piru, Dumitru Micu, Mihai Gafița, G.G. Ursu, Constantin Pelmuș, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Dimitrie Păcurariu, George Corbu etc, etc. □ La «păcatele limbii», Rodica Zafiu înscrie pe lista ciudățeniilor și inovațiilor publicitare, cu șanse de a se impune sau fără această șansă, sintagma *A face banking...*, sensul atribuit fiind acela de „a lucra cu o bancă”, „a se duce la o bancă”, „a lua împrumut”, „a-și face card”. □ Simona Tache realizează o paralelă între Popa Duhu a lui Creangă și Cănuță-om sucit al lui Caragiale, în *A trata cu refuz* (la rubrica „prin anticariate”) □ Constantin Țoiu face publică o scrisoare primită de la Ion Vartic „strălucitul și laboriosul istoric literar din Cluj”, în care acesta amintește de recuperarea unui mic roman al lui Petru Dumitriu, uitat fragmentar prin reviste (articolul *Ion Vartic despre Petru Dumitriu*) □ Gh. Grigurcu împărtășește părerea sa critică despre poezia Anei Blandiana din *Patria mea A4* (Humanitas, 2010): „creația Anei Blandiana reprezintă o impunătoare sinteză a unor poetici autohtone, e la ora actuală ambasadoarea cea mai cunoscută a poeziei noastre pe mapamond. Poeta are cărți traduse în nu mai puțin de 24 de limbi.” □ Ne întâmpină, la rubrica «avanpremieră editorială», un fragment din romanul de debut *Iubirile croitoresei* (bestsellerul spaniol al anului 2010 și în curs de apariție la Editura Polirom) a scriitoarei María Dueñas, prezentată de Ileana Scipione, care îi traduce și fragmentul publicat.

27 martie, duminică

• [„Adevărul”] O prezentare biografică a prințesei Martha Bibescu (1889, București -1973, Paris), exilată în Franța în 1945, ca semn de protest față de cursul politicii românești, face Doinel Tronaru la rubrica „viețile scriitorilor români”: „provenind din ilustrele familii aristocratice Lahovary și Mavrocordat, principesa a fost o figură charismatică și seducătoare a vieții culturale și politice interbelice, în România și în estul Europei, iar după război s-a refugiat în Occident, fără a se mai putea întoarce în România cotropită de ciuma bolșevică.” (articolul *O prințesă: Martha Bibescu*)

30 martie, miercuri

• [„Adevărul literar și artistic”] Simona Chițan analizează scriitura lui Franz Kafka, între „ambiguitate și grotesc”, bazată pe un limbaj simplu și sobru care nu face nicio trimitere la fantastic totuși petrecându-se „ca în viața reală” într-un aer de normalitate și obișnuit, dar reconstituie și biografia scriitorului evreu de limbă germană, născut la Praga; articolul cu titlul *Parabola din castel* este prilejuit de lansarea în colecția „biblioteca Adevărul” a romanului *Castelul* (Ed. Adevărul Holding) în traducerea Mariane Șora din 1968, când a fost publicat pentru prima dată la Editura pentru literatură, noua ediție beneficiind de revizuirea lui Radu Gabriel Pârnu și de cinci capitole în plus față de cele 20 din ediția anterioară a anului 1968.

• [„Dilema veche”, nr. 371] Dosarul *Dilema* propune, sub semnătura argumentativă a lui Marius Chivu, ca temă de reflecție cultura pop. Selectăm din „argumentul” cu titlul *Cât de popular e pop-ul?* (Marius Chivu) câteva încercări de definire: „pop-ul este arta contemporană a consumului”, „cultura pop este ceea ce rămâne pe dinafară după ce s-a decis ce este cultura înaltă. Adică tot ce nu se studiază în manuale, școli, universități, academii, conservatoare”; urmează și niște întrebări ce incită la meditație: „A existat cultură pop în comunism? Avem noi abia acum așa ceva: Ce înseamnă pentru noi cultură pop și cum ne raportăm la ea? O acceptăm ca pe-o fatalitate a societății de consum sau regretăm vremuri (culturale) mai pure? Cu alte cuvinte, cât de popular e pop-ul la noi: există, îl recunoaștem, îl consumăm, conviețuim cu el?” Își împărtășesc opiniile în această privință: Ioan Stanomir (profesor universitar), *Modele, solitudine și solidaritate*; Codrin Coman (doctor în filosofie), *De la Belle Epoque la Lady Gaga*; Aron Biro (deținător de blog de critică și promovare a culturii populare), *Muzică și voturi*; Bogdan Șerban, *Încet cu Popu' pe scări!*; Sebastian Ispas, *Muzică pop? Avem*; Constantin Vică, *Eficiența iluziei* („Cultura pop poate fi văzută drept o cultură de masă, fără exigențe estetice sau morale, opusă unei culturi înalte, a reflexivității și nuanțelor a dezbaterii raționale și erudite. Dar distincția nu are niciun rost cât timp ambele sunt forme difuze ale puterii și dominației.”); Oana Tănase (critic de artă), *O pedalare în gol*. Cele mai interesante idei despre cultura pop le regăsim în interviul lui Marius Chivu cu romancierul timișorean Radu Pavel Gheo, cu

titlul «*Cultura pop a contribuit la căderea comunismului*». Fișa biobibliografică ce însoțește interviul ne informează despre activitatea scriitorului Radu Pavel Gheo (n. 1969): absolvent al Facultății de Litere din cadrul Universității de Vest din Timișoara; coautor al primului *Dicționar SF* apărut în România (1999), a colaborat la volumul colectiv *Cartea roz a comunismului* (2004); a publicat: *Valea cerului senin* (1997, proză scurtă), *Despre science fiction* (2001, studii literare), *Adio, adio, patria mea cu î din i, cu â din a* (2003, eseuri), *Românii e deștepti* (2004, eseuri), *Fairia – o lume îndepărtată* (2004, roman), *Dex-ul și sexul* (2005, publicistică), *Numele mierlei* (2008, povestiri), *Noapte bună copii!* (2010, roman); a coordonat cu Dan Lungu volumul *Tovarășe de drum. Experiența feminină în comunism* (2008); a tradus din Leo Strauss, Iuri Stoyanov, David Lodge, Tom Sharpe, Carl Sagan, E.A. Burt ș.a.; a primit numeroase premii literare și pentru traducere, iar literatura sa a fost tradusă în mai multe limbi; este redactor de carte și traducător la Editura Polirom și redactor al revistei *Orizont*. Din interviul menționat preluăm câteva fragmente: „– *Ce oferea, de fapt, pop-ul tinerilor din blocul comunist?* – Tinerii de atunci voiau să se sincronizeze cu cei din Vest, să fie părtași la o cultură de prestigiu. Iar asta însemna muzica epocii – și neapărat în engleză, căci asta era limba pop-ului. [...] De fapt, nu conta puritatea de gen (muzical sau altul), ci declarația de fidelitate față de acea cultură pop, *de masă*, occidentală și, implicit, de respingere *în masă* a culturii oficiale de la noi. [...] Pink Floyd e elitist, Bon Jovi e popular, e pentru toți adolescenții din spațiul urban. E simplu, direct, melodios și zgomotos, tocmai bun pentru emulație tinerească. Căci revolta – sau mai degrabă rebeliunea adolescentului din acei ani – se consumă în grup și avea nevoie de grup. – *E interesant faptul că pirateria de atunci (pe casete audio sau benzi de magnetofon) se datora nu constrângerii economice (piratez că n-am bani de original), dar cenzurii politice (piratez că n-am voie)...* – Sau piratez fiindcă n-am de unde lua originalele... [...] – *Spuneam în recenzie că romanul tău Noapte bună copii! conturează imaginea unei rezistențe prin cultura pop, care, fiind cenzurată, se ideologizase: expresia decadentismului occidental – pentru unii, pentru alții – expresia libertății și democrației...* De ce era sau se credea că e nocivă cultura pop occidentală? – Un răspuns simplu și, cumva, grosolan ar fi: pentru că erau niște prostănaci. Nu e o exagerare. Oamenii din vârful ierarhiei de partid din anii 80 erau niște făpturi rudimentare, cu o educație precară, care voiau să impună un cod comportamental rigid și erau obsedați de controlul asupra maselor. Sistemul voia să uniformizeze, să egalizeze indivizii și comportamentele, să mențină totul sub control. Eu cred că, până la urmă, chiar și absența nenorocirii din 1985, de pe stadionul din Ploiești, Cenaclul Flacăra tot ar fi fost interzis, deși rolul lui era tocmai de supapă, de defulare controlată a energiilor rebele adolescente. [...] Și de asta se temeau autoritățile: cultura pop corupea tinerii, îi abătea de la morala proletară și oferea posibilitatea de a te opune ei. [...] Dar nu vreau să exagerez tenta socială a pop-ului. Pentru români, și nu doar pentru adolescenți, pop-ul reprezenta în primul rând *entertainment*. Era

cultură de consum și, așa criticată cum e ea și azi, a contribuit în mare măsură la căderea comunismului.” □ Cronică literară, *Un SF neortodox*, a lui Marius Chivu propune din nou un debut literar (inițiat și sponsorizat de Banca UniCredit Țiriac ajuns la a patra ediție), volumul de „povestiri ultimative” a lui Adrian Buzdugan, *Capela excomunicaților* (Humanitas, 2010) despre care aflăm că scrie ca să se amuze, neluându-se nicio clipă în serios, apropiat de stilistica punk, impur și hibrid: „toate aceste speculații și scenarii Sci-Fi(lozofice) cu nebuni geniali sunt, de fapt, niște farse, satire, parodii ale genului. SF-ul lui Adrian Buzdugan este unul cât se poate de neortodox, apropiat de stilistica punk, oricum impur și hibrid, nu se ia în serios nicio clipă, fiind o continuă pastişă al cărei scop este să amuze folosind toate ingredientele genului. Povestirile sunt duse aproape întotdeauna, înspre burlesc, situațiile escaladează catastroficul și absurdul, personajele sunt ridicole și sărite de pe fix, referințele – comice, convențiile – parodiate. Imaginarul genului, limbajul pretins științific și argoul filozofic, totul este o imensă farsă.” □ Simona Sora pare să nu fi citit cartea teoreticianului și criticului literar Eugen Simion *Genurile biograficului* unde se stipulează cu argumente teoretice existența unui gen literar biografic care include jurnalul și memoriile, căci se întreabă în *Cine citește și tace*: „Este însă jurnalul o specie demnă?”.

● **[„Observator cultural”, nr. 310 (568)]** Este anunțată moartea lui Romul Munteanu (1926-2011), cu o zi înainte de împlinirea a 85 de ani, într-un scurt necrolog care cuprinde și date biografice. □ Maria Magdalena-Dinu, doctorandă a profesorului Paul Cornea, publică, inedit, un număr de patru poezii ale tânărului Mihail Sebastian, găsite în *Universul literar* din perioada 1927-1929: *Imn, Cântec incert, Declin, Cântec închis* (articolul *Inedit: poeme de Mihail Sebastian*) □ În ton cu descoperirile doctorandei Maria-Magdalena Dinu, care pregătea o teză despre publicistica „evreului improbabil”, Paul Cernat face câteva însemnări despre ipostaza, cvasi-necunoscută, de poet a lui Mihail Sebastian, dar referindu-se în special la activitatea sporadică de traducător din poezii francezi moderni, precum intimistul Francis James, și punând accentele necesare: „Modeste, fără personalitate, grevate de stângăciile începătorului și trădând presiunea unor modele încă nedecantate, ele [cele patru poezii descoperite] constituie, totuși, un document interior de care trebuie să se țină seama. [...] Privite în context biografic, fragilele încercări poetice ale lui Mihail Sebastian trădează o mare vulnerabilitate interioară și nevoia imperioasă a unei evadări din solitudine spre «ceva» mai înalt și mai pur, eliberator. În alte contexte, acest «ceva» iluzoriu s-ar putea identifica, după caz, cu prietenii de la *Cuvântul*, vacanțele montane la ski, muzica clasică germană sau utopia «insulară» a intimității erotice.” (articolul *Sebastian, liricul vulnerabil*). □ Este publicată intervenția lui George Banu, cu titlul *Triada unei identități: Caragiale-Cioran-Brâncuși*, ce reprezintă textul unei conferințe ținută la coloeviul consacrat lui Emil Cioran de către Institutul Cultural Român din Paris, în cadrul Salonului de Carte din 18-19 martie 2011. □ Romanul *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom, Colecția „Fiction

Ltd.”, Iași) de Bogdan Suceavă, roman inspirat din realitățile apocaliptice ale perioadei imediat post-decembriste: „un roman melancolic, un memorial al durerii reale și imaginare, un roman al singurătății și al solidarității, un roman curajos despre omul care ar vrea să trăiască. Un roman memorabil.”, este recenzat de Péter Demény. □ Comentariul critic al lui Daniel Cristea-Enache se desfășoară analitic asupra romanului *Viața începe vineri* (Humanitas, București, 2009) al Ioanei Pârvulescu, despre care afirmă, la final: „Fără a fi un roman, cum stă scris pe copertă și în intenția autoarei, *Viața începe vineri* a fost pentru mine una dintre cele mai frumoase cărți citite în ultima vreme. O lectură minunată a unei proze neverosimile.” □ Din ipostaza de poet premiat și adulat de critică, Ion Mureșan trece la ipostaza de critic de poezie, decorticând cu delicii poeziile din *Buchetul de platină* (Ed. Eikon, Colecția «Eseu și critică literară, proză, poezie», Cluj, 2010) de Viorel Mureșan despre a cărui poetică aflăm că „se situează în apropierea lui Ion Barbu, fiind una a «harfelor răsfirate»”, cu toate că recenzentul declară „Nu aş vrea să se creadă că poezia lui Viorel Mureșan se încarcă, se cristalizează pe niște vizibile structuri ori scenarii suprarrealiste. Dimpotrivă, imaginarul său stă sub «magia nostalgiei» și sub «mirajul suavității», cum spunea Al. Cistelean.” □ un cristian îl aduce la rampă pe Sorin Gherguț într-un interviu cu titlul «*Multă vreme am suferit cumplit de timiditate*» din care extragem câteva date de istorie literară: „– *Lucrezi la ICR, ceea ce înseamnă o perspectivă reală a exportului literar. Cum stăm domnule? Ce înseamnă o participare la un târg internațional de carte, o traducere în 1000-1500 de exemplare, o lectură publică? Cum se verifică impactul și nu pot să nu întreb, cum de mai mereu pleacă aceiași tineri?* – Oricâți tineri, maturi și vârstnici, femei și bărbați, cu șapcă sau fără șapcă, ar pleca (înțeleg «plecarea» ca metonimie pentru sprijin, pentru că nu e vorba doar despre deplasări), cred că întotdeauna ar exista oameni care să întrebe «de ce numai unii?» Din 2002, de când s-a lansat primul program de profil, au fost publicate în străinătate, cu sprijinul ICR, peste 200 de traduceri din autori români, la care se adaugă zeci de albume, numere pe teme românești ale unor reviste cunoscute, antologii. [...] Cât despre autorii ajunși în persoană peste hotare via ICR, nu e locul aici pentru liste, dar te asigur că nu sunt puțini, iar numele nu sunt chiar cele mai nereprezentative. [...] – *Ce speranțe ți-ai făcut cu literatura?* – La un moment dat, speram , în secret, să scriu texte care să declanșeze reacții fizico-chimice în materia anorganică înconjurătoare (o aspirație atavică, pesemne). Treptat, m-am restrâns la materia cenușie a cititoarelor și cititorilor, iar reacțiile nădăjduite sunt cele asociate cu sentimente precum uimirea, consternarea, buna dispoziție, seninătatea neliniștită. Mai sper să public suficient cât să mă pot numi scriitor [...]» □ Din seria *Poezii mei: Mircea Ivănescu*, Liviu Antonesei pătrunde în teritoriul poeziei lui Mircea Ivănescu „unul dintre cei mai interesanți și importanți poeți postbelici. În mod paradoxal, ajunge la o poezie incredibil de lirică utilizând o formulă de o epicitate extremă, aproape o antipoezie. Asociază existențialismul cu onirismul într-un

mod pe care nu l-am întâlnit la nimeni altcineva, nici la Dimov, față de care se și apropie, se și deosebește.”

31 martie, joi

● [„Adevărul”] În „*O după-amiază cu Nichita*”, Simona Chițan face rezumatul unei expoziții inedite dedicată lui Nichita Stănescu, cu această ocazie fiind lansat și audio-bookul *Albastru de Prusia* care conține și ultima înregistrare a poetului de la radio din data de 2 decembrie 1983; documentul radiofonic mai include și înregistrările lui Nichita Stănescu din anii 70-80 în care vorbește despre literatura lui Eminescu, Sadoveanu, Arghezi, dar mai sunt înregistrare și interviurile sale de la sfârșitul anilor 60; criticul Paul Cernat a realizat prezentarea audiobookului și a semnat booklet-ul care însoțește CD-ul.

● [„Cultura”, nr. 12 (317)] Arătând că există diferite categorii de cititori, cu anumite obiceiuri de lectură, printre aceștia cel mai frecvent fiind cel care „adoră să fie dezordonat și să citească haotic”, C. Stănescu deplânge dispariția rubricii „cartea străină” al Feliciei Antip din *România literară*, un condei talentat și experimentat, însoțit de „discernământul sigur și dreapta măsură și judecată”; el mai arată cum la *Apostrof* lui Martei Petrescu, el-însuși sare la rubricile „abisul luminat” al lui Nicolae Balotă și la „arhiva A” a lui Ion Vartic (în paginile din mijloc ale revistei), cum lectura *Contemporanului* nu începe cu ilustrul prozator sau ilustra poligrafă a „ideii europene”, ci cu „vitriolul” Magdei Ursache, „un talent exploziv, pamfletar, redutabil, rău de gură și dolidora de idei”. (articolul *La dispariția unei rubrici*) □ Al. Cistelean extinde interpretarea critică de la cronicarii contemporani la „cronicarul emblemă al *Convorbirilor literare* pentru perioada 70-90, Al. Dobrescu” și la cele trei volume masive de *Foiletoane*, „știnta comentariilor lui Dobrescu: să întoarcă pe dos imaginile consacrate ori măcar să le contrarieze argumentat. [...] în genere criticul merge întâi la sistemul de idei și principii, apoi la aspectele metodice și abia la urmă la cele stilistice.”, în mare, calitățile criticului sunt reprezentate de „o critică de nerv, iute și tranșantă, cu vervă polemică și vocație disociativă.”; acest cronicar este și autorul, zice Al. Cistelean, unei cărți de critică care „a tulburat apele liniștite ale posterității maioreștiene”, *Introducere în opera lui Titu Maiorescu*, „deopotrivă monografie și meditație asupra condiției criticii”; în plus, a mai scris o carte despre plagiatul la români, *Corsarii minții. Istoria ilustrată a plagiatului la români*. (articolul *Alexandru Dobrescu sau spiritul polemic pe câmpul de luptă*) □ Constantin Coroiu pune accentul pe tema prieteniei care se degajă din tot cuprinsul romanului *Amor intellectualis* (Polirom, 2010) al lui Ion Vianu, prietenia care se țese de-a lungul vieții, de la frageda pruncie, până târziu, la senectute, este cea dintre Matei Călinescu și Ion Vianu, bazată pe pasiuni comune: literatura și muzica. (articolul *Ascultând glasul amintirii*) □ Nicolae Coande consideră că ultimul volum de poezie al poetului craiovean Ionel Ciupureanu, *Mișcări de insectă* (Casa de Editură Max Blecher, 2010), ar fi putut la fel de bine să se numească

„aceiași nimic”, fiindcă „poezia acestui poet negru subviețuiește în regnuri pe care ochiul obișnuit nu le poate percepe, aidoma acelor bacterii care și-au modificat ADN-ul și pot rezista într-un mediu unde arsenicul predomină. Însă, la ce bun poezia dacă nu poate sugera ceea ce omul obișnuit refuză oricum să vadă și dacă nu încearcă să consume ceea ce plămânii noștri refuză?” și, în plus, drept concluzie: „Poezia lui Ionel Ciupureanu este un document de limbaj de primă mână al epocii noastre.” □ Prozatorul britanic John Cowper Powys, contemporan cu James Joyce și D. H. Lawrence, este subiectul prezentării Rodicăi Grigore din articolul *Peisaj și predestinare*, în care se ocupă preponderent de romanul *Cercul nebunilor* (Humanitas Fiction, 2009, traducere de Antoaneta Ralian). □ Poeții incluși în comentariile critice, dintre cei care au fost laureați ai Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu», sunt Mihai Ursachi, în viziunea Ritei Chirlian, în articolul *Ambasadorul melancoliei*, în care este examinat volumul *Marea înfățișare* (Paralela 45, 2010; postfață de Mircea A. Diaconu): „Mihai Ursachi își profesează anacronismul fără reținere. Cu o retorică înaltă, constant subminată de ironie și de platitudine, poezia sa este aceea a unui medieval răătăcit în modernitate, a unui trubadur tentat de muzica tavernei, dar și de idealuri cărora le recunoaște deșertăciunea.”; Ileana Mălăncioiu, în exegeza lui Alex Goldiș, în *Istoria lumii la persoana I*, unde este luat ca punct de reper volumul *Ardere de tot* (Paralela 45, Pitești, 2010; postfață de Daniel Cristea-Enache): „În cazul Ilenei Mălăncioiu se pot enumera cel puțin două aspecte care o individualizează în interiorul generației. [...] poeta întoarce pe dos, mai mult sau mai puțin voit, elogiul ingenuității și al imaculării prezent ca un fir roșu în imaginarul congenerilor cu doar câțiva ani înainte. Bucolicele expresioniste din *Păsărea tăiată* (1967) ilustrează nașterea sentimentului spaimei, al singurătății și al morții în chiar mediul virgin al jocurilor copilărești.”; Cezar Ivănescu, în optica lui George Neagoe, în articolul *În genul maestrilor*, cu focusare pe volumul *Rod* (Paralela 45, Pitești, 2010; note bio-bibliografice de Dumitru Ivănescu, postfață de Ion Pop): „Versurile lui Cezar Ivănescu sunt dependente și de un spirit actoricesc, dornic de spectacol...”; Emil Brumaru și Șerban Foarță sunt luați în vizorul examinării critice de Radu Vancu, în articolul *Doi saturnieni*, primul text critic referindu-se la antologia *Amor amoris* (Paralela 45, Pitești, 2010; postfață de Mircea A. Diaconu): „cu morga magicianului care, după ce scoate din pălărie toate obiectele existente, extrage unul după altul obiecte inexistente, tot astfel și Foarță, după ce epuizează cuvintele DEX-lui, trece la cuvinte inexistente, dar existibile, dintr-o limbă română de asemenea încă inexistentă, dar existibilă. [...] Ca la Mallarmé, poemele lui par traduceri într-o limbă absentă din toate dicționarele.”; iar al doilea text critic al lui Radu Vancu trimite la *Versuri* (Paralela 45, Pitești, 2010) de Emil Brumaru: „Dacă în poezia lui Șerban Foarță sediul melancoliei baroce e în centrul lingvistici, la Emil Brumaru *furorul* melancolic își are cartierul general în *senzorium* - acel loc din creier în care se formează senzațiile.”; Ilie Constantin sub lupa analizei executată de Cornelia Maria Savu în *Un scrib în garajul subteran*, cu raportare

la volumul antologic *Coline cu demoni* (Paralela 45, Pitești, 2010, postfață de Al. Călinescu): „O poezie contemplativ existențialistă, nutrită din lecția măștrilor, bine temperat culturală, melancolic visătoare [...], scrisă și din instinct, dar și cu mare dorință de a scrie [...] îl particulariza pe poet între congeneri.”; Dorin Tudoran sub pana lui Mihai Iovănel în «*Visatele epifanii*», care-și organizează observațiile pornind de la volumul antologic *Pisicuț (Somnografii)* (Paralela 45, 2010; postfață de Mircea Martin): „În cazul lui, descoperirea vocației nu coincide cu descoperirea vocii; primele două volume o atestă. Citit acum, «Mic tratat de glorie» pare dezamăgitor. La începutul anilor 70 nu era așa. Cronicile entuziaste scrise atunci vorbesc, aproape unanim, despre un debut «ieșit din comun»; de fapt, cartea e foarte comună pentru acei ani, în care scrierea poeziei urcă la o medie a calității niciodată atinsă până atunci [...]. Din păcate, majoritatea acelei burghezii de mijloc în poezie nu și-a depășit epoca; în ciuda perfecțiunii adesea tinse, aceasta se produce într-un regim minor și extrem de monoton stilistic și tematic, reductibil, *cum grano salis*, la o subtilitate livrescă, desangvinizată [...]”, concluzia fiind „adevărul e că poezia lui Dorin Tudoran trebuie recitită cu o anumită cruzime - inclusiv de autorul ei, în perspectiva unei viitoare re-antologări.” □ Sub titlul *Din nou despre basme: colecții și enigme*, Nicolae Constantinescu prezintă două culegeri de basme, editate de specialiști cu merite unanim recunoscute în câmpul folcloristicii (Iordan Datcu și Viorica Nișcov); este vorba de culegerea lui Grigore Crețu, *Basme populare românești*, vol. I-II (2008) care a primit Premiul Perpessicius al Muzeului Național al Literaturii Române în decembrie 2010.

APRILIE

1 aprilie, vineri

• [„*România literară*”, nr. 13] Nicolae Manolescu se decide să inițieze o rubrică intitulată *Prostologhikon*, după o idee a lui G. Călinescu, rubrică ce ar reprezenta „o colecție de prostii din presa scrisă”; însă editorialul de față cuprinde demontări ale atacurilor împotriva criticului din partea unui „oarecare” Vlad Neagoe, membru USR și căruia i se refuză publicarea poeziilor în România literară; al unui ziarist obscur Victor Roncea (care îl reclamă la Agenția Națională de Integritate că nu și-ar fi pus pe site veniturile, și al scriitorului Ștefan Agopian „un talentat, deși minor romancier”, care îi consacră tablete mușcătoare în Academia Cațavencu. □ Chestiunea pusă în dezbatere de Gabriel Chifu, în *Două fețe ale aceleiași reviste*, pornește de la o recenzie din *Cultura* consacrată revistei de către C. Stănescu, care „compara echipa critică a *României literare* de astăzi cu cea din anii 60-80, pe care o numea «echipa solidară de străluciți critici literari»”.

□ In cadrul temei „revistele literare – astăzi”, Cornel Ungureanu scrie despre rolul și rosturile revistei *Orizont* din Timișoara „fiindcă ea are o istorie despre care se scriu doctorate și are în jurul ei și în devenirea ei nume și întâmplări de seamă ale culturii române. [...] Geografia literară timișoreană e legată și de o Europă centrală în studiul căreia revista noastră a avut inițiative deosebite, dar și de proiectele unor vremuri ale postistoriei, postmodernității. Poate nu-i rău să scriem că la *Orizont* și-au făcut antrenamentul cultural (publicistic) G. I. Tohăneanu, Sorin Titel, Livius Ciocârlie, Șerban Foarță, Marcel Pop-Corniș, Nicolae Ciobanu [...] și alți ilustrissimi.” □ Mircea Mihăieș scrie despre Tony Judt și monumentală sa istorie a Europei de după al Doilea Război Mondial, *Postwar* (Penguin, 2005; în românește, Polirom, 2009): „Colosal prin dimensiuni, implacabil prin verdicte și strălucit în demonstrații, tratatul de o mie de pagini a devenit deja tomul-standard pentru înțelegerea Europei din intervalul 1945-1989.” □ Irina Petraș îi dedică recenzie sa lui Constantin Cubleșan, cărții recent publicate *În jurul începuturilor romanului românesc* (Ed. Gramar, 2011): „Reconstituirea teoretică a începuturilor romanului se intonează a cappella, într-un mănunchi de solo-uri asistate respectuos și de la sfătoasă distanță. Cu toate acestea, mozaicul rezultat pune în mișcare freatică o mare bogăție de informații care pot fi oricând reluate în prelungiri pe cont propriu.” □ Gabriel Coșoveanu dezvăluie tensiunile dintre „interior și coaja retorică” din poezia lui Horia Gârbea, *Pantera sus, pe clavecin* (Tracus Arte, Buc., 2011): „poemele de acum dovedesc o autonomie sfidătoare în raport cu titlul coagulant, doar prin impulsul insolitării unui statut sacerdotal al scriitorului.” Iulia Iarca apreciază drept „volum de poezie memorabil” *Instituția moartă a poștei* (Ed. Casa de Pariuri Literare, Buc., 2010) de Ionuț Chiva. □ Cronica lui Cosmin Ciotloș se leagă de un „optzecist întârziat, totuși un optzecist veritabil” și anume Sorin Gherguț, cu volumul *Orice. Uverturi și reziduuri* (Ed. Pandora M, Buc., 2011): „Un începător, da, dar unul care a dat după *Time Out* [cartea de debut din 1998], încă o carte cel puțin atașantă” (articolul *Optzecist, afectiv*). □ Ion Pop este prezent de data aceasta în paginile consacrate poeziei cu șase poeme: *Vers clasic, Agave, Oră, Coline, Senzație*. □ Sorin Lavric parcurge cu ochi critic volumul interdisciplinar al Ralucai Dună, *Eu, Autorul. Reprezentări auctoriale în literatură și pictură. Din Antichitate până în Renaștere* (Ed. Tracus Arte, 2010; prefată de Mircea Martin) despre care adnotează la final: „O emoție trecută în concept dă tensiune, dar fără concept dă isterie. La Raluca Dună, nu conceptul lipsește, ci sentimentul, de aceea cartea are de ispășit acea apatie ce decurge din excesul de umoare analitică: o lungă defilare de comentarii stufoase, făcute pe un ton de impostafie neutră. E o morgă serenă și înghețată în Raluca Dună, o morgă animată de intenția unei arhivări muzeale, de aceea volumul are o ariditate academică, de amvon laic.” □ Ștefan Radof publică proza evocatoare a societății concentraționare, de turnătorie și delațiune, *Plutind deasupra lumii* □ Dan Hăulică prezintă „glose la o expoziție Bogdan Lascăr”, în articolul *In*

symbolismul corpului. □ La „cronica edițiilor”, Răzvan Voncu apreciază laudativ ediția critică *I. Al. Brătescu-Voinești – Pagini uitate* (Ed. Muzeul Literaturii Române, Buc., 2010), un demers început cu 17 ani în urmă de „venerabilul istoric literar și editor Teodor Vârgolici” care „face parte din acea mică elită a cercetătorilor care nu s-au lăsat copleșiți de lipsa de mijloace cu care s-a confruntat sistemul editorial după 1989. Imun la mode trecătoare, el a inițiat în 1994, o ediție critică I. Al. Brătescu-Voinești, pe care ar fi și încheiat-o, dacă editura care o găzduia nu și-ar fi încetat activitatea, când mai rămăsese de publicat un singur volum. [...] Prin Pagini uitate, eminentul editor Teodor Vârgolici a mai acoperit o pată albă de pe harta literaturii române, finalizând necesara ediție critică a unui important clasic minor din primul pătrar al secolului trecut.” □ Horia Gârbea continuă să dea răspunsuri veleitarilor revistei, mărturisindu-și și oful unei sarcini puțin cam ingrate: „M-am obișnuit ca, îndată ce exprim aici o judecată negativă, să primesc de la autorii în cauză misive jignitoare care îmi pun la îndoială competența, caracterul, talentul etc. Careva mă anunță ritos că «mi-am pierdut credibilitatea» pentru că n-am lăudat-o. Știu că sunt «credibil» pentru veleitari numai când îi laud. Ca urmare, îi rog pe cei care apelează la judecata mea să o înghită în tăcere pentru că nu voi citi mesajele lor injurioase, de altfel amuzante prin frustrările exhibate și prin mulțimea semnelor de exclamare. Nu că m-ar atinge, ci pentru că nu am timp.” □ Rodica Zafiu urmărește răspândirea conotațiilor negative ale termenului *Tupeu*, care are o istorie, evident!, interesantă, fiind preluat din franceza colocvială pe la jumătatea secolului al XIX-lea. □ Gabriel Dimisianu prinde în discursul său referențial despre cartea *În căutarea centrului pierdut* (Ed. ART, 2010) a Corinei Ciocârlie înrâuririle exercitate de teoriile lui Cornel Ungureanu, din *Mitteleuropa periferiilor* (2002) și *Istoria secretă a literaturii române* (2008) asupra cărții prezente (articolul *Geografii literare*) □ În traducerea din limba portugheză a Micaelei Ghițescu, este publicat un lung fragment de proză din volumul scriitorului lisabonez, António Lobo Antunes din *Arhipelagul insomniei* (Humanitas Fiction, colecția «Raftul Denisei» coordonată de Denisa Comănescu), scriitor care „face parte din generația de romancieri lansați după Revoluția din 1974 și e considerat cel mai valoros scriitor portughez contemporan.” □ Dintr-o semnalare semnată *Cronicar* și cu titlul *Galimberti și Guttemberg*, aflăm cum un profesor universitar italian, Umberto Galimberti, titular al catedrei de Filozofia Istoriei de la Universitatea din Veneția, a comis un plagiat după *Șase maladii ale spiritului contemporan* de Constantin Noica: „Seninătății cu care s-a dedat la preluarea *ad litteram* a frazelor din original i se poate găsi ușor o explicație: profesorul a mizat pe slaba notorietate a lui Noica în Italia și pe ignoranța colegilor de breaslă în materie de filozofie românească. Cărui intelectual i-ar fi trecut prin cap să compare versiunea italiană a celor *Șase maladii*, în eventualitatea în care ar fi citit-o, cu opul *Orme del sacro* (Ed. Feltrinelli, 2000) a «distinsului» profesor universitar? [...] Prin urmare, Umberto Galimberti nu va păți nimic. Va rămâne titularul catedrei și-și

va vedea în continuare de scrierea unor *Opere complete* în care va avea grijă să se inspire din acei filozofi est-europeni pe care occidentalii nu-i citesc.”

3 aprilie, duminică

• [„Adevărul”] În *Regina-poetă și manuscrisele arse*, Ionela Roșu consemnează activitatea artistică, de susținător fervent al artelor, și literară a reginei Elisabeta care a semnat cu pseudonimul literar Carmen Sylva; poseda un spirit răzvrătit împotriva etichetei regale, trăind într-o epocă dominată de convenționalism, iar deschiderea ei spre lumea artelor, față de care s-a manifestat ca un adevărat mecena, nu a fost pe placul monarhului-soț, Carol I al României; Vasile Alecsandri, un obișnuit al Palatului Peleş, a încurajat-o să scrie producții proprii, dar mai ales să traducă din literaturi străine în limba română, traduceri care erau deficitare spre sfârșitul secolului al XIX; astfel, în 1882, Carmen Sylva semna nu mai puțin de șase volume de poezii, povestiri și traduceri, printre care și *Cugetările unei regine*, publicat în franceză la editura pariziană Calman-Levy, dar multe dintre scrierile suveranei au dispărut fără urmă (se zvonește că însuși regele Carol I le-a făcut dispăruțe, considerându-le compromițătoare pentru familia regală și pentru monarhie, precum *Cartea sufletului*, un fel de cronică în care regina își însemnase trăirile și observațiile făcute în timpul unor ședințe de spiritism ținute la Peleş), unele au supraviețuit însă la Arhivele Naționale din București.

5 aprilie, marți

• [„Adevărul”] Aniversarea centenarului nașterii lui Emil Cioran (8 aprilie 2011, Râșinari – 20 iunie 1995, Paris) este subiectul articolului semnat colectiv de Dana G. Ionescu și Simona Chițan, *Manolescu: «Emil Cioran este un mort inutilizabil»* și dezvăluie atitudinea inflamată a criticului N. Manolescu care consideră inadmisibil ca în România să nu se publice nimic nou din opera lui Cioran, în timp ce în Franța se face mult mai mult pentru cultivarea posterității cioraniene, unde s-au publicat, chiar cu ocazia acestei aniversări, volume inedite ale lui Cioran, teze de doctorat, cărți despre scriitor; singura instituție română care comemorează acest lucru este Academia Română prin organizarea unui simpozion dedicat scriitorului (12 aprilie), iar în *Caiete critice* (revista ce apare sub egida Academiei Române), au fost publicate articole inedite ale lui Cioran din diferite reviste (românești) descoperite de cercetătorul Marin Diaconu; tot Eugen Simion punctează că Emil Cioran și Eugen Ionescu au devenit membri post-mortem ai Academiei Române.

6 aprilie, miercuri

• [„Adevărul literar și artistic”] Simona Chițan prezintă primele trei apariții editoriale, din seria dedicată Martei Petreu de Editura Polirom, și anume *Acasă, pe câmpia Armaghedonului, Apocalipsa după Marta și Cioran sau un trecut*

deocheat, însă accentul cade pe antologia de poezie care reunește toate poeziile publicate în volum de Marta Petreu între anii 1981 și 2006: *Aduceți verbele* (1981), *Dimineața tinerelor doamne* (1983), *Loc psihic* (1991), *Poeme nerușinate* (1993), *Cartea mâniei* (1997), *Apocalipsa după Marta* (1999), *Falanga* (2001) și *Scara lui Iacob* (2006); introducerea cuprinde o apreciere critică a lui Nicolae Manolescu despre Marta Petreu, preluată de Simona Chițan din *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*: „este o poetă excepțională și, totodată, o strălucită eseistă”, formată și „informată” filosofic. □ Articolul Emil Cioran, un centenar prea discret punctează, sub semnătura Danei G. Ionescu, evenimentele care au marcat centenarul nașterii lui Cioran, durerea cea mare fiind că „În România, o liniște aproape netulburată de vreun eveniment învâluie centenarul celui mai cunoscut filosof de origine română în străinătate”; articolul se mai bazează pe un colaj de mărturii și idei elogiatoare despre importanța lui Cioran și opera acestuia, ele aparținând Martei Petreu (care afirmă că Cioran ar trebui sărbătorit nu printr-un festivisme de circumstanță, ci prin lectura textelor sale), George Banu (profesor la Sorbona, participant la Colocviul Cioran: *Pesimismul jubilar* din cadrul Salonului de Carte de la Paris), N. Manolescu („Cine mai are nevoie de Cioran la noi? În România, nu s-a publicat nimic nou din opera lui Cioran. În Franța, s-au editat acum volume inedite ale scriitorului. Franța face mai mult decât România pentru Cioran.”).

- **[„Dilema veche”, nr. 372]** Republicarea volumului de debut al lui Paul Zarifopol, *Din registrul ideilor gingașe* (Ed. ALL, 2010), eseuri și articole politice apărute pentru prima dată în interbelic în anul 1926, când ginerele lui Dobrogeanu-Gherea și primul editor al lui I.L. Caragiale avea 50 de ani și făcuse un doctorat în Germania, îi stârnește lui Marius Chivu o analiză a actualității „ideilor gingașe” și o critică a noii ediții din 2010, „o minusculă ediție” plină de greșeli și inadvertențe, „neprofesionistă și iresponsabilă”, căci, din 36 de eseuri câte cuprinde ediția originală ea reproduce doar 9, lăsând, deci, pe de lături o serie de eseuri „frumoase și provocatoare” care ar fi întregit imaginea gândirii eseistului; interzis în comunism, volumul lui Paul Zarifopol a mai fost reeditat în 1997 de Al. Săndulescu. (articolul *Cât de gingașe mai sunt ideile?*).

- **[„Observator cultural”, nr. 311(569)]** Numărul este dedicat *Premiilor Observator cultural 2011*, fotografiile laureaților fiind tipărite pe prima pagină, alături de cartea câștigătoare, după cum urmează: Ion Vianu, Premiul pentru eseu, memorialistică, publicistică, pentru volumul *Amor intellectualis*; Gabriela Adameșteanu, Premiul pentru proză, cu romanul *Provizorat*; O. Nimigean, Premiul pentru proză, cu *Rădăcina de bucsau*; Corina Ciocârlie, Premiul pentru critică, istorie literară, teorie literară, pentru volumul *In căutarea centrului pierdut*; Emil Brumaru, Premiul «Gheorghe Crăciun» pentru *Opera omnia*; Doina Uricaru, Premiul cititorilor pentru *Maxilarul inferior*; Ion Mureșan, Premiul pentru poezie, cu volumul *cartea Alcool*; Radu Vancu, Premiul pentru poezie, cu *Sebastian în vis*; Raluca Dună, Premiul pentru debut, cu volumul *Eu, Autorul*.

□ În locul editorialului, Emil Brumaru publică un poem din volumul *Detectivul Arthur* (1970) cu titlul *Testamentul detectivului Arthur*. □ *Ce s-a spus pe scena Teatrului Odeon* cuprinde fragmente din intervențiile laureaților și ale membrilor juriului; avem astfel fragmente din cuvântările lui Carmen Mușat, Paul Cernat, Raluca Dună, Ion Vianu, Livius Ciocârlie (căruia i-a fost înmănat premiul fiicei lui, Corina Ciocârlie), Doina Uricariu, Emil Brumaru, Ovidiu Nimigean, totul într-un colaj de texte și fotografii realizate de Ovidiu Șimonca, un cristian și Silvia Dumitrache (fotografii). □ Rodica Grigore prezintă publicului român romanul *Hawskmoor* (Ed. Leda, 2010, traducere de Alexandru Asmarandei) de Peter Ackroyd, „publicat în anul 1985 și încununat cu prestigioase premii literare”. Pe contrapagină, Serenela Ghițeanu face cunoscut cititorilor români romanul *Les mauvaises pensées* din 2005 (traducere în română de Claudia Dumitru, cu titlul *Vocea gândurilor*, Ed. Nemira, București, 2010) a Ninei Bouraoui, „una dintre cele mai apreciate și traduse scriitoare franceze contemporane de autoficțiune. Născută în 1967, în Franța, dintr-un tată algerian și o mamă franțuzoaică, ea debutează în 1991 și de atunci a publicat 12 romane”. □ Cu ochii pe secretele istoriei, Andrei Muraru relevă unul dintre acestea în *Un american despre (masacrul românesc de la) Odessa* dintr-o carte aparținând unui profesor american Charles King, *Genius and Death in the City of Dreams* (W.W.Norton & Company, New York-London, 2011), o carte despre genocidul evreiesc, dar mai ales despre intervenția regimului antonescian în anihilarea evreilor din Transnistria. Pe pagina alăturată, Florin Müller se arată interesat de finețuri conceptuale legate de extremismele secolului XX: *Fascismul – precizări conceptuale*, articol care discută informațiile din volumul colectiv, un corpus de texte de factură precumpănitor teoretică, sub coordonarea lui Constantin Iordachi (profesor la Central European University din Budapesta), *Comparative Fascist Studies. New Perspectives* (în colecția «Rewriting Histories», 2005). □ Adrian Niță expune din nou câteva teme de reflecție pe marginea plagiatului profesorului universitar Galimberti din lucrarea filozofului român Constantin Noica, *Șase maladii ale spiritului contemporan* (articolul *Noica și Galimberti*).

7 aprilie, joi

• [„Adevărul”] În cadrul scandalului de proporții referitor la disidenții și oamenii Securității din perioada comunistă, ziarul *Adevărul* titrează pe prima pagină, cu litere cât roata carului, sub semnătura Lilianei Năstase, *Breban îl turna pe Goma la Pleșiță, disidentul era omul Securității*: „Breban ar fi avut numele de cod «Baltag» și ar fi colaborat cu Securitatea pentru a-l potoli pe disidentul Paul Goma, care inițiasse o mișcare de protest față de regim. În aprilie 1977, Goma a fost arestat și torturat. În urma turnătoriilor, Pleșiță a dat ordin să i se tipărească lui Breban romanul *Bunavestire*. La începutul anilor 80, Nicolae Breban i-a furnizat informații securistului și despre scriitorii Dorin Tudoran și Dumitru Țepeneag. Ulterior, în perioada 1986-1989, Breban a locuit la Paris.” □ Sub semnătura

Anei-Maria Onisei, apare articolul *Nu sunt bani pentru Emil Cioran*, fiindcă nicio instituție românească nu participă la licitația manuscriselor scriitorului român, în valoare de 100 000 de euro; iată declarația academicianului Eugen Simion: „era treaba Ministerului Culturii să achiziționeze aceste manuscrise. Dar și Institutul Cultural Român deține fonduri substanțiale, ar fi putut să acționeze în acest sens. La Academie, avem copii după aceste manuscrise licitate, dar ar fi fost bine să obținem originalele. [...] Problema este că nu sunt bani, nici chiar pentru Cioran. [...] Totuși, manuscrisele licitate astăzi nu sunt inedite, o mare parte au fost deja publicate în românește sau le vom publica în continuare.”

● **[„Cultura”, nr. 13 (318)]** Ca de obicei, C. Stănescu își formulează observațiile după un tur al revistelor, precum *România literară* sau *Observator cultural*; în prima, ia la cercetat tema propusă de redacție „România în eternitate” și articolul lui Andrei Cornea cu un titlu omonim, despre care declară că „În economia demonstrației «ad absurdum». Această istorie a tuturor nefăcutelor are hazul ei, de n-ar fi ridicolă.”; în a doua revistă, subliniază intervenția lui George Banu la colocviul consacrat lui Emil Cioran de către Institutul Cultural Român din Paris, în cadrul Salonului de carte 18-19 martie 2011, conferențiarul considerând că identitatea românească se află în triada Caragiale-Cioran-Brâncuși, «un triumghi al Bermudelor refractar la orice alianță dialectică» (articolul *Un triumghi al Bermudelor*) □ Cronica lui Alex Goldiș prezintă un debut, după criticul clujean „original cu nimic îndatorat temelor literaturii de azi”, al tânărului scriitor Stelian Muller, cu volumul *Aerostat* (Ed. Galaxia Gutenberg, Cluj-Napoca, 2011), o carte luată drept proză, dar care, în ciuda aspectului de jurnal, trebuie citită ca... poezie. (articolul *Catalogul senzațiilor mele zilnice*) □ Mihai Iovănel publică un articol de dicționar despre *Laurențiu Ulici: un cronicar* din care aflăm că „Lăsând deoparte publicistica politică și exceptând culegerea de debut, *Recurs* (1971), precum și unicul volum publicat dintr-o proiectată panoramă privind *Literatura română contemporană* (1995), cărțile de critică ale autorului sunt culegeri de cronici literare. Faptul este asumat cu adaos de sens prin introduceri care își propun să mediteze asupra speciei, cu rezultate disputate între prețiozitate și truism.” □ George Neagoe expune curajos ideile deputatului de Balotești, G. Călinescu din perioada 1948-1957, când scria ca un scriitor propagandist, ținând „predici de îndoctrinare, cu mai mare înfocare decât culturnicii”; observațiile sale se bazează pe ediția critică a operelor divinului critic, demarată din 2006 de un grup de cercetători coordonat de Nicolae Mecu, mai exact G. Călinescu, *Opere. Publicistică*, vol. IX (1958-1959), 1284 p., vol X (1960-1962), 1218 p., (Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2010; ediție coordonată de Nicolae Mecu, text îngrijit, note și comentarii de Alexandra Ciocârlie, Alexandru Farcaș, Nicolae Mecu, Pavel Țugui și Daciana Vlădoiu, prefată de Eugen Simion); George Neagoe încearcă să judece cu dreptate, ferindu-se pe cât posibil de poncife „Sigur articolele de atitudine politică sunt reprobabile. Dar mă întreb cum să le judecăm în condițiile în care, ceea ce ne pare acum debilitate, reprezenta atunci

norma. Și să nu uităm că înainte de comunism au funcționat și alte regimuri după principiul glorificării. Nu scria Arghezi poezii consacrate lui Carol al II-lea sau însuși Călinescu un articol festiv aceluiși monarh? Ori alții ode închinat lui Ion Antonescu?” (articolul *G. Călinescu. «Omul nou»*) □ Al. Cistelean conturează, în seria de digresiuni eseistice din volumul *Fenomenul Pitești*, comentariile lansate în eter de la „tribuna” *Europei libere* ale lui Virgil Ierunca, partea de militantism antitotalitar și anticomunist, volumul în sine fiind „un documentar de moravuri literare - lașitate, compromis, frică, minciună, disimulare etc pe care Ierunca le amendează prompt”, dar subliniază și acțiunea lui critică, fiindcă „dincolo de această parte moral-ideologică și combatantă, Ierunca e un exeget literar cu deschidere spre filosofie și teologie, cu un instinct sigur al valorii, cu dialectică vivace a ideii și cu un discurs care se aprinde instantaneu (atât în admirație, cât și în polemică).” (articolul *Virgil Ierunca și documentarul de moravuri literare*) □ Elisabeta Lăsconi întreprinde o scurtă expunere asupra unei conferințe ținută de Ion Simuț la Muzeul Literaturii Române, bazată pe cartea recentă a criticului *Liviu Rebreanu și contradicțiile realismului* (Dacia, Cluj-Napoca, 2011), o ediție substanțial revizuită a monografiei *Rebreanu, dincolo de realism* (Biblioteca Revistei «Familia», Oradea, 1997), aducându-se la lumină un fapt de istorie literară mai puțin cunoscut și anume că Augustin Buzura l-a cunoscut pe Vasile Tițescu, medicul lui Liviu Rebreanu, medic care i-a fost alături până în ultimul ceas, medic ce i-a confirmat că Rebreanu citise bibliografii de specialitate (neurologie, endocrinologie, psihiatrie) înainte de a redacta romanul *Ciuleandra*, romanul unei obsesii. (articolul *Rebreanu - din nou în centrul atenției*) □ Constantin Coroiu scrie un articol comemorativ, la 100 de ani de la nașterea lui Emil Cioran, provocat și de faptul că cenzorii de la UNESCO nu au acceptat înscrierea filosofului „disperării” pe lista aniversărilor din pricina trecutului său...nedemocratic, iar Const. Coroiu readuce în atenția cititorilor răspunsul dat de E. Cioran editorului său german Michael Jakob, într-o lungă, substanțială și confesivă convorbire, publicată sub titlul *Lecții de înțelepciune* (volum apărut la München), editor care l-a întrebat de ce în anii 30 a avut o atitudine „antidemocratică”; Cioran i-a explicat: „În România, nu era o adevărată democrație. Eram antidemocrat pentru că democrația nu era capabilă să se apere. Am atacat democrația din cauza debilității ei. Era un regim fără instinct de conservare. [...] Drama liberalismului și a democrației e că, în momentele grave, ele sunt inutile! Cartea pe care am scris-o despre istorie și utopie este tocmai o reflecție asupra deficiențelor democrației”. (articolul *Rememorări la Centenarul Cioran*) □ Volumul reeditat în 2010 la Ed. Muzeul Național al Literaturii Române cu titlul *Portretul scriitorului îndrăgostit. Marin Preda* (ediție și note de Oana Soare), după *Convorbiri cu Marin Preda* (1998, tipărit în condiții inacceptabile), constituie subiectul articolului semnat de Iordan Datcu, *Portretul scriitorului îndrăgostit. Marin Preda*; volumul actual este precedat de un amplu studiu introductiv și alcătuit din secțiunile: Marin Preda, *Scrisori către Aurora Cornu*; Eugen Simion, *Convorbiri cu Aurora Cornu*;

Marin Preda, *Pagini de jurnal* (1958-1959), comentate de criticul Eugen Simion sub titlul *Cronica unei stări de rău*; Iordan Datcu își direcționează analiza spre convorbirea lui Eugen Simon cu Aurora Cornu, prima soție a lui Marin Preda, cu care a fost căsătorit timp de cinci ani, prin care încerca să afle de ce Aurora, o explicație pur omenească, l-a părăsit pe Marin. □ In *Polonia imaginilor*, Mihaela Grancea și Diana Elena Crăciun detaliază cuprinsul volumului coordonat de Constantin Geambașu, *Studii de imagologie polonă* (Ed. Universității București, 2010).

8 aprilie, vineri

● **[„Adevărul”]** Sub titlul *Nicolae Breban la «judecata» colegilor de breaslă*, asumat de Dan Boicea, sunt prezentate luările de poziție și declarațiile academicianului Eugen Simion, ale criticilor Alex Ștefănescu, Luminița Marcu și Ioan Bogdan Lefter, ale poetului Florin Iaru și ale romancierului Ioan Groșan; cu excepția Luminiței Marcu, care afirmă „Singura mea problemă cu Breban este aceea că e un scriitor prost, considerat de multă lume un scriitor bun. Dacă a fost sau nu colaborator al Securității, asta nu schimbă lipsa de calitate a romanelor. Pentru mine Breban rămâne un kitsch de realism, dostoevskianism, psihologism, toate mimate, caricaturizate și ajutate de sistemul de promovare bolnav din comunism”; toți ceilalți iau apărarea scriitorului, condamnând modul de a proceda al CNSAS-ului, după cum susține și fostul președinte al Academiei Române „Trebuie să existe o instanță care să stabilească vinovăția și apoi să publice informațiile. Cine mai repară o imagine stricată?”

● **[„România literară”, nr. 14]** Numărul omagiază centenarul lui Emil Cioran și 130 de ani de la nașterea lui Octavian Goga. Prin urmare, editorialul lui Nicolae Manolescu poartă titlul firesc *Octavian Goga (1 aprilie 1881 – 7 mai 1938)*, în cuprinsul căruia reia idei și formulări principale din *Istoria critică*. □ Dacă în numărul anterior Cornel Ungureanu prezenta evoluția și rolul revistei timișorene *Orizont* în peisajul publicistic românesc, în numărul de față, pe aceeași temă, a revistelor literare de azi, Carmen Mușat detaliază activitatea *Observatorului cultural*, care, vreme de unsprezece ani, „a reușit să se impună pe «piața ideilor» prin promptitudinea intervențiilor pe teme de actualitate și prin calitatea intelectuală a colaboratorilor săi, prin atitudinea tranșantă și radicalismul opțiunilor, ca și prin disponibilitatea de a pune în discuție, fără prejudecăți o serie de subiecte multă vreme considerate tabu, ceea ce a atras asupra revistei (și asupra unora dintre semnatari) nu doar aprecieri, ci și reproșuri, formulate pe varii tonuri.” (articolul *Pledoarie pentru acțiunea culturală*). □ Alex Ștefănescu pune problema atitudinii juste față de națiune și naționalism, față de cultura română și modul de a-i citi operele fundamentale, în articolul *Iubire și pedeapsă*: „Dacă un român declară că iubește Cehia, că îi admiră pe cehi, că se simte emoționat ori de câte ori aude vorbindu-se limba cehă, nimeni nu se miră și nu îl dezaprobă. Dar dacă un român declară că iubește România, că îi admiră pe români, că se simte

emoționat ori de câte ori aude vorbindu-se limba română, este aproape sigur că va fi acuzat de naționalism și blamat. [...] Paradoxul funcționează și invers. Dacă un român vorbește cu dispreț despre oricare popor decât poporul român riscă s-o pătească rău de tot, fiind acuzat de xenofobie. Dar dacă un român vorbește cu dispreț despre poporul român, toți cei din jurul lui îl aprobă cu entuziasm sau tac.” □ Luminița Corneanu comentează trecerea lui Dan Lungu de la proza scurtă la romane cu volumul *In iad toate becurile sunt arse* (Ed. Polirom, Iași, 2011), pronosticând că și acesta va deveni un bestseller. Gabriela Gheorghisor luminează părțile cele mai interesante ale interviurilor Danielei Magiaru, *Matei Vișniec. Mirajul cuvintelor calde* (Ed. Institutului Cultural Român, 2010), carte care „este doar o schiță șubredă a ceea ce ar fi putut fi un studiu serios despre unul dintre cei mai importanți (cu siguranță cel mai cunoscut în lume) dramaturg român contemporan.” Gabriel Coșoveanu este atras de *O cercetare insolită* din cartea *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Institutul European, 2011; cuvânt înainte de Ștefan Borbély) a lui Cătălin Ghiță,” un studiu doct și urban, cu o magnitudine euristică aptă, după opinia prefațatorului Ștefan Borbély, de a fi comparată, prin ideea directoare, cu demonstrațiile care susțin *anarhetipul* lui Corin Braga sau *cosmodernismul* lui Christian Moraru.” □ Volumul colectiv cu titlul *Mihail Sebastian. Dilemele identității* (Ed. Biblioteca Apostrof, București, 2011) reunește intervențiile tuturor participanților la colocviul cu tema *Mihail Sebastian, scriitor român-scriitor evreu*, ținut la Universitatea Ebraică din Ierusalim, în octombrie 2007 (printre conferențieri numărându-se: Paul Cornea, Ion Vartic, B. Elvin, Andrei Oișteanu, Marta Petreu, Virgil Duda, Michael Finkenthal, Leon Volovici etc), iar cronicarul Cosmin Ciotloș se oprește asupra eseului lui Ion Vartic, excepțional prin modul cum recitește *Accidentul* lui Mihail Sebastian și prin apropierea pe care o face cu poemul *Grodek* al expresionistului Georg Trakl, și, ajuns la capătul demonstrației critice a lui Ion Vartic, cronicarul zice: „*Accidentul* lui Mihail Sebastian devine, dintr-o scriere amabilă, cum o cataloga Negoșescu, un adevărat roman soteriologic.” □ Cassian Maria Spiridon umple pagina de poezie cu poeme fragmentare. □ Sorin Lavric comentează cartea de răfuială a lui Petre Pandrea cu inamicii lui Constantin Brâncuși, *Brâncuși. Amicii și inamicii* (Ed. Vreimea, Buc., 2011; prefață de Ștefan Dimitriu, ed. îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea), în care accentul trece de la reliefarea personalității lui Brâncuși la portretizarea autorului, de fapt, mai exact, asupra „spectacolului de limbă”, nu „a valorii de document a textelor” „mandarinului valah”: „Pandrea e un impulsiv de flegmă agresivă, al cărui imbold histrionic culminează într-un mirabil simț al expresiei directe. Avocatul scrie când mustuos, când contondent, grație asociațiilor imprevizibile de idei, harul variației lexicale dublând un ochi predispus spre detaliile rare. [...] Cărțile lui Pandrea sunt universuri a căror legătura cu realitatea e foarte firavă, și chiar în acest detaliu stă și valoarea lor. Revărsarea subiectivității autorului peste marginile îngăduite e chiar condiția farmecului literelor sale. Invariabil, ostentația de sine trece înaintea temei alese,

obiectul discuției micșorându-se sub presiunea forței naratorului. Arțăgos, rău de gură și mistuit de un verv irascibil, Pandrea te desfată fără să te plictisească [...]” (articolul *Cititorul de dicționare*) □ Centenarul lui Emil Cioran este aniversat prin publicarea a două studii: primul aparține Mihaelei-Gențiana Stănișor, cu titlul *A fi după Cioran – între ispită și ispășire*, autoarea fiind lector universitar la Catedra de Studii franceze și francofone a Universității «Lucian Blaga» din Sibiu; iar a doilea este semnat de Ciprian Vălcan, cu titlul *Un exorcist*, autorul fiind profesor de Drept a Universității Tibiscus din Timișoara și triplu doctor: în filosofie al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (2002), în filologie al Universității de Vest Timișoara (2005) și în istorie culturală al Ecole Pratique des Hautes Etudes din Paris (2006). □ Mihai Zamfir onorează viața și opera lui Octavian Goga, scriind un amplu studiu hermeneutic cu titlul *Poetul și Ardealul*, în care arată cum poetul „pățimii noastre” a amestecat de tânăr poezia cu politica, iar volumul de debut, *Poezii din 1905*, l-a ajutat să cunoască rețeta succesului la nici 30 de ani, deși naționalismul evident al poeziilor sale în care evoca doar mediul ardelenesc ca purtător de cuvânt al unei mulțimi anonime și oprimăte, a stârnit și „reacții de antipatie instinctivă; Macedonski ori Ovid Densusianu nu s-au abținut să respingă public genul de poezie practicat de Goga, dar au rămas în minoritate. Asigurat de sprijinul autorităților politice de la București, confortat de succesul reputat în rândurile publicului larg, poetul atinge rapid notorietatea.” □ *Câteva contribuții la bibliografia lui Nichifor Crainic* se numește restituirea documentară a lui Nicolae Scurtu care își propune, prin publicarea a două epistole adresate soției sale Aglaia Crainic și fiicei, Fortuna Ioana Crainic, să releve aspecte inedite ale personalității „ortodoxismului românesc”. □ Rodica Zafiu duce o bătălie în privința răspândirii adverbului restrictiv „decât” în spațiul public („marcă de vorbire neglijentă și de incultură”), adoptat cu mare viteză în propoziții afirmative și înlocuind adverbele necesare „numai” și „doar” (articolul *Decât o negație*). □ Simona Vasilache scrie un eseu despre *Schimbarea la față a României* (Vreimea, 1936; Humanitas, 1990) printre rândurile căreia zărește și ironie: „demolarea la care îndeamnă Cioran nu face decât să flateze acel specific național în contra căruia se ridică. E profund românească această critică ce-și conține critica.” □ La rubrica „meridiane” este prezentat în traducerea lui Constanin Husti-Răduleț, un fragment din scriitorul australian Richard Flanagan, *Cartea cu pești a lui Gould* (în curs de apariție la Ed. Paralela 45) □ O informație interesantă (nesemnată) este cea cu titlul «*Șatra*» lui Zaharia Stancu la Bac-ul francez: „Româna este una dintre probele la alegere la examenul de bacalaureat din Franța. Anul acesta, la sfârșitul lui martie, elevii care au ales proba, români de origine, dar nu numai, au avut surpriza unui subiect dificil: li s-a cerut să comenteze un scurt fragment din romanul *Șatra* al lui Zaharia Stancu, să-l traducă în franceză și să imagineze o continuare a acțiunii, chiar dacă nu citiseră romanul.” □ Semnat de *Cronicar*, articolul *Apărătorii lui Ioan Groșan* justifică publicarea dosarului de securitate al scriitorului din dorința și speranța „de a pune capăt

speculațiilor pe tema colaborării cu Securitatea a lui Groșan. [...] Cu excepția lui Agopian și a lui Iaru [...] niciun scriitor, dintre cei care au sărit inițial în apărarea lui Groșan, nu s-a mai pronunțat după ce *R.L.* a publicat dosarul.”

9 aprilie, sâmbătă

- [„Adevărul”] Manuscrisele lui Cioran țin în continuare prima pagină a cotidianului *Adevărul*, iar Ana-Maria Onisei informează cititorii despre *Cum a fost recuperat Cioran*: omul de afaceri George Brăiloiu a licitat pentru documentele lui Emil Cioran, la licitația desfășurată la Paris, și a cumpărat documentele pentru suma de 405 000 euro. □ Tot Ana-Maria Onisei realizează un interviu cu George Brăiloiu, *Românul care l-a repatriat pe Emil Cioran*, pentru a afla dedesubturile câștigării licitației.

12 aprilie, marți

- [„Adevărul”] Herta Müller și romanul apărut în 1986 în Germania, *Omul este un mare fazan pe lume*, publicat în română în cadrul seriei de autor la Editura Humanitas Fiction, în traducerea Corinei Bernic pentru prima oară, o serie coordonată de Denisa Comănescu și în care au mai fost editate volumele *Leagănul respirației*, *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul*, *Călătorie într-un picior*, acest roman *Omul este un mare fazan...*, plus câteva detalii biobibliografice, constituie subiectul articolului Simonei Chițan, *Pașaportul, prin ochii Hertei Müller*.

13 aprilie, miercuri

- [„Adevărul literar și artistic”] Marius Chivu marchează revenirea lui Sorin Gherguț, cu un nou volum de poezie după 13 ani, *Orice (unverturi & reziduuri)* (Ed. PandoraM, 2011), în articolul *Un MC al poeziei românești*, un poet care „e gata oricând să-și dea sieși o replică sau să parafrazeze un vers celebru, să facă glume și glumițe lirice, dar este un elegiac, un profet blazat al propriului destin”, căci în fond stilul poetului se leagă de anumite trăsături: „Ludic și ironist însă și vag nostalgic, parodic, dar mai ales grav, placid însă obsesiv și anxios, Sorin Gherguț dă impresia că improvizează cu ușurință în măsura în care și elaborează poemele sale frivol-metafizice unde reciclează «foneme, lexeme, sintagme, propoziții» pentru a găsi forme inedite de mirare, pentru a deschide noi posibilități de interogare a existenței și de a-și camufla deficitele.”, iar, cât despre cartea de față, părerea lui Marius Chivu este: „Inovatoare, originală, unică în felul ei, *Orice* este o carte deopotrivă despre condiția poeziei captive între descendență și influență și despre tragiludicul vieții; dar mai ales, ni-l dezvăluie pe Sorin Gherguț drept unul dintre cele mai interesante personaje din literatura noastră.” □ Un necrolog întristat scrie Cezar Paul-Bădescu la trecerea în neființă a lui Alex. Leo Șerban (1959-2011), ca urmare a unei leucemii galopante, el însuși fost colaborator statornic al *Adevărului literar și artistic*, un critic de film și scriitor, un artist vizual cu o sensibilitate aparte. (articolul *Leo*)

• [„**Observator cultural**”, nr. 312 (570)] Suntem înștiințați că Monica Spiridon a devenit membră a Academiei Europene, cu sediul la Londra și fondată în 1988, având în jur de 2000 de membri, M. Spiridon fiind al optulea cercetător român care a intrat în acest for academic alături de Eugen Simion, Ionel Vlad, Mircea Săndulescu, Ionel Haiduc, Gheorghe Păun, Corneliu Dinu, Marius Andruh.

□ În polemica stârnită de «cazul Groșan» și în confruntarea dintre Șt. Agopian și N. Manolescu pe acest motiv, Ovidiu Șimonca ia partea prozatorului: „Să-l încadrezi pe Ștefan Agopian, cum face Nicolae Manolescu, sub egida «prostologhikon» e deja prea mult. Iar acuza, formulată de Manolescu, că Agopian este «un talentat, deși minor romancier» nu e în *chestie*. În discuție nu este *talentul* lui Ștefan Agopian, ci cât de credibile și de complete sunt documentele care ar aduce în atenție o nouă relație a lui Ioan Groșan cu Securitatea, în 1989.”, ca, apoi, să arate, în editorialul cu titlul *Despre profesori, dincolo de «cazul Groșan»*, cum plafonarea salariilor profesorilor înseamnă distrugerea educației.

□ În apărarea lui Groșan, scrie și Liviu Ornea, la rubrica «bifurcații», încercând să modereze luările de poziție oripilate ale contemporanilor: „Ei, uite că l-au prins și pe Groșan. A mai căzut unul. Slavă Domnului, acum ne simțim noi mai curați. Loc moraliștilor. Și n-a căzut doar o dată, se pare că de două ori. Nemernic. Nemernic?” (articolul «*Groșii*»)

□ Institutul Cultural Român din Madrid a organizat, sub egida *Año de la literatura rumana en España*, o serie de întâlniri și dezbateri centrate pe literatura română, iar în cadrul Centenarului Cioran din 29-30 martie au avut loc și o serie de conferințe despre viața și opera filozofului român, la *El Circulo de Lectores*, urmate fiind de vizionarea a două documentare *Petre Țuțea-Emil Cioran* și *Apocalipsa după Cioran*; toate întâlnirile au fost moderate de Luminița Marcu, director adjunct al ICR Madrid. Articolul «*Centenar Cioran*» și «*desant românesc*» la Madrid face o dare de seamă a acestor evenimente și lui, i se alătură și două interviuri despre Cioran și literatura română cu doi oameni cultură spanioli, Fernando Savater (interviul «*Cioran – un om incredibil de amabil, afectuos și cu un deosebit simț al umorului*») și Bla Parra (interviul «*Ne interesează literatura central-europeană*»).

□ Un interviu cu Marta Petreu, realizat de Ovidiu Șimonca, ne întâmpină pe pagina a 9-a, iar titlul dat este o declarație *à contrecourant* a scriitoarei de la Cluj «*Resemnarea ciobanului mioritic nu face parte din structura mea*»: „– [...] de ce vii atât de rar la București? De ce te arăți la lansări cu parcimonie? Nu-ți place să contribui la marketingul propriilor cărți? – [...] nici în Cluj nu merg mai des. Nici acolo nu mă arăt. Umblu pe un traseu triumfiar, între casă, Universitate și redacția *Apostrofului*. Mă gândesc cu nesfârșită admirație la scriitorii și universitarii care nu ratează niciun festival și nu lipsesc de la niciun simpozion: pentru mine, ei sunt niște eroi. [...] – [...] Ce a însemnat pentru ti vizitarea, în arhive și biblioteci, a anilor 30? – Eu știu că în cultura română autorul admirabil este acela care scrie puțin, care are o operă de mică dimensiune, ce poate fi citită într-o noapte. (Iar autorul perfect – acela care nu scrie, ci...vorbește. Ca Țuțea. Acela are șansa să

devină nume de bursă de excelență. Și reprezintă ideal secolul trecut, căci întâi a fost comunist, iar după aceea legionar, deci reprezintă amândouă extremismele interbelice. În plus, nescriind nimic, este ireproșabil.) Eu scriu mult. Mi-am dorit să fiu scriitor. La fel ca mulți alți scriitori români, sunt un țăran ajuns la oraș, care a devenit un intelectual. Sunt, fără să vreau, așa ceva nu poate fi programat, decadența unei stirpe țărești, faza estetică a unui neam de țărani. [...] trebuie să recunosc: nu sunt bătaioasă. Este o neînțelegere la mijloc. Eu pur și simplu descriu ceea ce găsesc în cultura românească. Nu este nici meritul, nici vina mea că între realitatea culturii românești și folclorul intelectual nu există prea multe potriveli. Eu descriu ce descopăr în texte, atâta tot. [...] – *Ce crezi, la noi, în lumea culturală românească, se poartă polemici sau desființări? Te rog, dă-mi un exemplu de dispută reală și un exemplu de atac la persoană.* – [...] Dacă este vorba despre opere de creație, critica literară este îndreptățită să facă asupra lor judecăți de gust și ierarhizări. [...] La noi, criticul literar, chiar începător, este un zeu care dă sentința: Carte bună! Carte proastă! Fals literar! Fals istoric! Sincer, nu cred că există vreun om care să știe tot. Nici chiar dacă este critic literar român extrem-contemporan. Numai în cazurile excepționale un critic, acela care are mult gust și multă știință, acumulate într-o viață întreagă, își poate da cu părerea despre aproape orice, iar părerea lui este plauzibilă. Știu că această instituție a criticii literare – instituția scriitorului în general – are un merit enorm în crearea culturii românești. Simplificând un pic, aș spune așa: cultura românească există deoarece niște scriitori au avut voința – individuală – s-o creeze. [...] Maiorescu, de pildă, comenta orice fel de carte, de la traduceri la manuale, de la cărți de psihologie la cele de estetică. Ei bine, acest model auroral continuă și azi. Este, măcar în parte, ilegal. [...] O asemenea situație reprezintă splendoare și mizeria culturii noastre de azi. Peste acest defect de *structură* al culturii noastre literaturocentrice, care îl plasează pe criticul literar în postura insolită de sofist, ca să nu spun de Dumnezeu, mai vin: războiul generației tinere contra celei precedente, politica de grup, ca să nu spun de gașcă, centralismul culturii românești, interesele de tot felul, simpatiile și antipatiile personale etc. Și, pentru ca tabloul să fie și mai interesant, există criticii literari care scriu fără să fi citit cărțile pe care le comentează. Mai nou, a apărut o altă formă de critică literară: jurnalul. Nu-ți place cineva? Pac la jurnalul intim, în care-l pictezi cum vrei. Și nu mai aștepți să-ți facă dreptate posteritatea, își publici imediat jurnalul sau corespondența, că nu degeaba sunt intime! [...] Nu, nu mă gândesc la pățaniile mele cu critica literară, ci la o păruială mânioasă pe care dl Djuvara i-a aplicat-o dnei Cesereanu. Un exemplu de dispută reală, făcută în termeni civilizați, Nicolae Manolescu protestând la ideea directorului de la Curtea Veche, cum că scriitorii nu ar fi creatori.” □ Adina Dinițoiu își împărtășește impresiile de lectură în *Poemele albe ale amintirii*, referitoare la volumul Irinei Nechit, *Copilul din mașina galbenă* (Ed. Cartier, Chișinău, 2010), al șaselea volum de poezie a acestei poete din Republica Moldova, care „pare a scrie o poezie așa-zicând cu

inima, nu cu mintea – o poezie de mare încărcătură emoțională, concretă și intuitivă, ce se naște tumultos, dintr-o singură tușă.” □ Daniel Cristea-Enache comentează, după ce depășește starea de indignare și de „reactivitate de primă instanță, emoțională și moralicească”, poemele antiburgeze din *Poemul invectivă și alte poeme* (Ed. Litera/ Jurnalul Național, București, 2010; prefață de Paul Cernat, cronologie și referințe critice de Teodora Dumitru) de Geo Bogza (articolul *Tânărul Geo Bogza – I*). □ „Acasă, pe Câmpia Armaghedonului este cartea unei autoare eretice în raport cu orice – de la lumea largă la propria-i generație. O «carte a mâniei», construită ca o confesiune a unui personaj aflat la răscruce, într-un moment când își poate întocmi «harta morților» săi.” susține Bianca Burța-Cernat în comentariul ei la romanul memorialistic *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, Iași, 2011; seria de autor «Marta Petreu») (articolul *Viața celor de sub pământ*) □ Ca „lectură în vremuri de austeritate”, Cristina Manole își alege cartea lui Gertrude Stein, *Autobiografia lui Alice B. Toklas* (Humanitas, 2011, traducere Florica Sincu): „Cartea de față este povestea vieții Gertrudei Stein văzută prin prisma celei care i-a fost mul mai mult decât o companie de cursă lungă. Secretară și bucătăreasă, editoare și menajeră, prietenă de nădejde și, nu în ultimul rând, iubită. Când apărea, în 1933, această autobiografie succesul ei a fost uriaș. [...] O scriitoare cu darul povestirii, dar și cu un excelent instinct artistic. La care putem adăuga un deosebit simț al observației. Ca prozatoare, Gertrude Stein a mai scris câteva cărți de bună factură stilistică și toate în registrul apropiat al non-ficțiunii.” (articolul *Americani la Paris: Gertrude Stein, Alice Toklas și Ernest Hemingway*). □ Liviu Antonesei povestește în *Poezii mei: Mallarmé și Char* care au fost experiențele sale de lectură legate de cei doi poeți ermetici. □ Mihai Fulger prezintă filmul *Periferic* al lui Bogdan George Apetri, reprezentant „demn de urmărit al Noului Cinema Românesc”, filmul fiind, după părerea comentatorului, „o reușită” (articolul *Un debut de referință*). □ Despre viața și opera pictorului român Theodor Aman, scrie un amplu articol în spațiul a două pagini de revistă Adrian-Silvan Ionescu (articolul *Theodor Aman, primul artist modern român*). □ Alexandru Petria readuce la lumină cazul lui Mircea Vulcănescu, mort în închisoare Aiud în 1952, unde fusese condamnat la 8 ani de temniță grea pentru „crimă de război” de regimul comunist; în urma torturilor, filozoful s-a îmbolnăvit de TBC (celor torturați li se arunca apă rece, ca să-și revină); articolul *În căutarea mormântului lui Mircea Vulcănescu* este scris pentru a-i face dreptate, în ipostază de victimă a comunismului; arheologii Gheorghe Petrov și Paul Scrobotă, voluntari de la Centrul de Investigare a Crimelor Comunismului din România (înființat de Marius Oprea, înlocuit cu Vladimir Tismăneanu) au identificat zona în care se află mormântul marelui filozof Mircea Vulcănescu, după o plăcuță metalică care a fost agățată la gâtul lui: „Este vorba de o parcelă situată în zona numită Râpa Robilor, din apropierea Penitenciarului Aiud.”

● [„Adevărul literar și artistic”, nr. 16-30 aprilie/ 2011] lipsesc din fondul Bibliotecii Academiei.

14 aprilie, joi

• [„Cultura”, nr. 14 (319)] Cu „simpatie intelectuală” (cuvintele îi aparțin autorului articolului), C. Stănescu face stop-cadru asupra polemicii pe care o duce Magda Ursache în *Contemporanul* contra prostituției literare și, mai ales, a pirateriei editoriale, ambele fiind legate strâns între ele, deoarece ofensiva veleitarilor și impostorilor (cu obsesia autorlăcului și a publicării pe spezele proprii) a ajuns de neoprit, în timp ce maculatura editorială este promovată deșănțat la televiziunile comerciale, contra cost; tot din *Contemporanul* nr. 2/ 2011, C. Stănescu scoate în avanscenă articolul Danei Duma, *Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu*, în care este discutat lungmetrajul lui Andrei Ujică despre dictatorul român. (articolul *Babelul editorial*) □ Claude Karnoouh este prezent cu un lung extras din Postfața (2007) volumului *Inventarea poporului-națiune. Letopiseș al României și al Europei Orientale 1973-2007*, în traducerea din franceză a Teodorei Dumitru, volum în curs de apariție la Editura Idea Design & Print; în postură de analist politic și istoric, Claude Karnoouh semnează articolul cu titlul *Aceeași Mărie, cu altă pălărie (I). România - între comunism și democrație originală*. □ Dan Sociu, cu cel de-al treilea volum de poezie *Pavor nocturn* (CR, 2011), stârnește apetitul de lectură și comentariu al lui Alex Goldiș, care remarcă în introducere că volumul anterior *Cântece excesive* a avut mai mult succes și a fost mai consistent, iar între acesta și cel actual s-au scurs mult și bine șase ani, dar surpriza este că volumul de față reprezintă o reluare a „miezului dur valoric” din precedentul, adică din *Cântece excesive*; totuși, comentează criticul clujean: „Talentul ieșit din comun de a face din fiecare poem o poveste revelatoare pentru propria biografie, știința construcției în relief și a decupajului percutant [...] sunt înlocuite, în *Cu gura uscată de ură*, de o excelentă tehnică a contragerii. Scenarii întregi din poemele anterioare sunt reduse, acum, la câte o sintagmă fulgurantă - să nu ne temem să-i zicem chiar «metaforă», «figură de stil» - care departe de a falsifica autenticitatea à la Sociu, o radicalizează.” și, la final, după producerea diferitelor argumente textuale, concluzionează că „jumătatea de volum din *Pavor nocturn* nu reprezintă nici măcar jumătate din sperata reîntoarcere a lui Dan Sociu la poezie.” □ Mihai Iovănel discută, în *Prophetul românismului și «putrejunea» iudaică. Nicolae Iorga și Mihail Sebastian*, un subiect sensibil și anume antisemitismul istoricului N. Iorga, argumentat cu documentele și articolele din presa vremii, dar se pare că „antisemitismul nu este unica specie a rasismului lui N. Iorga, din moment ce marele învățat pare să împărtășească axiologia rasială a secolului XIX, distingând între «rasele nobile» și «semințiile coloniale» («galbenii și negrii»)”; Mihai Iovănel menționează că articolul de față face parte dintr-un studiu despre Mihail Sebastian (se face referire la monografia ideologică *Evreul improbabil - Mihail Sebastian*, CR, 2012) □ Un parcurs exhaustiv printre cărțile de poezie ale Martei Petreu face George Neagoe, în partea introductivă a articolului *Cântece de revolte, de dragoste și moarte*, reperele lirice ale poetei din generația echinoxiștilor fiind *Aduceți verbele, Dimineața tinerelor doamne* (1983), *Loc*

psihic (1991), *Poeme nerușinate* (1993), *Cartea mâniei* (1997), *Apocalipsa după Marta* (1999), *Falanga* (2001) și *Scara lui Iacob* (2006); George Neagoe lărgeste analiza incluzând ultima reeditare *Apocalipsa după Marta* (Polirom, 2011), dar nu înainte de a preciza care sunt „treptele poeziei” poetei cercetate: „Stilistic, Marta Petreu preferă structurile ternare și detaliile acumulate pe un ax central. Printre notele care o individualizează se află și prezența constantă a interjecției «oho», cu rolul de a evidenția blocarea într-un set de ipostaze și confirmarea unor abilități oraculare. Important de menționat și că imaginile dețin o pondere scăzută.”, iar „tipologic vorbind” Marta Petreu intră în categoria „misticilor”. □ Ideile critice ale lui E. Lovinescu constituie subiectul amplu dezbătut al articolului lui Al. Cistelean, *E. Lovinescu - conceptele de critică și istorie literară*, din care selectăm câteva „nuclee epice” caracterizatoare pentru destinul criticului de la revista «*Sburătorul*»; mai întâi că el însuși nu s-a considerat istoric literar, ci a afirmat despre sine că este critic «atât și nimic mai mult»; critica este pentru Lovinescu a «zecea muză» («și ultima»), având deci o condiție artistică, la fel cu celelalte genuri literare; scrie Al. Cistelean: „critica literară e, peste toate, atentă la individualitatea operelor și stăruie asupra acesteia, încercând să prindă unicitatea ei irepetabilă. [...] Critica are în sarcină discernerea imediată a valorilor, mișcându-se, cu riscul de a greși, pe nisipurile mișcătoare ale zilei.”; iar sarcina istoricului literar se dovedește a fi cea de „relaționare a operei” de așezare „în contextul ei genezic, fie el cât de ocult sau ocultat”; Lovinescu însuși și-a numit propria critică «impresionism» (Alexandru George propunând cu mai multă îndreptățire termenul «intuiționism»), care impresionism presupune un anumit „relativism estetic”, dar, una peste alta, el este o metodă critică. □ Constantin Coroiu se întreabă dacă Emil Cioran ar fi putut să spună despre sine, cum a făcut-o Constantin Noica, că el nu are biografie, ci numai bibliografii și îndreaptă asupra filosofului „disperării” câteva puncte de vedere pentru a-i deconstrui personalitatea, precum portretul lui François Bott, eseul lui Patrice Bollon, textul lui Louis Nucera, chiar și epistolarul filosofului, dar recunoaște, de pildă, că „epistolarul nu ne relevă esențialmente un alt Cioran față de cel pe care-l știm în primul rând din opera sa, dar și din literatura confesivă”; pune în circulație chiar și o anecdotă, poate apocrifă, despre relația dintre Cioran și Ionescu: „Ionescu vorbea la telefon chiar și de 12 ori pe zi cu Cioran, pentru ca, în starea sa depresivă, să capete mângâiere și încurajare. De la Cioran! Trebuie să fi fost un scheci apocrif al lui Ionescu.” (articolul *Rememorări la Centenarul Cioran II*) □ Rodica Grigore încearcă să-i familiarizeze pe cititorii români cu opera lui Yasunari Kawabata, cel dintâi laureat japonez al Premiului Nobel pentru Literatură, cu atenția centrată pe *Vechiul oraș imperial* (Humanitas Fiction, 2009, traducere și note de Anca Focșeneanu) (articolul *Flori și frumusețe în orașul chimonourilor*. □ Rubrica „cultura ideilor”, cuprinde o întoarcere spre viața și opera gânditorului René Guénon, care este considerat întemeietorul Școlii tradiționaliste sau perenialiste în gândirea occidentală și a exercitat o influență considerabilă „scriind o operă vastă

și atrăgând atenția Occidentului asupra necesității de a trăi, ca pe o experiență personală, revelația divinului”, scrie, în *Actualitatea lui René Guénon*, Simona-Grazia Dima.

● **[„Dilema veche”, nr. 373]** „Care-i faza cu poezia lui Sorin Gherguț?” se nedumerește Marius Chivu în *Metafizică plină de umor*, pe marginea volumului de poezii *Orice (uverturi & reziduuri)* (Ed. Pandora M, 2011), neuitând să-și înceapă cronică literară cu un detaliu biografic (asemănător cumva și evoluției lirice a lui Ion Mureșan), și anume că i-au trebuit lui Sorin Gherguț treisprezece ani ca să-și publice acest al doilea volum de versuri, interval în care poezia s-a nu a „bălit” deloc, căci „a păstrat suficiente teme, motive, referințe și mărci retorice, precum și umorul, încât să rămână perfect recognoscibilă, cu toate astea acum se prezintă într-o formă și într-un limbaj mai rafinate, cu un fond evident mai personal și, aș spune, chiar dramatic, iar umorul e ceva mai subtil.” □ Claudiu Constantinescu, în cadrul rubricii „pe de altă carte”, menționează traducerea lui Andrei Ionescu din literatura spaniolă a lui Javier Marías, *Chipul tău, mâine. Dans și vis* (Polirom, 2011, colecția Biblioteca Polirom), acest roman fiind a doua parte a unei trilogii pe care scriitorul spaniol a construit-o în jurul protagonistului Jaime Deza (un specialist în interpretarea gesturilor și cuvintelor altora); Javier Marías este un scriitor suficient de important pentru a fi primit în Academia Regală Spaniolă. □ La rubrica permanentă „cultura pe sticlă”, Cezar Paul Bădescu aduce în discuție problema infecțiilor intraspitalicești, rememorând o întâmplare personală: „Acum 13 ani îmi scoteam fiul din maternitatea Polizu plin de bube purulente. Se născuse în urmă cu doar două zile. Pe fișa de externare n-a fost consemnat nimic în neregulă iar, când am întrebat medicii, mi s-a spus că bubele au apărut de la căldură. De-abia apoi un pediatru, la care m-am dus cu copilul, m-a lămurit că era vorba de un streptococ luat din spital. Că nu trecuseră asta pe fișa de externare ca să nu intre unitatea în carantină și să nu fie închise secțiile cu probleme.”

15 aprilie, vineri

● **[„România literară”, nr.15]** Editorialul lui Nicolae Manolescu prezintă ezitățile lui Lucas Cranach cel Bătrân între respectarea canonului și inovarea portretelor (în special, cele feminine) (articolul *Sacru și profan*). □ Ioana Pârvulescu (articolul *Lui Leo, magister ludi, in memoriam*) și Marina Constantinescu (articolul *Păunii*) îi dedică criticului de film Alex Leo Șerban două evocări amicale, *in memoriam*. □ Din serialul dedicat „revistelor literare – azi”, este publicat articolul *Acoperirea în text*, semnat de Nicolae Prelipceanu, care explică, cum știe el mai bine, de ce un proaspăt numit director de revistă (cum a fost el-însuși numit la *Viața românească* în urmă cu cinci ani) nu poate avea chiar de la început un program cultural clar definit. □ Scriind partea a doua din *Brave old world* (2), o continuare la *Istoria secolului al XX-lea* a lui Tony Judt, Mircea Mihăieș atrage atenția că există pericolul de a transforma secolul al

douăzecilea într-un relicvar, „un depozit fără utilitate precisă”. □ Recenzia cu titlul *Creditarea realismului socialist* prezintă, nesemnat, volumul IV din cercetarea Anei Selejan, *Literatura în totalitarism 1955-1956* (CR, Buc., 2010), „cu un conținut [...] palpitant”. Raluca Dună dezbate meritele antologiei Komartin-Vancu, *Cele mai frumoase poeme din 2010* (Ed. Tracus Arte, Buc., 2011), după o declarație incipit *a contrario*: „Nu îmi plac antologiile. Și nici antologatorii. Dar antologiile sunt utile, oferă o imagine panoramică unui public mai mult sau mai puțin avizat.” Cronica lui Cosmin Ciotloș cuprinde comentariul volumului *FEM* (C.R., Buc., 2011) al Magdei Cârneli: „Prin FEM, Magda Cârneli revine asupra fâgăduinței din *Hipermateria*. Iși regândește sensibilitatea cu intenția de a-și regândi opera. De a-i oferi, acesteia din urmă, un nou început.” (articolul *Imagini puternice*) □ Gheorghe Grigurcu ocupă ipostaza de poet cu treisprezece poeme publicate în pagina de poezie. Alături, este publicat Liviu Georgescu cu poemul săptămânii, *Podul*. □ Sorin Lavric surprinde, în *Istoria dramatică a prezentului. Aventurierii politicii românești* (Ed. M.L.R., București, 2010; prefață de Ovidiu Pecican) de Nicolae Breban, „un bilanț de conștiința făcut de un om care a obosit să ocolească adevărurile delicate, alegând să le spună sub pavăza ficțiunii.” □ Al. Cistelean încearcă să nuanțeze și să demonteze reproșurile aduse cărții lui Ion Pop, *Poezia unei generații* (prima ediție 1973) de către Al. Dobrescu, Ion Marcoș, Mirela Roznoveanu, Petru Poantă, în amplul articol *Poezia unei generații, azi*. □ Într-un studiu amplu, Al. Cistelean reevaluează cartea din 1973 despre generația 60 a lui Ion Pop, *Poezia unei generații*, repunând în discuție modul just sau injust al observațiilor critice făcute la momentul apariției și notând că „lupta cu inerția” (formulare preluată de Ion Pop de la Labiș și care a devenit deviza generației) însemna „o luptă cu tematismul și clișeistica deceniului șase”, fiindcă „generația 60 e ultima generație norocoasă din literatura noastră (și social și literar norocoasă); măcar în sensul că a trebuit «să lupte» (firește, pe atunci era un sentiment adevărat, saturat), pe frontul literar, cu o literatură moartă de la sine și prin sine – cea proletcultistă. N-a avut, practic, de înfruntat hegemonia unei alte poetici autentice; s-a bătut doar cu clișeistica de partid, de uzină și ogor.” (articolul *Poezia unei generații, azi*). □ Paul Aretzu realizează un interviu cu Gheorghe Grigurcu cu titlul „*A scrie înseamnă o provocare, o mânășă aruncată vieții*” din care extragem câteva fragmente semnificative: „– *Sunteți adesea intransigent. Ce contează: moralitatea scriitorului sau moralitatea scrisului? Valoarea scrisului îl poate absolve pe scriitor de o biografie jenantă?* – [...] Nu mă interesează (decât eventual sub raport biografic) dacă un autor era, de pildă, prieten cu un delincent sau a săvârșit o evaziune fiscală. Am în vedere oportunismul sau inculcat în materia creației, în pagina scrisă, ergo încălcarea ethosului specifică esteticului. [...] Marele Noica s-a pretat și el, în faza în care și-a însușit perspectiva puterii comuniste (a fost un rod izbutit al «reeducării»), la o atare operație: «mai presus de toate stă „isprava”. La judecata lumii, degeaba te prezinți cu 22 de milioane de caractere, dacă din ele nu a ieșit nicio ispravă». [...] Din

fericire, un M. Sadoveanu, un T. Arghezi, un G. Călinescu, un Camil Petrescu și-au terminat cea mai mare parte din operă înainte de perioada comunistă, rămânând stâlpi de susținere ai literelor românești. N-ar putea fi eliminați nici M. Beniuc, E. Jebeleanu, Petru Dumitriu, Marin Preda, Eugen Barbu etc., în pofida pe cât de numeroaselor, pe atât de oneroaselor lor cedări, fără ca, în ochii mei cel puțin, vreunul din ei să merite a stat cot la cot cu marii interbelici. [...] E bine că în ultimii ani n-am mai întâlnit aprecieri la adresa autorului *Moromeților* de tipul «un mare caracter», «o conștiință exemplară». Geo Bogza și E. Jebeleanu au intrat într-o umbră deasă care dizolvă în chip salutar gloria mult prea dilatată de care au avut parte. După cum către figura lui Nichita Stănescu se îndreaptă tot mai des semne de întrebare.” □ La „cronica edițiilor”, Răzvan Voncu elogiază ediția critică a lui Dimitrie Vatamaniuc legată de articolele social-politice ale lui Ioan Slavici, publicate la Fundația Națională pentru Știință și Artă, Academia Română, 2010, în volumul *Opere IX*, constatând că este un eveniment similar cu cel care a constat în dezvăluirea postumelor eminesciene depuse de Maiorescu la Academie în 1902, căci actuala ediție critică Ioan Slavici „contrazice, în primul rând, imaginea de «scriitor poporan», aflată în uz și azi, și care, în al doilea rând, ne obligă să revizuim eticheta de *trădător*”, meritele editorului Dimitrie Vatamaniuc fiind nu puține căci „cunoașterea epocii, a ideilor și instituțiilor i-a permis să organizeze ediția publicisticii politice a lui Slavici în capitole care reflectă fidel structura gândirii acestuia.” (articolul *Un nou Slavici apărut*). □ Horia Gârbea continuă să răspundă la poșta redacției în *Bocanci de firmă și copaci pribegi*, tăind în carne vie în textele versificate ale unor elevi, date drept poezie de profesori nedibaci. □ Alături, pe aceeași pagină, Rodica Zafiu explică la „păcatele limbii” *Formule de salut* din limba română, marea lor varietate și semnificație ierarhizantă, așa cum apar în filmele românești din ultimii ani, dar cu stop-cadru asupra filmului lui Corneliu Porumboiu *Politișt, adjectiv* (2009) „care pune cu umor și inteligență în discuție nu numai sistemul juridic și legea morală, dar și normarea limbii”. □ Gabriel Dimisianu se oprește asupra ediției în zece volume care reunesc scrierile lui Pavel Chihaia, reprezentant al generației pierdute a războiului, *Opera Omnia*, în îngrijirea lui Ioan Popișteanu, la editura constantineană Ex Ponto. □ Surprinzător, Rodica Binder comentează cele 25 de articole ale lui Cioran, publicate în Germania sub titlul *Despre Germania*, la Editura Suhrkamp, pe care filozoful disperării le-a scris între 1931-1937, notând: „Doar cei nefamiliarizați cu scrierile lui Cioran se pot aștepta să regăsească în articolele scrise între 1931 și 1937 o cronică a evenimentelor politice sau o adeziune explicită, declarativ programatică la legionarism, la ideologia extremei drepte.” (articolul *Pata brună de pe vesta albă. Cioran – „Despre Germania”*) □ Sunt prezentați selectiv și traduși de George Volceanov șase poeți maghiari contemporani, incluși în antologia *11 poeți maghiari contemporani* în curs de apariție la Editura Paralela 45: Petri György, Tolnai Ottó, Rác Péter, Bogdán László, Demény Péter, L. Simon László. □ Este semnalată, nesemnlat, *Ultima*

operă în limba română a lui Cioran, și anume Breviarul celor învinși tradusă în franceză cu ocazia centenarului filozofului născut la Rășinari (8.04.1911), lucrare descoperită după moartea lui și pe care autorul o dorea distrusă, deoarece „e rușinos de lirică și francamente demodată ca ton”. □ Sub semnătura „Cronicar” ni se atrage atenția, pe ultima pagină, asupra faptului că există oameni de afaceri care îndrăgesc sincer cultura (română) și care fac acte de mecenat: este vorba de omul de afaceri George Brăiloiu care a achiziționat pentru suma de 406 000 euro (și licitând împotriva altor 30 de competitori) manuscrisele găsite ale lui Emil Cioran pe care, apoi, le-a donat statului român (articolul *Întoarcerea mecenatului?*).

20 aprilie, miercuri

• [„*Dilema veche*”, nr. 374] Andrei Pleșu realizează, în editorialul *Leo*, o evocare a criticului de film și prozatorului Alex. Leo Șerban (trecut și el pe tărâmul umbrelor), un portret amical, discret și omagial: „Avea talentul rar al frondei fără stridență, al agresiunii politicoase, al subminării regulilor, fără urmă de grosolanie. Totul, în alcătuirea lui Leo, era de ordinul excepției, al neconformității. Dar nu știa să fie nici înfumurat, nici indiscret, nici trivial.” □ Chiar și Mircea Vasilescu se desprinde de tematica politică pentru a aduce cuvenitul omagiu colegului (de la *Dilema veche*) dispărut pretimpuriu, încercând să lărgască și să completeze sintagma „critic de film” în care a fost încadrat de mulți: „Dar Leo nu era doar critic de film și, în general, nu era «ceva anume»: dădea pe-afară din orice clasificare, îi era strâmt veștmântul oricărei categorii și scăpa, zâmbind, din corsetul oricărei definiții.” (articolul *a.l.ș., firescul de ieri*) □ Dosarul *Dilemei* cuprinde „*Noi + România = Love?*”, iar Argumentul cu titlul *România pe masa de disecție* și semnat de Ana Maria Sandu care propune o discuție „cu sinceritate, cu cinism și [...] cu ironie” despre „țărișoara noastră” dragă. Selectăm câteva opinii. □ Plecat într-o vizită literară în SUA, scriitorul Lucian Dan Teodorovici se vede nevoit să dea o definiție a „patriotismului” în contrapunct cu patriotismul „manipulat” al americanilor, privit, până la un punct, cu superioritate. (articolul *O patrie cât un balon*) □ Ioana Nicolae relatează descoperirea cuvântului „patrie” prin ochii propriului copil în confruntare cu un abecedar, când în toamna lui 2009 au locuit timp de șase luni la Berlin. (articolul *Patriotismul de abecedar*) Alexandru Vakulovski privește chestiunea din punctul de vedere al unui moldovean: „Patria mea e România. Așa cum e și pentru alte milioane de basarabeni. Așa cum scrie pe sute de ziduri – Moldova e România. Cât despre state – nu există așa stat. Statul nu suntem noi – asta se vede și în Moldova și în România. Nu doar se vede, dar se și simte. Statul de care ținem noi nu există și nu cred că va exista vreodată. Dar asta nu mă împiedică să-l iubesc.” (articolul *Trei pașapoarte pentru Patria mea*) □ Romancierul Radu Pavel Gheo pune punctul pe I, arătând cum România este țara din care românii pleacă, ceea ce este un act de curaj disperat pentru că nu este ușor să pleci de acasă, iar cei rămași acasă ori întorși în țară sunt „niște

aventurierii". (articolul *FAQ: de ce să emigrezi din România?*) □ În memoria lui Alex Leo Șerban, care a făcut parte din redacția Dilemei timp de 16 ani, sunt republicate două texte mai vechi: *Împupătorismul* (*Dilema veche*, nr. 81/ 5 august 2005) și *Răspunsuri la chestionarul lui Proust* (*Dilema veche* nr. 76/ 1 iulie 2006) □ Cunosător al literaturii underground și *anti-establishment*, din care dă și câteva exemple edificatoare: Dragoș Bucurenci, *RealK*, 2004; Vera Ion *Weekend cu mama. ControlAltDelete*, 2009; Radu Paraschivescu, *Balul fantomelor*, 2000; Andrei Ruse, *Dilăr pentru o zi*, 2011; Alexandru Vakulovski, *Pizdeț*, Aula, 2002; toate aceste cărți având acțiunea plasată în mediile consumatorilor de droguri, Marius Chivu scoate în prim plan un alt roman de Alexandru Vakulovski, *157 de trepte spre iad sau Salvați-mă la Roșia Montană* (Ed. Cartier, 2010), verdictul fiind nemilos: „Nu mi-e clar deloc ce a vrut Alexandru Vakulovski cu acest roman – în afară de a scrie despre cauza pierdută a Roșiei Montane apelând la fantome – și cu atât mai puțin care e ideea lui de literatură. Temerea mea e că a scris o carte despre ce nu cunoaște și în care a băgat de toate, de-a valma, cum i-a venit: și fantastic (eresuri populare), și satiră, și pornografie (placată cu ceva blasfemie), și politică (apar Gelu Voican Voiculescu, Băsescu, Gabriel Resources) într-o combinație indigestă narativ, atunci când nu frizează penibilul. Melodramatic, vag social, cu acțiune porno-horror-fantastică, scris rău (pe alocuri romanul seamănă cu o traducere chinuită) de un autor care se ia foarte în serios, lipsit de imaginație și de cea mai mică fărâmă de umor, superficial dpdv narativ, străveziu și frivol în semnificații, *157 de trepte spre iad* face un deserviciu (literar) Roșiei Montane.” (articolul *Salvați-vă de Roșia Montană!*) □ Claudiu Constantinescu semnalează, într-o succintă recenzie, traducerea unui roman de Alberto Moravia, *Cei doi prieteni* (Ed. ART, 2011, traducere din limba italiană și prefață de Gabriela Lungu). □ Este preluat un dialog dintre Norman Manea cu scriitorul britanic Paul Bailey, un eveniment inițiat de ICR Londra și moderat de scriitoarea Elaine Feinstein, la Londra, cu titlul «*Percep subiectul Holocaustului în literatură cu reticență*» (traducerea dialogului îi aparține lui Cludiei Toia). □ Dan C. Mihăilescu alcătuiește o relatare a participării sale la colocviul organizat de Secția de critică a Asociației Scriitorilor din București, tema fiind «critica de întâmpinare», iar moderatorul Horia Gârbea. (articolul *Critica de întâmpinare: slugă sau stăpân?*)

● [**„Observator cultural”, nr. 313 (571)**] În urma unui sondaj de opinie realizat de Fundația Soros în 86 de școli din țară pe un eșantion de 5861 de elevi, reiese că elevul român este „rasist și dornic de dictatură”; iar editorialul lui Carmen Mușat, *Viitor de aur...?!*, încearcă să afle rădăcinile răului: „E trist că atât de mulți adolescenți gândesc așa, dar și mai trist este că mulți dintre noi nu înțeleg că de această stare de fapt suntem cu toții vinovați: părinți, profesori, jurnaliști, politicieni, oameni din mass-media și, nu în ultimul rând, formatori de opinie.” □ Dan Țăranu relatează într-un *Jurnal de colocviu* despre Colocviul Național Universitar de Literatură Română Contemporană, ediția a VII-a, Brașov,

aprilie 2011 la care au participat Eugen Negrici, Cornel Ungureanu, Al. Mușina, Caius Dobrescu, Andrei Bodiu, Andrei Terian, Mircea A. Diaconu, Ioan Simuț, Adriana Bărbat, Vasile Spiridon, George Neagoe, Daniela Petroșel. □ Daniel Cristea-Enache continuă investigația serială, partea a doua, despre *Poemul inectivă și alte poeme* (Ed. Litera/ Jurnalul Național, București, 2010, prefată de Paul Cernat, cronologia și referințe critice de Teodora Dumitru), creionând portretul scriitorului la tinerețe. (articolul *Tânărul Geo Bogza – II*) □ Paul Cernat comentează însuflețit și vivace „narațiunea labirintică, plină de oglinzi deformate” din volumul *Dulcea călătorie a tristului elefant* (C.R., București, 2011) de Diana Adamek, mai cunoscută în ipostaza de „comparatist, eseist și critic literar, deși publicase în urma cu vreo doi ani un roman (*Pădurea matusii Clematis*) la o editură clujeană fără vizibilitate.”; iar despre romanul recent comentatorul notează: „[...] *Dulcea poveste a tristului elefant* e mai mult decât un rafinat experiment evazionist-livresc; e o fastuoasă Poveste grefată, parabolic, pe o meditație despre artă și iluzie, despre călătorie și predestinare. [...] Nimic neglijent, nimic lăbărat sau prolix. Chiar dacă textul este compus în oglindă - și în palimpsest – cu *Călătoria elefantului* de José Saramago, al cărui scriptor apare, la un moment dat, invocat drept «țintă» a călătoriei din romanul autoarei noastre [...]” □ Dana Pîrvan-Jenaru examinează „cărți de Nobel”, în articolul *Oameni deasupra Istoriei*, aici punând lumina reflectorului asupra romanului *Steaua rătăcitoare* (Univers, 2009; traducere din franceză de Anca Popescu) a lui J.M.G. Le Clézio. □ un cristian îi ia un interviu lui m. duțescu, arhitect de meserie și „scriitor mai mult din întâmplare, dar nu întâmplător”: „– *Ai deja trei premii. Premiul pentru debut al Cărții Românești, Premiul «Justin Panța» și Premiul Eminescu. Cât contează?* – Eu sunt mulțumit că la sfârșitul anului trecut am scăpat de rate. De ipotecă, mai exact, pentru că eram apăsător de perspectiva că, timp de 30 de ani am să dau rate la bancă [...] Premiile sunt bune, dar, glumind un pic [...] sunt bune doar pentru bani, că, altfel, nu-ți folosesc la nimic. Desigur, sunt mândru și onorat că le-am primit; sunt unii poeți pe care îi admir și care au primit aceleași premii înaintea mea, iar numele meu alături de ei e confirmarea că cele 30-40 de poeme pe care le-am scris au sens și dincolo de creierul meu [...]” □ La rubrica „lecturi în vremuri de austeritate”, Cristina Manole adastă asupra câtorva apariții din spațiul cultural românesc și anume: antologia de texte și mărturii dedicată cărților și primelor lecturi, alcătuită de Liviu Papadima, *Care-i faza cu cititul?* (Ed. Arthur, Grupul Editorial Art, 2010); *Unde sunt manierele de altădată?* (Ed. MondoRo, 2010) de Antoaneta Tănăsescu; memoriile lui Nicolae Gheran, *Arta de a fi păgubaș. Oameni și javre* (Biblioteca Bucureștilor, 2010); cartea de non-ficțiune despre una dintre victimele regimului comunist din România, carte aflată la a doua ediție, *Cazul Nichita Dumitru* (Ed. Curtea Veche, 2010) de Doina Jela. □ Un text eseu cu valențe memorialistice, publicat în *Nouvelle Revue Française*, în 2006, și parte din volumul *Le gai Ecclésiaste* (Seuil, 2007), este republicat în traducerea din franceză a autorului, Andrei Vieru, și îl povestește pe

Cioran, deconstruind în privința lui anumite prejudecăți (articolul *Arta cuvintelor și primejdiile stilului*). □ Bogdan Coșa scrie despre „ultima generație de creație în literatura română” douămiismul, în care îi încadrează pe Marius Ianuș, Ionuț Chiva, Adrian Șchiop, Domnica Drumea, Ruxandra Novac și alții dintre cei care au publicat cel mai frecvent în cele opt numere ale revistei *Fracturi*, de unde și denumirea de *fracturism* pentru această generație (articolul *Cazul 2000 sau ultima generație de creație în literatura română*). □ Un articol evocator și omagial scrie Alexandru Matei despre dispariția prematură a criticului de film Alex. Leo Șerban (articolul *Alex. Leo Șerban, de fapt*).

21 aprilie, joi

- [„Cultura”, nr. 15 (320)] La solicitarea Vioricăi Oancea, redacția revistei publică un amplu eseu scris de Mihai Botez, fratele Vioricăi Oancea, despre Andrei D. Saharov „unul dintre primii ce au îndrăznit să critice dinăuntru și public, sistemul sovietic” și, de fapt, primul îndreptățit să fie numit disident. (articolul *Andrei D. Saharov, contemporanul nostru*) □ Al. Cistelean părăsește pentru moment cronica literară și încearcă să dovedească, la „cultura ideilor”, că există o conștiință socială, paradoxal numită „o conștiință inconștientă” ce poate fi regăsită în infamul call-center, fiindcă „în conversația sa heracliteană cu operatorii call-center-ului, socialul se privește în oglindă și se nerecunoaște în realitatea sa...”. (articolul *Call-center. Metafizică și deconstrucție în practică*) □ Claude Karnoouh urmează demonstrația începută într-un număr anterior despre realitățile postdecembriste din România în *Aceeași Mărie, cu altă pălărie (II)*. □ Redacția reia un dialog al lui Mihai Iovănel cu Alex. Leo Șerban, publicat anterior în *Cultura* aprilie 2010, criticul de film fiind trecut deja la cele veșnice și căruia i se dedică o pagină specială la „cultura cinema” cu titlul *In memoriam Alex. Leo Șerban* (28 iunie 1959-8 aprilie 2011). Din acest dialog extragem câteva fragmente semnificative din răspunsurile date de respondent: „În ce mă privește sunt calm, pentru că am renunțat la jurnalism fără regrete. Paradoxul este că ceea ce am făcut eu, toți anii ăștia - de când am început să scriu la *Dilema (veche)* și toate celelalte...prea multe! - a fost un fel de «proto-blogăreală», pentru că a m scris (mai întotdeauna) numai ce am vrut, dintr-un punct de vedere ostentativ personal.”; „3 ponturi pentru un critic de cinema. 1. Să uite de cronica pe care trebuie s-o scrie când începe filmul; 2. Să nu-și ia notițe într-un carnețel: dacă unele chestii îți ies din cap e pentru că nu erau destul de importante să rămână acolo; 3. Să-ncerce să nu povestească acțiunea în mai mult de două fraze.” □ Romanul istoric *Viața începe vineri* (Humanitas, 2009) al Ioanei Pârvulescu constituie obiectul analizei structurale a Simonei Necula în articolul *Sfârșit de veac în București* din comentariul căreia ne atrag atenția sintagme ale structuralismului barthesian precum „seducția cititorului”, „discursul îndrăgostit” sau cu referire la spusele lui Lyotard „Postmodernul pe înțelesul copiilor”. □ Din partea a treia a articolului *Rememorări la Centenarul lui Cioran (III)*, semnat de Constantin

Coroiu, reținem câteva din opiniile despre schimbările istorice, antologate și apreciate de autorul articolului precum aceea dezvăluind un Cioran conectat la contemporaneitate, „la istoria în act”: „În perioadele de criză pot fi observate foarte bine laturile negative ale democrației.”; „Nu există salvare pentru civilizația care nu mai crede în ea însăși. Îmi îngăduiți să fac o profeție? Peste cincizeci de ani, Notre-Dame va fi o moschee.”; „Libertatea nelimitată, deșănțată pe care o savurează cei din Occident este, pe termen lung, dăunătoare și chiar periculoasă. Libertatea are o valoare pozitivă numai în măsura în care există prejudecăți care o îngrădesc. Însă în momentul în care prejudecățile sunt înlăturate, instinctul de conservare este distrus și te cuprinde amețeala.” (cugetare din 1973, înainte cu doi ani cu actul de la Helsinki). □ Al. Cistelean ia în colimatorul criticii pe Victor Felea, din categoria poeților-critici, despre care zice chiar din partea introductivă a articolului *Critica lui Victor Felea*: „a urmărit cu devoțiune evoluția poeziei postbelice (în special pe cea din intervalul 1960-1980), deținând cronica de gen atât în revista *Steaua*, cât și în *Tribuna* (alternativ). Critica sa e, în genere, blândă, generoasă, comprehensivă, cu rare de tot observații «negative».” □ N. Breban publică un lung articol de apărare și justificare în fața acuzației și atacurilor că ar fi un scriitor care a colaborat cu Securitatea în vremea odiosului: „A, se spune că am «turnat» verbal bineînțeles și am dat «informații» despre Goma, Tudoran, Eugen Ionescu și Monica Lovinescu? Probabil că am vorbit despre aceste persoane publice când eram șicanat sau asaltat la telefon de Pleșiță (pe care l-am întâlnit de două ori în clădirea ministerului unde funcționa și o dată în curtea Uniunii Scriitorilor, când l-am rugat să-l elibereze pe criticul I. Negoïtescu, arestat de două zile!) sau de alți ofițeri de poliție, mai ales la unele întoarceri sau plecări în străinătate, cum li se întâmpla nu puținor colegi de-ai mei.” (articolul *Trimis în fața justiției*) □ Rodica Grigore îl introduce pe cititorul român în universul romanului *Blândețea nopții* (Polirom, 2009; traducere de Mircea Ivănescu, postfață de Mihaela Anghelescu Irimia), un roman publicat de autorul *Marelui Gastby* în 1934 și care „a suscit rapid numeroase controverse, întreținute, în parte, și de cele două mari versiuni ale cărții”, „carte plină de trimiteri la însăși situația lui Scott Fitzgerald și a soției sale, Zelda, mereu internată în diverse clinici psihiatrice, dar și de aluzii la noile realități ale lumii americane lovite de Marea Criză sub semnul cărora a stat începutul anilor 30.” (articolul *Cealaltă față a paradisului*) □ O altă carte străină, prezentată publicului român de către Dana Pârvan-Jenaru, este *Călătorie prin Portugalia* (Polirom, 2011, traducere din limba portugheză și note de Mirela Stănciulescu) de José Saramago (articolul *Călătorul Saramago*) □ Nicolae Constantinescu elogiază publicarea culegerii lui Ludwig Adolf Staufe *Basmе populare din Bucovina. O colecție inedită* (Saeculum I.O., București, 2010), „este vorba [...] de o ediție bilingvă, cuprinzând, în secțiune I, versiunea în limba română a basmelor puse pe hârtie, în urmă cu mai mult de un secol și jumătate, de Ludwig Adolf Staufe, traduse cu cea mai mare grijă pentru nuanță de Viorica Nișcov, iar în secțiunea a doua, versiunile germane ale textelor

transcrise cu meticulozitate nemțească de Helga Stein, care indică precis poziția fiecărei narațiuni în manuscrisul lui Staufe, identificat în Biblioteca Națională Austriacă din Viena sub cota 13571.” (articolul *Basme românești într-o ediție de calitate nemțească*)

22 aprilie, vineri

● **[„România literară”, nr. 16]** Numărul lansează cu litere de-o șchioapă declarația publică a poetului Ioan Es. Pop de colaborare cu Securitatea comunistă, deși nu ocupa funcții care să pretindă o asemenea dezvăluire ce ar fi putut, totuși, rămâne ascunsă. Editorialul lui Nicolae Manolescu pune în dezbatere și în comparație trei cazuri distincte de scriitori care au avut de-a face cu delațiunea confrăților: Nicolae Breban, Ioan Groșan și Ioan Es. Pop, față de ultimul, zice editorialistul „îmi exprim aici toată admirația mea” (articolul *Cum ne asumăm trecutul*) □ Poemul săptămânii este reprezentat de *Vremea nisipurilor* a lui George Vulturescu. □ Gelu Dorian vorbește despre inflația de reviste literare din România în *Țara celor mai multe reviste* din al cărui articol extragem câteva observații: „Înainte de 1989, în România, existau 17 reviste de cultură, toate subvenționate, nu pentru că s-ar fi dorit în mod special așa ceva, ci pentru simplul motiv că trebuiau supravegheate.”; „Paradoxul este însă destul de relevant: cu cât numărul revistelor literare este mai mare, iar spațiul de manifestare a scriitorului român mai larg, cu atât acesta este mai puțin cunoscut, deși promovarea pare a fi una inflaționistă. Prin urmare, nu numărul mare de reviste face cunoscut scriitorul, ci proasta lor calitate îndepărtează cititorul român de producțiile acestora.” □ Cu umor și o judecată echilibrată, Alex Ștefănescu aduce în discuție incapacitatea lui Horia-Roman Patapievici de a pătrunde specificul literaturii, de a trece deci de la filozofie și „condiția de lider de opinie” la poziția de critic literar unde rezultatul, demonstrează Alex Ștefănescu, este rizibil și neconcludent, aducând ca exemple interpretarea pe care o dă H.-R. Patapievici *Paradisului* lui Dante („o hipersferă” care nu spune nimic despre poemul dantesc) și sonetelor lui George Virgil Stoenescu, cu volumul *Ex*, poet „care iubește cu ardoare poezia, dar n-are parte de reciprocitate” și „ceea ce ne oferă autorul este nu poezie, ci un mausoleu al poeziei”, comentează Alex Ștefănescu – zeflemisind înțelegerea soteriologică și numerologică dată H.-R. Patapievici acestui volum de sonete (articolul *Exegeza numărului 600*) □ La rubrica „recenzii”, Luminița Corneanu face analiza romanului de debut al Adinei Rosetti, „un roman al lumii contemporane, scris cu o siguranță a tonului și o precizie a construcției epice demne de un scriitor demult consacrat”, *Deadline* (Editura Curtea Veche, București, 2010), în timp ce Gabriela Gheorghisor face o incisivă prezentare a cărții lui Felix Nicolau, *Pe mâna femeilor* (C.R., 2011), iar Radu Vancu delimitează antologia de poezie *Magia elementară. Poeme alese* (Dacia XXI, Cluj-Napoca) a lui Vasile Baghiu în felul următor: „Poemele reținute drept ilustrative pentru «magia elementară» a himerismului sunt, aproape fără excepție, ample, epice, rulând în versurile prozaizante profuziuni

de referințe geografice, germinând o euforie de globe-trotter post-whitmanian cu o fascinație pură precum a copiilor pentru exotismele *Atalsului geografic*.” □ Cosmin Ciotloș rezzonează, în cronica literară, cu „ideile radioactive” ale lui Ion Manolescu din volumul *Benzile desenate și canonul postmodern* (C.R., 2011) și pune pe tapet atât polemica dusă de acesta cu D. Cristea-Enache și Paul Cernat în privința canonului literar, cât și încercarea (discutabilă) de a integra BD-ul în canonul literar, iar portretul tânărului critic este surprins în următorii termeni: „Ion Manolescu e informat, logic, mobil, ludic, deschis, ingenios, elegant. Pe de altă parte, e un radical.” (articolul *Anii nouăzeci*) □ La pagina de poezie, ne întâmpină Emil Brumaru cu un regal de nouă poeme: *Sunt întrebat de îngeri: mai ai aripi?, De dezvoltat..., Îngerii noștri sunt mai deștepti..., Să intru-n măruntaiele cuvintelor, Cum ne pândește, de sub iederi moartea..., «Copac sfios», iubirea-ntruna crește..., Chiar lucrurile au altfel de umbre-acum..., O, Moartea Bună e ca o uitare..., Zmeul și Zmeura...* □ Este publicată scrisoarea-mărturisire a lui Ioan Es. Pop pe o pagină întreagă, cu titlul „*De acum încolo, te vei numi Marton*”. □ Ioan Holban desfoliază romanul-fluviu al lui Gheorghe Schwartz, un roman istoric cu trimiteri spre prezent, *Cei o sută*, format din opt cicluri narative la care romancierul s-a gândit încă din anii 80: *Anabasis* (1988), *Ecce homo* (1993), *Oul de aur* (1998), *Mâna albă* (2000), *Vara rece* (2004), *Axa lumii* (2005), *Culoarul templier* (2008) și *Secretul Florența* (Curtea Veche, 2010). □ Este publicat un lung fragment de proză din romanul *După Sodoma*, cu titlul *Un cetățean incomod* de Alexandru Ecovoiu. □ La rubrica „restituiri”, Nicolae Scurtu aduce *Întregiri la bibliografia lui Ion Vlasiu*, poet, prozator, jurnalist, memorialist (1908-1997), publicând câteva epistole din corespondența acestuia. □ Simona Vasilache scoate sensuri noi din lirica lui Ion Barbu, vorbind *Despre astâmpăr*, iar la „păcatele limbii”, Rodica Zafiu remarcă sintagma presă de monden, din ce în ce mai frecventă, etichetă menită să o diferențieze pe aceasta de presa de scandal sau de cancan, de presa tabloidă etc., făcând istoricul termenului „monden”, mai nobil și cuprinzând sensul admirativ „care aparține înaltei societăți, care ține de viața de lux și de petreceri a acestei societăți (articolul „*De monden*”). □ Gheorghe Grigurcu discută despre cartea lui Cassian Maria Spiridon, *Farmecul discret al dreptei cumpăniri* (Ed. Eikon, 2010) a cărei contribuție la cunoașterea trecutului literar o rezumă în felul următor: „în duhul prestigios al tradiției *Convorbirilor literare*, închină multe pagini personalităților de seamă ale literelor românești. Și nu e vorba de texte convenționale, de panegirice expediate, ci de rodul unor lecturi atente, cu creionul în mână.” □ La rubrica „prepeleac”, Constantin Țoiu scoate cu voluptate imagini din mahalalele vechiului București din vremea lui Nicolae Filimon (tableta *Mahalaua Scaunelor*). □ Angelo Mitchievici, la cronica filmului, pune „reflectorul” asupra cărții Danei Duma, *Benjamin Fondane, cineast* (Artprint, București, 2010): „Ce filme ar fi făcut Fondane? Experimentele filmice ale unor Buñuel, Man Ray, Dali etc îl includeau prin afinități și perspective și pe scriitorul român atras de explorarea unor noi posibilități de expresie, fascinat

de gama ineluctabilă de gesticulație a filmului mut. Excelenta carte a Danei Duma luminează nu doar cineastul și personajul cultural care a fost Benjamin Fondane, dar în clarobscur ne lasă să întrevădem ceva și din ceea ce ar fi putut deveni el într-o lume fără Auschwitz.” □ Scriitorul cretan Nikos Kazantakis este prezentat printr-o scurtă biobibliografie publicului român, un scriitor atașat ideilor de stânga, ca și prietenul său Panait Istrati, și cu opinii conflictuale îndrăznește față de autoritățile grecești, nominalizat de mai multe ori la Premiul Nobel, și publicat cu un amplu fragment din romanul *Ultima ispită a lui Hristos*, pe cale de apariție la Ed. Humanitas Fiction, în Colecția „Raftul Denisei”, în traducerea din neogreacă lui Ion Diaconescu.

27 aprilie, miercuri

• [„Dilema veche”, nr. 375] Este reamintit cazul unui plagiat săvârșit de Gheorghe Stanca, sub pseudonimul Ghenadi Strungar, prin cesionarea drepturilor de publicare către Editura Adevărul a două volume din *Memoriile* lui Lev Tolstoi, în 2008; dar opera plagiată aparține incontestabil traducătoarei Janosi Jeanina-Maria, cu pseudonimul Janina Ianoși, și a fost editată sub denumirea de *Jurnal* de Lev Tolstoi în două volume, în trei ediții începând cu anii 1975-1976, cu prefață și note de Ion Ianoși. (articolul *Cronica unui plagiat*) □ Cronica lui Marius Chivu reunește observații critice asupra cărții unui „nespecialist” în ale scriiturii, Florin Piersic jr., *Romantic Porno* (Humanitas, 2011), după ce recenzentul mărturisește că i-a apreciat debutul din *opere cumplite. volumul unu* (2009) pentru „dexteritatea [...] de a contura o adevărată tipologie contemporană căreia îi surprindea destul de bine limbajul prețios, pervertit sau de-a dreptul agramat (figuri din multinaționale și din lumea afacerilor, parveniți și tipi de bani gata sau din show-biz, plus bloggeri, manechine, ecologiști, dandiaconști, turiști all inclusive ș.a.), dar și de a creiona mediile snoabe ale acestor specimene de fițe, accesoryzate cu mașini și haine de lux. Vile, carduri, bodyguarzi, gym, cluburi, malluri, campanii eco, reviste glossy etc.”; dar actualul roman dezamăgește: „Nu e nimic romantic (în afara ideii de predestinare, firește, dar la nivel de revistă *Ioana*) și, din păcate, mai nimic porno în acest roman. Dacă am fi avut și noi un *Bad Sex Award*, Florin Piersic jr. n-ar fi avut concurență.” □ Claudiu Constantinescu prezintă pe scurt romanul lui Emil Andreev, *Râul de sticlă* (Humanitas, 2011, în traducerea din bulgară de Mariana Mangiulea, colecția „Cartea de pe noptieră”), un roman care „pare să preia ce e mai frisonant din *Numele trandafirului*, *Codul lui Da Vinci* și *Cireșarii*, plămăind un suspans insidios și multiform, în care își dau pseudopodul [...] erezia savantă, paranormalul, febra sexuală și aventura de vacanță.”

28 aprilie, joi

• [„Cultura”, nr. 16 (321)] În *Andrei D. Saharov, contemporanul nostru (II)* este reprodus un alt pasaj din prefața de 30 de pagini a lui Mihai Botez la *Memoriile lui Saharov* (Litera, 1996), 2 volume, un mare fizician rus disident față

de politica puterii sovietice; *Însemnări despre Memoriile lui A.D. Saharov* este un text scris de Mihai Botez în California, în 1993, care a apărut mai întâi, într-o variantă prescurtată, în *România literară* (anul XXVI, 29 dec. - 11 ian./ 1994, pag. 51-52) și apoi reluat în volumul *Dilemele speranței* (EFCR, 1994) □ Considerând volumul de poezie *umilirea animalelor* (Casa de pariuri literare, 2010; postfață de Bogdan Perdivară) de val chimic „drept unul dintre cele mai bune volume de poezie din ultimii zece ani”, Mihai Iovănel purcede la a face demonstrația de valoare pornind de la două poeme *noctarium* și *MIT*, cu ajutorul cărora își propune să descrie poezia lui Val Chimic și să-i cuprindă originalitatea, adnotând printre altele: „Noutatea cel mai ușor de observat a poeziei lui Val Chimic ține de vocabularul plin de cuvinte tehnice, din chimie, fizică etc observarea acestei noutăți trezește în principiu două tipuri de reacție. Prima de respingere în fața unei forme «specializate» de literatură - asemănătoare cu repulsia încercată de toți oamenii serioși în fața SF-ului. A doua reacție stă în sublimitatea noutății lui Val Chimic pe considerentul că poezia ei reprezintă un simplu *update* terminologic provocat de presiunea acestui formidabil mediu și instrument care este internetul: cam așa cum poezia sfârșitului de secol XIX a dat șareta pe automobil fără a suferi *prin asta* vreo schimbare.” (articolul *Android View*) □ Alex Goldiș își alege să comenteze volumul eseistului Alexandru Matei, *Mormântul comunismului românesc. «Romantismul revoluționar» înainte și după 1989* (IBU Publishing, București, 2011; prefață de Adrian Cioroianu), pentru comentator fiind clar interesul teoretic pe care-l manifestă autorul în căutarea unui spațiu privilegiat de reflecție: „Alunecările permanente în considerații metaliterare, interesul pentru mecanismele culturii în era globalizării și a mediatizării, descompunerea atentă a strategiilor succesului de piață anunțau o despărțire cât e poate de autentică de vechiul mod de a înțelege și comenta literatura. [...] Cămașa literaturii e prea strâmtă pentru ceea ce simte Alexandru Matei că are de spus în spațiul cultural românesc.” (articolul *Societatea spectacolului la români*) □ George Neagoe atrage atenția asupra unui exilat cultural Florin Manolescu și al jurnalului său cu titlul *Cu ochii pe mine: jurnal româno-german 1995* (CR, 2010); un autor care a scris o *Enciclopedie a exilului literar românesc 1945-1989* (2010) și s-a exilat el însuși în societatea germană ale cărei strictete și asprime par a i se potrivi exilatului român; despre volumul în sine, George Neagoe apreciază: „Cele mai frumoase pagini din volum sunt relatările de călătorie. Florin Manolescu vede tot. E uluit de monumental. Se plimbă sfios prin catedrale. Admiră pios casele scriitorilor. Trăiește în Muzeu și în Bibliotecă. De aceea, se simte pretutindeni acasă. Cu o singură condiție: viața intelectuală să nu fie pângărită de carieriști și veleitari. [...] Este o carte splendidă și sfredelitoare.” în articolul *Pe prag (Est-Vest)*. □ De formație și vocație sociolog, pe deasupra, un extrem de activ și remarcabil cronicar literar din generația 80 (cum consideră autorul articolului), Mihai Dinu Gheorghiu formează centrul profilului critic întreprins de Al. Cistelean în articolul *Mihai Dinu Gheorghiu și relansarea sociologiei*; discutând despre eseu de

debut la lui Mihai Dinu Gheorghiu, Ibrăileanu, romanul criticului, Al. Cistelecan constată ca metodă critică: „Valorile implicate în disecția idilei românești sunt «transpuse» (identificate) apoi în acțiunea critică propriu-zisă a lui Ibrăileanu. [...] Demonstrația lui Gheorghiu are o circularitate logică în măsura în care problematica și principiile investigative ale lui Ibrăileanu pot fi focalizate pe cele ale romanului. Făcută cu *esprit de finesse*, cu disociații și deviații subtile, ea e și convingătoare și seducătoare (dar convingătoare și prin argument, nu doar prin seducție).” □ Constantin Coroiu bagă de seamă că Bulă, personajul atâtor glume și caricaturi din folclorul comunist, „odată cu regimul totalitar, acest personaj fabulos pare să fi dispărut din viața noastră socială și, nu ezit s-o spun, culturală. Este mai degrabă un erou demn de geniul lui Creangă decât de cel al lui Caragiale. Într-o lungă și extrem de diversă și contradictorie epocă, Bulă ne-a însoțit oriunde. La cozi, la ședințe, în campaniile agricole etc. Aproape nu era eveniment, nu era lege, nu se dădea un decret, nu era necaz, nu era eșec ori succes (totuși pe vremea aceea mai erau și succese nu numai *succesuri*...) pe care eroul cu pricina să nu le ia în colimator și să le «eternizeze» în memoria colectivă cu umorul său.” (articolul *Misterioasa dispariție*) □ Rita Chirian realizează o imersiune în „zonele imundului autohton” din cartea de poezie *Federeii* (Casa de Editură Max Blecher, 2010) de Nicolae Avram, „de un realism atroce și un minimalism factual”, poezia aceasta constituie o plonjare „în încâlcitele ecuații ale orfanajului, dar și o explorare a metaforelor speculare ale abandonului”; *Federeii* este „o carte despre atrocitate”, „un volum pe de-a-ntregul viu, pulsând de un sânge toxic [...] lucidă, economă, cerebrală. Fără anestezie.” (articolul *Fără anestezie*) □ Editorul Valeriu Râpeanu recenzează romanul lui Mihai Giugariu, *Spre seară* (^), „roman dens, concentrat în paginile căruia aflăm toate înzestrările scrisului său, decantate și sublimat” (articolul *O apariție semnificativă a romanului românesc de azi: «Spre seară» de Mihai Giugariu*) □ Reapare în paginile revistei Eugen Simon cu un consistent articol despre *Demonologia lui Creangă. Draci și babe specialiste în «drăcării» (I)*, o relectură a poveștilor și basmelor lui Creangă, din care constată cu umor „cât de mulți draci (dimoni) circulă prin narațiunile lui și ce rol important au unii dintre ei în conflictele din viața satului (satul imaginar, de bună seamă)...”, fragmentul fiind o parte din monografia dedicată lui Ion Creangă (*Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*) și care va apărea în cursul aceluiași an la Ed. Princeps Edit, Iași, 2011.

29 aprilie, vineri

• **[„România literară”, nr. 17]** În editorialul său, Nicolae Manolescu detaliază chestiuni de finețe semantică apropo de „plagiatură literară” și de lucrarea „plagiatorilor și compilatorilor”, chestiuni pe care nici chiar DEX-ul nu le lămurește pe deplin, cum susține criticul (articolul *A citi, a cita, a scrie*). □ Poemul săptămânii apare sub semnătura lui Adrian Popescu, *Cuibul*. □ În cadrul temei „revistele literare – astăzi”, Mircea Vasilescu dedică aniversar, la împlinirea

a 18 ani de existență, articolul său revistei *Dilema* și publicului „dilematic”, format de-a lungul acestui timp, dând următoarea definiție spiritului dilematic: „ne place să ne considerăm o revistă normală, care s-a străduit să păstreze distanța față de nervozitățile social-cultural-politice ale tranziției (dar fără să-și refuze actualitatea) și care a încercat să creeze un spațiu de dialog pentru oameni cu opinii diferite. Am impresia că asta ne-a ieșit cel mai bine. Sigur, eticheta «revistă de cultură» e într-un tot valabilă pentru *Dilema veche*, dar am dat întotdeauna termenului «cultură» o accepție mai largă și mai dinamică.” □ In *Brave old world* (3), din cadrul rubricii „contrafort”, Mircea Mihăieș dezvăluie ideile și concepțiile lui Tony Judt cu privire la rolul intelectualilor în societatea contemporană, o lume în care „spațiul gol lăsat de dezideologizare, de decolorarea politică, a fost imediat ocupat de susținătorii fundamentalismului economic, înțeles ca o modalitate de a asigura fericirea generală. Acest stângism ridicol și întors pe dos face ca fenomenele care afectează viața indivizilor să fie ambalate în surtucul impenetrabil al «calculului economic».” □ In cadrul rubricii de recenzii, Gabriela Gheorghisor ne împărtășește impresiile de lectură referitoare la romanul memorialistic *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, Iași, 2011) de Marta Petreu: „nu este doar o golgotă a mărturisirii, urcată pentru înțelegerea greșitălor noastre, ci și o declarație de dragoste.” □ Volumul colectiv *Care-i faza cu cititul?* (Ed. Arthur, 2010), coordonat de Liviu Papadima, intră în atenția cronicii lui Cosmin Ciotloș, care se oprește mai detaliat asupra a doi din autorii antologați (dintr-un număr total de 25 de autori): Caius Dobrescu și Mircea Cărtărescu, intenția fiind să definească legătura copiilor cu cărțile și diferența dintre educație și proastă creștere. (articolul *O carte cu secret*) □ Suntem chemați în universul poeziei de vocea lirică a lui Viorel Lică, cu poemul *Masă de disecție*. □ Adriana Bărbat face o dare de seamă amănunțită asupra Colocviului Național Universitar de Literatură Română Contemporană, ediția a VII-a, Brașov, 7-8 aprilie, derulat la Universitatea Transilvania din orașul de la poalele Tâmppei, într-un articol cu titlul *Vitalitatea dezbaterii critice în România*; printre criticii participanți la acest colocviu s-au numărat: Andrei Bodiu, Eugen Negrici, Cornel Ungureanu, Andrei Terian, Ion Simuț. □ Ilie Rad face cunoscută publicului *O scrisoare inedită de la Iorgu Iordan*, însoțită de note și comentarii, dintr-o serie de 24 de scrisori. □ Materialul central al numărului este amplul eseu al Magdei Cărneci despre poezia și „conștiința nefericită” a poetului-filosof și poetului-luptător, Benjamin Fondane, articol care include referiri la gândirea lui Fondane, în special la *est-etica* sa prin care susținea că misiunea poeziei nu mai este de ordin estetic, ci că ar trebui să aibă o „eficacitate etică”: poezia să fie o cale de salvare și de ieșire din apocalipsa timpurilor. (articolul *Manifest pentru Fondane*) □ Răzvan Voncu consideră apariția *Poemului invectivă și alte poeme* (Ed. Jurnalul Național, Buc., 2010; prefată de Paul Cernat) într-o colecție de mare tiraj, BPT, un mare eveniment, dat fiind că, la vremea primei sale apariții, abia dacă s-a vândut în câteva sute de exemplare și că reprezintă prima reeditare postbelică a unor texte fundamentale nu numai din

întreaga operă a lui Geo Bogza, cât și din întreaga avangardă românească; cronicarul edițiilor mai comentează punând just accentele: „Apărând în BPT, firește că *Poemul invectivă și alte poeme* nu e o ediție critică. Aceasta nu presupune să coborâm ștacheta exigenței, ci să evaluăm volumul în raport cu premisele sale. [...] Volumul de față ne mai îndeamnă și la revizuirea unei prejudecăți: aceea că avangarda a creat o literatură de manifeste, nu valori literare, și, prin urmare, e de necitit azi. Au trecut bune decenii de când postmodernismul ne-a obligat să ne schimbăm codurile de lectură. Poezia lui Bogza nu numai că se poate citi, dar este mai proaspătă și mai actuală decât a multor maeștri ai modernismului interbelic, a căror sensibilitate ține, totuși mai degrabă de secolul al XIX-lea decât de secolul nostru.” (articolul *A doua posteritate a lui Geo Bogza*) □ În același stil umoristic consacrat și irizat de fulgurații caustice, Horia Gârbea dă răspunsuri punctuale aspiranților la gloria Parnasului în *Smoală trezind amintiri sau dialogul cu mamuții*. □ Cartea *Ego scriptor* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) a poetului Ilie Constantin ocupă spațiul articolului legat de „lecturile libere” ale lui Gabriel Dimisianu, ce își propune să demonstreze că această carte nu este una de autoadulare a poetului, ci reprezintă mai curând o relectură critică a propriilor cărți, „lucidă și cu accente de severitate care nu stau în obișnuința oricui”, și, în plus, mai reprezintă câteva evocări de medii literare și ale boemei, portrete de scriitori apropriați lui. (articolul *«Egalul celor mai buni»*) □ La rubrica „meridiane”, cititorul se poate bucura de publicarea unui fragment din romanul *Portretul unui bărbat imatur* (în curs de apariție la editura All, în colecția „Strada Ficțiunii”) al scriitorului spaniol Luis Landero, fragment însoțit și de o prezentare a vieții și operelor importante ale scriitorului. □ Alexandru Matei face o „radiografie pe sărite” la Barthes din nevoia de reabilitare a teoreticianului și contrazicând ideea Deliei Șepețean-Vasiliiu (realizatoare, alături de Adriana Babeți, a primei antologii Barthes, *Romanul scriiturii*, Univers, 1987) că ar fi un „epicurian al literaturii”, căci „Barthes este teoretician atunci când clasează, și el clasează permanent, și scriitor atunci când își glosează subiectiv clasamentele. Așadar, nu semiologia societății de consum pasionează cititorul, ci rătăcirile eului în propriul discurs teoretic; momentele în care autorul [...] revine la propria ființă de carne pe care o credea anulată de spiritul teoretic.” (articolul *Fântâna barthesiană*) □ Ruxandra Cesereanu relatează participarea ei și a colegului de redacție, Horia Gârbea, la a XII-a ediție a Festivalului internațional de Poezie Nisan, organizat de asociația omonimă în localitatea Maghar din Israel (2-5 aprilie 2011), unde au participat pentru a treia oară și alți membri ai Uniunii Scriitorilor din România (articolul *Poezie în Țara Sfântă*) □ Pe ultima pagină, reapare rubrica „Să ne cunoaștem trecutul” ce reprezintă scurte fragmente din lucrarea Lumineții Marcu, *Literatură și ideologie. Gazeta literară, 1954-1968*, aici comparându-se două sisteme de cenzură, cea franchistă – categorică, și cea comunistă – perversă.

• [„Adevărul literar și artistic”, nr. 2-15 mai/ 2011] nu se află în fondul Bibliotecii Academiei.

4 mai, miercuri

• [„**Observator cultural**“, nr. 314 (572)] Delia Ungureanu și Silvia Dumitrache alcătuiesc o dare de seamă, în articolul *Literatură și globalizare*, asupra unor întrebări și răspunsuri date în cadrul Conferinței *Literary Studies Facing European Literature/ Studiile literare și literatura europeană*, organizată de Facultatea de Litere și Universitatea București, în 15-16 aprilie 2011; întrebările au fost: „Este posibil să vorbim despre o literatură europeană și despre literaturi europene? Dar despre o literatură globală? Care sunt condițiile existenței lor? Cum se integrează ele în cadrul a două procese distincte, dar simultane – unificarea europeană și globalizarea?” □ Despre Szathmari, „pictor și fotograf al Curții Domnești al Principatelor Unite, apoi al celei regale a României”, scrie un articol biografic Adrian-Silvan Ionescu, în *Szathmari la Stockholm*. □ Bianca Burța-Cernat pune în valoare efortul lui Angelo Mitchievici și Ioan Stanomir de a scrie într-un mod „dezvrăjit” și eliberat de clișeele în circulație despre Ionel Teodoreanu, în *Teodoreanu reloaded* (Ed. Art, București, 2011): „Cea mai surprinzătoare, dar și cea mai comprehensivă abordare – perfect decomplexată – a prozei lui Ionel Teodoreanu îi aparține, poate nu întâmplător, unui cercetător străin, Michel Watremez (*L’art romanesque de Ionel Teodoreanu dans La Medeleni* – 1995). Abordările românești, mai noi sau mai vechi, sunt, cu mici excepții minate de prejudecăți sau suprasaturate de locuri comune. De aceea, *Teodoreanu reloaded*, volum scris la patru mâini de Angelo Mitchievici și de Ioan Stanomir, este, în principiu, o inițiativă de apreciat – măcar pentru îndrăzneala de a asuma o opțiune livrescă în dezacord cu gustul și curentul dominante.” □ Șerban Axinte pune câteva accente necesare asupra comentariului lui Daniel Cristea-Enache din *Lyrice magna* (Ed. Curtea Veche, 2010; prefată de Alex Ștefănescu): „[...] lectura propusă de el nu e chiar nouă. Este mai degrabă o reafirmare a uneia consacrate înainte de invazia «lecturilor» parazitare cu care pare că se luptă fără a le numi explicit, din păcate. [...] Calitățile eseului de față derivă din faptul că orientează receptarea operei stănesciene către textele cu adevărat importante, autorul nesfiindu-se să numească zonele superflue, parazitare, repetitive și non-productive ale acesteia. Creează premisele unei noi lecturi.” (articolul *Regula jocului*). Pe contrapagină, Antonio Patraș dezvăluie tot calitățile de eseist ale lui Daniel Cristea-Enache din aceeași carte despre poezia lui Nichita Stănescu (articolul *Nichita Stănescu redus la esențe*), notând: „Chiar dacă adastă predilect în preajma locurilor comune ale exegezei, «eseul» lui Daniel Cristea-Enache are meritul, deloc neînsemnat, de a-l recupera pe Nichita Stănescu «altfel» decât până acum, printr-o grilă estetică exigentă, într-un anume sens cam prea existentă, care nu reține decât o parte infimă din imensa creație a poetului.” □ Gelu Ionescu rămâne impresionat de romanul memorialistic al Martei Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* și scrie un mic comentariu autoironic în *Un semn de carte*: „Unii vor râde spunând, chicotind, că Gelu Ionescu s-a ramolit, că o compară pe Marta Petreu cu Tolstoi și Euripide!...Normal, pentru că scrie

la revista ei! vor răspunde alții...” □ Sub titlul *Dacă-i târg, târg să fie...România la Târgul Internațional de Carte de la Londra*, Anca Fronescu-Stillewagt, fostă bursieră a programului ICR «Traducători în formare» (care locuiește în Olanda și a înființat Agenția Literară *Languages4Literature*, orientată spre promovarea literaturii române în Olanda, Germania, Marea Britanie și Statele Unite), relatează detalii interesante despre acest târg de carte românească unde personalitățile culturale care au purtat discuții, au participat la seminarii și colocvii, ba chiar și la demonstrații gastronomice, au fost Stelian Tănase, Mircea Dinescu, Gabriela Boiangiu și Florin Bican. □ Sunt anunțați, pe ultima pagină, *Câștigătorii Galei Premiilor Uniter*, de la premiul pentru debut (Conrad Mihai Mericoffer pentru rolul Trofimov din *Livada cu vișini* la Teatrul Național București) la premiul pentru excelență (Tamara Buciuceanu).

6 mai, vineri

• [„România literară”, nr. 18] Este readusă în atenția publicului subiectul „Scriitorii în Arhiva CNSAS”, iar editorialul lui Nicolae Manolescu, *Cum ne asumăm prezentul*, tratează „cazul Breban”, mai exact prezintă reacțiile furioase și umorale ale lui Nicolae Breban față de publicarea în revistă a paginilor din dosarele de informatori, considerându-l, în concluzie, „un om moralmente grav bolnav”. Alături, la rubrica „puzzle”, Gabriel Chifu susține poziția directorului revistei, pe tema dezvăluirilor numelor de scriitori care au colaborat cu Securitatea și date publicității în paginile revistei (articolul *Exerciții de trecut*) □ Ion Pop recenzează eseu critic al profesoarei belgiene Monique Jutrin, *Benjamin Fondane sau periplitul lui Ulise*, care reprezintă argumentat „o mărturie tulburătoare despre o viață de om exemplară, care comunică, precum puține altele, cu opera”. (articolul *Cu Benjamin Fondane dincolo de Istorie*) □ Alex Ștefănescu se arată deziluzionat de trecerea lui Dan Perjovschi de la condiția de grafician al revistei 22, bunicel, la cea de scriitor lamentabil cu cartea *20/ 22. Douăzeci de ani de texte* (CR), cuprinzând toate textele publicate de-a lungul timpului la rubrica *Vis-à-vis* (articolul *Scurt și necuprinzător*). □ Recenziile din acest număr cuprind: culegerea de cronici a lui Dragoș Varga, *In căutarea naratorului perfect* (Institutul European, Iași, 2011), recenzie semnată de Radu Vancu („Fără să fie un estetist, Dragoș Varga este totuși unul dintre puținii critici tineri care crede încă în preeminența esteticului și în vechiul concept de frumos literar. Conservator ca tot ardeleanul, de.”); romanul Doinei Ruști, *Patru bărbați plus Aurelius* (Polirom, Iași, 2011), sub semnătura Luminiței Corneanu care comentează: „*Patru bărbați plus Aurelius* rămâne un roman plăcut, simpatic, dar sub posibilitățile Doinei Ruști – în orice caz sub *Zogru*.” și romanul basarabeanului Iulian Ciocan, *Tărâmul lui Sașa Kozak* (Tracus Arte, 2011), prezentat de Raluca Dună: „Iulian Ciocan a scris o carte uimitor de profundă și de simplă în același timp, într-o formulă stilistică și compozițională pe cât de rafinată, pe atât de insesizabil literară [...]. Nu ai impresia că citești ficțiune, pentru că recunoști în ea întâmplările lumii tale.”

□ Își arată interesul pentru condiția poeziei de azi Cosmin Ciotloș în cronică *Cincizeci (și doi) de poeți*, provocată de antologia *Cele mai frumoase poeme din 2010* (Tracus Arte, Buc., 2011), realizată de Claudiu Komartin și Radu Vancu; o antologie în care cei doi editori „s-au achitat bine de misiune. Poeți ei înșiși și redutabili cititori de poezie, aceștia au acoperit cam tot ce merita acoperit din peisajul editorial al anului precedent. [...] La aceasta mai contribuie un amănunt. Anume acela că și Komartin și Vancu sunt două voci credibile. Am mai spus-o, pentru un antologator, credibilitatea intelectuală e o calitate obligatorie.” □ Ne delectează cu poeme în proză Cornelia Maria Savu sub titlul *Sisi la Zander*. □ Poemul săptămânii îi aparține Corinei Bernic, cu titlul *Ca pe un zmeu*. □ În consonanță cu subiectul fierbinte anunțat pe prima pagină, Ioana Diaconescu publică un lung, lung documentar cu titlul *Scriitori în arhiva CNSAS* în care ni se oferă tristul peisaj al urmăririi scriitorilor pentru ideile vehiculate în cărțile scrise și al cenzurii drastic exercitate; printre aceștia apar ca vizați printre mulți alții, pe o listă alcătuită de Securitate, Ileana Mălăncioiu, Vasile Voiculescu, Norman Manea, Țopa Tudor, Mircea Zăciu, Mihai Sin cităm: „Volumul *Inedite* al scriitorului Vasile Voiculescu, aflat în lucru la Editura Cartea Românească este blocat de C.C.E.S. pentru caracterul religios al unor texte în proză (parabole biblice repovestite de autor) și poezii. [...] *Plicul negru* roman al scriitorului Norman Manea a apărut în iulie 1986 la Editura Cartea Românească după ce au fost eliminate afirmații care permiteau interpretări tendențioase la economia de energie și unele lipsuri materiale ale populației din țara noastră. [...] *Dicționarul scriitorilor români* scris de criticul literar Mircea Zăciu din Cluj-Napoca, aflat în plan la Editura Științifică și Enciclopedică nu va fi tipărit în forma actuală întrucât C.C.E.S. a apreciat că în această lucrare se oferă o viziune subiectivă asupra valorilor literaturii noastre actuale. Totodată, în lucrare figurează și scriitori care în perioada de la redactare și până în prezent au rămas în străinătate” □ Nicolae Scurtu pune sub lumina reflectorului asupra a *Noi completări la bibliografia lui Dinu Pilat*, publicând câteva epistole adresate, printre alții, și lui Lucian Blaga. □ Simona Vasilache propune noi semnificații pentru Patul lui Procut, în *Sf. Gheorghe și Sf. Dumitru*, în timp ce alături, Rodica Zăfăruș atacă construcțiile pleonastice din *Eu personal...* □ Lecturile criticului Gheorghe Grigurcu ne îndreaptă spre poetul Liviu Georgescu, în a cărui carte de poeme *Smulgerea zilei* (Paralela 45, 2010) descoperă „O devoțiune paradoxal tensionată, pentru a-i smulge șiragurile de asociații, pletora imagistică ce-i compune discursul liric.” Tableta lui Constantin Țoiu face referiri la prorociile de sfârșit de lume ale Sfântului Ioan Teologul, în *Sfârșitul lumii*. □ La „meridiane”, Muguraș Constantinescu prezintă și traduce o poetă, traducătoare și jurnalistă libaneză, Joumana Haddad; traducerea se referă la câteva fragmente din volumul *Întoarcerea lui Lilith*; pe pagina alăturată, Mihaela Mudure face o dare de seamă biobibliografică a scriitorului de limbă arabă Mohammed Moulessehoul, algerian de origine, care publică sub pseudonimul Yasmina Khadra („iasomie verde” în arabă) mai multe romane precum *Rândunelele din Kabul* (2002), *Atacul*

(2005), *Sirenele din Bagdad* (2006) □ Pe ultima pagină, a actualității revistelor, Cronicar sesizează intervenția lui Ion Vianu în chestiunea cazului Breban, din revista 22/ 3 mai, intervenție prin care Ion Vianu lansează întrebarea „Trebuie lapidat Breban?”, iar preopinental se arată uimit că „Ion Vianu nu-și îndreaptă critica înspre ieșirile publice din ultima vreme ale lui Breban, ci spre cei care au «descoperit» că Breban ar fi fost colaborator la Securității.”

7 mai, sâmbătă

• [„Cultura”, nr. 17 (322)] Angela Martin scrie un editorial despre culorile... dictaturii, în care exista o „tiranie a cenușiului”, fiindcă „a fi bun cetățean în comunism însemna a te purta adecvat, a fi modest, a te conforma. Iar conformismul trebuia dovedit în toate: începând cu felul de a gândi sau a vorbi, până la acela de a te îmbrăca. Firește, decent. Să te afișezi cu o culoare mai tare, putea fi o greșală: ca în orice altă dictatură, totul se judeca în termeni de ordine și de dezordine.” (articolul *Democrație policromă*?) □ Comentând reapariția la Iași a revistei *Cronica veche*, sub „bagheta” lui Nicolae Turtureanu, care precizează, într-un editorial, intențiile și scopurile actualei reviste, care prin anumiți redactori și colaboratori reprezintă de fapt o continuare a vechii reviste *Cronica* din vremea „odiosului”, C. Stănescu se oprește la interviul lui M. Dinescu cu Lucian Necoș și ajunge să se întrebe cât la sută din succesul poetului „veșnic tânăr și fericit”, mai ales cu referire la volumul recent și anume *Femeile din secolul trecut*, se datorează vinului (se știe că poetul și-a lansat cartea alături de sticle de vin, precum la Arad într-un mall unde a vândut vreo 600 de exemplare) și cât filonului autenticei poezii. (articolul *Vinul nou și vinul vechi*) □ Andreea Drăghicescu alcătuiește o dare de seamă a Colocviului Național Universitar de Literatură Română Contemporană organizat de Facultatea de Litere a Universității «Transilvania» din Brașov sub coordonarea poetului, prozatorului, criticului și profesorului Andrei Bodiș în articolul *Crochiuri ale unui colocviu reușit*, în cadrul acestui colocviu un rol esențial l-au avut criticii Eugen Negrici și Cornel Ungureanu, care au fost „nevoiți”, conform regiei, „să își asume o nouă ipostază, aceea a confesiunilor și a mărturisirilor”. □ Andrei Terian polemizează cu opiniile și speculațiile lui Dan C. Mihăilescu, de la *Dilema veche*, care îi face criticului sibian proces de intenție pe ideea partizanatului literar în articolul *La un «critic de casă»*, și mai ales, cu referire la recenziile negative cu care acest a întâmpinat *Lyrice magna* a lui Daniel Cristea-Enache. □ Din comentariul consacrat de Alex Goldiș romanului Martei Petreu, *Acasă pe câmpia Armageddonului* (Polirom, 2011), sesizăm imaginea de ansamblu a „acțiunii culturale” a Martei Petreu, cu voința de a exersa în mai multe genuri de la eseu, la poezie și critică literară, ceea ce-i este specific este „marele talent, dublat de un curaj sinucigaș de a deschide răni. Operația chirurgicală aplicată în poezie propriei existențe devine model de «tratament» al întregii culturi române”; iar în ceea ce privește romanul în discuție, criticul sibian aplică o grilă de lectură inspirată de „estetul suferinței”, Max

Blecher, afirmând că *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* reprezintă niște „amintiri cicatrizate” și „un gulag domestic”, fiindcă „procesul reamintirii nu e o anamneză inocentă sau neutră, ci un ecorșeu violent și minuțios”, iar „imaginile căminului părintesc sunt indisociabile de metaforele războiului”, în fond, „un jurnal de război decât un portret de familie”, o familie atipică guvernată de un Tată Cumplit și o Mamă și mai Cumplită și Teribilă. (articolul *Armaghedonul după Marta*) □ Pe pagina alăturată, Nicolae Bârna recenzează, într-un prim episod, tot romanul *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, Iași, 2011), neuitând să înceapă printr-un „gest de curtoazie” și anume acela de a preciza importanța culturală a universitarei clujene care este „unul din cei mai remarcabili esești pe teme de ideologie culturală și istorie literară, autoare a unor memorabile eseuri vizând deopotrivă - și simultan, de regulă - istoria ideilor, biografia intelectuală, politică și ideologico-culturală, dar și «civilă» a scriitorilor, dar și chestiuni de filozofie etc”; despre scrierea Martei Petreu, „un minunat roman, un bun roman”, criticul încearcă să demonstreze, printr-o desfășurare impresionantă de perspective, că este și un tip de literatură cu *scriptor in fabula*, o autoficțiune, dar nuanțându-și opinia cu aceeași acribie lingvistică: „E vorba, pur și simplu, de un roman autobiografic: nu de o autobiografie, nu de un mănunchi de biografii cumva «romanțate» nici de vreo formă de autoficțiune deliberat «liberă»...” (articolul *Cartea Tabitei I*) □ Accentuând faptul că, deseori, studiile cu ținută universitară nu prea sunt citite, decât, poate, în circuit restrâns, iar recenzate cu atât mai puțin, George Neagoe se ocupă de volumul îngrijit de Mircea Anghelescu, *Literatura și politicul* (Ed. Universității București, 2010), în care sunt strânse lucrările Colocviului Anual al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România, organizat la Iași (9-10 iulie 2010) și în care se propune „spre deștelenire” un subiect generos și anume cel al „interacțiunii literaturii cu politica”; Eugen Negrici este menționat ca fiind cel care a propus „ca principiu de organizare a istoriei literaturii române asaltul ideologiei contra factorului estetic”. (articolul *Tranzacții universitare*) □ Rodica Grigore pune lupa comentariului pe un scriitor olandez, Karel G. van Loon (1962-2005, cu primul său roman intitulat *Fructul pasiunii* (publicat în 1999; apărut în limba română în traducerea lui Andrei Anastasescu, Humanitas Fiction, 2010) (articolul *Amintiri și adevăruri*) □ A cincea urmare din cadrul rubricii inaugurată cu cinci numere înainte, și anume *Clubul poezilor premiați (V) - 2006: Adrian Popescu* (e vorba de poezii laureate ai Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu») este prezentă sub forma articolului *Contemplații târzii* în care Rita Chirian își structurează impresiile de lectură legate de Adrian Popescu, cel din *Ieșirea în larg* (Ed. Paralela 45, 2010): „O poezie caldă, estetizantă, dacă nu emoționantă - în sens perceptiv - precum cea a lui Adrian Popescu, marcată până în cea mai adâncă fibră a sa de un proaspăt fior naturist, demonstrează mai curând o afinitate structurală cu aceea a lui Blaga”. □ Teodora Dumitru întreprinde o studiere comparativă, din perspectiva unui hermeneut (și nu al unui critic sau istoric literar), a două texte narative *REM* a lui Mircea Cărtărescu și *Sfârșitul*

jocului (EPLU, 1969, în traducerea Irinei Ionescu și Dumitru Țepeneag) al lui Julio Cortázar, un studiu în care nu urmărește „o analiză a factorilor care asigură succesul cărtărescian de piață, nici o situație ierarhică a prozei sale pe scala producției intra- și internaționale ori a canonului *promo*. Vreau doar să cercetez dacă textul dispune de alibiuri interne, care să justifice strategiile redundanței. Altfel spus, dacă i se poate atașa o intenționalitate în interiorul ficțiunii, dacă există o «genă» a redundanței în textul cărtărescian, care-l determină să se comporte așa, iar nu altminteri.” (articolul *Jocurile sunt făcute. Cărtărescu prin Cortázar*) □ Un alt fragment substanțial despre *Demonologia lui Creangă. Draci și babe specialiste în «drăcării»* (II) publică criticul Eugen Simon, referindu-se aici la câteva povești precum *Ivan Turbincă*, *Stan Pățitul*, *Dănilă Prepeleac* și *Făt-Frumos, fiul iepei*. □ Constantin Coroiu pune în valoare munca documentară vastă a doi istorici literari clujeni, Aurel Sasu și Mariana Vartic, care au ordonat și restituit „istorii autobiografice” într-o serie de opt tomuri ale lucrării intitulată *Romanul românesc în interviuri* (Ed. Minerva) și *Dramaturgia românească în interviuri*, antologați fiind 200 de romancieri ce însumează cercetarea a 500 de publicații. (articolul *Istории autobiografice*) □ Eseul lui Andrei Ionescu reprezintă o incursiune etimologică în determinarea sensurilor cuvântului latin „stultitia” și a altor cuvinte latinești a căror evoluție semantică neobișnuită nu-și găsește explicația decât în contexte biblice. (articolul *Despre vechea și noua «stultitia»*) □ În traducerea lui Igor Mocanu este preluat un text de pe platforma CriticAtac.ro, aparținând lui Claude Karnoouh care îi dă o replică polemică lui V. Tismăneanu în *America...America...*, combătând ideea că a fi antiamerican nu înseamnă a fi antidemocrat, așa cum susține mistificator V. Tismăneanu.

8 mai, duminică

• [„**Dilema veche**”, nr. 376] Romanul *Noaptea Patriarhului* (Polirom, 2011) de Tatiana Niculescu Bran pare să demoleze zidul dintre literatură și realitate, cel puțin așa afirmă Marius Chivu în articolul *Toți oamenii bisericii*; și asta deoarece, deși mai există romane și proze inspirate din fapte reale, precum Radu Paraschivescu, *Bazar bizar* (2000), Nora Iuga, *Hai să furăm pepeni* (2009), Doina Ruști, *Lizoanca la 11 ani* (2009), Radu Aldulescu, *Maria și îngerii* (2010), Maria Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift* (2010), Adina Rosetti, *Deadline* (2010), totuși Tatiana Niculescu Bran „este singura scriitoare profesionistă de la noi care scrie cărți inspirate exclusiv din cazuri reale. *Spovedanie la Tanacu* (2006) este, de altfel, primul roman non-fiction de la noi, iar anul trecut scriitoare a publicat și o piesă de teatru al cărei subiect este procesul intentat de Brâncuși, Statelor Unite, în 1926. De data aceasta, personajul noului ei roman este Patriarhul nenumit al Bisericii Ortodoxe, situație care, pentru a preîntâmpina un posibil scandal, o face pe scriitoare să fie prudentă și să menționeze într-o notă de la începutul cărții faptul că «personajele și situațiile sunt, în cea mai mare parte, fictive»”; concluzia cronicarului este pozitivă: „*Noaptea Patriarhului* este

un roman scris profesionist de o autoare jurnalistă curajoasă care știe ce înseamnă documentarea și care-și alege subiecte delicate, cu potențial de controversă.” □ Claudiu Constantinescu semnalează seria *Ghidul xenofobului* adusă la noi de Nemira (începând cu 2009) care investighează moravuri naționale într-un mod „simpatice și isteț”, în noua apariție editorială fiind vorba de islandezi: Richard Sale, *Ghidul xenofobului: islandezii* (Nemira, 2011; traducere din limba engleză de Ines Hristea). □ Simon Sora dezvăluie profilul de *maître à lire* a lui George Steiner din seria de prelegeri „Charles Eliot Norton” ținute între 2001 și 2003 la Harvard și strânse în volumul *Lesson of the Master* (2003), tema acestor prelegeri fiind relația dintre maestru și discipol: „Cum e posibilă însă predarea? Ce înseamnă a instrui cu adevărat? Și cum se potrivesc, în intensitate, autoritatea maestrului și vocația discipolului? Steiner vorbește despre două scenarii istorice: unul în care predarea este o imitație a actului divin de revelare a adevărului, maestrul nefiind aici decât un mesager: cel de-al doilea, mai apropiat profesorului Steiner [...] depinde de forța exemplului personal. Predare înseamnă, în acest al doilea caz, propria viață a maestrului, cu toate scăderile, orbirile și nepotrivirile ei.” □ Dan C. Mihăilescu scrie despre *Scrisorile din exil* ale lui Vintilă Horia (1915-1992), luând ca punct de pornire a discuției substanțialul capitol pe care i-l rezervă Florin Manolescu în *Enciclopedia exilului românesc*.

12, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 377] Marius Chivu comentează pe scurt și trece în revistă situația premiilor literare, a juriilor care le-au acordat, a laureaților (pe drept sau pe nedrept), cât și a perdanților, pornind de la o anchetă din numărul recent al revistei timișorene *Orizont* nr. 4 (1543)/ 19 aprilie 2011 cu această temă „Premiile și topurile literare: prea multe, prea puține?” la care dau răspunsuri, printre alții, Ioana Cistelean, Dan Lungu, Gheorghe Mocuța, Irina Petraș și Răzvan Petrescu, concluziile acestor răspunsuri fiind că premiile „sunt necesare, dar compromise de interese, găști, parti-pris-uri; se acordă prin compensație, fiind rezultatul jocurilor și al calculelor juriilor, n-au relevanță pentru cititori, sunt bune dor la CV, nu fac presă, n-au notorietate, n-au impact, nici măcar nu se țin minte”; Marius Chivu consideră că, ceea ce susținea Ioana Pârvolescu în urmă cu un deceniu este încă actual: „nu există premiu literar românesc care să nu ridice cel puțin un mare semn de întrebare, care să nu conțină o bizarerie, care să nu sfideze bunul simț critic și să nu alimenteze diverse speculații” și enumeră cu scurte comentarii premiile acordate în cursul anului 2011: *Premiul Național de Poezie «Mihai Eminescu»* - *Opera Omnia*, juriul (Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Alexandru Călinescu) a acordat distincția șaptezecistului Dinu Flămând, deși erau pe lista nominalizaților poeți cu opere mai importante precum Ion Mircea sau Vasile Vlad, *Premiile Galei Tinerilor Scriitori*, organizat de primăria sectorului 2 din București, juriul (acad. Eugen Simion, Daniel Cristea-Enache și Paul Cernat) i-au acordat Iuliei Militaru

pentru volumul „perfect pasabil” *Marea Pipeadă*, în detrimentul lui Teodor Dună, cu al său *de-a viul*; Premiile «*Observator cultural*», juriul (Paul Cernat, Caius Dobrescu, Antonio Patraș, Iulia Popovici și Carmen Mușat), „a făcut dreptate” remarcabilului debut al Ralucăi Dună, dar n-a avut curajul să parieze pe o singură carte la categoriile proză și poezie: „Spun că revista n-a avut curajul să parieze pe o singură carte pentru că, în mod evident, a împăcat și proza șaizecistă cu miză politică, dar slabă literar, a Gabrielei Adameșteanu, și proza de mare inventivitate și savoare narativă a lui Ovidiu Nimigean, iar, în cazul poeziei, a răsplătit doi poeți, ambii foarte buni, maestru și discipol, un *come-back*, așa zis, optzecist și un nume titrat din generația tânără și activă” ; Premiul Național de Proză al «*Ziarului de Iași*», juriul (Alexandru Călinescu, Valeriu Gherghel, Emil Brumaru, Codrin Liviu Cuțitaru, Bogdan Crețu și Doris Mironescu) au premiat romanul lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună copii!*, ceea ce i-a confirmat predicția enunțată într-o cronică, dar „Problema vine din faptul că regulamentul prevede ca un scriitor să nu ia premiul decât o singură dată, căci, nu-i așa, e bine să se dea câte unul să ajungă la fiecare. Altfel spus, «ajutoare, nu premii», vorba lui E. Lovinescu. Această regulă stupidă are două consecințe: dat fiind că autorii premiați nu vor mai fi nominalizați, indiferent de valoarea romanelor lor, premiul nu va fi acordat, de fapt, niciodată celei mai bune cărți de proză a anului, iar competiția va fi de la an la an, tot mai slabă. Dovadă chiar ediția de acum când romane notabile – precum *Provizorat* de Gabriela Adameșteanu și *Rădăcina de bucsau* de Ovidiu Nimigean – n-au mai fost luate în calcul, lăsând loc, pe pista nominalizărilor, unor cărți modeste, precum *Maria și îngerii* de Radu Aldulescu sau *Camionul bulgar* de Dumitru Țepeneag.”

● [„*Observator cultural*”, nr. 315 (573)] *Poezie la puterea a treia* este titlul unei expuneri de Silvia Dumitrache referitoare la cea mai recentă dintre edițiile *Formulei 3*, eveniment organizat lunar de revista *Observator cultural*, în cadrul căruia sunt invitate personalități din diferite domenii culturale pentru un dialog cu publicul; la această ediție au participat: Magda Cârneci, Sorin Gherguț, Romulus Bucur. □ În legătură cu *Presa noastră cea de toate zilele. O «analiză spectrală» a presei românești de după 1989*, Liviu Antonesei consideră că se poate vorbi de trei etape: cea «eroică», cea «comercială» și cea a «tabloidizării-isterizării» și mai scrie: „în tot acest interval, presa din România a fost liberă, dar nu neapărat și independentă! Cea mai mare parte a presei scrise s-a situat de partea opoziției politice, ceea ce mi se pare legitim pentru situația câmpului politic de atunci.” și „Epoca, în sens strict, a presei contemporane, pare să se fi instalat în jurul anului 2004 și este destul de limpede legată de schimbarea raporturilor de putere, fapt vizibil, în sondaje, chiar înaintea alegerilor din acel an, ba chiar pare legată și de accesul în funcția supremă în Stat a unui personaj pe cât de pitoresc, pe atât de controversat. [...] Aproape nu mai găsești ziar, televiziune, jurnalist care să nu încline, cât mai furibund posibil, înspre o tabără sau cealaltă.” □ Elisabeta Lăsconi îndreaptă atenția publicului românesc spre Ernest Sábato, pe care „ficțiunea îl

consacră, plasându-l într-un veritabil «careu de ași», împreună cu alți trei mari scriitori argentinieni – Jorge Luis Borges, Adolfo Bioy Casares și Julio Cortazár”, ocazia articolului fiind moartea scriitorului cu o lună și jumătate înainte de a împlini 100 de ani (n. 24 iunie, de Sânzâiene), și de legăturile scriitorului argentinian cu lumea culturală românească, una dintre acestea fiind vizita Ruxandrei Cesereanu cu soțul ei Corin Braga la Ernesto Sábato în casa acestuia de lângă Buenos Aires, iar o alta dintre aceste legături constând în întâlnirea lui Ernesto Sábato, la Paris, cu Cioran și Eugen Ionescu, în 1989 (articolul *Centenarul care și-a pierdut sărbătoritul. La moartea lui Ernesto Sábato*). □ După o scurtă teorie asupra literaturii «de consum» și a «literaturii polițiste», Alexandru Matei își continuă cronică căutând straturile romanului *Băieți aproape buni* (Ed. Tritonic, București, 2010) de Bogdan Teodorescu, totuși extragem din incipit câteva note teoretizante: „Există nu doar prejudecăți, dar mai ales o anumită formare care te orientează în lectură. Conform lor, eu cred că a citi cărți ușor de citit este o pierdere de vreme, cu excepția cazurilor în care aceste cărți nu livrează o figură cu totul neașteptată, ca Lolita, de pildă, ca *Metamorfoza* și ca multe altele. Este o pierdere de vreme, pentru că aceste cărți nu te îndeamnă să te gândești la condiția ta sau a lumii în care trăiești, ci să le uiți, captat de poveste. Cărțile comerciale ar fi, deci, acele cărți pe care, citindu-le, uiți că ele sunt text, pentru că ești invitat (manipulat) să te identifice automat cu acțiunea, cu personajele, să intri adică în poveste, părăsind ceea ce se cheamă distanța estetică. [...] Pentru că această carte rămâne, dincolo de genul [polițist] în care o înscrie autorul și pentru cine știe să citească, o sursă de atitudine istorică exemplară.” □ Suplimentul *Observatorului cultural* este dedicat omagial Institutului Polonez din București cu câteva lungi articole despre activitatea culturală a institutului și directorii aflați la conducerea lui, aniversând 10 ani de existență și 10 ani de cultură poloneză. Astfel, Roland Chojnacki, fost director al Institutului Polonez de la București între 2001-2006, în acel an, aflat la conducerea Institutului Polonez din Londra, își prezintă comilonii în articolul *Ei s-au aflat în fruntea Institutului*, iar Juliusz Kurkiewicz prezintă *Un deceniu de literatură poloneză*, în traducerea Luizei Săvescu (articol preluat din *Gazeta Wyborcza*). Urmează articolul *Ultimul deceniu în cinematografia poloneză* semnat de Tadeus Sobolewski (în traducere din limba polonă de Sabra Daici), apoi articolele: *Deceniul teatrului* de Joanna Derkaczew (în traducerea tot a Sabrei Daici), *Un deceniu de muzică poloneză* de Jacek Hawryluk (traducere din polonă de Luiza Săvescu) și *Un deceniu de artă poloneză* de Dorota Jarecka (traducere din polonă de Mirela Lazăr), toate evocările încheindu-se cu un potpuri de citate ale *Personalităților românești despre Institutul Polonez*. □ Bianca Burța-Cernat scrie partea a doua dintr-o cronică începută în numărul trecut, referitoare la *Teodoreanu reloaded* (Ed. Art, București, 2011, colecția «Revizitări») de Angelo Mitchievici și Ioan Stanomir, carte căreia, după evidențierea unor merite, îi sunt puse în relief și păcatele: „Păcatul capital al acestui eseu despre «medelenism și antimedelenism», despre «spectroscopiile nostalgice» puse în scenă de proza lui

Ionel Teodoreanu (în *La Medeleni*, dar și în cărți mai puțin discutate precum *Fata din Zlataust*, *Golia* ori *Turnul Milenei*) ori despre «demonii decadenței» - care subminează armonia unui spațiu definit, altminteri, de atributele patriarhalității [...] este absența unui discurs critic articulat. Sau, altfel zis, incapacitatea autorului de a-și aduna observațiile într-un text construit cu oarecare rigoare.”; „*Teodoreanu reloaded* este un volum inegal, cu pagini agreabile și din când în când incitante (în a doua secțiune, aceea a lui Ioan Stanomir), dar și cu oarece balast, cu speculații înecate în retorism. Dincolo de asta, este și un volum neunitar, pentru că propunerile interpretative ale celor doi autori par decupate din două cărți diferite și, strict conjunctural lipite între copertele aceluiași op.” (articolul *Fantasme idilice și obsesii decadente –II*). □ Bogdan Crețu intervine cu articolul *Scriitorii și Securitatea. Probleme spinoase* în disputele ivite între scriitori prin solicitarea USR de a face publice colaborările unora dintre membrii ei marcanți cu Securitatea, cele mai noi cazuri fiind cele ale lui Ioan Groșan și Nicolae Breban, dovediți drept colaboraționiști, și apoi, confesiunea publică a lui Ioan Es. Pop despre cum a fost șantajat de un maior de Securitate să semneze un angajament și apoi notele informative semnate în legătură cu o colegă de facultate; despre cazul Breban, ni se spune: „Nicolae Manolescu nu a scăpat ocazia de a se folosi de ieșirea onestă a poetului Ioan Es. Pop pentru a lovi în autorul *Drumul la zid*. [...] Este vorba de declarațiile lui Nicolae Breban din vara lui 1971, făcute nu oriunde, ci în cel mai cunoscut ziar francez, *Le Monde*, în care lua poziție față de celebrele teze din 1971 ale lui Ceaușescu privind «revoluția culturală». Atunci scriitorul a avut puterea de a-și da demisia din funcția de redactor-șef al *României literare* și din cea de membru (supleant) în C.C. al PCR. Întreb brutal: Nicolae Manolescu de unde și-a dat vreodată demisia de dragul unor principii? Cum-necum, Breban a făcut-o. A părăsit sistemul nu din marginea sa, ci tocmai dintr-o poziție de privilegiat, în care se trezise dintr-o «ingenuitate» care nu l-a părăsit niciodată. [...] Dacă a greșit, autorul *Animalelor bolnave* nu a făcut-o din calcul meschin, ci din...quijotism. [...] Manolescu își scria cronicile sub un clopot de sticlă asigurat de G. Ivașcu, un om al sistemului. Acest lucru nu l-a scutit de compromisuri. Să mai amintesc o cronică dublă la un roman al lui Lăncrănjan? [...] culpabilizarea ar trebui făcută de sus în jos, nu invers. Altfel, opinia publică poate rămâne la ideea că marii ticăloși, marii profitori ai regimului trecut au fost Al. Paleologu, Adrian Marino, Ștefan Aug. Doinaș, Ioan Groșan, Nicolae Breban, Ioan Es. Pop și alții ca ei, în timp ce securiștii notorii o duc bine mersi, conduc afaceri profitabile sau sunt europarlamentari. Ori ocupă funcții cheie în Senatul României.”

12 mai, joi

- [„Cultura”, nr. 18 (323)] Ne trage prin hățșurile etimologiei și ale cuvintelor cu origine obscură Andrei Ionescu, care încearcă să lămurească proveniența cuvântului „a se pipernici”, recurgând la pasaje din Sfânta Scriptură. (articolul *De*

unde vine „a se pipernici”) □ George Neagoe evidențiază continuitățile și fracturile din poezia Angelei Marinescu, accentele din comentariul său punându-se mai abitar pe antologia recentă *Probleme personale* (Paralela 45, Pitești, 2010); printre continuități, comentatorul enumeră histrionismul, expresionismul, în descendența lui Ion Caraion, imaginarul visceral și viziunea desacralizată; iar ca „fractură” postdecembristă este orientarea programată spre postmodernism, deși îi este greu recenzențului să spună dacă există astfel de trăsături relevante aceste orientări (articolul *Tămâie și otravă*) □ Constantin Coroiu scrie partea a doua (prima parte fiind începută în numărul precedent) din studiul *Istoriei autobiografice (II)*, referindu-se la lucrarea a doi cercetători clujeni, Aurel Sasu și Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri* (Minerva), aici oprindu-se cu delicii asupra interviului „cu totul excepțional, prin gradul, de reflexivitate și de tensiune a spiritului”, luat de Eugen Simion lui Marin Preda, în 1968. □ Profilul critic și literar de care se ocupă de data aceasta criticul Al. Cistelean este cel al lui Radu G. Țeposu, un critic din generația 80, format în climatul *Echinoxului* și practicând „un partizanat «obiectiv», detașat, cu militanța mărginită strict de discernământul valorilor”; analiza operei critice centrându-se asupra *Istoriei tragice și grotești a întunecatului deceniu literar IX* (CR, 2006), apreciată de Al. Cistelean drept „strălucitoare de la un cap la altul”, „întreg proiectul său fiind de descendență lovinesciană”, cu toate că Un Radu G. Țeposu se „autoflatează ca postmodernist”. (articolul *Radu G. Țeposu*) □ O analiză amplă și minuțioasă la romanul *Acasă pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, 2011) de Marta Petreu scrie Nicolae Bârna (continuându-și cercetarea începută într-un număr precedent) și constată că „Tabita e «mult mai aproape» de Rodica Marta Crișan (alias Marta Petreu) decât era Niculae Moromete de Marin Călărașu (a.k.a Marin Preda)”. (articolul *Cartea Tabitei - II*) □ Bogatul studiu al lui Eugen Simion despre *Demonologia lui Creangă. Draci și babe specialiste în «drăcării» (III)* se derulează aici pe câteva coordonate „babe infernale”, „o babă pozitivă și o babă cu totul îndrăcită”, „figura soacrei tiranice, un omor calificat și o jelanie fastuoasă”, „«băbăția» din Moș Nichifor Coțcariul”. □ Rodica Grigore pătrunde în secretele scrierilor din ultimii ani ai vieții ai scriitorului japonez Yukio Mishima (1965-1970), marea tetralogie care începe cu *Zăpada de primăvară, Caii în galop, Templul zorilor și Îngerul decăzut*; comentariul Rodicăi Grigore se centrează pe volumul al doilea al tetralogiei *Cai în galop* (Humanitas Fiction, 2010; traducere și note de Andreea Sion). (articolul *Amintirea trecutului și onoarea prezentului*) □ Un dens grupaj de articole realizat de Teodora Dumitru îi este dedicat filosofului Emil Cioran, în temeiul vâlvei provocate pe piața românească și internațională de „trecutul deocheat” al acestuia din cauza publicării de către editura germană Suhrkamp a articolelor trimise în patrie de Cioran, aflat la bursă în Germania în anii 40 de dinainte de al doilea război mondial. Primul text cu titlul *Cioran, vina și stilul* aparține eseistului Alexandru Matei care încearcă să combată două prejudecăți despre Cioran și anume 1) că e un mare stilist (le dă lecții francezilor) și 2) că

a greșit în tinerețe, a fost antisemit și pro-nazist, apoi, de la începutul anilor 40 și-a revenit și s-a lepădat de extremism; eseistul întrebându-se în mod legitim de ce Antoine Compagnon nu l-a inclus pe Cioran printre antimodernii lui, iar un răspuns la îndemână fiind „pentru că e francez și ține la ai lui, e naționalist și nu-i recunoaște lui Cioran excelența binemeritată.” Al doilea text scris în apărarea lui Cioran, *Către o restituire în integritate*, este a lui Paul Cernat, care-și pune întrebarea de ce Cioran nu a devenit un scriitor francez canonic și răspunzându-și că „Cioran a reușit mai bine decât toți intelectualii români să fie român, adică să lovească cu barda, spectaculos, din chiar locul pe care-l disprețuiește, în materia însăși a acestui loc. În felul lui anti-occidental (ca marginal refuzat) și anti-român (ca marginal exilat în Occident și exersându-i ființa), Cioran întruchipează *nec plus ultra* paradoxalul intelectual (filosof) român: «genial» de unul singur, autist și narcisic.” Nicolae Bârna scrie al treilea text, *Împotriva efigiei oficializate, de herald al descompunerii*, prin care încearcă să tempereze „excesele hermeneuticii dezlănțuite și a delirului asupra interpretării”, socotește că a venit „vremea primatului investigației biografice și istorico-literare” și notează „Ce pot spune - și n-o fac ca să mă manifest neapărat în răspăr cu tradiția în materie și cu practicile curente, ci pur și simplu fiindcă asta e adevărul - este că eu unul nu-l văd pe Cioran neapărat ca pe un «filozof». [...] Și că îl prețuiesc în postura lui de om [...] vesel, stenic, cu humor, plin de vitalitate, echilibrat, imagine contrară efigiei «oficializate», de herald al descompunerii, și care, totuși, se desprinde din scrierile sale, în special cele diaristice, precum și din mărturiile cunoscuților și contemporanilor.” Într-un stil umoristic savuros și ușor „buruienos”, Luca Pițu alcătuiește al patrulea text, în apărarea lui Cioran, *Cioranienele iubiri autumnale, epectazele mistice și alte ejaculațiuni lirice*, inflamându-se la adresa Alexandrei Lavastine și a Martei Petreu din pricina sintagmei „un trecut deocheat” și trăgând turta pe spuza iubirilor târzii ale filosofilor septuagenari: „La noi, în vâlâhie, se știe mai puțin despre demonul amiezii [se referă la teza de doctorat a lui Roger Caillois, *Le démon du midi* - n.m.] ca stârnitor de libidou la bărbații trecuți de a doua tinerețe, cum a fost cazul cu Noica sau Cioran, că pe Nicolae Manolescu, pe Ilie Năstase sau pe Nae Ionescu nu-i punem, din varii motive, la socoteală.”

13 mai, vineri

• [„România literară”, nr. 19] Nicolae Manolescu relatează, în editorialul *Măinile lui Li Ming Chang*, despre întâlnirea sa cu genialul pianist chinez, care „vorbea perfect românește”. Poemul săptămânii este scris de Ofelia Prodan, *În tren*, cu dedicație pentru Italo Calvino. □ Florin Manolescu este indignat de calomniile la care este supus în blogosferă de către un Anonim, acuzat că a fost un ins racolat de Securitate, și relatează cu lux de amănunte încercările lui de a-și spăla onoarea pe blogul lui Claudiu Târziu (articolul *De poveste, în blogosferă*). □ Irina Petraș dezvoltă *Un poet al locuirii definitive*, pe Ion Horea, cu două apariții editoriale: *Scribul* (Ed. Ardealul, Târgu Mureș, 2011) și

Psalmi și rugăciuni (Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011), poetului ardelean îi este făcută următoarea introducere critică: „Receptat de Al. Cistelean ca «ardelean definitiv», pe când Nichita Stănescu descifra «verticalitatea scoarțelor oltenești», Ion Horea este citit în general pe linia neotraditionalistă, prin Ion Pillat și B. Fundoianu (vezi Ion Pop). «Puternicul sentiment al peisajului local» descris de Ion Negoitescu mi se pare mai degrabă un construct, o aură perfect întreținută. Ion Horea este poet al locuirii definitive, marcat nu de plecări și exiluri, ci de întoarceri și recuperări calm-obstinate ale rădăcinii [...]” Gabriela Gheorghisior încearcă sinteza și caracterizarea volumului *Bărbat adormit în fotoliu. Întâmplări* (Ed. Curtea Veche, 2010, cu viniete de Florin Ștefănescu) de Alex. Ștefănescu, o colecție de evocări, portrete și întâmplări din cotidianul țării: „Autorul are, în general, gust pentru sarea și piperul vieții, fie că e vorba de ridicol, caraghioslăc sau grotesc. Se pricepe și la portretizări dintr-o întorsătură de condei, și nu lipsesc nici expresivitățile de stil. *Bărbat adormit în fotoliu* atestă calități literare, iar anecdotele de un «haz nebun» oferă o lectură savuroasă oricărui tip de cititor.” □ Cosmin Ciotloș intră în arhitectura și articulațiile cărții profesorului Mihai Dinu, *Un alt Bolintineanu. Gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spandugino, Buc., 2010) și comentează despre substanța cărții și contribuția autorului: „Un alt Bolintineanu [...] e un model pentru ceea ce poate deveni critica, fie ea și de poezie, atunci când e sprijinită de cultură, competență, luciditate și ingeniozitate. În punctul de plecare, convingerea lui Mihai Dinu e aceeași cu a impresioniștilor. Asume că poezia se individualizează prin ireductibilitatea la concept. Că există întotdeauna, înlăuntrul poeziei, un adevăr inexprimabil”, Mihai Dinu fiind autorul mai cunoscutelor cărți *Ritm și rimă în poezia românească* (1986), *Personalitatea limbii române* (1996), *Cronosophia* (2002), *E ușor a scrie versuri* (2004) (articolul *Critica de poezie*) □ Pagina de poezie este populată de poemele lui George Vulturescu: *Adaosul de contur* și *Când moare pădurea*. □ Sorin Lavric abordează, sub un titlu filozofic *Spiritul anancastic* („spirit obsesional”), ideile lui Ludwig Wittgenstein, cu accent pe volumul recent publicat și anume *Jurnale 1914-1916. Câteva însemnări asupra formei logice* (Humanitas, 2010; traducere din germană Cătălin Cioabă), arătând, printre altele, și în ce constă efortul de gândire al filosofului german: „Pentru Wittgenstein, fără cuvinte nu putem gândi, și cum cuvintele le legăm grație unei logici inerente limbii, atunci trebuie să aflăm logica limbii ca apoi să putem gândi lumea. Care e așadar logica limbilor omenești? Și cum reușesc ele să descrie universul?” □ Ana Blandiana, în *O așteptare aproape fără speranță*, și Gabriel Chifu, în *Cronica unei morți neanunțate*, scriu două evocări memorialiste, două ferpape, în vederea comemorării trecerii în neființă a poetului Petru Cărdus. □ Un dialog din 1995 cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, realizat de Marian Ilea, este publicat cu titlul „Am ratat ceea ce cehii au numit lustrația...”, miza dialogului fiind politica și schimbările intervenite în viața politică: „– Cum apreciați intrarea în politică a scriitorilor și, în context, «mutările strategice» ale lui N. Manolescu? V.I. – Pot spune că este binefăcătoare

(mai ales că pentru mine înșii de teapa unora ca Adrian Păunescu sau Corneliu Vadim Tudor nu sunt scriitori). În «context» - cum spuneți dv. - e vorba de N. Manolescu. Nu știu ce înțelegeți prin «mutările» sale «strategice». E un regret sau un omagiu adus inteligenței sale? Prefer ultima ipoteză. Nicolae Manolescu este pentru mine întruchiparea omului politic responsabil în clipa de față. El reabilitează politicul în dauna politicianismului. Iar dacă ar eșua, dat fiind electoratul nostru mutilat de istoria recentă, până și un eșec al lui ar constitui o adevărată victorie împotriva obscurantismului neaoș ce atentează la identitatea României reale.” □ Alexandru Niculescu realizează portretul moral și biografia unui poet al „temnițelor comuniste”, *Sergiu Mandinescu (1926-1964)*, încercând o repunere a lui în circuitul valorilor literare. Pe pagina următoare, sunt publicate poeme de Sergiu Mandinescu: *Amin, Suflet de călău, Și azi ca și ieri..., Glossă, Alb, Roșu, Indigo, Poem marinar*. □ Observațiile lui Horia Gârbea, de la poșta redacției, sunt strânse sub titlul *Zidurile culoarului tău de acces*, iar spre final, lucru destul de rar, publică un poem al Cristinei Guguluș, *Gânduri de toamnă*. □ Rodica Zafiu trece în revistă valorile semantice și schimbările de categorie gramaticală ale termenului „liniștit” (articolul *Liniștit*). □ Gabriel Dimisianu îl evocă cu bune și cu rele pe Eugen Jebeleanu, al cărui centenar tocmai fusese discret sărbătorit în rotunda Muzeului Național de Literatură, relevând din firea poetului lucruri mai puțin știute, precum faptul că își ajuta generos confrății aflați în dificultate: „Politic, în sens larg, înainte de război, Eugen Jebeleanu se plasase la stânga, la un loc cu Sahia, M.R. Paraschivescu, G. Ivașcu, G. Macovescu, Geo Bogza, Cicerone Theodorescu și alții. La dreapta erau Mircea Eliade, Cioran, Mircea Vulcănescu, Noica, așa cum se știe. După război, faptul că fusese înainte la stânga i-a creat (și) lui Jebeleanu beneficii. [...] A colaborat Eugen Jebeleanu cu puterea comunistă? A colaborat din plin, o perioadă, apoi din ce în ce mai puțin, cu toate funcțiile decorative care i s-au dat. Iar de la un punct nu a mai colaborat, a început să devină critic, în special după nefastele Teze din iulie 1971, care proclamaseră întoarcerea aberantă la dogmatism.” (articolul *Însemnare la un centenar*) □ Este clamată o „avanpremieră editorială” și anume publicarea romanului *Război și pace* într-o nouă traducere, a lui Nicolae Iliescu, în curs de apariție la Editura Leda, colecția „Leda Clasic”. □ Alexandru Matei continuă cercetarea stilului și a scriiturii barthesiene în partea a doua a *Fântânei barthesiene*, studiu început într-un număr anterior, cu titlul *Vorbire privată și vorbire publică*.

18 mai, miercuri

• [„Adevărul literar și artistic”] Apariția pe piața românească a volumului *Scene de viață campestră* (Humanitas Fiction, 2011, traducere Ioana Petridean) de Amos Oz (n. 1939, Ierusalim – m. 2018, Tel Aviv, Israel), cel mai important prozator și eseist israelian, care a publicat aproape 30 de volume, traduse în peste 30 de limbi, determină comentariul Danei G. Ionescu asupra universului narativ din acest recent volum publicat în *Stranietatea de zi cu zi*, un prozator care „nu

descifrează și nu se erijează niciodată în filosof, sociolog sau istoric. Preferă să rămână un povestitor care inventează lumi fără să le interpreteze.” □ Marius Chivu îi dedică fotografului Ion Cucu (n. 1937), intensei sale activități de aproape 50 de ani în care a imortalizat chipurile a zeci de scriitori români, articolul *Fotograful literaturii române*, un fotograf care a strâns în arhiva personală aproape 20 000 de imagini (conform propriei declarații și estimări) și din care nici măcar o treime n-au fost publicate până prezent. □ Doinel Tronaru aduce în atenția publicului român, la rubrica „biblioteca Adevărul”, cel de-al doilea volum din romanul *Fructele mâniei* de John Steinbeck (din colecția „101 cărți de citit într-o viață”), o poveste dramatică despre odiseea unei familii americane Joad, în drum spre „pământul făgăduinței”, California, în timpul Marii Crize economice din anii 30. □ Un interviu amplu, realizat de Ana Maria Onisei, cu figura emblematică a intelectualității pariziene, filosoful, eseistul și romancierul Pascal Bruckner, își ia în primire cititorii sub titlul «*Mintea e un servitor necredincios*», pretextul interviului fiind publicarea în limba română a volumului *Paradoxul iubirii* (Ed. Trei, 2011).

• [„**Dilema veche**”, nr. 378] Adrian Cioroianu cântărește argumentele pro și contra revenirii monarhiei în România: „Imparțial vorbind, monarhia are – în cazul nostru – cel puțin două atuuri: 1) respectă tradiția istorică a poporului care suntem; și 2) oferă un arbitru în stat. [...] Tot în teorie, monarhia are și dezavantaje. Iată două: 1) modernitatea europeană pare mai curând republicană decât monarhică; și 2) pe monarh n-ai dreptul să-l alegi, ci eventual doar dreptul de a-l accepta.” (articolul *Sunteți gata pentru revenirea monarhiei în România?*) □ Rodica Binder consemnează prima parte dintr-un interviu cu Ferdinand Leopold despre Cioran, mai exact despre publicarea volumului de texte pro-fasciste ale lui Cioran, scrise între anii 1931-1937, *Über Deutschland* (Ed. Suhrcamp, Berlin, 2011), traducătorul și realizatorul acestei antologii fiind tocmai Ferdinand Leopold; interviul are titlul *Cioran – șocant și enigmatic*, din care selectăm câteva fragmente: „– [...] *vă cer o mărturisire: ce vă apropie și ce vă desparte de Cioran?* – Cum e și firesc, și nu ar putea fi altcum, de Cioran mă apropie și mă leagă o oarecare afinitate filozofică, un anumit sentiment al vieții, o anumită atitudine față de lume. Atunci când i-am cunoscut opera și am început să o aprofundez, eram cufundat în studii de filozofie mahayanistă și i-am urmărit cu interes reflexiunile asupra teoriei vidului și budismului în genere, ceea ce s-a prelungit într-o corespondență, iar apoi s-a adâncit într-o prietenie. Poate nu e inutil să amintesc amănuntul că l-am «descoperit» pe Cioran, în urmă cu vreo trei decenii, prin intermediul celebrului japonolog Oscar Benl, un universitar cu adevărat universal, care-l confrunta în seminare pe Cioran cu filozoful și misticul zen Dōgen.” □ Articolul lui Marius Chivu, 250: *Odiseea Țiganiadei*, este stârnit de simpozionul național de la Cluj, derulat în cursul anului 2010 când s-au împlinit 250 de ani de la nașterea lui Ion Budai-Deleanu, autorul acestei misterioase „jucărele poetice”, epopeea *Țiganiada*, cu o construcție epică stratificată, rezultatele

simpozionului fiind publicate într-o serie de caiete, în care firul director pare să fie cronologia receptării *Țiganiadei*; chiar și cronicarul însuși, Marius Chivu, a scris un studiu introductiv, axat pe receptarea ei sinuoasă și contextul nefavorabil în care a apărut prima dată, un studiu solicitat de editura *Jurnalului Național*, care a publicat o nouă ediție a *Țiganiadei*, în colecția «Biblioteca pentru toți». □ Într-un scurt text critic, Claudiu Constantinescu atrage atenția asupra romanului *Țipătul leneșului* (Polirom, 2011, în traducerea din engleză a lui Vali Florescu) de Sam Savage, „un maestru al deriziunii tandre aplicate condiției de scriitor”, cunoscut și pentru povestea șobolanului bibliofil din *Firmin*. □ Se ridică multe văluri de mister de deasupra operei (și vieții) lui Gertrude Stein prin publicarea unei *Autobiografii a lui Alice B. Toklas* (Humanitas, 2011, traducere de Florica Sincu), din perspectiva parteneriei de viață a Gertrudei Stein, «nevasta» lui Stein cum o numea Hemingway. (articolul *Adevărul adevărat*)

• [„**Observator cultural**”, nr. 316 (576)] Din nou este adus în atenția publicului cititor subiectul *Scriitorii și Securitatea*, scris cu litere de-o șchioapă pe prima pagină, subiect despre care perorează Lucia Hossu Longin, Paul Cernat, Livius Ciocârlie, Daniel Cristea-Enache, Ovidiu Șimonca (care semnează editorialul *Lașități? Neonestitate? Tribunal?* unde se discută cu temperanță atitudinile tranșante ale lui N. Manolescu din *România literară* față de N. Breban și Ioan Groșan, când el însuși nu a avut atitudinea cea mai morală). □ Carmen Mușat relatează, în *Privind înapoi cu luciditate*, despre originile și consecințele totalitarismului din cadrul Conferinței Naționale de la Universitatea «Petre Andrei» din Iași, desfășurată la începutul lunii mai și la care au participat universitari din Cluj, Arad și București. □ În ton cu subiectul fierbinte anunțat pe prima pagină, Lucia Hossu Longin, în articolul *Trăim încă în «imperiul Ubu»*, pune la îndoială amintirile lui Pleșiță despre scriitorii pe care „i-a supervizat din partea Securității”: „Acestea sunt amintirile glorioase ale generalului Pleșiță: jumătăți de adevăr și minciuni sfruntate, fantezii personale și replici ca vax, spanac, pac și bagă-l în sac, amestecul până la nivelare între opresor și oprimat, între vinovați și victime, fabulație și dezinformare. Ce motivație aş avea să cred că acele conversații între meseriașul securist și scriitorul Nicolae Breban sunt reproduse corect, sunt reale și nu sunt abile intoxicații, menite a plăti polițe celor care nu au cedat? [...] Lăudăroșenia și fanfaronada personajului sunt arhicunoscute.” □ Livius Ciocârlie îi dă replica lui Bogdan Crețu, care, în numărul anterior, luând apărarea lui N. Breban, întrebese retoric din ce funcție și-a dat demisia N. Manolescu pentru a-și dovedi «disidența», Ciocârlie susținând că N. Manolescu nu a avut altă funcție toată viața decât aceea de lector universitar până în 1990 și că, deci, B. Crețu ar fi trebuit să se informeze mai bine înainte de a lansa o astfel de întrebare acuzatoare (articolul *Există o măsură în toate*). □ Intervine în controversa privind deconspirarea unor scriitori care au colaborat cu Securitatea, punctând în intervenția lui câteva idei esențiale precum „dezvăluiri selective”, „alibiuri autolegitimante”, „cine judecă?”, „cazul Breban”, „intervenția lui Ion Vianu”, dar mai ales subliniind că „ar fi multe

de spus despre lașitatea celor care îi atacă pe cei deconspirați oficial, dar se prefac a-i ignora pe cei încă nedeconspirați, cunoscuți de toată lumea pentru «pactele lor antedecembriste» și „Faptul că un scriitor, artist etc. a făcut cândva pactul cu Securitatea sau a activat zelos în organizația de partid comunist nu-l face nici inferior cultural, nici mai puțin calificat pentru a se pronunța, azi în spațiul public, într-un mod critic, la adresa puterii actuale sau chiar pentru a ține discursuri anticomuniste.”, Paul Cernat (articolul *Deconspirarea scriitorilor, în mod de întrebuițare – I*). □ Daniel Cristea-Enache își expune și el părerea în controversa scriitorilor mânjiți de colaborarea cu Securitatea în regimul comunist și vede rezolvarea „spinoasei probleme” într-o listă de zece puncte din care extragem trei: „Am o mare înțelegere compasivă pentru cei care au fost recrutați în închisori și care au semnat un angajament pe timpul sau la finele detenției. Generația mea a avut norocul să nu trăiască epoca anilor 50. Mă întreb câți dintre noi ar fi rezistat în condiții similare.”; „Există grade ale vinovăției și judecata noastră cred că trebuie formulată în funcție de conținutul malign sau benign al colaborării. Cei care au puterea să recunoască angajamentul vechi merită un bonus de prețuire și înțelegere omenească”; „Autonomia esteticului, reamintesc, presupune disocierea de valorile eticului și ale etnicului. Opera poate fi, desigur «mâncată» și alterată din interiorul unui program scriitoricesc angajat, dar acest fapt se constată de la prima lectură a cărții, iar nu din parcurgerea a cine știe ce document acum dezarhivat.” □ Adina Dinițoiu scrie cronica literară a poeziei lui Bogdan O. Popescu din volumul *Aerobiciclete* (Ed. Brumar, 2010): „Nu întâmplător, cartea are un motto din Nichita Stănescu, iar unul dintre poemele ei programatice, *ea era frumoasă*, se dedică lui Nichita Stănescu și - evident – lui Florin Iaru. Poezia lui Bogdan O. Popescu este, ea însăși, un melanj interesant și personal de poezie modernă à la Nichita Stănescu (speculară, preocupată de discurs, de cuvânt, de scrierea poemului) și de optzecism poetic à la Florin Iaru, Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu [...]” (articolul *Poeme cu aerobiciclete, iubite și «alintăciuni»*). □ În *Memoria – suprapersonajul prozei lui Saul Bellow*, Dana Pîrvan-Jenaru se ocupă de analiza volumului de povestiri ale lui Saul Bellow, *Filiera Bellarosa și alte povestiri* (Polirom, Iași, 2011, colecția de autor «Saul Bellow», traducere din engleză de Ioana Zirra) □ Din prezentarea Andreei Răsuceanu cu titlul *Literatura europeană de top*, în care ia în discuție conceptul de «literatură europeană» din antologia *Best European Fiction 2011* (Editor Aleksandar Hemon, prefată de Colum McCann, Dalkey Archive Press, Champaign and London, 2010), reținem câteva subtitluri: „timpul, istoria, memoria obiectelor”, „între straniu, fantastic și absurd”, „dezintegrarea identității”. □ Colaboratorul din Columbia al revistei *Observator cultural*, Michael Finkenthal scrie despre *Acasă, în străinătate*, în care pune problema semnificației culturii și a învățăturii în zilele noastre: „conceptul de instrucție, în sensul de acumulare de cunoștințe specializate, nu este sinonim, cum spuneam, cu acela de cultură. [...] Omul își construiește propria sa lume cu uneltele dobândite în procesul de instrucție, dar judecățile de valoare asupra lumii

astfel construite, definirea condiției umane se face prin cultură.” □ Iulia Dondorici atrage atenția publicului român asupra selecției de articole ale tânărului Cioran din presa românească din perioada 1931-1937, sărbătorit astfel la trecerea a o sută de ani de la nașterea sa, publicate în 2011 în volumul *Über Deutschland. Aufsätze aus den Jahren 1931-1937* (Berlin, 2011) de către editura Suhrkamp: „După cum se știe, între 1933 și 1935, Cioran s-a aflat la studii în Germania (Berlin, Munchen și Dresda) unde a căpătat o admirație nelimitată pentru Hitler și pentru ceea ce el numea «revoluția nazistă». Opera lui Cioran este acum aproape în totalitate tradusă în germană, lipsind doar câteva scrieri din tinerețe în limba română. Volumul de față, tradus și editat de Ferdinand Leopold, reunește 25 din cele peste 140 de articole scrise de Cioran în perioada respectivă.”

19 mai, joi

- **[„Adevărul”]** Dana G. Ionescu anunță, într-o medalion biografic omagial, trecerea în „limanul fără de vifor” a lui Mircea Horia Simionescu, la vârsta de 83 de ani, pe care Mircea Cărtărescu „îl considera un egal al marelui scriitor argentinian”, Jorge Luis Borges; articolul mai cuprinde și declarații ale confrăților de breaslă despre „urcarea la stele” a scriitorului târgoviștean: Ion Bogdan Lefter, Mircea Cărtărescu, Nicolae Manolescu, toți subliniind marea pierdere suferită de literatura română și poziția de prim rang al autorului *Dicționarului onomastic*. (articolul *S-a stins «Borges al României»*)

- **[„Cultura”, nr. 19 (324)]** Scriind *in memoriam Bartolomeu Anania*, Marian Barbu se raportează la scrierea memorialistică *Rotonda plopilor aprinși* (CR, 1983) al lui Valeriu Anania, fost, în 1992, arhiepiscop al Vadului Feleacului și Clujului, cunosător al atâtor personalități culturale române (precum Argehezi, Galaction, L. Blaga, Victor Papilian, Vasile Voiculescu, Marin Preda, Anton Holban - evocați în cartea citată), dar este obsedat să lămurească tainele faimosului înscris dacic («Decebalus per Scorilo») în care, multă vreme, cuvântul „per” a fost înțeles greșit (derivat de mulți lingviști din latinescul „puer”) și ar fi trebuit să fie socotit o prepoziție ce exprimă destinația, scopul; ca atare, inscripția trebuie înțeleasă ca „Decebal pentru Scorilo”, adică ofranda lui Decebal, pe un vas ritualic și funerar, pentru tatăl său Scorilo. (articolul *Decebalus per Scorilo - o reșezare în matca adevărului*) □ Alex Goldiș propune lectura volumului *Patru bărbați plus Aurelius* (Polirom, Iași, 2011) de Doina Ruști, „unul dintre cei mai profesioniști scriitori ai literaturii române” pe care „o recomandă proteismul scriiturii și curajul de a se aventura în cele mai neobișnuite tematici. Dacă scriitorii români din ultimii ani au ieșit rareori din imaginarul cotidian actual sau din tematicile «tranziției», Doina Ruști se scufundă cu plăcere în exotic sau fantastic.”, iar această apreciere superlativă incipientă este amendată prin referire la ultimul roman publicat: „O asemenea «politică a scrisului», plină de merite, nu-i vorbă, ascunde totuși cel puțin la fel de multe pericole. La o adică, ritmicitatea susținută poate aluneca pe nesimțite în grafomanie, ușurința trecerii de la un subiect la altul

se poate transforma în ușurătate, iar abilitatea mânuirii mai multor tipuri de tehnici, scăpată din mână, degenerază în exerciții stilistice gratuite. O dovedește cu asupra de măsură cel mai recent roman al autoarei, *Patru bărbați plus Aurelius*. Dincolo de titlul neinspirat, cu rezonanțe de afiș Chippendales, subiectul cărții e aproape imposibil de aproximat. Un amestec de senzationalism - autoarea toarnă cu polonicul siropuri amoroase laolaltă cu «tării» criminalistice - ornat cu o frișcă subțire de livresc fac din romanul Doinei Ruști un cocktail destul de greu de digerat pentru organisme sensibile.”, în concluzie: „un fals roman”. (articolul *Defecte de fabricație*) □ Rodica Grigore îl prezintă publicului român pe scriitorul australian Tim Winton, tradus în română de Adriana Claudia Iacob cu ultimul roman, atipic pentru temele abordate anterior de scriitor, *Respirația* (Ed. Leda, 2009) □ Biografia dedicată lui Ștefan Bănulescu, *Banul de Aur sau Viața din opera lui Ștefan Bănulescu* (Ed. Muzeul Literaturii, 2010; colecția Aula Magna, prefată de Eugen Simion) de Bogdan Popescu, un prozator „convertit [...] în cercetător”, o biografie care este la origine o teză de doctorat realizată sub îndrumarea lui Eugen Simon, este cercetată sub varii aspecte, plusuri și minusuri, de George Neagoe, pentru a ajunge la concluzia: „Scotocind prin arhive, Bogdan Popescu nu și-a uitat condiția de prozator. Cartea sa convinge prin simbioza dintre rigurozitatea datelor și neobosita plăcere de a compune scenarii.” □ Despre *Ovidiu Cotruș, anti-călinescianul*, ne lămurește Al. Cistelean, pornind de la o caracterizare a lui Gelu Ionescu despre O. Cotruș „o aristocrată degustare a ideii și a expunerii ei impecabile”; ce-l duce pe Ovidiu Cotruș în tabăra anti-călinescienilor, dat fiind că din generația lui, a cerchiștilor (din anii 70), mulți critici trăiseră aproape religios fascinația față de Călinescu, precum Ion Negoitescu, N. Balotă, Cornel Regman? Ei, bine, consideră Al. Cistelean, este vorba de *rigorismul conceptual* specific lui O. Cotruș, deoarece călinescienii acordau puțină importanță preocupărilor strict teoretice, sufereau de relativism psihologic, de o labilitate a conceptelor și o lipsă de fermitate a criteriilor; prin urmare, O. Cotruș va fi mai aproape de estetica lui Maiorescu pe care o socotește „o propedeutică la critica sa literară”; în consecință, critica literară este pentru Ovidiu Cotruș o adecvare la normele interne ale operei și, deci, nu noutatea interpretării e decisivă, cât mai ales investigația hermeneutică aplicată atât pe orizontala detaliilor, cât și în profunzimile de sens sau de structură (metodă pe care o folosește în monografia sa dedicată lui Mateiu Caragiale și la care s-a gândit încă din 1969). □ Constantin Coroiu își urmează neabătut demonstrația și analiza asupra celui de-al doilea volum (o antologie) realizat de Aurel Sasu și Mariana Vartic, și anume *Dramaturgia românească în interviuri* (prima antologie referindu-se la *Romanul românesc în interviuri*); acest volum antologhează așadar texte ale dramaturgiei românești, această „rudă mai săracă din zorile literaturii moderne până azi”, însă cu hărnicia lor bine cunoscută, cei doi cercetători realizează, în fond „o galerie de portrete și autoportrete, fie și numai schițate, dar și o suită de mici spectacole, unele de idei, altele numai de limbaj, unele de «artă», altele de nivel mai bulevardier.”

(articolul *Istorie autobiografice III*) □ O interesantă anchetă literară realizează Andrei Terian, cu titlul *Douămiismul par lui-même*, în care sunt formulate următoarele întrebări: 1. *Sunteți douămiist? Dacă da, ce înseamnă asta? Dacă nu, cum vă definiți ca autor? Cu ce grupare/ direcție literară sau critică vă simțiți solidar?* 2. *Ce a adus nou douămiismul în literatura română (if any...)? Cât de autonom este el în raport cu generațiile & direcțiile literare anterioare (șaiyecism, optzecism, nouăzecism)?* 3. *Există în momentul de față tentative de «depășire» a douămiismului? Încotro credeți că se vor îndrepta literatura și critica românească în următoarele decenii?* Răspund la aceste întrebări: Radu Vancu (*Comment peut-on être deuxmiist?*), Val Chemic (*Egg no ego*), Paul Cernat (*În niciun caz nu m-aș autodefini la modul generaționist*), Andrei Dósa (*Poezie prin wireless*), Radu Pavel Gheo (*Generația ca etichetă identificatoare*), Adrian Diniș (*Douămiismul la maturitate*), Răzvan Tupa (*O situație a deceniului 2001-2011 în poezia din spatele etichetei generaționiste*). □ Redacția *Cultura* reproduce în continuare două texte care îl omagiază pe Maurice Nadeau la împlinirea venerabilei vârste de 100 de ani, preluate dintr-un număr monografic al *Caietelor critice* și semnate de Eugen Simion (*Maurice Nadeau: 100*) și Nicolae Bârna (*Tinerete fără bătrânețe*). Eugen Simion scrie despre omul (cum l-a cunoscut prin Serge Fauchereau la redacția *Quinzaine littéraire* prin anii 90) și despre criticul Maurice Nadeau încercând să-i creioneze un portret spiritual: „nu e un spirit estetizant, este mai degrabă de partea ideii lui Sartre despre angajamentul scriitorului prin opera sa”, „crede că literatura trebuie să spună totdeauna ceva, să aibă o țintă să schimbe ceva în existența celui care o citește”, „gândește bine lucrurile și, spirit avizat, «om de meserie» cum se zice, nu confundă planurile. Opțiunea lui pentru literatura angajată nu are nimic de a face cu opțiunea pentru literatura aservită politicului.”. Nicolae Bârna începe ezitant și cu tatonări gingașe portretul omagial: „A vorbi despre Maurice Nadeau în termeni convențional elogioși înseamnă - vrei, nu vrei- a-l jigni cumva. Întruchipare desăvârșită a modestiei adevărate -adică deloc fățarnică, și de aceea dublată de conștiința exactă a propriei valori [...] e în chip evident agasat de temenele servile și știe să le dezamorseze imediat printr-o vorbă de duh (auto)ironică, nu lipsită de o anumită - plăcută! - bruschete.” □ Dana Pîrvan-Jenaru dezbate ediția a doua, revăzută a cărții *Viața cea nouă* (traducere din limba turcă și note de Luminița Munteanu, Seria de autor Orhan Pamuk, Polirom, 2011), „o carte complexă, multistratificată, codată, care își obligă cititorul la un efort de acomodare și comunicare invers proporțional cu structura de suprafață dinamică, acoperită cu călătorii, crime, înscenări, triumfiuri amoroase, accidente, detectivi, conspirații.” (articolul *Identitatea noii vieți*) □ Academicianul Mihai Cîmpoi cercetează monografia lui Eugen Simion, *Cruzimile unui moralist jovial* (Princeps Edit, Iași, 2011), considerată „o relectură post-modernă a operei lui Ion Creangă printr-o proiectare probantă pe imensul tablou fenomenologic, reconstituit cu exemple edificatoare din întreaga literatură universală a genurilor biografice.” (articolul *O nouă relectură din Creangă*)

20 mai, vineri

● [„**România literară**” , nr. 20] Nicolae Manolescu se întreabă (retoric) asupra utilității comemorărilor de naștere și de moarte ale scriitorilor din diferite epoci și punctează că un scriitor mare, chiar și fără aceste recitiri, o ștafetă a relecturii transmise altor generații de cronicari și critici, „sunt condamnați să moară puțin câte puțin” (editorialul *Aniversări*). □ Poemul săptămânii este susținut de Horia Gârbea, *Trecutul – o sărbătoare*. □ În cadrul proiectului „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, Alexandra Ciocârlie publică amplul eseu *Mit și realitate* despre Ștefan Zicher care a scris piesele *Oreste în străinătate* și *Aglaia* în 1969 și 1970, dar le-a publicat abia în 1997, în perioada postcomunistă, un diptic dramatic care trimite, în pofida plasării lor temporale în antichitate, la actualitatea regimului dictatorial. □ Este realizată lista *Nominalizărilor pentru Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 2010*, din juriul nominalizărilor făcând parte Dan Cristea (președinte), Horia Gârbea, Antonio Patraș, Ovidiu Pecican, Vasile Spiridon și Slavomir Gvozdenovici (pentru literatura minorităților). Avem așadar la **Poezie**: Ana Blandiana, *Patria mea A4* (Humanitas); Mircea Cărtărescu, *Nimic* (Humanitas), Caius Dobrescu, *Euromorphotikon, roman în versuri* (Ed. Tracus Arte); Ion Mureșan, *Cartea Alcool* (Ed. Charmides); Robert Șerban, *Moartea parafină* (C.R.); la **Proză**: Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom), Radu Aldulescu, *Ana Maria și ingerii* (C.R.), Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil* (Polirom), Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes), Constantin Stan, *Gde Buharest* (Ed. Charmides); la **Dramaturgie**: Mircea M. Ionescu, *Dresorul lui Casanova* (Ed. Play), Radu Macrinici, *Jack lunetistul* (Ed. Unitext), Radu Țuculescu, *Dragul meu Micșă* (Ed. Eikon); la **Literatură pentru copii și tineret**: Sînziana Popescu, *Drumul Anei prin Valea Plângerii* (Mediamorphosis); la **Critică și istorie literară, eseu**: Mihai Dinu, *Un alt Bolintineanu – gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spadugino); Ion Pop, *Intre avangardă și ariergardă* (Ed. Vineia), Irina Petraș, *Literatura română contemporană. Prelungiri* (Ed. Casa Cărții de Știință), Sorin Lavric, *10 eseuri* (Ed. Humanitas), Cornel Ungureanu, *Șantier 2. În căutarea lui Mircea Eliade* (C.R.); **Premiul pentru traduceri din literatura universală** și **Premiul Fundației Andrei Bantaș**: Gabriela și Constantin Abăluță, Henri Michaux, *Voyage en Grande Garabagne/ Călătorie în Marea Garabanie* (Ed. Paralela 45); Mioara Caragea, José Saramago, *Călătoria elefantului* (Polirom), Domnica Drumea și Petru Ilieșu, Allen Ginsberg, *Howl și alte poeme* (Polirom), Ștefania Mincu, Umberto Eco, *Cimitirul din Praga* (Polirom), Rareș Moldovan, Thomas Pinchon, *Curcubeul gravitației* (Polirom), George Volceanov și Violeta Popa, William Shakespeare, *Opere*, vol. I, *Sonete; Furtuna*; la **Premii speciale (publicistică, memorii, jurnale etc)**: Ileana Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire* (Polirom), Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și*

literatură (Polirom), Casian Maria Spiridon, *Farmecul discret al dreptei cumpăniri* (Ed. Eikon), Doina Uricariu, *Maxilarul inferior* (Polirom), Ion Vianu, *Amor intellectualis* (Polirom), Matei Vișniec, *Cronica ideilor tulburătoare* (Polirom); la **Debut**: Adrian Buzdugan, *Capela excomunicaților* (Humanitas), Sorin Despot, *apasă* (C.R.), Raluca Dună, *Eu, Autorul* (Ed. Tracus Arte), Anca Hațiegan, *Cărțile omului dublu* (Ed. Limes), Ligia Tudurachi, *Cuvintele careucid* (Ed. Limes); la *Premiul pentru Literatură în limbile minorităților*: Draga Mirianici, *Rădăcini și stele*, poezii în limba sârbă; Cedomir Mnilenovici, *Sonete*, poezii, limba sârbă; Liubinka Perinaț Stancov, *Exerciții pentru un soare postum*, poezii, limba sârbă; **Premiul Național de Literatură**: Gabriel Dimisianu, Fănuș Neagu. □ Gabriel Coșoveanu se arată atras de „resemantizarea” propusă de Ion Pecie în *Phallusiada sau epopee iconoclastă a lui Creangă* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2011), o carte insolită despre povestitorul humuleștean „văzut ca un parafrizator, dacă nu chiar persiflator, al scenariilor sfinte din unghiul sexualității” (articolul *Panerotismul lui Creangă*). □ Sub titlul *Cronică de familie*, Cosmin Ciotloș arată că romanul Martei Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* (Polirom, Iași, 2011) este, printre multe altele, și un „roman al cuvintelor”, după o sintagmă preluată de cronicar de la George Bălăiță, mai adăugând, spre final, că „este deopotrivă o reușită a Martei Petreu și a prozei românești de azi.” □ Dintre cele două scurte recenzii, o reținem pe aceea a Ralucăi Dună despre „o tocăniță narativă și stilistică” sub semnătura lui Călin Torsan, „un slujbaş încurcându-se printre ițele așa-zisei lumi literare”, cu titlul *O zi. Ultima* (Ed. Casa de pariuri literare, 2011). □ Este publicat *Un poem de Ion Zubașcu*, cu titlul *Mama și Securitatea*, din volumul în pregătire *Omul, pomul și fântâna. O tragedie românească*. □ Despre *Mihai Ursachi și enigmele receptării sale postume*, ne vorbește evocator și nostalgic Nichita Danilov, insistând asupra „unicității liricii” și a straniului „con de umbră” în care a intrat poetul cu comportament nonconformist, extravagant, după șapte ani de la trecerea lui la cele veșnice. □ Un eseu împotriva nonconformismului, scrie Alex Ștefănescu în, cum altfel?, *Despre nonconformism*, afirmând că „un nonconformist este pentru mine la fel de jalnic, de lipsit de eroism în nesupunerea lui, ca un spectator care vorbește tare cu nevastă-sa, în timpul spectacolului.” □ Rubrica de „istorie literară” este însuflețită de studiul central al numărului (anunțat pe pagina de gardă a revistei) referitor la Ion Heliade Rădulescu, *Întemeietorul*, semnat de Mihai Zamfir, care recunoaște că „orice discuție despre literatura lui Heliade trebuie să pornească de la o dezbatere de natură primordial lingvistică” pentru această “figură aurorală a pașoptismului”, „cel dintâi scriitor român care a avut ideea apartenenței la o «generație a începutului» al cărei șef să fie el însuși”, „un excentric inaugurator”. □ Rubrica „restituiri” cuprinde *Câteva însemnări despre Emil Turdeanu*, istoric literar și memorialist (n.1911 -m. 2001), unul dintre cei mai străluciți discipoli ai lui Nicolae Cartoian, discipol stabilit în 1948 la Paris după instaurarea în România a dictaturii comuniste; însemnările sunt realizate de Nicolae Scurtu. □ Despre premiata și

apreciata carte de poezie a lui Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides, 2010), își spune părerea și Gh. Grigurcu, în articolul *O fenomenologie a alcoolului* care își începe astfel analiza: „Conform viziunii d-sale, alcoolul nu e o simplă scornire pământească, defel o smintire, un nărav ce se cuvine osândit, ci un reflex al unei puteri metafizice, al unei idei platoniciene. O rămășiță edenică.” □ Tableta lui Constantin Țoiu, de la rubrica „prepeleac”, conține notații despre Hoinarul Brăilei, Panait Istrati, a cărui statuie privește nu fluviul, ci orașul. (eseul *Un oraș nervos*) □ În traducerea din albaneză a lui Marius Dobrescu, sunt publicate, pe două pagini mari de revistă, fragmente din romanul de dragoste *Accidentul* (cu elemente de polițier și suspans pe măsură) al lui Ismail Kadare (n. 1936), un scriitor care „a absolvit Filologia la Tirana și și-a continuat studiile la Institutul de Literatură Maxim Gorki din Moscova”, un autor care a primit numeroase premii și distincții și care a fost nominalizat de mai multe ori la Premiul Nobel și recompensat în 2005 cu prestigiosul International Booker Prize, aflându-se pe lista nominalizaților alături de Philip Roth, Günter Grass, Doris Lessing, Ian McEvan, Muriel Spark și Gabriel García Marquez. □ Sunt semnalate *Ecouri internaționale ale unor scriitori români*. Primul „ecou” constă în apariția *Cărții șoaptelei/ El libro de los susurros* al lui Varujan Vosganian, tradusă în spaniolă de Joaquín Garrigós și tipărită la Editura Pre-Textos cu sprijinul Institutului Cultural Român, tipărire urmată de recenzii apărute în cotidienele *El País*, *La Vanguardia* și la Radio National de Catalunya. Al doilea „ecou” se referă la publicarea în limba germană, în traducerea Evei Ruth Wemme, a romanului *Sexagenara și tânărul* de Nora Iuga, care „s-a bucurat de o primire generoasă în presa literară germană, înregistrând recenzii în *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Neue Zürcher Zeitung*, *Neues Osteuropa*, în revista online *literaturkritik.de*”.

25 mai, miercuri

- [„**Adevărul literar și artistic**”] Este anunțată trecerea în neființă, din pricina unui cancer la prostată cu evoluție îndelungată, a unui scriitor al generației 60, prozatorul, dramaturgul și cronicarul sportiv Fănuș Neagu (n. 5 aprilie 1932, Grădiștea-de-Sus, Brăila – 24 mai 2011, București), la vârsta de 79 de ani, într-un necrolog cu titlul *S-a stins Fănuș Neagu*, semnat de Doinel Tronaru și în care sunt înregistrate mărturii ale comilitonilor despre cum l-au cunoscut și ce relații au avut cu prozatorul brăilean; dintre acestea redăm intervenția criticului Eugen Simion: „Proza românească pierde un mare scriitor. Eu pierd și un mare prieten. Fănuș Neagu a fost un om foarte curajos, el s-a luptat de mulți ani cu o boală grea și credeam că va reuși să o învingă. Dispare odată cu el nu numai scriitorul excepțional care a fost, dispare și un personaj, un personaj foarte original al vieții literare. Dispare un stil de a fi scriitor într-o istorie rea.” Alex. Ștefănescu scrie o tabletă evocatoare despre stilul fănușian din cronicile fotbalistice, în *«Un joc de artificii lingvistice»*, în introducere relatând atracția exercitată de scrisul fănușian asupra tipografilor care-i culegeau

cronica sportivă: „Acum douăzeci-treizeci de ani, în subsolurile întunecoase ale Casei Scânteii, tipografi se adunau în fiecare noapte în jurul linotipistului care culegea cronică sportivă a lui Fănuș Neagu și o citeau pe măsură ce era culeasă. Niciun scriitor român nu se mai bucura de o asemenea popularitate. Nichita Stănescu era iubit, Marin Preda – respectat, Mircea Dinescu – simpatizat, dar numai de către cunoscătorii de literatură. Fănuș Neagu avea mii de cititori și în rândul celor care ignoră literatura în viața lor de fiecare zi.”, iar, la sfârșitul tabletei, Alex. Ștefănescu aruncă puțină lumină și asupra stilului romanesc: „În romane, nu există personaje propriu-zise, ci un Fănuș Neagu multiplicat. În toate rolurile pe care le interpretează, scriitorul vorbește la fel. Cu alte cuvinte, personajele tind să nu se mai diferențieze prin limbaj, devenind doar niște prilejuri pentru autor de a se lansa în tirade fanteziste. Proza sa trebuie privită nu neapărat ca proză, ci ca un joc de artificii lingvistice. Și, adeseori, spectacolul este captivant, oferind momente de splendoare ale limbii române.” □ O scurtă prezentare a noului jurnal cărtărescian, *Zen: Jurnal. 2004-2010* (Humanitas, 2011), al treilea după *Jurnal I. 1990-1996* și *Jurnal II. 1997-2003*, face Simona Chițan în *Cărtărescu, într-un nou jurnal*.

• **[„Dilema veche”, nr. 379]** Este publicată partea a doua a interviului cu cel care a tradus, antologat și scris postfața în limba germană (pentru editura Suhrkamp, sub titlul *Über Deutschland – Despre Germania*), la volumul cuprinzând cele 25 de articole semnate de Emil Cioran în tinerețe, pe nume Ferdinand Leopold; interviul este consemnat de Rodica Binder; iată câteva idei din cuprinsul acestuia: „– Cioran pare a face parte din categoria acelor scriitori despre care Valéry afirma [...] că ei preferă să fie citați de foarte multe ori de câteva persoane decât o singură dată de un număr infinit de cititori. Cercul cititorilor lui Cioran este, în lume, destul de restrâns, dar fidel. Credeți că textele sale despre Germania, provocatoare, incitante, vor spori numărul acestora aici, în spațiul culturii germanofone? – Nu știu nici ce fel de «chappelle» are Cioran, nici cât de credincioasă îi rămâne aceasta. Dar, de bună seamă, formula lui Valéry surprinde structura lăuntrică a gânditorilor din familia spirituală a lui Cioran; aceștia sunt gânditori la antipodul filozofilor academici, explicativi și discursivi: la ceilalți, esențele, fondul sunt, dimpotrivă, întotdeauna oculte, adumbrite, implicate, în ultimă instanță impenetrabile, deși forma pare accesibilă și vertiginoasă. Aceasta și din cauză că o mare densitate nu suportă decât veștmântul poetic – cu alte cuvinte, un înalt grad de formalizare, ceea ce însă nu favorizează și facilitează demersul hermeneutic (care aici se impune însă în mod cu atât mai imperios). Sunt felurite căi de acces la Cioran și la textele interbelice.” □ Cronică lui Marius Chivu dezbate, de data aceasta, una dintre cele mai interesante cărți-interviu, referitor la Ardealul natal multiethnic, zonă est-europeană prin excelență de graniță, *Mirosul pușcăriei* (Ed. Curtea Veche, 2011, traducere de Marius Tabacu) semnată de Zsófia Balla (cea care pune întrebările) cu Adám Bodor (articolul *Un maghiar la Gherla*) □ Atras de proza șireată a spaniolului Félix J. Palma din *Harta timpului* (Ed. Trei,

2011, traducere din spaniolă de Ana-Maria Tamaș), Claudiu Constantinescu îi face o scurtă prezentare critică.

● **[„Observator cultural”, nr. 317 (575)]** Redacția pune pe prima pagină un facsimil după un articol al lui Ioan Petru Culianu, cu titlul *Ku Klux Klan ortodox* publicat în revista *Meridian* mai-iunie 1991, chiar în momentul în care profesorul de *Istoria Religiilor*, succesorul lui Mircea Eliade la *Divinity School, University of Chicago*, a fost ucis în clădirea universității. □ Ovidiu Pecican face o trecere în revistă a ideilor filozofului C. Rădulescu-Motru din ciclul de mărturisiri *Revizii și adăugiri. 1943* (vol. 1, Ed. Floarea Darurilor, 1996) (articolul *Cu amărăciune despre popor și stat*) □ Evenimentul perioadei este *Festivalul Dramaturgiei Românești, Timișoara*, care a câpătat o titulatură suplimentară, Festivalul European al Spectacolului Timișoara (FEST), și o componentă internațională, despre care scrie Iulia Popovici o amplă dare de seamă (articolul *Timișoara, pe linie fizică și politică*) □ Cu toate că nu încearcă să clarifice „mitologia” produsă în jurul asasinării lui Ioan Petru Culianu în privința căreia au apărut explicații din ce în ce mai fanteziste, Dorin Tudoran caută să explice animozitatea stărnită împotriva lui Culianu prin cele trei tabuuri pe care tânărul învățat și discipol al lui M. Eliade le-a atacat prin scrierea unor articole incendiare: unul referitor la publicistica și ideologia lui Eminescu (Culianu susținea că, dacă ar fi trăit Eminescu în secolul al XX-lea ar fi ajuns un Corneliu Codreanu); al doilea privitor la imaginea Bisericii Ortodoxe Române (Culianu vorbind într-o intervenție de pericolul fundamentalismului ortodox, conceptul de „om nou” fiind o invenție a lui Corneliu Codreanu și nu a comunismului); al treilea tabu se referă la cultura română (Culianu pune un mare semn de întrebare după sintagma „cultura română”, considerând că aceasta nu reprezintă doar suma unor vârfuri sau realizări de excepție, pentru că a scrie, apud Nicolae Iorga, n-ar trebui să însemne doar a te adresa unui cerc restrâns de inițiați) (articolul *Un ucigaș pe nume Terapie-Șoc*, fragmente traduse din *A Killer Named Shock Therapy*, o prezentare făcută în cadrul simpozionului *In and Out of This World – A Symposium In memory of Ioan Petru Culianu (1950-1991)*, organizat la Oxford de The Berendel Foundation din Londra). □ Paul Cernat revine cu partea a doua din chestiunea relației scriitorilor cu Securitatea în *Deconspirarea scriitorilor, mod de întrebuințare (II)* din care reținem atitudinea: „Pentru mine, cei deconspirați nu devin «nefrecventabili» ca oameni, nici mai puțin valoroși ca scriitori, iar a-i discrimina, în calitate de critic literar, pe considerente eticiste ar fi – din punctul meu de vedere – inacceptabil. Nu înseamnă nicicum că, refuzând să «arunci cu piatra», devii un apărător al poliției politice comuniste sau al totalitarismului.” □ Liviu Ornea scrie despre *Frământări în lumea universitară*, frământări și agitație legate de noile criterii minimale pentru posturile universitare de lector, conferențiar, profesori și corespondentele lor din cercetare. □ Daniel Cristea-Enache combate prejudecata că „elevii și studenții români «nu mai citesc»; și ei nu mai dovedesc respect – ba chiar niciun interes – pentru valorile culturale naționale.”, arătând că ei vor „originalitate

și spectacol al ideilor”, nu recitare monotonă a unui discurs pregătit și învățat pe dinafară de către profesor (articolul *Tinerii de azi și literatura*). □ Într-un lung articol de două pagini, Rodica Grigore studiază evenimentele biografice personale și simbolurile poetice din poezia lui portughezului Fernando Pessoa, volumul publicat în română fiind o antologie cu titlul *Opera poetică* (Humanitas Fiction, București, 2011; antologie, prefață, tabel cronologic și note de Dinu Flămând) (articolul *Fernando Pessoa. Adevărul poeziei*) □ Comparând romanul lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010; prefață de Gabriel Liiceanu) cu *Fructele mănii* de John Steinbeck, apropierea dintre romanul românesc și cel american făcându-se nu pe baza temei sau a narațiunii, ci a dimensiunii biblice, apocaliptice, de sfârșit de lume, Geta Dumitriu realizează o lungă analiză structurală. (articolul *Așteptând ceasul de apoi: «declinul soarelui» și «lumina de fantomă a lunii»*) □ Bogdan Coșa publică un amplu fragment din volumul în curs de apariției la Editura Cartea Românească, *Poker* (C.R., 2011), „un roman «minimalist», viu, dinamic, scris cu nerv, dexteritate și energie”, după cum apreciază Mircea Martin în scurta introducere ce precede fragmentul. □ Liviu Antonesei face o altă prezentare a unui poet favorit, de fapt, aici o poetă, Mariana Codruț, aparținând fenomenului „generației 80” un val ce a cuprins aproape 250 de tineri care băteau la ușile porților literare: poezie, proză, critică, eseu și istorie literară, dar din aceștia nu au mai rămas în top decât puțin peste 20; Mariana Codruț face parte din «cvartetul de Doamne» al generației 80, căruia i se alătură Mariana Marin, Marta Petreu și Magda Cârneci (care a semnat până în 1990 Magdalena Ghica); lansarea antologiei sale poetice *Antologie de poezie 1982-2007* (editor Călin Vlasie) la Târgul de Carte de la Iași, îi oferă lui Liviu Antonesei prilejul unui comentariu punctual asupra operei poetei: „poezia sa este «oximoronică» la nivelul întregului discurs liric, asociind contrarii, pulsând de o viață în exces care trece printre filtrele culturale asumate, dar și printre obstacolele mai puțin culturale!”

26 mai, joi

- [„Cultura”, nr. 20 (325)] C. Stănescu face o trecere în revistă a opiniilor câtorva condeieri (Lucia Hossu-Longin, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache) din *Observator cultural* și *România literară* despre spinoasa problemă a colaborării cu Securitatea a anumitor scriitori, ajungând, la final, să alcătuiască un corpus de trimiteri la fiecare articol interesant din oficiosul Uniunii Scriitorilor. (articolul «Prietenii mei, scriitorii...») □ Sub pretextul unui articol omagial, *Aniversarita cronică și acută* (Pentru Angela Marinescu, când împlinește 70 de ani), Alexandru Mușina scrie un text anti-omagial, botezând astfel de texte „piatră tombală” (citată din M. Cărtărescu) sau „textule”, cu o vorbă a lui Luca Pițu. □ Laurențiu Malomfălean recenzează, într-un text „îndrăgostit”, romanul Diane Adamek, *Dulcea poveste a tristului elefant* (CR, 2011), notând că, într-un roman la Saramago și despre „(in)depărtare”, „acea «saudade» tipic lusitană face din

acest roman, pe care-l îmbibă de la un capăt la altul, aproape o capodoperă.” □ Într-un articol dens, *Sorin Antohi: un șantier deschis și provocator*, Al. Cistelean dezbată conținutul cărții *Utopica* a „singurului savant din generația 80, Sorin Antohi” în care relevă pas cu pas „fantasmele utopice ale imaginarului social” și ale „civitas imaginalis” („cetățile imaginare”) focalizate asupra utopismului românesc, concluzia fiind că avem de-a face cu niște cărți „pe cât de academice, pe atât de provocatoare; pozitiv provocatoare adică: provocatoare la dezbateri, la idei, la atitudine.” □ Alegându-și ca centru al disertației sale caracterizarea lui Mircea Iorgulescu «Mircea Horia Simionescu este unul dintre cei mai radicali înnoitori ai prozei românești postbelice», Nicolae Bârna deplânge dispariția prematură a scriitorului din Școala de la Târgoviște și aduce argumente în favoarea importanței neobișnuitei opere, cu evaluări și situări în ierarhia literară după mode și... timp: „Pe vremea când abordarea poetică și semiotică - stimulată de «mirajul lingvistic» (Toma Pavel) era în grații, au fost formulate încercări de a-i caracteriza demersul literar cu instrumentarul disciplinelor respective. S-a opinat, astfel, că Mircea Horia Simionescu nu e un scriitor pur și simplu livresc, ci meta-livresc, s-a remarcat la el exacerbaria funcției limbajului prozastic, s-a depistat utilizarea nu doar «secundă» - ca în orice text literar -, ci de gradul al treilea al limbajului, în sensul că referentul textelor e, deja, format din texte (presupuse preexistente, fie ele reale sau «apocrife», adică enunțate *ad hoc* de autor și «citate» în chiar momentul enunțării), s-a vorbit de conotația autonomică a acestui gen de texte care face aluzie la un discurs deja ținut sau la unul care se ține chiar atunci, în momentul enunțării (scrierii) lor, adică fac aluzie la ele însele, autocitându-se pe măsură ce se desfășoară, a fost remarcată recurgerea cvasi-permanentă la «dezvăluirea procedurii» (Tomașevski), uneori în interpretare comică, specifică literaturii parodice etc, etc. [...] Când a fost «descoperit», în cele din urmă, și la noi, postmodernismul, în Mircea Horia Simionescu a fost recunoscut unul din post-modernii noștri genuini (nu «protocronic» dar, în mod spontan, legitim și «inocent» sincronizat cu un *trend* mondial, fără intenționalitatea expresă a racordării), iar postmodernismul optzecist militant-doctrinar și-l revendică, în mod explicit și stăruitor, drept precursor.”; articolul despre biografia lui Mircea Horia Simionescu, redactat de Nicolae Bârna, fiind o preluare din *Dicționarul General al Literaturii Române*, vol. V: S-T, Univers Enciclopedic, 2007. (articolul *La plecarea lui Mircea Horia Simionescu*) □ Un alt profil critic și de valorizare culturală constituie centrul unui articol evocator al lui Constantin Coroiu, *Mihai Ralea, elogiul valorii*, un critic de formație sociolog, cu un doctorat în filosofie și în drept la Sorbona, care a făcut parte dintr-un triumvirat critic în anii 70, Călinescu-Vianu-Ralea, de mare anvergură și influență, precum în anii 30 s-a manifestat un alt triumvirat critic: Ibrăileanu-Lovinescu-Călinescu. □ George Neagoe analizează cartea de critică a lui Răzvan Voncu, *Zece studii literare* (Ed. Academiei Române, 2010); despre autor și carte aflăm că „structural, rămâne un călinescian, adept al vocației, nu al talentului. Dar asta nu anulează înclinația spre

metodele școlii sociologiei literare, pe filiera Robert Escarpit, Pierre Bourdieu, Paul Cornea. [...] Pentru Răzvan Voncu, rama istorică devine rama teoretică. Buna cunoaștere a textului și a contextelor sale este punctul forte al cărții.” □ Din cele două întâlniri cu Papa Ioan Paul al II-lea, se naște acest articol al academicianului Eugen Simon despre impresiile lăsate de acest conducător suprem al Creștinătății catolice, dar autorul articolului aduce în discuție și lectura unora dintre Enciclicele sale, publicate în 2008 în limba română de Institutul Catolic din București; reperiile discuției sunt Rațiunea, Credința, Biserica și Știința, pentru a ajunge la concluzia următoare: „Ce-aș putea conchide în privința acestui Papă atipic, venit din răsăritul tragic al Europei secolului al XX-lea? Nimic altceva decât că a crezut cu ardoare că adevărul nu poate fi cunoscut fără credință și că nu poți fi liber dacă nu ești atent la binele pe care adevărul îl conține.” (articolul *Biserica și Academia sau ce legătură este între Atena și Ierusalim?*) □ Continuă ancheta revistei începută în numărul anterior, în cuprinsul căreia sunt puse trei întrebări respondenților: 1. *Sunteți douămiist? Dacă da, ce înseamnă asta? Dacă nu, cum vă definiți ca autor? Cu ce grupare/ direcție literară sau critică vă simțiți solidar?* 2. *Ce a adus nou douămiismul în literatura română (if any...)? Cât de autonom este el în raport cu generațiile & direcțiile literare anterioare (șazecism, optzecism, nouăzecism)?* 3. *Există în momentul de față tentative de «depășire» a douămiismului? Încotro credeți că se vor îndrepta literatura și critica românească în următoarele decenii?* Răspund la întrebări în acest număr: Adrian Schiop (*Beautiful 90's*); Bogdan Coșa (2011: *Literatura în viteză de croazieră*); Stoian G. Bogdan (*SGB par lui-même*); Cristina Nemerovschi (*Douămiismul și ce vine după*); Șerban Axinte (*Dacă douămiismul e depășit, înseamnă că nici nu a existat vreodată*); Gabriel Daliș (*Un cititor douămiist*); Ștefan Manasia (*Schiță pentru o autobiografie*); George Neagoe (*Generația și tribul*); Gabi Eftimie (*Nu mă simt solidară cu nicio grupare toți suntem niște dive*). □ Rodica Grigore își delectează cititorii cu lectura romanului *Ultima ispită a lui Hristos* (Humanitas Fiction, 2011, în traducerea lui Ion Diaconescu), de Nikos Kazantakis, romanul fiind „o inedită și neașteptată reinterpretare a textului Evangheliilor”. (articolul *Drumul crucii și căutarea adevărului*) □ În căutarea etimologiei cuvintelor (în special a celor dificile, problematice), Andrei Ionescu scrie, la rubrica de lingvistică „mărturia cuvintelor”, articolul prin care încearcă să arate evoluția semantică a cuvintelor românești cu punct de pornire în contexte ale latinei biblice: *De unde vine «a linchi»? Dar «bobârnacul»? □ Nicolae Constantinescu vorbește despre modul în care cartea de folclor, etnologie, antropologie și-a creat și ea «o nișă» de publicare, „câteva edituri profesionale, dedicate în întregime producerii cărții de acest fel sau deschise, cel puțin pe un tronson al lor, acestei «aventuri»”. (articolul *Colecții de folclor: culegători și editori*)*

27 mai, vineri

• [„România literară”, nr.21] Nicolae Manolescu discută despre supărările și scandalurile ivite printre scriitori prin dezvăluirea dosarelor de colaborare cu Securitatea de către CNSAS (editorialul *Cui i-e frică de CNSAS?*) □ Este anunțată trecerea în neființă a prozatorului Fănuș Neagu și faptul că, în numărul viitor, i se vor dedica, evocator, articole. □ O altă trecere în neființă care întristează lumea scriitoricească este cea a lui M.H. Simionescu (18 mai 2011), iar Ion Bogdan Lefter îi consacră o evocare importantului scriitor din Școala de la Târgoviște, alături de Costache Olăreanu și Radu Petrescu, cu o operă construită în jurul tetralogiei *Ingeniosului bine temperat* (1969-1983), cu titlul *Ultimul mare «târgoviștean»* □ Eseul lui Mircea Mihăieș, *Neobositul cinism al asasinilor*, pornește de la ideea că deviza primei Republici Franceze „libertate, egalitate, fraternitate” este de un utopism evident. iar „epidemia” egalitarismului „n-a făcut decât să nenorocească oameni și să transforme țări întregi în pușcării”, pe când marxismul „doctrina urii de clasă” continuă să facă ravagii printre intelectualii occidentali. □ Apreciind ca binevenită o cercetare despre terifiantul românesc, Raluca Dună detaliază părțile bune și părțile rele ale studiului lui Cătălin Ghiță, *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Ed. Institutului European, 2011): „Premisele sunt provocatoare, lectura volumului este plăcută, deloc greoaie, stilul critic e vioi, autorul este cultivat, fără să facă paradă de cultură, nu are acea tonalitate critică autosuficientă atât de antipatică, dar i-aș cere mai mult: mai multă profunzime și originalitate, mai multă consistență.” (articolul *O cartografie a terifiantului*) □ Cosmin Ciotloș prezintă trei apariții editoriale legate de numele lui Gellu Naum, de la dispariția căruia se împlinesc 10 ani: *Exactitatea umbrei* (antologie de Simona Popescu, biobibliografie de Aurel Sasu, prefață de Vasile Spiridon, Ed. Paralela 45, Pitești, 2010), *Vârsta semnului* (cu o prezentare de Simona Popescu și un documentar radiofonic de Anca Mateescu, Casa Radio, Buc., 2010) și *Opere I. Poezii* (ediție îngrijită și prefață de Simona Popescu, Polirom, Iași, 2010), care constituie prilejul de a vorbi despre poezia muzicală a autorului *Athanorului* și despre încercarea Simonei Popescu de a înlătura eticheta de „suprarealism” pusă poeziei lui Gellu Naum (cronica *Salvarea speciei*). □ Irina Petraș decortichează volumul trilingv de haiku-uri, *Liniștea redusă la tăcere* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011) de Mircea Petean într-o scurtă „dare de seamă” asupra filosofiei budiste, zen și tao pe care se sprijină construcția poemelor din trei versuri. A doua scurtă recenzie îi aparține lui Radu Vancu și se raportează la volumul *Omul, pomul și fântâna. O tragedie românească* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011) de Ion Zubașcu, în care autorul „coagulează texte scrise parcă cu propriul sânge, în jurul figurii obsedante a tatălui”. □ Nicolae Prelipceanu ține pagina de poezie cu trei poeme: *revoluția proletară a oaselor, iadul de lângă noi, iată calea*. □ Sorin Lavric comentează, la „cronica ideilor”, volumul lui Petru Creția, *Luminile și umbrele sufletului* (Humanitas, 2010), făcând următoarea însemnare despre stilul autorului: „e un manierist de fibră castă având predilecție pentru expresiile șlefuite până la

subțirimea muchiiilor. Manierismul îi vine dintr-un simț al limbii care nu-i îngăduie să pună pe hârtie decât fraze care cad impecabil. [...] Didactic și prevenitor, autorul n-are ferment de controversă, adică imboldul de a încălca tabuurile și nu are nici intrigă de sentiment, adică tensiunea aceea inițială din care ies frazele cu virtuți expresive.” □ O relatare amplă, pe două pagini întregi, despre relația lui Leonid Dimov cu puterea politică ne ia în primire la rubrica „exerciții de trecut”, sub semnătura Luminiței Corneanu și cu titlul *Leonid Dimov în arhiva CNSAS*; printre nenumăratele întâmplări aflăm că Leonid Dimov împreună cu Dumitru Țepeneag a strâns semnăturile a 40 de scriitori pentru convocarea unei plenare a Uniunii Scriitorilor care să-și exprime solidaritatea cu scriitorii cehoslovaci și să ceară „libertăți asemănătoare celor din Cehoslovacia”. □ Ioana Pârvolescu dezvoltă un eseu pe tema *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, care reprezintă, în realitate, un fragment dintr-un volum cu titlu omonim în curs de apariție la Editura Humanitas; în acest eseu se aduce în discuție relația lui Caragiale cu presa. □ În jurul volumului II de publicistică a lui Octavia Goga, din colecția *Opere* (ediție îngrijită de Ion Dodu Bălan, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2010), se organizează și observațiile critice ale lui Răzvan Voncu, care insistă asupra faptului că operațiunea publicării articolelor politice, antisemite și antidemocratice, ale poetului „pătimirii noastre” este „de mare delicatețe, pentru că, deși nu este vorba de scrieri gen *Mein Kampf*, antisemitismul violent și evident al poetului, ca și, în general, atitudinile sale antidemocratice, de extremă dreaptă, necesită o editare critică atentă”, editorul fiind, în fond, un specialist în Goga (articolul *Goga și publicistica radicală*) □ Horia Gârbea dă răspunsuri pline de umor la poșta redacției (sub titlul *Creierul meu n-are nicio prietenă*), iar, alături, Rodica Zafiu lămurește sensurile a două cuvinte „pronostic” și „prognostic”, aparent aflate în relație paronimică, trecând, ca de obicei, prin sensurile normate de dicționarele lingvistice, dar și prin sensurile stabilite de vorbitori. (articolul *Pronostic și prognostic*) □ Gabriel Dimisianu indică legăturile afective ale lui Perpessicius cu Brăila, orașul de obârșie al criticului, unde el a făcut liceul și a debutat cu o schiță în revista *Flori de câmp* (articolul *Perpessicius și Brăila*) □ Mihai Zamfir scrie despre onorurile și titlurile de recunoaștere academică cu care a fost încununată activitatea literară a scriitoarei braziliene Lygia Fagundes Telles, ea primind în cele din urmă și marele Premiu Camões, cea mai înaltă distincție la care poate aspira un scriitor de limbă portugheză, ceea ce pentru lumea lusofonă înseamnă mult mai mult decât a obține Premiul Nobel (articolul *De senectute II*) □ La rubrica „avanpremieră editorială”, sunt publicate fragmente din noua carte a scriitorului columbian Gabriel García Marquez, intitulată *Yo no vengo a decir un discurso* (*N-am venit să țin un discurs*), în traducerea și prezentarea Tudorei Șandru Mehedinți.

29 mai, duminică

● [„Adevărul”] Nicolae Manolescu îi consacră lui Fănuș Neagu un scurt portret literar cu accente biografice și memorialiste: „Lipovean după mamă (Miroslav), Fănuș Neagu avea, când l-am întâlnit în Facultatea de Filologie din București, eu, în anul întâi, el, în anul al patrulea, figură de rusnac blond, cu un ciuf de păr căzut pe frunte și ochi parcă decolorați de soare. Direct în relațiile personale, niciodată agresiv, a preferat mereu violenței fizice violența verbului său pitoresc. Uituc de rele, incapabil de ranchiună, ca toți slavii, băutor de vin, ca personajele sadoveniene, a fost totdeauna generos cu darurile, deloc puține, cu care îl înzestraseră natura.” (articolul *Fănuș Neagu*) □ În cadrul rubricii „viețile scriitorilor români”, Ionela Roșu dezvăluie, mizând pe anecdotic și spectacular, arcele vieții Elenei Văcărescu, „descendentă dintr-o veche familie boierească, [...] nepoata poetului Iancu Văcărescu”, făcând parte din primul val de exilați români, căci, după o idilă cu viitorul rege Ferdinand, interzisă de Casa Regală, poeta s-a stabilit în Franța unde a avut mare succes în mediul literar și politic; volumul ei de debut *Chants d'Aurore* (1886) a fost elogiat de presa vremii și distins cu Premiul Academiei Franceze, dar gloria literară a dobândit-o cu *Rapsodia Dâmboviței*, tipărită în zeci de limbi și distinsă și ea cu Premiul Academiei Franceze (articolul *Elena Văcărescu, exilată din iubire*)

IUNIE

1 iunie, miercuri

● [„Adevărul literar și artistic”] Ana-Maria Onisei marchează o dezbatere-eveniment în cadrul celei de-a treia Conferințe organizată pe tema tarelor societății românești postcomuniste și desfășurată la Ateneul Român; unul dintre subiecte, de larg interes, a fost propus de criticul Nicolae Manolescu, care a dialogat cu scriitorul Dorin Tudoran, emigrat în SUA în 1985 și autor al unui recent volum *Eu fui lor. Dosar de securitate* (Polirom, 2010), subiectul fiind „normalitatea”, „ce mai considerăm normalitate” în societatea românească actuală. □ *Viață de aruncat* (Polirom, 2011), cartea de debut al scriitorului (de ocazie) Bogdan O. Popescu (n. 1971), de profesie medic neurolog la Spitalul Universitar de Urgență din București, intră în vizorul comentariului critic al lui Marius Chivu, care analizează acest volum de proză cu aplicație, iar concluzia este că se mai așteaptă la un alt volum de proze din partea autorului: „Clișeul zice că după un volum de povestiri e bine și e timpul să urmeze un roman. Eu sper ca Bogdan O. Popescu să continue cu povestiri. Are toate calitățile necesare.” □ Este semnalată prezența lui Mircea Cărtărescu la Vilenica, unde i se va decerna Marele Premiu

într-o ceremonie care se va avea loc în peștera din Vilenica (Slovenia; cea mai veche peșteră din Europa) la cea de-a 26 ediție a Festivalului Literar Internațional; printre laureații Premiului Vilenica se numără și Ana Blandiana, Milan Kundera (Cehia) și Peter Eszterházy (Ungaria). (*Cărtărescu recompensat în peșteră*) Un alt eveniment marcat printr-o scurtă referință este *Poezie cu Bogdan Ghiu*, care se va desfășura la Sediul Institutului Cultural Român din Londra, un eveniment din seria «Poeți români contemporani»; Bogdan Ghiu s-a făcut cunoscut ca poet, eseist și traducător, iar poeziile sale vor fi recitate în limba engleză de actrița Amy Humphreys.

- **[„Dilema veche”, nr. 380]** Cronica Lui Marius Chivu aduce un omagiu fotografului Ion Cucu, care „i-a însoțit pe scriitori peste tot: în deplasări, la ședințe, premieri, întâlniri («soția mea îmi spune că am dormit cu scriitorii de două ori mai mult decât am dormit acasă»), a fost mereu acolo, pândează, făcea instantanee, era mai degrabă fotoreporter decât fotograf, în sensul că-i lipseau concepția și tușeul personalității artistice. Dacă i-aș analiza critic arta, aș spune că Ion Cucu nu lucra cu scriitorii, el lucra pentru scriitori; se dăruia lor, nu-i făcea pe ei să se dăruiască potențialului privitor, ochiul etern din spatele obiectivului.”, și volumului *Cum ar arăta viața fără fotografie?* vol. I dintr-un interviu de un cristian (Ed. Casa de pariuri literare, 2010), o carte segmentată în două părți: o confesiune ce reiese din interviul lui un cristian (care știe să-și descoasă interlocutorul) și din evocarea a 27 de scriitori, dintre care episodul dedicat lui Paul Georgescu este o extraordinară schiță. (articolul *Poveștile fotografului*) □ Cele șapte povestiri din volumul *Minciuni de vară* (Polirom, 2011, în traducerea din germană de Gabriela Eftimie) de Bernhard Schlink constituie, după Claudiu Constantinescu, un răsfăț textual. □ Autobiografia testamentară a lui Ernest Sábato din *Antes del fin (Înainte de tăcere*, Rao, 2000, prima ediție în traducerea Gabrielei Lozneau) și dialogurile cu Borges din anii 1974-75 consemnate de Orlando Barone (și traduse de Ileana Scipione pentru editura Polirom, 2010), *Borges-Sábato, dialoguri*, îi dezvăluie Simonei Sora legătura stabilită de E. Sábato între viață și memorie. (articolul *Amintiți-vă de Sábato la ora 6*).

- **[„Observator cultural”, nr. 318 (576)]** Editorialul lui Carmen Mușat cuprinde relevarea unor aspecte legate de dinamica fenomenului literar din Ungaria, invitată de onoare în România la Bookfest (articolul *Un dialog dens și viu*) □ Este anunțată trecerea în neființă a lui Mircea Horia Simionescu, „un scriitor uriaș” din școala de la Târgoviște alături de Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Petru Creția, Tudor Țopa și sunt publicate articole evocatoare și omagiale. Carmen Mușat scrie despre *Un accident mărunț precum moartea...*: „Mircea Horia Simionescu nu a fost un prozator comod, care să preia modele și forme literare consacrate, ci un genial născocitor de formule și un reformator al genului. Până în decembrie 1989, căutarea unei alternative la «literatura revoluționară» a României postbelice a fost modul să de rezistență estetică la presiunea exercitată de puterea politică și o replică dată la «realismul socialist».” □ Paul Cernat își exprimă nostalgia în

MHS, vecinul nostru de sus: „Ceea ce va rămâne (și) după plecarea dincolo a omului nu este numai o – pompos spus – Operă de prim ordin a literaturii române dintotdeauna, cu forme de relief dintre cele mai diverse și de calibre variabile (păcat că povestirile au rămas prea puțin discutate), ci și o *realitate secundă* care s-a desprins deja de literatura propriu-zisă pentru a parodia automatismele cu parapon din interiorul «vieții care se viețuiește».” □ Nicolae Bârna încearcă să pună accente temperate asupra valorii operei lui MHS, ferindu-se de riscul supraevaluării tipice unei «țări mici» și unei «culturi marginale», dar cu moderație: „Tot căutând, însă, să evităm acest risc, putem foarte ușor ajunge să ne expunem altuia: cel de a subaprecia, în pofida evidenței, un număr, deloc mic, de valori certe ale literaturii noastre postbelice și «extrem-contemporane». O sumă de contemporani și conaționali de-ai noștri care s-au ilustrat în literatură [...] au o incontestabilă statură universală.” (articolul *Marele nostru MHS*) □ Cristina Manole recenzează câteva cărți „în vremuri de austeritate”: Petru Creția, *Luminile și umbrele sufletului* (Humanitas, 2011), „volum de gânduri răzlețe, paranteze, comentarii, divagații și glose pe teme variate”; Cristian Bădiliță, *Manual de anticristologie. Studii, dosar biblic*, traduceri și comentarii (Ed. Vremea, 2011), „un erudit istoric al creștinismului, traducător sagace și eseist cu nerv - și poet, printre altele, ca să-și satisfacă un moft, precum fizicienii atomiști de la Los Alamos care cultivau trandafiri”; Vasile Gârneț, *Interviu la Contrafort* (Ed. Cartier, 2010), „un masiv grupaj de interviuri pe care Vasile Gârneț le face cu diverși intelectuali români de dincolo și dincoace de Prut, dar și cu unii din cei răspândiți aiurea prin lume”; Alexandru Vlad, *Măslina aproape gratis. Proze asortate* (Ed. Dacia XXI, 2010), „Mereu și iarăși Alexandru Vlad își găsește subiecte pe care să le dezvolte cumva în proximitatea propriei științe epice”, „o culegere de texte în care faptul cotidian se ridică peste nimicurile contingentului”. □ Adrian Niță dezbate relația dintre Nae Ionescu și Mihail Sebastian, pornind de la serialul TVR, intitulat *Profesorul și discipolii*, regizat și produs de Radu Găină, în care și-a propus să prezinte publicului «modelul formativ» care i-a avut ca personaje pe Nae Ionescu și pe Cioran, Eliade, Noica, Vulcănescu, Sebastian, dar și pe Jeni Acterian sau Alice Botez (articolul *Nae Ionescu și funcția epistemologică a iubirii*). □ Este publicat un amplu fragment din romanul *Bunicuța pierdută* (Ed. Curtea veche, 2011; traducere din limba maghiară de Marius Tabacu) de Józsa Márta (n. 1962, Cluj-Napoca), romancieră prezentă (alături de alți romancieri maghiari) la Bookfest, 25-29 mai 2011. Un alt scriitor maghiar prezent cu un amplu fragment din volumul al II-lea al romanului *Apocalipsa memoriilor* (în curs de apariție la Ed. Curtea Veche) este romancierul budapestan Peter Nádas, comparat cu Joyce ori cu Marcel Proust, construiește o narațiune pluri-stratificată, o poveste autobiografică, relatată la persoana întâi de trei voci distincte. □ Două dintre expunerile prezentate la Conferința internațională *București – Zürich – Paris – Tel Aviv: Avangardiști români și evrei în spațiul cultural românesc*, ținută la Biblioteca Academiei Române, în Aula «Ion Heliade Rădulescu», între

26-27 mai, sunt adăpostite în paginile revistei *Observator cultural*: Geo Șerban, *Ascensiunea lui Dolfi Trost. Scene din viața avangardei la București* și Michael Finkenthal, *Note pentru o re poziționare a «valului» suprarealist din România – 1945-1948 (I)*. □ Elisabeta Lăsconi își împărtășește opiniile legat de volumele unor mari autori ai lumii prezentate la Bookfest, în *Vine vremea prozei scurte*? □ Daniel Cristea-Enache polemizează cu conducerea *României literare*, mai precis cu directorul executiv Gabriel Chifu și chiar cu directorul plin Nicolae Manolescu, întrebându-se și întrebându-i dacă un anume Horia Hațieganu, foarte prolific în scrisorile trimise la redacție și publicate de revistă, există sau este un pseudonim pentru reacțiile altcuiva din cadrul redacției; în finalul articolul D C.-Enache își anunță demisia din USR, motivând: „Cine este însă acest profesor Horia Hațieganu care scrie «penalul Pavel Șușară» și de ce îl publică România literară pe ultima pagină? [...] După știința mea, este ceva fără precedent, la acest nivel. Vorbim nu despre cine știe ce fițuică de scandal, ci despre *România literară*, principala revistă a USR. Vorbim despre Uniunea Scriitorilor din România. Și de vârful său instituțional, în prezent: de cei ce ar trebui să apere breasla scriitoricească și să confere o anumită demnitate simbolică propriilor acțiuni. Vorbim despre președintele și vicepreședintele USR. Adică Norman Manea (cel mai cunoscut scriitor român) și Paul Goma (cel mai important disident român) nu există pentru conducerea actuală a USR, dar există «prof. Horia Hațieganu»? Iar un om de valoarea lui Pavel Șușară poate fi făcut «penal» pe ultima pagină din *România literară - și nimeni să nu răspundă pentru asta*? [...] Stimate domnule Gabriel Chifu, «prof. Horia Hațieganu» există în realitate sau este un pseudonim inventat ad-hoc? Imi place să cred că nu veți ocoli adevărul factual și nu vă veți refugia în parabole. [...] Stimate domnule Nicolae Manolescu, dumneavoastră personal ați scris cele cinci texte «primite» la redacție și semnate «prof. Horia Hațieganu»? Cum atât de frumos ați spus într-un editorial recent, adevărul nu e niciodată compromițător. [...] vă aduc la cunoștință demisia mea din Uniunea Scriitorilor din România, pe care actualmente o reprezentați.” (articolul *Subita carieră a prof. Horia Hațieganu*) □ Articolul lui Liviu Antonesei, *Ioan Petru Culianu – Twenty Years After*, comemorează cu tristețe 20 de ani de la asasinarea profesorului Culianu și trece în revistă eforturile editorilor de a publica întreaga operă a istoricului *Erosului și magiei în Renaștere*.

2 iunie, joi

• [„Cultura”, nr. 21 (326)] C. Stănescu se află în căutarea adevăratului Cioran (8 aprilie 2011), la 100 de ani de la nașterea sa în Rășinariii Sibiului și ai lui Octavian Goga, începându-și demersul printr-o retorică contrastivă între imaginea lăsată în cărți și realitatea omului viu: „Expertul decăderii, clasicul amărăciunii, apologetul urii de sine și al sinuciderii ar fi fost, ne spun apropiații și prietenii săi, un om fericit și vesel, modest, înțelept din naștere.” (articolul *Schimbarea la față a lui Emil Cioran*) □ George Neagoe dirijează atenția cititorilor

spre poetul douămiist, autobotezat *Poe-zeu*, Stoian G. Bogdan și spre ultima carte de lirică, *Torrent: superPoem* (Herg Benet Publishers, 2011), care „este un manifest, nu anarhist, ci revoluționar. [...] fiindcă autorul adoptă expresia neînăbușită de stilistică, diminuând și importanța intertextualității. [...] În *Torrent*, domină avangardismul descheiat la toți nasturii și la toate fermoarele. [...] Dintre strămoșii imediați din spațiul românesc, se desprind Geo Bogza (antipudibonderia din *Poemul invectivă* și tentativa de a înlătura tabuurile sexuale) și Ion Barbu («Un personaj eteroman»). Nu trebuie exclus nici Rimbaud cu elogiul făcut desfrâului și cu anularea noțiunii de moralitate.” (articolul *SGB: all inclusive*) □ Vădindu-se din titlu verdictul critic, *Un roman excepțional*, Alex Goldiș porcede la justificarea și argumentarea acestei judecăți de valoare, analizând pas cu pas romanul *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, Cluj-Napoca) de Radu Mareș, raliindu-se părerii singulare exprimate în presa culturală a lui D. Cristea-Enache asupra valorii romanului: „Basm și roman parabolic, frescă a României interbelice și meditație asupra sensului istoriei, poveste erotică și catalog de porniri iraționale, *Când ne vom întoarce* e unul dintre cele mai complexe și frumoase romane scrise la noi în ultimii ani.” □ Un demers de critică a criticii realizează Al. Cistelean în *Doi critici de ultimă generație*, aducând doi tineri critici în avanscena receptării publice și anume: Iulian Costache, cu un studiu de eminescologie, *Eminescu. Negocierea unei imagini* (CR, 2008) („E un exercițiu de *blow up* prin care iese la iveală cea mai veche «imagine» despre Eminescu, cea a «contemporanilor poetului» [...]. O imagine, așadar, în *statu nascendi*, pentru a cărei acuratețe Costache încearcă să uite, printr-o asceză ambițioasă, toată eminescologia ulterioară.”) și Dragos Varga-Santai, cu o carte universitară (teză de doctorat la origine), *Radu Stanca. Sentimentul estetic al finței* (2005) („Universitară prin rigoare și acribie, ea nu e «universitară» și prin stil, căci Varga e un critic volubil, cu nonșalanțe discursive și ironii civilizate, dar nu fără plăcerea «împunsăturii»”). □ Un articol evocator scrie George Apostu despre Fănuș Neagu în *Fănuș Neagu și tentația politicului* din care extragem un mic fragment: „Fănuș Neagu are un fel al lui de a se manifesta politic, adică de a face politică. Înainte de 89 îmi telefona la birou și, nonșalant, îmi poruncea: te duci la spionul-șef și-i spui că vreau să vin să-l văd. Și vii să mă iei! Spionul-șef era ministrul de externe. Fănuș Neagu avea păreri ciudate despre diplomație și nu i le puteam curma. Toți eram spioni, toți eram sub talpa Securității. Se amuza!” □ Bazându-se pe epistolarul dintre Cezar Petrescu și Georgeta Ciocâlțu (scris în obsedantul deceniu), Constantin Coroiu reconstituie figura romancierului Cezar Petrescu „un scriitor de mare succes al vremii lui, unul dintre cei ce cred că au menirea și datoria de a oferi cititorului inteligent și fidel cărții de literatură povești credibile care nu doar să-l intereseze, ci să-l și implice. Editat masiv și prizat invidiabil de contemporani, Cezar Petrescu pare a fi fost mai mult acaparat de clipă, de prezent și preocupat mai puțin de durată, deși, ca orice creator, își va fi pus și el problema posterității.”, definindu-l drept „un geniu al cantității”. (articolul *Cezar Petrescu, asumarea talentului*) □

Rodica Grigore scrie partea a doua din studiul despre Nikos Kazantakis, *Ultima ispită a lui Hristos* (Humanitas Fiction, 2011, traducere, postfață și note de Ion Diaconescu), și afirmă că „romanul lui Kazantakis subliniază mereu faptul că omul și Dumnezeu depind unul de celălalt și că trebuie, practic, să se mântuiască reciproc.” (articolul *Drumul Crucii și căutarea adevărului - II*)

3 iunie, vineri

● [„România literară”, nr. 22] Gabriel Chifu desface semnificațiile cuvântului „exil” (pornind de la etimologia latinească a termenului: „a sări în afară”, „a fi izgonit în afară”) și subliniază că tema exilului (cu diferitele lui forme) va constitui subiectul Colocviului festivalului „Zile și nopți de Literatură” din anul curent de la Neptun (articolul *Totdeauna, pretutindeni, un exilat*) □ Alături de Gabriel Chifu, ne încântă, la „poemul săptămânii”, Ion Mureșan cu *Și e atât de frumos* : „Acolo sus, pe deal, este o canapea roșie [...] Și e atât de frumos, de parcă-am murit demult.” □ Paul Cernat, membru în comisia de jurizare a USR, atrage atenția asupra unor scăpări importante pe lista de nominalizare a Premiilor USR, scăpări care ar diminua prestigiul și credibilitatea acestor premii pentru anul 2010, notând: „Premiile USR aspiră să fie forma cea mai credibilă de recunoaștere a valorii unei cărți în cadrul breslei scriitoricești și nu expresia «gusturilor» idiosincratice ale unui grup alcătuit din 5 + 5 critici, care nu pot face abstracție de anumiți indicatori «obiectivi» ai receptării, precum verdictele cronicarilor titrați, topurile și anchetele cu rol de bilanț anual și, nu în ultimul rând, de celelalte premii literare.” (articolul *Precizări ale juriului de premiere USR*) □ Șarjând pe ideea că literatura trebuie să fie o expresie a libertății și că, dacă e folosită ca instrument de propagandă politică, ea devine o „încercare de a cânta manele la o vioară Stradivarius”, Alex Ștefănescu dezvăluie dedesubturi de istorie literară din viața unor scriitori afirmați în perioada regimului comunist, precum Zaharia Stancu sau Demostene Botez sau criticul Nicolae Moraru, promotor rudimentar al realismului socialist; astfel, despre Zaharia Stancu scrie: „Nu judec aici oportunismul lui Zaharia Stancu, în general, nu mă pronunț în probleme morale, ci abdicarea sa de la condiția de scriitor. Deși talentat, el produce în acești ani, pe bandă rulantă, un surogat de literatură, o nonliteratură. Declarațiile sale de dragoste făcute partidului comunist au frisonul declarațiilor de dragoste făcute unei femei, iar această confuzie nu este deloc de bun-gust.”; despre Demostene Botez: „Ca și alți propagandiști din epocă, Demostene Botez face din alb negru și din negru alb. Pentru un tânăr din România comunistă nu era niciodată o fericire să plece din casa părintească, mai ales dacă provenea de la țară, și să devină soldat.” (articolul *Literatură și propagandă*) □ Ancheta *României literare* aduce în atenția cititorilor lista nominalizărilor la Premiile USR, întrebarea pusă respondenților fiind „Dintre aceste nominalizări, ce carte/ cărți credeți că ar trebui să se regăsească, negreșit, între cele premiate? De ce?” Răspunsurile sunt date de Cosmin Ciotloș, Luminița Corneanu, Gabriel Coșoveanu, Gabriela Gheorghisor, Irina Petraș, Răzvan Voncu, Florin Irimia și

Simona Vasilache. □ Cosmin Ciotloș nu trece la analiza volumului *Epistolă către Odobescu* (Ed. Palimpsest, 2010) de Ștefan Cazimir până nu subliniază metoda de lectură a autorului: umorul; iar cartea de față este „pe urmele lui Umberto Eco, o plimbare prin pădurea narativă.” (articolul *Marcă înregistrată*) □ Ne vrăjește în ritmuri poetice Gellu Dorian, cu lungul poem *Tihna*, dedicat lui Laurențiu Ulici. □ Conform promisiunii dintr-un număr anterior, urmează pagini „in memoriam” Fănuș Neagu. Astfel, scriu articole evocatoare și pline de caracterizări luminoase și complice: Gabriel Dimisianu, *In tinerețe* („Fănuș m-a atras prin dezinvoltura gesticulației, prin comportamentele sale de tot libere, cum mi se păreau, prin aceea că spunea despre oricine și despre orice exact ce credea, fără urme de reținere.”), Răzvan Voncu, *Dincolo de aromele metaforelor* („S-a vorbit [...] poate prea mult, de *metaforita* sa. E adevărat că excesul de stil «poetic» nu face bine în proză, după cum e cert că ultimele sale romane nu se ridică la înălțimea primelor două. Dar să nu uităm că [...] există și un alt Fănuș Neagu: cel de dinainte de *metaforită* și de *cronicile de carnaval*. [...] *Marii Povestitori* ai literaturii române, pentru care *cum* se povestește e adesea mai important decât *ce* se povestește.”), Darie Novăceanu, *Fănuș!*... În plus, mai este publicat un fragment din ultimul interviu cu Fănuș Neagu, realizat de Ana Maria Vulpescu în data de 10 ianuarie 2011 și apărut în *Jurnalul Național*, din care extragem un mic paragraf confesiv: „– *E Frumozii nebuni...* «cartea cu prieteni» de dinaintea *Cărții cu prieteni*? – Este un imn închinat prieteniei, teribilismului și tineretii. Am scris romanul acesta pe când credeam că lumea trăiește veșnic și eram înconjurat de nebuni frumoși de toate vârstele. Cei mai mulți dintre ei și-au luat umbra pachet la subțioară și s-au dus și se tot pierd în lumina ca o bură de aur a veacurilor stinse. [...] Eu am iubit vinul bun și petrecerea. Am fost bogat la vorbă, am iubit și-am fost trădat, am iubit și-am șters putina, am umblat prin lume de tânăr (laudă sportului care mi-a înlesnit aceste drumuri!), am cunoscut pretutindeni oameni veseli, pe cei triști i-am ocolit cu bună știință sau cu nepăsare specifică vârstei, nu știam că se moare din orice și nici nu voiam să știu. Iubeam viața ca un desfrânat și n-o căutam decât pe drumuri de pierzanie, de hanuri și de dragoste. Oho! Ce nemernic am fost! Oho! Și nu-mi pare rău deloc.” □ Nicoale Scurtu aduce *Noi contribuții la bibliografia lui Virgil Ierunca*, publicând după un obicei încetățenit epistolele trimise lui Perpessicius, poetei Victoria Ana Tăușan (n. 1937) și istoricului literar Marin Bucur (1929-1994), pentru aceștia Virgil Ierunca manifestând o prețuire specială, „atât pentru opera lor, cât și pentru atitudinea pe care au avut-o față de regimul abuziv și totalitar de la București”. □ Rodica Zafiu pune în discuție osul de iadeș și obiceiurile competitive legate de acesta, numit în latină „furcula” (articolul *Iadeș*, rubrica „păcatele limbii”). Pe aceeași pagină, Simona Vasilache reînvie lumea lui Caragiale, mai precis gara din Mizil unde cândva a adăstat câteva minute familia regală, prin prisma reportajului lui Geo Bogza, *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil* (1968, la E.P.L., cu o prefață a lui G. Dimisianu) □ Gh. Grigurcu aduce un omagiu lui Ion Zubașcu, trecut în neființă în primăvara aceluiași an: *Noapte*

bună, Ion Zubașcu! □ Constanța Ciocârlie îl prezintă publicului românesc pe scriitorul bosniac Velibor Čolić (n. 1964) și care trăiește în Franța din 1992, când a dezertat din armata bosniacă (după ce fusese înrolat în ea), și publică romane traduse în franceză: *Les Bosniaques* (1994), *La vie fantasmagoriquement brève et étrange d'Amedeo Modigliani* (1995), *La Chronique des Oubliés* (1996), *Mother funker* (2001), *Perdida Chez Alberto* (2006), însă începând cu romanul *Archanges* (2008) devine scriitor francofon. (articolul *Isus și Tito*) □ Cazul romancierului Louis-Ferdinand Céline (1894-1961) provoacă din nou scandal în Franța, datorită unei biografii de aproape 600 de pagini datorată lui Henri Godard, cel mai reputat cunoscător al scriitorului, prin care se redeschide polemica asupra operei geniale și caracterul omului și a compromisurilor sale; chiar biograful scriind că „Nu-i poți disocia urile de geniu” (articolul nesemnat *Cazul Céline*)

5 iunie, duminică

- [„Adevărul”] Un scurt medalion biografic realizează Oana Victoria Anghel despre Samuel Rosenstock, alias Tristan Tzara (n. 1896, Moinești – m. 1963, Paris, îngropat în cimitirul Montparnasse), avangardistul care, după studiile liceale la București și fondarea revistei *Simbolul* (1912), alături de Marcel Iancu și Ion Vineanu, la care au scris cei mai importanți poeți simbolști ai vremii: Alexandru Macedonski, Ion Minulescu, Emil Isac, a inițiat mișcarea culturală anarhistă, Dada, în 1916, la Zürich, în Cabaretul Voltaire, unde a organizat mai multe evenimente cu titlu de manifest alături de alți comilitoni precum Hugo Ball și Hans Arp. (articolul *Un artist controversat, Tristan Tzara*)

7 iunie, marți

- [„Dilema veche”, nr. 381] Printre informațiile „pescuite” din presa germană, Andrei Pleșu se oprește asupra recenziei dintr-un cotidian german (*Badische Zeitung*) la volumul lui E.M. Cioran, apărut la editura Suhrkamp în anul centenarului său și cuprinzând articolele profasciste și prolegionare ale filosofului din Coasta Boacii din vremea tinereții și publicate în revista *Vremea*; iată atitudinea pe care o ia în această privință Andrei Pleșu: „Un important cotidian german (*Badische Zeitung*, fondat în 1946 și acoperind mai cu seamă sudul țării) publică o recenzie la ultimul volum al lui E.M. Cioran, apărut la editura Suhrkamp. E o colecție de articole scrise de Cioran în tinerețe, pentru revista *Vremea*. Articolele în sine sunt, astăzi, greu de suportat: cuvinte calde despre Hitler, isterii legionarde despre netrebnicia românească (agrementate cu propuneri... radicale) etc. Episodul cu pricina din biografia cioraniană nu e o noutate. Fapt e că, republicate în anul aniversar, articolele în discuție au efectul unei stigmatizări care nu mai stă să aleagă grâul de neghină. Cioran e «demascât»: e un fel de Heidegger mai brutal, un «dușman al omului», cum sună titlul articolului din cotidianul citat. George Bernard Shaw a fost ceva mai norocos. Nimeni nu l-a trecut la rubrica «bad guys», în ciuda articolelor lui în favoarea lui Hitler, sau a apelului adresat,

în 1934, către chimiști, cărora le cerea să inventeze un «gaz» apt să ucidă fără dureri pe cei care parazitează comunitatea, un gaz «uman». («Invenția» a fost adusă «pe piață» de nazism câțiva ani mai târziu.) Dar Bernard Shaw a știut să se înamoreze și de Uniunea Sovietică, ceea ce lui Cioran nu i-a reușit. Din păcate, din toată tărășenia iese prost...Eminescu. Articolul cotidianului din Pădurea Neagră îl citează, alături de Mircea Eliade și Nae Ionescu, printre membrii marcanți ai Gărzii de Fier! Care va să zică nici măcar gazetarii germani nu-și mai fac lecțiile cumsecade..." (articolul *Din presa germană*) □ Radu Cosașu recitește înfocat istoria lui *Lucien Leuwen* (EPLU, 1962, în traducerea lui Șerban Cioculescu) de la 1830 și nu-și poate reprima senzația de zguduire legată de naturalețea descrierii emoțiilor de către Stendhal. (articolul *Câteva clipe ale unei beții fericite*) □ Ancheta realizată de Marius Chivu printre editori și edituri urmărește 1. *Cât de eficiente sunt lansările și machetele din reviste pentru promovarea unei cărți?* 2. *Ce metode alternative de promovare folosește editura dvs.?* 3. *Ce lipsește marketingului de carte din România?* Dau răspunsuri: Oana Boca (Ed. Polirom), Mihaela Coman (Ed. Humanitas), Oana Dumitru (Ed. Vellant), Florina Pârjol (Ed. Trei). □ Marius Chivu se arată impresionat de calitățile de prozator ale lui Bogdan O. Popescu, cel din volumul *Viață de aruncat* (Polirom, 2011), după ce îi comentase, în cursul anului anterior, volumul de poezie *Aerobiciclete*: „Clișeul zice că după un volum de povestiri e bine și e timpul să urmeze un roman. Eu sper ca Bogdan O. Popescu să continue cu povestiri. Are toate calitățile necesare.” □ Claudiu Constantinescu prezintă cartea lui Michel Houellebecq, *Harta și teritoriul* (Polirom, 2011, traducere din limba franceză de Daniel Nicolescu), afirmând că partea a treia a cărții e un fel de autobiografie neagră, pentru că victima decapitată într-un fel de istorie detectivistă este tocmai personajul Houellebecq.

8 iunie, miercuri

- [„**Adevărul literar și artistic**”] Teza Ioanei Pârvulescu din *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (Humanitas, 2011) este că arta poetică a lui Caragiale provine dintr-o sursă de inspirație mediatică: ziarul, iar, pentru a ajunge la literatura dramaturgului, Ioana Pârvulescu face un ocol prin presa din vremea lui, ținând cont de faptul că prozatorul *Făcliei de Paști* a făcut el însuși gazetărie din 1873 până în 1911; este ceea ce scrie Marius Chivu în articolul «*Secretul*» lui *Caragiale* despre cercetarea Ioanei Pârvulescu, adăugând concluziv: „Frumusețea (și meritul) demonstrației Ioanei Pârvulescu este faptul că face vizibil, inclusiv cu ajutorul celor peste două sute de reproduceri, ceea ce era, de fapt, mult prea la vedere pentru a atrage atenția.”

- [„**Observator cultural**”, nr. 319 (577)] Ovidiu Șimonca consemnează în editorial eforturile redacționale pentru redactarea și tehnoredactarea celor două numere dedicate evenimentului cultural Bookfest 2011 (articolul *In «satul global» al cărților*) □ Iulia Popovici scrie un text despre târgul de carte Bookfest 2011, despre care notează: „Bookfest n-a strălucit prin nimic – ba chiar, din anumite

puncte de vedere, a lăsat impresia că face fără succes concurență Kilipirimului: marea atracție au fost reducerile [...]. Deruta editorială, care ține din 2008-2009, face ca titlurile publicate să fie dintre cele estimate ca vandabile mai degrabă decât dintre cele capabile să genereze, așa-zicând, evenimente au interes pentru un public eclectic, deși, spre deosebire de anterioara epocă a vacilor slabe în lumea cărților, anii 90, acum se publică mult în România.” (articolul *Un altfel de bilanț*). □ Tot Iulia Popovici face o selecție, în articolul *Dialoguri «unu la unu»*, de scurte fragmente de convorbiri cu scriitorii momentului aflați în dialog cu „reporteri”: Alex Ștefănescu cu Péter Esterházy, Carmen Mușat cu Péter Nádas, Filip Florian cu Attila Bartis, Denisa Comanescu cu Ádam Bodor și Iulia Popovici cu András Forgách. □ Ovidiu Șimonca realizează un interviu cu Adam Burakowski, un tânăr istoric polonez care a scris o bine argumentată lucrare despre *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu 1965-1989. Geniul Carpaților* (Polirom, 2011; carte prezentată la Bookfest 2011). □ Michael Finkenthal publică partea a doua din articolul început în numărul anterior, *Note pentru o re poziționare a «valului» supraréalist din România – 1945-1948*; enumerăm câteva subtitluri de pe parcursul eseului: *Eroarea mimetismului excesiv, Negarea negației – principii-cheie, Hermeneutica obiectului oferit în mod obiectiv, «Poezia înseamnă cunoaștere», Reverie colectivă* (traducerea citatelor din limba franceză îi aparține Adnieni Dinițoiu) □ Daniel Cristea-Enache scrie cronică literară a romanului *Firesc* (Polirom, Iași, 2010, ediția a II-a, revăzută) de Petru Cimpoeșu, acesta fiind primul roman din 1985: „[...] tânărul autor făcea o proză de acuratețe realistă, intrând în exact acele medii muncitorești pe care forurile le recomandau - și, în anii 50, le impuneau – scriitorilor noștri. Ca și mai vârstnicul Augustin Buzura, Petru Cimpoeșu descrie meticolos viața oamenilor muncii și felul în care micro-colectivitatea din «conducătoarea» clasă a proletariatului construiește zi de zi socialismul. [...] Ceea ce ar fi putut însemna o colecție de portrete și o succesiune de schițe e însă, de la bun început, un roman, și încă unul puternic.” □ Adina Dinițoiu analizează poezia lui Alex. Leo Șerban, o surpriză a lansărilor de carte din cadrul Bookfestului 2011, din volumul *Alte camere, alte glasuri de ieri* (Ed. Pandora M – Grupul editorial Trei, 2011, în colecția «Cercul poezilor apăruiți», coordonată de Svetlana Cârstea), despre care trage următoarea concluzie: „nu este, de fapt, un volum care se poate comenta, ci unul care trebuie citit și savurat în el însuși, pe îndelete și cu discreție. Așa cum Alex. Leo Șerban nu e un poet de meserie, ci un artist foarte complex (postmodern și... antimodern) care a ales, de data aceasta, să se exprime cu mijloacele cuvântului, ale poeziei [...]” (articolul *Alex. Leo Șerban, poetul*) □ Cezar Gheorghe continuă cercetarea operei poetice a lui Fernando Pessoa, din antologia recent apărut în limba română *Opera poetică* (Humanitas Fiction, București, 2011; antologie, traducere, prefață, tabel cronologic și note de Dinu Flămând), analiză încheiată cu un citat semnificativ din Pessoa despre inovația sa poetică: „«Mi-am cucerit puțin câte puțin teritoriul interior [...] Mi-am cerut unul după altul, întinsurile

de mlaștină în care nu mai rămăsese nimic din mine. Și-am scos la iveală ființa mea infinită, dar a trebuit să mă scot pe mine din mine cu forcepsul».” (articolul *Modelul poetic al complexității*) □ Un reportaj despre dialogul purtat de Nicolae Manolescu și Dorin Tudoran referitor la istoria recentă a României și despre cota de normalitate generată, conferința numindu-se chiar așa *Un ideal pierdut: normalitatea*, scrie Alina Purcaru în articolul *Cu calm, despre normalitate*.

9 iunie, joi

• [„Cultura”, nr. 22 (327)] Din turul de orizont al revistelor, C. Stănescu reține intervenția lui Dumitru Radu Popescu din revista *Saeculum* (1-2/2011) care ridică paharul în cinstea academicianului Valeriu D. Cotea (oenolog, profesor universitar și fondator al Centrului de Cercetări pentru Oenologie de pe lângă Academia Română, centru cu sediul la Iași) și alunecă ușor în discursul lui spre ideea de trădare a românului de către...român (v. istoria lui C. Brâncoveanu trădat de Stolnicul Constantin Cantacuzino și pârât la Înalta Poartă); în a doua parte a turului de orizont, C. Stănescu se referă la jelania mînioasă a lui N. Manolescu dintr-un editorial al *României literare* în care distinsul critic deplânge „olopșirea” și „pripășirea” în *Observator cultural* a doi critici tineri și „obraznici”, nenumiți de critic, dar identificați de C. Stănescu drept Paul Cernat și Daniel Cristea-Enache despre care scrie articlierul în contra Manolescu: „Doi critici talentați, cu minte ascuțită, lecturi întinse, instrucție solidă și gust sigur. [...] Orice revistă care se respectă s-ar întrece pentru a câștiga privilegiul de a-i «olopși» pe acești critici eminenți. Și din fericire nu sunt singurii: împreună cu Andrei Terian, Teodora Dumitru, Antonio Patraș, Mihai Iovănel și alți câțiva «olopșiți», alcătuiesc un pluton de elită al noilor generații.” □ Laurențiu Malomfălean argumentează cum „un roman decapotabil”, *Pe mâna femeilor* (CR, 2011) de Felix Nicolau, devine *Un roman decapitat* din motive de „delir enorm și monstruos, à la tata Caragiale”: „în afară de bruște vitezomanii ambreiate cu inspirație, de parcă vehiculul textual ar demara trombastic peste coji de hiperbanană, volumul ajunge să fie profund ilizibil, exhibând un comic facil, de paradă - moldovenisme transcrise fonetic, onomastică frustă sau necioplită (Decedaibă, Nuibai, Îțibagdouă, la care se adaugă foarte buna intuiție și excepție cu frații Unmircea și Oaurelie, din păcate nevalorificată la maximum) - și fals inocentul argou de la un punct deranjant, pentru că e nemotivat.” □ George Neagoe realizează un comentariu consistent al volumului de poezie *Mișcări de insectă* (Casa de Editură Max Blecher, Bistrița, 2011) de Ionel Ciupureanu, poet și volum fiind comentați în felul următor: „Ionel Ciupureanu se numără printre bacovienii extremiști. Exasperarea precursorului provenea din cadența monotonă a extincției. Angoasele și trepidațiile autorului doljean se consumă în combustii intense, ca și cum păduri întregi ar pârloli dintr-o dată. [...] domină în *Mișcări de insectă* imaginarul cărnii în descompunere și a leșului devorat de vietățile adăpostite de sol. [...] Paradoxal pentru o poezie a catacombelor, a condamnării la forfotirea în infern, poate părea laitmotivul

ascensiunii. [...] *Mișcări de insecte* este o carte care merită măcar o nominalizare la un premiu important. Dar acest volum nu poate fi răsplătit cum se cuvine nici măcar cu obținerea unei distincții.” (articolul *Moarte de om*) □ In *Scurte însemnări de miracole și tristeți*, criticul Eugen Simion intersectează trei evocări: participarea la aniversarea criticului literar Maurice Nadeau cu prilejul împlinirii a 100 de ani de viață și de lucru în câmpul literaturii; descrierea unei superbe primăveri pariziene; prezența masivă a cărților lui Emil Cioran într-o librărie din Cartierul Latin și știrea dispariției lui Fănuș Neagu, venită din țară, chiar în primăvara acestui an. □ Constantin Coroiu scrie un articol de reflecție pe marginea (eventualei) dispariții a criticii de întâmpinare și a cronicii literare ca gen, incitat fiind de cele două întrebări ale anchetei lansate de revista *Vatra* cu 10 ani în urmă: 1) *Mai credeți în rostul cronicii literare?* și 2) *Cum vă explicați sentimentul de criză a receptării și cel de confuzie a valorilor?*, la care răspunde că „Starea de criză a receptării și, ca o consecință, de confuzie a valorilor era și încă este la noi una acută. Și cum să nu fie așa, când mass-media, îndeosebi televiziunile, s-au transformat în puternice focare ale subculturii, de o nocivitate extremă, și când orice veleitar care are nevoie să-și umple cu o nouă carte dosarul de universitar sau pe cel de intrare în Uniunea Scriitorilor o poate tipări aproape la orice editură, plătind?”, dar concluzia autorului este: „Amurgul foiletonului, al cronicii literare, al criticii de întâmpinare, al criticii de gust? Nu cred. Criticii douămiiști, care s-au afirmat puternic și au ocupat pe scena culturală în decursul ultimului deceniu, dau sentimentul că au preluat cu succes, în condiții noi, [...] ștafeta șaizeciștilor și și-au asumat, totodată, tradiția marii critici românești și europene.” (articolul *Criza receptării și critica de întâmpinare*) □ Dana Pârvan-Jenaru își introduce cititorii în universul narativ al scriitorului american Sam Savage, mai ales în ultimul roman publicat, și anume *Țipătul leneșului* (Polirom, 2011; traducere din limba engleză de Vali Florescu), care, se pare, calcă pe urmele succesului primului roman *Firmin*, ce își încântă cititorii cu personajul neobișnuit al unui șobolan, împătimit de literatură. (articolul *Portret al scriitorului ratat*) □ Rodica Grigore analizează, în mare, romanele publicate de Toni Morrison, dar pune accentul pe ultimul *Iubire* (Ed. Art, București, 2010), după ce îl situează tematic în contextul general al operei. (articolul *A iubi, iubire*) □ Tot pe urma originii cuvintelor și încercând să detecteze sensurile păstrate sau evolute în memoria limbii, Andrei Ionescu se întreabă *De unde vine «a (se) cărăbăni»?* Dar *«a (se) căra»?*; „a se cărăbăni” este dat ca având o origine turcă în DEX, dar cercetătorul propune un etimon latinesc (într-un anumit context biblic) (vb. *quaero*, -rere = „a căuta”) ca fiind mai convingător și ușurând explicarea varietății de sensuri a termenului.

10 iunie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 23] Despre diferitele forme ale exilului și despre exilații români de-a lungul istoriei, face o demonstrație Nicolae Manolescu în editorialul cu titlul *Exilul și literatura*, neuitând să precizeze că, după Dimitrie

Cantemir și Ion Neculce (cazuri izolate de „emigranți”), românii ardeleni (Coșbuc, Slavici, Goga, Rebreanu) emigrau în Regat prim „vămile cucului”, adică „prin pădurile greu accesibile grănicerilor austro-ungari”. □ Împărtășește cititorilor „poemul săptămânii” Nicolae Prelipceanu, cu titlul *substituirea sau pe cine rad eu dimineața și cine mă rade*. □ Horia Gârbea își declară public, printr-un discurs nemulțumit, dezacordul cu metoda dublei jurizări, a existenței a două jurii, referitoare la premiile anuale și că ar trebui acordate mai multe premii în situația în care anul 2010 „a fost un an foarte bogat în opere valoroase” (articolul *Primum*) □ Mircea Mihăieș expune dedesubturile unei „aventuri culturale” dintr-o sală de cinematograf la un film inspirat de o scriere din secolul al XVI-lea a doamnei de Lafayette, film cu titlul *Prințesa de Montpensier*, unde nu s-au aflat decât două persoane în sală, și, drept încheiere, se întreabă cu îndreptățită grijă ce se va alege de studiul în domeniul umanist, când o publicație precum *The Chornicle of Higher Education*, care ar trebui să fie un promotor entuziast al acestuia, accentuează taxele mari pentru școlarizarea în domeniul umanist și dificultățile aproape insurmontabile de integrare socială prin găsirea unei slujbe bine remunerate. (articolul *Spectacol pentru doi*). □ Iulia Iarca se întreabă ce aduce nou în materia studiilor despre Caragiale cartea Ioanei Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, (Humanitas, 2011), în condițiile în care „cu o scriitură relaxată, autoarea arată că cele mai multe subiecte din piesele și schițele lui Caragiale sunt preluate din presă. În plus, găsim chiar articolele din ziarele epocii, care sunt gemene, ca temă, cu literatura scriitorului nostru.” (articolul *Un proiect personal amplu*) □ Gabriela Gheorghisor scrie o scurtă recenzie a monografiei lui Bogdan Popescu, *Banul de Aur sau Viața din opera lui Ștefan Bănulescu* (M.L.R, 2010, prefață de Eugen Simion), remarcând că biograful nu încearcă să explice saintebeuvian opera prin biografia povestitorului și că „dincolo de miza strict informativă” volumul „dovedește [...] faptul că istoria literară, anosta Cenușăreasă a studiilor de literatură, poate deveni o prințesă fermecătoare grație unui condei inspirat”, iar importanța demersului lui Bogdan Popescu vine din „prezentarea detaliată și comprehensivă a traseului biografic al unui scriitor trăitor sub vremi și creator în răspărul lor”. A doua recenzie aparține Luminiței Corneanu și se referă la volumul de versuri *La două zile distanță* (Ed. Charmides, Bistrița, 2011) a lui Marin Mălaicu-Hondrari, „un volum puternic care reușește să-l scoată pe cititor din confortul său cotidian [...] pentru a privi lucrurile din jur cu alți ochi, ceea ce reprezintă oricând o garanție de calitate artistică.” □ Cronica lui Cosmin Ciotloș încearcă să circumscrie sensurile unui volum colectiv de poezie cu titlul *Cinci* (Tracus Arte, 2011, prefață de Nicolae Manolescu) în care apar...cinci poeți: Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin, Alexandru Mușina; cinci tineri poeți de la Cenaclul de Luni care „ trăiau [...] în mijlocul anilor celor mai negri ai regimului Ceaușescu” și care se raportau în mod asemănător la ideea de construcție poetică, dar de pe un alt palier decât cel retoric (articolul *Sfidarea retoricii*) □ Viorel Mureșan susține cariatidele poeziei

cu câteva poeme: *Aceasta ar fi un detaliu mărunț, Oricare zi ar putea fi 6 iunie 1904, Coline reci, Printre crengile cireșilor înfloriți*. □ Tema propusă „forme ale exilului” din cadrul Colocviului internațional „Zile și nopți de literatură”, ediția a X-a, 10-12 iunie, 2011, Mangalia/ Neptun își află forme de realizare prin câteva articole precum cel al lui George Szirtes, *Exilul ca ascultare: poetul într-o a doua limbă* (în traducerea din engleză a Roxanei Dascălu), cel al Lindei Maria Baros, *Autostrada A4 și portavocea sa* (în traducerea din limba franceză a Luminiței Corneanu) și cel al Ruxandrei Cesereanu, *Poezie și exil interior*. □ Două mari pagini de revistă sunt „umplute” de *Pagini de jurnal* în viziunea și concepția Constanței Buzea, referitoare la întâmplări din viața ei în anul 1972. □ La „cronica edițiilor”, Răzvan Vonceu se ocupă nu de o ediție critică, ci de una de popularizare legată de viața reginei Maria, din volumul *Insemnări zilnice* (1 ianuarie – 31 decembrie 1926), vol. VIII (Ed. Cognitia, Buc., 2010; traducere de Sanda Ileana Racoviceanu, îngrijire ediție, cuvânt înainte și note de Vasile Arimia) despre care crede că „Textul Reginei Maria ne deschide o fereastră către viața cotidiană a suveranilor noștri și ne livrează o lecție morală și politică: aceea că, pentru a conduce o națiune, cultura personală este obligatorie.” (articolul «*Criza dinastică*» în *jurnalul Reginei Maria*) □ Horia Gârbea descoperă sursa auriferă a talentului unei poete cu numele de Carmen-Manuela Măcelaru din ale cărei texte publică (fapt extrem de rar) trei poeme: *Rețetă pentru un poem reușit, Iubirea are ochi căprui, Se înnoptează, iubirea mea* (articolul *Derdelușul de sub tâmpla femeii*). Alături, Rodica Zafiu observă că expresia „a umbla cu pantahuza” nu mai are succesul de altădată, întâlnită în texte de-ale lui Mateiu Caragiale, Nicolae Steinhardt sau Niculae Gheran, deci mai frecventă în limbajul politic și jurnalistic de la sfârșitul secolului a XIX-lea și începutul secolului al XX-lea decât în vremea contemporană și având sensul (peiorativ și ironic azi) „a umbla cu o listă de subscripție, în formă de registru, cu care se strângeau fonduri în trecut pentru repararea unei biserici”, o chetă sau o strângere de bani, precum o cutie a milei (articolul *Pantahuza*) □ Din nou despre *Acasă pe câmpia Armaghedonului*, romanul Martei Petreu, ne luminează sensurile de lectură Gabriel Dimisianu, la rubrica „lecturi libere”, recunoscând din capul locului că, dacă eseul polemic din 2009 despre Mihail Sebastian și Nae Ionescu a stârnit o serie de reacții inflamate, nici acest roman nu a lăsat opinia publică și critică indiferentă, și aduce o judecată în plus „dramele familiei sunt proiectate pe fondul general de dezastru, de cădere în paragină a lumii țărănești în anii de după război și de mai târziu până azi. Pe o latură importantă a sa, *Acasă pe Câmpia Armaghedonului* este și un roman social, o carte complexă.” (articolul *O carte complexă*) □ Cazul scriitoarei braziliene, de limbă portugheză, Lygia Fagundes Telles îl preocupă în continuare pe Mihai Zamfir (la rubrica „tropice surâzătoare”) care dă detalii biografice despre viața și opera câștigătoare premiului Camões într-un stil alert și captivant, prezentându-i tragedia de a fi supraviețuit familiei sale la împlinirea vârstei de 88 de ani (*Senectute – final*). □ Un interviu realizat de Ana Chirițoiu cu

scriitorul maghiar András Forgách, care mărturisește despre sine că „nu sunt decât un fiu al veacului, produsul epocii mele”, interviul având titlul «*Artistul trece mereu o graniță*», ne întâmpină cu suspansul unor întrebări bine conduse pentru dezvăluirea unei personalități care a fost o prezență extraordinară la Târgul de Carte Bookfest. □ Marieva Ionescu consideră că povestașul din volumul *Orașele invizibile* (Ed. Alfa, colecția «Strada ficțiunii», Buc., 2011) a lui Italo Calvino este deghizat într-un fel de Șeherezadă și este tocmai „faimosul explorator Marco Polo care îi povestește lui Kublai Han, stăpânitorul celui mai vast imperiu din istorie, despre cetățile văzute-închipuite în călătoriile sale prin imperiu.” (articolul *Alte o mie și una de nopți*).

12 iunie, duminică

● [„Adevărul”] La rubrica „viețile scriitorilor români”, Ionela Roșu începe prezentarea biografică a lui Josef Hechter alias Mihail Sebastian cu decesul acestuia pe 29 mai 1945, când se ducea spre Universitatea Liberă Democratică din București pentru a susține prima lui prelegere de literatură universală despre Balzac; este lovit de un camion pe Bulevardul Regina Maria (ora 15,00) și moare un sfert de oră mai târziu la numai 38 de ani; cele două jurnale ale sale *După două mii de ani* și *Cum am devenit huligan* reprezintă condiția dificilă unui intelectual de origine iudaică care dorește armonizarea cu valorile românești, în consecință este renegat de evrei și vânat de antisemiți. (articolul *Moartea lui Mihail Sebastian*)

13 iunie, luni

● [„Adevărul”] Interviul cu Florin Iaru, realizat de Andrei Crăciun, dezvăluie amintirile poetului despre Revoluția din 89, cu titlul *Cercul poezilor bătuți la Revoluție*: „– Să depășim poezia, să revenim, totuși, la Revoluție: 17 decembrie, magazioner la Cartea Românească. – Da. Beam o bere sau un vin cu Călin și sună telefonul. «Bă, a început! La Timișoara!» Am pus mâna pe telefon și cu greu am prins un prieten din Timișoara. Zice: «Nu pot să vorbesc». Zic: «Bă, e ceva acolo?» Zice: «E ceva, dar trebuie să închid». Și am ieșit pe stradă, numai doi eram, că dacă eram trei ne legitimau. Era plin de...dracu' să-i ia, să-i pieptene. Am început să umblăm pe la prieteni – Bogdan Lefter, Magda Cârneci, Carmen Francesca Banciu. La mine venise să stea câteva zile scriitorul Petre Ilieșu din Timișoara. El avea o infirmitate și venise să se trateze. Îl țineam la mine în casă. Ce avea el nu prea se putea face în România și trebuia să plece în Suedia. Urma să ajungă joi la Ambasada Suediei. I-am zis: «Poți să stai până miercuri, că atunci se întorc nevastă-mea și copilul și apoi te mutăm la Nicolae Prelipceanu și la Denisa [...]. Luni era deja altceva. Auzisem care e mersul, la Europa Liberă. [...] - Și ce ai făcut? – Ce să fac? Am făcut niște ceai de iasomie. eram patru-cinci oameni și am discutat dacă se întâmplă ceva. Speram, dar de crezut nu prea credeam. Eram convinși că vom muri cu Ceaușescu de gât sau că el va muri cu noi de gât

și e terminată povestea. Dar faptul că a doua zi mișcările au continuat, am mai vorbit cu niște prieteni din Timișoara, ne-a încurajat.»

14 iunie, marți

● **[„Adevărul”]** Interviuul lui Andrei Crăciun cu poetul Florin Iaru continuă și în acest număr, cu titlul schimbat „*Printre revoluționari e plin de impostori*”, în care interviuevatul povestește cine și cum l-a scos de la Jilava și deplânge degradarea României care se îndreaptă cu viteză amețitoare spre anormalitate: „ – *Cum ai ajuns la Jilava?* – Seara, pe 21 decembrie, la Jilava m-au ajuns durerile, pentru că de la adrenalină loviturile nu te dor imediat, dar cu trecerea timpului...M-am pus pe jos, nu mai puteam. Pictorul Ion Dumitriu își îngrijea piciorul tăiat. La Jilava era o cămăruță mică în care erau deja 50 de oameni. Tot aduceau, tot aduceau! În noaptea aia au adus la Jilava peste 2000 de oameni. Am stat așa până trece unul: «Care ești bă, Iaru?» Am tăcut. Iar mă caută...Iar mi-o tragăștia. Pe mine, în buletin, mă cheamă Râpă, asta mi s-a părut curios... – *Ce s-a întâmplat?* – De fapt, prietenii mei Ioan Groșan și Eugen Suciu au apelat la D.R. Popescu, au intervenit și i-au zis: «L-au prins pe Iaru, nu-ți cerem să-l scoți, dar nenorocitul are diabet, măcar să-și facă injecția». D.R. Popescu a pus o pilă pentru mine la un general. Mă căutau pe acolo. Și pe la ora 12 noaptea ne-au dus în celulă, la drept comun. Și acolo, ce ciudățenie! Toți deținuții de drept comun s-au ferit de noi ca de ciumați. Ca să vezi cum merge vestea. Le stricasem ploile! Făcusem dezordine în închisoarea lor! Și la unu noaptea, iar: «Care ești, bă, Râpă? Hai, la anchetă, la comandant!» De fiecare dată când numele meu era pomenit, mă apuca jalea. Mă gândeam că o să stau în capul listei la împușcați.”

15 iunie, miercuri

● **[„Adevărul literar și artistic”]** La rubrica „in memoriam”, Simona Chițan aduce în atenția cititorilor pe criticul Mircea Iorgulescu (n. 1943, Valea Călugărească, județul Prahova – m. 7 iunie 2011, Paris), trecând în revistă elemente biografice, dar mai ales punctând „bornele” spirituale ale activității sale critice: *Rondul de noapte* (1974, debutul editorial), *Scriitori tineri contemporani* (1978, premiul Uniunii Scriitorilor), *Ceara și sigiliul* (1982, premiul Academiei Române), *Spre alt Istrati* (1986), *Marea trâncăneală. Eseu despre lumea lui Caragiale* (1988), volumul de corespondență *Florin Mugur – Scrisori de la capătul zilelor* (2001). (articolul *Mircea Iorgulescu, «firescul ca excepție»*)

● **[„Dilema veche”, nr. 382]** La dosarul *Dilema veche* se pune în dezbatere ce formă de guvernământ este mai bună republica sau monarhia, argumentul fiind semnat de Cristian Ghinea, *Care republicani?* Titlul dosarului este *De la regalitate la realitate* și se înscriu la luarea de cuvânt Mihnea Măruță (jurnalist), Vlad Petreanu (jurnalist), Șerban Papacostea (istoric), Christian Mititelu (fost director al secției românești a BBC). □ Irina Cărăbaș alcătuiește o dare de seamă asupra unei Conferințe internaționale de la București cu titlul *București – Zürich*

– *Paris – Tel Aviv: Avangardiști români și evrei în spațiul cultural românesc*, Biblioteca Academiei Române, 26-27 mai 2011. □ O carte despre Caragiale care să evite locurile comune este greu de scris, dar Ioana Pârvulescu reușește acest lucru în *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, cu 248 de reproduceri inedite (Humanitas, 2011), afirmă Marius Chivu în cronica literară consacrată acestui studiu, iar Ioana Pârvulescu, revenind asupra contextului epocii, pune mai multe accente importante: Caragiale se inspiră, ca subiecte pentru opera sa, din gazete, el fiind și un gazetar prin excelență, dar, mai ales, îndrăznește să ia cuvintele tocite și să le investească cu forță nouă; concluzia, după o analiză minuțioasă, este: „Frumusețea (și meritul) demonstrației Ioanei Pârvulescu este faptul că face vizibil, inclusiv cu ajutorul celor peste două sute de reproduceri, ceea ce era, de fapt, mult prea la vedere pentru a atrage atenția. Numeroși critici și istorici literari au intuit sau observat dimensiunea gazetărească a literaturii lui Caragiale, dar nici unul n-a reușit (nici măcar Ioana Pârvulescu însăși din prima încercare) să meargă până la capăt și să formuleze simplitatea de geniu a artei sale și, mai ales, să-i dezlege misterul actualității mereu înnoite a operei comice. Asta este însă o ironie demnă de Caragiale.” □ La sfârșitul numărului este atașat un supliment pentru copii editat de *Dilema veche* cu titlul *Ilematix. Orașul unde ne-ar plăcea să locuim (II)* și cuprinzând texte semnate de elevi de școală gimnazială sau de liceu.

● [„**Observator cultural**”, nr. 320 (578)] Ținta editorialului lui Carmen Mușat este de a arăta că e important să nu falsificăm istoria și nici prezentul, prin omisiune sau prin rememorări trunchiate, convenabile, vorbind și despre literatura evazionistă a anilor de după eliminarea regimului lui Gh. Gheorghiu Dej, când prin comparație cu ororile anilor 50-60 ai regimului Dej, regimul lui Ceaușescu era «luminos»; iată cum este explicată, din punct de vedere istoric, întărirea puterii lui Ceaușescu: „Când, în 1968, Ceaușescu a inițiat o amplă anchetă referitoare la «abuzurile și ilegalitățile săvârșite în activitatea Ministerului Afacerilor Interne», finalizată prin condamnarea oficială a crimelor Securității lui Gheorghiu Dej și reabilitarea lui Pătrășcanu, prea puțini au fost cei care s-au îndoit de bunele intenții ale liderului comunist. Cu atât mai mult cu cât, la doar câteva luni de la debutul anchetei, Ceaușescu avea să dea o nouă dovadă a vocației sale de «reformator» al comunismului, condamnând intervenția trupelor Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia și afirmându-și, astfel, independența față de Uniunea Sovietică. Au fost două mișcări inteligente, dar nu mai puțin diabolice, care i-au permis să-și consolideze puterea personală, la adăpostul prestigiului dobândit ca urmare a celor două acțiuni menționate. Cum a reacționat, atunci, elita scriitorilor și a intelectualilor români? Dacă citim mărturiile din epocă, sentimentul general a fost entuziasmul, aproape nimeni n-a pus la îndoială sinceritatea liderului comunist, reacțiile împotriva măsurilor ulterioare luate de acesta – care au dus, treptat, la instaurarea unui regim dictatorial de mână forte – au fost puține, sporadice, iar cei câțiva disidenți au «beneficiat» din plin de lipsa de solidaritate a colegilor de

breaslă. [...] Nu cred că greșesc dacă spun că romanul obsedantului deceniu a fost o formă de evazionism, câtă vreme el oferea iluzia libertății de a vorbi despre teroare și dictatură, plasate mereu în anii 50-60. [...] Și rezistența prin cultură tot o formă de evazionism a fost, de vreme ce abuzurile și ilegalitățile comise de Nicolae Ceaușescu și de armata sa de activiști și securiști n-au determinat decât reacții sporadice, rapid anihilate de Securitate, tocmai pentru că solidaritatea și simțul civic au lipsit.” □ Ovidiu Pecican face o digresiune despre utopie în cultura română, aducând cercetările în contemporaneitate prin lucrările lui Sorin Antohi, *Utopica. Studii asupra imaginarului social* (1991; ediția a II-a 2004) și *Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română* (1994; ediția a II-a 1999); Corin Braga, *Le paradis interdit au Moyen Âge. 1. La quête de l'Eden oriental* (2004) și *La quête manquée de l'Avalon occidental. Le Paradis interdit au Moyen Âge – 2* (2006) și *De l'utopie à l'antiutopie aux XVI-XIX-e siècles* (2009); pentru a ajunge la Dana Jalobeanu (editoare și coordonatoare) a volumului colectiv de traduceri din engleză *Casa lui Solomon sau fascinația utopiei. Știință, religie și politică în Anglia secolului al XVII-lea* (Ed. All, București, 2011), ultima comentată mai pe larg în articolul *Utopie și politică în Anglia secolului al XVII-lea*. □ Este marcat evenimentul teatral al perioadei prin articole, reportaje și interviuri, și anume *Festivalul de Teatru de la Sibiu: o încântare capricioasă*, susține Iulia Popovici. I se alătură Mihai Fulger cu descrierea unui alt eveniment de anvergură, în arta filmului, și anume *TIFF 2011, debut de nota 10* (Ediția a X-a a Festivalului Internațional de Film Transilvania, organizat la Cluj și derulându-se la Sibiu, între 15-19 iunie). □ Daniel Cristea-Enache face o imersiune în pasta narativă a romanului (apreciat de critică și premiat) *Rădăcina de bucsau* (Polirom, Iași, 2010; prefată de Bogdan-Alexandru Stănescu) de O. Nimigean, despre care comentează: „O. Nimigean, cu riscul de apăsare forțat-scabros, «mizerabilist», naturalist, a îndepărtat toate filtrele literare și culturale, a scos din ecuația epică simbolurile, analogiile și corespondențele, făcând o formidabilă priză pe realitatea netă și palpabilă a patului de suferință.” (articolul *O tragedie high-fidelity – I*) □ Bianca Burța-Cernat face lectura critică a romanului *Noaptea patriarhului* (Polirom, Iași, 2011) de Tatiana Niculescu Bran, de meserie jurnalistă și redactor la Radio BBC, secția română de la Londra, și care a debutat cu un roman-anchetă inspirat de scandalul de la Tanacu, dar, mai ales, după un obicei devenit metodă, recenzenta se arată circumspectă față de receptarea care i-a aplicat etichete precum „proză jurnalistică”, „proză-document”, „literatură în afara mainstreamului”, notând la final *à contre-courant*: „Romanul *Noaptea Patriarhului* nu este, cu certitudine, scris de o «jurnalistă», ci de o prozatoare în adevăratul înțeles al cuvântului.” (articolul *Cronica unei morți anunțate*) □ În rezumat: „*Viață de aruncat* e un volum în care Bogdan O. Popescu și-a «exorcizat» vechi filiații, și-a permis să testeze mecanisme narrative, în căutarea unui compatibil, s-a lăsat în voia jocului cu literatura fără cenzură.”, afirmă Alina Purcaru despre volumul de proză scurtă a lui Bogdan O. Popescu, *Viață de aruncat* (Polirom, Iași, 2011, colecția «Ego.

Proză», prefață de Mircea Cărtărescu). □ Controversatul roman al lui Savatie Baștovoi, o distopie, *Diavolul este politic corect* (Ed. Cathisma, București, 2010) constituie subiectul analizei hermeneutice a lui Igor Mocanu, care stabilește în chip de concluzie: „Una peste alta însă, experimentul literar – căci asta e, cred, singura formulă care salvează romanul de la propagandă – merită gustat, căci experiența lecturii acestei cărți face toți banii [...]”. □ Antonio Patraș parcurge atent și alert volumul *Sub semnul paradoxului cotidian* (Ed. Institutul European, Iași, 2010; prefață de Liviu Antonesei) al universitarului ieșean Daniel Șandru, care a adunat o mare parte din textele publicistice scrise în ultimii ani în acest volum inteligent și provocator, încercând să răstoarne multe prejudecăți legate de observarea și interpretarea fenomenului politic și social. (articolul *Exercițiile de luciditate ale unui bun jurnalist*).

- Adevărul literar și artistic își încetează apariția miercuri, 22 iunie 2011.

16 iunie, joi

- [„Cultura”, nr. 23 (328)] Sursa de inspirație a articolului lui C. Stănescu, *Povara libertății*, este întrebarea din titlul unei anchete tipărite în numărul 3 al noii reviste *Cronica veche*, și anume *Cum a influențat libertatea scrisul dumneavoastră?*, dezbătând tema libertății în artă. □ Volumul de poezie *Orice. Uverturi & reziduuri* (Ed. Pandora M, 2011) al lui Sorin Gherguț atrage atenția criticului Alex Goldiș, iar criticul recunoaște că anumite trăsături ale poeziei acestuia precum „calambururile de tot soiul, intertextualitatea fățișă, nota pregnantă de (auto)ironie, dar și de umor burlesc” l-au clasat pe poetul analizat în categoria unui „textualist întârziat”, dar el pare să fie mult mai mult de atât, diferit cu totul, prin livrescul extrem, de „suflul autenticist și întunecat” al douămiiștilor; însă ceea ce-l personalizează, după opinia criticului, este identificarea stereotipurilor gândirii actuale, printr-o exhibare a „ilogismelor, tautologiilor, gagurilor lingvistice, parodiarea deopotrivă a genurilor înalte și a stilului popular-mahalagesc”, scopul ascuns fiind „denunțarea idealurilor birocratice și a discursurilor consumeriste” (articolul *Stand-up poetry*) □ George Neagoe mărturisește că a așteptat destul de mult ocazia de a comenta volumul *Teme* (CR, 2011) al lui Nicolae Manolescu, nu din teamă, ci dintr-o inhibiție în fața instrumentelor de scris tradiționale; pe scurt, el combate ideea generală că volumul *Teme* ar fi „jurnalul unor lecturi de plăcere”, ci mai curând un îndrumar despre autonomia esteticului, căci N. Manolescu „nu caută bucuria între coperte”, în plus, în aceste eseuri, se poate constata relația abia ghicită, dar pulsând ascuns, dintre literatură și ideologie. (articolul *Critica totală*) □ Într-un articol care vrea să fie *Însemnări despre identitatea națională*, criticul Eugen Simion aduce în dezbatere, pe parcursul a două treimi din totalitatea articolului, specificul francez, psihologia poporului francez, caracterizat din perspectiva a diferitelor „voci” culturale franceze într-un portret format din contradicții (gustul conversației, frivolitatea, spirit de finețe, dar fără spirit filosofic, gustul gastronomic, dar o aroganță universalistă, ca și cum francezii ar fi centrul lumii),

iar identitatea franceză reiese, în epoca globalismului și multiculturalismului, din două trăsături *universalitatea* și *limba franceză* (care-i unește pe francofoni indiferent de spațiul în care trăiesc); în ultima treime a articolului, criticul Eugen Simion ajunge și la identitatea românească balansând între detractori și zelatori, între cosmopolițiști și naționaliști, pe care îi judecă cu temperanță pentru a afla secretul „mentalității” românești (cu o expresie a lui D. Drăghicescu), fiindcă este clar că „«diferența» este motorul dezvoltării culturii și că ceea ce numim *cultura europeană* este o sumă a diferențelor naționale, nu o uniformizare a lor...” □ Articolele politice ale lui Eminescu, în mare parte editoriale ale revistei *Timpul*, un ziar de partid (conservator), și făcând parte din volumele al IX-lea și al X-lea a monumentalei ediții Perpessicius, sunt puse sub lumina reflectorului de către Constantin Coroiu, care le relevă densitatea și enorma muncă de informare pe care o desfășura gazetarul Eminescu, cât și probitatea jurnalistului, la care se adaugă „capacitatea de sinteză și analiză” și prezentarea câtorva dintre ideile-pilon și teme constante ale publicisticii eminesciene: munca drept bază a civilizației și prosperității națiunii; interesele țării mai presus de ale indivizilor; renunțarea la formele fără fond; opune prezentului mizerabil un trecut glorios (deși idilizat); presa un „factor de progres, de cultură și civilizație”; susținerea în jurnalism a adevărului și numai a adevărului printr-o *scriitură morală*; a ilustrat cu cinstite principii „pasiunea înalță, pasiunile înjosesc”. (articolul *Eminescu, exemplul gazetarului*) □ Rodica Grigore pornește pe urmele lui António Lobo Antunes, analizând pentru publicul român romanul *Arhipieleagul insomniei* (Humanitas Fiction, Buc., 2011; traducere Micaela Ghițescu), unde, bineînțeles, se pune problema identității omului, motto-ul articolului fiind preluat din John Donne: „No man is an island entire of itself; every man is a piece of the continent, a part of the main.” (articolul *Singurătate, insule și arhipieleaguri*) □ Întins pe patru pagini (presărate, ce e drept, și de imagini ale operelor publicate de criticul francez, cât și de fotografii în care distinsul intervievat se află în compania comilitonilor români, precum Eugen Simion și Ioan Aurel Pop, mai ales cu ocazia Colocviului internațional *Penser l'Europe*, la Academia Română), are loc un dialog între Serge Fauchereau și Angela Martin. Redăm câteva fragmente de interes istorico-literar: „-Domnule Serge Fauchereau, există o preistorie a notorietății dumneavoastră care să o preceadă pe cea dobândită începând din 1967, odată cu integrarea dumneavoastră în echipa de la «Quinzaine littéraire»? Aveați pe atunci 28 de ani... - M-am născut într-o familie foarte modestă, în care nu făcuse nimeni studii; așadar, nu mă impresionează notorietatea. Este un concept foarte variabil, foarte discutabil: cum? de ce? pe lângă cine?... Un te miri cine, mucalit ori fotbalist, e mai cunoscut decât un premiu Nobel, chiar și în țara lui. [...] Totul a început în 1961. Locuind pe atunci într-un orașel dintr-o îndepărtată provincie franceză, îi trimisesem, în marea-mi naivitate, lui Roland Barthes, pentru revista *Critique*, vreo zece pagini despre scriitorul american Cummings. Nu știam că Barthes era deja celebru în lumea cercetării literare și nici despre Cummings că avea reputația

de a fi aproape incomprehensibil. Mi s-a răspuns, trimițându-mi-se șpalturile, să-mi corectez textul de urgență pentru următorul număr al revistei, care a apărut, într-adevăr două săptămâni mai târziu.” □ O evocare portretistică a lui Fănuș Neagu (trecut la cele veșnice în 2011) realizează Cornel Dinu în *Îngerul a dat! Îngerul a luat!:* „Și lui Fănuș Neagu îi era frică de moarte, iar coasa ei necruțătoare nu-l putea ocoli. [...] Ne-a spus nouă, câtorva apropiați ce l-am vegheat în ultimul timp: «Vreau să plece hoții ăștia de la putere, și poate că socialiștii își vor reveni. Să aibă cu adevărat grijă de coșul de mâncare al neamului». Privindu-l, aveai impresia că plecase și cu o speranță. Că nu se va ajunge la un veritabil program de exterminare în masă. Suntem aproape.”

17 iunie, vineri

• [„România literară”, nr. 24] N. Manolescu pledează pentru ideea dispariției exilului într-o lume care nu mai are granițe, exilul devenind „o amintire istorică” (articolul *Ce este exilul?*) □ Linda Maria Baros scrie despre *Realitatea touchscreen*, „poemul săptămânii”. □ Premiile USR pe anul 2010 sunt făcute publice, în urma judecății unui Consiliu compus din Al. Dobrescu, Andrei Terian, Paul Cernat, Gellu Dorian și Mircea Bârsilă. Lista cuprinde următorii premiați: Sorin Despot, *apasă* (C.R.) la Debut; Liubinka Perinaț Stancov, *Exerciții pentru un soare postum* (poezii în limba sârbă) la Literatură în limbile minorităților naționale; Ion Mureșan, *Cartea Alcool* (Ed. Charmides) la Poezie; Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes) la Proză; Mihai Dinu, *Un alt Bolintineanu – gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spandugino) la Critică și istorie literară, eseu; Rareș Moldovan, Thomas Pynchon, *Curcubeul gravitației* (Polirom) la traduceri din literatura universală; Domnica Drumea și Petru Ilieșu, Allen Ginsberg, *Howl și alte poeme* (Polirom); Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom), Ion Vianu, *Amor intellectualis* (Polirom) la Premii speciale; la Dramaturgie nu s-a acordat niciun premiu și nici la Literatură pentru copii și tineret; Gabriel Dimisianu primește *Premiul Național de Literatură pe anul 2010*. □ Alex Ștefănescu se întreabă *Cum e să fii femeie*, argumentând căutarea răspunsului prin cazul poetei Lia Faur din Arad, a cărei poezie a avut parte de o prezentare elogioasă a lui Șerban Foarță. □ Luminița Corneanu recenzează cartea *Toate mințile tale* (Humanitas, 2011) de Vlad Zografi, o carte de teatru „care nu oferă răspunsuri”, întrebându-se de ce, pentru al doilea an consecutiv, USR nu acordă niciunui dramaturg premiul ei, când, în ciuda faptului că există din ce în ce mai puține cărți de teatru publicate, editurile fiind înclinate mai curând spre reeditări și autori consacrați, în situația în care, consideră recenzenta, „există însă câțiva dramaturgi, [...] care s-au impus și pe scenele teatrale, dar și printre scriitori” (articolul *Un fel de maieutică*) □ Irina Petraș prezintă cartea profesorului universitar clujean Ion Vlad, publicată în engleză la Columbia University Press, New York, 2010, cu titlul *The Novel of Crepuscular Universes* (*Romanul universurilor crepusculare*), o carte care

propune noi „reading” și „rereading” ale evoluției formelor românești de la Thomas Mann, Musil, Herman Broch, W. Gombrowicz, Günter Grass, H. Böll, L.-F. Céline. □ Raluca Dună se arată captivată de cartea de filosofie a lui Bogdan Ghiu, *Dadasein (lotopragsmatism)* (Tracus Arte, 2011): „Critica anti-capitalistă a lui Bogdan Ghiu și soluțiile sale sunt în același timp «dada» și pragmatice (contractul social înlocuit de «pariu», alegerea electorală de extragerea «loto»). In locul heideggerianului «dasein», autorul propune dadasein-ul: dacă «a fi» este problematic, «a fi dada» pare salvarea, modalitatea de a recupera ceea ce s-a pierdut din noi.” □ Cu un titlu care spune totul despre conținutul cronicii literare, *O interpretare strălucită*, Cosmin Ciotloș scoate în evidență meritele și suplețea argumentativă din *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (Humanitas, 2011), cartea Ioanei Pârvulescu, despre care apreciază că „Indiscutabil, avem de-a face cu un eveniment interpretativ. Practic, Ioana Pârvulescu impune (nu doar propune) un nou Caragiale.” □ Pe aripile poeziei, ne poartă Ioan Radu Văcărescu cu cinci poeme botezate după lunile anului: *Ianuarie, Februarie, Aprilie, Mai, Iunie – o fotografie*. □ Cuprinsul următoarelor pagini este dedicat temei mari „forme ale exilului” din cadrul *Festivalului internațional „Zile și nopți de literatură”*, 10-12 iunie 2011, cu o prezentare detaliată a programului pe zile a manifestării culturale, urmată de articole semnate de Naim Araidi (Israel), *Visuri, idei și realități* (articol retipărit din *Jerusalem Review* nr. 1 april 1997, în traducerea Roxanei Dascălu); Marlena Braester (Israel), *Distanțare și continuitate: Intre două chei «Sol», am ales cheia «Fa»*; Dagmar Dusil (Germania), *Pluralitatea patriilor și a limbilor în exil*; Andrei Bodi (România), *Nuanțele durerii*. □ Nicolae Scurtu se străduiește să clarifice „o sumă importantă de necunoscute” din biografia poetului, prozatorului, jurnalistului, teologului și memorialistului Nichifor Crainic (1889-1972), prin aducerea la lumină a unor epistole ce dezvăluie într-o „tulburătoare confesiune” multe din aspectele vieții sale de autentic intelectual (articolul *Insemnări despre epistolograficul Nichifor Crainic*) □ Spectacolul „trăncănelii generale și agresive [...] și a romglezei” din volumul *Happy New Fear!* (2011) a lui Călin-Andrei Mihăilescu o atrage pe Rodica Zafiu într-un teritoriu al „calambururilor, deraierilor lexicale, a cuvintelor-valiză și a aluziilor intertextuale” dintr-un spumos „spectacol lingvistic” „care ar merita să fie adunate într-un dicționar ad-hoc” (articolul *«Tangajul langajului»*). □ Simona Vasilache scrie un eseu despre *Pălăriile domnului Caragiale*, ajungând la concluzia, plină de umor, că destinul lor, al pălăriilor, este să „le ia vântul” sau „să se piardă” și că suferă „de o nestatornicie care este a lumii pe care o acoperă prost și o dezvăluie bine”. □ Este anunțată într-un scurt necrolog biografic moartea criticului Mircea Iorgulescu (n. 1943 – m. 2011) (*In memoriam Mircea Iorgulescu*) □ Din bogata activitate a gânditorului polonez Czesław Miłosz (1911-2004), a cărui viață și biografie este prezentată *in extenso*, sunt alese spre a fi publicate câteva texte poetice în traducerea (și prezentarea) lui Constantin Geambașu: *Campania di Fiori, Învățătura, Norii, Acest ceva, Spre sfârșit de secol XX, Celălalt spațiu, Cântec despre sfârșitul*

lunii; în același timp, cititorii sunt informați că la Cracovia a avut loc în cadrul Festivalului Miłosz o sesiune științifică internațională în luna mai, iar, în luna octombrie, la Universitatea din București urmează să aibă loc o altă Sesiune științifică (omagială) Czesław Miłosz (articolul *Centenarul Czesław Miłosz*).

22 iunie, miercuri

● [**„Dilema veche”, nr. 383**] Radu Cosașu anunță cum îl citește pe Cioran: „cu creionul în mână – fără urmă de plictis. Cu intense bucurii și iritări, da. Cu poftă și refuz, cu irespect și brusc entuziasm – niciodată cu plictis; l-am pus printre talentele exorbitante ale neamului”. (articolul *Imposibil plictisul cu Cioran*) □ Dosarul *Dilema veche* cuprinde „note despre starea lecturii” și *Cărțile care contează*, un argument semnat de Adina Popescu. La această provocare, semnează texte, printre alții: Radu Pavel Gheo, scriitor (*Îndrumător de lecturi*, în care vorbește despre „forumiști” și listele de lecturi, plus cărțile care au schimbat viața cuiva: „forumiștii sunt [...] cititori nespecializați. Nu știu să evalueze critic construcția unei cărți, consistența personajelor sau a narațiunii, caracterul inovator al unei opere, locul ei în literatura universală ș.a.m.d. Dar citesc. Cu sinceritate și pasiune, de plăcere sau să se instruiască; citesc pentru că asta sunt: cititori. Ei sunt publicul. Pe ei îi vânează editorii și librarii, la ei se raportează scriitorii.”), Alex Călin, directorul Editurii Cartea copiilor (*Duhul care a ieșit dintr-un vas de aramă*), Marius Lazăr, sociolog (*Fabrica de cititori*), Florin Lăzărescu, scriitor (*Pe viață și pe moarte*: „Esențialul unei cărți diferă de la un cititor la altul.”), Simona Kessler, agent literar (un dialog cu titlul «*Criteriul este unul singur: a ști să citești!*»), Sanda Cordoș, critic și conferențiar universitar la Cluj-Napoca (*Un zmeuriș fără poteci*: „Atâta vreme cât avem o literatură pentru copii excepțională (de la Ana Blandiana și Constanța Buzea la Daniela Crăsnaru, Grete Tartler, Alexandru Mușina sau Ioana Nicolaie – ca să rămân în același perimetru al ultimelor decenii) nu înțeleg de ce trebuie să recurgem pentru educația copiilor noștri la zmeura creată în laborator. Sigur, ar mai fi un detaliu: autorii de programe și manuale ar mai trebui să-și facă timp și pentru citit literatură. Departate de mine gândul că literatura actuală ar fi mai bună decât cea a epocilor trecute; vreau doar să subliniez că stă în puterea acestei literaturi să le vorbească elevilor despre lumea lor, despre dilemele și valorile ei, să se transforme, așadar, în calea de acces spre zmeurișul inepuizabil al cărților de ieri și de alaltăieri. Pentru că întrebarea primă a cititorului [...] este: Vorbește această carte despre mine?”). Dosarul se încheie cu o anchetă ce se bazează pe două întrebări: 1. *Care mai sunt criteriile în funcție de care citiți/ cumpărați cărți? S-au schimbat ele în ultimii ani?* 2. *Care sunt «cărțile care contează» în momentul de față pentru dvs., cele pe care le-ați păstra în bibliotecă?* Respondenții sunt: Bogdan Voicu (psiholog); Iulian Comănescu (analist media), Igor Mocanu (publicist, curator și traducător), Elena Vlădăreanu (scriitoare și jurnalistă), Ioana Bot (profesor universitar la Universitatea Babeș-Bolyai și critic literar), Robert Șerban (scriitor și jurnalist),

Corina Bernic (manager cultural la Fundația Robert Bosch). Dintre citatele care împânzesc dosarul *Dilema veche* alegem trei mai semnificative; Nicolae Manolescu (în *Cititul și scrisul*): „La ce sunt bune cărțile? Îmi vine să răspund: la totul și la nimic. Poți trăi foarte bine fără să citești. Milioane de oameni n-au deschis niciodată o carte. A vrea să le explici ce pierd e totuna cu a explica unui surd frumusețea muzicii lui Mozart.” Umberto Eco: „Nu-mi fac griji. Cartea va dăinui. Citești tot timpul: citești în tren, în autobuz. Citești în parc. Citești când te plimbi și chiar când faci dragoste poți să citești. Cu computerul este mai greu...”; Cicero: „O casă fără cărți îmi pare un corp din care a zburat sufletul.” □ Marius Chivu îl omagiază pe criticul de film Alex Leo Șerban, scriindu-și cronica cu referiri la două dintre cărțile lui: *Alte camere, alte glasuri de ieri* (Ed. Pandora M, 2011) și *Mica dietetică* (Ed. ART, 2011), dar realizând, în același timp, și o mică fișă de biografică; prima carte, *Alte camere, alte glasuri de ieri*, cuprinde cinci cicluri de poeme, primul datând din 1984 și ultimul din anul anterior (2010), despre care cronicarul notează: „Introspective, metaforice sau descriptive (picturale la propriu și la figurat), biografice sau livrești, intertextuale; ermetice sau (doar) sentimentale, fie că e vorba de haiku-uri sau de sonete, de versuri albe sau rimate, pe teme date ori inspirate de operele altor artiști (Bosch, Dürer, Giacometti sau Michaux) cu care întrețin un fin dialog în oglindă, filtrul estetizant al exercițiilor de sine ale lui Alex. Leo Șerban are întotdeauna rafinament și o anume exactitate a eleganței în emoție și sens.”, în rezumat, acest volum este „cutia de rezonanță a glasurilor sale interioare”; cel de-al doilea volum, *Mica dietetică*, cuprinde texte de publicistică organizate în funcție de teme extrem de variate (gusturi, plăceri, preferințe, principii personale, interviuri, liste, modă și cultură pop, chestiuni sociale, autori preferați: Proust, Mateiu Caragiale, Agatha Christie, Alain de Bottom, Borges etc) și „dă măsura inteligenței, culturii, farmecului personal și umorului cu care scria (și trăia) Alex. Leo Șerban al cărui viciu recunoscut era cel al «autoantagonismului»: «a spune despre tine – tu însuși – lucruri dintre cele mai dezavantajoase, mai devalorizante, mai delicate... O reputație proastă e mai ușor de întreținut!»”. (articolul *a.l.ș. forever*)

• [„**Observator cultural**”, nr. 321 (579)] Publicul român este informat despre prezența poetei *Simona Popescu la Festivalul Internațional de Poezie de la Genova*, în traducerea Clarei Mitola, și prezentate publicului italian atât în română, cât și în italiană, în cadrul secțiunii «European Voices» (13-17 iunie). □ Bedros Horasangian judecă băbește despre *Regionalizarea României*, care ar fi motivată de „o gogoriță de adormit copiii”, și anume „lupta împotriva corupției și economiile la bugetul de stat”. □ Alina Purcaru face o dare de seamă a *Premiilor URSS 2010, varianta dublu jurizată*, punctând tensiunile, deruta și scandalul care au planat asupra acordării acestor premii din pricina instituirii a două jurii, unul pentru nominalizări și altul pentru decernări, în afară de aceasta, cărți puternic dezbătute în presă, n-au fost deloc valorizate, iar altele, discret recenzate, au „urcat pe podiumul de premiere”; astfel: premiul pentru proză, anunțat de Marta

Petru, i-a revenit lui Radu Mureșan, pentru *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes); premiul pentru poezie a fost adjudecat de Ion Mureșan cu *cartea Alcool* (Ed. Charmides); Sorin Despot a fost câștigătorul premiului pentru debut pentru volumul de versuri *apasă* (CR); poeta Domnica Drumea, în calitate de traducătoare, și Petru Ilieșu, au câștigat premiul de traducere «Andrei Bantaș» pentru reușita din *Howl și alte poeme* de Allen Ginsberg (Ed. Polirom); Gabriel Dimisianu a luat Premiul Național de Literatură, iar Premiul pentru critică și istorie literară i-a revenit lui Mihai Dinu, pentru *Un alt Bolintineanu – gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spandugino); Premiul Special a fost acordat la doi seniori ai galei, Andrei Oișteanu și Ion Vianu pentru volumele *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom) și, respectiv, *Amor intellectualis* (Polirom).

□ Revista publică trei articole despre ediția a X-a a Festivalului Internațional de Film Transilvania (TIFF), desfășurată între 3-12 iunie la Cluj: Mihai Fulger, *Spaniola, limba câștigătoare*; Ileana Bârsan, *Intenții bune, o fărâma de curaj și un dram de talent*; Mihai Ignat, *Jurnal de cinefil*.

□ Derularea a două ediții ale *Formulei 3*, evenimentul revistei *Observator cultural*, gândit și prezentat ca un dialog-dezbateră cu cititorii este relatată în două articole: *Intre generația 80 și debutanții de azi*, ediția din 1 iunie și *Despre memorie, trecut, iertare*, ediția din 8 iunie, semnată de Silvia Dumitrache.

□ Despre un eveniment asemănător, dar organizat de *Goethe Institut Bukarest*, în colaborare cu *Centrul de Carte Germană* și cu revista *Poesis Internațional*, vorbește și Alina Purcaru în articolul *Maraton de poezie: lecturi, controverse și invitați din Germania*.

□ Paul Cernat aduce sub lupa analizei romanul premiat de USR al lui Radu Mureșan, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, Cluj, 2010), cu „senzația de a fi citit altă carte decât cei care au elogiat-o”, și ajungând la părerea că „Cel mai ambițios roman al lui Radu Mureșan rămâne, judecat inclusiv prin raportare la vârfurile prozei românești de anul trecut, o laborioasă, atemporală scriere de *plan secund*.” (articolul *Un roman la periferia Istoriei*)

□ A doua parte a cronicii lui Daniel Cristea-Enache, referitoare la *Rădăcina de bucsau* (Polirom, Iași, 2010), se desfășoară înaintea ochilor noștri cu noi argumente și buchiseli hermeneutice: „*Rădăcina de bucsau* devine, în aceste scene de interior domestic ori spitalicesc, un roman minimalist și «mizerabilist», în tipul de proiecție epică cerut chiar de realitatea mizerabilă a sistemului românesc de sănătate. Totuși, așa cum conștiința protagonistului se desprinde ca să poată respira, și romanul lui O. Nimigean e în altă parte decât în aceste teribile secvențe care au impresionat critica.” (articolul *O tragedie high-fidelity – II*)

□ Recunoscând chiar din primul paragraf că *Euromorphotikon* (Ed. Tracus Arte, București, 2010) de Caius Dobrescu este „unul dintre volumele cele mai originale publicate anul trecut”, Raluca Dună întreprinde, prin diferite modele de lectură, o arheologie în straturile romanului: „Volumul este plin nu doar de citate, parodii sau referințe la discursurile contemporane, dar mustește de referințe livrești și culturale. Simți ironia autorului, dar această ironie are două «tăișuri»: unul care taie, altul care mângâie. [...] *Euromorphotikon* poate fi citită ca

o comedie erotico-politică, care etalează ideologiile și utopiile contemporane, deși tonul ei nu este deloc comic, ci mai degrabă ironic. [...] Dacă s-a spus, în diverse feluri, că literatura este și trebuie să fie subversivă față de ideologii și sisteme, iată una dintre cele mai subversive cărți apărute în postcomunismul românesc!” (articolul *Poezia, Romanul și Ideologia*) □ Iulia Popovici reia prezentarea cărții *Autobiografia lui Alice B. Toklas* (Humanitas, 2011, colecția «Memorii și jurnale») de Gertrude Stein, după ce într-un număr anterior o altă recenziție s-a ocupat de aceeași carte, o autobiografie care reprezintă unica carte scrisă de autoarea americană de origine evreiască și importantă nu atât pentru experimentalismul scriiturii și anticiparea postmodernismului, ci pentru personalitățile artistice evocate: Picasso, Matisse, Apollinaire, Hemingway etc (articolul *Alice încă locuiește aici*). □ Cristina Manole laudă inițiativa Editurii Paralela 45 de a publica jurnalul lui Radu Petrescu, *Prezent și în același timp străin. Jurnal 1977-1982*; apoi, este elogiată Ed. All de a repune în circulație două volume antologice, prin grija editorului Al. Săndulescu, referitoare la eseurile critice ale lui Paul Zarifopol, *Din registrul ideilor gingașe* (Ed. All, 2010), „un spirit polemic, bazat pe o extraordinară erudiție”; și, în fine, seria de autor Radu Cosașu, publicată de editura Polirom, volumul IV: *Rămășițele mic-burgheze. Armata mea de cavalerie* (cu o prefață de Paul Cernat), despre care recenzenta scrie: „Proza lui Radu Cosașu este cea a unui observator atent și extrem de grijuliu la ce se întâmplă în preajmă. Se reține tot, se notează pe alete. Nu e nevoie de invenție epică. Ce să mai imaginezi când realitatea depășește orice limită!” □ Bedros Horasangian scrie un necrolog în memoria lui Mircea Iorgulescu, articolul *Cutia poștală a lui Mircea Iorgulescu*: „A făcut ani în șir ceea ce se chema *critică de întâmpinare* cu mult aplomb și nerv. Cronicile sale din *România literară* făceau pandant cu cele ale lui Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Gabriel Dimisianu, Lucian Raicu și Valeriu Cristea, completându-se reciproc, oferind o panoramă la zi a literaturii.”

23 iunie, joi

- [„Cultura”, nr. 24 (329)] Preluând conținutul unui articol de dicționar despre Mircea Iorgulescu, Mihai Iovănel îl (re)publică sub formă omagială pentru criticul *Marii trăncăneli*, trecut în lumea umbrelor de puțină vreme (1943-2011); comentariul asupra operei critice (primele volume cu puncte de plecare în foiletonism, *Rondul de noapte* și *Al doilea rond de noapte*, 1976; apoi, istoria literară *Scriitori tineri contemporani*, 1978, Premiul Uniunii Scriitorilor; alte culegeri de foiletoane *Firescul ca excepție* (1979), *Critică și angajare* (1981), *Ceara și sigiliul*, 1982, Premiul Academiei Române; *Eseu despre lumea lui Caragiale*, 1988, respins de cenzură și republicată cu titlul *Marea trăncăneală*) și al metodei critice implică perspectiva istoriei literare, zice M. Iovănel: „În general, perspectiva lui Mircea Iorgulescu este aceea a istoricului literar bine familiarizat cu diversele contexte istorice. Îi displac excesele interpretative, voiajele în transcendența textelor, preferând să extragă, dintr-un set de fapte, documente, scrieri minimul

interpretativ și maximul în problematizare.” (articolul *Mircea Iorgulescu sau criticul în actualitate - 1943-2011*) □ Impresiile de lectură asupra jurnalului cĂrtărescian, *Zen. Jurnal 2004-2010* (Humanitas, 2011), sunt organizate de Teodora Dumitru într-un articol lung și dens pe măsura dimensiunilor jurnalului citit, din care, pentru a fixa ideile evaluative și de reper, decupăm formulări precum: „*fracas identitar*”, „«oribilul» cĂrtărescian”, „apexul mĂngĂind sorii singurĂtĂții și ai bĂtrĂneții”, „un Jurnal al bĂtrĂneții sterile și dezarmate”, „pentru el bĂtrĂnețea e asaltul dezagregĂrii finale, al organicului *unplugged*”, „inventarul mizerabilismelor antipatice în speța CĂrtărescu”, „greața vĂicĂrismelor curente”, „fieful indispoziției cronice din *Jurnal* [...] care are misiunea de a livra posteritĂții un autor torturat zi și noapte de complexitĂți și neputințe universale”, „embargoul mohorelii”, „accesele de grandomanie și cult al personalitĂții”, „M.C. crede sincer cĂ este un ales”, „rĂfuiala cu literatura”, „scorpionul M.C.”, „paginile de glose pe marginea cĂrților citite sunt printre cele mai consistente din *Jurnal*”, „mĂselele singurĂtĂții ronțĂind oscioarele lui M.C.”, „Autorul în carne și oase, «cu ciozvĂrte de vise»-n el”, „Zen e o formĂ a trĂdĂrii conceptului de jurnal și o dovadĂ a faptului cĂ rĂfuiala cu literatura rĂmĂne la CĂrtărescu în stadiul de intenție.” (articolul *Viața dupĂ «Orbitor»*) □ Două antologii puse-n fațĂ-n fațĂ, două reeditĂri ale unor culegeri de texte exemplare pentru postmodernismul optzecist, *Aer cu diamante* (Humanitas, 2010; prefațĂ de Nicolae Manolescu, ilustrații de Tudor Jebeleanu) de Mircea CĂrtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan și *Cinci* (Ed. Tracus Arte, 2011; prefațĂ de Nicolae Manolescu, coperta și ilustrațiile de Tudor Jebeleanu, ediția a II-a) de Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin, Alexandru Mușina, constituie pretextul unei analize aplicate pe text al lui George Neagoe în *Climax și anticlimax: douĂ antologii-cult* al unor membri marcanți ai Cenaclului de luni (1982), luniști, metoda folositĂ de cronicar pentru comentariu fiind „alcĂtuirea unei antologii de versuri, selectate nu dupĂ vreun criteriu estetic (stilistic), ci dupĂ tehnica folositĂ ca sĂ strecoare mingea printre picioarele Cenzurii comuniste. Inovația postmodernĂ n-a survenit exclusiv ca reacție Ămpotriva neomodernismului, proto-cronismului sau a naționalismului ceaușist. A secretat și metode ca sĂ amorțească vigilența funcționarilor Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Evident existĂ riscul sĂ realizeze unele suprainterpretĂri. În multe cazuri, distanța abolește contextul. DacĂ aș vedea doar coordonatele literare, aș comite subinterpretĂri.” □ În premierĂ, Ioan-Aurel Pop este găzduit în paginile reviste cu un articol de specialitate *Secvențe din viața romĂnilor și secuilor în Evul Mediu*. □ Pe urmele originii cuvintelor, Andrei Ionescu Ăși propune sĂ lĂmurească etimoanele (neclare și incerte) a trei substantive: *De unde vine «bĂțul»? Dar «bĂta»? Dar «nĂzbĂtia»? □ Ușor polemic, articolul IarĂși despre «Miorița»* semnat de A. Gh. Olteanu, ia ca punct de pornire disocierea lui Eugen Simion fațĂ de interpretarea baladei de cĂtre N. Breban drept „o inerție în fața istoriei”, caracteristicĂ a spiritului mioritic. □ Mihai Fulger vrea, ambițios, sĂ „remedieze inevitabilele lacune și sĂ stimuleze

interesul pentru valorile cinematografice asiatice de ieri și de azi” în articolul *Filme coreene la TIFF 2011*.

24 iunie, vineri

● **[„România literară”, nr. 25]** Explicativ și polemic, editorialul lui N. Manolescu ocupă întregul spațiu al paginii (chiar și pe acela unde ar fi trebuit să fie „poemul săptămânii”), semn al importanței acordate subiectului, și constituie o replică acidă dată câtorva scriitori (Liviu Ioan Stoiciu, Dan Mircea Cipariu – oponent la președinția USR și Adrian Suciu – din filiala Cluj) care-i contestă metodele și buna credință în a conduce Uniunea Scriitorilor (articolul *Ura noastră cea de toate zilele*) □ Poemul săptămânii este publicat pe pagina următoare și îi aparține lui Gheorghe Istrate, *La 70 de ani și încă unul....* □ Este continuată publicarea comunicărilor din cadrul Colocviului internațional de la Neptun, 2011; în traducerea Anei Chirițoiu, Ronny Someck relatează cum a fost viața lui în Israel, „un amestec de culturi”, în *Nu mă împușcați, eu nu sunt decât pianistul*. □ Mircea Mihăieș este preocupat de criza învățământului, în special a celui superior, oprindu-se, în demonstrarea dezastrului, asupra crizei domeniului umanist și a faptului banal că lumea nu mai citește „pentru că cititul nu mai aduce niciun avantaj, iar avantajele pe care ai putea să le ai citind au dispărut pentru că nu citești! Nemaexistând o piață sigură pentru domeniile umaniste, studenții s-au orientat, cu siguranța de sine a turmei, spre zonele unde, li se pare lor, există șanse mari de a-și găsi un loc de muncă.” (articolul *Autostrada care nu duce nicăieri*) □ Gabriela Gheorghisor punctează entuziast „suplețea și adaptarea instrumentarului analitic la materialul existent” din volumul lui Corin Braga, *Psihobiografii* (Polirom, Iași, 2011), în care „disecă psihanalitic” câteva personalități creatoare precum Urmuz, C. Stere, Blaga, Dimov, Nichita Stănescu, Norman Manea, Swift, Sábato și Castaneda (articolul *Explorări cu batiscaful psihanalitic*). □ O carte care reunește articole publicate în presă și alte texte inedite cu titlul *Mica dietetică* (Ed. Art, Buc., 2011) dezvăluie, după opinia Iuliei Iarca, o altă față post-mortem a lui Alex Leo Șerban, criticul de film care te provoacă la polemică. □ Tot despre Alex Leo Șerban este vorba și în cronica lui Cosmin Ciotloș, *Aspecte lirice contemporane*, dar analiza cronicarului se îndreaptă spre poeziile criticului de film din volumul *Alte camere, alte glasuri de ieri* (Ed. Pandora M, Buc., 2011), descoperind în acesta „un poet adevărat”. □ Aurel Rău, un poet din vechea gardă și fost redactor al revistei *Steaua*, semnează la colțul de poezie cinci poeme: *Copyro*, *In parcul Cișmigiu*, *Ziar*, *Dâmbovița*, *Bucăți de noapte*. □ Petru Cimpoeșu publică un amplu fragment în proză, *Vibrații*. □ Ilie Rad realizează un interviu captivant cu Ion Pop despre începuturile revistei *Echinox* și alte dedesubturi ale istoriei literare, cu titlul «*Sentimentul inițial de solidaritate intelectuală și afectivă a rămas foarte viu pentru majoritatea echinoxistilor*»: „– In 1983 ați fost înlocuit, în mod abuziv, de la conducerea revistei «Echinox». Aș vrea să lămurim pentru istoria literaturii române acest moment.

Cum s-a produs schimbarea? Există ceva documente? Ați primit telefoane? Ați fost chemat la rector, la partid? – Destituirea noastră, a lui Marian Papahagi, a lui Ion Vartic și a mea de la conducerea revistei *Echinox*, în iunie 1983, era, în fond, de așteptat. Un nou dogmatism, neostalinist (sau de «revoluție culturală» maoistă) pusese stăpânire pe cultura română în acel început de «deceniu satanic», ducând către extreme un proces de gravă deteriorare a vieții spirituale românești sub dictatura cea mai severă. În aceste condiții, o revistă ca *Echinox*, care nu era dintre cele mai supuse, nu putea rămâne nesancționată. Fiind o publicație trilingvă, după principiul egalității dintre români și «naționalitățile conlocuitoare», ea nu putea fi totuși desființată pur și simplu... În acești vreo paisprezece ani de la întemeiere, redacția fusese adesea criticată de forurile de partid ale Universității, alteori sprijinită discret, dar câteva gesturi mai îndrăznețe, precum publicarea, cu o prezentare de Mircea Zăciu, a memoriului lui Blaga ca răspuns la infamiile lui Mihai Beniuc ori a scenariului la filmul, apoi interzis vreme de un deceniu, al lui Lucian Pintilie după Caragiale, *De ce trag clopoțele, Mitică?*, n-au scăpat neînregistrate pe parcurs, odată cu permanentele reproșuri că revista nu «reflectă» suficient realitățile vieții studentești și cu numeroasele tensiuni cu cenzura, care ajunsese să desfigureze destule pagini și chiar numere întregi... [...] – *Între 1973-1976 ați fost lector la Universitatea Sorbonne Nouvelle – Paris III. Era o șansă uluitoare pentru un tânăr să fie trimis în capitala Franței. Cum s-a produs miracolul? Cine v-a recomandat, sprijinit etc.?* – Episodul universitar parizian a fost, într-adevăr, o șansă uluitoare pentru tânărul care eram, mai ales dacă ținem seama de dificultățile cu care se «ieșea» în acei ani din țară. Pe deasupra, nu eram încă nici căsătorit și nu puteam lăsa pe nimeni «zălog» acasă, ca garanție a întoarcerii. Șansa mea se numește profesorul istoric Ștefan Pascu, rectorul de atunci al Universității din Cluj, care a avut față de revista *Echinox* o atitudine binevoitoare. [...] – *Puteți să îmi spuneți dacă înainte de plecare, a trebuit să semnați ceva pentru Securitate? Știți că există acest mit al colaborării cu «organele al celor care plecau în misiuni oficiale! A se vedea și cazul Marino, atât de dezbătut la noi.* – Înainte de plecarea în Franța n-a trebuit să «semnez» nimic și nici nu mi s-a cerut ceva de genul «notelor informative», la modă pe atunci. Faptul că am avut recomandarea inițială și sprijinul rectorului Ștefan Pascu membru în Comitetul Central al PCR, mă va fi scutit, providențial, de astfel de agresiuni.”

□ În teribila confuzie care domină reforma învățământului și a educației din România momentului, cartea *Două figuri de seamă ale învățământului românesc* (Ed. Anima, Buc., 2011) semnată de Maria Bancea-Ilioiaia și Christina Zarifopol-Illias, dirijează atenția asupra unor autentice modele ale învățământului românesc de odinioară din vremea când Spiru Haret era ministru la Educației, este de părere titularul rubricii „cronica edițiilor”, Răzvan Voncu (articolul *Recuperarea modelelor*). □ Rodica Zafiu remarcă efectul comic al sufixului -ăraie, dincolo de sensul colectiv și semnificațiile depreciative („prost”, „fără valoare”) în *Hârțogăraie, tâblăraie, căblăraie...* □ Horia Gârbea dă răspunsuri echilibrate, dublate de ironie,

la „poșta redacției” (articolul *Buze umede, fecioare neseduse*). □ Interviuul lui Matei Vișniec, luat de Sorin Lavric, se derulează tot pe tema exilului, dramaturgul fiind una dintre prezențele „străine” la Festivalul «Zile și nopți de literatură» de la Neptun, 2011: „ – *Domnule Matei Vișniec, în 1987 ați cerut azil politic în Franța și de atunci v-ați trăit viața cu precădere acolo. Prin urmare, cunoașteți dinlăuntru experiența exilului. Ce a însemnat exilul pentru dumneavoastră?* – Exilul a însemnat cu precădere călătoria în interiorul unei limbi străine. Geografic vorbind, între timp lucrurile s-au mai estompat, oamenii circulă și Parisul nu mai e așa departe de București. E drept, în 1987 am avut senzația că plec foarte departe și că fug de niște realități care mă sufocau. De fapt, simțeam că plec pentru totdeauna. Atunci nu exista nici o speranță la orizont, eram convins că regimul comunist va dura o veșnicie. De aceea, credeam că plec fără să mă mai întorc vreodată și nu aveam nicio părere de rău. Doar o mică strângere de inimă pentru părinții mei. Eram dispus să mă instalez oriunde pe pământ cu condiția să găsesc o țară liberă. Eram dispus să mă mut în Germania și să scriu în limba germană, cum eram să emigrez în SUA și să învăț limba engleză în scop literar. [...] – *Spațiul german nu v-a atras niciodată?* – Deși am trăit într-o zonă de cultură germană (Rădăuți, Bucovina), unde, în perioada interbelică, populația era alcătuită din 5000 de nemți, 5000 de evrei și 4000 de români, deși am învățat germana din clasa a V-a de liceu, nu m-am simțit atras de cultura germană, fiindcă știam că a scrie literatură în limba lui Goethe e foarte greu. Germana este o limbă pe care fie o înveți de mic, în familie ca s-o poți simți din interior, în așa fel încât s-o poți preschimba în limba ta literară, fie te lași păgubaș. Una e să faci conversație în germană și alta să scrii literatură în ea. Iar eu știam că mă apucasem prea târziu de germană. Așa că am avut de ales între franceză și engleză, dar în Anglia mi-am dat seama că era prea târziu și pentru limba lui Shakespeare. Engleza e o limbă-capcană: toată lumea o învață repede și orice om cu înzestrare medie poate în câteva săptămâni să învețe cele 2000 de cuvinte cu care se poate descurca oriunde. Numai că felul acesta de a ști limba n-are nicio legătură cu scrisul literar. Engleza posedă numeroase straturi de argou ale căror nuanțe o fac greu de stăpânit la nivel literar.” □ Cel de-al doilea interviu luat tot de Sorin Lavric are în centrul său personalitatea unui tânăr scriitor muntenegrean Ognjen Spahić, prezent și el la Festivalul «Zile și nopți de literatură», Neptun, 2011, ale cărui nuvele și romane sunt scrise în sârbo-croată, o limbă de mică circulație, din patru state Serbia, Croația, Bosnia și Muntenegru, pentru 25 de milioane de vorbitori.

29 iunie, miercuri

• [„**Dilema veche**”, nr. 384] Marius Chivu găsește remarcabilă antologia coordonată de Adrian Crăciun, *Steampunk. A doua revoluție* (Ed. Millenium Books, 2011), care adună între copertile ei trei generații de prozatori și, cu o singură excepție, povestirile sunt inedite, scrise special pentru acest proiect antologic; însă, peste alta valoarea antologiei pare inegală: „Textele sunt, cum

se întâmplă de obicei, inegale, dar nivelul este absolut onorabil și eforturile celor zece de a scrie *steampunk* în lipsa tradiției, remarcabil. Mai ales că autorii, cu una-două excepții, nu s-au cramponat într-un *steampunk* ortodox, ci au scris mai degrabă un *steampunk fusion*, mixând diverse elemente clasice (dirijabile, aerostate, veliere, computere analogice) cu motive de paranormal sau plasând acțiunea nu neapărat înainte de 1900, ci și în comunism și chiar după.” (articolul *SF cu pașoptiști*) □ Claudiu Constantinescu scrie un scurt text critic despre Serghei Dovlatov (scriitor rus sadea, născut din mamă armeană și tată evreu, care a trăit 36 de ani în „lumea deplin sovietică” și a emigrat apoi în SUA, unde va și muri după ce a scris 12 cărți în 12 ani) și cartea sa autobiografică, *Geamantanul* (Humanitas, 2011, colecția „Cartea de pe noptieră”, traducere din limba rusă de Margareta Șipoș): „așa scriitură lapidară și miezoasă, în care proza trăiristă să fie atât de bună prietenă cu cea umoristică, rareori, ți-e dat să vezi.” □ Dan C. Mihăilescu relatează cum a prezentat cartea lui Eugen Istodor, *Lipscani. Ghid turistic și de chefuri* (Ed. ART, 2011), invitat fiind la restaurantul «Malagamba» din Centrul vechi și istoric al Bucureștiului; despre carte scrie: „narațiune haioasă [...] de ins parșiv, invariabil ambiguu, cu duglișe aparente miștocaro-miticești, dar cu fond serios, naturel simțitor, blindaj informativ și utilitate cât cuprinde.” (articolul *Descânțece pentru un mort ferice*)

• **[„Observator cultural”, nr. 322 (580)]** Este titrat pe prima pagină cu litere de-o șchioapă: *Norman Manea sărbătorit la New York*. □ Editorialul lui Ovidiu Șimonca se adresează lui Horia-Roman Patapievici, conceput sub forma unei scrisori deschise și se referă la ideile vehiculate în cadrul emisiunii nocturne *Garantat 100%* de la TVR 1, explicând sintagma „intelectual al lui Bănescu” care i-a fost aplicată lui H.-R. Patapievici (articolul *Despre un anume fel de a înainta*) □ Alexandru Petria își exprimă poziția referitoare la scandalul demisiilor și autosuspendărilor din URSS, din ce în ce mai numeroase: „Au anunțat că demisionează (sau se autosuspendă) Daniel Cristea-Enache, Iulian Tănase, O. Nimigean. La filiala Sibiu a izbucnit un scandal între un membru, Adrian Suciuc, și președintele filialei, Ioan Radu Văcărescu, primului reproșându-i-se pamfletul «Fariseul Manolescu și sfertoautorii». Horia Gârbea, președintele Asociației Scriitorilor din București, a cerut, la rândul-i, excluderea din URSS a scriitorului Liviu Ioan Stoiciuc, pentru opinii critice la adresa Uniunii.” (articolul *Ce se întâmplă la URSS?*) □ Alina Purcaru se arată îngrijorată de ceea ce se va întâmpla cu ICR odată cu predarea mandatului de către Horia-Roman Patapievici, aflat la conducerea instituției, și detaliază activitățile derulate la ICR pentru sprijinirea culturii române, cu următoarele subtitluri: *Pepiniera de traducători, un program de top, O instituție decontaminată ideologic, Reformă și la EUNIC* (articolul *H.-R. Patapievici: «ICR este un succes major pentru societatea românească»*). □ Institutul Cultural Român din New York și Bard College (unde scriitorul omagiat este profesor de literatură europeană și «writer in residence») au organizat împreună un Colocviu, în zilele de 27-28 iunie, prin care îl celebrează pe scriitorul

Norman Manea, la cea de-a 75 aniversare (articolul *Norman Manea sărbătorit la New York*). Revista *Observator cultural* publică scrisoarea cu valențe de eseu, adresată de Norman Manea lui Ernesto Sábato, text publicat prima dată în *Vatra*, 20 martie 1984 și republicat în volumul *Plicuri și portrete* – Polirom, 2004. □ Daniel Cristea-Enache aruncă puțină (!) apă rece peste jubilațiile critice cu care a fost întâmpinat volumul *Pavor nocturn* (C.R., 2011) de Dan Sociu, afirmând din „capul locului că *Pavor nocturn* mi se pare mult sub nivelul atins de autorul nostru în *cântece eXcesive*”, autorul fiind considerat „un poet care mai întâi impune și ulterior schimbă paradigmele generației sale. Este, inițial, unul dintre «fondatorii mizerabilismului autohton», mai încoace alunecă în «neoromantism năvalnic», pentru ca, în *Pavor nocturn* să se afle «în pragul unui neo-clasicism»...” □ Despre volumul *Aerostate plângând* (Ed. Tracus Arte, Buc., 2010) de Traian T. Coșovei, Bogdan-Alexandru Stănescu relevă următoarea opinie: „Poezia lui Coșovei rămâne însă clădită pe aceleași coordonate pe care și le stabilise în 1978. Cu mici diferențe esențiale: a devenit o poezie blazată, energia pe care o depunea în combaterea modernismului tehnicist s-a orientat înspre vagi luări de poziție naționaliste și, parcă, energia tinerească a fost turnată în cofrajele unui pesimism... autentic. Exact, tot ce însemna frondă se topește în *descriptio* și în ironie amară.” □ Liviu Antonesei scrie despre volumul lui Ion Zubașcu (trecut într-o lume mai bună în acel moment), *Moarte de om. O poveste de viață* (Limes, 2010): „Este interesant cum, la modul fundamental, poezia lui Ion Zubașcu nu și-a schimbat formula de la debut încoace, în ciuda pauzei de aproape un sfert de secol. Lirismul provine dintr-o aglomerare presantă de epicități, de elemente extrem de concrete, uneori violent concrete, cumva în apropierea lui Stoiciu, deși formulele ca atare ale celor doi poeți sunt foarte diferite [...]” (articolul *Poezii mei: Ion Zubașcu. La plecare*). □ Prima carte de proză a poetei optzeciste, Magda Cârneci, *FEM* (C.R., 2011), scrisă pe parcursul a mai bine de zece ani (1995-2005), formează subiectul cronicii Adinei Dinițoiu: „Text inițiativ, al profunzimii, și nu al suprafețelor postmoderne, text total, iar nu fragmentar, *FEM* propune o metafizică a simțurilor, o intensă experiență concretă, senzorială ca trambulină spre revelație, transformând condiționarea biologică, intuiția și senzorialitatea așa-zis feminine în cale de cunoaștere, într-o «altă logică», o «logică integrală».” □ Într-o abordare „tous azimuts”, Bianca Burța-Cernat comentează cu atenție profesionistă romanul *Dilăr pentru o zi* a lui Andrei Ruse (n. 1985), roman care este „prima ieșire din underground a tânărului scriitor” după două volume precedente de poezie (*Black Job* și *Poezie. Puterea*) și un roman, *Soni*, care au fost citite într-un cerc restrâns de prieteni; despre stilul lui Andrei Ruse, cronicarul notează: „Scrisul său dezinvolt, debutonat (într-un fel ce ar putea plăcea unora și displăcea altora), simplu până la anticalofilie (asumată uneori, rod al unor neglijențe alteori...) țineste, cu mai mult ori mai puțin succes, nu doar, pur și simplu, spre sfidarea unor tabuuri, dar și spre o – mai substanțială – deconstrucție a miturilor și capcanelor societății

contemporane.” □ Două articole stufoase îi sunt dedicate lui Michel Houellebecq, un scriitor francez prolific, contestat și adulat deopotrivă, și subiect de nenumărate polemici stârnite pe subiecte variate precum religia, clonarea, rasismul, politica, plagiatul, pornografia etc (temele sale recurente și favorite). Primul articol îi aparține Irinei Georgescu: *Busola, fotografiile & alte teritorii*, și se referă mai precis la ultima traducere din limba franceză (de Daniel Nicolescu) a recentului roman «houellebecquian» *Harta și teritoriul* (Polirom, Iași, 2011). Tot despre acest recent apărut roman al lui M. Houellebecq este vorba și în al doilea articol, *De ce harta e mai importantă decât teritoriul*, de Alexandru Matei, care își segmentează demonstrația prin următoarele subtitluri: *Tragism, simplitate și realism, Eșecul vieții moderne, Intre ermetism și populism*. □ Al doilea autor străin privit prin ocheanul criticii românești este Günter Grass cu o scriere memorialistică, *Secolul meu* (Polirom, Iași, 2011, colecția «Biblioteca Polirom»; traducere din limba germană și note de Gabriella Eftimie), al cărei mare subiect este Istoria întoarsă pe toate fețele; Dana Pîrvan-Jenaru discută despre mica și marea istorie din secolul lui Günter Grass, în *Secolul lui Günter Grass*. □ Următoarele trei pagini mari de revistă, culese cu un corp de literă mărunț, sunt consacrate memorialisticii, iar memorialista nu este una oarecare, ci tocmai Vera Călin, emigrată de treizeci de ani în Statele Unite, care vorbește despre pasiunea ei pentru gramatică și limba germană, despre visele ei cu Croh și despre adaptarea fonetică numelui ei la engleza americană etc., etc., (articolul *Și așa mai departe...*) □ Bogdan Suceavă relatează întâlnirile și întrebările (cele mai incitante) puse de cititori în turneul făcut prin orașele României și, apoi, în Statele Unite, pentru a promova a doua ediție a romanului *Venea din timpul diez*, tradus în engleză de Alistair Ian Blyth și apărut la Northwestern University Press în 2011, sub titlul *Coming from an Off-Key Time* (articolul *Harta Bucureștilor, în versiunea engleză a lui Alistair*). □ Romanciera Corina Sabău publică articolul *Cu Blocul 29 la Chambéry* în care arată cum a câștigat premiul la festivalul romancierilor debutanți din Chambéry, în regiunea Savoiei, din Franța, cu romanul *Blocul 29, apartamentul 1*, notând cu subțire ironie: „doamna Florica Ciodaru-Courriol, care m-a însoțit la eveniment le-a explicat celor prezenți - pentru a înlătura orice confuzie – că familia mea n-a fost una dintre cele care au beneficiat de pe urma regimului comunist, dimpotrivă, că am avut un bunic pe care rușii l-au lăsat fără avere și un unchi care a făcut Canalul. Sunt convinsă că doamna Courriol a știut de ce face asta. Probabil că viziunea atât de nuanțată a lui Kundera asupra genului romanesc nu este suficientă dacă vii din Est, vorbești în fața unei audiențe din Vest și nu ai nici suficient «totalitarism» în cartea pe care ai scris-o.” □ Este publicată proza *Un bănuț cafeniu* de Radu Niciporuc ce beneficiază de o prezentare a lui Bedros Horasangian: „Scrie cu migală și cu răbdare de ceasornicar, patinează textele cu multă osârdie de bijutier și încearcă să dea contur epic unor întâmplări banale din irealitatea noastră imediată. Cu toate că nu mai este chiar june – ba am aflat cu mare întârziere și cu reală surprindere că este chiar și

membru al Uniunii Scriitorilor din România, ceea ce, în principiu, a ajuns să nu mai spună nimic – nu are încă niciun volum de proză publicat.”

30 iunie, joi

● [„Cultura”, nr. 25 (330)] Laurențiu Malomfălean investighează „întâmplările din irealitatea imediată” în varianta *fem*, din romanul *FEM, I*, (CR, 2011; prefată de Simona Sora) de Magda Cârneci, dar analiza relevă la final că este „un roman puțin convingător”. □ Parodiind titlul primului volum al poetului optzecist Ioan Es. Pop, George Neagoe își expune chiar din introducere, în articolul *Poezia fără ieșire*, motivele pentru care nu consideră volumele *Petrecere cu pietoni* (2003) și, cel mai recent, *Unelte de dormit: cu zece desene de Dumitru Gorzo* (CR, 2011) la nivelul primelor două (*Ieudul fără ieșire*, 1994, și *Pantelimon 113 bis*, 1999), după care urmează demonstrația critică: „Dacă *Ieudul fără ieșire* (1994) însemna un abonament la rândul întâi al literaturii postdecembriste, iar *Pantelimon 113 bis* (1999) impunea o formulă premizerabilistă, care i-a atins și pe câțiva douămiiști (Dan Sociu sau Elena Vlădăreanu), *Petrecere de pietoni* (2003) arăta că poezia lui Ioan Es. Pop se vlăguește. Nu recurența temelor constituie deficiența, ci inconsistența retorică. La fel se întâmplă și cu *Unelte de dormit*. Fisuri există în toate secțiunile [...]. Le-am observa imediat, dacă am reciti și celelalte cărți. Textele trăiesc din amintirea realizărilor de odinioară. Întâlnim și câteva piese remarcabile, acumulând simboluri arborescente, redactate fie în cadență profetică, fie în «dulcele stil clasic» al pașoptiștilor.”; în volumul analizat, existând câteva parabole lirice care „delimitează zona mai interesantă”, fiind evident că, în *Unelte de dormit*, poetul își abandonează postura de *poète maudit* „acceptând destinul excepțional de competitor la zidirea lumii prin cuvinte.” □ Constantin Coroiu pornește o digresiune despre prima operă eseistică a lui Octavian Paler, *Apărarea lui Galilei* (CR, 1978), în special, despre eroul abjurării în fața Inchiziției, a întregii drame de conștiință și a tragediei unui om de știință care nu a supraviețuit prea mult după negarea crezului său; C. Coroiu consideră că opera eseistică a lui O. Paler este foarte bine reprezentată de două formule proprii „drumuri prin memorie” și „călătorii interioare” (articolul *Octavian Paler: «viciul memoriei» - II*) □ În căutarea *Identității românești* (III), Eugen Simion pune pe tapetul dezbaterei două idei definitorii pentru portretul unei națiuni, și anume, atitudinea față de femei (în comparație cu *l'amour courtois* al francezilor, care decretează la un moment dat „cette place éminente de la femme”), o atitudine care plasează jumătatea feminină în rol secundar și un statut adiacent față de preeminența masculină; iar a doua: poziția față de laicitate și credință, românii „nu sunt necredincioși, dar nici bigoți. Au o relație relaxată cu Dumnezeu, iar cu Biserica și mai relaxată [...]. [...] nu îndrăznesc să-l conteste pe Dumnezeu, dar nici nu fac caz de necredințioșenia (vorba lui Steinhardt) lor.” □ Cornelia Maria Savu prezintă noua ediție a Festivalului Comediei Românești, care a rămas „un festival de spectacole și nu unul al spectacolului”, în concurs intrând piese de I.L.

Caragiale, Eugène Ionesco, Matei Vișniec (ca și la edițiile anterioare, de fapt), dar și reușite actualizări și revizitări ale unor texte de Tudor Arghezi (*Neguțătorul de ochelari*) și Aurel Baranga; în plus, au mai participat și tineri dramaturgi din noul val, Peca Ștefan, Gabriel Pintilei și Liviu Lucaci; apreciate mult de comentatoare, la recenta ediție, au fost spectacolele cu *Cântăreața cheală* și *Lecția* de Eugène Ionesco, în direcția de scenă a lui Victor Ioan Frunză. (articolul *Mașina festCO la formula unu al comediei*) □ Mircea Deaca face încercarea de a defini benzile desenate, despre care susține că „sunt categoric un gen mixt, amestecat sau de graniță. Genul în discuție conține o parte din literatură, o parte din cinematografie și o parte din arta plastică.”, punându-și legitima întrebare dacă se poate analiza acest tip de discurs al imbricării dintre genurile artei (articolul *Dar ce sunt benzile desenate? - I*) □ Mihai Iovănel deconspiră cum se acordă premiile UR, după implementarea secretă a amendamentului lui Manolescu: dacă premiul nu este în sală, nu i se va acorda premiul; așa încât, zice M. Iovănel, s-a ajuns într-o situație în care sunt mai multe pierderi decât câștiguri, deoarece „UR urma să premieze în primul rând prezența și nu competența; iar autonomia și chiar onorabilitatea juriului aveau să fie afectate de introducerea acestui criteriu exterior și meschin” care își propunea să corijeze absenteismul. (articolul *Cum se dau premii la UR: amendamentul Manolescu*)

IULIE

1 iulie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 26] Dacă era internetului este și era proliferării plagiatului, o adevărată plagă a lumii contemporane, în special în mediul științific și universitar, și dacă acest furt intelectual este o chestiune de cuvinte și nu de idei, atunci trebuie pus accentul și pe beneficiile de care se bucură falsificatorii, drepturi și titluri universitare, cum consideră Nicolae Manolescu în editorialul *Era plagiatului*. □ Gabriel Chifu își confesează înclinația pe care o are pentru o carte de căpătâi din care își trage sevele sufletești, fără, însă, să-i dezvăluie autorul și titlul (articolul *Cărticica vie*) □ Eseul Martei Petreu, *Cap de costum: povestea leneșului*, se referă tot la lumea cărților și la acea carte de căpătâi pe care, e indicat, să n-o termini niciodată de citit, fiindcă acesta este rostul ei: să fie citită și recită la infinit. □ Într-un text plin de umor succulent și parodic, Alex Ștefănescu pune problema erosului indecent, a îndrăgostirii adulterine: „Femeie! Tu nu ești femeie, ești dracu! Ce-ai făcut tu, cum ai făcut tu, că mi-ai sucit mințile și numai la tine mă gândesc? Ești pentru mine – mi-a explicat mie Dan Pavel cum se cheamă chestia asta – o «obsesie». Te văd peste tot chiar și pe gazon, la meciurile

de fotbal.” (articolul *Declarație de dragoste*) □ Cartea de filosofie este adusă în actualitate de analiza Irinei Petraș la cartea *Exerciții de interpretare* (Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011) a profesorului Aurel Codoban, un „stilist existențial” (articolul *Un stilist existențial*). □ O antologie de poezie maramureșeană, de la poezia populară la poeții douămiiști originari din Maramu, ce strânge aproape 800 de pagini poeți valoroși și cunoscuți, dar și necunoscuți, atrage atenția Ralucăi Dună (*O antologie a poeziei maramureșene*, Ed. Ethnologica, Baia Mare, 2010) care consideră că nu i se poate reproșa nimic antologatoarei, Nicolae Păuna Scheianu, căci „Antologia poezilor maramureșeni nu este deloc provincială și orice căutător - de poezie, de folclor, de iz de Maramureș – va găsi aici ceva relevant.” □ Gabriel Coșoveanu prezintă deconstruiește poezia lui Gellu Dorian din volumul *Zece poeme exemplare din Târgul în care, cică, nu se întâmplă nimic* (Tracus Arte, Buc., 2011). □ „Splendid”, „extraordinar”, „un scris care se recunoaște dintr-o mie” sunt atributele pe care Cosmin Ciotloș i le atribuie poeziei lui Ioan Es. Pop, destructurând semnificațiile din volumul *Unelte de dormit*, cu zece desene de Dumitru Gorzo, (C.R., 2011): „E o carte de poezie care pune în mișcare, ca toate cărțile de poezie, o experiență umană răscolitoare. Căința. Mai puțin frecventată, e drept, dar indiscutabilă. De aici decurg, de altminteri, liniile de forță ale volumului.” □ Claudiu Komartin ține pagina de poezie cu patru poeme: *Cobalt*, (*doar un cântecel pentru autiști*), *Obrazul de porc*, *Vreau să te cred când spui*, *Cortázar Blues*. □ Nichita Danilov scrie un studiu evocator și omagial despre postumitatea lui Grigore Vieru, un poet înzestrat cu charismă „un om plăcut, care știa să dialogheze atât cu oficialitățile, cât și cu oamenii obișnuiți pe care îi întâlnea pe stradă”, un poet la înmormântarea căruia au participat zeci de mii de oameni, iar oficialitățile au decretat zi de doliu național, steagurile fiind coborâte în bernă, iar funeraliile au avut amploarea unui om de stat în Basarabia (articolul *Câteva considerații pe marginea postumității lui Grigore Vieru*). □ Mihai Zamfir relevă originalitatea poeziei lui Bolintineanu, un poet care a făcut parte la început din «școala lui Heliade», dar care s-a desprins repede de ea, după lamartiniana *O fată tânără pe patul morței*; spre deosebire de Bolliac, Alexandrescu, Cârlova, noul poet având o dispoziție și o facilitate a versificației ieșită din comun; melodicitatea poeziei lui fiind, în fond, cea mai pregnantă trăsătură, alături de inventivitatea metrică și ritmică și de noutatea lexicală (articolul *D. Bolintineanu, poet și nimic altceva*). □ Tot epistolele vor lumina aspecte ale biografiei lui Dimitrie Stelaru (1917-1971), din cele trimise de un poet conștient de valoarea sa lui Geo Dumitrescu sau Mihai Gafița, publicate acum „întâiași oară” prin hărnicia lui Nicolae Scurtu (articolul *Întregiri la biografia lui Dimitrie Stelaru*) □ Rodica Zafiu explică situația anglicismului „suspicious” tradus (greșit) în română prin „suspicios”, nu prin „suspect”, fiindcă pentru unii vorbitori se pierde diferența dintre „suspicios” (trăsătură a individului bănuielnic, care suspectează, de obicei excesiv) și „suspect” (trăsătură a unor acțiuni, a unor indicii sau a unor persoane cu aparențe neliniștitoare, dubioase) (articolul «*Suspicios de frumos*»). □ Gh.

Grigurcu degustă savorile unei inventivități sarcastice și a umorii înclinate din scrierea autobiografică a lui Niculae Gheran, ajunsă la volumul al II-lea din cele patru proiectate, *Arta de a fi păgubaș, II, Oameni și javre* (Biblioteca Bucureștilor, 2010) □ Criticului timișorean Marcel Corniș-Pop i se publică un amplu studiu despre postmodernismul est-european, care a fost „un postmodernism al «contestației», dar și al «anticipării», apropiind culturile regiunii de valorile și atitudinile occidentale”, în *Paradigme în culturile literare – postmodernism, postcomunism, postcolonialitate și translingvism*; semnătura este însă anglicizată în Marcel Corniș-Pope, dat fiind că a emigrat în Statele Unite prin anii 80 (după o perioadă în care a fost universitar timișorean, deși este născut la Arad, iar studiile le-a făcut la Cluj). □ Decortichează ce înseamnă în fond „formalismul” lui Barthes Alexandru Matei, într-un studiu care continuă niște preocupări mai vechi, prin care încearcă să deosebească teoriile lui Barthes de cele ale formaliştilor ruși: „Barthes nu caută să deosebească în limbaj un regim de discurs literar de altele non-literare (prin criteriul obiectivității). Eforturile de a izola literarul, de pildă prin găsirea procedeele retorice ale înstrăinării sau insolitării, nu făceau decât să ratifice un esențialism ontologic: conform lui, literatura se deosebește esențial, de pildă, de istorie, în sensul în care ceea ce înțelege cititorul dintr-un roman istoric și o istorie (eventual romanțată) are semnificații radical diferite. Postulatul literarității ne sugerează că peste un anume prag de expresivitate referința își pierde întâietatea [...] Acest postulat este contrazis de Barthes în numele ecuației pe care el o definește ca Formă plus Istorie egal Valoare. Noi știm astăzi [...] că expresivitatea face ea însăși parte din istorie, așa după cum istoria este cuprinsă în retorică.” (articolul *De ce zahărul e violent*)

6 iulie, miercuri

● [„**Dilema veche**”, nr. 385] Dosarul *Dilema veche* sărbătorește centenarul Cioran și se intitulează simplu *Cioran*. Aflăm astfel din argumentul semnat de Luiza Vasiliu cum a fost celebrat centenarul Cioran în lume: „a fost sărbătorit în martie 2011 la Paris de ICR, printr-un colocviu internațional, și la București de Institutul Francez, în aprilie 2011, prin proiectul «Cioran în stradă – de Dan Perjovschi». Intre timp, în Germania, au fost publicate pentru prima dată scrierile de tinerețe ale lui Cioran, cele pronaziste, lucru care a agitat apele destul de liniștite ale presei culturale germane.” Se înscriu la expuneri despre Cioran: Marta Petreu (căreia i se ia un interviu pe acest subiect cu titlul «...a fost, moralmente vorbind, vinovat»: „– Pot fi aplicate judecățile morale (în termeni de «vină») asupra acestor texte, în condițiile în care autorul lor a practicat cu energie neobosită contradicția și paradoxul? – Cioran a practicat contradicția și paradoxul când a scris filozofie lirică, nu când a predicat colectivismul național, dictatura și revoluția națională. El și-a declarat poziția politică în mod ardelenesc, adică serios, cu patos și participare... A fost «revoluționar», după criteriile și moda anilor 30, pentru că așa văzuse el că se întâmplă în Germania hitleristă și așa știa că se

întâmplă în Rusia Sovietică. Are texte prorevoluționare, articole prohitleriste, iar în Schimbarea la față a României visează colectivism național. Pe deasupra a fost și xenofob. Și antisemit – construiește un antisemitism aparte, pornit din complexe de inferioritate față de evrei (iar în epocă era vehiculată ideea inferiorității rasiale a evreilor). Lăsând la o parte nuanțele care îl individualizează pe Cioran în epocă și în generația lui, ideile lui politice țin de ceea ce exegeții numesc fascism. Fie că ne place, fie că nu, aceste idei sunt vinovate – căci sunt fundamentul filozofic al Holocaustului, pe de o parte, al totalitarismului, pe de altă parte. Pe temelia acestor idei au fost omorâți oameni și au fost construite state totalitare. Așa că: da, a fost, moralmente vorbind, vinovat.”), Liviu Tofan, directorul Institutului Român de Istorie Recentă (*Dosarul de Securitate* în care autorul dezvăluie că în anii 50 Emil Cioran este tratat sumar drept „legionar fugit în străinătate și trădător de patrie” și devine obiectivul unui dosar de urmărire informativă individuală), Matei Martin (*Kitsch bombastic, operă valoroasă*, articol care se referă la scrierile de tinerețe publicate în Germania în anul centenarului, punând accentele necesare: „În Germania, numele său e binecunoscut, eseurile sale au intrat în bibliografiile obligatorii la clasele cu profil filologic, opera îi este studiată în toate universitățile importante, numele său figurează, alături de Ionesco, Eliade și, mai nou, de Herta Müller, pe lista (de altfel, scurtă) a autorilor de origine română prezenți în peisajul literar german.”), Vlad Odobescu, jurnalist la *Evenimentul zilei* (articolul *E.M. scrie pe forum*), Cristi Luca, critic de film și fan Cioran și Beckett (articolul *Nimic nou în Alaska*); Eugène van Itterbeek (n. 1934), poet și critic literar de expresie franceză din Belgia, a predat cursuri de literatură franceză la Facultatea de Litere și Arte din Sibiu și conduce Centrul de Cercetări «Cioran» de la aceeași universitate în cadrul căruia organizează, din 1992, Colocviu Internațional «Emil Cioran» (își exprimă opiniile despre Cioran într-un interviu luat de Radu Vancu, cu titlul «*Ne-am pierdut iluziile, am ajuns deci în situația lui Cioran*»). Cristina Hermeziu selectează și traduce din franceză câteva fragmente din cadrul Colocviului Internațional «*Cioran – pesimismul jubilat*», organizat de ICR din Paris la Salonul Cărții din 18-19 mai 2011, ale câtorva participanți la acest colocviu: Roland Jaccard (scriitor și eseist, autor al volumului *Cioran et la compagnie*, PUF, 2005), «*Curiozitatea sa nu cunoștea limite*», Nicolas Cavaillès (eseist și traducător, autor al cărții *Cioran malgré lui. Ecrire à l'encontre de soi*, Ed. CNRS, 2011), «*Prăpastia de amor-propriu*», Fernando Savater (filozof, scriitor, primul traducător al lui Cioran în spaniolă, autor al *Ensayo sobre Cioran*, 1974), «*I-a rostit numele... alături de Aristotel*» (traducere din spaniolă Diana Kutkut). Dosarul se încheie cu o anchetă a Luizei Vasiliu care solicită răspunsuri la întrebările: „Mai citiți Cioran? Dacă da, ce? Dacă nu, de ce?” Răspund: Cristian Ghinea, Alexandru Matei, Teodor Tiță, Răzvan Țupa, Constantin Vică. □ Marius Chivu ia în colimator cartea Hertei Müller, *Omul este un mare fazan pe lume* (Humanitas Fiction, 2011, traducere de Corina Bernic), a patra carte de proză dintr-o serie de autor „care-i conturează deja destul de clar portretul

literar: preferința pentru subiecte plasate în comunism, tema dramei minoritarilor germani și a memoriei într-un regim totalitar, preocuparea pentru limbaj și, mai ales, lirismul cu care-și infuzează proza.” (articolul *Eterna plecare*) □ Un scriitor important pentru spanioli Luis Landero este tradus în română de Marin Mălaicu-Hondrari, cu proza confesivă *Portretul unui bărbat imatur* (Ed. ALLFA, 2011), scurtul text explicativ și critic aparținându-i lui Claudiu Constantinescu. □ Despre exil, despre pierderea și regăsirea identității românești, este vorba și în articolul *O ficțiune scump plătită* în care Simona Sora reunește scrierile memorialistice ale lui Matei Călinescu într-un punct de plecare pentru analiza uneia singure: *Amintiri în dialog* (Matei Călinescu – Ion Vianu, Polirom, 1998), *Portretul lui M* (Polirom, 2003) și *Un alt fel de jurnal* (1973-1981) (2010), și anume a ultimului jurnal în care „problema de fond [...] este cea a construirii și asumării dublei identități, în fond o altă schizoidie: identitatea *invizibilă*, păstrată în memoria celor apropiați, și o altă, *vizibilă*, a profesorului de literatură comparată de la Indiana University din Bloomington.”

• [„**Observator cultural**”, nr. 323 (581)] Revista ia atitudine în chestiunea atacului lui Băsescu împotriva regelui, prin care șeful statului a denaturat evenimentele istorice; reacțiile și comentariile aparțin lui Bedros Horasangian, Ovidiu Pecican, Geo Șerban, Ovidiu Șimonca, Doina Uricariu, Marius Oprea, Andrei Muraru, Sorin Ilieșiu. Din editorialul lui Ovidiu Șimonca, *Nu putem dormi!*, selectăm câteva sintagme și fragmente edificatoare pentru atitudinea editoria-listului: „Președintele Băsescu [...] Consecvența nu e calitatea sa principală”, „un Șef de Stat nu are dreptul să fie necuviincios”, „Traian Băsescu nu este noul staroste al istoriografiei românești, care, scotocind în arhive, ține comunicări științifice despre regele Mihai și rolul său în istorie.”, „De ce e nevoie să renunțăm la caracter pentru a sluji un trecător Șef de Stat? De ce, când președintele dă prin gropi, nu-l sancționăm, nu-l punem la punct, nu-i atragem atenția asupra gafelor în care se scaldă?” □ Redacția *Observator cultural* invită, ca urmare a monumentalei gafe politice a lui Băsescu dintr-o declarație publică în care îl acuză pe regele Mihai de trădarea națională, redactori și colaboratori ai revistei, istorici (Andrei Muraru, Marius Oprea, Ovidiu Pecican, Șerban Rădulescu-Zoner) și scriitori (Doina Uricariu, Bedros Horasangian, Geo Șerban. Astfel, dezbat problema de pe poziții opuse: Ovidiu Șimonca, *Băsescu: atac la Rege. Istoria unei săptămâni în care șeful Statului nu mai poate fi apărat decât prin tăcere*; Geo Șerban, *Sfidarea stă cu președintele la masă*; Bedros Horasangian, *Istoria iresponsabilității prezidențiale*; Sorin Ilieșiu lansează un apel public, cuprinzând numeroase acuze, nu numai cele referitoare la „afirmațiile despre M.S. Regele Mihai, despre mareșalul Antonescu și despre eliberarea Basarabiei de armata română, în 1941, eliberare pe care o numiți «invadare» batjocorind astfel unitatea și integritatea națională pe care ați jurat solemn să le apărați”, în articolul *Demisia!*, în care solicită, alături de alți scriitori, jurnaliști și publiciști, demisia președintelui; Ovidiu Pecican, *O dezbatere care abia începe*; Șerban

Rădulescu-Zoner, *Bolșevizare, cedare și rezistență*; Andrei Muraru, *Fals în declarații cu președintele României. Revizionism, uitare și distorsionare*; Marius Oprea, *E regele gol sau președintele beat?*; Doina Uricariu, *Cine urcă și coboară scara adevărului*. □ Marius Oprea relatează despre descoperirile arheologice din Râpa Robilor de lângă închisoarea din Aiud, despre „moartea celor fără cruce, a celor care au sfârșit în închisori, în lagăre sau la marginea orizontului, în câmpiile fără de sfârșit în care au fost deportați. Am găsit până acum în arhive că au fost 651 087 de oameni care au fost închiși sau strămutați. Dintre aceștia [...] un sfert și-au sfârșit zilele după zăbrele, încercuiți de sârma ghimpată a coloniilor de muncă sau în colibe de chirpici în care au fost aruncați, după ce viața de dinainte le-a fost răpită.”, în articolul *Sacii albaștri ai martirilor*. □ Cu toate că face o trecere în revistă a studiilor monografice sau tematice care s-au ocupat de personalitatea savantului și principelui moldav Dimitrie Cantemir, din listă se omite monografia Ecaterinei Țarlungă (sunt cunoscute eforturile documentare ale cercetătoarei), Bogdan Crețu consideră că biografia alcătuită de Ștefan Lemny, *Cantemireștii. Aventura europeană a unei familii princiare din secolul al XVIII-lea* (Polirom, Iași, 2010; prefață de Emmanuel Le Roy Ladurie, traducere de Magda Jeanrenaud) „este de departe cea mai bună și mai informată din câte au apărut la noi” (articolul *Saga Cantemireștilor*). □ Debutul în proză a lui Bogdan Coșa, un tânăr prozator de 22 de ani, beneficiază de o altă cronică analitică la romanul său *Poker* (C.R., 2011) scris de Alina Purcaru, un roman care „a primit votul de încredere al breslei (romanul a câștigat Concursul de Debut al Editurii Cartea Românească), s-a mai vândut foarte bine.” (articolul *Poker, un debut popular*) □ Daniel Cristea-Enache face exegeza volumului de maturitate, *unele de dormit* (C.R., București, 2011, cu 10 desene de Dumitru Gorzo) a lui Ioan Es. Pop, începându-și textul cu declarații de poziționare valorică și ierarhică: „Opt ani s-a lăsat așteptat Ioan Es. Pop cu un volum personal și nou de poezie, după premiul, dar neconvingătorul *petrecere de pietoni* (2009). În interval, bibliografia lui a sporit prin analogii și traduceri: primele, consistente, celelalte, tot mai numeroase. Ca și alți poeți din generația lui și din cea următoare, autorul «nouăzecist» a beneficiat din plin de o deschidere către alte spații culturale, de neimaginat înainte; și aproape ironic că tocmai poemele lui «livide» și asociale, construind un spațiu al reclusiunii și conturând un imaginar regresiv, au avut șansa de a circula prin traduceri. Cu tot acest succes de export, cunoscătorii de poezie au simțit impasul artistic al unui creator care, după fabuloasele performanțe din *ieudul fără ieșire* (1994), *porcec* (1996), și *pantelimon 113 bis* (1999), a început să se confrunte cu propria sa ștachetă ridicată prea sus. Iată motivul pentru care unelte de dormit, cartea realmente nouă, e una de risc considerabil pentru Ioan Es. Pop. Ea ne va arăta fie inerția și epuizarea poetului, fie, dimpotrivă, capacitatea lui regenerativă.” (articolul *Intrarea în zonă*) □ Printre cărțile reținute de recenzenta Cristina Manole, la rubrica „lecturi în vremuri de austeritate”, notăm: Herta Müller, *Omul este un mare fazan pe lume* (Humanitas, 2011; tradus de Corina

Bernic): „Sunt experiențe din anii comunismului românesc, pe care autoarea le-a trăit pe propria piele și le-a transpus epic cu mijloace extrem de sugestive.”; Solomon Marcus, *Râni deschise* (Ed. Spandugino): „Volumul intitulat melancolic [...] este prin natura lui compozit. [...] avem de toate pentru toți, texte și impresii, opinii, luări de poziție și idei, - nu puține – întinse pe multe decenii, ale unui adevărat muncitor intelectual, cum se dovedește reductabilul matematician.”; Sam Savage, *Țipătul leneșului* (Polirom, 2011; traducere de Vali Florescu), un scriitor american care ia în răspăr stereotipuri și poncife ale vieții americane. □ Ultima pagină cuprinde un interviu cu Paul Otchakovsky-Laurens, directorul editurii P.O.L., care „a fost la București și a participat [...] alături de scriitorii Magda Cârneci și Dumitru Țepeneag și de Magdalena Mărculescu la Cercul poezilor apăruti, întâlnire organizată periodic la Institutul Francez și moderată de poeta Svetlana Cârstea.”, interviul având titlul-citat «*Mă interesează mai mult forma în care sunt înfățișate poveștile*».

7 iulie, joi

• [„**Cultura**”, nr. 26 (331)] La „revista revistelor”, C. Stănescu remarcă furia pamfletară și mânia revizionistă a lui Gh. Grigurcu, recunoscut ca poet important, dar considerat, în postură de critic, cel mai „saint-beuvenian dintre criticii noștri de azi”; deși pare că își reazemă atitudinea critică pe cuvintele lui Benedetto Croce: „Niciun critic nu poate face artist pe cine nu e și tot astfel niciun critic nu poate, prin imposibilitate metafizică să nimicească, să dărâme și nici să zgârie, cât de ușor, pe un artist, care ar fi într-adevăr artist”, totuși, cu fiecare ocazie se lansează în filipice pamfletare împotriva generației 60 (Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Marin Preda) pe care ar vrea-o înlocuită cu generația 70 (Leonid Dimov, Cezar Ivănescu, M. Ivănescu, Emil Brumaru); de fapt, obsesia lui sunt criticii care i-au impus pe scriitorii generației 60: el crede că reputația lui Marin Preda a fost rodul acțiunii critice a lui Eugen Simion: „În realitate, scriitorii care «suferă» sub biciul lui Gh. Grigurcu sunt cei lăudați de criticii «nesuferiți» eminentului nostru critic: cu cât lauda acelora este mai mare, cu atât furia demolatoare a criticului crește și se sparge în capul respectivilor scriitori lăudați și al criticilor lor.” (articolul *Întunecatul April*) □ Conceput în mai multe episoade, începe deconspirarea „vânătorii de vrăjitoare” cu titlul *Cazul Mircea Iorgulescu. Dosarul unui dosar*, semnat de Sergiu Andon, care aduce dovezi despre cum funcționează tăvălugul acuzațiilor de colaborare cu Securitatea comunistă, acuzații de a fi informator al Securității și delator al colegilor de breaslă; ele formează un bulgăre de zăpadă al năpastei, o avalanșă, care trage și inocenții după ea, așa cum e cazul lui Mircea Iorgulescu. □ Claude Karnoouh publică în ipostază de comentator politic și istoric articolul *Despre marxiști sau elogiul unei istorii în devenire*. □ Nicoleta Sălcudeanu scrie un articol polemic anti-USR, pornind de la reacția de uluire stârnită de un editorial al lui N. Manolescu (*Ura noastră cea de toate zilele* nr. 24/25 iunie 2011) care susține cu seninătate că acuzatorii

și contestatarii poziției sale de conducător al USR și director la *României literare* sunt orbiți de ură, ceea ce o face pe autoarea polemicii să se întrebe dacă mai există libertate de opinie în U.S. și exprimându-și solidaritatea cu Daniel Cristea-Enache (ce tocmai demisionase din U.S.): „Uniunea Scriitorilor este o asociere pe principii sindicale ce presupune solidaritate și respect, nu e o secție de poliție; iar revista ei se numește *România Literară*, nu *Can-can*, nici *Pentru Patrie*, nici măcar *Glasul Patriei*. [...] Cine este U.S.R.? Este o persoană sau un grup de persoane? Este procuratură literară? Cum stabilește *USR-ul* acesta ce este în *folosul obștii*? Pentru că, nu-i așa, d-l Manolescu nu se poate și nici nu cred că se încumetă să decidă de unul singur sancțiuni, nici chiar împreună cu Comitetul Director, nefiind ei deținătorii adevărului absolut, și nici arogându-și astfel de abuz, chiar dacă meandrele statutului le-ar permite-o.” □ Dintr-un amplu dialog Adi Dohotaru și Alex Goldiș, cu titlul *Tactici de mobilizare: Barcelona-retur Cluj*, când criticul din Cluj, luat drept activist în cadrul Grupului pentru Acțiune Socială (GAS) și înscris fiind la un doctorat în domeniul istoriei, „a aterizat” la Barcelona pe fundalul unor masive proteste anti-capitaliste despre care declară: „Trăim mai degrabă într-o democrație strict capitalistă, dacă mă pot exprima astfel, atentă mai ales la egalitatea de șanse în ce privește inițiativele economice - acestea au fost mai stringente, ce-i drept, din 90 încoace - decât într-o democrație propriu-zisă, gata să ofere un cadru pentru emanciparea civică a populației.” □ Pe urmele ideilor lui Octavian Paler, cel din *Autoportret într-o oglindă spartă*, Constantin Coroiu constată că biografia memorialistului s-a transformat într-un destin, „călătoria interioară” din timpul biografiei ajunge să fie destin. (articolul *Octavian Paler: «viciul memoriei» - III*) □ În ultima parte a eseului despre *Identitatea românească (IV)*, aduce completări la conturarea portretului național românesc, a *omului românesc*, sub formă dubitativă și comparativă: „se vorbește și azi în discursul mediatic despre resemnarea, duplicitatea, neseriozitatea noastră organică, de lipsa de gravitate și, deci, de profunzime, de inapetența românului pentru creația fundamentală în toate domeniile, în fine, de „adamismul nostru, adică de vocația de a începe și a nu termina. [...] Faptul că am trăit atâtea secole sub stăpâniri străine a stimulat, în mod sigur, un anumit tip de comportament duplicitar bazat pe principiul «capul ce se pleacă sabia nu-l va răpune».”; „Ne place, într-adevăr, să cântăm, să contestăm, suntem în atitudinile noastre politice mai mereu *pentru contra*, ca Ion Creangă, ne place să *trăncănim*, ca eroii lui I.L. Caragiale, dar știm să și tăcem când vorbăria altora ne agasează.”; „Omenia reprezintă în lumea românească, de ieri și de azi, o formă de toleranță și un criteriu de judecată morală. Individul care nu-i capabil de omenie este un individ fără suflet și, pentru a marca această cădere morală, românii au un proverb [folosit de Creangă]: «la unul fără suflet, trebuie unul fără de lege»....”; „Toată lumea este preocupată, agasată, exasperată, apoi, de fatalitatea românilor cu argumentul că cine este resemnat în viața de toate zilele este resemnat și în istorie. Și, dacă resemnarea devine o morală colectivă și o politică de stat, națiunea respectivă

este, cu timpul, ștersă de pe harta lumii.” □ Andrei Ionescu se întreabă, aflat în căutarea „cuvintelor românești de proveniență biblică latină și cu origine obscură” *De unde vine «chip»? Dar «nu-i chip»? Dar «nu-i bai»?* , stabilind, de pildă, că termenul „chip” se presupune fals că ar veni din maghiarul „kép”, când de fapt este un fals maghiarism în română, fiind mai curând un românism în maghiară „luat de unguri de la vlahi, vechi creștini în Câmpia Panonică”. □ Mircea Deaca își continuă studiul cu titlul *Dar ce sunt benzile desenate?*, aici pertractând despre „implicarea conceptualizatorului”, „narativizarea”, „ficționalizarea”, „modurile de lectură”, „deschiderile”, cu următoarea observație de ierarhizare nobilă: „Deși are o dominantă de discurs de tip divertisment-ficțional, banda desenată are o certă deschidere filosofică și se pretează unei explorări educative. Avantajul său economic față de film este dat de costul redus de producție.”

8 iulie, vineri

● [„România literară”, nr. 27] La întrebarea dacă mai există „cărți de căpătâi” și ce reprezintă ele, răspunde în editorialul său Nicolae Manolescu, menționând spre sfârșit că, pentru el, o astfel de carte a fost reprezentată de poveștile lui Andersen, mai precis de povestea *Scăpărătoarea* (articolul *Cartea de căpătâi*). □ Andrei Bodiu scrie „poemul săptămânii”, *Omul fără stare*. □ La aceeași întrebare pusă de editorialul lui N. Manolescu, răspunde și Emil Brumaru care afirmă că el nu are o singură carte de căpătâi, ci mai multe pentru fiecare vârstă a vieții, căci, de fapt, de căpătâi i-a fost lectura, și că avea și are obiceiul de a scrie și desena pe paginile citite din autori români și universalși în...stilul lui Sade; numai cu Proust nu și-a permis nicio...măgărie (articolul *«Tu mereu ai citit într-un scrânciob»*). □ Industria frumuseții între culturism și concepțiile naziste despre frumusețe constituie subiectul eseului lui Mircea Mihăieș, *Nazism și culturism*, el însuși situându-se de partea versului lui Keats „A thing of beauty is a joy forever”. □ Gabriel Coșoveanu face o scurtă exegeză a romanului *Patru bărbați plus Aurelius* (Polirom, Iași, 2011) de Doina Ruști, roman pe care îl rezumă în felul următor: „Romanul de față ne propune o pisică teroristă, practic un principiu al răului trecut prin mai multe avataruri, cu punct de pornire în animalul bunicului Lidiei, studentă la Teatrologie, aici în postura de story teller.”, iar despre capacitatea autoarei: „Doina Ruști rămâne aceeași prozatoare de forță, antrenantă, de o înșelătoare volubilitate, capabilă să scoată efecte ambigui din cea mai ternă volubilitate.” □ Radu Vancu își împărtășește impresiile de lectură legat de *Zen. Jurnal 2004-2010* (Humanitas, Buc., 2011) al lui Mircea Cărtărescu, un volum „și mai saturat de livresc” în comparație cu volumele I și II, „notele de lectură fiind nu doar mai frecvente, dar și mai abundente, ajungând uneori la dimensiunile unor mici eseuri”. □ De la jurnalul lui M. Cărtărescu, atenția cititorului este îndreptată spre amintirile lui Radu Rosetti, *Ce am auzit de la alții. Amintiri* (Humanitas, 2011, Colecția „Vintage”, prefață de Neagu Djuvara) prezentate pe larg în cronica literară a lui Cosmin Ciotloș care remarcă la memorialist, spiță

de nobil intrat în literatură destul de târziu la vârsta de 50 de ani în 1904 cu un roman istoric în foileton, două aspecte: optimismul inepuizabil asupra evenimentelor și portretistica, deși fără adâncime, îndreptată spre ponderea culturală a personajelor (articolul *Muntenia moldavă*). □ Leo Butnaru publică la rubrica „poezii” poemele: *Intre secole, Metafore naive, Ca între poeți, Acolo*. □ Constantin Țoiu este adus în avanscenă prin interviul Anei Chirițoiu, interviu cu titlul „Un scriitor adevărat nu face rău altui om”, din care extragem câteva date interesante pentru biografia scriitorului: „– *Ați lucrat multă vreme la ESPLA, stilizând traduceri. Am senzația că unii scriitori, mai ales cei formați înainte de război, au ales varianta de-a lucra cu traduceri – de-a traduce sau de-a stiliza – și ca o formă de a evita literatura zilei. Mă gândesc, de exemplu, la Gellu Naum. Era și cazul dv.?* – Nu la mine a fost mai mult întâmplarea. Deși eram contra literaturii proletare și n-am scris decât foarte rar așa ceva. De-aia m-am și desprins de comunism. Eu fiind de fapt un comunist adevărat în sinea mea. Comunismul meu era «imaginar». Eu eram pentru literatura mare, nu pentru proletcultism, pentru A. Toma. Aveam oroare de așa ceva. – *Dar ați lucrat cu oameni de felul acesta o vreme.* – Am lucrat. Ne cunoșteam, dar prieten n-am fost niciodată cu oameni din ăștia. Prieteni am avut foarte puțini. Acum nu mai sunt, au murit. – *Mi-ați spus că Negoîtescu a fost unul dintre acești puțini prieteni. Cum v-ați împrietenit?* – A fost ceva nostim. Mi l-a trimis Doinaș. A zis: «Vezi ca vine un băiat din Ardeal să facă o recenzie». Eu eram la ESPLA. «Să fii timid, că e puțin cam timid», zice Doinaș. A venit și a început să vorbească bâlbâit. Și se bâlbâia din ce în ce mai tare. Și din cauza asta nu înțelegeam ce spune. I-am telefonat lui Doinaș și i-am spus: «Ce mi l-ai trimis pe idiotul ăsta?» Dar ne-am împrietenit foarte bine, iar Negoîtescu făcea haz de întâmplarea asta, mereu și-o amintea. După ce ne-am mai apropiat mi-a spus că era homosexual. Înțelegeam asta, nu-l condamnam. Iar la puțin timp după ce ne-am cunoscut a fost arestat. În închisoare securiștii încercau să-l tragă de limbă, ca să mă aresteze pe mine. El a spus, în schimb: «Dacă făceam ce zicea Țoiu, nu mă mai închideai». Era după chestia cu Ungaria. [...] – *Ați mai fost prieten și cu Belu Zilber.* – Da, mi-a fost un mare, mare prieten. – *E un personaj destul de complex.* – El a fost tot un comunist convins. E complicat, a fost implicat în cazul Lucrețiu Pătrășcanu. A făcut parte din generația aceea formidabilă a lui Eliade, chiar fiind la poluri opuse, ei se stimau, se înțelegeau. [...] – *Mi-ați spus că vreți să vorbim despre dezbaterile din ultima vreme, legate de scriitorii care au colaborat cu Securitatea și de disidenți.* – Dar, vreau să spun că îi înțeleg. Mi s-a propus și mie să colaborez. Mi-au spus: «Știm că vă place Parisul. Dacă vă trimitem la Paris doi ani, să ne dați niște scrisori?» Eu, foarte intrigat, cum dracu' își permit să-mi propună așa ceva – ce voiau, să fiu un fel de Sorge? Eu nu sunt bun de așa ceva, eu ce aflui azi, mâine știe toată lumea. Așa că le-am zis în glumă: «Imi dați doi ani la Paris?! Dați-mi toată viața și atunci voi reflecta dacă face ori nu ce-mi propuneți...» [...] – *Spuneți, deci, că era foarte posibil să-ți vezi de carieră și de scris fără să colaborezi.* – Bineînțeles. La mine

nu aveau de ce să se lege. De Doinaș au avut, de Negoîtescu au avut. Eu am fost întotdeauna de stânga. Toate astea sunt scrise. Și faptul că eu mi-am provocat singur excluderea din partid. Ei cunosc toate lucrurile astea. [...] – *Dar despre cazul Breban ce părere aveți?* – Aș prefera să nu comentez. Nu pot să povestesc discuția foarte tare pe care am avut-o cu el la Paris. N-o povestesc ca să n-aibă aerul că vorbesc un confrate de rău. Dar caracterul lui Breban e de așa natură, încât i se poate întâmpla așa ceva, pentru că e foarte plin de sine. El fiind un scriitor bun. Nu intru în detalii, dar îl scuz și pe el. Era prea orgolios ca să nu facă ce-a făcut. Important este că la noi în România scriitorii au fost mai aproape de comuniști.” □ După această luminare a vieții scriitorului prin declarațiile confesive din interviu, urmează articole care pun reflectorul asupra operei sale. Astfel, este publicată o cronică citită la Europa liberă, în 1981 despre *Însoțitorul* de către Monica Lovinescu (articolul *Monica Lovinescu despre «Însoțitorul»*). La „lecturi libere”, vorbește despre cele trei romane importante ale lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*, *Însoțitorul* și *Căderea în lume*, Gabriel Dimisianu (articolul *Însoțitorul*). Mihai Zamfir se întreabă și își întreabă cititorii, cât de bine se poate traduce într-o limbă străină un roman din perioada comunistă, recte romanul lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*, al cărui titlu în variantă lusitană a trebuit să-l dea pentru un articol scris, în urmă cu mulți ani, pentru revista literară portugheză *Colóquio*, și s-a oprit la varianta de o aliterare spectaculoasă *Varanda com vinha virgem*, despre care comentează: „Acest roman emblemă al prozatorului a știut să evite riscurile acomodării cu cenzura: relatând, în detaliu, o crimă a Securității românești, autorul a făcut de la început din erou un fel de marxist inocent, un *naïf* de secol XVIII, care rămâne uluit de aspectul concret al societății socialiste în care el crezuse. Plecând de la acest subterfugiu, romancierul și-a luat libertatea de a face să defileze prin fața noastră sinistru realitate a României anilor 50, în toată concretețea ei sordidă. Se revarsă magnific, o substanță romanească variată și bogată, pe care prozatorul o prezintă în detaliu, fără rețineri, fără cenzură interioară, fără crispări.” □ Declarându-se de partea adevărului și nu de partea celor care vor să evite sau să ascundă, cu o vorbă a Martei Petreu, „trecutul nostru deocheat”, Răzvan Voncu adastă îndelung, la „cronica edițiilor”, asupra unei „ediții neștiințifice și insuficient susținută de aparatul critic”, ediție care „nu reușește să-l pună în circulație pe Nae Ionescu nici măcar ca «om al epocii sale» [...]”. Imaginea filosofului fără să fie caricaturală - căci volumul nu omite articolele evident prolegionare, dimpotrivă - îl acreditează pe profesor mai degrabă ca figură pitorească, tipic bucureșteană, decât ca gânditor serios, apt să subjuge intelectual o generație.”, referindu-se la Nae Ionescu, *Drumurile destinului românesc* (Ed. Vremea, Buc., 2011, selecția textelor și prefață de Miruna Lepuș) (articolul *Incă o ediție tendențioasă*). □ Cu un avertisment ironic „autorii cuprinși sunt rugați insistent să nu se creadă geniali, ci să rămână circumspecți față de propriul scris, perseverenți și modești”, Horia Gârbea alcătuiește o *Mică antologie* din textele unor poeți acceptați și acceptabili: Cristina

Guguluș, Paul Cernea, Albert Cătănuș, Laurențiu Ion. □ Rodica Zafiu se află pe urmele exprimării pleonastice din mediul digital, pe unele găsimu-le tolerabile, iar altele inacceptabile (articolul *Începe să pornească...*) □ Sunt prezentați doi poeți „proaspeți” cu texte reprezentative: Iulian Caragea și Dan Dănilă. □ Este semnalată apariția în Spania, la editura Periférica și în traducerea Vioricăi Pinteș și a lui Fernando Sánchez, a celei de-a treia traduceri din opera Anei Blandiana, *Las cuatro estaciones (Cele patru anotimpuri)*, întâmpinată cu recenzii favorabile, laudative, din partea criticii și având și un succes remarcabil la publicul larg.

13 iulie, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 386] Dosarul *Dilema veche* pune pe tapet dezbateră despre „criza educației umaniste”, iar argumentul semnat de Dana Jalobeanu (lector la Facultatea de Filozofie, cercetător la Centrul de Cercetare pentru Logica, Istoria și Filozofia Științei, Univ. din București, secretar general al ISIH) informează publicul despre derularea celei de-a 11 a Conferință a Societății Internaționale de Istorie Intelectuală, „unul dintre cele mai mari evenimente de acest gen desfășurate la București în ultimii 20 de ani”, tema neoficială a conferinței fiind de fapt „istoria intelectuală în fața crizei științelor umaniste”, temă care a adunat 100 de participanți din toată lumea, iar opiniile și textele care urmează sunt semnate de Howard Hotson (Univ. Oxford), *Minți pasionate*; Alexander Baumgarten (Facultatea de Istorie și Filozofie de la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca), *Vișelul de aur*; Sorin Costreie (prof. univ. Facultatea de Filozofie a Univ. București), *Criza științelor umaniste*; Vladimír Urbánek (cercetător la Institutul de Filozofie al Academiei de Științe din Republica Cehă), *Proteste de stradă și umor la Praga*, Constance Blackwell (cercetător la Birkbeck College, Londra), *Folosul umanităților și al științelor teoretice*; Lia Yoka (profesor de istoria artelor la Școala de Arhitectură de la Universitatea «Aristotel» din Thessaloniki), *Cum strângem rândurile*; Vlad Alexandrescu (profesor la Catedra de Franceză a Facultății de Limbi și Literaturi Străine, București), *Repetiție versus creativitate* etc □ Marius Chivu parcurge și creația poetică anterioară a lui Ioan Es. Pop până să ajungă la volumul recent, *Unelte de dormit, cu 10 desene de Dumitru Gorzo* (CR, 2011), pe care îl analizează *in extenso*; primele cărți ale lui Ioan Es. Pop, memorabilele *Ieudul fără ieșire* (1994), *Porcec* (1996) și *Pantelimon 113 bis* (1999) au adjudecat toate premiile importante ale momentului și l-au impus imediat, consolidându-i statutul de cel mai important poet debutat după 90; Ioan Es. Pop este, alături de Cristi Popescu, Ion Mureșan și Angela Marinescu, printre cei mai citați/ citați poeți ai ultimelor generații „în condițiile în care Gellu Naum și M. Ivănescu [...] alți doi mari redescoperiți i cu o cotă critică ridicată și în creștere în ultimele două decenii, nu au fost urmați în poeticile lor de poeții tineri decât cu foarte puține excepții. S-ar putea spune [...] că, în acest moment, Ioan Es. Pop este un poet de-a dreptul clasicizat, chit că împotriva propriului ideal.”; însă, în ultimul volum se regăsesc multe reluări și pastişe și, în general, nu se

ridică la standardul înalt impus anterior chiar de Ioan Es. Pop însuși, cu toate că „*Unelte de dormit* este o carte cu destule poeme bune și cu câteva texte care au mai păstrat din forța de altădată”, ceea ce ridică pentru cronicar câteva întrebări (retorice) fundamentale: „Are scriitorul «voie» să se repete și în ce limite? În numele cărui principiu i se poate imputa că nu se reînnoiește constant și cel puțin la aceeași valoare? (Nu este asta o formă de tiranie?) [...] Cât de ineputabil poate fi cu adevărat un scriitor și de ce n-ar fi epuizarea parte din jocul artei, poate chiar cheia ei?”

• [„**Observator cultural**”, nr. 342 (582)] Publicul român este înștiințat că romanul *Provizorat* de Gabriela Adameșteanu, publicat în Colecția « Ltd. » a Editurii Polirom, în două ediții (2010, 2011), va apărea la prestigioasa editură Gallimard, în 2013, în traducerea lui Nicolas Cavaillès, fiind cel de-al treilea roman al Gabrielei Adameșteanu care intră în planul editorial al celebrei edituri, după *Dimineață pierdută/ Une matinée perdue* (2005), tradus de Alain Paruit, și *Drumul egal al fiecărei zile/ Vienne le jour* (2009), tradus de Marily Le Nir. □ Editorialul lui Carmen Mușat cuprinde o relatare succintă a participării timp de două zile la un colocviu internațional, organizat de ICRNY și Bard College, tema fiind opera lui Norman Manea (articolul *Calmul valorii*). □ În consonanță cu tema numărului, și anume bacalaureatul și învățământul românesc, scriu articole clarificatoare și nemulțumite despre situația bacalaureatului românesc, în anul în care 55% dintre elevi nu au promovat examenul (ministru al învățământului Daniel Funeriu): Bedros Horasangian, *Bacalaureatul și politica*; Georgiana Sârbu (profesoară de română la Colegiul Național «Tudor Vianu» din București), *Elevii și literatura română*; Liviu Papadima, *Certitudini dubitabile (ca să nu spun dubioase)*; Dumitrița Stoica (profesoară la Colegiul Național «Gheorghe Lazăr» din București), *Examenul*. □ Istoricul Andrei Muraru încearcă clarificarea unui subiect tabu din istoria românească, pogromul antievreiesc de la Iași din 28-30 iunie 1941: 70 de ani de la *Pogromul de la Iași. O comemorare și multe întrebări fără răspuns*. □ Sunt redată pe scurt intervențiile și ideile participanților la Conferința internațională de Literatură Comparată de la Brașov, 17-18 iunie 2011, în articolul *Legitimitatea legitimării literaturii în regimurile totalitare*, de către Ramona Hârșan și Dan Țăranu, printre participanți numărându-se „prestigioșii profesori Toma Pavel (de la Universitatea din Chicago), Mircea Martin și Caius Dobrescu, care au avut statutul de invitați speciali, de la Universitatea din București, 23 de profesori și doctoranzi români și străini.” □ Despre complexitatea „însemnărilor autoficționale” ale lui Cărtărescu din *Zen. Jurnal 2004-2010* (Humanitas, 2011), va fi vorba în cronica literară a lui Paul Cernat cu titlul *Metamorfoza*, în legătură cu care aflăm că „Cu toate redundanțele sale devenite ticuri, cu toată megalomania sa nombrilistă, iritantă adesea prin falsa umilință în care e împachetată, *Zen* rămâne cel mai consistent volum pe care Mircea Cărtărescu l-a publicat de la *Corpul* încoace, dar, în același timp, dezvăluie un impas greu de surmontat. Masca a luat locul chipului.” □ Daniel Cristea-Enache

își alege ca subiect al articolului său, *Crize*, tot jurnalul cărtărescian, *Zen*, reprezentând șapte ani din viață, „subiectul preferat al lui Mircea Cărtărescu fiind el însuși, pe diferite paliere de înțelegere [...], jurnalul îi vine scriitorului ca o mănușă.” □ Al treilea articol cu același subiect, al jurnalului lui Mircea Cărtărescu, *Zen* (Humanitas, 2011), al treilea jurnal în ordinea cronologică a apariției lor (*Jurnal I* – Humanitas, 2001 și *Jurnal II* – Humanitas, 2005), aparține Adinei Dinițoiu, care face următoarea însemnare: „Chipul pe care îl lasă să se vadă scriitorul trecut de 50 de ani este unul cu mult schimbat față de acela de primă tinerețe, așa cum singur observă în textul de pe coperta a doua, trecând de la o formă de «triumfalism» și de entuziasm literar la o lamentație ce frizează depresia, angoasa, pierderea încrederii în literatură.” (articolul *Când viața se desparte de literatură*) □ Ca omagiu la împlinirea a 70 de viață a poetei, povestește despre legăturile ei de prietenie cu Angela Marinescu, în *Prietena mea, neangelica Angela*, Antoaneta Ralian: „Dacă o invidiez pe Angela pentru ceva (în afară de talent, pe care-l poți doar admira), este faptul ca se simte bine în singurătatea ei, că se simte bine în pielea ei, că își este perfect suficientă. Cred că Angela Marinescu este singura persoană față de care Angela Marinescu manifestă îngăduință, cu care nu are conflicte și nu se ceartă. [...] Angela Marinescu este cea mai oximoronică persoană pe care o cunosc. Coexistă în ea, în perfectă simbioză, duritatea și tandrețea, malițiozitatea și blândețea.” □ Din interviul lui Emilian Galaicu-Păun, realizat de Mihail Vakulovski, extragem câteva idei edificatoare pentru gândirea intervievatului: „– Domnul Emilian Galaicu-Păun, ați anunțat un nou roman [...] cum a decurs scrierea lui, i-ați găsit și titlul? – Scriu de peste un deceniu la acest roman-palimpsest (sau vorba bunicii: „din tort în tort”), *Țesut viu. 10x10*, în care Decalogul își dă mâna cu Decameronul, cele 10 capitole fiind tot atâtea «căsute» ale unui șotron ce poate fi «sărit» atât în ordine numerică (cap. 1, 2, 3 etc.), cât și urmând indicațiile de lectură ale autorului (cap. 1 – cap. 5; cap. 9 – cap. 2; cap. 3 – cap. 6; cap. 7 – cap. 8; cap. 10 – cap. 4); altfel spus, un soi de *chassé-croisé* continuu, unde locurile și epocile se schimbă ca-ntr-un caleidoscop, chit că personajele rămân aceleași, de la un cap la altul. Scrierea acoperă ultimii 40 de ani, mai exact, de la moartea lui Gagarin, în 1968, la evenimentele din 7 aprilie 2009 din Chișinău [...] – [...] *Ce experimentați în noul roman, în afara acestei săgeți pentru cititor, căruia-i dați mai multe variante de lectură?* – Dacă e să judec după cele câteva modele asumate pe față – *Enciclopedia morților* de Danilo Kiș și *Dacă într-o noapte de iarnă un călător* de Italo Calvino, din literatura universală, și *Pupa russa* a lui Gheorghe Crăciun, din cea națională –, romanul n-are cum să fie «prea simplu», din cel puțin două motive: întâi, că-și propune să exploreze toate registrele scriiturii, de la «grave» la «acute» (nu și ...falsetul!), combinând stilul elevat & livresc până la saturație (și aici experiența Gesturilor mi-a prins bine) cu pasaje «din subterană» frizând vulgaritatea, totul într-o babilonie lingvistică (numeroase treceri de la română la franceză sau rusă, spre a marca o rupere de nivel) [...]. Lucrat frază cu frază ca un poem, romanul

se vrea totodată și un construct unitar, hai să-i zic Unu-Adunat-Împreună, drept care toate întâmplările narate, până la cele mai mici detalii, sunt asamblate într-un circuit «în serie» - e suficient să nu «lucreze» un singur bec, și toată ghirlanda se stinge (sau nu se mai aprinde). [...] – *Apropo de lumea literară de la Chișinău, cum e aceasta acum?* [...] – [...] La drept vorbind, nici nu prea mă uit în curtea altora, chit că se cheamă că USM (ca și USR, dată fiind apartenența mea la respectiva instituție) e și curtea mea în care se cere făcută ordine, după ce vechea conducere, sub președinția acad. Mihai Cimpoi, a pus-o, literalmente, pe butuci. Dat fiind că din fostul regim s-au moștenit «kolhozurile literare», *alias* USM & USR, postmoderniștii se pomenesc, iată «colegi de breaslă» cu staliști, ceea ce descalifică oarecum comunitatea literară în ansamblu. Tocmai de aceea prefer să vorbesc cu/ despre personalități dragi mie sau grupări/ nuclee literare cărora mă afilierez, decât să mă înscriu în corul (c)academic dirijat de la Centru. [...] – *Mulți scriitori basarabeni s-au unit cu «Țara», cum spun basarabeni, pe cont propriu, locuind acum în România, mulți dintre ei căsătoriți cu femei din partea cealaltă a pârâului. Ce orașe din România vă plac?* [...] – Felul meu de a mă «uni cu Țara» fost să redebutez în România, cu Cel bătut îl duce pe Cel nebătut, și încă în cel mai frumos oraș din câte văzusem la ora aceea (suntem în 1994) – la Cluj. Altminteri, mi-a plăcut din prima Ardealul, poate grație festivalurilor: «Poesis» de la Satu Mare, «Familia» de la Oradea, «Euphorion» de la Sibiu, sau «Lucian Blaga» de la Cluj – Alba Iulia. (Să nu uit de Sighișoara, unde se desfășura un important festival de poezie tânără).[...] Bunăoară, cu totul altfel (decât prima oară) mi s-a arătat Timișoara după ce am stat o noapte la Șerban Foarță, simțindu-mă un fel de june Paul Valéry în vizită la Mallarmé!”

14 iulie, joi

• [„Cultura”, nr. 27 (332)] C. Stănescu aduce în avanscenă eforturile lui M. Zamfir de a reciti „cu ochii unui specialist redutabil în retorică, poetică și stilistică literară” și a umple niște goluri din operele a doi poeți precum Bolintineanu și Coșbuc. (articolul *Clasici revizuiți*) □ Continuă clarificarea statutului de urmărit și nu de colaborator al criticului *Rondului de noapte*, *Cazul Mircea Iorgulescu. Dosarul unui doar* (2), av. Sergiu Andon străduindu-se să aducă dovezi „pour blanchir le nom de l’écrivain”. □ De o carte „sărăcăcioasă”, se ocupă George Neagoe, în *Trubadurul mincinos*, unde analizează competent *Poezii odioase de dragoste* (Ed. Vinea, 2010) de Adrian Diniș: „De factură mimetică, scrisul lui Adrian Diniș conturează o microantologie a liricii erotice române din ultimele șapte decenii. Volumul său evidențiază aptitudinea de a asimila stiluri variate. Evident, pastişele pândesc în orice vers [...]”. □ Laurențiu Malomfălean discută despre *Torrent. Superpoem* (Herg Benet Publishers, București, 2011) de Stoian G. Bogdan, ale cărui contururi lirice le trasează în felul următor: „Volumul se dovedește a fi nu de un «avangardism gol-goluț», ci de un decadentism asumat în aproape toate direcțiile, deloc infantil, deloc mimat, însă, vai, provocat. Cu

tot jemanfișismul cumva comun, Stoian G. Bogdan e un decadent *à la carte*, cu simțul poetic adânc înfipt în vene.” □ Rodica Grigore prezintă publicului român romanul *Grădina de ciment* (Polirom, 2009; traducere de Dan Croitoru) al lui Ian McEwan, un roman cu și despre copii care face trimiteri subtextuale la Holden Caulfield din *De veghe-n lanul de secară* (J.D. Salinger) și la *Împăratul muștelor* (William Golding) (articolul *Sfârșitul copilăriei și drumul spre descoperirea de sine*) □ Constantin Coroiu mărturisește în deschiderea articolului *Jurnalul ca autoportret* că ar fi vrut să scrie la aniversarea poetei Angela Marinescu (n. 8 iulie 1941) despre volumul de poezie *Probleme personale* „una dintre cele mai tulburătoare cărți de poezie”, dar și-a schimbat intenția când a revăzut scrierea memorialistică *Jurnalul scris în a treia parte a zilei*, o confesiune care ajunge „la limita negării sincerității înseși”, fiind, de fapt, „incizii în propriul suflet”. □ O detaliată dare de seamă face Larisa Stîlpeanu legată de un eveniment de mare amploare pentru Literele românești, desfășurat la Brașov: *First International Conference of Literature and Cultural Studies: Legitimation of Literature in Totalitarian Regimes*, organizat de Universitatea «Transilvania» din Brașov, Facultatea de Litere; printre invitații de onoare fiind criticul și teoreticianul Thomas Pavel (Universitatea din Chicago), prof. univ. dr. Mircea Martin (Universitatea București), prof. univ. dr. Caius Dobrescu (Universitatea din București) la care se adaugă mulți alții din centrele universitare românești și străine. (articolul «*Filologi, dar și oameni*». *La nivel internațional*) □ Nicolae Breban intră în paginile revistei cu un amănunțit comentariu despre eseu Aurei Christi, *Marea amiază* (^), notând printre altele: „Aura Cristi se apleacă asupra măștii, motiv foarte puțin cercetat în această lumină nu numai în literatura noastră, ci și în cea europeană. Masca, în viziunea lui Nietzsche - pentru a fi nepermis de expeditivi față de una din cheile interpretării marelui, radicalului filosof! - nu este cea care ascunde, ci devine una din formele obligatorii nu numai ale esenței, ci și ale destinului.” (articolul *Splendidul travaliu al adorației*) □ Cătălin Sturza face o pledoarie pentru necesitatea de a păstra lumea cărților, singura modalitate de a ne păstra „mințile vii”, după o îndrăcită dietă digitală, sau, cum spunea T.S. Elliot referindu-se la cărți: „reperul fix al unei lumi care se învâртеște într-una”. (articolul *Dieta digitală. De ce avem, totuși, nevoie de cărți?*)

15 iulie, vineri

• [**„România literară”, nr. 28**] In *Note despre George Coșbuc*, Nicoale Manolescu evocă o a treia teză interpretativă care a existat despre opera lui Coșbuc, cea a lui Nichifor Crainic, aflată între teza gheristă sociologizantă, „poetul țărânimii noastre”, și cea călinesciană, mai estetizantă și mai puțin sociologizantă, și anume interpretarea care s-ar putea numi „ideologist vulgară”: „Coșbuc este un «naționalist creștin» care «transpune un peisaj identificat pe suprafața României în regiunea de vis a eternei nostalgii din sufletul omenesc: Paradisul». In locul expresiei devenite celebre a lui Gherea, Crainic o propune pe aceea de «poet

al neamului» sau, încă și mai potrivită, pe aceea de «poet al rasei» [...].” □ Sub formă de epistolă, Eugen Negrici îi motivează Angelei Marinescu de ce nu a scris până acum despre poezia ei...expresionistă, alcătuind, în fond, din tușe păstoase și carnale un eseu hermeneutic al operei poetice: „Ce fel de făptură văd eu ridicându-se din spasmele poeziei tale și mai ales ce mă încântă să văd? Și mă și consolează. Văd o fecioară zănatică, o fanatică neguroasă, capabilă să-și trăiască idealul până la sinucidere, o adolescentă kamikaze care se va face una cu poezia ei detonatoare pe care o poartă la sân.” (articolul *Dragă Angela*). □ Revine tema lunii, „cartea de căpătâi”, sub pana lui Andrei Cornea în articolul *Cartea de căpătâi - un atavism?* care își derulează pânza demonstrativă, pornind de la întrebarea nu *ce* este cartea de căpătâi, ci *cum* știm că este vorba despre una; ei, bine, răspunsul dat este că lectura dintr-o sau într-o carte de căpătâi îți schimbă radical „gândurile sau viața”. □ Alex Ștefănescu dezvăluie motivele sale de încântare la contactul cu desenele caricaturale ale lui Costel Pătrășcan, provocate de publicarea splendidului album *Fabricat în România* (Aius Print, Craiova, 2010), subliniindu-i umorul, plăcerea de a desena, combinațiile ingenioase dintre desen și text, cât și simțul lingvistic și literar, reieșit din calambururile excelente atașate desenelor (articolul *Desen și text*). □ Cronica Ralucăi Dună la cartea de proză a Diane Adamek, *Dulcea poveste a tristului elefant* (CR, Buc., 2011) pornește de la găsirea surselor de inspirație, precum ultimul roman al lui José Saramago, *Călătoria elefantului*, într-o carte prea încărcată de simboluri și de trimiteri intertextuale la topoi onirici ai scriitorilor sud-americieni: „Ceea ce obosește în acest roman este tocmai excesul de simbolism și de sens cultural, excesul stilizării, dar acesta este pericolul oricărui roman metaforic, poetic și al stilului pe care de obicei îl numim «estetizant».” (articolul *Călătoriile pe hârtie ale elefanților*) □ Cosmin Ciotloș își propune să dezamorseze percepția asupra jurnalului cărtărescian, *Zen. Jurnal. 2004-2010* (Humanitas, Buc., 2011), considerat în ansamblu „opera antipatică a unui scriitor, nu-i vorbă, admirabil”, și îl caută printre frazele și fragmentele jurnalului pe adevăratul Cărtărescu, de negăsit, într-o scriere unde cuvântul zen este explicat de un maestru al acestei căi: „e viața de toate zilele” (articolul *Profesiunea mea, literatura -I*). □ Daniel Bănulescu publică, la pagina de poezie, poemul *Cântec de mulțumire pentru Iehova, Dumnezeuul meu (făcut de Daniel Bănulescu, în perioada în care căuta să-și construiască o bătă pentru alungat dracii)*. □ Despre opera critică al lui Mircea Iorgulescu (trecut în anul curent la cele veșnice), *Rondul de noapte* (1974), *Al doilea rond* (1976), *Fireșcul ca excepție* (1979), *Critică și angajare* (1981), *Ceara și sigiliul* (1982), un critic al actualității, dar și al clasicității și modernității literaturii române (în *Scriitori tineri contemporani - 1978, Spre un alt Istrati; Marea trăncăneală. Eseu despre lumea lui I.L. Caragiale; Prezent -1985*), scrie cu aplicație și pătrundere hermeneutică Ioan Holban în articolul *Cele două ipostaze ale criticului*, titlu care face referire la cele două feluri de critică, în viziunea lui Mircea Iorgulescu: „una care descoperă, explorând și valorificând într-un

sens nou relieful existent al operei, și alta care inventează, adăugând operei alte dimensiuni prin accentuarea și dezvoltarea unor aspecte particulare.” □ De un alt scriitor dispărut în lumea umbrelor, Mircea Horia Simionescu, se ocupă Iulian Boldea, socotindu-l drept „unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai prozei românești interbelice” și care impune prin creațiile sale epice „un stil narativ singular”: „Tetralogia *Ingeniosului bine temperat* este ilustrativă pentru o astfel de singularitate, pentru literatura văzută ca repertoriu de teme, motive, laitmotive, procedee și imagini artistice.” (articolul *Mircea Horia Simionescu - dimensiuni ale prozei*). □ Preluând documente din arhiva CNSAS, Ioana Diaconescu scrie un articol dens referitor la reabilitarea morală a lui Dan Deșliu, cu toate că, privind în urmă „producția literară a lui Deșliu, născută să glorifice slava lui Stalin sau a regimurilor comuniste inspirate de acesta, rămâne o amprentă de neșters pe obrazul literaturii noastre naționale”, poetul devine „un caz extrem de incomod pentru Securitate” de prin 1968, cu manifestări ostile și nemulțumit de situația generală (articolul *Un destin tragic: Dan Deșliu*). □ Despre folosirea incorectă și plină de confuzii a termenului „deservire” ne amintește, printr-un periplu lingvistic bogat, atât în sincronie, cât și în diacronie, Rodica Zafiu, nu fără a fixa cele două sensuri ale verbului „a deservi” prezente în DEX: 1) „a face cuiva un rău serviciu, a acționa în dauna cuiva, a nu servi cum trebuie” și 2) „a presta un serviciu în folos public, a servi o colectivitate; a avea în grijă supravegherea și dirijarea funcționării unei mașini” (articolul *Deservire*). □ Gh. Grigurcu găsește că, în volumul *Eros și Thanatos la Cezar Ivănescu* (Ed. Contemporanul, 2010) al lui Petru Ursache, se practică o „critică existențială” care înseamnă că „opera nu se cuvine văzută în afara implicației sale ontologice” (articolul *O critică existențială*). □ Constantin Țoiu anunță încetarea rubricii „prepeleac” și reluarea ei la o dată ulterioară, neprecizată (articolul *Diverse*). □ Tot în cadrul ecourilor încă nestinse ale Festivalului Zile și nopți de literatură, Neptun, 2011, sunt publicate câteva din opiniile participanților despre exil: Jacques Fournier, Myriam Montoya (din Columbia), Tanella Boni (din Coasta de Fildeș) și Salah al Hamdani (din Irak) (toate luările de cuvânt și fragmentele de poezii ori de interviu, fiind traduse din franceză de Luminița Corneanu). □ Sub semnătura „Cronicar”, este semnalat un remarcabil dosar, intitulat *De ce s-a sinucis Voronca?*, publicată în revista *Apostrof* nr. 6/ 2011; dosarul cuprinde 12 scrisori inedite ale lui Voronca adresate lui Saul Axelrud, un medic basarabean stabilit în Franța, iar ultima dintre aceste scrisori face o dezvăluire senzațională: Voronca s-a sinucis din cauza unei femei, Rovenă, cunoscută în 1939, rămasă în țară, și pe care a încercat în 1946, întorcându-se în România s-o aducă cu el în Franța, ceea ce a reușit, dar n-a reușit s-o facă să-l iubească.

20 iulie, miercuri

• [„Dilema veche”, nr. 387] Cronica lui Marius Chivu se focusează asupra cărții de publicistică a lui Florin Iaru, *Fraier de București* (Polirom, 2011),

culegerea de față adunând prozele foarte scurte ale aventurilor sale bucureștene publicate săptămânal sub titlul «Povești neterminate», „scrise cu vervă și mult umor, schițele bucureștene ale lui Florin Iaru sunt, de fapt, niște concentrate ficționale care alternează amintiri și istorii personale cu legende urbane, anecdote și întâmplări auzite de la alții (de obicei Ștefan Agopian sau Mircea Nedelciu) într-o formă care are mult de-a face cu literatura. Scene, situații și dialoguri decupate din biografie sau din spectacolul cotidian, lăsate ca-n realitate sau trecute prin fine filtre literare (câteva bat spre fantastic), istorioarele de aproximativ 2000 de semne ale lui Florin Iaru și-a găsit o formulă, unică la noi, de a oferi entertainment (pe durata parcurgerii unei stații de metrou) folosind materialul cel mai la îndemână, luat direct din viață, din biografie, de pe stradă, de la alții.” (articolul *Comédii de București*) □ Claudiu Constantinescu face stop-cadru pe literatura de lagăr, ținând de un uriaș horror istoric, mai precis asupra cărții *Vioara de la Auschwitz* (Ed. Meteor Press, 2010, traducerea din catalană de Oana-Dana Balș) a scriitoarei catalane Maria Angels Anglada; romanul reprezintă povestea unui lutier din Cracovia ajuns deținut la Auschwitz, unde arta lui de a meșteri viori îi va salva până la urmă viața, iar publicul limita de vârstă a publicului cititor este coborâtă până la nivelul puberilor de 10-12 ani. □ Ioana Bot (prof. univ. de literatură română la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca) își exprimă temerile și ofurile legate de „problema bacalaureatului”, a fraudelor la examene și a rezistenței la citit a celor intrați în anul I de facultate și scrie cu mare obidă: „Studentii încercând să plagieze sau să fraudeze examene în pofida tuturor momentelor educative, a regulamentelor și chiar a disciplinelor special create în care li s-a explicat să nu o facă; studenți revoltați că, prinși fiind, sunt chiar pedepsiți, că regulamentele în vigoare se aplică. Studenți (și părinții lor) gata să recurgă la avocați pentru a intimida un profesor, dar nu să învețe pentru a trece la examenul cu profesorul respectiv. Studenți care vin la consultații nu pentru a-și lămuri problemele cursului, ci pentru a întreba profesorul «Ce vrei să vă fac ca să mă treceți?», convinși că se poate, increduli când întâmpină răspunsuri revoltate sau negative. Studenți care nu știu că pentru a citi o carte trebuie să îi întorci paginile (sic!), studenți mințind infinit pentru a obține înlesniri de la programul de studiu, studenți căutând să te facă din vorbe, deși un semestru întreg le-ai explicat că nu e nici moral, nici profesionist să o încerce. Studenți mirați, la examen: «N-am crezut că o să mă întrebați pe bune! ». Studenți isteți: «N-am învățat de prima dată, să văd dacă chiar ne cereți materia! ». Studenți perplecși, în fața întrebării mele la fel de perplexe («De ce nu ai citit nimic pentru examen? »), mirându-se cu o sinceritate năucitor de inocentă: «Da’ de ce să citesc? Nu se poate să ne înțelegem?»” (articolul *Ce mă miră, într-o după-amiază de iulie, după bacalaureat...*)

• [„**Observator cultural**”, nr. 325 (583)] În editorialul *Lanțul slăbiciunilor*, Carmen Mușat revine la situația dezastruoasă din învățământ, marcată de eșecul bacalaureatului, și insistă asupra ideii reformatoare că profesorii ar trebui motivați

de o salarizare pe măsura greutăților întâmpinate: „Așa dezastruoase cum sunt, rezultatele de anul aceasta de la bacalaureat reflectă, din păcate, realitatea învățământului românesc, după douăzeci de ani tentative eșuate de a reforma sistemul. [...] O reformă autentică a sistemului nu se poate face fără oameni motivați. Oricât de abstract ar suna «sistemul educațional», acesta e însuflețit de oameni reali, cărora nu le poți cere să-și sacrifice existența în numele unor idealuri vagi. Dacă acolo sus nu se înțelege că învățământul și sănătatea sunt domenii de interes major, în care trebuie investit masiv și pe termen lung, nicio «reformă» pe hârtie nu va avea șanse de reușită, iar tinerii valoroși vor continua să plece ca să-și realizeze visurile în altă parte.” □ Andrei Muraru atrage atenția asupra faptului că Parchetul General condus de d-na Laura Codruța Kovesi nu a deschis în ultimii cinci ani nicio acțiune penală pentru crime și abuzuri politice comise în timpul regimului comunist și că nu se face dreptate victimelor, iar tortionarii nu sunt pedepsiți, fiindcă pe ambii îi ajunge din urmă moartea : „De exemplu, fostul comandant al penitenciarului Aiud, Ștefan Koller, cunoscut pentru regimul de exterminare instituit aici, a murit anul trecut fără să fi fost măcar audiat vreodată. Și fostul căpitan Constantin Răutu a murit la 17 iunie 2010, la Constanța, la vârsta de 84 de ani. Există probe că a torturat în repetate rânduri deținuți atât la penitenciarul Galați, ca locțiitor politic, cât și la Botoșani, unde a condus unitatea de detenție. [...] Nu doar tortionarii se sting, ci și victimele lor. Institutul a depus o altă sesizare penală pentru tragerea la răspundere a 67 de persoane care l-au torturat, l-au internat în aziluri psihiatrice și l-au anihilat în repetate rânduri prin tratamente degradante pe Vasile Paraschiv, disident cunoscut, contestatar vehement al regimului ceaușist. Către finalul anului 2008, procurorii au soluționat cu neînceperea urmăririi penale sesizarea Institutului. Vasile Paraschiv a murit la începutul acestui an.” (articolul *Ne mor tortionarii, doamnă Kovesi!* Scrisoare deschisă adresată doamnei Laura Codruța Kovesi, procurorul general al României) □ Dana Pârvan-Jenaru decortichează „foile de ceapă” ale unui roman reeditat al Hertei Müller, *Omul este un mare fazan pe lume* (Humanitas Fiction, 2011; traducere din limba germană), publicat pentru prima dată în 1986, în care „ca și în deja bine-cunoscutul *Leagănul respirației*, Herta Müller excelează în a doza epicul și liricul, într-o poveste dramatică a unei familii de șvabi dintr-un sat bănățean.” (articolul *Senzație și idee al Herta Müller*) □ Andreea Răsuceanu comentează cartea Ioanei Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (Humanitas, 2011, cu 248 de reproduceri inedite), care este un eseu ce „dovedește încă o dată capacitatea autoarei de a lansa «întrebări» fundamentale atât pentru regândirea, cât și recuperarea unor episoade ce privesc viața literaturii.” (articolul *Un alt Caragiale*) □ Un alt jurnal proaspăt publicat, *Prezent și în același timp străin. Jurnal 1977-1982* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2011) al lui Radu Petrescu, atrage atenția Mihaelei Iacobescu care purcede la detalierea hermeneutică a cuprinsului acestuia, remarcându-i autenticitatea și eforturile stilistice (articolul *Un turn de fildeș identitar*) □ Istoricul Geo Șerban studiază *Limbajul dedicațiilor* într-un

amplu articol în care face o remarcă interesantă chiar din prima frază: „O dedicație pe o carte scoate exemplarul din anonimul tirajului pus în circulație. Pagina de deschidere cu autograful autorului îi conferă volumului caracter de unicat, spre deliciul colecționarilor, întotdeauna la pândă după asemenea «trufandale», cum le numea împătimitul bibliofil Șerban Cioculescu. Cu cât e mai vechi volumul inscripționat, cu atât îi crește valoarea de trofeu într-o bibliotecă personală. Nu puțin contribuie raritatea tipăriturii la ridicarea cotei de singularizare.” □ Petru Vaida îndreaptă atenția cititorilor români asupra lui Milan Kundera, în articolul *Despre uitare și tristețe la Kundera*, scriitorul francofon de origine cehă fiind laureatul Marelui Premiu Ovidius, acordat în cadrul ediției din anul 2011 a Festivalului «Zile și nopți de literatură» de la Neptun, organizat de Uniunea Scriitorilor și Ministerul Culturii și Patrimoniului Național; dar, fiind în etate (82 de ani) și cu o sănătate precară, nu a putut fi prezent la decernarea premiului. □ Un interviu cu Radu Stern, realizat de Valentina Iancu, reia chestiunile avangardei, dar centrată pe „evreitate”: *Avangarda evreiască în România*.

21 iulie, joi

• [„Cultura”, nr. 28 (333)] Partea a treia din *Cazul Mircea Iorgulescu. Dosarul unui dosar (3)* ale cărui ițe și ascunzișuri, dovezi și întâmpinări, cereri de probatorii și înscrisuri sunt urmate cu acribie de av. Sergiu Andon, care subliniază adevăruri și punctează neconcordanțe în declarații: „Pentru anumite activități de colaborare indicate de reclamant, pârâtul s-a aflat în imposibilitatea fizică de a le comite. Înscrisurile provenind de la foștii ofițeri de Securitate sunt intrinsec dubioase și nu pot fi considerate dovezi dacă nu sunt coroborate cu alte probe.” □ Prima cronică literară este semnată de Laurențiu Malomfălean și se referă la volumul de poezie *Divina tragedie* (Brumar-Poeți români contemporani, Timișoara, 2011) de Medeea Iancu, despre care aflăm că i s-a decernat Premiul Național de Poezie «Radu Săplăcan» în decembrie 2010, dar „Trecând peste faptul că premiile de gen au relevanță locală și centrifugă, fiind oarecum desuete, pe cartea debutantei de față se pare c-am putea paria. Delicat, insolit, vaporos, însă mai ales tragic, volumul adună o scriitură, dacă nu gata formată, cel puțin aproape de stadiul țintit al maturității.” (articolul *Divina traumă*) □ Un tablou al evoluției criticii și influenței lui E. Lovinescu în cultura română face Nicoleta Sălcudeanu în *A cincea posteritate a lui E. Lovinescu* și se pare că de cea mai bună, mai amplă și mai glorioasă receptare s-a bucurat criticul *Sburătorului* în anii 60, ani ai așa-zisului «dezgheț ideologic», un adevărat triumf al lovinescianismului, autoarea rezonând cu criteriul estetic de apreciere a operei literare în situații de revizuire...estetică: „Nu se poate revizui nimic prin mijloace extraestetice” și subliniind faptul că „aplicarea criteriilor etice și etnice au fost reducătoare și handicapante pentru cultura română.” □ Constantin Coroiu rămâne cufundat în *Jurnalul ca autoportret (II)* al Angelei Marinescu și detaliază tenace umorile și idiosincraziile diaristei care nu crede că ticăloșia, oportunismul, trădarea, unor

confrați de breaslă pot fi scuzate pe motivul...talentului sau geniului; un jurnal în care egoul diaristei „ocupă aproape întreaga scenă”, dar făcând interesante observații despre „disidenți” și „revoluționari”. □ Cronica lui George Neagoe despre poemele din *Ulise și jocul de șah* (ediție bilingvă, Ed. Charmides, Bistrița, 2011; traducere din română de Florin Bican) de Ofelia Prodan, pornește de la anecdota transformării prozelor scurte din *La Lilieci* în versuri la îndemnul lui Mircea Ciobanu, redactor în epocă la Cartea Românească, prilej cu care, constată comentatorul „în spațiul românesc poezia a reacceptat epicul”; dar „expresivitatea involuntară” a poeziilor, cât și zeflemisirea sacrului lipsită de „virtuozitate stilistică” duc la concluzia că „*Ulise și jucătorul de șah* este o carte care definește kitschul.” □ Periplul lingvistic al lui Andrei Ionescu urmărește să demonteze obscurele etimoane date de dicționarele de limbă, precum ar fi originea verbului „a porni” derivat din slavonul *porinonti*, dar, pentru care autorul lansează o altă ipoteză etimologică: proveniența latinească, a latinei biblice. (articolul *De unde vine «a porni»? Dar «a zgândări»?*) □ În cadrul dreptului la replică, redacția publică o scrisoare adresată lui Gabriel Liiceanu de Eleonora Emilia Cioran, soția lui Aurel Cioran, fratele lui Emil Cioran, scrisoare din care reiese comportamentul imoral al lui Liiceanu prin faptul că a atacat familia lui Cioran tocmai la Centenarul nașterii lui Emil Cioran și a instigat pe directorul Bibliotecii județene Astra din Sibiu să o defere justiției pe El. Emilia Cioran, erijându-se în justițiar feroce din pricina unor manuscrise cioraniene. (articolul *Răspuns domnului Gabriel Liiceanu*)

22 iulie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 29] Nicolae Manolescu explică de ce nu este interesat de părerea altora despre ceea ce scrie, pentru că „adeptul lui Maiorescu fiind, sunt de părere că responsabilitatea criticului literar constă în ceea ce scrie el însuși despre alții, nicidecum în ceea ce scriu alții despre el.” (articolul *De ce nu citesc ce se scrie despre cărțile mele*). □ Poemul săptămânii este scris de Irina Nechit, *Dorința*. □ Nicolae Prelipceanu răsucesce sintagma „carte de căpătâi” și o transformă în *Biblioteca de căpătâi*. □ Eseul lui Mircea Mihăieș, *Memorii de dincolo de mormânt (I)*, se organizează în jurul ultimei cărți al lui Tony Judt, *Memory Chalet (Cabana memoriei*, Penguin Press, 2010): „Ea reamintește degustătorului de literatură victoriană modalitatea imaginată de Thackeray, așa-numita „arm-chair method” - strategia prin care, rămânând într-un punct fix, naratorul face ca evenimentele să-i treacă pe dinaintea ochilor.” □ Iulia Iarca caută subtilitățile de interpretare din dubla monografie a lui Tudor Dinu, *Dimitrie Cantemir și Nicolae Mavrocordat, rivalități politice și literare la începutul secolului al XVIII-lea* (Humanitas, Buc., 2011), monografie construită pe o „direcție transdisciplinară” în care literatura și istoria sunt „cele două mize”. □ Cosmin Ciotloș vânează cu delicii observațiile ascuțite, critice, filologice, zeflemisitoare de multe uneori, dar mereu pertinente, și jocurile de deconstrucție, din *Zen. Jurnal. 2004-2010*

(Humanitas, Buc., 2011), ale lui Mircea Cărtărescu, scriind partea a doua a cronicii literare la această scriere memorialistică memorabilă ce cuprinde la greu note de lectură, iubiri și dezavuări de scriitori, într-un cuvânt, în exprimarea cronicarului: „jurnalul unui mare scriitor” (articolul *Profesiunea mea literatură -II*). □ Andrei Bodiș devine poetul care se dezvăluie la colțul de poezie, cu câteva poeme: *Două pere lipite de un măr, Sagrada familia, Juan de Borbo, Little Boy, Depresivi. Nevrotici, Miercuri seara, joi dimineața, Sentimentul global al ființei, Un ursuleț cu picioare subțiri și burta mare*. □ La rubrica „eseu”, avem ambițul lui Florin Toma de-a ne da o caracterizare caragialiană și persiflator-umoristică a românului, un Mitică balcanic, în *Ultima schimbare la față a românului - o fiziologie cu ambăț* -: „românul nu cunoaște. Și nu din ignoranță, Doamne ferește! Ci fiindcă, în mod normal, cunoașterea e o chestiune volatilă, care se evaporă foarte repede. Și, în plus, dacă e să fim corecți, cam anacronică. De aceea, el nu se încurcă, el știe. Și știe nu așa pe sărite sau cu lapsusuri, ci știe tot. Tot și încă ceva pe deasupra. Adaos ce-l păstrează pentru vremuri de criză. Adică mai mereu.” □ Doina Ruști este prozatoarea numărului, prezentă cu *Două povestiri, Amantul și Nătlărogu din Olari*, într-un spațiu generos acordat, de două pagini pline. □ O ediție excelent întocmită și îngrijită de Mitzura Argezi și Traian Radu, cuprinzând „nu numai articolele scriitorului, ci și prefețele întocmite de acesta unor volume, telegramele și răspunsurile pe care el le dă la *Poșta redacției* precum și anchetele și interviurile la care răspunde”, și anume Tudor Argezi, *Opere X. Publicistică (1951-1967)* (Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Buc., 2011, prefață de Eugen Simion), stârnește aprobarea cronicarului edițiilor, Răzvan Voncu, în articolul *Argezi sub vremi*, din a cărui analiză reținem câteva notații: „Este dificil să treci peste evidența unui număr însemnat de articole laudative la adresa regimului comunist, chiar dacă nu e greu să observi, și în aceste texte greu digerabile azi «șopârlele» argheziene. Cum ar fi, de pildă, artificul de a nu vorbi despre Partidul comunist (va scrie, însă, îndelung despre Lenin, din păcate...), ci despre «regim», de nu recomanda niciodată realismul socialist ca metodă de creație sau de a exalta cu predilecție puținele demersuri pozitive ale regimului, ca alfabetizarea. [...] Ediția ne atrage atenția și asupra unor mutații care se produc la nivelul subiectelor artheziene, nu neapărat în legătură cu cenzura sau cu compromisurile poetului, odată revenit în literatură, după șase ani de interdicție. Surprinde plăcut, bunăoară, interesul crescând al scriitorului față de fenomenul artelor plastice, iar articolele sale dedicate picturii românești sunt de-a dreptul excepționale prin acuitatea observației și ineditul interpretării.” □ Pline de haz și observații pătrunzătoare sunt răspunsurile date de Horia Gârbea la *Poșta redacției*, sub titlul *Critici geniali cu scutecele în mână*; printre cei cărora le răspunde, descoperă un text intitulat «*De ce iubim oare bărbații?*», în antifrază față de mai cunoscutul text al lui Mircea Cărtărescu, al Andreei Vâlceanu pe care o invită să mai trimită producții literare. □ Rodica Zafiu își extrage din nou subiectul tabletei lingvistice din presa digitală, oprindu-se asupra expresiei

„în spatele culiselor“ folosită de nenumărați vorbitori, care nu realizează că este pleonastică, greșită, fiindcă evident împrumutul din franțuzescul «coulisse» are legătură neîndoieală cu verbul «a culisa» (articolul *In spatele culiselor...*). □ Antoaneta Ralian își convoacă cititorii pentru cunoașterea biografică al lui Alex Leo Șerban, criticul de film mort de curând, mai puțin cunoscut în ipostază de poet și de romancier; din această a treia ipostază, de prozator, A. Ralian traduce din engleză o *novella* scrisă de a.l.ș. în 2010 în două orașe Lisabona și Buenos Aires, ai cărei protagoniști sunt două figuri emblematice ale literaturii secolului 20: Jorge Luis Borges și Fernando Pessoa; din această *novella* sunt publicate în paginile revistei ample fragmente, cu titlul *Litera din scrisoarea misterioasă*, cartea urmând să apară la Editura Polirom. □ Sub semnătura „Cronicar“, este remarcată atitudinea lipsită de obiectivitate a tânărului critic de la *Observator cultural* (nr. 324 din 7-13 iulie), Bogdan Crețu, în articolul *USR în criză?* în care scriitori precum Aura Cristi, Dan Mircea Cipariu, Liviu Ioan Stoiciu, Adrian Suciuc sunt ridicați pe un pedestal moral, fiindcă îl atacă pe N. Manolescu, în timp ce ceilalți care îl apără sunt decăzuți din statutul de ființe morale.

27 iulie, miercuri

● [**„Dilema veche“, nr. 388**] Monica Pillat este cea care s-a ocupat în mod strălucit de îngrijirea unor ediții importante pentru istoria culturală, memorialistica și literatura română, volumele de corespondență ale familiei Pillat: *Biruința unei iubiri* (Humanitas, 2008) – scrisorile dintre Dinu și Nelli Pillat; *Sufletul nu cunoaște distanțele* (Humanitas, 2009) - corespondența Piei Pillat cu familia și *Minunea timpului trăit* (Humanitas, 2010) – scrisorile aceleiași Pia Pillat cu Monica Pillat și cu Lily Teodoreanu; tot Monica Pillat a recuperat în mod miraculos și romanul lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010); cel mai recent volum este unul de convorbiri cu pictorița Ioana Celibidache (născută Procopie Dumitrescu, nepoată de frate a Mariei Pillat, aceasta din urmă soția poetului Ion Pillat și bunica Monicăi Pillat), personaj destul de puțin cunoscut, dar asociat mai des celebrului ei soț, dirijorul Sergiu Celibidache, în *Ioana Celibidache: o mătușă de poveste* (Humanitas, 2011), carte prezentată de Marius Chivu în *Cherchez la tante!* □ Claudiu Constantinescu, preocupat, ca tată de puștoaică, să demoleze mituri nipone, citește *Ghidul xenofobului. Japonezii* (Nemira, 2011, traducere din engleză Adriana Bădescu), dar textul „voit chichiricios și malițios“ îl înșeninează și îi înlătură încruntarea legată de vraja băieților niponi asupra „puberimii fetești române“ și aderă la zicala lor plină de dreptate: „Niciun fulg de zăpadă nu cade într-un loc greșit“. □ Simona Sora face încercări de clarificare a postumității lui Gellu Naum, dat fiind că volumul Simonei Popescu, *Salvarea speciei. Despre suprarrealism și Gellu Naum* (Ed. Fundației Culturale Române, 2000), a funcționat ca o introducere la cele două cărți postume ale poetului lui Apolodor, cărți scrise de mult, dar publicate abia în 2003: *Calea Șearpelui* și volumul de convorbiri de la mijlocul anilor 70 dintre poet și Sanda Roșescu, pe atunci o tânără studentă;

asupra acestui volum de convorbiri se centrează expunerea Simonei Sora din articolul *Jocul adevărului*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 326 (584)] În acest număr este omagiat Norman Manea, la împlinirea a 75 de ani. □ Se anunță traducerea în suedeză a romanului *Viața începe vineri* (Humanitas, 2009) al Ioanei Pârvulescu la Editura 2244, de către Jeana Jarlsbo, autoarea fiind invitată la lansările de carte din Stockholm și Göteborg. □ În locul editorialul lui Carmen Mușat, dăm peste un fragment din eseul *Reflecții despre «Întoarcerea huliganului»* (publicat ca prefață la ediția a II-a a romanului *Întoarcerea huliganului*, Polirom, 2006) scris de Matei Călinescu, în care remarcă dificilul exil lingvistic pe care și l-a impus Norman Manea, trăind și scriind de două decenii în exil, căci limba este o «Casă a Ființei» (articolul «*Casa melcului*» și «*limba nocturnă*»). □ Carmen Mușat face publică participarea ei la ICRNY (Institutul Cultural Român din New York) unde s-a derulat un aglomerat Colocviu aniversar dedicat scriitorului Norman Manea, din lucrările prezentate sunt publicate în revistă câteva intervenții și trei scurte dialoguri cu Philip Roth, Lea Wakeman și Luca Fromenton. (articolul *Norman Manea la 75 de ani*) Astfel, în primul interviu luat de Carmen Mușat lui Philip Roth în apartamentul Corinei Șuteu din Upper East Side, descoperim prietenia dintre scriitorul american și cel român prin întrebări bine ghidate (titlul interviului: *Prietenia mea cu Norman*): „– *Dragă domnule Roth, cum a început prietenia dintre dvs. și Norman Manea?* – Norman și Cella locuiau la Berlin, după ce părăsiseră România, și am primit o scrisoare de la o femeie din Berlin, pe care o cunoșteam, și care îmi scria despre un scriitor numit Norman Manea. Mă întreba dacă nu l-aș putea ajuta. Am început, Norman și cu mine să ne scriem scrisori și i-am spus că, dacă va veni în America, să mă caute, să stăm și să discutăm. Apoi, un an sau doi mai târziu, când Norman era la Washington cu o bursă Fullbright, m-a contactat și a venit la New York să mă întâlnească. Pe vremea aceea, engleza lui era foarte precară, dar ne-am plăcut unul pe celălalt instantaneu. [...] Locuia la Paris atunci și se gândea să se reîntoarcă în Europa. I-am spus că ar avea mult mai multe șanse să reușească aici decât în Franța: mai multe granturi, mai multe oportunități de a predă. [...] – *Ce anume din Norman Manea, ca om și ca scriitor, l-a atins pe Philip Roth – ca om și ca scriitor? Ce vă leagă?* – Cred că râsul. Râdem foarte mult împreună. Râsul ne leagă, simțul comediei, ironia, burlescul, farsa, apetitul pentru glume. Suntem amândoi „ironiști” și ne place să râdem împreună, și cu cât engleza lui s-a îmbunătățit cu atât mai minunat a fost.” □ Al doilea interviu, luat tot de Carmen Mușat, cuprinde opiniile lui Lea Wakeman, traducătoarea lui Norman Manea în limba chineză (titlul interviului *Vocea lui Norman Manea*): „– *In ce împrejurări l-ați cunoscut pe Norman Manea?* – Pe Norman Manea l-am cunoscut în 2005, la Berlin, la Academia Americană din Berlin, unde Norman avea o bursă, ca și fostul meu soț, iar eu și Cella ne aflam acolo în calitate de soții. Locuiam la același etaj și ne întâlneam frecvent, aveam nenumărate posibilități de a ne petrece timpul împreună. Sfârșiturile de săptămână erau un prilej

de a ne întâlni și de a discuta îndelung, fie în apartamentul nostru, fie în cel al soților Manea. [...] Mi-a plăcut de la bun început nuvela *Octombrie, ora opt*. Sunt critic literar și am citit multă proză scurtă și multe romane. Am întâlnit mulți scriitori, în timpul acelui semestru petrecut la Berlin. [...] Așa că am luat o carte de-a lui și am început să o citesc. Am fost fascinată de profunzimea și de densitatea frazelor. – *Era o traducere în engleză sau în germană?* – O traducere în engleză. Imi amintesc exact titlul, *Puloverul (The Sweater)*. Narațiunea era extraordinară și mi-am spus «aici e vorba de un mare autor», cu un extraordinar simț al istoriei și al narațiunii. Norman dă dovadă de o rară măiestrie artistică în modul în care construiește spațiul și timpul în *Puloverul*. [...] Norman știe să transforme, prin intermediul narațiunii, un episod personal, într-o situație cu valoare universal umană. E nevoie de artă, de multă artă și de maturitate artistică pentru a face asta. Cărțile lui Norman, odată citite, nu se pot uita.” □ Al treilea interviu, cu titlul *Refugiul magic*, este un dialog cu Luca Formenton, președintele Casei de Editură Il Saggiatore: „– *Ce înseamnă traducerea și publicarea lui Norman Manea în Italia? Ce v-a determinat să-l alegeți pe Norman Manea dintre atâția alți scriitori?* – Eu l-am cunoscut personal pe Norman. Îi citisem deja, publicate în limba italiană, câteva povestiri din *Fericirea obligatorie*, care apăruseră în limba italiană la Editura Feltrinelli și eram foarte curios să-l cunosc pe care le scrisese. Feltrinelli a organizat o lansare a cărții la una dintre librăriile sale, iar Maria Nadotti, o bună prietenă, mi-a spus că Norman va fi acolo și s-a oferit să ne facă cunoștință. Imi plăcuse teribil cartea și doream să-l întâlnesc pe autor. Se poate spune că pe autor și opera sa i-am îndrăgit simultan. Am purtat o lungă conversație atunci, iar el mi-a dat ediția americană a volumului *Despre clovni* și mi-a spus că nu avea contract cu Feltrinelli pentru eseuri, doar pentru operele de ficțiune. [...] – *Spuneți că ați fost fascinat citindu-i povestirile. Ce anume v-a fascinat?* – Opera literară a lui Norman și opera sa nonficțională (pe care într-o anumită măsură o iubesc chiar mai mult) constituie o cheie unică pentru a înțelege nu doar mecanismele dictaturii, ci complexitatea însăși a ființei umane. Opera lui e un mod de a înțelege nu doar mecanismele dictaturii, ci complexitatea însăși a ființei umane. Opera lui e un mod de a înțelege cum funcționează incertitudinea – o dimensiune cheie a lumii contemporane. [...] – *Cu alte cuvinte, Norman Manea te provoacă să pui sub semnul întrebării tot ceea ce știi deja despre lume.* – Da, te determină să-ți pui întrebări și să dai la o parte clișeele. Mă simt onorat că sunt prietenul lui de mai bine 15 ani, mă leagă o prietenie profundă de el și de Cella.” □ În traducerea Silviei Dumitrache, este publicată intervenția lui Reginald Gibbons la Colocviul de la ICRNY, dedicat lui Norman Manea, cu titlul *Imaginația lui Norman Manea*, în care prezintă tema centrală a operei scriitorului român și anume exilul, plus mecanismele imaginației sale. □ O altă intervenție, din cadrul aceluiași Colocviu, îi aparține lui Paul Bailey care evocă amintirile sale legate de descoperirea lui Norman Manea, în articolul *Ce m-a învățat Norman Manea despre România*, în traducerea lui Nistor Suceavă. □ În același stil omagial, scrie

și Corina Șuteu, directoarea ICR-ului din New York și inițiatoarea, cât și organizatoarea colocviului *Norman Manea a celebration*, în articolul *Cu Norman Manea, despre literatură și nu numai*, din care reținem o opinie: „[Norman Manea] a înțeles cum să își facă vocea auzită și în America, și a știut mai ales cum să articuleze o identitate literară și spirituală care să aibă sens pentru cititorul american. [...] Prose [Francine] constata cum își imaginează fiecare că a scris un roman despre memoria trăită e simplu, când, de fapt, asta e cel mai complicat – să descoperi ingineria elaborată prin intermediul căreia pasajele memoriei sunt reorganizate pentru a deveni o narațiune cu sens emoțional pentru cititor.” □ Un eseu al lui Bogdan-Alexandru Stănescu continuă omagierea scriitorului într-un stop-cadru asupra romanului *Vizuina* și reliefarea tipologiei personajelor lui Norman Manea, în «*Vizuina*» – *personajele lui Norman Manea, de la trickster la titan*. □ Adina Dinițoiu realizează un colaj de opinii critice despre *Vizuina în presa franceză*. □ Daniel Cristea-Enache reliefează și el contribuțiile lui Norman Manea la regândirea teritoriului literarității, punând în discuție volumul de dialoguri dintre Norman Manea și Edward Kanterian, *Curierul de Est* (Polirom, Iași, 2010); din demonstrația lui extragem un fragment legat de relația politicii cu literatura, a literaturii cu ideologia politică: „În abordarea lui Norman Manea încap mai multe nuanțe. Deși nu a fost membru de partid, în Republica Socialistă România, Manea integrează socialismul în suma experiențelor sale. De altfel, a plecat din țară în 1986, după decenii bune trăite, alături de milioane de alți cobai, în cotidianul socialist. În România, totuși, a existat și i-a rămas în memorie un rău *mai vechi* decât cel comunist: cel naționalist. Frumoasele tradiții interbelice sunt mai puțin frumoase pentru Manea și ceilalți minoritari evrei, supuși legilor rasiale și trimiși să moară, pe capete, în Transnistria. Dacă Stânga internaționalistă s-a dovedit, la extrema ei, criminală, nici Dreapta naționalistă nu e pură. Chiar acest termen «pur», îi stârnește lui Norman Manea amintiri dureroase.” (articolul *Limba interiorității – I*) □ Dana Pîrvan-Jenaru analizează câteva contribuții din volumul colectiv *Mihail Sebastian. Dilemele identității* (Ed. Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2009; ediție îngrijită de Leon Volovici), în cuprinsul căruia sunt publicate intervențiile participanților la Conferința internațională de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, organizată de Centrul de studiere a istoriei evreilor din România în 2007: Michael Finkenthal, Moshe Idel, Camilia Crăciun, George Voicu, Paul Cornea, Andrei Oișteanu, Florin Țurcanu, Marta Petreu, Virgil Duda, Edward Kanterian, Ion Vartic, Paul Bailley; autoarea trimite câteva săgeți corozive spre studiul Martei Petreu: „Ca element de diversitate, aș menționa și studiul Martei Petreu (publicat anterior, ca și alte câteva texte), unde, cu tendințiozitatea deja familiară, autoarea îl urechează pe Sebastian, pentru că nu a ținut cont de evreitatea sa și l-a ales pe Nae Ionescu și nu pe Lovinescu. Că a ales *Cuvântul* și nu *Sburătorul*. Marta Petreu scuză cu generozitate antisemitismul lovinescian, catalogându-l drept «inofensiv» sau «defulare» îndreptățită de atacurile neîntrerupte ale tânărului evreu. Ba mai mult, plecând de la ipoteza că

Sebastian, în articolele sale de critică literară, era «programat» de Nae Ionescu să-l «distrugă» pe Lovinescu [...].» (articolul *Dilemele lui Sebastian și enigma Otiliei*) □ Mărturisind că e „o mare devoratoare de poezie”, Cristina Manole trece în revistă, la rubrica «lecturi în vremuri de austeritate», volumele a patru poeți: *Unelte de dormit* (C.R., 2011) de Ioan Es. Pop („Așteptarea inutilă – ca și experiențele unei copilării rustice cu accente expresioniste pe alocuri – face parte din arsenalul unui poet căruia porțile succesului internațional îi sunt deschise.”), *Fără titlu* (Paralela 45, 2011) de Cosmin Perța („Actuala culegere de versuri a lui Cosmin Perța – faptul că o poetă ca Angela Marinescu îl apreciază face să-i crească cota critică, aș zice – pare un fel de *Bonjour tristesse*, cu trimiteri la Facerea și Cântarea cântărilor, dar restul se consumă într-un spațiu mundan unde transcendența lipsește cu desăvârșire”), *In către pierdere* (Ed. Eikon, 2009) de Ioan Mușlea („Un nume nou în spațiul veșnic înghesuit al poeziei românești se dovedește Ioan Mușlea [...]. Care altminteri, rămâne o figură nu de neglijat a Clujului intelectual: traducător și realizator de emisiuni TV, erudit istoric al jazzului cum puțini sunt, un real și entuziast animator cultural de care avem mereu nevoie. Producțiile poetice adunate târziu în volum denotă aceeași of Stained-Glass neliniște existențială emanată de solourile de saxofon ale lui Charlie Parker [...]”), volumul bilingv *Scene din orașul-vitraliu/ Scenes of Stained-Glass City* (Ed. Vinea, 2011) de Dumitru Chioaru (un universitar din Sibiu „unde Cartea e chiar prețuită”; „o poezie paseistă, livrescă pe alocuri, cu accente nostalgic-evocatoare, dominată de un trecut fabulos, tras până într-un prezent care nu este doar al unui Sibiu fără contur [...] Sibiul devine carte, cartea parcurge și devoră Timpul.”). □ Sunt reproduse lungi fragmente memorialistice din discursul rostit de Radu Varia la Academia Română și intitulat *Salvador Dali, Împăratul Traian și România*; evocarea de față poartă însă un nume diferit: *Dali: geniu, rege și bufon al secolului*. □ Ultimul articolul al numărului este semnat de Paul Cernat și se referă la Conferința anuală a Asociației de Literatură Generală și Comparată din România, având drept temă «Dilemele identității. Forme de legitimare a literaturii în discursul cultural european al secolului XX», conferință ținută la Universitatea «Transilvania» din Brașov; în rezumat: „«Meniul» tematic al prezentărilor a fost, prin urmare, la fel de atrăgător, de generos și de divers ca și meniul propriu-zis, de tip catering, cu care brașovenii se pot mândri... Cei prezenți chiar au avut de unde alege, fără să se plictisească: istoria ideilor, teorie literară cu miză, comparatism îndrăzneț și literatură universală incitant desfoliată, istorie literară autohtonă cu sertare și surprize, etnoimagologie, interculturalitate, relecturi de literatură contemporană, reconstituiri de polemici și controverse «cu cântec», incursiuni scormonitoare în dosarele de la CNSAS ale scriitorilor, probleme spinoase ale școlii românești de azi...” (articolul «Dilemele identității»: *ALGCR la Brașov*)

28 iulie, joi

• [„Cultura”, nr. 29 (334)] Editorialul lui Augustin Buzura, *Despre etnobotaniști, cu încredere*, se dezvăluie implicat în acțiuni și atitudini de demnitate și de revoltă, în tristul peisaj general al marasmului social, așa încât gestul echipei României, campioană europeană la spadă, de a coborî de pe podium, din pricină că organizatorii au pus, din greșeală, vechiul imn al României ori gestul unui recent bacalaureat de a fixa decăderea din învățământul românesc (56% dintre elevi nu au trecut acest examen, iar notele obținute de profesori la examenul de titularizare au fost sub orice critică) în cărca guvernanților și a politicianilor, „ratații din politică”, aceștia schimbând legi și regulamente și „tot ce funcționa pentru a le aduce la nivelul lor de înțelegere.” □ Dintr-o revistă, de la Focșani, fondată de Alexandru Deșliu, *Saeculum*, C. Stănescu reține, printre multe altele, ideea de un comic amar că un scriitor mort are nenumărați prieteni, în timp ce, viu fiind, are numai dușmani, dar câteodată lucrurile din această constatare se mai schimbă, mai ales în cazul revizionismelor, ca, de pildă, intoleranta detractare a lui Gh. Grigurcu față de Nichita Stănescu, sau contestarea radicală a lui Mircea Cărtărescu față de Adrian Păunescu, despre care zice cu cinism poetul *Levantului*: «Nimeni din generația mea nu l-a considerat pe Păunescu poet, ci doar un odios propagandist.»; în partea a doua a turului de revistă, C. Stănescu subliniază că editorialul *Note despre George Coșbuc*, semnat de Nicolae Manolescu este scris... pe fugă, fără profesionalismul obișnuit, și cu idei mult simplificate față de receptarea lui Coșbuc de-a lungul vremurilor, directorul *României literare* scriind că G. Coșbuc ar fi fost privit de G. Călinescu «cu mai mare înțelegere estetică, adică mai puțin sociologism vulgar». (articolul *Urmașii lui Oedip*) □ Cu toate că av. Sergiu Andon, apărătorul în instanță a lui Mircea Iorgulescu, a lăsat deoparte comentariile personale, punând la dispoziția cititorului piesele principale ale dosarului, provenind de la ambele părți implicate (acuzatorii și apărarea), aici iese la rampă cu juste considerații despre reglementările extrem de obtuze și simplificatoare ce formează legislația, iar legea deconspirării fiind cea mai proastă; verdictul dat de judecătore este „colaborator” (deși sentința este „cu recurs”) (articolul *Cazul Mircea Iorgulescu. Dosarul unui dosar - 4*) □ Se pare că volumul *Unelte de dormit. Cu 10 desene de Dumitru Gorzo* (CR, 2011) de Ioan ES. Pop reprezintă o revenire (unele fiind chiar spectaculoase precum cea a Gabrielei Adameșteanu cu *Provizorat* și al lui Mircea Cărtărescu cu *nimic*) și o încercare de „a-și depăși umbra”, ceea ce paralizează de multe ori gesturile creatoare, afirmă criticul clujean Alex Goldiș, adăugând: „Angoasa criticilor [...] vine din obligația profesională de a situa foarte clar textul nou în ansamblul reușitelor vechi. În loc să comenteze volumul în sine, cronicarul se vede nevoit să apeleze la toate instrumentele și procedurile care fac sfânta rutină a meseriei: judecată de valoare, situare în context, privire comparatistă ș.a.m.d.” și apreciind volumul de față ca pe o...neizbândă: „în cazul lui Ioan Es. Pop, poet care, deși publică rar, revine constant în actualitate, lucrurile sunt ceva mai simple, întrucât șocul *Ieudului*

fără ieșire, cel mai bun volum de poezie din anii 90, a fost dezamorsat treptat - gradat chiar - prin cele patru cărți de după. Dacă scăderile valorice de la un volum la celălalt au rămas aproape insesizabile (mai ales că poetul și-a păstrat aproape intacte imaginarul și obsesiile), odată cu *Petrecere cu pietoni* (2003), a patra carte, distanța față de *Ieudul fără ieșire* a început să devină vizibilă cu ochiul liber. Astfel încât s-a vorbit atunci pentru prima oară despre oboseală, repetiție și alunecare în manierism.” □ O monografie despre Radu Gyr, *Lancea frântă* (1995), și trei cărți de eseuri, evocări și memorii, *Spuma și stânca* (1991), *Italia subiectivă* (1996, 1997), *Aur argint și plumb* (2005), toate semnate de poetul echinoxist Adrian Popescu, toate sunt reunite în comentariul comparatist și intertextual al lui Al. Cistelean din *Eseistica lui Adrian Popescu*. □ Iordan Datcu relevă contribuția lui B.P. Hasdeu la cercetarea culturii populare printr-o metodă aflată la începuturile ei și anume recursul la intermediari pentru strângerea materialului folcloric prin chestionare; prin urmare, lucrarea aflată la cea de-a doua ediție, revăzută și adăugită, *Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hasdeu* (Ed. Acad. Române, 2010), de către Ion Mușlea și Ovidiu Bârlea, s-a dovedit mult mai bogată și variată decât cea a predecesorilor folcloriști, precum Artur Gorovei, Tudor Pamfile, Elena Sevastos, I.A. Candrea; lucrarea, în viziunea editorilor, „nu se adresează și nu este utilă doar folcloriștilor, ci și istoricilor literari, naturaliștilor, fizicienilor, istoricilor medicinei, literaților, artiștilor, filologilor, lexicologilor.” (articolul *O operă de seamă a lui B.P. Hasdeu*) □ Aducând la lumină un autor ignorat, dar mult apreciat de divinusul critic: „un autor plin de grație și ceea ce se cheamă fantezist”, I. Oprea inițiază o scurtă cercetare asupra calităților de anecdotist ale lui D. Teleor (pseudonimul medicului Dimitrie Constantinescu Teleorman), care, la drept vorbind, a scris și poezii (în genul parnasienilor), nuvele și povestiri, dar a fost atras mai mult de anecdotică, fiindcă a trăit printre mari personalități și a tras cu urechea la ce spuneau unii despre alții, dar în calitate de gazetar, a avut nevoie de „acroșarea” atenției publicului care ar fi cumpărat gazeta, anecdotele fiind cele mai cerute în foile vremii. (articolul *Anecdotele lui D. Teleor*) □ Cele trei mari întâlniri ale lui G. Ivașcu din tinerețe cu G. Ibrăileanu, G. Călinescu și Lucrețiu Pătrășcanu (toate la Iași) i-au determinat destinul, iar previziunea lui G. Călinescu cum că „va fi un jurnalist în sensul superior al cuvântului, un animator de idei, un fel de Giuseppe Prezzolini al nostru” [să amintim că G. Prezzolini, 1882-1982, a fost un critic literar, ziarist, editor și scriitor italian care are meritul incontestabil de a fi creat publicația cultural-literară *La Voce*, devenită extrem de influentă în epocă - n.m., A.C.], s-a împlinit cu asupra de măsură, iar articolul lui Constantin Coroiu, *Un «Giuseppe Prezzolini al nostru»*, îi cinstește memoria și o sută de ani de la nașterea sa, reliefând rolul colosal din jurnalistica postbelică al directorului *Contemporanului* și *României literare*: „Profesor universitar, critic și istoric literar, dar, în primul rând, diriguitor și constructor de mari publicații care au marcat puternic cultura și jurnalistica postbelică [...], George Ivașcu a fost un creator de școală și un

descoperitor de talente, pe care le-a promovat și le-a ocrotit.”; „Opera magna a lui George Ivașcu este revista *Contemporanul*, seria 1955-1971. Precum odinioară Iacob Negruzzi, cu faimoasa *Convorbiri literare*, el ar fi putut intra triumfător numai cu colecția revistei *Contemporanul* sub cupola celei mai selecte Academii de Litere. [...] cel mai mare jurnalist român și arhitect de publicații din epoca postbelică, adică, pentru a fi cât mai exact, din ultimii 65 de ani.” □ O amplă anchetă, pe tema lecturilor de vacanță, inițiază Alex Goldiș printre confrății de breaslă, punând două întrebări «Cum și ce citiți de obicei în vacanțe? Ce-ați recomanda cititorilor revistei *Cultura* pentru această vară?». Sunt înserate răspunsurile următorilor respondenți: Gabriela Adameșteanu (*Mozaic*), Nicolae Bârna (*Lecturi de «categoria grea»*), Bianca Burța-Cernat (*Literaturi străine*), Paul Cernat (*Voluptăți evazioniste*), Ruxandra Cesereanu (*Anotimpul prozei*), Bogdan Coșa (*Îmi fac bagajele*), Ion Bogdan Lefter (*Bucuria dozelor mari*), O. Nimigean (*Planuri de vacanță și ironia divină*), Dora Pavel (*Contagiune de iunie*), Radu Pavel Gheo (*Autori, nu cărți*). □ Cornelia Maria Savu recenzează povestirile lui Bogdan O. Popescu din *Viața de aruncat* (Polirom, Colecția Ego Proză, 2011), carte lansată la Bookfest și la Timișoara și „unul dintre cele mai bine vândute titluri (până acum) ale anului editorial în curs”, autorul fiind apreciat pentru intruziunile fantasticului în realitatea anodină „Autorul e un maestru când vine vorba să-i ofere cititorului o probă de intruziune a fantasticului în fluxul necondiționat realist al prozei sale. [...] Viața cu amănuntul din povestirile lui Bogdan O. Popescu are [...] lentoarea și trepidanța unor cadre de film, ingenios montate, personajele, chiar și cele episodice, sunt bine individualizate.” (articolul *Săndări & Swarovski. Viață cu amănuntul*)

29 iulie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 30] Recitirea romanului *Câinii negri* a lui Ian McEwan îi oferă prilejul criticului N. Manolescu de a vorbi despre perspective și cronologii narative din romanul tradițional al secolului al XIX-lea și romanul modern, *Orb prin Gaza*, al lui Aldous Huxley, un inovator ignorat în materie de romanesc. (editorialul *Amintirea uitată a lui Aldous Huxley*) □ Este anunțată cu profundă întristare moartea lui Mircea Ivănescu, însoțită de o scurtă biografie. Șerban Foarță îi dedică comilitonului Mircea Ivănescu poemul său, M.I.: „Pe domnul care-și face pete/ pe mâini, când scrie - pe «Mopete»/ l-am cunoscut [...]”. □ Vasile Dan explorează și el tema lunii, «cartea de căpătâi» într-o viziune personală cu titlul *Fiecare avem o bibliotecă personală «de căpătâi»*. □ Este făcută publică cererea de demisie din URSS a lui D. Cristea-Enache, unul din motivele invocate de demisionar fiind solidarizarea cu Pavel Șușară, fostul titular de rubrică a artelor în *România literară*, iar al doilea motiv constând în scrisorile infamante adresate persoanei lui și primite de redacția revistei din partea unor cititori. (In atenția cititorilor noștri) □ Deplângând mucalit faptul că, după ce a scris despre atâtea cărți proaste (*Cum te poți rata ca scriitor. Câteva metode sigure*

și 250 de cărți proaste, Humanitas, 2009), n-a întrevăzut nici o schimbare valorică în peisajul literar din care să dispară cărțile slabe și să apară numai cărți de talia lui *Orbitor*, Alex Ștefănescu se mai opintește încă o dată în materia cărților de aruncat la gunoi, detaliind motivele de respingere pentru Carmen Brudeanu (roman), Marin Mihalcea (poezie), Călin Surtucaru (poezie), Marius Munteanu (poezie) (articolul *Să mai și râdem*) □ Despre poezia lui Vasile Dan, din volumul *întâmplări crepusculare și alte poeme* (Ed. Tipo Moldova, Iași, 2011, Colecția Opera omnia - poezie contemporană), ne împărtășește impresiile de lectură Luminița Corneanu în *O poetică a delicateții*. □ Gabriela Gheorghiușor își începe comentariul la volumul *Ayla* (CR, 2011) al lui Gelu Vlașin, întrebându-se *cine* sau *ce* este Ayla, care este, de fapt, conform explicațiilor poetului un simbol al feminității, o fantasmă feminină „care generează și coagulează alte fantasme” într-o poezie care propune „o poetică a cotidianului, în care imaginarul virează uneori spre un culoar suprarealist”. Raluca Dună împinge în avanscenă o altă poetă autentică venită dinspre medicină, Daniela Matei, cu volumul *Mașina de întors timpul* (Ed. Art, Buc., 2011), care reprezintă „un debut puternic și liniștit, plin de promisiuni” susținut și de criticul Mircea Martin. □ Cronica literară a lui Cosmin Ciotloș devine o cronică a ediției realizate de Antoaneta Tănăsescu al volumului *Scrisori pentru Alice (1842-1898). Opt sau nouă sfaturi înțelepte pentru compunerea scrisorilor (1890)* (Ed. MondoRo, Buc., 2011; cu traduceri de Alexandra Florescu, Marius Chivu, Mihaela Sipoș și Oana Andreea Ștefan), aceasta reprezentând „prima ediție românească a corespondenței lui Lewis Carroll”, o ediție „foarte selectivă”, căci dintr-un total descurajant de 98 721 de scrisori au fost alese numai patruzeci. □ Constantin Abăluță își poartă cititorul pe aripile poeziei cu un poem amplu intitulat *Cei ce văd Turnul Eiffel de pe terasă*. □ Cu titlul *Cuvântările lui Timotei Cipariu la Adunările Aștei*, Ion Buzași scrie un articol encomiastic (prin care se aniversează și 150 de ani de la întemeierea Aștei - 1861) despre lingvistul și istoricul Timotei Cipariu un spirit enciclopedic, de talia lui Dimitrie Cantemir (cu un secol în urmă), a lui Ion Heliade Rădulescu și B. P. Hașdeu (cu aceștia fiind contemporan), relevând o componentă mai puțin cunoscută a activității lui și anume cea literară, căci discursurile și predicile sale „îl desemnează ca pe unul din cei mai de seamă reprezentanți ai oratoriei românești”. □ Hispanistul Andrei Ionescu trimite la redacția *României literare* o serie de documente, scrisori, prin care să dovedească că „nu i se poate atribui calitatea de lucrător colaborator al Securității”; titlul este ales de el însuși, la rubrica „scriitori în arhivele CNSAS”, *Dosarele unui agent inactiv*. □ În traducerea din franceză a Mihaelei Mancaș este publicată prelegerea lui Toma Pavel la Collège de France, cu titlul *Cum să ascuți literatura*, discurs de acceptare a profesoratului la această prestigioasă instituție franceză de învățământ superior în anul 2006. Pe aceleași (două) pagini, Mihai Zamfir prezintă importanța acestui lingvist și teoretician român, a cărui primă carte a fost publicată în 1968, *Fragments despre cuvinte* (EPL), incluzând studii de stilistică despre metaforă, Al. Macedonski, Al.

Philippide etc, plecat definitiv din țară în anul următor 1969, deși în 1963 a fost unul dintre membri fondatori ai Cercului de Poetică și Stilistică din București sub îndrumarea lui Tudor Vianu; își ia doctoratul la Paris cu A.J. Greimas, în nici doi ani, apoi urmează cariera universitară în Canada și Statele Unite, la universități precum cele din Ottawa, Montréal, Santa Cruz, Princeton și Chicago; a atins notorietatea prin cele trei contribuții capitale în domeniul hermeneuticii și stilisticii contemporane *Fictional Words* (1988), *L'art de l'éloignement* (1996) și *La pensée du roman* (2003) (articolul *Eterne fragmente despre cuvinte*). □ Scrisorile adresate de Perpessicius istoricului de artă George Oprescu, „unul dintre cei mai învățați critici și esești ai fenomenului artistic românesc”, fac lumină, în viziunea lui Nicolae Scurtu, asupra biografiei spirituale a „unuia dintre cei mai importanți exegeți ai literaturii române” (articolul *Noi completări la biografia lui Perpessicius*). □ Observând din nou cum pe ecranele televizoarelor sau în paginile ziarelor este folosit impropriu verbul „a risca”, fenomen de abatere de la norma lingvistică, ilustrând „puterea clișeele lingvistice de a ne îndrepta în alte direcții decât cele urmate în mod firesc de o judecată limpede”, Rodica Zafiu scrie despre *A risca*. □ Punând în valoare ideea că „poezia trebuie să fie vorbire interioară”, Simona Vasilache scrie un eseu despre poezia lui Mircea Ivănescu, cu titlul (aproape gadamerian) *Amintire și adevăr*. □ Gh. Grigurcu comentează poezia lui Horia Gârbea din volumul *pantera sus, pe clavecin* (Tracus Arte, 2011) despre care notează: „Nu poate fi niciodată surprins în stări de derivă sentimentală, de confesiune dezarmantă, de erupție metaforică. Afișează o familiaritate cu toate cele din jur, abordându-le cu o gesticulație dezinvoltă. Aparent ar fi vorba de o producție soresciană. Dar spre deosebire de autorul *Morții ceasului*, adesea nepretențios, livrându-și butadele pe bandă rulantă, intervine aici nu doar o cenzură mai severă, ci și o viziune gravă pe care limbajul burlesc n-o poate anula.” (articolul *O viziune gravă*) □ Despre sine însuși și despre o relectură din Cioran, scrie Livius Ciocârlie la rubrica „însemnări”: „la cinsprezece, șaisprezece ani, fiindcă reușeam să scriu versuri cu rimă și măsură, ca Eminescu și Coșbuc, m-am crezut un viitor mare poet. Ca atare, am scris versuri cât timp a durat această iluzie naivă, adică până la douăzeci și mai bine de ani. După aceea, înțelegând ce-i cu poezia, am renunțat. Au început să-mi vină idei. Am construit un sistem. M-am crezut filozof. Unul cu o metafizică a lui. Cultura mea filozofică era săracă.” □ Dintr-un roman în curs de apariție la Editura Polirom, colecția «Biblioteca Polirom», seria «Proză XXI» este publicat un amplu fragment narativ, în traducerea din engleză a Danielei Rogobete, a lui Jonathan Franzen (n. 1959) cu titlul *Libertate*, acesta fiind cel de-al patrulea roman al unui scriitor reprezentând „o adevărată revelație a literaturii americane din ultimii ani”. □ Alexandru Matei continuă explorarea gândirii barthesiene în articolul *Cu ma(ju)sc(ul)ă, fără ma(ju)sc(ul)ă*, punându-și întrebarea, printr-o abordare de tip *close reading*, de ce întrebuințează (Barthes majuscule în *Mitologii* și în alte părți ale operei sale când scrie Natură, Libertate, Istorie etc.

AUGUST

3 august, miercuri

• **[„Dilema veche”, nr. 389]** Marius Chivu întreprinde un comentariu al antologiei *Ochelarii de fum* (Ed. Cartex și Asociația Scriitorilor din București, 2011, prefată de Paul Cernat), o antologie de proză contemporană din 32 de prozatori români, unii dintre aceștia fiind profesioniști ai scrisului (sau clasici în viață) precum Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Nicolae Breban, Ioan Groșan, Cristian Teodorescu, Daniel Vighi, iar alții din generații mai tinere ca Iulian Ciocan, Radu Pavel Gheo, Maria Manolescu, Lucian Dan Teodorovici și alții ocazionali precum Florin Bican, Lucian Mândruță, Dan-Silviu Boerescu, însă și amatori: Florica Bud, Ioan Cărmăzan; această selecție reprezentând scriitorii din toate regiunile țării, din mai multe generații, dar și de valori diferite, iar textele selectate nu sunt toate de proză, ci și destul de multe fragmente de roman (deja publicate în volum), pare să contrazică ideea de antologie: „Neimplicând la modul absolut un criteriu valoric al selecției, nu e o antologie; așa cum fără a selecta exclusiv povestiri/ fragmente inedite, nu e niciun volum colectiv de proză (scurtă). *Ochelarii de fum* este, de fapt, pe jumătate un catalog cu mostre de proză deja publicată din cele pe care editurile (mai ales cele străine) le oferă gratuit, în scop promoțional, pe la târgurile de carte, cealaltă jumătate fiind texte inedite, în cel mai bun caz, mediocre, în general cu o stilistică suferindă și cu numeroase exprimări stângace.” (articolul *Doriți să recitiți?*) □ Claudiu Constantinescu semnalează cititorilor cel mai recent roman al lui Philip Roth, tradus din limba engleză de Radu Pavel Gheo, *Nemesis* (Polirom, 2011, colecția «Biblioteca Polirom»), un roman care se aseamănă puțin cu *Ciuma* lui Camus, fiindcă propune, în apropierea sfârșitului celui de-al doilea război mondial, viziunea sinistă a îmbolnăvirii unei comunități întregi cu virusul poliomielitei. □ Elena Vlădăreanu scrie tableta „*Aproape zen*” despre starea de grație a femeii și cum ar vrea să mai amâne momentul, când alte femei abia așteaptă să scape. □ În *Poezia a fost la Bistrița*, Radu Vancu relatează impresiile sale despre cea de-a treia ediție a Festivalului de Poezie și Muzică de cameră de la Bistrița care a ajuns deja „o referință de primă autoritate pe piața manifestărilor de gen din România”, dar, deși au fost zile ticsite de evenimente (colocviu al editorilor de poezie din România, recitalurile poezilor din toate generațiile, dezbateri și dialoguri între scriitori), vârful zilelor culturale de la Bistrița a fost marcat de aparițiile publice ale lui Emil Brumaru „aflat într-o formă uluitoare – nu l-am văzut niciodată atât de reactiv, cu o facondă torențială și hipnotică, într-o dispoziție confesivă [...] nelimitată.”

• **[„Observator cultural”, nr. 327 (585)]** Din nou un număr tematic, dedicat lui Mircea Ivănescu mort în 2011 (n. 1931) și în locul editorialului este publicat un poem al lui Mircea Ivănescu, *vorbe, vorbe, vorbe...* („trebuie alese vorbele cu grijă,/ vorbele lasă urme – îți amintești/ mai târziu de ele – așa cum și pașii rămân în zăpadă.”). Amintiri și texte omagiale despre Mircea Ivănescu scriu fotografual

Ion Cucu (*Am mângâiat pisicile lui*), Ana Dragu («o să veniți la funeraliile mele, doamnă?»), Radu Vancu (*Era într-atât de bun pe cât era poezia lui de bună*), Dumitru Bădița (*Un om citind în mers pe stradă*) □ Continuă să scrie despre *Limba interiorității (II)* la Norman Manea Daniel Cristea-Enache care pune reflectorul pe anumite clișee de gândire cum ar fi ideea că „evreii ne-au adus nouă comunismul”(chestiune abordată în cartea de dialoguri dintre Norman Manea și Edward Kanterian, *Curierul de Est, Polirom*, Iași, 2010) și care nu uită să accentueze subliminal că limba matrice în care s-a format scriitorul rămâne limba română „în care identitatea lui plurivalentă și «confuză» se regăsește, inclusiv într-un Babel contemporan cum e New York-ul”. □ Bogdan-Alexandru Stănescu comentează poeziile lui Florin Dumitrescu din volumul *Încintece* (Ed. Vinea, 2010): „Dimovian prin excelență, Florin Dumitrescu a ținut de-a lungul carierei sale de poet, false pânze de păianjen în urma unor direcții nu chiar atât de greu de discernut, cred eu.” □ Caius Dobrescu relatează despre perioada cât a fost consilier al ministrului Andrei Pleșu și director al unui centru de formare al ministerului, cu misiunea de a înființa o academie diplomatică în *Despre cum NU am ajuns eu Academician*. □ Libusa Vajdova, aducând în fața cititorului cartea de studii literare coordonată de Ion Simuț, *Valențe europene ale literaturii române contemporane* (Oradea, 2007), în care se pune chestiunea exilului „clasic” (Monica Lovinescu, Gabriela Melinescu, Bujor Nedelcovici, Petru Popescu, Andrei Codrescu, Herta Müller) și a faptului că scriitorii ce nu scriu în limba română nu sunt considerați ca fiind parte a exilului românesc, se arată indignată că numai beletristica este băgată în seamă în aceste studii, fiind subestimat „rolul unor grupuri, fenomene și instituții considerate marginale de istoria literaturii – artiștii plastici, revistele sau cenaclurile menționate, criticii, istoricii, teoreticienii literari, cronicarii, chiar și lingviștii, sociologii etc. Abia, abia dacă se găsește un loc pe la sfârșitul cărții sau al articolului pentru ei, sub denumirea ușor peiorativă de «universitarii».” (articolul *O față neglijată a exilului românesc: «universitarii»*). □ Despre lingvistul și savantul Eugen Coșeriu discută Gunter Narr cu Eugenia Bojoga în «*Am înființat editura din dorința de a-i publica studiile lui Eugen Coșeriu*»; din acest dialog extragem un scurt fragment semnificativ pentru biografia savantului: „ - *Ce cursuri predă prof. Coșeriu pe vremea dvs.? – Coșeriu ținea cursuri de lingvistică generală și de lingvistică romanică în primul rând, în sensul că avea ceea ce în germană se numește *venia legendi* atât pentru lingvistica generală, cât și pentru lingvistica romanică, adică dreptul de a ține cursuri magistrale în două domenii, drept care se obține prin abilitare. Profesorul lua, de obicei, o temă de lingvistică generală sau de lingvistică romanică pe care o propunea spre dezbatere. El îmbina teoria cu cercetarea empirică, descrierea concretă a faptelor de limbă cu o viziune conceptuală temeinică. Cât privește lingvistica generală, pe atunci făcea o introducere în structuralism, apoi în lingvistica generativ-tranformațională. Mai predă și cursul de filosofie a limbajului în germană. În general, cursurile magistrale erau predate în germană (deoarece veneau studenți de la slavistică,*

germanistică și de la alte specializări. Cât privește seminariile/ cursurile speciale, acestea abordau teme punctuale din întreaga România (spațiul în care se vorbesc limbile romanice) și erau ținute, de fiecare dată, așa cum spuneam, în limba respectivă. E. Coșeriu era unicul profesor din Germania care făcea lingvistică romanică în sensul larg al cuvântului, adică nu se focaliza doar asupra limbii franceze și a unei alte limbi romanice, ci cuprindea toate limbile romanice – de la spaniolă la română – incluzându-le și pe cele dispărute, cum ar fi dalmata. Imi amintesc că în acei ani a trebuit să studiem din scoară în scoară singura carte despre dalmată a lui Mateo Bartoli (*Das Dalmatische*, publicată pentru prima dată în 1906). Firește, Coșeriu nu ne cerea să învățăm dalmata pentru a o vorbi. Tot astfel, nu eram obligați să învățăm catalana sau megleno-româna ca să putem conversa în aceste idiomuri. Scopul lui Coșeriu era să ne ofere o imagine generală asupra acestor limbi: diferențele, dar și similitudinile existente între România Occidentală și România Orientală. Or, acesta era un lucru foarte important pentru noi, ne lărgea nespuse de mult orizontul! De aceea și la aceste cursuri speciale veneau, în rând cu studenții, mulți profesori universitari, nu doar din Tübingen, ci și de la Universitățile din Stuttgart și Constanza. Bunăoară, Reinhold Kontzi, care tocmai susținuse teza de abilitare și era deja profesor titular, participa împreună cu noi la aceste seminarii extrem de captivante. Cursurile lui Coșeriu erau atât de interesante și de o noutate absolută, încât, nu întâmplător, foarte repede s-a răspândit vestea în toată Germania că la Universitatea din Tübingen a sosit un profesor străin, de origine română, care e un mare lingvist și un mare romanist.” □ Luminița Marcu prezintă câte puncte de reper din Madrid legate de viața pictorului Goya în *Madridul lui Goya. Câteva sugestii pentru o călătorie pe urmele pictorului*.

4 august, joi

• [„Cultura”, nr. 30 (335)] Sub pretextul temei „cartea de căpătâi”, abordată într-una dintre rubricile *României literare* și acroșând declarația lui N. Manolescu, că el nu citește ce se scrie despre cărțile lui, C. Stănescu transformă turul de orizont al revistelor într-un comentariu al unui „suedez” născut în România, mai exact un comentariu asupra romanului *Cartea muierilor* (Albatros, 1998), autorul fiind un român plecat în Suedia în 1976, Paul Diaconescu, și despre care cititorul tânăr nu poate găsi informații în dicționarele și istoriile literare din ultimii 13 ani; din romanul *Cartea muierilor*, C. Stănescu redă și o istorisire cu tâlc, legată de comportamentul șoarecilor în preajma pisicilor: șoarecii închiși în cușcă într-o cameră cu pisici, dezvoltă toți...pietre la ficat, istorisirea aceasta fiind, în realitate, o alegorie pentru frica din societatea concentraționară. (articolul *O generație cu pietre la ficat*) □ Andrei Ionescu se arată hotărât să procedeze la acoperirea „zonelor albe” ale limbii române printr-o discuție asupra verbului „a peria” ale cărui sensuri și etimologie sunt argumentate din belșug cu texte latinești (articolul *De unde vine «peria»?*) □ George Neagoe vizează în comentariul său

lirismul din *Instituția moartă a poștei* (Casa de pariuri literare, 2011; prefață de Cosmin Ciotloș) de Ionuț Chiva, un autor debutat după 2000, o generație care „bravează că se ocupă de antiliteratură” și pentru care departajarea genurilor literare nu mai are sens, toate se încalcă și se pierd unele într-altele; în ceea ce-l privește pe Ionuț Chiva, George Neagoe se declară *grosso modo* de acord cu afirmațiile lui Cosmin Ciotloș despre acest poet făcute în prefața la volumul analizat («Fracturist nu e. (Deși a fost). Minimalist nu e. (Deși minimaliștii îl curtează). Neoexpresionist, nici atât (Deși ar fi o glumă bună)»), dar adaugă observații personale precum o trăsătură ignorată de criticul comiliton menționat: „individualismul ajunge indiciul biografismului minimalist, trăsătură esențială, ignorată de Cosmin Ciotloș” și o concluzie a cronicii: „Epigonică în diverse momente, dar nu lipsită de pasaje meritorii, *Instituția moartă a poștei* îi obligă pe critici să admită că prozatorii se pot converti convingător în poeți.” (articolul *Poștaș fără simbrie*) □ Luând ca punct de referință monumentală biografie a lui Gerald Martin (pentru care biograful s-a documentat și a studiat timp de 17 ani) referitoare cel mai reputat scriitor al secolului XX din spațiul latino-american (de origine columbiană), Gabriel García Márquez, Constantin Cioroiu expune motivele impactului colosal și a popularității stârnite de autorul romanului *Cien años de soledad* asupra conștiințelor cititorilor: „Popularitatea lui Márquez, datorată în primul rând marilor sale romane și nuvele, ale căror titluri [...] au intrat în fondul principal de cuvinte și sintagme ale mass-media din întreaga lume, a făcut ca de la un moment dat tot ce a publicat, publică și rostește el să fie așteptat și citit cu un interes enorm, inclusiv, dacă nu cumva mai ales, cel puțin în ultimele 2-3 decenii, eseurile și literatura sa confesivă.” (articolul *Exponentul unui continent*) □ Este prezentată o detaliată dare de seamă, semnată *Reporter*, asupra Conferinței anuale a Asociației de Literatură Generală și Comparată (ALGCR), desfășurată la Universitatea *Transilvania* din Brașov, pe tema „Dilemele identității. Forme de legitimare a literaturii în discursul european al secolului XX”, semnatarul apreciind că „prezentările au fost mai toate substanțiale, în parte chiar spectaculoase. La fel de substanțiale au fost și discuțiile care punctau fiecare modul [...] al colocviului.” (articolul *ALGCR 2011, ediție de Brașov*) □ De la Gabriel García Márquez, atenția ne este îndreptată de Rodica Grigore spre o altă scriitoare din spațiul cultural columbian, Laura Restrepo, din a cărei operă este analizată cartea *Dulce companie* (Humanitas Fiction, 2009, traducere de Cornelia Rădulescu; prima ediție în 1997): „Autoarea demonstrează o extraordinară capacitate de a conduce, de fiecare dată, mai multe fire narrative, de a include chiar și în textele cele mai legate de actualitatea columbiană pasaje lirice de cea mai bună calitate, dar și știința de a îmbina, deopotrivă convingător și grațios dialogurile ironice à la José Saramago cu o narațiune după caz, alertă, molcomă sau dramatică.” (articolul *Poveste despre îngeri și literatură*) □ Partea a doua din ancheta revistei, inițiată de Alex Goldiș, cu titlul *Lectura în vacanță* (II) și avându-și miza în cele două întrebări puse *Cum și ce citiți de obicei în vacanțe? Ce-ați recomanda*

cititorilor revistei *Cultura pentru această vară*? Primește răspunsuri date de: Alexandru Matei (*Vacanță cu Rabouin și job cu Bruckner*), Irina Petraș (*Lectura, închiderea deschisă*), Ion Pop (*Cărți ieșite din «ritmul vremii»*), Simona Popescu (*Cuibar de imagini, de cuvinte...*), Andreea Răsuceanu (*Vreme de recitat clasicii*), Andra Rotaru (*Un barometru personal*), Stelian Țurlea (*Șase cărți pe săptămână*), Mihaela Ursa (*Ghid de întrebuintare*). □ Sub titlul *Salvador Dalí, Împăratul Traian și România (I)*, este reprodus un serial, semnat de criticul și istoricul de artă Radu Varia, serial care reprezintă o selecție din discursul „de o excepțională anvergură” susținut în Aula «Ion Heliade Rădulescu» a Bibliotecii Academiei Române, din care aflăm o mărturie emoționantă a relației de prietenie dintre acesta și Salvador Dalí.

5 august, vineri

• [„România literară”, nr. 31] Editorialul lui Nicolae Manolescu prezintă relația dintre puterea presei, mai exact al lui Rupert Murdoch, mogulul mass-mediei din spațiul anglofon, și șantajabilii oameni politici, invadați și spionați de jurnaliști în viața lor intimă (articolul *Pornografie și politică*) □ Într-un text memorialistic, Gabriel Chifu detaliază valențele călătoriei, în esență un act de cunoaștere, pentru el însuși (articolul *De vacanță - călătoriile mele*). □ Cristiana Gavrilă asociază cartea Danielei Magiaru, *Matei Vișniec. Mirajul cuvintelor calde* (Ed. Institutului Cultural Român, 2010) cu un „mic îndrumar, necesar într-o călătorie atât de sensibilă, cum este cea propusă de dramaturg” (articolul *Mirajul Matei Vișniec*). □ Rămas tot la Tony Judt, Mircea Mihăieș descrie cu empatie și îndurerat chinurile prin care trece bolnavul, care suferă de o boală neurodegenerativă, un labirint coșmaresc reprezentat cu acuitate (articolul *Memorii de dincolo de mormânt - II*). □ Despre scriitoarea emigrată în America, Carmen Firan, scrie Gabriela Gheorghisor un expozeu critic la ultimul volum de proză *Detectorul de emoții și alte povestiri* (Ed. Curtea Veche, 2011; cu o introducere de Norman Manea), analiza aprofundată ducând la următoarele concluzii: „Carmen Firan scrie o proză comportamentistă, «filmică», de observație realistă, cu tonuri confesive, adesea cu accente satirice, de cactus țepos, sau cu un touch poetic, de petală catifelată.” (articolul *The American Dream și alte zboruri*). □ Stabilind că, pentru poezia anterioară a poetului clujean Ștefan Manasia, există trei surse, și anume anarhismul de extracție „grunge”, suprarrealismul și dimensiunea mistică a răului, „o teodicee blazată”, Radu Vancu analizează mai atent al treilea volum publicat, *Motocicleta de lemn* (Ed. Charmides, Bistrița, 2011), unde se întâlnește „un discurs hipnotic”, dublat de o „tehnicitate intensivă”. □ Iulia Iarca discută despre reeditările din opera lui Marin Sorescu (n.1936-m.1996), cu atenție sporită pe „romanul într-o doară”, *Viziunea viziunii* (Ed. Art, Buc., 2011): „Întreaga construcție este un joc al convențiilor de tot felul. [...] cartea devine un dialog în particular cu cititorii nu numai neapărat maturi, dar - obligatoriu - instruiți, specializați. Așadar, segmentul copiilor iese cu totul din discuție.” □ Trecând

printr-o paranteză de istorie literară referitoare la viața poetei Elena Ștefoi („Membră a Cenacului de Luni [...] debutează chiar în anul în care acesta e desființat de autorități (1983), cu volumul *Linia de plutire*.”) și prin câteva păreri critice de referință (E. Simion, N. Manolescu), Cosmin Ciotloș abordează poezia din *Raport de etapă* (CR, 2011) din care marchează etapele creației poetice, prima fiind o „reprimare a oricărei forme de sentimentalism” (parafrază după Nicolae Manolescu): „Rece. Calculată. Caustică. Impenetrabilă.”, însă cea de-a doua fiind „apariția unei viziuni a sentimentelor” (articolul *O viziune a sentimentelor*).

□ Marius Ianuș ocupă spațiul poeziei cu câteva poeme: *Humorul, cel mai trist pârau, Patria mea, Zveruța mea, Moscova, Răspunde-mi, Nikolaj Velimirovi?!, Imi amintesc, Nimic fără Tine, Pe o bancă, la marginea vieții mele*. □ Un portret evocator dedicat lui Nicole Bortez, o femeie curajoasă și morală din vremea comunismului feroce, face Dan Hăulică în articolul *O exemplară intransigență*.

□ Reeditarea volumului de debut al lui Eugen Suciu, *Bucuria anonimatului* (Ed. Semne, Buc., 2011; viziune grafică de Mircea Dumitrescu) face parte, consideră cronicarul edițiilor, Răzvan Voncu, dintr-o „serie mai lungă de recuperări ale principalelor repere optzeciste”, căci „multe dintre convingerile privitoare la ea sunt rezultatul unei conjuncturi care, chiar dacă atunci s-a dovedit pozitivă, astăzi ne împiedică să înțelegem, să recunoaștem și, în final, să consacram”; iar poetul optzecist Eugen Suciu „se desparte discret, dar net, de o poetică aceea a generică, a generației 60 - și ne propune un alt mod de a scrie poezie. El abandonează vizionarismul metaforizant și poezia ca mod de cunoaștere, ca și lirismul jubilent care constituia marca poeziei șazeciste, în favoare unei poezii mai «simple» [...], a unui lirism «vătuit» [...] și a poemului care nu mai este o înșiruire de metafore, ci devine o metaforă vagă el însuși.” (articolul *Generația 80 la vârsta reeditărilor*)

□ Horia Gârbea își continuă munca de critic de întâmpinare în *Animal uniform în tăcere nemișcată*. □ Rodica Zafiu își exprimă uimirea față de revenirea în uz, cu sensuri figurate, ironice și peiorative, a cuvintelor desuete, arhaice, precum *Beizadea*. □ Recomandate de Luminița Marcu, sunt publicate poemele unui tânăr poet Adrian Zalmora. □ Interviuul cu Pascal Bruckner sosit în România, la hotelul Athénée Palace Hilton din București, interviu realizat și tradus de Marieva Cătălina Ionescu, este axat pe denunțarea „paradoxurilor amoroase”, provocatoare de controverse; titlul interviului este *Pascal Bruckner despre paradoxurile iubirii*. În consecință, semnat M.I., este publicat un eseu *Despre dragoste în secolul XX*, un comentariu pertinent la cartea *Paradoxul iubirii* (Ed. Trei, 2011) de Pascal Bruckner, tradusă din limba franceză de Irina Mavrodin. □ Sônia Coutinho, una dintre emblematicele și misterioasele figuri ale literaturii braziliene actuale, este prezentă cu două povestiri în prezentarea și traducerea lui Dinu Flămând, cele două povestiri având titlul *Eu și ciotul lui Joseph Beuys* și *După douăzeci de ani*.

10 august, miercuri

• [„Dilema veche”, nr. 390] Sub argumentarea lui Mircea Vasilescu, intitulată *Pe ce dăm banii?*, se deschide dosarul *Dilemei vechi* pe tema *Presa online. Acces gratuit sau plătit?* □ O poezie „aproape insuportabilă, pe alocuri datorită încărcăturii emoționale” este *Amintiri pentru tatăl meu* (Ed. Vinea, 2010) de Radu Vancu, consideră Marius Chivu în articolul *Umbra tatălui*; mai rămâne de adăugat că, de-a lungul anilor, Radu Vancu a mai publicat poeme de doliu pentru tatăl dispărut, *Biografia litteraria* (2006) și *Monstrul fericit* (2009), căci pentru poet „«Moartea celor dragi nu se învechește niciodată. Mortul putrezește, moartea lui nu prinde nici măcar mucegai. Ea e pururi cu tine, în line, lucrează neîncetat, ca rugăciunea celui bun și zbaterea celui rău [...]»”, iar această recentă carte este „de poezie adevărată”. □ Claudiu Constantinescu dezvăluie părerea lui Henry Miller despre sex, „că orice maestru al artei erotice aduce mai degrabă cu un om religios decât cu un gladiator”, în recentul roman tradus din limba engleză de Alexandru Vlad, *Lumea sexului* (Polirom, 2011, colecția «Biblioteca Polirom»).

• [„Observator cultural”, nr. 328 (586)] Este trâmbițat pe prima pagină primul festival-spectacol din România derulat în *Sighișoara Medievală 2011*. □ Miezul editorialului lui Carmen Mușat, din *Patriotism de mucava și valori autentice* este reprezentată de ideea: „În România sunt muzee și monumente istorice cu o extraordinară încărcătură culturală, dar lipsesc cu desăvârșire știința și pasiunea, și interesul, și inteligența de a valorifica astfel de daruri ale istoriei noastre.” □ Un interviu pasionant realizează Adina Dinițoiu cu Pascal Bruckner, având titlu-citat din gândirea scriitorului francez «*In eseuri sunt un moralist, în romane mai degrabă un libertin*», interviu prilejuit de publicarea cărții *Paradoxul iubirii* (Ed. Trei, 2011, în traducerea Irinei Mavrodin): „– *Așadar, se poate spune că cuplul monogam și căsătoria din dragoste au eșuat în societatea occidentală?* – Nu, nu e vorba despre un eșec, ci despre o criză, tocmai pentru că exigențele occidentalilor sunt mai ridicate decât cele ale altor culturi. Să spunem că emanciparea are un preț, e cel pe care îl plătim în existența cotidiană și, mai precis, în viața noastră amoroasă. Dar nu e un eșec, ci o consecință a emancipării femeilor, dar și a sentimentelor amoroase.[...] – [...] *Care este poziția pe care o adoptați dvs., în calitate de eseist care tratează despre iubire?* – În eseuri, sunt un moralist care încearcă să înțeleagă natura sentimentului amoros. În romane, sunt mai degrabă un libertin, sau chiar un pervers. E o dualitate, e ca și cum aș avea două personalități, două creiere: un moralist în eseuri, pervers în romane. [...] – *Un roman celebru în Franța, «Particulele elementare/ Les particules élémentaires» al lui Michel Houellebecq face practic, aceeași critică a boemilor anilor 60-70 deveniți burghezi, vorbește despre eșecul acelei generații. Considerați că aveți puncte în comun cu acest scriitor, mai tânăr, de altfel, decât dvs.?* – Da, apreciez foarte mult de face Michel Houellebecq, e un scriitor foarte talentat, însă, spre deosebire de mine, el este complet disperat. Dar, e adevărat, concepție despre iubire din *Particulele elementare* – care merge în răspărul întregii ideologii

moderne – seamănă foarte mult cu ceea ce am făcut eu și Alain Finkielkraut în *Noua dezordine amoroasă*.” □ Deschizând studiul cu o întrebare provocatoare și fals-uimită : „De ce este atât de greu de înțeles și/ sau acceptat că Mircea Ivănescu este cel mai mare poet român al epocii postbelice?”, Caius Dobrescu abordează în eseu *Marele poet al erei postbelice* esența esteticii ivănesciene, conducându-și traseul demonstrativ între acceptarea teoriei propuse de Ioana Em. Petrescu despre „poetii a căror operă o resimțim ca pe o mutație decisivă în istoria literaturii [...] sunt aceia care reușesc să absoarbă în imaginarul lor un nou model despre lume” și speculațiile legate de paradigmele cognitive cu fenomenologia ale lui Virgil Podoabă. □ Este marcat un eveniment din istoria recentă, și anume Școala de Vară de la Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighet (școală susținută de Fundația Adenauer și de Ministerul Educației și având ca eșalon-țintă adolescenți între 15 și 18 ani), ajunsă la cea de-a XIV-a ediție, în mica dare de seamă semnată de Ana Blandiana: *Istoria ca legătură între trecut și viitor*. □ Un alt interviu captivant realizează Marius Ghilezan cu scriitoarea Doina Uricariu, în *O carte despre un «viol istoric»*, pornind de la publicarea cărții memorialistice și recuperatoare *Scara leilor* (Polirom, 2011), „o temeinică și argumentată lucrare, în peste opt sute de pagini, despre rezistența regelui Mihai și a poporului român față de regimul sovietic de ocupație” în care „scriitoarea folosește documentele pentru a dezamorsa și anihila câmpul de mine al minciunilor și propagandei.” □ Șerban Axinte comentează poeziile lui Radu Vancu din volumul *Sebastian în vis* (Tracus Arte, București, 2011) într-un amplu articol „brăzdat” de subtitluri semnificative: *Poezie și individuație, Ereditatea ca principiu al realizării în sine, Călătorul și umbra lui, Lecția despre sufletele, O carte de «deblocare»* (articolul *Reîntoarcere în minunata lume nouă*) □ În cadrul rubricii de istorie literară, dăm peste un lung studiu al lui Michael Finkenthal despre trădarea intelectualilor și avangardiștii din cel de-al doilea val de după război, din anul 1947, în care autorul se întreabă sugestiv „cât de onești erau în critica lor foștii avangardiști (sau moderniști) care s-au pus în slujba noii ideologii?” (articolul *Ce s-a întâmplat cu avangardiștii celui «de-al doilea val» în anul de grație 1947?*). □ Recenziile Cristinei Manole din cadrul rubricii „lecturi în vremuri de austeritate”, cuprind câțiva scriitori români: Stelian Tănase, *Moartea unui dansator de tango* (Ed. Trei, 2011), roman; Virgil Rațiu, *Cărțile cu Alphonse* (Ed. Paralela 45, 2011), cu o amplă prefață de Ion Bogdan Lefter; Constantin Teleagă, cu romanul unui debut tardiv *Moartea lui Avram* (Ed. Neverland, 2011), dar care anunță „un prozator autentic”. □ Mircea Iliescu își exprimă nemulțumirile legate de relația lui cu Dorin Tudoran, acuzat că i-ar fi furat ideea titlului legată de cotidianul *Meridian*, într-o *Scrisoare deschisă adresată istoriei literaturii române (nici mai mult, nici mai puțin)*, cu titlul *Dorin Tudoran și diferite «Meridiane»*.

● **Lipsește din colecția „Cultura” numerele 31 (336)/ 11 august, 32 (337)/ 18 august, 33 (338)/ 25 august.**

12 august, vineri

• **[„România literară”, nr. 32/ 12 august]** În locul editorialului obișnuit al lui Nicolae Manolescu, aflăm întristați despre moartea Rosei del Conte (n. 10.04.1907 - m. 4.08.2011) într-o prezentare făcută vieții și operei românistei italiene de către Al. Niculescu; Rosa del Conte a murit la venerabila vârstă de 104 ani; din biografia ei spicuim câteva date: „Specialistă în limbile clasice, a fost trimisă lector de limba italiană, la catedra lui Al. Marcu, în 1942, în plină epocă de colaborare culturală italo-română. [...] A rămas la București, fiind activă și în fostul Institut de Italiană (al cărui director era profesorul Bruno Manzone) până în 1945, când s-a transferat la Universitatea din Cluj. Acolo a putut predă limba italiană până în anul 1948, când, împreună cu alți intelectuali, diplomați și înalți prelați italieni a fost expulzată de regimul comunist instaurat în România. [...] *Eminescu o dell'Assoluto* (1962) este o capodoperă, dovedind orizontul studiilor filosofice și literare ale autoarei (traducerea românească a fost opera lui Marian Papahagi, în 1990). Rosa del Conte s-a dedicat cu deosebire poeziei lui Lucian Blaga, care îi încredințase, personal, la plecarea ei din România, dreptul de a-i fi în Occident unicul editor și traducător. În anul 1956, împreună cu Basil Munteanu și Mircea Eliade, la sugestia acestuia din urmă, Rosa del Conte propunea pentru Premiul Nobel pe Lucian Blaga.” (articolul *Profesoara Rosa del Conte*, in memoriam) □ Dedicat domnului Mihai Șora, poemul săptămânii este scris de Lucian Vasiliu, *Text vărativ*. □ Adrian Popescu, poetul echinoxist, povestește despre călătoriile sale prin Italia, Sicilia, Perugia, cu escale prin Hexagon și Vienna Süd-Bahnhof (articolul *Însemnare despre locuri predilecte*). □ Cu umorul lui de bună calitate, Alex Ștefănescu își încântă cititorii cultivați cu scurte definiții ale scriitorilor contemporani lui (și nu numai); dintre acestea alegem câteva: „**Ștefan Agopian**. Autorul se angajează în scrierea unei proze rafinate, fără să aibă (sau fără să-și poată valorifica în actul scrisului) cultura necesară. El se află în situația celor care, în loc să se spele, se dau cu parfum. [...] **Tudor Arghezi**. Poemele de dragoste scrise la bătrânețe sunt dominate de o resemnare melancolică. În aceste poeme, dragostea se amestecă până la indistinție cu o adiere de moarte, ca mirosul de flori cu cel de fum de lumânare într-un cimitir. [...] **Emil Brumaru**. Poetul care se prezintă, răsfățându-se, drept «cerșetorul de cafea», este de fapt un cerșetor de afecțiune. Poezia sa face parte dintr-un vast arsenal de mijloace de seducție, care mai cuprinde miile (nu zecile, nu sutele, ci miile!) de scrisori fanteziste trimise prietenilor și femeilor iubite, rubricile, cu titluri dintre cele mai excentrice, din diverse reviste, ca și gesticulația rafinat-teribilistă din viața de fiecare zi. Idealul poetului este, probabil, să fie iubit de toată lumea, iar el să primească ursuz-bosumflat-burzuluit dovezile de dragoste.” □ În cadrul reactualizării interesului pentru relațiile româno-italiene, Irina Petraș comentează cartea lui Lilian Zamfiroiu, *Relațiile diplomatice româno-italiene 1918-1940* (Ed. Tritonic, Buc., 2011): „Venit dinspre Litere, cu o extrem de implicată și consistentă activitate diplomatică, alege să «citească» o epocă tulbură și convulsionată: interbelicul.”

(articolul *Lilian Zamfiroiu sau despre diplomație, cu stil*) □ Considerând că figura Sfântului Francisc de Assisi, „una dintre cele mai importante ale creștinismului occidental și, poate, una dintre cele mai poetice personalități ale Evului Mediu”, este insuficient cunoscută la noi, Raluca Dună apreciază laudativ efortul Florinei Nicolae de a traduce și scrie un eseu introductiv la o antologie din opera Sfântului Francisc (*Francisc din Assisi: medieval și actual. Florilegiul*, Ed. Tracus Arte, Buc., 2011): „Eseul este o biografie în miniatură, o prezentare critică și un comentariu al surselor, un comentariu al operei și al învățăturii lui Francisc, doctrinar și stilistic, echilibrat și totodată sensibil, care, printre rânduri, reușește să ne împărtășească ceva din suflul original.” □ Gabriel Coșoveanu prezintă cuprinsul cărții lui Cornel Ungureanu, *Petre Stoica și regăsirea Europei Centrale* (Ed. Palimpsest, Buc., 2010), „un puzzle, unde amintirile se leagă de exegeze, iar evocările se împacă armonios cu explorările în geografia literară”, cartea fiind „un dublu portret, unul al Banatului, pitoresc și formativ [...] și un altul, generic, al scriitorului dedicat.” □ Ionuț Chiva care parcurge drumul invers de la proză la poezie, „anumite ticuri narative rămânându-i intacte chiar în cele mai lirice dintre momente” este prezent în cronica literară a lui Cosmin Ciotloș, care-și centrează expozeul pe volumul *Instituția moartă a poștei* (Ed. Casa de Pariuri Literare, Buc., 2011, cu o notă finală de Costi Rogozanu, iar prefața de Cosmin Ciotloș), raportându-se la începutul analizei la opinia critică a clujeanului Alex Goldiș cu care a rezonat în mare parte, iar volumul în discuție marcând „o criză a limbajului” ceea ce se pare nu a fost remarcat de criticul clujean. (articolul *Postfață*) □ Paul Aretzu publică *Muntele viu* la pagina de poezie. □ La rubrica „cronica ideilor”, Sorin Lavric explorează imboldurile de scriere ale Doinei Uricariu din cele două volume *Maxilarul inferior* (Polirom, 2010), cel mai important fiind „o cercetare a monarhiilor europene” strânse în mai multe „fire istorice”: genealogia familiilor regale din Europa, istoria României în secolul XX și biografia autoarei (articolul *Epoca moșmoanelor*). □ Proză de Radu Aldulescu, o rescriere și suplimentare a romanului *Îngerul încălecat* (prima ediție în 1994, Ed. Phoenix) cu aproximativ 80 de pagini (conform declarațiilor fățișe ale romancierului), titlul fragmentului fiind *Cât îl iubeam de m-aș fi dus de nebună!* □ Cristian Robu-Corcan scrie un eseu despre ce a fost și ce mai este comunismul, în care citează pe Vladimir Tismăneanu și Giovanni Papini (articolul *Redarea demnității de a gândi*) □ Nicolae Scurtu adaugă câteva *Note despre cărturarul Basil Munteanu*, folosind ca „instrument excepțional, care ne facilitează cunoașterea biografiei, bibliografiei și a lumii universitare și culturale în care a trăit și a creat Basil Munteanu” epistolele trimise prozatorului Mihai Niculescu (1909-1994). □ Rodica Zafiu critică folosirea sintactică greșită, pentru limba română, a sintagmei «*Național Arena*», o calchiere mecanică a structurii din engleză, nejustificată în română, fiindcă prezintă „un factor agravant: lipsa acordului între adjectiv și substantivul centru, feminin.” □ Livius Ciocârlie își continuă însemnările memorialistice, la rubrica devenită permanentă și cu titlul omonim: „însemnări”.

17 august, miercuri

• [„**Dilema veche**”, nr. 391] Solomon Marcus scrie eseu *Cine este pe bancnota de 10 lei?*, constatând că nimeni nu se mai întreabă (nu are curiozitatea de a ști) care este personalitatea de pe biletele de bancă și acest lucru ducându-l la concluzia că sistemul de învățământ este deficitar, fiindcă „Tinerii primesc în școală anumite cunoștințe, rețin anumite date, exersează folosirea unor unelte, a unor procedee, dar nu capătă esențialul: *nevoia* de a înțelege, *curiozitatea* de a afla, *plăcerea* de a asimila ideii, *bucuria* de a face ceva cu propriile lor puteri intelectuale și *ambitiția* de a se realiza ca personalități. [...] Drept urmare, foarte mulți tineri intră în viață și în profesie fără *nevoia de cultură*.” □ Un citat consistent din *Zen. Jurnal 2004-2010* (Humanitas, 2011) a lui Mircea Cărtărescu dă tonul cronicii literare a lui Marius Chivu din *Partea întunecată a orbitorului*, luând în seamă faptul că în timpul scrierii jurnalului, M. Cărtărescu se luptă să scrie ultimul volum al *Orbitorului*, o trilogie întinsă pe 14 ani și singura încheiată din literatura română, și încearcă disperat să găsească intrarea în sfera creației, simțindu-se secătuit, blocat și disperat; într-un anume fel jurnalul (deși, dintr-n număr de 600 de pagini, doar 58 se referă la acest lucru) este o oglindă a unui *work in progress* asupra ultimei părți *Aripa dreaptă*, iar, pe de altă parte, jurnalul cărtărescian este „un portret al artistului la vârsta mijlocie. E pentru prima dată când o scriere a optzecistului ăla tânăr, cu plete, îmbrăcat în blugi vorbește despre oboeală, bătrânețe, epuizare. Trecerea timpului este aici o temă extraordinară prin contrastele create și nostalgia capătă nuanțe mai închise.” □ Alexandru Matei consemnează un interviu cu scriitorul Pascal Bruckner, cu titlul «*Atât demistificarea cât și idealizarea ratează fenomenul iubirii*».

• [„**Observator cultural**”, nr. 329 (587)] Este semnalată *Ediția americană pentru Dimineața pierdută*, romanul Gabrielei Adameșteanu fiind publicat de editura americană Northwestern University Press, cu titlul *Wasted morning*, în traducerea lui Patrick Camiller; dar cartea a mai fost tradusă și publicată în Franța (Gallimard, 2005, trad. Alain Paruit), Spania (Random House Mondadori, 2009, trad. Susana Vásquez Alvear), Ungaria (Europa, 2010, trad. Koszta Gabriella), Bulgaria (Balkani, 2007, trad. Rumiana Stanceva și Vasilka Aleksova), Estonia (Eesti Ramat, 1992, trad. Natalia Alver și Riina Jesmin), urmând să apară și în Turcia, Polonia, Portugalia și Italia. □ Ovidiu Pecican își dedică articolul lui *Culianu, istoric al românilor*, relevând câteva din ideile esențiale din gândirea lui Culianu, care și-a gândit evoluția în carieră „după tipicul omului renașcentist”; așadar, Culianu considera că „cel mai mare handicap în istoria românească a fost, într-adevăr, izolarea de Europa Centrală și Apuseană, din pricina apartenenței la sfera de influență culturală bizantino-slavă” (cum scrie în monografia Mircea Eliade, Ed. Nemira, 1995). □ Bianca Burță-Cernat se ocupă de cartea Adinei Rosetti, aflată la a doua ediție, *Deadline* (Ed. Curtea Veche, București, 2011), într-o analiză amănunțită care ajunge la următoarele concluzii: „La capătul celor aproape trei sute de pagini ale sale, *Deadline* lasă impresia de neterminat, de

insuficient; satisfacțiile de lectură pe care le procură sunt modeste. [...] De fapt, tocmai «forța scriiturii» îi lipsește romanului în cauză: acel necesar ingredient care face ca o carte să fie mai mult decât corect/ bine scrisă. *Deadline* nu are nimic cu adevărat memorabil, nimic care să îndemne la relectură.” □ Pe pagina opusă, Cezar Gheorghe își centrează atenția asupra noii cărți de poezie a lui Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit cu 10 desene de Dumitru Gorzo* (C.R., 2011), orice nouă apariție a poetului maramureșan fiind considerată „un eveniment”, iar cartea de față „ca și în celelalte volume, [...] poezia intră în existență fără a fi cunoscut o preexistență. Poezia lui Ioan Es. Pop începe odată cu autorul ei. Din acest motiv el este unul dintre cei mai influenți poeți debutați după 1990.” □ După succesul publicării scrisorilor cu Vasile Ernu, Bogdan-Alexandru Stănescu își continuă încercările în domeniul epistolar, de data aceasta intrând în teritoriul ficțional, căci destinatarul textelor este poetul rus de origine evreiască, Osip Mandelștam (n. 1891, la Varșovia), mort în Gulag (1938), în textul *Scrisori către Osip Mandelștam (I)* □ Daniel Cristea-Enache publică un fragment amplu cu titlul *Fish* din volumul *Cinematograful gol* (în pregătire la Ed. Polirom și cu o prefață de Radu Cosașu) □ Emil Ionescu, profesor de lingvistică generală la Universitatea din București, Facultatea de Litere semnează un amplu articol despre *Lingvistica dialectică*, despre care afirmă că „nu și-a recunoscut (și, probabil, va refuza să-și recunoască) apartenența la marea familie spirituală a dialecticii leninist-lukácsiene.” □ Articolul *Rosa Del Conte (10 aprilie 1907 – 3 august 2011)*, semnat de Adrian Niculescu, reprezintă un omagiu adus cercetătoarei și filoloagei care a scris *Eminescu o dell'Assoluto*, care s-a stins la Roma, având spectaculoasa vârstă de 104 ani împliniți.

19 august, vineri

• [„**România literară**”, nr. 33] Luând ca punct de reper îngrozitorul masacru petrecut în Norvegia, unde o sută de tineri au fost uciși de un dement, Nicolae Manolescu rafinează semnificațiile gesturilor și ideologiilor extremiste, a confruntărilor religioase (islamism-creștinism), în editorialul *Ura ca ideologie*. □ Sunt publicate pe prima pagină versuri de Denisa Mirena Pișcu. □ Continuă pe tema „călătoriile mele de vacanță” Doina Uricariu, în articolul *Zidul care a călătorit în toată lumea*, în care relatează cum a aflat ea despre „călătoria Zidului Berlinului deșichetat prin lume”. □ Partea treia din *Memorii de dincolo de mormânt* (III) fixează realizările lui Tony Judt în decursul unui an înainte de a muri, în viziunea eseistică a lui Mircea Mihăieș. □ Gabriel Coșoveanu ia în colimator monografia Gabrielei Gheorghisor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (Ed. MLR, 2011), care propune ca obiect de studiu un reprezentant al Școlii de la Târgoviște, iar cartea de față este o analiză „la firul ierbii» a poieticii și a poieticii unui scriitor versatil, dar manierist, fantezist, perseverent în a descoperi peste tot, *meraviglia*”, căci „tânăra cercetătoare sesizează peste tot paradoxul creativității unui autor expert în «posibil», rudă aparent cu Borges,

mare navigator de high culture la kitsch (exemplu de virtuozitate): căutând peste tot noutatea formală, riscul se apropie amenințător, traducându-se în iminența creării unui golem al artisticității, care subzistă prin operatori retorici.” □ Iulia Iarca face recenzie poeziei lui Val Chimic, din volumul *Umilirea animalelor* (Ed. Casa de Pariuri literare, Buc., 2011), considerat de critică unul dintre cele mai bune volume de poezie din ultimii zece ani, iar autoarea fiind unul din cele mai consistente debuturi din 2010; însă recenzenta se întreabă dacă „nu cumva critica s-a grăbit puțin cu generozitatea aprecierilor.” □ Luminița Corneanu recenzează carte de lingvistică care se adresează atât specialiștilor, cât și publicului larg; este vorba de *101 cuvinte moștenite, împrumutate și create* (Humanitas, 2010; din colecția «Viața cuvintelor») în care lingvistul Marius Sala reușește „precum academicianul Al. Graur odinioară [...] să spună publicului larg povești despre cuvinte, povești interesante, plăcute lecturii și care oferă nu o dată surprize.” □ După o tăcere editorială de 20 de ani, Florin Iaru iese la rampă cu un volum de schițe, *Fraier de București* (Polirom, 2011), în ipostază de prozator al unor personaje din „realitatea imediată” a vieții literare contemporane, cea mai mare parte a personajelor „fichionalizate” aparținând generației 80: Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Ion Bogdan Lefter, Bogdan Ghiu, Doru Mareș, Mariana Marin, Augustin Frățilă, Radu Călin Cristea, cărora li se adaugă pe parcurs Radu G. Țeposu, Virgil Mazilescu, Petre Stoica, Mircea Nedelciu, Alexandru Vlad, Eugen Suciu, Ștefan Agopian, Ioan T. Morar, Stelian Tănase; despre toate acestea comentează Cosmin Ciotloș în cronică literară cu titlul *Poeme și schițe*, considerând în final că „Florin Iaru nu e numai un excelent poet, ci și un prozator pe măsură.” □ Traian T. Coșovei îi dedică prozatorului Constantin Stan, *in memoriam*, câteva poeme: *Jurnalul morilor de vânt*, *Umbra sângelui tău pe zăpadă*, *Metoda oarbă a contemplării*, *Amprente de zile de ieri*, *La mila frontierei dintre noi*. □ Însoțit de o scurtă prezentare biografică, realizată de Horia Gârbea, scriitorului evreu Mirel Brateș îi este publicat textul în proză *Alibi cu Rebecca*. □ Eseul Irinei Petraș, *Minte-mă! Sau despre lectura confidențială*, dezvăluie ascunzișurile ficțiunii realității și a realității ficțiunii, lansându-se digresiv în teritoriul prozei-mărturie precum jurnalele și memoriile din imaginarul literaturii. □ Ioana Diaconescu evocă fondarea, în 1993, pe ruinele fostei închisori de maximă siguranță sau a închisorii elitelor din Sighetul Marmăției, de către Ana Blandiana și Romulus Rusan, a Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței (articolul *Muzeul Comunismului din România*). □ Observațiile lui Răzvan Voncu parcurg, ca de obicei, traseul între aprecierea calității ediției și modul cum este oglindită personalitatea celui editat; altfel, Ilie Rad, profesor de jurnalism la Universitatea din Cluj și gazetar, alcătuiește o ediție formată din scrisorile și interviurile luate de el însuși lui Iorgu Iordan, lingvistul comunist care critica comunismul de pe pozițiile unui alt fel de comunism și nu de pe poziția democrației, toate strânse în volumul *Întâlnirile mele cu Iorgu Iordan. Scrisori și interviuri* (Ed. Tribuna, Cluj-Napoca, 2011; cu un Argument de Marius Sala); iată cum se reliefează

portretul interior al savantului, nefrecventabil din afara ariei lingvistice și căzut astfel într-un mare con de umbră: „Iorgu Iordan, chiar dacă surprinzător de volubil cu un interlocutor mult mai tânăr, mai puțin celebru și pe care îl cunoștea superficial, rămâne același personaj pe care-l știm din anumite orale ale universitarilor bucureșteni: un pic morocănos, sucit, cam cârtitor, cu vorbe «de duh» căutate și voit învechite. [...] intră rareori în confesiuni și tot atât de rar în anecdotică, preferând să rămână la nivelul sfaturilor pentru un tânăr intelectual în formare.” (articolul *Iorgu Iordan în scrisori și interviuri*) □ Pasionanta incursiune în evoluția semantică și frazeologică a unor cuvinte și expresii din presa și mass-media contemporană este urmărită de Rodica Zafiu cu rigoare în articolul *La fix*, despre un termen care a ajuns să intensifice o comparație sau să întărească un circumstanțial: „toți ar proceda *fix* la fel”, „cade *fix* în cap”. □ Răspunsurile date de Horia Gârbea la «poșta redacției» sunt reunite sub titlul *Lacrimile inflamabile ale mării*, care preia și acum, ca și altădată, versuri ironizate sau criticate, încărcate astfel de întreaga ironie a criticului de întâmpinare. □ Despre realitățile din Transnistria este publicat un amplu fragment narativ, semnat de Arnon Grünberg, în traducerea în neerlandeză de Alexa Stoicescu; titlul fragmentului este *Transnistria*. □ Rodica Binder analizează succesul post-nobelizare a scriitoarei Herta Müller, considerând că acest premiu are două consecințe pentru viața laureatului: îl globalizează și, doi, literatura lui se uniformizează.” (articolul *Trădarea zăpezii*).

24 august, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 392] Marius Chivu ridică două chestiuni legate de receptarea jurnalului cărtărescian, *Zen. Jurnal 2004-2010* (Humanitas, 2011); prima este că multe cronici și recenzii au ales calea mai comodă, convenabilă și, din această cauză, abuzivă a receptării, „aceea de a lua totul de bun”: „Situată la primul și cel mai accesibil nivel, cel biografic, deci presupus autentic, al semnificației, lectura criticilor literari n-a reușit, în câteva rânduri, decât performanța de a reproduce spusele și ideile diaristului sau, mai bine zis de a produce niște recenzii de rezonanță, scrise pe un ton persiflant și jubulator, citându-l pe diarist în favoarea propriilor opinii.”; a doua constă în faptul că unii critici (aici sunt citați Daniel Cristea-Enache și Paul Cernat) i-au intentat lui Mircea Cărtărescu mai curând „proces de intenție” decât au scris interpretări critice, fiindcă diaristul se arată foarte afectat de reaua receptare a *Aripei drepte* și-și numește criticii „scorpioni”, iar aceștia i-au aplicat prezumția de ipocrizie, în fața lamentărilor continue din jurnal. □ Claudiu Constantinescu pune reflectorul asupra ultimelor texte ale lui José Saramago, din *Ultimul caiet. Texte scrise pentru blog: martie 2009 – noiembrie 2009* (Polirom, 2011), în traducerea din limba portugheză și spaniolă de Simina Popa. □ Tot despre o scriitoare străină, încă netradusă în română, scrie și Simona Sora în *Analfabeta* care este și titlul omonim al unui roman publicat în 2004, la Editura Zoé din Lausanne, al Agotei Kristof, „o extraordinară scriitoare de limbă franceză”, fugită din Ungaria și exilată în Elveția; la acest

roman se mai adaugă *Marele caiet*, *Dovada* și *A treia minciună*, care alcătuiesc *Trilogia gemenilor* (aceasta tradusă și în românește la Editura Trei).

● **[„Observator cultural”, nr. 330 (588)]** Editorialul lui Ovidiu Șimonca cuprinde fragmente dintr-un interviu din 2006 cu Neagu Djuvara, aflat la frumoasa vârstă de 95 de ani în 2011: „– *Cum se explică longevitatea dvs.?* – Există o singură explicație: genetică. Mama a murit la 94 de ani și toate surorile ei au trăit peste 90 de ani. Dar să mai știți ceva: chiar dacă am trăit în Africa 23 de ani, unde a fost o climă înflorătoare, din punct de vedere psihic am fost mult mai liniștit decât dacă trăiam în Europa. Africanii sunt liniștiți, lucrurile merg molcom. Nu glumesc: aveam un ulcer stomacal care acolo mi-a trecut. [...] – *Întotdeauna m-am gândit și acum am prilejul să vă întreb: cum ați reușit să vă păstrați această proaspătă, curată și încântătoare limbă română?* – Eu visam pe românește, visam să mă întorc în țară, să țin discursuri. Și citeam *Biblia* în limba română, în ediția lui Gala Galaction. Eu pot să vă arăt cum arată *Biblia* mea, câte pagini sunt uzate. Când eram în Africa, literatura mea română era să citesc *Biblia*. [...] – *Ce s-a păstrat din boieria dvs.?* – Nu sunt scrobit, îmi plac bunele maniere, dar nu-mi place să fiu scrobit. Scrobit e domnul Năstase. Mie îmi place ceaiul englezesc și îi invit pe invitații mei, cum ați fost și dvs., să-și pună cu mâna, în ceai, bucatăica de zahăr cubic. [...] – *Cum vă explicați că, la noi, Securitatea a fost și este foarte puternică?* – Au fost prea mulți oameni compromiși. Multora dintre ei le e frică de dosarele Securității. Există o majoritate ascunsă, care n-are interesul să se știe adevărul despre trecut. În fond, ar fi trebuit să se accepte formula din Proclamația de la Timișoara, din 1990. Dacă se accepta punctul opt, acum eram mult mai departe. Dacă stăm așa de prost față de Europa, este că n-am scos securității și activității din funcții publice. Era nevoie de un proces deschis lui Ion Iliescu. Ăla era un proces necesar. Domnul Iliescu este vinovat de moartea a 500 de persoane. Datorită acestei invenții diabolice cu existența teroriștilor, invenție a unor șefi ai Securității, au murit 500 de persoane la București, fără să vedem la față niciun terorist. Domnul Iliescu a acceptat să fie reprezentantul securiștilor. Cum acceptă România să nu avem un proces în care să fie tras la răspundere domnul Iliescu? Cred că și procurorului militar Dan Voinea, care vrea să-l cerceteze pe domnul Iliescu; am impresia că i se pun piedici.” □ Pe contrapagină, este trâmbițată prezența Norei Iuga la Ljubljana, unde va fi participat la lansarea unei antologii de poezie, *Fetița cu o mie de riduri* (în traducerea lui Ales Mustar), apărută la Editura Beletina, unde i-a mai fost publicat traducerea romanului *Sexagenara și tânărul* (caseta-anunț: *Nora Iuga în Slovenia*). □ Ovidiu Pecican continuă să investigheze ideile istorice și politice ale lui Ioan Petru Culianu și discută despre modul cum înțelege Culianu istoria modernă a românilor „prin prisma forțelor care au generat schimbarea [...], constatând că acestea au fost mereu forțe externe și că românii au fost cei care au suferit istoria, nu cei care au făcut-o. Inutil de spus că, măcar dintr-un unghi al revizitării trecutului, discipolul lui Eliade are dreptate: unirea din 1859 nu se putea face fără voința și efortul ui Napoleon al

III-lea, cucerirea independenței nu se putea face fără acceptul cobeligeranței de către țarul Rusiei și, mai apoi, la Congresul de la Berlin, fără sprijinul lui Bismarck, iar realizarea României Mari era imposibilă fără proclamarea celor 14 puncte ale lui Woodrow Wilson.” (articolul *Teoria schimbării din exterior*) □ Radu Ioanid prezintă scandalul generat de două definiții din DEX-ul din 2009, publicat de Academia Română, și anume „jidă” („exprimarea familiară a cuvântului evreu”) și „țigan” („epitet dat unei persoane cu apucături rele”), care au provocat proteste la Centrului pentru Monitorizarea și Combaterea Antisemitismului (MCA) și ale unor organizații de apărare a drepturilor romilor, proteste caracterizate ca fiind legitime de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), organizația Guvernului României care monitorizează și sancționează cazuri de discriminare care au loc pe teritoriul țării; reacțiile academicienilor Marius Sala și Eugen Simion fiind de apărare a limbii de... imixtiunea discreționarei „political correctness” (articolul «*Jidanii*», «*Țiganii*» și *Academia Română*) □ Intră în dezbatere Paul Cernat, cu un articol stufos și dens despre *Tertium datur: zona moderată a unei generații «extremiste»*, dezbaterea cuprinzând o reevaluare a generației interbelice a anilor 30, de la o înțelegere maniheistă la una a nuanțelor și griurilor. □ În fluxul acestei dezbateri reevaluatoare se înscrie și articolul lui Ionuț Butoi, *Un altfel de Mircea Vulcănescu?*, în care încearcă să fixeze profilul intelectual al autorului *Dimensiunii românești a existenței*: sociolog, filozof, teolog sau/ și economist. □ Marius Oprea relatează istoria tragică a unei familii din neamul Șușmanilor din Huedin, vânați și uciși de Securitate prin 1951-1958, la rubrica „istorie recentă” (articolul *Sub un cer violet*) □ Pe o întreagă pagină este comemorat și evocat scriitorul Constantin Stan, din generația textualiștilor Mircea Nedelciu, Iova și Crăciun, dar foarte diferit de ei: Cristian Teodorescu, *Prea târziu*, Ioan Cristescu, *Un perfect funcționar la eternității*; plus un fragment din volumul *Confesiuni fără glorie* (Tracus Arte, 2011) de Constantin Stan în care acesta explică simbolurile tabloului lui Hans Holbein, *Ambasadorii*, realizat în 1533 (articolul *Distanța de la care trebuie privit un om*) □ Serenela Ghițeanu încearcă să găsească explicații referitoare la succesul internațional al scriitorului român de origine iudaică, Norman Manea, scormonind în biografia lui: „Desigur, biografia lui Norman Manea e una ieșită din comun și particularitatea aceasta e des invocată pentru a explica succesul său internațional: fiind evreu, e deportat cu familia, la vârsta de 5 ani, într-un lagăr din Transnistria; revenit apoi în țară, crește în România «socialistă» și, ca tânăr scriitor, cunoaște constrângerile cenzurii și ale unui sistem totalitar în general. La 50 de ani, în urma problemelor avute cu cenzura la apariția romanului *Plicul negru*, părăsește România grație unei burse germane și emigrează apoi în America. Cu alte cuvinte: deportare, dictatură, exil. Dar e nevoie de talent pentru a transforma în literatură o suită de experiențe traumatizante, e nevoie de memorie foarte bună, de concentrare, de efort susținut pentru a te detașa și a organiza o suferință personală într-o istorie în care să se recunoască mii de alți oameni. [...] Explicația stă mai curând în tonul

cu care scrie Norman Manea.” (articolul *Secretul lui Norman Manea*) □ Cronica lui Daniel Cristea-Enache pornește de la ultima proză a Doinei Ruști, *Patru bărbați plus Aurelius* (Polirom, Iași, 2011), dar face o caracterizare globală a operei prozatoarei: „Dintre prozatorii care au debutat și s-au afirmat în ultimul deceniu, Doina Ruști are probabil cea mai mare mobilitate de formulă, asociată cu o productivitate pe măsură. Venită mai târziu la masa generației 2000, ambițioasa autoare a dat unul dintre cele mai bune romane ale perioadei (*Fantoma din moară*, 2008), ce nu avea totuși semnalmentele de autenticism și jemanfișism din ego-proza mai tinerilor congeneri. Dacă aceasta acoperă, predilect, anii 80 și pubertatea erotică din interval a autorului-narator-personaj, cu incursiuni în viața de student și de cămin postrevoluționar, romanul Doinei Ruști traversa și asimila epic întreaga epocă a comunismului românesc, cu distrugerea completă a satului românesc tradițional.”; iar romanului de față îi găsește demonstrativ calități de roman care „se citește cu plăcere, inclusiv într-un vagon de RER în care călătorii din jur nu mai citesc nimic”, în ciuda aprecierilor critice demolatoare „cârpeală fără sfârșit” (Alex Goldiș) (articolul *Action Film*) □ În cadrul rubricii „polemici”, i se acordă lui Dorin Tudoran dreptul la replică, care îi dă un răspuns lui Mircea Iliescu, în articolul *Paralele și paralele*; acesta din urmă, într-un număr anterior, îl acuzase că i-a furat ideea legată de revista *Meridian*, în articolul *Dorin Tudoran și diferite Meridiane* (*Observator cultural* nr. 328 (586)/ 4-10 august), iar D. Tudoran consideră că a fost calomniat. □ Ultimul articol, *Dincolo de timp – Neagu Djuvara*, sub semnătura lui Bedros Horasangian, cuprinde un elogiu și un omagiu adus istoricului care a împlinit 95 de ani, relevând, în special, calitățile de povestitor ale aniversatului.

26 august, vineri

• [„**România literară**”, nr. 34] Editorialul lui Nicolae Manolescu este încărcat de tristețea evocării nopții, de pe când el însuși avea vreo 12 ani, când părinții lui au fost „ridicați” de Miliție, în 1952 (articolul *O noapte de neuitat*). □ Poemul săptămânii este „croșetat” de Gabriel Chifu, cu titlul *Mă-mbăt de această viziune*. □ Cu întrebarea în grecește «Apo pou isse?» («De unde ești?») și cu reproducerea unei scene, ratate, de bătaie între Diomedee și Glaucos din *Iliada* lui Homer, începe relatarea lui Dan Cristea despre momentul când a părăsit România, în 1984, și a ajuns în Grecia, trecând prin Serbia, Macedonia, la Amfiklia unde a ospetit timp de patru zile la rudele soției lui (articolul *Drumul spre Amfiklia*). □ Alex Ștefănescu părăsește, momentan, scriitura umoristică și devine sobru, scoțând de sub praful uitării destinul trist al unui scriitor de proze satirice, cu o „biografie fracturată”, Valentin Șerbu, nuvele din *Dezacorduri* (1973), romanele *Figuranții* (1974), *Baltazar* (1974), *Inocentul* (1989) și considerând că ar fi nedrept să fie uitat, deoarece analiza scrierilor sale îl arată drept „unul dintre cei mai valoroși prozatori satirici din câți am avut”. (articolul *Să nu uităm de Valentin Șerbu*) □ Recenzia Ralucăi Dună aduce în avanscena lecturii critice volumul de poezii *Divina*

Tragedie (Ed. Brumar, Timișoara, 2011) al Medeei Iancu, care beneficiază de o suportul critic al lui Ion Pop («N-am mai citit de multă vreme o carte atât de intens, de autentic, de firesc poetică») și despre care recenzenta mai scrie: „*Divina Tragedie* este cel mai bun volum de poezie scris de o tânără poetă după anii 2000, mai precis de la debutul Ruxandrei Novac încoace”, „Nu sunt 50 de pagini, nu e o plachetă, ci un volum adevărat, de aproape 90 de pagini, a cărui flacără arde aproape egal de la început până la sfârșit”, Medeea Iancu „scrie o poezie biografică de o acuitate, intensitate și limpezime rar întâlnite, scrie *despre* moartea iminentă [...] cumva *din* moarte.” (articolul *Din moarte*) □ Irina Petraș prezintă revista *România orientale*, fondată în 1988 și singura specializată în studii românești, precedată fiind de *Studi rumeni* (1923-1930) - condusă de C. Tagliavini și de *Bollettino semestrale di filologia rumena*, număr unic din 1967, editat de Rosa del Conte despre Eminescu; existența revistei *România orientale* fiind legată și de activitatea ambițioasă a Institutului Cultural Român din București și de existența unui lectorat de limba română de la Universitatea «Sapienza» și Florența, căci volumul nou apărut se numește *Il romanzo rumeno contemporaneo (1989-2010). Teorie e proposte di lettura* (Bagatto Libri, Roma, 2010; a cura di Nicoleta Nesu, edizione italiana di Angela Tarantino, premessa di Luisa Valmairn). □ Trecând de la ipostaza de poet la cea de prozator cu volumul *Viață de aruncat* (Polirom, Iași, 2011; prefață de Mircea Cărtărescu), Bogdan O. Popescu constituie subiectul și tema cronicii literare a lui Cosmin Ciotloș din articolul *Cenachuri, tabere, copilării*, pe care îl comentează în detaliu, arătând cum destinul literar al lui B.O. Popescu s-a forjat în umbra modelelor optzeciste, iar despre cartea în proză socotește că *Șobolanii se lovesc de ziduri* ar fi cea mai „realizată dintre cele opt secvențe care compun cartea”, un microroman despre adolescenți de 100 de pagini (din cele două sute ale cărții comentate) văzuți fără idilizare. □ În versiune bilingvă, română-latină, publică poezie Aurel Pantea, poemul *Nimicitorul sub semnul timpului* (versiunea în latină aparținându-i Marceliei Ciortea). □ Cine mai știe astăzi, după 35 de volume publicate în țară și în străinătate în domeniul psiholingvisticii și a neurolingvisticii, că Tatiana Slama-Cazacu a colaborat cu Roman Jakobson, că lucrările ei, ca singur autor, au apărut la prestigioase edituri străine precum Editura Mouton din Haga (1961), Editura Klincksieck din Paris (1972) și Editura Nathan (1981) și că specialistă în domeniul psihologiei limbajului a fost aleasă în conducerea Societății Internaționale de Psihologie Aplicată și apoi președinte de onoare în 1981, se întreabă întristat Al. Niculescu un fost student de-al ei din anii 50, din vremea când Tatiana Slama-Cazacu s-a căsătorit cu lingvistul Boris Cazacu (mort în august 1987), în articolul evocator pe care i-l dedică *Requiem pentru o savantă*. □ Gabriel Dimisianu găsește plină de interes și înnoitoare monografia lui Eugen Simion despre Creangă, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Princeps Edit, Iași, 2011; cu o prefață de Mihai Cimpoi); unghiul din care îl abordează Eugen Simion pe povestitorul humuleștean fiind aceea a autoficțiunii, prin urmare, confesiunea își creează naratorul

(observație pertinentă emisă și de Mihai Cimpoi în prefață), iar invenția și biograficul sunt puse mereu în relație; G. Dimisianu mai observă că: „Reconstituirea lumii lui Creangă, astfel cum o înfăptuiește Eugen Simion, e trecută prin nara-tologie, prin Bahtin, prin toți autorii moderni și contemporani preocupați de problema biograficului și de relația autor-operă, făcând însă din studiul său nu doar o cercetare doctă, dar și una care se citește cu mare plăcere și cu sentimentul redescoperirii unui scriitor complex, meritând mai mult, desigur, decât statutul de obiect al predării în școală.” (articolul *Alt Creangă*) □ Marcel Mureșanu publică două poeme: *Un semn cu mâna, Brusc a-nceput să ningă și nu s-a mai oprit*. □ Cornel Ungureanu pornește în paralelismul dintre Emil Cioran și Gellu Naum de la cartea Simonei Popescu, *Salvarea speciei: despre supraréalism și Gellu Naum* (Ed. Fundației Culturale Române, 2000), criticul timișorean făcând următoarea introducere în articolul său: „E vorba, în admirabila carte a Simonei Popescu, de un poet, de un cărturar tânăr care vrea să afle cine este, de ce scrie, pentru ce scrie Poetul.” □ Cercetând cu asiduitate documentele și materialele de arhivă, Nicolae Scurtu dorește să umple lacunele din biografia poetului, traducătorului și publicistului Tașcu Gheorghiu (1910-1981), considerată incompletă, și publică o suită de scrisori trimise de traducător poetului Pericle Martinescu (1911-2005). □ Simona Vasilache se întreabă de ce Eminescu îi făcuse lui Alecsandri un portret laudativ în binecunoscutul vers „acel rege-al poeziei/ vecinic tânăr și fericit”, când la 1870, Alecsandri nu avea încă opera bine constituită și nu avea nici alura unui autor complet, abia îi fusese publicată de *Dacia literară*, în 1840, narațiunea romantică *Buchetiera de la Florența*, în '52 și '53 două volume de *Poezii populare*, alături de *Doine și lăcrămioare* (1853), iar în '68, *Convorbiri literare* îi publică pastelurile, iar bună parte din ciclul Chirițelor fusese și el tipărit (eseul *Tinerețea lui Alecsandri*). □ Luând ca punct de plecare în demonstrația stilistică și etimologică o sintagmă folosită de Mateiu Caragiale în Craii de Curtea-Veche despre ochii Penei Corcodușa ca niște „lături de pește”, Rodica Zafiu arată cum, în folclorul românesc, apare o netă înclinație spre ochii negrii în detrimentul celor albaștri, aceștia din urmă fiind conotați negativ, ironic și sarcastic în expresii de genul „ochi de pește fiert”, „ochi de găscă”, „ochi albaștri ca de broaște” etc (articolul *Zamă de pește*) □ Gheorghe Grigurcu, la rubrica „semn de carte”, face însemnări critice despre monografia Gabrielei Gheorghîșor, *Mircea Horia Simionescu: dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (MLR, Buc., 2011): „Prin temeinicia concepției, prin dexteritatea mănuii ideilor, ca și prin capacitatea de-a sugera altele, cercetarea pe care i-o închină Gabriela Gheorghîșor poate fi socotită un model al speciei.” (articolul *Cu toate cărțile pe masă*) □ Livius Ciocârlie își susține rubrica de însemnări, continuând cu observații de natură livrescă asupra lecturilor sale sau cu relatări despre întâmplări din realitatea proprie. □ În spațiul rubricii „meridiane”, este adus scriitorul american John Updike cu fragmente din ultima parte a tetralogiei dedicate lui Harry Angstrom alias Rabbit, cu titlul *Rabbit se odihnește* (*Rabbit at Rest*), roman distins cu premiul Pulitzer care ne poartă

prin America anilor 1989-1990, și aflat în traducerea Vioricăi Boitor și a lui George Volceanov.

31 august, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 393] O reeditare (a treia) a romanului scriitorului băimărean, Adrian Oțoiu, *Coaja lucrurilor. Dansând cu Jupuita* (Polirom, 2010) îi prilejuiește lui Marius Chivu o incursiune prin postmodernismul anilor 90 și prin ceea ce a mai publicat Adrian Oțoiu în materie de proză (*Chei fierbinți pentru ferestre moi și Stângăcii și enormități* – „ambele date azi din cauza jocurilor și strategiilor meta-narative care implicau sistemele de operare ale computerelor de la jumătatea anilor 90”) și în materie de eseu teoretic dedicat prozei optzeciste (*Ochiul bifurcat, limba sașie. Strategii transgresive în proza generației 80* – „cel mai interesant eseu teoretic dedicat până acum prozei optzeciste”), pentru a se opri apoi asupra romanului publicat în 1996, care a fost „un adevărat hit, reputând succes după succes, atât în comentariile criticilor de vârste diferite, cât și în fața premiilor literare antinomice: al USR și al ASPRO, ba chiar a pătruns și în mediile academice, unde a devenit obiect de studiu pentru poetica prozei postmoderne”; mai exact, romanul *Coaja lucrurilor. Dansând cu Jupuita*, scris într-o perioadă de tranziție între 1987 și 1994 ceea ce indică și cheia înțelegerii romanului, este, în viziunea lui Marius Chivu, „cel mai nord-american roman românesc, în sensul dat de autori precum Pynchon, Barth, Bartheleme – este, în continuare, o ciudățenie experimentală, o ficțiune postmodernă distopică modulară și pluristratificată, lângă care nu pot fi menționate decât romanele *Femeia în roșu* al trioului Nedelciu/ Babeți/ Mihăieș și *Derapaj* de Ion Manolescu.” (articolul *Jupuirea lumii*) □ Dorindu-și o lectură ușoară, de vacanță, „o lectură augustă” (de luna august), fără creion în mână, Claudiu Constantinescu se avântă în paginile unui „policier rafinat”, precum *Omul cu cercurile albastre* (Ed. Trei, 2011, colecția «Fiction Connection», traducere din limba franceză de Ileana Cantuniari) al lui Fred Vargas (pseudonimul unei cercetătoare la prestigiosul CNRS) și descoperă surprins o carte „foc de simpatie și de isteță și foarte șic în perversitățile ei benigne”. □ Cezar Paul-Bădescu evocă nostalgic *Duminicile de odinioară* și programele tv din vremea comunismului. □ În suplimentul la acest număr, redacția propune o dezbatere pe tema noii legi a învățământului, cu titlul „dilema studiilor universitare” și se întreprinde o anchetă cu titlul *Ce (ne) facem cu noua Lege a Învățământului?* în cadrul căreia Stela Giurgeanu formulează următoarele întrebări: 1) *Un profesor mai poate face carieră în România?* 2) *Meseria vs bani este o dilemă adusă mereu în discuție, când vine vorba de statutul unui profesor. Cum vedeți statutul unui profesor în România, pregătirea și viitorul unei elite profesionale?* 3) *Oficial se vorbește că noua Lege a Învățământului va fi una modernă, care va face școlile din România să fie compatibile cu școlile europene, dar toate aceste în condițiile în care bugetul alocat educației va fi mai mic decât cel din țările UE? Cum comentați?* 4) *Ce aduce nou această ultimă lege în*

domeniul universitar? 5) Cum comentați decizia de clasificare a universităților? 6) Cât timp credeți că vom mai avea parte de reforme și ce va provoca această lipsă de coerență în viitor? 7) Cum imaginați un scenariu optimist, dar și unul pesimist în ceea ce privește viitorul școlii românești?, întrebări la care răspund profesori universitari și studenți plecați să studieze în străinătate, povestindu-și experiențele universitare din Europa.

● **[„Observator cultural”, nr. 331 (589)]** Lucia Hossu Longin ridică documentat vâlul de falsuri și minciuni istorice referitoare la contribuția regelui Mihai I pentru ieșirea din războiul alături de Germania nazistă și alăturarea României de puterile Antantei Cordiale și la politica postbelică în condițiile instaurării dictaturii comuniste (articolul *Regele Mihai I al României: curaj și rezistență în fața comunizării*) □ Un important scriitor din Școala de la Târgoviște este adus sub luminile rampei de Gabriela Gheorghiușor cu monografia *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (Ed. MLR, 2011, prefată de Eugen Negrici), monografie comentată de Bianca Burța-Cernat, care situează lucrarea astfel: „Demersul Gabrielei Gheorghiușor vine pe fondul diligențelor întreprinse, de două decenii și mai bine, în special de critica optzecistă - și ulterior de o parte a criticii post-optzeciste (dacă mi se îngăduie termenul) – întru susținerea prozatorilor așa-numitei Școli de la Târgoviște, receptați distorsionat în epoca de glorie a romanului esopic (cu excepțiile de rigoare, firește) și, alături de onirici, recuperați după 89 în contextul mult dezbătutelor reevaluări/ revizuii canonice.” și cărei îi găsește câteva limitări interne, pentru o carte de debut: „Precauția (până la un punct benefică, de la un punct încolo constrângătoare) este atitudinea pe care a ales să o adopte, consecvent, în cartea de debut. Precauție manifestată fie prin evitarea unei tranșante afirmări a valorii de vârf a prozei MHS-iste, fie – în altă ordine de idei – printr-un soi de timorare în fața unor opinii critice consacrate și care par să fie percepute de tânăra exegetă ca inatacabile.” □ Subtitluri precum *Jurnalul macho, de cămin, Prietenul din scrisori, Chișinăul după Brejnev* răsar în comentariul Alinei Purcaru la „rockmanul” lui Mihail Vakulovski, *Tovarăși de cameră* (C.R., 2011), autor din Republica Moldova, care aduce „un aer tare” și care, alături de alți autori, „a transformat literatura «basă» într-o marcă înregistrată. Un gust aparte pentru burlesc, un tremolo de melodramă, asumat cu dezinhibare, excese care mai de care și oralitate truculentă, bășcălie mușcătoare, rusisme, moldovenisme și un umor drăcesc [...] sunt toate, în mod clar, adaosuri care diferențiază produsul de ceea ce se scrie la noi.” □ Poetul craiovean Ionel Ciupureanu întrunește sufragiile criticului Daniel Cristea-Enache, în cronica pe care acesta i-o consacră, analizând poeziile din *Mișcări de insectă* (Casa de editură «Max Blecher», Bistrița, 2010), și despre care spune, în concluzie, că „e volumul unui autor matur și de o frapantă originalitate, ținând sus, alături de alți câțiva deja omologați, ștacheta «nouăzecismului» poetic.” □ Rămânând tot în zona literaturii de avangardă (din valul postbelic), Michael Finkenthal scrie despre *Dolfi Trost între vis și realitate* cel care a teoretizat despre natura visului în

eseul *Vision dans le cristal*, subintitulat *Oniromancie obsessionnelle*, publicat în 1945, în care se reafirmă una dintre ideile fundamentale ale suprarealismului: „Le mouvement surréaliste, dès son apparition, s’est opposé à la division artificielle de la vie en aspects diurnes et nocturnes, en affirmant pour la première fois la nécessité matérialiste et dialectique de mettre le rêve en accord avec l’état de veille.” □ Tereza-Brândușa Palade realizează o incursiune în viața lui opera lui G.K. Chesterton (1874-1936), un jurnalist și critic literar britanic, cunoscut mai ales pentru faptul că a creat un detectiv (precum Arthur Conan Doyle sau, mai târziu, Agatha Christie) pe nume Father Brown, un preot catolic cu o alură inofensivă, cu aparență distrată și stângace, dar care observa cu prespicacitate totul din jur pentru a soluționa misterele (articolul *G.K. Chesterton și uimirea în fața realității*).

SEPTEMBRIE

1 septembrie, joi

● [„Cultura”, nr. 34 (339)] Editorialul Angelei Martin se intitulează *Ștafeta supraviețuirii* și ia ca punct de introducere comparația gogoliană între atmosfera Bucureștiului de azi și cea a Petersburgului de odinioară, miza comparației fiind cerșetoria. □ Renunțând la turul de orizont al revistelor, C. Stănescu face un reviriment spre cronică literară pentru a comenta „captivantul roman documentar” al lui Vartan Arachelian, *Siruni. Odiseea unui proscris* (Ed. Niculescu, 2011), „un Ulise modern în căutarea unei patrii pierdute”, victimă a istoriei ca armean. (articolul *O bombă cu explozie întârziată - II*) □ Un stufos comentariu îi dedică Brândușa Nicolaescu lui Norman Manea, în *Norman Manea. Fenomenologia maturizării*, arătând traseul pe care a trebuit să-l parcurgă scriitorul de la o copilărie traumatizată, anii de lagăr, la normalitatea unei vieți din spațiul american, în exil; comentariul face referiri la nuvelele *Ceaiul lui Proust*, *Gemele decolorate*, *Cizmele și vioara*, *Povestire în roz*, dar și la confesiunile din dialogul cu Leon Volovici, un comentariu presărat de următoarele subtitluri: *Normalizarea prin obiecte*, *Culpabilități și nesiguranțe*, *Relația umană cu cuvintele*, *Un debut festiv*, *Proiectul singurătății*. □ Articolul *Enciclopedism și cantemirologie* concretizează într-un stil polemic și critic, semnat de „eugennegricianul” George Neagoe, sintezele biografice și monografice prezentate pe 10 decembrie 2010 în Aula Magna a Academiei Române și incluse în volumul *Dimitrie Cantemir (Sesiune de comunicări științifice)*, organizată de Academia Română, Secția de Filologie și Literatură, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu, Ed. Biblioteca Bucureștilor, 2011); câteva dintre

prezentări sunt măturate cu palma și socotite ca lipsite de inovație, precum cele semnate de E. Moutsopoulos (*Ulysse entre Turcs et Venitiens*), Serge Fauchereau (*Cantemir; citoyen du monde*), Virgil Tănase (*Cantemir - l'excellence romanesque du roumain*), despre care și ni se spune: „nu se disting decât prin limba de redactare. În rest, sunt năpădite de improvizații”, sau precum cele ale „criticilor formați la școala culegerilor de recenzii și a exegeților” cu idei neviabile: Ioana Feodorov (*Stadiul actual al studiilor privitoare la Dimitrie Cantemir*), Stela Toma (*Textele românești cantemiriene și editarea lor în cultura națională*) și Dan Berindei (*Dimitrie Cantemir - omul modern*), „ultimul combină tautologii, truisme, enunțuri vagi, într-un discurs triumfalist, de consacrare a domnitorului în panteonul eroilor”; dar după exhibarea tuturor acestor scăderi, recenzentul se oprește amănunțit asupra a patru articole care au permis ca studiile de cantemiologie să se apropie de „altitudinea necesară”: lingvistul Grigore Brâncuș (*Probleme de istoria limbii române în opera lui Dimitrie Cantemir*), Andrei și Valentina Eșanu (membri ai Institutului de Istorie, Academia de Științe a Republicii Moldova; lucrarea *Un panegiric necunoscut al lui Dimitrie Cantemir*), istoricul Ioan-Aurel Pop (despre «*Descriptio Moldaviae*», ca încercare de „integrare a marginalilor aflați sub influență turcească”) și contribuția filologică a lui Gh. Chivu (*Dimitrie Cantemir și înnoirea limbii române literare vechi*). □ Gabriel García Márquez și Julio Cortázar sunt doi din maeștrii recunoscuți ai angolezului (născut în Angola, țară central-africană, dar scriind în portugheză) José Eduardo Agualusa pe care Rodica Grigore îl înfățișează publicului românesc cu romanul *Vânzătorul de trecuturi* (Ed. Leda, 2009, traducere de Anca Milu-Vaideșegan), dar cartea aceasta „nu imită vreun model, nu se înscrie în nicio schemă prestabilită și nu utilizează niciunul dintre clișeele la care ne-am aștepta pornind de la premisele enunțate mai sus”. □ Constantin Coroiu apreciază laudativ, în *Posteritatea lui Bacovia (II)*, eforturile cercetătoarei băcăuane Marilena Donea de a publica o lucrare la care puțin cercetători se mai „înhamă”: *Bibliografia Bacovia, 1971 -2001*, cu o prefață semnată de profesorul Gabriel Ștrempel și o documentată *Addenda* datorată lui Mircea Coloșenco, coperta fiind realizată de pictorul Ilie Boca; zice mai departe comentatorul: „Impunătorul volum cuprinde nu mai puțin de 2423 de notițe bibliografice, dintre care nu puține ocupă câte o întreagă pagină. Structura lui a fost astfel concepută, încât îl poți citit pentru a te informa, dar și a te delecta cu povestea în date și evenimente a spectaculoasei receptări a operei lui Bacovia în ultimele trei decenii ale secolului trecut. Cele zece mari capitole ale lucrării sunt precedate de o «Cronologie» privind bibliografia poetului bazată pe documente de arhivă și cuprinzând multe informații inedite.” □ Aducând la cunoștința marelui public publicarea în *Opere fundamentale* a Fundației Naționale pentru Știință și Artă a volumului *Opere* de Ion Budai Deleanu, cuprinzând, în afară de *Țiganiada* și *Trei viteji*, scrierile lingvistice și istorice precum și traducerile acestui „învățat teolog iluminist din Transilvania” și elogiind noua ediție întocmită de doi filologi reputați, precum Gheorghe Chivu (din București) și Eugen Pavel (din

Cluj), Eugen Simion purcede la relevarea greutăților întâmpinate de I. Budai-Deleanu pentru a crea „jucăreaua” a cărui receptare de către conștiința publică a fost cu adevărat tardivă, abia în 1925, după publicarea ei pe bucăți între 1875-1877 de Th. Codreanu în revista ieșeană *Buciumul român* și, apoi, în partea a doua a articolului «*Țiganiada*». *O scriere carnavalescă (I)*, jalonează ipotezele de lectură lansate de intelectualii români de-a lungul timpului: Aron Densușianu, Ovid Densușianu (1920), Alexandru Ciorănescu (1936), D. Popovici, Al. Piru (1964), Mircea Anghelescu (1970), Nicolae Balotă (1970), Șerban Cioculescu (1970), Ioana Petrescu (1974), Eugen Negrici (1978), Nicolae Manolescu (2008), meritul acestor ipoteze fiind „de a atrage atenția asupra complexității alegoriei lui Budai-Deleanu și, chiar dacă nu le putem accepta în întregime, efectul lor pozitiv este că pun spiritul critic în mișcare și-l silesc să caute soluții noi de interpretare.”; autorul crede că primii cercetători ai *Țiganiadei* nu au scos la lumină în ce constă valoarea estetică a operei și că „poezia trebuie căutată, înainte de orice, în capacitatea de invenție epică în latură fantastică și comică și, desigur, în capacitatea de expresie capabilă să treacă, fără dificultate, de la verva fastuos satirică și, de aici, la lirismul direct, neprefăcut.” □ Iordan Datcu documentează prin epistole relația de prietenie dintre sociologul Dimitrie Gusti și etnograful și folcloristul G.T. Kirileanu, scrisorile dezvăluind orientarea filogermană a primului în încercarea de a apăra (în timpul Primului Război Mondial) cultura și statul german de acuzațiile de a fi „sălbatic”, „barbare”, „hune”, fiindcă „numai ambiția oarbă și animalică a Kaiserului a provocat această catastrofă a umanității și acest faliment al culturii care este războiul actual și că mijloacele de luptă ale germanilor sunt detestabile și neomenoase, căci ei nu cruță nimic în calea lor nici vieți omenești, nici așezăminte de cultură.” (articolul *Dimitrie Gusti, filogermanist*) □ Andrei Ionescu se declară mulțumit de faptul că cercetarea sa etimologică, atât cât a putut publica în paginile revistei *Cultura*, a scos la iveală un număr mult mai mare de cuvinte românești de origine latină decât se credea până acum și, de aceea, în prezentul articol, schițează structura reală, în viziunea proprie, a vocabularului românesc din punctul de vedere al originii, valorificând o sursă puțin exploatată, și anume moeso-gotică (superstratul germanic), neadmisă oficial ca atare, și bazându-se pe Biblia lui Ulfila, un predicator de la Dunărea de jos, care predica în secolul al IV-lea în latină, greacă și „gotică”. (articolul *Izvoarele limbii române*) □ Radu Varia continuă prezentarea relației sale de prietenie cu Salvador Dalí, publicând partea a cincea din *Salvador Dalí, Împăratul Traian și România (V)*, fragmente din *Discurs pronunțat la Academia Română în 22 iunie 2011*; găsim următoarele subtitluri care segmentează discursul: *Dalí și figurile publice ale epocii, Dalí monarhist, Teatro Museo Dalí, Ultimii ani din viața lui Salvador Dalí*.

2 septembrie, vineri

• [„România literară”, nr. 35] Nicolae Manolescu dezbată în editorialul său câteva idei importante pentru epoca română postdecembristă: admirația intelectualilor de la Tel Quel, printre care Philippe Sollers este un nume cu rezonanță, pentru revoluția culturală maoistă și modul cum influențează cărțile în viața oamenilor, aspect care apare în romanul lui Dai Sijie, un romancier chinez, *Balzac și micuța croitoreasă chineză*, scris în franceză și publicat la Paris în 2000. (articolul *Balzac și micuța chinezoaică*) □ Alături, demonstrația lui Gabriel Chifu din *Terapie prin lectură* pornește de la lectura volumului *unelte de dormit* al lui Ioan Es. Pop, pe care o comentează amplu. □ Se schimbă tema lunii în „cărțile colegilor mei”, dezvăluind cine pe cine citește în lumea literară; iar aici Iulian Boldea pleacă în căutarea temelor poetice ale lui Ion Pop, dotat, cum remarcă și N. Manolescu, „cu un foarte fin umor al ideii”: „temele obsedante, recurente în poemele lui Ion Pop sunt timpul, copilăria, jocul, relația instabilă dintre convenție și revoltă, reflexele mitice ale realului etc”. (articolul *Ion Pop, poetul*) □ Impresionat de stilul direct al mărturisirii lui Tony Judt care își contemplă fără iluzii evoluția progresivă a bolii neuromotorii, îl determină pe Mircea Mihăieș să noteze, într-o a patra parte a longevivului articol cu titlul *Memorii de dincolo de mormânt (IV)*: „Nu știi, la lectură, ce te înfioară mai mult: boala în sine ori felul de-o directețe brutală în care e descrisă. Absența iluziei - fie și una circumstanțială - îl transformă pe cititor într-un martor în egală măsură implicat și neputincios. Singurul lucru care-ți rămâne e să iei act de oroarea la care împrejurările te-au făcut părtaș ori măcar participant mut.” □ Istoria și evoluția cărții de la papirus, trecând prin pergament și ajungând la hârtie constituie subiectul cărții *Papirus, pergament, hârtie. Începuturile cărții* (Humanitas, 2011) de Ioana Costa, și subiectul recenziei Iuliei Iarca, cu titlul *Curs de filologie clasică*. □ Despre *Moartea unui dansator de tango* (Ed. Trei, Buc., 2011) de Stelian Tănase, Luminița Corneanu socotește că „este un roman antrenant, încheșat și care se citește cu plăcere. Marele său merit e redarea culorii epocii și a locului, rămase o amintire, dacă ne gândim la ce se întâmplă astăzi pe strada Buzești.” □ Gabriel Coșoveanu citește în *Bodyson* (Ed. Brumar, Timișoara, 2011; postfață de Adriana Babeți) de Pia Brînzeu: „un veritabil imn dedicat friabilului și vanitosului trup, sediu misterios al suferințelor și pulsuniilor noastre cele mai înfricoșătoare, sau, dimpotrivă, al celor care elogiază solidaritatea umană în momentele de clătinare ex-puse, aproape deificat, de Vitruviu sau de Leonardo da Vinci.” □ Urmând startul dat de Gabriel Dimisianu într-un număr precedent, Cosmin Ciotloș abordează și el monografia lui Eugen Simion, din *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Editura Princeps, Iași, 2011; cu o prefață de Mihai Cimpoi), așezând în partea introductivă a cronicii sale literare tocmai interpretarea plină de umor și limbaj perifrastic pudic dat celor două povestiri corozive ale lui Creangă și consemnând în egală măsură „nuanțele fertile interpretativ” din celelalte capitole ale cărții. (articolul *Negru pe alb*) □ Mariana Filimon este poeta pusă în avanscenă, la rubrica „poezii”, cu poemele:

Ceva se întâmplă, Noapte albă, Acasă, Claviatură, Zi peste zi, Pastel de iarnă.

□ Mihaela Mudure comentează eseistic *Creștetul ghețarului. Jurnal 1969-1971* (Humanitas, 2009) de Constanța Buzea și consemnează despre jurnalul poetei: „Jurnalul excelează în notația nemiloasă a alunecării, greu de evitat, a unui cuplu în lehamite și ură. Notația precisă, crudă, feroce evocă adevărurile unui cotidian care este și luptă pentru putere între bărbat și femeie. [...] Ca text care dublează istoria literară cu o biografie parțială a două personalități, textul Constanței Buzea este remarcabil și prin portretul partenerului de viață și matrimoniu, desenat cu precizia și sagacitatea unui specialist clinician.” (articolul *Jurnal de femeie*)

□ Gheorghe Postelnicu caută să clarifice unele aspecte legate de strămoșii scriitorului Vasile Voiculescu și să demonstreze că nu există niciun temei de a susține originile albaneze ale Voiculesștilor, în articolul *Vasile Voiculescu - noi contribuții biografice*.

□ Bedros Horasangian publică două povestiri: *Eroul* și *Un om fericit*.

□ Cu toate că a mai fost reeditat în 1991, romanul lui Radu Tudoran, *Un port la Răsărit* (Ed. Art, Buc., 2011; cu o prefață de Alex Ștefănescu, colecția BPT), ediția filologică, dintr-o colecție de popularizare și un tiraj de masă, din 2011 este superioară anterioarei, consideră Răzvan Voncu, care aduce argumente solide în reconsiderarea valorică a acestui autor, de mare succes la public, dar nu și la critică, în anii care au urmat publicării din 1954 a romanului ecranizat într-un serial de mare succes, *Toate pânzele sus!*; ajută enorm la reconsiderarea rangului literar ocupat de Radu Tudoran și interpretarea dată de Alex Ștefănescu romanului în cauză, căci, zice recenzentul: „Tudoran nu este niciun autor de literatură de consum, pur și simplu, niciun scriitor fără valoare.” (articolul *Resurecția lui Radu Tudoran?*)

□ Sunt selectate textele rezistente a trei poeți (Ion Andrei Vasilescu, Alexandru Ionuț Nicoară, Ștefan Ciobanu) în devenire de către Horia Gârbea la rubrica „poșta redacției”, sub titlul-vers (dintr-unul din poeme) *Viață zornăind prin culoarele timpului*.

□ Forma reflexivă a verbului „a dezamăgi” („dezamăgește-te!”) folosită de B. P. Hașdeu într-un articol din ziarul *Satyrul* din 13 februarie 1866 determină incursiunea semantică prin dicționarele lingvistice vechi (Laurian și Massim - 1871) și actuale (DLR, serie nouă, 2007) a Rodicăi Zafiu din articolul *Amăgire și dezamăgire*.

□ Cronica muzicală a lui Dumitru Avakian marchează un eveniment substanțial din lumea muzicii: *A început o nouă ediție a Festivalului «George Enescu»*.

□ Fragmente din două cărți despre personalități din lumea muzicii apărute în avanpremieră editorială sunt publicate la rubrica „meridian”; pe de o parte, este vorba de H.C. Robbins Landon, *1971 Ultimul an al lui Mozart* (Humanitas), iar pe de altă parte, de Christopher H. Gibbs, *Viața lui Schubert* (Humanitas), ambele fragmente în traducerea Doinei Lică.

3 septembrie, sâmbătă

• [„Dilema veche”, nr. 394] Adrian Cioroianu ia atitudine împotriva celor care falsifică și manelizează Istoria, referindu-se la istoria recentă, a aceea comunismului, decantând prin sita probelor și a documentării serioase aberațiile

puse în circulație prin mass-media (de canale de televiziune cu pretenție de seriozitate, precum Antena 3 și Realitatea TV, sau de către ziare cu aceleași pretenții de profesionalism, precum *Adevărul*) în articolul *Sexualitatea lui Ceaușescu sau manelizarea Istoriei*. □ Scriitorul minimalist și muzician experimentalist, Călin Torsan, atrage atenția cronicarului Marius Chivu prin câteva volume de proză anterioare precum *Povestiri mici și mijlocii* (2004) și *Recycle bun* (2007), scriitorul reușind „să facă literatură sau muzică din, relativ, foarte puțin”; astfel, primul volum cuprindea un avatar biografic asumat în paginile căruia „derizoriul, stereotipica cotidianului, inadecvarea, comicul personajelor și al situațiilor surprinse [...] în tușe uneori absurde” sunt prezente de la bun început, construind o amprentă narativă; al doilea volum este „o carte despre nimic, un roman al străzii (la propriu), fără intrigă, scris de mâna hazardului, colat din zeci de întâmplări și gânduri aleatorii, o carte-coș *in progress* a lucrurilor pierdute sau aruncate de alții – un experiment textualist de antropologie urbană”; Marius Chivu ajunge la cel mai recent roman al lui Călin Torsan, *O zi. Ultima* (Casa de pariuri literare, 2011), pe care-l definește prin comparație cu precedentul: „Dacă *Recycle bun* era un colaj al anonimatului public, *O zi. Ultima* este un colaj al sinelui, romanul fiind, de fapt, un *medley* de istorii, povestiri, anecdote și gânduri, un foarte larg culoar narativ prin ușile căruia intră și ies permanent personaje situații și reflecții, o ficțiune construită predominant din ocoluri, digresiuni și paranteze precum o oglindă purtată de-a lungul propriei existențe și propriei minți.” și deși acest amestec și această aglutinare narativă par să fie niște trăsături stilistice, totuși Marius Chivu apreciază că „este riscant, Călin Torsan este un umorist iconoclast cu un limbaj explicit și un fin simț al dramaticului, care-și poate orchestra textul pe mai multe niveluri de semnificație și expresivitate, în așa fel încât să te surprindă și să te țină în pagină. [...] Călin Torsan este pe care să devină un minimalist major.” (articolul *Cronica unei zile care nu anunță nimic*) □ Din țara Soarelui Răsare, este publicat romanul *Ceaunul* (Humanitas, 2011, Colecția «Cartea de pe noptieră», traducere din limba japoneză de Ruxandra Mărginean Kohno) de Kiyoko Murata, pe care îl prezintă Claudiu Constantinescu, cu încheierea că aceste povești ale unei bunici nipone fermecătoare, o bunică fascinantă care lasă totuși gătitul în seama unei nepoate (din cei patru adolescenți nepoți rămași la ea peste vară), l-au inspirat pe Kurosawa în filmul *Rhapsody in August* (1991). □ Simona Sora face, de data aceasta, cronică ultimei cărți a lui Dan C. Mihăilescu, *Despre Cioran și fascinația nebuniei* (Humanitas, 2010) despre care notează: „Dacă unii scriitori explorează, în propriile romane, critificțiunea, Dan C. Mihăilescu practică, în cele mai multe dintre cărțile sale de după 1989, critimemorialistica, o punere în scenă de sine, pe cât de histrionic-personală, pe atât de analitică. La urma urmelor, în cărțile pe care le citim vedem mai ales ceea ce intimitatea noastră cea mai profundă ne pregătește să vedem și, de foarte multe ori, cititul de-o viață ne confirmă despre noi înșine exact lucrurile pe care le-am presimțit de la început.” (articolul *Sufletul în picuri*)

7 septembrie, miercuri

● [„**Observator cultural**”, nr. 332 (590)] Magia muzicii lui George Enescu și a festivalului anunțat care i se consacră, *Festivalul Enescu la a XX-a ediție*, nu împiedică editorialul lui Carmen Mușat să așeze lucrurile într-o realitate românească „dominată de vulgaritate și mitocănie”, în care adevărata cultură se autodistruge asaltată de mahalagisme, comportamente televizate triviale și spurcată de analfabetism: „Cultura este în viziunea formatorilor de opinie de pe meleagurile mioritice, indigestă, plictisitoare și, evident, nu contribuie la creșterea ratingului. Cultura e pentru cei puțini, care oricum nu contează, Bianca Drăgușanu și Botezatu, Oana Zăvoranu și Irinel Columbeanu sunt, însă, modele de succes demne de urmat. Și, desigur, deasupra tuturor, «icoană-ntr-un altar să-l pui», *the one and only* Dan Diaconescu, prototipul jurnalistului autodidact, cel care a triumfat împotriva tuturor așteptărilor și care a ajuns să fie invitat *prime time*, consultat ca autoritate în materie de presă și, mai nou, de politică.” (articolul *Mahalaua noastră cea de toate zilele*). □ Ovidiu Pecican cercetează în continuare ideile și piste de gândire a lui I.P. Culianu referitoare la trecutul românesc în *A patra Romă și ideologiile ei*, ajungând la interpretări valoroase care merită să fie puse în valoare. □ În cinstea Festivalului Enescu, aflat la a XX-a ediție, desfășurat la București, Cluj-Napoca, Sibiu și Timișoara, scriu articole Cristina Sârbu (*Festivalul Enescu la a XX-a ediție*), Johanna Franz (*Capete de afiș*), Theodor E. Ulieriu-Rostás (*O altfel de prefață la Festivalul «George Enescu»*) □ Eseul-epistolă a lui Bogdan-Alexandru Stănescu, adresat lui Osip Mandelștam – un poet rus devenit *persona nongrata* față de regimul tatucului Stalin, *Imperiul hidrologic*, bate monedă...simbolică pe înțelesurile sociologice și filosofice scoase din *Capitalul* lui Marx și trecute prin opera filosofului german Karl Wittfogel. □ Adina Dinițoiu își împărtășește opiniile critice referitoare la poeziile Danei Catona, *prințesa portocalie* (Ed. Brumar, Timișoara, 2011), care „pune în lumină o sensibilitate poetică aparte, demnă de remarcat, care nu are decât de câștigat din asocierea cu tușa de culoare și linia/ desenul plasticianului. Sensibilitatea plastică și sensibilitatea poetică merg mână-n mână în direcția unei poezii nu atât minimaliste – cum scrie Cornel Ungureanu pe coperta a patra –, cât ilustratoare a unei arte poetice a *suavității* („o artă poetică suavă”, cum notează același Cornel Ungureanu).” (articolul *Desenul precis al unui origami*). □ Este semnalată apariția unei Cărți-eveniment în spațiul german, și anume volumul *Rumänien heute* (Passagen Verlag, colecția «Europa Süd-Ost», Viena, 2011), coordonat de Iulia Dondorici, care este singura lucrare de acest gen din spațiul german din ultimii ani; un volum care „oferă o perspectivă critică asupra evoluției politice, sociale și culturale a României în ultimii douăzeci de ani. Articolele cuprinse în antologie sunt semnate de cunoscuți jurnaliști, cercetători și esești din România și Germania.” □ «Arghezi redivivus» este tema propusă la rubrica de istorie literară prin pana lui Daniel Cristea-Enache care pune reflectorul pe ediția a II-a revăzută și adăugită a studiului Dorinei Grăsoiu, «*Bătălia*» *Arghezi*

(Editura Nouă, București, 2010), prima ediție datând din 1984; cartea reprezintă „un dosar al receptării” lui Arghezi, fiindcă cercetătoarea „a ales calea mai dificilă, aceea de a confrunta critica lui Arghezi atât cu vârstele creației lui, cât și cu dominanta literară a fiecărei epoci traversate.” (articolul *Traietoria lui Arghezi*) □ Paul Cernat îl pune în valoare printr-o analiză strictă „pe unul dintre cei mai consistenți comparatiști români din «noul val»”, și anume pe Cătălin Ghiță, cu lucrarea *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Ed. Institutul European, Colecția «Academica», Iași, 2011, cuvânt înainte de Ștefan Borbély): „Autorul se dovedește imun la ispitele relativiste care, în numele democratizării postmoderne, tind să acrediteze naiv «paraliteratura», coborând resentimentar «literatura înaltă». Deși polemizează cu cei care au depreciat anumite scrieri valide din cauza ingredientelor «gotice» senzaționale, el le reabilitează mereu din perspectivă *high culture*.” (articolul *Prin canonul narativ al terorii*) □ Geo Șerban scrie o evocare despre poetul și omul *Adrian Rogoz, concis și cuprinzător*, iar drept exemplificare a stilului poetic este publicată o selecție de patru poeme din volumul *Inima rezistentă*. □ La rubrica „semnal de carte”, este înștiințat publicul despre apariția volumului *Romanian Writers on Writing* (Trinity University Press, San Antonio, Texas, 2011), editor Norman Manea, co-editor Sanda Cordoș, Raluca Manea & Carla Baricz (asistente de editor și traducătoare) (articolul *Scriitorii despre scris: de la Eminescu la Florin Lăzărescu*). □ Liviu Ornea intră în disputa de dicționar asupra folosirii cuvântului familiar „jidani”: „Eu sunt cu totul dispus să cred că definiția actuală din DEX păcătuiește doar prin simplă omisiune. [...] Când simpla semnalare a omisiunii și cerința de a o repara sunt văzute ca un dictat al organizațiilor evreiești asupra Academiei Române, iar răspunsul Academiei drept o cedare în fața presiunilor oculte evreiești...” (articolul *Pentru familie și prieteni jidani*).

● **Lipsește din colecția „Cultura” numărul 35 (340)/ 8 septembrie**

9 septembrie, vineri

● [**„România literară”, nr. 36**] Editorialul lui Nicolae Manolescu se constituie combativ și polemic ca opoziție față de ideile exprimate de ziaristul Tudor Octavian în *Jurnalul național* despre starea deplorabilă a culturii și corupția scriitorilor care sunt în funcții importante din URSS (articolul *Corupție în cultură?*). □ Poemul săptămânii este susținut de Traian T. Coșovei, *Împotriva morilor de vânt*. □ Solicitat de Gabriel Chifu să scrie despre „cărțile colegilor mei”, Gheorghe Schwartz recurge la o stratagemă și alcătuiește o divagație despre cum ar fi de neplăcut să scrie despre unii, iar pe alții să-i lase pe dinafară: „Să scriu despre două-trei cărți ale unor autori pe care-i consider «colegi»? Și, ceilalți, despre care n-aș scrie, nu mi-ar mai fi «colegi»?” (articolul *Autografe*). □ Botezându-și articolul *Lupta cu ineptia*, Alex Ștefănescu polemizează cu Gh. Grigurcu și, implicit, cei o sută de autori incluși de criticul orădean în volumul *Intelectualii*

față cu democrație (Ed. Pleiade, Satu Mare), în care Gh. Grigurcu încearcă să identifice „comunismul rezidual” din perioada postcomunistă, concluzia ironică a lui Alex Ștefănescu fiind, după o serie de persiflări și contraargumente, că „Gheorghe Grigurcu are dreptate chiar și când nu are dreptate.” □ Luminița Corneanu recenzează proza lui Augustin Cupșa din *Profesorul Bumb și macii suedezi* (CR, 2011), judecata critică mergând spre o apreciere pozitivă a autorului și a scrierii: „Câștigător al concursului de manuscrise al Uniunii Scriitorilor din România, ediția 2011, *Profesorul Bumb și macii suedezi* este un volum solid, cu adevărat remarcabil în peisajul literaturii noastre actuale. Cu amestecul său de real și fantastic, cu doza de absurd care corespunde într-un totu absurdului nostru cotidian, proza lui Augustin Cupșa se reclamă de la marea literatură, aceea care spune multe printre rânduri, în pagini puține și bine scrise.” (articolul *Cinci povestiri despre nimic*) □ Cunoștință mai veche și emoționantă în lecturile Ralucăi Dună, Florica Madritsch Marin iese la rampă cu un volum de poezii *Monologul păpușilor bolnave* (Ed. Vinea, Buc., 2010) care „pare jurnalul unei boli psihice, al unei dorințe suicidare, poate punctul maxim al formulei neoexpresioniste care a tentat-o pe autoare și în volumele anterioare, al unei suferințe cu rădăcini adânci.” □ Din generația fracturiștilor, a tinerilor scriitori care au gravitat în jurul cenaclului și a revistei *Fracturi*, condusă de „anarhicul” Marius Ianuș, Ioana Baetica (Morpurgo) nu a beneficiat de o receptare estetică justă, ci mai curând de una sociologică, afirmă Cosmin Ciotloș în cronica dedicată volumului prozatoarei, *Imigranții* (Polirom, Iași, 2011), lucru pe care se străduiește să-l îndrepte analitic și ajunge la concluzia că „*Imigranții* nu-i totuși o carte atât de bună pe cât ar fi meritat să fie.” (cronica *Fișă de înregistrare*) □ Doi tineri poeți, Cristina Ispas și Andrei Doboș, ocupă pagina de poezie, cu *Oameni de weekend* (Cristina Ispas) și *Peisaj* (Andrei Doboș). □ De la recenzarea cărților de idei și de filozofie, Sorin Lavric trece la recenzarea cărților de critică, oprindu-se asupra monografiei *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Ed. Princeps Edit, Iași, 2011) a criticului Eugen Simion, dar construiește o întreagă teorie despre scriitori minori pe care numai judecățile estetice primite de-a lungul timpului îi ridică valoric la primul rang, în fapt, discutând prea puțin despre metodele de lectură ale criticului Eugen Simion și mai mult despre valoarea lui I. Creangă ceea ce îl duce la concluzia: „Critica în marginea lui Creangă e mai valoroasă decât opera lui.” (articolul *O minune de povestitor*) □ În cadrul aniversării a 75 de ani de existență ai lui Bujor Nedelcovici, Raluca Brancomir face exegeza nuvelor fantastice și esoterice ale prozatorului, din *Oratoriu pentru imprudență* (CR, 1991), republicat în *Opere complete*, vol. 6 (Ed. Alfa, 2008); un prozator care nu a trebuit să-și exerseze mâna în nuvele, ci a debutat cu romanul *Ultimii* (1970), iar în 1982, așteptând să-i fie publicat *Al doilea mesager*, predat la Cartea Românească, a scris aceste nuvele pline de mituri, alegorii și parabole (articolul *Nuvela ca mod singular de supraviețuire*) □ Ion Buzași proiectează ambițios în *Școala ardeleană în câteva restituiri* o expunere a meritelor filologice și de istorie literară a trei

cărți, apărute la Editura Galaxia Gutenberg (Tg. Lăpuș - director Pr. Silviu Hodiș), și anume: Ioan Chindriș, Niculina Iacob, *Samuil Micu în mărturii antologice* (Galaxia Gutenberg, 2010); Ioan Rusu, *Scrieri* (ediție îngrijită de Ioan Chindriș și Niculina Iacob, Ed. Galaxia Gutenberg, 2010) și Ioan Marginai, *Stihuri din Sfânta Scriptură pentru multe lucruri. Prima concordanță biblică românească* (ediție princeps după manuscris inedit de Ioan Chindriș și Niculina Iacob, Tg.-Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009). □ Mihai Zamfir mută pragul inaugural al noii poezii românești „de factură decis europeană” din 1830 la începutul secolului al XIX-lea, între 1800 -1820, într-o perioadă zisă „pre-pășoptistă”, căci aici pot fi cuprinși câțiva scriitori care, nerevendicând un ideal politic sau social, au produs structuri poetice novatoare „perfecționate ulterior cu o notabilă rapiditate”; printre aceștia, Mihai Zamfir îl plasează pe Costache Conachi „boierul moldovean putred de bogat [...] preocupat în mod egal de sporirea propriei averi, de cariera sa politică și de actul procreației” care „a fost atras cu intermitențe de cultură, sub forma lecturilor variate și a traducerilor din mari autori” și „pornind de la modele străine, s-a apucat să scrie versuri românești - cu un neașteptat rezultat: o mare cantitate de poezii pe temă aproape exclusiv erotică, impulsive și epidermice.” (articolul *Părintele (re)găsit al poeziei românești, Costache Conachi*) □ Nicolae Scurtu completează imaginea biografică a criticului ieșean Const. Ciopraga prin publicarea unor scrisori adresate poetului Demostene Botez, constant colaborator al *Vieții românești* (articolul *Noi completări la biografia lui Const. Ciopraga*) □ Periplul lingvistic printre sensuri și procedee de derivare ale cuvintelor planează, în articolul Rodică Zafiu, *Copiuță, fițuică, servită*, asupra instrumentelor folosite de elevi pentru copierea la examene și lucrări. □ Însemnările livrești (și nu numai) ale lui Livius Ciocârlie încep cu aprecierea romanului Martei Petreu drept „extra-ordinar”: „Sunt curios să aflu cum va fi citit, într-o epocă în care de la sat nu se mai așteaptă nimic. O carte puternică și înaintând împotriva curentului este totdeauna un examen la care sunt supuși contemporanii ei.” □ La documente inedite de istorie literară, Florin Costinescu comentează condiția precară a scriitorului român din vechile generații cu referire la epigramistul și poetul Cincinat Pavelescu în *O scrisoare a lui Cincinat Pavelescu către ministrul justiției, Th. Florescu*. □ Scriitorul american Michael Cunningham abordează în romanul *Până la căderea nopții* teme esențiale precum felul cum alegem să ne trăim viețile, semnificația frumosului și rolul pe care îl ocupă dragostea în existența umană, un roman care seamănă cu legendarul *Orele*, pentru care autorul a primit Premiul Pulitzer și PEN Faulkner Award; altfel, în traducerea din limba engleză a lui Rareș Moldovan, publicul român ia cunoștință de un lung fragment din romanul *Până la căderea nopții*, în curs de apariție la Polirom, colecția „Biblioteca Polirom”.

14 septembrie, miercuri

• [„Dilema veche”, nr. 395] Considerat cel mai subevaluat prozator român în viață, cu toată receptarea critică entuziastă și plină de elogii de la debutul lui din

anii 90 (cele trei volume de proză scurtă: *Grădina de vară*, 1989; *Eclipsa*, 1993 și *Într-o după-amiază de vineri*, 1997), cât și în ciuda faptului că Nicolae Manolescu nu-l menționează în *Istoria critică* decât alături de alții, la grămadă, Răzvan Petrescu iese din nou la lumină (după o lungă retragere, deliberată, în munca editorială) din conul de umbră, un fel de *underground*, cu antologia *Rubato* (Ed. Curtea Veche, 2011), care, afirmă Marius Chivu „este o carte cu texte vechi și noi, dar este alcătuită pe principiul *greatest hits*, adunând cele mai bune 13 povestiri din cariera scriitorului, plus una nouă”, iar analiza punctuală a prozelor scurte îl duce pe cronicar la concluzia că „Răzvan Petrescu este, de fapt, un ficționar scamator uns cu toate alifiile stilistice, un tragi-comedian absurd, inteligent și rafinat, unul dintre cei foarte, foarte puțini scriitori români cu adevărat originali. Îl citești și te minunezi că există.” (articolul *Greatest Hits*) □ O poveste de iubire interetnică din vremea lui Ștefan cel Mare, plasată în insulele Canare, dintre un locotenent spaniol și o splendidă băștinașă, prezentă în romanul *Iubire pe o insulă blestemată* (Polirom, 2011, Colecția «Biblioteca Polirom», traducere din limba spaniolă de Lavinia Similaru) a lui Alberto Vázquez-Figueroa, atrage apetitul de lectură al lui Claudiu Constantinescu care se arată, totuși, puțin dezamăgit, fiindcă „rutina lui Vázquez-Figueroa a lucrat cam moale și cam schematic, aducând în pagină un amestec de suspin complezent, stângăcie prozastică și tic moralist. Adică o literatură mai mult tristă decât beletristă.” □ Simona Sora face o trecere în revistă a narațiunilor lui Henriette Yvonne Stahl, „una dintre cele mai interesante scriitoare ale literaturii române”, din romanele *Între zi și noapte* și *Pontiful*, pentru a se opri mai îndelung asupra ultimei cărți scrise în franceză (apărută la Editura Caractères, 1975) și tradusă în românește, *Martorul eternității*, abia în 1995 (Ed. Universal Dalsi și reeditată de Editura Herald), discrepanța între prima publicare și traducere fiind explicabilă prin tema abordată de romancieră, și anume căutarea spirituală, temă tabu în comunism, recenzenta găsind în acest roman „cheia romanelor” scrise de Henriette Yvonne Stahl. (articolul *Unul dintre adevărurile literaturii*)

● [**„Observator cultural”, nr. 333 (591)**] Ni se aduce la cunoștință impactul dintre culturi prin traducerea în suedeză a primului roman al Ioanei Pârvulescu, *Viața începe vineri* (Editura 2244) în traducerea Jeanei Jarlsbo, romanul urmând să fie prezentat cititorilor suedezi la Târgul de Carte Bok & Bibliotek de la Göteborg. □ In locul obișnuitului editorial, redacția inserează un articol al lui Mihail Sebastian, o cronică de concert – *Bagheta lui George Enescu* -, publicat în 1936 în *L'Indépendance Roumaine*, tradus și selectat de Geo Șerban în onoarea Centenarului Sebastian. □ Nesemnăt, următorul articol pe două pagini trage un semnal de alarmă asupra *Inegalității flagrante în criteriile de evaluare ale Ministerului Educației*, prin care cercetătorii din domeniile umaniste și sociale protestează împotriva criteriilor injuste de evaluare a activității lor, precum acesta: „și în cazul domeniilor umaniste, inegalitatea cantitativă în condiții de punctaj maxim: contra unui singur articol în cazul științelor exacte, autorii și cercetătorii

din aria umanioarelor sunt obligați să «ridice la fileu» nu mai puțin de 4 lucrări de referință publicate în străinătate! Disproporție nu doar evidentă, dar și jignitoare, având în vedere că lucrări de referință publicate în străinătate sunt rezultatul unei întregi vieți intelectuale (și sunt, de obicei, însoțite de alte numeroase lucrări publicate în țară)! Atât pentru domeniile umaniste, cât pentru științele sociale, o condiție a eligibilității fiecărui volum în parte este prezența lui în cel puțin 12 biblioteci din străinătate (prezență care se verifică prin accesarea bazei www.worldcat.org) În condițiile în care editurile românești nu trimit cărți la bibliotecile din afara României decât în foarte rare cazuri, nenumărate volume extrem de relevante pentru cultura românească pur și simplu nu pot fi luate în calcul.” □ Tot pe același subiect, al injustei grile de evaluare universitară, perorează și Caius Dobrescu în articolul *Coarnele birocrăției pe capul societății civile*, propunând și câteva soluții: „Principala strategie a birocrățiilor români pentru a se enclaviza, adică a delimita și proteja terenul pe care se desfășoară competiția lor pentru avantaje, este aceea de a invoca misterioase directive europene în domeniul educației. [...] în acest punct este necesară o reacție a comunității academice, adică a societății civile, așa cum se configurează ea în câmpul academic. Trebuie să fim conștienți că, pe de o parte, directivele europene sunt chestiuni de principiu, iar specificarea și aplicarea lor depind strict de autoritățile naționale, iar pe de altă parte că, în calitate de cetățeni europeni, avem nu doar dreptul și interesul, ci și modalitățile de acțiune pentru a spune «nu» presiunilor exercitate de birocrății de la Bruxelles.” □ Paul Cernat găsește ca fiind de un interes deosebit capitolele cărții *Mormântul comunismului românesc. «Romantismul revoluționar» înainte și după 1989* (Ed. IBU Publishing, Buc., 2011) de Alexandru Matei, odată depășite „demarajul ezitant” și „manierismul speculativ” datorat tiparelor discursului filozofic francez în care autorul „se pierde câteodată” (articolul *Romantismul ideologic sub tratament*). □ Daniel Cristea-Enache întreprinde o descriere cu lux de amănunte, provocate de suculența paginilor biografice ale unui Preda „în familie și văzut preponderent dinspre familie”, a cărții lui Sorin Preda, *Moromeții: ultimul capitol* (Ed. Academiei Române, Buc., 2010, postfață de Andrei Grigor) (articolul *Marin al nostru*) □ Cristina Manole umple colțul „lecturilor de austeritate” cu un articol biografic despre viața aventuroasă și plină de neașteptate evenimente al lui Papa Hem (numele de alint al lui Ernest Hemingway), la comemorarea a 50 de ani de la moartea lui și pornind de la romanul despre luptele toreadorilor în arenă din Pamplona, *O moarte după-amiază* (Polirom, 2011) (articolul *Viața și moartea lui Papa Hem*).

15 septembrie, joi

- [„Cultura”, nr. 36 (341)] Editorialul lui Augustin Buzura, *De trei pâini democrație*, exprimă mânia împotriva guvernanților ticăloși și nedemni de păstoriarea poporului român, după cum scrie cu sarcasm: „Guvernanții noștri sunt maeștri în a distruge educația, sănătatea, viitorul țării, bătrânii și bolnavii, dar nu și niște

ființe atât de mărunte ca omizile, șobolanii sau țânțarii care - dacă nu cumva au fost declarate de dreapta! - sunt insensibile la aroganță, ură și bodyguarzi.” □ C. Stănescu pune degetul pe rană, arătând inconstanța și contradicțiile de judecată ale criticului N. Manolescu ce face anumite declarații publice (precum cele încredințate tiparului într-un interviu din *Salonul literar* nr. 74/ 2011, luat de Culiță Ioan Ușurelu, cu privire la «păcatele tinereților», peste care ar trebui trecut cu vederea), dar, în practică, se situează de partea opusă; aflăm astfel, din confesiunile lui, că, după ce a criticat o viață întreagă, Nicolae Manolescu a învățat „măcar atâta, încât să accept, la rândul meu, criticile”, dar, adaugă C. Stănescu interogativ, de ce au plecat sau au demisionat din redacția *României literare* Alex Ștefănescu, Adriana Bittel, Ioana Pârvulescu, Gabriel Dimisianu și D. Cristea-Enache?, mai ales acesta din urmă stârnește nedumerirea maximă a articlerului: „De-a dreptul sibilinică este explicația cu privire la «întreruperea» colaborării cu Daniel Cristea-Enache, critic matur și fără «tinerețe», din același gen proxim cu N. Manolescu însuși. Ce va fi însemnând în cazul acestuia «abuz» de încredere? Ce va fi făcut (scris!) criticul de n-a mai fost demn de «încrederea acordată» de N. Manolescu [...]?” □ Laurențiu Malomfălean comentează *Un meta-roman onirist*, și anume *Camionul bulgar. Șantier sub cerul liber* (Polirom, Iași, 2010) de Dumitru Țepeneag, despre al cărui conținut face câteva observații interesante: „Rezultatul e ceva ce s-ar numi autolectură sau schizolectură, via Deleuze; de remarcat că printre personajele romanului se numără Ed Pastenague, heteronim al autorului și companion, dacă nu stricător de contacte. [...] tocmai motivul pentru care discursul metatextual se potrivește atât de bine cu onirismul.” sau „Metatextul e de fapt un pretext. Nu memorii de roman scris, ci jurnal de roman în lucru. Nu substanță, ci formă. Un stil care, paradoxal, dă mai mult seama de conținut decât conținutul însuși.” □ Mihai Iovănel întreprinde o hermeneutică retrospectivă, asemănătoare unei fișe de dicționar, asupra scrierilor lui Norman Manea, provocat de aniversarea a 75 de ani de viață ai scriitorului „americanizat” prin 1988 (după ce doi ani locuise în Germania, în exil), și partea introductivă cuprinde referințele critice contradictorii referitoare la literatura lui N. Manea, atât contestări, cât și elogii: „Pe de o parte, Dana Dumitriu nota lipsa «vocației stilistice» și găsea romanul *Captivi* (1970) «delirant și istovitor», Nicolae Manolescu și Alex. Ștefănescu au vorbit de un «scriitor lipsit de talent», iar Marian Popa aprecia că «scrie foarte prost, cel puțin românește». De cealaltă parte, Mircea Iorgulescu Liviu Petrescu, Valeriu Cristea, Paul Georgescu, Lucian Raicu, Ov. S. Crohmălniceanu ș.a. au semnat exegeze minuțioase și foarte pozitive. Ambele abordări își găsesc justificări în tipul de proză scrisă de Norman Manea, acesta înfățișându-se cel mai adesea ca un flux descriptiv în cheie contras-eliptică, surprinzând simultan planuri eterogene - discursiv, evenimential și cronologic. [...] Este o literatură încifrată stilistic și simbolic, solicitând un cititor foarte atent și mai multe lecturi. [...] Cei care îl contestă vor vorbi despre ilizibilitate, refuzând travaliul interpretării și chiar al lecturii, ceilalți, dimpotrivă, se vor referi la decodarea unei literaturi dense, care

oferă răsplata unei hermeneutici laborioase.”; criticul M. Iovănel mai notează câteva puncte de reper importante pentru literatura exilatului Norman Manea: cea mai importantă carte a lui până la plecarea din România, 1986, este *Plicul negru* (articolul *Norman Manea 75: retrospectivă*); cea mai bună carte este *Întoarcerea huliganului* (2003), iar *Vizuina* (2009) e „o carte mediocră”, privită fiind „ca un obiect singular”. (articolul *Norman Manea 75: o retrospectivă*) □ De la elemente de încadrare istorică, de sursologie a operei și de receptare critică, criticul Eugen Simion trece la analiza tematică, psihologică și cu trimiteri sociologice a *Țiganiadei*, percepută în cheie „carnavalescă”, căutând spre final să reliefeze *figura spiritului creator*, cu o sintagmă folosită de teoreticienii literari din epoca *noii critici*, iar demonstrația critică îl duce spre concluzia că „Ion Budai-Deleanu este primul semn că literatura română tinde să intre în faza ei estetică. *Țiganiada* este, în fond, o savuroasă comedie a modelelor literare ilustre, înainte de a fi o epopee a moravurilor și a nestatorniciilor omenești. După *Istoria ieroglifică* este a doua mare operă de ficțiune din cultura română.” (articolul *Țiganiada: o scriere carnavalescă - III*) □ Precum a făcut James Joyce pentru Leopold Bloom, concentrând într-o zi peregrinările unei vieți, ziaristul de investigație N. Georgescu propune reconstituirea unei zile din viața de ziarist al lui Eminescu, o investigație documentară, o punere în relief spațială și temporală a informației, asupra modului cum și-a petrecut M. Eminescu ultima zi la ziarul *Timpul*, în 1883, pe 28 iunie, când era deja atins de aripa nebuniei. (articolul *Eminescu: ultima zi la «Timpul» - I*) □ Constantin Coroiu începe o digresiune despre poziția ideologică a lui Gabriel García Márquez, așa cum transpare ea din eseurile sale și mai ales din discursul ținut la decernarea premiului Nobel, pe tema *Singurătatea Americii Latine*, publicat mai târziu în volumul *N-am venit să țin un discurs (Yo no vengo a decir un discurso)*. (articolul *Discursuri despre «o nouă utopie a vieții»*) □ Inspirat de povestirile din *O mie și una de nopți*, față de care însuși Jorge Luis Borges avea o mare admirație, spunând: „faptul că ele sunt o mie și una înseamnă a avea curajul de a adăuga o unitate însuși infinitului și a defini în alți termeni chiar eternitatea”, Andrei Codrescu, scriitor american de origine română, rescrie culegerea de povestiri arabe, într-un mod generativ-transformațional prin care poveștile ies unele din altele, în volumul *Whatever Gets You Through the Night: a Story of Sheherezade and the Arabian Entertainments* (Princeton University Press, 2011), asupra căruia se focusează Rodica Grigore în articolul *O mie și una de nopți...de povești*. □ O altă incursiune etimologică realizează Andrei Ionescu pe urmele substantivului „mulțumire”, biziundu-se pe contexte de limbă veche (articolul *De unde vine «mulțumirea»?*)

16 septembrie, vineri

- [„România literară”, nr. 37] Nicolae Manolescu demonstrează cum se simte orășean până-n vârful unghiilor și cum, de fapt, îi lipsește „simțul naturii”: din interludiile la țară, în vacanțele școlare, nu reține decât noroiul și lipsa de confort

pentru scris. (articolul *Simțul naturii*). □ *Nu-l văzuseră* este poemul săptămânii scris de Vasile Igna. □ Gellu Dorian, pus să-și exprime ideile în cadrul temei „cărțile colegilor mei”, consideră că literatura română nu e formată numai din vârfuri sau din scriitori „aflați pe val”, mai există și altele, poate de prim rang nebăgate în seamă, deoarece nu intră în sfera de interese a coteriilor literare: „Dacă ești pe val, deși valul este unul cu totul și cu totul artificial, cartea ta este luată în seamă; se scrie despre ea de la centru, subit vin criticii din provincie să consemneze despre ea, în aceleași sentințe, și devii, cât de cât, colegul râvnitului cititor profesionist care te ia în seamă. Astfel, privită prin această prismă, literatura română de azi pare a fi foarte săracă.” (articolul *Cărți ignorate în fașă*) □ Mircea Mihăieș scrie episodul al cincilea din *Memorii de dincolo de mormânt* (V), relatând plin de empatie și compasiune suferințele lui Tony Judt ajuns în imposibilitatea de a se mișca, din cauza unei boli neurodegenerative. □ Gabriela Gheorghisor comentează volumul de publicistică *Odioseea. Un jurnal pe sărite* (Institutul European, 2011) a lui Nicolae Prelipeanu, volum care reunește texte din perioada 2006-2011, majoritatea publicate la pagina de opinii din România Liberă, cotidian la care autorul a fost șef al secției de Cultură, și care „cuprinde comentarii despre subiecte social-politice de actualitate, cu analepse istorice și deschideri spre politica internațională” (articolul *D’ale (post)tranziției*). □ Poet și prozator, Ioan-Pavel Azap, cunoscut mai ales pentru „cronicile de film din «Tribuna» clujeană” care i-au adus, printre altele, Premiul Ion Cantacuzino pentru critică cinematografică al UCIN pe 2010, devine subiectul recenziei Irinei Petraș legată de ultima plachetă de versuri ale poetului clujean, *Ușa cu picioarele pe pământ* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2011). □ Găsind admirabilă inițiativa Editurii Cartea Românească de a publica în ediție completă opera poetică a lui Radu Stanca, Iulia Iarca apreciază pozitiv, drept „un eveniment editorial”, și realizarea unei ediții critice din poezia lui Radu Stanca, *Doti* (CR, 2011; ediție îngrijită și prefată de Ioana Lipovanu). □ Cosmin Ciotloș face exegeza lucrării de istorie și critică literară a lui Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române. I.* (CR, Buc., 2011), autorul istoriei fiind mai ales un stilistician, dar și un adept al unei critici subiective; iar recenzentul se arată, în mare, cucerit de paginile istoriei: „Nu știu alt critic român care, disecând cu minuție istoria literară să fi pus în evidență mai clar faptul că aceasta e neagră în cerul gurii.” (cronica *Stilul intelectual (I)*) □ Pagina de poezie este ocupată de poemul *Suspect* al lui Ovidiu Genaru. □ Dan Hăulică construiește un eseu digresiv despre opera sculptorului Mircea Spătaru, *Patior ergo sum*, întins pe două pagini de revistă. □ În avanpremieră editorială este prezentat scriitorul Lucian Dan Teodorovici printr-un scurt medalion bibliografic, iar lângă acesta sunt extrase lungi fragmente din romanul *Matei Brunul*, în curs de apariție la Ed. Polirom, colecția „Fiction Ltd”. □ Observând că ediția pe care o va comenta în articolul *Memoria premodernității noastre* „nu este menită [...] studiului științific, ci lecturii. Ceea ce nu înseamnă că nu e o ediție foarte bună”, Răzvan Voncu pune accentele potrivite asupra scrierii memorialistice *Ce am*

auzit de la alții. Amintiri (Humanitas, Buc., 2011; prefață de Neagu Djuvara) de Radu Rosetti, un diarist azi aproape uitat, dar care „s-a bucurat în prima parte a secolului trecut de aprecieri unanime.”, iar cronicarul ediției este impresionat de subtilitatea cu care Radu Rosetti „îmbină anecdota (importantă în discursul istoric al marilor familii artistocratice românești, vezi cronicile muntene) cu «marea istorie»”. □ Intervențiile lui Horia Gârbea la „poșta redacției” poartă titlul umoristic (și preluat, ca de obicei, dintr-unul din textele primite la redacție) «*Buci de stareță*». □ Încântată de hărnicia și eforturile admirabile ale bibliotecii digitale Dacoromanica, de a pune la dispoziția publicului, prin scanare, cărți și reviste vechi, Rodica Zafiu plonjează în paginile revistei umoristice *Furnica* din 1911 pe care o comentează „tous azimuts” de la pseudonimele ludice ale semnăturilor la cuvintele cu sensuri uitate, contextuale, precum „asta miroase a barometrică, doctore!” în care sensul uitat se referă la *barometric*, din sintagma *companie barometrică* „societate pentru curățirea latrinelor prin presiunea atmosferică” (articolul «*Furnica*»). □ Deși sintagma „un cărturar ludic” pare ciudată aplicată fiind lui Ștefan Cazimir, totuși Gabriel Dimisianu o folosește în articolul cu titlu omonim în care face câteva însemnări și despre ultima carte a lui Șt. Cazimir, *Epistolă către Odobescu* (Ed. Palimpsest, 2010) în care recunoaște deschis că autorul consemnat face cercetări interesante ce-l interesează în cel mai înalt grad, pentru că „Cercetările, studiile lui Cazimir sunt totdeauna riguroase, temeinice, impecabile sub raportul informării și fiind astfel nu sunt, ca la atâția alții, aride.” (articolul *Un cărturar ludic*) □ Despre apogeul epocii coloniale din Brazilia, vorbește Mihai Zamfir în *Mariana*, la rubrica „tropice surâzătoare”. □ Un strălucit roman de debut al scriitoarei Nicole Krauss, *Istoria iubirii, Un bărbat intră în cameră* (*The History of Love*, trad. rom. Antoaneta Ralian, Humanitas Fiction, 2007) este publicat în paginile revistei în traducerea Dinei Litzica (un roman din colecția „Raftul Denisei”, coordonată de Denisa Comănescu).

21 septembrie, miercuri

• [„*Dilema veche*”, nr. 396] Solomon Marcus relatează întâlnirea sa (în timp ce călătorea cu un avion) cu copii mici de la care se aștepta să fie gălăgioși și insuportabili, dar lucrurile se petrec invers și în mod neașteptat. (articolul *Copii în avion*) □ Găsind că poeți care să se apuce să scrie proză sunt puțin, dar că poeți care să treacă de la proză (*Cartea tuturor intențiilor*, 2006) la poezie (*Apropierea*, 2010 și *La două zile distanță*, Ed. Charmides, 2011) sunt aproape excepții, Marius Chivu consideră că Marin Mălaicu-Hondrari păstrează intact filonul biografic, poetic și intelectual care a plăcut atât de mult la debut și în acest ultim volum în care există poeme lungi ce se pot apropia de stilul poeziei lui M. Cărtărescu (din volumul *Nimic*), dar totuși, cu totul altceva față de semnificațiile poeziei cărtăresciene căci „sunt surprinse târcoalele sinuciderii, o temă recurentă ce străbate, ca un fir incandescent, această poezie expresionist-metafizică, deopotrivă senzuală și ermetică, scrisă dens, cu registre variate și într-un limbaj cizelat, cu destule

imagini suprarealiste *dark* ce fac unele poeme să semene scurtmetrajelor lui Buñuel.” (articolul *Înapoi la poezie*) □ Claudiu Constantinescu se simte uimit de „nebulina libertină”, „amoralitatea exuberantă a familiei” lui Alexandre Jardin din *Romanul familiei Jardin* (Humanitas, 2011, traducere din limba franceză de Marieva Cătălina Ionescu, Colecția „Cartea de pe noptieră”), la care se referă într-un lapidar comentariu critic. □ Un supliment intitulat *Dilematix* reprezintă mici proze destinate copiilor, semnate, în general, de elevii de gimnaziu.

● [**„Observator cultural”, nr. 334 (592)**] Pe prima pagină se titrează cu litere mari: *Wroclaw: Congresul European al Culturii*, eveniment despre a cărui desfășurare va relata Oltean Șerban-Pârâu într-o dare de seamă cu titlu omonim (*Wroclaw: Congresul European al Culturii*), iar pe pagina a doua, este semnalată prezența *Hertei Müller la Târgul Bok & Bibliotek*, cel mai mare târg de carte din Scandinavia. □ Despre semnificațiile tragediei din 11 septembrie pentru poporul american, vorbește pe un ton înflăcărat Bedros Horasangian în *Lecția lui 11 septembrie*. □ Istoricul Ovidiu Pecican îndeamnă la cumpătare și echilibru, la reevaluarea documentelor istorice, cu scopul de a judeca just rolul „jucat de Maiestatea sa Regele Mihai I în timpul guvernării sale secunde” (articolul *Regele Mihai între 1940 și 1944*) □ Un cristian realizează un interviu cu V. Leac despre tabăra de creație pentru tinerii scriitori din Săvârșin, domeniul regelui Mihai I, finanțată de primăria din localitate (articolul *Veți zâmbi ușor condescendent citind titlurile acestor antologii*), interviu însoțit de date privind „palmaresul și participanții”, cât și despre câteva opinii ale participanților la această tabără de creație (precum Lavinia Braniște, Ștefan Manasia, Andrei Dosa, Bogdan Coșa etc) □ Densul articol *G. Călinescu și totalitarismul castrator* al lui Paul Cernat aduce în prim planul receptării activitatea benedictină de editor, cercetător și critic al d-lui Nicolae Mecu, activitate strânsă în ultima lucrare publicată, *G. Călinescu față cu totalitarismul* (Ed. Dacia XXI, colecția « Mari scriitori români », Cluj, 2011); din cuprinsul amplei recenzii selectăm subtitlurile edificatoare: *Acuitate de hermeneut și de «psihanalizor»*, *Arta clarității expresive și știința demonstrației*, *Prețuire legitimă și spirit critic*; lucrarea d-lui Mecu înscriindu-se „într-o performanță editorială și o întreprindere majoră”, care a resuscitat interesul pentru opera lui G. Călinescu, alături de monografia teoretică a lui Andrei Terian, *A cincea esență*. □ Preluând o sugestie de interpretare chiar din dedicația de pe pagina de gardă a cărții *Fără titlu* (Paralela 45, colecția «Avanpost», Pitești, 2011) de Cosmin Perța, Adina Dinițoiu consideră că poeziile acestea reprezintă „o carte de maturitate a poetului Cosmin Perța”, cu tot autenticismul și trăirismul enunțate fătîș: «Aceasta nu e literatură» (articolul *Poeme de maturitate*) □ Este publicat un lung fragment din romanul spaniolului Manuel Rivas, *Creionul tâmplarului* (în curs de apariție la Curtea Veche Publishing), în traducerea Alexandrei Reocov, fragment precedat de o prezentare biografică a prozatorului spaniol „considerat unul dintre cei mai importanți autori spanioli contemporani și cea mai originală voce a literaturii galiciene [...] cărțile sale fiind traduse în Europa și în cele două Americi”. □

Despre un alt romancier, de data aceasta american, Jonathan Franzen, și romanul său, *Libertate*, care a fost tradus în limbile Europei (deci și în română, de Daniela Rogobete, la editura Polirom, 2011) unde a făcut senzație, scrie Alina Purcaru în *Libertate, romanul care a câștigat Europa*, notând printre multe altele: „Pentru toți ceilalți care nu l-au descoperit pe Franzen, numărul cronicilor elogioase pe care această carte le-a strâns, entuziasmul cititorilor și verdictele generoase, venite din partea unor critici cu o autoritate greu zdruncinabilă, ar trebuie să funcționeze ca (încă) o garanție pentru startul lecturii, chiar dacă dimensiunile [600 de pagini] pot intimida.”

22 septembrie, joi

• [„Cultura”, nr. 37 (342)] Alex Goldiș parcurge universul liric al poetului clujean Ștefan Manasia, „una dintre cele mai importante figuri ale poeziei noastre de azi”, având „o prezență pregnantă în spațiul publicistic”, fiindcă mulți scriitori de „generație nouă din toată țara, cu sau fără cărți publicate, au trecut deja prin «cafeneaua literară», a lui Ștefan Manasia, «Nepotul lui Thoreau»”, și stabilește tipul de sensibilitate poetică căreia îi aparține acesta: un poet puternic individualizat în interiorul „așa-zisului douămiism” printr-un ermetism al expresiei și o mitologie geografică distinctă, al cărui lirism provine din „ruinele cărtărescianismului”, o parte din imaginarul lui Cărtărescu „se poate întrevădea [...] mai ales în mitologizarea și spiritualizarea periferiei”; demonstrația critică a lui Alex Goldiș se oprește în special asupra volumului *Motocicleta de lemn* (Ed. Charmides, 2011) (articolul *Apocalipsa à la Manasia*) □ O amplă cronică despre proza romancierului M. Cărtărescu, cea din densul proiect al *Orbitor*-ului, semnează Andrei Simuț în *Fețele apocalipticului în «Orbitor»* și încearcă să argumenteze de ce trilogia *Orbitor* s-a situat în topul celor cinci cele mai bune romane din preferințele criticilor, așa cum relevă o anchetă din *Adevărul literar și artistic*, cu toate că apariția celui de-al treilea volum al *Orbitor*-ului în 2007 „a adâncit falia ce separă pe admiratorii necondiționați ai autorului de detractorii săi furibunzi”; dar cronicarul plasează *Corpul* și *Aripa dreaptă* într-un cerc vicios al „rescrierii primului volum, repetând până și ordinea discursivă a episoadelor și structurarea triadică”; în ceea ce privește tema apocalipticului enunțată în titlu Andrei Simuț crede că această temă „se reflectă pe două paliere: unul este pur imagistic, vizionar, descriptiv al ieșirilor din linearitatea timpului și a desfășurării epice principale, iar celălalt este la nivelul macro-structurii ce reunește toate cele trei volume și care se rezumă la procesualitatea revelării Cărții, a Demiurgului ei, a aleșilor, a damnaților, a apariției Anti-Creatorului Victor și a împlinirii Finalului Cărții, ce întrupează un simulacru și o amânare a apocalipsei reale. *Orbitor*-ul nu este decât o amplă apocalipsă de hârtie, care dramatizează și problematizează în jurul Sfârșitului, reducându-l la finalul Cărții, la un sfârșit al unei lumi iluzorii.” □ Ca un autentic cercetător al documentelor istorice, Iordan Datcu este interesat să dezvăluie, în articolul *Academia de Științe Sociale și Politice. Contribuții*

documentare, dedesubturile funcționării menționatei Academii de Științe Sociale și Politice care a funcționat în paralel cu Academia R.S. România, subminând-o în permanență, și, pentru că despre desfășurarea activității acesteia (1970-1989) nu s-a scris și nu s-a vorbit, nici după desființarea acesteia în decembrie 1989. □ Constantin Coroiu continuă analiza articolelor, eseurilor, interviurilor și discursurilor lui Gabriel García Márquez ale cărui teme principale în toate acestea sunt, desigur, literatura, apoi scriitorii și, în fine, propria-i experiență. (articolul *Discursuri despre «o nouă utopie a vieții» - II*) □ În articolul dens și serios documentat, «*Gabriel Seranin*» și *poezia lui Ștefan Augustin Doinaș*, George Neagoe arată că e nevoie de multă temperanță, înțelegere și nuanțare pentru a clarifica relațiile scriitorilor cu puterea comunistă, cu organele de supraveghere și represiune, cum a fost cazul poetului Șt. Aug. Doinaș, care suportase o condamnare pe criterii politice și, pus sub supraveghere, cu interdicție de semnătură, a conlucrat o vreme până la răzvrătire și nesupunere față de Securitate, citând următorul fragment dintr-o notă informativă, din 1967, a Securității aflată în arhiva C.N.S.A.S: „Ca agent a desfășurat o activitate mulțumitoare, furnizând materiale utile asupra unor elemente ce ne interesau. În ultimul timp însă (circa un an și jumătate), a devenit delăsător, dificil, încearcă să evite întâlnirile cu noi, nu mai îndeplinește sarcinile trasate.»” □ Partea a doua din articolul documentar *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* (2), semnat de N. Georgescu, ne dezvăluie informații prețioase despre ceea ce s-a întâmplat cu poetul *Luceafărului* în momentul în care, oficial, s-au remarcat problemele de sănătate mintală, luând ca bază documentară scrisori ale poetului, amintiri (Vintilă Russu Șirianu) și articole de presă.

23 septembrie, vineri

● [„*România literară*”, nr. 38] Nicolae Manolescu aduce un omagiu istoricului literar de origine basarabeană, Ștefan Ciobanu (1883-1950), din aceeași generație cu Nicolae Cartojan și Sextil Pușcariu, „pionieri și ei ai studiului literaturii din secolele XVI-XVIII cu mijloacele secolului XX” (articolul *Un nume uitat: Ștefan Ciobanu*). □ Poemul de pe prima pagină îi aparține lui Emil Nicolae, *In zonă* (9). □ Sub pretextul temei „cărțile colegilor mei”, Doina Ioanid prezintă volumul de debut al Andreei Răsuceanu, *Cele două Mântulese* (Ed. Vreamea, 2009), provenită dintr-o teză de doctorat susținută la Centrul de Excelență în Studiul Imaginii, care „este o carte la granița dintre un roman, o istorie a vieții private și o pledoarie indirectă, dar convingătoare pentru ceea ce se mai poate salva din Bucureștiul vechi. Strada Mântuleasa este urmărită din secolul al XVIII-lea până în secolul XX ca un soi de microunivers în mișcare.” □ Este semnalată trecerea în neființă a lui B. Elvin (scriitor de etnie iudaică, Bernstein Elvin) și i se dedică un medalion biobibliografic. □ Călătoria Danielei Zeca-Buzura și a soțului ei, fotograf, Mihai-Adrian Buzura în Iran s-a materializat într-un album în care unul scrie textul și celălalt realizează fotografiile; în privința albumului, Alex Ștefănescu se declară un admirator al revelațiilor din această călătorie într-o

țară arabă, căci sunt prea mulți oameni care călătoresc și scriu despre asta, dar nu văd și nu înțeleg nimic din cele vizitate (articolul *Oameni care merită să călătorească*). □ Irina Petraș recenzează cartea de poezie a lui Vasile Igna, *Animale domestice* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), situat într-o panoplie de lucrări anterioare precum *Provincii. Grădini. Orbite* (2006), *Lumină neagră* (2008), ce dezvăluie un poet al „tentantelor răzvrătiri expresioniste” și „echilibrul clasic al poemelor”. □ Luminița Corneanu plasează cele trei exegeze ale lui Radu Vancu din *Eminescu. Trei eseuri*, (InfoArt Media-Argonaut, Sibiu-Cluj, 2011), într-un efort critic de a arăta, după ani de-a rândul în care Eminescu a primit lovituri de demolare și demitizare, că opera eminesciană nu este depășită, ci „pentru a se revendica de la ea, pe sine și întreaga generație căreia-i aparține.” □ Partea a doua din cronica literară a lui Cosmin Ciotloș investighează tot de *Scurta istorie. Panorama alternativă a literaturii române. I.* (CR, 2011) a lui Mihai Zamfir, făcând un detaliat și anecdotic excurs istoric prin viețile, puse în paralel pentru a se lumina reciproc, a lui Vasile Cârlova și Alexandru Hrisoverghi, despre acesta din urmă mărturiile epocii susținând că era de-o frumusețe răpitoare, ca un Adonis. (articolul *Stilul intelectual II*) □ Dinu Flămând este prezența minunată din pagina de poezie, cu poemul *Culegătorii*, dedicat domnului Mihai Șora. □ În cadrul proiectului *Valorificarea identităților culturale în procesele globale*, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial *Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*, Alexandra Ciocârlie publică eseu despre piesa lui Vlad Zografi, *Oedip la Delphi* (1997), care, în viziunea eseistei, este „un posibil preambul al tragediei lui Sofocle *Oedip rege*” (articolul *Oracolul dereglat*) □ Pagina de proză este susținută de un mare și lung fragment din romanul *Cei o sută - diavolul argintiu*, fragment cu titlul *Noul Babilon al Bufonului Vraci* de Gheorghe Schwartz. □ Din literatura epistolară, foarte bogată, a Otiliei Cazimir (1894-1967), colegă și prietenă cu G. Topârceanu, Nicolae Scurtu publică câteva din cele mai semnificative mărturii privitoare la autorul *Baladelor vesele și triste* (articolul *Însemnări despre George Topârceanu*). □ Simona Vasilache reinterpretează nuvela lui B. Șt. Delavrancea, *Domnul Vucea*, în articolul *Școala fără metodă*. □ Dovedind cum verbul latinesc „investire” cu sensul „a îmbrăca” stă la originea tuturor formelor moderne, ca împrumut cult, al verbului „a investi”, Rodica Zafiu arată cum acest verb capătă sensuri apropiate de „a cheltui”, trecând prin dicționarele franceze (*Trésor de la langue française*) și engleze (*Concise Oxford Dictionary* -1999) (articolul *Investiții*) □ Livius Ciocârlie își continuă însemnările livești, la rubrica omonimă la care este titular, din care spicuim o însemnare despre Proust: „Il vient si vite, le moment où l'on n'a plus rien à attendre...” □ Gh. Grigurcu face câteva însemnări pe marginea unui șir de interviuri cu personalități care l-au cunoscut pe filosoful și poetul Blaga și a „eseului-reportaj” care îi este dedicat aceluiași de către Zenovie Cârlucea, în cartea *Lucian Blaga - între amintire și actualitate. Interviuri & reportaje* (Ed. Scrisul românesc, 2011) (articolul *Blaga în evocări*) □ Ruxandra

Cesereanu scrie despre însemnările memorialistice și eseistice ale doamnei de onoare a împărătesei nipone Sadako, Sei Shōnagon din *Însemnările de căpătâi* (Rao International, Publishing Company, 2004), „o scriere hibridă, între eseu și proză poetică, alcătuind în același timp, un uriaș poem dezmembrat din fărâmele unui mozaic.” (articolul *Epifania doamnei Sei Shōnagon*) □ Virgil Mihaiu informează cititorii români, într-o amplă dare de seamă, despre derularea la începutul toamnei 2011, în Portugalia, a unui Congres Internațional pluridisciplinar intitulat *Flori (Flores/ Flowers/ Fleurs)*, organizat de Centrul de istorie a Culturii patronat de Universidade Nova din Lisabona în colaborare cu Centrul de excelență pentru Studiul Identității Culturale al Universității din București, la care au participat H. R. Patapievici, Mihaela Irimia, José Esteves Pereira, vice-rector al Universidade Nova de Lisboa, ambasadorul Vasile Popovici, și „noul val” al elitei umaniste românești: Aida Osian, Andreea Șerb, Dragoș Ivana, Elena Butoescu, Florentina Luminița Gheorghiu, Mihaela Doaga, Oana Fotache Dubălaru, Petruța Năiduț, Ruxandra Vișan, nelipsiții Corin Braga și Ruxandra Cesereanu. (articolul *Erudită participare românească la un congres despre flori*).

28 septembrie, miercuri

• [„**Observator cultural**”, nr. 335 (593)] Cititorii sunt informați că prestigiosul premiu german „Nelly Sachs” i-a fost acordat în 2011 scriitorului român Norman Manea, premiu acordat o dată la doi ani și care, până la această recentă decernare, a revenit laureaților premiului Nobel Elias Canetti, Nelly Sachs, Nadine Gordimer, Giorgio Bassani, Milan Kundera, Juan Goytisolo, Javier Marías, Christa Wolf, Margaret Atwood; motivarea juriului din Dortmund, alcătuit din critici literari de la *Die Zeit*, *Sud-deutsche Zeitung*, *Der Spiegel*, *Frankfurter Rundschau* și *Deutsche Akademie Für Sprache und Dichtung* cuprinde următoarele afirmații: „Manea este un reprezentant de seamă al modernității literare luminate. Romanul *Întoarcerea huliganului*, un autoportret impresionant prin curaj moral și virtuozitatea limbii, prezintă – din subteranele propriei biografii – neliniștitoare aspecte profunde ale istoriei românești”. (articolul *Premiul «Nelly Sachs» pentru Norman Manea*) □ Tot în cadrul recunoașterii literaturii române peste hotare, mai apare informația despre faptul că *Mircea Cărtărescu și Dan Coman au obținut premiile Festivalului de la Vilenica*, în Slovenia, Mircea Cărtărescu fiind al doilea scriitor român care primește acest premiu de prestigiu, după Ana Blandiana, în 2002. □ Cu ocazia lansării volumului *Für ein Lied und hundert Lieder*, în Germania, la editura Haus der Berliner Festspiele, al disidentului anticomunist chinez Liao Yiwu, hăituit și închis de guvernul comunist chinez, Herta Müller scrie un discurs de susținere cu titlul *Mânia de dincoace și mângâierile de dincolo*, publicat în paginile *Observator cultural* în traducerea Corinei Bernic, care face o introducere biografică a scriitorului chinez pentru publicul român. □ Daniel Cristea-Enache face „memorialul” călătoriilor sale în străinătate, oprindu-se de data aceasta la *Experiența franceză*, prilejuită de primirea unei burse de studii

post-doctorale, oferită de Uniunea Europeană și de Academia Română, articolul fiind, în esență, o descriere a naturii francezilor și a gustului lor pentru echilibru, simetrie și bun-gust. □ Îl evocă pe B. Elvin Michael Finkenthal într-un profil literar în care dezvăluie cum l-a cunoscut: *Un clasic: B. Elvin*, urmat de câteva fragmente dintr-un interviu luat de Ovidiu Șimonca lui B. Elvin, în 2007, pentru revista *Observator cultural*; din acest interviu preluăm câteva extrase de interes documentar: „– Când ați început să semnați B. Elvin, fără numele în întregime? – În 1945. – Nu v-ați semnat niciodată cu numele complet – Bernstein Elvin? – Într-un singur rând. – N-a fost o măsură de precauție să vă ascundeți numele evreiesc? – Semnând B. Elvin nu-mi închipuiam că mă deghizez. Și nici nu-mi imaginam că-mi voi păcăli cititorii ascunzându-mi identitatea iudaică. – Când v-ați îndepărtat de comunism? – Foarte curând, în 1949 sau 1950, când am trăit toată durerea sortii lui Tomaziu, care a fost și rămâne un mare pictor. Lucram la Editura Tineretului și trebuia să scot un buletin pentru străinătate. Am apelat la pictorul Tomaziu. El era fiu de senator liberal, eu eram evreu declarat, cu convingeri comuniste. [...] Am aflat de condamnarea lui dintr-un ziar. Nu mă implicase în nici un fel. [...] – Toată povestea cu Tomaziu v-a smintit, v-a tulburat? – Enorm. A constituit o gravă și nevindecată traumă. Omul venise să-și mărturisească drama și să mă prevină că va fi arestat. Aveam un exemplu, nu din auzite, nu povestit de alții, de om distrus, dispărut.” □ Despre volumul poeziilor douămiiști, *Compania poezilor tineri în 100 de titluri* (Ed. Compania, Buc., 2001; selectate și cu o prefață de Dan Coman și Petru Romoșan), comentează Paul Cernat, declarându-și pe față rezervele față de „periodizarea generaționistă pe criterii «decenale»” și felicitându-i din start pe antologatori care au evitat atașarea unui -ism decenal selecției; cei 15 poeți aleși sunt: Constantin Acosmei, Gabi Eftimie, Teodor Dună, Ruxandra Novac, Ștefan Manasia, Marin Mălaicu-Hondrari, Claudiu Komartin, Radu Vancu, Dan Sociu, a. urmanov, V. Leac, Florin Partene, Elena Vlădăreanu, val chimic și Dan Coman despre care Paul Cernat notează: „Dincolo de afinitățile și diferențele tipologice ale celor 15 – cu personalități și formule uneori foarte diferite –, era de prevăzut că selecția va avea ceva din gusturile și sensibilitatea poetică a antologatorilor. Predomină nu tocmai întâmplător, maniera enigmatică «minimală» și «esențializată» (nu neapărat în direcția unei preferințe pentru poemul scurt, în detrimentul visceralității anarhice și «mizerabiliste» prin care douămiiismul s-a afirmat și, uneori, a agresat opinia curentă.” (articolul *În compania douămiiștilor*) □ O dramă a incomunicării persistă, ca un fir roșu, în volumul de poeme *Instituția moartă a poeziei* (Ed. Casa de pariuri literare, Buc., 2011; prefață de Cosmin Cioltoș) de Ionuț Chiva, după cum susține recenzentul acestui volum, Bogdan-Alexandru Stănescu, în *Romanțe de trecere*, la care se adaugă, zice tot comentatorul, și o nevroză a «rememorării» și a unui prezent abulic; impresia generală despre aceste poeme fiind una a stranieții: „De aici vine și straniețea volumului: din conflictul aparent dintre tradițional (refren de romanță, melancolie bacoviană) și limbajul de «stradă», oralitatea autenticistă.

Chiva nu face efortul de a îndulci acest limbaj, de a se preface, își continuă practic lupta împotriva falsității și a ipocriziei literaturii lui. E un *romancero gitan* al începutului de mileniu, pornit împotriva calofiliei ca manifestare a *fake*-ului. Mișcare riscantă într-o literatură unde ipocrizia e ridicată la rang de artă și unde corectitudinea gramaticală și imaginile așa-zis poetice îi asigură un loc printre statuile muzeului de ceară.” (articolul *Romanțe de trecere*) □ Irina Georgescu prezintă eseu Mariei Darrieussecq, *Raport de poliție* (Ed. Pandora M., Buc., 2010; traducerea lui Doru Mareș), într-un articol cu un titlu incitant *Literatura și poliția: o istorie a plagiatului*; M. Darrieussecq scrie acest eseu în încercarea de a se apăra ea-însăși de acuzația de plagiat, dar ajunge să-i inventarieze pe marii scriitori din istoria literaturii care au suferit de pe urma unei astfel de acuzații: Paul Celan, Ossip Mandelștam, Guillaume Apollinaire, Émile Zola, Cervantes, Melville, Pablo Neruda, Camillo José Cela, Marcel Proust, Sigmund Freud, Danilo Kiș, Daphné du Maurier; hoția de idei devine pandantul calomniei, căci acuzația de plagiat poate deveni o armă pentru a discredita întreaga operă a unui rival. □ Este publicată, în traducere din engleză de Cezar Gheorghe, recenzia lui Alain Brownjohn apărută în prestigioasa publicație britanică *Times Literary Supplement* despre versiunea în engleză a *Dimineții pierdute/ Wasted Morning* (traducerea în engleză a romanului Gabrielei Adameșteanu fiind realizată de Patrick Camiller) (articolul *Dimineață pierdută tradusă în engleză și comentată în Times Literary Supplement*) □ Călin Teuțișan recenzază cartea lui Corin Braga, *Du paradis perdu à l'antiutopie aux XVI-e – XVIII-e siècles* (Éditions Classiques Garnier, Paris, 2010), considerând-o „o lectură incitantă și revelatorie” în care Corin Braga „comentează pe larg funcțiile culturale, istorice și mentale ale Utopiei, precum și funcțiile ei ontologice și spirituale”. (articolul *Morfologia reprezentării imaginarului*)

29 septembrie, joi

• [„Cultura”, nr. 38 (343)] Editorialul Angelei Martin, *Marile migrații*, prezintă fenomenul, nu nou, dar îngrijorător, al migrațiilor contemporane, mai dense și mai ample, fenomen care are diferite motivații (sărăcia fiind una dintre acestea) și pare mai bine controlat în actualitate de către guverne; țările-gazdă, că sunt din Europa sau de pe alte continente, doresc menținerea în echilibru a populației tinere, apte de muncă, între anii 2000-2050, Germania trebuind să importe aproximativ o jumătate de milion de migranți, Franța cel puțin 100 000 de brațe de muncă, iar U.E. în ansamblul ei aproape 1,6 milioane de oameni. □ Cronica lui Laurențiu Malomfălean ia în cătare romanul autobiografic al tânărului brașovean Bogdan Coșa, *Poker* (CR, 2011), care, deși aflat la debut, emană „maturitate” atât la nivelul scriiturii, cât și al construcției personajelor, structura epică fiind îndatorată monologului sau solilocviului, iar aprecierea lui Caius Dobrescu, căreia i se aliază și autorul cronicii, este că „fără să poarte neapărat «în raniță bastonul de mare prozator», Bogdan Coșa ține bine strâns

un as în mânecă.” □ Observațiile pătrunzătoare ale lui Alex Goldiș, din articolul *Adrian Marino și utopia teoriei literaturii*, fixează viziunea teoretică asupra literaturii și asupra criticii aparținând criticului literar de origine ieșeană, Adrian Marino (n. 1921, la Iași - m. 2005 la Cluj), așa cum transpare aceasta în lucrarea *Introducere în critica literară* (1968); Alex Goldiș observă cu îndreptățire că, pentru a defini critica drept domeniu secund, el trebuie să definească mai întâi literatura, considerată o structură de semnificații (pe urmele structuraliștilor francezi și a semioticienilor italieni); toate metodele și teoriile moderne prezentate în lucrare, direcțiile psihanalitice, existențialiste și structuraliste ale Noii Critici, dar și lingvistica structuralistă a lui Roland Barthes, percepute inițial ca un fel de „desprindere de călinescianism” (să amintim că între 1944-1947 a fost asistentul lui G. Călinescu la Iași, cu care nu s-a înțeles), ajung să fie considerate „sterile”, căci zice Alex Goldiș: „Pe măsură ce avansăm în carte, machiajul deschiderii spre modernitate începe să se scurgă de pe obrazul criticului, dezvăluind o față mai degrabă refractară la înnoire.” □ Constantin Coroiu marchează omagial, 180 de ani de la moartea lui Cârlova, prin articolul «*Cinci flori și un miliard de absențe*» (citată din Marin Sorescu); el arată cum acest poet mort foarte tânăr, la 21 de ani, și lăsând posterității numai cinci poezii romantice, „o poezie a vestigiilor istorice”, și câteva traduceri și considerat, cu temei, „primul poet român modern”, a fost recitat și revizuit de critici precum E. Simion (în *Dimineța poezilor* - CR, 1980) și Nicolae Manolescu (*Istoria critică a literaturii române*), sau de poeți ai anilor 60 precum Nichita Stănescu (*Cartea de recitare*) și Marin Sorescu, „cel mai profesionist cititor al poezilor” din zorii literaturii române, „poeți ai matinalului” (E. Simion). □ Piața românească de poezie se dovedește din ce în ce mai variată și bogată, căci au început să-i facă concurență Cărții Românești, Editurii Brumar și Cartier destule edituri noi precum Ed. Tracus Arte, Paralela 45, Limes, Casa de Editură Max Blecher, Pandora M, Ed. Charmides și, mai recent, Ed. Aius Printed, toate publicând la greu cărți importante de poezie, dar mai ales cărțile unor debutanți, cum este cazul lui Gabriel Nedelea, cu volumul de poezie *Peisaj cu întâlnire* (Ed. Aius Printed, Craiova, 2011), fiindcă George Neagoe fixează limitele noii poezii sub influența tutelară a doi mari poeți, Bacovia și Gellu Naum: „Când scapă de poezia lui Gellu Naum, Gabriel Nedelea se apropie de lumea în dezagregare a lui Bacovia. În peste jumătate de carte apare obsesia apei, a potopului biblic, a regresului.” concluzia fiind posomorâtă: „«Peisaj cu întâlnire» este un simplu exercițiu de admirație. Dacă «stilul este omul însuși» (G. Buffon), atunci melanjul din această carte nu configurează o personalitate creatoare.” □ Pe urmele documentare ale ultimei zile a lui Eminescu la redacția ziarului conservator *Timpul*, N. Georgescu publică partea a treia din *Eminescu: ultima zi la Timpul* (3), reconstruind scenariul drumului poetului „între pușcărie și ospiciu”, folosindu-se de însemnările din jurnalul lui Titu Maiorescu, de amintirile lui Vintilă Russu Șirianu. □ Rodica Grigore îl prezintă publicului român pe scriitorul londonez Graham Swift, cu *Ultima comandă* (Polirom, Iași, 2009;

traducere de Petru Creția și Cristina Poenaru), un scriitor influențat puternic de William Faulkner. □ „Chinul”, „ghimpele”, „sârma ghimpată” constituie punctele de reper ale demonstrației etimologice a lui Andrei Ionescu din articolul *De unde vine «chinul»? Dar «ghimpele»? Dar «sârma ghimpată»?;* primul este derivat din „quin (etiam) sau quin et”, al doilea - din „quin potius”, deși DEX- ul îl derivă din albanezul „gjiëmp”; iar al treilea provine, zice etimologul, din latinescul „sermo, nis = cuvântare, vorbe rele, bârfă, satiră”.

30 septembrie, vineri

● [„România literară”, nr. 39] Gabriel Dimisianu își mută rubrica „lecturi libere” în locul editorialului lui Nicolae Manolescu (continuat amplu pe pagina următoare) și comentează prima carte apărută după moartea lui M.H.S., a Gabrielei Gheorghişor, *Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (M.L.R., Buc., 2011), o teză de doctorat la origine, elogiata de Eugen Negrici, prefațator, și de cei care au nășit lucrarea Paul Cornea, Gabriel Coșoveanu, Marin Beștelu; G. Dimisianu opinează că „ar fi două categorii de cititori vizați de cartea Gabrielei Gheorghişor, pregătiți să o întâmpine cu două feluri de exigențe. Una este a celor pe care i-am numit studioșii, cercetătorii cu predilecție ai formulelor narrative, ai «formeii», cei cărora termenii de «dezvrăjire și «fetișizare», puși laolaltă în titlu, nu li se vor părea crispanți, nederanjați de excesul de tehnicizare al analizelor, prezent pe alocuri în carte. Docti, studioși, familiarizați cu conceptele, cu teoriile despre text, acești cititori ai cărții consacrate lui M.H. S. își vor îndrepta mai ales atenția către osatura teoretică a lucrării și către acele capitole în care se întreprind analize de tehnici artistice.” (articolul *O carte despre M.H.S.*) □ Poemul săptămânii ne este împărtășit de Angela Marinescu, cu titlul *Peisaj*. □ Mircea Mihăieș rămâne tot la experiențele tragice ale lui Tony Judt față-n față cu boala, în articolul *Memorii de dincolo de mormânt (VI)* □ Gabriel Coșoveanu abordează și el istoria lui Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române, vol. I*, (CR-Polirom, Buc.-Iași, 2011), în *Literatura- problemă, totuși, de stil*, despre care însemnează „fin cunoscător al poeticilor autohtone”, „comparatist, el însuși ficționar”, istoric ce „oferă acum o sinteză în care informația mănoasă conlucrează cu portretistica memorabilă”, mizând pe „unghiul stilistic”, chiar și când încearcă să rezolve o problemă spinoasă a culturii române, cum este aceea a stabilire a primelor manifestări...literare. □ Raluca Dună revine cu o recenzie despre Marius Ianuș, poetul fractalist, cel din volumul *Refuz fularul alb* (Ed. Tracus Arte, 2011), despre scriere recenzenta notând: „este un document (autenticitatea capătă nebănuite valențe) de credință, al unui Iov al secolului XXI, care doar prin cuvintele sale poate căuta cheia salvării.”, căci „poetul și omul Marius Ianuș face un extraordinar tur de forță, psihologic, de limbaj, de credință, în numele propriei salvări, pentru a goni de la sine «soluția» sinuciderii”. □ Extinsă la trei numere sau trei episoade, cronică literară a lui Cosmin Ciotloș rămâne captivă în universul *Scurtei istorii. Panorama alternativă a literaturii române. I*. (CR, Buc.,

2011) a istoricului și criticului Mihai Zamfir, „o istorie stilistică în care [autorul] face dovada unei riguroase intuiții a umanului”. (articolul *Stilul intelectual III*) □ Ne împărtășește din tainele poeziei Vasile Igna cu poemele *Nici nu știi, Era o zi, Ei s-au născut, Ei urcau, Un trup gol, Dacă*. □ Pagina de proză se înalță pe umerii unor tineri prozatori: un cristian (pseudonimul jurnalistic al lui Cristian Cosma, n. 1977) cu proza *Moș Gerilă* și Iulia Cristina Frânculescu (n. 1977), cu proza *Fluturi târzii*. □ Răzvan Voncu pare să se ocupe de ediții care reprezintă „pasiunea și rigoarea unor colecționari de ilustrate și cărți poștale”, ediție cartofilă, cum este *Constanța. Remember 1895-1945* (Ed. Ovidius University Press, Constanța, 2010, prefață de prof. univ. dr. Valentin Ciorbea), alcătuită de Viorel Ovidiu Lipovan, Gabriel-Octavian Nicolae. □ Deși încurajator pe alocuri, Horia Gârbea își păstrează ironia și umorul în răspunsurile date la «poșta redacției», *Vă rog să mă dați să fiu mâncat de-un câine*. □ Rodica Zafiu aduce în discuție o chestiune de argumentare, din retorica argumentării, și anume „argumentele prin analogie”, considerând că „analogia reușită presupune plauzibilitate, eterogenitate și complexitate: trebuie să convingă prin raționalitatea apropierei, prin surpriza asocierii neașteptate a unor domenii diferite și prin mulțimea detaliilor potrivite și a implicațiilor produse.” (articolul *Argumente riscante*) □ În „avanpremieră editorială” și într-o nouă traducere, sunt publicate *Memoriile unei fete cumini* de Simone de Beauvoir, traducerea aparținându-i Ioanei Ilie (iar reeditarea făcându-se la Ed. Humanitas, colecția «Memorii-Jurnale»).

OCTOMBRIE

5 octombrie, miercuri

• [„Dilema veche”, nr. 398] Marius Chivu întreprinde o analiză amănunțită a prozelor scurte din *Profesorul Bumb și macii suedezi* (CR, 2011) de Augustin Cupșa, psihiatru formație și câștigător a câteva concursuri de scenarii pentru scurt-metraje, iar romanul său de debut *Perforatorii* (2006) a întrunit sufragiile criticii ca operă de debut, la fel și volumul de poezie *Prezent compus/ recompus* (2010), dar, în ciuda acestei impresionante activități scriitoricești, ea nu ameliorează cu nimic percepția dezamăgitoare pe care o are cronicarul la lectura actualului volum, concluzia fiind destul de rece: „Volumul este [...] străveziu în semnificații. Stilistic însă, proza scurtă a lui Augustin Cupșa are o mare problemă de identitate din cauza formulărilor neglijente și a incoerenței cu care amestecă registrele. Deocamdată printre macii ăștia e (și) multă neghină.” (articolul *Macii străvezii*) □ Criticul Dan C. Mihăilescu detaliază „o carte fermecătoare prin inocenta, deloc supărătoarea egocentrare cu fibră narcisică a eului care

se povestește cu molipsitoare efervescență”, și anume *Povești pentru oameni mari* (Ed. Mașina de scris, 2011) a lui Nicolae Manolescu, reunind o seamă de proze, juvenile, mature și de senectute, plus notații de jurnal însemnate de-a lungul anilor, și mărturisește „fără fasoane” că s-a simțit absorbit de „nesațiul autonarativ al lui Nicolae Manolescu, din cărți, editoriale, interviuri” pe care-l admiră necondiționat. (articolul *Cutreierând cu fervoare trecutul*) □ Claudiu Constantinescu adastă rezumativ și critic asupra prozei *Cartea scurtelor iubiri eterne* (Polirom, 2011, traducere din franceză de Dan Radu Stănescu, colecția „Biblioteca Polirom”) al romancierului franceză de origine rusă Andrei Makine, despre care notează „Există la acest scriitor un simț implacabil al frumuseții viului, al palpitului încăput într-o secundă de grație. Proza lui nu pregetă să «lucreze» cu melancoliei romanțioase, dar până și lor știe să le dea un halou extraordinar. În fond, Makine e un scriitor cu «vână» de iconar, un fascinant descoperitor de aure peste miezul de suferință a lumilor povestite.” □ Luiza Vasiliu alcătuiește o dare de seamă asupra celei de-a VIII-a ediție a Colocviilor Transilvania, dedicate în 2011 poetului și traducătorului Mircea Ivănescu, organizate de Centrul Cultural Interetnic Transilvania alături de Consiliul Județean Sibiu. (articolul *Cum ne-am transformat cu toții într-un poem*) □ Mai sunt semnalate premiile revistei Transilvania pe 2011: Premiul Opera Omnia – Nora Iuga, Premiul pentru proză – *Viața lui Kostas Venetis* (CR, 2011) de Octavian Soviany, Premiul pentru poezie – *La două zile distanță* (Ed. Charmides, 2011) de Marin Mălaicu-Hondrari, Premiul pentru poezie – *Motocicleta de lemn* (Ed. Charmides, 2011) de Ștefan Manasia, Premiul «Semper Poesis» – Claudiu Komartin.

• **[„Observator cultural”, nr. 336 (594)]** Comentariul lui Daniel Cristea-Enache, din *Total War (I)*, încearcă o contrazicere a părerii Biancăi Burță-Cernat la aceeași carte, cum că este „o carte a mâniei construită ca o confesiune” (nr. 312 (570)/ 7-13 aprilie) și face demonstrația că *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, seria de autor «Marta Petreu», Iași, 2011) „nu este un memorial; și, cu tot materialul autobiografic, este un roman”. □ Un amplu articol evocator și omagial despre jurnalista rusă Ana Politkovskaia, o jurnalistă curajoasă (asasinată în 2006) care a scris despre „banalizarea violenței extreme comandată și executată de militari și de criminali apropiați rețelelor de putere” și despre „demascarea minciunilor autorităților”; printre cărțile ei traduse și publicate în română se află *Rusia lui Putin* (Ed. Meteor Press, colecția «Istorie», Buc., 2008), *Jurnal rusesc* (Ed. Meteor Press, Buc., 2011), *Doar adevărul* (Ed. Meteor Press, Buc., 2011), cărți comentate și în cuprinsul articolului *Pentru a înțeți flacăra unui crez* de Lavinia Bârlogeanu. □ La rubrica „lecturi în vremuri de austeritate”, Cristina Manole face o prezentare a activității Denisei Comănescu la colecția de literatură universală, inițiată în 2006, „Raftul Denisei”, remarcând just „o anume strategie interesantă a seriei: nume consacrate ale literaturii universale sunt intercalate cu cele ale unor debutanți sau autori care abia cum se impun”; printre autorii selectați de Denisa Comănescu, dintr-un areal geografic vast, se numără Mishima,

Kawabata, Ulițkaia, Naghib Mahfouz, Ismail Kadare, Amos Oz, Herta Müller, Fernando Pessoa etc. □ Din interviul cu Irina Mavrodin, cu titlul *«Poezia, eseu, studiul critic și traducerea s-au alimentat reciproc»*, realizat de Doina Ioanid, ne oprim asupra unor detalii biografice interesante: „ - *Cum era Oradea, orașul în care v-ați născut, în perioada copilăriei dumneavoastră? Vă mai amintiți?* – Oradea era pentru mine un oraș ca din poveste. Odată, m-am rătăcit și asta a fost o dramă a copilăriei mele. Nici nu mai știu cum am fost găsită. Mă rătăcisem într-un pasaj acoperit. [...] În apropiere curgea Crișul Repede. Am plecat din Oradea când aveam unsprezece ani. A venit peste noi, ca o bombă, Dictatul de la Viena. Părinții mei veniseră din Vechiul Regat cu 16 ani în urmă și eram foarte atașați de acel loc, de oameni, dar a trebuit să plecăm în mare grabă de acolo. Ne-am dus la Focșani, aproape de locul de baștină al părinților. Tata era din Mărășești, iar mama din Mărăști. [...] - *Pe lângă îndelungata activitate de profesor [...] ați tradus mult: de la Mme de Staël până la Flaubert, Proust, Camus, Blanchot, Genette, Bachelard, Pierre Chaunu, și lista ar putea continua. Activitatea cea mai dragă rămâne poate traducerea?* – Activitatea cea mai dragă nu mi-a fost traducerea. Trei lucruri îmi sunt mai dragi: poezia, eseu și studiul critic. Abia apoi vine traducerea. Pot să spun că ele au fost pentru mine atât de consubstanțiale, atât de împreună, încât s-au alimentat unul pe celălalt. Mi-am alimentat propria creativitate din traducere, care-i o exegeză foarte importantă de fapt. [...] – *Cum vă apropiați de un text pe care-l traduceți? Cum îl abordați? Cum v-ați apropiat de textul lui Proust?* – Prima problemă este alegerea autorului. Am avut aproape întotdeauna șansa extraordinară ca editurile să-mi propună traduceri din autori foarte importanți, texte dificile în general, din marii clasici francezi. [...] Traduc la început o parte din text, ca să surprind un mecanism de funcționare al textului, recurențe ale stilului, fiindcă sunt tot felul de texte. Într-un fel am lucrat pe Proust, și în alt fel pe Cioran. Fraza arborescentă a lui Proust mi-a cerut un anumit tip de efort pentru a o reda, în comparație cu fraza scurtă pe care o poți găsi la Cioran sau la Flaubert. În *Bouvard et Pécuchet*, frazele scurte se termină brusc. După ce ajung prin practică la o vedere teoretică asupra textului, îmi perfecționez mecanismul de lucru. [...] – *Timp de zece ani ați condus colecția «Lettres roumaines», la Actes du Sud, despre care ați vorbit deja. Ați tradus Eliade.* – Da, am tradus două volume de Eliade. Satisfacția mea a fost că editorul, care era un tip foarte dificil, nu a avut nicio obiecție. Eu n-am arătat textul niciunui francez. Am avut această ambiție: să fie al meu, nu verificat de nu știu cine. Tocmai pentru că știu acum ce-i traducerea. Faptul că știi bine o limbă nu înseamnă că știi să traduci. – *In această colecție au apărut și Bujor Nedelcovici, și Eminescu. Editorii păreau deschiși către literatura română. Ce s-a mai întâmplat cu acea colecție, că n-am văzut noi apariții?* – S-a întâmplat că a dispărut. Pe ei îi interesa, în tot cazul, o listă de autori care să fie vandabili, și lista mea a fost inițial cu totul alta: marii noștri clasici. Apoi, mi-am dat seama ce vor. Puteau să fie nume obscure, dar să fie textele mai aparte sau o poveste a manuscrisului. În cazul lui Eliade, s-au repezit pe text. Era numele

foarte cunoscut, există și povestea textului: manuscrisul *Adolescentului miop* fusese găsit după mulți ani, într-un cufăr de către Noica.” □ Ca reacție la eseul cercetătorului maghiar *Cine salvează Miorița?*, Alexandru Bulandra, el însuși cercetător literar și autor al studiilor și eseurilor *Nevoia de poveste*, *Experimentul Iov* (2008) și *Minunata istorie a Cărții lui Iov* (2011), toate apărute la Editura Paideia, scrie articolul *Un dosar redeschis: Miorița*, în care prezintă, printre altele un istoric al variantelor baladei și contribuția lui Vasile Alecsandri la scrierea variantei celei mai cunoscute și intrate în manualele românești. □ *Mircea Eliade pe scenele lumii* este titlul interviului realizat de Cristina Scarlat cu José Antonio Hernández García din Mexic care, la fel ca și profesorii Mac Linscott Ricketts și Mary Stevenson, în SUA, ori Joaquín Garrigós în Spania, a învățat româna pentru a-l putea traduce pe Mircea Eliade. □ Este publicat un lung fragment din romanul în curs de apariție la Editura Cartea Românească, *Se respinge* de Radu Jørgensen, plecat în exil în 1990 și ajuns în Suedia. □ Riri Sylvia Manor relatează despre peripețiile, nu puține și dintre cele mai plăcute, pentru a traduce în ebraică *Fram, ursul polar* de Cezar Petrescu, piedicile în publicarea traducerii în Israel fiind puse de directoarea de la Copyro, Rodica Guiu, care abia după doi ani și-a dat acordul și a semnat contractul cu editura israeliană (articolul *Undă verde pentru Fram, în Israel*).

6 octombrie, joi

- [„Cultura”, nr. 39 (344)] Evocări, amintiri, prietenii de suflet (cu Ion Băieșu), referințe critice (N. Manolescu, E. Simion, M. Ungheanu, E. Negrici), confesiuni, personalități modelatoare și tutelare (Panait Istrati și M. Sadoveanu), pasiunea microbistă și simțul excepțional al prieteniei, toate aceste puncte de reper alcătuiesc, ca un puzzle, portretul literar pe care C. Stănescu i-l face prozatorului Fănuș Neagu, mergând contra modei postdecembriste de a scoate din romancierul *Scaunului singurătății*...un scriitor anticomunist: „N-a fost un partizan din munți și nici autor de manifeste anticomuniste răspândite prin samizdat sau lipite ca afișele prin stațiile de metrou: Fănuș Neagu a fost un scriitor contemporan, unul dintre cei mai mari pe care i-am avut în perioada postbelică.” □ Despre poezia lui Alex. Leo Șerban, cel din volumul *Alte camere, alte glasuri de ieri* (Pandora M, 2011), realizează o exegeză Laurențiu Malomfălean, punând drept introducere o declarație a poetului însuși referitoare la poezie: „«M-am chinuit o viață întreagă să nu arăt că pot scrie poezie, am lucrat mult la imaginea mea de om lucid, dur, în așa fel încât să nu se prindă nimeni că aș putea fi și altfel, că aș putea fi sensibil.»” și indicând câteva trăsături ale universului său poetic: ludic, livresc, pitoresc, „choisiste”, toate rezumabile într-o singură formulă, și anume „*ut pictura poesis*”; concluzia finală este că acest volum poate fi considerat „un cântec de lebedă”: „Fiind o mărturisire făcută pe patul de moarte, volumul semnat de Alex. Leo Șerban deține valențe suplimentare, vindecătoare poate pentru alții. Lucidul critic de film și-a pus în gând un lucru perfect onorabil: a termina cu toate acestea.

Numai că, paradoxal, poemele sale sunt un început. Un debut în toată puterea cuvântului.” □ O discuție „pe deasupra” și „pe dedesubt”, pe text și pe subtexte, începe George Neagoe în cronica sa despre culegerea de studii ale lui Nicolae Mecu, *G. Călinescu față cu totalitarismul* (Dacia XXI, Cluj-Napoca, Colecția „Mari scriitori români”, 2011), încercând să se departajeze cumva de cronica scrisă deja a lui Paul Cernat (*G. Călinescu și totalitarismul castrator*, din *Observator cultural* nr. 592) și descriind foarte exact sarcina cercetătorului în acest caz: „am ales să interpretez cartea nu doar ca pe o exegeză ireproșabilă, ci și ca pe pledoarie *pro domo* a editorului. Demersul cercetătorului are, înainte de toate, caracter demonstrativ. Își propune să-și apere breasla. Opera lui G. Călinescu reprezintă doar pretextul. Numele obiectului putea fi altul. Intenția s-ar fi păstrat: dovedirea faptului că îngrijitorii de text au misiunea de a se ridica deasupra evenimentelor, că munca lor nu se limitează la efectuarea unor lecțiuni corecte sau la scoaterea virgulelor dintre subiect și predicat [...]” (articolul *Deasupra și dedesubtul evenimentelor*) □ Este greu de scris ceva inedit despre clasici, cu atât mai mult despre Caragiale, cel mai comentat autor român, asupra căruia apasă o masă exegetică impresionantă; totuși, după fascinanta carte a lui Mircea Iorgulescu, *Marea trăncăneală*, în care mărturisește că este destul de anevoios să scrii despre un autor a cărui inteligență te copleșește, Constantin Hârlav, un cercetător consacrat lui Caragiale și unul dintre editorii lui de încredere, a lucrat la ultima ediție de *Opere* cu încă doi cercetători de marcă, Stancu Ilin și Nicolae Bârna, a publicat câteva „lucruri caragialiene” încercând să-și valorifice munca de filolog și să „evite să se angajeze în lucruri deja spuse - și răspuse - și caută, dimpotrivă, mici fisuri pe unde să se strecoare, fie ca exeget, fie ca istoric literar pozitiv” cu aerul că „se ocupă de nuanțe pierdute, de *sfumature delicate*”, după cum prezintă Al. Cistelean lucrarea *Încercări de precizie...istorico-literară* (Ed. Karta-Graphic, Ploiești, 2010) de Constantin Hârlav. (articolul *O expertiză delle sfumature*) □ Din ceea ce i s-a întâmplat lui Eminescu în ultima zi de lucru la redacția ziarului *Timpul*, N. Georgescu publică a patra parte din *Eminescu: ultima zi la Timpul (4). Poliția „e cu noi”!* □ Plasându-l pe Leonid Dimov printre „cei mai importanți poeți români ai perioadei postbelice și ai secolului al XX-lea” și considerând că „s-a înfățișat publicului gata «format» și că s-a plasat de la primul volum la cota înaltă la care s-a menținut până la pretimpuria lui dispariție”, Nicolae Bârna dezvăluie arta poetică a lui Leonid Dimov (cel din poemul *Antimetafizică*), „un poet nu al transcendenței, ci al imanenței, preocupat nu de interogații existențiale, de sondarea transcendentului, ci fascinat, pur și simplu, de existența lumii”. (articolul *Leonid Dimov: cu un pas înainte față de modernitate*) □ O fișă biografică amplă, șarjând pe ideea disidenței scriitorului față de puterea comunistă, realizează Flori Bălănescu în articolul *Paul Goma 76. Recapitulare tristă* □ Un dialog dintre Nora Iuga și Liviu Vasile pe tema fenomenului cultural Vama Veche și 2 Mai în articolul *Un Saint-Tropez fără jandarmi* din care spicuim o mărturisire despre Gabriela Adameșteanu: „[...] 2 Maiul a fost pentru mine

tărâmul total, poate că a fost ca Balcicul pentru Regina Maria. Singurul loc din viața mea în care libertatea și iubirea au încăput întregi, fără nicio arvună, fără nicio tocmeală. [...] Lucram de un an în același birou la Editura Enciclopedică pe Victoriei. Gabriela era ca o zvârlugă în rochița ei neagră, scandalos de scurtă. Imi plăcea acest tip de nonșalanță la o fetiță aparent atât de cuviincioasă. Ne-am împrietenit. Femeile tinere nu pot fi prietene fără să-și facă una alteia confidențe, cu atât mai mult că avea tot timpul un caiet la ea în care scria proză, firește. Nu arătase nimănui ce ascundea ea acolo... și mi-a dat să citesc. Am fost entuziasmată, ceea ce nu e chiar o raritate în cazul meu, fiind convinsă că am un Dumnezeu în mine [...]. Gabriela mi-a vorbit despre 2 Mai ca despre o insulă a fericiților, rezervat artiștilor, boemilor și îndrăgostiților, unde se făcea nudism și veneau turiști din țările scandinave și Hippies.”

● **„România literară”, nr. 40/ 7 octombrie lipsește din colecția Bibliotecii Academiei**

12 octombrie, miercuri

● **[„Dilema veche”, nr. 399]** Adrian Cioroianu prezintă impactul a două fenomene culturale din perioada comunistă «Școala» pălănișană (al cărui lider a fost Constantin Noica) și Cenacul Flacăra (condus de poetul Adrian Păunescu) ale căror ecouri „bat până astăzi”, dar în timp ce *Școala pălănișană* este, după semnatarul articolului, „în logica de tip Clio: inițierea intelectuală” a individului, bazată pe limba greacă veche, limba germană, Platon sau presocraticii, cenaclul Flacăra celebra comunitatea, „dându-i atenție și făcând-o să se simtă, de fiecare dată, sudată într-un orgasm colectiv al refrenelor”. (articolul *Cenacul Flacăra și/ sau Școala de la Pălăniș*, fragment din *Epoca de aur a incertitudinii*, Curtea Veche Publishing, 2011) □ Părerea lui Marius Chivu legată de creșterea interesului față de literatura română este că acest lucru se datorează succeselor noului val de regizori, în plus intrării României în UE și traducerilor masive, în cursul ultimilor ani, din autori români în diferite limbi europene, la care se adaugă succesele internaționale individuale ale unor Norman Manea, Andrei Codrescu, Mircea Cărtărescu, Gabriela Melinescu și Herta Müller; așadar, cultura română a pătruns și pe piața americană prin cel mai recent proiect de literatură românească, și anume eleganta antologie *Romanian writers on writing* (Trinity University Press, 2011, editor Norman Manea, co-editor Sanda Cordoș, editori asistenți și traducători Raluca Manea și Carla Baricz) într-o colecție universitară texană renumită, inițiată în 2007, iar antologia dedicată scriitorilor români reține nu mai puțin de 80 de autori, de la Eminescu la Ana-Maria Sandu, prozatori și poeți care au scris și scriu în limba română; în afară de această antologie, un alt mare pas în cunoașterea culturii române în SUA a fost făcut de prestigioasa publicație trimestrială americană *The Review of Contemporary Fiction*, vol. XXX, *Writing from Postcommunist Romania* (Dalkey Archive Press, 2010, editor Ehren Schimmel, co-editor Sanda Cordoș), care a dedicat un număr întreg ficțiunii din

România postcomunistă și au fost prezenți șaptesprezece scriitori români cu câte o povestire (Ana Blandiana, Norman Manea, Bogdan Suceavă, Răzvan Petrescu, Gabriela Adameșteanu, Florin Lăzărescu, Caius Dobrescu, Mircea Cărtărescu, Marius Oprea, Dumitru Țepeneag, Adriana Bittel, Adrian Sângeorzan, Alexandru Vlad, Andrei Codrescu, Dan Lungu, Adrian Oțoiu și Ioana Morpurgo). (articolul *Scriitori români în America*) □ Claudiu Constantinescu se declară de acord că Eric-Emmanuel Schmitt e cazul perfect de «autor îndrăgit», ultimul volum de povestiri nefăcând decât să confirme această opinie *Cea mai frumoasă carte din lume* (Humanitas Fiction, 2011, traducere din limba franceză de Ileana Cantunari) □ Dan C. Mihăilescu scrie partea a doua din impresiile sale asupra jurnalul manolescian *Povești pentru oameni mari* (Ed. Mașina de scris, 2011), asociind, în introducere, și *Temele* lui Nicolae Manolescu din anii 70-80 unui jurnal de idei pe care le definește ca „exerciții de libertate asociativ-disociativă, complice amestec de seriozitate și frivolitate. Strălucitoare stilistic, *Temele* funcționau precum copcile decupate în gheața dogmatismului copleșitor.” (articolul *Liber printre idei*)

• [„**Observator cultural**”, nr. 337 (595)] Miron Radu Paraschivescu este adus în actualitate și i se consacră tematic, într-un profil literar „din față și din profil”, scris de Geo Șerban la rubrica de „istorie literară”, un articol evocator și memorialistic, *M.R.P. – din față și din profil*: „Mic de stat ca Beniuc («il piccolo presidente») nu era, dar nici nu ar fi avut de ce să se creadă cine știe ce făptură vânjoasă. Statura mărunță îi da lui Miron Radu Paraschivescu până târziu un aer adolescentin – accentuat și de pălăriuța cu boruri pleoștite, purtată «haios» pe-o parte -, încât trecerea anilor părea fără efect sensibil asupra înfățișării sale, conformă firii dispuse la spontane jovialități. [...] Când l-am cunoscut, beneficia de notorietatea *Cânticelor țigănești*, volum de poezii de un efect special datorită amestecului de pitoresc suburban, balcanic și senzualism la limita rafinementului parșiv. Pe urmele lui García Lorca, etala o pofticioasă bucurie a vieții, domolită discret de imprevizibile tresăriri fataliste. [...] Se știa, în schimb, la ce masă redacțională putea fi găsit, totdeauna dispus să dea consultații, să pună diagnostice avizate pe manuscrisele altora. La faimosul cotidian *Timpu*, din vremea războiului, unde era coleg de redacție cu Gheorghe Dinu, cu G. Ivașcu și cu George Macovescu, își făcuse un sediu personal de ajutorare cu sfaturi a debutanților. Se ocupa de pagina ziarului rezervată actualităților culturale, loc unde a primit botezul literar Marin Preda.” Alături de această evocare se află un poem de M.R. Paraschivescu din ciclul *Declarație patetică*, cu titlul *Un neisprăvit*. □ Suplimentul revistei este dedicat în întregime centenarului scriitorului polonez Czesław Miłosz (1911-2004), laureat al premiului Nobel în 1980, motivația juriului fiind că „a ilustrat cu o perfectă clarviziune, condiția precară a omului într-o lume dominată de conflicte profunde”; suplimentul oferă, din mai multe perspective, o incursiune în opera scriitorului și eseistului polonez și intervențiile aparținând unor universitari de prestigiu din Polonia, Spania și România urmează

să fie prezentate la Colocviul Internațional «Czesław Miłosz» 7-8 octombrie 2011, Universitatea din București; intervențiile publicate în supliment sunt următoarele: Constantin Geambașu, *Un moralist în vremuri tulburi*; Florin Mitrea, *Czesław Miłosz, filozof al istoriei*; Guillem Calaforra, *Exilul, înrădăcinarea și identitatea nepierdută: Miłosz și ceilalți*; Mieczysław Dąbrowski, *Miłosz și Magris – paralelă mitologică*; Aleksander Fiut, *Wat și Miłosz - «exorciști»*; Antoaneta Olteanu, *Rusia subiectivă a lui Czesław Miłosz. Note de lectură la «Europa natală»*; Constantin Geambașu, «*Ținutul Ulro*» sau căutarea sensului pierdut; Lukasz Tischner, *Poezia – prezentiment al plenitudinii*; toate aceste articole fiind însoțite de fragmente extrase din *Gândirea captivă* și din versurile târzii ale eseistului. □ Marin Mălaicu-Hondrari relatează experiența sa de lucru în cadrul unor ateliere de traduceri cu omologi italieni și de alte nații, aflat la Veneția, orașul de pe ape: *Poetically correct – Literodromul Babel Reloaded*. □ Alina Purcaru comentează volumul de debut în proză al Laviniei Braniște, *Cinci minute pe zi* (Ed. Casa de Pariuri Literare, Buc., 2011), în articolul *Scurte ficțiuni terapeutice cu Lavinia Braniște* și stabilește, spre final, după o analiză minuțioasă, că: „gustul ei pentru un umor deviat din clișeu, ușurința povestirii și flerul prin care transformă toate aceste lucruri într-un material artistic capabil să facă priză la sensibilități foarte diferite sunt date rare și prețioase. [...] Cinci minute pe zi este una dintre cele mai proaspete, mai tonice și mai curajoase volume de debut în proză pe care le-am citit, și nu doar anul ăsta.” □ Daniel Cristea-Enache își continuă, serial, articolul despre *Acasă pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, Iași, 2011) de Marta Petreu, aducând noi lămuriri în receptarea critică a romanului: „Este un roman al războiului total, dar și al suferinței inexprimabile trăite de cei care îl poartă. Acest inexprimabil va trebui exprimat. Un război cu suferință și un război cu suferința: nuanța se schimbă. [...] Marta Petreu va recupera și va amprenta ficțional conflictul părinților, transformându-l, dintr-un diferend biografic, într-unul românesc. [...] Mai neted spus, Marta Petreu a dat cu *Acasă pe Câmpia Armaghedonului* unul dintre cele mai originale și mai pregnante romane românești din ultimii ani.” □ Despre locul femeilor în societatea contemporană postrevoluționară, vorbește Bianca Burța-Cernat, prezentând cu lux de amănunte și de întrebări volumul coordonat de Andreea Paul (Vass), *Forța politică a femeilor* (Polirom, Colecția „Ego-grafii”, Iași, 2011): „Afirm că demersul Andreei Paul (Vass) e nu doar util, ci și curajos, din cel puțin două motive. În primul rând, pentru că își asumă riscul unei întâmpinări ironice. În al doilea rând, pentru că acțiunea afirmativă în favoarea căreia pledează coordonatoarele volumului ar putea fi etichetată ca «stângistă» [...]” (articolul *Forța politică a femeilor? (I)*) □ Dintre cele patru scriitoare reținute la rubrica „lecturi în vremuri de austeritate”, atenția ne este atrasă, în primul rând, de recenzia scrisă de Cristina Manole la proza turcoaicei Elif Shafak, *Cele patruzeci de legi ale iubirii* (Polirom, 2011) (articolul *Patru prozatoare*).

13 octombrie, joi

• [„Cultura”, nr. 40 (345)] Mihai Iovănel întreprinde o temerară acțiune de clarificare a unui volum enigmatic și dificil al lui Mircea Ivănescu publicat în 1973 cu titlul *Poem*, o carte care a trecut „ca și ignorată”, dar fiind, de fapt, „un volum radical în istoria poeziei postbelice, putând fi citat ca atare alături de ciclul *La Lilies* sau de ilizibila - simplă curiozitate monstruoasă - *Dacia Fënix*”; studiul publicat de Mihai Iovănel poartă titlul eponim al unor studii strânse peste câțiva ani sub titlul *Roman polițist* (Ed. Tact, 2015) □ N. Georgescu continuă dezvăluirile legate de M. Eminescu, la părăsirea redacției de la *Timpul*, tocmai în ziua în care „sunt atestate zvonuri publice privind la un atentat la viața regelui”, Carol I (articolul *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* - 5) □ Constantin Coroiu îl omagiază pe Dan Hatmanu, la împlinirea a 85 de ani de viață, un pictor din Iași, descoperit de Corneliu Baba care a afirmat despre el că este „un talent ce se naște o dată la un secol”. (articolul *Toamna unui mare artist: Dan Hatmanu*) □ Evocarea lui Fănuș Neagu, a rolului jucat în literatura antedecembristă, se învârtă în jurul unui pamflet (nedrept) al lui Marin Preda, legat de «făcătorii de cuvinte», despre înclinația naturală a prozatorului brăilean spre „fast și ornament stilistic”, „un limbaj suprasaturat de învoații poetice” într-o vreme în care ea sfida „exprimarea tovarășească scurtă și la obiect”, obiecția majoră a lui M. Preda fiind că „«făcătorii de cuvinte [...] spun nimicuri înfășurate în horbote lucioase ori subtilități insondabile. [...] La marii scriitori, stilul se încadrează perfect cu întregul lor univers de substanță. Dar substanța există. Or, tocmai lipsa de substanță este aceea care-i desemnează pe făcătorii de cuvinte, nu stilul. Stilul însă e cultul lor.»”; toate acestea sunt cuprinse în articolul *Obrazul literaturii*, semnat de C. Stănescu. □ Cu multe detalii de istorie literară și argumente documentare, bazate pe analiza în paralel a textelor, Alexandru Dobrescu arată cum, printre «păcatele tinereților» lui Costache Negruzzi se numără și nuvela *Toderică*, publicată prima dată în *Propășirea* în 1844, care i-a adus mari necazuri din partea stăpânirii, domnitorul Moldovei, Mihail Sturdza, suprimând foia *Propășirea* și exilându-i din oraș la moșiile lor pe C. Negruzzi și pe M. Kogălniceanu (editorii foaiei); nuvela *Toderică* fiind, de fapt, un plagiat, o traducere cu palide tentative de localizare românească, fără să i se indice sursele sau să se adauge mențiunea „prelucrat după” (cum era obiceiul în epocă) după o nuvelă a lui Prosper Mérimée, *Frédérico*, scriitorul francez însuși preluând nuvela de la alții. (articolul «*Păcatele tinerețelor*» lui Costache Negruzzi) □ Rodica Grigore aduce în avanscena pieței românești de carte pe romancierul Douglas Kennedy, cu ultimul său best-seller *Leaving the World (Nu pleca...)*, Ed. Trei, 2010; traducere și note de Monica Șerban), un autor care dovedește cu prisosință „plăcerea povestirii” și „o știință a suspansului și detaliului” care l-au individualizat în peisajul prozei contemporane. (articolul *Aventuri din epoca modernă*) □ Puținătatea datelor certe și mersul pe sârma subțire a etimologiilor neclare, nu îl împiedică pe Andrei Ionescu să-și conducă cititorul spre aflarea sursei sau a surselor unor cuvinte românești în *De*

unde vine «clipa»? Dar «clipeala»? Dar «sclipirea»? □ Un alt articol omagial scrie A. Gh. Olteanu dedicat lui Nicolae Constantinescu, la împlinirea frumoasei vârste de 70 de ani „de viață rodnică în cercetarea literaturii populare, folclorului și etnologiei”. (articolul *Nicolae Constantinescu - 70*)

14 octombrie, vineri

● [„România literară”, nr.41] Nicolae Manolescu lansează câteva considerații asupra temei *Școala și umanioarele*, referitoare la materiile de studiu din școala românească pentru care întrevade trei scopuri: „să ofere cunoștințe, să formeze personalitatea și să creeze competențe.[...] Educație fără cunoștințe înseamnă însă manipulare și, nu întâmplător, fanatizarea ideologică presupune spălarea creierului. [...] Educarea sau formarea implică o solidă bază de cunoștințe. Succesul educației depinde de cultura generală pe care elevul o dobândește. Importanța disciplinelor umaniste, a umanioarelor, de aici provine.” □ Gh. Grigurcu cultivă „poemul săptămânii” cu *Vârste*. □ Revine tema exilului, iar Iulian Boldea, invitat să-și spună părerea, scrie eseul *Exilul ca situație-limită*, începând cu ideea, preluată de la N. Manolescu, că, pentru a exista exil, trebuie să existe regimuri autoritare sau dictatoriale, de aceea exilul pare de domeniul trecutului, căci „libertatea de creație și de gândire, precum și fenomenul globalizării culturale conduc la dispariția exilului și a exilaților.”, dar nu uită să aducă sub lupa analizei romanul *Dumnezeu s-a născut în exil* a lui Vintilă Horia (publicat prima oară în franceză, apoi tradus în românește de Al. Ciorănescu și publicat în 1987 la Madrid), în care romancierul scrie despre exilul lui Ovidiu și experimentarea exilului ca situație-limită a existenței. □ Mircea Mihăieș întreprinde o demonstrație a faptului că romanul polițist de tip *hard-boiled*, atât de popular în Statele Unite din anii 20-30, poate fi circumscris literaturii, literaturii pur și simplu, fără niciun alt calificativ atașat, precum „de divertisment”, „de evaziune”, „de recreere”, și dezvăluie dedesubturile sociale ale romanelor lui Philip Marlowe unde accentele din cele șapte romane nu cad asupra enigmisticii, ci merg în altă parte. (articolul *Hard-boiled*) □ Fiul lui Ion Pillat, Dinu Pillat este republicat într-o serie de autor de Editura Humanitas, în volumul *Tinerețe ciudată și alte scrieri* (2011), în care intră *Jurnalul unui adolescent*, *Tinerețe ciudată* și *Moartea cotidiană*, volumul de față succedază „cele mai reușite scrieri a lui Dinu Pillat”, *Așteptând ceasul de apoi*; în comentariul la prezentul volum, al doilea din seria de autor, Iulia Iarca lasă fâțiș să se înțeleagă că „Dinu Pillat supraviețuiește în istoria literară prin biografie în mai mare măsură decât prin operă. Pe fondul mișcării de revalorificare a personalităților stigmatizate în regimul comunist, fiul poetului Ion Pillat a dobândit o aură legendară prin destinul martirizat de care a avut parte. Cap de acuzare în lotul «Noica-Pillat», închis în anul 1959 din motive politice, Dinu Pillat este eliberat abia în 1964.” (articolul *Introducere la biografie*) □ Ana Chirițoiu pare să recunoască în *Cinci minute pe zi* (Ed. Casa de pariuri literare, Buc., 2011) de Lavinia Braniște că volumul nu are nicio miză „cel puțin

nu în sens tare, cultural; miza lui pare să fie aceea de a-și dezobișnui cititorii - ghidați în primul rând de empatie și abia apoi de diverse «instrumente» de profil - de-a mai avea mize, lăsându-i să se amuze circumstanțial pe parcursul acestei cure amărui în care se amestecă ingenuitatea, ridicolul, inteligența, convenționalul și, în general, lipsa de măreție a celor mai multe dintre împrejurările vieților noastre.” □ Cosmin Ciotloș contestă apartenența celor cinci proze din volumul *Profesorul Bumb și macii suedezi* (CR, 2011) de Augustin Cupșa la estetica fantastică sau a absurdului, după declarațiile ritoase de pe manșetă ale autorului însuși, considerând că ele sunt mai mult realiste, de un realism deseori deja clișeizat, iar, scriiturii, cronicarul îi găsește nod în papură, imputându-i necunoașterea limbii: o hârtie nu poate fi zdrelită, iar fulgerele nu pot fi asurzitoare, poate doar tunetele ce le succed. (articolul *Invenții și mărci*) □ În poziție de cariatidă în templul poeziei, se află Nora Iuga cu poemele: *într-o mănăstire capucină scriu, vine așa fără timp un condor; manierista slăbuța moderata luiza, revelion*. □ Sorin Lavric își începe umoral comentariul asupra monografiei lui Christopher H. Gibbs, *Viața lui Schubert* (Humanitas, 2011; trad. din engleză de Doina Lică): „O manie a timpurilor actuale e terfelirea intimității autorilor în numele adevărului istoric. E ca într-o dezgolare indecentă în care, sub pretext că te dedici unei cercetări atente, le tăvălești numele în praful dezvăluirilor tari.”, dar se pare că Ch. H. Gibbs nu face asta, e mai mult „un spirit cast”, ce urmărește tribulațiile operelor lui Schubert. (articolul *Compozitorul fără biografie*) □ Despre „poetii români în Grecia”, scriu eseuri Nicolae Coande, *O întrecere în Olimp*; Paul Aretzu, *Poezie în Grecia*; Daniel Bănulescu, *Timp de o săptămână Nicolae Manolescu a prezidat un nou cenaclu*, eseuri scrise după un turnir poetic pus la cale de Gabriel Chifu și Nicolae Manolescu în Grecia, începând cu Leptokaria, Mănăstirea Sfântului Dionisie, pe Olimp, Thessaloniki, Meteore. □ Ilie Rad realizează un dens și amplu interviu cu Sorin Toma, fiul lui A. Toma (pe numele său adevărat Solomon Moscovici, dar botezat Alexandru Toma de însuși I.L. Caragiale pe care l-a cunoscut, chiar fiind cu 25 de ani mai mic decât ilustrul dramaturg) și redactor-șef al *Scânteii* între 1947-1960): „- [...] în interviul făcut cu domnul profesor Dumitru Micu, domnia sa spunea că, după ce ați fost mazilit de la Scânteia și, înainte de a emigra în Israel (1980), l-ați vizitat acasă, iar cu această ocazie i-ați făcut și unele confidențe. Citez din spusele profesorului Micu: «Cu privire la **Poezia putrefacției...** s-a exprimat atât de autocritic, încât m-am simțit obligat să-l temperez, spunând că și Arghezi a fost, nu o dată, nedrept cu alții. Motivându-și atitudinea din acel articol „nociv”, „pătruns de spiritul dogmatismului jdano-vist-stalinist” (cum avea să-l califice, mai târziu), Sorin Toma a invocat nu doar faptul că l-a scris la comandă politică, ci și lacunele sale de cultură literară. [...] Ceea ce nega categoric era opinia generalizată că voise să-l dărâme pe Arghezi, pentru a-l impune ca poet național pe tatăl său, A. Toma.» - Am fost, într-adevăr, acasă la Dumitru Micu. El lucrase la *Scânteia*, între 1957-1960, în «Secția literară». Și încă de pe atunci l-am simpatizat. Desigur, era mult mai tânăr ca mine

- între noi este o diferență de 14 ani. Și acum îi port cel mai mare respect și vă mulțumesc pentru bucuria pe care mi-ați făcut-o, spunându-mi că trăiește. Cât privește atitudinea mea față de acel articol, cred că am fost foarte clar în scrisoarea mea deschisă către postul de radio *Europa Liberă*, intitulată *O mărturie, o mărturisire*, scrisă în aprilie-iulie 1989 și difuzată de mai multe ori în luna iulie 1989. În acel document mă opream și asupra articolului de tristă amintire, despre poezia lui Tudor Arghezi, pe care l-am scris din însărcinarea conducerii superioare de partid. [...] - *De ce avea nevoie partidul de acest articol?* - Am lămurit și această problemă în memoriile mele și nu văd ce aş mai putea adăuga. Am arătat acolo că au fost trei motive principale: în primul rând, în 1946, lui Arghezi i se decernase Premiul Național pentru Poezie, prin care partidul comunist încercase - fără succes - să și-l apropie pe Arghezi sau cel puțin să-l neutralizeze pe plan politic. În al doilea rând, Arghezi, într-una din tabletele sale, condamna orice pas al scriitorului spre «literatura angajată». În fine, punctul culminant al ostilității lui Arghezi l-a constituit volumul *Una sută poeme*, tipărit în 1947, la Editura de Stat [din care se înlăturaseră două poeme antirusești - n.m.].” □ Răzvan Voncu face rezumatul și analiza unui volum care continuă recuperările din arhiva CNSAS, în cadrul proiectului ambițios pe care și l-a asumat cercetătoarea Dora Mezdrea, de a elucida raporturile dintre «generația lui Mircea Eliade» și fosta Securitate; volumul *Nae Ionescu și discipolii săi în arhiva Securității. Vol. IV. Constantin Noica (2)* (M.L.R., Buc., 2010) prezintă situația lui Noica, urmărit de Securitate, chiar și între 1978-1987, când filosoful „bucuriilor simple” se mutase la Păltiniș; de urmărirea sa s-au ocupat cadrele locale din Sibiu, care transmiteau informațiile la București; concluzia recenzentului ediției este că „filosoful nu a colaborat în niciun fel cu fosta Securitate și a fost privit de către aparatul acesteia drept un adversar ireductibil, până în ultima clipă de viață”, Dora Mezdrea fiind lăudată pentru ediția impecabilă realizată. (articolul Noica și fosta Securitate) □ Rodica Zafiu reliefează și critică un enunț imposibil în română dintr-un text publicitar „cronometrul nu contează pauzele”, explicând printr-un tur lingvistic comparativ (cu limbile romanice și germanice) istoric, la care se adaugă consultarea obișnuită a dicționarelor pentru a observa evoluția sensului. (articolul «Nu contează pauzele...») □ Sub titlul *Fata cu cârlionți a extremelor*, Horia Gârbea pune punctele trebuitoare în lucrările corespondenților veleitari. □ La „lecturi libere”, Gabriel Dimisianu observă largirea ariei de cercetare și analizează din noua carte a lui Cornel Ungureanu, *Petre Stoica și regăsirea Europei Centrale* (Ed. Palimpsest, 2010), în ciuda titlului restrictiv, care pare să vorbească numai despre poetul șaizecist, Petre Stoica. (articolul *Filobănățenii*) □ La „tropice surâzătoare”, Mihai Zamfir prezintă *Parisul lui Brassai (final)*. □ În prezentarea și traducerea lui Dinu Flămând, sunt publicate poemele scriitorului suedez Tomas Tranströmer, laureatul Premiului Nobel pentru Literatură, despre care traducătorul scrie în prezentare: „*Simplissima simplicitas*, acesta este marele poet suedez Tomas Tranströmer, scos la timp dintr-o injustă umbră. O limpezime ce se multiplică de la sine, ca

misterul profund ce locuiește totdeauna în maxima transparență. Densitatea viziunilor sale privește cu îngăduință puterea limitată a cuvintelor, fiindcă ajunge să devină *limbaj*.”

19 octombrie, miercuri

• [„Dilema veche”, nr. 400] Personajul Muiuț, un adolescent, din romanul 69 cu care a debutat Ionuț Chiva în 2004, în care acesta a dovedit că nu excelează ca ficționar, ci mai degrabă ca scenograf „reușind să însceneze povestea din câteva situații, nu s-o construiască”, își face reparația în volumul de poezie din a doua carte *instituția moartă a poeziei* (Casa de pariuri literare, 2011), iar Marius Chivu are impresia că avem de-a face cu „o poezie narativă, prozaică, biografistă, lipsită de lirism, dar asta se datorează situațiilor și scenelor decupate deopotrivă din trecut și din cotidian care ilustrează, de fapt, viața de după adolescență, de după dispariția aceluși Muiuț și a viselor sale de măreție, viața în perspectiva maturizării.” (articolul *Tânărului n-are cine să-i scrie*) □ Impresionat de „albastrul cunnighamian” din romanul *Orele* sub forma unui tort de un albastru acaparator, Claudiu Constantinescu regăsește aceeași culoare albastră în complicata situație povestită, înțesată de și mai complicate trăiri crizoide, în cel de-al doilea roman tradus din limba engleză de Rareș Moldovan, *Până la căderea nopții* (Polirom, 2011, colecția «Biblioteca Polirom») de Michael Cunningham. □ Un mini-interviu (purtaud titlul *Poezia lui Czesław Miłosz*) cu profesorul universitar Constantin Geambașu, specialist în limba și literatura polonă, cât și traducător versat din această limbă în română (și invers) a numeroși autori polonezi, interviu consemnat de Matei Martin, semnalează derularea unui Colocviu internațional «Czesław Miłosz» la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității București: „– Cum se face că poezia lui Czesław Miłosz e atât de puțin cunoscută în România? – Într-adevăr, Czesław Miłosz e cunoscut mai degrabă ca eseist decât ca poet. Și asta e paradoxal, căci Miłosz a fost recompensat cu Premiul Nobel pentru poezie, nu pentru eseurile sale. Însă fenomenul e de înțeles. Poezia se traduce mai greu. E nevoie de colaborare între traducătorul filologic și poet. [...] La începutul anului viitor probabil că o să apară o antologie de poeme. Lucrez deja la traducere împreună cu poeta Passionaria Stoicescu. – Eseistul l-a întrecut pe poet? – La noi așa s-a întâmplat, din păcate. A fost traduse mai multe eseuri și Miłosz e cunoscut mai degrabă ca eseist decât ca scriitor. [...] – Ce-ar mai fi de tradus în română din opera lui Czesław Miłosz? Care sunt prioritățile? – În primul rând, un volum de eseuri, intitulat *Cățelul de lângă drum*, din care traducătoarea Olga Zaicik a publicat deja fragmente în revista Secolul 20. Miłosz a mai scris o *Istorie a literaturii polone de la începuturi până în 1939*. Ar fi un compendiu minunat pentru studenți, sper să se găsească un editor serios, dispus să publice această carte. Din cele aproape 15 volume de eseuri s-ar mai putea scoate o antologie în limba română. Cele mai multe sunt foarte interesante și încă actuale. Și, bineînțeles, rămâne de tradus și publicat poezia lui.”

• [„**Observator cultural**”, nr. 338 (596)] La Târgul Internațional de Carte de la Frankfurt, cea mai importantă manifestare de profil din Germania, care reunește anual participanți din peste 100 de țări, la standul României cu o suprafață de 100 mp vor participa Andrei Oișteanu și Doina Uricariu (*Stand românesc la Târgul de la Frankfurt*) □ Ocazia pentru Cezar Gheorghe de a scrie despre *Vaclav Havel, un model (est)etic* vine din aniversarea împlinirii vârstei de 75 de ani a scriitorului ceh, disident vestit și fost președinte al Cehiei, despre care mai tânărul filozof și preafericit netrăitor în dictatura comunistă notează just: „Cazul Havel este interesant deoarece el reprezintă una din marile conștiințe ale istoriei recente devenind cunoscut prin accentul pus pe responsabilitatea personală, pe rolul individului în marile mișcări istorice. După un secol care a adus lagărele de concentrare, Gulagul, comunismul, nazismul și mai multe războaie distrugătoare, cultura a fost mai degrabă o dovadă a umilirii omului decât a beatitudinii sale.” □ Florin Bican scrie despre întâlnirile internaționale de la Cluj, ediția I, din 7-9 octombrie 2011, *Cui i-e frică de Gellu Naum?*, textele poetului lui Apolodor fiind „transmutate în alambicul scenei spre deliciul alchimic al unui public”. □ Este popularizat noul câștigător al premiului Nobel de către Doina Ioanid, în articolul omonim *Tomas Tranströmer* și i se publică alături de articolul ce-i descrie opera poetică și o selecție de poezii din volumul *Pagini din cartea nopții* (Polirom, Iași, 2003). □ Paginile de eseistică, publicistică, dialoguri și confesiuni ale Ilenei Mălăncioiu, din *Exerciții de supraviețuire* (Polirom, Iași, 2010) sunt comentate cu sârg de Daniel Cristea-Enache: „In aceste «exerciții de supraviețuire», scriitoarea pornește invers în scrisul său: privește, ca Marin Preda, întâmplările de la înălțimea marilor întrebări cărora ele le răspund sau nu.” (articolul *La limită*) □ Partea a doua din articolul început cu un număr în urmă al Biancăi Burța-Cernat, *Forța politică a femeilor? (II)*, ne ia în primire cu o analiză minuțioasă a cuprinsului volumului pus în discuție *Forța politică a femeilor* (Polirom, Iași, 2011) de Andreea Paul (Vass). (17) □ Un interviu cu Ioana Baetica Morpurgo luat de Ovidiu Șimonca ne dezvăluie, sub titlul „*Sunt între două ape și înot doar cu efort*”, modul în care gândește o tânără prozatoare, care trăiește în Anglia, dar scrie românește; o prozatoare care a fost printre cei șapte prozatori lansați de Editura Polirom în 2004, în cadrul proiectului «Votează literatură tânără!» unde a debutat cu *Fișă de înregistrare*, iar a doua carte, inspirată din realitățile imigrației, se intitulează chiar așa *Imigranții*; de fapt, esența interviului este să actualizeze câteva întrebări esențiale despre viața unui scriitor...migrant: „Poți rezista și te poți împlini într-o altă lume? Cum? Ce se schimbă în identitatea ta, în felul de a fi?”: „– *Ai plecat în Anglia la 24 de ani, te-ai căsătorit acolo, ai făcut un copil, ți-ai schimbat țara, limba, obiceiurile, prietenii. N-a fost un pas prea brusc, prea direct?* – A fost. Eu am plecat acolo cu o bursă. Am început un doctorat pe antropologie culturală, pe studii de tranziție, la Exeter University. M-am căsătorit, am făcut un copil, totul a fost destul de drastic. Am trecut de la orașe mari – București sau Exeter – la un orașel mic de provincie, foarte purist, foarte *socially clean*, de la doctorat și predat

la universitate am trecut la maternitate, de la libertate la mariaj, de la limba română la o limbă străină. Nu mi-a fost foarte ușor. – *De ce ai spus că ai trecut «de la libertate la mariaj»?* – Nici eu nu știu. E o discuție mai lungă...Au fost, în viața mea, niște transformări majore care s-au resimțit. Am avut inspirația – dacă eu nu mai puteam participa în lume, în ritmul în care mă obișnuisem – să aduc lumea la mine. Și am făcut asta printr-un proiect, pe care și acum îl conduc, care se numește «Lectures on Everything». La diferite subiecte – teoria cuantelor, dezbateră între știință și religie, drepturile omului – invit un lector, care a petrecut cel puțin un an studiind subiectul respectiv, persoane academice sau jurnaliști sau autori de carte, să ne vorbească timp de o oră. Expunerea se desfășoară într-un conac de secol XVII, de la marginea orașului. Se întâmplă joi seara, după expunere, discutăm până dimineața despre acea temă. Clive Stafford-Smith, avocatul celor închiși la Guantánamo, a fost unul dintre invitați. – *Mai ții legătura cu România culturală?* – Când vin în România îmi cumpăr o valiză de cărți. – *Cum îi percepi pe autorii de proză contemporană?* – Mă simt în afară, ruptă de contextul în care se scrie. Dar am și o anumită libertate, citind proză românească. Pot să mă exprim fără să-mi fie teamă că trebuie să fiu «la modă». Într-un fel, mă simt eliberată că nu particip activ la contextul cultural românesc. Mă bucur că nu mai sunt asimilată niciunui curent literar, niciunei generații de scriitori. În stări de spirit pesimiste, mă simt autoexilată, un exil cultural pe care mi-l asum, e decizia mea, sunt între două ape și înot doar cu efort.” □ O convorbire inedită se derulează între Alexandru Vona și „anchetatoarele” Irina Izverna-Tarabac și Irina Mavrodin, cu titlul *7 zile cu Alexandru Vona*; din cuprinsul relatărilor lui Alexandru Vona desprinzându-se imaginile, puțin flatante, ale celor trei mari grei ai imigrației românești din perioada imediat postbelică: Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Cioran, pe care i-a contactat în momentul când a plecat el însuși din România („Eu, când am plecat din țară, am primit din partea lui Comarnescu o serie de nume, de adrese și de numere de telefon. Nu mai știu dacă aveam și scrisori. Era vorba, printre alții de Eliade, de Cioran, de Jacques Lassaigne, care nu știu cine e, de Jean Cocteau. M-am repezit la cei trei, la Eliade, la Cioran, la Ionescu.”); astfel, despre Cioran, văzut de Al. Vona, aflăm că „avea o franțuzească îngrozitoare, adică avea un accent românesc violent. Mi-a spus că nu vrea să vorbească românește pentru că a doua zi trebuia să vorbească la radio. [...] Avea *le style ampoulé des universitaires*.”; despre Eliade: „Pe Eliade îl văd în clipa asta așa cum l-am văzut atunci. Un tinerel care juca rolul de mare profesor. Părea foarte tânăr. Avea patruzeci și doi – patruzeci și trei de ani, dar nu-i dădea mai mult de treizeci și cinci. Era puțin chel. Vedeai că e slăbuț, dar totuși era voinic. Foarte *tendu*, încordat, dar avea o delicatețe imediat vizibilă. I. I.-T. – Era profesor la Sorbona atunci? – Nu, când l-am văzut eu, o ducea foarte greu. Își pierduse soția, și cred că îi era frică de trecutul lui, care era foarte apropiat. În schimb, am înțeles de la început că-și făcuse un loc important în domeniul științific. Și ceea ce i se părea cel mai important era să asigure evoluția acestui loc de specialist

în istoria religiilor. Și să nu se lase debordat de tentațiile literare, care riscau să-i îndeprăteze imaginea de ceea ce ar fi trebuit ea să fie.”; despre Eugen Ionescu: „Apoi l-am văzut pe Eugen Ionescu. Când l-am cunoscut eu, nu publicase nimic în Franța. Încă nu scrisese aproape nimic. Era un fel de tip nenorocit, blegit de sărăcie, cu o soție adorabilă și cu un copil cam mărunțel. Nu cred că el m-a citit. Soția lui m-a citit. La Cocteau nu am vrut să mă duc, fiindcă știam că e pederast. Și cum abia scăpasem de grupul de homosexuali din România, mi-am spus că sunt *une société trop spéciale pour moi*. De altfel, am făcut o mare prostie că nu m-am dus.”

20 octombrie, joi

• [„Cultura”, nr. 41 (346)] C. Stănescu aduce în discuție, pe un ton de ironie mânioasă, articolul lui Daniel Cristea-Enache, plecat în Franța cu o bursă post-doctorală timp de două luni, articol publicat în *Observator cultural* în care tânărul critic, „cu inima pașoptistă” al unui „nou Dinicu Golescu”, devine „lăudătorul francezilor denigratori” și „În loc să-l imite pe ilustrul francez Montesquieu și să se facă persan pentru a-i critica pe francezi și societatea lor plină de reguli, întors din țara care ne-a batjocorit în văzul întregii lumi, consideră oportun să laude respectul neabătut al regulilor pe care amabili francezi, plini de amenitate și solitudine, le explică și le predau cu blândețe străinilor poposiți în patria lor”. (articolul *Avocatul Franței și detractorii noștri*) □ Laurențiu Malomfălean constată și el, alături de alți comentatori ai aceluiași volum, că „Ioan Es. Pop este un poet eminentamente descendent valoric. Vârful creației sale îl reprezintă debutul, ba chiar întâiul text din *Ieudul fără ieșire*, cel în care «viața se bea și moartea se uită», devenit moto existențial pentru multe generații de-atunci încolo.” și analizează, fără mari speranțe pentru destinul ulterior al poetului maramureșean, *Unelte de dormit. Cu 10 desene de Dumitru Gorzo* (CR, 2011), ca să se întrebe, la sfârșit, cu tâlc „Va fi oare următoarea carte a lui Ioan Es. Pop un volum de proză ficțională ori un jurnal? [...] Cum probabil o știe și singur, Ioan Es. Pop ar putea renunța la poezie și trece în sfârșit la proză.” (articolul *Sinucidere poetică și paradis al prozei*) □ Cosmin Borza întreprinde comentariul romanului „obsedantului deceniu”, „o farsă grotescă și tragică”, *Matei Brunul* (Polirom, Iași, 2011; colecția Fiction-Ltd), analiza narativă aplicată pe text relevând în chip de concluzie un verdict nu prea fericit: „cartea din 2011 a lui Lucian Dan Teodorovici este una dintre reușitele românești importante ale ultimilor ani ce demonstrează că multe dintre volumele sale (dar și ale mai multor congeneri autohtoni - aș menționa măcar faimoasele romane cu tematică istorică *Zilele regelui* și *Fantoma din moară*) rămân doar «experimente» epice fără consecințe pentru evoluția prozei românești.” (cronica *Țândărică în țara lui Big Brother*) □ La critica criticii, intervine George Neagoe luând în colimator monografia Anei Dobre, *Miron Radu Paraschivescu - eternul eretic* (Ed. MLR, 2011, colecția Aula Magna, prefată de Eugen Simion) și, discutând despre metodele folosite de

autoare pentru conturarea biografiei poetului *Cânticelor țigănești*, comentatorul ajunge să puncteze inconsecvențele și, uneori, lipsa de îndrăzneală în abordarea biografiei cercetate, dar verdictul critic este mult mai încurajator: „Eclectică, densă și redactată în general cu detașare, cartea Anei Dobre este o contribuție onestă și serioasă.” (articolul *Credinciosul și ereticul*) □ Însemnări legate de doi oameni de cultură, ne întâmpină în articolul consistent al lui Eugen Simon în articolul *Două portrete*; primul îi este consacrat lui Mircea Dumitrescu, plastician, și frumoasei prietenii fidele care l-a legat de Nichita Stănescu; al doilea conturează destinul lui MRP, între idiosincrazii și reputațiile care îl însoțeau în lumea literară românească din anii 60: „că îl urăște de moarte pe Arghezi și vrea să-l scoată din istoria literaturii române”; „că este, politicește, un eretic de stânga și, având prieteni vechi și buni în rândurile membrilor P.C.R., este lăsat în pace (cu argumentul: e nebun, nu-l băgați în seamă!)”, „că îi iubește și-i sprijină pe tinerii scriitori. Ceea ce era adevărat.”; că era un Don Juan cu performanțe erotice și șapte neveste, concentrate „în persoana acestui poet cu trupul mic, puțin adus de spate, cu fața negricioasă și cu privirea mefientă...” dar criticul se îndoiește de acest lucru „Cum să fie omul acesta cu o înfățișare așa de banală un seducător de profesie, un Don Juan care să cucerească, în serie, și să trădeze, tot în serie, inimile femeilor daco-romane?” □ O amplă și densă trecere în revistă a celor mai semnificative scrieri ale criticului Florin Manolescu, *Poezia criticilor* (1971), *Eroarea gnoseologică* (1987, publicat în *Revista de istorie și teorie literară*), *Caragiale și Caragiale. Jocuri cu mai multe strategii* (1983), *Literatura SF* (1980), *Misterul camerei închise. Nouă povestiri incredibile* (2002), *Mentaliștii (alte nouă povestiri incredibile)* (2009), *Enciclopedia exilului literar românesc: 1945-1989* (2003; 2010) realizează Mihai Iovănel în *Florin Manolescu sau criticul «excentric»*, relevând cele trei trăsături esențiale ale proiectului critic al lui Florin Manolescu: practicarea foiletonului, activitatea editorială și pionieratul metodologic (relația criticului cu scientismul teoretizat în eseul menționat mai sus, *Eroarea gnoseologică*, în care „preluând de la Habermas distincția între atitudinea «nomologică» a științei, interesată de descoperirea unor legi, și atitudinea «hermeneutică» a literaturii, care caută sensul și valoarea, Florin Manolescu respinge aripa scientistă a criticii ca vinovată de «eroare gnoseologică», constând în confiscarea literaturii de către metodă.”) □ N. Georgescu arată cu lux de amănunte documentare prin ce a trecut Eminescu și de ce, înainte de a intra în perioada celor șase ani de *moarte civilă*, 1883-1889, adică de scoatere a sa din viața publică. (articolul *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* - 6) □ Constantin Coroiu elogiază discursul Papei Ioan Paul al II-lea la Palatul Patriarhiei din București, cu ocazia vizitei Excelenței Sale în România, discurs pe care îl caracterizează prin cuvintele lui Noica „lumea contextului a primit textul care îi lipsea”. (articolul *Pământ de cumpănă*)

21 octombrie, vineri

● [„**România literară**”, nr. 42] Pe urmele lui Titu Maiorescu, care la 23 de ani argumentează utilitatea studierii latinei în gimnaziu (argumentul fiind cel moral, fundamentul oricărei educații), Nicolae Manolescu relevă cum, în acest studiu, printre primele texte maioresciene, T. Maiorescu este „mai hegelian” în această disertație, instituind un model de dialectică hegeliană după structura teză-sinteză-antiteză, în care aduce în sprijinul său opiniile și autoritatea marilor pedagogi precum Locke, Rousseau și Pestalozzi (articolul «*Pentru ce limba latină...*»). □ Spațiul de revistă din „poemul săptămânii” este acordat lui V. Leac, cu *Trei ani mai târziu*. □ Ioan Holban își asumă postura de critic al volumului biografic *Fraier de București* (Polirom, 2011) al lui Florin Iaru în care personajele sunt...scriitori din breșla literară: Mircea Nedelciu este un exemplu, îl secondează Train T. Coșovei, Virgil Mazilescu, Octavian Stoica, Eugen Suci, Bogdan Ghiu, Doru Mareș, Ștefan Agopian, Stelian Tănase etc; prozele din acest volum sunt „asemeni poemelor din *Cântece de trecut strada*, *La cea mai înaltă ficțiune* ori *Înnebunesc și-mi pare rău*, fermecătoare și profunde, adică navetând dinspre proza zilelor spre esențele tari ale lirismului.” □ Sub numele Oanei Orlea se ascunde, de fapt, o scriitoare cu o viață zbuciumată și provenind dintr-o ascendență ilustră, numele ei adevărat fiind Maria-Ioana Cantacuzino: este fiica lui Constantin (Băzu) Cantacuzino și a Ancăi Cantacuzino (înainte de căsătorie Diamandi) și nepoata lui George Enescu și a Marucăi Cantacuzino; aceste detalii și multe alte elemente biografice și spirituale ni le oferă Alex Ștefănescu în articolul *Cine este Oana Orlea?* □ Încă un roman despre comunism, o temă atât de frecventă în literatura postcomunistă și se zice că unii critici literari mai așteaptă încă marele roman despre comunismul românesc, căci acesta, *Matei Brunul* (Polirom, Iași, 2011) de Lucian Dan Teodorovici, se vede a nu fi din acea speță așteptată, cel puțin așa afirmă recenzenta cărții, Gabriela Gheorghisor: „*Matei Brunul* este un roman cu o narativitate simplă, tradițională, însă povestirea, cu vădite propensiuni cinematografice, nu scapă nicio clipă controlul auctorial. Dincolo de simbolismul transparent (chiar facil) al marionetei (condiția omului într-un sistem dictatorial), punctul forte al amplei construcții epice îl reprezintă oglinda realistă și dramatică a vieții din închisorile comuniste, cu toate ororile aferente. [...] Deși scris cu acuratețe, Matei Brunul nu impresionează la fel și la nivelul stilului. Romanul marchează o evoluție în proza lui Lucian Dan Teodorovici și este, ca story cu valoare documentară, o carte importantă, de posibil succes, inclusiv internațional.” □ Iulia Iarca se ocupă de cartea de lingvistică a lui Emil Suci, *101 cuvinte de origine turcă* (Humanitas, Buc., 2011), publicată în colecția „Viața cuvintelor”, în care „Specialiști din domeniul lingvisticii își adaptează cercetările complexe la forma unui discurs publicistic. Iar ceea ce rezultă este o inițiere în lingvistică a cititorului cu profil general, fără compromisuri penibile de factură comercială.” □ Din cronica literară a lui Cosmin Ciotloș la volumul *Imagini de pe strada*

Kanta (Tracus Arte, Buc., 2011) a lui Nichita Danilov, reținem două judecăți; prima: „Va să zică, esența narativă e doar un conținut oarecare pentru o peliculă în întregime lirică. Nu știu cum altcumva să definesc mai riguros vârfurile poeziei lui Nichita Danilov.” și a doua: „Sunt, în *Imaginile de pe strada Kanta* ale lui Nichita Danilov, câteva care și-ar merita locul în orice antologie. Restul cărții pălește.” (articolul *Sistematica poeziei*) □ La rubrica de poezie, sunt prezenți cu piese lirice Daniel Pișcu și Liviu Capșa. □ Sorin Lavric realizează comentariul micului op filosofic al matematicianului și logicianului Bertrand Russel, *In căutarea fericirii* (Humanitas, 2011; trad. din engl. S. C. Drăgan), susținând, printre multe alte afirmații: „beletristica lui Russel (alcătuită din romane și nuvele căzute azi în uitare) e insignifiantă, în vreme ce scrierile filosofice îi rămân în picioare, așa cum se întâmplă și cu cochetul volum *In căutarea fericirii*, unde vedem cum un logician se apleacă asupra unor probleme de morală cotidiană.” □ Continuând dintr-un număr trecut, sunt împărtășite alte impresii de călătorie în Grecia a scriitorilor făcând parte din Uniunea Scriitorilor din București și din filiala Craiova; cei care ni le împărtășesc sunt Ioan Es. Pop, *Doisprezece*; Horia Gârbea, *Zburând peste satul lui Orfeu* și Bucur Demetrian, *Călătorie «peste mode și timp»*. □ Ilie Rad află că Eugen G. Ionescu, om de afaceri și jurnalist la Radio 3ZZZ, a realizat două interviuri cu Majestatea Sa Regele Mihai I al României, în 1994 și 1995, interviuri transmise la Radio 3ZZZ din Melbourne, și obține permisiunea de a le publica în revista România literară, sub titlu-citat din interviul Regelui Mihai «*Pentru România, eu personal găsesc că tot monarhia este sistemul cel mai adecvat...*» □ Nicoale Scurtu completează filele din biografia istoricului literar, folcloristului, cărturarului și epistolografului G.T. Kirileanu, publicând trei epistole, necunoscute publicului, pe care G.T. Kirileanu le trimite profesorului și bizantinologului Demostene Russo (1869-1938). □ Rodica Zafiu întreprinde clarificări de sens între două cuvinte confundate adesea „liber” și „libertin”, precum în formularea (comică): „economie de piață (...) de tip libertin, sălbatec” din discursul unui politician. (articolul *Libertin*) □ Simona Vasilache evocă două edituri și librării cu ștaif din secolul al XIX-lea: Socec și Alcalay, (articolul *Librării de altădată*) □ Gh. Grigurcu face exegeza poeziei „ultimului supraviețuitor al echipei «clasicizate» a revistei *Steaua*, Aurel Rău” din antologia *Optzeci de poezii* (Ed. Napoca-Star, 2010) □ Însemnările cu portanță livrescă și personală, întoarse spre sine, continuă sub pana lui Livius Ciocârlie, dintre care selectăm una: „Critica pare să rămână corigentă la cartea Martei Petreu. O caracterizează, bine uneori, dar n-o așază la locul ei. În schimb, Nicolae, orășeanul exclusiv, și Țepe, experimentalistul (nu mai vorbesc de T., «casnica»), știu că e un roman extraordinar.” □ După traducerea din anii 60 a Fridei Papadache, Antoaneta Ralian se încumetă la a realiza o nouă traducere din *Portret al artistului la tinerețe* al scriitorului irlandez James Joyce, prin urmare, paginile revistei la rubrica „meridian” adăpostesc noua versiune în curs de apariție la Editura Humanitas, o avanpremieră. □ Este semnalat succesul

de care se bucură în lumea hispanofonă romanul *Cartea șoptelor* de Varujan Vosganian, din Spania până în Venezuela presa întrecându-se în laude. (articolul «*Cartea șoptelor*» în spaniolă).

26 octombrie, miercuri

● **[„Dilema veche”, nr. 401]** Un scriitor clasic ocupă de data aceasta spațiul cronicii lui Marius Chivu, e vorba de reeditarea celebrei deja cărți de critică contradictorie și scandaloasă a tânărului Eugène Ionesco, *Nu* (Humanitas, 2011), iar cititorul de profesie Marius Chivu din secolul XXI rezumă astfel percepția acestei lucrări de tinerețe a cunoscutului dramaturg de mai târziu: „există aici destulă teatralitate, dar nu a unui Ionescu agresiv și sigur pe sine, cum s-a crezut, ci a unui individ care astfel își maschează vulnerabilitatea și frica, panica de a trăi, și încă de foarte devreme, sub spectrul morții, al senzației că nimic din sine nu va face trecerea dincolo”. (articolul *Disperat fără simbrie*) □ Willem Jan Otten este scriitorul olandez care atrage atenția lui Claudiu Constantinescu în scurta-i prezentare critică, axată pe romanul *Specht și ful* (Humanitas, colecția „Cartea de pe noptieră, 2011, traducere din limba neerlandeză de Andrei Anastasescu).

● **[„Observator cultural”, nr. 339 (597)]** Este semnalat, în *Dan Lungu, decorat de Statul francez cu Ordinul Artelor și Literelor*, faptul că scriitorul ieșean intră într-o categorie selectă a artiștilor și scriitorilor, care au primit titlul de *Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres*, recompensă instituită în 1965 de Charles de Gaulles ca parte a Ordinului Național al Meritului, care se acordă numai unor însemnate personalități culturale ale lumii franceze, dar și cetățenilor de alte naționalități pentru contribuții excepționale al îmbogățirea patrimoniului francez; mai aflăm astfel că „Publicații celebre, precum *Le Figaro Littéraire*, *La quinzaine littéraire*, *L'Humanité*, *Livres hebdo* sau *Lire*, au dedicat literaturii lui Dan Lungu spații generoase. «Dan Lungu trebuie citit de urgență», scrie *Lire*.” □ Un extras cu titlul *Blândețea*, din volumul *Eseuri morale* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2000) de Petru Creția, ține locul editorialului, o invitație ascunsă la toleranță și înțelegere. □ Un autor de patruzeci și cinci de ani care nu întrunește sufragiile criticii, cel puțin nu ale semnatarului cronici cu titlul *Trăiri noi*, Daniel Cristea-Enache, este Gelu Vlașin cu plachetuța *Ayla* (CR, 2011); durerea cea mare a criticului este că, după atâtea volume publicate deja, poetul se pierde în eforturi de filosofare, poemele fiind împănate de „filozofeme” și agramatisme într-o pagină plină de bolduri și italice; D. Cristea-Enache scrie plin de obidă: „Agramatisme, «filozofeme» și o risipă de bolduri și italice (mai lipsesc verza-lele) ce compensează, în intenție, stadiul pioneresc al reflecției și expresiei. Un autor de, totuși, patruzeci și cinci de ani și cu numeroase volume publicate în ultimul deceniu a ajuns să scrie și să publice texte sub nivelul celor din oracolele pubertății noastre. Mai lipsește un singur element pentru ca tabloul să fie complet: și anume, o foarte bună receptare critică a acestei încropiri editoriale. Și iată-l pe Horia Gârbea comentând prompt, pe *Rețeaua Literară* fondată și coordonată

de Gelu Vlaşin, *Ayla* lui Gelu Vlaşin: «Poezia nu este reflexivă, dubitativă, ci afirmativă, jubilantă, asemeni celei a unui Labiş adolescent. Mi se face rău.» □ O exegeză a romanului *Ferestrele zidite* (CR, 1993) de Alexandru Vona încearcă să facă Doina Ioanid plină de temeri asupra dificultăţii unui astfel de demers critic, pe parcursul căruia menţionează ca puncte de referinţă, legate de lumea acestui roman, numele lui Alain Robbe-Grillet, Max Blecher şi Proust. (articolul *Jocul de-a zidirea sau imposibila apropiere*) □ Bianca Burţa-Cernat recenzează cartea de critică a unei comilitoane, Nicoleta Sălcudeanu, *Asupra criticei de azi* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), în care sunt adunate o serie de articole publicate în ultimii ani în *Vatra*, *Cultura* şi *Viaţa românească*, relevând intenţiile polemice ale autoarei susţinute şi de referiri la critica gheristă: „Polemista nu se joacă, nu cochetează, ci provoacă, atacă, loveşte, taie în carne vie, privind cu încântare în urmă spre cortegiul de victime descăpăţanate – sau, mă rog, spre ceea ce (de o manieră simpatetic-donquijotescă) pare că i-ar plăcea să vadă... – judecaţi definitiv compromise, verdicte şi conduite critice mortal ridiculizate, ierarhii arbitrare făcute ţandări. O subversivitate «otrăvită», infuzează aceste texte ale Nicoletei Sălcudeanu. Iar în formula acestei subversivităţi intră, ca un catalizator, *referinţa Gherea*. Cu atât mai eficientă cu cât e mai insidioasă. Şi-a propus Nicoleta Sălcudeanu să-l reabiliteze pe – *nomina odiosa!* – criticul «marxist»?”; în mare, volumul de articole este o tentativă a Nicoletei Sălcudeanu de a-i recupera pe marginalizaţii criticii literare (gen Gelu Ionescu, Gabriel Dimisianu sau Gheorghe Perian) ceea ce ar putea trimite la opţiunea unui spirit cu înclinaţii spre «stânga». (articolul *Critica literară – între ecumenism şi partizanat - I*) □ Dezvăluiri despre destinul de „partizanat comunist” al lui Miron Radu Paraschivescu face Delia Ungureanu, în *Un cobai al ideologizării: Miron Radu Paraschivescu (I)*, folosindu-se şi de lectura *Jurnalului unui cobai* (Ed. Dacia, Cluj, 1994) şi punându-şi întrebări despre identitatea publică şi intimă a scriitorului: „Ce se întâmplă atunci când unul dintre cei mai importanţi poeţi din avangarda procomunistă a anilor 1944-1947, redactor şef al celei mai virulent angajate reviste în lupta pentru reorientarea politică a literaturii din fatalul an 1947, *Revista literară*, dezvăluie în paginile jurnalului din aceiaşi ani o personalitate radical diferită, locul convingerii politice fiind luat de îndoială? Cum se mai poate defini adevărul istoriei politice şi individuale, care sunt graniţele dintre factual, percepţie şi reprezentarea sa, între care se construieşte identitatea umană? Şi, mai ales, unde se află adevărul acestei identităţi, în paginile unui jurnal sau în luările de poziţie din spaţiul public?” □ Este publicat un fragment din volumul în curs de apariţie la Editura Cartea Românească, *Ținutul celălalt*, semnat de Ruxandra Cesereanu şi Marius Conkan. □ Un articol encomiastic şi promonarhic alcătuieşte Doina Uricariu în *Sărbătorind longevitatea Regelui Mihai*.

27 octombrie, joi

• [„Cultura”, nr. 42 (347)] Ioan-Aurel Pop scrie un editorial cu tentă monarhistă despre regele Mihai I care „a fost mereu, de-a lungul întregii sale vieți, un semn și un simbol al instituției monarhice, o întruchipare a unei realități fără vârstă măsurabilă sau, altfel spus, veche de când e lumea. În același timp, pentru românii cunoscători, a devenit, înainte și după abdicarea forțată din 30 decembrie 1947, un pilon al rezistenței democratice, o speranță și o garanție de perpetuare a normalității [...]” (articolul *Simbolul României perene*) □ Deși citat masiv și la greu, volumul de poezie *Ayla* (CR, 2011) de Gelu Vlașin nu întrunește sufragiile criticii, reprezentată aici de Laurențiu Malomfălean în articolul *Trăirea întru simțire*: „Nu contest meritul autorului în ce privește activitatea lui pe internet, însă nu mă pot abține să nu remarc un fapt urât la modul acut: modul în care Cartea Românească publică maculatură (a se vedea inclusiv Dan Sociu, *Pavor nocturn*), dar în schimb nu acordă premiul pentru debut în poezie. Nu există scuze pentru asta. Pentru că ultima parte a volumului de față poate fi resimțită ca o jignire. De fapt, în afară de primul ciclu, supraréalist în esență, *Ayla* nu merita să fie publicat. Pe lângă faptul că e firav e un volum prost scris. Nu minimalist, ci minimal, minim în ale poeziei.” □ Situația în raport cu literatura optzeciștilor și a nouăzeciștilor (Cristian Popescu, Daniel Bănuțescu sau Ioan Es. Pop) a poeziei lui Marius Ianuș, îl ajută pe Mihai Iovănel să găsească câteva trăsături distinctive ale acesteia: „introduce în scena un biografism agresiv, de o autenticitate impudică, neîmblânzită prin livresc; e traversată de o intertextualitate ale cărei repere nu mai vin exclusiv din zona tradiției literare, ci poartă influența unor discursuri (sub)culturale alternative, precum versurile hip-hop ale formațiilor BUG Mafia sau R.A.C.L.A.; se revendică dintr-un concept radical-anarhist, alegând ca repere atitudinea antiburgheză a avangardelor istorice și a mișcării beat și adoptând un mesaj anti-sistem, în sens atât literar cât și politic; își asumă o preocupare socială inclusiv prin faptul că ilustrează patetic și reclamă isteric propria condiție de marginal.”; analiza criticului relevă că poezia „fracturistului” Marius Ianuș merge descendent valoric de la volumul de debut *Hârtie igienică* (1999), un volumaș „neoficial underground”; *Manifest anarhist și alte fracturi* (2000), scris în maniera lui Allen Ginsberg, „cu o retorică amplă, bazată pe repetiții acumulative și pe o directețe șocantă, ideologică, paranoică, făcând mici noduri supraréaliste”; *Ursul din containăr - un film cu mine* (2002), continuă „scheletul biografist și patetismul extrem al poemelor, care exhibă fără pudoare datele personale pentru a face caz de ele, melodramatizându-le”; *Ștrumfii afară din fabrică!* (2007), al treilea volum care „valorifică tematizarea lamentaționistă a unui Marius Ianuș tot depresiv și marginal”. (articolul *Marius Ianuș, de la «hârtie igienică» la «fularul alb»*) □ Constantin Coroiu aduce în atenția publicului cititor contribuția de traducător al lui George Lesnea la popularizarea poetului rus Serghei Esenin, ediția princeps datând din ianuarie 1937 și însoțită de o prefață a lui Ionel Teodoreanu, traducere-rile lui G. Lesnea, „autentică operă de creație”, din *Sunt ultimul poet cu satu-n*

glas, *Scrisoare mamei*, *Cântecul cățelei*, *Rusia*, *Omul negru* fiind superioare tălmăcirilor lui L. Blaga și Zaharia Stancu; acest lucru este recunoscut și de Albert Kovács, reputat specialist și traducător din literatura rusă, în prefața cărții *Rusul Esenin și românul Lesnea*. (articolul *Esenin în limba lui Eminescu*) □ Eugen Simion prezintă publicului larg Colocviul internațional *Penser l'Europe*, aflat la a X-a ediție, derulat în Aula Academiei Române, și definește tematica și preocupările, filosofia și interogațiile participanților la acest colocviu: „Cum va arăta Europa peste 50 de ani? Mai precis: cum am vrea să arate Europa peste 50 de ani? Iată tema pe care ne-am propus s-o discutăm în seminarul *Penser l'Europe* [...] Un exercițiu de divinație și de imaginație? O reverie intelectuală ca atâtea altele? *O utopie*, încă o utopie?” (articolul *Europa 2061. Exerciții de imaginație*) □ Încercând din răspuțuri să decanteze adevărul de fals, bășcălia și vorbele neprefăcute, N. Georgescu scrie încă un episod despre momentul declanșării nebuniei lui Eminescu, despre cum a fost dus cu furgoneta de la baia Mitrașewski la poliție și apoi la spitalul doctorului Șuțu. (articolul *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* - 7) □ Andrei Ionescu își continuă cercetările etimologice, urmărind aici aventura semantică a cuvintelor „clipă” și „sclipire”. (articolul *Tot despre «clipă» și «sclipire»*) □ I. Opreșan abordează într-un studiu amplu și dens cele două idei directoare ale operei istoricului Vasile Pârvan, Dacia și dacii, fiindcă s-a dovedit direct interesat de „chestiunea dacică” așa cum reiese din confesiunile sale epistolare. (articolul *Dacii și Dacia în opera lui Vasile Pârvan*)

28 octombrie, vineri

• [„România literară”, nr. 43] Nicolae Manolescu vorbește despre *Cabinete de literatură*, punând accentul pe cel aflat la Colegiul «Ion Creangă» unde a fost invitat de profesorul Laurențiu Dumitrescu pentru a le vorbi elevilor și rămânând impresionat de modul cum a fost conceput acest cabinet de literatură, o întreagă istorie a literaturii desfășurându-se pe pereți în imagini și texte, plus dicționarele de literatură aflate pe fiecare bancă. □ Numele poemului săptămânii este *Încă o șansă* sub semnătura lui Arcadie Suceveanu. □ Evocator, livresc și liric, își împărtășește impresiile de călătorie în Grecia și Nicolae Prelipceanu, sub titlul *Pe sub Olimp sau primprejur*. □ Mircea Mihăieș argumentează includerea „ficțiunii detectiv” („*hard-boiled detective story*”) din literatura americană a secolului XIX când coexistase cu modalități literare dominante (romantismul, sentimentalismul, realismul, decadența) în literatura americană de prim rang, fiindcă oricât de modestă i-ar fi geneza (corectarea religioasă a viciului criminalității printr-o scriere, inițială, de moralizare și exhibare a răului cu brutalitate, ceea ce corespundea stilistic unui limbaj la fel de brutal), scrierile de genul detectivist contribuie la „construirea Marelui Arhetip American”, căci începând cu anii 20 ai secolului următor, literatura *hard-boiled* își proiectează propriile formule, fantasmе și prejudecăți. (articolul *Viciul și sperietoarea*) □ Luminița Corneanu relevă valențele și aspectele cele mai importante ale liricii lui Matei Vișniec din *La*

masă cu Marx (CR, 2011), poetul fiind caracterizat drept „un sceptic”, iar volumul „este construit în jurul a doi centri de greutate: ființa și vorbirea. La aceste teme mari de reflecție ale culturii universale recurge însă aici un filosof care se ia pe sine peste picior.” (articolul *O poezie grea de sens*). □ Aflat la al doilea volum de poezie, Radu Ianovi, în *Dans cu spatele în întuneric* (Tracus Arte, 2011), propune, susține Raluca Dună „un fel de decadentism industrializat, o lume a neliniștii și a insomniei urbane, a existenței descompuse într-un peisaj dezumanizat și dezumanizant.” □ Cosmin Ciotloș este de părere că *Apropieri* (Polirom, Iași, 2011) de Ion Vianu nu scoate la iveală omul și stilul său, căci „sub raportul interiorității, Ion Vianu pare indescriptibil” în această carte de recenzii, cronici, studii, eseuri; în plus, nu cuprinde „niciun portret convingător”. (articolul *Schiță de portret*) □ Nicolae Coandă este poetul numărului, cu patru poeme epice: *Tatăl Nostru Biroul Politic, Musca din grădina secretă, Ciclopul, Ce alegi?* □ Gellu Dorian este prezent cu un masiv fragment din romanul *Duane House. Cartea de la Uppsala*. □ Corina Ciocârlie comentează cu lux de amănunte biografice, și punând pe tapet tema feminității inabordabile și inaccesibile, ultimul roman al lui Gib Mihăescu, *Donna Alba*, într-un eseu cu titlul bulgakovian *Haimanaua, dulcineea și maestrul*. □ Răzvan Voncu subliniază că ediția Chivu-Pavel a operei literare și științifice a lui Ion Budai-Deleanu, *Opere. Țiganiada. Trei viteji. Scrieri lingvistice. Scrieri istorice. Traduceri* (Fundatia Națională pentru Știință și Artă, Buc., 2011; studiu introductiv de Eugen Simion, colecția „Opere fundamentale”, ediție îngrijită, cronologie, note și comentarii, glosar și repere critice de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel), a depășit două dificultăți importante: prima este unificarea criteriilor de transliterare a manuscriselor (fiind cunoscut faptul că Budai-Deleanu a folosit alfabetul chirilic și pe cel latin) și a doua se raportează la găsirea unui echilibru între imperativul editării științifice a textului și cel al reintroducerii scriitorului în circulație; în plus, ediția de față este o ediție filologică de înaltă ținută și acribie științifică (articolul *Ion Budai-Deleanu într-o nouă ediție critică I*) □ În același stil ironic și zeflemisitor, Horia Gârbea dă răspunsuri la „poșta redacției”, în *Îngerii trag în plămâni zilele mele*. □ Noul termen adus în discuție de Rodica Zafiu în «*Agenții cu catastifele*» este „recensământ”, cuprins atât în dicționarul academic al lui Laurian și Massim (*Dicționarul limbei române*, 1876) și în dicționarul român-francez al lui Frédéric Damé (1893). □ O carte de convorbiri dintre Ion Groșescu și Mircea Iorgulescu, cu un titlu pastișat după studiul despre Caragiale a lui Iorgulescu, *Ultima trâncăneală. In memoria lui Mircea Iorgulescu*, „o carte gravă, o carte-document” realizată în urmă cu trei ani față de momentul trecerii în eternitate a criticului (7 iunie 2011), constituie subiectul expunerii lui Gabriel Dimisianu din *Ultimul Mircea Iorgulescu (I)*. □ Eseul lui Mihai Zamfir de la rubrica „tropice surâzătoare” include analiza trecerii de la sentimentul de inferioritate al Braziliei în relație cu Europa la sentimentul de superioritate. (articolul *Incurabilele complexe I*) □ Marina Constantinescu marchează, îndurerată, printr-o expunere asupra însemnătății operei lui Liviu

Ciulei pentru teatrul și cinematografia românească, dispariția maestrului în lumea umbrelor (25.10. 2011), un articol *in memoriam* intitulat simplu *Liviu Ciulei*. De altfel, acest număr titrează cu litere de-o șchioapă pe prima pagină „Dispariția unui mare om de teatru: Liviu Ciulei”.

NOIEMBRIE

2 noiembrie, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 402] Adrian Cioroianu încearcă să dea răspunsuri punctuale unei serii de întrebări care obsedează opinia publică interesată de evenimentele precedente instalării puterii comuniste în România: „Putea Regele Mihai să oprească armata română la Nistru, în 1941? Putea România obține condiții mai bune de la Aliații anglo-americiano-ruși înainte de 23 august 1944? Ce s-ar fi întâmplat dacă Regele Mihai l-ar fi grațiat pe mareșalul Antonescu în 1946?” (articolul *Și dacă Regele Mihai nu abdica în 1947?*) □ Enumerând contribuțiile importante ale câtorva prozatori basarabeni la cultura română, precum Alexandru Vakulovski (debutul cu *Pizdeț*, 2002 până la al patrulea cu *157 de trepte spre iad sau Salvați-mă la Roșia Montană*, 2010), Ștefan Baștovoi (cu două ediții la *Iepurii nu mor*), Mitoș Micleușan (cu debutul în proză scurtă din volumul *Organismecanisme* și romanele *Tuba Mirum* și *Kasa Poporului*), Dumitru Crudu (romanul *Măcel în Georgia*, volumul de povestiri *Oameni din Chișinău*, 2011), Mihai Vakulovski (*Student la Chișinău* – „primul rockman din Trilogia *Tovarăși de cameră*”), Marius Chivu ajunge și la Iulian Ciocan care publică *Tărâmul lui Sașa Kozak* (Tracus Arte, 2011), după romanul din 2007, *Înainte să moară Brejnev* (care a fost deja tradus în cehă), și emite opinia că, în pofida valului consistent de prozatori buni „tinerii basarabeni n-au dat încă lovitură în proză, și marele roman al generației lor încă este așteptat”; actualul roman, *Tărâmul lui Sașa Kozak*, este considerat un roman modular „alcătuit din juxtapunerea mai multor povestiri ale căror personaje au prea puține legături unele cu altele”, iar, în privința fundalului istoric, naratorul se ocupă de tranziția basarabească, de haoticii ani 90, de după dezmembrarea URSS „când în politica, economia și viața basarabenilor există multă îngrijorare, confuzie și sărăcie.”, dar Marius Chivu consideră că, după o analiză a conținutului, romanul lui Iulian Ciocan suferă de două mari probleme: „Prima dintre acestea este limba. Care nu este, peste tot, română. Personajele vorbesc cu accent moldovenesc (replicile sunt transcrise fonetic) și tot lor ar fi trebuit să le aparțină și cuvintele rusești sau slangul basa, doar că acestea se regăsesc inclusiv în discursul naratorului, care abuzează de cuvinte pe care românii n-au cum să le înțeleagă («bîci», «nacealnic», « cinovnic»), de expresii

vechi care, fie se repetă de prea multe ori («colac peste pupăză», «prin ciur și prin dârmon»), fie au efect de umor involuntar («în dricul nopții», «a bolovănit ochii», «au legat cunoștință»). [...] A doua problemă a romanului, și cea mai importantă, este faptul că rămâne neterminat.” □ Claudiu Constantinescu se ocupă de un tânăr scriitor italian, Andrea Bajani, care la 36 de ani pare deja un scriitor matur, și de romanul *De vei lua aminte la greșeli* (Humanitas, 2011, traducere din limba italiană de Ileana Bunget și Smaranda Bratu, colecția «Cartea de pe noptieră»), roman apreciat excelent: „arhitectura nervoasă și îndrăzneată a prozei lui Bajani va da acestei sociologii sentimentale farmecul literaturii bune.”

● [„**Observator cultural**”, nr. 340 (598)] Publicul este informat despre derularea, în Aula Academiei Române și sub egida Academiei Române și a Fundației Naționale pentru Știință și Artă, a seminarului internațional *Penser l'Europe. Quelle Europe dans 50 ans?*, ediția a X-a, organizat în colaborare cu L'Institut de France, L'Institut Français de Relations Internationales, L'Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises de Belgique, L'Académie Royale de Sciences Economiques et Financières d'Espagne, L'Académie Royale de Docteurs de Barcelone; lucrările s-au desfășurat pe trei secțiuni: 1. Cultură. Educație; 2. Geopolitică. Economie. Legislație; 3. Știință.; în deschiderea lucrărilor, au luat cuvântul: academician Eugen Simion, E.S.M. Henri Paul, ambasador al Franței; academician Thierry de Montbrial, Jacques de Decker, Angnès Hubert, Jaime Gil Aluja; Eugen Simion și Thierry de Montbrial au prezentat romanul *A la recherche du temps perdu* de Marcel Proust, publicat în trei volume (Editura Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2011, colecția «Opere fundamentale»), coordonator - academicianul Eugen Simion, studiu introductiv, tabel cronologic, traducere, note și comentarii de Irina Mavrodin, prefată de Thierry de Montbrial și postfață de Eugen Simion; Irina Mavrodin, prezentă în sală, a fost călduros aplaudată. □ Este publicat discursul Regelui Mihai, ținut de la tribuna Parlamentului, cu prilejul împlinirii vârstei de 90 de ani, pe data de 25 octombrie 2011, cu titlul „*Lumea de mâine nu poate exista fără morală, fără credință și fără memorie*”. Este alcătuit un grupaj de opinii ale istoricilor și scriitorilor care comentează discursul Regelui Mihai din Parlamentul României: Bedros Horasangian, *Lipsă de diplomație sau sfidare la absenții din Parlament?* (se referă la faptul că președintele Traian Băsescu, premierul Emil Boc și patriarhul Daniel au lipsit în momentul cuvântării monarhului); Marius Oprea, *Unde e republica?*; Andrei Murariu, *Dilemele unui monarh constituțional*; Marius Ghilezan, *O lecție*; Ovidiu Pecican, «*Să rezistăm prezentului*». □ Șerban Axinte remarcă deosebirea netă dintre recentul roman al lui Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul* (Polirom, Iași, 2011) și cele publicate anterior, și anume *Cu puțin timp înaintea coborârii extratereștrilor printre noi* (1999 și 2005) sau de *Cercul nostru vă prezintă* (2002 și 2007), microromanele care l-au consacrat pe scriitorul moldovean (n. 1975, la Rădăuți, județul Suceava); de ce ar fi o deosebire atât de clară între aceste trei scrieri epice? pentru că, zice comentatorul:

„Foarte puțini scriitori sunt dispuși să se distanțeze de formula care i-a consacrat pentru a se putea, practic, reinventa. Teodorovici a renunțat la comic, arma lui verificată și eficientă. A tras oblonul peste lumea pe care o cunoștea în mod direct, a trecut de la autoficțiune și automistificare la o ficțiune bazată pe reconstrucția unei realități deja îndepărtate. Anii 50. [...] nu se dorește un atac frontal la adresa stalinismului, a ideologiei național-comuniste. Se vrea o formă mult mai subtilă de investigare a individualității, a interiorității, nu doar scindate, ci de-a dreptul pulverizate de istorie.” (articolul *Cine este marionetistul?*) □ Antonio Patraș recunoaște și el valoarea proaspătului roman publicat de Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul* (Polirom, 2011), care, zice el, a confirmat previziunile cronicarilor asupra vânei de scriitor de cursă lungă, capabil să se reinventeze și să-și surprindă mereu cititorii; primii comentatori au sesizat capacitatea scriitorului de a pune în scenă viața omului de rând, „privind-o într-o oglindă întunecată, cu ochi de mizantrop sau chiar de cinic dezabuzat”, dar și preferința prozatorului douămiist pentru comicul violent, pentru satiră și grotesc; însă, Antonio Patraș, deși majoritatea comentatorilor au evidențiat corect teatralitatea prozei lui Teodorovici „încercând în felul acesta mai curând să-l discrediteze ca prozator, pe motiv că i-ar lipsi vâna de povestitor, cum și simțul arhitectural, de mare creator epic”, se opune argumentat acestei păreri destul de răspândite, subliniind că teatralitatea prozei lui Teodorovici este doar o problemă de limbaj narativ traductibil într-o serie de procedee dramatice. (articolul *Lucian Dan Teodorovici punctează din nou*) □ A treia cronică literară, referitoare tot la romanul *Matei Brunul* (Polirom, 2011) de Lucian Dan Teodorovici, îi aparține Adinei Dinițoiu care afirmă despre roman: „Matei Brunul este o carte gravă și sumbră – cu foarte rare momente de destindere sau umor – poate prea încărcată de necesitatea de a reda ororile comunismului – sub formă de anchete, bătaii și torturi, închisori și lagăre de muncă – pentru a evita, la rigoare, tezismul.” (articolul *Un păpușar în «marea istorie» comunistă*) □ Incluzând romanul *FEM* (CR, 2011, prefată de Simona Sora) al Magdei Cârneci într-o „performanță de originalitate și expresivitate [...] a cărui lectură nu trebuie ratată”, Daniel Cristea-Enache întreprinde o demonstrație analitică și argumentată asupra textului cu precizări și încadrări: „*Fem* exclude, de la bun început, atât o agendă a feminismului teoretizant, cât și perspectiva macho care, adoptată sau combătută, ar da cărții o teză.”, ceea ce nu-l împiedică pe criticul universitar să remarce scârțeli lingvistice: „Curajos prin temă și prin abordarea ei frontală, *FEM* riscă destul de mult și în planul expresiei: întrucât limba română nu are nuanțele francezei, de pildă, și (cum observa altădată Ovid S. Crohmălniceanu) cuvinte care sună erotic în limba lui Apollinaire par vulgar-mediocre în a noastră. Există câteva situații în care autoarea nu nimerește nuanța verbală potrivită pentru cea senzorială. Într-o propoziție ca «Senzația mă copleșește prin maiestuoșitate, ciudățenie și singurătate» (p. 63), un cuvânt scârție vădit. În altă parte, citind «e a multa oară când se petrece acest fapt aparent anodin» (p. 71), suntem deranjați de forțarea gramaticii. În sfârșit, când într-o

scenă culminantă de acuplare universală vede, deodată cu personajul-narator, «un purice cocoțat sprintar peste o purică» (p. 174), ne vine să râdem. Acestea sunt însă doar scăpări, și doar câteva, remediabile la o altă ediție.” (articolul *Senzații*) □ Silvia Dumitrache atrage atenția asupra celor trei volume ale scriitorului japonez Haruki Murakami, *IQ84* (Polirom, Iași, 2011, traducere din japoneză de Iuliana Oprina și Florin Oprina, 2 vol.), o carte de antieroi și în care totalitarismul este exercitat de Oamenii Mici. (articolul «*Un soi de nou realism*») □ Partea a doua a cronicii Biancăi Burța-Cernat, *Critica literară – între ecumenism și partizanat (II)*, despre critica Nicoletei Sălcudeanu din volumul *Asupra criticeii de azi* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), relevă latura moralistă a autoarei, metoda critică, numită „vigilentă” sau „suspiciune continuă”, și exagerările polemice, căci „i se întâmplă să exagereze fie cu obiecțiile, fie cu laudele. (De pildă, *Istoria critică...* a lui N. Manolescu și *Istoria...* lui Alexa Ștefănescu, ambele amendabile din multe puncte de vedere și ambele nelipsite de merite, sunt examinate cu măsuri diferite, așa încât, bunăoară, excesul de subiectivitate este aspru amendat în cazul primului, dar privit cu îngăduință și chiar cu oarecare – deși echivocă – simpatie.) Sau i se întâmplă să vadă «pericolele» la dimensiuni mult amplificate.” □ În același siaj al amplitudinii se înscrie și partea a doua din studiul Deliei Ungureanu, *Un cobai al ideologizării: Miron Radu Paraschivescu (II)*, scopul declarat al cercetării vieții și jurnalului poetului *Cânticelor țigănești* fiind aflarea răspunsului la întrebarea „Unde se află atunci adevăratul Miron Radu Paraschivescu – în paginile jurnalului sau în poziția de redactor-șef al *Revistei literare*?”; în plus, stabilește drept concluzie faptul că „Miron Radu Paraschivescu este doar unul dintre multele exemple de intelectuali care s-au înșelat în privința noului regim și a noii arte (literare) de după 23 august 1944.” □ Un interviu realizat de Mihail Vakulovski cu Radu Pavel Gheo, pe marginea genezei romanului *Noapte bună copii!*, a artei narative și a biografiei tânărului scriitor bănățean: „– Cât de mult ai muncit la romanul acesta de aproape 500 de pagini? Cum a fost scrierea – grea, plăcută, chinuitoare, distractivă? Cât de diferită e starea ta când scrii un roman SF, o carte de povestiri, un eseu și o astfel de lucrare grandioasă? - [...] De când m-am apucat de prologul cărții și până am răsuflat adânc și am scris «Sfârșit», au trecut patru ani și jumătate. Dar atunci când am început, aveam deja în minte schema completă a romanului. [...] Mie îmi plac construcțiile coerente, care – cum zic adesea – fac «clanc», se închid la final și se îmbină cât mai aproape de perfecțiune. Și nu-i deloc ușor. Pentru mine scrisul – scrisul propriu-zis, înșirarea cuvintelor pe foaie – e o trudă. O fac pentru că trebuie s-o fac, pentru că vreau asta, dar nu simt bucurie când scriu. Simt însă momente de bucurie, chiar de fericire, în care țopăi sau râd încântat de unul singur în noapte, atunci când am găsit o poveste, o întorsătură bună, o frază sau chiar un cuvânt ce se potrivește la fix.” □ Lavinia Bârlogeanu decide să vorbească despre excepționala ziaristă Anna Politkovskaia, asasinată în urmă cu cinci ani în scara imobilului unde locuia, deoarece ea este simbolul generos al libertății de expresie și al libertății cuvântului

căruia i s-a pus căuș prin moartea ei tragică, iar articolul *O istorie de viață exemplară: Anna Politkovskaia* este un fragment dintr-o conferință ținută de autoare la Facultatea de Psihologie și Științele Educației din cadrul Universității București, 19 octombrie 2011. □ Bedros Horasangian îl prezintă pe ultima pagină pe scriitorul britanic Julian Barnes, multipremiat, autorul capodoperei *Papagalul lui Flaubert*, dar și a altor scrieri reverberând umoristic din când în când, stăpânite de temele favorite ale romancierului precum pierderea, eșecul, despărțirea, iremediabilul și neliniștea, precum *Pedantul în bucătărie*, *Nimicul de temut*, *Sensul unui sfârșit* (*The sense of an ending*) ș.a. în *Man Booker Prize 2011: Julian Barnes*.

3 noiembrie, joi

● [„Cultura”, nr. 43 (348)] Claude Karnoouh republică, în traducerea din franceză a Teodorei Dumitru, un lung articol de clarificări și de evaluare a „modernității noastre târzii, raportând-o la opera teoretică și practică a lui Marx”, în *Despre opera lui Marx și despre posibilitatea unei revoluții*. □ Deși își începe cronica cu referire la părerea lui Al. Cistelean despre stilul critic la Nicoletei Sălcudeanu, și anume: „«De cum vine vorba de asemenea bibliografie, Nicoleta Sălcudeanu se transformă într-o viespe iritată căreia-i priște parcă, doar starea de sfadălie. [...] Dar ori cu câtă venerație ar citi Nicoleta Sălcudeanu o carte și oricât s-ar lăsa sedusă de argumentația acesteia, ea nu se dă bătută până nu găsește fisurile acesteia. Iar dacă nu le găsește, începe să o irite anume acest fapt. Acordul și admirația nu-i cad bine niciodată; oricum nu pentru multă vreme și nu în stare pură. Acestea sunt afectele critice cele mai plictisitoare, cele mai paralizante.»”, Cosmin Bogza găsește că citatul critic are și n-are dreptate; în colecția de articole publicistice intitulată *Asupra criticii de azi* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), Cosmin Borza găsește că jumătate din ea justifică o lectură atentă, fiindcă un laitmotiv al cărții este „denunțarea politizării cărților de critică literară, mai ales în cazul tomurilor semnate de Eugen Negrici și Nicolae Manolescu”, N. Sălcudeanu „identifică marile lor tare în supunerea judecății de valoare la prejudecăți ideologice de ultimă oră, cale certă spre *misreading*-uri vinovate și spre criterii estetice arbitrarie.” (articolul *Istoria politică a criticii postcomuniste*) □ Cronică lui George Neagoe se împarte în două: prima parte are în centrul analizei cartea *Poema desnuda* (CR, 2011) a Cristei Bilciu, o carte de poezie de debut laureată la Concursul de manuscrise al Uniunii Scriitorilor; iar partea a doua se ocupă de antologia *Zona nouă* (Ed. InfoArtMedia, Sibiu, 2011; postfață de Dragoș Varga, antologie și prefață de Radu Vancu); despre cartea *Poema desnuda*, părerea critică a lui George Neagoe se poate rezuma în două evaluări „o distincție exagerată pentru câteva bolboroseli” și „mult zgomot pentru nimic!”; cât despre antologia menționată, în care apar tot poeți debutanți, un grup de opt aspiranți scriitori, studenți ai Universității «Lucian Blaga» (Sibiu), atenția criticului nu este reținută decât de doi dintre aceștia „care au înțeles că, privată de tehnică,

literatura nu atinge niciun standard valoric”, și anume Irina Bruma și Anatol Grosu, simpatiiile criticului mergând mai ales spre cel de-al doilea. (articolul *Lampa lui Diogene*) □ Rodica Grigore comentează viața și opera, mai ales opera, unui enigmatic și mare poet portughez, Fernando Pessoa, pornind de la volumul premiat *Opera poetică* (antologie, traducere, prefață, tabel cronologic și note de Dinu Flămând; Humanitas Fiction, 2011) și de la un citat din poetul mexican Octavio Paz: «Poeții nu au biografie personală, opera e singura biografie la care ei pot visa». (articolul *Măștile, oglinzile și adevărul*) □ Însemnările critice ale lui Constantin Coroiu din *Incursiuni în universul bacovian*, pornesc de la cartea *In jurul lui Bacovia. Glose și jurnal* (Ed. Babel, Bacău, 2011) al criticului băcăuan Constantin Călin, un critic specializat în Bacovia, „biograful și exegetul cel mai bun” al poetului *Lacustrei*, iar „cartea apărută acum îl continuă și îl întregeste cu noi evocări, cu noi analize, dezvoltări, nuanțări, accente și, mă grăbesc să afirm, cu pagini scrise admirabil.” □ Subiectul părții a opta din studiul documentar *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* (8) scris de N. Georgescu se referă la investigația asupra paternității unui editorial eminescian apărut în ziarul *Timpul* în momentul declanșării problemelor de sănătate ale poetului, editorial care nu a fost introdus în ediția academică. □ Criticul Eugen Simion realizează un tablou imaginar al modului cum va arăta Europa în viitor, în anul 2061, un tablou mergând în contra previziunilor euroscepticilor care văd Europa comunitară destrămându-se; iată câteva din previziunile criticului Eugen Simion: „Europa din 2061 va fi majoritar creștină, dar până atunci catolicii și ortodocșii se vor înțelege și spiritul eminentului și bunului Ioan Paul al II-lea va dăinui și va duce în cele din urmă la unirea celor două biserici.”; „Populația Europei va avea, peste o jumătate de secol, altă structură și din încrucișarea de mentalități, limbi, culturi, va ieși, sunt absolut sigur, un om european mai înțelept și mai tolerant, mai puțin egoist, convins că fără cultură omul trăiește sub posibilitățile lui [...]”; „Școala va fi obligatorie, gratuită, profesorii vor fi respectați și bine plătiți, în fine, în 2061 nu vor mai exista miniștri care să desființeze școlile sătești pe motiv că nu sunt rentabile și, în genere, în 2061, civilizația materială va fi atât de performantă încât tinerii nu vor mai dori să se stabilească în marile orașe în care nimeni nu cunoaște pe nimeni și nimeni nu are grijă de nimeni, decât de propria singurătate.” (articolul *Europa 2061. Exerciții de imaginație* - 2) □ Alex Goldiș inițiază o anchetă printre criticii contemporani, punând întrebarea „Ce mai înseamnă azi pentru dvs. tradiția criticii autohtone și - dacă e cazul - de la ce generații sau nume ați furat, cum se spune, meserie?” Răspund: Paul Cernat (*Je prends mon bien où je le trouve*: „Nu cred că există o știință a literaturii în sens normativ, prin urmare nu mă raportează la critica literară ca la o știință, ci ca la o formă de creație personală. În privința asta sunt un «călănescian», dar unul cu slăbiciune pentru eseistica socioliterară a lui Mihai Ralea...), Mihaela Ursa (*Modele ale creației*: „[...] mă săturasem de hachițele călănesciene în formularea judecății critice și îmi doream un discurs critic cât mai științific cu putință. O vreme am scris critică, așadar,

aproape matematic, visând la creația critică așa cum o imagina olimpiantul Titu Maiorescu. Al doilea model a fost Nicolae Manolescu, pe care l-am internalizat întâi prin «Contradicția lui Maiorescu» și «Arca lui Noe», abia mai târziu prin discursul de cronicar. [...] nu mă impresionează moda critică sau teoretică, cred că obiectele culturale sau textele îți dictează abordarea, metoda, sistemul adecvat și că nu trebuie decât să fii suficient de atent ca să observi semnalele contextuale prin care respectiva dictare se desfășoară.”), Bogdan Crețu (*Un cititor maniacal de critică*: „[...] dacă acceptăm că în evaluarea unui text literar aspectul estetic este prioritar, nu văd de ce i-am refuza textului literar și alte posibile valori, încărcături, sugestii. Etice, religioase, ideologice mai ales. Ele există, au existat întotdeauna și în cea mai pură poezie. Sigur că nu ele dau tonul ierarhizării, dar nici nu trebuie șterse cu buretele. Or, de cele mai multe ori, silită fiind de împrejurări, critica românească așa a procedat, izolând opera literară de contextul ei firesc și dându-i o tentă virginală, de discurs anahoret.”), Bianca Burța-Cernat (*In dulcele stil retro*: „Nu sunt adepta metodei unice; pledez pentru îmbinarea mai multor metode și strategii critice, cred că e de dorit ca textul literar să fie «atacat» din mai multe direcții și pe mai multe paliere - de la palierul stilistic la cel sociocritic, de exemplu.”), Andrei Matei (*O lectură voyeuristă*: „Am învățat să scriu cronică citind cronici, dar tot citind cronici mi-am dat seama că nu voi fi cronicar multă vreme. Am mai explicat de ce: pe scurt, cred că ne aflăm într-o fază culturală nouă, în care cronica de carte fie se profesionalizează ca act de cunoaștere, fie se face act jurnalistic.”).

4 noiembrie, vineri

• [„România literară”, nr.44] Pe prima pagină apar nominalizările la Premiul «Cartea anului», ediția a X-a, acordat de revista România literară cu sprijinul Fundației Anonimul; printre nominalizați se află menționați la laolaltă atât traducători și poeți, cât și esești, critici, romancieri, și anume: Fernando Pessoa, *Opera poetică* (trad. Dinu Flămând; Humanitas Fiction), Marta Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom), Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit* (CR), Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Princeps Edit), Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (CR), Mihai Zamfir, *Scurtă istorie* (CR). □ Nicolae Manolescu explică rațiunile, dificultățile și mișcările de culise ce preced festivitatea de decernare, aflată la a X-a ediție, a Premiului «Cartea anului», acordat de România literară; aflăm astfel ce înseamnă o carte bună în viziunea criticului: „Ce înseamnă, în definitiv, o carte bună? Adjectivul cu pricina are câteva înțelesuri diferite. Noi ne-am oprit la acela care ni s-a părut definitoriu pentru operele de literatură: o carte de literatură este bună când are valoare literară.” (editorialul «Cartea anului») □ Gabriel Chifu face câteva mărturisiri despre laboratorul scrisului personal (articolul *Cum scriu?*) □ Nonconformist și șocant, Ion Manolescu scrie documentat un eseu despre *Nichita Stănescu în benzi desenate*, considerând că este vorba de un eveniment editorial în stare „să

satisfacă exigențele academice stricte ale criticilor și istoricilor literari, precum și gusturile diverse ale cititorilor obișnuiți: apariția unei *cărți-spectacol de poezie în bandă desenată*, în cadrul unui proiect realizat de MNAC și ICR și coordonat de Alexandru Ciubotariu. Este vorba despre volumul Nichita Stănescu, Sandu Florea - *Semne și deseme*, prezentat la Muzeul Benzii Desenate din București, cu ocazia vernisajului expoziției *Nichita Stănescu dialog - Sandu Florea semne* (1 septembrie 2011). □ Alex Ștefănescu lansează, cu umor-i bine cunoscut, portretizări critice și empatice referitoare la confrății de breaslă, deveniți personaje ale vieții literare, în *Alte definiții critice*, dintre care dăm câteva exemple: „**Ștefan Cazimir**. Personaj inclassificabil și derutant, care își rostește glumele cele mai trăsnete pe un ton grav și având o privire fixă, om delicat și prietenos, capabil să devină pe neașteptate caustic, bun cunoscător al istoriei literaturii române atras însă mai curând de jocurile de cuvinte decât de solemnitatea comunicărilor științifice [...] Ștefan Cazimir a ajuns în Parlament ca președinte al unui partid fictiv, votat de alegători în glumă. Iar în Parlament i-a cucerit pe deputați și senatori citindu-le din Anton Pann, autor de care ei probabil nu mai auziseră, judecând după exploziile de entuziasm cu care reacționau la aceste lecturi. **Bedros Horasangian**. Citim romanele lui Bedros Horasangian cu interes, dar la sfârșit regretăm că le-am citit, Oare de ce le-a scris Bedros Horasangian? Și cum se face că în timpul lecturii avem mereu impresia că urmează să ni se comunice ceva important, deși nu ni se comunică absolut nimic?” □ Gabriel Coșoveanu recenzează o reeditare legată de condiția criticii clujene sub coordonarea Sandei Cordoș, cu titlul *Spiritul critic la Liviu Petrescu* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), un proiect paideic ce dezvăluie influențele profesoral-universitare din viața studenților echinoxști și a celor de sub îndrumarea «Petreștilor» (e vorba de Liviu Petrescu și soția sa, Ioana Emanuela Petrescu). □ Inventariind cele opt volume republicate în colecția BPT, editată de Jurnalul Național, sub semnătura lui Sadoveanu, Cosmin Ciotloș pune în valoare intervențiile critice din prefețe (Nicolae Manolescu, Dumitru Micu, Alex Ștefănescu și Andrei Terian), fiind de părere că, în materie de interpretare a operei sadoveniene, lipsește o a treia poziție care să reliefeze și calitățile de romancier ale lui Sadoveanu, căci până în prezent doar două scenarii interpretative s-au impus și au fixat imaginea de povestitor al lui Sadoveanu, întors spre mitic, cea a lui N. Manolescu și cea lui Alexandru Paleologu. (articolul *Sadoveanu pentru toți*) □ Ridică vâlul de deasupra poeziei cotidianului Eugen Suciu, cu poemul *Motanul*. □ Daniela Magiaru vorbește despre *Simfonia extincției* din volumul liric *Paloarea* (Ed. Brumar, Timișoara, 2010) de Ioan Morar, un poet care a debutat în 1984 cu *Vară indiană*, continuând cu *Fumul și spada* (1989), *Șovăiala* (2000) și *Nerușinarea* (2003); acest al cincilea volum propunând ca temă „identitatea, mai precis construirea unui eu din fășii identitare”. □ Universul liric al poetului Gheorghe Mocuța este dezvăluit fragmentar din publicarea a trei poeme: *Ziua ce va veni*, *Vine bunicul și Ororile sălbatice ale copilăriei*. □ În cadrul temei lunare propuse legată de atelierul de creație al scriitorilor („cum scriu?”), Aurel Pantea

ridică vâlul de deasupra „procesului său imaginativ”. (articolul *Fragmente despre indeterminat*) □ La rubrica „restituiri”, Nicolae Scurtu dă publicității trei scrisori ale lui Alexandru Ciorănescu (1911-1999) adresate lui Nicolae Iorga, căruia i-a fost un fidel discipol, ajungând un savant și cărturar de renume european, un spirit enciclopedic, care s-a exilat în Occident (Universitatea Bahia Blanca din Tenerife) timp de 60 de ani și de aceea fiind destul de dificilă cuprinderea întregii sale opere, rămasă în mare parte necunoscută. (articolul *Noi contribuții la bibliografia lui Alexandru Ciorănescu*) □ Rodica Zafiu arată cum descrierile gramaticale încep să se perimeze în fața evoluției limbii, așa cum se petrec lucrurile în privința anumitor substantive, despre care gramaticienii români spun că au accentul stabil, față de verbe unde în cursul conjugării accentul se mută de pe radical pe sufix; este vorba de substantivele „radio”, „taxi”, „tango”, împrumuturi lexicale care au avut alt mod de accentuare în limba de origine (precum „radio” luat din franceză cu accentul pe ultima silabă) și care s-a modificat în română („radio” a căpătat accent pe prima silabă) (articolul *Radio, taxi, tango*) □ Mergând pe firul poveștii despre librăriile de altădată și meșterii lor, Simona Vasilache aduce în actualitate cartea lui Frédéric Damé, *Bucarest en 1906* (Ed. Socec), publicată chiar în anul morții lui (articolul *Bucureștiul începutului de veac*) □ Livius Ciocârlie pare să aibă, la rubrica „însemnări”, o obsesie pentru scriitorul polonez Gombrowicz, continuându-și adnotările aforistice într-un jurnal de lecturi. □ Gheorghe Grigurcu estimează că poezia feminină a Luciei Negoită, în *Dincolo de Basarabia* (Ed. Brumar, Timișoara, 2010), investește cu noi accepții conceptul în sine, că „nu mai e vorba de corzi sentimentale, dulcege, de clișee ale cochetăriei, ci de asumarea unei condiții corporale, a unei fiziologii imanente.” (articolul *O nouă feminitate*) □ Angelo Mitchievici reanimă interesul pentru opera cinematografică a lui Liviu Ciulei, *Erupția* (filmul de debut), *Pădurea spânzuraților*, *Valurile Dunării*, în articolul *Liviu Ciulei - regizorul, actorul și sălbaticii*. □ La rubrica „meridiane”, sunt publicați în jur de nouăsprezece poeți din avangarda rusească căzuți victime ale regimului bolșevic; printre aceștia se află Nikolai Gumiliov (1886-1921), Osip Mandestam (1891-1938), Tihon Ciurilin (1885-1946), Boris Kușner (1888-1937), Benedikt Livșiț (1887-1939), Daniil Harmis (1905-1942) ș.a. (articolul *Avangarda rusească - jertfa gulagului*) □ Grete Tartler relevă frumusețea și virtuțile traducerilor din portugheză ale poetului Fernando Pessoa de către Dinu Flămând, referindu-se la antologia Fernando Pessoa, *Opera poetică* (Humanitas Fiction, 2011; antologie, traducere, prefață, tabel cronologic și note de Dinu Flămând) (articolul *Cum traduce un scriitor. Pessoa în limba română*).

9 noiembrie, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 403] Printre încercările de democratizare și sincronizare a culturii române, Marius Chivu trece și volumul de publicistică (strâns din articolele publicate în *România literară* și *Dilema anilor 90*) cu titlul *Benzile desenate și canonul postmodern* (CR, 2011) al lui Ion Manolescu,

care a provocat o amplă, deși nu durabilă, discuție despre canonul literar, dar susținută și de alte studii și articole la vremea aceea, din *Dilema*, precum cel al lui Sorin Alexandrescu, *Pentru un mai grabnic sfârșit al canonului estetic* (nr. 245/1997), Harold Bloom, *Canonul occidental*, două eseuri ale lui Mircea Martin, un articol al lui V. Nemoianu; contestarea canonului românesc, zice cronicarul, a avut o singură rațiune: „esteticul subversiv ideologiei comuniste prin care s-au validat operele unor Preda, Buzura, Breban, Ivăsiuc ș.cl. și care era mai mult un criteriu politic”; întrebările pe care și le pune Marius Chivu vizează, de fapt, limitele cărții lui Ion Manolescu: „Dacă literatura populară este determinată istoric (nu mai consumăm paraliteratura de acum un secol), de ce criteriul estetic ar fi mai puțin relevant pentru canon? De vreme ce avangardele sfârșesc prin a fi integrate în *mainstream*, asta nu înseamnă că au o durată anticanonice oricum finită? Și ce paraliteratură s-a produs în România postbelică, dar și a anilor 90, care să fi modificat structura canonului? Știm foarte bine că literatura SF a fost în România un gen underground și că romanele lui Preda aveau o relevanță sociologică (deci nu doar estetică sau politică) mult mai mare. Știm, la fel de bine, că romanul polițist a fost pervertit și că, în cele din urmă, a dispărut, iar roman horror/ fantasy n-am avut niciodată. Plus că Ion Manolescu ignoră faptul că în anii 90 literatură de consum au fost la noi nu doar cărțile colecției SAS, dar și literatura memorialistică sau a exilului. Cioran și Eliade s-au citit atunci la fel de mult ca Sandra Brown.”, însă cronicarul apreciază militantismul cărții și faptul că s-a făcut încercarea teoretică a de introduce în literatura mare genuri ale paraliteraturii. (articolul *Ce mai face postmodernismul?*) □ Remarcând că George Orwell a fost mai apreciat de cititori pentru adevărul «minciunilor» sau ficțiunilor (adică pentru cărțile de imaginație...neagră, pentru fabulele politice negre, precum *Ferma animalelor* și *O mie nouă sute optzeci și patru*) decât pentru adevărul realității (din scrierile de reporter și gazetar), Claudiu Constantinescu vede că există, între cele două, și o categorie de texte orwelliene intermediară, cea a adevărilor personale, scrise în manieră confesivă și de atitudine civică, așa cum este cazul celor șapte texte din volumul *Cărți și țigări* (Polirom, 2011, traducere din limba engleză de Ciprian Șiulea, colecția «Biblioteca Polirom»), publicate în anii 40 în presa engleză. □ Simona Sora parcurge explicativ cartea lui Mircea Mihăieș, *Ultimul Judt* (Polirom, 2011), în care autorul empatizează cu istoricul britanic lovit de îngrozitoarea boală degenerativă a lui Lou Gehrig, numită și scleroza laterală amiotrofică ce presupune moartea neuronilor; sunt trei cărți ale lui Tony Judt pe care Mircea Mihăieș le discută în cuprinsul volumului: *Epoca postbelică. O istorie a Europei de după 1945* (Polirom, 2008), *Reflecții asupra unui secol XX uitat. Reevaluări* (Polirom, 2011) și *Cabana memoriei* (Polirom, 2011); cartea lui Mircea Mihăieș este comparată cu *Ultimul Culianu* a lui H.-R. Patapievici, în care se relevă un gânditor care sparge liniile de forță, venind cu o altă viziune asupra lucrurilor și a altă înțelegere a realității. (articolul *Vai de biata lume!*)

● [„**Observator cultural**”, nr. 341 (599)] Este semnalat un *Colocviu Cioran în Italia*, cu ocazia centenarului nașterii lui Emil Cioran (n. 1911- m. 1995), organizat de Accademia di Romania din Roma, în colaborare cu Facultatea de Filozofie a Università degli Studi di Roma «Tor Vergata» și FIRI (Forumul Intelectualilor Români din Italia); din program au făcut parte comunicările unor cercetători care i-au dedicat lui Emil Cioran lucrări critice importante și care de mai mulți ani desfășoară o intensă activitate de cercetare condusă pe texte inedite: Massimo Caloni, Horia Corneliu Cicortaș, Aurélien Demars, Antonio Di Gennaro, Giovanni Rotiroti, Renzo Rubinelli, Barbara Scapolo. □ Ca omagiu adus lui Mihai Șora, la împlinirea a 95 de ani de viață, este publicat un interviu realizat de Ovidiu Șimonca, reluat din *Observator cultural* din 14 aprilie 2005, cu titlul «*Ce vrem să fie țara asta peste 30 de ani?*» □ Procedând la aproximarea portretului ascuns, mai exact al figurii omului creator, și a personalității adânci a scriitorului medic, Ion Vianu, Daniel Cristea- Enache este cucerit de noul volum *Apropieri* (Polirom, Iași, 2011), deși, uneori, lectura se dovedește mai dificilă în această carte de contribuții publicistice și eseistice, mai ales când „autorul vine [...] dinspre domeniul lui de specializare înspre cititorul «obișnuit»” domeniul fiind psihanaliza în care „Ion Vianu se află la el acasă, în interiorul propriei specializări, astfel că efortul său este de a traduce jargonul în limbajul comun, de a-și apropia cititorul, stârnindu-i curiozitatea, dar oferindu-i și codul de acces.” (articolul *Apropieri?*) □ Prinsă în pânda de păianjen a criticii Nicoletei Sălcudeanu, cu volumul *Asupra criticeii de azi* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), Bianca Burța-Cernat ne oferă partea a treia din *Critica literară – între ecumenism și partizanat (III)*, reliefând astfel propriile-i înclinații legate de condiția criticii literare și a cronicilor de întâmpinare; este oare desuetă activitatea cronicarilor de întâmpinare? cine va mai stabili valoarea, dacă nu criticii de întâmpinare? se întreabă Bianca Burța-Cernat, dezvăluind ceea ce crede ea-însăși: „Și nu cred că Universitatea e ultimul refugiu al criticii valorizante. Universitatea și Academia lucrează cu valorile sigure, clasicizate. De literatura vie, de valorile mai puțin sigure ale unei actualități în perpetua mișcare cine să se ocupe?! Cine se va ocupa de aici înainte de cronica de întâmpinare? Întrebarea se pune cu o mai mare îngrijorare acum, când noile criterii de promovare universitară îi obligă pe literații din universități și din institutele de cercetare să lase deoparte comentariul actualității literare și să porceadă la căutarea de publicații acreditate ISI, de burse și de conferințe care să le asigure un anumit punctaj. Asemenea obligații profesionale îi vor lăsa criticului care e și universitar o mai mică libertate de mișcare. Câțiva dintre tinerii cronicari cu vizibilitate dau deja impresia că au capitulat, că sunt pe cale să abandoneze critica de întâmpinare. S-ar putea să fie o falsă impresie. Până la urmă, a publica în mod constant, dar cu o mai mică frecvență ar putea fi o soluție. Atribuțiile celui care comentează literatura actualității s-ar cuveni redefinite. Nu i se mai poate pretinde cronicarului literar ce i se pretindea înainte de 1989.” □ Cristina Manole realizează un amplu tablou

a cărților despre comunism: Artelul textual (un grup de autori bășcălioși din Iași, Sorin Antohi, Dan Petrescu, Luca Pițu, George Pruteanu) cu volumul *Brazde peste haturi. Revisited. Pagini salvate dintr-un samizdat colectiv* (Ed. Opera Magna, Iași, 2011); Nick Mircea Lerescu și Mihai Vasilescu (coordonatori și editori) ai volumului colectiv *Aminitiri din școală. Promoția Spiru 66* (Ed. Național, 2011); Imelda Chinta, *Literatura rezistenței la totalitarism* (Ed. Eikon, 2011), teză de doctorat care evocă titluri de cărți și nume de autori ce au trăit, scris și murit în comunism; editor Ciprian Voicilă, *Mărturisitorii din închisorile comuniste. Minuni. Mărturii. Repere* (Ed. Aeropag & Ed. Meditații, 2011), o carte mai dură despre experiențele carcerale din închisorile românești.

10 noiembrie, joi

● [„Cultura”, nr.44 (349)] În articolul *Realitatea ca imagine a ficțiunii* (de la rubrica „cultura ideilor”), Dragoș Sdrobiș comentează lucrarea *De la fictiv la real (imaginea, imaginarul, imagologia)* (Ed. Universității Al. I. Cuza, Iași, 2010) coordonată de Andi Mihalache și Silvia Marin-Barutcieff și își începe argumentarea astfel: „Avem tentația, de multe ori inconștientă, de a privi ficțiunea și realitatea ca pe două paliere antinomice ale gândirii umane; este, poate, o tentație inoculată de forța modernității raționalizante.” □ Pe coordonatele din subtitlurile „Roman optzecist?” și „Un veac de apocalipsă. Un veac de psiha-naliză”, din articolul *Apocalipsa după Mica*, se derulează demonstrația critică a lui Laurențiu Malomfălean, legată de apariția romanului autobiografic *Acasă pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, Iași, 2011) al Martei Petreu, și îl duce la următorul verdict critic: „*Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* nu este doar un roman excelent al Martei Petreu, nu doar un roman al anului, nu doar un roman al generației reprezentate sau nu, ci un roman de prim raft al întregii noastre literaturi.” □ O carte pe nedrept ocolită de critică, consideră Alex Goldiș, este placheta de poezie *Divina tragedie* (Ed. Brumar, Timișoara, 2011) de Medeea Iancu, ignorare datorată „slabei difuzări a editurii Brumar, precum și atenției exclusive a recenzenților pentru cărțile publicate la case de producție mai mari”; dar criticul clujean încearcă să repună placheta în circuitul receptării critice, notând „izbitor e, din primele pagini, imaginarul extrem de dens al Medeei Iancu, în absolut contrast cu volumele diluate ale debutanților recent. Austeritatea generală a limbajului părea că face ravagii în ultima vreme, dacă e să ne gândim numai la răsfățații premiilor literare de anul trecut, Sorin Despot sau M. Duțescu. În spatele sărăciei de expresie mai mult sau mai puțin intenționate îți venea să bănuiești o vocație mai degrabă circumstanțială, ca și cum autori ar fi pus de un ciclu de poeme și s-ar fi hotărât brusc să le expandeze între copertele unui volum...La Medeea Iancu, dimpotrivă, senzația e de preaplin, de inventivitate debordantă, amenințând oricând să dea pe dinafară.” și drept concluzie critică, este conturat profilul unei poete „profunde și autentice” care are o excepțională „forță vizionară”. (articolul *Istoria politică a criticii postdecembriste*) □ În interiorul

generației, alături de Radu Vancu și Elena Vlădăreanu, Ștefan Manasia a găsit și el resurse de schimbare în volumul *Motocicleta de lemn* (Ed. Charmides, 2011), după ce primele lui volume, *Amazon și alte poeme* și *Cartea micilor invazii*, „dădeau senzația de ermetism haotic”, demonstrează George Neagoe în cronica cu titlul cioranian *Silogisme amărăciunii*, o poezie ce se revendică din estetica tragismului care „rezultă din aparentul elogiul al întemeierii unei lumi reciclate din deșeuri. [...] Moartea ajunge o viață-surogat, în care inimile sunt înlocuite de cipuri. Indiferent de avere sau de categorie intelectuală, indivizii intră sub dominația instrumentelor tehnice. Falsul elogiul al invențiilor indică o ruptură ontologică: transformarea omului în mașină. Obiectele fabricate în serie echivalează cu semnul Fiarei.” □ Un alt scriitor spaniol, de origine galiciană, atrage atenția Rodicăi Grigore: este vorba de Manuel Rivas (n. 1957, în La Coruña) și romanul *Creionul tâmplarului* (Curtea Veche Publishing, 2011; traducere de Alexandra Reocov), „unul dintre cei mai importanți autori spanioli ai prezentului și, deopotrivă, una dintre vocile de seamă ale literaturii galiciene - unele creații ale sale fiind [...] scrise chiar în această limbă. Acesta este cazul romanului *Creionul tâmplarului* (*O lápiz do carpintero*) apărut în anul 1998, tradus rapid în peste douăzeci de limbi, cunoscând imediat un uriaș succes [...]” (articolul *Galicia, Războiul Civil și creionul tâmplarului*) □ În *Incursiuni în universul unui «poet și solitar»*, Constantin Coroiu își continuă comentariul dintr-un număr anterior referitor la criticul băcăuan Constantin Călin care „aruncă noi lumini asupra «fenomenului» Bacovia”, căci acesta este „un împătimit scotocitor de documente” și el „nu doar îl studiază pe Bacovia, ci îl trăiește”. □ Cu un titlu care amintește de o distincție filosofică pascaliană, *Spiritul de finețe și spiritul geometric*, criticul Eugen Simion ține două discursuri de tip *laudatio*, referindu-se la doi intelectuali europeni, esteticianul grec Evangelos Moutsopoulos și politologul economist Thierry de Montbrial, de formație matematician, participanți asidui la seminarul *Penser l'Europe* și amândurora acordându-li-se distincția *doctor honoris causa* de către Universitatea din București; primul reprezintă *spiritul de finețe* și „s-a remarcat îndeosebi în istoria filosofiei, cercetările sale contribuind la fundamentarea, pe plan internațional, a mai multor ramuri filosofice, cum ar fi kairologhia, filosofia artei, filosofia culturii grecești, istoria filosofiei neolenice și filosofia spațiului, a timpului și a ființei”, iar cel de-al doilea este încadrat în *spiritul de geometrie* și „este, prin excelență, un spirit colocvial, are o ironie fină (tipic franceză), are totdeauna o replică inteligentă și, când ține un discurs [...], discursul lui este impecabil. [...] Călătorește mult și cunoaște pe mai toți oamenii puternici ai planetei.” □ N. Georgescu proiectează, într-un nou episod, avatarurile lui Eminescu în ultima zi de la redacția ziarului *Timpul* și arată cum e foarte posibil ca gesturile și atitudinile lui Eminescu să fi fost înțelese greșit de contemporani, așa cum a fost interpretat greșit de unii biografi faptul că Eminescu i-ar fi arătat lui Creangă revolverul cumpărat și cu care dormea noapte de noapte sub pernă. (articolul *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* (9). *Atentate politice revendicate*) □

Un interesant studiu de antropologie culturală, referitor la moda femeilor din burghezia română la răscrucea dintre secolul al XIX-lea și secolul XX, dar mai ales al codului vestimentar din *la belle époque*, realizează Nicoleta Neagoe, luând ca punct de pornire un eseu consacrat modei al filozofului și sociologului german Georg Simmel, trăitor în *la belle époque*, din volumul *Cultura filozofică. Despre aventură, sexe și criza modernului* - Humanitas, 1998. (articolul *Moftangioaica - o fashionistă avant la lettre*)

11 noiembrie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 45] Nicolae Manolescu demonstrează cum fundamentalismul religios, că e catolic sau islamic, se bazează pe ignoranță, iar protestele și acțiunea, în numele lui Isus sau Mahomed, cu cocteiluri Molotov (cum a făcut gruparea islamică Akincilar în devastarea sediului redacției *Charlie Hebdo*) sau tinerii catolici care au protestat violent în fața teatrului din Paris condamnând ca blasfemie o piesă pe care n-o văzuseră, sunt, în realitate, acțiuni politice în numele unei ideologii religioase. (editorialul *Cuvântul care ucide*) □ Poemul săptămânii, compus de Nicolae Țone, îi este dedicat lui Mihai Șora, la împlinirea frumoasei vârste de 95 de ani; titlul poemului este *[voi scrie din ce în ce mai repede...]* □ Emil Brumaru împărtășește, evocator și liric, cititorilor când a început să scrie, de ce și, într-un cuvânt, despre *Fericirea de-a scrie!* □ Folosind ca pretext un discurs despre cronica literară ca „reper decisiv în stabilirea ierarhiilor literare”, Mircea Mihăieș dezvăluie că ținta lui este analiza unei poezii „de-o amănunțită frumusețe”, și anume poemul *Motanul* al lui Eugen Suciș, publicat în numărul precedent al revistei: „Poemul se naște din fascinație și «reflecție»: instanța producătoare a textului re trăiește, în regimul banalității cotidiene, consternarea lui Montesquieu, cel care se întreba cum e posibil să fii persan. Eugen Suciș se întreabă cum e posibil să fii pisică - pentru că, de perși, se îngrijește chiar motanul lui autoritar, micul dictator care organizează întregul univers domestic.” (articolul *Cronică literară*) □ Gabriel Coșoveanu recenzează cartea de publicistică a lui Andrei Pleșu, *Despre frumusețea uitată a vieții* (Humanitas, Buc., 2011), alcătuită din textele publicate în *Dilema* și în *Adevărul*, formate din „intervenția-tabletă concentrată, spumoasă, emanație tipică de moralist, de structură conservatoare.” (articolul *Un demers exorcizant*) □ Despre George Chiriș și volumul său de debut, *Frica circulă prin subteran* (Casa de Pariuri Literare, Buc., 2011), se pronunță Raluca Dună printr-o foarte scurtă și concentrată intervenție critică: „Poetul este evident atras de excesul de *morbidez*, de excesul de imagine *fantasy-horror*, poate o variantă post-modernă de suprarealism altoit pe Bacovia (G. Chiriș este student în Bacău, așa că nu se poate sustrage acestor asocieri). Trimiterile explicite din volum, ca și anumite structuri sintactice/ semantice dezvăluie apartenența tânărului poet la familia unor suprarealiști decadenți precum Nora Iuga sau Octavian Soviany (dar nu numai), dar G. Chiriș, dincolo de influențele asumate ori nu, are un univers al lui, o

«subterană» plină cu frici, care își așteaptă cititorii-exploratori.” □ Cosmin Ciotloș atrage în introducerea la cronica sa, despre ermetismul lui Ștefan Manasia, *Motocicleta de lemn* (Ed. Charmides, Bistrița, 2011), părerea critică a lui Daniel Cristea-Enache cu foarte bune intuiții în privința acestui poet, ce are o poezie „dificultă”, dar cronicarul încearcă să dezamorseze părerea generală asupra unei poezii care se poate înțelege citită din unghiul favorabil al penetrării sensurilor: „Ștefan Manasia e un poet înzestrat cu un nebănuț curaj al dificultății. Un vizionar al deducției.” (articolul *Deducții*) □ O sărbătoare a poeziei propune Adam Puslojić cu o serie de poeme extraordinare: *Cer - milă și apărare, Nu știu bine, Basarabia ta, Te pomenști, 15 ianuarie 2011, Nu va fugi, Versuri în limba valahă, Sunt și eu altceva* („Eu nu sunt român de pretutindeni/ ci o linie mică la români-mea pură”) între care se află un portret vectorial (format din săgeți) al poetului Adam Puslojić executat de prietenul său Nichita Stănescu. □ Pe pagina alăturată, Sorin Lavric detaliază cartea politologului Vladimir Tismăneanu, *Despre comunism. Destinul unei religii politice* (Humanitas, 2011), o carte binevenită care nu constituie o apologie și arată că „Vladimir Tismăneanu rămâne un caz aparte de intelectual care pare să nu aibă antipatii și idiosincrazii incurabile.” (articolul *Despre rădăcinile ororii*) □ O proză amplă cu titlul *Berlin, Berlin* publică Bedros Horasangian. □ La „avanpremieră editorială”, i se face loc lui Gabriel Chifu cu câteva ample poeme din volumul *Însemnări din ținutul misterios*, publicat la Cartea Românească: *Intâmplare cu orașul în care locuiesc. Curățarea prin apă, Tu câștigai orice război, Astăzi e vineri, Litere, înțeles, autori și dictare*. □ Încă un poem îi este dedicat lui Mihai Șora de către Matei Vișniec, *Ne place să vorbim privindu-l*. Mai scriu despre Mihai Șora, portretizându-l spiritual la împlinirea frumoasei vârste de 95 de ani: Solomon Marcus - *La rădăcina modului uman de a fi* („mi-a apărut de la primele sale scrieri preocupat de momentele liminare, de rădăcinile lucrurilor, de începuturi”), Ion Vianu - *Tăcerile lui Mihai Șora*. □ Partea a doua a articolului *Ion Budai-Deleanu în ediție critică (II)* este publicată sub semnătura lui Răzvan Voncu, căci noua ediție critică Ion Budai Deleanu (realizată de Gheorghe Chivu și Eugen Pavel; Fundația Națională pentru Știință și Artă, Buc., 2011) cuprinde aspecte importante care merită a fi discutate pe larg, datorită implicațiilor lor pentru istoria literară, primul aspect referindu-se, de pildă, la „restaurarea fidelă a modelului prozodic utilizat de scriitor în Țiganiada”, iar al doilea aspect însemnat îl reprezintă „calitatea intelectuală a scrierilor științifice ale cărturarului iluminist”; în esență, Budai-Deleanu este primul lingvist român care „amendează teoria clasică, potrivit căreia limbile romanice descind din latina cultă, arătând că, în procesul romanizării, populațiile autohtone nu au intrat în contact nemijlocit cu latina lui Cicero, ci cu cea populară, vorbită de coloniști. Astfel, atitudinea sa față de latinismul intransigent, dominant la Blaj, nu poate fi decât una critică, de vreme ce «relatinizarea» limbii române se dorea a fi făcută pe baza latinei clasice, îndepărtată evident de spiritul latinei populare din care se alimentează limba română.” □ Horia Gârbea își acordă girul critic prozatoarei,

pe spațiul mic al schițelor, Alexandrei Zachia și poetului Zian Ludi, din a cărei poezie extrage și titlul răspunsurilor de la „poșta redacției”: *Undița lui Dumnezeu, momeala și cârligul*. □ Rodica Zafiu pune în discuție clișeele jurnalistice construite în jurul verbului „a spulbera”. (articolul *Spulberare*) □ Gabriel Dimisianu urmează cercetarea lucrărilor critice ale lui Mircea Iorgulescu în partea a doua a articolului *Ultimul Mircea Iorgulescu* (II), punând în discuție o altă lucrare, *Panait Istrati nomadul statornic* (Ed. Karta-Graphic, Ploiești), cu o prefață de Eugen Simion, fost coleg de echipă critică cu Mircea Iorgulescu la *România literară*: „Nu o echipă oarecare, ci una care a «controlat» cel puțin două decenii mersul literaturii românești postbelice, în era predecembristă, a triat și a propulsat cărțile cele mai bune din interval. Eugen Simion nu ezită să-și avertizeze cititorul că relațiile cu autorul cărții pe care o prefațează nu au fost idilice în ultimii douăzeci de ani, că au fost «reci și contrariante», după ce altădată fuseseră bune, cordiale și solidare în apărarea «cam acelorași valori», drept care întâmpinaseră și «cam aceleași ostilități din partea cenzurii ideologice». □ Partea finală din *Incurabilele complexe (final)* sub pana lui Mihai Zamfir demarchează efectele crizei financiare din 2008 care a provocat scăderea nivelului de trai în mod sensibil din majoritatea țărilor, dar aceeași criză a adus „fericirea altora”, o minoritate reprezentându-i pe „ideologii de orientare comunistă, pe anarhiștii dornici să dărâme societatea liberală, pe politicienii brazilieni de stânga, aflați de mai mulți ani la putere. Pentru aceștia, nefericirile provocate de criză în casele a sute de milioane de oameni nu au însemnat nimic pe lângă bucuria jubilatorie produsă lor de aceeași criză: se dovedea, în fine, că ei avuseseră dreptate și că lozincile despre inevitabila prăbușire a capitalismului, iată, se confirmau.” □ Rubrica „meridian” include de data aceasta *Jurnalul Anei Frank*, publicat de tatăl ei, Otto Frank, după moartea celor două fiice de tifos; Ana a scris jurnalul timp de doi ani (1942-1944) când a stat închisă în Anexa sediului firmei patronate de tatăl ei de teama deportării în lagăr; versiunea definitivă a *Jurnalului Anei Frank* apare pentru prima oară în românește, tradusă de Gheorghe Nicolaescu după originalul neerlandez.

16 noiembrie, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 404] În cinstea filosofului Mihai Șora care împlinește 95 de ani, redacția *Dilema* reia un fragment dintr-un interviu mai vechi, din urmă cu 14 ani când s-au marcat 10 ani de la moartea lui Constantin Noica într-un dialog realizat de Tita Chiper cu Mihai Șora, în care acesta povestea despre lunga amiciție care-l lega de Constantin Noica. (articolul *Modelul radiant al lui Mihai Șora*) □ Marius Chivu scrie, de această dată, o cronică la un subiect tangențial cu literatura, și anume *Papirus, pergament, hârtie. Începuturile cărții* (Humanitas, 2011) de Ioana Costa, o carte în care se caută originile și istoria cărții, „un ghid util și o introducere exactă (chiar dacă didactică și scrisă într-un limbaj tehnic) în istoria antică a cărții. N-o recomand doar studenților filologi, dar mai ales celor care nu (mai) găsesc plăcere și interes în ideea cărții pe alt format decât cel

electronic. Adevărata poveste a cărții, plină de mister și semnificație, aici se află.” (articolul *Cum a fost inventată cartea*) □ Umberto Eco reapare în spațiul cultural român cu *Confesiunile unui tânăr romancier* (Polirom, 2011, traducere de Ioana Gagea, colecția «Plural»), despre care Claudiu Constantinescu crede că reunește „subiectivitatea experiențelor scriitoricești cu obiectivările teoreticianului hâtru”. □ Simona Soran republică o recenzie din 2008 la jurnalul lui Andrei Codrescu, *Prof pe drum* (Curtea Veche, 2008; tradus „impecabil” în românește de Ioana Avădani), despre care aflăm următoarea opinie critică: „Trebuie să recunoaștem, Andrei Codrescu – în poezie, în romane și, iată, în acest jurnal de călătorie oniric și poetic – este șamanul de serviciu al unei Americi mai apropiate de noi decât ne-am fi putut imagina.” (articolul *Prof de literatură*)

● [**„Observator cultural”, nr. 342 (600)**] Ileana Mălăncioiu semnează un eseu cu accente evocatoare despre „poetul sufletului ei”, Bacovia, și despre Bacău, orașul lui Bacovia. (articolul *Sub semnul lui Bacovia*) □ Ovidiu Pecican își lasă impresiile de lectură asupra volumului *Întâlnirile mele cu Iorgu Iordan* (Ed. Tribuna, Cluj-Napoca, 2011), volum îngrijit de universitarul Ilie Rad și cuprinzând scrisorile academicianului nonagenar către studentul și, apoi, profesorul stagiar repartizat la Timișoara; comentatorul reproduce din volumul epistolar părerea lui Iorgu Iordan despre protocronism, datată 1980: „N-am fost niciodată proto-croniști, ci numai sincroniști, ceea ce nu înseamnă absolut deloc o minimalizare. Întâietatea este foarte importantă, cu condiția însă ca realizarea respectivă să fie de valoare și să se impună pe plan mondial. O mișcare științifică se poate impune pe acest plan și fără să fie «protocronistă». Se cere numai să fie foarte valoroasă, ceea ce nu depinde de «întâietate». Discuția dusă în jurul acestei idei este, după mine, produsul unei megalomanii naționale (mai exact spus, naționaliste), de suprafață, izvorâtă mai totdeauna din calcul și în orice caz întreținută de o propagandă politică pornită de sus, menită să susțină regimul nostru socialist, care, în ce privește faptele, este departe de idealul socialist, cel autentic.” (articolul *«Faptele, nu oala cu laptele!»*) □ Cristina Ispas consideră că nu poți deveni imediat familiar cu poezia lui Ștefan Manasia, deși destule poeme memorabile există (în *motocicleta de lemn*, Ed. Charmides, 2011, dar și în *cartea micilor invazii*, CR, 2008), și asta din pricina schimbării frecvente de registre stilistice; tematic, tehnic sau figurativ, poezia lui Șt. Manasia se revendică frecvent de la *etica grunge* (în engl. „mizerie, gunoi”; sau „un stil de muzică rock de la sfârșitul anilor 1980, cu sunete de chitară extrem de distorsionate” - n.m.): „înapoi la Lennon, de la recuperarea copilăriei, cu universul ei marcat în aceeași măsură de grație și abjecție, la prefigurarea unei apocalipse biologice sau electronice, de la un anume misticism, o anume credință în rău și posibilitățile lui infinite de manifestare”; concluzia recenzentei este că „Ștefan Manasia rămâne un poet bun, inteligent, sofisticat, indiferent despre ce se decide să scrie, iar singurul regret posibil, din punctul de vedere al cititorului într-o astfel de situație, este că poetul își irosește o parte din timp scriind astfel de poeme decât cele pe care cititorul

și le-ar dori să le scrie.. Sau, cu alte cuvinte, cititorul va prefera întotdeauna în locul unui poet virtuoz, un poet care să-i devină mai curând familiar.” (articolul *Poetul ca și soldatul*) □ Dovadă al unui acut simț de observație, cronica literară a lui Daniel Cristea-Enache începe de la ...coperta recentului volum de poezii al douămiistului Marius Ianuș, *Refuz fularul alb* (Tracus Arte, 2011), care indică o tehnoredactare neprofesionistă (asemănătoare, în fond, și cărților precedente, apropiate de condiția de samizdat, de manifest, de artă *underground*, situându-le într-o marginalitate tipătoare inclusiv tipografic: *Manifest anarhist și alte fracturi*, 2000; *Ursul din containăr – un film cu mine*, 2002, două dintre volumele de referință ale generației «milenariste») și pentru a aluneca apoi la analiza textuală a întregului volum, ceea ce nu-l împiedică să facă referiri la intervențiile critice ale comilitonilor, precum observația lui Paul Cernat dintr-o excelentă cronică din 22, referitoare la Diavolul sub înfățișare feminină din poezia lui Marius Ianuș sau precum cronica lui Mihai Iovănel: „Politic, Ianuș a trecut de la stânga anarhistă, hedonistă și eliberatoare, la un fundamentalism poetic-religios. (E, poate, motivul pentru care Mihai Iovănel, într-o cronică de o rară rea credință din *Cultura*, îi numește volumul de față un «gunoi». A «analiza» o carte abia în ultimul alineat al cronicii care îi este dedicată rămâne o performanță în sine...) Dar poetul este prea original pentru a se lăsa încadrat. Sexualizant ori habotnic, anarhist sau pravoslavnic, el își asumă fiecare identitate din interiorul, nu din exterioritățile ei. E un caz de autocombustie, nu o speță de mimetism.” (articolul *Cei care plâng*) □ O carte cu un subiect sensibil, precum „feminismul”, centrată în special asupra receptării literaturii scrise de femei, „prezențe exotice în literatura strunită cu autoritate de bărbații perioadei interbelice”, cu titlul *Fotografie de grup cu scriitoare uitate* (CR, 2011, colecția de „Critică și istorie literară”), abordează în cronica ei Dana Pîrvan-Jenaru, subliniind constant efortul inovator al Biancăi Burța-Cernat, a cărei cercetare deschide drumul spre în căutarea motivelor ce au determinat rămânerea celor opt scriitoare „uite” la marginea canonului literar: Ticu Archip, Sanda Movilă, Henriette Yvonne Stahl, Lucia Demetrius, Anișoara Odeanu, Cella Serghi, Ioana Postelnicu și Sorana Gurian; Dana Pîrvan-Jenaru își încheie exegeza volumului, relevat numai în anumite aspecte, cu următoarea judecată: „Bine articulată, cu unghiuri de vedere nu doar noi, ci și clar expuse, ridicate pe un noian de lecturi sedimentate, critica literară din *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* este, în același timp, una fermentativă, care nu seacă problemele, ci deschide perspective, invitații la reflecții. De aceea, pentru a face ordine în următorul sertar al literaturii feminine, cel sigilat de comunism, nu văd pe cineva mai potrivit decât Bianca Burța-Cernat.” (articolul *Povestea prozatoarelor din interbelic*) □ Antonio Patraș întreprinde o incursiune în istoria stilistică a lui Mihai Zamfir, profesorul universitar specializat în stilistică, cu titlul *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* (vol. 1, CR, 2011, Colecția „Critică și istorie literară”), detectând influența modelului călinescian, dar fără obsesia monumentalității în „scurta panoramă a literaturii române”, și, în

plus, un refuz obstinat al criticului (aici mai ales e vizibilă amprenta călinesciană) al academismului, al criticii așa-zis «științifice», conceptualizante, care înăbușă din fașă emoția și plăcerea lecturii; însă, prin „stil” criticul șaizecist „înțelege o mulțime de lucruri, de la banala «formulă lingvistică» până la «personalitatea» scriitorului.” (articolul *Cu Mihai Zamfir, în intimitatea stilistică a secolului al XIX-lea – I*) □ Dan Burcea îl prezintă pe scriitorul Alexis Jenni, câștigătorul Premiului Goncourt 2011, pentru romanul *L'Art français de la guerre* (Ed. Gallimard), este un roman împotriva războiului „traversând ultima jumătate a secolului trecut, în tot ce are mai crud istoria Franței”. (articolul *Premiul Goncourt 2011: Alexis Jenni, L'Art français de la guerre*)

17 noiembrie, joi

- [„Cultura”, nr. 45 (350)] C. Stănescu observă substanțialul număr al *Contemporanului* și al *Ideii europene*, revista din urmă ocupând „un loc proeminent nu doar prin numele vânturate prin pagini, ci și prin densitatea articolelor ce li se consacră” și aduce în discuție, pe de o parte, lucrarea *Antimodernii. De la Joseph de Maistre la Roland Barthes* al lui Antoine Compagnon, cu o prefață de Mircea Martin, studiu prezentat în revistă de Irina Ciobotaru, iar, pe de altă parte, își îndreaptă atenția spre „definițiile critice” ale lui Alex Ștefănescu din *Contemporanul*, cu care, pe alocuri, se declară în dezacord, mai ales în cazul lui Radu Tudoran, fratele lui Geo Bogza. (articolul *Puterea ficțiunii*) □ Literatura lui Cristian Popescu, *Familia Popescu* (1987), *Cuvânt înainte* (1988), un fals tratat de mitologie familială, *Caiet de citire și caligrafie* (2003), volum postum, constituie subiectul amplu al articolului lui Mihai Iovănel, *Cristian Popescu: inventar de obsesii*; considerat „un optzecist întârziat”, mort la 36 de ani neîmpliniți, cu o biografie „nebulos-boemă, măcinată de schizofrenie” și debutând înaintea majorității colegilor săi semnificativi de promoție (Daniel Bănuțescu, Ioan Es. Pop), Cristian Popescu este înrăurit, sub raportul precedenței și după cum a constatat critica, de „Urmuz (pentru absurd și pentru perfecționismul nesfârșitelor rescrieri), Bacovia (tematica mortuară, includerea în fluxul poeziei a șabloanelor de limbaj cotidian) ori de Minulescu (gustul pentru kitsch - deși la poetul romanțelor calitatea aceasta era mai mult involuntară), Marin Sorescu cel din ciclul *La Lilieci* (aceeași dependență a vocabularului poetic de un nivel «umil», aparent nepoetic, al limbajului, oralitate cu falsă aparență de neprelucrare, narativitate, candoare, debușeu în metafizic).” □ Fascinat de poezia haikuurilor, criticul Eugen Simion găsește încă un „făcător de haiku-uri” în persoana lui Herman Van Rompuy, al cărui volum îl parcurge cu delicii căci versurile „sună bine: par a fi niște desene care înregistrează nu idei și obiecte, ci umbre de idei și umbrele obiectelor” și, bineînțeles, caută definiția cea mai surprinzătoare și cuprinzătoare a acestui gen de poezie: „Ce-i în fond, un haiku, dacă nu un gând notat cu o cerneală făcută din aripi de libelulă? O impresie sugerată printr-un desen atât de vag și așa de fragil încât atunci când îl privești de aproape începe să se evapore? [...] Un haiku nu

trebuie explicat, e trebuie doar cântărit cu privirea și admirat.”; în partea a doua a articolului *Poeți și matematicieni*, Eugen Simion îl evocă elogios pe Viorel Barbu, un mare matematician din Iași care i-a schimbat părerea despre matematicieni, căci, cu o vorbă a lui Nichita Stănescu, acesta pare să posede „un maț de zeu”, în capul său unindu-se complementar atât spiritul de finețe, cât și cel geometric. □ O analiză minuțioasă a cărții de critică a lui Radu Vancu, *Eminescu. Trei eseuri* (Ed. InfoArtMedia, Sibiu, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2011) întreprinde Cosmin Borza care stabilește de la început, criteriile de valoare ale unui studiu critic: „pertinența și subtilitatea comentariilor, contextualizărilor, exemplificărilor sau argumentărilor, noutatea ori complexitatea perspectivelor analitice, acuratețea metodologică etc”, în consecință, actualele eseuri despre Eminescu ale criticului douămiist Radu Vancu, aflat pe o nișă critică în care este foarte dificil de spus ceva nou, nu au lămurit modernitatea lui Eminescu, deși o anunța ca țintă a explicațiilor exegetice, căci, zice Cosmin Borza în încheiere, modernitatea lui Eminescu „Catalogată drept un simplu «secret al lui Polichinelle», ea poate fi cunoscută de mulți, dar este dovedită profesionist de puțini. Iar cartea lui Vancu - deși propune relecturi critice importante - reușește doar parțial o atare demonstrație încă necesară în exegeza eminesciană.” (articolul *Vancu. Trei eseuri*) □ Luând ca punct de reper personajul Rașelicăi Nachmansohn din *Craii de Curtea-Veche*, în brațele căreia își dă duhul Pașadia, femeie-fatală, femeie-călău, simbol pentru erosul mortal sau thanatic ce implică teama misogină de *vagina dentata*, Mircea Lăzăroniu scrie un studiu amplu despre femeile devoratoare de bărbați, posedând o feminitate castratoare, sau cu o influență nefastă asupra destinului lor, trecând tema prin diferiți autori din literatura universală a secolelor XIX și XX: Jean Lorrain - *La maison de Philibert*, Maupassant - *La Maison Tellier* și *Mademoiselle Fifi* (1882), Huysman, *A rebours* (1884), Hugues Rebell - *La brocanteuse d'amours* (1900), Michel Leiris - *L'âge d'homme* (1939), Hortensia Papadat-Bengescu - *Sephora* (din vol. *Ape adânci*, 1919), frații Goncourt, *Manette Salomon* (1867), Pierre Drieu La Rochelle, *Gilles* (1939), Thomas Mann, *Voința de fericire* (1895), portughezul José Maria Eça de Queiroz, *Familia Maia. Episoade din viața romantică* (1888) și arătând cum s-a schimbat în viziunea scriitorilor această temă, a femeii călău, precum evreicele Iudita și Salomeea. (articolul *Piese la dosarul Rașelica Nachmansohn*) □ Noul episod din *Eminescu: ultima zi la Timpul* (10) cu titlul *Despărțirea de Maiorescu*, sub semnătura lui N. Georgescu, ne întâmpină cu noi fapte din investigația documentară și se centrează asupra relațiilor politice dintre Eminescu și Maiorescu „în aceste luni din mijlocul anului 1883”. □ Articolul Mihaelei Ursa, *Empaticul, antropologul și bunul sălbatic*, este stârnit de o carte de antropologie a Hannei Bota, *Ultimul canibal. Jurnal de antropolog* (CR, 2011), cercetător științific la Institutul de Istorie Orală din Cluj, cartea ei fiind inedită având în vedere că „istoria antropologiei românești este destul de puțin consistentă”, bazele unei școli preocupate, la începuturile ei, mai ales de paleontologie fiind puse în secolul trecut de Ioan Gh. Botez, fondatorul școlii românești de antropologie; disciplina este

monopolizată de etnologie destulă vreme, dar pentru redefinirea contemporană a antropologiei românești este crucială lucrarea de antropologie urbană din 2000, semnată de Liviu Chelcea și Puiu Lățeș (formați în Statele Unite), lucrare dedicată *României profunde sub comunism* (Ed. Nemira).

18 noiembrie, vineri

● **[„România literară”, nr. 46]** Într-un text aniversar (o sută de ani de la nașterea aniversatului), intitulat scurt *Ivașcu*, Nicolae Manolescu arată cum i s-a împletit destinul cu cel care a fost, după Tezele din iulie 1971, numit la conducerea *României literare* din 1971 până la moartea lui în 1988, după ce fusese 16 ani directorul *Contemporanului*, dovedindu-și priceperea în a duce o politică abilă și eficientă ce consta în neutralizarea diplomată a scriitorilor compromiși și cultivarea celor valoroși □ Mihai Gălățanu semnează poemul săptămânii, cu titlul *lui mihai eminescu i se va decerna premiul nichita stănescu*. □ Suntem înștiințați că în satul natal al lui Radu G. Țeposu, Șirnea din județul Brașov, primăria localității a dezvelit o plăcuță cu efigia în bronz a autorului *Istoriei poeziei românești* cu scopul de a comemora 12 ani de la trecerea în neființă a scriitorului (19.04.1954 - 5.11.1999), în urma unui cumplit accident rutier; alături se află un scurt text evocator semnat de Radu Călin Cristea, *La marginea imperiului pierdut*, dedicat tot lui Radu G. Țeposu. □ Bedros Horasangian deconspiră secrete din atelierul său de creație în *Despre scris*, la tema lunii intitulată „cum scriu?” □ Supărat că sunt plagiate pe net definițiile sale fanteziste date unor cuvinte (a căror publicare a început în urmă cu mai bine de 30 de ani, în 1980, în *Scânteia tineretului*), Alex Ștefănescu își revendică paternitatea acestor definiții pe un ton pe jumătate serios, pe jumătate glumeț; dintre acestea iată câteva: „aluniță - a lui Niță; blajin - originar din Blaj; carte - du-te de aici; divan - soțul unei dive; gravură - faptă foarte gravă; înviorat - prevăzut cu vioară; microscop - scop mărunț; postmodernism - un modernism de post; soios - de soi; trufaș - hoț de truțe; ursită - boală specifică ursului”. (articolul *Revendicare*) □ Raluca Dună comentează volumul omagial *Mircea Ivănescu - 80* (Paralela 45, Pitești, 2011), coordonat de Al. Cistelean: „În acest volum se simte aerul ivănescian, «atmosfera prielnică», mai mult, ai pe alocuri o senzație de fantomatic sau de roman detectivistic. Textele cuprinse în volum parcă vor să aproximeze, să recompună, să-l reveleze pe «adevăratul» M. Ivănescu, iar acesta scapă, fuge și lasă doar urme, umbre peste rânduri...” □ Pe filiera unui articol precedent al lui Ion Manolescu despre istoria benzii desenate în România, în care se pomenește noțiunea de coautorat, Cosmin Ciotloș fixează, în cronica literară cu titlul *Un documentar critic*, relația dintre desenatorul francez de benzi desenate, Edmond Baudoin, și scriitorul român Mircea Cărtărescu, al cărui roman *Travesti* a fost pus în benzi desenate de primul, Edmond Baudoin, *Travesti de Mircea Cărtărescu* (Humanitas, 2011, traducere de Anamaria Pravencu), cronicarul ajungând la concluzia că „Baudoin a citit bine romanul lui Mircea Cărtărescu. Mai bine decât aproape toți cronicarii.” □ Aurel Rău publică poemul

fragmentat *Rozar cu nuc*. □ Sub titlul *Istoricul reacționar*, Sorin Lavric consideră că Lucian Boia are câteva calități care îl scot din condiția de istoric și îl plasează în aceea de gânditor al istoriei, lăudându-i scrierile istorice, mai ales pe cea din urmă, *Capcanele istoriei. Elita românească între 1930 și 1950* (Humanitas, Buc., 2011), și notând: „Lucian Boia a căpătat o aură ingrată de spirit reacționar, istoricul nu-și dezmințe pofta de a contraria și a scoate o nouă mostră de interpretare leproasă. «Leproasă» e acea gândire care, căzând în delictul de a nu se supune convențiilor epocii, e repudiată pe motiv de recalcitrantă ideologică, urmarea fiind că autorul primește unul sau altul din stigmatele în vogă.” □ Alexandru Niculescu deplânge distrugerea casei, modeste, în care a locuit profesorul Alexandru Rosetti cu soția sa, Maria Rosetti, născută Ralet, sub tăvălugul speculațiilor imobiliare la modă și își evocă mentorul și profesorul într-un text elegiac: *Lamento pentru o casă care dispare*. □ În memoria Titei Chiper, o bună prietenă, Vladimir Tismăneanu scrie *Despre materialismul oniric. Lenin, Stalin, Hrușciov și visul tovarășei Lazurkina*. □ Ilie Radu își aduce contribuția la istoria literară prin publicarea unui document-scrisoare al lui Nicolae Iorga din care transpare fără dubiu cum „presa de scandal, cu acuzații neîntemeiate la adresa unor personalități, oneste moral și profesional, exista și în perioada interbelică. În același timp, scrisoarea relevă grija unor oameni politici din perioada interbelică pentru apărarea intereselor Statului Român, deziderat care constituie azi un punct nevralgic al actualei clase politice românești.” (articolul *Nicolae Iorga - inedit*) □ Câteva însemnări despre cărturarul I.D. Ștefănescu se numește articolul de „restituire”, mai exact de „completare” biografică a unui „istoric de artă, eseist și excelent editor și cunoscător al iconografiei religioase din cele mai diverse spații și epoci”, semnat de Nicoale Scurtu. □ Simona Vasilache alege să facă o incursiune în ceea ce a însemnat colecția „cele mai frumoase poezii”, cuprinzând peste 200 de titluri, și se oprește asupra volumului *O sută de ani de sonet românesc*, o antologie întocmită de Gh. Tomozei, care semnează și prefața, sub coordonarea lui Al. Piru (articolul *Cele mai frumoase poezii*). □ Căutând să îndrepte exprimările eronate prin demonstrații semantice și lingvistice, Rodica Zafiu se ia de formularea greșită, apărută pe net și preluată fără judecată de alții: „Administrația fiscală și, în general, toate instituțiile de control, nu joacă rol de îndrumător, *au rol de japcă* [...] și de a da amendă”, demonstrând cu dicționarele în față de ce este greșit, căci „a lua cu japca” înseamnă „lua forțat și pe nedrept”. (articolul *Japcă*) □ Livius Ciocârlie își continuă însemnările diaristice, la rubrică omonimă, cu notații livrești obsedate de Proust, Gombrowicz, Țepeneag, nuanțe lingvistice: „Surzenia mea devine mentală. Mă înfundă în indiferență ca în vată. În afară de cine și ce mă interesează, nu mă mai interesează nimeni și nimic.” □ Gheorghe Grigurcu ne împărtășește impresiile de lectură legate de un poet care „poartă în spate o solidă pregătire teologică și o bogată activitate de misionarism”, Theodor Damian, analiza criticului orădean oprindu-se asupra volumului *Semnul Isar* (Paralela 45, 2006). (articolul *Între credință și simbolism*) □ Publică proză Cornel Nistea,

Trandafirii albi, iar Gabriel Daliș versuri ale căror titluri sunt *lagăr*, *distrugerea*, *supraveghere*, *următorul*, *trenul din roman*, *teritoriu*, *pândă*. □ La rubrica „meridian”, cititorii români iau cunoștință cu *Două poete minimaliste*, Vivian Lamarque (n. 1946, provincia Trento) și Patrizia Cavalii (n. 1947, provincia Perugia), în prezentarea și traducerea lui Geo Vasile. Li se alătură *O poetă din Turcia*, Ayten Mutlu (n. 1952, la Bandırma, Turcia), în prezentarea și traducerea Niculinei Oprea. □ Răzvan Mihai Năstase prezintă romanul spaniolului Manuel Rivas, *Creionul tâmplarului* (Curtea Veche Publishing, Buc., 2011, traducere de Alexandra Reocov), apreciind și munca traducătoarei pe un text deloc ușor: „a reușit să transpună în românește un text extrem de dificil și alunecos, cu ample meandre semantice (jocurile de cuvinte apar la tot pasul) [...]” (articolul *Galicia în vremea lui Franco*)

23 noiembrie, miercuri

- [„Dilema veche”, nr. 405] Marius Chivu se ocupă de analiza unei proze ce-și autosabotează mecanismele narative cu titlul *Opiniile unui călător nedemn de încredere* (Ed. Bybliotek, 2011) de Mihai Măniușiu, un prozator ce a debutat în anii 80, cu *Un zeu aproape muritor* (1982), roman urmat de o carte de aforisme, *Exorcisme*, de volumul de poezie *În Balkanya eu și ceilalți demoni*, precum și de reeditarea din 2004 a *Memoriilor hingherului*; Radu G. Țeposu îl include în istoria sa panoramică, „tragică și grotescă”, printre nouăzeciști, căci, se pare, nimic din ceea ce este tipic prozei optzeciste nu-i este caracteristic: nici textualismul, nici hiper-realismul, proza acestui autor având mai mult rădăcini în onirismul șaizecist sau, chiar mai departe în timp, în suprarealismul interbelic și în teatrul absurdului; acest al treilea volum de proză, arată, spune cronicarul, cum a rămas fidelă unui univers carnavalesc, dar a câștigat în rafinament, dimensiunea alegorică și referințele mitologice fiind destul de vagi, pagini impregnate de un lirism întunecat care alternează expresionismul cu suprarealismul; aprecierea finală a lui Marius Chivu este că „literatura lui Mihai Măniușiu se încadrează undeva pe filiera teatrului ionescian și a lirismului naumian, în acea zonă a aproximării inexprimabilului, unde totul este deopotrivă morbid și feeric, impur, obscur și ezoteric. Nu găsec niciun motiv pentru care scriitorul să rămână în umbra regizorului.” (articolul *Întoarcerea hingherului metafizic*) □ Citită ca un thriller de succes, cartea Biancăi Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (CR, 2011) îi stărnește Simonei Sora o simpatie endemică irepresibilă, atrasă fiind, mai întâi de cele șase amazoane de pe copertă și de subtitlul provocator, care ar trimite la o miză feministă a scrierii cărții; dar, nici vorbă de „un thriller politic cu miză feministă”, ci mai curând este un volum polemic care încearcă să păstreze un echilibru în raport cu „tendențele de enclavizare a așa-numitei «literaturi feminine»” dar și cu „feminismul diferenței”; Simona Sora mărturisește direct „O scriu cât se poate de nedilematic (deși trebuie să recunosc, sunt mai degrabă woolfiană în chestiunea «camerei separate»): volumul Biancăi

Burța- Cernat este o sinteză rară în critica noastră de azi, o carte ce ar trebuie susținută și recunoscută ca atare, cu speranța, mărturisită, că va fi continuată și pentru perioada comunismului (când, e drept, în afară de Dana Dumitriu și Gabriela Adameșteanu, puține scriitoare au mai ținut primul raft, dar unde încă surprize de proporții) și poate pentru epoca noastră (in)estetică, când nu de-a dreptul grotescă.” (articolul *Camera integrată*) □ Ana Maria Sandu realizează un mini-interviu cu trei întrebări adresate scriitorului și traducătorului Florin Bican, în «*O serie de Bookătării*».

• [„**Observator cultural**”, nr. 343 (601)] Câteva informații legate de evenimente literare atrag atenția de pe pagina a doua: *Ioana Nicolaie la Festivalul internațional de Poezie de la Stockholm* (cel mai prestigios dintre festivalurile de poezie din Suedia, organizat anual de revista literară 10-tal și Teatrul Dramatic Regal din Stockholm, ediția din 2011 fiind dedicată lui Tomas Tranströmer, laureatul Premiului Nobel pentru Literatură pe 2011, primul laureat suedez, din 1974 încoace) și *Conferință Andrei Cornea* (organizată în Sala de Consiliu a Facultății de Litere din București, de către Societatea de Studii Iudaice din România cu sprijinul Centrului de Studii Ebraice «Goren Goldstein»; conferința poartă titlul *Evreii în Antichitate. Un «popor de filozofi»*) □ Sub titlul *Convorbiri cu Paul Cornea* este publicat un amplu fragment dintr-un dialog condus de Daniel Cristea-Enache, un fragment (dintr-o carte în pregătire) în care profesorul Paul Cornea relatează întâmplări autobiografice de acum șaiszeci de ani și mai bine, de la Congresul Comsomolului ținut la Moscova în primăvara lui 1949; titlul interviului este «*Mi-era și teamă să împing analiza prea departe*» □ Antonio Patraș examinează atent primul volum al *Scurtei istorii. Panorama alternativă a literaturii române* (CR, 2011) al stilisticianului universitar Mihai Zamfir ce radiografiază o zonă întinsă între prepașoptism și sfârșitul veacului al XIX-lea, între Gh. Asachi și Macedonski, fiecare dintre scriitorii discutați primind o caracterizare edificatoare; de exemplu, Gh. Asachi este „un moldovean autentic”, „regionalist, antiunionist spre sfârșitul vieții” și care „fără experiența trăită în Italia n-ar fi devenit niciodată poet”, iar Macedonski este „primul apologet al homosexualității masculine” care a transplatat la noi „simbolismul francez mediu și academizant”; Antonio Patraș accentuează și idiosincraziile stilisticianului legate de Al. I. Odobescu și B. P. Hasdeu, scriitori considerați canonici, dar puși sub umbrela unei precarități estetice de către Mihai Zamfir: „În capitolul dedicat «postpașoptismului», găsim două studii de caz menite a ilustra precaritatea valorii estetice a operei unor autori desemnați prin consensul a generații întregi drept «canonici». E vorba despre Al. I. Odobescu («estet până la capăt»), scriitor supralicitat, zice Mihai Zamfir, pentru că «și-a construit imaginea» unui erudit (fără să fie de fapt), iar lumea (lumea românească, să fim bine înțeleși) l-a crezut pe cuvânt. «Cheile succesului»: «o protecție eficientă» din partea familiei, a prietenilor și a statului, dar mai ales «arta combinațiilor» profitabile («a fost mereu de partea puterii»), care l-a propulsat în vârful ierarhiei. Autorul lui *Pseudokynetikos* și-ar fi clădit

apoi cariera «pe încercarea de a combina literatura cu erudiția», declarându-se «specialist în discipline ca și inexistente» pe vremea aceea la noi (arheologia și istoria artei) – de unde și «pendularea permanentă între artele plastice și arta cuvântului», cu rezultate estetice (conchide Mihai Zamfir) mai mult decât discutabile. E clar că, în pofida propriilor înclinații temperamentale (care ar fi trebuit să-l facă sensibil la ironia subtilă, la indimenticabilul «stil» odobescian), criticul bucureștean minimizează excesiv valoarea «falsului tratat», chiar dacă acesta se citește și azi cu plăcere, printre altele și datorită «pendulării permanente între artele plastice și arta cuvântului» [...]” (articolul *Cu Mihai Zamfir, în intimitate stilistică a secolului al XIX-lea -II*) □ Înainte de a intra în intimitatea construcției narative din romanul *Matei Brunul* (Polirom, 2011) de Lucian Dan Teodorovici și de a-i testa fiabilitatea, Paul Cernat punctează tacticos și clasic activitatea de prozator relativ prolific al autorului, „autor a două romane onorabile (*Cu puțin timp înaintea coborârii extratereștrilor printre noi*, 1999, ed. rev. și adăugită 2005, *Cercul nostru vă prezintă*, 2002, ed. rev. și adăugită, 2005) și a trei volume eclectice de povestiri care n-au trecut neobservate (*Lumea văzută printr-o gaură de mărimea unei țigări marijuana*, 2000, *Atunci i-am ars două palme*, 2004, *Celelalte povești de dragoste*, 2009), alături de varii volume colective, adaptări cinematografice, scenarii de animație politic game (*Animal Planet Show*) realizate singur sau în colaborare [...]”; romanul *Matei Brunul* nu se rezumă la a fi un roman despre Gulag, cât unul despre identitatea individuală în condiții limită, mai exact despre identitate și pierderea memoriei, „despre reprogramarea «de sus» a identității personale pe calapodul Noii Lumi comuniste”, ceea ce ar plasa romanul în categoria celor politice și concentraționare despre anii 50, alături de alte producții ficționale pe aceeași tematică, dar de diferite calibre, precum *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun, *Medgidia, orașul de apoi* de Cristian Teodorescu, *Degete mici* de Filip Florian, *Fantoma din moară* de Doina Ruști, *Viața și faptele lui Ilie Cazane* de Răzvan Rădulescu. (articolul «*Obsedantul deceniu*» *reloaded sau identitatea ca marionetă – I*) □ Adina Dinițoiu împărtășește cititorilor impresii de călătorie din capitala Hexagonului, în *Parisul ploios, Parisul melancolic*. □ Bogdan-Alexandru Stănescu continuă publicarea *Scrisorilor către Osip Mandelștam (IV)*, episodul purtând numele *Beznă ca-n Egipt*.

24 noiembrie, joi

• [„Cultura”, nr. 46 (351)] Cazul lui Mircea Iorgulescu evocat în două numere consecutive în *România literară* de către Gabriel Dimisianu stârnește mâhnirea revoltată a foiletonistului C. Stănescu care face referiri la volumul postum *Ultima trâncăneală*, cât și la „gloanțele rătăcite” care continuă să lovească un om căzut la pământ și luptându-se cu boala și cu moartea, în timp ce în România era acuzat de colaboraționism cu Securitatea, după cum scrie la fel de revoltat criticul Eugen Simion (citat de C. Stănescu): „«In acest timp, cetățeanul român Mircea Iorgulescu este judecat, ca un infractor, pentru nu știu ce complicități,

slăbiciuni morale din timpul comunismului. Mi se pare o sincronie, cu adevărat, bestială...mă întreb: orice ar fi, așa trebuie să iasă din viață un scriitor, aceasta-i ceremonia de adio pe care putem să i-o oferim?»” (articolul *Un glonț rătăcit*) □ Mihail Iovănel scrie despre creația epică a lui Gheorghe Schwartz al cărui roman de debut *Martorul* (1972), primit cu mare reticență de critică, trasează în mare linia scrierilor semnate, în deceniul următor, de prozator; opera majoră a lui Gheorghe Schwartz se bazează pe al doilea ciclu românesc, *Cei o sută*, deschis prin *Anabasis* (1988) și continuat cu *Ecce homo* (1993), *Oul de aur* (1998), *Mâna albă* (2000), *Vara rece* (2004), *Axa lumii* (2005), *Culoarul templier* (2008), *Secretul Florența* (2010), ciclu care își propune să urmărească o sută de generații succesive de la căderea Babilonului sub ocupație persană, iar Mihai Iovănel recunoaște că „Punctele forte sunt invenția epică și caracterologică, cu toate că prima se reduce uneori la simple enumerări de evenimente, iar cea de-a doua nu reușește întotdeauna să evite redundanțele.”, însă concluzia este că „Judecați de un consumator de romane vioaie, templierii lui Schwartz vor fi condamnați ca plictisitori.” (articolul *Gheorghe Schwartz: «treziți», legionari, inițiați*) □ O cronică *à contre-courant* față de premiul Uniunii Scriitorilor pentru proză acordat în 2010 și aprecierile elogioase ale colegilor de redacție, precum Alex Goldiș și D. Cristea-Enache, scrie Teodora Dumitru la romanul frescă *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) al lui Radu Mares, după o analiză aplicată în care se iau în considerație conceptele literare de autor și narator, de narațiune oniscientă și narațiune subiectivă; autoarea găsește că Radu Mares a conceput „un roman cu teză și în același timp corect politic” în care se întâlnesc destule lucruri supărătoare precum „cogații pedestre de Formula As”, „abuzul de prolepsă” („va afla ulterior”, „își va da seama pe urmă” etc), „dicotomii lipsite de subtilitate”. (articolul *Condeii și pistolul*) □ Stârnit de publicarea volumului *Poeți români de azi. Alte erezii* (Casa Cărții de Știință, Cluj, 2011) al lui Andrei Moldovan, un critic harnic care a publicat în decurs de 14 ani 9 titluri, o adevărată performanță, Al. Cistelean realizează un profil literar și spiritual al acestuia, definindu-i metoda critică și atitudinea față de domeniul profesional: „N-aș zice că interpretările lui Andrei Moldovan sunt din cele care atentează la «vibrația» genuină a operelor [...]. Din contră, e o critică de resuscitare a vibrațiilor sau măcar de ordonare a lor.” (articolul *Un critic singur pe lume - încă unul*) □ Raliindu-se opiniei critice exprimate de un critic antecesor, și anume Vladimir Streinu, care considera, pe urmele lui Benedetto Croce, că nu există progres în istoria literară și că, drept urmare, maturitatea literaturii române de după Primul Război Mondial, s-ar fi datorat așa-zisei superiorități a tehnicilor noi din acea vreme, introduse de prozatorii analitici, George Neagoe „instrumentează” volumul de poezie *Imagini de pe strada Kanta* (Ed. Tracus Arte, 2011) de Nichita Danilov, o poezie care nu aparține în exclusivitate postmodernismului, deoarece „mistica, vizionarismul, extazul, tendințele suprarealiste și credința în sacralitatea literaturii îl despart de curentul care, după 1980, a fost echivalat abuziv cu apariția generației

80. [...] Or, postmodernismul refuză transcendența sau, rareori, o tolerează în rutina cotidianului.”, la sfârșitul unei exegeze amănunțite, părerea cronicarului este că „*Imaginile de pe strada Kanta* întregesc profilul unei poezii care, deși păcătuiește prin excesele parenetice, captează trăsăturile majore ale optzecismului nepostmodern.” □ Despre o carte mult așteptată de lumea literelor hispanice și care dovedește un talent covârșitor, și anume *Nimfa nestatornică* (Curtea Veche Publishing, 2011, traducere din spaniolă de Liliana Pleșa) al autorului spaniol Guillermo Cabrera Infante (n. 1929 în Cuba), lăsat în umbră de faima mondială a altor reprezentanți ai celebrului Boom latino-american al anilor 60-70, de care el-însuși a încercat să se distanțeze și considerat un scriitor mai prizat de critica literară decât de publicul cititor obișnuit, alcătuiește o demonstrație exegetică Rodica Grigore în articolul *Despre frumusețea și nestatornicia fluturilor*. □ Ne întâmpină un nou episod din *Eminescu: ultima zi la Timpul (11)*. *Maioreșcu și familia poetului* prin care N. Georgescu încearcă curățirea biografiei poetului de balastul sterilului mistificator. □ Despre suferințele și nedreptățile la care a fost supus Ion Vinea de puterea comunistă, arestat și închis, sub pretextul că între 1950-1952, i-a vândut lui Petru Dumitriu 210 monede de aur provenite de la Elisabeta Rizescu, mama Elenei Oghină, femeia alături de care poetul trăia și care-i va deveni soție în ultimul an al vieții, scrie un studiu documentat Sanda Cordoș, ce face parte dintr-un proiect cu titlul *Valorificarea identităților culturale în procesele globale*, cofinanțată de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European. (articolul *Ion Vinea în arest*) □ Revine lingvistul și etimologul Andrei Ionescu cu articolul *De la «sârmă de om» la creștinii «sărămani»* în care demonstrează drumurile surprinzătoare ale semnificațiilor cuvintelor „Cuvântul «sărman» are aceeași obârșie ca «sârmă» [...] amândouă provin din cuvântul latinesc *sermo*, *sermonis*. Contextele în care apar cele două cuvinte românești ne vor ajuta să urmărim evoluțiile lor semantice atât de diferite și să aflăm motivele bifurcării de sensuri.”

25 noiembrie, vineri

- [„**România literară**”, nr. 47] În editorialul *Gala poeziei*, criticul Nicolae Manolescu prezintă evenimentul derulat urmă cu șase zile în marea sală a Ateneului român, organizat de Gabriel Chifu și un cristian, sală înțesată de un public iubitor de poezie, actori (nelipsitul Ion Caramitru) care au citit poeme din trei generații de poeți, oficialitățile lipsind cu desăvârșire; faptul că gala a avut mare succes, îl determină pe editorialist să reflecteze la destinul poeziei: „am tras concluzia greșită că oamenii nu mai sunt interesați de poezie, deși era evident că motivul era imposibilitatea de a plăti prețul, oricât de modic ar fi el, ca și faptul că nimeni nu le mai spune de la o vreme cine sunt urmașii lui Nichita sau Sorescu, într-o critică nombrilistă, rezervată cititorilor de reviste culturale lipsite de audiență. Gala ne-a ajutat să descoperim că trăiam pe spezele unei judecăți comode.” □ Leo Butnaru este „poetul săptămânii”, cu un titlul gramatical *Indirect despre*

vorbirea directă. □ Relatează despre cum scrie, și ce înseamnă scrisul pentru el, Alex Ștefănescu, în *A combina cuvinte*, din care reținem relația între a fi personal și a te lăsa dominat de sistemul limbii: „într-o bună zi, presat de ritmul gazetăriei, am scris primul text pe care nu l-am mai gândit cuvânt cu cuvânt. Trebuia neapărat să umplu un număr de pagini și am recurs la fraze prefabricate - prefabricate tot de mine în cursul redactării altor articole, sau luate, pur și simplu, din fondul comun de formulări stereotipe ale ziariștilor - astfel încât am reușit să termin la timp. A doua zi, însă, citind articolul în ziar, nu l-am recunoscut. [...] Cine vorbea prin intermediul acelui text? Un duh al dicționarilor, iscat la răsfoirea filelor pergamentoase? O voce impersonală fabricată de huruitul monoton al rotativelor? Sau vorbea ziarul însuși, ajuns la o autonomie semiologică?” □ Despre revistele (și literatura) *pulp* în spațiul cărora, timp de trei decenii (între 1920-1950), au evoluat sau și-au publicat scrierile *hard-boiled* scriitorii americani (R. Chandler, D. Hammet), un gen care și-a dovedit longevitatea, ne întreține Mircea Mihăieș în *Fabrica de ficțiuni*. □ Iulia Iarca „dă peste” o carte scrisă de doi autori, aici semnată de Ruxandra Cesereanu și Marius Conkan, cu titlul *Ținutul celălalt* (CR, 2011), „ireproșabil coerentă” și în care se reliefează componenta ludică, dublată de minuțiozitatea structurii: „Proiectul celor doi autori pare a fi un joc dintre cele mai serioase. Iar rezultatul este impresia cititorului că se află, pe parcursul a 202 pagini, într-un adevărat Ținut al poeziei.” (articolul *Ținutul poeziei*) □ Gabriel Coșoveanu relevă meritul coordonatorului Igor Ursenco în alcătuirea antologiei *Alertă de grad zero în proza scurtă românească actuală* (Herg Benet Publishers, Buc., 2011), și anume acela de integrare a diferitelor direcții narative reprezentate de Cornel Nistea (n. 1939, Alba Iulia), Andrei Răcășan (n. 1933, Maramureș), Gheorghe Schwartz, Bedros Horasangian, Liviu Antonesei, Horia Gârbea, Olimpiu Nușfelean, Carmen Firan, Ruxandra Cesereanu, Ștefan Bolea, Yigru Zelti. □ Luminița Corneanu arată cum listele de lectură propuse de Alexandru Călinescu, în volumul *O anume idee despre Franța* (Ed. Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2011), „fac cât o întreagă școală: o școală a democrației, a literaturii bune și a eleganței.” □ Cosmin Ciotloș scrie cronică unei cărți care i-a plăcut, *Cinematograful gol* (Polirom, Iași, 2011; prefată de Radu Cosașu) de Daniel Cristea-Enache, dar nu fără a face niște observații de natură generală despre activitatea de publicist și de cronicar ale lui D. Cristea-Enache: „Cronicile lui s-au impus nu atât prin justetea verdictelor sau prin rafinamentul demonstrațiilor, cât pentru că erau, majoritatea scrise cu nerv. Cronici, deci, nu de contemplație, ci de acțiune. Vitale. Dintre toate calitățile stilului, aceasta e singura care nu poate fi mimată.” (articolul *Pagina plină*) □ Alexandru Mușina publică șase sonete: *Cumpănă, In pivniță, Acum, știu, Acuma & aici, Eu și eu, Asta a fost tare demult*. □ Sorin Lavric detaliază ideile monografiei lui Daniel Mahoney, profesor de Științe Politice la Assumption College din SUA, monografie despre *Aleksandr Soljenitîn. Dincolo de ideologie* (Polirom, Iași, 2011): „Soljenitîn a fost o nucă prea tare pentru un Occident obișnuit să digere prafuri culturale de consistență

moale, și de aceea, la cruzimea cu care rusul le-a arătat lacunele, câmpurile mediatice nu au putut reacționa decât așa cum au făcut-o: înconjurându-l de o conjurație a tăcerii atunci și-atunci când și-au dat seama că nu-l pot manipula. [...] Daniel Mahoney [...] și-a luat o sarcină ingrată: să facă din ursul slav o pasăre domestică, îndulcindu-i nuanțele și netezindu-i asperitățile, până la a-l preschimba într-un personaj suficient de scrobit ca să întrunească pretențiile de gust americane.” (articolul *Inclasabilul Soljenițin*) □ Din interviul cu titlul „*Criticul nu-i doar o mașină de citit, ci și un stil, o fascinație, un seducător*”, realizat de Iulian Boldea cu criticul clujean Al. Cistelean, reținem câteva idei importante pentru gândirea criticului: „ - *O bună parte din activitatea dvs. de cronicar literar se leagă de numele unor reviste importante ale literaturii noastre: «Echinox», «Familia», «Vatra», «Luceafărul», «Cuvântul», «Cultura». Ce rol are o revistă în devenirea unui critic literar? Ce rol are un critic literar în devenirea unei reviste?* - [...] Sunt momente (și cazuri) în care revista (climatul acesteia, orientarea) e mai importantă (poate) decât însuși criticul - în «devenirea» acestuia; sunt momente (și cazuri) în care rolurile se inversează și criticul e cel care determină «devenirea» revistei (e caz eroic; n-am avut onoarea); cele mai frecvente sunt cazurile în care nu există nicio determinare, nici dintr-o parte, nici din alta. În ce mă privește, *Echinox*-ul va fi fost de primul caz; poate și *Familia*, o vreme, măcar pentru că m-a lăsat să fac ce mă tăia capul la cronică de poezie; e posibil ca *Vatra* să reprezinte, într-o mică măsură, cazul al doilea; restul sunt de cazul trei, cu mine sau fără mine, reviste ar fi fost aceleași - cu ele sau fără, și eu aș fi fost același. [...] - *E bun impresionismul în critică? Dar talentul, intuiția, gustul? Intre acestea, ce anume nu trebuie să lipsească unui critic literar?* - Nu prea văd cum s-ar lipsi critica de prima instanță de metoda «impresionistă». Celelalte critici mai pot face abstracție (deși nu-i recomandabil, căci sentimentul de valoare nu poate veni decât pe această cale), dar pentru ea ar fi fatal să se angajeze direct în metoda semiotică, structuralistă sau chiar tematistă (ca să nu mai pomenesc de altele și mai caraghioase în recenzii). Impresionismul e chiar partea vie a criticii, partea ei de dialog imediat cu opera și de verdict prompt. Restul aparatului poate veni după, dar operația «impresionistă» (estetică) e prima. E singura critică obligatorie; celelalte sunt facultative. Critica poate fi imaginată fără ele, dar nu fără ea. - *Ce înțeles are lectura pentru un critic al actualității literare, într-o lume în care ea, lectura, s-a devalorizat tot mai mult? Ați putea oferi o definiție a lecturii critice?* - [...] Numai universitarii sunt așa de deprimați în problema lecturii. [...] Poate că ne aflăm într-un moment de transformare a conceptului de lectură; poate vom trece la lectura după «cuvinte-cheie», la lectura unor paragrafe, în locul unor cărți. [...] Lectura, ca act critic, nu e altceva decât interpretare/ relaționare și evaluare (am văzut că sunt de acord cu mine cam toți criticii care m-au precedat). [...] literatura atârnă, la modul cât se poate de literal, de critică.” □ Irina Petraș realizează un profil de scriitor în articolul *Paul Goma și starea de fericire*, al cărui portret cuprinde următoarele repere: „Paul Goma e un scriitor-caz,

fără îndoială. Un răzvrătit, un inadaptat, un luptător. [...] Cheia cărților lui Paul Goma stă, cred, în întrebarea retorică a fiului din *Astra*: «Nu are tata dreptate, chiar și atunci când exagerează?». Cărțile sale exagerează având totuși, dreptatea de partea lor.” □ «Cronicar» consemnează amănunțit și cronicărește evenimentul *Gala poeziei române contemporane - ediția I. Lista lui Manolescu*. □ Răzvan Voncu își declară răspicat dezacordul și lipsa de îngăduință în legătură cu ediția lui George Sorescu (care semnează și prefăța), *Marin Sorescu în Documente și Scrisori inedite* (Scrisul Românesc, Fundația-Editura, Craiova, 2011), o culegere de documente, corespondență oficială și privată (date 1963-1997), scrisori, poeme, ciorne etc nedatate; criteriul cronologic ales de editor, cel cronologic, nu funcționează în acest caz, atât timp cât nu s-a făcut o selecție a masei de scrisori după importanță și relevanță. (articolul *Harababură cu Marin Sorescu*) □ Rodica Zafiu clarifică de ce folosirea locuțiunii „târâș-grăbiș” este probabil o etimologie populară față de forma corectă „târâș-grăpiș” sau o confuzie fonetică între consoanele b și p, vorbitorul necunoscând ce înseamnă „a trage cu grapa”, o imagine a deplasării greoaie și împiedicate (articolul *Târâș-grăpiș*). □ Horia Gârbea formulează răspunsurile date la „poșta redacției” sub titlul *Burta de ochi și șurubul idilei*. □ Volumul *Morți fără morminte în Bărăgan* (1951-1956) (Fundația Academia Civică), al cărui coordonator este Romulus Rusan, este, de fapt, „un capitol din dicționarul general al victimelor din închisori, lagăre, deportări [...]”. Lucrări de anvergură acesteia dau conținut real condamnării comunismului, acțiune pe care alții o practică numai în vorbe.” constituie centrul intervenției rezumative a lui Gabriel Dimisianu, care își începe demersul analitic cu o butadă atribuită lui Stalin, conform căreia „moartea unui om poate să treacă drept o tragedie, în timp ce a unui milion de oameni este simplă statistică”. (articolul *Tragismul unei statistici*) □ Mihai Zamfir aduce un omagiu și un elogiu filosofului care a împlinit venerabila vârstă de 93 de ani, în *Mihai Șora și drumul lung cât veacul*. □ Extraordinarul roman polifonic al Ludmilei Ulițkaia, *Daniel Stein, traducător*, este publicat în avanpremieră editorială, în traducerea din limba rusă a Gabrielei Russo și urmează să fie tipărit în volum la Humanitas Fiction în colecția „Raftul Denisei”. □ Volumul de memorii scris „în antecamera morții”, *Cabana memoriei* (Polirom, 2011; traducere de Cristina Chevereșan) de Tony Judt (un scriitor care suferă de o boală incurabilă, scleroză laterală amiotrofică) este comentat de Ana Chirițoiu.

30 noiembrie, miercuri

● [„Dilema veche”, nr. 406] Andrei Pleșu se arată șocat de revelațiile cărții lui Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Humanitas, 2011), o carte despre modul cum au traversat intelectualii autohtoni o perioadă istorică trepidantă, de la dictatura lui Carol al II-lea până la dictatura comunistă, trecând prin episodul legionar, cel antonescian și cel, ambiguu, dintre august 1944 și decembrie 1947; pe scurt, șocul provine din

demonstrarea oportunismului intelectualilor: „Cum să-l înțelegi pe Eugen Ionescu, înclinat mai curând spre stânga, dar acceptând postul de diplomat antonescian? Cum să înțelegi, apoi, dorința lui din februarie 1948 (două luni după abdicarea regelui) de a căpăta o numire în Franța din partea noului stat român? [...] Trecerea de la extrema dreaptă la retorica extremei stângi e la fel de amuțitoare ca cea a lui Petre Țuțea pe direcția inversă. Fostul legionar Ion Barbu «înfieră» în 1950, imperialismul și universitățile americane «unde tinerimea fumează țigări cu opiu și cultivă promiscuitatea trupească». Un șoc pentru mine a fost să aflu că George Enescu a acceptat să fie șef al subsecției de muzică la ARLUS și, apoi, candidat parlamentar pe listele unor formațiuni politice anexate de comuniști.” (articolul *Intelectualii spun lucruri trăsnite*) □ Noul roman al lui Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul* (Polirom, 2011) stârnește apetitul de lectură al cronicarului Marius Chivu care consideră că romanul reprezintă „odiseea recuperării memoriei”, tema centrală fiind mai întâi pierderea memoriei, fiindcă personajul „se află în căutarea propriei memorii”, iar Matei Brunul „putând fi perceput, la nivel metanarativ, ca un personaj colectiv, tema identității și recuperării memoriei trecutului fiind esențială în dezbaterile societății românești postcomuniste”; concluzia critică, după relevarea unor superficialități, incongruențe și scăpări, este pozitivă, căci acest roman „este de departe cea mai ambițioasă, matură și solidă carte a lui Lucian Dan Teodorovici, și, probabil, cel mai bun roman al anului.” □ „O literatură frenetică și cu tâlc generos” i se pare lui Claudiu Constantinescu că scrie Ron Currie Jr., în *Totul contează!* (Ed. Pandora M, 2011, traducere din limba engleză de Gabriela Eftimie, colecția «Funky Fiction». □ Rămasă tot la cartea Biancăi Burța-Cernat, Simona Sora mai adaugă, față de articolul din precedentul număr, câteva observații critică și accentuează că „Meritul principal al sintezei publicate de Bianca Burța-Cernat despre scriitoarele noastre interbelice este acela de a fi pus în evidență – indirect, inevitabil și implacabil, datorită apelului la documente și istorie literară – mecanismul aceasta patriarhal de excludere, de menținere în margine. [...] mecanismul excluderii (uneori autoexcluderii) acestor scriitoare de prim rang în puzderia de grafomani și veleitari ai oricărei literaturi vii se decupează singur.”; există în conștiința acestor doamne germenii unei conștiințe foarte actuale a scrisului și multe dintre ele sunt cel puțin la fel de interesante ca anumiți interbelici reconsiderați cu entuziasm: „Comparați-o de pildă, pe Sanda Movilă (nevasta lui Felix Aderca, așa o știe istoria literară) cu hispanica Rosa Montero; comparați-o pe Anișoara Odeanu, din perioada ei bună, cu turcoica Elif Shafak! Comparați-o pe inclasabila Sorana Gurian, purtându-și pălăria albastră cu voaleță roz, cu excentrica (belgiancă) Amélie Nothomb, cu sau fără joben... Poate n-am fi, în această companie pe piscurile rarefiate ale literaturii, dar am fi, cu siguranță, pe unele dintre potecile cele mai neobișnuite.” (articolul *Sinucidere de grup (cu doamne)*).

• [„**Observator cultural**”, nr. 344 (602)] Sunt marcate câteva evenimente importante ale momentului: *Mircea Dinescu, poetul lunii noiembrie la*

Radiofuziunea suedeză, Primul Forum Social CriticAtac, la București (www.criticatac.ro) și Gala Poeziei Române Contemporane (aflată al prima ediție, un proiect al Uniunii Scriitorilor din România, după o idee de Gabriel Chifu, derulată la Ateneul Român a strâns aproape 26 de poeți din *lista lui Manolescu*, dar a avut cel mai mare record de audiență pentru lectura de poezie din ultimii 20 de ani) □ După scenariul lui Stelian Tănase și în regia lui Felix Alexa s-a derulat în onoarea dramaturgului Mihail Sebastian primul spectacol-document din cadrul proiectului *București strict secret*, primul episod proiectat fiind premiera spectacolului *Steaua fără nume*, în urmă cu mai mult de 65 de ani (1 martie 1944) într-o vreme în care legea interzicea evreilor anumite activități și profesii, iar dramaturgul piesei nu avea drept de semnătură; iar „misterul” se leagă atât de faptul că a fost posibilă premiera cât și de păstrarea la secret a numelui autorului, dar și faptul că autorul a murit la puțin timp după aceea (25 mai 1945) în condiții mai mult decât suspecte. În acest context, Silvia Dumitrache realizează un interviu cu Stelian Tănase, cu titlul *Misterul Sebastian, prelungit din 44 în 2011*, care crede că «Destinul post-mortem al lui Sebastian a fost unul bun». □ Elisabeta Lăsconi prezintă amănunțit *Lumea largă a ficțiunii de la Gaudeamus*, într-o prospectare a colecțiilor editurilor prestigioase, Humanitas, Nemira, Polirom, Rao, Trei, dar și a altora, mai mici, precum Alfa, Art, Litera, Vellant, prin care arată reușitele și tendințele pieței editoriale, în zona traducerilor de literatură străină ce acaparează cititorii. □ Paul Cernat continuă plonjonul în universul ficțional al lui *Matei Brunul* (Polirom, Iași, 2011) de Lucian Dan Teodorovici și detectează, în interiorul lui, câteva „romane” distincte ale identităților personajului titular, Bruno, care justifică o aserțiune contra încadrării acestui roman în doar „politic despre obsedantul deceniu”, ci reconsiderarea lui drept roman „despre arta manipulării și limitele libertății”; judecata ultimă din partea criticului fiind că „Lucian Dan Teodorovici a dat o carte de nivel internațional și un așteptat standard de clasicitate al generației sale.” (articolul «*Obsedantul deceniu*» *reloaded sau identitatea ca marionetă -II*) □ Cristina Manole face întâi o mare paranteză pentru a vorbi despre calitatea aparițiilor din colecția „Biblioteca Polirom”, punctând elogios eforturile editorilor precum Denisa Comănescu și Bogdan-Alexandru Stănescu, și ajunge apoi la centrul articolului despre scrierea-confesiune și rememorare a scriitorului turc Orhan Pamuk, *Istanbul* (Polirom, 2011), o scriere de o „calitate excepțională, literară în primul rând și istorică în al doilea”. (articolul «*Biblioteca Polirom 888*» și *Orhan Pamuk*) □ Un substanțial articol, la rubrica „istorie literară”, aflăm sub semnătura lui Mircea Martin, despre volumul de poezii peisagiste, pasteluri, din 1930 al lui Barbu Fundoianu, *Privești*; criticul socotește că versul emblematic pentru întregul volum este „natura ca o baltă de lintiți și noroi”, deoarece dezvăluie un peisaj „nu numai banal, mizer, ci chiar urât și, nu o dată, grotesc. Poetul refuză nu numai pitorescul, dar și frumosul sau grandiosul din natură, distribuindu-și indiferența și răceala asupra tuturor regnurilor.” (articolul *Recitind «Privești» lui Fundoianu*) □ Alexandru Matei propune o discuție despre *Antimodernitatea*

criticii de întâmpinare, simțindu-se provocat la această discuție de începutul unui articol al Biancăi Burța-Cernat despre o carte de critică a Nicoletei Sălcudeanu, citatul provocator este „«Condiția criticii literare în interiorul culturii românești contemporane [...] este, fără îndoială, atipică prin raportare la spațiul occidental»” (*Observator cultural*, nr. 341), ceea ce-l determină pe el însuși să intervină cu altfel de afirmații: „Cred și acum că rolul criticii de întâmpinare nu mai poate fi cel din urmă cu o sută, cu cincizeci sau chiar cu douăzeci de ani. Asta pentru că societatea nu se mai refugiază în literatură, nici de intemperii ideologice, nici de mângă morală, nici din *self-esteem*. Oamenii mai aleg literatura în aceeași măsură în care aleg și filmul, și yoga, și sportul, și muzica, și turismul, iar ei au nevoie de critici de întâmpinare așa cum au nevoie de critici de film, de maeștri de yoga, de cronicari sportivi, muzicali sau de consilieri de turism. Mai cred că în locul criticii de întâmpinare criticul profesionist poate face efortul să întâmpine nu o carte ca atare, ci un nou discurs, o nouă metodă, o nouă perspectivă și nu atât să claseze axiologic printr-un reflex discutabil.”

DECEMBRIE

1 decembrie, joi

• [„Cultura”, nr. 47 (352)] Este propus un amplu și stufos *Dosar Eugen Negrici - 70* susținut de tinerii critici și cercetători de la Institutul de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu: Mihai Iovănel, Alex Goldiș, George Neagoe și Teodora Dumitru, studiile lor fiind însoțite de un interviu al lui Eugen Negrici realizat de Cornelia Maria Savu. Astfel, Mihai Iovănel îl evocă pe profesorul universitar Eugen Negrici de la Facultatea de Litere a Universității București într-o fizionomie notabilă, în care atitudinea profesorului este mereu deferentă și răbdătoare față de învățăcei: „Studentii nu-s cine știe ce, dar Negrici nu le-o arată și nu-și pierde răbdarea; inteligența lui altminteri tăioasă și caustică pare acum aproape paternă. O interpretare provoacă, nimerit sau aiurea, o altă și lucrurile încep ca prin minune să se lege. Către sfârșit, masa placidă care fusese poemul începe să semene cu o matrice.” (articolul *O oră de 45 de minute*) Alex Goldiș actualizează o discuție despre conceptul de „expresivitate involuntară”, din cartea omonimă a criticului lovinescian Eugen Negrici, un concept care „radicaliza postulatul vechi deja de un deceniu pe piața ideilor autohtone (și deprins din Noua Critică franceză) că «Ceea ce vrea să spună un scriitor nu e niciodată identic cu ceea ce spune» (Bernard Pingaud).”; un critic nihilist și „cârcotaș” (cu un termen impus de Eugen Simion) a cărui „inteligență speculativă și autenticitate a gestului” contrariant l-au salvat, fiindcă „Puțini sunt criticii noștri capabili

de a merge total contra curentului și de a rămâne în același timp creditabili.” (articolul «*Expresivitatea involuntară*» și «*Iluziile literaturii române*»: o ecuație posibilă) George Neagoe stabilește trei perspective definitorii pentru raportul lui Eugen Negrici cu literatura medievală: poetica de tip structuralist „orientată către încadrarea faptelor de limbă într-un registru al universalităților retorice”; analiza în funcție de un concept stilistic combinat cu perspectiva antropologiei culturale și combinația dintre sociologia lecturii, teoria receptării și factorul estetic; astfel, din volumul *Expresivitatea involuntară* rezultă că literaritatea apocrifelor decurge din schema narativă, din ficțiune sau, în termenii criticului Eugen Negrici din „vocația insolitului”. (articolul *Expresivitatea voluntară*) În fine, Teodora Dumitru scrie cel mai consistent studiu și cel mai lung, încercând să surprindă întregul parcurs critic al lui Eugen Negrici și luând în „cătare” *Iluziile literaturii române* (CR, 2008), viziunea și metoda critică ieșind la suprafața demonstrației după un slalom printre subtitluri conținând referiri la: *Elemente de genealogie. Fibra lovinesciană, Aporiile metodei, Dilema continuitate-cezură, Excepționalismul românesc și iluziile universale, Discordia modernismului, Bovarismul autorității critice, Liberi de literatură!* □ N. Georgescu își continuă incursiunea biografică amănunțită în ultimii ani din viața poetului, începând cu 1883, polemizând pe alocuri cu ipotezele exprimate de Călin L. Cernăianu, care nu se sprijină totdeauna pe „solul ferm al documentelor” (articolul *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* (12). *Maiorescu și familia poetului*) □ Un articol captivant despre realizările de pionierat în diferite profesii (considerate ne-feminine, precum jurnalismul sau avocatura sau...alpinismul), moda (precum broșcuțele țestoase vii purtate la corsaj sau păsăruicile împănate puse la pălării), inovațiile și prejudecățile pe care femeile (nu doar mondene) de la 1900 le-au avut de înfruntat, scrie Nicoleta Neagoe în *Împărțese bicicliste, femei alpiniste și... broasca țestoasă*, cercetând jurnalele de modă de la 1900 pentru a realiza un tablou pitoresc despre mentalitățile secolului XX. □ A. Gh. Olteanu se ambiționează să demonstreze că, deși „literatura inspirată din universul școlar (Ionel Teodoreanu, Mihail Drumeș, George Șovu și alții) nu a produs cărți de prim raft”, totuși limita aceasta a fost depășită de *Trilogia de la Sf. Sava* (Ed. Art, Buc., 2011) a lui Adrian Costache. □ Nicolae Constantinescu valorizează unul dintre „adevăratele acte de cultură, trecute cel mai adesea sub tăcere și rămase necunoscute” precum volumul *Basme și legende românești din Ardeal* (Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2010; studiu introductiv, note și anexe de Ion Taloș) de Franz Obert, „unul dintre primii culegători de narațiuni populare din Transilvania, alături de frații Arthur și Albert Schott și de, mai târziu, Adolf Schullerus, care a realizat și ediția în limba germană a basmelor lui Obert”, volum care face parte dintr-un efort de recuperare a unor ediții mai vechi, aproape inaccesibile astăzi, aduse la lumină de mai vechii sau mai noii folcloriști. (articolul *Restituiri folcloristice. Contribuții clujene*)

2 decembrie, vineri

• [„România literară”, nr. 48] În editorialul *Lirică electorală*, N. Manolescu urmărește anexa la volumul lui Cristian Preda, *Rumîinii fericiți. Vot și putere de la 1831 până în prezent* (Polirom), anexa însăși având un titlu al ei: *Lirică electorală, sloganuri și versificații satirice de campanie*, texte ocazionale care își schimbă genul de la satirice la ode în trecerea de la secolul al XIX-lea la cel următor, texte care „nu au de-a face cu literatura” și „ca reflex al unor atitudini politice sunt «datate» și au nevoie de note de subsol pentru a fi înțelese de cititorul actual.” □ Gabriel Chifu încearcă să răstoarne clișeul referitor la echivalența dintre „personaj periferic” și „cineva lipsit de valoare, fără substanță lăuntrică” în articolul *Personaje periferice, roluri centrale*. □ Sub semnătura „Cronicar”, apare o dare de seamă detaliată a ceremoniei de decernare a premiului României literare pentru *Cartea anului 2011*, cuprinzând, după tipic, prezentarea fiecăruia dintre cele șase volume nominalizate de către un membru al juriului și o scurtă intervenție a autorilor nominalizați, după cum urmează: *Opera poetică* (Humanitas Fiction) a lui Fernando Pessoa, în traducerea lui Dinu Flămând; *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom) de Marta Petreu; *unelte de dormit* (CR) de Ioan Es. Pop; *Ion Creangă, Cruzimile unui moralist jovial* (Ed. Princeps Edit) de Eugen Simion; *Viața lui Kostas Venetis* (CR) de Octavian Soviany și *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române* (CR) de Mihai Zamfir; câștigătoare a premiului Cartea anului 2011 este Marta Petreu cu romanul țărănesc transilvan, *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*. □ Articolul *Să scrie, dar să nu scrie* al lui Alex Ștefănescu se constituie ca pledoarie în apărarea poetului Mircea Dinescu și a poeziei sale postdecembriste cu referire specială la volumul de poeme noi *Femeile din secolul trecut* (Fundăția pentru poezie, 2010, ilustrată de graficianul Dan Erceanu), total de neînțeles sau a cărui înțelegere este distorsionată de motive...de mentalitate culturală față de mitul poetului sau de invidie de joasă speță, dând răspunsuri mucalite detractorilor poetului : „Mircea Dinescu s-ar bucura și azi de simpatie dacă ar fi sărac sau dacă ar fi murit tânăr, ca Nicolae Labiș. El însă nu îndeplinește niciuna dintre condiții. Are fermă, conac, 100 de hectare de viță de vie și păstrăvărie. Produce un vin care îi poartă numele: «Vinul lui Dinescu». Iar de pescuit pescuiește într-o bucată de Dunăre care este ca și a lui, întrucât îi trece prin fața casei. Să mai moară tânăr este imposibil, întrucât a depășit șaiszeci de ani. Și nici nu sunt semne că ar vrea s-o facă de acum înainte. Are atât de multă vitalitate, încât simpla lui apariție îi obosește pe cei din jur. Ia parte impetuos la viața publică, înțelege bine tot ce se întâmplă în societatea românească, nu este poetul naiv și leșinat pe care l-ar agreea mulți dintre criticii literari.”; criticul și istoricul literar Alex Ștefănescu șarjează și asupra talentului de pescar al poetului (cunoscut în lumea literară), relatând cum l-a văzut în exercițiul...acțiunii: „cred că are o înțelegere secretă cu peștii. Îi convinge să vină, unul după altul, numai în undița lui. L-am văzut cândva, la Neptun, pe digul din dreptul Casei Scriitorilor, scoțând stavrizi și guvizi din mare la interval de

două-trei secunde, sub ochii uimiți ai lui Mircea Sântimbreanu, înarmat și el cu o undiță, dar lipsit de noroc.” □ Gabriela Gheorghîșor apreciază eforturile teoretice și critice ale Biancăi Burța-Cernat din cartea *Fotografie de grup cu prozatoare uitate* (CR, 2011) între intenția de a legitima estetic, în marea literatură, prezența unor scriitoare uitate și enclavizarea, totuși, a unei literaturi feminine, a unor scriitoare devenite active din perioada interbelică (Ticu Archip, Sanda Movilă, Henriette Yvonne Stahl, Lucia Demetrius, Anișoara Odeanu, Cella Serghi, Ioana Postelnicu, Sorana Gurian): „se simte o permanentă tensiune între necesitatea păstrării exigenței critice și motivarea propriului discurs reevaluator. Bianca Burța-Cernat dă frecvent verdicte axiologice negative, dar bisturiul taie cu anestezie, fiindcă atitudinea detașat-nemiloasă a criticului de întâmpinare devine aici una de mamă înțelegătoare. [...] Cea mai frumoasă parte a studiului Biancăi Burța-Cernat o reprezintă biografiile și portretele scriitoarelor. Adică partea de poveste și de documentar. «Dosarele de existență». Audierea martorilor și a eroinelor. Colportajul de informații, bârfe și anecdote și focalizarea pluriperspectivată [...]”. □ Iulia Iarca remarcă tendința din ce în ce mai tezistă, aproape militantă, pe urmele literaturii absurdului profesată în dramaturgie scriitorul optzecist și exilat Matei Vișniec, și socotește că, în ultimii ani (2009-2011), scriitorul a muncit mult în câmpul romanului, în fiecare an publicând câte un roman: *Sindromul de panică în Orașul Luminilor* (2009), *Domnul K. eliberat* (2010; însă elaborat prin 1987) și *Dezordinea preventivă* (2011); acest din urmă roman dezbate „mașinăria care are în centru presa și materia continuă de care are nevoie pentru supraviețuire”, „scris într-o manieră ireproșabilă, textul își cucerește cititorii în latura lor de consumatori de literatură, prea puțin în sfera moralistă sau justițiară.” □ Începându-și prudent cronica literară legată de patru debuturi în poezie, Andrei Dósa, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Tracus Arte, 2011), Matei Hutopilă, *copci* (Casa de Editură Max Blecher, 2011), Crista Bilciu, *Poema desnuda* (CR, 2011), George Nechita, *Părți juvenile întinse* (Ed. Pandora M., 2011), toți cei patru debutanți fiind lansați la ultima ediție a târgului de carte Gaudeamus, Cosmin Ciotloș recunoaște că este anevoios să evaluezi debuturi și că majoritatea criticilor preferă să se ocupe de valori consacrate, dar purcede curajos la analiza lor: Andrei Dósa (1985) are „o conștiință literară exemplară” „dincolo de talent, indiscutabil”; Matei Hutopilă (1987) nu este „un estef”, „dizarmonia fiind singura lui preocupare constantă”, iar copci „o întreagă Halima moldavă!”; Crista Bilciu (n. 1978) este concentrată într-un cuvânt-valiză „supra-realism”; George Nechita (1974) construiește o poezie stranie și în răspăr cu ceea ce se știe despre ea, însă ea, poezia, „nu se face din ceea ce se știe” (articolul *Patru debuturi*). □ Arcadie Suceveanu este poetul promovat la pagina de poezie, cu poemele *Bufnița poetului Ioan Flora*, *Pânza de păianjen*, *Noul iconar*. □ Ioan Holban își asumă exegeza unei cărți despre universul regizorului Silviu Purcărete, *Silviu Purcărete sau privirea care înfățișează* (Fundăția Culturală «Camil Petrescu», Revista «Teatrul azi», 2011) în viziunea Oltiței Cîntec care „recompune

portretul interior al unui dintre cei mai importanți artiști români contemporani” din perspectiva unui „spectator implicat”, implicat emoțional și afectiv. (articolul *Criticul ca o fantomă pirandelliană*) □ Se străduiește să dea contururi complete asupra biografiei istoricului literar, comparatistului și jurnalistului Ion Breazu (1901 - 1958), „descoperit de Gh. Bogdan-Duică și impus, datorită meritelor sale, de Sextil Pușcariu”, Nicolae Scurtu care îi publică câteva epistole trimise de I. Breazu lui N. Iorga (articolul *Începuturile literare ale lui Ion Breazu*) □ Este semnalat un eveniment pentru profesiunea de jurnalist: *Congresul Asociației Jurnaliștilor Europeni* (AEJ) la București, ajuns la a 49-a ediție, cu sediul la Bruxelles și derulat sub patronajul Ministerului Afacerilor Externe al României; la această ediție a AEJ s-a propus ca dezbatere tema „Libertate și responsabilitate în mass-media. Deontologie și profesionalism jurnalistic față în față cu provocările noilor tehnologii ale comunicării”. Sunt publicate intervențiile lui Teodor Baconschi: *Rolul presei libere și independența în construirea democrației în Europa* și Dan Hăulică: *Jurnalismul, inerență culturală*. □ În *Orientalism*, Simona Vasilache ne conduce în atmosfera epocii pașoptiste cu scopul de a arăta cine au fost „primii răpiți de aromele și culorile Orientului apropiat, venind după niște visători la așezarea occidentală, de felul lui Dinicu Golescu”. □ Rodica Zafiu clarifică diferențele de sens dintre *Incident și accident* într-un articol cu titlul omonim, arătând că, în mass media, există clar tendința de a-l substitui pe *accident* cu *incident*, chiar și acolo unde utilizarea este specifică și clară, căci „în genere, *incidentul* presupune conflict și intenție, în vreme ce *accidentul* este efectul nefericit al întâmplării”. □ Gheorghe Grigurcu pare să fie un atent observator a ceea ce se publică în *România literară*, căci observă interesul suscitât de lucrarea de istorie literară a lui Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, vol. I (CR, 2011), despre care au mai scris Gabriel Coșoveanu și Cosmin Ciotloș (în două numere), și purcede el însuși la împărțirea impresiilor de lectură asupra lucrării lui M. Zamfir care „iese la scenă deschisă cu cele două calificări pe care i le cunoaștem, de specialist în stilistica ce o predă de la o catedră universitară și de romancier. [...] Despovărat de obligația unei expuneri pedante a materiei, Mihai Zamfir îi tratează pe protagoniștii acesteia cu o larghețe inspirată de cea a producătorului de epos propriu. Ii include în caracterologii, îi disociază cu o prospețime a umorii critice extrem de favorabilă, în fond, întreprinderii de o asemenea factură.” (articolul *Alonja românească*) □ Cu o axiomă de genul „Nimeni nu ne vede cum ne-ar plăcea nouă să ne vadă. Decât când e naiv” începe rubrica de „însemnări” a lui Livius Ciocârlie. □ Rubrica „meridian” aduce în atenția publicului român *Poeți contemporani din Salonic*, precum Yorgos Alisanoglou, Katerina Karizoni, Georgia Trouli, Petros Golitsiso, în prezentarea și traducerea lui Victor Ivanovici. □ Grete Tartler semnalează într-un articol de prezentare a ediției o nouă traducere, revizuită și adăugită, după ediția italiană apărută la Feltrinelli 2002, a romanului lui Giuseppe Tomasi di Lampedusa, *Ghepardul* (Humanitas Fiction, 2011, traducere

din italiană de Gabriela Lungu) (articolul *O ediție adăugită și o nouă traducere a Ghepardului*).

7 decembrie, miercuri

● **[„Dilema veche”, nr. 407]** Radu Cosașu scrie un eseu despre neputința lui de a se lăsa „dezvrăjit” de literatura lui Geo Bogza, chiar dacă opera lui a intrat într-un mare con de umbră în perioada postcomunistă, explicația dată de eseist fiind că „și înainte de 89, dar mai ales după, Bogza a trecut prin radarul maniheismelor politice, cu consecințe distrugătoare asupra operei. Dintotdeauna de stânga, fără să fie în Partid, inflexibil antifascist și antilegionar, Bogza nu a devenit un disident în socialism și nici, după 89, un anticomunist care să onoreze Piața Universității.” (articolul *La reeditarea Țărilor geobogziene*) □ *Novella* lui Alex. Leo Șerban, scrisă direct în engleză și tradusă postum, *Litera din scrisoarea misterioasă (o novella)* (Polirom, 2011, traducere din limba engleză, cuvânt înainte și note de Antoaneta Ralian, cu «*O încercare de portret*» de Horia-Roman Patapievici) constituie subiectul cronicii lui Marius Chivu, care îi fixează de la bun început locul în literatura autorului „cea mai livrescă, mai amuzantă și [...] cea mai gratuită scriere literară a unui autor român contemporan”, ea având, la origine „un big-bang livresc: coliziunea dintre nucleele fanteziste ale lui Borges și Pessoa, cele două personaje, adică un ficționar orb și un poet cu identitate multiplă, întâlnindu-se grație unei duble atracții, parte metempsihotică, parte schizoidă. Fiind vorba de o reuniune în imaginațiile convergente ale celor doi autori (Borges își imaginează heteronimii lui Pessoa, în timp ce, de partea cealaltă a Atlanticului, unul dintre heteronimii lui Pessoa îl teleportează pe Borges cu ajutorul unui țigaret star-trekist) [...]”. (articolul *When Borges meets Pessoa*) □ Claudiu Constantinescu evidențiază lucrarea portughezului Rui Zink, „un autor obișnuit să ticluiască nu doar pagini de literatură, ci și teatru stradal sau happening-uri”, *Destinația turistică* (Humanitas, 2011, traducere din limba portugheză de Micaela Ghițescu, colecția «Cartea de pe noptieră»).

● **[„Observator cultural”, nr. 345 (603)]** Editorialul lui Carmen Mușat analizează mișcările și tendințele Târgului Gaudeamus (desfășurat mereu toamna), necazul cel mai mare este că munca tenace și harnică a editurilor mai mari sau mai mici (Humanitas, Polirom, Curtea Veche, Brumar, Paralela 45, Charmides, Art, Ideea Design & Print, All, Nemira, Tracus Arte, Limes, Trei, Rao) trece mai mereu neobservată în fața exacerbarii vedetismului unora ca Mihaela Rădulescu sau Andreea Marin; și, totuși, cu bune, cu rele este un alt prilej, susține editorialista, de a „medita la frontierele lichide dintre centralitate și margine în spațiul cultural.” (articolul *Relativa distanță între provincie și centru*) □ Sub aripa oblăduitoare a titlului *Gaudeamus 2011 – insula fericită de cărți în oceanul crizei*, sunt incluse două interviuri. Primul realizat de Alexandru Matei cu criticul francez Pierre Assouline, o legendă a jurnalismului cultural francez (prezent la târgul Gaudeamus) cu titlul „*Excepția culturală franceză nu e un mit*”. Al doilea interviu

este pus în mișcare de întrebările Doinei Ioanid adresate scriitoare canadiene de origine vietnameză Kim Thúy, cu titlul „*Să scriu e o bucurie la fel de mare ca atunci când dansez*”. □ Prima cronică îi aparține lui Cezar Gheorghe și cuprinde notații critice despre *Scrisori de dragoste către o prințesă chineză* (Humanitas, 2011; traducere din franceză de Daniela Magiaru) de Matei Vișniec, în care romancierul domnului K instituie un joc cu literatura erotică, imaginând „un personaj care își propune să reînvie un limbaj uitat al erotismului”. (articolul *Scrisorile seducătorului*) □ Punct ochit, punct lovit pentru critica de întâmpinare (atât de luată în târbacă în ultimii ani) în cazul scriitorului Răzvan Petrescu, a cărui antologie *Rubato* (Curtea Veche Publishing, 2011), o pune în discuție criticul Daniel Cristea-Enache, arătând cum, în acest caz, critica de întâmpinare și-a făcut datoria, fiindcă atât „șaizeciști” Eugen Simion, G. Dimisianu și Nicolae Manolescu, cât și „optzeciști” ca Al. Cistelean ori Radu Călin Cristea, ba chiar și critici mai tineri precum Marius Chivu (un fan declarat al prozei marca Răzvan Petrescu) au comentat pe întrecute volumele sale de povestiri și nuvele *Grădina de vară* (1989), *Eclipsa* (1993) și *Într-o după-amiază de vineri* (1997). (articolul *Ultima imagine – I*) □ Tot despre același volum de antologie de proză a lui Radu Petrescu, *Rubato*, își împărtășește opinia critică Dana Pîrvan-Jenaru, care consideră că „proza lui Răzvan Petrescu este, prin excelență, o proză auditivă”, iar „lumea ficțiunii lui [...] este un tărâm paradiziac al ființelor fragile care «visează prea des, prea colorat, prea nefiresc»”. (articolul *Printre oameni cu vise colorate*) □ Bianca Burța-Cernat lucrează harnic la două critici de întâmpinare asupra a doi scriitori basarabeni, reprezentativi pentru ceea ce înseamnă „microrealismul prozei basarabene”. Prima cuprinde prozele din *Tărâmul lui Sașa Kozak* (Tracus Arte, Colecția «Ulysses», București, 2011) de Iulian Ciocan, în care autorul „strânge laolaltă, detaliindu-le în grade diferite, istorii personale ale unor oameni mărunți dintr-un cartier al Chișinăului” și, deși povestirile se concentrează asupra contingentului, există o trecere lină și firească spre simbolic, un plus al modului de a nara; dar există și scăpări legate, mai ales, de deficiențe stilistice: „Dacă ar fi de reproșat ceva microromanului semnat de Iulian Ciocan ar fi, în afara deficiențelor stilistice, o anume inegalitate valorică a capitolelor; secvențele șarjate – cum sunt acelea care iau în vizor breasla scriitorilor basarabeni «pășuniști» – sunt oarecum facile: la locul lor într-un text publicistic, în miezul unui roman ele par deplasate.” A doua cronică include volumul lui Dumitru Crudu, *Oameni din Chișinău* (Tracus Arte, colecția „Ulysses”, 2011), „un text asamblat din piese detașabile, aparent povestiri autonome” și, față de primul, „mai bine lucrat”. Concluziile Biancăi Burța-Cernat nu se lasă așteptate: „*Tărâmul lui Sașa Kozak* de Iulian Ciocan și *Oameni din Chișinău* de Dumitru Crudu – două cărți scrise profesionist, fără a face gaură în cer, care ar fi meritat, totuși, o mai mare atenție din parte comentatorilor noștri literari.” (articolul *Stare de urgență*) □ Antonio Patraș constată că autoarea studiului *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (Humanitas, 2011), Ioan Pârvulescu, pare să aibă (și le și recunoaște ea-însăși)

„multiple «afinități electivă», de gust și sensibilitate, cu scriitorul născut în Haimanale, printre care pasiunea pentru gazetărie nu va fi fost chiar cea mai neînsemnată, mai ales că, spre deosebire de litera moartă a cărților, ziarele din trecut păstrează încă intactă «prospețimea colorată a vieții»”, ceea ce înseamnă că cercetarea Ioanei Pârvulescu se îndreaptă pe urmele gazetarului Caragiale, încercând să surprindă și să explice ce îl deosebește pe Caragiale de ceilalți scriitori din vremea sa, de exemplu de un George Ranetti care are o operă similară din punct de vedere tematic și la fel de apropiată de presă, cu toate toposurile caragialiene și acu aceeași atmosferă de *belle époque*; Antonio Patraș conchide „Ioana Pârvulescu [...] scrie superb tom după tom, fiindcă nu a uitat să citească și să viseze cu ochii deschiși la frumusețea pierdută a lumii de altădată. Deschideți *Lumea ca ziar...* și vă veți convinge.” (articolul *Caragiale și lumea lui, în oglinda presei*) □ Călin Teuțișan observă, pe marginea cărții *Psihobiografii* de Corin Braga, că „Avalonul lui Corin Braga este psihanaliza”, iar o privire generală aruncată asupra studiilor academice ale universitarului clujean reține trei studii spectaculoase de morfologia culturii și de fenomenologie a imaginarului, scrise în franceză și publicate la Paris: *Le paradis interdit au Moyen Age. La quête manquée de l'Eden oriental* (2004), *La quête manquée de l'Avalon occidentale. Le paradis interdit au Moyen Age – 2* (2006) și *Du paradis perdu à l'antiutopie aux XVI-e-XVIIIe siècles* (2010), trei cărți ale căror titluri sunt explicate în raport cu tema cercetării; volumul *Psihobiografii* mărturisește explicit o pledoarie extinsă și empatică pentru perspectiva analitică a psihanalizei, teza universitarului clujean fiindcă că „istoria prefreudiană a cunoașterii introspective, fundamentată pe antropologia creștină, pe gândirea ezoterică și pe analiza filozofico-literară, este scurt-circuitată de apariția psihanalizei, care schimbă fața lumii prin legitimarea științistă a analizei psihologice” (articolul *Conținuturi psihice, narațiuni interpretative*) □ Din cadrul seriei de autor consacrată Martei Petreu de Editura Polirom și inaugurată chiar la începutul anului 2011, Ovidiu Șimonca selectează al patrulea volum *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească* (Polirom, 2011), cele trei de dinainte fiind antologia de poezie *Apocalipsa după Marta*, romanul *Acasă pe Câmpia Armaghedonului* (pentru care a primit premiul „Cartea Anului” din partea *României literare*), *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian*, dintre acestea, în special ultima, a provocat polemici acerbe și a scuturat praful de pe o receptare adormită; Ovidiu Șimonca apreciază la Marta Petreu „puterea (oare să-i spunem curajul?) de a indica faptul că și dinspre dreapta (Cioran, Eliade), și dinspre stânga (Miron Radu Paraschivescu, Belu Zilber, Alexandru Sahia, Lucrețiu Pătrășcanu) existau, la intelectualii vremii, frisoane antidemocratice, existau exaltări, preamăriri ale lui Hitler și ale lui Stalin. Cioran îl elogia pe Hitler, în 1935, pentru crimele politice din «Noapte cuțitelor lungi», Miron Radu Paraschivescu tânjea după Stalin [...]” (articolul *Un fir de iarbă între două stânci*) □ La rubrica de „istorie literară”, Geo Șerban umblă *Cu «detectorul de comori» în aria avangardei românești* care demonstrează cum a

descoperit lucruri interesante despre Marcel Iancu, Victor Brauner, Ilarie Voronca, Aurel Bauh, datorită unui neamț Michael Ilk, un bibliofil aflat la originea evenimentelor editoriale pe care le trece în revistă pe parcursul articolului. □ Amalia Lumei (dublu licențiată și doctor în filozofie – 2011) publică un text cu titlul *Geneza unui poem filozofic: Apologia virilității* care face parte din volumul (în pregătire) *Mircea Eliade și generația virilității (1926-1928). Filozofie și masculinitate în România interbelică*.

8 decembrie, joi

• [„Cultura”, nr. 48 (353)] Mărturisind că a avut chiar de la vederea copertii romanului *Matei Brunul* (Polirom - Fiction Ltd, Iași, 2011) de Lucian Dan Teodorovici anumite așteptări (sugerate de imaginea unor marionete), cronicarul Laurențiu Malomfălean arată cum orizontul lui de așteptare „nu putea fi tocmai favorabil, ba dimpotrivă, risca să facă din această voluminoasă carte un roman previzibil, aproape ilizibil”; dar, deși o parte din așteptările inițiale au fost confirmate, totuși cronicarul descoperă „virtuțile unui foarte bun romancier” cu precizarea că „Lucian Teodorovici pune prea mult interes pe valoarea unei reconstituiri, încât rezultatul e un roman de epocă, fără să fie totuși epocal. Un roman exportabil în primul rând, așa cum se pare că la Iași a devenit o modă. Prozatorul dă impresia că publicul său țintă e unul care necesită mereu dovezi documentare, de prisos unui lector autohton cât de cât «instruit».” (articolul *Idiotul postmodern. Obsesii, decenii, fanteze*) □ Nouă scriitoare din perioada interbelică, Hortensia Papadat-Bengescu, Ticu Archip, Sanda Movilă, Henriette Yvonne Stahl, Lucia Demetrius, Anișoara Odeanu, Cella Serghi, Ioana Postelnicu, Sorana Gurian, formează nucleul studiului critic și recuperator al Biancăi Burța-Cernat, cu titlul *Fotografie de grup cu scriitoare uitate. Proza feminină interbelică* (CR, 2011), un studiu care se constituie din eforturile a zece ani de cercetare bazate pe corespondența intimă, cărțile de memorialistică și de interviuri, articolele publicistice ale vremii, așa cum bagă de seamă Cosmin Borza, în articolul cu titlul *Literatura unisex*, și apreciază că „Pentru cititorul secolului XXI, unele proze propuse spre relectură și revizuire estetică în *Fotografie de grup...* pot fi considerate adevărate revelații artistice, constituind motivații suficiente pentru o rescriere a canonului prozei românești interbelice. Foarte echilibrată și scrupuloasă în așezarea accentelor analitice și în stabilirea valorii estetice, autoarea (transformând aproape în laitmotiv teama de a nu considerată o feministă exaltată) infirmă validitatea unui atare deziderat, probabil spre dezamăgirea revizioniştilor de carieră dar, cu siguranță, spre binele proiectului său recuperator.” □ Problemele lui Eminescu, în ziua în care încetează colaborarea la revista *Timpu*, nu se încheie și N. Georgescu scrie o altă urmare în care va fi vorba de *Cele trei arestări ale lui Eminescu*. □ Întesat de amintiri personale despre cum i-a fost dat să cunoască, după 1990 și ca gazetar, pe mulți dintre deținuții politici din „timpul regimului totalitar de import”, precum pe Petre Țuțea, Constantin Coroiu începe prima parte din *Jurnalul mandarinului*

valah, titlul articolului făcând trimitere la scrierea memorialistică a lui Petre Pandrea, *Memoriile mandarinului valah. Jurnal 1954-1956*, vol. 1 (Ed. Vreamea, 2011, ediție nouă, revăzută și adăugită, cu note biobibliografice de Nadia Marcu-Pandrea), un intelectual de formație jurist care a înfundat „pușcăriile patriei, ale Valahiei sale, și înainte de instaurarea regimului comunist - de fapt, bolșevico-comunist - ca om de stânga, fără să fi fost vreodată comunist, dar și după 46-47, ca anticomunist” și despre care „se vorbea mult și pe șoptite” în vremea studenției lui C. Coroiu, „un personaj-spectacol, strălucitor, imprevizibil”. □ Noul volum de versuri al lui Cosmin Perța, *Fără titlu* (Paralela 45, Pitești, Colecția Avangard, 2011) constituie subiectul cronicii lui George Neagoe *Cvasitratat de literatură*; încercând să-i surprindă conținutul, cronicarul declară despre acest volum: „În *Fără titlu* se conturează o biografie intelectuală, o continuă fugă de hachițele poeziei. Fiecare aparentă ieșire nu reprezintă altceva decât o altă intrare. Poezia acumulează gesturi și practici multiple: de la disprețul și exasperarea lui Rimbaud la scepticismul ștrengăresc al lui Mircea Ivănescu; de la încrederea în statutul excepțional al poezilor pe filiera Rilke, Blaga, Doinaș, Ana Blandiana (*Patria mea* A4), la îmbrățișarea realului cotidian, în linia postmodernismului bucureștean; de la poemul eseistic, autoreferențial, la căutarea semnificațiilor mitice. Majoritatea textelor alcătuiesc replici la viziuni celebre, nu neapărat consacrate. [...] Nu-și pune problema originalității, deși aici regăsim punctul nevralgic al cărții.”, iar situarea valorică nu este de prim rang: „În ansamblu *Fără titlu* este un volum mediu pentru potențialul lui Cosmin Perța. Poemele remarcabile se pierd în stufărișul redundanțelor.” □ Rodica Grigore prezintă un scriitor libanez emigrat în Statele Unite, Rami Hage (n. 1964 la Beirut), ale cărui creații literare au fost recompensate cu prestigioase premii, dar mai ales romanul lui de debut *Jocul lui De Niro* (publicat în 2006, ediția română fiind din 2009 la Editura Leda, în traducere de Irina Vainovski), distins cu importantul International IMPAC Dublin Literary Award, un roman plasat în Beirut pe fundalul războiului al cărui martor a fost, în copilărie, scriitorul libanez. (articolul *Beirutul, dincolo de violență*) □ În prezentul articol lingvistic, «*Sărmanii cu sufletul*» și «*bieții de păcate*», Andrei Ionescu se ocupă, sub aspect etimologic, de sinonimia dintre „sărman” și „biet”, ambii termeni provenind din latină: „biet” se trage din latinescul „beatus, -a, -um” = fericit, iar „sărman” din cuvântul latinesc „sermo, -nis = cuvânt, poruncă, legământ.

9 decembrie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 49] Pornind de la publicarea unei istorii a Academiei Franceze de către secretarul perpetuu al instituției, Hélène Carrère d’Encausse, instituție fondată de Richelieu și ale cărei atribuții au constat în apărarea și ilustrarea limbii franceze, Nicolae Manolescu ajunge la necesitatea apărării și ilustrării limbii române, la rolul învățământului în cultivarea limbii, la insuficiența predare a limbii (gramatică, morfologie, sintaxă) în liceele nefilologice și la

modul cum greșeli de limbă devin omologate prin uz. (articolul *Cultura limbii*)

□ Poemul săptămânii este susținut de Vasile Baghiu cu textul *Județul disperării*.

□ Nicolae Prelipceanu semnează eseul *Impostura ca motor social defect*, pe marginea temei lunii „personaje periferice, roluri centrale”. □ Deși promite să nu polemizeze cu cei care lansează sloganuri egalitariste și ridică în slăvi beneficiile comunismului, Mircea Mihăieș nu se poate opri să nu arunce săgeți sarcastice înainte de a relata, în doua jumătate a articolului *Despre decență*, o întâmplare dintr-o librărie americană, o fată care se descalță pentru a nu deranja scriitorii ce-și citesc producțiile (după cum e obiceiul în librăriile americane), întâmplare ce ilustrează ideea despre decență, atât de absentă în societatea românească. □ Luminița Corneanu dă seama de două dintre cărțile aniversare ale profesorului Eugen Negrici, lansate la Târgul Gaudeamus, și anume *Simulacrele normalității* (Paralela 45) și volumul colectiv *Eugen Negrici 70*, coordonat de Ioan Es. Pop; subiectele tratate în articolele din primul volum fiind aceleași de totdeauna ale profesorului: „literatura veche și farmecul ei revolut, perisabilitatea «esteticii», starea literaturii române în comunism și după, expresivitatea involuntară, poezia eminesciană, revenirea narativității în poezie, visul.” (articolul *La aniversară*)

□ Din volumul *Într-o elegie cu obloanele trase* (Ed. Palimpsest, Buc., 2011) de Ion Cocora, recenzentul Gabriel Coșoveanu reține, printre ale aspecte, un vers semnificativ „Nu am văzut niciodată cum doarme un poem”. □ Un alt roman lansat la Târgul Gaudeamus este *Nodurile lunii* (Tracus Arte, 2011) de Lavinia Bârlogeanu, profesor la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, autoare/coordonatoare a unor volume de specialitate și publicist-polemist al revistei *Observator cultural*, roman care reia „motivul faustic într-o cheie postmodernă [...] amintind prin atmosferă de *Maestrul și Margareta* de Bulgakov”, apreciază Raluca Dună, recenzenta cărții. □ Cosmin Ciotloș îi dedică cronica sa criticului de film Alex. Leo Șerban, mai precis romanului său scris direct în engleză *Litera din scrisoarea misterioasă* (în original *The Parlayed Letter*; Polirom, Iași, 2011; traducere din engleză, cuvânt înainte și note de Antoaneta Ralian, cu *O încercare de portret* de Horia-Roman Patapievici) și publicat chiar în anul morții autorului (mort la 51 de ani, 8 aprilie 2011); cronicarul consideră, după o analiză amănunțită, că tema acestui roman în care se confruntă două conștiințe Borges și Pessoa, este, de fapt, limbajul. (articolul *Pagini bizare*). □ Gheorghe Grigurcu este publicat în ipostaza de poet cu o duzină de poeme, printre care *Să nu treacă ziua, Un trup două trupuri, Rurală, Aici unde lucrurile, Cuvinte și lacrimi* ș.a. □ Norman Manea este scriitorul propulsat în acest număr (de altfel, pe prima pagină este titrat cu litere majuscule *Focus: Norman Manea*) căruia i se consacră câteva studii semnate de critici români de prim plan. Astfel, sub semnătura lui A.C., este publicată o detaliată biografie a romancierului în care se începe cu fraza „Norman Manea (n.1936) este cel mai tradus scriitor român contemporan”. Un studiu amplu scrie Ion Bogdan Lefter cu titlul *Mic inventar bibliografic de prestigiu*, din care selectăm subtitlurile *Până în 1986: prozatorul*

valoros, *Prestigiul extern: marele moralist, Din nou în țară: «cotă» recuperată, Disproporție și compensație*. Urmează Cornel Ungureanu cu un profil amplu și lărgit, cu titlul *Autoportretele scriitorului*, articol care debutează cu evocarea unui schimb dialogal dintre Norman Manea și Miron Radu Paraschivescu, reprodus într-un interviu luat de Leon Volovici, Norman Manea referindu-se la faptul că, în 1966, M.R.P. îi ceruse date bibliografice pentru a-l lansa în „strălucita și liliputana revistă”, iar acesta i-ar fi răspuns că datele sale biografice pot fi și fictive, dacă le semnează. În *Privirea mai amicală*, Irina Petraș preia conceptul lansat de Norman Manea, «dizidența interioară», încercând să circumscrie ideile scriitorului între libertatea, prăbușirea morală a lumii, societatea totalitară din Estul Europei. În fine, Ana Chirițoiu, deși împărtășește unele reticențe cu privire la volumele omagiale, totuși pune în evidență conținutul textelor și semnatarilor volumului *Obsesia incertitudinii (The Obsession of Uncertainty: In Honorem Norman Manea)*; Polirom, Iași, 2011; coordonatori: Cella Manea, George Onofrei), căci toți aleg „un moment biografic”, și anume prima întâlnire a lor cu Norman Manea, și tuturor le apare drept „o fire intens reflexivă, dar și ironică, care reușește să-și cucerească interlocutorul printr-un amestec bine dozat de neliniște intelectuală și umor.” (articolul *The Norman Manea Reader*). □ La actuala cronică a edițiilor, Răzvan Voncu prezintă volumul al VII-lea din *Alte noi Rotonde 13* (MNLR, Buc., 2010, prefată de Lucian Chișu), în care sunt transcrise dezbaterile literare organizate de-a lungul a peste 3 decenii; culegerea de față oferă evocări ale lui Cicerone Theodorescu și Alexandru Oprea, dar, din păcate, consideră recenzentul, sunt lacunare și aceste lacune restrâng utilitatea culegerii la cercul specialiștilor, fiindcă un cititor obișnuit ar avea nevoie de respectarea ordinii cronologice (care nu apare) și de comentarii și note care „să dezambiguizeze unele afirmații și să actualizeze contextele”. (articolul *Farmecul pierdut al istoriei literare*) □ Horia Gârbea plesnește cu biciul zeflemisirii un politician cu tendințe...poetice și o ofițereasă care strică afinitățile, precum se zice, dintre kalașnikov și mașina de scris (dintre spadă și liră) în *Duel cu nevraxul abstrus*. □ Rodica Zafiu reînvie în fața publicului amator de teatru diferențele lingvistice și gramaticale între personajele muntenești și moldovenești ale lui Vasile Alecsandri din comedia *Chirița în Iași în Limbajul coșcarilor*. □ Gabriel Dimisianu pune pe tapetul criticii cartea *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (2011) de Ioana Pârvulescu și nu uită să accentueze patima pe care cercetătoarea o pune în paralelismul dintre subiectele lui Caragiale și subiectele presei, într-o critică factologică și genetică (articolul *In lumea lui Caragiale*) □ Rubrica de poezie mai este populată de Simona-Grazia Dima cu *Cățelușa din moara de apă* și de Dan Mircea Cipariu mai multe bucăți lirice, trei intitulate *Scrisoare* (I, II, III), iar alte două - *Facebook dreams* (I, II). □ Grete Tartler prezintă noi traduceri și traducători din limba arabă pe piața românească de carte; prima se referă la *Kalila și Dimna*, o carte de fabule și povești compuse de Ibn al-Muqaffa (721-757), zoroastrian convertit la islam, traduse de George Grigore într-o transpunere integrală a textului original,

la Polirom în 2010; iar următoarele două traducătoare au tradus din arabă, după cum urmează: Oana Ghica din Zakaria Tamer, *Tunetul*, nuvele (Ed. Ars Longa, 2010) și Raluca Moanță din Ghada Samman, *Beirut 75*, roman (Ed. Ars Longa, 2011, cu o prefață de Christian Tămaș).

14 decembrie, miercuri

● **[„Dilema veche”, nr. 408]** Marius Chivu se ocupă în cronica sa de istoria muzicii, în *Istoria rockului românesc*, așa cum se reflectă ea în cartea lui Doru Ionescu, *Club A – 42 de ani. Muzica tinereții tale* (Casa de pariuri literare, 2011, prefață de Emil Barbu). □ Se pare că cea de-a șaptea artă, cinematografia, l-a atras și pe F. Scott Fitzgerald, care a avut el însuși de-a face cu Hollywood-ul, și scanează în *Povestiri cu Pat Hobby* (Polirom, 2011, traducere din limba engleză de Alexandra Coliban, colecția «Biblioteca Polirom»), un volum care numără 17 povestiri în total, serie gândită „ca un mic roman în foileton”, cum afirmă prezentatorul Claudiu Constantinescu.

● **[„Observator cultural”, nr. 346 (604)]** Sunt semnalate câteva evenimente culturale de prim rang. Primul este cea de-a patra ediție a Festivalului Internațional de Literatură de la București (FILB), un proiect independent inițiat în 2008 de Oana Boca, Vasile Ernu și Bogdan-Alexandru Stănescu; are și un site www.filb.ro; tema ediției, „țara mea adoptivă”, i-a adunat pe scriitori din patru colțuri ale lumii; Paul Bailey (Marea Britanie), Jean Mattern (Franța), Roman Simić (Croatia), Declan Meade (Irlanda) și Georgi Gospodinov (Bulgaria), alături de Mircea Cărtărescu, Adina Rosetti, Lavinia Braniște și Mihail Vakulovski. Al doilea eveniment însemnat: *Radu Varia premiat în Scoția*; brâncușiologul Radu Varia a fost invitat să susțină la Academia Regală din Edinburgh, *The Sir William Gillies Annual Lecture*, cel mai important discurs al anului, încredințat în trecut unor personalități ca Lord Menuhin și Sir Alan Bowness. □ Un alt eveniment marcant se referă la scriitorul basarabean plecat în exil, Norman Manea care a primit Premiul «Nelly Sachs», la Dortmund, în Germania; Premiul «Nelly Sachs» poartă numele scriitoarei germane de etnie evreiască, care a reușit să „fenteze” deportarea în lagărele de concentrare naziste prin faptul că a fost ajutată și găzduită de scriitoarea suedeză Selma Lagerlöf și, astfel, și-a găsit un refugiu din calea tăvălugului nazist; Nelly Sachs a primit premiul Nobel pentru literatură în 1966; acest premiu se acordă din doi în doi ani, începând cu anul 1961, iar printre laureații edițiilor anterioare s-au numărat și Elias Canetti (1975), Erich Fromm (1979), Nadine Gordimer (1985), Milan Kundera (1987), Michael Ondaatje (1989), Javier Marías (1997), Christa Wolf (1999), Margaret Atwood (2009); la ceremonia derulată în cinstea lui Norman Manea în sala Primăriei din Dortmund, a fost rostită o *laudatio* de către Ina Hartwig, critic literar, colaboratoare a publicației *Süddeutsche Zeitung*; premiul fiind în valoare de 15 000 de euro; scriitorul Norman Manea s-a făcut cunoscut în spațiul cultural german cu patru cărți, publicate la editura Carl Hanser Verlag: *Plicul negru*, *Despre clovni: dictatorul și*

artistul, *Întoarcerea huliganului și Octombrie, ora opt*. Articolul Norman Manea – *Premiul Nelly Sachs* din pagina *Observatorului cultural* cuprinde un fragment din *Laudatio* al Inei Hartwig (în selecția și traducerea Corinei Bernic) și răspunsul lui Norman Manea: «*Literatura o punte mirifică spre interlocutorul de oriunde*» □ Interviu cu Monica Pillat luat de Mirela Vișan, cu titlul «*Îngrijindu-le scrierile, am devenit cumva mama părinților mei*»: „– *La finalul procesului Noica-Pillat, când inculpații au primit dreptul de a rosti un cuvânt final, Steinhart, și el arestat, evocă momentul în Jurnalul fericirii astfel? «Pillat, cel dintâi, începuse: „Deși n-am fost niciodată anticomunist, totuși datorită faptului că am socotit întotdeauna inadmisibilă o doctrină materialistă a violenței, n-am putut să nu...”. Președintele a intrat în stare de frenezie. Dinu e întrerupt cu brutalitate, puștile automate par îndreptate dramatic asupra-i. Este greu să ți-l imaginezi pe Dinu Pillat un om de o noblețe sufletească, sensibilitate și blândețe incredibile, într-o astfel de ipostază. Și totuși, de unde venea această invulnerabilitate?* – Invulnerabilitatea decurge din convingerea că ai dreptate și că adevărul este de partea ta, în ciuda oricăror tentative de intimidare. Ca un spirit profund creștin, el era împotriva violenței îngrăditoare a libertății lăuntrice, în fond, în acel moment al procesului, Dinu Pillat apăra cu demnitate valorile umanității, călcate în picioare de tribunalul comunist.” □ Antologia de proză scurtă al prozatorului nouăzecist Răzvan Petrescu, *Rubato* (Curtea Veche Publishing, București, 2011) constituie subiectul cronicii literare a lui Daniel Cristea-Enache care stabilește modul în care proza aceasta satisface mai multe gusturi, atât al cititorului mai puțin sofisticat (care va percepe „experiența societății postrevoluționare [...] oferită de prozator cu o minuție și o rezoluție incredibile”), cât și al cititorului atent și avizat care „va gusta referințele culturale, aluziile livrești, buclele post-moderniste [...] sau oniric-textualiste [...] în fine trăsăturile unui scriitor care nu-și refuză nici autoparodia.” (articolul *Ultima imagine – II*) □ Iulia Popovici se ocupă de studiul istoric și cultural al lui Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930-1950* (Humanitas, 2011) și descoperă că „Lucian Boia e [...] un foarte bun narator, cu un talent special în construcția suspansului [...] și în furnizarea de detalii și anecdote ce dau culoare «poveștii»” într-un studiu prin care autorul urmărește relația intelectualilor cu puterea de-a lungul dictaturilor inter- și imediat postbelice și formele pe care le-a luat colaborarea cu extremele. (articolul *Fără ură și părtinire la Judecata de Apoi*) □ Pe pagina opusă, criticul Paul Cernat întreprinde și el o discuție amplă asupra cărții profesorului Lucian Boia (*Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, Humanitas, 2011), opunându-se ușor polemic și totuși moderat lui Sorin Lavric ce-l taxează pe Lucian Boia drept „reacționar” și afirmând că, în ciuda scăpărilor, cartea este excepțională, fiindcă „Lucian Boia e, și în această carte – mă grăbesc să adaug: excepțională! – în situația profesionistului care, din dorința de a spune tot adevărul, riscă să-i indispuină pe cei ce ar dori ca istoria să fie ajustată, tezist, într-un sens sau altul, potrivit unei agende «reacționare» sau «progresiste».”

(articolul *Intellectualii români în cumpăna totalitarismelor - I*) □ În premieră pentru paginile *Observatorului Cultural*, intervine în dezbaterile asupra cărții Martei Petreu, *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească* (Polirom, 2011) Claudiu Turcuș care își rezumă astfel atitudinea „consider că volumul configurează, într-o percutantă, acumulativă narațiune psiho-ideologică, decăderea cărturarilor români afectați de morbul politicului. De la antisemitismul virulent al sfârșitului de secol al XIX-lea, urmat de expansiune spiritului antidemocratic, până la teoretizarea totalitarismului și înregimentarea politică în tabăra extremismelor naționalist-comunizante, occidentalizarea României a avut drept etalon cealaltă Europă, care a culminat, din nefericire cu viziunea «marginalului» Adolf Hitler.” (articolul *Înfrângerea cărturarilor*) □ Corina Ciocârlie realizează o exegeză a romanului *Rusoaica* de Gib I. Mihăescu, recurgând la autoritatea sociologului și eseistului Jean Baudrillard din *Transparența răului*. (articolul *De strajă patriei*) □ Ovidiu Șimonca intră în dialog cu Lucian Dan Teodorovici într-un interviu cu titlul *«Istoria mare îl apucă și-l târâie după ea pe Matei Brunul»*: „– Spui că o cronică la *«Celelalte povești de dragoste»* te-a făcut să scrii *«Matei Brunul»*. M se pare un elogiu adus criticii literare, într-un moment în care mulți se întreabă ce mai înseamnă critica de întâmpinare. Nu vrei, totuși, să-l numești pe criticul literar care te-a făcut să scrii *«Matei Brunul»*? – Îi voi da numele: e vorba de Paul Cernat. A avut o cronică, să nu-i zic defavorabilă, dar cu foarte multe rezerve, la *Celelalte povești de dragoste*. Eu nu sunt dintre scriitorii care să spună că nu contează receptarea critică. Ba da, pentru mine contează părerea criticilor, iar părerea lui Paul Cernat am luat-o în serios, m-a convins că trebuie să scriu și altceva. Și la Matei Brunul am așteptat cronicile; până la urmă, te raportezi la cititorul profesionist, cel care scrie într-o revistă, iar reacția lui ajunge la tine. E foarte important să existe părerea criticului, care să poată fi publicată într-o revistă importantă. – De ce contează părerea criticilor? – Rareori ai ocazia să discuți despre o carte dincolo de cei foarte apropiați. Or, criticul literar își discută cartea în amănunt, te ia în serios, îți analizează scriitura și, pentru mine, e foarte important acest lucru. Mă interesează receptarea, mai ales dacă părerea despre carte vine de la oameni avizați. Poate că este și o formă de vanitate – firească, până la urmă – să vezi cum este analizată cartea ta. Uneori, mă și enervez la câte o cronică defavorabilă. Mă enervez și la câte o cronică favorabilă. – De ce te enervează și unele critici favorabile? – Un scriitor vrea să descopere criticii cu care să poată rezona, cu care să se afle în același spațiu de idei. Sunt și cronici favorabile «pe lângă» carte.”

15 decembrie, joi

- [„Cultura”, nr. 49 (354)] Despre unul dintre, cu o vorbă a lui Șerban Foarță, „cei mai culți (ba chiar oculți) poeți români contemporani”, perorează Mihai Iovănel, în *Emilian Galaicu-Păun: textualismul gnostic*, aruncând în discuție volumele *Abece-dor* (1989), *Levității deasupra hăului* (1991), *Yin Time* (1999) și

Arme grăitoare (2009), și fixând chiar de la început poziția poetului basarabean: „Basarabia poeziei genuine și premoderne a lui Grigore Vieru sau Nicoale Dabija se sincronizează dintr-odată prin Emilian Galaicu-Păun cu avangarda poeziei scrise în România.” □ Alex Cistelean realizează o expunere despre derularea la București (26-27 noiembrie) a primului Forum Social CriticAtac: „Evenimentul a reunit organizații, militanți și teoreticieni de stânga din țară (mai exact din București și Cluj, restul țării fiind în continuare ocupat cu revoluția anticomunistă). CriticAtac, GAS, Protokoll, Biblioteca Alternativă, Căminul Cultural, indymedia, Idea, Spațiu Comun; Istvan Szakats, Florin Flueraș, Ștefan Tiron; Cristina Raț, Claude Karnoouh, Gabriel Chindea, Florin Abraham, Ana Bazac. [...] În ciuda bunelor intenții ale tuturor participanților, rezultatele, din această perspectivă [a testării capacității de reacție și coordonare ale stângii locale - n.a.], n-au fost prea roze.” □ Alex Goldiș întreprinde o pledoarie „pentru o carte de referință a poeziei tinere din ultimii zece ani”, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Tracus Arte, Buc., 2011) a lui Andrei Dósa, un poet care „navighează” la fel de bine în „apele” neoexpresionismului, cât și ale minimalismului și care „La fel ca [Dan] Sociu, [...] are știința de a face din mărunțișuri greu de decupat din noianul de amănunte ale zilei niște evenimente personale.” (articolul *Un debut de referință*) □ Acum a venit rândul și al lui Alex Cistelean să fie analizat, comentat și interpretat și acest lucru îl face Dumitru-Mircea Buda în *Magistrul și maieutica sa fabuloasă*, articol din care reiese un portret de *mehenghiu* criticului Al. Cistelean, surprinzător și șocant într-o primă etapă a demonstrației, ca apoi să ni se lămurească ascunzișurile unui astfel de epitet: „Mai degrabă sensul etimologic al lui mehenghi, anterior contaminărilor turcești, din arabul *muhaqq* („piatră de încercare a metalelor prețioase”) începe cu adevărat să deschidă o fereastră către modul de a acționa în analiza și sistematica textului literar al lui Al. Cistelean.” □ Numită „o carte incomodă”, *Omul, pomul și fântâna: o tragedie românească* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), a lui Ion Zubașcu atrage atenția cronicarului George Neagoe asupra unei poezii confesive în care „politicul, socialul, umanul, literarul se omogenizează” într-un discurs intransigent, lipsit totuși de retorism și de tropi, iar poemele constitutive „formează lecții pentru jurnaliștii de investigație sau pentru editorialiștii cotidianelor «quality»”, concluzia fiind că „puțini vor descoperi poezia valoroasă în relatările versificate referitoare la un fenomen secretizat de Securitate” și că „Ion Zubașcu propune o poezie otrăvită, a cărei priză la realitate nu are împământare. Ii va fi greu criticii să neutralizeze umorile scriitorului care se străduiește să obțină revanșa totală. În literatură, a reușit parțial, luându-și rămas bun cu aproximativ zece texte antologice.” (articolul *Întâlnire la Judecata de Apoi*) □ Constantin Coroiu alcătuiește un eseu despre experiența carcerală a lui Petre Pandrea, „un om adevărat [...] nu numai în închisoare, unde se văd poate mai bine decât oriunde caracterele, ci și în libertate”, luând ca punct de reper publicarea la o editură din Iași o unei cărți semnate de preotul nemțean N. Grebenea, *Amintiri din întunerice*, „în care memorialistul, deținut politic până

către mijlocul deceniului VII al secolului trecut, îl evocă în două capitole pe Petre Pandrea". (articolul *Pădurea de făclii*) □ Continuă să discearnă prin hățișurile documentare legate de viața lui Eminescu N. Georgescu în *Eminescu: ultima zi la «Timpul»* (14). *Înțelegeri presupuse, la dl Călin Cernăianu*. □ Recenta carte a prozatorului israelian Amos Oz, *Scene din viața campestră. Roman din povestiri* (Humanitas Fiction, 2011, traducere și note de Ioana Petridean) nu este, ne clarifică prompt Rodica Grigore în *O sută de ani de singurătate la Tel Ilan*, „un elogiu adus pașnicei existențe rurale, ci o meditație profundă și gravă asupra unor probleme extrem de actuale [...] nu numai în Israel, ci în general, în lumea contemporană.” □ A. Gh. Olteanu prezintă cartea lui Gheorghe Deaconu, *Mihai Pop, discurs despre folclor. Conceptul*, vol. 1 (Ed. Fântâna lui Manole, Râmnicu Vâlcea, 2007) și vol. 2, *Metoda* (aceeași editură, 2008), lucrarea fiind un omagiu adus Magistrului de către unul dintre cei mai apropiați discipoli, Gh. Deaconu care și-a propus „să realizeze un demers deopotrivă analitic și sintetic asupra celei mai mari părți din moștenirea științifică lăsată de Magistru”, având drept scop să reconstruiască „«modelul semiotic al folclorului în viziunea lui Mihai Pop»”. (articolul *O nouă sinteză asupra moștenirii științifice a lui Mihai Pop*)

16 decembrie, vineri

• [„**România literară**”, nr. 50] Nicolae Manolescu pune problema prezervării identității culturale în condițiile metisajului cultural din lumea contemporană, o temă îndelung dezbătută în Franța, nu numai în ultima vreme: „Dacă spiritualitate înseamnă dogmă religioasă și discriminare, atunci șansa existenței oricărei societăți normale, la nivelul tehnologiei actuale, se spulberă pe loc. După cum se știe, nici politica Franței de integrare, nici aceea a Angliei care a întreținut multiculturalismul nu a dat rezultate. [...] Și oare mai putem conta pe specificul culturilor noastre? Deja ceea ce numim cultură de masă sau de consum a devenit un bun mondial. Ne rămâne cultura de elită, pe care o blestemă atâția tineri în zilele noastre. Va rezista ea metisajului și până când?” (editorialul *Vai, metisajul cultural este inevitabil*) □ Poemul săptămânii îi aparține lui Viorel Mureșan, cu titlul *Spre faima poetului*. □ Tot pe marginea temei lunare propuse de revistă, și anume „personaje periferice, roluri centrale”, brodează digresiv și Bedros Horasangian, cu alunecări spre viața politică, căci în România „singurul criteriu care funcționează [...] e lipsa de criterii”. (articolul *Periferia și centrul*) □ Întors pe firul timpului, Alex Ștefănescu discută melancolic despre destinul romanului de debut al lui Radu Tudoran, *Orașul cu fete sărace* (1940), rămas needitat până în momentul anului 2011, un romancier pe care criticul îl apreciază mai mult decât pe fratele său, Geo Bogza: „Să fii tânăr, lipsit de experiență socială, să ai pregătire militară, nu filologică și să scrii totuși o suită de povestiri care încă de la apariție să atragă atenția criticii literare și a publicului - iată o performanță care numai lui Radu Tudoran putea să-i reușească. [...] Puțini romancieri români s-au mai remarcat printr-un talent literar atât de evident. Sunt nedrepti cei care îl prezintă

pe Radu Tudoran ca pe un autor de cărți comerciale, asemănător cu Cezar Petrescu. În realitate, cărțile lui, scrise cursiv și atrăgător, nu sunt comerciale și nu suferă deloc de diluare. Ele au, dimpotrivă, o remarcabilă densitate artistică.” (articolul *Capcana de fete*) □ Irina Petraș supune atenției cititorului cartea unei actrițe de la Teatrul Național Cluj și profesor asociat la Facultatea de Teatru și Televiziune a Universității Babeș-Bolyai, Miriam Cuibus, cartea având titlul *Dagherotip cu Emma la fereastră. Bovarismul. Jocurile ficțiunii bovarice* (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011) și fiind „axată pe analiza naturii proteice a comediantului, pe raportarea la principiul mimesis-ului a bovaricului și comediantului, deopotrivă.” □ Iulia Iarca găsește că „T.O. Bobe este unul dintre puținii autori ai tinerei generații care se bucură de un succes de critică oarecum egal cu succesul de public”, propunând o recenzie la ultimul roman publicat de acesta, și anume *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* (Humanitas, 2011). □ Este anunțată trecerea în neființă a poetei basarabence Leonida Lari (pe numele ei adevărat Liuba Tuchilatu, născută pe 26 octombrie 1949, în satul Bursuceni, județul Bălți din Republica Molodova) și i se dedică un necrolog *In memoriam Leonida Lari*. □ Dacă în numărul trecut, Cosmin Ciotloș aprecia superlativ traducerea din engleză a Antoanetei Ralian a cărții lui Alex Leo Șerban despre Borges și Pessoa, acum el îi reliefează personalitatea complexă discutând despre volumul-interviu realizat de Radu Paraschivescu *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011). (articolul *Un spectacol desăvârșit*) □ Mihail Gălățanu este poetul cultivat în pagina de poezie cu poemele: *Dă, doamne, tu rugăciunea mai tare, Poveste de dragoste numărul unu, Pe patul de moarte se scriu cele mai frumoase poeme, Pe patul de moarte se scriu cele mai frumoase poeme, Patule pătuțule, Femeia mi-i pat și masă, M-am unit, Negreșit c-am să mor într-o zi, Trupul meu se îndrăgostește fracționat, În costum de mire încap mai subțire, Viață-Zero*. □ Spre a fi util cunoașterii gândirii și biografiei lui Mircea Eliade, este publicat un „interviu-martor”, apărut în sârbă, mai întâi, în traducerea lui Petru Cârdu; acest interviu necunoscut până acum în bibliografia eliadiană a fost difuzat în 1986, imediat după moartea lui Eliade, în cadrul emisiunii «Radiospectru» de la Radio Novi Sad și datează din 1985, la scurt timp de la apariția *Șamanismului* în versiunea sârbească, datorată traducătorului profesionist Zoran Sojanović; în acest cadru, al unui dosar «Mircea Eliade», Liviu Bordaș comentează *Ultimul interviu al lui Eliade și felix culpa*, acesta fiind ultimul interviu acordat unui român din Iugoslavia, iar concluzia că „aceste mărturii iluminează nu doar metafizica personală al lui Mircea Eliade, ci și felul în care s-a raportat la epoca sa și la istoria ei.” □ Din acest interviu al lui Mircea Eliade cu Petru Cârdu, cu titlul «*Se întâmplă, s-a întâmplat cu mine*», extragem câteva idei semnificative, în traducerea din limba sârbă a lui Adrian Costea (interviul a fost publicat prima oară în limba sârbă, cum s-a menționat mai sus): „- *Cum vă simțiți ca scriitor român care trăiește la Chicago și Paris și care nu a vizitat România timp de 42 de ani?* - Am ajuns la Paris în 1945. Am fost invitat la Chicago în

1956, cu o viză de profesor, și am rămas. Dar în fiecare an mă întorceam în Europa. Trăisem un an în Anglia în timpul războiului, am stat patru ani în Portugalia, iar apoi am ajuns la Paris. În tot acest timp mă simțeam român. Vorbeam românește, eram căsătorit cu o româncă; prima mea soție, pe care am pierdut-o în Portugalia, fusese tot româncă. Scriam numai în românește. Pe de altă parte, mă simțeam tot mai mult altceva, iar acel altceva a început să crească și eu am crezut că era viitorul meu - să creez în spiritualitatea mai multor popoare. Simțeam că pot crea o punte între America și Europa fără s-o părăsesc pe una sau pe cealaltă și fără s-o glorific pe niciuna: să stau opt-nouă luni în America și trei-patru luni în Europa. [...] Poate că acest nomadism nu e obligatoriu, însă cred că acel transfer cultural, acel mod de viață, acea apartenență la două continente m-au ajutat vital, și cultural și lingvistic; scriam în franceză, apoi am continuat în engleză, și asta în timp ce scriam proză în românește. [...] Din România am plecat în 1940. [...] - *Ce înseamnă pentru dumneavoastră proza ca mod de exprimare, pentru înțelegerea destinului uman?* - Pentru mine proza, și prin asta înțeleg proza literară, este nevoia de a spune, scrie și asculta o narațiune, adică ceva ce s-a întâmplat în mintea cuiva, sau pe stradă, sau în trecut. [...] avem nevoie să ascultăm povești. Să știm, să aflăm structura destinului uman, care este istoric prin natura lui; adică, dacă omului i se întâmplă ceva, acel ceva e de natură ireversibilă și are întotdeauna consecințe. [...] miturile sunt povești în care se arată cum cineva sau niște persoane anume înfăptuiesc ceva [...]. De aceea, poveștile și folclorul sunt considerate mituri degradate, pentru că prezintă mituri transformate. Și-au pierdut sensul ritualic povestind despre lucruri, dar cred că proza, probabil și poezia, de acolo se trag. Mi se pare că proza descoperă ceva ce este caracteristic ființei umane care vrea să știe ce s-a întâmplat și să audă cum s-a întâmplat. [...] - *[...] Credeți în destin?* - Dacă n-aș crede în destin, nu aș putea să-mi explic cum am supraviețuit. Am fost asistentul lui Nae Ionescu, care a fost prieten cu regele Carol. I-a devenit apoi inamic din diverse motive. Nae Ionescu, profesor și ziarist cunoscut, a devenit nu numai un om de dreapta, ci și un germanofil (studiasse în Germania) și un adept al legionarilor. Ca asistent eram împreună cu el tot timpul. Ziarul i-a fost desființat, el însuși a fost închis și apoi s-a stins; catedra i-a fost, de asemenea, desființată, și prin urmare am rămas și eu fără slujba de la universitate. Apoi [Alexandru] Rosetti l-a convins pe [Constantin C.] Giurescu, bătrânul, să mă trimită ca atașat cultural la Londra. Și așa s-au desfășurat toate lucrurile de-a-ndoaielea... Cum să nu cred în soartă? [...] - *Nevoia de mit în lumea modernă?* [...] - Cred că niște structuri mitice sau mitologice, mai mult sau mai puțin camuflate au supraviețuit. [...] Mitul libertății este, de asemenea, un mit important, în care libertatea se vede reînnoită pe pământ. Ca și mitul despre Anul Nou. Nu poți să petreci acea zi și acea noapte într-un mod simplu, obișnuit trebuie să pregătești o sărbătoare. [...] Alt mit este cel al Eroului cu puteri nelimitate. În ultimă instanță, mitul lui Superman satisface dorințele secrete ale omului modern care, deși știe că este o ființă limitată, visează la ziua

atotputerniciei sale.” □ La rubrica „restituiri”, Nicolae Scurtu aduce *Noi contribuții la biografia lui Adrian Marino*, publicând pentru întâia dată un grup de epistole, care sunt trimise istoricului literar Marcel Duță (1936-2005) „unul dintre cei mai instruiți cercetători de la Institutul de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu»”. □ În continuare preocupată de „deraieri lexicale” și de pătrunderea anumitor expresii din jargonul profesioniștilor sportivi în registrul colocvial al românei actuale, Rodica Zafiu încearcă să pătrundă în periplul a două expresii, devenite curente, „o sală de fițe” și „a trage de fiare”. (articolul *Fiare și pătrățele*) □ Lui Gh. Grigurcu i se pare că „Nicolae Prelipceanu este un romantic”, deoarece, așa cum se întrevede din cartea de poeme *Portret sumar al unui necunoscut de altădată* (Tipo Moldova, 2011), „cultul egoului, frământarea interiorității, intonația patetică sunt sub condeiel d-sale întoarse pe revers”. (articolul *O speță de avangardă*) □ Rubrica de *însemnări* a lui Livius Ciocârlie începe cu o notație comică asupra bătrâneții care șade și nu face nimic, citându-l pe Gide bătrân „„Sunt sătul de zile și nu mai știu cu ce să-mi umplu puținul timp care-mi rămâne de trăit. (...) Ah, cât e de greu să îmbătrânești bine.» [...] Bine sau rău, nu știu ce să spun. Sigur e că nu sunt sătul. Găsesc eu ceva de făcut, de n-ar fi decât să nu fac nimic.” □ În cadrul rubricii „meridiane”, Grete Tartler prezintă tulburătorul schimb de scrisori dintre doi oameni care se credeau îndrăgostiți, când, de fapt, erau mai degrabă îndrăgostiți de literatură: Paul Celan și Ingeborg Bachmann, „poate cei mai importanți poeți postbelici de limbă germană”, corespondență publicată în cartea Ingeborg Bachmann - Paul Celan, *Timp al inimii. Corespondență* (Ed. Art, 2010, traducere din limba germană de Iulia Dondorici). □ Articolele și eseurile lui Orwell din volumul *Cărți sau țigări* (Polirom, Iași, 2011, traducere din engleză și note de Ciprian Șiualea) îl atrag pe Răzvan Mihai Năstase care le face o prezentare empatică în *Verdictele lui Orwell*.

21 decembrie, miercuri

• [**„Dilema veche”, nr. 409**] Marius Chivu împărtășește cititorilor impresiile sale de lectură legate de volumul de treisprezece povestiri umoristice ale lui Anatol Moraru, *Nu mă tentează* (Ed. Cartier, 2011), autorul fiind și lector la Catedra de Literatură Română și Universală din cadrul Universității de Stat «Alec Russo» din Bălți; în consecință, lumea parodiată de scriitorul basarabean este tocmai lumea universitară și literară ale cărei moravuri sunt rizibile; pe scurt, impresiile de lectură ale cronicarului pot fi rezumate astfel: „Anatol Moraru este, fundamental, un umorist intelectualist, un parodist soft al cărui ludic mixează în permanență livrescul, elegant în expresie și cu o stilistică a ironiei desăvârșită, fără cusur pe spații mici, care poate transforma într-o sursă de umor cel mai banal pretext narativ. Oricât ar fi de amuzant și fermecător, volumului îi lipsește, totuși, piesa de rezistență. [...] Un hedonist al prozei scurte, acest savuros scriitor din Bălți!” (articolul *Arta de a fi umorist*) □ Prezentarea lui Claudiu Constantinescu se oprește asupra unui scriitor columbian Santiago Gamboa, aflat „în floarea

maturității, cu ani buni trăiți pe la Madrid, Paris și Roma”, iar romanul tradus din limba spaniolă de Mihaela Săcuiu, *A pierde e o chestiune de metodă* (Ed. Paralela 45, 2011, Colecția «Ficțiune fără frontieră») este unul care „mimează romanul polițist”; în general, literatura lui Santiago Gamboa „fuge de bătrânul realismul magic, preferând vioiciunile ironiei și jocul cameleonice cu formule «de senzație»”. □ Dan C. Mihăilescu relatează despre descoperirile sale de la Târgul Gaudeamus 2011, unde a dat peste adevărate evenimente editoriale, care au dus la constituirea unei noi piste Cioran în vederea a noi decolări exegetice; astfel, duetul cioranian *Despre Franța și Îndreptar pătimăș II*, apărute pentru prima oară pe piața românească de carte la editura Humanitas, după versiunile franceze (Alain Paruit, L’Herne, 2009, respectiv Gina Puică și Vincent Piednoir, L’Herne, 2011), care (versiunile franceze), în opinia criticului, au fost serios trunchiate prin manipularea discreționară a originalului (nu numai eliminarea unor cuvinte și fraze, ci și a unor fragmente și paragrafe întregi); Constantin Zaharia (Zache, pentru prieteni, stabilit în Franța de ani buni și căsătorit cu o franțuzoaică „de souche” - get-beget -, funcționar la Biblioteca Națională, autor al unei cărți despre melancolia cioraniană) este cel care a stabilit textul și a prefăcut cele două volume editate al Humanitas. (articolul *Cioran ca elixir de vitalitate*) □ Simona Sora scrie despre „ființa stranie care a fost Lucian Raicu” și narează, pe scurt, cum a încercat să-și procure toate cărțile criticului prin 2006, de la un anticariat de pe strada Doamnei, pontul referitor la punerea în vânzare venind de la Ștefan Agopian; astfel, articolul *O ultimă lectură* se referă la cartea lui Lucian Raicu despre Eugen Ionescu, *Jurnal în fărâme cu Ionescu*, un jurnal al unei biete „conștiințe nefericite” cu spectrul morții în față, prin urmare această lectură este despre „a învăța cum să mori”.

● [**„Observator cultural”, nr. 347 (605)**] Alina Purcaru semnează o dare de seamă despre FILB, Festivalul Internațional de Literatură București (articolul *Literatura la puterea a patra: FILB, un festival care lovește din nou*) □ O altă dare de seamă semnată de Doina Condrea Derer este legată de derularea Simpozionului *Alla ricerca dell’assoluto. In memoriam Rosa Del Conte* (1907-2011) de la Roma, simpozion care a pus în evidență anvergura contribuțiilor celei numite în postbelic „doamna românisticii în Italia”, iar comentatoarea simpozionului notează chiar din fraza de deschidere: „Continuând să legăm numele Rosei Del Conte doar de volumul care a consacrat-o drept cel mai important eminescolog străin, adăugând că nu a fost mai prejos față de cei mai prestigioși cercetători autohtoni, am da dovadă nu doar de o informație lacunară, ci și de lipsă de deferență față de memoria ei.” □ Daniel Cristea-Enache pune reflectorul criticii asupra volumului de poezie *Raport de etapă* (CR, 2011) de Elena Ștefci, volum care „nu e o antologie cuprinzând poezii din vârste anterioare, ci un volum consistent, cu versuri noi, în care experiența distanțării geografice își are partea ei.”, dat fiind că aceste poeme au fost redactate în Canada (unde poeta a fost mânăta de cariera diplomatică); însă, după o analiză aprofundată și pe texte, în corelații cu *uneltele de dormit*

ale nouăzecistului Ion Es. Pop, se dovedește că încercările poetei optzeciste de a capta în versuri „liniile melodice și registrele imagistice ale altor poeți duc spre „un volum neconvingător“, deși Elena Ștefciuc este „o poetă cu potențial“. (articolul *Libertate plătită*) □ O incursiune în „mainimicul“ poetului orădean Ioan Moldovan (*Mainimicul*, CR, 2010) întreprinde Cristina Ispas, arătând cum unul din cei mai importanți poeți optzeciști de la *Echinox* rămâne dificil de încadrat, neoexpresionist în tinerețe „deviind tot mai mult înspre un discurs denudat de metafore, prozaic, fără violența imagistică sau patosul unui Ion Mureșan, contaminat de unele elemente postmoderne în vogă printre congeneri, practicând adică intertextul, inserțiile livrești și mimând uneori detașarea sau chiar dispoziția ludică, dar niciodată convertit la postmodernism, tentat de unele mari teme ale modernității, nu însă și de ermetismul spre care evoluează“, concluzia analizei fiind că „Ioan Moldovan reușește un volum nu numai foarte puternic, dar pur și simplu frumos.“ □ Bogdan-Alexandru Stănescu propune lectura poemelor din *Dans cu spatele în întuneric* (Tracus Arte, 2011) de Radu Ianovi, un volum de debut, care „nu e nici pe atât de interesant pe cât și-ar dori autorul, nici atât de lucrat cum pare să sugereze o lectură superficială. [...] cum spuneam e multă poezie americană aici, e mult «film» de calitate, e muzică bună, adică ingrediente ce m-ar face cu siguranță să apreciez un tânăr intelectual. Problema survine în momentul în care judeci un volum de poeme, adică acea unitate care cere mai mult decât suma ingredientelor puse pe foc. Dacă dezbraci volumul de debut al lui Radu Ianovi de toate aceste podoabe intelectuale, rămâi cu un produs numai bun de pus în seria poetică a contemporaneității: narativul întrerupt de aparenta dezordine a asuprașii realului (deci o construcție eminamente și aproape schematic contrapunctică). Zone foarte interesante întrerupte câteodată de stângăcii pe care doar elementul «debut» le poate șterge din memorie“, judecata finală ducându-l pe B-Al. Stănescu la afirmația „cred că acest volum de debut cere neapărat un al doilea, pentru că rău nu e, iar talent categoric este...“ □ La rubrica „lecturi în vremuri de austeritate“, Cristina Manole are mai multe propuneri, precum Daniel Cristea-Enache cu *Cinematograful gol* (Polirom, 2011), cu o prefață a venerabilului Radu Cosașu, „o carte plină de emoție“; Georgeta Horodincă (1930-2006), cu romanul scris în franceză dar nepublicat decât postum, *Visătoare* (Institutul European, Iași, 2011), „o autoare care merită să fie redescoperită“; Radu Paraschivescu, *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011), volum realizat „sub forma unui sprinter dialog“ care pune în lumină cu multă abilitate „biografia unuia dintre cei doi traducători“, dar reprezintă și „arta tragerii de limbă a celuilalt“. □ Paul Cernat scrie partea a doua a cronicii la studiul lui Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Humanitas, 2011), numindu-l „un adevărat thriller academic“, „o tentativă ambițioasă de a reexamina istoria socială și instituțională a elitelor românești interbelice, inclusiv prin apelul la biografiile «actorilor» implicați (cu privire la mediul academic, sunt citate studiile unor Lucian Nastasă sau Maria Someșan,

dar multe informații de arhivă sunt oferite în premieră.” (articolul *Intelectualii români în cumpăna totalitarismelor -II*)

22 decembrie, joi

● [„Cultura” nr. 50 (355)] O cronică negativă semnează Laurențiu Malomfălean la volumul de poezie *Întoarcerea în pivniță* (Herg Benet Publishers, Buc., 2011) al scriitorului douămiist Marius-Iulian Stancu, concluzia exegezei fiind următoarea: „e ca un start bun, obosit(tor) apoi, cu finişul în spate. Marius-Iulian Stancu se dovedeşte un alergător de cursă scurtă. Niţel periat, volumul ar fi fost mai plin. Aşa cum e, rămâne prea lung, inegal, eterogen, eclectic, inconsecvent. Cumva de citit pe sărite. Cumva derulabil.” □ Depășind tentația de a scrie cronica prin folosirea informațiilor de pe coperta a IV-a, unde se află un rezumat al romanului, și mergând pe mâna sugestiei interpretative a lui Octavian Soviany, cum că hedonismul vacuității, specifică esteticii douămiiste, se regăsește și aici, reprezentând „plăcerea întoarcerii la gradul zero și mai ales plăcerea reconstrucției, a redefinirii”, Alexandru Ciorogar se apucă de analiza romanului *Imigranții* (Polirom, Iași, 2011) al Ioanei Baetica Morpurgo, verdictul critic nefiind foarte limpede: „La o privire de ansamblu, rămân din romanul Baeticăi lirismul și dimensiunea autobiografică împletită cu ficționalizarea. Acum, romane lirice au mai fost și chiar mai bune, iar formele autobiografiei par manieriste. Nemizând pe epic, fie el și fragmentar, romanul nu poate impresiona decât printr-o formă sau alta a originalității.” (articolul *Emigranții epici vs. imigranții lirici*) □ Învăluind în ironie și zeflema cronica despre *Femeile din secolul trecut* (Ed. Fundației pentru poezie «Mircea Dinescu», 2010) al lui Mircea Dinescu, volum apărut la aproape 14 ani distanță față ultimul volum publicat - după *Moartea citește ziarul* (CR, 1990; prima ediție 1989, Ed. Rodopi, Amsterdam, cu o prefață de Sorin Alexandrescu) - și anume: *O beție cu Marx* (1996), Alex Cistelean separă, mai întâi, apele critice favorabile (Liviu Antonesei) volumului recent față de cele nefavorabile, mai numeroase (Alex Goldiș, Daniel Cristea-Enache, Nicolae Coande), și încearcă câteva explicații asupra neadeziunii critice majoritare: „Nu-s nici criticii așa de sperioși și nici așa de sfioși încât să roșească instantaneu la cazuri de ultragiare a moravurilor de amor și, mai ales, a discursivității senzuale și a exceselor sale. Dacă se trag înapoi, n-o fi din cauză de temă și nici de limbaj, fie el cât de pe șleau. Trebuie să fie pricini mai întemeiate, care țin de procesarea amorului pe hârtie - o cu totul altă artă decât cea a profesării lui în locuri mai adecvate. O artă mult mai pretențioasă decât practica din care se inspiră.”; însă detectează concesia făcută de poet publicului neliterat „căruia poetul vrea să-i intre în grații printr-o atitudine de *illettré*, de om frust, cu gusturi și limbaj directe și neaoșe. Nu știu de ce vrea Dinescu să facă pe voia unui public (fie el cât de mare) care, și dacă există, tot nu contează, când, la cât de simpatic, poate fi sigur că trage publicul după el cu orice. Și-n plus, în toate aceste cântecele de frustețe joacă un fond cultural și referențial care le face apte tot unui public literat,

unuia care știe de peripețiile poetice ale lui *ubi sunt*.” (articolul *News alert: Mircea Dinescu a refuzat premiul Nobel*) □ Lavinia Betea comentează cartea de dialoguri dintre Ioan Groșescu și Mircea Iorgulescu, *Marea trâncăneală* (Ed. Karta Graphic, Ploiești, 2011), punctând: „Citită poate fi în mai multe feluri. Întâi, ca un elogiu adus prieteniei, forma supremă a comunicării umane. Ori ca un studiu de caz în «a muri demn», particularizat prin eludarea etapelor algoritmului negare-mânie-negociere-depresie-acceptare. Sau, poate, ca un scenariu de dramă [...]” (articolul *Scrisori de la granița dintre mineral și organic*) □ N. Georgescu aduce în atenția publicului ultimul articol publicat de Eminescu la *Timpul*, 28 iunie 1883. (articolul *Eminescu: ultima zi la Timpul (15). Pentru libertatea presei și a jurnalistului*) □ Început cu un număr în urmă, comentariul lui Constantin Coroiu asupra *Memoriilor mandarinului valah* al lui Petre Pandrea își urmează traseul semnificativ prin reliefaarea virtuților și stilului acestei scrieri memorialistice: „Petre Pandrea creionează o întreagă galerie de portrete vii ce îl pot face gelos pe orice prozator de mare forță epică și coloristică. Tușele sunt de obicei tari și foarte tari. Sunt evocate numeroase personalități ale epocii [...]. Impresia e că, în viziunea sa, există mai mulți Arghezi, mai mulți Sadoveanu, mai mulți Petre Țuțea, mai mulți Lucrețiu Pătrășcanu etc [...] Numai câteva portrete au, așa-zicând, o singură culoare. Primul dintre puținele exemple în acest sens este cel al lui Mihai Ralea («licheaua No 1», zice fără să clipească diaristul). [...] farmecul acestui jurnal [...] este dat de satira inclementă, de sarcasmul necruțător [...]. Pandrea nu are scrupule și pudibonderii de salon. Tot ce este cât de cât relevant trebuie evocat și invocat, inclusiv defectele fizice.” (articolul *Petre Pandrea și contemporanii săi*) □ O laureată a Premiului Nobel pentru literatură în 2007, Doris Lessing, formează centrul de interes al articolului *Femei și bărbați*, semnat de Dana Pîrvan-Jenaru care pune în valoare semnificațiile și determinările simbolice din romanul *Mitra* (Polirom, 2011), deși nu acesta e cel mai valoros al prozatoarei laureate în comparație cu cele anterioare, precum *O coborâre în infern*, *Memoriile unei supraviețuitoare* și *Carnetul auriu*. □ Al doilea autor din literatura universală „naturalizat” în spațiul culturii române prin comentariul Rodicăi Grigore în articolul *Solomon & Soliman. Aventuri și călătorii* este José Saramago cu romanul *Călătoria elefantului* (Polirom, Iași, 2010; traducere de Mioara Caragea), o poveste din secolul al XVI-lea care, pe scurt, constă în călătoria de la Lisabona la Viena a elefantului Solomon, însoțit de o mică suită și de îngrijitorul său, Subhro, elefantul fiind un cadou extravagant al regelui João al III-lea al Portugaliei pentru varul său, arhiducele Maximilian al Austriei, dar, cum este de obicei la Saramago, granița dintre realitatea istorică și ficțiune se întrepătrunde atât de mult, încât ajunge în teritoriul mitului. □ În ton cu momentul apariției numărului, Andrei Ionescu alcătuiește un interesant traseu lingvistic în căutarea etimologiilor substantivelor «Crăciun», «colind» și «colaci», neuitând să se raporteze la etimologiile deja propuse de antecesorii, precum «Crăciun» derivat din latinescul *creatio*, *-nis* (sugerat Aron și Ovid Densușianu, care a întrunit cele

mai multe adevăruri), iar «colinde» din latinescul „calendae” pentru care există formele intermediare atestate „corindă, corindători” în nord-vestul Ardealului, iar cât despre „colac” se pare că are același etimon ca și „colind”, pentru că plata cea mai obișnuită a colindătorilor este colacul sau covrigul. (articolul *Despre Crăciun, colinde și colaci*)

23 decembrie, vineri

● **[„România literară”, nr. 51-52]** Un număr dublu, dedicat lui George Ivașcu, nu poate începe decât cu un editorial consacrat tot lui: *Câteva precizări cu privire la George Ivașcu*, în care Nicolae Manolescu ia apărarea lui G. Ivașcu, argumentând cu o serie de argumente de istorie literară, împotriva lui Lucian Boia care îl acuză de ideologie legionară și de orientare de dreapta, de antisemitism, și care îi atribuie (în mod fals) un articol (din 29 iunie 1941, din *Vremea*) semnat Victor Pancu unde „războiul antisovietic este socotit, în limbajul extremei drepte, o «cruciadă» menită să «izbăvească civilizația și religia creștină» de comunism”. □ Poemul săptămânii îi aparține Martei Petreu, *Treimea*. □ Andrei Cornea scrie eseu *Marginalități*, în care ideea centrală pare să fie un joc între... marginalii primi și secunzi, toți uitându-se spre...centru și vrând să-l ocupe, căci sunt marginali mulțumiți cu poziția lor și păstrători ai ierarhiei și marginali nemulțumiți și anarhiști care vor să ocupe poziția centrală. □ În *Condamnarea comunismului*, Mircea Mihăieș consideră că intelectualii din România refuză să accepte necesitate punerii în practică a Raportului final elaborat de Comisia Tismăneanu, prin care se condamnă în Parlamentul României regimul comunist, concluzia fiind amarnică: „La douăzeci și doi de ani de la căderea comunismului, vestea tristă e că mentalitatea bolșevică e la fel de virulentă ca pe vremea lui Ceaușescu. Fețele s-au schimbat, dar metehnele sunt aceleași. Naivi sau ticăloși? Agenți de influență sau desperados? Ezit între acești termeni, dar simt că, într-o măsură mai mare sau mai mică, ei pot fi aplicați fiecăruia dintre noi care, îndeosebi în ultimii ani, se pun de-a curmezișul scoaterii României din mizerie.” □ Gabriel Coșoveanu ia în colimator cartea de proză a lui Radu Aldulescu, aflată la a doua ediție revăzută și adăugită, *Îngerul a încălecat* (CR, 2011), făcând o introducere cu următorul *captatio benevolentiae*: „Pudibonzii, domnișoarele și o samă de prelați se vor fi uitat cu rezerve la asemenea focalizări pe vieți soioase, îmbăcsite în crime și pulsiuni animalice. Radu Aldulescu ne-a obișnuit cu descinderile sale narrative, cu o concretețe de antropolog sui generis, prin cotloanele sufletului de lumpen, de vicios sau de bătut de soartă pur și simplu”, concluzia criticului fiind că „o lume decrepită și desfrânată poate fi captată într-o lumină poetică, asta o știm de la Dante, Chaucer sau Villon, trecând prin Baudelaire și Arghezi și continuând cu, să zicem, Henry Miller ori Octavian Soviany.” (articolul *Blestemați și mântuiți*) □ Raluca Dună face recenzia unui studiu critic, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții* (Tracus Arte, 2011) al Adinei Dinițoiu, cu o prefață „sprijinitoare” de Paul Cornea, și despre care

recenzenta își are propria opinie, și anume: „originalitatea [...] demersului critic propus de Adina Dinițoiu înseamnă în primul rând dezideologizarea scriiturii critice, democratizarea ei, echidistanța față de surse, imparțialitatea viziunii, claritatea și limpezimea stilului. [...] Nu trebuie să fii un cititor specializat pentru a citi acest volum, trebuie doar să fii interesat de o problematică - Nedelciu, postmodernism, optzecism, autenticitate, textualism, experimentalism etc” □ Ne întâmpină iarăși un alt necrolog *In memoriam*... prin care se anunță încetarea din viață a scriitoarei Mariana Șora (n. 6.V.1917 - m. 19.XII. 2011). □ Cartea de interviuri *Portret de grup cu generația optzeci* (Tracus Arte, 2011), alcătuită de Mihail Vakulovski, constituie subiectul cronicii lui Cosmin Ciotloș care, după o analiză amplă, trage concluzia că „e o carte stenică. Cu întrebări neprotocolare și cu răspunsuri, uneori, memorabile.”, această carte provenind dintr-o altă carte de critică a aceluiași autor dedicată fenomenului optzecist (articolul *Respect intelectual*). □ Nicolae Ion ocupă colțul de poezie cu poemul în opt părți *Stâlpul de foc*. □ În bună tradiție umoristică și hibernă din preajma sărbătorii Nașterii Domnului, Horia Gârbea (sub semnătura *Hipo Potamus*) realizează o pagină de „zâmbete și împunsături/ proză umoristică”. Astfel, selectăm din *Poștalionul redacțiunii* câteva fragmente ilustrative pentru zeflemeaua și parodia cuprinzându-i pe confrății din lumea intelectuală, dar în care autorul se persiflează și pe el însuși: „**Pavel Șușară**: Ați fost puțin neatent și ați trimis de șase ori același text. Încercați să le atașați și pe celelalte. **Mircea Cărtărescu**: Romanul dvs. *Vorbitor* e un vast (trei volume), dar fascinant memorial de detenție. Poate fi extins ușor la 4-5 volume. Cât mai aveți de stat? **Alex Ștefănescu**: Schițele tragice care compun volumul *Femei care au adormit în fotoliul meu* sunt înduioșătoare, amintind de ciclul *Din lumea celor care nu cuvântă*. Sunteți animat de un misoginism discret. La proiectul unei *Istории ilustrate a literaturii române* aș zice să renunțați. Cine credeți că o să cumpere așa ceva? **Rodica Zafiu**: Studiul dvs. *Înjurături românești cu câte două și trei cratime* e realmente epocal, dar e prea lung și nu poate fi publicat decât în serial. **Horia Gârbea**: Mâzgălelele dvs. nu sunt compatibile cu literatura. Oda interminabilă dedicată pisicii dvs. ar putea fi înțeleasă doar de aceasta. În plus, aveți obiceiul de a ironiza pe toată lumea în povestiri blasfemice, gata să vă atragă anathema bisericii noastre taman de Crăciun. Sunteți un grafoman fără speranță.” □ Alex Ștefănescu deapănă într-un stil alert și plin de haz întâmplări cu scriitori: despre Nicoale Manolescu cât era el de sportiv, reușind să facă salturi impresionante pe care, mai greoiul, Alex nu le izbutea; cum s-a supărat Eugen Simion pe el că l-a menționat, la biografia din *Istoria literaturii române contemporane*, drept supporter al lui Ion Iliescu după 1989; cum el și George Arion participau în tinerețe la agape bahice însoțiți mereu de două blonde luate...din lotul național și, în fine, cum Eugen Negrici îi aducea regulat, de ziua lui, un fazan vânat chiar de criticul *Iluziilor literaturii române*. (articolul *Un scriitor, doi scriitori*) □ Varujan Vosganian publică proza *Pe malul Aheronului*. □ Gabriel Chifu realizează, în același stil ghiduș și parodic, două

bucăți în proză, numite, prima *Top 3 Utopica: Succese românești. Dezvăluiri* (cele trei proze din top fiind: *Locul I. Premiul Nobel pentru literatură va reveni unui scriitor român*, *Locul II. Trei sute optzeci de kilometri de autostradă*, *Locul III: O predicție împlinită referitoare la România din cărțile de lut babiloniene*), iar a doua - *O zi din viața cunoscutului autor bucureștean H.G.* □ Se aniversează centenarul lui George Ivașcu prin articole comemorative sau evocatoare: Ana Blandiana, *M-a ajutat să fiu liberă*; Radu Cosașu, *Politica lui Ivașcu*; Alexandru Niculescu - *Momente cu G. Ivașcu*. □ Publică proză Floricel Mocanu, *Moneda de trei lei*. □ Răzvan Voncu reliefează dintru început cele trei merite ale ediției referitoare la publicistica lui Constantin Stere...înainte de fi Stere, realizată de cercetătorul Victor Durnea: C. Stere - *Publicistica*, vol. I (1893-1905) (Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2011; text ales și stabilit, tabel cronologic, note și comentarii de Victor Durnea); așadar, cele trei merite ale ediției rezidă în „recuperarea a numeroase texte publicistice ale tânărului C. Stere, needitate până acum (întrucât erau semnate cu pseudonime necunoscute editorilor anteriori). [...] reconstituirea fidelă a epocii de formație intelectuală a scriitorului, în care se cristalizează ideile și programul poporanist ce va fi promovat la *Viața românească*. [...] alcătuirea, prin intermediul notelor și comentariilor extrem de ample, a schiței unui prim capitol dintr-o nouă monografie, amănunțită și dezambiguizată, dedicată lui C. Stere.” (articolul *Publicistica lui Stere*) □ În *Scânteia sărbătorilor*, Rodica Zafiu iese din tiparele lingvistice, dar nu și ale cercetării în presă (electronică), și conturează un tablou pitoresc al felului cum arătau sărbătorile iernii acum un secol, în jurul lui 1900. □ Ion Buzași face un paralelism „documentar” între masa lui Caragiale din Casa lui Vlahuță (dispărută într-un incendiu de la Casa memorială a lui Al. Vlahuță din Dragoslaveni, Râmnicu Sărat) și „mășărița de la Blaj” ajunsă la Mitropolia din Blaj cu ocazia centenarului *Astrei* din 1911, ambele, și masa din brad și fața de masă, cuprinzând semnăturile scriitorilor importanți ai vremii din secolul al XIX-lea și începutul secolului următor (articolul „*Mășărița de la Blaj*”. *Un interesant „document” de istorie literară*) □ Gabriel Dimisianu propune moderație și nuanțări în discuția despre scriitorii pătați ai regimului comunist, aducându-l în lumină și pe George Ivașcu, un simpatizant și adept al partidului comunist, care, după încheierea războiului, a fost condamnat la moarte în procesul lui Lucrețiu Pătrășcanu (1948), iar apoi i s-a comutat sentința la temniță grea și este eliberat în 1954, devenind redactor-șef la *Contemporanul*, el fiind până la urmă, arhitectul a două reviste culturale importante în peisajul societății comuniste, *Contemporanul* și *România literară*, unde s-au manifestat în voie scriitori și critici însemnați ai timpului, după ce se plătea tribut Cezarului. (articolul *Cazul George Ivașcu*) □ Despre cum petrec brazilienii sărbătoarea Crăciunului, scrie Mihai Zamfir în *De Crăciun*. □ Ana Chirițoiu ia un interviu scriitoarei și jurnalistei belgiene Anna Luyten (n. 1963), cu titlul „*Când am ajuns la București, am simțit nevoia să scriu din nou poezie*”, iar, pe pagina următoare, este intervievată Ester Naomi Perquin (n. 1980, la

Utrecht), o poetă olandeză care a lucrat ca gardian de închisoare pentru a-și plăti studiile, titlul interviului fiind „*Munca de gardian la închisoare mi-a oferit o experiență bogată*”. □ Luminița Marcu traduce din spaniolă pe scriitoarea Esther Bendahan (n. 1964, în Tetuan, Maroc), aparținând comunității de evrei sefarzi de limbă spaniolă, cu romanul *Dejalo, ya volveremos* (Ed. Seix Barral, Spania, 2006) (*Lasă, o să ne întoarcem*).

28 decembrie, miercuri

● [„**Dilema veche**”, nr. 410] Marius Chivu se arată ușor surprins de destinul antologiilor, adică al autorilor care au debutat cândva în grup, precum celebrul *Desant 83* (reeditată în 2000) dintre cei 18 autori de atunci abia doi scriitori se mai ocupă cu literatura în 2011, în timp ce din *Debut 86* n-a mai rămas în cărți decât Răzvan Petrescu; dar cele mai citate, nu și citite, sunt antologiile postdecembriste precum *Ficțiuni* (1992), *Tablou de familie* (1995), *Ferestre 98* și *Tescani 40238* (2000), ultima nefiind de găsit nici măcar prin biblioteci; totuși, antologia *Marfă* (1996) devine prima (și posibil singura) antologie *reîncărcată*, fiind republicată cu titlul *Marfă reîncărcată* (Ed. Brumar, 2011, în care apar cinci poeți: Dan Mircea Cipariu, Florin Dumitrescu, Sorin Gherguț, Dan Pleșa, Bogdan O. Popescu); aceasta este „o inițiativă motivată de sentimentele nostalgiei și prieteniei. Or, acest lucru transpare imediat din aerul relaxat, degajat, cu care fiecare dintre cei cinci poeți și-a gândit grupajele de poeme”, iar analiza lui Marius Chivu îl duce spre constatarea „cinci poeți vechi cu marfă nouă!” □ Claudiu Constantinescu prezintă cartea de amintiri a scriitorului Michael Ondaatje, *Masa pisicii* (Polirom, 2011, traducere din limba engleză de Radu Pavel Gheo, colecția «Biblioteca Polirom»), „una dintre cele mai frumoase cărți ale lui 2011). □ Ciprian Vâlcă realizează un interviu cu Nicolas Cavaillès, coordonator și editor al operei franțuzești a lui E.M. Cioran în Colecția «Pléiade» a Editurii Gallimard, cea mai recentă operă a lui este volumul *L'Élégance et le Chaos. Correspondance de Catherine Pozzi*, N. Cavaillès mărturisește că „am învățat românește ca să-l citesc pe Cioran”: „– Când l-ați citit prima dată pe Cioran? – Pe vremea adolescenței, la biblioteca municipală; era *Précis de décomposition*, în Colecția «Idées». L-am luat repede și l-am citit lângă un zid izolat, sub un copac, în spatele unei parări. – *Ce aspecte ale operei lui Cioran v-au atras la cea primă lectură și care vi se mai par importante astăzi?* – Obsesia morții, forța negativă, sentimentul singurătății și această mizantropie metafizică, să spun așa, care îi va fi conferit lui Cioran misiunea literară de a reduce la neant toate iluziile specifice existenței umane. De asemenea, oscilația între libertate și neant. – *Vi se pare îndreptățită părerea că Cioran ar fi principalul continuator al lui Nietzsche în secolul al XX-lea?* – Nu, deloc. Nietzsche ar putea fi socotit mai degrabă un «frate dușman» al lui Cioran, o lectură de tinerețe căreia îi denunță curând «clovneria mistică». Un tânăr turmentat din anii 20 nu putea să nu fie sedus de aventura nietzscheană; iar Cioran l-a purtat toată viața înăuntrul său pe acest dezechilibrat iconoclast care l-a impresionat și apoi l-a decepționat.

Dar dacă a scris mai mult despre Nietzsche, acest fapt se datorează mai degrabă gustului de a se opune, și mai puțin autocriticii. Itinerarul său l-ar apropia mai degrabă de Schopenhauer – dacă ar trebui neapărat să-l înscriem într-o perspectivă pesimistă germană. [...] – *Sunteți un foarte bun cunoscător al limbii române, lucru dovedit, printre altele, de excelenta dumneavoastră traducere în franceză a «Devenirii întru ființă» a lui Constantin Noica. Cum ați ajuns să învățați atât de bine românește și ce alte proiecte de traducere mai aveți?* – Am învățat românește ca să-l citesc pe Cioran și ca să trăiesc la București – fără să știu ce putea să urmeze. [...] Acum traduc romanul Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*, care trebuie să apară în 2013 la Editura Gallimard. Printre proiectele de traducere pe care sper să am norocul să le duc la capăt într-o zi se mai află romanele lui Radu Aldulescu, jurnalul lui Jeni Acterian și poezia lui Emil Botta.” (interviul poartă titlul *«Cioran este unic în secolul său»*, iar traducerea în limba franceză îi aparține Alinei Manea)

29 decembrie, joi

Lipsește din colecția „Cultura” nr. 51 (336)/ 29 decembrie 2011

• [„Dilema veche”, nr. 411] La ceasul bilanțului, Marius Chivu scrie un articol retrospectiv despre literatura anului 2011, recunoscând chiar din primul paragraf că a fost „un an îndoliat” din pricina dispariției a doi dintre seniorii literaturii române, Mircea Horia Simionescu și Mircea Ivănescu, care „au plecat dintre noi într-o discreție mediatică invers proporțională cu valoarea și importanța lor. Netraduși și subapreciați de cititori, retrași, bătrâni și bolnavi, cei doi extraordinari scriitori, cu care orice literatură din lume s-ar fi mândrit, s-au bucurat în schimb de dragostea și aprecierea unui număr restrâns de ucenici și «inițiați»”, cărora li s-au alăturat în lumea umbrelor Fănuș Neagu, „creatorul realismului magic brăilean”, și Constantin Stan, „un prozator desantist mai interesant decât o arată receptarea operei sale din ultimele decenii în care generația optzecistă și-a rărit rândurile într-un ritm înfiorător.”; din acest bilanț, nu lipsește părerea personală a cronicarului: „mi se pare că editurile mari au pierdut anul acesta monopolul pe debut și pe literatura tinerilor. Cele mai bune volume de eseuri literare și cărți de poezie nu le-a mai scos Cartea Românească, iar proza tânără n-a mai apărut la Polirom. Editurile mici și chiar foarte mici (Casa de pariuri literare, Herg Benet, Charmides, Institutul Blecher, Tracus Arte) au scos titluri mult mai interesante, dar, din păcate, și foarte prost redactate, ca să nu mai vorbesc despre promovare sau distribuție. Oricum, fenomenul există și probabil va continua cu migrarea scriitorilor dinspre editurile mari.” (articolul *Bilanț literar 2011*)

11 ianuarie 2012, miercuri

• [„Observator cultural”, nr. 348 (606)] A treia parte din cercetarea lui Paul Cernat asupra cărții lui Lucian Boia, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Humanitas, 2011) ne atrage cu noi detalii, ceea ce-l

face pe echilibratul critic să sublinieze părțile pozitive din cercetarea istoricului: „Demersul lui Lucian Boia are meritul de a redeschide calea reexaminării complexe a unui fenomen redus de regulă la clișee dubioase și asimilat unui bolșevism marginal” și „Principalul merit al acestei cărți importante și magnetice e că oferă o bază suficient de complexă și de credibilă pentru a extrage «învățăminte» valide. Însă interogația morală nu ar trebui să vizeze prioritar comportamentele «perso-najelor» , ci condițiile în care se produce pe scară largă seducția sistemelor anti-democratice și, nu în ultimul rând, felul în care am proceda noi înșine în condiții istorice similare.” (articolul *Intellectualii români în cumpăna totalitarismelor -III*)

□ Peisajul literar plin de vitalitate și culoare al literaturii române postdecembriste, nu are secrete pentru Carmen Mușat care indică mai multe direcții în proza contemporană: *reîntoarcerea* unor scriitori din generații antedecembriste precum Gabriela Adameșteanu, Norman Manea, Radu Cosașu sau Dumitru Țepeneag, apoi *evoluția* surprinzătoare a unor reprezentanți optzeciști ca Gheorghe Crăciun, Mircea Cărtărescu, Bedros Horasangian, Alexandru Vlad, Radu Mares, Cristian Teodorescu, Daniel Vighi, Ioan Groșan, Ioan Locustă și Constantin Stan, în plus *dinamica* sinuoasă unor autori singulari, precum Caius Dobrescu, Simona Popescu, Marta Petreu, Peter Cimpoeșu, Răzvan Petrescu, Radu Țuculescu, Stelian Tănase, Filip Florian, Ovidiu Verdeș; acestora li se adaugă trei autori tineri precum: Paul Mihalache, cu *Târg de arlechini* (Tracus Arte, 2011), debutat deja cu o proză scurtă *Ceasuri târzii* (Ed. Lumen, 2008), cel de față fiind „un roman polifonic, mustind de viață, scris cu vervă și cu un extraordinar simț al limbii”; Dora Deniforescu, *Cercuri de frig* (Tracus arte, 2010), o scriere de debut care o recomandă „ca pe una dintre cele mai originale voci apărute în proza noastră în ultimii ani”, „o prozatoare complexă și subtilă, ce construiește minuțios un personaj feminin de o sensibilitate bovarică și hipertrofiată”; Lavinia Bârlogeanu, *Nodurile lumii* (Tracus Arte, 2011), o autoare cunoscută deja prin studiile sale de ținută academică (*Psiho-pedagogia artei*, Polirom 2001; *Antropologie sub semnul valorii*, Trei, 2004 și *Strategii identitare și interculturalitate în spațiul românesc*, Humanitas, 2005), intrând pe scena literară cu un roman „fantastico-parodic, apropiat, ca manieră de romanul lui Stelian Tănase, publicat anul trecut, *Dracul și mumia*. E o debordantă fantezie politico-literară, o satiră necru-țătoare la adresa unei lumi «ieșite din țâțâni» [...] Gogol și Bulgakov sunt, desigur, autorii la care lumea ficțională a Laviniei Bârlogeanu se raportează permanent.” (articolul *Trei prozatori la început de drum*) □ Plasată axiologic pe o treaptă mai sus decât proza de debut, *Fișă de înregistrare* (2004) a Ioanei Baetica, comentată în mare parte negativ, proza de față, *Imigranții* (Polirom, Iași, 2011), susține comentatoarea Bianca Burța-Cernat, „nu face câtuși de puțin parte din categoria nenumăratelor cărți nici prea-prea, nici foarte-foarte ce umplu anual librăriile și de lectura cărora, în consecință, te poți dispensa fără vreun regret” și încearcă să explice „tăcerea de gheață” cu care criticii au întâmpinat-o, speculând asupra câtorva motive: „prejudecăți misogine”, „timorare în fața îndrăzelilor politice”

sau „contrarierea unor așteptări”; cu toate că prima carte „se plasa la nivelul frondei juvenile manifestate printr-un hipererotism kitsch, de un grotesc involuntar, împachetat într-un lirism incontinent și aseasonat din belșug cu referințe livrești a căror țintă era snobarea cititorului.”, cartea de față „este cu totul altceva”, o carte care „în pofida tuturor denivelărilor, se citește pentru ea însăși”. (articolul «*Cu cine ați votat, domnule Ferguson?*») □ După cărțile grele la care a lucrat, gen *Orbitor*, M. Cărtărescu iese în avanscenă cu o carte „minoră”, „lejeră”, „minore” (epitete folosite de critică pentru a o ierarhiza) *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010), iar Daniel Cristea-Enache demonstrează că volumul alcătuit din trei povestiri foiletonistice și revuistice este...o bijuterie, dublată de umor final autorului, sperând că acesta îl va pune pe o altă cale a scrisului său. (articolul *Cărtărescu are umor*) □ Exegeza lui Claudiu Turcuș merge pe direcția reevaluării unui poet douămiist „insuficient comentat”, T. S. Khasis, deși ar avea ce să fie pun în valoare, de la debutul oficial cu *Farmacia cuvintelor* (2003), urmată de *Arta scalpării* (Vinea, 2005), reeditat recent în *Pe datorie* (Casa de pariuri literare, 2011), volum care va constitui țesătura cronicii de față, un poet pentru care „experiența nu e poezie, doar memoria e”, fiindcă „spre deosebire de mainstreamul douămiist, preocupat cu debitarea programatică de naive, prolixă, dar emfatice concepte-umbrelă – fracturism, utilitarism deprimism, performatism [post-postmodernism - n.m.] – autorul invocă n-are aspirații sistematice”. (articolul *T.S. Khasis- terapia memoriei*) □ Dana Pîrvan-Jenaru se ocupă de romanul scriitorului turc Orhan Pamuk, *Cutia neagră* (Polirom, 2011, traducere din limba turcă și note de Luminița Munteanu), „un roman masiv, labirintic care, sub pretextul unei intrigi detectivistice, pline de mister, adună una lângă alta zeci de povești” cu care romancierul, ca o altă Șeherezadă, își vrăjește cititorii, iar mizele demonstrative ale cărții sunt acoperite, diluate, de avalanșa labirintică de povești, ceea ce face din acesta „unul dintre cele mai reușite romane ale lui Orhan Pamuk”. (articolul *Meșterul de manechine*) □ Antonio Patraș detaliază în ideile critice, schemele periodizante și percepțiile istorico-literare din cartea-eveniment a profesorului Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism. 1984-1964*, vol. I (CR, 2010, colecția de «Critică și istorie literară»), căci a realizat un lucru măreț, „o sinteză istoriografică exhaustivă [...] Treptat-treptat, comunismul începe să ne doară tot mai puțin, de parcă n-ar fi fost decât o simplă «iluzie» și nu o însângerată realitate.” (articolul *Eugen Negrici, vânătorul de iluzii*) □ Despre prolificul novelist, romancier, publicist și traducător, la datorie până când un infarct avea să-l doboare, în 1961, chiar la masa de scris, și anume Cezar Petrescu, ne vrăjește, într-un profil literar și biografic spumos, Geo Șerban care începe prin sublinierea „repezeli”, a „grabei” de a comunica mult: „Imediat te izbea la Cezar Petrescu vorbirea precipitată, încâlcită. Un debit verbal rapid se rostogolea pe fondul unei pronunții defectuoase. I se potrivea expresia populară: «se băteau turcii la gura lui». De unde graba asta la un moldovean get-beget, cu instrucție școlară completă la Iași? Nimic în făptura lui nu părea tihnit, așezat. Se deplasa zorit pe stradă, în

casă abia se așeza la masa de lucru, că se și ridica agitat, cu mișcări ale brațelor, ca și cum brusc și-ar fi adus aminte să recupereze vreun obiect rătăcit prin altă încăpere. Repezeala era evidentă și în pagina de manuscris, cuvintele se fugăreau între ele, lăbărțate, în șiruri inegale, fără un simț al simetriei. Unica preocupare a celui aplecat peste coala de hârtie trebuie să fi fost a ajunge iute, iute la cap de rând, la sfârșit de pagină, de capitol, cu gândurile acaparate de următorul proiect literar.” (articolul *Iscușițele lui Cezar Petrescu*) □ Cartea de dialoguri a lui Radu Paraschivescu cu traducătoarea Antoaneta Ralian, *Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011, Colecția «Convorbiri/ Corespondență/ Portrete») este prezentată de Luminița Voinea-Răuț, o apropiată a cercului d-nei Ralian. (articolul *Portretul unei doamne*) □ În cadrul „Bibliotecii Observator cultural”, Alexandru Mușina publică proza *Nepotul lui Dracula*. Iar Cătălin Mamali iese la tipar cu proza de călătorie, *La Gdansk, după 25 de ani*. Eseul despre *Gândirea captivă – o radiografie a colaboraționismului intelectual sub socialismul de stat*, inspirat de poetul, prozatorul și eseistul polonez Czesław Miłosz, eseu câștigător la concursul organizat de Institutul Polonez din București, este publicat sub semnătura Roxanei Marin.

[IANUARIE]

• [Apostrof, Anul XXII, nr. 1 (248); Revistă a Uniunii Scriitorilor, apare lunar, 30 de pagini, format A3; Revista apare cu sprijinul Fondului cultural Național și al Consiliului Local și al Primăriei Cluj-Napoca; Redacția: Marta Petreu (redactor-șef), Lukács József, Virgil Leon, Ana Salomia Cornea, Irina Petraș; Tehnoredactare: Edit Fogarasi] Marta Petreu scrie o tabletă în apărarea Ruxandrei Cesereanu în urma unui articol al istoricului Neagu Djuvara din *Verso*, un bilunar cultural („excelenta revistă clujeană condusă de Ion Mureșan”), pe tema evenimentului din 23 august 1944, în cuprinsul căruia dialogul istoricului cu Ruxandra Cesereanu ajunge să fie nu unul academic, ci unul contondent, istoricul reproșându-i greșeli de formulare și precizie documentară. □ Cornel Țăranu omagiază pe unul dintre „cei mai dăruți muzicieni români, Dinu Lipatti” într-un articol biografic comemorativ (60 de ani de la stingerea din viață a pianistului, pe 2 decembrie 1950, la Geneva, la vârsta de 33 de ani) (articolul *Dinu Lipatti - compozitorul*) □ Demonstrația lui Al. Săndulescu, cu documentele din presă pe masă, se referă la *Jurnalul literar*, subintitulat *Foaie săptămânală de critică și informație literară* unde a publicat intens G. Călinescu (în perioada interbelică) pe lângă articole aflate sub linia directoare a esteticului în literatură și articole de atitudine politică, coborând astfel din turnul de fildeș al artei pentru artă. □ Mariana Codruț publică câteva poeme: *sunt tot timpul în priză, la sora mea, uzina de sensuri, portretul doamne de engleză*. □ Comentariul critic al Irinei Petraș escortează două studii ale unor autoare despre care „ați auzit deja sau veți auzi curând”, și anume: Irina Ungureanu, *Eugène Ionesco - absurdul ca apocalips al utopiei* (Casa Cărții de Știință, 2010) și Ligia Tudurachi, *Cuvintele careucid*:

Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu (Ed. Limes, 2010), „e vorba despre două cărți, pe cât de atent și cuprinzător informate, asumând cu eleganță bibliografii impresionante, pe atât de dezinvolve și expresive, enunțându-și inteligent și ferm punctul de vedere într-o scriitură impecabilă.”; cine sunt cele două nume, ne lămurește Irina Petraș într-o mică introducere biografică: Irina Ungureanu (n. 1980, Târgu-Jiu), este absolventă a Facultății de Litere a Universității Babeș-Bolyai (2003), cu un masterat în „*Literatura română, modernitate și context european. Perspectivă interdisciplinară*” (2004) și cu o bursă de cercetare și formare post-universitare «Vasile Pârvan» la Accademia di Romania din Roma, cu un proiect despre neo-avangarda teatrală a anilor 50; un doctorat în filologie (2009); studiul de față este apreciat și de Mircea Muthu fără reticente drept „unul de referință în exegeza contemporană (nu numai autohtonă) despre opera lui Eugène Ionesco”; Ligia Tudurachi (n. 1975, Baia Mare) este cercetător la Institutul de Lingvistică «Sextil Pușcariu»; absolventă a Facultății de Litere a Universității «Babeș-Bolyai» (1997) și masteratul în „*Littérature et esthétique*” la Universitatea din Geneva (2002); doctor în filologie (2010); a colaborat la volumul colectiv Mihai Eminescu, poet național (2001) și a îngrijit ediția din 2006 din Ioana Em. Petrescu, *Ion Barbu și poetica postmodernismului*, alături de Ioana Bot (care semnează prefața, *Pentru o lectură a romanului ca text dificil*). □ Ștefan Borbély deconspiră, în cronica *Body song*, destinul unei rubrici, ținută la revista *Orizont* de anglista Pia Brînzeu, transformată într-o carte elegantă, *Body song* (Fundăția Interart Triade, Ed. Brumar, Timișoara, 2010), o operă de artă: „Rar mi-a fost dat să văd o asemenea luxurianță artistică la un autor autohton: format superb, suplu și înalt de carte, o copertă de pus în ramă și un semicarton galben, de o eleganță rară pe post de suport de scris incluzând 63 de meditații despre corp și corporalitate, 7 desene superbe, foarte sugestive, făcute de Andrei Medinski [...] și o foarte eterată prefață semnată de către Adriana Babeți”. □ Eseul lui Mircea Muthu, din *Jurnalul intim la prezent*, pătrunde, cum sugerează și titlul, în zona literară a jurnalului intim în jurul căruia s-a dezvoltat, în ultimele decenii, „o literatură teoretică, fixată ori pe deducerea mecanismului de prefacere a realității biografice într-una ficțională (și invers), fie pe analiza operativității conceptului de subiectivitate (id est = identitate) sau pe circumscrierea unei posibile tipologii a acestei forme de comunicare”; autorul aduce în prim plan și chestiunea eului diaristic care „a făcut să curgă multă cerneală exegetică”, eul profund adică, aducând ca exemple pe Martin Buber (cu dialogul dintre Eu și Tu) și, mai recent, pe Paul Ricoeur cu *Soi-même comme un autre* (1990), jocul între eu ca același și eu ca ipseitate sau alteritate prelungindu-se chiar în *Întâlnire cu un necunoscut* (2010) a lui Gabriel Liiceanu. □ Este primit în paginile revistei cu câteva poeme Liviu Georgescu: *Rădăcini, Legitate, Mare de piatră, Încătușat, Sentiment de primăvară*. □ Gelu Ionescu se preocupă de unul dintre „manuscrisele arestate” de puterea comunistă (cu o vorbă a lui Virgil Ierunca) și anume romanul despre legionari, *Așteptând ceasul de apoi*, al lui Dinu Pillat, deși atitudinea autorului față de legionari, zice comentatorul, „nu

este una de admirație, ci una de febrilă curiozitate și de observație foarte atentă a destinului lor dramatic, dar, așa cum conchide romanul, destin dezastruos și chiar criminal“, un roman care își are partea lui slabă, nefiind lăsat „să se așeze“, căci a doua parte pare mai viguroasă și mai bine scrisă decât prima. (articolul *Așteptând....*) □ La rubrica dosar, Ion Vartic publică un amplu fragment din eseu *Singur, ca Iosef Hechter*, conferință ținută la Universitatea Ebraică din Ierusalim (25 octombrie 2007), titlul din revistă fiind *Verdictul, cu Iosef Hechter și Ghiță Blidaru*; pe urmele lui Mihail Sebastian, „nom de plume“, având numele civil de Josef Hechter, Ion Vartic își centrează atenția asupra scrierii autobiografice în cheie *De două mii de ani*, relevând valoarea exegetică a scrierii și dezvăluirea unui Sebastian biografic, prin faptul că așa zisul roman este de fapt un jurnal al unui scriitor cu o condiție specială, de origine iudaică, căci creatorul se ascunde, în cazul lui Sebastian care refuză să-l asume direct pe Iosif Hechter, sub o *mască*. □ Ion Bogdan Lefter recenzează prima carte de proze poetice ale Ioanei Nicolaie, *Cerul din burtă* (roman, ediția a II, prefată de Gabriela Adameșteanu, Ed. Polirom, colecția Ego-proză, Iași, 2010), situând-o astfel într-o ascendență a prozei feminine: „*Cerul din burtă* e o experiență de viață și - simultan - una de scriitură: profunzimea confesiunii, excepțională, impresionantă, e susținută de o retorică «retezată» în enunțuri scurte, în măsură să evite pericolul literalmente letal al excesului de patetism, ca și pe acela al simbolismului cu detentă filozofică sugerat de titlu. Stilistic vorbind, cartea se înscrie astfel în linia de inspirație postbelic-germanică a prozei noastre, impulsionată de experimentele Hertei Müller și ale Aglajei Veteranyi: prima care a practicat atare retorică sacadată a fost Carmen Francesca Banciu, în textele ei scurte, de- a lungul anilor 1980, apoi a utilizat-o și Nora Iuga, atunci când a trecut de la poezie la proză și o regăsim în romanul recent al Ioanei Bradea, *Scotch* (2010).“ □ Ovidiu Pecican judecă revenirea lui Liviu Bordaș, „tânăr indianist debutat ca laureat al Editurii Polirom în 2006 cu volumul *Iter in Indiam*“, ca fiind de mirare într-o lucrare, precum *Apașul metafizic și paznicii filozofiei* (Humanitas, 2010), în care acesta, se declarându-se apărător al memoriei lui Nae Ionescu și, implicit al urmașilor acestuia, îl desemnează pe Nae Ionescu prin termenul sarcastic „apaș“, preluat de la Vasile Băncilă, când sensul acestuia este, în argou, „țigan“, deci, pur și simplu, țiganul filosof. □ Iulian Boldea îndreaptă atenția cititorilor spre poezia din volumul *Litere și albine* (Ed. Limes, 2010) al criticului avangardei Ion Pop, în care acesta din urmă subliniază „nevoia de ordine, de echilibru și de construcție raționalizată. Viziunea poetică traduce un echilibru fragil: între angoasă și înseninare, între zgomot și armonie, între dizarmoniile fenomenalității și utopiile muzicale ale poeziei“ într-o lume dominată de zgomot și anomie (în articolul *Nevoia de armonie*). □ Despre al doilea roman al lui Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (CR, 2010), ne întreține Doru Pop în *Românul s-a născut căpșunar. Sau poet?*, afirmând că universul narativ al romanului de față, al doilea, este contextualizat între același repere ficționale ca și primul, *Cartea tuturor intențiilor* (CR, 2008),

adică e vorba de lumea emigranților români (și nu doar!) lucrând în Spania, „calitatea principală a scriiturii lui Marin Mălaicu-Hondrari este autenticitatea”. □ Ștefan Bolea discută, într-o analiză filosofică, despre debutul în poezia a lui Sorin-Mihai Grad din volumul *Surogat* (2010), părerea lui despre cea mai nouă generație de poeți, „dintre cei mai radicali scriitori nedebutați în volum până azi”, este că „O terță speranță (subliminală) constă într-o revigorare subită a literaturii române tinere, care activează după bulca generaționistă douămiistă, ce a dat cărți importante, dar și multă maculatură. Probabil spectrul așa-zisei generații 2000 se va modifica spectaculos după ce nume ca Grad, Nemerovski sau Mareș (care aparțineau până ieri unui anumit underground) vor concura cu deja-clasicii Ianuș, Komartin și Țupa și vor primi o meritată atenție.”; poetul analizat în această recenzie este, după părerea recenzentului, „un poet de idei”. □ Mihaela Ursa dirijează atenția cititorilor spre receptarea unui autor din „triumviratul scriitoricesc de la Sângeorz-Băi, compus din Marin Mălaicu-Hondrari, Florin Partene și Dan Coman, care a dobândit notorietatea unei grupări literare”, și anume Dan Coman al cărui roman, *Irezistibil* (CR, 2010), este analizat aici; romanul are un titlul unui poem dintr-un volum anterior *Ghinga* ce „funcționează duplicitar. Pe de o parte, el deschide o pistă falsă, o capcană întinsă căutătorilor de autobiografisme facile, celor care l-ar putea identifica pe Dan Coman-personajul-autor cu Dan Coman-autorul de pe copertă, cu tot cu istoria sa personală și cu biografia sa literară. Optzeciști precum Gheorghe Crăciun, Mircea Cărtărescu sau Mircea Nedelciu n-au procedat altfel când au recurs, în proză, la autoficționalizări.” □ Ioana Zlotescu îl prezintă publicului român pe José Maria Merino, important romancier și creator de „cuentos” (povestiri) canonice, care a devenit „un punct de reper de neocolit pentru povestirile foarte scurte”, „un hidalgo al literelor hispanice” cu care are un dialog în paginile următoare ale revistei, unul dintre pretexte fiind și participarea lui J.M. Merino la antologia de microficțiuni cu titlul *La mano de la hormiga: los cuentos más breves del mundo y de las literaturas hispánicas* (*Lăbuța furnicii: Povestirile cele mai scurte din lume și din literaturile hispanice*) din 1990, publicată de Antonio Fernández Ferrer. După interviu, sunt publicate câteva specimene de proză ultrascurtă sub semnătura lui José Maria Merino și în traducerea din spaniolă a Ioanei Zlotescu și a Corneliiei Rădulescu.

• [Caiete critice, nr. 1 (279); Revistă editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, Grupul interdisciplinar de reflecție și Editura Expert, sub egida Academiei Române, format A4, 82 de pagini, apare lunar la București; director Eugen Simion; Redacția: Valeriu Ioan-Franc, redactor-șef; Lucian Chișu - coordonare editorială; Colectiv redacțional: Aida Sarchizian, Andrei Grigor, Bogdan Popescu, Daniel Cristea-Enache, Călin Căliman, Maria Moldoveanu, Ana-Lucia Ristea, Oana Soare, Nicolae Login, Luminița Login; Colegiul editorial: Mihai Cimpoi, Jacques De Decker (Belgia), Serge Fauchereau (Franța), Valeriu Ioan-Franc, Jaime Gil Aluja (Spania), Klaus Heitmann (Germania), Radivoje Konstantinović (Serbia), Evanghelos

Moutsopoulos (Grecia), Mihai Metzeltin (Austria), Thierry de Montbrial (Franța), Maurice Nadeau (Franța), Basarab Nicolescu, Eugen Simion, Dumitru Țepeneag; email: edexpert@zappmobile.ro, office@fnas.ro] Într-un prim episod, Eugen Simion dezbate modelul neogrec în cultura română, insistând asupra temelor care i-au influențat pe scriitorii noștri, precum I. L. Caragiale, și dezvoltând genurile în care acestea s-au regăsit precum parabolele mitologice și comediile de moravuri al căror erou este dracul îngrozit și înșelat de oameni: „Nu-i fără rost, fiind vorba de lumea balcanică și de o legendă care circulă în literaturile europene, să vedem scenariul lui Caragiale și tipologia pe care o construiește un autor care simte enorm și vede monstruos. Scena liminară din *Belfagor*-ul lui Machiavelli din *Istoria galantă*... se repetă, cu mici modificări, în *Kir Ianulea*. Împăratul Iadului se numește, aici, Dardarot, iar pentru misia lui Belfegor este ales Aghiută, popularul personaj din imaginarul românesc. Aghiută, zis și «mititelul», specializat în fabule și giumbușlucuri în lumea demonilor, este trimis, dar, pe pământ să se «împelițeze» [...]” (articolul *Tot despre modelul grec în cultura română: parabole mitologice, comedii de moravuri. Belphegor în lumea balcanică - I*) □ Centrat pe volumul al VI-lea din seria *Fragmentelor critice* (cu subtitlul *Ne revizuim, ne revizuim...*, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2009), semnate de Eugen Simion, cronicarul Lucian Chișu arată cum, sub forma unui jurnal de idei și jurnal cultural, profesorul, criticul și academici-anul Eugen Simion își continuă cu obstinație și cu iubire analizele referitoare la literatura și cultura română, după un plan ideatic și cultural stabilit în 1998, căci textele strânse sub acest titlu au apărut mai întâi în diferite publicații precum *Cultura*, *Caiete critice*, *Ziua*, și relevă cum autorul nu se abate de la principiile și ideile sale, lucrând cu hărnicie după un program zilnic extrem de încărcat; principiul suprem fiind cel estetic, atât de important într-o vreme a demitizării literaturii și culturii române (v. cazul lui Eugen Negrici) și a spectacolului social : „Dominantă este totdeauna valoarea estetică, un criteriu esențial pentru Eugen Simion, astăzi adeseori abandonat în favoarea spectacolului social pe care, mai nou, îl oferă cu lărghețe literatura.” (articolul *Temele jurnalului cultural*) □ George Neagoe concepe o cronică ambițioasă formată din trei părți, *Locuiesc într-o carte, Metafizica alcoolului*, «*Moartea nu prinde mușgai*» și trei autori comentați : Mircea Cărtărescu, *Nimic : poeme (1988-1992)* (Humanitas, 2010), Ion Mureșanu, *cartea Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010) și Radu Vancu, *Amintiri pentru tatăl meu* (Ed. Vinea, Buc., 2010) ; despre fiecare în parte, cronicarul se pronunță, cu seriozitate, profunzime, relevând atât plusurile cât și minusurile, astfel: „*Nimic* e ca un vin sec lăsat la învechit. Are același buchet postmodern din urmă cu două decenii, dar un gust mai înțepător.” ; „Neîndoielnic, avem poezii excepționale în acest volum. Dar, așa cum precizăm în paragraful inițial, *cartea Alcool* conține denivelări exagerate. [...] *Cartea Alcool* nu mă încântă în totalitate. Cu toate acestea conține părți ce mă îndeamnă să cred că merită să așteptăm aproape două decenii până la un viitor volum al lui Ion Mureșan.”; „S-ar putea crede că

neoexpresionismul formulei îl împiedică pe scriitorul sibian să se aplece asupra modelării texturii. Exemplul elocvent că Radu Vancu șlefuieste, câteodată cu migală excesivă, constă în sinesteziile obținute prin conjugarea memoriei afective cu memoria culturală [...] Radu Vancu a reușit performanța de a scoate două volume foarte bune de poezie în același an. Diferite ca retorică, ele comunică neîndoielnic. Se întâmplă rar ca, în câteva luni, un poet să-și desăvârșească un ciclu, să exploreze până la capăt un culoar, iar imediat să dibuiască portița schimbării. Și mai rar se întâmplă ca ambele să se ridice la un nivel ridicat, având în vedere concurența sufocantă : Mircea Cărtărescu, Ion Mureșan, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Zubașcu.” (articolul *2010. Discuții despre poezie - I*) □ Irina Georgescu, în articolul *Îngerul rănit*, comentează cel mai recent roman al lui Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (CR, 2010), un autor care s-a reinventat ca prozator de la un volum la altul, din 1993, cu romanul de debut *Sonata pentru acordeon, Amantul Colivăresei* (1996), *Îngerul încălecat* (1997), *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare* (1998), *Prorocii Ierusalimului* (2004), *Mirii nemuririi* (2006); acesta din urmă „*Ana Maria și îngerii*, este polivalent, construit ca o confesiune de viață ce maschează o poveste tristă, alternând stilul confesiv cu realismul narațiunii.” □ Valentin Coșoreanu întreprinde o acțiune de recuperare a corespondenței lui Mihai Eminescu, pentru că epistolele „reflectă cele mai tainice ascunzișuri ale sufletului uman și poate constitui un text credibil de analiză”, deschizând, în articolul *Eminescu - scrisoare din Odesa*, o cercetare cu o scrisoare *unicat*, aflată în fondul documentar ipoteștean al Bibliotecii Naționale de poezie, datată 12 august 1885 și adresată prietenului său, Vasile Burlă, un document original clasat în categoria *tezaur*; prin această cercetare autorul încearcă să reconstituie o parte din biografia poetului rămasă în umbră, într-o perioadă în care se presupunea bolnav și făcea băi de nămol în localitatea Kuialnik, lângă Odesa. □ O recuperare publicistică a lui Emil Cioran, începută în anul anterior în câteva numere succesive din *Caiete critice* nr. 8, nr. 9, nr. 10, nr. 11 și nr. 12/ 2010, este continuată cu articolele publicate de filosoful din Rășinari Sibiu în *Vremea* nr. 376/ 17 februarie 1935, înainte de a părăsi România, articole care nu au fost încă strânse într-un volum, și care prezintă un interes sporit pentru cercetători, profesori și studenți, curioși să știe despre opiniile și ideile tânărului eseist. (articolul *Recuperare publicistică - VI*) □ Într-un articol cu titlu impozant, *Lirica ființei, lirica ființei umane și lirica egoului. Orfismul, Shakespeare, Eminescu*, Caius T. Dragomir face o paralelă interesantă între poetul englez din secolul al XVI-lea și ultimul mare romantic, românul Eminescu, comentariul bazându-se pe conceptul de orfism ca fenomen poetic, acesta fiind un fel de anticameră a comunicării cu divinitatea ; din acest punct de vedere, viziunea despre umanitate (a revelării divinității în trepte de cunoaștere cât mai simple în fața cunoașterii limitate a omului) a lui Shakespeare a fost prelungită în Romantism. □ O altă expunere captivantă și laborioasă face Ileana Mihăilă, în articolul *Quelques précisions sur les premières traductions de Rousseau en*

roumain, care a constituit inițial materialul unui colocviu universitar din 2008, dar preocupările autoarei față de receptarea ideilor și operelor lui J.J. Rousseau de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și până în secolul al XX-lea, fiind mai vechi : expunerea urmărește de la traducerea comediei *Narcis*, făcută de Ioan Cantacuzino în 1794, până la traduceri publicate în volume înaintea Primului Război Mondial (1837-1916) cu prefețele și studiile introductive, o atenție specială îi este acordată lui I. Heliade-Rădulescu primul comentator român al *Noii Eloize*, de fapt, a primei părți a cărții. □ Următorul studiu de amploare îi aparține lui Mihai A. Stroe, publicat în engleză cu titlul *Romanticism and Chaos Theory (Romantismul și teoria haosului)* care aplică teoria haosului și știința complexității, noi descoperiri din știința modernă datorate lui Ilia Prigogine, într-o încercare de explicare a relevanței acestei noi paradigme pentru o mai modernă înțelegere și reevaluare a romantismului ; punctul de plecare îl constituie munca chimistului și fizicianului belgian de origine rusă, Ilia Prigogine, laureat al Premiului Nobel pentru chimie în 1977, pentru definiția dată structurilor disipative și rolului lor în termodinamica sistemelor departe de echilibru prin care descoperea că importul și disiparea de energie în sistemele chimice ar putea inversa maximizarea entropiei ; aplicată literaturii și, mai ales, conceptului de romantism, această teorie duce la următoarea definiție a romantismului care este conectat cu ceea ce teoria haosului susține, precum în viziunea lui Henry H.H. Remak: «romantismul este o încercare de a vindeca ruptura din univers, este conștiința dureroasă a dualismului legat de necesitatea rezolvării acestuia într-un organic monism, este confruntarea cu haosul urmat de voința de reintegrare în ordinea cosmică, este dorința de reconciliere a perechilor de opoziții, de a avea sinteza după antiteză». ; dar autorul, Mihai A. Stroe, își îndreaptă eforturile spre o unificare a literaturii/ artei/ umanioarelor cu știința, socotind că frontierele dintre ele sunt artificiale și că cele două vaste câmpuri de cunoaștere sunt mai apropiate și mai conectate din perspectiva acestor noi descoperiri din teoria haosului. □ Mihai Iovănel iese din austeritatea cercetărilor tomurilor prăfuite din bibliotecă și scrie un articol despre „dinamica sexuală a lui Mihail Sebastian” sursă de angoasă pentru acesta, în *Mihail Sebastian și femeile*, luând ca punct de reper *Jurnalul* publicat postum de romancier (în 1996) și în urma citirii lui se dovedește că fiecare experiență amoroasă a reprezentat un eșec erotic, că s-a numit Leni Caler, Zoe Ricci, Nadia Mărculescu sau Madeleine Andronescu. (articolul *Mihail Sebastian și femeile*) □ Vigil Tănase scrie un text despre teatru în *Carnet parizian*, un articol „prea scurt ca să fie editat de sine stătător”, dar care „nu e nici articol, nici poem în proză”, în care cititorul poate găsi chiar de la început o viziune burlescă a teatrului „El [articolul - n.m.] vorbește despre teatru, dar mai ales, dincolo de teatru, despre o ciudățenie a duhului nostru pentru că, printre nenumăratele vietăți ale firii, suntem singurii care-am născocit acest joc ciudat, emoționant, năstrușnic : niște unii de-o teapă cu noi se prefac că sunt alții, și noi, care știm înșelăciunea, suferim cu-adevărat, zguduți de chinurile lor false și moartea lor de jucărie ne smulge lacrimi de parcă n-am ști

că actorii învie de cum a căzut cortina. Un text despre teatru, firește, dar mai cu seamă despre capacitatea noastră de-a trăi cu sufletul o istorie inventată. Un text despre teatru, firește, dar care, în același timp, ar fi vrut să fie un manifest împotriva a tot ceea ce poluează scena.” □ Dan Petru Cristea propune o intrare „în «laboratoarele» științelor umaniste și sociale care par a fi astăzi «virusate» ireversibil de informatică” în care se întrevide sfârșitul cărții de hârtie. (articolul *La ce e bună cartea on-line*) □ Un articol cu valoare socio-politică publică Thierry de Montbrial, director fondator al Institutului Francez de Relații Internaționale, membru al Academiei de Științe Politice și Morale, membru de onoare al Academiei Române, cu titlul general *Un monde post-américain?*, iar cel particularizat *Câteva trăsături semnificative ale anului 2009-2010*, din care extragem un mic fragment: „Vreau să subliniez mai ales că, în acest domeniu ca în orice are legătură cu politica în sensul larg, percepțiile contează la fel și uneori mai mult decât realitatea. Și percepțiile sunt în majoritatea lor fondate pe un mod de bilanț actualizat de realități viitoare anticipate, cam la fel ca, în contestabila teorie neoclasică a alegerii investițiilor, interesul economic a unei investiții particulare este evaluat de diferența de bilanțuri actualizate ale fluxurilor anticipate de încasări și cheltuieli. În ambele cazuri, calculele sunt în parte subiective.”

• **[Contemporanul. Ideea europeană, nr. 1 (706), Anul XXII, Revistă națională de cultură, politică și știință, apare lunar, 40 de pagini, format A3; fondat în 1881 ; Director Nicolae Breban, Redactor-șef Aura Christi, Andrei Potlog, Carmen Dumitrescu, Mihaela David ; Corespondenți din străinătate : Monica Săvulescu-Voudouri (Grecia), Emil Rațiu (Italia), Eugenia Dumitru (Spania), Philippe Palini (Franța), Mircea Gheorghe - Canada ; www.idee-europeana.ro]** Editorialul lui Nicolae Breban glosează pe marginea ideii de „cadoul otrăvit al libertății”, de după o revoluție care a surpat structuri sociale, lăsând un gol în care s-au avântat politicieni suspecti și corupți, gen Ion Iliescu, pentru a ajunge la chestiunile cultural-literare din *Istoria critică a literaturii...* tocmai publicată, în care „d-l Manolescu încă plânge după două decenii pe amicul său Liiceanu, care ar fi fost o victimă a tuturor acelor sclerați, care n-au înțeles probabil «curățenia» și «dezinteresul» unui intelectual, cu nume relativ nou, cvasi-necunoscut chiar și pe piața cărții literare”. (articolul *Stafia prezentului*) □ Irina Petraș își exprimă motivele adeziunii și ale distanțării față de anotimpul favorit, amestecând amintiri din copilărie și lecturi dintr-o carte a lui Italo Calvino, care dă și titlul acestei digresiuni: *«Dacă într-o noapte de iarnă...»* □ Alex Ștefănescu reactualizează interesul de lectură pentru romanul *Un port la răsărit* și *Toate pânzele sus!*, al doilea fiind în mare vogă în perioada regimului comunist, când a fost și ecranizat și a avut un succes colosal numai pentru generațiile de atunci, dar și pentru cele ulterioare; Alex Ștefănescu consideră că Radu Tudoran era chiar mai talentat ca fratele lui Geo Bogza și unul dintre puținii scriitori profesioniști din perioada odiosului: „Radu Tudoran a fost unul dintre puținii profesioniști ai scrisului de la noi. În timpul comunismului s-a manifestat, în

continuare, ca un profesionist. În timp ce fratele său, Geo Bogza, avea statutul unui sacerdot literar de serviciu al regimului, el trăia retras, dar publica best-seller-uri. În 1977, numărul total al exemplarelor din cărțile sale - aproape fiecare reeditată de mai multe ori - depășea 1 400 000.” □ Ștefan Borbély pune într-o paralelă înnobilitoare romanul contemporan *Proștii* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) de Ana Ludușan cu nuvela omonimă a lui Liviu Rebreanu, paralelă fixată chiar în introducerea la această cronică literară ; asemănarea rezidând în reprezentarea autentică a oropsiților din perspectiva unui ochi de sociolog care se află în posesia unor informații ce scapă percepției comune ; autoarea descrie tristețea marginalilor și face chiar „o doctă distincție între «ratați» și «proști» : «ratații» sunt cei care își consumă activ idealismul, pe când «proștii» sunt doar cei care îl suportă.” (articolul *Proștii*) □ Despre lumea teatrului și artiștii/actorii care o locuiesc scrie Aurel Storin în *Trecute vieți de mari artiști români. Memorie de suflet* cu desene de Neagu Rădulescu (Ed. Scrib, 2010), propus într-o grilă interpretativă de Răzvan Voncu: „Cartea, înșiruiind medalion după medalion și personaj după personaj, se alcătuieste și ea, încet-încet, într-o scenă pe scândura căreia distribuți de «regizorul» Aurel Storin, evoluează niște actori. Nu cei în carne și oase, pe care i-am văzut sau ascultat de atâtea ori, la «Național», la radio sau la televizor. Ci aceia de hârtie, creați de cel care îi evocă.” (articolul *Despre memoria teatrului*) □ Irina Ciobotaru comentează volumul din 1987, reeditat în cadrul integralei N. Steinhardt, *Escale în timp și spațiu sau Dincoace și dincolo de texte* (Polirom, 2011), un volum eclectic alcătuit din note de călătorie ocazionate de vizitarea Elveției, Franței și Belgiei între 1979 și 1980, din cronici dramatice prilejuite de experiența ca spectator al actului dramatic, din dialoguri purtate cu mai tinerii Ioan Pinte, Radu Săplăcan, Andrei Roman și Maria Mailat în deceniul al nouălea și eseuri critice despre scriitori clasici și contemporani din literatura română și universală; pe scurt, apreciază comentatoarea: „Scrișul este calea prin care N. Steinhardt «își rodește talantul». Frumusețea *Escalelor în timp și spațiu* vine din onestitatea confesiunii, din transparența judecății, din bucuria nedisimulată a împărtășirii, din efervescența spirituală trăită prin literatură și artă.” (articolul *Escalele în timp și în spațiu ale unui împătimit de frumos*) □ Magda Ursache vituperează polemic împotriva „iresponsabilității în actul de evaluare critică care s-a instalat în câmpul literelor” și ținutuește la stâlpul infamiei pe acei *criticificti-onari* care întrețin encomiile în jurul unor scriitori valorizați abuziv, în fond „Critica ultrapozitivă, totuna cu lauda, abundă în urbea Ieșilor. Recenzentul de întâmpinare, cu o capacitate enormă de a înghiți lunar o cantitate uriașă de pixeli și de cărți de papir, intră în delir verbal când e vorba de însăilările prietenilor, nu și de la *celorl'alți*. [...] Atâția capodoperează, că poetul Cezar Ivănescu a și zbucnit cu năduf: «Nu te poți mișca prin oraș, ca să nu calci un geniu pe bățatură». Avem genii la kil sau la legătură, exhibându-și producțiile nu numai pe căi electronice, dar și-n tramvaie. Poeți de mare forță! [...] Veți zice că nu-i o glorie să fii măgulit la culme de un astfel de criticuș. Circula, la *Viața românească*, pe vremea lui

Topârceanu, un soi de blestem glumeț: «Lăuda-te-ar Bogdan Duică!» Mai încoace, Cicerone Theodorescu făcea alegerea: «mai bine să mă înjure Călinescu decât să mă laude Gafița». Ce-i drept, dacă te laudă Mariana Vichy Vârtosu (un exemplu din multe) e semn rău.”; Magda Ursachi ajunge, după multiple disocieri critice, și la punctarea lipsurilor *Istoriei critice a literaturii române* a lui N. Manolescu și iată pricinile: „este operă magistrală dacă o considerăm jurnal de cărți, de lectură; dar ca istorie literară, îmi evocă o mașină superbă, căreia i s-a defectat GPS-ul și te poartă unde vrea ea, nu unde vrei tu. GPS-ul defect te duce la poetul...C.A. Rosetti, când tu îți propui să ajungi la Radu Gyr, lipsă de pe hartă; la Dana Dumitriu, în loc de Iolanda Malamen; îl cauți pe Marian Popa și dai de Paul Cornea; pe Lucian Raicu și nimerеști la Mihai Zamfir; vrei să mergi la Crainic, ești trimis la Elena Ștefoi. Băieșu n-are adresă, cu atât mai puțin Puși Dinulescu; cauți *Gaițele* și-ți apare *Mielul* lui Baranga, cu sarcină de la PCR să turbeze. Vasile Lovinescu nu-i cartografiat de acest GPS; Zigu Ornea - da. Și uite cum cititorul onest e turmentat și rătăcește în căutarea andrisantului.” (articolul *Addenda la «Trădarea criticii»*, este titlul unei cărți de eseuri a lui Nicolae Breban, apărută la Ed. Ideea Europeană, ed. a II-a, 2010) □ Adrian Dinu Rachieru realizează un profil de scriitor, parcurgând empatic etapele creației prozatorului bănațean Sorin Titel, în *Dincolo de istorie - Sorin Titel*, debutat sub zodia literaturii experimentale și plonjat inițial în onirism pentru a se îndrepta vertiginos, mai târziu, spre literatura tradițională, spre romanul tradițional, din „țara îndepărtată”; de fapt, scriitorul exersează „varii procedee, referințele picturale abundă și punând în discuție mecanismele opresive el dezvoltă un limbaj parabolic, plumbând simboluri cristice”; cititorul descoperă în opera prozatorului „un *realism fabulos* (constata Lucian Raicu), un fantastic împlânzit printr-un expresionism patetic, surdinizat și irigat prin ironie și umor”. □ O lectură propune Ionel Necula în *Liviu Ioan Stoiciu - un poet al lumii de canton*, referitoare la volumul florilegiu *Pe prag - vale-deal* (CR, 2010) care, afirmă recenzentul „amintește de Alexandru Vlahuță” și, în plus „sunt aici elemente de filosofie eleată, reminiscențe ale filosofiei lui Empedocle din Agrigent, bunăoară, dar și ecouri subterane ale filosofiei lui Blaga, pentru care alternanța vale-deal avea o importanță fundamentală în circumscrierea spațiului mioritic și a plaiului, ca realitate specifică etniei românești, vectorizată prin cele două constante definitorii: dealurile încrederii și văile resignării.” □ Liviu Ioan Stoiciu își exprimă revolta legată de „accidentul” aviatic din preajma Paștelui catolic din 2010, când președintele Lech Kaczyński, alături de alți 100 de oameni politic, se îndreptau spre Katyn, locul masacrului a 22 000 de ofițeri polonezi, asasinați de NKVD, poliția secretă sovietică, au fost spulberați de, zice-se, erorile de navigare ale piloților avionului prezidențial și de indicațiile greșite ale controlorilor de trafic aerian ruși din Smolensk. (articolul *In așteptarea apariției unei noi realități «planetare»*) □ Nicolae Balotă publică un fragment din *Abisul luminat* despre «*Din teroare s-a născut Securitatea*» □ Marian Victor Buciu își asumă rolul de hermeneut (empatic) al romanului Aurei Christi, *Cercul*

sălbatic (Ed. Ideea Europeană, 2010), un roman ce și-a luat drept motto o frază din *Antigona* lui Sofocle „Dacă așa le place zeilor, să recunoaștem că, devreme ce suferim, noi am greșit.” (articolul *Suferința apolinică*) □ Daniel Cristea-Enache alege un fragment din eseul dedicat lui Nichita Stănescu, *Lyrica magna*, și își începe pledoaria pro Nichita astfel: „Nichita Stănescu domină cu autoritate canonul postbelic și chiar conștiința tatonantă asupra poeziei a publicului larg. Critica literară, școala și Universitatea, breasla scriitorilor și Academia l-au consacrat pe acest autor care se confundă cu însăși ideea de poezie. De altfel, ea este ajustată după criteriile lui. La fel de popular și la fel de premiat, Marin Sorescu cade totuși în afara acestei ecuații a receptării prin unică selectare. Majoritatea îl citește și-l gustă pe Sorescu, dar oftează abstract și filozofează ermetic în maniera lui Nichita Stănescu.” (articolul *Nichita*) □ Adrian Teodorescu consideră eseul lui Ștefan Borbély, *Pornind de la Nietzsche* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), „o carte eveniment” și pentru care „destinul nu este ușor”, o carte de o complexitate greu de pătruns de către un cititor naiv și fără să aibă aceeași profunzime de percepție și formație profesională ca și autorul; cartea grupează diferite eseuri cu subiect nietzschean scrise în siajul unor cursuri și seminarii; există și un eseu care discută despre scriitorii aflați în raza de influență nietzscheană precum Thomas Mann, Paul Valéry, Herman Hesse, Rainer Maria Rilke, Tudor Vianu și D. H. Lawrence. (articolul *Ștefan Borbély: «Pornind de la Nietzsche....»*) □ Carmen Duvalma înregistrează într-un lung studiu simbolurile casei ca loc al detenției, al absenței de libertate, al condamnării la moarte așa cum transpar în piesele lui Eugen Ionescu; aici, aceasta nu este un centru al lumii și al ființei umane (așa cum a fost percepută în diferitele religii și civilizații ale popoarelor de-a lungul secolelor), nici nu reprezintă ideea de stabilitate, de protecție și de întoarcere permanentă a individului către locurile natale, considerată loc al refugului: „În majoritatea pieselor lui Eugen Ionescu, casa devine un loc malefic, în care protagoniștii se simt în nesiguranță, disperați, invadați de obiecte proliferante și copleșiți de lumea sufocantă din jurul lor.” (articolul *Eugen Ionescu și sentimentul durerilor al locuirii*) □ Nicoleta Dabija relatează despre festivalul-concurs, intitulat *Petrecere cu poezie, prieteni și...trufe de ciocolată*, organizat de Emil Stratan, ajuns deja la a treia ediție, ținut timp de două-trei zile în care, pe lângă poezie, sunt spectacole de muzică, momente de teatru, expoziții de pictură, lansări de carte, conferințe, dezbateri; ediția din 2010, derulată între 26-27 noiembrie, au avut șapte poeți invitați care au recitat din propriile lor creații: Denisa Comănescu, Marin Mălaicu Hondrari, Aurel Pantea, Nicolae Prelipceanu, Gabriel Chifu, Mircea Bârsilă și Liviu Ioan Stoiciu, alături de doi cadeți ai poeziei Laura Dan și Cosmin Perța; juriul a fost prezidat de criticul literar Alex. Ștefănescu și alcătuit din criticul Dan Cristea și poeții Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, Nichita Danilov. (articolul *Un noiembrie salvator*) □ Călin Căliman ține cronica Festivalului Toamna la Voroneț de la Gura Humorului, devenit, de câțiva ani, un festival internațional, care este unul dintre cele mai rezistente festivaluri

cinematografice din țara noastră ajuns în 2010 la cea de-a 30-a ediție a sa. (articolul *Voronețul și Slătioara la București*) □ Tot despre cinematografie, mai precis despre falsa profeție a sfârșitului „noului val” românesc, va fi vorba în articolul *Profeții mincinoase*, semnat de Dana Duma. □ La rubrica „cartea străină”, Rodica Grigore își asumă dificultatea sintetizării ideilor din studiul lui Virgil Nemoianu, *The Taming of Romanticism. European Literature and the Age of Biedermeier*, apărut în 1984, în Statele Unite, cartea cea mai cunoscută a teoreticianului român, care i-a adus în scurt timp și un mare prestigiu, fiindcă a fost distinsă cu Premiul Harry Levin al Societății Americane de Literatură Comparată. □ Este semnalată apariția editorială a cărții lui Nicolae Breban, *Istoria dramatică a prezentului. Aventurierii politicii românești* (MNLR, 2010), însoțită de un scurt comentariu rezumativ al lui Ovidiu Pecican care scrie: „nu este numai o istorie și o incursiune posibilă în filosofarea asupra istoriei, nici doar o dramatizare a unui secol crucial de trecut românesc cu mijloace specifice artei narative a prozatorului realist, ci o testare a propriilor capacități de sondare cu ajutorul uneltelor romancierului, prin urmare, o nouă, altă autoscopie.”

● **[Convorbiri literare, anul CXLIV, nr. 1 (181), Revistă fondată de Societatea Junimea din Iași la 1 martie 1867, apare lunar, Editor: Uniunea Scriitorilor din România, format A4, 200 de pagini ;Redacția: Redactor-șef : Cassian Maria Spiridon, Redactor șef adjunct: Dan Mănuacă, Secretar general de redacție: Dragoș Cojocaru, Redactori: Constantin Dram, Liviu Papuc, Antonio Patraș; Colegiul: Anton Adămuț, Adrian Alui Gheorghe, Marius Chelaru, Mircea A. Diaconu, Gellu Dorian, Florin Faifer, Gheorghe I. Florescu, Gheorghe Grigurcu, Ioan Holban, Ovidiu Hurduzeu, Miron Kiropol, Cristian Livescu, Irina Mavrodin, Virgil Nemoianu, Basarab Nicolescu, Nicolae Panaite, Mircea Platon, Adrian Dinu Rachieru, Elvira Sorohan, Vasile Spiridon, Nicolae Stroescu Stănișoară, Lucian Vasiliu, Alexandru Zub; <http://convorbiri-literare.dntis.ro>]** După o amănunțită expunere a publicisticii eminesciene cu caracter politic, de fapt, a mai multor articole de orientare conservatoare publicate în *Timpul* (ziar central, fondat pe 15/ 27 martie 1876), Cassian Maria Spiridon folosește ocazia de a bate apropouri... contemporane, arătând că tematica abordată și observațiile făcute de Eminescu nu s-au învechit deloc („Mihai Eminescu, în paginile privind politica guvernului, critică sistemul, interesat fiind de schimbarea lui prin afirmarea principiului competenței la toate nivelurile vieții sociale și politice, în contra intereselor personale și de partid care, vedem și astăzi sunt dominante.”), ele sunt doar dovada unei „triste neîmpliniri a noastre”. (articolul *Eminescu și politica guvernului*) □ Din interviul lui Dan Ciachir cu Leonid Dragomir, cu titlul „*Sunt reacționar pe cât era și Caragiale*”, ne rețin atenția câteva idei pe care le reproducem: „– Dintre colegii dumneavoastră de generație, cu cine aveți, totuși, afinități? – Un om cu care mă simțeam afin era Radu G. Țeposu. Era un om care știa să stea pe un scaun sau într-un fotoliu. În plus, a fost unul dintre criticii literari și teoreticieni

importanti ai generației 80. Cu excepția lui Țeposu, eu n-am găsit printre intelectualii generației mele, hai să zicem, un om care să aibă același tempo cu mine.

– *Judecându-i atât de aspru pe intelectuali nu riscați să le păreți un reacționar?*

– Eu cred că sunt un reacționar. Vedeți, reacționar e un cuvânt pe care oamenii cu o viziune democratică și progresistă îl folosesc în raport cu cei care nu sunt laolaltă cu ei. Reacționar e pe undeva firesc să mă socotesc pentru că eu am o perspectivă teologică asupra timpului, asupra existenței omenești. Însăși biologia pe care o mărturisesc este biologia Scripturii, nu este biologia lui Darwin. Eu care n-am fost niciodată ateu, mi-am modificat modul de a gândi datorită teologiei, îndeosebi a teologilor ruși din exil și a lui Nae Ionescu. Și atunci este firesc ca eu să nu mă pot înțelege decât cu intelectuali, hai să spunem îmbisericiți, gen Horia Bernea, Sorin Dumitrescu, Mircea Platon.

– *Poate și un Mihai Șora sau Andrei Pleșu?*

– Da, chiar voiam să pronunț numele lui Andrei Pleșu. Nu mai vorbesc de Mihai Șora, care chiar are o cultură teologică, pe care n-a exhibit-o nicicând, dar este nespus de profundă, de fermă. Eu aș spune că are o cultură teologică de nivelul lui Mircea Vulcănescu.” □ Virgil Nemoianu este prezent în traducerea din engleză a Laurei Carmen Cuțitaru cu un fragment din volumul *Postmodernism and Cultural Identities: Conflict and Coexistence* (Washington: The Catholic University of America Press, 2010/ *Postmodernismul și identitățile culturale: conflicte și coexistență*, în curs de apariție la Ed. Universității Al. I. Cuza, 2011); titlul textului care începe cu o prezentare noțională a celor trei accepțiuni ale cuvântului „cultură” în engleză, este *Filozofia culturii în epoca contemporană*. □ Un eseu greu de sensuri și de aprofundări în materia scrierilor lui Jean Jacques Rousseau (mai exact: *Confesiunile și Visările unui hoinar singuratic*) întreprinde Irina Mavrodin, în *Literatură și funcție cognitivă*, din cadrul rubricii „cadratura cercului”, pentru a demonstra cum *eul personal* devine, în anumite condiții, *eu mitic*, cu valoare de adevăr exemplar. □ Maria Carpov aduce în dezbatere scandalul provocat de articolul lui Donald Morrison, publicat în magazinul american *Time* în 2007, despre moartea culturii franceze, scandal alimentat de afirmația că «puțini artiști sunt cunoscuți dincolo de frontiere franceze»...cu excepția lui Johnny Hollyday, ceea ce denotă, în mai toate artele, pierderea preeminenței culturale franceze în lume. (articolul *Mult zgomot... sau o temă fără variațiuni - II*) □ Elvira Sorohan elogiază, într-un stil înalt, genialitatea lui Dimitrie Cantemir: „Geniul acumulează și răspândește idei, are inițiative inspirate, își face proiecte, imaginează anticipativ înfăptuiri ce depășesc durata unei vieți. Geniul induce mediului o efervescență spirituală care îl poate face incomod, îl poate izola chiar și față de un grup considerat elită. [...] Oriunde s-ar fi aflat, la Iași, la Țarigrad sau Moscova, disponibilitățile geniale ale lui Cantemir s-au realizat în aproape toate proiectele.” (articolul *Revirimentul Cantemir*) □ Gh. Grigurcu își publică reflecțiile sub titlul *Morala subsecventă artei*. □ O continuare dintr-un număr anterior face și fizicianul Basarab Nicolescu, cu titlul *Întrebări esențiale despre univers – II*, în care, bineînțeles, se referă la definirea

realității („Ce este realitatea?“) și la nașterea uni noi discipline, numită cosmologia cuantică. □ Nicolae Stroescu Stănișoară depune mărturie istorică despre legăturile lui cu P.N.Ț.C.D. -ul și scrie un text memorialistic despre activitatea lui subversivă de ieșire din încercuirea comunistă de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. (articolul *Este chiar totul de vânzare?*) □ Alexandru Zub rămâne tot în zona cărții politice și comentează volumul *Le régime politique et constitutionnel de la Roumanie post-décembriste* (Institutul European, 2008) de Genoveva Vrabie. (articolul *Regim politic și constituțional în dezbatere*) □ George Popa scrie un eseu despre *Tragicul în viziunea lui Eminescu*, din care spicuim câteva subtitluri: *Tragicul ontologic: nașterea, condamnare la moarte, Tragicul axiologic: răul, nimenia, Iubirea și tragicul, Tragicul suprem: spaima eternei întoarceri*. □ Mircea A. Diaconu abordează tema norocului la eroii caragialieni, mare parte dintre ei fiind fără noroc, așa cum se considera și dramaturgul însuși, în *Despre noroc, cu I.L. Caragiale*. □ La spațiul poeziei contribuie Dumitru Vacariu: *Mărturia lui Ulise, Pseudoromanță, Să mor...ori să nu mor...*, Lucia Cuciureanu: *Turnul de fildeș, Ultima scrisoare*; Marius Ghilezean: *Pastel, Flit și ocaziile se răzbună, Idolului meu*; Leonard Ciureanu: *Viața fără înscrisuri, A bleastanza, Devo pagare la dogama (Trebuie să plătesc vama), Vieața*. Proză de Gheorghe Mocanu: *Soarele strălucește pentru toți*. □ Cronica literară a lui Cristian Livescu se ocupă de opera de tinerețe a avangardistului Geo Bogza, *Poemul invectivă și Jurnal de sex*; comentatorul situează originea comentariului în ediția surprinzătoare realizată de criticul Paul Cernat, apreciat pentru „ochiul proaspăt, nerutinat, asupra avangardei literare”. (articolul *Primul Geo Bogza: „penetral”, „stridență”, „grotesc”*) □ Constantin Dram pune în evidență „irizanta narațiune” a Danielei Zeca din romanul *Cartea lui Enoh* (Polirom, 2010) ce are drept exergă un citat din epopee Ghilgamesh. □ Dan Mănucă combate revoltat opinia unora, cum că eminescianismul i-ar fi îndreptat pe români spre «naționalism și fascism» și aduce în sprijinul aserțiunilor sale cartea lui Grigore Crigan, *Cea mai curată lacrimă a noastră* (Ed. Misto, Cernăuți, 2009) a cărei importanță rezidă în configurarea receptării poetului național de către minoritarii români din Ucraina, autorul articolului *Eminescu, zvastica, secera și ciocanul (I)* remarcând cu amărăciune: „Cum de mai rezistă acești oameni când sunt stigmatizați pe stradă ca urmași ai unui...fascist!” □ Luând ca reper o monumentală antologie de 800 de pagini, apărută în colecția Ediții critice, cu titlul *Australia* (Princeps Edit., 2008), Adrian Dumitru Rachieru îl fixează pe Horia Zilieru (pseudonimul lui Gheorghe Iancu) în formula „orfic nemântuit”, vândut livrescului; antologia beneficiază de un buchet bogat de referințe critice alături de un studiu doct drept postfață, semnat de Ioan Holban; argeșean prin naștere (n. 1933, Racovița), dar „ieșenizat”, Horia Zilieru s-a declarat discipol al lui T. Arghezi și Ion Barbu, debutând în 1961 cu volumul *Florile cornului tânăr*; despre „acțiune poetică” a lui Horia Zilieru, A.D. Rachieru notează la finalul comentariului: „În tabloul liricii de azi, autorul *Astraliei*, un poet-spectacol, ocupă un loc distinct: gesticulant, clamoros-simpatic,

el pare o «statuie vivanță» [...]” (articolul *Un orfevru: Horia Zilieru*) □ Departajând net între *intenția autorului* și *intenția operei*, Daniela Petroșel comentează volumul confesiv al lui Augustin Buzura, *A trăi, a scrie* (Limes, Cluj-Napoca, 2009), format din trei părți: *Teroarea iluziei*, transcrierea unei lungi convorbiri cu Crisula Ștefănescu, *Tentația risipirii* și o secțiune de interviuri; volumul ar putea fi citit ca un jurnal de creație deși Aug. Buzura mărturisește că romanele sunt adevăratul său jurnal de creație, iar, pe de altă parte, cuprinsul acestui volum confesiv, care „sintetizează experiențele literare și de viață ale unui mare scriitor” (după cum formulează Daniela Petroșel), trimite și la o luptă a romancierului cu sine însuși. (articolul *Augustin Buzura, confesiunile scriitorului*) □ Emanuela Ilie caută obiectele discursului poetic din volumul *Litere și albine* (Limes, Cluj-Napoca, 2010) al criticului clujean Ion Pop, analiza mănând-o spre constatarea unui expresionism congenital în poemele supuse examinării. (articolul *Cu Ion Pop, despre litere, albine și moarte*) □ Șerban Axinte pune lumină pe edificiul cărții lui Eugen Simion, *Tânărul Eugen Ionescu* (MLR, 2009), ediția a II-a, o analiză tematică și structuralistă a operei românești a autorului de dinainte de a deveni dramaturgul *Cântăreței chele*. (articolul *Lumea și literatura primei zile*) □ Adrian Romilă se simte atras de teoretizările revizioniste asupra literaturii române, din ultimii ani, întreprinse de Ana Selejan, Dan C. Mihăilescu în perioada post-comunistă, dar mai ales de cartea lui Eugen Negrici, *Iluziile literaturii române* (CR, 2009) și sprijină acțiunea de dezvrăjire a literaturii române, care i se pare necesară și cu mare impact editorial, întreprinsă de Eugen Negrici, fiindcă „nu e făcută de dragul negației, numai pentru a fi împotriva curentului, pur și simplu anarhic. Și nici dintr-un patriotism *à rebours*, spectaculos, cioranian. Spulberarea «iluziilor», de la constituirea primelor texte românești ale canonului, până la modernismul lovinescian și la convenționalul postmodernism se așază pe temelia ideii că demitizarea modernă favorizează, de fapt, mitizarea, că numirea miturilor dominante ale unei literaturi dezvăluie care sunt raporturile inevitabile ale așa-zisei autonomii estetice cu aceste mituri.” (articolul *Eugen Negrici: demitizarea și remitizarea literaturii*) □ Daniel Cristea-Enache își construiește spectaculos „revizuirea” prozei Gabrielei Adameșteanu, din *Dimineață pierdută* (*Opere I. Dimineață pierdută*, ediția a V-a revăzută, Polirom, Iași, 2008, prefață de Sanda Cordoș, cronologie de Andreea Drăghicescu), printr-un plonjon digresiv și dramatic în evenimentele narațiunii, cu scopul de a demola o prejudecată de receptare, și anume aceea, tentantă, de a interpreta *Dimineață pierdută* exclusiv prin mahalagismul protagonistei Vica Delcă, considerând că acest mod de critică este cel mai facil și mai inadecvat. (articolul *Salon deschis – III*) □ Fiind o recomandare în sine, cuvântul înainte al academicianului Eugen Simion la culegerea de *Rapoarte diplomatice din București* (1937-1937) (Ed. Universal Dalsi), al ambasadorului Iugoslaviei, Jovan Ducici, în care volumul este apreciat de criticul academician drept „o carte excepțională din multe puncte de vedere”, acesta îl atrage pe Constantin Coroiu la un

comentariu comparatist între faptele istorice și politice din perioada menționată și modul cum ele se reflectă în conștiința ambasadorului, deși printre multe alte formulări ne sare în ochi și sintagma „masele românești nesârbizate din districtul Pozarevac și de prin Timoc”. (articolul *Un Paul Morand sârb despre români*) □ Gellu Dorian confirmă, printr-o decorticare secvențială și consecventă cu propriile-i observații inițiale, debutul din urmă cu doi ani al poetei Naomi Ionică (publicată prima dată în 2008 în antologia *Cele trei grații*, Ed. Aula, editată de Al. Mușina), care revine în avanscena literară cu cartea de „inspirație rilkeană”, *Cei singuri vor rămâne singuri*, dar fără să plătească tribut poetului german născut la Praga și școlit în Austria. (articolul *Naomi Ionică – Cei singuri vor rămâne singuri*) □ Este semnalat publicului laureatul Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu» pe anul 2010, Dinu Flămând. □ Semnează eseuri și digresiuni hermeneutice referitoare la opera poetului național: Nicolae Crețu cu *Mai «e împărțită omenirea»?*, Mihai Daniel Gheorghe – *Măștile lui Mihai Eminescu*, Liviu Papuc – *Pe lângă Eminescu, mâncăm și noi o pâine*. □ Nicolae Oprea dirijează atenția cititorului asupra operei și vieții (grele) a lui Ion D. Sârbu (n. 1918 – m. 1989, înainte de căderea comunismului), adăstând mai îndelung asupra romanului cu accente autobiografie, *Lupul și catedrala* (elaborat între anii 1983-1986), dar și a symbolismului încărcat de istorie și mituri al lupului, un simbolism „pozitiv de strămoș mitic, erou războinic ori simbol religios de apărare”. (articolul *Simbolul lupului peste veacuri*) □ Gheorghe I. Florescu își arată preocuparea pentru jurnalul Reginei Maria, publicat mai întâi în engleză *The Last Romantic. A Biography of Queen Marie of Roumania* (New York, Simon and Schuster, 1984) și tradus în 2008, cu titlul *Însemnări zilnice* (1924) (Ed. Historia, București, vol. VI, traducere de Sanda Ileana Racoviceanu, îngrijire de ediție, cuvânt înainte și note de Vasile Arimia). (articolul *Regina Maria, între confesiune și extrovertire – I*) □ Marius Ghica se află la al paisprezecelea episod din eseu intitulat *Despre iubire*, cu subtitlul *Corydon sau despre iubirea pederastică*, numele făcând trimitere la eroul lui Gide, legat de „vechea iubire grecească”, cum mai era denumită pederastia; Corydon parcurge nenumărate exemple din lumea zoologicului pentru a furniza dovezi legate de homosexualitate și a-și întemeia noua teorie a iubirii nu pe instinctul sexual, ci pe plăcere și voluptate. □ Dan Ciachir semnează textul memorialistic *Și noaptea asta va trece*. □ Simona Modreanu încearcă să pătrundă cu înțelegere și moderație lumea ficțională a scandaloasei Virginie Despentes (n. 1969, Nancy), propulsată, nu fără critici acerbe chiar și pentru multicolorul peisaj literar francez, în vârful „noului val libertin și decomplexat” de romanul (al șaptelea!) *Baise-moi* (1993), un roman underground plin de scene de prostituție, droguri și mizeria unei lumi marginale; respins de toate marile edituri franceze, acum este curtată și se bat s-o publice, mai ales prin apariția romanului *Apocalypse bébé*, un roman polițist din genul *noir*, cu două protagoniste atipice în roluri de anchetatoare. (articolul *Muza trash*) □ La poșta redacției, intitulată „Curier de ambe sexe”, răspunde punctual Nicolae Sava.

• [Familia, seria a V-a, anul 47, nr. 1 (542); Revistă lunară de cultură, fondator Iosif Vulcan, 1865, Oradea, 135 de pagini, format A4; Revista este instituție a Consiliului Județean Bihor; Director: Ioan Moldovan; Redacția: Miron Beteg, Mircea Pricăjan, Alexandru Seres, Ion Simuț, Traian Ștef; Redactori asociați: Mircea Morariu, Marius Miheț, Aurel Chiriac; email: familia@rdslink.ro, www.revistafamilia.ro] În preajma aniversării poetului național, Ioan Moldovan reamintește cititorilor, în editorialul *Eminescu și Oradea*, legătura lui Mihai Eminescu cu Oradea, care este mai mult indirectă, dar simbolică, deoarece, cum se știe, debutul poetului a avut loc în paginile *Familiei* (pe vremea aceea ea apărând la Pesta, iar Iosif Vulcan fixează sediul publicației la Oradea în 1880); memoria colectivă a reținut de asemenea că tânărul debutant a semnat primele încercări cu numele Mihai Eminovici, iar Iosif Vulcan i l-a schimbat în numele cunoscut tuturor; deși nu sunt dovezi documentare despre prezența fizică a poetului la Oradea, mai importantă i se pare lui Ioan Moldovan colaborarea lui Eminescu cu *Familia* atât la începutul vieții și chiar la sfârșit. □ În articolul-bilanț semnat de Marius Miheț, cu titlul *Anul literar 2010. Mai mult decât ne-am fi așteptat...?*, autorul are în vedere nu doar tirajele sau calitatea cărților apărute, ci și dezbaterile de idei, cam anemice după propria-i părere; el consideră că două mari momente au marcat anul încheiat: lansarea cărții lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom) care a stârnit răbufniri umorale din partea criticilor și mai mult decât scandal de culise și, al doilea moment marcant, nobelizarea Hertei Müller ale cărei reverberații s-au văzut în nivelul tirajului și al vânzărilor abia în 2010, în cele 80 000 de exemplare vândute pe piața românească (de la Polirom și Humanitas cumulate), ceea ce i se pare puțin, având în vedere că lucrările Aurei Liiceanu sau ale Mihaelei Rădulescu s-au vândut, la recomandările făcute de *Cosmopolitan* sau *Elle*, în 50 000 de exemplare, ceea ce înseamnă prea mult și că bat Nobelul cele două reviste de modă; concluzia este amarnică: „în momentul de față nimic nu poate promova un anumit tip de literatură din sfera tradițional-culturală, nici măcar un Nobel.”; lungul bilanț al romanelor apărute în anul anterior cuprinde mai tot ceea ce s-a publicat de prim rang și vizibile în critică (adică recenzate), chiar dacă unele nu s-au ridicat valoric la nivelul unor scrieri precedente, însoțite fiecare de un scurt comentariu critic: *Provizorat* (Polirom) de Gabriela Adameșteanu („putea fi cea mai importantă apariție a deceniului”); *Un om din Est* (Noul Scris Românesc & Tracus Arte) de Ioan Groșan („care nu a demonstrat că poate depăși capodoperele sale nuvelistice printr-un roman îndelung așteptat”); *Camionul bulgar* (Polirom) de Dumitru Țepeneag („inventarierea condiției exilatului în prelungirea trilogiei exilului, fără a furniza revelații mari”); *Șapte seri. Frumoasele străine* (Humanitas) de Mircea Cărtărescu („un volum foarte bun, multe peste *De ce iubim femeile*”); *Ana Maria și îngerii* (CR) de Radu Aldulescu („un roman în binecunoscuta notă a cărților anterioare, dar nu peste valoarea acestora”); *Când ne vom întoarce* (Limes) de Radu Mares („surpriza [...] a scris cel mai bun roman al său [...] sunt convins, va

avea o receptare întârziată, dar entuziastă”), *Domnul K eliberat* (CR) de Matei Vișniec („o altă surpriză”, „cel mai frumos roman-parabolă al generației 80”); *Rădăcina de bucsău* (Polirom) de O. Nimigean și *Ambasadorul invizibil* (Polirom) de Nichita Danilov (amândoi prozatorii „își consolidează statutul de prozatori, primul cu un roman de excepție, al doilea printr-o carte ce-i asigură un loc sigur în canonul optzecist”); *Orașul jumătăților de inger* (CR) de Florin Toma („un roman inclasabil, de neevitat pentru oricine radiografiază romanul parabolic și parodic românesc”); *Viața lui Kostas Venetis* (CR) de Octavian Soviany („o captivantă poveste fantastă despre sensurile creației”); *Mutilare* (CR) de Dan Stanca („ritmul acestui prozator este de o intensitate vătămătoare...”); *Fluturile negru* (Humanitas) de Radu Paraschivescu („o explorare metafizică în trecutul unui revelații artistice – cea mai bună carte a autorului”); *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom) de Bogdan Suceavă („o plonjare tulburătoare în toiul evenimentelor din 1989, o carte majoră, de așezat lângă *Venea din timpul diez*”); *Noapte bună copii!* (Polirom) de Radu Pavel Gheo („o excelentă frescă a generației decreștelor, cartea biografiei comuniste a generației 2000”); *Cămașa în carouri* (Polirom) de Doina Ruști („confirmând o prozatoare plină de forță și viziune, de o vitalitate aparte; alături de Florina Ilis, cele mai valoroase scriitoare din ultimii 20 de ani”); *Cara aurita* (Limes) de Tatiana Dragomir („unul dintre marile eșecuri ale criticii de întâmpinare”); *Cadență pentru un marș erotic* (Limes) de Marina Gorczyca („romanul [...] a trecut nebăgat în seamă”); *Cei o sută. Secretul Florenței* (Curtea-Veche) de Gheorghe Schwartz („ambitiosul [...] își continuă amplul proiect romanesc [...] o arhitectură prozastică ce ar putea avea... în cultura română, destinul cărților lui J.R.R. Tolkien, fără, însă, un succes de public pe măsură”); *Gde Bucharest* (Charmides) de Constantin Stan („Nu înțeleg de ce [...] nu publică la o editură mare; e păcat să scrii proză de calitate pentru un grup restrâns de cititori și critici”); *Apropierea* (CR) de Marin Mălaicu-Hondrari („elegant roman [...], dar, am impresia, va fi marele perdant al premiilor pentru 2010”); *Demonii vântului* (Polirom) de Daniela Zeca („este revelația [...] confirmă o scriitoare redescoperită de exotismul trăit și revendicat”); *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, ediție recuperată de Monica Pillat și prefăcută de Gabriel Liiceanu) de Dinu Pillat („apare după jumătate de secol fără amploarea așteptată. Un volum care merită mai mult”); printre cărțile de nonficțiune sunt menționate: *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom) de Ion Vianu („declarată de revista *România literară* «Cartea anului»”); *Cartea cu fleacuri* (Paralela 45) și *Cu fața la perete* (CR) de Livius Ciocârlie („sculptoare, ca întotdeauna”); *Memorii. Vederi din Prepeleac* (CR) de Constantin Țoiu („șarmante și pline de erudiție, ele definesc unul dintre cei mai mari prozatori din ultimii 50 de ani [...] un volum de *Memorii* ignorat cu desăvârșire...”); cărți de interviuri și confesiuni: *Curierul de Est. Dialog cu Edward Kanterian* (Polirom) cu Norman Manea; *Eu, fiul lor. Dosar de securitate* (Polirom) de Dorin Tudoran; *Maxilarul inferior* (Polirom) de Doina Uricariu; *Berlinul meu e un monolog* (CR) de Nora

Iuga; *Bărbat adormit în fotoliu. Întâmplări* (Curtea-Veche) de Alex. Ștefănescu („continuă amintirile unui critic cu un uriaș simț al umorului”); cărțile de poezie semnificative: *Versete de unică folosință* (Bibliotheca) de Mircea Horia Simionescu („va suscita multe păreri și reconsiderări. Un poet subtil”); *Nimic* (Humanitas) de Mircea Cărtărescu („alcătuit din poeme vechi, cu siguranță unele recondiționate recent, dar un volum amânat, cu poeme risipite, altele de sertar”); *Patria mea A4. Poeme noi* (Humanitas) de Ana Blandiana („un volum bun, continuând stilul consacrat, fără schimbări notabile”); *Femeile din secolul trecut* (Fundatia pentru Poezie «Mircea Dinescu») de Mircea Dinescu („uluitor cândva, un poet tot mai redundant astăzi”); *carte Alcool* (Charmides) de Ion Mureșan („fără îndoială, vocea de top a poeziei contemporane. Chiar dacă inegală, cartea este o colecție de poezie adevărată, atât de rară în vremea din urmă”); *Ritmuri de îmblânzit aricioaica* (CR) de Doina Ioanid („o poetă autentică, de mare expresivitate”); *Versouri* (Humanitas) de Anca Mizumschi („o poetă cu timbru și imaginar distincte”); *Litere și albine* (Limes) de Ion Pop („un poet cu o cotă în creștere, din păcate receptat mereu cu gândul la criticul și istoricul literar”); *Pe prag (Vale-Deal)* (CR) de Liviu Ioan Stoiciu („un volum nodal pentru poezia lui”); *de-a viul* (CR) de Teodor Dună („un poet pur-sânge”); *Sebastian în vis* (Tracus Arte) de Radu Vancu („își exersează într-un pseudo-manual formator de pretexte nietzscheene noua identitate paternă”); *Moartea parafină* (CR) de Robert Șerban („un volum hipnotic despre experiența rezidenței în moarte”); în privința criticii și istoriei literare sunt trecute în revistă următoarele: *Ucronia eminesciană. Eseu despre timp și imagine în «Memento mori»* (Ed. Institutului Cultural Român) de Christian Crăciun; *În căutarea centrului pierdut* (ART) de Corina Ciocârlie; *Eu, Autorul. Reprezentări auctoriale în literatură și pictură. Din Antichitate până în Renaștere* (Tracus Arte) de Raluca Dună; *Cuvintele care ucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu* (Limes) de Ligia Tudurachi; *O oglindă purtată de-a lungul unui drum. Fotograme din postmodernitatea românească* (Paralela 45) de Ion Bogdan Lefter; *Literatura luciferică* (CR) de Radu Cernătescu; *Portret de grup cu generația 80. Poezia* (Tracus Arte) de Mihail Vakulovski; *Literatura și artele în România comunistă: 1948-1953* (Humanitas) de Cristian Vasile; *Din avangardă spre ariergardă* (Vinea) de Ion Pop; *Literatura în schimbare* (Limes) de Gheorghe Perian; *Privilighenția: Instituții literare în comunismul românesc* (Casa Cărții de Știință) de Oana Macrea-Toma; *Despre Cioran și fascinația nebuniei* (Humanitas) de Dan C. Mihăilescu; *Poștalionul cu boi* (Karta Graphic) de Mircea Iorgulescu; *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade* (CR) de Cornel Ungureanu; *Ceea ce ne desparte* (Polirom) de un duo: Vasile Ernu, Bogdan Alexandru Stănescu; *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas) de Gabriel Liiceanu; *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom) de Andrei Oișteanu; *O istorie a neființei în filozofia greacă* (Humanitas) de Andrei Cornea; *O sută de scrisori din Paris* (CR) de Lucian Raicu; *Cartea întrebărilor* (Humanitas), Ioana Pârvulescu; *Exerciții de supraviețuire* (Polirom) de Ileana

Mălăncioiu; *Ultimul Culianu* (Humanitas) de Horia-Roman Patapievici; *Pornind de la Nietzsche* (Limes) de Ștefan Borbély; *Istorie și politică în România comunistă* (Curtea-Veche) de Apostol Stan; mai zice Marius Miheț: „nu au lipsit edițiile critice și antologiile lucrate exemplar, culminând cu amplul proiect al neobositului Nicolae Mecu (coordonator) și a echipei sale – G. Călinescu, *Opere, Publicistică*, vol. IX-X: 1958-1962 (Fundatia Națională pentru Știință și Artă); un alt tom care va schimba cu siguranță multe în abordarea istorico-literară a unei perioade încă derutante: Academia Română, Fundatia Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu», *Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică*, vol. I-III (1944-1948) (Ed. Muzeului Literaturii Române)”; o altă antologie de menționat: *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc* (Paralela 45) de Daniel D. Marin (coord.); masiva *Antologie a prozei scurte transilvane actuale*, 2 vol. (Limes) de Ovidiu Pecican (coord.); *Generația 80 văzută din interior* (Tracus Arte), vol. 1, o carte de interviuri de Dumitru Augustin Doman; la capitolul traduceri, autorul amintește cărți cult: Thomas Pynchon, *Curcubeul gravitației* (Polirom, trad. din engleză și note de Rareș Moldovan), Allen Ginsberg, *Howl și alte poeme. Antologie 1947-1997* (Polirom) (traducere de Domnica Drumea și Petru Ilieșiu); Ilf și Petrov, *America fără etaje* (Polirom) (traducere din limba rusă și note de Ana-Maria Brezuleanu); Umberto Eco, *Cimitirul din Praga* (Polirom) (traducere de Ștefania Mincu), Orhan Pamuk, *Muzeul inocenței* (Polirom) (traducere de Luminița Munteanu); iar, la debut, anul 2010 stă cel mai prost, doar la poezie s-a mișcat ceva: Val Chimic, *Umilirea animalelor* (Casa de pariuri literare), Sorin Despot, *apasă* (CR), Naomi Ionică, *Cei singuri vor rămâne singuri* (Tracus Arte), Adrian Diniș, *Poezii odioase de dragoste* (Vinea), m. duțescu, *și toată bucuria acelor ani triști* (CR), Iulia Militaru, *Marea pipeadă* (Brumar). □ Gheorghe Grigurcu scrie un puzzle de impresii, judecăți și biografeme, sub îndemnul părintesc al lui Blaga (citată în text): „Întarcă-te, Grigurcule!” și cu un titlul preluat dintr-o reflecție a Sfântului Augustin, «*Măsura iubirii*» („Măsura iubirii, spunea Sfântul Augustin, înseamnă a iubi fără măsură. De unde și lipsa de formă a iubirii, care, turnată în expresie, devine stil, adică indiferență.”) □ Al. Cistelean creionează un portret literar al criticului orădean Gh. Grigurcu, nu doar format din păreri și judecăți personale, ci compus cu rigoarea unei fișe de dicționar, profil literar în care demontează pas cu pas vârstele interioare și de creație ale comilitonului său, un autor prolific, specializat în critica de poezie și critica „criticii”: „Centrul acțiunii sale critice l-a constituit literatura (poezia în primul rând, critica în al doilea) în mers, Grigurcu fiind cel mai harnic, mai atent și mai devotat exeget al poeziei dintre anii 60 până azi.”, iar în privința cronicilor propriu-zise dedicate cărților de poezie, Grigurcu denotă „aceeași priză directă cu inefabilul [...] într-o suită de volume consistente (*Teritoriu liric, Poeți români de azi, Existența poeziei, Poezie română contemporană* ș.a.). Puse laolaltă acestea fac probabil, cea mai completă panoramă a poeziei postbelice de după proletcultism și i-ar fi de tot simplu criticului

s-o transfere într-o istorie propriu-zisă a poeziei contemporane. Cu atât de mai mult cu cât o parte din materialele critice nu sunt recenzii de carte, ci portrete sintetice, capitole de istorie, monografii concise ce așteaptă doar să fie puse în grijă. Și cu atât mai mult cu cât Grigurcu profesează, chiar și în cronici și recenzii, privirea recapitulativă, într-un ritual de început aproape nelipsit. Nu doar articolele mai ample, ci și recenziile imediate au perspectivă istorică, se avântă în corelații diacronice și sincronice, fiind parcă redactate cu privirea spre istoria literară. Dacă problema acesteia nu s-a pus, de vină nu poate fi decât conceptul de critică «fragmentară» cultivat, ilustrat și apărat de Grigurcu. [...] Treptat, însă, foiletismul a devenit nu doar o opțiune, ci și o dogmă antiistorică. De la bun început critica lui Grigurcu a fost una foarte personală, atât în judecățile de valoare, cât și în aparatul de detectare a celor mai fine nuanțe și în aventura comprehensivă pe domeniile inefabilului.”; cât despre tipul de critică practicat de Gh. Grigurcu, mai zice Al. Cistelean: „Deși polemică și adesea radicală în polemism, critica lui Grigurcu e mai degrabă autarhică, închisă în propriile ei opinii și cu rare referințe la altele. Dialogul interpretativ e aproape absent din ele, dar, în schimb a devenit cu timpul foarte activ dialogul teoretic sau de concepte. [...] Adept al criticii artiste, lovinescian în metoda impresionistă și în culoare conceptelor, Grigurcu profesează volutele metaforice ca echivalente ale inefabilului poetic. Poate cu excесе de calofilie uneori, critica lui e una din cele mai «artistice», folosind adesea metafora pentru a fotografia nuanța indicibilă din viziunea poetică.” (articolul *Gheorghe Grigurcu*) □ Alexandru Vlad semnează proza *Rudolf*, iar Vasile Dan textul eseistic *Chipul zilei de mâine*. □ Al. Ștefănescu creionează și el un nostalgic portret literar al lui Florin Mugur, în *Farmecul lui Florin Mugur*, al cărui text descriptiv se deschide simpatetic astfel: „Despre Florin Mugur, înainte de a-l cunoaște, credeam că este un poet tânăr și înalt, cu talent de recitator, care-și declamă versurile pe un fond muzical. Apoi, am descoperit în el un bărbat scund și obosit, cu mers greoi, un anxios, hotărât însă să nu-și arate lumii fața sumbră și să zâmbească tuturor încurajator.” pentru a ajunge, la final, să fixeze în efigie pasiunea pentru profesie a lui Florin Mugur: „Dacă cineva ar fi făcut un inventar al activităților lui Florin Mugur dintr-o zi oarecare ar fi ajuns la concluzia că aceste activități nu încep într-o zi și că probabil pe undeva s-a strecurat o greșeală. Dar nu ar fi fost vorba de o greșeală Afabil și visător, găsind timp să mai și contemple, la braț cu Emil Brumar, fetele de pe stradă, Florin Mugur lucra totuși trepidant ca o uzină dată de curând în funcțiune. Pentru el literatura era mai mult decât o religie: o profesie.” □ Traian Ștef își exprimă voalat dezamăgirea că, din promoția echinoxistă a anului 1979, puțini dintre colegii lui, ardeleni și bănățeni, precum Ion Urcan, Viorel Mureșan, Marius Iosif, Gabriel Petric, au mai rămas pe baricadele literaturii, cam toți retrăgându-se în locurile de baștină unde fac naveta, ca profesori, în zonele limitrofe, fiecare împăcându-se cu *genius locci*, au rămas, însă, „într-o demnitate a lucrului bine făcut”, căci „au marcat locul și l-au înnobilit, dar atunci când se scrie istorie faptele lor nu mai sunt evidențiate.

Ele nici nu se văd cu ochiul comun”; dar ținta acestei introduceri este, de fapt, studiul lui Ion Urcan despre literatura lui Ion Budai Deleanu, interesul acestui exeget manifestându-se cu *Opera literară a lui Budai Deleanu*, în 2004, o teză de doctorat, dezvoltată în *Contexte ale Țiganiadei* (2010), „o sinteză în care studiul multidisciplinar al operei lui și privirea asupra contextului european și ardelean conduc la un tablou în care culorile se disting și se armonizează calm, sigur, fără stridente, un tablou nici academic, nici impresionist.”, spune Traian Ștef. (articolul *Ion Urcan, interpret al Țiganiadei*) □ Ioan Moldovan salută ca pe o „sărbătoare a poeziei” apariția volumului de poezie *cartea Alcool* (Charmides, 2010) de Ion Mureșan, o carte care cuprinde treizeci și două de poeme, care deja au circulat pe cale orală în recitaluri tipice de marcă ionmureșiană; Ioan Moldovan confirmă că poetul își asumă o mască „prin care dionisiacul dă în tragic”, iar lumea ionmureșiană este „o lume chagalliană a unui lirism, când păstos, când involt, în care poetul-clown întrezărește locuirea acelui zeu” (articolul *Ion Mureșan, Keep walking*). Al doilea volum de poezie ce beneficiază de atenția critică a lui Ioan Moldovan este *Toți sunt îngrijorați* (Tracus Arte, 2010, în colecția «Neo» coordonată de Alexandru Mușina) de V. Leac, „o carte delicioasă de poezie, așa cum se poartă poezia de ultimă oră: dezinvoltură în utilizarea procedeelelor literare și a celui mai actualizat limbaj liric, extinderea imaginarului în zone intens informate de cultura cibernetică, familiaritate în comunicarea sentimentală, ton «mesenger» -iastic, neosuprarealism, umor negru, epic abstruz etc” (articolul *Poetul și secretul fericirii*) □ După un prim roman șocant, *Băgău* (2004), care a indignat „o bună parte a lumii literare, deopotrivă pudibondă ori pur și simplu reticentă în privința unui limbaj etichetat, în cel mai bun caz, subcultural”, dar care, totuși, a câștigat Premiul Uniunii Scriitorilor, iată că Ioana Bradea revine, după șase ani, cu romanul *Scotch* (Polirom, 2010) care îl determină pe Marius Miheț să îl pună într-un tablou comparativ cu primul; ca atare, acest al doilea roman este „un micro-roman din care lipsesc iarăși eroii substanțiali dar câștigă un suprapersonaj construit în cele mai mici detalii: un parc industrial dezafectat. [...] poeticitatea părăsește limbajul detabuizat și se potrivește într-o atmosferă apocaliptică în care transferul se face dinspre mașinile agonizante în oamenii goliți de istorie și de sensuri.”, judecata finală fiind că este „un roman bun, *Scotch* anunță adevăratul roman al Ioanei Bradea. Prin capacitatea ei de reinventare, Ioana Bradea e o prozatoare adevărată care are multe de spus. *Scotch* – un roman cât o poezie de toamnă.” (articolul *Poem neterminat cu cadavre industriale*) □ Cartea politică este adusă în avanscenă de Mircea Morariu care pune pe tapet o carte formată din patru studii referitoare la atitudinile publice a patru intelectuali, Iuliu Maniu, Nicolae Carandino, Mihail Fărcășanu și Grigore T. Popa, cu titlul *Apărarea libertății (1938-1947)* semnată de Ioan Stanomir, care, se pare, zice recenzentul Mircea Morariu, calcă pe urma unor mai cunoscute cărți precum *Explorări în comunismul românesc*, o serie tipărită la Polirom și elaborată de Paul Cernat, Ion Manolescu și Angelo Mitchievici; ziariștii și scriitorii Nicolae

Carandino și Mihail Fărcășanu, precum și profesorul universitar Grigore T. Popa „vor condamna treptată instalare în minciună și perversitatea dublului limbaj, semnele premonitorii ale începutului unui ev al delațiunii și schizofreniei politice. [...] cei trei au exercitat în scrierile lor, neiertătoare critici ale tentației totalitare și ale totalitarismului. Rectitudinea lor morală i-a așezat la antipozi față de o serie lungă de alți și alți intelectuali care, din frică, din oportunism, din dorința de a-și asigura confortul material, de a dobândi privilegii și funcții, au preferat trădarea.” (articolul *Apărarea libertății 1938-1947* de Ioan Stanomir) □ A doua carte de care se ocupă Mircea Morariu este *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom, Iași, 2010, colecția *Fiction Ltd.*) al doctorului Ion Vianu, fiul celebrului eseist, stilistician și critic literar Tudor Vianu; cartea face parte din categoria memoriilor ori poate al autoficțiunilor biografice, o carte vorbind despre prietenie, despre o generație aflată în contextul ostil al anilor 50, și, mai ales, despre figura tatălui, Tudor Vianu. (articolul *Amor intellectualis. Romanul unei educații* de Ion Vianu) □ Aurel Pantea semnează la rubrica „un singur poem, un poem fără titlu, cu dedicația următoare „pentru *Cis și baciul Moldovan*”, iar Ștefan Manasia scrie *Ornitopterul sau lepidoptera*, dedicat lui Șerban Foarță. Petru M. Haș se alătură și el colțului poetic și semnează poemele *marea noastră prietenă uniunea sovietică, Să nu vă fie dat vreodată, Mamă!* □ Rubrica de istorie literară este inaugurată de Carmen Niță cu un studiu despre Nicolae Balotă și activitatea lui de la revista *Familia* într-o încercare de a defini contribuția autorului *Luptei cu absurdul* la reconstrucția edificiului cultural al revistei orădene în tulburile vremuri postbelice (când revista fusese nevoită să înceteze timp de două decenii să se exprime asupra evenimentelor culturale românești) și ale realismului socialist, examinând articolele scrise de N. Balotă înainte de a fi autorul marilor cărți de teorie și critică literară, căci în 1969 va debuta în volum cu *Euphorion*; N. Balotă a desfășurat o prolifică activitate publicistică în *Luceafărul*, *Gazeta literară*, *Viața românească*, *Orizont* ș.a., chiar în perioada în care *Familia* și-a relansat activitatea în 1965, cu seria a V-a, prin eforturile lui Alexandru Andrițoiu, proaspătul redactor-șef, iar el era angajat în cadrul ei; a fost extrem de activ la dezbaterile de idei, de exemplu aceea în jurul presupusei opoziții dintre *călinescianism – anti-călinescianism*, lansat în articolul *Direcția nouă în critica literară din Familia/ 1967*; autoarea acestui amplu studiu monografic parcurge toate articolele publicate de Nicolae Balotă în intervalul 1965-1969 discutând amănunțit fondul lor ideatic și contribuțiile criticului la problemele culturale vehiculate de mentalitatea literară a timpului. (articolul *Nicolae Balotă și «Familia»*) □ Daniel Vighi este prezent la rubrica de proză cu textul *Am plecat!* (cu subtitlul: *Omagiu romanului «Toate pânzele sus!»*), fragment din romanul *Expediția goetei Remény*. Ștefan Jurcă își aduce și el contribuția cu textul *Prin oglinda apei trecătoare* cu valențe diaristice. □ Este publicat un laureat al Revistei *Familia* la Festivalul de creație literară, Cicârlău, 2010; Iulian Onciuc (student la Litere, anul I, Babeș-Bolyai) – poemele *clipiri, stări de agregare, odată trupurile noastre*. □ In memoriam Vasile

Latiș (1933-2007), lăsat să-și exprime acordurile lirice cu poemele: *April, Cântec, Epilog, Iubirea, ea, Poveste, Care este acest loc, care este acest orizont, care este marginea lumii ?* □ În traducerea și prezentarea lui Leo Butnaru, cititorul român face cunoștință cu poetul Boris Poplavski (1903-1935), deși mort tânăr, este apreciat drept „cel mai important poet tânăr al emigrației ruse”, cum se exprimă V. Nabokov; poemul tradus se numește avangardist, *Versuri automate*. □ Tot Mircea Morariu examinează cartea de teatru a unui scriitor ieșean, Ștefan Amariței, cu titlul *Molia roșie sau Călăul patetic* (Ed. Cronica, Iași, 2010), având „o amplă și binevoitoare prefață semnată de criticul Ioan Holban”, din care se poate afla că Ștefan Amariței a mai adus la lumina tiparului câteva cărți de poezie și de proză: *Șevaletul, Plaja, Pe malul Akeronului, Psalmi, Foamea de timp, Podul de piatră, Suspendat spre fructul prelung* și încă una de teatru *Apocalipsa perpetuă*, despre care același prefațator susține că este formată mai ales din scenete dar „rămâne o carte ce se citește cu interes și poate provoca o trupă pentru realizarea unui spectacol”; actuala carte de teatru cu titlu dublu e o piesă de teatru în trei acte „a cărei acțiune e condusă cu o mână destul de fermă, ce știe să țină dreapta cumpănă între realism și metaforizare. Îi mai rămâne însă să stăpânească ceva mai hotărât un material dramatic cam prea luxuriant. [...] e o piesă despre Revoluție. La modul imediat, despre Revoluția română din decembrie 1989 [...]” (articolul *Literatura Revoluției*) □ Alexandru Seres, inspirat de titlul primului volum de poezie al lui Gheorghe Vidican (n. 1953, satul Petid, jud. Bihor), *Singurătatea candelabrului* (1994), crede că forța de impact al poetului bihorean, datorată acestui titlu „devastator” prin care ar fi rămas în „memoria contemporanilor”, nu a fost întrecută de volumele anilor din urmă, precum *Utopia nisipului* sau *Sărbători vulnerabile* (2003), *Rigorile cercului* (2004), *Tratatul de liniște* (2006; ediție în alfabetul Braille, 2010), *Mansarda cu vitralii* (2008), căci cele enumerate „par simple giumbușlucuri, zbenguieri lirice ce pălesc pe lângă saltul mortal în abisul metaforei din titlul volumului său de debut”; dar cronicarul remarcă faptul că Gheorghe Vidican a făcut eforturi „spre a ieși din umbra stigmatizantă a singurătății candelabrului său liric” care „par să fie încununat acum de succes: noul său volum apărut la Editura Brumar, lansat în noiembrie la Târgul de carte Gaudeamus și apoi la Oradea, la Librăria Gutenberg, are toate șansele să-l relanseze pe poet pe firmamentul receptării”: volumul *Genunchii Tamisei* (Brumar, Timișoara, 2010) cuprinde, zice recenzentul citând părerile unor critici de la lansarea cărții: „«o Londră umanizată și personalizată liric, în care se împletesc elementele istorice» (Ioana Cistelecan) sau ideea că nu avem de-a face cu «o ilustrare turistică, fie ea și lirică, a unei călătorii, ci cu o aventură spirituală, precum iubirea sau moartea» (Ioan Moldovan), că ne aflăm în fața unei poezii «uneori enervant de încifrată» care trebuie citită «cu îngăduință și răbdare»”. □ La rubrica „vitrina cu cărți”, vreo câțiva recenzenti se ocupă de cărți și autori mai puțin observați în câmpul literaturii. Lucian Scurtu stabilește că poezia din *Lucruri și limbafe* (Limes, Cluj-Napoca, 2009) al poetului Mircea Stâncel din Alba Iulia

ar merita din plin atenția criticii, pentru că este „o carte bună, scrisă de un poet cu vocație”, chiar dacă discret în peisajul literar actual (articolul *Anamneze și angoase*). Lucia Cuciureanu recenzează volumul de poezie *Am strigat după mine* (Ed. Mirador, 2009, prezentare pe coperta a IV-a Vasile Dan) de Sanda Maria Deme încercând să detecteze cum se reflectă poeta în oglindă, căci „oglindea e aici principiu al feminității și al nopții” (articolul *Femeia din oglindă*). □ Lucian Perța îi parodiază pe Radu Vancu în *Lipie neagră cu unt* (din *Familia* nr. 10/ 2010) și pe Vlad Moldovan în *Timpuri moderne* (din *Familia* nr. 10/ 2010): „Vremi de restriște./ Cine m-a pus/ să mă nasc/ tocmai acum când niște/ indivizi ciudați/ cultura o pasc?” □ Filiala Arad a Uniunii Scriitorilor (președinte Vasile Dan), reprezentată de un juriu format din Ioan Moldovan, Gheorghe Mocuța și Vasile Leac, a decernat pe 11 decembrie 2010 Premiile pe anul 2009: Ioan Matiuț – Premiul pentru carte de poezie (*Între ceruri*, Ed. Brumar, Timișoara), Traian Ștef – Premiul pentru carte de eseuri (*Deficitul de prezent*, Ed. Paralela 45, Pitești), Balasz F. Attila – Premiul pentru traduceri literare din română în maghiară și viceversa; Petru M. Haș – Premiul Opera Omnia.

● [Orizont, Anul XXIII, serie nouă, nr. 1 (1541); Revistă a Uniunii Scriitorilor din România, format A4, 32 de pagini ; editată în colaborare cu Centrul pentru Dialog Multicultural „Orizont”, Timișoara, www.revistaorizont.ro; email: fundatia@3europe.org; Redactor-șef: Mircea Mihăieș, redactor-șef adjunct: Cornel Ungureanu, Secretar general de redacție: Adriana Babeți; Colectivul de redacție: Lucian Alexiu, Paul Eugen Banciu, Dorian Branea, Cristina Chevereșan, Șerban Foarță, Radu Pavel Gheo, Marius Lazurca, Viorel Marineasa, Alina Radu, Robert Șerban, Marcel Tolcea, Ciprian Vâlcă, Daniel Vighi] Articolul de fond al lui Cornel Ungureanu cuprinde referințe privitoare la *Eminescu, azi. Despre Premiul Național de Poezie*, o prezentare *in extenso* și în diacronie a avaturilor acestui premiu național de poezie, enumerându-se atât laureații anteriori, de-a lungul a 20 de ani, cât și laureați actuali din 2011: poetul Dinu Flămând premiat pentru *Opera omnia* (de un juriu format din Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu și Alexandru Călinescu), iar premiul Opera prima (opera de debut) să revină poetului M. Dușescu pentru volumul *și toată bucuria acelor ani triști* (CR, 2011) (acest premiu fiind acordat de un juriu format din Al. Cistelean, Mircea A. Diaconu, Vasile Spiridon, Daniel Cristea-Enache și Andrei Terian). □ Premiul literar «Petre Stoica» pe anul 2010 a fost acordat poetului și traducătorului Șerban Foarță. □ Ilinca Ilin realizează un interviu cu Enrique Lynch (în traducerea Irinei Căvescu), cunoscut filosof și eseist european, născut la Buenos Aires și trăind la Barcelona din 1974, cu ocazia vizitei făcute în România la invitația Institutului Cervantes din București, interviu cu titlul *Istoria Europei și miturile dezastruoase*, în care revine și tema relației dintre periferie și centru. □ Redacția revistei propune ancheta *Cărțile anului 2010*, o întrebare devenită tradițională la începutul fiecărui an, la care sunt invitați să răspundă mai mulți

critici literari, prozatori, poeți și dramaturgi din toate generațiile. Apar în postura de respondenți: Ion Marin Almăjan, Grațiana Benga, Ioana Bot, Alexandru Budac, Constantin Buiciuc, Sanda Cordoș, Marius Chivu, Vasile Dan, Nicolae Coandă, Ada D. Cruceanu, Octavian Doclin, Raluca Dună, Cristian Ghinea, Gheorghe Jurma, Radu Pavel Gheo, Adrian Jicu, Gheorghe Mocuța, Marie-Jeanne Jutea Bădescu, Dorin Murariu, Viorel Marineasa, Antonio Patraș, Gheorghe Schwartz, Luiza Vasiliu, Simona Sora. □ Mircea Mihăieș își începe cronică cu un of, și anume că, deși Ioan Mora își confirmă cu fiecare carte „statura de poet important, capabil să-și urmeze propriu proiect” creator, totuși numele poetului nu figurează în topurile de sfârșit de an și nu e mai niciodată trecut în „listele numelor care contează”; în pofida acestor lucruri, de la debutul din 1984 cu *Vară indiană* (premiul Uniunii Scriitorilor) până la prezentul volum de poezie, *Paloarea* (Ed. Brumar, Timișoara, 2010), Ioan Mora a publicat cinci cărți „fără fisură”, iar analiza ultimului volum îl duce pe cronicar la concluzia că este „un excepțional document poetic ce vorbește despre viața fără de moarte a obsesiilor vieții și morții”. (articolul *Oroarea de vid*) □ Din articolul *Ediția critică completă Eliade?* de E. Ciurtin selectăm câteva subtitluri care punctează tematica și ideile: *Centenar clasa a II-a, Șpaltul și marmura, Păcatele biografiei lui M. Handoca, Elemente pentru o dezbatere, Proiecte abandonate*. □ În *Cum vă place*, un titlu de dramă shakespeariană, Alexandru Budac mărturisește că i-a plăcut la Ioana Pârvulescu, în *Cartea întrebărilor* (Humanitas, 2011) iscusița autoarei de a pune la dispoziția cititorului un câmp foarte generos al posibilităților de lectură, în acest volum de eseuri, adresată amatorilor de „delicatese filologice”. □ Dintr-un volum în curs de apariție la Editura Polirom, memoriile lui Günter Grass, *Secolul meu*, sunt traduse din limba germană de către Gabriela Eftimie câteva fragmente, cu titlu omonim cărții. □ Paul Eugen Banciu publică proza *Khaire!*, iar Pia Brînzeu este prezentă cu un fragment din *Jurnal*. □ O încercare de reevaluare a poeziei lui Constant Tonegaru întreprinde Daniel Vighi, în *Demonul amiezii*, vorbind despre romantism târziu și tragedia asumată a celui de-al doilea război mondial, un poet aparținând generației pierdute. □ Viorel Marineasa se leagă de oamenii politici ai momentului în „*Nu se poate ca un partid liberal să meargă mână-n mână cu Geană*” □ Marian Oprea publică câteva poeme, fără titlu. Alexandru Ruja dezvăluie în public propriul jurnal cu titlul *Jurnal din mileniul acesta* □ Un necrolog evocator și comemorativ semnează Smaranda Vultur referitor la *Anca Bratu Minott – o pierdere dureroasă*, „istoric de artă, medievistă și profesoară prin vocație”. □ La „tur de orizont”, se face o trecere în revistă a conținutului câtorva reviste culturale precum: *Ramuri* (Craiova) (fondată în 1905), *Mozaicul* (Craiova) cu ultimul număr pe 2010 despre Paul Celan, *Arca* (apariție trimestrială, Timișoara), o revistă excelentă; *Poesis* (Satu Mare); *Viața românească* nr. 9-10; *Forum studențesc* (Timișoara), grupajul este semnat de «Roșiorii de Vede» □ Vladimir Tismăneanu și H.-R. Patapievici sunt într-un dialog cu titlul *Despre Katyn, Dostoievski și diavolul în carne și oase*.

• [Vatra, Anul XXXVIII, nr. 1 (478); Revistă lunară de cultură (teorie, istorie și critică literară) editată de Uniunea Scriitorilor, Consiliul Județean Mureș și Administrația Fondului cultural național; format A4, 96 de pagini; numerele duble au 192 de pagini; redacția și administrația: Târgu Mureș, Directori fondatori (1894): Ioan Slavici, I.L. Caragiale, George Coșbuc ; serie nouă (1971) Redactor-șef fondator : Romulus Guga, redactor-șef: Virgil Podoabă, redactor șef-adjunct: Kocsis Francisko, colectivul redacțional: Iulian Boldea, Alex. Cistelecan, Călin Crăciun Alex. Goldiș, Alexandru Matei, Aurel Pantea, Gheorghe Perian, Cristina Timar, Alexandru Vlad; Maria Campatelli (redactor pentru Italia), Dan Culcer (redactor pentru Franța), Emilian Galaicu-Păun (redactor pentru Basarabia), Dieter Schlesak (redactor pentru Italia), Andrei Zanca (redactor pentru Germania); e-mail: vatra@rdslink.ro, adresă internet: <http://www.revistavatra.ro>] Numărul se deschide cu un poem de Constantin Abăluță, *Rugă* („Doamne, dă-mi puterea să văd toate hoțiile din juru-mi și să tac/ așa cum tac cei mulți și umiliți și nepăsători/ și totuși, Doamne, ajută-mă să nu mă prefac în zid”), urmate de zece poeme din ciclul *Cartea Laurei* de Claudiu Komartin: *Poem de dragoste*, *Cea mai frumoasă zi*, *Încercăm să convingem nebunia*, *O vietate cu țepi*, *Astăzi este ziua*, *Poem de dragoste pornind de la un vers de Ilhan Berk*, *Imagini de august, travesti*, *Scrisoare neagră* (lui Ionel Ciupureanu, cu mișcări de insectă). □ Radu Mareș este prezent cu fragmente de proză botezate *Insomnii*. □ Prima cronică literară îi aparține Evelinei Oprea, cu titlul *În căutarea «athanorului» pierdut*, în care se referă la sensurile recentului roman al Danielei Zeca, *Demonii vântului* (Polirom, 2010), inspirat de călătoria în țările arabe din nordul Africii și, aparent, superior și mai bine scris decât primul *Istoria romanțată a unui safari* (Polirom, 2009; care a primit premiul pentru proză a revistei *Convorbiri literare* pe anul 2009), un roman al vânătorii; despre cel de față, recenzenta emite următoarea judecată: „Frumusețea limbajului, scriitura migăloasă, *da capo al fine*, voluptatea notației aproape poetice, ambiguități pe alocuri, uneori prețioasă, discursul gata parcă să se lichefieză în secvențe calofile și catifelate, se armonizează de data aceasta cu un scenariu inițiativ ce are reflexe mitice. [...] Cartea Danielei Zeca exprimă, dincolo de ingeniozitatea imagistică, dincolo de abilitatea poetică a autoarei, de acordurile suave ale lirismului ei, o modalitate privilegiată, revelatorie de înțelegere a dialogului dintre nestemate și oameni.” □ Fixând producția poetică a lui Grigore Chiper în zona „poeziei de calitate”, Lucia Țurcanu întreprinde o analiză tematică și textuală a ultimului volum publicat de poet, *Roman-simulacru* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), fără a uita însă să treacă în revistă și volumele anterioare: *Abia tangibilul* (1990), *Aici, în falset* (1991), *Perioada albastră* (1997), *Violoncelul și alte voci* (proză) (2000), *Cehov, am cerut obosit* (2001), *Turnul de fildeș înclinat* (2005); comentatoarea bagă de seamă o continuitate în această poezie minimalistă cu accente existențialiste: „sensibilitatea rafinată, faptul de cultură și banalul cotidian alternează iscusit și converg către un lirism al notației

realist-minimaliste care glisează pe alocuri către meditația cu tentă existențialistă. Volumul apărut în 2010, intitulat *Roman-simulacru*, este scris în aceeași manieră. Cartea conține poeme ale singurătății, arte poetice, poeme erotice și prozopoeme poantiliste, toate conturând un eu cu o bogată experiență culturală, «tăbăcit» «cu trucuri din filme/ cu personaje», un personaj cu lecturi, care știe să-și strunească emoțiile prin raportare la livresc, căci, în bună tradiție postmodernistă ceea ce-i spus în cărți ia, de multe ori, locul realului.” (articolul *Proiectorul intențiilor risipite*) □ Criticul clujean, Alex Goldiș parcurge cu voluptăți hermeneutice volumul de poezie *Sebastian în vis* (Ed. Tracus Arte, 2009) de Radu Vancu pe care-l recomandă ca fiind o excepție de la...teoria formulată chiar în incipitul cronicii *Educația sentimentală a tatălui*, și anume că, la a doua sau a treia carte, foarte puțini poeți din tânăra generație au reușit „să-și depășească umbra”, adică „să-și schimbe formula poetică”, ceea ce îi împinge spre alte genuri, un fel de reconvertire spre roman precum la Dan Sociu, Marin Mălaicu-Hondrari, Dan Coman, Stoian G. Bogdan; în cazul lui Radu Vancu, criticul se arată impresionat de originalitatea și proteismul acestui poet și de „dexteritatea cu care scriitorul – în spatele căruia se poate ghici un pantagruelic cititor de poezie – suprapunea fără rest cele mai intime experiențe biografice cu evenimente livrești. Iluzia anti-literaturizantă care a cuprins mai toate generațiile de poeți de la avangardiști încoace l-a lăsat rece de la început. Conștient că literatura adâncește experiența, n-o falsifică, Radu Vancu s-a specializat în manipularea celor mai sofisticate instrumente livrești în direcția propriilor fantasme.” □ Încă o poezie de Gellu Dorian, în amintirea lui Laurențiu Ulici, *Tihna* („De câte ori mergeam la Sighet, de la Borșa în sus aerul/ trecea printr-o pâlnie cu miros de prun”) □ Mircea Pora publică două proze *Dialog* (în care o anume nană Floare merge să viziteze „România Profundă”) și *Itinerar*. □ În căutarea figurii spiritului creator al lui Liviu Rebreanu, Andrei Moldovean alcătuiește o expunere cu titlul *Un Rebreanu hăituit*, pe care a prezentat-o la întâlnirile de la Tescani dedicate romancierului *Răscoalei*, la care au participat personalități precum Constantin Ciopraga, Alexandru Zub, Dumitru Radu Popescu, Henri Zalis; teza formulată în această expunere este că Liviu Rebreanu a fost de-a lungul întregii vieți victima agresiunilor (la propriu, romanul *Calvarul*, 1919, descriind cum a fost bătut de studenți la Chișinău, fapt raportat și de Dariu Pop, prietenul din copilărie al lui L. Rebreanu, venind și el din Transilvania și trecând prin temnițele de la Seghedin), a campaniilor de denigrare venite din partea unor confrăți, a atacurilor virulente din presă. □ Urmează publicarea unui dosar consistent de aproape 43 de pagini de corespondență a lui Liviu Rebreanu, pe perioada 1922-1942, cu diferiți interlocutori, comentariile și notele aparținând lui Niculae Gheran: George Acsinteanu, Ion Agârbiceanu, A. Ioanei Dumitru (elev de liceu), S. Albu (gazetar activ în presa muncitorească), N. I. Alexandrescu (pictor și gazetar), Sică Alexandrescu (regizor), Petre Andrei (sociolog, profesor universitar și viitor demnitar), Dimitrie Anghel, Emanuel N. Antonescu (profesor universitar de drept civil), Ion Antonescu

(mareșal și om politic), Maria Antonescu (a doua și ultima soție a lui Ion Antonescu), Mihai Antonescu (jurist și om politic), Ar. D'Armaury (pseudonim sub care, se presupune din analiza stilistică a textului, se ascunde un om din lumea gazetărească), Elena Bacaloglu (scriitoare și publicistă), George Bacaloglu (veche cunoștință a lui L. Rebreanu, director al revistei *Cele trei Crișuri*), George Bacovia, George Băiculescu (bibliograf și istoric literar, colaborator de anduranță a Bibliotecii Academiei Române), M-me Eugène Baie (scriitor de limbă franceză, domiciliat în Belgia), Marie-José Baltazar (soția poetului Camil Baltazar, fiica unor evrei modești, de profesie casnică, Rebreanii o numeau *Josefina*), Miklós Bánffy (om politic, scriitor, grafician și om de teatru maghiar), Marco Barasch (publicist, coleg de redacție la *Lumina* cu L. Rebreanu), Constantin Baraschi (sculptor), Bárd Oszkar (scriitor și gazetar maghiar), D.V. Barnoski (prozator și jurist), Max Barthel (romancier, poet, eseist și memorialist german), Ioan A. Bassarabescu (scriitor de proză scurtă, foarte apreciat în epocă, membru corespondent al Academiei Române), Nicolae Batzaria (prozator în literatura pentru copii și publicist). Eugen Bădărău (fizician, profesor universitar la București și Cernăuți, director al Teatrului Național din Capitala Bucovinei), Ioan Bălan (episcop romano-catolic, condamnat de vechiul regim la temniță unde a și murit), Maria Bălăcescu (artistă a Teatrului Național), Teofil Bălibanu (preot și publicist), Nicolae Bălățeanu (actor, societar al Teatrului Național), Ioan Gh. Bănciulescu (gazetar, angajat temporar la ziarul *Viața*, condus de L. Rebreanu). □ Alcătuind un dosar al receptării distopiei sau utopiei negre cu titlul original *Mots-à-mot* (în traducere *Cuvântul din cuvinte*) al Monicăi Lovinescu, scris în anii 50 și refuzat atunci spre publicare de editura pariziană Denoël, dar republicat de editura Humanitas în 2007, Dumitru-Mircea Buda observă că majoritatea comentariilor sunt mefiente față de acest roman politic esopic scris în literatura română modernă într-o vreme în care festivismul proletcultist invadase triumfător literatura; cel mai tranșant comentariu face Mihai Iovănel („Monica Lovinescu este un prozator remarcabil în jurnale și memorii: nu același lucru se poate spune despre acest roman scris în franțuzește, refuzat în 1955 de Editura Denoël și publicat acum tardiv, de Editura Humanitas. [...] romanul oferit spre publicare unei edituri românești, oricare ar fi ea, ar fi respins – dacă ar avea alt autor” și „nu e valabil nici măcar ca document. Sau ar putea fi [...] dar numai într-un doctorat despre Istoria Manuscriselor cu Autori Români Respinse de Edituri Franțuzești.”), talonat de rezervele lui Tudorel Urian, Alexandru Matei și chiar Paul Cernat (care recomandă ca „acest roman să fie citit cu exigență și obiectivitate pentru ceea ce reprezintă în sine, nu pentru că aparține doamnei Monica Lovinescu”); în schimb comentariile de susținere aparțin Ioanei Pârvulescu, Lidiei Bodea și Serenelei Ghițeanu, plus cele ale autorului prezentului articol, care situează romanul în rândul parabolilor negre despre societatea totalitară: „Dacă e, într-adevăr, primul roman de acest tip din literatura română, nu e, în niciun caz, și ultimul, Și nici singurul din secolul XX. Cel puțin două alte romane distopice celebre sunt scrise sub

comunism – unul de *Biserica Neagră* a lui A.E. Baconsky, iar celălalt, *Al doilea mesager* de Bujor Nedelcovici. Ambele constituie eșecuri editoriale – al lui Nedelcovici apare și e premiat în anii 80 în Franța, dar restituirea lui în România, prin publicarea după 1990, trece fără ecouri. La fel cum fără ecouri vede lumina tiparului și romanul lui Baconski ce fusese respins de cenzură. *Cuvântul din cuvinte* e, față de aceste două romane distopice, mult prea puțin epic. Alcătuirea lui e mai degrabă dramatică, monologică și pare gândit pentru o premisă scenică. Fără îndoială că e rodul pasiunii pentru dramaturgie și a emulației lui Camil Petrescu.” (articolul *Autoficțiune și distopie*) □ Constantin Blănaru analizează al doilea roman al lui Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), remarcând construcția stratificată (roman istoric, roman de dragoste, roman politic) și structura de pentagramă; concluziile nu se lasă așteptate: „Radu Mareș este un valoros constructor în roman” și romanul, despre nordul Bucovinei din vremea deceniului patru postbelic, „este un roman de referință nu numai pentru momentul apariției lui editoriale.” □ Lucia Gogoncea pornește curajos în ridicarea vălurilor de deasupra *Artei Popescu* (Societatea Adevărul, 1994), fixând în natura scripturală a lui Cristian Popescu câteva modele formatoare, precum Caragiale și Bacovia, Eminescu și Kafka, scriitori evocați de Popescu; preocuparea centrală a poemelor devine „un exercițiu de acomodare cu moartea [...] de îmblânzire a extincției, de incorporare a ei în cotidian, [...] viața e constrânsă, la fiecare pas de poem, să se uite adânc în ochii morții, să se concilieze cu ea, să se lase devorată încetul cu încetul pentru o alunecare definitivă cât mai firească fără spasme și împotriviri.”, iar titlul articolului face referire la declarația lui Cristian Popescu din *De ce nu vreau să mor poet*, cum că scrie doar pentru 10-15 oameni, el dorindu-și mereu să fie al șaisprezecelea cititor. (articolul *Al șaisprezecelea cititor*) □ După un vechi obicei, Iulian Boldea face o trecere în revistă a scrierilor precedente ale autorului cercetat, aici Adriana Babeți, cu o scurtă punere în temă asupra conținutului, înainte de a dezbate cartea ce constituie centrul de interes a articolului *Bătăliile câștigate*; așadar, studiile anterioare, *Bătăliile pierdute. Dimitrie Cantemir: Strategii de lectură* (1998), la origine o teză de doctorat, ce fixează un model textual al unei cărți dificile precum *Istoria ieroglifică*; *Dilemele Europei Centrale* (1998), studii axate pe spațiul central european legată de problematica identitară; *Arahne și pânza* (2002), carte de eseuri în care diversitatea tematică se întâlnește cu o scriitură mobilă, eseuri consacrate arhetipului războinice, dandysmului, lui Cantemir, lui Barthes etc; se încheie cu analiza *Dandysmul. O istorie* (2004), rolul pe care l-a jucat dandy-ul în istoria culturală europeană. □ Rodica Grigore aduce în spațiul discuțiilor critice și literare pe scriitorul româno-american Andrei Codrescu (n. 1946, Sibiu), poet prozator și eseist, unele cărți ale sale fiind traduse și în română: *New Orleans, Mon Amour: Twenty Years of Writings from the City* (2006), *Wakefield* (2004), *Casanova în Boemia* (2002), *Mesi@* (1999), toate aceste cărți sunt despre... cărți; la acestea se mai adaugă eseu *Domnul Teste în America* (1987) și mai ales *Ghid dada pentru postumani*.

Tzara și Lenin joacă șah (Ed. Curtea Veche, 2009), în care autorul arată cum poți să trăiești o „existență dada” și ce mai înseamnă „postuman”: „ceea ce specia umană poate deveni atunci când diversele cuceriri ale tehnicii îi vor permite să-și depășească toate condiționările biologice”, Andrei Codrescu nuanțând această definiție generală, afirmând că individul postuman „este acea ființă umană care a pus natura între paranteze”, transformarea trupului omenesc în „e-body”, în realitate virtuală, câtă vreme ea tinde să fie singura realitate pe care o trăim. (articolul *Andrei Codrescu. Literatură, dadaism, șah & more*) □ Simona-Grazia Dima publică eseu *În metrou*, despre cum se schimbă peisajul uman și mentalitățile. □ Nicolae Lehou întreprinde exegeza comparatistă a două poeme *Fugă macabră* de Paul Celan și *Fugă basarabească* de Em. Galaicu-Păun, comparație care relevă, după opinia exegetului: „un extrem de larg (și motivat) câmp de tensiuni polemice, mai exact, o tentativă – reușită, o spunem în avans – a lui Em. Galaicu-Păun de a concura, cu o voință admirabil camuflată, cum îi stă bine unui Poet, una din operele de răsunet ale poeziei europene moderne.” (articolul *Un caz de mepriză poetică*) □ Un inedit studiu întreprinde romancierul Nicolae Mareș cu titlul *Iorga despre Polonia și cultura polonă*, ca cinstire a vieții cărturarului la trecerea a 140 de ani de la nașterea sa, pornind de la marea dragoste pe care Nicolae Iorga a avut-o pentru cultura, istoria și poporul polonez, atribuindu-i-se și titlul de *mare filopolon*, căci mari personalități poloneze l-au apreciat din timpul vieții sale și Nicolae Iorga a primit de timpuriu titlul de membru de onoare al Academiei de Științe și Arte din Cracovia, în 1924, cât și de doctor honoris causa al mai multor universități poloneze; marele istoric român a făcut un turneu în 1924 la Varșovia, Vilnius, Poznań, Cracovia și Lwów în decursul căruia a ținut conferințe la fiecare universitate, rodul tuturor acestor cugetări și reflecții despre Polonia a fost strâns în volumul *Note polone* (publicat în 1925). □ Călin Crăciun decantează *Conceptul de literatură națională (I)* dintr-o perspectivă diacronică într-un studiu ambițios și amplu, din care selectăm câteva delimitări din materia studiului: 1. *Preliminarii teoretice: a) Eșecul unei definiții universal-valabile, b) Pentru o perspectivă pluralistă; 2. Literatura română -criterii ale definirii.* □ Antifrază a poemului lui Constantin Abăluță, *Rugă* (de pe prima pagină), semnat de Lucian Perța.

[FEBRUARIE]

● [Apostrof, nr. 2 (249)] Este inserat un anunț referitor la *Cafeneaua critică*, al cărei amfitrion este acum Ion Bogdan Lefter; aceasta, „cafeneaua critică”, reprezintă „un proiect de dezbateri culturale pe teme de actualitate”: prima serie s-a desfășurat în anii 1990 la Cafeneaua Facultății de Litere a Universității București, seria a doua - în perioada noiembrie 2008-iulie 2009, la Cluburile A și The Silver Church, iar seria actuală, a treia, a fost inaugurată în martie 2010 la Club Control; subiectul ultimei ședințe literare a *Cafenelei...* a fost *cartea Alcool* (Ed. Charmides, 2010), ocazie cu care a cuvântat Ion Mureșan, autorul,

despre viața și poezia sa. □ Într-un scurt necrolog, cu tentă biografică, este anunțată trecerea în neființă a scriitorului Valeriu Anania (n. 18 martie 1921, Glăvile-Piteșteana, în jud. Vâlcea - m. 31 ianuarie 2011, Cluj-Napoca) mitropolitul ortodox al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cunoscut și ca ÎPS Bartolomeu; el ar fi împlinit în luna martie a aceluiași an 90 de ani; „Membru al Uniunii Scriitorilor din 1978, la Asociația București, s-a transferat la Filiala Cluj în 1996. Ca poet, dramaturg, prozator și traducător, dar și ca remarcabil memorialist, a lăsat o operă deosebit de întinsă și valoroasă.” □ La împlinirea a 70 de ani de existență a criticului principal de la *Echinox*, Ana Blandiana evocă împrejurările prieteniei sale cu Ion Pop: „Dacă nu-mi amintesc momentul în care l-am cunoscut pe Ion Pop, îmi amintesc în schimb că el a fost unul dintre primii colegi - dacă nu cumva chiar primul - față de care am avut sentimentul apartenenței la aceeași generație.” (articolul *O prietenie fără început*) □ Tot în marginea evocărilor lui Ion Pop, semnează și Dan C. Mihăilescu articolul *O mirare, câteva secvențe și multă recunoștință*: „Spre rușinea mea, nu mai știu când am dat prima oară mâna cu «domnul profesor Ion Pop» și când mi-a cerut să-i spun «Jean». Știu că, în timp, m-am chircit umilit când am văzut cum eu le spuneam cât se poate de natural lui Ion Pop, Ion Vartic și Marian Papahagi «Jean», «Doru», respectiv «Marian», în timp ce Radu G. Țeposu, Ioan Buduca, Ioan Groșan sau Ghiuri Pascu nu-l scoteau din «domnule profesor».” □ Mircea Petean scrie și el un alt articol evocator, *A fost mai prezent în viața mea în absența sa*, despre Ion Pop, profesorul, pe care l-a cunoscut și în calitate de „director” al Cenaclului Echinox: „M-am tupilat în fundul sălii și am ascultat. Cred că a citit Ion Mircea, iar el a dat tonul vorbind despre poezia imnică. Îl ascultam fascinat, nepricepând mare lucru, dar convins că particip la oficierea unor Înalte Mistere.” □ Începe șocant și în răspăr față de curentul general de evocări Romulus Rusan cu fraza introductivă în realizarea unui portret omagial: „Nu-i datorez nimic lui Ion Pop, deci am dreptul să-l laud cum vreau: nu sunt poet (cu atât mai puțin avangardist), nu i-am fost coleg de facultate sau la Echinox, n-a scris niciodată despre cărțile mele. Îmi este doar prieten, o prietenie pe care o reînnoim cu fiecare vizită a sa la București.” (articolul *Pe linii paralele*) □ În *Legea numelor mari*, Constantin M. Popa își leagă și el amintirile de personalitatea lui Ion Pop, găsind că marea lecție dată de criticul, istoricul și profesorul evocat este că „exceleța estetică a unei opere - critice ori poetice - e o funcție a caracterului moral al artistului.” Toate articolele prezentate până acum fac parte din volumul omagial dedicat lui Ion Pop, gândit și alcătuit de Ștefan Borbély și aflat în curs de apariție. □ Irina Petraș recenzează cu un anume of, de ciudă, cartea lui Livius Ciocârlie *Cartea cu fleacuri* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2010), o carte cu „desfătări în marginea existenței amenințate” și din categoria „cărți bune enervante! Uite *Cartea cu fleacuri* a lui Livius Ciocârlie e o carte îngrozitor de enervantă. Cum gândul morții îmi e dintre cele mai familiare, iar bibliografia morții la îndemână, am citit-o cu sentimentul participării la o convorbire privată, gata să intervin cu o completare ori să exclam

«așa e!», la nenumărate secvențe pe care le-aș semna eu însămi fără ezitare.” (articolul *Livius Ciocârlie sau despre «fleacuri», cu fața la perete*). Pe marginea aceleași cărți, glosează și Mihai Dragolea în «*Flecurile*» *fermecate*, și i se pare că această carte este o continuare a celei din 1992, *Fragmente despre vid*, o colecție de gânduri care ar trebui să ne vindece, vorba lui Radu Cossașu (citată în introducere), de minciună și falsa modestie cronică. □ Ștefan Borbély își ia sarcina de a prezenta, în *Despre halucinogene*, studiul lui Andrei Oișteanu *Narcotice în cultura română: Istorie, religie, cultură* (Polirom, Iași, 2010), care „se înscrie în seria cărților de excepție ale culturii române, fiind indispensabil atât pentru fiecare om cultivat, cât și pentru orice bibliotecă.”, iar despre autor, cronicarul opinează „superlativele nu au de ce să fie trecute sub obroc: Oișteanu lucrează exemplar, ca un campion al culturii de construcție, pe cărți și teme memorabile, fiind totodată o persoană publică foarte activă și un interlocutor agreabil, din ale cărui spuse ai ce învăța.” □ Poeme semnate de Minerva Oliva: *Poem neterminat, Scrisori, Dintr-o gutuie*. □ Gelu Ionescu își asumă explorarea romanului *Medgidia, orașul de apoi* (), în articolul *Medgidia, mon amour...*, iar după o investigație critică în sens tematic și psihologic, autorul ajunge la concluzia: „Paradoxul lui Cristian Teodorescu este că gândește ca un romancier și scrie proză scurtă. Prima parte îl obligă, a doua îl mulțumește cotidian. Nu are decât o singură soluție...” □ Ion Bogdan Lefter este interesat de *Cartea de la Curtea și alte 9 topologii* (Ed. Vinea, 2010) de poetul Chris Tănăsescu care abordează „fascinante experimente «improvizatorice» și «rockeriste», desfășurate pe spații tot mai largi și pe planuri tot mai numeroase: textele pornesc întotdeauna de la notația cotidiană, de la toposuri când «centrale», când «marginale»”; de Vasile Ernu, *Născut în URSS* (Ed. Polirom, Colecția Ego-grafii, 2010): „Autor special, formulă literară aparte: în cartea sa de debut publicată în premieră în 2006 (la aceeași editură, retipărită tot atunci, în 2006, și în format mărit, însoțită de un CD în lectura autorului), Vasile Ernu își asumă propria biografie într-o manieră provocatoare, chiar sfidătoare.”; de Magda Cârneci, Dan Hayon, *O colecție de mirosuri (Une collection d'odeurs)* (Ed. Institutul Cultural Român, 2007), „un album cuprinzând un eseu de Magda Cârneci și fotografii de Dan Hayon. Sunt - de fapt - două volume distincte, cu aceeași copertă și aceeași paginație, unul în care textul apare în versuri paralele în românește și în limba franceză”. (articolul *Tănăsescu, Ernu, Cârneci & Hayon: Fișe de toposuri*) □ Irina Nechit publică cinci poeme: *Poem cu mărgăritare, Un om de succes, Acolo dincolo, Coridorul în formă de S, Azi*. □ Ovidiu Pecican se ocupă de un grupaj de articole ale lui Vladimir Tismăneanu, cu titlul *Anatomia resentimentului* (Ed. Curtea Veche, 2010), articole apărute inițial în revista *Verso*; idei pe care încearcă să le surprindă în esența lor „Dar *Anatomia resentimentului* nu și-a propus, se înțelege din programul enunțat de editor, să reia cercetarea filosofică a lui Max Scheler și nici să ducă cercetarea în zona Vechiului Testament, unde resentimentul poate fi asociat fără greutate logicii talionului (ochi pentru ochi etc).” (articolul *Pe fugă, despre resentiment*) □ Într-un lung și stufos dosar

consacrat lui Iosif Hechter, Ion Vartic discută despre obsesiile diaristului din scrierile sale intime, „jurnalieri”, precum *De două mii de ani*, *Jurnalul de vacanță francez*, chiar și eseul, în realitate un jurnal mascat, *Cum am devenit huligan*, *Fragmente dintr-un carnet găsit*, cele mai frecvente laitmotive fiind condiția de evreu, sentimentul acut al singurătății și problema intimității cu femeile din viața sa. (articolul *Singur, ca Iosef Hechter*) □ Constantina Raveca Buleu intră în detaliile dialogului dintre Norman Manea și Edward Kanterian, așa cum reies din volumul omonim *Curierul de Est: Dialog cu Edward Kanterian* (Polirom, Iași, 2010), o carte care completează seria de autor Norman Manea inițiată de Editura Polirom; cuprinsul include trei serii dialogale, între introducerea semnată de Norman Manea (*Arhiva inoportună*) și o postfață semnată de Edward Kanterian (*Bucovina de pe Hudson: Întâlnirea mea cu Norman Manea*), dialoguri care se bazează pe trei grupaje epistolare: „Primul epistolar (1999-2001) fixează tematica și tonalitatea dialogurilor ulterioare, fiecare dintre aspectele abordate în acest interval găsindu-și ecoul mai departe. Cel de-al treilea grupaj dialogal (2010) constituie o retrospectivă a temelor investigate timp de mai bine de un deceniu și analizează mutațiile produse între timp.” (articolul *Dialoguri cu Norman Manea*) □ În *Neliniștile discursului filosofic*, Iulian Boldea trece în revistă rezumativ ideile cuprinse în volumele de eseuri ale lui H.-R. Patapievic, începând cu *Zbor în bătaia săgeții* (1995) „o autobiografie spirituală, scrisă într-un ritm alert și într-o formă în care ideația filosofică, reveria pe marginea cărților și autoscopia se împletesc”, *Cerul văzut prin lentilă* (1995) conține „articole cu tematică diversă. Adevărul în cultură, problema probității și a probelor ce legitimează o vocație artistică”, *Politice* (1996) în care „eseistul desenează un portret deloc idilic al propriului neam, portret ce vine în contradicție cu toate iluziile mitologiilor naționaliste care au funcționat atât vreme la noi”, și continuând cu *Omul recent* (2001) ce reprezintă „o reacție polemică la adresa «neghiobiilor» modernității și ale postmodernității care au făcut posibilă apariția *omului recent*, entitate definită de autor în termeni ai negativității. Omul recent e omul desemantizat și reificat, ce mizează exclusiv pe materialitatea lumii”, *Ochii Beatricei* (2004) „un comentariu erudit al lumii lui Dante, o încercare de reprezentare critică a geometriei universului dantesco, prin recursul la unele concepte și teorii ale matematicii moderne”, *Discernământul modernității* (2004) conține câteva conferințe cu tematică diversificată, modernitate, scris, adevăr, cultură generală, memorie, *Despre idei și blocaje* (2007) „«o propunere de a regândi cultura română»”; în concluzie, Iulian Boldea acordă întreaga sa susținere lui H.-R. Patapievic „e unul dintre esești și filosofi de prim rang ai culturii românești contemporane.” □ Al. Săndulescu își împărtășește impresiile critice de lectură despre *Dialog peste Atlantic* (Ed. Bastion, Timișoara, 2010) al prozatorului timișorean, Radu Cioban, autor al unor apreciate jurnale, precum *Țărm târziu* (2004) și *Europa din noi* (2008); cartea prezentată indică două spirite afine „cu o mare apetență culturală și artistică, mereu disponibile, pentru discuția de idei

și, totodată, simțind nevoia confesiunii și a evocării.”, iar ideile care îi dau relief se referă la libertate, prietenie, comunism, antisemitism, psihologia colectivă, globalizare, educație, subcultura, spiritualitatea mitteleuropeană, concluzia recenzentului fiind că „*Dialog peste Atlantic* e o carte originală, a unor autori de o intelectualitate complexă, remarcabilă, plină de idei, suscitând mereu curiozitatea cititorului, o dată mai mult, prin stilul ei colocvial de înaltă ținută.” □ Flavia Teoc publică capitolul I cu titlul *Viermii de mătase*, parte din romanul *Am cravata mea*, iar lui Lazăr Magu îi sunt publicate poemele *Lipsa punctelor de sprijin*, *Zăpada corigentă*. Li se mai face loc în spațiul revistei eseului *Trandafirul din Saron*, semnat de Paul Moldovan, și prozei lui George Colang, *Fata care aruncă luna într-o ceașcă de cafea*.

● [Caiete critice, nr. 2 (280)] Eugen Simion își continuă cercetarea începută cu un număr înainte, legată de modelul neo-grec în cultura română, referindu-se în special la comediiile unor scriitori minori de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, precum Dragomanache, aka Georgache Șuțu, cu comedia *Alexandru-Vodă cel fără sindis* (1785) și precum Costache Faca, cu comedia *Generalul Ghica* (datată 1818-1819) sau *Firea Valahiei*, același autor care a scris *Franțuzitele*, unde întrevide „prefigurată lumea lui Caragiale și, în parte, tipologia lui”, scopul demonstrației fiind să arate cum scrierile grecești menționate și descrise (plus altele) conturează un model cultural : „Rămase în manuscris, două secole și mai bine, aceste scrieri grecești n-au înrăurit cultura română și, în consecință, nu pot fi revendicate de istoriografia noastră. Ele merită, totuși, a fi cunoscute și comentate din motivele pe care le-am semnalat mai înainte. Le reformulez: 1) sunt scrise în spațiul românesc și se referă, într-o oarecare măsură, la realitatea lumii moldo-valah-bizantine și 2) indică gustul (îndeosebi pentru comedia de moravuri) a acestor intelectuali din diaspora grecească intrați, unii dintre ei, în familiile românești. Sursele acestor scrieri de o valoare artistică discutabilă sunt, s-a putut observa, *parodia mitologică, moravurile unei lumi valahe amestecate și fanariotismul* [...]” (articolul *Tot despre modelul grec în cultura română: parabole mitologice, comedii de moravuri. Belphegor în lumea balcanică - II*) □ Dumitru Micu scrie o cronică la cel mai recent volum de poezie al Anei Blandiana, *Patria mea A4*, în care discută despre stil, teme (iluzia libertății, marasmul disperării, întoarcerea la natural, dispariția sacrului din lume- prezent totuși în natură, condiția umană absurdă) și concepția poetei, nu fără a trece în revistă aplicat și migălos, și volumele anterioare, scrise după 1989, și anume *Arhitectura valorilor* (1990), *Soarele de apoi* (2000) și *Refluxul sensurilor* (2004). (articolul *Cea mai nouă Blandiana*) □ Tot sub spectrul continuității, evoluează și cronica lui George Neagoe care își urmează solilocviile despre poezie, aducând în discuție doi poeți : unul din generația 60, Ana Blandiana cu volumul *Patria mea A4 : poeme noi* (Humanitas, 2010) și altul din generația optzecistă, Traian T. Coșovei cu *Aerostate plângând* (Ed. Tracus Arte, 2010), amândouă volumele fiind publicate în 2010; ce rămâne din volumul Anei Blandiana, după o exegeză

minuțioasă și cu subtitlul *Toate nouă și vechi toate*, se întreabă, spre sfârșit și după observarea a destule minusuri, George Neagoe: „In primul rând, îndoiala că poezia Anei Blandiana se va schimba vreodată. In al doilea rând, un crez artistic, influențat de stăruința lui Lucian Blaga de a adânci misterele.”; cât despre al doilea poet, ale cărui trăsături lirice sunt repertoriate sub titlul blagian *In marea trecere*, cronicarul afirmă că Traian T. Coșovei are capacitatea de schimbare, și încă majoră (cum nu a văzut la Ana Blandiana) „nu în sensul că am întâlni versuri memorabile. Din contră. Există o tendință didactic-moralizatoare, dacă luăm în considerare faptul că drumul spre lumea cealaltă înseamnă o pedagogie. Lirismul se manifestă sub forma presimțirilor.”, dar, în cele din urmă, cronicarul descoperă că „*Aerostate plângând* are câteva puncte forte în viziunea despre drumul către *dincolo*. Lirismul necrutător, meditative, curăță de rugină o temă veche, dar niciodată perimată.” (articolul 2010. *Discuții despre poezie - II*) □ Irina Georgescu se lasă antrenată de un subiect de investigație pentru istoria mentalităților, și anume atracția exercitată de opiu și de derivatele sale asupra scriitorilor și artiștilor, subiect abordat de Andrada Fătu-Tutoveanu, în volumul *Literatură și extaz artificial* (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj, 2005) (articolul *Opiaceele - între fascinație și interdicție*) □ Anca Bucur face comentariul unei antologii de poezie ce reunește cinci poeți sibieni, Rita Chirian, Mihai Curtean, Dan Herciu, Daniela Popa și Radu Vancu, sub titlul *Am să te sufoc dragă oraș* (Ed. InfoArt Media, Sibiu, 2010), părerea comentatoarei fiind că între ei nu există relații de înrudire artistică și că sunt evidente „discrepanțe calitative [...] încă de la un prim nivel al lecturii” liniile de demarcaj între cei cinci reprezentanți ai poeziei sibiene contemporane ducând și la o ierarhizare valorică, care face să pălească sintagma de „cintă roială” a prefăcătorului, Dragoș Varga. (articolul *Poezia de proximitate. Sibiu*) □ Nicoleta Simionescu, debutantă în paginile revistei, se preocupă de volumul *Literatură și politică*, ce cuprinde comunicările prezentate la Colocviul Național al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România (ALGCR), derulată la Iași în august 2010 sub patronajul Universității Alexandru Ioan Cuza și apărută sub coordonarea lui Mircea Anghelescu, cel care deține din 2009 și funcția de președinte al asociației și cel care a propus această temă de discuție, adică relația dintre literatură și politică prin care se propune direcții noi de analiză, prin cele 28 de articole ce se raportează la următoarele piste de cercetare : *Literatură și politică : ce putere are (încă) literatura ?*, *Reprezentări ale politicului în literatură* și *Literatură, ideologie, politică*; poziția lui Mircea Anghelescu este menționată *in extenso* de autoare : „Mircea Anghelescu pleacă de la ideea unui nonsens al scrierii istoriei literaturii ca o simplă înșiruire de impresii asupra sistemului de texte, fără a lua în considerație relațiile pe care literatura le instituie cu publicul, cu viața și cu mediul în care scriitorii au activat, nici pozițiile sale politice sau culturale care întregesc și definesc domeniul. [...] Exegețul subliniază că nu doar cititorul, dar și scriitorul contemporan sunt intim legați prin același context social, cultural, politic, economic, care își lasă amprenta

pe fiecare operă în parte în diverse feluri.” (articolul *O viziune politică asupra istoriei literaturii*) □ Este publicat un interviu de mare interes a lui Ion Butnaru cu Marin Sorescu (apărut mai întâi în *Libertatea*, an II, nr. 55, 26 febr. 1990) pe tema fierbinte a demisiei lui Marin Sorescu în 1991 (textul demisiei a apărut în ziarul *Adevărul* II, nr. 350/ 4 martie) din Uniunea Scriitorilor, deși susținut de Fănuș Neagu, Mircea Micu și Gh. Tomozei; interviul, cu titlul *«E timpul ca izvoarele să izbucnească impetuos»*, se bazează pe documentul alcătuit de Sorescu pentru a-i explica atitudinea și a dezvălui cum scandalul a fost aranjat de câțiva redactori ai revistei *Ramuri* din Craiova, denigratorii lui M. Sorescu fiind susținuți de Mircea Dinescu și Ștefan Aug. Doinaș; în continuarea interviului, sunt republicate câteva luări de poziție în favoarea dramaturgului și contra nedreptății săvârșite de Aug. Buzura, Mircea Dinescu (președintele de atunci al Uniunii Scriitorilor), N. Manolescu și A. Blandiana, semnate : «Observator» - *Adevăr* *grăia Iona: totul e invers!* (*Adevărul*, an II, nr. 344, 23-24 februarie 1991); Cristian Tudor Popescu - *Uniunea Scriitorilor s-a autodesființat!* (*Adevărul*, nr. 345, 26 februarie 1991); Mircea Micu - *Sorescu* (în *Viața Capitalei* an II, nr. 8, 28 februarie 1991), Gh. Tomozei - *Bază verde? Bază roșie?* (Ibidem, v. M. Micu), Fănuș Neagu - *Gaga, Gaga, Gaga Paris (cine urmează?)* (Ibidem, v. M. Micu), Oana Micu - *Cazul Sorescu*; Valeriu Cristea, Eugen Simion, Fănuș Neagu - *Trei scriitori acuză: Uniunea Scriitorilor s-a transformat într-un sultanat discreționar!* (în *Libertatea* an 3, nr. 369, 8-9 martie 1991) în care cei trei pledează pentru depolitizarea revistelor Uniunii, fiind foarte clar că M. Sorescu a fost „mătrășit” din motive politice. □ Lucian Chișu evocă aspecte ale creației lui Marin Sorescu și a omului care a fost, la împlinirea virtuală a 75 de ani de existență (Marin Sorescu a murit în decembrie 1995), observând că scriitorul craiovean nu era un comunicativ „imaginea omului Sorescu era aceea a unei persoane extrem de retrase, a unui ins îngândurat, care prefera vorbei tăcerea. Se exprima greoi, aproape căznit, însoțindu-și cuvintele de repetiții, cu o încetineală retractilă, de țestoasă care se simte bine în carapacea gândurilor ei. [...] Tăcerii din afară a lui Marin Sorescu, catalogată ferm lipsă de comunicare, îi ia locul formidabilul spectacol de idei deschis încă de la primele rânduri ale oricăreia dintre cărțile sale, de o rară vivacitate și suculență a umorului, pe cât de incitant, pe atât de inefabil. Diferența dintre omul Sorescu și textul Sorescu este atât de coplesitoare încât, chiar și posedând o bună logică deductivă, martorii celor două ipostaze nu pot găsi puntea de legătură între ele.” (articolul *Marin Sorescu sau starea de urgență a scrisului*) □ In *Efectul Sorescu în ciclul «La Lilieci»*, Marian Barbu face o demonstrație despre încercarea, plină de efort susținut, de recuperare, din partea lui Marin Sorescu, a unei lumi dispărute, și anume a satului natal descris în cele șase volume *La Lilieci*, publicate pe parcursul a 25 de ani de viață, între 1973- *Cartea I*, 1977 - *Cartea a doua*, 1980 - *Cartea a treia*, 1988 - *Cartea a patra*, 1995 - *Carta a cincea*, 1998 - *Cartea a șasea* ; titlul reprezentând în viziunea comentatorului numele cimitirului unde oamenii trăiesc ca-ntr-un muzeu

și, deși volumul începe cu un punct de vedere autobiografic, el atinge un nivel de cultură universală. □ Din seria de *Recuperare publicistică* (VII) legată de activitatea de ziarist a lui Emil Cioran înainte de a pleca din România, sunt publicate din nou un număr de patru articole care nu au fost strânse într-un volum, având titlurile : *Vidul nostru colectiv* (*Vremea*, an VIII, nr. 407, 29 sept. 1935, p. 3), *Insuficiențele antirevizionismului* (*Acțiunea*, an I, nr. 3, 3 noiembrie 1935, p. 1), *Lichidarea democrației* (*Acțiunea*, an I, nr. 6, 14 noiembrie 1935, p. 1), *Raporturile dintre sași și români* (*Acțiunea*, an II, nr. 18, 1 ianuarie 1936, p. 1) □ Autorul, Ștefan Colceriu, propune câteva soluții pentru a salva Studiile Clasice de la dispariție, căci sistemul de la Bologna a fost introdus în mod deficitar, reducând numai la trei ani materiile facultăților umaniste, și provocând haos ; greaca și latina pot să fie reanimate dacă cursurile sunt centrate pe problemele de limbaj și studenții au posibilitatea să aleagă ce să învețe. □ Caius T. Dragomir pune accentele în mod diferit față de o înțelegere eronată și plină de prejudecăți ale epistemologiei și istoriei cunoașterii în *Intelect și democrație. Triunghiul relevant : Pitagora, Socrate, Platon*, într-un dens studiu în care arată cum cei mai mulți au văzut în Socrate modelul absolut al filosofului și cum în Evul Mediu, atunci când se pronunța cuvântul «filosof» majoritatea înțelegea că e vorba de Aristotel, când de fapt abia la acest început de mileniu III, după Hristos, istoricii cunoașterii au ajuns să-l menționeze în „calitatea sa excepțională de observator al realului ca atare, deci de fondator al studiului empiric sistematic, de creator al marilor discipline dedicate investigării domeniilor constitutive ale existentului, în funcție de natura acestora.” □ Un omagiu adus poetei Ileana Mălăncioiu la împlinirea a 70 de ani, aduce Bogdan Crețu în articolul *Un reper estetic și moral: Ileana Mălăncioiu*, considerând că puținele băgări în seamă ale confrăților față de ea sunt injuste, având în vedere că, după părerea comentatorului, în persoana poetei se pot găsi reunite două trăsături : excepțională poetă și o moralitate publică ireproșabilă, ieșind la rampă într-o perioadă în care colegii ei de generație, Nichita Stănescu (*11 elegii*) și Marin Sorescu (*Moartea ceasului*), stabiliseră deja modele majore, chiar dacă debutul ei s-a petrecut discret în 1967, cu primul volum *Pasărea tăiată*, tema majoră abordată atunci și păstrată de-a lungul vârstelor creației fiind moartea, căci sintagmele aplicate de critică au fost rezonante pe acest motiv : „magie a morbidității”, „scenografie macabră” etc. □ În următorul articol cu titlul «*Franceza te împiedică să-ți pierzi mințile*», Virgil Tănase rememorează întâlnirea sa cu Emil Cioran din locuința sa de la mansardă de pe rue l’Odéon, pe care o descrie astfel : „Biroul e studentesc. Rafturi încărcate de dosare. Lângă fereastră o masă acoperită și ea cu maldăre de hârtii, ziare, cărți deschise. Într-un colț, pe-o mobilă mărunță un ștergar românesc. Pe-o etajeră, telefonul stă să cadă, așezat anapoda pe firul lung încolăcit sub el [...]” □ Dan Petru Cristea se întreabă în *Evoluția limbajului*. „Poate fi ea descifrată? dacă există sau poate fi creată, pentru domeniul inteligenței artificiale, o știință care să-și propună crearea de sisteme ce se comportă asemănător omului, fiindcă la

nivelul discursului, „limbajele naturale și-au dezvoltat mecanisme de asigurare a coeziunii și coerenței.” □ Serge Fauchereau începe studiul *Le surréalisme en Roumanie (I)*, dintr-o serie de articole pe același subiect ; în cel de față, autorul vorbește despre predecesorii acestei mișcări, respectiv despre Urmuz, I. Vinea, S. Samyro (cunoscut mai târziu drept Tristan Tzara) sau Marcel Iancu; sunt luate în considerație influențele externe, manifestele și publicațiile directe (precum *Contemporanul* sau *Integral*) și ceea ce se dovedește de un interes crescând este detaliul documentar că Ion Barbu, un poet anti-avangardist, a publicat mai multe dintre scrierile lui în aceste reviste avangardiste.

● **[Contemporanul. Ideea europeană nr. 2 (707)]** Editorialul lui Nicolae Breban face stop-cadru asupra figurii „haiducești” și asupra biografiei lui Corneliu Zelea Codreanu în *Un hybris colectiv*: „acest tânăr [...] s-a gândit să-și ia pe umeri, ca un alt haiduc din cei ce trăiseră prin codrii deși din apropiere, soarta tuturor, deși destinul comunității în care se născuse primise tocmai, prin recenta pace de la Versailles și Trianon, un dar mirific: unirea celor de un sânge [...]” □ În stilul său umoristic, Alex Ștefănescu trece pe răbojul istoriei literare exemple de poeți propagandiști ai regimului din perioada stalinistă și de versificatori răspândaci ai unei realități falsificate, distorsionate, ce era tocmai pe dos de cum era prezentată: Camil Baltazar, Marcel Breslașu, Dan Deșliu (cu poemul *Lazăr de la Rusca*), Maria Banuș (cu „Ție-ți vorbesc, Americă!”) □ Ana Maria Tupan ne vorbește despre o carte, *La Eneida* (Ed. Ideea Europeană, 2010) a Victoriei Comnea, care „încearcă o cartografiere a realului prin recurs la prototipuri culturale”, „Romanul Victoriei Comnea este conceput de o minte teorică [sic!] a epistemologiei contemporane, iar rădăcinile sale se afundă într-un univers mitopoetic care comunică cu ceea ce Blaga numea substratul nostru nelatin.” □ Referindu-se la recentul volum de poezie al lui Liviu Ioan Stoiciu, *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010), Răzvan Voncu observă o continuitate notabilă a receptării poeziei acestuia prin succesul de critică de care el s-a bucurat, chiar dacă „personalitatea poetului, aspră și francă, îl exclude automat din toate coteriile care, la noi, fac de cele mai multe ori succesul unui scriitor”; despre volumul de față, comentatorul afirmă că se produce doar în aparență o exteriorizare a discursului, când, de fapt, este vorba de fragmentaritate și auto-referențialitate, cea din urmă trăsătură tipică pentru poezia optzecistă (pe care o precede cu câțiva ani): „De prisos să spun că îmi place foarte mult (și) acest Liviu Ioan Stoiciu. Înainte de toate, pentru că dincolo de schimbarea uneltelor, îl găsesc întreg pe poet în textul său: cu anxietățile, spaimile, fantezmele și umorile sale. În al doilea rând, pentru că, dacă admir poezia neliniștită a tinereții, o îndrăgesc la fel de mult pe cea senină, a maturității. Și, cum e un timp pentru toate, faptul că Liviu Ioan Stoiciu și-a găsit mereu timpul - citește: *tipul de discurs* - potrivit ne convinge, dacă mai era nevoie, că avem de-a face cu un mare poet, unul dintre cei mai autentici și mai chinuți (în sensul frumos al termenului) de neliniștea poeziei, din câți avem.” (articolul *Noul discurs poetic al lui Liviu Ioan Stoiciu*) □ Aura Christi își asumă dificila sarcină de a

înțelege umorile schimbătoare și criticile dure ale lui Adrian Marino din memoriile sale, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010), cel care își alege „marginalitatea ca patrie”, pe urmele lui Witold Gombrowicz; iar comentariul recenzentei punctează: „Marino parcă ar face dinadins eforturi să fie străin, incomod, scorțos, exotic, continuând să vadă cu luciditate acerbă *realitatea din jur*, condamnând România *reală*, pe de o parte, iar pe de alta, în siajul pașoptiștilor, visând România *lui*, România unei mâini de oameni mari.” (articolul *Adrian Marino și «marginalitatea ca patrie»*) □ Irina Ciobotaru deconspiră dedesubturile întunecate ale genezei romanului *Așteptând ceasul de apoi* al lui Dinu Pillat (scris între 1954-1956), dar publicat pentru prima oară în 2010 (Humanitas, cu o prefață de Gabriel Liiceanu), și anume că manuscrisul acestui roman a fost folosit de puterea comunistă ca dovadă incriminatoare în procesul Noica-Pillat, când, în realitate, atitudinea lui Dinu Pillat față de mișcarea legionară, așa cum este ea marcată în text, ar fi trebuit să constituie o indicație clară a disocierii autorului de ideologia legionară, care a vrut să amestece crima în problema mântuirii naționale; cât despre valoarea romanului în sine, comentatoarea spune: „Valoarea literară a manuscrisului lui Dinu Pillat nu a fost evaluată corect de către primii săi cititori obișnuți, încă din deceniile interbelice, cu rigori estetice severe și cu grile critice clasicizate, depășiți de coloritul pe care începea să-l dezvolte noua «estetică» ideologică și incapabili să anticipeze drama unui roman motivat de dorința eliberatoare a înțelegerii.” (articolul *Un roman despre ceasul de apoi*) □ Critica și sarcasmul Magdei Ursache se îndreaptă de data aceasta spre „mărul editorial putred” de la noi, invazia „ciupercăroasă” a editurilor de apartament, de dormitor, de WC, care exploatează fără milă mania autorlâcului și invadează piața de carte cu subproduse neliterare, promovate pe toate canalele mass-media, plătite gras din buzunarul autorilor veleitari, în timp ce autori cu adevărat importanți nu sunt deloc promovați și nu beneficiază de nicio publicitate. (articolul *Căpușile editoriale I. Ofuri și editori*) □ Adrian Dinu Rachieru se ocupă de realizarea profilului literar al unei poete, Simona Grazia-Dima, care face parte din zona de vârf al valului optzecist, deși pretextul îl constituie recentul volum publicat *La ora fulgerului* (Ed. Limes, 2009); cronicarul reamintește cititorilor trăsăturile fundamentale ale poeziei cercetate: „lirica Simonei-Grazia Dima, de o vădită cerebralitate a impus prin densitatea discursului dorindu-se o reflecție convocând chiar metafore metapoetice, pătrunzând cu delicii intelectuale, dincolo de realitatea vizibilă sau lumea cea părelnică. [...] această poezie elaborată, de certă încărcătură livrescă iubea cândva calmitatea și solemnitatea discursului, vertebrat conceptual.” (articolul *Simona Grazia Dima: Poezia ca «scut aerian»*) □ Ironim Muntean îi dedică o lectură aprofundată, mai precis o relectură, lui Ion Crețu, scrierilor acestuia, un scriitor complet care aparține generației 70: a debutat cu versuri în 1980 în revista timișoreană *Orizont*, iar primul său roman *Călătorul* a fost publicat la Ed. Cartea Românească în 2006; Ion Crețu este un stilist, care pledează prin scrisul său pentru o rigoare clasică, adept consecvent al reabilitării clasicismului;

în postură de traducător, Ion Crețu este poliglot; este cel care a transpus, printre altele, în engleză versuri ale lui Ioan Es. Pop *Anthracite Prayer / Rugăciunea de antracit* (Ed. Dacia, 2002); dar comentatorul analizează preferențial volumul *Lecturi de serviciu* (Ed. Ideea Europeană, 2010) care, după părerea lui „este o veritabilă enciclopedie de literatură universală”, „cartea este fascinantă, instructivă la modul suprem, rodul erudiției, a rigorii stilului colocvial (caz rar), deși substanța ideatică este academică, constituie un îndrumar de lectură admirabil.”

□ Marian Victor Buciu scrie un articol polemic și combativ în care demolează punct cu punct lectura „necritică” a lui S. Damian despre eseul lui N. Breban, *Trădarea criticii* (Ed. Ideea Europeană, 2009, ediția a II-a), articol cu titlul *Un alt alfabet*, publicat în *România literară* nr. 44/ 2010; în apărarea cărții lui N. Breban, M.V. Buciu îi aduce o serie de acuze lui S. Damian precum faptul că nu a fost citită cartea lui N. Breban (de fapt, că nu cunoaște opera eseistică a lui Breban) ori, dacă a citit, a făcut-o printre rânduri, deoarece redă un conținut fals, o lectură „politologică”, când, în realitate, susține oponentul lui S. Damian, este vorba mai curând de critica de valoare trădată prin diferite metode: abandon, inconsecvență, falsificare. (articolul «Trădarea criticii» și...un fals articol critic)

□ La rubrica permanentă pe care o ține, „pe cont propriu”, Liviu Ioan Stoiciu narează câteva întâmplări legate de prozatoarea Doina Popa și presentimentul apocalipsei, căci semnele venirii ei s-au înmulțit de la catastrofe și cutremure la apariții de creaturi ciudate, demoni care seamănă mult cu ei care străjuiesc bazinele catolice. (articolul *Din jurnalul unui visător*) □ Legat prin amintiri de Lucian Blaga, al cărui student a fost, Nicolae Balotă relatează câteva scene din trecutul lor comun: cum îl vizita neanunțat la casa de pe strada Martinuzzi (din Sibiu) unde era primit surâzător și le găsea atât pe d-na Cornelia cât și pe micuța Dorli; cum a vrut să afle detalii de la poet despre perioada portugheză a liricii sale; cum Blaga era atacat de comuniști, prin 1944, în oficiosul de partid *Scânteia* pe motiv că ar fi făcut politică pro-nazistă; de umilințele la care era supus la Universitate după venirea la putere a comuniștilor; cum îl preocupa, în mod surprinzător, soarta tuturor cunoscuților arestați de comuniști ș.a. (articolul *Cu Blaga sub cerul înstelat*)

□ O amplă incursiune și digresiune în biografia și scrierile lui Dostoievski semnează Ion Ianoși cu titlul *Feodor Dostoievski. «Amintiri din Casa morților»*, analiza fiind centrată pe romanul, o autobiografie spirituală, aflată la răscrucea genurilor și speciilor, care relatează viața din ocnă a lui Dostoievski, unde a stat patru ani, și viața din surghiun, care a durat mai mult de cinci ani; *Amintiri din Casa morților* face trecerea de la poezie la adevăr și precede cele cinci mari romane de vârf din creația lui Dostoievski. □ Ștefan Borbély este încântat de cartea lui Cătălin Ghiță, *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Ed. Institutul European, 2011), comentând-o pas cu pas, idee cu idee, și sesizând de la bun început latura interdisciplinară a studiului cercetat: „*Deimografia* ar fi, pe scurt, știința studierii și descrierii formelor de terifiantă în domeniul culturii, ceea ce o aproprie atât de istoria și sintaxa comparată a imaginarului, cât și de

aceea, mult mai largă a genealogiei diacronice a mentalităților.”; Ștefan Borbély alătură eforturile lui Cătălin Ghiță, de a fundamenta conceptual *deimografia*, inovațiilor terminologice ale lui Corin Braga, cu *anarhetipul*, și ale lui Christian Moraru, cu *cosmodernismul*, afirmând că cei trei termeni au toate șansele de a deveni „baze euristice de pornire pentru discipline umaniste și epistemologice dintre cele mai atractive.” (articolul *In așteptarea unei cărți foarte bune: «Deimografia» de Cătălin Ghiță*) □ Un alt *Jurnal* (Ed. Albatros, 1997, ed. îngrijită, tabel bibliografic și note de Maria Ana Murnu, cu o prefață de Alexandru Paleologu), cel al lui Alice Voinescu, început la vârsta maturității, la 44 de ani, și ținut până în preajma morții timp de 32 de ani, atrage atenția de lectură și comentariul Oanei Safta, care îi detaliază evenimentele și ascunzișurile în *Alice Voinescu și nemiloasele autoscopii*. □ George Motroc realizează un portret subiectiv al laureatului Premiului Nobel pentru Literatură 2010, Mario Vargas Llosa, alcătuit din declarațiile, interviurile și mărturisirile scriitorului peruan, cu titlul *Mario Vargas Llosa: «Căutăm în ficțiune ceea ce lipsește în viață»* □ Din poetul mexican Victor Toledo (n. 1957, Cordoba, Veracruz), inclus în gruparea cunoscută, în spațiul cultural latino-american, sub numele de «Los Cincuenta», creatorul „rosagramei” (sonet-caligramă elaborată în forma unui trandafir) și traducător în spaniolă al operei unor scriitori ruși cum ar fi Pușkin, Brodsky, Boris Pasternak și Osip Mandelștam, sunt publicate câteva poezii în traducerea și prezentarea Rodicăi Grigore: *Cântul acarienilor, Izvorul zânei, Omida, Fabulele Universului*. □ Un alt poet publicat este poetul sloven Milan Jesih, important dramaturg, traducător și poet contemporan, critica elogiindu-l atât pentru poezie cât și pentru calitatea traducerilor din Shakespeare și din literatura rusă (Gogol, Cehov, Bulgakov); traducerea și prezentarea îi aparțin Paulei Braga Șimenc, poeziile sunt fragmentare, fără titlu. □ În cadrul rubricii „antologia Conte” (inițiată de Aura Christi), sunt publicate poezii de Marina Țvetaieva (n. 1892, Moscova - d.1941 la Ielabuga - sinucidere) în traducerea lui Leo Butnaru: poemele nu au titlu, ci numai o dată (1913, 1915). □ Dana Duma este comentatoarea unuia dintre cele mai celebre filme din cursul anului anterior despre dictatorul din Carpați, *Autobiografia lui Ceaușescu*, documentar realizat de Andrei Ujică (articolul *Autobiografia lui Ceaușescu*) □ Alături, un alt cronicar de film, d-l Călin Căliman își duce cititorul de mână în lumea regizorului Jon Gostin și al filmului *Întoarcerea la matcă*, plasat „din punct de vedere stilistic, în zona de confluență a filmului de televiziune cu tele-play-ul, atât din punct de vedere al mijloacelor artistice folosite, cât și datorită faptului că producția TV Cultural (2010) pornește de la o piesă de teatru (cu titlu omonim) a dramaturgului George Astaloș”. (articolul *Jon Gostin și «Întoarcerea la matcă»*) □ La cartea străină, Rodica Grigore prezintă romanul lui Eric-Emmanuel Schmitt, *Evangelia după Pilat* (Humanitas Fiction, 2010, traducere Alexandra Medrea).

● [Contrafort, anul XVII, nr. 1-2 (195-196); Revistă de literatură și dialog intelectual, publicată lunar, la Chișinău, fondată în 1994, editori: Institutul

Cultural Român și Revista Contrafort, format A 3, 24 de pagini; Director: Vasile Gârneț, redactor șef: Vitalie Ciobanu, redactori asociați : Grigore Chiper, Nicolae Spătaru, Vladimir Bulat, Lucreția Bârlădeanu, Iulian Ciocan, Constantin Cheianu, Alex Cosmescu, Sediul redacției Contrafort: Chișinău, Republica Moldova; <http://www.contrafort.md>, contrafort@moldnet.md În cadrul primei rubrici „eveniment”, Vitalie Ciobanu rememorează într-un stil alert participarea sa la lansarea antologiei *Arhipeleag*, un proiect girat de Pen Clubul din Moldova și sprijinit de Fundația Kulturkontakt Austria, lansare ce s-a desfășurat în principala bibliotecă publică din Viena, *Hauptbibliothek* și care a constat și într-o lectură literară din textele celor doi scriitori basarabeni invitați (Vitalie Ciobanu și Maria Șlehtițchi), deși antologia cuprinde 31 de autori, membri ai PEN Clubului din Chișinău; Vitalie Ciobanu mărturisește cinstii: „Viena [...] Într-un asemenea loc vei realiza subit ce periferie neînsemnată este Republica Moldova, veni înțelege că oricât de afectați am fi de ceea ce trăim acasă, obiectiv vorbind, suntem doar un caz între miile de colectivități umane nefericite de pe mapamond și, cu siguranță, nici măcar nu suntem cazul cel mai dramatic [...]”. (articolul *Literatura română din Basarabia la Viena. Lansarea antologiei «Arhipeleag»*) □ Pe fundalul politic trist al înclăștărilor dintre clanuri și grupuri de interese care jecmănesc „țărișoara” Moldovei, Vasile Gârneț aduce la lumină scandalul provocat de d-l academician M. Cimpoi, care refuză să predea „cheia instituției USM (Uniunea Scriitorilor din Moldova) lui Arcadie Suceveanu, în urma pierderii alegerilor pentru o nouă echipă de conducere a instituției ce „de fapt, în mare parte, este cea veche”, alegeri validate de Ministerul justiției. (articolul *Deriva basarabeană*) □ Este inserată o știre din România (semnată v.g. - Vasile Gârneț), și anume că poetul Dinu Flămând, stabilit de mai mulți ani la Paris, a fost desemnat câștigător al celei de-a XX-a ediții a Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu» pentru *Opera Omnia*, acordat anual de Consiliul local al municipiului Botoșani, iar poetul a primit, pe lângă trofeu, și un premiu în valoare de 2 500 de euro; juriul de premiere a fost format din Nicolae Manolescu, Mirea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu și Alexandru Călinescu; printre cei nominalizați s-au mai aflat Ion Mircea, Nicolae Prelipceanu, Vasile Vlad și Ovidiu Genaru. □ Eugen Lungu începe, la rubrica „polemici” în articolul *Critica: mai e loc de ea?*, o acțiune de apărare a criticului Mircea V. Ciobanu, în urma publicării de către acesta a unui articol în *Sud-Estul cultural* (nr. 4/ 2010), în care acesta îndemna la o critică de valoare justă și depășirea tălmăzierilor reciproce pe motivul „basarabenității” devenită cutumă (adică: să nu ne criticăm între noi, să nu dăm străinilor motiv să se bucure, ne critică ei destul): „Cu ușoare excepții, cutuma funcționa, devenind tradiție. Așa că în ultimul timp critica noastră se făcuse destul de mălăiață. Nota muzicală LA își avea propriul serviciu de slavoslovie, funcționa bine-mersi și al nostru. Astfel treaba mergea strună (din păcate, nu mă pot lăuda că așa fi procedat invers).”; cei vizați de Mircea V. Ciobanu, scriitori din generația 80, au reacționat furtunos și au trecut, vexați, la

„executarea” criticului, însă polemica nu a fost dusă pe teren estetic și a ajuns, conform însemnărilor comentatorului: „o bălăcire infectă și suburbană care poate interesa lexicograful specializați în argou, nicidecum literatura și esteticul!” □ Grigore Chiper întreprinde comentariul volumului de poezie *Oleandrii mă strigă roz* (Ed. Cartier, Chișinău, 2010) de Maria Șleahțișchi, pornind de la observațiile critice ale lui Eugen Lungu asupra eului poetic al autoarei alcătuit din două tră-sături contrare, un fel de *ianus bifrons*, sfâșiat între eul biografic și eul ficțional, poetic; Maria Șleahțișchi aparține generației optzeciste, și-a diversificat activitatea în dramaturgie, critică și istorie literară, publicistică, într-un total de 7 titluri editoriale; tematic spațiul poeziei Mariei Șleahțișchi include aspecte deja știute ale poeziei optzeciste: cultura, memoria, textualitatea, corporalitatea; în plus, în cele 50 de poeme din volumul de față, grupate și ele în câteva cicluri tematice și stilistice, recenzentul descoperă „epopeea «sinelui rătăcitor» îndărătul său și al lumii, al certitudinilor și al umbrelor, al ideilor, ființei dragi și al măestrilor.” (articolul *Oleandri pentru casa unsă cu lut*) □ Leo Butnaru publică poemele *Și tu, în ambuteiaj, Prin urmare, Despre luarea de ostatici, Drapelul deformat, Dedicatie unei poetese* (recte Sylvia Plath - n.m.) □ Un portret dulce-acrișor al unui bărbat de 50 de ani, bun la toate și bun la inimă, semnează Mariana Codruț cu titlul *Mardare*: „tata n-ar suporta ca ei să-l vadă altfel decât mare, cuminte, puternic - deci *comme il faut*. În odaia de vizavi își duce zilele soțul: «da-da-da!», răspunde supus, ori de câte ori nevasta i se așază în jurul gâtului, ca o blană de vulpe, și îl trimite s-achite rata la bancă, să facă piața, să urce-n spinare, de la parter la etajul patru, dulapul fiului însurat”. □ Pentru a ajunge la exegeza celei mai recente cărți a lui Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Charmides, 2010), Emilian Galaicu-Păun realizează un amănunțit ocol hermeneutic prin volumele anterioare ale poetului clujean, *Cartea de iarnă* (CR, 1981), un titlu care „nu se datorează hazardului, ci-i răspunde în ecou celui al lui Ștefan Bănuțescu, *Iarna bărbaților* (1965)”, apoi *Poemul care nu poate fi înțeles* (Arhipeleag, 1993), unde intervine o schimbare de registru pentru că poetul schimbă felul de a se raporta la obiectul dorinței sale, poezia, și, în fine, *cartea Alcool*, ce reprezintă o turnură neașteptată a „celui mai așteptat volum al ultimelor două decenii”, dar care „fără să-și fi propus în mod explicit, este o carte de sinteză, în bine și în rău, a poeziei mureșene: bună parte a textelor continuă, mai puțin inspirat, în felul în care *prêt-à-porter*-ul reia modelele *haute couture*, linia *Poemului care nu poate fi înțeles*; câteva poeme revin la marile construcții vizionare din *Cartea de iarnă*. Păstrând proporțiile, se poate spune că avem de-a face de fapt cu o *Divina Comedie* de uz intern, cu *Cartea de iarnă* pe post de *Infernul*, *Poemul care nu poate fi înțeles* drept *Purgatoriul* și *cartea Alcool* ținând de *Paradisul*, unul însă distilat (mai exact - și cu asta îi facem un *clin d’oeil* «președintelui Baudelaire» - *paradisuri distilate*)!” (articolul *Paradisuri distilate*) □ O altă recenzie îi aparține lui Iulian Ciocan la romanul Mihaelei Perciun, *Printre bărbați* (Ed. Arc, 2010), prozatoarea publicându-și prima carte de povestiri relativ târziu la 46 de ani, dar recuperând

repede timpul pierdut, cu două romane: „autoare tenace și prolifică, Mihaela Perciun a reușit cel puțin în plan statistic o mică performanță: a publicat trei cărți de proză în numai 7 ani, având în sertare și alte manuscrise”; romanul de față o situează pe autoare „într-o nișă cvasivirgină a prozei basarabene, vizitată anterior doar de Nicolae Rusu și Val Butnaru” și anume al *romanului politic*; comentariul lui Iulian Ciocan se încheie într-o notă optimistă: „E o prozatoare care nu doar arde etapele, ci și învață din mers. Noi, umilii spectatori, îi vom urmări traseul narativ cu multă curiozitate și atenție.” (articolul *Femeia printre politicaștri*) □ Revista *Contrafort* inițiază o anchetă pe tema *Anul literar 2010*, prin care scriitorii de dincolo de Prut sunt invitați să alcătuiască un top al celor mai bune cărți apărute la edituri din România și Republica Moldova în anul 2010; să ofere o listă de cinci titluri din lungul șir de lecturi pe care obișnuiește să le facă un scriitor profesionist. Răspund la anchetă Aliona Grati, Iulian Ciocan, Călina Trifan, Gheorghe Erizanu, Vladimir Beșleagă, Vasile Gârneț. Selectăm două dintre răspunsurile ce cuprind topuri de cinci scriitori. **Iulian Ciocan:** 1) Caius Dobrescu, *Euromorphotikon*, roman în versuri, Editura Tracus Arte; 2) Doina Ruști, *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București*, proză, Ed. Polirom; 3) Vasile Gârneț, *Interviu la «Contrafort»* Ed. Cartier; 4) Mihai Vakulovski, *Portret de grup cu «generația 80»*, antologie de poezie, Ed. Tracus Arte; 5) Liliana Armașu, *Singurătatea de miercuri*, poezie, Ed. Arc; **Gheorghe Erizanu:** 1) *Viața unui om singur* (Ed. Polirom) de Adrian Marino; 2) *Amor intellectualis* (Ed. Polirom) de Ion Vianu; 3) *O sută de scriitori din Paris* (CR) de Lucian Raicu; 4) *Frumoasele străine* (Humanitas) de Mircea Cărtărescu; 5) *cartea Alcool* (Ed. Charmides) de Ion Mureșan; **Vasile Gârneț** este mult mai complex în alcătuirea topului și recunoaște din start că „2010 a avut, după părerea mea, multe apariții de valoare”, precum la poezie: 1) Ion Mureșan, *cartea Alcool*; 2) Mircea Cărtărescu. *Nimic. Poeme* (1988-1922); 3) Liviu Ioan Stoiciu, *Pe prag (Vale Deal)*; 4) Grigore Chiper, *Roman-simulacru*; 5) Traian T. Coșovei, *Aerostate plângând*; 6) Maria Șleahțișchi, *Oleandri mă strigă roz*; 7) Liliana Armașu, *Singurătatea de miercuri*; 8) Nicolae Leahu, *Aia*; 9) Doina Ioanid, *Ritmuri de împlânzit aricioaica*; 10) Robert Șerban, *Moartea parafină*; 11) Irina Nechit, *Copilul din mașina galbenă*; 12) Ioan Morar, *Paloarea*; 13) Radu Vancu, *Sebastian în vis*; la proză: 1) Ovidiu Nimigean, *Rădăcina de bucsau*; 2) Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!*; 3) Gabriela Adameșteanu, *Provizorat*; 4) Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine*; 5) Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil*; 6) Ioan Groșan, *Un om din Est*; 7) Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea*; 8) Matei Vișniec, *Domnul K. eliberat*; 9) Val Butnaru, *Casa nomazilor din B*; 10) Bogdan Suceavă, *Noaptea când cineva a murit pentru tine*; la eseu, memorialistică, publicistică: 1) Dorin Tudoran, *Eu, ful lor*; 2) Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut*; 3) H.-R. Patapievici, *Ultimul Culiuanu*; 4) Andrei Pleșu, *Note, stări, zile*; 5) Livius Ciocârlie, *Cartea cu fleacuri*; 6) Adrian Marino, *Viața unui om singur*; 7) Ion Vianu, *Amor intellectualis*. *Romanul unei educații*; 8) Ioana Pârvulescu, *Cartea întrebărilor*; 9)

Leo Butnaru, *Ruleta românească*; 10) Vasile Ernu, Bogdan-Alexandru Stănescu, *Ceea ce ne desparte. Epistolarul de la Hanul lui Manuc*; 11) Lucian Vasiliu, *Sciatică de Copou. Tablete și enunțuri civice*; 12) Nora Iuga, *Berlinul meu e un monolog*; la critică și istorie literară: 1) Ion Bogdan Lefter, *7 postmoderni: Nedelciu, Crăciun, Müller, Petculescu, Gogea, Danilov, Ghiu*; 2) Daniel Cristea-Enache, *Lyrice magna. Eșeu despre poezia lui Nichita Stănescu*; 3) Tudorel Urian, *Viețile lui Alexandru Paleologu*; la debut, considerat excepțional, un singur nume Maria-Paula Erizanu, *Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o*. □ Proză de Vitalie Ciobanu: *O după-amiază cu Llosa*. □ Versuri de Aura Maru: *febră, rugăciunile, bunicule, friguri (se face că vād), boala, rubik, peronul va fi foarte aproape, cvadratura cercului*, toate sunt poezii din ciclul *Boala (schife din manualul convalescentului)*. □ Un studiu de istoriografie realizează Aurelia Felea, cu titlul *Foametea din Basarabia, anii 1946-1947 (o confruntare a surselor narative cu versiunea regimului comunist)*, un studiu ca rezultat al unui proiect sprijinit de Ministerul de Externe al României și realizat în cadrul NEC-ului, prin intermediul Programului de burse Petre Țuțea (2006-2007), și consacrat foametei din Basarabia dintre anii 1946-1947; din subtitlurile acestui studiu semnalăm: *Scurt istoric al foametei. O retrospecție întemeiată pe surse oficiale; Statistica foametei, Împrumutul de cereale acordat de statul sovietic populației basarabene în anul 1947*. □ Marcel Gherman scrie cronică de film, prezentând opera cinematografică al legendarului Jerry Goldsmith (1929-2004) în *Jerry Goldsmith, un maestru al imaginarului*. □ La rubrica „meridian”, Răzvan Mihai Tănase observă cum „de ceva vreme încoace” un trend social a luat amploare, și anume „omul contemporan strivit de necesități consumeriste” dorește să-și recâștige o formă de libertate și alege un fel de retragere socială, căutând traiul simplu și dorind să trăiască „ca odinioară”, ceea ce englezii numesc cu o singură vorbă „downshifting”; fenomenul acesta este ilustrat în literatură mai ales de scriitorii nordici (suedezi, norvegieni sau finlandezi): Knut Hamsun, laureat al premiului Nobel, cu *Rodul pământului* (Ed. Univers); Goran Tunstrom, *Bărbați celebri care au trecut prin Sunne* (Humanitas, 2004), Torgny Lindgren, *Caltaboșul și Biblia lui Dore* (Polirom), și cel mai recent Arto Paasilinna, *Anul Iepurelui* (Humanitas Fiction, 2010; traducere din finlandeză de Teodor Palic); acestuia din urmă, recenzentul îi consacră o cronică amplă. (articolul *Downshifting finlandez*)

● **[Convorbiri literare nr. 2 (182)]** Cassian Maria Spiridon deplânge moartea timpurie a poetului Mihai Ursachi, la nici 63 de ani, „secerat de un cancer pulmonar nedescoperit la timp” (m. 10 martie 2004), un poet care a făcut parte din grupul celor trei mari poeți orfici moldavi de la sfârșitul secolului al XX-lea, alături de Dan Laurențiu și Cezar Ivănescu; C.M. Spiridon parcurge, printr-o lectură semantică, lirica orfică a grupului celor trei, incitat de editarea volumului *Zidirea. Operă în proză. Eșuri literare și filosofice* (Princeps Edit, 2007) de către Daniel Corbu, arătând cum „prin Eminescu li s-a deschis calea către arhetipul înșuși al poeziei lirice, cale asumată de fiecare în manieră proprie” în contextul

deplorabil al realismului socialist, dar comentariul adastă punctual asupra eseurilor din volumul citat. (articolul *Poezia și nerăbdarea limitelor la Mihai Ursachi*)

□ Un dialog inedit cu scriitorul Valeriu Anania, în «*Toleranța față de mine însumi n-o cunosc*», realizează Christian W. Schenk care s-a întâlnit cu V. Anania în 1984 la Mănăstirea Văratec, pe când acesta avea 63 de ani, iar intervievatorul era cu 20 de ani mai tânăr și redactor la o revistă din exil.

□ Virgil Nemoianu publică un lung fragment din cartea *Postmodernismul și identitățile culturale: conflicte și coexistență* în traducerea din engleză a Laurei Carmen Cușitaru; fragmentul publicat sub titlul *Are postmodernismul substanță?* Pornește de la clarificarea unor greșeli făcute de cei care se ocupă de postmodernism: „ar fi potrivit să corectăm unele greșeli des întâlnite la cei care se ocupă de «postmodernism». Unii critici par să treacă cu vederea faptul că însuși cuvântul e folosit în două moduri diferite; conștientizarea acestei diferențe ne-ar fi de ajutor dacă vrem să abordăm mai eficient un număr de chestiuni. Distanța la care mă refer e aceea dintre curentul cultural numit «postmodernism» și condiția socială sau existențială care poate fi descrisă ca «postmodernitate». Literatura și cultura «postmodernă» nu sunt greu de recunoscut sau de definit. Ele pot fi descrise ca un curent care a început curând după 1960 și care a cunoscut o largă răspândire înainte de sfârșitul mileniului. Nu știm dacă va continua multă vreme caracterizând astfel o întreagă epocă, sau dacă se va dovedi o modă trecătoare.”

□ Irina Mavrodin își atrage cititorul în universul unui scriitor francez din Marsilia, Régis Jauffret (n. 1955) care, în actul de adâncime al traducerii, îi lasă impresia de „densitate”, „grosime” prin romanul *Microficțiuni*; încercând să-i releve specificitatea, îl pune într-o paralelă speculară cu Balzac. (articolul «*Microficțiuni*», un roman de Régis Jauffret)

□ Maria Carpov își continuă ideile din eseu *Mult zgomet...sau o temă fără variațiuni (III)*, vorbind despre moartea literaturii și decăderea culturii franceze, iar în disputa pe această temă stârnită de articolul critic al lui Donald Morrison este atras și Antoine Compagnon.

□ Elvira Sorohan comentează cartea *Beldiceni* (Cluj-Napoca, 2010) scrisă de Lelia Nicolescu, se pare, urmașă directă a familiei Beldiceniilor, pe linia bunicii materne, fiică a poetului Nicolae Beldiceanu, junimist și el, epigrafișt, numismat și arheolog, iar meritul cărții constă în arheologia documentară și restabilirea accentelor valorice realizate de autoare: „Deși îl comentează expresiv și sintetic în ce privește poezia erotică și socială, Călinescu îl nedreptățește cotându-l drept amator în ale arheologiei. Exact aici îl contrazice Lelia Nicolescu cu argumente ce anulează eticheta călinesciană. [...] Reiese din mica monografie scrisă de Lelia Nicolescu faptul că Nicolae Beldiceanu, profesorul de istorie, absolvent al Academiei Mihăilene, unde i-a avut ca dascăli între alții, pe Hasdeu și Maiorescu, a fost primul arheolog afirmat ca specialist în civilizația Cucuteni.” (articolul *Au și minorii importanța lor*)

□ Gheorghe Grigurcu își îmbogățește textele axiomatiche cu încă o serie sub titlul *Orice creator e un Gulliver*.

□ Deși recunoaște că activitatea științifică a lui Mircea Eliade are o influență covârșitoare asupra scrierilor sale literare în

structurile de adâncime, Basarab Nicolescu propune o lectură semiotică a romanului *Pe strada Mântuleasa* în care subliniază nu este posibilă relevarea secretului, ci, dimpotrivă, amplificarea lui până la final. (articolul *Ambiguitate și semnificație în «Pe strada Mântuleasa»*) □ Nicolae Stroescu Stănișoară relatează câteva din amintirile sale legate de Valeriu Anania, una dintre ele fiind legată de publicarea volumului *Epifania* a lui Daniel Turcea, ajunsă pe masa directorului editurii Cărții Românești, Marin Preda. (articolul *Întâlniri cu Bartolomeu Anania*) □ Alexandru Zub trece în revistă etapele și schimbările din istoriografia românească, marcând schimbările din „gândirea istorică” de la istoria conceptuală (de la jumătatea secolului al XIX-lea, prin Kogălniceanu, Bălcescu etc și A. D. Xenopol) la o istorie de idei, ca permanențe dinamice (la Nicolae Iorga, C. Rădulescu-Motru, Ștefan Zeletin, M. Ralea, M. Vulcănescu, L. Blaga, M. Eliade, P. Andrei) și, apoi, la o problematică a imaginarului, din perioada postcomunistă, precum la Al. Dușu, Vlad Georgescu, L. Boia, S. Antohi, T. Nicoară, care folosesc, în gândirea istorică, contribuții de la discipline conexe, ca teoria artelor, sociologie, antropologie, critica artelor – mai puțin supuse ideologiei totalitare. (articolul *De la concept la sinteza istoriografică*) □ Mircea A. Diaconu abordează proza lui I.L. Caragiale din perspectiva farsei, fiindcă „realitatea ca butaforie, lumea ca scenă pe care se joacă spectacole, farse în spatele cărora stă ascuns *un mauvais démiurge*, iată lumea lui Caragiale.” (articolul *I.L. Caragiale. Farsa ca transcendență goală*) □ Starea, ființa și lumea poeziei Ilenei Mălăncioiu constituie subiectul cronicii lui Ioan Holban prin care stabilește felul ei specific de a locui în poezie: „universul din poezia Ilenei Mălăncioiu nu e nici «tărâmul celălalt» din basm, nici departele eminescian, deși păstrează, cum se va vedea, încă explicate legături cu acesta: e o altă lume sau, poate, această lume, preajma (re)formată după desenul launtrului.” (articolul *O lume cu păpuși din cenușă de morți*) □ Un medalion funebru semnalează trecerea în neființă a lui Valeriu Anania (1921-2011), cunoscut și sub numele de IPS Bartolomeu, mitropolitul ortodox al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Ii dedică prima evocare cu iz memorialistic, Dan Ciachir în *Părintele Anania*. Despre traiectoria culturală a poetului, dramaturgului și cărturarului de o impresionantă erudiție, Valeriu Anania, agrăiește și Constantin Coroiu în *Biografie și destin*. □ Sunt publicate poezii (unele dedicate chiar lui Valeriu Anania) semnate de Aura Christi (*Târziu*), Christian W. Schenk (*Epitaf*), Andrei Zanca (*monolog de iarnă, odihna, ulciorul*), Dionisie Duma (*Exerciții de primenire, Poem final, Pseudobacoviana -II*), Iancu Grama (*stratagama dintr-o noapte valpurică, succedarea este evazivă, cogito, peste ulițele ascunse, timp și dezbrăcarea, prezențele care se repetă*), Mihai Merticaru (*Neliniște, Bolgie, Transparențe*), Luminița Dascălu (*Poem cu gratii, Peste multe frunze, subiect, când am început să le cumpăr copiilor mei ghete din piele*). Radu Mareș este prezent cu un fragment de roman, *Insomnii*, iar Aurel Brumă îl secondează cu un alt fragment de roman cu titlul *Manolo, mirele luminii*. □ La „critica poeziei”, Cristian Livescu decodează, în prima parte a cronicii sale, semnificațiile liricii

„de notație minoră decupând cotidianul”, a poetului maramureșan Echim Vancea (n. 1951, Nănești, Maramureș) și observă în mare cum acest poet a devenit unul din „rezistenții” pe baricadele optzecismului „menținând o cadență ridicată cărților publicate în ultimele două decenii, ceea ce denotă suflu și poftă de confesiune, față de alți congeneri, care au terminat de mult ce-au avut de spus.”; a doua parte include referiri la un „versificator priceput” din zona Bacăului, Cezar Țucu (n. 1951, Blăgești, Bacău), despre care aflăm, prin gura cronicarului: „contactul cu spiritul critic l-a făcut să depășească șuvoiul delirant al tipăririi cu orice preț. Încât cu volumul *Noi scrisori și blesteme*, 2007, înregistrăm o voce a sa mai clară, mai sigură pe ea, decurgând din nostalgia geometriei, dar și din unda morală transmisă textului”. (articolul *Un poet din nord: Echim Vancea... și un poet din măgura Tazlăului: Cezar Țucu*) □ Deși cele 15 texte elaborate de Adrian Buzdugan, strânse în volumul *Capela excomunicaților* (Humanitas, 2011) și câștigătoare a Concursului de Debut Literar UniCredit 2010, sunt încadrate în genul literar al SF-ului, totuși cronicarul, Constantin Dram, observă că, după o lectură atentă, ele sunt mai mult decât atât fiindcă „autorul face parte dintr-o categorie încrâncenată care nu numai că știe să scrie pe diferite registre și tipuri de discurs, dar și evidențiază mereu acest aspect, uneori chiar exagerând, fapt care poate conduce la o încetinire și fragmentare a ritmului lecturii, obligată să țină pasul cu o narațiune decupată, disipată, ieșită parcă din viteza unei arme de mare precizie” ceea ce-l duce la concluzia că există „o rețetă marca Adrian Buzdugan”. (articolul *Povestiri ultimative*) □ Dan Mănuță pune în discuție câteva cărți de ... eminescologie, cuprinzând tematici diferite; prima cea a lui Tudor Nedelcea, *Eminescu și realsemitismul* (Ed. Sitech, Craiova, 2010), în care cercetătorul craiovean abordează raporturile publicistului Eminescu cu evreimea; a doua carte discutată din perspectiva judecăților pripite cu privire la activitatea de ziarist al lui Eminescu și a ideologiei sale conservatoare, este *Studii eminesciene* (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2009), o reeditare datorată Ioanei Bot și lui Adrian Tudurachi, în care figurează studii mai vechi de eminescologie, precum *Eminescu și mutațiile poeziei românești* (1989) al Ioanei Em. Petrescu și *Eminescu. Modele ontologice și viziune poetică*, titlul original fiind *Eminescu poet tragic* (1978), al aceleiași cercetătoare, Ioana Em. Petrescu. (articolul *Eminescu, zvas-tica, secera și ciocanul – II*) □ Insurgentul poet Cezar Ivănescu, bărlădean prin naștere, dar ieșean prin adopție, a impus în poezie *un sunet nou*, iar viața nu i-a fost deloc ușoară, susține criticul Adrian Dinu Rachieru: „Existența sa aventuroasă (fost boxer, cu cenaclu interzis, intrat în greva foamei, supus linșajului mediatic, mereu marginalizat, neavând vreo carte tipărită «în întregime» etc), trăirile paroxistice, ieșirile vitriolante (intolerant, acuzator-pedepsitor, dar și pătimitor) i-au creat adversități trainice.”, dar asta nu l-a împiedicat să fie un „inovator de limbaj, cântând sacralitatea ființei”, „poetul-trubadur (*baladeur*), experimentalist certat cu lumea, dar angajat ființial, scria «pe creier» și voia să ia în posesie conștiința, asumându-și destinul.” (articolul *Cezar Ivănescu și «poemul ascensional»*) □

Vasile Spiridon comentează proza lui Laurențiu Orășanu, *Autorul* (Criterion Publishing, 2010), considerat un „microroman” a cărui temă zeflemisește mania autorlăcului din lumea literară, zeflema dublată de „ironie fină, umor debordant, șarjă caricaturală, inteligența construcției alegorice, limbajul aluziv”, toate impunând „o lectură captivantă”. (articolul *Perspectiva autorlăcului*) □ Daniela Petroșel propune în avanscena receptării critice o carte „desuetă” prin preocupări, aceea de a învia figura unui junimist uitat, de rândul doi, Nicolae Gane, printr-un studiu monografic de istorie literară în două părți, viața și opera, *Nicolae Gane. Studiu monografic* (Ed, Timpul, Iași, 2010) de Geta Moroșan, dar autoarea monografiei nu-l consideră nicio clipă un minor, ci, dimpotrivă, pune literatura lui N. Gane sub semnul „începuturilor”, fiindcă, de exemplu, literatura fantastică a acestui autor stă, fără dubiu, la începuturile literaturii fantastice românești. (articolul *Nicolae Gane. Revizuire critice*) □ Plasând cele două volume ale Doinei Uricariu, *Maxilarul inferior* (Polirom, Iași, 2010) într-un raport de complementaritate cu *Convorbirile cu regele Mihai I al României* al lui Mircea Ciobanu, și îndemnată la această lectură aplicată de un exercițiu de admirație marca Alexandru Paleologu, cu titlul *Inima regelui* din volumul *Despre lucrurile cu adevărat importante* (CR, 2006, ediția a III-a), Emanuela Ilie constată că între cei doi scriitori (D. Uricariu și M. Ciobanu) cu rol de interviu au existat unele tensiuni pe care D. Uricariu nu uită să le menționeze în scrierea ei, dar se vede clar că sunt similitudini de concepție și de tematică. (articolul *Manual pentru înțelegerea elitismului*) □ Șerban Axinte propune o relectură a paginilor de proză ale lui Felix Nicolau, *Tandru și rece* (CR, 2007), din simplul motiv că este un roman „captivant, foarte bine scris, în mare parte ingenios și inteligent”, un roman realist baza în mare parte pe ideea de construcție, deoarece partea realistă (la care excellează Felix Nicolau) este spulberată de intervenția auctorială, într-o meta-narațiune de semn contrar care dinamitează iluziile autenticității, fiindcă antiromanul este perfect camuflat în roman. (articolul *Deconstrucția la ea acasă*) □ Adrian Romilă stabilește din primul paragraf faptul că Ion Vianu alege să-și literaturizeze relația cu tatăl său, Tudor Vianu în romanul autobiografic *Amor intellectualis* (Polirom, 2010), subintitulat „romanul unei educații”, în care avem, pe de o parte, relația tatălui cu fiul biologic și relația magistrului cu fiii lui „luminofori”, primitori de lumină a intelectului. (articolul *Vianu: pater, magister et filii*) □ Daniel Cristea-Enache se opune în continuare lecturii necritice, șablonarde, care preia și redistribuie pe nemestecate verdicte și calificative, precum în cazul romanului *Dimineată pierdută* (din vol. Opere I, Polirom, Iași, 2008, ediția a V-a revăzută, prefață de Sanda Cordoș și cronologie de Andreea Drăghicescu) și combate chiar ideea criticului Nicolae Manolescu despre construcția „mult prea complicată” a cărții, cu „abuz” de procedee, susținând că, în fond „Fiecare dintre cele patru mari părți ale romanului, plus epilogul lui, sunt inițializate și apoi rulate prin captarea unei voci de personaj. Prin transcriere directă sau în stil indirect liber, prin paginarea unor însemnări de jurnal, prin consemnare dialogică sau prin

intrarea în fluxul unui monolog, ficțiunea se centrează și se «desfoliază» pe interioritatea unui eu care altfel nu apare în cadru.” (articolul *Salon deschis – IV*) □ Antonio Patraș se ocupă sistematic de studiul Nicoletei Munteanu despre teatru, la origine o teză de doctorat, *Poetica teatrului modern* (Institutul European, 2011), care abordează teatrul a doi cunoscuți autori dramatici provenind din literaturi și epoci diferite, Pirandello și Vișniec, amândoi „refuză programatic clișeele teatrului mimetic, [...] ambii deconstruiesc iluzia realistă, nici unul nici celălalt nu cad în ispita experimentului facil sau excentric, de tip avangardist. Iconoclastia, subversivitatea mesajului artistic vizează, în consecință, refuzul hotărât al formelor goale – de unde și fireasca reîntoarcere la valorile «tari» ale tradiției (nu doar) literare”, din această perspectivă cei doi putând fi considerați cu o vorbă a lui Antoine Compagnon „niște antimoderni”; studiul Nicoletei Munteanu, afirmă Antonio Patraș, poate fi citit „cu profit nu doar de specialiști, ci de un public mai larg, interesat de teoria teatrului și de istoria dramaturgiei moderne.” (articolul *Teatrul modern și sensul clasicismului*) □ Cronica lui Constantin Trandafir este ambițioasă și amplă cuprinzând recenzii ale două romane; primul este *În umbra morții* (Ed. Saeculum Vizual, 2010) de I Opreșan, deși autorul este prea puțin cunoscut în domeniul literaturii de imaginație, ci mult mai cunoscut ca istoric literar, cercetător al creației populare, etnolog și etnograf, editor de mare interes cultural, iar romanul de față are „o încărcătură folclorică îmbelșugată” ce constituie chiar miza lui; al doilea roman este unul politic *Când vii din mlaștini* (^, 2005) de Vasile Iancu, unde se arată clar „vocația angajării”, situându-se pe linia acelor „prozatori postdecembriști care au refuzat pavăza estetică a ficțiunii politice sau esopismul scriitorilor anteriori, gen D.R. Popescu, Sorin Titel, Augustin Buzura, Alexandru Ivasiuc, Constantin Țoiu, Nicolae Breban, Ion Lăncrăjan, Dinu Săraru ș.a.” (articolul *Încercarea temelor «mari»*) □ Carmelia Leonte este stărnită în reflecțiile sale de noua carte de poezie a lui Liviu Ioan Stoiciu, *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010), „un poet de anvergură” care aruncă o privire ascuțită atât în sfera socială, cât și în cea religioasă, iar în ceea ce privește caracterizarea liricii lui L.I. Stoiciu, Carmelia Leonte notează că „multe poeme au un vag ecou sorescian ori sunt construite după logica «țărăniilor» lui Creangă, unde mereu un personaj hâtru, care face pe nepriceputul și pe neajutoratul, dejoacă planurile de mai bine ale îmbuibăților. În cartea lui Liviu Ioan Stoiciu personajul este... Vale-Deal.”, iar concluzia valorică este că „Poemele lui Liviu Ioan Stoiciu seamănă cu viziunile lui Iezechiel. Pot părea groțesti celor care nu văd gravitatea lucrurilor și sublime celor care o văd.” (articolul *Viziunile lui Iezechiel*) □ Nicolae Dabija, un poet basarabean, venind dinspre gazetărie, dă la lumina tiparului un roman, *Tema pentru acasă* (), prima încercare de acest fel pe tărâmul narativității „cele mai primitive și mai practice” (vorba lui E.M. Foster), dar această migrare dinspre poezie spre proză nu-l surprinde prea mult pe comentatorul Nicolae Crețu, dar găsește că autorul și romanul sunt demni de o „de atenție și de o receptare analitică pe măsura singularității lor”. (articolul *Un roman-baladă: «Tema pentru*

acasă,» de Nicolae Dabija – I) □ Gellu Dorian se lansează într-o analiză riscantă a poemelor de debut ale lui Sorin Despot, din volumul *Apasă* (CR), publicat în urma concursului lansat de această editură la care mulți râvnesc să publice, iar asigurarea dată de Ioan Es. Pop de pe coperta patru, cum că avem de-a face cu un talent ieșit din comun, nu a fost de natură să-i calmeze reacția inițială de recul, dar exegeza aplicată îl conduce pe critic la constatarea că Sorin Despot este „un poet de real talent, care a apăsat cu luciditate maximă mai mult pe această formă de alienare a textului.” □ La rubrica de „istorie literară”, Gabriela Ciubotaru semnează esul *Mihai Ursachi și «motorul» poeziei*, în care comentatoarea, pentru a radiografia temele și metaforele poeziei analizate, recurge la autorități în materia metaforei și a limbajului poetic: David Böhm, Carlos Bousoño și clasicul Gilbert Durand. □ Ovidiu Pecican se întreabă dacă există suficiente premise istorice și contextuale pentru a socoti *Istoria ieroglifică* un posibil text criptat, iar concluzia este, bazată și pe unele mărturisiri ale lui Dimitrie Cantemir, că textul a fost supus unei multiple tratări criptografice, alegorice și simbolice, după modelul matrioșkăi. (articolul *Istoria ieroglifică, un criptosistem?*) □ Constantin Parascan își continuă relatările memorialistice din *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost* (IX). □ Liviu Papuc concepe un scurt text despre *Cele două Junimi: de Iași și de Cernăuți* (II) □ Pe urmele confesiunilor Reginei Maria, Gheorghe I. Florescu arată cum diarista era obsedată de câteva subiecte delicate, precum relațiile ei cu familia regală și modul cu se reflecta în public imaginea aceleiași familii, și desprinde din notațiile ei diaristice personalitatea profundă a reginei. (articolul *Regina Maria, între confesiune și extrovertire – II*) □ Ion Papuc conturează în textul său imaginea stilului palpitant și beletristic al lui Sorin Lavric, posesorul unei prestigioase rubrici din *România literară* unde face o cronică a ideilor, dar este și autorul unor scrieri filosofice despre Constantin Noica, subliniind claritatea expunerii ideilor care, probabil, vine din formația medicală a eseistului. (articolul *Monologul personajului principal și unic!*) □ Liviu Pendefunda semnează esul mistic *Magul și puterea cuvântului*. □ Omul politic, Caius Traian Dragomir, de formație medic, semnează un text filosofic, în care prezintă tribulațiile matematicianului Pitagora despre stabilirea infinității numerelor prime și apeironul lui Anaximandru. (articolul *Despre pitagorsim și despre criza modernității*) □ Petru Ursache propune ca grilă de lectură a poeziei lui Adrian Alui Gheorghe din antologia (1985-2008) *O dramă la vânătoare* (Paralela 45, Pitești, 2008) eseurile polemice din *Idealul etic, idealul estetic* (Ed. Timpul, Iași, 2008), fiindcă sunt cărți ce se completează reciproc în viziune și în idei, și îl plasează pe poetul Adrian Alui Gheorghe pe o poziție singulară și unică față de colegii de generație. (articolul *Coloana întâi: poetul. Criticul. Cititorul*) □ Cartea străină este prezentată de Marius Chelaru care analizează sensurile romanului de debut al canadianului de origine libaneză Rawi, *Jocul lui de Niro* (Ed. Leda, Grupul editorial Corint, 2009, traducere din engleză de Irina Vainovski-Mihai) și al romanului *Gândacul* (Ed. Leda, Grupul editorial Corint, 2010,

traducere din engleză de Irina Vainovski-Mihai), unde dezvoltă povești despre singurătate și inadaptarea indivizilor, care trec prin lume fără ca sufletele lor să rezoneze cu lumea sau cu oamenii din jur. (articolul *Gândacul*) □ Simona Modreanu preia, din actualitatea franceză, biografia unei scriitoare bucovinene, Cornelia Petrescu, de formație chimist și cercetător în chimie, emigrată în Franța în 1986 și stabilită la Grenoble; da, este scriitoare, susține Simona Modreanu, căci și-a descoperit acest dar în Franța, sub presiunea dificultăților exilului și al dorului de țară, ca un fel de terapie a deșănțării, fapt dovedit de construirea majorității numelor personajelor din ultimul roman, *Cercul lui Simion* (Junimea, Iași, 2010) în jurul rădăcinii „dor”. (articolul *Cercul cojilor de portocală*) □ *Curierul de ambe sexe*, rubrica de dialog cu cititorii și descoperire de noi talente, ale celor care se cred poeți sau povestitori, semnată de Nicolae Sava, reține la antologie câteva poezii de Gabriela Toma.

● [Euphorion, anul XXII, nr. 1-2 (238-239), Revistă lunară de literatură și artă, editată de Consiliul Local Sibiu, Primăria Sibiu și Teatrul „Gong” Sibiu cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România și al Fundației „Euphorion”, format A4, 24 de pagini; Colegiul director: Nicolae Balotă – director de onoare, Dumitru Chioaru, Mircea Stănescu, Ioan Radu Văcărescu, Joachim Wittstock; Colectivul redacțional: Dumitru Chioaru – redactor șef, Ioan Radu Văcărescu, Andrei Terian, Mircea Stănescu– graphic design și secretar de redacție, Florentin-Dan Păun – tehnoredactor: Corespondenți: Dumitru Bădița (București), Ștefan Borbély (Cluj Napoca), Andrei Codrescu (SUA), Dan Bogdan Hanu (Iași), Nicolae Oprea (Pitești), Dan Perșa (Bacău), Alexandru Uiuu (Bistrița), Radu Țurcanu (Franța), Daniel Vighi (Timișoara), Andrei Zanca (Germania)] Responsabil de număr: Andrei Terian. Este semnalat evenimentul cultural al *Zilelor Eminescu* și *Gala decernării Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu*, pentru anul 2010, desfășurat între 12-16 ianuarie la Botoșani, Ipotești și Cernăuți (în nordul Bucovinei, la Casa Memorială Aron Pumnul și organizat de Primăria Municipiului Botoșani, Fundația Hyperion – Caiete botoșănene (președinte Gellu Dorian, principal organizator), Uniunii Scriitorilor din România (prezent prim-vicepreședintele Varujan Vosganian); la actuala a douăzecea ediție au participat scriitori români din Ucraina, Basarabia și din toată țara, între care s-au aflat și cinci laureați de până acum ai marelui premiu pentru Opera Omnia; Ana Blandiana, Cristian Simionescu, Adrian Popescu, Ilie Constantin și Dorin Tudoran; în cadrul Galei a fost lansată seria antologiilor de autor din cadrul colecției Editurii Paralela 45 (reprezentată de patronul ei, Călin Vlasie) și din care au fost lansate deja optsprezece antologii (lipsește antologia Mircea Dinescu), la care s- a adăugat în anul 2010 antologia Dinu Flămând, laureatul anului trecut. □ Gheorghe Izbășescu publică dintr-un volum în lucru, intitulat *Lentila de contact*, câteva poeme: *Un tren șuiera năprasnic în gară; În cușca tigrului; Arhivele de duminică*. □ Grete Tartler pornește pe urma traducerilor din Goethe, mai precis a baladei *Hochzeitlied* (*Cântec de*

nuntă) scrisă de Goethe în 1802 și publicată în 1804, oprindu-se asupra traducerii realizate de M. Eminescu în 1873 care s-a dovedit a fi o variantă inegalabilă și rafinată „în ciuda unor justificate libertăți poetice și a lipsei de finisare (poemul a apărut după moartea lui Eminescu și este evident că nu au existat reveniri asupra textului)”, dovedind că poetul *Serii de pe deal* a fost un traducător talentat, varianta lui rămânând o capodoperă a limbii române, fiindcă „a inventat cuvinte, folosind nu doar cele care nu-i lipseau niciodată [...], ci născocind și altele; nu s-a ferit de diminutive (spaima traducătorului în limba română, căci diminutivele transferă în această limbă totul în cheie minoră, probabil datorită influențelor grecești).” (articolul «*Clappai și dappai și rappai*»: *traducerea de poezie față cu lingua franca*) □ In ipostaza de traducător din Marina Țvetaeva, apare și Leo Butnaru care critică versiunea unei poezii măcelărită de o neinspirată și necunoscutoare tălmăcitoare, nominalizată doar prin inițialele D.A.C., care ignoră sensurile cuvintelor rusești «riabina» (= „scoruș”) și «kist’» (= „strugure, ciorchine”); în plus, nu pare să aibă cunoștințe de poezie rusă și să știe că „scorușul” are o simbolistică bogată și profundă în cultura și spiritualitatea rusă. (articolul «*Search!*» - *traduttore, traditore!*) □ Rodica Grigore se reazemă în articolul ei *Traducere și poezie/ Traducere de poezie*, ea însăși traducătoare de poezie latino-americană contemporană, pe câteva idei esențiale, precum cea lansată în cultură de Roger T. Bell, în *Teoria și practica traducerii*, care a afirmat că toți cei care comunică sunt...traducători și, desigur, se pune întrebarea care e diferența între simplii „comunicatori” și traducătorii de profesie, aceștia din urmă intrând într-un proces de recodificare a limbajului, cât și pe ideea, preluată de la poetul Rubén Dario, că traducătorii nu muncesc pe un text pentru a se pune pe ei înșiși în lumină, ci pentru a face auzită vocea din textul sursă; concluzia autoarei este că, deși traducerile nu alcătuiesc o literatură, totuși, la început de secol și de mileniu, este evident că „o literatură nu poate cunoaște deplina împlinire și afirmare în lipsa traducerilor”. □ Claudiu Komartin se arată îndatorat mamei lui pentru aplecarea spre limbi străine, franceza, italiana, engleza, pe care le-a învățat sub influența și indemnul ei, și traduce din italiană un poem al lui Cesare Pavese: *Va veni moartea și va avea ochii tăi*. □ Despre fenomenologia textuării, a dificultăților discursului care nu mai e îndrăgostit de sine, adică autoreferențial, îndrăznește să se ocupe Alexandru Uiuiu, pornind de la o carte a lui Gheorghe Iova, *Excursie în plină desfășurare* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010, editor Gavril Țărmure) □ Andrei Terian alege din șirul colecției poezilor laureați ai Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu» (concretizate prin 20 de volume antologice apărute la Editura Paralela 45), volumul al 13-lea *Probleme personale* (Paralela 45, 2010) al Angelei Marinescu (cu o postfață de Mircea Martin) legat de care își decantează propria părere critică, dată fiind perplexitatea provocată de vocile critice ce s-au pronunțat în legătură cu poezia Angelei Marinescu, și urmarea fiind constatarea că „Angela Marinescu scrie o tragică poezie a existenței, cu rădăcinile înfipte în experiența bacoviană [...]”; ca și Bacovia, prima noastră poetă

«douămiistă» și-a păstrat un timbru monocord, influențat doar tangențial de diverse formule poetice (expresionism, ermetism sau postmodernism), simple veșminte pe care Angela Marinescu le leapădă cu aceeași nonșalanță cu care le îmbracă.” (articolul *Fluide și angoase*) □ Gellu Dorian publică poemul *Jucării stricate*, iar Paul Tumanian scrie scurte poeme „choisistes” sub titlul *Obiecte casnice dispărute*. □ Paul Aretzu stabilește din prima idee predominantă a volumului de poezii *Moartea parafină* (CR, 2010) a lui Robert Șerban care este cea a morții „prezentă în ipostaze diverse”, iar stilul poetic referitor la o astfel de temă „înaltă” este „fără o retorică tragică, fără patetism, într-un stil epurat, bizuindu-se pe expresivitatea și autoritatea simplității” (articolul *Ascuțirea poemului*) □ Alexandru Uiuiu mai semnează un text cu titlul *Daimon*. □ Simona-Grazia Dima derulează un interviu cu Ștefan Stoenescu, plecat din România în anii 80 și stabilit în SUA, iar activitatea lui de eseist din România s-a metamorfozat într-unul de traducător în Statele Unite: „– *Ca traducător în engleza americană a unor autori din România, dumneavoastră aduceți un serviciu inestimabil culturii românești, încercând prin forțe proprii, printr-un sacrificiu personal niciodată prețuit îndeajuns, să faceți cunoscute, în lumea anglofonă, universuri literare care merită o circulație și o comprehensiune mai largi. Care ar fi satisfacțiile dumneavoastră în domeniu? [...] Mizați pe empatie în actul traducerii?* – În mai toate situațiile, îmi aleg singur atât autorii cât și poeziile. Numărul acestora din urmă depinde și de spațiul pe care îl ocupă. Prefer poemele de dimensiuni medii (în jur de 25-40 de versuri) în forme cât mai puțin supravegheate de rime și structuri metrice fixe. Poezia secolului trecut s-a îndreptat spre asemenea profiluri libere de constrângeri formale. Această situație oferă transpunătorului șansa de a reconstitui poemul în limba țintă fără crispări sau turnuri de frază nefirești pentru limba culturii primitoare. Este un domeniu limitrof prozei, care, se știe, pretinde un mai mare grad de transparență decât poezia tradițională canonică, îndeobște cristalină și, datorită mării concentrări semantice, translucidă și puternic pigmentată. În același timp însă, tipul modern de poezie se sprijină în mai mare măsură pe ritmurile impuse de elaborarea sensurilor fiecărui vers. Cu alte cuvinte, segmentarea din interiorul acestuia diferă de la un șir la altul sub raportul accentelor tonice sau dominante și al numărului aleatoriu de silabe, ca și de numărul pauzelor ce intervin acolo unde le dictează sintaxa rostirilor și implicit nevoia articulatorie de a realiza, în momente firești, pauzele de respirație. [...] - *Pe lângă autorii din diaspora americano-canadiană, ați tradus, cu egal interes și generozitate, și din poezii de expresie română din Germania, Franța și Grecia. Puteți să vă referiți și la câțiva dintre aceștia?* – Desigur. Din Grecia, unde s-a repatriat după un cumplit stagiul de muncă silnică la «Canalul Dunăre-Marea Neagră», poetul Theodor Gher. Zucca, de profundă inspirație creștină, și-a editat poemele sale abisale, compuse în detențiune politică, dimensiune tragică superlativă, care a desfigurat și compromis șansele comunismului de a constitui un episod luminos în memoria tuturor celor care au supraviețuit aceluia calvar.

Din Germania, poetul și artistul plastic Dan Dănilă, atras de arta poeziei tradiționale, care, prin el și alții, dăinuie, spre a îngădui preaplinul limbii române să se realizeze prin întrupări ale frumosului atât de greu postulabil de către mentalul secolului al douăzecilea. În paralel cu exersarea creativității originale, artistul român a tradus două selecții ample din Villon și Rilke. Tot din Germania, am transpus în engleză mai multe poeme de Traian Pop Traian, poet ce a trăit pe viu desfășurarea evenimentelor sângeroase declanșate la 17 decembrie 1989 la Timișoara. Poezia sa are, așadar, o deosebită valoare documentară. Din Franța, am prelevat o selecție de poeme scrise acolo, sub înrâurirea acelei subtile ambiante, de poetul Dinu Flămând. “ (titlul interviului: „*Încercarea de a respecta și reproduce toate reperele majore ale originalului...*”) □ Sînziana-Maria Stoie își familiarizează cititorii români cu activitatea de profesor de „creative writing” a lui Andrei Codrescu, așa cum apare în cursul *The Poetry Lesson*, o carte ce se află la „intersecția dintre memorialistică, autoficțiune, metaficțiune, eseistică, nuvelistică și poezie, mimând principii formale asociate fiecăreia”, în esență, un curs de „introducere în scrierea poeziei”; sub lupa analizei, autoarea pune și ultima carte a lui Andrei Codrescu și anume *Miracol și catastrofă* (Ed. Hartmann, 2008) în care scriitorul pune în discuție aproape toate valorile culturilor americană și est-europeană din ultimii 50 de ani, o sursă de perpetuă decepție, dar mai ales, Andrei Codrescu reflectează la condiția scriitorului în mediul academic american: „Spre deosebire de colegii săi profesori universitari, «dinozauri» care, în ciuda afișării unei atitudini demne, sunt copleșiți de resentimente profesionale și chiar și așa indiferenți la criza identității, Codrescu refuză cu desăvârșire să se conformeze, să facă parte din sistem, producător al unei ordini rigide, să renunțe la a fi scriitor pentru a face loc statutului incomod al scriptorului, activității lui naive, primejdioase. Universitatea, condusă de persoane instituționalizate gata să investească tot timpul lor în instituție, este parodic redefinită «azil îndrumat de lunatici».” (articolul «*Poetry Lesson*» sau despre arhitectura măștilor lichide) □ Pagina de poezie este susținută de M. Dușescu (laureat al Premiului Național Iustin Panța, 2010) cu poemul *Psalm* și de Lucian Susan cu poeziile: *Gesturi de fiecare zi*, *Mic tratat de geneză divină*, *Spectacol*, *Imposibila liniște*. □ Dumitru Chioaru propune o interpretare a *Jocului cu mărgelile de sticlă* a lui Herman Hesse, un roman care a însemnat atât de mult în anii studenției lui de la Cluj, când făcea parte din redacția revistei *Echinox*, pe care a comparat-o deseori cu *Castalia* din roman, chiar dacă a trăit într-o epocă care încerca să transpună o utopie politică, comunismul, în istorie; D. Chioaru subliniază ideea de bază a romanului din perspectiva dramei prin care trece Knecht (lb. germ. = „slugă”), și anume: acesta sesizează prăpastia dintre „această provincie pedagogică” a *Castaliei* și lumea profană, dintre fericirea unei vieți contemplative a castalienilor și lupta pentru existență a oamenilor simpli, între care nu există comunicare și solidaritate. □ Francisko Kocsis publică câteva producții personale de natură incertă, amestec de poezie, proză și eseu: *Cioburi de vreme*, *Balada șchioapă a micului cerșetor*

creștin și Epigramă pentru vasali. Din ciclul *Un an din luna săptămânii de azi*, în manuscris, Ion Radu Văcărescu semnează textul *Melancoliei eretice. Ianuarie*. □ Rita Chirian reflectează la romanul Dorei Pavel, *Pudră* (Polirom, 2010), un roman cu o temă „redutabilă”: iluminarea care vine odată cu moartea; deși narațiunea se drapează în falduri realiste, totuși romanul este unul fantastic, fiindcă „*Pudră* este nu o dare de seamă asupra unui caz clinic, ci o radiografie a solitudinii în moarte, care, poate, are darul de a o transcende și de a o soluționa pe aceea a vieții. [...] Metaforă a mistificării și a de-formării, *Pudră* este un roman care suferă de toate complexele de superioritate ale prozatorului autohton, traduse în stil brebanian, este sufocat de fraze arborescente, numai bune de analiză gramaticală pentru studenții filologi; totuși, un roman care se alătură cărților notabile ale anului precedent [...]” (articolul *Scrisori de dincolo*) □ Radu Vancu descoperă că în *cartea Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010) de Ion Mureșan, nu vorbește un „intelectual scrobbit și factice”, ci “un ins dedat celor lumești, retras în cârciumă precum eremiții în deșert, bea alcoolul ca pe apa sfințită și trece dincolo de prejudecata realității, în adevărata împărăție, în care nimic nu e prea mic pentru a fi metafizic și nicio viziune nu e atât de burgheză încât să nu accepte să fie stropită cum se cuvine cu alcool”; poet unic în felul său, cronicarul Radu Vancu consideră că lui Ion Mureșan i se potrivește acel vers al lui Blake că numai excesul ne poate conduce la înțelepciune („the road of excess leads to the palace of wisdom”) și că seria de întrebări stârnite de poezia lui Ion Mureșan nu pot găsi un răspuns clar definitiv, exact ca și cele asupra metafizicii, fiindcă „Ion Mureșan e un poet mistic, și nu de ici de colo. Dacă nu un fericit San Juan de la Cruz, atunci batâr un Bine Dispus Ion de la Cluj. A cărui poezie m-a făcut să văd definitiv altfel și alcoolul și remușcarea și existența.” (articolul *Beția cea de taină*) □ Urmează pagini în care Alexandru Mușina este tradus în franceză de Fanny Chartres (septembre 2010) cu câteva poeme din volumul *Le Roi du matin* (Editions Tracus Arte, 2009), Dan Armean este tălmăcit în germană de Joachim Wittstock, cu câteva poezii luate din volumul *Restituții vespérale* (Ed. Constant, Sibiu, 2010): *Basm autumnal, Țărm oniric, Dilema, Șaptesprezece, Harpa morgana*. □ Rodica Grigore revine la rubrica „carte străină” cu un amplu comentariu asupra romanului *Fii și îndrăgostiți* (Ed. Leda, București, 2008, traducere de Lidia Grădinaru) a lui D.H. Lawrence, publicat în anul 1913, și unde comentatoarea remarcă faptul că există o structură epică, deși prozatorul s-a făcut cunoscut prin absența oricărei structuri compoziționale și nerespectarea niciunei reguli. (articolul *Iubiri dificile*)

● **[Familia, nr. 2 (543)]** Editorialul lui Miron Beteg îi ia apărarea lui Gabriel Liiceanu, mereu comparat în contrapartidă cu Andrei Pleșu (cel bun), declarând că s-a instituit „un soi de modă – cu iz de tradiție acum – de a-l pune sub semnul negativului în întregime, de a-i tăgădui, când frugal, când pantagruelic, orice atingere cu lumea spiritului, orice dimensiune morală, de nu chiar orice «ispravă» culturală.” și combătând acuzele de plagiat, „de furt pur și simplu (manuscrisele

lui Noica, «însușirea» unui bun public – fosta Editură politică etc), de ratare în filosofie, de nonvaloare, toate dublate de o bășcălie ritualică” (articolul *Diamante și rugină*). □ Depănând amintiri despre *Familia*, Ana Blandiana își amintește că în 1988 când a pierdut definitiv dreptul la semnătură redacția *Familia*, prin Dumitru Chirilă, i-au solicitat în continuare colaborarea în momentul în care colegii de la alte reviste tăceau sau țineau capul jos; dar, aici, la *Familia* i-a întâlnit „pentru prima dată pe Vladimir Streinu, pe Ștefan Aug. Doinaș, pe Ovidiu Cotruș, pe Nicolae Balotă. La *Familia* i-am reîntâlnit pe Radu Enescu și pe Gheorghe Grigurcu și tot acolo mi-am descoperit viitorii colegi de generație Al. Cistelean și Virgil Podoabă, dar și pe mai tinerii echinoxști Ioan Moldovan, Ion Simuț și Traian Ștef.” (articolul *Ani, decenii, secole*) Tot evocator vorbește despre *Familia* și Romulus Rusan, în *Sub egida lui Eminescu*, delimitând în amintire momentul refondării revistei în perioada dezghețului post-stalinist: „*Familia*, «revista pușcăriașilor», cum i s-a spus, a fost prima dintre cele re-fondate în timpul scurtului dezgheț post-stalinist. Au continuat să apară apoi reviste noi la Târgu Mureș, la Timișoara, la Craiova, la Constanța, la Brașov, la Bacău, la Iași, la București, în acel (încă nenumit ca azi) proces de descentralizare a culturii. La Cluj apărea filiala ESPLA (viitoarea Editură Dacia), iar câțiva ani mai târziu *Echinoxul*. S-au întors acasă poeții, criticii, prozatorii și dramaturgii care stăteau până atunci la ușile revistelor și editurilor bucureștene și câțva timp a avut loc o renaștere de care a profitat o întreagă generație de autori, fie debutanți, fie re-debutanți. La Oradea avea loc ștafeta între foștii studenți «cerchiști» de al Sibiu și studenții echinoxști de la Cluj. Minunea nu a durat decât puțin timp, până la degradantele «teze din iulie 1971», care ne-au aruncat înapoi, în Asia gregară. Meritul suprem al *Familiei* este că n-a cedat mizeriei propagandistice impusă de partid și că a reprezentat o barcadă a decenței și a demnității.” □ Reflecțiile livrești ale lui Gheorghe Grigurcu, din *O iluzie de neiertat*, începe cu o amintire despre Argezi, povestită de Radu Varia, care trebuia să-l viziteze pe poetul „porții negre” cu profesorul Al. Husar care l-a luat cu sine și pe Victor Crăciun, acesta din urmă venind însoțit de două-trei fete, ceea ce l-a făcut pe Argezi să exclame: «Nu m-am așteptat să vină la mine o întreabă excursie»; iată și câteva reflecții: „Poezia ca inteligență a imaginii”, „Există tăceri cinstite și tăceri necinstite”, „Nu are față, dar are suprafață.” □ Al. Cistelean inventariază activitatea eseistică a lui Mircea Cărtărescu, fixând etapele ideologice prin cele câteva volume publicate de-a lungul vieții: *Postmodernismul românesc*, *Visul chimeric*, *Pururi tânăr înfășurat în pixeli*, la care se adaugă câteva eseuri-manifest precum *Cuvinte împotriva mașinii de scris*, *Ce este biografismul?*, *Realismul poeziei tinere*; ca teoretician și poetician, Cărtărescu s-a autodefiniț mai ales în primul volum despre care zice Cistelean: „Practic cea dintâi sinteză românească despre postmodernism, cartea lui Cărtărescu are, vrând-nevrând – și oarecum neputând altfel – o puternică amprentă autodefinitorie. Postmodernismul românesc rezultă un fel de «cărtărescianism» extins și hegemonic: asta însă numai deoarece Cărtărescu întrupează

și însumează toate caracteristicile postmodernismului și le «reprezintă» cu cea mai mare strălucire la români. Oricine ar fi scris cartea tot pe Cărtărescu l-ar fi așezat în poziție centrală (și în acțiune iradiantă); măcar el însuși vorbește despre sine în subtext. Scrisă într-un limbaj pe jumătate academic, pe jumătate lejer, lucrarea procedează sistematic, pornind de la distincțiile teoretice și de la premisa integrării epistemice a fenomenului literar postmodernist.” (articolul *Mircea Cărtărescu, eseist*) □ Alexandru Vlad publică proza *La amiază*. □ Vasile Dan rememorează eforturile depuse de un grup de scriitori și instituții, în 2005 – la împlinirea a 80 de ani de la moartea prozatorului *Popii Tanda*, pentru strămutarea osemintelor lui Ioan Slavici, mort în casa fiicei lui Lavinia Ioana care locuia în Crucea de jos, la marginea orașului Panciu (jud. Vrancea), în biserica din Șiria, unde s-a născut în 1848, dar întreprinderea nu a avut succes și a stârnit opoziția autorităților. (articolul *Unde ar repauza Ioan Slavici?*) □ Alex Ștefănescu deapănă cu umor câteva amintiri despre Barbu Brezianu și soția lui, plus o femeie de serviciu nesimțită a cărei atitudine grobiană reușește s-o eradicheze prin frica de Securitate : „La una din întrevederile noastre mi-a atras atenția femeia de serviciu, o tânără zdravănă, mereu încruntată și...cu draci. Trântea tacâmurile pe care le spăla și ne privea cu aerul că este o victimă, întrucât ea muncește, ia noi stăm la taifas. Avea toate atributele acelor ființe omenesti pe care se bazează puterea unor oameni politici ca Ion Iliescu.” (articolul *Barbu Brezianu, la el acasă*) □ Mizând pe evocarea prieteniei cu poetul Viorel Mureșan, împănată cu accente biografice („S-a stabilit de la început, adică din 1979 când a terminat Filologia la Cluj, în Surducul de Sălaj, a predat română la început la școala din sat , a trecut și prin alte locuri, iar astăzi e la liceul din Jibou, un orașel vestit prin grădina botanică.”) și cu o reconstituire fizică a persoanei („Nu mare de stat, roșu în obraji, cu ochi mici, orientali, vorbind în grai inclusiv la examenele cu Mircea Zăciu sau Ion Vlad, pornind vorbirea după mai multe inspirații, cu greutate”) Traian Ștef realizează o introducere bazată pe portretul spiritual al poetului („bun cunoscător al lui Mallarmé, dar și al lui Henri Michaux sau al suprarrealiștilor”), ca să ajungă la ultimul volum publicat, *Buchetul de platină* (Eikon, 2010), din analiza căruia se desprinde imaginea femeii luminoare: „Și ca un lămpaș în noapte o femeie/ ține în brațe întunericul”. □ Cele mai scurte, dar incitante recenzii, scrie Ioan Moldovan la Eugenia Țărălungă (n. 1967, București), volumul *biu-poeme și texte bloc* (2010) („Este o carte [...] smucită, fractalică, întregitoare, recomandabilă doar unui cititor - critic ori ba – răbduriu”), la orădeanul Gheorghe Vidican (n. 1953, în satul Petid, Bihor), volumul *genunchii tamisei* (Brumar, 2010), a șasea în ordine cronologică, „este rodul liric al unei călătorii în Albion. Un fel de jurnal, cu secvențe ale privirii curioase țintite asupra furnicarului mării metropole și revenite în teste cu notații sincopate, în stilul autorului, meditații strict metaforice”, la Dumitru Mălin (n. 1950, Baia de Arieș, Alba) cu volumul *Mânia amurgului* (Ed. Altip, 2010) („obsesia amurgului, tematizată, dă paginilor lui Dumitru Mălin desenul și cromatica definitorii.”), la maramureșeanul Petre Got (n. 1937,

Desești, jud. Maramureș) cu volumul *Lumină amară* („e vorba de un orfism condiționat de disponibilitatea sufletească în conflict cu cecitatea veacului nostru plin de «smogul lui azi» care ocultează «Marele Sens»”), la Viorica Răduță, cu poemele din *Cam toți murim!* (Limes, 2010) în care este de remarcat ironia adverbului „cam”, deși Ion Mureșan numără o frecvență mare pentru „gând” ceea ce duce la o poezie a reflecției. □ Marius Miheț are curajul să se ocupe de proza lui Dan Petru Cristea (n. 1951), de profesie informatician, deci „specialist în tehnologia informatică aplicată a limbajului”, dar „nu chiar atât de străin de literatură cum am crede”, mai exact din romanul *Scaune de pluș* (CR, 2010), o poveste a salvării lui Ceaușescu la modul ipotetic, deci e o poveste a lui „ce-ar fi fost dacă”. (articolul *Ceaușescu reloaded. Un proces utopic al comunismului românesc*) □ Despre un alt roman referitor la «Revoluția» din decembrie, scrie o cronică Mircea Pricăjan, referindu-se la romanul istoric *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom, 2010) a lui Bogdan Suceavă, „o narațiune tulburătoare coborâtă în concretul acelor zile”. (articolul *S-a murit degeaba*) □ Mircea Morariu mizează pe dezvăluirile neașteptate, spectaculoase din scrierea confesivă a lui Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor. Dosar de securitate* (Polirom, 2010), un jurnal plin de informații și ...informatori; autorul-însuși apărând în postura de „hăituit” de Securitate. (articolul *Eu, fiul lor. Dosar de securitate*) □ Poeme de Ion Cristofor: *Sirena, Fiica preotului, Neliniști plagiate, Câmpuri fumegând, Borcanul cu nori*. Vasile Muste este și el prezent la rubrica de poezie: *Împotriva liniștii, Cărțile de iarbă ale părinților, Iubind mă-ndepărtez de tine, Și dacă nu, De îndărătnicie, La întâlnirea cu mine n-au fost oamenii*. □ Sergiu Vaida (1957-1997) pare să fie „un poet uitat”, cunoscut mai mult în Oradea decât în țară, iar Alexandru Seres își face o datorie de onoare și amicală de a-i alcătui o scurtă prezentare biografică, înainte de a da cuvântul poetului orădean ale cărui versuri nu au fost vreodată strânse într-un volum, ci doar risipite prin diferite reviste: *Întâmplare de iarnă, Jilț negru, Într-o lumină aurie*. □ Victor Sterom publică o suită de poeme *Să ne cunoaștem, O bucată de lemn, Toată frumusețea lumii*. □ Marian Victor Buciu teoretizează cu finețe pe marginea a ceea ce înseamnă literatură, text, roman, cititor intradiegetic și extradiegetic, autor ficțional sau narator, provocat fiind de romanul *Camionul bulgar. Șantier sub cerul liber* (Polirom, 2010) de Dumitru Țepeneag; termenul „literaturiada”, creat ad-hoc cu intenția de comparație cu „Țiganiada”, ca să demonstreze în fond că dacă aceasta din urmă nu era „o cântare a Țiganilor”, nici „literaturiada” lui Țepeneag nu este „o cântare a literaturii”, ci dimpotrivă „o descântare, o demistificare, o deliteraturizare, chiar”; cât despre analogia (frecventă) dintre onirism și suprarrealism, V. M. Buciu crede că e o confuzie: „Confuzia onirismului estetic-structural cu suprarrealismul ignoră diferența dintre esență și aparență, primul fiind un simulacru al celui dintâi, pentru că se propune în totul ca și cum ar fi ceva recunoscut.” (articolul *Literaturiada – I*) □ Varga Gábor publică proza „de trei zile lungă” *Reflecții din orașul păcii*. □ Blaga Mihoc reconstituie evocator și eseistic portretul literar

și spiritual al lui Florin Ardelean (articolul *Florin Ardelean, schiță de portret*) format din sedimentări ale scrierilor sale, de exemplu, o teză de doctorat cu titlul *Istoria presei bihorene* în perioada dintre 1989-2000 și volumele de povestiri *Insectar* și *Povestiri de duminică* (2010). În *Șarade pentru dezertori*, Sorin Borza realizează și el un profil de scriitor al lui Florin Ardelean, pentru a face stop-cadru pe volumul *Povestiri de duminică* (Eikon, 2010), cuprinzând „mici întâmplări ale unui copil dintr-un sat uitat la marginea istoriei, convertite în momente originare de valoare mitică”, iar limbajul folosit, „un limbaj tare”, un limbaj fără perdea, i-a indus autorului „un disconfort sever”, dar pe care a încercat să-l depășească: „Recomand deci tuturor să se apropie de cărțile lui Florin Ardelean abia după ce și-au luat toate măsurile de prevedere: ele trebuie degustate după metoda socratică: cu discernământ față de expresie și cu lipsă de inhibiții față de idei.” □ Florin Ardelean stabilește în eseu *Un contrapunct, o respirație, o privire...* câteva trăsături definitorii ale literaturii memorialiste și definiții metaforice: „Memorialistica este o dare de seamă despre sine.” pentru a intra „echipat” în scrierea confesivă a lui Blaga Mihoc, *Peregrinul și umbra* (Ed. Primus, 2010): „Blaga Mihoc are delicatețea de a se apropia de trecutul său asemenea arheologului care scoate din țărână și conservă un obiect prețios, dintr-o cultură dispărută în genunile timpului, datând fiecare ciob, descriind «fleacul» care poate schimba întreaga percepție despre epoca bronzului, să zicem. [...] Pe alocuri, memoriile *Peregrinului* devin memorabile, adevărat document de istorie culturală.” □ Numărul se încheie cu parodiile lui Lucian Perța, la Adrian Popescu, *Transilvaniei după poezia Bavariei* (din *Familia*, nr. 10/ 2010) și la Alexandru Seres, *Transparența, cuiele, apocalipsa...* (din *Familia*, nr. 10/ 2010).

● [Orizont, nr. 2 (1541)] Cu câteva segmentări în cuprinsul editorialului *Rectificări necesare*, având subtitluri semnificative, precum *Excursii și pelerinaje*, *Marlen și Andrei Ujică și Bibliografii*, Cornel Ungureanu se arată uimit de descoperirea centrului Europei, în Maramureș, din cartea lui Gheorghe Pârja, *Dialoguri în centrul Europei* (Ed. Fundației culturale române, 2000), căci se pare că „pe dealul Dobăeș, în Maramureșul subcarpatic (acum în Ucraina) se află o bornă așezată de austrieci și care arată că acolo e mijlocul drumului dintre Atlantic și Urali, [...] iar în dreptul localității Valea Vișeuului, e jumătatea drumului dintre coastele arctice ale Norvegiei și litoralul sudic al insulei Creta” și din acțiunile Anei Blandiana și ale lui Romulus Rusan la Sighet, strânse în niște volume ce atestă pelerinajele unor mari luptători/ scriitori anticomuniști în această zonă a țării, „o școală a memoriei”; în fine, în partea a doua, Cornel Ungureanu rememorează biografiile a doi prozatori timișoreni, Marlen Hekmann Negrescu, cu *Grădina turnului de apă* (Ed. Marineasa, 1999) și Andrei Ujică cu *Les morts incertains* (Ed. Flammarion, 1983, colecția Lettres roumaines), ambii crescuți la școala bănațeanului Sorin Titel, sub influența prozelor sale onirice; în partea a treia, C. Ungureanu relevă eforturile lui Săluc Horvat, în articolul *Mircea Popa la 70 de ani*, de a actualiza o bibliografie consacrată lui Mircea Popa (care

însunează 261 de pagini) și zeflemisește faptul că „în mai multe rânduri prietenii au dat zvon că Mircea Popa ar fi «ultimul membru al Școlii Ardelene»”, fiindcă înainte de a inventa ceea ce nu este, mai bine să băgăm de seamă la admirabilul volum, extrem de bine documentat și serios, al lui Ioan Chindriș și Niculinei Iacob, Samuil Micu în mărturii antologice (Galaxia Guttenberg, 2010) în care editorii atrag atenția că, din cele 66 de volume ale lui abatelui Claude Fleury, Samuil Micu a tradus o bună parte, iar „marile noastre edituri oferă burse substanțiale pentru editarea celor 60 de volume ale operei încă inedite a lui Samuil Micu.” □ La pagina de evenimente literare și culturale, Marcel Tolcea scrie despre *Mitologic, despre chelneri și vameși*; este reamintită trecerea în neființă a poetului Petre Stoica (15 februarie 1931, Peciu Nou – 21 martie 2009, Jimbolia) și este menționat un laureat al Premiului pentru proză, Radu Pavel Gheo, acordat în cadrul Festivalului «Eminescu la Oravița», fondat pe 15 ianuarie 1989. □ În «*Eu cred în unitatea operei mele*», Mihaela Roșu Bîna realizează un interviu cu Nicolae Breban, tirul întrebărilor urmărind să redefinească structura narativă a romanelor sale și receptarea discursului său românesc în contextul complex al literaturii române contemporane: „– În ce măsură spațiul bănățean, mai ales cel lugojean, al copilăriei și al adolescenței a reprezentat un topos propice devenirii ca scriitor, regăsindu-se în substanța romanelor d-voastre? – Da, tinerețea mea, studioasă, formativă, «exclamativă» și aventuroasă – în câmpul ideilor și al literei scrise, se înțelege!, s-a întâmplat pe malul Timișului, iar primele mele trei romane s-au scris tot acolo, ele (cred eu, dar și după spusa unora), mișcând și înnoind romanul modern național. Spre uimirea mea, memoria culturală a locului m-a șters din catastife, de spațiul bănățean sunt legați și citați fel de fel de nume, unele prestigioase, precum Blaga, Călinescu sau Camil Petrescu, altele ale unor tineri care promit, dar niciunde și nicicând nu se amintește de «romancierul Breban», sosit cu familia sa din nordul Ardealului în timpul dezmembrării României din fatidicul an 1940. [...] – Sunteți recunoscut ca un om de cultură polivalent. Educația muzicală solidă pe care ați primit-o, ați valorificat-o în literatură, și mă refer la romanul *În absența stăpânilor*, construit pe un principiu melodic. Ați fost un împătimit al cinematografei, făcând și regie de film. A influențat această experiență structura narativă a romanelor d-voastră? – Da și nu. Este evident că, dacă te pregătești, cu un orgoliu pe măsură, să te dedici unei cariere de romancier în sensul unui bun ucenic al marilor ruși, francezi și englezi, cei care, trebuie s-o recunoaștem au instaurat romanul ca specie majoră a literaturii cam cu un secol înaintea înaintașilor noștri români, trebuie să ucenicești pe măsură. Să nu-ți rămână, adică, străine marile arte, filozofia, istoria, psihologia, muzica, dar și capacitatea de a compara fără ostentare culturile și civilizațiile, colindând reliefurile fizice și spirituale ale Europei. [...] – Care este raportul autorului Nicolae Breban cu naratorul și cu personajele sale? Este naratorul instanța supremă în discursul românesc? Are autorul afinități cu unele dintre ele? – Raportul meu, cum spuneți, cu personajele și cu toate «mecanismele» epicului amplu, numit

roman, este cel clasic. Eu nu am vrut niciodată să «inovez», am încercat să aplic pe canavaua temperamentului și a propriei instinctivități artistice, să zicem, ceea ce am deprins, fără să mă ajute nimeni și în perfectă opoziție cu cele ce se vânturau în anii cincizeci și șaizeci pe piața publică literară și în universități, de la maestrul mei, de la Cehov, la Stendhal și Flaubert, de la Nietzsche, Thomas Mann la Dostoievski, de la Thomas Hardy la D. H. Lawrence.” □ Vladimir Tismăneanu reconstituie sistemul de idei din gândirea dizidentului polonez Adam Michnik anexat în mod fraudulos ba de Adrian Păunescu (în 1997), ba de Dinu Patriciu propriilor lor interese, ignorând ceea ce a declarat din răspuțeri Adam Micknik într-un dialog cu Václav Havel: „Nu avem dreptul să iertăm în numele celor uciși în zori.”, căci ceea ce se întâmplă în spațiul românesc unde se încearcă o ștergere a memoriei faptelor atroce sau o minimalizare a culpei celor cu adevărat vinovați de teroare și de torturi este intolerabil: „A-i atribui lui Gabriel Liiceanu, autorul tulburătoarei cărți *Despre ură*, înclinații de întunecat procuror stalinist pentru că a scris în 1990 un text de o incandescentă sinceritate etică, a-l prezenta drept un Andrei Vișinski al postcomunismului românesc, a spune lucruri similare despre Ana Blandiana, Constantin Ticu Dumitrescu, Vasile Paraschiv, Monica Lovinescu și atâția alții care au cerut justiție morală înseamnă a jigni adevărul. O spun cât se poate de limpede: nu mă refer aici la Michnik, ci la epigonii săi balcanici.” (articolul «*Nu sunt zei, sunt maimuțe*». *Uzurparea lui Adam Michnik*) □ Angelo Mitchievici propune o incursiune teoretică prin avatarurile termenului „ideologie” și a istoriei ideilor, pornind de la cartea lui Daniel Șandru, *Reinventarea ideologiei* (Institutul European, Iași, 2009), care încearcă să-l scoată „de sub incidența peiorativului” și să propună „ideologia ca liant social și deopotrivă instrument al cunoașterii sociale, «martor» al modului în care anumite idei devin influente în spațiul social. Ca un bloc compact stau însă patologiile secolului XIX și XX, ideologia ca instrument malefic recuperabil din vulgata marxistă și din instrumentările sale aferente în cadrul regimurilor totalitare cărora le corespund funcțiile de distorsiune și disimulare și legitimare a autorității”. (articolul *Ideologia la răscruce*) □ Alexandru Budac se arată iritat de faptul că în critica de artă și în critica literară de la noi se emit încă judecăți de valoare bazate pe criterii istorice, etice, politice ori, pur și simplu, pe criteriul generaționist și că, în literatura română în sine, „se umblă pe cărări bătute deja de câteva decenii, și nici acestea dintre cele mai fericite. Categoric, în multe cazuri au dispărut niște crispări, s-a înviorat dialogul, au fost depășite etape pur exhibiționiste, naturalețea nu lipsește, au mai căzut dintre cușme și cojoace, dar tot e prea puțin”; după acest duș rece, Al. Budac consideră romanul lui Cătălin Pavel, „arheolog cu un CV impresionant”, *Aproape a șaptea parte din lume* (Humanitas, 2010), drept „un debut remarcabil. Caracterul aparte al cărții se datorează mai cu seamă intrigii surprinzătoare și unei atenții susținute, cochete chiar, acordată stilului. De la primul paragraf își poți da seama că ai în fața ochilor un text conceput meticulos”, aprecierea inițială nu-l împiedică pe Al. Budac să puncteze și scăderile: „Romanul are probleme de structură. [...]

Punctul său vulnerabil nu e lentoarea, ci faptul că, pe alocuri, e lent în mod nejustificat. [...] Cătălin Pavel n-a scăpat nici el de câteva metehne ale scriitorului român, ca de exemplu filozofeala și tonul sfătos, afectat (de la Neagoe Basarab ni se trage).“ (articolul *Una caldă, una rece*) □ Veronica-Alina Constanțeanu analizează romanul *Gde Buharest* (Ed. Charmides, 2010) a lui Constantin Stan, dar îl plasează încă din introducere într-un anumit con de receptare, un roman care își selectează cititorii mai răbdurii și cunoscători: „nu e un roman scris pentru cititorul grăbit, nu e un roman de citit în metrou și cu siguranță nu e unul pentru un cititor interesat doar de ce se întâmplă într-o carte, fără să-și dorească să fie captivat de stil“, iar, în esență, „*Gde Buharest* e și el un roman neobișnuit, e povestea unui rus, dar ar putea fi la fel de bine să fie povestea unui om din Est, unul despre care se știe totul“. (articolul *Un funcționar exemplar*) □ Grațiela Benga aduce pe tapetul criticii poezia lui Gabriel Daliș, *până mereu* (Ed. Charmides, 2010), un autor puțin cunoscut, „sucevean cu studii de economie și teologie la București“, care a debutat în adolescență, în 1995, cu un grupaj de poeme în *Bucovina literară*, după care au urmat o serie de cărți, *Semnale de sâmbătă* (pentru care a obținut Premiul pentru debut al Societății Scriitorilor Bucovineni), *Întoarcere acasă* (1998), *Chip Împreună* (1999), *Copacul fără urmași* (2005), „cărți care ar fi avut ceva de spus la vremea apariției lor, dar care au rămas cu totul necunoscute.“; însă, despre actuala carte de poezie, Grațiela Benga emite următoarea judecată: „Coerentă, tensionată și provocatoare, până mereu e o carte care stabilește o traiectorie poetică surprinzătoare. De luat atent în seamă.“ (articolul *Arderi*) □ Radu Ciobanu expune ideile anticlișeizante ale lui Lucian Boia din *Tragedia Germaniei, 1914-1945*, una dintre acestea fiind că „«derapajul nazist nu poate fi imputat vreunei predispoziții germane, ci se prezintă ca un rezultat al unei tragice înlănțuiri de evenimente»“. □ Cornel Ungureanu recenzează cartea scriitorului maghiar Böszörményi Zoltán, al cărui nume pare legat de activitatea cenaclurilor literare din Arad de dinainte de 1989, unde a fost vedetă locală, dar fuge din România în anii 80, după publicarea a trei cărți de poezie în 1979, 1981 și 1983, stabilindu-se în SUA; însă, revine în România după 1990; comentariul lui Cornel Ungureanu include *O sumă de sonete* (Ed. Brumar, 2006, în traducerea lui Ildikó Gábos și a lui Șerban Foarță) și romanul *Triumful molatic al nopții* (Ed. Brumar, 2010), inspirat din scrierile pedagogice ale lui Sacher-Masoch, îndeosebi din *Venus im Pelz* (*Venus în blană*). (articolul *Frigul și cruzimea după Böszörményi Zoltán*) □ Mircea Hanodca discută despre scrierile provocatoare ale lui Adrian Marino, precum jurnalul său, *Viața unui om singur*, unde a contrariat printr-o atitudine controversată și contrară față de M. Eliade și Const. Noica, diferită față de cea păstrată în memoria noastră culturală; și se oprește mai detaliat asupra exegezelor lui A. Marino referitoare la Mircea Eliade, precum *Hermeneutica lui Mircea Eliade* (1980), Mircea Handoca arătând cum poziția lui A. Marino trece de la osanale la...nanism. (articolul *Viceversa*) □ În 1992, televiziunea germană a comandat un documentar despre Mircea Eliade,

realizat de doi regizori români Dan Petroi (München) și Dan Jelescu (Chicago) cu titlul final *Mircea Eliade and The New Tower of Babel*; cei doi regizori au intervievat un impresionant număr de personalități începând cu Virgil Ierunca și Monica Lovinescu și continuând cu Marie-France, Rodica Ionesco, Claude-Henri Rocquet, Alain Paruit, Emil Cioran, Mircea Handoca, Arșavir Acterian, Saul Bellow, Christinel Eliade, Mac Linscott Ricketts ș.a., dar din cele 30 de ore de înregistrări brute nu s-a mai transmis nimic prin televiziunea germană, ci doar în SUA prin efortul familiei Jelescu care a selectat 90 de minute comercializate prin firma «Chip Taylor Communication» din SUA; Cristina Scarlat, intrând în posesia materialului filmat prin amabilitatea lui Dan Petroi, realizează în articolul *Monica Lovinescu și Virgil Ierunca despre Mircea Eliade* o transcriere a scriptului în care Dan Petroi îi interviează pe Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. □ Paul Eugen Banciu publică textul cu iz memorialistic *Khairé! (V)*, iar Pia Brînzeu - eseul *Despre mesteceni*. Daniel Vighi este prezent și el cu proza *Expediția goletei Remény*, □ Viorel Marineasa recenzază volumul de articole de presă cu tentă istorică, din realitatea imediată, a lui Sergiu Pavel Dan, *Cărările diversunii* (Dacia, Cluj, 2009), un volum care pornește de la „sublimarea livrescă pentru a se întoarce la pasaje ale realității istorice.” □ Robert Șerban publică *Jurnal din anii crizei*. □ Romancierul Radu Pavel Gheo transpare în postura de recenzent și critic literar al cărții lui Cornel Ungureanu, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade* (CR, 2010), „o carte cuceritoare”, dar „mult prea complexă pentru a putea fi analizată în doar câteva paragrafe și mult prea încărcată de istorii și traiecte culturale pentru a fi rezumată”, în care, totuși „se combină într-o structură postmodernă, de tip rizomatic [...] biografii fabuloase, povești din trecut, analize literare și metaliterare, personalități și personaje.” (articolul *O carte a căutărilor*) □ Texte în proză de Dan Florița-Seracin, *Moștenitoarea*, și Adriana Cărcu, *Piața crucii*. □ Rodica Binder face referiri la interviurile Hertei Müller, în special la cel cu Michael Lentz de la Leipzig chiar înainte de a i se decerna premiul Nobel, în 2009, și notează: „Dialogurile Hertei Müller cu interlocutori pe măsură, la scenă deschisă, fac săli arhipline în Germania. La fel s-a întâmplat și în România, în toamna lui 2010, când sub cupola Ateneului Român, laureata Premiului Nobel pentru Literatură a avut un pasionant schimb de replici cu Gabriel Liiceanu. Herta Müller nu este un partener comod de dialog. Chiar celor foarte bine pregătiți, răspunsurile ei le întind capcane, le rezervă surprize, le oferă revelații, obligându-i în unele cazuri la o radicală revizuire a unor noțiuni care cu doar câteva secunde înainte, păreau absolut sigure și, prin urmare, indiscutabile.”, comentând punctual răspunsurile scriitoarei nobelizate și încercând să evidențieze poetica specială a prozatoarei în care „aspectele estetice se împletesc cu cele existențiale”. (articolul *Frica de viață, foamea de cuvinte*)

• [Steaua, anul LXII, nr. 1-2 (747-748)]; Revistă lunară editată de Uniunea Scriitorilor din România cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe și al Ministerului Culturii și Patrimoniului Național; apare la Cluj, format 29/

20,5 (A4), 60 pagini; Redactor-șef: Adrian Popescu, Redactor șef adjunct: Ruxandra Cesereanu; Secretar general de redacție: Octavian Bour; Redactori: Victor Cubleşan, Alex Goldiș, Ioan Pop-Curșeu, Vlad Moldovan, Teodor Tihan; Redactor asociat: Virgil Mihaie; Consiliu consultativ: Aurel Rău, Leon Baconsky, Ion Pop, Petru Poantă, Titu Popescu, Nicolae Prelipceanu, Camil Mureșanu, Ion Vlad; steauacj@gmail.com; www.revis-teaua.ro]

Editorialul lui Adrian Popescu cu titlul *Eminescu omagiat la Cernăuți* reamintește cititorilor români evenimentul aniversării a 166 de ani de la nașterea poetului național, celebrat de la cel mai înalt for, al Academiei Române, până la cele „mai îndepărtate localități”, sacralizat și contestat deopotrivă; în același timp, A. Popescu elogiază eforturile a doi animatori culturali precum poetul bucovinean Vasile Tărățanu care a cinstit memoria și tradiția culturală românească „în Ucraina de azi” și cel al poetului Ilie Tudor Zegrea, „un factor coagulant al literaților de aici”; în plus, autorul editorialului se arată satisfăcut că primăria din Botoșani împreună cu Centrul memorial de la Ipotești și în colaborare cu oficialitățile de dincolo de Siret, din Bucovina de nord, la Cernăuți și în ținutul Herța, au organizat omagieri ale lui Mihai Eminescu, unde, azi au recitat și conferențiat Ana Blandiana, Mircea Martin, Dorin Tudoran, Ion Pop, Ilie Constantin, Cornel Ungureanu, Leo Butnaru, Mircea M. Diaconu. □ Un dialog derulat între Norman Manea și Ruxandra Cesereanu (New York, 2010) atrage atenția în paginile următoare. Iată o selecție de câteva întrebări și răspunsuri: „– *Care credeți că sunt virtuțile esențiale ale unui prozator? [...] Dacă ar fi să propuneți un «Decalog» simbolic pentru tinerii prozatori români (dar și străini) de astăzi, care ar fi acesta?* – De la Homer și Biblie până la literatura modernă, epica a evoluat spectaculos, dar narativitatea rămâne totuși, sub orice forme și coduri s-ar înfățișa, esențială prozei. Un «Decalog» pentru tinerii prozatori? Ferească-ne Satana de asemenea inițiative. Dacă aș fi destul de turmentat ca să mă pot imagina un nou Moise descoperind tablele de legi ale prozei, m-aș grăbi să sfătuiesc orice tânăr prozator să le spargă imediat și să uite de ele. [...] – *Există un sentiment de străinie în scrierile (și scrisul) dumneavoastră. Vă simțiți străin (inadaptat, inadaptabil) în România, dar și în America. Doar limba română are darul de a fi acel specific acasă al dumneavoastră. Nu este acest lucru o graniță impusă pentru un scriitor?* – Da, există nu o dată acest sentiment al înstrăinării de mine și de ceilalți care își află temeiuri în biografie, probabil, și în temperament, dar care ține și de natura scriitorului însuși, disputat între contemplare și implicare, între scrutarea interiorității și detașarea de ea, între «modelul» pe care i-l propune realitatea tot mai impersonală și evaziunea ludică și onirică. Limba română – și orice limbă – este o graniță firească, limitativă, ca toate granițele. Asta nu înseamnă că n-ar deține potențialități la care abia încercăm să accesăm. Această «casă a melcului», cum am numit-o în exilul meu devenit din exil intern unul extins teritorial și lingvistic, este un «acasă» al intimității și creației. Echilibrează, măcar din când în când, înstrăinarea conjuncturală și înstrăinarea originară, mai profundă, fundamentală,

a omului însuși, oriunde și oricând.” □ Având un titlu care preia o formulare a lui Cioran, «onoarea de a fi respins», formulare aflată în consonanță cu modul de a gândi a lui Norman Manea despre sine-însuși, articolul Oanei Presecan disecă cartea de dialoguri dintre Norman Manea și Leon Volovici (cel care formulează întrebările), *Sertarele exilului: dialog cu Leon Volovici* (Polirom 2008), în care tema de bază, ce străbate, ca un fir roșu, fiecare capitol al cărții, este căutarea identitară și definirea evreității românești; este adusă ca argument de înțelegere a poziției dialogice a celor doi interlocutori opinia lui Ion Simuț despre evreitatea lui Norman Manea, și anume „ratată mai întâi și recuperată mai apoi” aceasta rămânând „o ratare pozitivă, căci este productivă literar.” (articolul «*Onoarea de a fi respins*». *Norman Manea: scriitor român*) □ Despre debutul literar al lui Norman Manea ne întreține Claudiu Turcuș, în *Latura lungă a inițierii* (titlu care parafrazează primul volum de proză a lui Norman Manea, *Noaptea pe latura lungă*), din care aflăm că Miron Radu Paraschivescu, redactor pe atunci la foia liliputană și antonpannescă *Povestea vorbii*, un supliment modernist/avangardist al revistei craiovene *Ramuri*, este nașul literar al lui Norman Manea, dar și al altor scriitori de primă mână în literatura română postbelică: Marin Preda, Mircea Ivănescu, Nora Iuga, Radu Petrescu sau Virgil Mazilescu; articolul lui Claudiu Turcuș urmărește să demonstreze cum s-a „maturizat receptarea lui Norman Manea” spre anii 80, când au intervenit alți critici precum Mircea Iorgulescu, Lucian Raicu, Paul Georgescu sau Liviu Petrescu, deoarece criticii din anii 60 nu prea l-au prizat la debut: Valeriu Cristea îi face o critică estetică și remarcă prolixitatea și abuzul de psihologie analitică, Nicolae Baltag întreprinde o critică ideologică, conformă vremurilor, iar Nicolae Manolescu este foarte tranșant, reproșându-i „stilul afectat insuportabil și falsa dificultate. [...] Norman Manea a profitat de moda prozei obscure” și nu va mai scrie despre cărțile romancierului american de origine română timp de 10 ani; însă, părerea lui Claudiu Turcuș despre opera de debut în proză a lui Norman Manea, după o analiză minuțioasă pe paginile romanului, este că „fără a fi una dintre piesele de rezistență ale lui Norman Manea, *Noaptea pe latura lungă* anunța un prozator substanțial care, încă, nu își cristalizase proporțiile.” □ Simina Rațiu propune cititorilor în articolul *Resemantizarea trecutului sau Norman Manea ca proiecție a sinelui*, să contureze și să fixeze structurile recurente ale proiecțiilor despre trecut ale naratorului personaj din *Întoarcerea huliganului* (Polirom, ediția a II-a, 2006), mai pe scurt spus, obsesiile memoriei, structurile mentale obsesive, amintirile care susțin narațiunea: limba („casa melcului”: „Cetățenia lingvistică trebuie cucerită în primul rând prin forță ca un huligan, forțând intrarea”), realitatea comunistă („mascaradă, horă, umilință, tiranie, dejecție” între Clovnul Carpaților și Tovarășa Mortu), primul exil legat de deportarea evreilor (când autorul avea doar 5 ani), supraviețuirea în dezastrul deportării, teroarea și umilința societății comuniste. □ Oana Furdea orientează reflectorul analizei critice spre mai puțin discutatele, nu tot atât cât *Întoarcerea huliganului*, alte scrieri ale lui Norman Manea, precum

Captivi sau Atrium, Plicul negru și Octombrie, ora opt, care ocupă „o binemeritată poziție mijlocie în ierarhia realizărilor literare ale autorului” (articolul *Dați ce-i al Cezarului*). □ Pe Victor Cubleșan îl preocupă analiza a două romane ale lui Norman Manea, *Întoarcerea huliganului* (Polirom, Iași, 2003), care descrie „povestea unei călătorii de douăsprezece zile pe care [romancierul] o face în aprilie 1997, revenind după 11 ani în țara pe care o părăsise în plină dictatură comunistă”, și *Vizuina* (Polirom, Iași, 2009), „romanul, într-o tradiție tot mai întărită de romancierii de succes ai momentului, se construiește pe scheletul unei intrigi polițiste: o crimă care va rămâne nerezolvată (cu soluții sugerate și induse, dar nevalidate și lăsate generos în grija unui cititor bine instruit de vocea narativă), o amenințare nebuloasă și poetică (permițând digresiuni intertextuale), o poveste de iubire.” (articolul *Un huligan și o vizuină*) □ Dincolo de dezbaterele momentului care privesc „brânduirea” lui Mihai Eminescu ca poet național, cu oscilații legate de: sanctificarea de către Biserica Ortodoxă Română, ori scoaterea din manuale și din canonul literare, ori „rebrânduirea” imaginii sale pentru a fi dusă în Europa de România recent-aderentă a U.E. sau reintroducere în manuale, Ioana Bot își propune să formuleze o întrebare și o ipoteză referitoare la „validitatea poeziei sale pentru cititorii de azi – și mai ales de mâine – ale căror orizonturi referențiale sunt atât de diferite de cele ale posterității eminesciene imediate” (articolul *Un poet pentru secolul XXI: Mihai Eminescu*) □ Pretextul articolului *Oportunitatea unei prefețe semnate de Andrei Fischhof*, semnat de Rodica Marian, este format de traducerea *Luceafărului* în aria culturală a limbii ebraice realizată de poetul Andrei Fischhof care semnează și prefața la volum cu „lăudabilele intuiții la text” ale acestuia. □ Olga Ștefan pune în discuție două reeditări ale Norei Iuga, două volume de poezie, *Dactilografa de noapte* (2010, prima ediție în 1996) și *Spitalul manechinelor* (2010, prima ediție în 1998), realizate de Editura Casa de Pariuri Literare, despre universul liric al poetei, comentatoarea afirmând că „Tributară accentelor melancolice ale suprarrealismului românesc și racordată *avant la lettre* la ceea ce va deveni expresia revoltei întunecate în lirica actuală, Nora Iuga invocă pattern-urile marcant tenebroase ale unei feminități periferice puse la îndoială.” [articolul *În poem locuiește o d(o)am(n)ă*] □ Ion Pop întreprinde un comentariu delicat al unei recente ediții de *Opere* în două volume de A. E. Baconsky (în seria de «Opere fundamentale» a Fundației Naționale pentru Știință și Artă – 2010), prefătată de Eugen Simion, de fapt a *Addendei* din cadrul celui de-al doilea volum, în care editorii au hotărât să retipărească scrierile „proletcultiste” sau „realist-socialiste” ale poetului; dar deși editorii avertizează că aceste producții de serie sunt „execrabile”, Ion Pop consideră că tipărirea ei este foarte utilă, devreme ce relevă un „eșantion dintre cele mai elocvente al «literaturii de partid»”; textele pot servi, după părerea comentatorului, unui „studiu de caz”, căci „nu e puțin lucru să constăți că , la un capăt, ai de-a face cu cea mai primitivă și conformistă supunere la preceptele dogmelor jdanoviene, pentru ca la celălalt să descoperi un cu totul alt scriitor, ajuns la polul radical-estetizant al unei experiențe

scripturale ce nu se lăsa aproape de nimic prevăzută, însă care e singura care îl exprimă în chip autentic.” (articolul *A.E. Baconsky în paranteza realist-socialistă*) □ Sanda Cordoș se lansează în circumscrierea tematică a elegiilor scrise de Ion Pop, în două volume consecutive *Elegii în ofensivă* (Ed. Vinea, 2003), și *Litere și albine* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), în ele ieșind la suprafață o lirică definită prin „simplitatea expresiei și profunzimea experienței existențiale”, iar cele două volume sunt omogene din punct de vedere tematic, întrucât se referă la tema tragică a morții, a dispariției; în plus, cele două volume arată cum poetul face trecerea „de la profesionalism la excelență”. (articolul *Jupuirea oglinzii*) □ Diana Mărculescu observă, chiar din introducerea la articolul *Despre libertate și avatarurile ei*, cum recentul roman al lui Matei Vișniec, *Domnul K eliberat* (CR, 2010) corespunde într-un mod fățiș, direct aluziv, cu *Procesul* lui Kafka, ascunzând, de fapt, în straturile de adâncime o distopie legată de ideea libertății, iar protagonistul, Kosef J., trimite în mod clar la Josef K. (articolul *Despre libertate și avatarurile ei*) □ Călin Teuțișan determină și el ariile tematice ale volumului de interviuri acordate de autor, Mircea Muthu, și publicate atât în țară, cât și în străinătate între 1990-2009, intitulat *Ochiul lui Osiris - dialoguri* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010), arii tematice care se raportează la patru zone: istoria literară, teoria literaturii, estetica și studiile culturale sud-europene; dar ceea ce fascinează în aceste discursuri „dramatizate” este „discreția funciară a persoanei care se confesează”, apelând la „categoriile discursului cultural”, iar pe deasupra, faptul că „eul confesiv se camuflează cu grijă, evitând orice teatralitate a reprezentării de sine, ca și orice politizare de tip postmodern a raportului subiectivității cu alteritatea”. (articolul *Omul «multiplu» sau despre sistematica cercetării contemporane*) □ O discuție despre masivul roman al lui Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010), întreprinde Titu Popescu, care îi fixează spațiul narațiunii într-un colț nordic al Bucovinei anului 1934, iar teroarea istoriei se face simțită prin legionarism și comunism; într-un cuvânt, analiza duce la probarea faptului că acest roman „este o sumă a însușirilor narative ale scriitorului, o culme a particularităților definitorii pentru scrisul său.” (articolul *Un roman monografic despre Bucovina*) □ Antonela Suciș nu ezită să aducă două obiecții *Antologiei prozei scurte transilvane actuale* (2 volume) (Ed. Limes, 2010), coordonator Ovidiu Pecican, și anume că nu toate textele propuse sunt publicate în premieră (multe fiind deja apărute într-un volum) și că există prea multe fragmente de roman (chiar dacă ale unor foarte cunoscuți autori precum Nicolae Balotă, Corin Braga, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Dora Pavel, Mircea Tomuș, Ovidiu Pecican etc) într-o antologie dedicată... prozei scurte; dar antologatorul declară în prefață că antologia are valoarea unui recensământ, în urma căruia încearcă să afle „cine a mai sosit, cine a mai dispărut, dar și cine continuă să se mențină în box office-ul prozei literare vii” din această regiune a României apusene (Transilvania, Banat, Maramureș). (articolul *Proza și varza à la Cluj*) □ Mihail Vakulovski completează niște fișe de dicționar în *Literatura română din Basarabia (2000 +)* subintitulat

„mic dicționar la cerere”, în care apar scurte profiluri scriitoricești precum: Dumitru Crudu, Alexandru Vakulovski, Ștefan Baștovoi, Nicoleta Esinencu, Iulian Ciocan, Constantin Cheianu, Pavel Păduraru, Mitoș Micleușanu, Iulian Frunțașu, Vasile Ernu, Emilian Galaicu-Păun, Diana Iepure, Liliana Corobca ș.a.

□ Ruxandra Cesereanu aduce în atenția cititorilor un document desecretizat de C.N.S.A.S.; este vorba de manuscrisul redactat de profesorul și istoricul blăjean Ștefan Manciulea (1894-1985), inculpat alături de bunicul patern al Ruxandrei, într-unul din procesele politice din vremea odiosului regim comunist; deși data redactării textului nu este specificată, R. Cesereanu apreciază că este vorba de anii 70 și că scrierea lui s-a făcut după eliberarea profesorului Manciulea din detenție; acesta relatează, printre altele, despre perchezițiile machiavelice și terorizante din Aiud, Baia Sprie, Caransebeș, Gherla, închisorile prin care a trecut.

□ Ioan Pop-Curșeu hotărăște că volumul *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* (CR, 2010) ar merita o „discuție de pe înșeși pozițiile de pe care a fost elaborată, înainte să i se definească precis locul pe care trebuie să-l ocupe în dinamica ideilor și a valorilor de pe piața literară”; însă, se vede treaba că sunt prea multe defecte de relevat întrucât comentatorul notează „Uneori Cernătescu o nimerește, mai ales când e vorba de opere al căror proiect expresiv mizează pe ezoterisme de tot soiul, sau când apartenența scriitorilor din «istoria» sa la organizații oculte poate fi probată documentar. Alteori – cel mai adesea – Cernătescu o dă în bară, căutând cu lupa formule magice acolo unde nu e vorba decât de jocuri fonetice, și chiar creând grupuri de inițiați în care să încadreze autori a căror prezentă în *Literatura luciferică* este cel puțin problematică.” și, în plus, raționamentul: „Dacă se admite că lucrarea lui Radu Cernătescu este una de istoria literaturii, atunci ar trebui ca ea să se axeze, printre altele, pe urmărirea dinamicii structurilor literare, chiar în măsura în care ea ar fi determinată exclusiv de ideologia societăților secrete cărora le-au aparținut scriitorii discutați. Or, în *Literatura luciferică* nu vedem niciun fel de evoluție, nici literară, dar nici de altă factură: totul poartă pecetea unei eternități care o fi a lui Dumnezeu, dar nu caracterizează nicio creație omenească. [...] Un astfel de imobilism sărăcește nepermis literatura română, o transformă într-un instrument și într-o codiță a înțelepciunii suprafirești a ocultismului și determină reciclarea celor mai răsuflate clișee ale protocronismului (care o fi avut el și părți bune, dar nici chiar așa!).” (articolul *Literatura română și ezoterismul: câteva precizări*)

□ Aurel Rău apare în ipostaza de călător, relatând lucruri văzute și simțite în *Din Germania în Franța, la pas, noaptea*.

□ Constantin Cubleşan semnează cu aceeași dexteritate a pătrunderii critice două cronici literare, prima noul volum de poezie a lui Horia Bădescu, *Vei trăi cât cuvintele tale* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010) (apreciat astfel: „poezia de azi, a meditației grave și sobre, a reflexiilor de înțelepciune asupra trecerii vieții și a timpului, a rostului său poetic pe lume, e un arc de boltă sub multiple împliniri pe care Horia Bădescu l-a desenat cu mână sigură de artist autentic, inspirat, impunându-se în peisajul literelor românești de azi cu un profil

inconfundabil, statuând o personalitate ce marchează altitudinal anotimpul generației sale, asumându-și în intemperiiile istoriei contemporane menirea de a da tradiției poetice strălucirea înnoitoare a modernității prin cuvânt, prin cuvântul său inedit.”), și cel de-al doilea roman al lui Mircea Vaida-Voevod, *Oameni din babilon* (Ed. Multi Press Internațional, București, 2010) (despre acesta aflăm următoarea judecată critică: „romanul lui Mircea Vaida-Voevod e printre puținele opere literare scrise în anii din urmă, la noi despre un timp al actualității universale, radiografiat cu pătrunzătoare putere descriptivă și în același timp ridicând banalul diurn la valențe de efigie istorică. E un roman aparte, un roman al unei epoci de restriște, din toate punctele de vedere, ale istoriei contemporane: romanul unei autentice conștiințe de scriitor în veacul său.”) (articolul *Prezențe clujene*).

□ Florin Mihăilescu se bucură că a apărut, în traducere, o carte despre avangarda românească a unui cercetător extraneu, Tom Sandqvist, *Dada est*, despre *Românii de la Cabaret Voltaire* (Institutul Cultural Român, 2010, traducere din limba engleză de Cristina Deutsch), pentru că „ne face mai bine și mai pe larg cunoscuți în cultura europeană, din care nu lipsim nici noi de drept și de fapt, dar și întrucât demonstrează o parte de contribuție mult mai substanțială aromânilor la mișcarea internațională de avangardă.” (articolul *Cele două modernisme*) □ Andrei Simuț pune sub lupa examinării romanul *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010, postfață de Radu Aldulescu) de Nichita Danilov, a cărei structură sextuplă arată ca niște blocuri narrative, aparent total separate, dar dintre care iese la suprafață un fir unificator ce constă în „jocul naratorilor care își predau unii altora ștafeta relatărilor, construind o «matrioșcă» a povestirilor”, iar al doilea lucru care sare în ochi privitor la acest roman este „descendența din marea tradiție a prozei rusești, cu temele ei obsedante (pervertirile puterii, trauma implementării comunismului, crepusculul imperiului sovietic etc) și combinația de absurd, burlesc și umor negru, în bună tradiție gogoliano-harmsiano-erofeeviană”. (articolul *În «matrioșka» ficțiunilor*) □ Lunga ucenicie de editor, traducător (din Petru Popescu, Salman Rushdie, David Lodge sau John Grisham) și scriitor de proze de extracție umoristică, un umor provenit din greșeli de limbă, „perle” lingvistice ale unor „somități” ale zilei, și din moravuri sociale (*Ghidul nesimțitului*, 2006; *Fie-ne tranziția ușoară. Perle românești*, 2006; *Bazar bizar*, 2007; *Mi-e rău la cap, mă doar mintea*, 2008; *Dintre sute de clișee. Așchii dintr-o limbă tare*, 2009; *Balul fantomelor*, 2009), îl duce pe Radu Paraschivescu, după cum observă Ovidiu Pecican în cronica *Rețetar complex*, la roman, *Fluturele negru* (Humanitas, București, 2010), care, în rezumat, joacă pe două planuri narrative, cel obiectiv omniscient și cel subiectiv-epistolar, cu două personaje: Michelangelo Merisi, alias Caravaggio, și orașul Roma; iar încadrarea romanului este generoasă: „Radu Paraschivescu se aliniază unei linii de prozatori români afirmați după 1990, dintre care i-aș pomeni aici pe Alex Mihai Stoenescu (*Patimile Sfântului Tommaso d’Aquino*, 1995 și *Misiunea dominicană*, 1997), ori pe Diana Adamek, cu o obsesie lusitană alimentată de Saramago (*Vasco da Gama navighează*, 2007). În

același timp, formula romanului ambientat generos în lumea strălucitoare și, totodată tenebroasă a ecloziunilor europene diverse – de la strălucirea goticului la explozia Renașterii – trimite, fără dubiu, la o rețetă lansată cu excepțional succes de Umberto Eco în *Numele trandafirului* și reluată, tot de el, în *Baudolino*. De aici s-au alimentat, mai apoi Gonzalo Torrente Ballester în *Cronica regelui aiurit*, Sarah Dunant în *Nașterea lui Venus* și *În compania curtezanei* ori Federico Andahazi în *Anatomistul*. □ Uimit că se simte atras de un scriitor (post)modernist, asociat de obicei onirismului estetic, ale cărui opțiuni estetice sunt contrare celor proprii, Victor Cubleșan hotărăște că „autorul are în literatura noastră postura dificilă și deloc de invidiat a unui jalon cultural. E greu să continui să scrii atunci când servești de reper, când figurezi ca reper într-o istorie care s-a grăbit să tragă cortina peste opera ta, după ce a ignorat-o aproape douăzeci de ani”; desigur că lectorii avizați au recunoscut în acest portret pe Dumitru Țepeneag ale cărui cărți nu pot fi prizate de oricine și din motivul simplu al stratificării; „Cărțile sale sunt în același timp text literar și text teoretic. Texte deconstruite sau texte de construit. Această bivalență este definitorie pentru prozator și, adesea, derutante pentru cititorul neavizat.”; recentul roman al lui Dumitru Țepeneag, *Camionul bulgar* (Polirom, 2010) nu face excepție de la acest stil al lui D. Țepeneag „un roman care refuză să fie roman, *un șantier sub cerul liber* [...] este supus tuturor capriciilor vremii, expus ploilor, furtunii, vântului, este o construcție care își propune un plan, dar îl respectă în funcție de parametri mereu schimbători. Într-un rezumat tehnic minimal, aceasta este și situația cărții lui Țepeneag. Un text despre scrierea unui text în condițiile în care autorul-narator-personaj e într-o «bâjbăire» (jucată) permanentă, nesigur pe intențiile sale, nesigur pe resursele sale.” (articolul *Frumosul camion butaforic*) □ Alex Goldiș se arată la fel de surprins de virajul lui Dan Coman de la o poezie cu valențe expresioniste spre o proză cu accente autobiografice, constituind, de fapt, pretexte pentru un imaginar expresionist (asemănător poeziei), în romanul *Irezistibil* (CR, 2010): „Dacă în cazul unor autori precum Stoian G. Bogdan sau Dan Sociu virajul spre proză era oarecum previzibil (însăși formula poetică tranzitivă îl anunța într-un fel), pe Dan Coman aproape nimic nu-l recomanda ca pe un potențial romancier. Expresionismul crud, sentențios, doldora de imagini concentrate, era apanajul unui poet pur sânge, neconcesiv cu «prejudecățile realului». Ce-i drept, *Irezistibil* nu e propriu-zis o construcție realistă decât în punctul de plecare.” (articolul *Tales from the Crypt*) □ Sunt publicate fragmente de jurnal berlinez, scrise în 2000, ale Ioanei Nicolae cu titlul *Cu mâinile deja lipite*. □ Anamaria Lupan dezvoltă un eseu pe marginea antologiei de autor, Dinu Flămând, *Biopoeme* (Ed. Academiei Române, 2010), unde apar și teme sociale, dincolo de trimeri la existența poetului: „Preocuparea pentru actualitate se poate citi ca o replică dată artei gratuite sau partizanilor ideii conform căreia poezia și poezii trebuie dați afară din cetate. [...] Poezia cotidianului se îmbină cu elemente arhetipale, formând astfel un univers hibrid, multiplu și plurivalent. Insolitarea se realizează tocmai prin inserția pasajelor mitice în

prozaismul cotidian.” și „Antologia afirmă o poezie trăită. Biopoemul crește în poet. Biopoemul e viața devenită cuvinte. Biopoemul e încercarea de a propune un dialog cu alteritatea.” □ Despre noul volum de poezie a lui Ioan Moldovan, *Recapitulare* (^^. ^^), un poet dificil de etichetat, autor al „mainimicului”, volumul în discuție „întrunește o varietate de texte, atât în proză, cât și în versuri. Poemele care predomină ca număr, surprind ochiul cititorului prin prospețimea de imagini și senzații pe care le propun. [...] Procedul neutilizării punctuației creează un efect de îngrămădire a slovelor una în cealaltă, până la senzația că cititorul se încurcă în ele, moment în care discursul se aerisește, pentru a pregăti un nou climax” susține în cronică sa literară Andrei Dullo, cu titlul *Recapitulare despre Recapitulare*. □ În *Ultima viziune (despre Ginsberg și alți demoni)*, Marius Conkan exultă că, după cincizeci de ani de la scrierea poemului *Howl* de Allen Ginsberg, acest volum apare și în mediul literar românesc într-o traducere integrală a operei poetului beatnic, în *Howl și alte poeme* (Polirom, 2010, în traducerea Domnicăi Drumea și Petru Ilieșu). □ Valeriu Gherghel împărtășește amintiri din vremea școlarității despre poetul Mihai Ursachi (1941-2004), care i-ar fi predat limba germană timp de câteva luni, și l-ar fi scos la tablă să-l chestioneze despre genul substantivului *Uebung* (de genul feminin: *die Uebung* = „un exercițiu în vederea învățării”), un profesor „care nu urma niciun principiu pedagogic”, căruia îi face următorul portret: „Poetul era, știu bine, un ins mai degrabă ordonat, cu obiceiuri cazone, foarte grijuliu de sănătate și de imaginea-i proprie, avar și tipicar, non-afectiv, ludic și fanfaron. Într-un cuvânt: un soi de don Quijote în amestec cu un general țarist. Rezulta prin combinație o personalitate explozivă.” (articolul *Brelan de dames*) □ Felix Nicolau descoperă sensuri și semnificații despre lipsa de umor și morga academică în *Importanța seriozității. Studiu de nimicologie*. □ Simona-Grazia Dima este prezentă cu poemele *Casa unui poet, Putere geamănă, Supus, Fular antic și postmodern, Ralenti*. □ Florin Balotescu semnează esele *Întârzierea poezilor*, luând ca punct de reper versiunea românească a unei antologii filocalice publicată în 1782 la Veneția, de unde scoate la lumină următoarele cuvinte ale Sfântului Maxim Mărturisitorul: „alta este a să lupta cineva cu prost gând, ca să nu pornească spre patimă: și alta este a să lupta cu cel pătimas, ca să nu facă învoială. Însă amândouă chipurile nu lasă pre gânduri că să întârzieze în lăuntru.” □ Intervine și chestiunea internetului în difuzarea unui mare scriitor, precum înființarea în anul 2007 a Fundației José Saramago, menită a promova studiul și a conserva opera literară a fondatorului acesteia, precum și a corespondenței și a moștenirii literare lăsate în urmă, care i-a alocat un blog, un spațiu de internet, scriitorului portughez nobelizat, lucru despre care aflăm din articolul lui Raul Huluban, cu titlul *Pagina infinită a Internetului*. □ Despre teatru și teatralitate, scrie Adrian Matus în *Omul dublu. Omul nou*, pornind de la studiul complex care abordează problematica individului care pendulează între propriile sale principii și între cele ale unei societăți viciate, din lucrarea *Cărțile omului dublu – teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes,

Cluj-Napoca, 2010) de Anca Hațiegan, în care „stilul de analiză a mostrelor literare este unul provocator și îndeamnă la o recitare a textului în sine.” □ Poezii de Jean-Pierre Siméon (n. 1950), în traducerea lui Aurel Rău: *Gibraltar, Între mine și mine, Poveste cu frunze, Greutățile conversației, De imposibil să te ții*. □ În *Glose mâhnite* avem de-a face cu notațiile lui Doru George Burlacu, generate de rememorarea exercițiului critic derulat pe parcursul anului 2009 în cadrul proiectului *Dicționarul Cronologic al Romanului Românesc* (1990-2000) (DCRR) de la A-C, care a format obiectul unei intervenții în cadrul Zilelor Academice Clujene (2010), în care dicționar, cu excepția lui Mircea Cărtărescu „niciun nume nu se impune deocamdată printr-o creație notabilă, majoritatea propunând manufactură mărunță”, „un delir al grafomaniei”, „o maculatură romanescă” care exhibă «marea perfecție a comunului», cum ar spune G. Călinescu; toate acestea provocând o *accedia* (lene) o maladie a spiritului recognoscibilă prin fuga în clasicitate, în fapt „inapetența pentru actualitate și retragere solitară în câmpul clasicității” sau, în alt mod, „prin răul de literatură”. □ Poezii semnate de Iulian Dămăcuș: *Corabia, Scrisoare* și de Mihai Ionuț Ologu (premiul revistei *Steaua* și premiul revistei electronice *Nord literar* la concursul de poezie Nicolae Labiș, ediția 2010): *Jade într-un film cu mine, Jade are o zi bună*. □ Eugen Christ semnează eseu *Glose la mitul faustic*. □ Despre o debutantă în cetatea literelor, din 2007, (a primit Premiul pentru Debut al Uniunii Scriitorilor), Tatiana Dragomir și romanul *Cara Aurita* (Ed. Limes, 2010), va fi vorba în articolul *Casa care macină oameni* semnat de Maria-Magdalena Diaconu, care consideră că autoarea „își demonstrează încă o dată capacitatea de a construi povești forfotind de viață și culoare”, după primul roman cu titlul *Fotograme*. □ O scurtă recenzie la o carte apărută la editura timișoreană Brumar, în 2010, *Dincolo de Barbaria* a Luciei Negoită întreprinde Andreea Coroian, care fixează conținutul cărții în zona unui „album al unei vieți trăite prin cultură, în slujba culturii, dar într-o lume în continuă detașare de cultural”. Aceeași recenzentă, Andreea Coroian dezvăluie răspunsurile date la întrebarea *Ce face o cultură să fie ceea ce este?* de către autorul Horia Căpușan în *Imaginea creatoare. Arhetip și originalitate în literatura engleză* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) (articolul *Imagine creatoare și arhetip*). O a doua recenzentă, Alexandra Georgescu, glosează pe marginea a două cărți, volumul de poezii *Exil de zi și noapte* (Ed. Anthropos, Timișoara, 2010) de Veronica Balaj și un fel de tratat de medicină, „construit prin suprasolicitarea și epuizarea câmpului lexical al bolii și al morții, care sunt analizate microscopic și redată cu asprime la nivel lingvistic”, în *Moarte de om. O poveste de viață* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) de Ion Zubașcu. (articolul *Cu bisturiul în literatură*) □ Proză semnată de Ștefan Damian, *Un nor de pulbere albastru*. □ Nicolae Mareș reactualizează interesul pentru Aron Cotruș, de la nașterea căruia s-ar împlini 120 de ani pe 2 ianuarie 2011, un poet care „face parte din galeria marilor poeți, - precum Eminescu, Coșbuc, Goga, Arghezi, Blaga și alții -” și „vine din afundurile pământului nostru” ca „suflet din sufletul neamului”, neuitând însă să-l

menționeze în periplul lui comemorativ pe criticul și istoricul literar Ion Dodu Bălan „un sensibil și devotat exeget al său”, în articolul *Aron Cotruș – scriitor și diplomat român prea mult dat uitării*. □ Vlad Moldovan publică poeziile: *Scurtă viață, Kelp*, «*Look and yes*». □ Despre deosebirile dintre americani și români, ne lămurește în relatarea memorialistică Horea Porumb în *Oameni prosperi*.

● [Vatra, nr. 2 (479)] Deschiderea se face (rubrica „tolle lege”) cu poemul *Fotografia* de Traian Ștef („Privesc fotografia învechită în colțul icoanei cu Sfântul Nicolae”), iar, pe ultima pagină a revistei, Lucian Perța semnează o „contratolle” (un poem în antifrază) cu același titlu *Fotografia* („Răsfoiesc, puțin supărat de problemele *Familiei*,/ Albumul cu fotografii din liceu.”) Rămânem în teritoriul creației lirice cu Liviu Georgescu: *Nimeni n-a știut, Iov, Avatar, Eli, Eli..., Dincolo de mal, Prins* □ Gheorghe Schwartz publică un fragment din romanul *Cei o sută – Diavolul argintiu*, cu titlul *Zodia pisicii*, la rubrica „epica magna”. □ Oana Popițiu intră în dialog cu Alessandro Portelli (ca urmare a faptului că acest profesor de literatură de la Universitatea La Sapienza, unul dintre fondatorii istoriei orale ca disciplină academică și un inovator al discursului istoriografic actual, a susținut la Institutul de Istorie Orală a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca un seminar practic de istorie orală pentru tinerii cercetători clujeni despre *Memorie, semnificație și eveniment: Ucidera lui Luigi Trastulli*) cu titlul «*Istoria orală este un antidot pentru orice narațiune care domină!*» □ Este publicată *Correspondența pe marginea mișcării studentești germane* dintre Theodor Adorno și Herbert Marcuse, în traducerea din limba engleză a Danei Domșodi și Alex. Cistelecan (preluată din *New Left Review*, ianuarie-februarie 1999) □ Pentru a marca un eveniment editorial, apariția celui de-al treilea volum de poezie a lui Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides, 2010), doi poeți-critici întreprind fiecare analize separate asupra universului poetic. Prima analiză este făcută de optzecistul Aurel Pantea (coleg de generație), în *Un satyr convertit la orfism sau un Orfeu satyric*, care parcurge întreaga operă poetică a lui Ion Mureșan și-și segmentează demonstrația în subcapitole, în funcție de volumul supus înțelegerii hermeneutice: *Texte satyric* (volumul *Cartea de iarnă*, CR, 1981); *Un Orfeu satyric, Spațiul și timpul, Biologia infernală* (volumul *Poemul care nu poate fi înțeles*, Ed. Arhipleag, 1993), «*Poemul care nu poate fi înțeles*» (ultimul volum *cartea Alcool*, Ed. Charmides, Bistrița, 2010): „Mă limitez la a-mi exprima preferința pentru unul din excepționalele poeme ale cărții: Ci eu singur sub pământ. E, acolo, un plâns de *finis mortis*, însoțit de spaimă, singurătate și speranță, cum nu s-a scris, până acum, în limba română. Rareori lirismul a putut încorpora atâta potențial al solitudinii subiectivității. Se spune și se scrie despre Ion Mureșan că e un poet mare. Mă asociez acestor spuneri/ scrieri. Nu doar prin credință, ci și prin cele scrise mai sus.” A doua analiză îi aparține lui Emilian Galaicu-Păun, *Paradisuri distilate*, al cărui ochi semiotic nu se fixează doar la *cartea Alcool*; dar după imaginea portretului-robot al lui Ion Mureșan, inconfundabilă ca stil: „Nu-i mai puțin adevărat că și nesemnată, poezia l-ar mărturisi cu aceeași forță

de convingere: două-trei versuri sunt suficiente spre a-l recunoaște. (Vai de apocrifele lui Mureșan, dacă vor fi existat!...)”, iată cum îl situează valoric în cadrul generației: „În timp ce congenerii săi optzeciști, în special aripa lunedistă texte(i)ouau scriitura, într-un efort de recuperare, poetul clujean dă glas vorbirii, firesc și livresc deopotrivă. [...] Precum era și firesc, cu timpul primii s-au transformat în caligrafi (dintre care cel mai iscusit este, neîndoielnic, Mircea Cărtărescu) sau scribi (grosul plutonului) pe când ultimul în aed.” □ Lucia Țurcanu se miră cum de antologia de poezie a lui Nicolae Leahu, *Aia* (Ed. Cartier, Chișinău, 2010), în care sunt adunate selectiv poemele din trei cărți anterioare (*Mișcare browniană*, 1993; *Personajul din poezie*, 1997; *Nenumitul*, 2008), poartă un titlu atât de familiar și înarmată cu teoria receptării asimilată la Facultatea de Litere, purcede la aflarea legăturii dintre un titlu poznaș și materia poeziei; înțelegem că mirarea vine și din faptul că Nicolae Leahu este un teoretician al fenomenului poetic optzecist (*Poezia generației 80*, 2000) și al postmodernismului românesc, dar recenzenta stabilește că *Personajul din poezie* este „cea mai bună carte de poezie a lui Nicolae Leahu”. (articolul *Despre «Aia»*) □ Evelina Oprea detaliază conținutul volumului publicat de Dan C. Mihăilescu, *Cărțile care ne-au făcut oameni* (Humanitas, 2010), un grupaj de texte, semnate de personalități cu autoritate culturală, pe tema lecturii: „scriitori, critici, istorici, filosofi, actori, pictori, 19 la număr alcătuiesc o listă de «lecturi formatoare», un top al lecturilor «de căpătâi» sau se lansează în discursuri pasionale legate de acele opere care le-au vrăjit/înrobât copilăria, adolescența...” (articolul *Restul e lectură*) □ Letiția Ilea publică fragmente de proză cu titlul *de nedescris*. □ Precedat de câteva fragmente, ecorșuri pe viu, din memoriile din închisoare ale lui Tertulian Langa, *Trecând pragul tăcerii. O carte document* (Galaxia Gutenberg, 2009), Cornel Moraru se ocupă de dezvăluirea vieții de detenție parcursă de memorialist, asemănătoare unei călătorii în infern, și de modalitățile de supraviețuire, de transgresarea răului, de tăria de caracter în situații limită, de radicalismul etic în judecarea compromisurilor, în articolul *Conștiința luminată*. Ruxandra Cesereanu își împărtășește și ea opiniile legate de mărturiile din închisoare ale părintelui Tertulian Langa, *Trecând pragul tăcerii*, care a parcurs următoarea topografie a infernului: închisorile Malmaison, Pitești, Văcărești, Jilava, Aiud, Gherla, Balta Brăilei; memoriile lui Tertulian Langa sunt, într-adevăr, *endoscopice*: „este o carte viscerală cu notații minuțioase despre suferința cărnii (de aici o anumită înrudire a autorului, oricât ar fi de paradoxal, cu Gherla de Paul Goma). Mărturisitorul narează scene de tortură atroce [...]”. (articolul *Tăcere și rostire*) Al. Cistelean se alătură și el celor care scriu despre memorialul durerii al lui Tertulian Langa, în *Pagini de martirologie*: „în tot absurdul acestei condamnări devine transparentă lucrarea divină, finalitatea luminoasă a sensului unei vieți de chin. Iar atrocitatea faptelor nu lipsește. Memoria «evocativă» le socate la iveală în detalii, motivată parcă de o memorie senzuală infailibilă. Memorialistul își retrăiește senzațiile de chin, revede pe viu scenele; unele – multe – terifiante și la lectură, depășind orice imaginație

horror.” Călin Crăciun bagă de seamă că apropierea de *Jurnalul fericirii* al lui N. Steinhardt nu se justifică, deoarece Tertulian Langa „nu a mizat pe vreo valență literară a memoriilor sale, cum a făcut-o chiar și declarativ Nicolae Steinhardt”. (articolul *Memorialistică și lirism mistic*) În schimb, Cristina Timar accentuează faptul, chiar de la început în *Tăcerea și rostirea*, că „trebuie să fie teribil de greu să scrii despre propria suferință” și găsește că există evidente asemănări ale cărții lui Tertulian Langa cu cea a lui Iuliu Hossu, *Credința noastră este viața noastră*, tot memorii carcerale. □ Leo Butnaru publică eseul dedicat lui Al. Cistelean, *În absența timpului, prin textul incinerat*. □ Dumitru-Mircea Buda susține, în cronică literară cu titlul *Lumea lui Cezar*, că ultimul roman al lui Cezar Paul Bădescu, *Luminița, mon amour* (Polirom, 2002), mizează pe tensiunea dintre biografic și ficțional, în care expune un experiment autenticist incitant și provocator, și anume demitizarea neconcesivă a iubirii, o cronică a unui eșec amoros. □ Revenită în țară în 1989, după ce emigrase în 1975 în Suedia, Gabriela Melinescu reintră și în peisajul cultural românesc cu câteva volume de poezii și proză, precum *Ghetele fericirii*, romanul *Acasă printre străini* și *Jurnalul suedez* în cinci volume, 2003-2008 (Polirom, 2010), iar Mia Chindriș, autoarea cronicii, relevă că exilul n-a fost pentru autoarea memorii o ruptură sau o discontinuitate la nivelul potențialului creator (așa cum reiese din scrierea memorialistică): „Jurnalul Gabrielei Melinescu nu respectă «tiparul» paraliteraturii, dacă putem vorbi despre un tipar, decât în măsura în care în paginile lui găsim informații – ordonate cronologic – despre greutățile acomodării în spațiul scandinav, despre cele două mari iubiri: N. Stănescu și René Coekelbergs [unul dintre cei mai cunoscuți editori din Stockholm – n.m], despre aspectele sociale ale celor două țări, mai ales ale României comuniste, mai târziu despre moartea celor dragi, despre prieteni noi sau vechi.” (articolul *Între două lumi*) □ Florin Caragiu reverberează la lectura volumului *Moartea parafină* (CR, 2010) al poetului timișorean Robert Șerban, oprindu-se asupra imaginii morții, ca o gospodină mică și grasă, care „nu uită/ să guste/ câte puțin/ din tot ce gătește”, o poezie existențială gravă străbătută de nuanțe tragi-comice. (articolul *Robert Șerban. Prize existențiale în «Moartea parafină»*) □ Iulian Boldea s-a specializat în prezentări exhaustive ale scriitorilor cercetați, aici fiind vorba de studiile și lucrările lui criticului bucureștean Eugen Negrici, lucrările de la începutul carierei sale arătând o specializare în literatura română veche și în istoriografie, precum *Antim. Logos și personalitate* (1971) și *Narațiunea în cronicile lui Grigore Ureche și Miron Costin* (1972), unde accentul cade pe narativitate și ficționalitate, cronicile celor doi istoriografi sustrăgându-se caracterului preponderent documentare și plasându-se pe orbita literarității; urmează în linie cronologică *Expresivitatea involuntară* (1977), în care fundamentează un concept prin care să demonstreze că în fiecare epocă literară există o doză de expresivitate mai mică sau mai mare; *Figura spiritului creator* (1978), conceptul fundamental pe care se bazează analizele și interpretările este acela de «producere», de structurare, dar în lectura critică este mai important să realizezi

o structurare, nu atât să faci cunoscută o structură; *Imanența literaturii* (1981) „pune în evidență polisemia semantică a textelor vechi, în strânsă legătură cu orizontul de receptare”; *Introducere în poezia contemporană* (1985) și *Sistematica poeziei* (1988), unde criticul pune în relație eul producător și eul existent, încercând să împace demersul structuralist cu acela stilistic; ultimele cărți, *Literatura română sub comunism*, 2 volume, 2002, 2003 și *Iluziile literaturii române*, prima relevând ruptura literaturii române de tradiția interbelică, iar a doua indică o demistificare a miturilor ce au nutrit valorile literare românești. (articolul *Critica literară – între luciditate și scepticism*) □ Rodica Grigore prinde prilejul prin publicarea romanului *Castelul* (RAO, 2009, traducere de Mariana Sora) al lui Franz Kafka pentru a face o incursiune amplă în absurdul romanelor și nuvelor prozatorului ceh, *Procesul*, *Castelul*, *Metamorfoza*, *Verdictul* sau *Colonia penitenciară*. (articolul *Spațiu și timp în «Castelul» lui Franz Kafka*) □ Colțul de poezie cuprinde poeme de Friedrich Michael (*Feerie pe insula tăcerii*, *Supunere*, *Liniște*, *Rugăciune*), Andrei Patraș (*Văzut-am*, *Nebuna*), Mihai Posada (*Popor de fărâmituri istorice*, *Alte măști – aceeași piesă*, *Dezamăgire*, *Despre avere și bogăție*, *Denumire: puzzle*, *Chiar pe geam să arunc toate cărțile?*, *Se spune*) □ Gabriel Petric cercetează, motivat fiind de împlinirea a 75 de ani de la publicarea *Existenței tragice*, 1934-2009), filosofia lui D.D. Roșca, începând cu reflectarea operei acestuia în conștiința contemporanilor. (articolul *D.D. Roșca și condiția tragică – II*) □ Simona Grazia Dima continuă digresiunea cu iz de misticism creștin în *Drama cuvântului: portal și lacăt*. □ Nicolae Leahu urmează incursiunea comparativă între poemul *Fugă macabră* al lui Paul Celan și *Fugă basarabeană* a lui Em. Galaicu-Păun, justificarea comentatorului pentru această apropiere fiind că „identificarea termenului de comparație nu e deloc întâmplătoare, punerea față în față a celor două poeme relevând un extrem de larg (și motivat) câmp de tensiuni polemice, mai exact, o tentativă – reușită, o spunem în avans – a lui Em. Galaicu-Păun de a concura, cu o voință admirabil camuflată, cum îi și stă bine unui Poet, una din operele de răsunet ale poeziei europene moderne.” (articolul *Un caz de mepriză poetică*) □ Ciprian Vâlcă își exersează capacitatea reflexivă într-o suită de aforisme de inspirație livrescă și culturală, precum: „Dacă s-ar naște azi, Balzac ar fi Houellebecq.”; „Dacă la Fra Angelico poți să întrezărești splendoarea prezenței divine, la Francis Bacon simți din prima clipă putoarea insuportabilă a diavolului.” (articolul *Voltaire și măgarul*) □ Din Cenacul Casei Studenților din Timișoara, «Pavel Dan», sunt lansați în paginile revistei poeți și prozatori; astfel, printre poeții publicați, se află: Ariana Perhald, Ioana Duță, Nicoleta Papp, Octavia Sandu, Alexandar Stoicovici, Moni Stănilă; iar printre prozatorii tipăriți, sunt: Eliana Popeți, Alexandru Colțan, Andrada Jichici, Bogdan Cazacu, Beatrice Serediuc.

• [Viața românească, Anul CV (105), nr. 1-2; Revista Uniunii Scriitorilor din România, fondată în 1906 de un grup de intelectuali în frunte cu Constantin Stere și G. Ibrăileanu; Iași; Editor: Uniunea Scriitorilor din

România, Apare cu sprijinul: M.A.E și M.C.P.N.; format A4, 192 de pagini; Redactor-șef: Nicolae Prelipceanu, Redactor-șef adjunct: Marian Drăghici, Redactori: Liviu Ioan Stoiciu, Florin Toma, Ion Zubașcu, Corector: Adriana Frățilă; viata_romaneasc@yahoo.com, www.viataromaneasca.eu | La rubrica „clasicii revizitați”, Mihai Zamfir întreprinde o clarificare a receptării lui I.L. Caragiale, care a beneficiat de „exegeze ideologic orientate” așezând deasupra operei sale o perdea opacă și „deformantă” (culmea acestei deformări a fost atinsă în perioada ceaușistă, când a fost văzut ca reprezentant al unui „realism critic”, după moda sovietică) ; în acest scop, autorul se ocupă mai întâi de biografia spectaculoasă și atipică a lui I.L. Caragiale, grec de origine (ca și Alecsandri), născut într-o familie săracă și ale cărui studii nu au depășit nivelul gimnaziului, el neavând cultura lui Eminescu sau a lui Maiorescu, dar posedând în schimb o inteligență vie pe care a prelucrat-o în direcția antifrazei și a parodiei, atât în gazetărie, cât și în opera sa în proză și în dramaturgie ; a fost un autodidact, conștient totuși de lacunele informației sale, iar geniul său lingvistic l-a ajutat să știe până unde poate întinde coarda, mai ales când a avut de înfruntat adversari mai bine pregătiți ; a disprețuit literatura romantică, pe care a caricaturizat-o nu de puține ori, iar față de majoritatea contemporanilor săi a avut o atitudine parodică, în versuri sau proză (Bolintineanu, Vlahuță, Delavrancea, Macedonski și simbolisții, semănătoriștii și chiar și Eminescu); Mihai Zamfir relevă, în partea a doua a studiului, valențele stilistice și structurale ale comediilor lui I. L. Caragiale. (articolul *I.L. Caragiale 1872-1912*) □ Horia Gârbea îi ia un interviu lui Gabriel Chifu, cu titlul „*Sunt fericit la gândul că dintr-o minte omenească se naște asemenea magnificență*”, din care selectăm un mic fragment: „ – *Am urmărit ultimii ani ai activității tale literare, preponderent de prozator și, scriind despre volumele publicate, am constatat o evidentă ascensiune. Simți și tu lucrul aceasta? Sau te consideri, tu, cel de azi, egal cu cel de acum, să zicem, zece ani? Ce ai câștigat în acest deceniu? Ai pierdut ceva? Ce anume?* – Cred că se cuvine să precizez unele lucruri despre poietica/ facerea cărților mele. Fiecare carte e o aventură singulară, irepetabilă. Principiul după care îmi construiesc cărțile e să înving dificultățile ivite în cale, ad-hoc, iar drumul se constituie pe măsură ce înaintez pe el, apa își sapă albia, conținutul își inventează forma, natural, Pe de altă parte, nu puteam să ajung la o carte dacă n-aș fi trecut prin experiența, determinantă, a celor dinainte, una mă conduce firesc spre cealaltă, una se trage din cealaltă și toate sunt puncte cumva obligatorii pe un traseu ce are coerența lui. Când scriu o carte și izbutesc s-o duc până la capăt mă bucur și mă simt ca și cum aș fi ridicat o casă. Când scriu și imediat după aceea am impresia că zidirea e fără cusur, mai apoi, repede, îi descopăr o sumedenie de neîmpliniri și mă cuprinde un soi de disperare.” □ Bedros Horasangian publică proza *Veronica*. Alături și în traducerea din maghiară a lui Ferencz Iudit, este tipărită proza lui Vilmos Molnár, *Scrisoare din Singapore – par avion*. □ In teritoriul poeziei, suntem întâmpinați de Simona Grazia-Dima (*Etrusc veghind congresul*, 1. Nu

cunoșteau decât prin interpuși visul și-argintul, 2. Am plonjat până la porțile dorinței, 3. Câtă pâine, cât circ, 4. Un vânt rău, 5. Consultați anuarul, 6. Să mă contemlu în dublul meu) și Sorin Lucaci (*desenez nebunia și teama pe ziduri, aștept să se extragă cauciucul de pe buzele tale, mireasa lui frankenstein, poemul cu servietă din piele*) □ Sub semnătura lui Sorin Vieru, este publicat un amplu dialog, extras din cartea *Riscul gândirii* (Humanitas, Buc., 1990) (scrisă de Sorin Vieru în colaborare cu Terente Robert), în care se vor confrunta diferite idei despre gândirea determinată de un calificativ (chibzuită, ofensivă, relativ lucidă) și cea fără calificativ; titlul materialului dialogal este *Afilieri*, care trimite la „nevoia de asociere cu ceilalți indivizi, bazată pe relații de prietenie, atracție, iubire, cooperare” și mai ales, la sensurile dezvoltate în *Riscul gândirii*: se vorbește despre tripla afiliere a gândirii, la ființa purtătoare de gândire, la sfera conținuturilor specifice ale gândirii și la propria îngrijire de sine a gândirii.” □ Elisabeta Lăsconi reactualizează interesul pentru un tip de roman, nespecific literaturii române, ci mai mult celei anglosaxone, romanul gotic, gen în care s-a exersat Ionel Teodoreanu, publicând în 1933 romanul *Golia*, precedat de *Fata din Zlataust* (1931) și urmat de *Turnul Milenei* (1934), toate trei formând un triptic...gotic și fiind elaborate în vremea când autorul a fost director al Teatrului Național din Iași; a fost o încercare a lui Ionel Teodoreanu de a depăși eticheta „necruțătoare” pusă de G. Călinescu, și anume „medelenismul”, dar romanul *Golia* nu a avut o soartă fericită, deoarece nu a mai fost reeditat și a rămas, deci, necunoscut publicului larg; însă, Elisabeta Lăsconi propune o nouă lectură a acestui roman din categoria prozei fantastice și pe care numai criticul Sergiu Pavel Dan a prețuit-o, explicând receptarea ei inadecvată. (articolul *Taina romanului gotic*) □ G. Pienescu relatează memorialistic cum Mihai Ralea a încercat să-i facă educația marxist-leninistă lui Tudor Vianu (prin 1948-1950) în mod discret, prin interpuși. și cu ajutorul fiicei lui Catinca Ralea, colegă de universitate cu G. Pienescu. (articolul «*Subt vremi...*») □ La rubrica „restituiri”, Nicolae Mareș urmărește dedesubturile condamnării lui Eugen Ionescu în aprilie 1946, pentru ofensă adusă națiunii și armatei române, ca urmare a *Scrisorilor din Paris*, grupaj de impresii trimis de dramaturg redacției *Vieții românești* în 1945, publicate în martie 1946, când a lucrat (1942-1944) ca diplomat, secretar de presă (diurnist) la Legația României de la Vichy și transferat apoi la Marsilia, încadrat în Ministerul Afacerilor străine ca secretar cultural cl. II; scriitorul a fost urmărit penal pentru ofensă adusă Armatei Române și a fost judecat și condamnat în contumacie la cinci ani de închisoare corecțională pentru insulta adusă Armatei și la șase ani închisoare corecțională, 100 000 lei amendă și 5 ani interdicție corecțională pentru infracțiunea de ofensă adusă Națiunii, însă în 1963, momentul în care începe în România o destindere a politicii externe și o orientare spre Franța, iar Eugen Ionescu ajunsese deja celebrul dramaturg al *Rinocerilor*, sancțiunea este considerată ilegală și „casată în numele poporului”, instanța constatând că „acuzațiile cuprinse în articol și considerate ofensatoare la adresa Armatei române, au fost

în realitate îndreptate exclusiv împotriva unor ofițeri corupți care nu reprezentau însă nici întreaga armată din trecut și nici noua armată de după 23 august 1944» și concluzia fiind că „fapta imputată inculpatului drept ofensă a Armatei nu întrunește trăsăturile caracteristice ale acestei infracțiuni și prin urmare în mod nelegal a fost sancționat pentru săvârșirea ei”. (articolul *Cazierul lui Eugen Ionescu de la Ministerul de Externe*) □ Poet de limbă germană și de origine evreu, Paul Celan, mai cunoscut sub acest nume, decât sub acela al părinților lui, Paul Antschel sau Pavel Ancel (în română), este poetul a cărui poezie *Fuga morții* a fost recitată în Bundestag, cea mai renumită și mai mult citată poezie germană după 1945, după cum afirmă autorul articolului *Paul Celan 1910-1970. Adevăr vorbește, cine umbre vorbește*, Frieder Schuller care realizează în același timp o biografie spirituală a lui Paul Celan, ce și-a găsit un sfârșit tragic în Sena. □ Ion Bogdan Lefter îi trece în revistă, într-un lung pomelnic, pe toți criticii care au împlinit frumoasa vârstă de 70 de ani, începând cu Nicolae Manolescu, Virgil Nemoianu, Mircea Martin, Mihai Zamfir, Cornel Mihai Ionescu, Mircea Anghelescu, Toma Pavel, Ion Pop, Eugen Negrici, toți născuți în jurul anilor 40, mai exact între 1939-1941; mulți au murit înainte de această vârstă, precum Valeriu Cristea (15 ianuarie 1937-22 martie 1999), Liviu Petrescu (17 decembrie 1941-5 iulie 1999), iar alții ca Matei Călinescu (15 iunie 1934-24 iunie 2009), George Gană (13 ianuarie 1935 – 8 martie 2010), Lucian Raicu (12 mai 1934 – 22 noiembrie 2006) s-au stins imediat după vârsta de 70 de ani; ținta enumerării o constituie recuperarea unei fișe bibliografice rătăcită din setul integrat în cartea proprie *Anii 60-90. Critica literară* (Paralela 45, 2002), mai exact o fișă centrată pe tânărul Virgil Nemoianu care publică în 1967, opul intitulat *Structuralismul* (E.P.L.U., Buc.); o lucrare „articulată în jurul unei teme unice”, ce se alătură, până la stabilirea criticului peste Ocean, volumelor *Calmul valorilor* (Ed. Dacia, Cluj, 1971) și *Utilul și plăcutul* (Eminescu, Buc., 1973); acest op este important, susține Ion Bogdan Lefter, pentru că „documentează solida bază intelectuală pe care s-au construit adevăratele sinteze originale ale lui Virgil Nemoianu, scrise și publicate în exilul său american: *The Taming of Romanticism* (1984) și *A Theory of the Secondary* (1989). (articolul *Critica la septuagenariat*) □ Gheorghe Grigurcu scrie cronica volumului *10 eseuri* (Humanitas, 2010) al lui Sorin Lavric, considerând-o „o carte excepțională” datorită „observațiilor lipsite de convenționalism, vibrației empatice și imbatabilului, sclipitoare verbe”, Sorin Lavric opunându-se în eseurile sale, terorii metodelor, cuantificării și descărnării prin schematizare, ce reprezintă, în viziunea lui, „un întristător reducăționism”. (articolul *O carte necesară*) □ Următoarea cronică literară îi aparține Grației Benga despre poezia timișoreanului Robert Șerban din recentul volum publicat, *Moartea parafină* (CR, 2010) (după încă două remarcabile opuri lirice remarcabile precum *Odyssex* și *Cinema la mine-acasă*); un poet care a primit Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor în 1994 cu *Firește că exagerez*; despre volumul *Moartea parafină* comentatoarea notează: „ceea ce dă greutate poemelor lui Robert Șerban este

autenticitatea neliniștii și calibrul efortului artistic. [...] nu e o carte despre lucruri auzite ori presupuse; ea topește un timp trăit, frământă senzații și trăiri autentice, absoarbe o dramă continuă. Rostirea prin vers se naște din trăire, iar trăirea, la rândul ei, este susținută de rostirea poetică.” (articolul *Manual de acomodare*) □ Un roman de debut precum *Deadline* (Curtea Veche, 2010) de Adina Rosetti pare stăpânit de „marea trăncăneală caragialiană”, cum consideră autoarea cronicii *Vieți de rezervă*, Simona Vasilache, roman care îi amintește de mai celebrul roman al lui Kazuo Ishiguro, *Să nu mă părăsești*. (articolul *Vieți de rezervă*) □ Rodica Grigore aduce în spațiul cultural românesc scrierile lui Yukio Mishima, a cărui faimă s-a răspândit în anii 60 în Occident, dar, în același timp, în Japonia începuse să intre într-un con de umbră din pricina opiniilor sau politice sau a atitudinilor sale publice excentrice; Yukio Mishima este cel mai des nominalizat scriitor nipon la Premiul Nobel, după Yasunari Kawabata (care este primul nipon ce l-a și primit); din păcate excentricitățile scriitorului au fost și unitatea de măsură de care critici de diverse orientări s-au folosit pentru a-i aprecia literatura: *Templul de aur* (1956), tetralogia *Marea fertilității* (1968-1970), *Tumultul valurilor* (1954); despre ultimul dintre acestea Marguerite Yourcenar spunea, în eseu dedicat lui Mishima: „«e o carte norocoasă care, de obicei, nu-i reușește unui scriitor decât o dată în viață»” (articolul *Insula cântecului și descoperirea iubirii*) □ Gellu Dorian face public numele lui Dinu Flămând – laureat al Premiului național de poezie «Mihai Eminescu», premiu decernat la Botoșani, pe 15 ianuarie 2011, festivitate ajunsă la ediția a XX-a; juriul a fost format din Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu și Alexandru Călinescu; au mai fost nominalizați poeții Sorin Despot, Val. Chimic, Naomi Ionică și Bogdan Lipcanu, iar premiul Opera Prima i-a revenit poetului M. Duțescu, pentru cartea *toată bucuria acelor ani triști* (CR, 2010). □ O altă carte scrisă cu dorința de obiectivitate și echidistanță în judecarea cazului A. Marino, informator al securității, publică cercetătoarea și profesorul universitar Simona Maria Pop, *Adrian Marino – Obsesia trecutului* (Ed. Gens Latina, 2010), iar prezentatorul acestei cărți, Nicolae Stoie, afirmă că este lăudabil efortul susținut al tinerei autoare, care a avut acces la arhivele CNSAS, de a se plasa pe orbita moderației și a adevărului, dată fiind campania îndârjită anti-Marino dusă în *Evenimentul zilei*. (articolul *Un nou dosar al cazului Marino*) □ Liviu Ioan Stoiciu face turul revistelor: *Cultura* nr. 1/ 2011 (reținând editorialul lui Augustin Buzura despre gestul sinucigaș al lui Adrian Sobaru, după 21 de ani de la lovitura de stat postdecembristă), *Observator cultural* nr. 300/ 13 ianuarie 2011, *Bucovina literară* 10-12/ 2010, *Hyperion* nr. 10-11-12/ 2010 (unde subliniază opinia lui N. Manolescu de a reduce numărul premiilor literare), *Contemporanul* nr. 12/ 2010 (evenimentul anului fiind premiarea a trei critici: Alex Ștefănescu, Marian Victor Buciu și Răzvan Voncu), *Euphorion* nr. 11-12/ 2010 (este citat Ion Simuț cu opinia lui despre poezie, într-un articol cu titlul *Comunismul și consumismul ne-au tulburat reperele estetice*), *Acolada* nr. 12/ 2010 (unde remarcă poziția lui Tudorel Urian care

susține că „românii sunt mai deprimați și mai nostalgici ca niciodată după vremurile de dinainte de 1989. 2010 a fost anul apocalipsă al perioadei postcomuniste...La capătul celor 20 de ani, sentimentul general este că ne-am întors în punctul zero.”), *Vatra* nr. 12/ 2010 (cu un număr dedicat lui Mircea Martin). (articolul *Revista revistelor*) □ Eugenia Țarălungă realizează un *Breviar editorial*, recenzând pe scurt următoarele apariții editoriale: memorialistică din *Cu fața la perete* (CR, 2010) de Livius Ciocârlie, poezia în *Blues pentru cai verzi* (CR) de Letiția Ilea, poezia în *fructedemare@yahoo.com* (Fundăția Culturală Antares, 2010) de Corneliu Antoniu, *Cum ar arăta viața fără fotografie* (Casa de Pariuri literare, Buc., 2010) de Ion Cucu, *Viața ca o...paradă. Jurnal de scriitor sub dictatură*, vol. II (Ed. Autograf MJM, Craiova, 2010) de Fănuș Băileșteanu, fizionomii literare în *Noi dezvoltări în perspectivă* (Ed. Limes, 2010, colecția Paradigme) de Dumitru Chioaru, poezia în *Smulgerea zalei* (Paralela 45, 2010, colecția Biblioteca românească) de Liviu Georgescu, poezia coșmarească existențialistă din *În trei zile lumea va fi devorată* (Paralela 45, 2010) de Ofelia Prodan (volum care beneficiază de o critică escortă a lui Paul Cernat), poezie în *păpușa de ceară* (Ed. Charmides, Bistrița) de Ana Dragu, tot poezie (poezia unui autor care are la activ trei cărți de critică) *Cartea cu anluminură* (Ed. Pământul, Craiova, 2010) de Paul Aretzu.

[MARTIE]

• [Apostrof, nr. 3 (250)] Editorialul semnat de Susana Bogorin, *Parisul în iarnă*, prezintă prin câteva repere evocatoare, în calitate de ghid turistic, spațiul geografic și cultural parizian: Muzeul de Artă Modernă, Place des Vosges (cu o expoziție de *Fotografii de scriitori* din care nu lipsesc românii internaționali: Ana de Noailles, Cioran), Centrul Pompidou (expoziția *Mondrian - De Stijl*), Faubourg Saint-Denis, librăriile burdușite de cărți, preferat fiind cea din rue de la Convention, „Le Divan”, Musée du Luxembourg (cu expoziția *Cranach și epoca lui*), cheiurile Senei, toate aceste evocări făcând o introducere în centenarul lui Cioran și o menționare a cărții apărută în cinstea filosofului la Paris, *Cioran: Éjaculations mystiques*, semnată de Stéphane Barsacq. □ Eseul lui Ion Vartic, *O autobiografie rușinoasă*, își continuă investigația printre notațiile jurnaliere care dezvăluie fixațiile din scrierile diaristice (*De două mii de ani, Jurnal*) ale lui Mihail Sebastian, una dintre aceste fixații, care reapare de nenumărate ori, este aceea a sinuciderii, iar eseistul găsește că însemnările lui Sebastian despre sinucidere seamănă mult cu acelea ale lui Stendhal, cel din *Souvenirs d'égotisme*: „Egotist (precaut) el însuși, Sebastian e foarte stendhalian de două ori în *Jurnal*.”, dar „înșelătorul narator-jurnalist” „vorbește pe înțeles despre blestemul de a avea «sânge evreiesc» și pe neînțeles despre «dramele și comediile strict personale»; ultimelor nu le află conținutul, decât doar dacă citești, în *Jurnal*, despre teatrul sexual pe care Sebastian îl joacă cu Leni, cu Zoe, cu Cella, cu Alice, cu Madeleine ș.cl.”; eseul de față a lui Ion Vartic este, de fapt, un fragment din studiul mult mai amplu cu titlul *Singur, ca Iosef Hechter*. □ În recenzia romanului lui Bogdan Suceavă,

Noaptea când cineva a murit pentru tine (Polirom, Iași, 2010), Irina Petraș deplânge, la început, încetineala cu care romanul românesc se acomodează noilor realități postdecembriste, motivele constând, conform opiniei recenzentei, în „nesfârșitele certuri canonice, noile teze și cenzuri, sau poate etalonul est-etic aplicat abuziv și fără nuanță”, iar apoi fixează reperele derulării romanului „straniu” al lui Bogdan Suceavă, plasat în dimineața de 25 decembrie 1989, obiectivul aparatului de filmat fiind surprins între toposurile dinspre Piața Dorobanți spre sud, spre Universitate, timp în care „Logica bunului-simț nu funcționează, reperele sunt toate în mișcare, albul și negrul își schimbă năucitor între ele costumația și gesturile. [...] adevăratul și falsul închipuind, într-o derutantă cărdășie, tablouri vivante.”; concluzia recenzentei fiind că „Atent construit, romanul are ritm de fugă. De altminteri, e ceea ce a învățat cel mai bine să facă tânărul [...] aflat în slujba Patriei: să fugă. Și să-și descrie, gâfâind, fuga. Interioritatea a cărei cvasiabsență o deplânge, pe bună dreptate, Alex Goldiș, nu are, încă, loc de întors.”

□ Deși lăudată pentru volumul de debut din 2005, o carte în premieră exegetică în spațiul românesc, *Literatură și extaz artificial* (Ed. Casa Cărții de Știință), în care investigă diacronic rolul și reprezentările halucinogenelor în cultură și literatură, Ștefan Borbély consideră că cea de-a doua carte a unei autoare precum Andrada Fătu-Tutoveanu, „cu excepționale aptitudini de cercetare academică” și una „dintre cele mai talentate filoloage din țară”, cu titlul *Un secol intoxicat: Imaginarul opiaceelor în literatura britanică și franceză a secolului al XIX-lea* (Ed. Institutului European, Iași, 2010) nu se ridică la înălțimea cărții de debut: „Un secol intoxicat pare scris, în acest sens, de un laborant apretat, care și-a pus halatul, și-a deschis eprubetele și se uită la ele cu detașarea severă a burghezului care știe că aceasta îi este meseria, munca pe care trebuie să o desfășoare pentru a-și justifica fluturașul de salariu, dar nu și harul. Nimic din pasiunea volumului de debut nu se mai regăsește în cartea de acum: bucuria descoperirii s-a estompat, clișeele abundă (se vorbește de «metoda» delirului, expresia cea mai frecventă din carte este «face parte din categoria» etc), participarea empatică, fremătătoare lipsește cu desăvârșire, înlocuită fiind cu o severitate de extracție structuralistă care distorsionează involuntar multe subiecte [...]. Dacă *Literatură și extaz artificial* fusese o carte a curajului intelectual, *Un secol intoxicat* este una a timorării: poate nu exagerez spunând că 75-85% din volum reprezintă redări de citate, colaționate între ele pentru a oferi un text coerent.” (articolul *Tot despre halucinogene*)

□ Este preluat un text scris de criticul optzecist Ion Bogdan Lefter pentru revista virtuală ArtAct/Magazine/ www.artactmagazine.ro nr. 82 din 25 august 2010, cu titlul *Jurnalul unui tânăr medic*, despre Viorel Pătrașcu, un medic din „epoca de aur”, *Jurnalul de la Filipeni* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2010; ediția a 3-a, revăzută și adăugită); despre categoria profesională a medicilor-scriitori, I.B. Lefter are o teorie axiologică, plasându-l pe Viorel Pătrașcu fără ezitare în categoria celor dintâi adică a celor mai puțin competitivi pentru domeniul literelor și fără să țină seama mari performanțe în „domeniile de refugiu” - pictura, muzica,

literatura; dar I.B. Lefter subliniază că pentru a deveni competitiv în literatură trebuie să părăsești medicina și să te dedici trup și suflet domeniului „de adopție”: „abia unii dintre ei, puțini, să fie cu adevărat competitivi, dând opere importante, drept care se cam și decid la un moment dat, mai devreme sau mai târziu, să renunțe la practica doftoricească. Exemple literare autohtone: Vasile Voiculescu, Sașa Pană, Augustin Buzura, Emil Brumaru, dintr-o mai lungă listă. Încă tineri și încă medici activi: Bogdan O. Popescu sau Sebastian A. Corn.”; cât despre actualul jurnal, I.B. Lefter apreciază că „scriitura simplă, fără ambiții de stil «împodobit», face bine acestor imagini *sur le vif*, fragmente dintr-o vastă imagine a României contemporane.” din perioada 1 august 1970 - 13 noiembrie 1973. □ Iulian Boldea radiografiază, în *Cartea îndepărtării*, recenta apariție a lui George Banu, „cel mai cunoscut teatrolog al momentului” și „adept al unei scriituri în care amprenta stilului eseistic este precumpănitoare”, și anume *Trilogia îndepărtării: odihna, noaptea, uitarea* (CR, 2010) care „se pliază pe o astfel de dominantă stilistică, autorul reunind citate, impresii, confesiuni, cu o tematică diversificată, pusă, în general, sub semnul tutelar al *îndepărtării*. *Odihna*, prima parte a cărții, e construită pe principiile structurării lexicografice, fiind marcată de formulele definițiilor ferme, de corelații și asocieri de termeni, noțiuni și nuanțe semantice, uneori de ordinul paradoxului [...]”. □ Cristian Vasile prezintă în *Funcționarea Uniunii Scriitorilor în comunism*, lucrarea *Privileghenția: Instituții literare în comunismul românesc* (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2009) semnată de Ioana Macrea-Toma despre *supraviețuirea prin cultură* (cu o schimbare paradigmatică propusă de Ana Blandiana în loc de *rezistența prin cultură*), lucrare pe care o apreciază pozitiv, dincolo de inerentele erori datorate impreciziilor stilistice și de neclarități prezente în aparatul critic al cărții: „Prin modul de analizare a câmpului literar, prin valorificarea surselor și cantitatea de informații, volumul reprezintă o consistentă contribuție istoriografică. Cartea se apropie cu adevărat de statutul unui demers comparatist, integrând cazul românesc în contextul est-european și sovietic, fiind de dorit să nu rămână doar în limba română.” □ În cadrul dosarului consacrat lui Cioran, Gelu Ionescu își începe depănarea amintirilor, a modului cum l-a cunoscut pe celebrul filosof al „neajunsului de a te fi născut” și al nihilismului, în faimoasa casă de vacanță a lui Eugen Ionescu, faimoasa «moară» din sudul Parisului, amintiri strânse în volumul memorialistic *Covorul cu scorpioni*. (articolul *Avea un râs exploziv...*) □ În traducerea din franceză a Liane Lepădatu, Martin Greslou își deapănă el însuși propriile amintiri legate de întâlnirile cu Cioran între „omul din mansardă”, „eternul student” din rue de l’Odéon sosit din Coasta Boacii și „traducătorul îndrăgostit” la bătrânețe de o tânără spanioloaică, ea însăși traducătoare a uneia dintre operele filosofului. (articolul *Omul din mansardă*) □ În *Despre Lacrimi și Sfinți sau cartea misticului refuzat*, Marta Petreu ia la țesălat cea de-a patra carte a tânărului Emil Cioran, publicată în 1937, după *Pe culmile disperării* (1934), *Cartea amăgirilor* (1936) și *Schimbarea la față a României* (1936), toate provocând vâlvă, scandaluri și

contestări; este vorba de *Lacrimi și sfinți* o carte a unui „necredincios religios” care a cauzat un scandal de natură religioasă (după cel de natură politică cu *Schimbarea la față...* pentru care a fost amenințat cu ...Parchetul pentru instigare la crimă), căci ea este o carte despre „Dumnezeu, Isus, sfinți, sfinte, mistici, religie și credință, precum și despre reversul acestora: despre neant, despre om și despre imposibilitatea sa de a crede, chiar și când vrea să creadă”, o carte scrisă la Brașov, în iarna anului 1937, pe vremea când Cioran își făcea aici meseria de profesor la Liceul «*Andrei Șaguna*». □ Alte amintiri despre Cioran, în *Păstorindu-și turmele de idei*, relatează Petru Cârdu, român din Voivodina, născut în apropiere de Vârșeț în satul Sâmbianaș (1952); una dintre aceste amintiri arată cum Cioran a regretat că nu a rămas cioban în satul său natal și că singura lui poziție a fost scepticismul, iar singurele idei fixe: România și Dumnezeu. □ Marta Petreu recenzează pentru publicul românesc cartea lui Mario Andrea Rigoni, *Cioran dans mon souvenir* (PUF, 2009), profesor de literatură italiană la Universitatea din Padova, care l-a cunoscut pe Cioran la începutul anilor 70 și i-a fost de-a lungul anilor traducător de italiană și comentator; acesta nu ezită să-l numească pe Cioran „unul dintre clasicii necontestăți ai literaturii europene a secolului al XX-lea” (articolul *Un «rus» la Paris*) Tot Marta Petreu se ocupă de „una dintre cele mai bune cărți românești de cioranologie”, volumul lui Livius Ciocârlie, *Caietele lui Cioran* (Scrisul românesc, Craiova, 1999), o carte formată din două rânduri de subiectivități clădite una peste alta sau mai bine zis întrețesute: „peste fragmentele *Caietelor*, știm cu toții cât de subiective, se înalță fragmentele lui Ciocârlie, la fel de subiective. De aceea, cartea dlui Ciocârlie este una cu două personaje: Cioran și Ciocârlie.”, în esență, ceea ce reține comentatoarea este „Ideea mare a cărții lui Ciocârlie este însă despre *românitatea* lui Cioran cel din Franța: «adevăr românesc, stil franțuzesc», afirmă [...] repetat și cu minime demonstrații, dl. Livius Ciocârlie. Și are dreptate. Aș îndrăzni chiar să spun că succesul mare al lui Cioran în Franța vine din fondul lui românesc - comun nouă, recognoscibil pentru noi, un fond arhaic, plin de vaiete și de pulsuni pe care civilizația franceză le-a depășit și le-a uitat - turnat în stilul rigid al frazei franceze” (articolul *Cioran sau un român la Paris*) □ Pornind de la o caracterizare a lui Cioran făcută lui Mircea Eliade, și anume: „Dintre toți oamenii cu preocupări religioase, puțini sunt așa de puțin religioși ca Eliade”, Mircea Handoca încearcă să-și clarifice întrebarea din titlul articolului *Fost-a Eliade necredincios?*, demonstrația mergând înspre contrazicerea afirmației cioraniene. □ Ovidiu Pecican, istoric de formație, recenzează în articolul *Limba română la vaduri și strămtori*, cartea *Măhnirile limbii române* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011) al criticului și istoricului literar Andrei Moldovan (cunoscut în ultimii ani mai ales prin colaborarea cu Niculae Gheran la editarea corespondenței primite de Liviu Rebreanu), o carte ce cuprinde un fel de... lapsologie, altoită pe greșeli obișnuite de necunoaștere a limbii: „Cele treizeci și trei de capitole ale cărții care evidențiază câteva derapaje actuale de la buna întrebuințare a românei sunt o reacție concretă, binevenită, la spectacolul

bezmetic la care asistăm, de cele mai multe ori, cu resemnare, plictis sau cu speranța că va trece de la sine.” □ Mihaela Ursa identifică în cartea de debut a cercetătorului timișorean Alexandru Budac, *Byron în rețea sau cum a rămas liberă canapeaua doctorului Freud* (Humanitas, 2009), câteva întrebări esențiale pe care și le pune cercetătorul: „Citim literatura ca pe un alt discurs de cunoaștere? Există ficțiuni capabile să modifice felul în care ne-am obișnuit să cunoaștem și să percepem? Există romane care să se adreseze unui alt tip de conștiință, unei altfel de minți și unui altfel de corp decât cele generalizate statistic, anunțând poate salturi neurobiologice confirmate ulterior de știință? Sau doar romane care trebuie citite altfel?” (articolul *Despre organul creativității astăzi*) □ In *Despre dragoste*, Constantina Raveca Buleu glosează pe marginea cărții lui Liviu Antonesei *Despre dragoste: Anatomia unui sentiment* (Ed. Ideea Europeană, București, 2010), o carte în care se teoretizează pe marginea iubirii și în care autorul realizează distincții conceptuale personalizate, de pildă, între goliciune și nuditate. □ Încă un roman al vestitului semiotician Umberto Eco, și anume *Cimitirul din Praga* (Polirom, Iași, 2010), îl preocupă pe Doru Pop care demonstrează cum semioticianul a rescris cu fiecare roman, începând cu *Numele trandafirului* și continuând cu *Pendulul lui Foucault*, *Insula zilei de ieri*, *Baudolino*, *Misterioasa flacără a reginei Loana*, istoria și miturile. (articolul *Cimitirul ideilor proaste ale secolului nouăsprezece*) □ Mircea Popa își începe comentariul la romanul *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010) al lui Radu Mareș cu un fapt de istorie literară și anume cu venirea pe post de redactor-șef, în 1970, a lui Dumitru Radu Popescu la revista *Tribuna*, unde „și-a format o nouă echipă redacțională, pe care a vrut s-o impună în fața conștiinței publice drept o veritabilă școală a prozei românești de actualitate. Intre tinerii pe care i-a avut în vedere s-au numărat: Constantin Cubleşan, Radu Mareș, Marcel Constantin Runcanu, Dan Rebreanu, Vasile Sălăjan, Tudor Dumitru Savu, Emil Bunea. Pentru fiecare dintre aceștia, șeful echipei s-a bătut să obțină câte un premiu de valoare națională, în așa fel încât întreaga redacție să se poată prezenta în fața cititorilor cu o carte de vizită cât mai epatantă. Mulți dintre ei au apucat acele vremuri bune de emulație, când până și Ion Lungu s-a apucat să scrie proză, iar preocuparea aceasta a fost mereu încurajată și de urmașul lui D. R.P. la conducerea revistei, Augustin Buzura. Timpul a fost însă destul de nemilos cu prozatorii în chestiune, mulți dintre ei optând pe parcurs pentru poezie (Mircea Vaida), alții pentru publicistică, dramaturgie și critica de artă (C. Zărnescu), pentru istoria și critica literară (C. Cubleşan), alții trecând în lumea umbrelor (M.C. Runcanu, Emil Bunea, T.D. Savu) sau dispărând pur și simplu în neant (Vasile Sălăjan). Singurul prozator care a rămas credincios misiunii sale artistice, din întreg grupul pe care l-am amintit mai sus este Radu Mareș, un prozator de cursă lungă, retras din vârtoarea încheșărilor literare contemporane la masa de scris, de unde, periodic, dă semnale că proza rămâne și pe mai departe vocația sa de bază.”; despre actualul roman, care formează ținta articolului critic *Radu Mareș și proza de analiză*,

comentatorul notează: „Cartea e scrisă în stilul cu care Radu Mareș ne-a obișnuit. Un migălos creator de atmosferă, cu un simț deosebit al detaliilor, cu nefirească poezie a câmpiei, cu o minuțioasă privire din interior a lumii Bucovinei, cu tablouri de o mare plasticitate, cu disecări amănunțite de psihologii și situații. Mai puțin preocupat de a crea conflicte, tensiuni, acțiune. Materialul epic se aglutinează lent, cu reluări și adânciri succesive, cu unghiuri digresive dominate de școala privirii și de o vizualitate seducătoare.” □ Într-un scurt ferpar, *In memoriam*, este anunțată moartea scriitorului Ion Hobana (1931-2011), ziarist, editor, secretar al Uniunii Scriitorilor; a publicat cinci volume de versuri pentru copii și un roman *Sfârșitul vacanței*, înainte de a se consacra literaturii SF; este biograful unei interesante monografii despre Jules Verne, *Călătorii extraordinare*, căruia i-a consacrat în plus numeroase articole, studii, emisiuni de radio și televiziune. □ Horia Gârbea anunță publicarea la Editura Meandarmedia de la Zagreb, Croația, cu sprijinul Institutului Cultural Român, a antologiei *Nabokov u Brașovu* (titlul reproduce o povestire a lui Mircea Cărtărescu - *Nabokov la Brașov*, inclusă în antologie); din antologia dedicată prozei scurte românești din perioada post-revoluționară (1989-2009) fac parte Adriana Babeți, Daniel Vighi, Bogdan Suceavă, Adriana Bittel, Mircea Cărtărescu, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Iulia Popovici, Lucian Dan Teodorovici, Petru Cimpoeșu, Răzvan Petrescu, Horia Gârbea, Radu Pavel Gheo, Sorin Stoica, iar prefața este semnată de Paul Cernat.

● **[Caiete critice, nr. 3 (281)]** Este un număr monografic dedicat „literaturii migrante” și în care se publică (atât în acest număr cât și în cel următor) lucrările Colocviului organizat de Universitatea din Callabria în colaborare cu Institutul «G. Călinescu» al Academiei Române și Fundația Națională pentru Știință și Artă; prin străduințele șefei de catedră de limba română de la Universitatea Consenza (Callabria), a fost organizat acest colocviu, iar volumele colocviului vor apărea sub coordonarea Gisèlei Vanhese și a academicianului Eugen Simion. □ Eugen Simion, autorul primului articol cu titlul *La littérature migrante (II)*, își relatează pe scurt, în prima parte, impresiile despre Colocviul cu tema „literatura română migrantă”; iar, în partea a doua, nu uită să amintească de scriitoarele exilate (de origine aristocratică), precum Ana de Noailles sau Marthe Bibesco ori Elena Văcărescu, nepoata lui Iancu Văcărescu, în același timp se întreabă cărei culturi îi aparține literatura scrisă de scriitorii onirici precum Virgil Tănase sau Dumitru Țepeneag, care au scris la fel de bine atât în română, cât și în franceză și se mai întreabă care ar fi diferența între un scriitor exilat și un scriitor migrant, diferența cea mai evidentă fiind aceea că, pentru un exilat, există clare motive politice de plecare/ fugă din țara de origine. □ Gisèle Vanhese aduce în discuție doi exilați români din spațiul francofon și germanofon, precum Benjamin Fondane și Paul Celan; primul a resimțit până la moarte suferința imigrantului, a unui destin înscris în matricea biblică a unui exil babilonic și a unei călătorii uliseene, în timp ce Paul Celan a părăsit România din pricina regimului comunist și a trecut printr-un labirint al exilului, mărturisit în poemele lor despre conflictul permanent dintre

identitate și alteritate. (articolul *Dans la houle des migrantes paroles. Poésie et exil chez Benjamin Fondane et Paul Celan*) □ Pierre Brunel pune problema, în *L'étranger et l'étrange d'une littérature de l'émigration*, identităților culturale într-o epocă în care se încearcă abolirea stereotipului despre celălalt, fie că acesta este aborigen sau colonizator ; studiile despre mentalități se dovedesc indispensabile pentru o cunoaștere rațională, iar literatura are drept scop să-și apropie civilizațiile străine pentru a comunica cu ele. □ Scopul studiului Alexandrei Vranceanu, cu titlul *Teme specifice literaturii migrante în proza lui Dumitru Țepeneag*, este, după cum sugerează și titlul, să identifice și să analizeze câteva teme caracteristice literaturii migrante în romanele lui Dumitru Țepeneag, fără a uita o scurtă introducere în ceea ce reprezintă „literatura migrantă” în comparație cu „literatura exilului”: „dacă literatura de exil se definește prin excluderea dintr-un spațiu originar, unde scriitorul nu se poate întoarce deoarece este amenințat de închisoare sau de alte forme de represiune și cenzură, literatura migrantă nu se definește printr-o excludere explicită a scriitorului din spațiul natal, ci printr-un raport ambiguu, car complicat între «acasă» și «lume». Dificultatea de a defini literatura migrantă se leagă de această relație problematică și complexă pe care scriitorul o are atât cu spațiul de proveniență, în care nu se simte acasă, cât și cu spațiul unde trăiește, fără a se simți însă pe deplin integrat. [...] Termenul de *migrant literature* pornește de la câțiva scriitori britanici cu mare vizibilitate în spațiul britanic și american, cum ar fi Salman Rushdie, care preferă termenului impropriu de exilat pe acela de migrant.” □ Articolul lui Danilo de Salazar, «*Cresc înapoi*». Aglaja Veteranyi: *Regressus ad uterum și premisele unei sinucideri*, este centrat asupra analizei romanului autobiografic de debut al Aglayei Veteranyi, *De ce fierbe copilul în mămăligă*, o carte care reprezintă povestea unei copilării și a unei adolescențe traumatizate, iar părinții vor deveni, în acest context, o reflectare a fricilor și suferinței ei, o lume impregnată de violențe domestice, alcoolism, incesturi, a degradării fiecărui punct de referință salvator. □ Richard Thomas Kidder scrie despre Andrei Codrescu, un alt exilat român plecat din România în 1965 și stabilit în Statele Unite, țara sa adoptivă, în «*Like a prisoner in a cage*»: *Aspects of poetic language and the condition of writing in Andrei Codrescu*, obiectivul eseului fiind nu acela de a adăuga vreo clarificare la dezbaterile despre multiculturalism, ci mai curând explorarea, prin analiza unui număr restrâns de texte, anumitor aspecte ale traiectoriei scriitorului Andrei Codrescu, în încercarea lui de a naviga printre hotarele culturale și lingvistice din 1965, când și-a părăsit țara natală. □ Annafrancesca Naccarato își îndreaptă eforturile hermeneutice asupra metaforelor din eseul *Baudelaire et l'expérience du gouffre* (Seghers Editions, 1947) a lui Benjamin Fondane pentru a încerca să demonstreze cum «analogia» (o figură de gândire) contribuie la reliefaarea unei viziuni complexe și bogate care reprezintă, în fond, un ecou din ideea lui Baudelaire despre interacțiunea între filosofie, poezie și critica literară, cu toate că metaforele urmărite sunt din textele în proză în care Fondane scapă de controlul folosirii comune a limbajului, fondând

o nouă estetică, aceea, în propria-i exprimare „a lui Ulise, estetica riscului, a imperfecțiunii și a extremismului”. (articolul *Benjamin Fondane ou le gouffre de la parole*) □ Romanul *Dina* al Feliciei Mihali, scriitoare canadiană de origine română, constituie centrul de atracție în studiul *La comparaison rhétorique dans Dina de Felicia Mihali*, semnat de Roberta de Felici care își propune să analizeze cum această figură stilistică a comparației este utilizată în moduri diferite, atât la nivel formal, cât și tematic, reconstituind, în final, funcțiile comparației în textul narativ : descriptivă (mai ales, cele hiperbolice), explicativă, umoristică, redundantă (subliniere prin repetare), accentuarea subiectivității și a impresiilor.

● **[Contemporanul. Ideea europeană, nr. 3 (708)]** Nicolae Breban își continuă digresiunea, începută în numărul anterior, pe marginea mișcării legionare, a lui Corneliu Zelea-Codreanu, tinerelul șarmant ieșit dintr-un liceu militar, și Nae Ionescu, conferențiarul venit la București cu un doctorat în buzunar de la München, ambii vrând să schimbe soarta națiunii române. (articolul *Aventurierii politicii românești*) □ Eseul Irinei Petraș cu titlul *Paranteze* ia ca pretext al digresiunilor scrierile eseistului belgian Marcel Moreau, născut (1933) într-o regiune minieră din provincia Hainaut pe care a descris-o mai târziu ca fiind „un gol cultural pur” cu „absență totală a oricărui punct de referință cultural”. □ Alex Ștefănescu trece prin filtrul receptării empatice și simpatice cartea de dialoguri realizată de Cristian Bădiliță cu Theodor Cazaban, *Captiv în lumea liberă* (Ed. Galaxia Gutenberg, 2000, cu o postfață de Al. Paleologu), acesta fiind plecat din România încă din 1947 și stabilit în Franța; de ce este important Theodor Cazaban și de ce Cristian Bădiliță face „un veritabil act de cultură”? ne întreabă Alex Ștefănescu, citându-l pe Tudorel Urian, „unul dintre cei mai talentați și neinfluențabili critici literari de azi”: „«El [Cristian Bădiliță - n.m. A.C.] recuperează, pe de o parte, o personalitate importantă a culturii române din diaspora și, pe de altă parte, pune într-o altă lumină o serie de fapte controversate din istoria secolului XX. Theodor Cazaban este un om care știe multe, iar câteva din informațiile pe care le deține sunt în măsură să modifice spectaculos sensul unor întâmplări ce păreau de mult clasificate.»” (articolul *Convorbiri la nivel înalt*) □ Un poet născut în nordul mitic al României, „sub cerul plumburii al Săpânței”, Ioan Pop Bica este autorul a deja șase volume autonome publicate până în 2011: *Însingurări* - 2003, *Somn și nesomn* - 2004, *Șubredul echilibru* - 2004, *La pânda* - 2005, *Punctul de sprijin* - 2006, *Undeva, dincolo* - 2006, pentru ca antologia *Patul de lemn* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2008), cel mai recent volum, să fie justificat ca o selecție simpatetică făcută de Mircea Petean; deși, după cum se confesează recenzentul, apropiat de editura pe care Mircea Petean o patronează, Ștefan Borbély însuși l-a descoperit pe poetul maramureșean destul de greu și târziu și i s-a confirmat faptul că Ioan Pop Bica e un poet minimalist „prin asta înțelegându-se o foarte voluntară reprimare a imaginarului și a spațiilor compensative, din care iese, în cele din urmă, o poezie a spaimei criptice și a inconfortului de a fi.” (articolul *Poezii din Maramureș*) □ După ce, în urmă cu doi ani, Nicolae Breban

a publicat *Trădarea criticilor* (Ed. Ideea Europeană, 2009), un eseu incitant în care scriitorul „își reafirma convingerea în valoarea creației culturale, în raport cu perisabilitatea acțiunii politice, relegată în contingent”, romancierul *Animalelor bolnave* scoate la lumina tiparului încă un eseu, *Istoria dramatică a prezentului. Aventurierii politiciii românești* (MLR, București, 2010), despre care recenzentul, Răzvan Voncu, afirmă că „dezvăluie o concepție organică asupra istoriei naționale, în care prezentul este rezultanta interacțiunii unor forțe și momente din trecut, și ascunde un soi de program personal de redeșteptarea națională, în descendența directă a Școlii Ardelene și a mișcării pașoptiste”. (articolul *Un eseu «romanesc» despre identitatea națională*) □ Aura Cristi vede în voluminoasele memorii ale lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010), în aceleași și mizantropia cu care sunt scrise, o *foame de iubire* a cărturarului marginalizat și stabilit la Cluj ca-ntr-un domiciliu forțat: „cazul Marino s-a lovit constant, dramatic de un zid impenetrabil, gros ca ceața densă, ca întunericul. Marino nu era iubit de colegii săi, dar deloc. Conștiința acestui dramatic adevăr l-a făcut să aibă o reacție vitriolantă, acidă sau [...] o reacție de acreală față de lumea scriitorilor și cea a metehnelor ei.” □ Irina Ciobotaru analizează volumul de versuri al lui Ion Mărginean, *Anotimpul din Patmos* (Ed. Brumar, 2010), considerat „un volum de versuri splendid”: „Poeziile din *Anotimpul din Patmos* sunt rod al revelării morții în chiar miezul vieții. Zidirea în cuvânt a acestor revelații se face prin imagini și linii simbolice, pașnic adunate în armonie.” □ Magda Ursachi ne oferă o continuare a articolului început în numărul anterior, cu titlul *Căpușile editoriale (II) «Plagiatul secolului»: Cazul Tolstoi* prezentând detaliat și pe un ton inflammat plagiatul executat de Gheorghe Stanca (alias Ghenadi Strungar) care și-a însușit fără nicio jenă, în 2008 (publicat de editura Adevărul Holding S.C.), ediția din 2005 a Jurnalului lui Tolstoi, în traducerea Janinei Ianoși, note, prefată, tabel cronologic de Ion Ianoși, ediția apărută atunci la Editura Ideea Europeană; Magda Ursachi cere, nici mai mult nici mai puțin „condamnarea penală a plagiatorilor «recenti», dar și a celor care încalcă dreptul de proprietate intelectuală”. □ Pe aceeași temă și pe același ton oripilat, este scris și articolul Aurei Christi: *Așa nu se face, Adevărul holding!* □ Despre cărțile sulfuroase ale lui Nicolae Breban, scrie și cronicarul Adrian Dinu Rachieru, dar referindu-se la ele prin rîcoșeu, căci ținta articolului *Despre «trădare»* este un articol precedent al lui S. Damian din *România literară* (nr. 44/ 2010) care a etichetat scrierea lui Breban drept un „eșec” și lansa o serie de acuze care îl vizau pe romancier. □ Ironim Muntean face o amplă dare de seamă asupra ediției I-a a *Colocviului romanului românesc* din aprilie 2008, sub genericul *Romanul românesc și noile provocări ale realului*, organizat de Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Alba-Hunedoara, Consiliul Județean Alba și revista *Discobolul*, la care au participat 15 scriitori și critici literari în Aula Universității 1 Decembrie 1918: Marin Mincu, Ștefania Mincu, prozatorul Mihai Sin, Nicolae Breban, Alexandru Cistelean, Aurel Pantea, prozatorul Radu Mareș etc. (articolul *Starea romanului I*) □ Tot despre Aura

Christi, despre romanul *Cercul sălbatic* (Ideea Europeană, 2010), continuă să scrie analitic și cu lux de amănunte Marian Victor Buciu, în *Sub patronajul lui Apollo*, un roman care, pe scurt: „prozaic, poetic, dramatic, integrează limite largi, între intelectualism și frivolitate.” □ Liviu Ioan Stoiciu vorbește în *De la Centura Fonică la o Rugăciune a Luminii* despre neliniștile sale legate de evenimentele istorice și politice ale timpului precum mișcările populare din lumea arabă, din nordul și centrul Africii și din Orientul Mijlociu, de revoluțiile din Tunisia și Egipt, de eliberare de sub dictaturi. □ În *Abisul luminat*, Nicolae Balotă își farmecă cititorul cu amintiri despre Blaga, despre fetița lui Dorli, despre plimbările prin Cluj și împrejurimi. □ Ion Ianoși își continuă și el periplusul biografic prin viața și scrierile lui Dostoievski, aici prezentând contextul biografic al publicării *Însemnărilor din subterană*; în critica aspră adusă de Dostoievski „civilizației rusești”, aflăm că „rusul este sceptic și batjocoritor”, iar printre burghezi sunt mulți „lachei”, fiindcă se strecoară slugărnicia în firea burghezului care se ghidează după perceptul „după mine potopul”. (articolul *Feodor Dostoievski. «Însemnări din subterană»*) □ După prezentarea lui Ștefan Borbély asupra conceptului de *deimografie* din lucrarea omonimă a lui Cătălin Ghiță (n. 1976, lector universitar la Facultatea de Litere a Universității din Craiova și având două doctorate: în literatura română la Universitatea din Craiova, în 2003 și în literatura engleză la Tohoku University în 2007), autorul însuși, Cătălin Ghiță, este pus să explicitizeze diferențele de sensuri între teroare și groază, cea mai evidentă este că „terorea ar fi creativă, aptă de a fertiliza și chiar de a activa emoțiile estetice latente, în timp ce groaza are efect paralizant, distrugător pentru potențialul empatic”. (articolul *O radiografie conceptuală. Distincția dintre «teroare» și «groază»*) □ Un absolvent al Facultății de Filosofie, Pompiliu Alexandru scrie o cronică despre profesorul său de filosofie, Cornel Mihai Ionescu, despre ce a însemnat acesta în viața lui și despre cartea profesorului *Cercul lui Hermes* (Univers Enciclopedic, București, 1998) în articolul *Tăcerea lui CMI*. O evocare asemănătoare a profesorului Corneliu Mihai Ionescu scrie și Daniel Cojanu în *Cornel Mihai Ionescu: vânătoarea hermeneutică*. Pe aceeași temă, a personalității profesorului universitar Corneliu Mihai Ionescu, scrie și Iuliu Cristian Arieșanu articolul *Corola florii dăruite: o lectură a Palimpsestului Centenar*. Amintiri despre CMI și cum l-a cunoscut în timpul primei studenții, de la secția de română-franceză, în 1987, deapănă și Cristian Bădiliță în *Un dandy subversiv: Cornel Mihai Ionescu*. □ Urmează un dialog între Cristian Bădiliță și Cornel Mihai Ionescu cu titlul „*Dacă Istoria ieroglifică a lui Cantemir ar fi fost publicată încă din 1705, probabil cultura română ar sta acum alături de marile culturi ale Apusului*”. □ Despre Festivalul Internațional al filmului de la Bari în articolul *O nouă privire asupra realității cinematografului italian*, ne vrăjește Dana Duma. Nu se lasă mai prejos nici Călin Căliman care aduce în atenția publicului, în articolul *Documentarul românesc în lume*, o acțiune mai puțin cunoscută privitoare la afirmarea documentarului românesc în lumea cinematografului mondial;

există un grupaj de 50 de documentare românești care a circulat între anii 1990 și 1991 la trei importante festivaluri cinematografice ale lumii: la Nyon în Elveția, la Berlin în Germania și la Montréal în Canada.

● **[Convorbiri literare, nr. 3 (183)]** Articolul de fond, scris de Cassian Maria Spiridon, cuprinde un elogiu al lumii cărților, chiar dacă ele sunt „depozitarul înțelepciunii, dar și al prostiei omenеști”. (articolul *Cartea, cel mai durabil suport*). □ În interviul inedit cu scriitorul Alexandru Vona, luat de Irina Mavrodin și Irina Izverna-Tarabac, se discută mai ales despre fratele lui Mircea Ivănescu, Emil Ivănescu, mort de tânăr – când era student (despre care Mihai Iovănel va scrie un mic studiu în 2015 în volumul *Roman polițist*, în încercarea de a clarifica sensurile poeziei intitulate *Poem* al lui Mircea Ivănescu) și se emite ipoteza că s-a sinucis (printr-o triplă acțiune: „și-a tăiat venele, și-a tăiat beregata și a sărit pe fereastră de la etajul al treilea” cum susține Alexandru Vona) nu din cauza unei doamne, ci al unui fizic îngrozitor (se considera mic de statură): A.V.: „am fost prieten cu bietul Emil, între paisprezece și douăzeci de ani, adică în anii de liceu și după aceea. Era o prietenie foarte secretă, pentru că omul era foarte secret el însuși. Nu-ți vorbea niciodată de problemele lui și se prefăcea că nu-l interesează ce ți se întâmplă. Mă întreb despre ce vorbeam. Era un fel de *joute* [„turnir” - n.m., A.C.C.] literaro-istorică. Încercam să ne impresionăm unul pe altul prin ceea ce știam. El mă bătea cu zece lungimi. Avea o memorie extraordinară și se interesa la fel de mult de numele unor medicamente chinezești ca de datele importante ale istoriei României. Putea să vorbească ore întregi despre niște lucruri despre care n-ai auzit vorbindu-se niciodată. Uneori mă întrebam dacă nu inventează.” (titlul interviului: *Amintiri despre Emil Ivănescu*) □ Virgil Nemoianu își urmează neabătut ideile despre condiția postmodernă în *Are postmodernismul substanță?*, fragment din volumul *Postmodernism and Cultural Identities: Conflict and Coexistence* (The Catholic University of America Press, Washington, 2010), în traducerea Laurei Carmen Cuțitaru și în curs de apariție în limba română la Ed. Universității «Al. I. Cuza», 2011. □ Maria Carpov se arată interesată de discursul radiofonic, cum este discutat în cartea Florentinei Popa, *Verbal și paraverbal în discursul radiofonic* (Ed. Universității «Al. I. Cuza»), în care se găsesc „analize punctuale de discurs radiofonic, pe mostre «recoltate» de la BBC și Europa FM, destinate să verifice, sub aspectul compatibilității, teoriile, postulatele și funcționarea conceptelor expuse și comentate sub aspectul valorii lor operaționale într-o primă secțiune. Sunt formulări promițătoare, cu o reală capacitate de captare, aș spune chiar cu eficacitate persuasivă certă.” (articolul *Despre discursul radiofonic*) □ Elena Sorohan face o mică teorie introductivă despre valențele unui debut literar, care poate să fie relevant sau nu pentru evoluția ulterioară a unui scriitor, iar, dacă nu este un eșec, în el „se pot citit trăsături imanente de personalitate, semne, pasiuni și obsesii necontrolate, care, în viitor, pot fi potențial creatoare de valori definitorii.”, pentru se ocupa de talentatul prozator spaniol, în mare vogă în acel moment, Carlos Ruiz Zafón și de romanul său de debut,

Marina (1999). (articolul *Potențialul emergent al debutului*) □ Lidia Stăniloae își începe esul cu o pledoarie pentru înțelegerea căii de acces la poruncile divine și cu o mică parabolă: „o tânără mărturisea că cele zece porunci «îi restrâng libertatea personală», că se simte închisă într-o strâmtorare a spiritului. Un con-vorbitor, călugăr la o mănăstire benedictină, i-a răspuns: «Dacă vezi la o intersecție un indicator pe care scrie „pe aici se ajunge la München” te simți restrânsă în libertatea personală? Este doar o indicație de drum, care îți spune pe unde s-o iei ca să ajungi la ținta propusă. Și poți s-o urmezi, sau nu....!»” (articolul *Cultura sfințeniei*) □ Reflecțiile lui Gh. Grigurcu poartă, în acest număr, titlul *Prezentul e antropofag*. □ Pe urmele biografice ale lui Brâncuși, Basarab Nicolescu prezintă un studiu al lui Pontus Hulten, *Brâncuși și ideea de sculptură* (traducere din franceză de Ioana Repciuc) și biografia romanțată a lui Peter Neagoe, *Sfântul din Montparnasse* (Dacia, Cluj, 1977, traducere de Sever Trifu, prefață de Ioan A. Popa), versiunea inițială fiind publicată în engleză: *The Saint of Montparnasse – A Novel Based on the Life and Work of Constantin Brâncuși*, Chilton Books, Philadelphia and New York, 1965 (nu există o traducere a acestei cărți în franceză, singura traducere existentă este în română) pentru a dezbate filosofia lui Gurdjieff, cu care Peter Neagoe a intrat în contact prin conferințele ținute de marele critic literar englez Alfred R. Oarge ce prezenta filosofia lui Gurdjieff, iar Basarab Nicolescu își propune să demonstreze legătura lui Brâncuși cu învățătura lui Gurdjieff, pe care dorește s-o argumenteze nu sub aspectul influențelor, ci, pur și simplu, sub latura cunoașterii. (articolul *Brâncuși și Gurdjieff – I*) □ Deteriorarea claselor politice din timpul nostru este subiectul eseului lui Nicolae Stroescu Stănișoară din articolul *Un crâmpeli de gânduri despre un semnal de inapetență religioasă la vârful înțelepciunii politice*. □ Alexandru Zub pune în valoare activitatea lui Spiru Haret, care a trăit într-o epocă plină de frământări începând cu perioada studiilor din vremea când „fierbea unirea” pe care le-a continuat la Colegiul Sf. Sava și la Universitatea abia înființată, subliniind faptul că școala românească îi datorează enorm acestui profesor de elită, astronom și om politic „neatins parcă de noxele politice ale politicianismului”, care era convins că „învățământul joacă un rol de regulator social și de remediu la numeroasele carente, plasându-l în miezul preocupărilor de reformă, de remodelare științifică a statului”. (articolul *Spiritu haretian în cultura română*) □ Mircea A. Diaconu consideră că volumul *Refluxul sensurilor* (Humanitas, 2005) constituie „un moment de cotitură” în lirica Anei Blandiana, fiindcă în acesta poeta propune o „modificare de viziune, continuată în ultima apariție editorială, *Patria mea A4*.” (articolul *Ana Blandiana, înainte și după dezmembrarea lui Orfeu*) □ Ioan Holban merge la originea lucrurilor poetice din lirica lui Ilie Constantin, punând accentele pe fractura dintre poezia publicată în țară și aceea tipărit în limba franceză, apoi tradusă în românește de Șerban Foarță, Miron Kiropol și autorul însuși, o fractură observată și de Al. Călinescu în postfața la antologia *Coline cu demoni* (2010) pentru a derula înapoi filmul sensurilor poetice al lui Ilie Constantin care scria,

în 1972, în *Plata luntrașului*: „sunt plin de zări și lucruri ca o arcă”. (articolul *Fiul amurgului și disperarea limitei*) □ Un medalion evocator și scurt biografic îi este dedicat lui Ion Hobana (1931-2011), trecut în lumea umbrelor: „Prin dispariția lui Ion Hobana, literatura română, lumea literară românească și mișcarea literară SF suferă o grea pierdere, ireparabilă pierdere.” □ Cariatidele poeziei sunt susținute de George Vulturescu (*La Castrum Zathmar, printre cenuși*), de Radu Cange (*Poem, Mergi..., Elegie, Pentru că trebuia s-o porți, Ce rămâne, Doar zăpada*), de Corina Matei Gherman (*Niciodată prezentul*), de Ioan Maftai-Buhăiești (*Anonim, Dubito ergo, Ziua și noaptea, Pictogramă, Odiseu – III, De-o vreme, Fiecare drum, Ceea ce nu văd*), de Dan Moisil (*Și mâine e o zi, Moldova, Cerb*). Vasile Iancu publică proza *Ghicitoarea de taroc*. □ Cristian Livescu re-lansează în spațiul receptării românești literatura migrantă (poeziile mai cu seamă) a lui Liviu Georgescu, medic de profesie, stabilit în Statele Unite ale Americii „după ce participase «activ și anonim» la revoluția cu teroriști de la București”, autor al unei duzini de volume de poezie, după debutul din 2000. (articolul *Liviu Georgescu sau poezia amurgului umanității*) □ Constantin Dram adastă critic asupra unei cărți de proză, *Părășiți de îngeri* (Junimea, 2010) al unui scriitor atipic, zice el, Ioan Măcnea-Vetrișanu, care oglindește în scrierea lui destul de eclectică „zvârcolirile istoriei”. (articolul *Vocația confesiunii*) □ Monografia Oanei Soare, *Petru Dumitriu & Petru Dumitriu* (Fundatia Națională pentru Literatură și artă, București, 2008) formează obiectul articolului critic al lui Dan Mănuță, alcătuită, zice comentatorul „în stil tradițional academic, cercetând biografia și, apoi, opera”, biografismul servind la „exactitatea configurării unui parcurs existențial contradictoriu”, dar nefiind vorba de o abordarea mecanicistă a relației biografie-operă. (articolul *Petru Dumitriu contra Petru Dumitriu*) □ Un poet damnat, oltean, situat între optzecism („clasicizat”, după unii) și douămiism (încă tulbure, neașezat), precum Nicolae Coande, îl atrage pe Adrian Dumitru Rachieru într-un univers spectaculos, al cărui palmares de scriitor, deși debutat târziu, la 33 de ani, a trezit reacții, fost premiat și a inventat ceea ce s-a numit „mefistopoezia”, iar criticul își centrează analiza pe volumul recent *Femeia despre care scriu* (Ed. Măiastra, Tg. Jiu, 2010), apreciată de Ion Pop pentru „înviorătoarele inserții de senzorialism fraged”, iar Horia Gârbea o consideră „minunată”. (articolul *Nicolae Coande și «energiile periferiei»*) □ Vasile Spiridon aprofundează și el universul narativ din cartea de proze unitare *Părășiți de îngeri* (Ed. Junimea, 2010) al lui Ioan Măcnea-Vetrișanu, descoperind că „preponderentă este în carte forma dialogică, dramatizată; personajele nu au nicio consistență psihologică, se descriu singure, gândesc în *aparté*-uri la toate intențiile pe care le au, aruncând la tot pasul replici umoristice.” și ajungând la concluzia suspectă valoric: „pot spune, la 110 de la apariția revistei *Sămănătorul*, că Nicolae Iorga l-ar fi primit bucuros pe autorul cărții *Părășiți de îngeri* printre colaboratori. Dar, și la 105 de la apariția *Vieții românești*, cred că Ioan Măcnea, zis și Vetrișanu, ar fi putut face parte din echipa viețistă, având în vedere caracterul realist asumat al cărții sale.”

(articolul *Îndreptări*) □ În căutarea și așteptarea unei cărți care să cuprindă „o inteligență odihnitoare și molcomă”, nu a unei caustice și „de nimic iubitoare”, Daniela Petroșel se oprește asupra jurnalului *Cu fața la perete* (CR, 2010) a lui Livius Ciocârlie, un jurnal al unei liniștite admirații, fiindcă acesta cere „nu să separi grâul de neghină, ci doar să admiri cum se rumenește pâinea”. (articolul *Jurnal în clarobscur*) □ Emanuela Ilie are în față o viziune seducătoare a poeziei din volumul *Vei trăi cât cuvintele tale* (Dacia XXI, 2010) de Horia Bădescu, volum care conține texte incluse inițial în două opuri editate în Franța: *Un jour entier*, Edit. L'Arbre à Paroles, 2006 și *Miradors de l'Abîme*, Ed. L'Arbre à Paroles, 2008, în consecință aproape necunoscute publicului român, dar în care „autorul preferă spectacularului discursiv osatura puternică a conceptelor moderniste, din a căror memorie generică se hrănește o sensibilitate preocupată să își corporalizeze angoasele într-o dicțiune rafinată, ce privilegiază simbolică metaforică și gestică rezervată, ceremonioasă.” (articolul *Pe miradoarele-abisului*) □ Adrian Romilă remarcă fascinația pe care o exercită un București „al marilor evenimente și al marilor incertitudini” asupra lui Bogdan Suceavă, reîntors la epica unui decembrie 1989, în *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom, 2010) după succesul distopiei eroi-comice *Venea din timpul diez*, fiindcă, până la urmă, romanul este „un exercițiu literar pe eterna temă a morții care nu dovedește nimic.” (articolul *O moarte care nu dovedește nimic*) □ Silvia Chițimia subliniază dintru început poeticitatea romanului Danielei Zeca Buzura, *Demonii vântului* (Polirom, 2010), provenind dintr-o mai veche înclinație pentru universul pietrelor prețioase, dovedită de debutul din 1994, cu volumul de poezie *Orfeea*, dovedind un talent de excepție, fiindcă romanul este „un roman al misterelor criptate, al unui ciclu de civilizație care începe la Sumer și se încheie simbolic în 2003, odată cu distrugerea Muzeului din Bagdad”, „o meditație profundă asupra epocii actuale și a «civilizației excesului»”. (articolul *Orient spiritual și neliniști moderne*) □ Liviu Grăsoiu face o trecere în revistă, la nivel de comentariu și nu de exegeză, a receptării operei lăsată de Valeriu Anania în dicționare, lucrări de sinteză și istorii literare, fiindcă impresia profundă pentru comentator este că opera acestuia, singulară prin dimensiuni și valoare estetică, este „inadmisibil de puțin analizată”, iar supraviețuirea acestuia, în perioada comunistă, nu a însemnat pentru puterea politică de atunci decât „o muștrare perpetuă”, o sfidare prin însăși capacitatea sa de a fi rezistat torturilor și de a se încăpățâna să nu-și părăsească țara, deși i se făcuseră oferte generoase de către serviciile specializate. În plus, plasarea sa «excentrică față de viața literară a perioadei 1965-1990 a contribuit decisiv la absența dintre numele acelora care dictau și dominau ierarhiile în literatură”; deși scriitorul Valeriu Anania lipsește cu totul din *Istoria literaturii române* (2006) de Ioan Holban, din *Istoria secretă a literaturii române* (2007) de C. Ungureanu și din *Istoria critică a literaturii române* (2008) a lui Nicolae Manolescu, totuși există unele laudabile răscumpărări în fața acestei deplorable cecități, iar răscumpărările se numesc Raluca Dună cu articolul ei din *D.G.L.R.*

(Univers Enciclopedic, 2004) în care „a citit cu ochi proaspăt, a marcat subtil vârfurile creației lui Valeriu Anania, în formulări fără echivoc în privința nivelului axiologic al prozelor, teatrului și memorialisticii.” sau doi tineri critici și istorici literari, Ioan Răducea și Lucian-Vasile Bîgiu care „în *Fantasticul în proza românească actuală* (2006) respectiv *Valeriu Anania – scriitorul* (tot 2006, însă la Cluj și nu la Iași) se pronunță aplicat, pertinent, respectând canoanele unor teze de doctorat, asupra universului datorat unui scriitor exponențial al spiritualității naționale.” (articolul *Încă un reper pentru corecta evaluare a istoriilor literare*) □ Vocea lirică a lui George Vulturescu, cea care trece de la „ecourile apostaziei optzeciste” prelungindu-se în „strigătul expresionist” este analizată de Grațiela Benga, în *File dintr-o epopee boreală*, începând cu *Orașul de sub varul pereților* (1995), continuând cu *Frontiera dintre cuvinte* (1988) și *Poemele din Ev-Mediul odăii* (1991), ca să ajungă la *Nord și dincolo de Nord* (Dacia, 2001) și *Stânci nupțiale* (Princeps Edit 2003), alături de *Monograme pe pietrele Nordului* (Ed. Limes, 2005), caracterizarea generalizatoare fiind că „poezia lui George Vulturescu este rodul unui ritual liturgic purificator, în numele unei noi (și necesare) întemeieri.” □ Nicolae Crețu cercetează de-a lungul și de-a latul un roman de succes apărut în ediții aproape simultane, atât la Chișinău, cât și la Iași, *Tema pentru acasă* (2010) de Nicolae Dabija și care va cunoaște în următorii zece ani (până în 2020) vreo șapte editări, gulagul, aspirația spre libertate și o poveste de dragoste neobișnuită, fiind ingredientele de succes ale acestui roman basarabean. (articolul *Un roman-baladă: «Tema pentru acasă», de Nicolae Dabija -II*) □ Constatând că indicele structural al cărții, adică cuprinsul, lipsește în multe din aparițiile editoriale ale unui Val Chimic, Bogdan Lipcanu, Cezar Nicolescu și Evei Precub, de la editura Casa de Pariuri literare ținută de un tânăr jurnalist, cu pseudonimul un_cristian, Gellu Dorian se declară inaderent la o astfel de procedură, deși, în calitate de mai vechi editor, apreciază maximal cărțile îndrăznețe ale debutanților publicați aici, și își transcrie impresiile de lectură legate de volumul Evei Precub, *aici nu mai locuiește nimeni* (Casa de Pariuri literare, 2011) (cronica *Eva Precub, aici nu mai locuiește nimeni*) □ Antonio Patraș întreprinde o altă lectură, revizitând de pe poziții moderniste, a eseului de vânătoare al lui Al. Odobescu, *Pseudo-Kynegetikós* (1874), ferindu-se de la bun început de încadrarea sa în categoria „lectorilor apteri, ironizați de Odobescu” în propria lui scriere. (articolul *Recitindu-l pe Odobescu*) □ Definirea criticii lui Garabet Ibrăileanu, pentru care este esențialmente „analiză și interpretare”, îl preocupă pe N. Crețu în *Ibrăileanu și clasicii: discursul (critic) îndrăgostit*. □ O altă expunere de istorie literară și o întoarcere pe firul trecutului literar susține Ilie Zanfir în *Publicistica în opera lui V.A. Urechia – I*, care parcurge pas cu pas biografia lui V.A. Urechia, de la debutul publicistic în Almanahul *Buciumul român*, plecat la Paris ca student, întâlnirile cu mari personalități culturale (franceze), apoi revenirea în țară și începuturile lui publicistice. □ Rusul Lev Tarasov, alias Henri Troyat (n. 1911, Moscova), trăind la Paris și mort la 95 de ani, scrie biografia lui Anton Pavlovici

Cehov, Henri Troyat fiind unul dintre biografii geniali, alături de un Ștefan Zweig sau G. Călinescu, căci acesta din urmă definește biografia drept „operă realistă [ca și romanul – n.m. A.C.C.], adică de generalizare concretă, iar nu de noutate naturalistică.”; despre toate acestea va dezbate Constantin Coroiu în *Cehov și biograful său*. □ Constantin Parascan își urmează neabătut memoriile despre *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost – X*. □ Despre scriitorii minori se ocupă și Liviu Papuc, într-o scurtă incursiune biografică, neuitând să menționeze și studiul *Beldicenii*, semnat de Lelia Nicolescu din Cluj-Napoca, comentat deja într-un număr anterior de Elvira Sorohan. (articolul *Junimiștii minori: N. Beldiceanu – I*) □ Gheorghe I. Florescu își continuă și el excursul prin memorialistica Reginei Maria, oprindu-se asupra relațiilor ei cu Barbu Știrbei și a pasiunii pentru călătorii. (articolul *Regina Maria, între confesiune și extrovertire*) □ Este publicat eseul despre poezie, *Ce oferă muza*, semnat de Jim Kacian, poet american, întemeietorul Fundației de Haiku, dedicată promovării culturii haiku în lume; traducerea din engleză în română îi aparține Olimpiei Iacob, iar alături de acest eseu poetul american este prezent și cu o suită de haikuuri, precum „adiere de primăvară/ căinele aleargă/ în vis.” □ În esul *Gogoșica șefului de cuib*, Mircea Platon face o comparație între legionarii anilor 90 și mai vechii legionari în peisajul politic postdecembrist. □ Ion Papuc selectează amănunte postbelice interesante din cartea de memorii a lui Spiridon Popescu, *Nostalgii* (Tg. Jiu), în care memorialistul inserează mici legende de circulație locală, cu eroi celebri sau anonimi, comentează unele reproduceri fotografice, scrisori tipărite în facsimil, în mare este o carte de erudiție minoră în materie de istorie literară, căci sunt prezente mai ales figuri neînsemnate ale istoriei noastre literare precum Eugeniu Speranția, Ștefan Baciu, Lazăr Iliescu, Mihail Cruceanu sau rude ale unor mari personalități ale literaturii române, precum văduva lui Al. Macedonski sau cea a lui George Coșbuc. (articolul *Dintr-un bric-ă-brac*) □ Folosind elemente culturale antice și autorități filosofice ale antichității, precum Xenofon, Platon și Socrate, Anton Adămuț încearcă să circumscrie valențele culturale și etice ale homosexualității sau pederastiei în *Din nou despre amorul grecesc – II*. □ Ioan Buduca arată cum cosmologia actuală a început să se dezvolte după apariția relativității generale și după consolidarea cuanticii, iar munca fizicienilor constă în efortul de unificare a celor două ramuri ale științei despre materie. (articolul *Un profet din secolul al XX-lea: Rudolf Steiner – I*) □ Dan Ciachir semnează un text memorialistic despre toamna anului 1976, când filma documentarul despre G.I. Ionescu Gion și cartea sa din 1899, intitulată după ortografia epocii, *Istoria Bucureștilor* (articolul *Și noaptea asta va trece – IV*) □ Rămas în zona eseului literar, Liviu Pendefunda „navighează” pe apele digresiunii despre *Zodiacul în structura liricii cerebrale*. □ Caius Traian Dragomir recurge și el la autorități ale Antichității, precum Seneca, Platon și Socrate, pentru a ajunge la parabola divină și la adevărul evanghelic în *Statutul parabolei și despre faptul de a vorbi «ca unul care are putere»*. □ Petru Ursache

dezvăluie unele tribulații din gândirea sa despre Poet, Critic și Cititor în *Coloana întâi: poetul la lucru*. □ Marius Chelaru se apleacă cu înțelegere asupra literaturilor francofone marginalizate precum Aimé Césaire, „unul dintre numele de prim rang ale poeziei «negritudinii»”, născut în Martinica (25 iunie 1913), a doua insulă ca mărime a Antilelor Franceze; acestuia i se alătură încă trei scriitori, născuți tot aici, Jean Bernabé, Patrick Chamoiseau, Raphaël Confiant, care au lansat conceptul literar de *créolité*; insula Martinica înseamnă „un amestec de elemente din culturile europene, africane, indiene și ale celor din zona Caraibelor”; comentatorul revine la Joby/ Jean Bernabé, prezentând un volum de poezii în creolă, dar cu versiuni în franceză, *Démaré*, (Martinique, imprimé en France, 2007). (articolul *Sépatoudikidi sau despre un fel de a spune și a cânta «cum trebuie»*) □ Simona Modreanu scrie despre apostolul disperării postmoderne, mai „impertinent și provocator în singurătatea camerei sale de lucru decât în fața zecilor de camere ale televiziunilor”, în fața cărora se arată „crispat și intimidat”, Michel Houellebecq, și despre premiul Goncourt câștigat pentru romanul *Harta și teritoriul* (deși a fost aproape de el și cu cele două romane precedente *Particule elementare* și *Posibilitatea unei insule*) în defavoarea lui Virginie Despentes cu *Apocalypse bébé*; rețeta succesului houellebecquian pare să fie „în viziunea amicului Nabe: «Roman cu teză + scriitură plată + ateism revendicat + critică a epocii sale (dar nici prea multă) + apărarea a capitalismului + atac la adresa arabilor = succes garantat»”. (articolul *Goncourt à la carte*) □ Valentin Talpalaru face deschiderea într-un tur de orizont al revistelor cu o parodie stilistică a marelui humuleștean „reverența unui romantic în prag de sciatică, vâslind cu degetele lui prin fiordurile computerului, care nici inspirat până la douăzeci, nici abil până la treizeci, nici talentat până la patruzeci, dar nici așa de neputincios în fața maldărului de reviste ca acum, niciodată n-am fost” (articolul *ComPresa revistelor*) □ La *Curier de ambe sexe*, semnat de Nicolae Sava, este reținut poetul din Cernăuți, Martin Gherman (n. 1987, satul Buda Mare, raionul Herța, regiunea Cernăuți, fostul județ Dorohoi), a debutat în 2007 cu o plachetă colectivă *Catarge tinere* (Cernăuți) și și-a publicat deja prima sa carte de versuri *Derivatele dezordinii* (2009).

● [Familia, nr. 3 (544)] În chestiunea educației și a problemelor din învățământ, Miron Beteg scrie un articol de atitudine, *Școala ca un război de gherilă*, în care este criticată „marea golănie guvernamentală” dezinteresată total de sărăcia profesorilor. □ Gh. Grigurcu își continuă reflecțiile de inspirație livrescă, tema acestora fiind „vanitatea”, și se întreabă dacă există și un rol pozitiv al vanității. (articolul «E oare atât de necesară vanitatea?») □ La profiluri literare, Al. Cistelean se ocupă de Dan C. Mihăilescu, observând falia netă din viața criticului bucureștean: „Există doi Dan C. Mihăilescu, despărțiți tranșant de revoluția din decembrie 89: unul grav și erudit înainte, unul zburdalnic și mehenghi după.” și încercând să definească tipul de abordare critică pe care acesta o practică, de la *Perspective eminesciene la Dramaturgia lui Blaga*, în care adoptă o metodă

asemănătoare în exegeză („Explorările lui DCM, bazate în principal pe critica profundizării și pe analiza imaginarului, sunt din cele mai scrupuloase și detaliate [...]”) și în care favorizează „literatura încărcată ontologic, cu etaje organizate mitic și simbolic și cu structură precizată; literatura cu «fond» și straturi, menită explorărilor hermeneutice”; pe de altă parte, în *Întrebările poeziei*, rămâne la stilul grav și serios al teoretizărilor, chiar dacă structura cărții nu mai este regizată de principiul „monografic” și unește un demers teoretic cu unul aplicativ, dedicat prioritar poeziei interbelice, dar părăsește sobrietatea odată cu prima carte „de strânsură”, *Stângăciile de dreapta*, urmată de *Scriitornicul*, ambele bazate pe articolele din publicistica desfășurată în pauza editorială de zece ani: „DCM a început să zburde ca scăpat din pușcă. De la scrisul grav, emfatic în atitudini și concepte, el a trecut la scrisul artist, jucăuș și eclatant, tranșant și incisiv. Tonul întregii publicistici, fie literare, fie culturale, fie civice, e unul de ironie jovială, DCM însuși numindu-se un «sceptic jovial», «cu un ochi caragialian și cu celălalt cioranian».” (articolul *Dan C. Mihăilescu*) □ Alexandru Vlad descrie ce este pentru el agresivitatea, în *Părerea mea!* □ Vasile Dan divaghează eseistic pe tema culturii române din țară și din diaspora, încercând să demonstreze că nu există limite teritoriale pentru cultura română. (articolul *A doua cultură română. Sau prima?*) □ Alex Ștefănescu relatează plin de umor câteva amintiri cu poeta Carolina Ilica. (articolul *Secvențe cu Carolina Ilica*) □ Traian Ștef abordează într-un fel intimist, din perspectiva legăturilor lui cu poetul Ion Moldovan, volumul de poezii *Mainimicul* (CR, 2010), a zecea carte publicată și la treizeci de ani după debut, și spune despre ea că „e unic în literatura română. Îl compar cu oricare dintre poeții noștri, îl așez lângă Bacovia chiar, pentru că îmi oferă acoperirea estetică necesară. [...] «Mainimicul» lui Ioan Moldovan e asemeni «Târziului» bacovian” (articolul *Proprietarul «Mainimicului»*) □ Tot despre poezia lui Ioan Moldovan scrie și Miron Beteg în *Simple însemnări despre poezia lui Ioan Moldovan*, despre care comentează: „*Mainimicul* e cartea unui monah sub acoperire. [...]. Nu e vorba de dezabuzare, tristețe, melancolie ci e o demonstrație a felului în care poți îmbrățișa, a modului în care poți prelua cu dragoste tristețile, melancoliile și niminiciile lumii”, iar în ce privește „capcana mainimicului”, Miron Beteg încearcă și el un comentariu pertinent: „Mie îmi pare o simplă capcană poetică, situație întreținută, subtil și ironic, chiar de poet, mai cu seamă când declară, flaubertian, prin interviuri, că «Nimicul sunt eu» ori când își botează, iată, chiar cea mai recentă carte așa. [...] De fapt, cu mainimicul lui Ion se întâmplă cam același lucru care s-a întâmplat cu mult mai celebrul *întru*. Nu putea citi, o vreme, un comentariu despre Noica fără să fie plin de *întru*, până la saturație, nu poți citi un text despre Ioan Moldovan în care să nu se brodeze în proximitatea mainimicului.” (articolul *Simple însemnări despre poezia lui Ioan Moldovan*) □ Ioan Moldovan face cronică volumului de poezie *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010) de Liviu Ioan Stoiciu, decorticând sensuri de bază și sensuri derivate: „În noua carte de versuri [...] a lui LIS domină realul/ imaginarul maledicțiunii și obsesiei

morții, al tragicului camuflat în derizoriu și ruminăție, al dezesperării, exasperării, dezolării și izolării.” Scurte referiri critice face Ioan Moldovan și la poetul Pașcu Bala, cu volumul *Epistole din Sebiș* (2010), o antologie cu patruzeci de sonete din creația autorului. Mai adaugă la această panoplie, și pe Gheorghe Porumbeanu cu *Natură moartă fără punct negru* (Ed. Limes, Cluj Napoca, 2010), scriitor care a debutat ca poet cu *Ora unsprezece* (Biblioteca Revistei Familia, 1970) și, apoi, cu, romanul *Visul Mariei* (Biblioteca Revistei Familia, 2001)); volumul în discuție „simbolic și metaforic, «punctul negru» indică spațiul morții spirituale căruia i se opune «starea de punct de lumină», «un fluture ce poartă cu sine toate culorile curcubeului», probabil poezia.” □ Într-o analiză învăluită și involburată, Viorel Chirilă încearcă să pătrundă în specificul volumului *Patria mea A4* (Humanitas, 2010) al Anei Blandiana, deși îl leagă, fără să se îndoiască, de precedentele volume *Soarele de apoi* (2000) și *Refluxul sensurilor* (2004), „unde sentimentul timpului începe să modeleze viziunea poetică și să înglobeze toate celelalte experiențe existențiale”, iar conștiința poetică care regizează toate aceste viziuni este, după opinia cronicarului, una angelică „îndurerată de ceea ce vede, asistând la un declin pe care nu-l mai poate opri”. (articolul *O conștiință angelică îndurerată*) □ Andrei Simuț emite trei explicații apropo de receptarea negativă a romanului *Un om din* este (Noul Scris Românesc, Tracus Arte, 2010) al optzecistului Ioan Groșan: așteptările „umflate”, proiecțiile nerealiste, ale cititorilor specialiști față de cărțile anunțate (pe lista acestora figurând și *Istoria critică* a lui Manolescu, *Orbitor corpul* și *Orbitor aripa dreaptă* a lui Cărtărescu și, posibil, mult amânata carte de proză a lui George Bălăiță); apoi, marile așteptări ale publicului avizat care ar vrea ca autorul să se reinventeze total și, a treia, acest roman pare o rescriere a nuvelei *Marea amărăciune* (deci, nu ceva nou!) în contextul „maximei libertăți de expresie și al proliferării comediilor în decor comunist, scrise parcă la concurență între optzeciști și douămiiști”; cronică lui Andrei Simuț încearcă să reabiliteze romanul, la care Ioan Groșan a lucrat timp de trei decenii, și să opună aprecierilor negative, precum „un mare rateu” (Andrei Terian), o lectură justă și proaspătă, fiindcă, susține cronicarul „este o mare nedreptate față de un autor care, alături de Petru Cimpoeșu, Cristian Teodorescu, pe filiera unui George Bălăiță, a implementat o formulă prozastică, aceea realismului minimalist, axată pe universul provinciei, citit în cheie gogoliană, cu umanitate ei de «planeta mediocrilor»”. (articolul *Comedia comunismului crepuscular*) □ Dumitru Țepeneag iese pe piața de carte cu romanul *Camionul bulgar* (Polirom, 2010), după șase ani de la publicarea romanului anterior *La belle Roumaine* (2004), cu șanse minime, și acesta, de a câștiga un public larg și greu de înțeles fără cunoașterea scrierilor precedente, *Camionul bulgar* fiind „un roman sumă pentru creația țepenegiană, în sensul sistematizării ideilor despre text și discurs”, „o poetică a arhitecturii”, afirmă criticul Marius Miheț în articolul *În căutarea sensului pierdut*; cronicarul nu trece peste metoda specială găsită de Dumitru Țepeneag în alcătuirea personajelor, aceea *osiriacă*, care înseamnă să disimuleze o singură

persoană sub chipul mai multor personaje, așa cum Osiris a fost tăiat în mai multe bucăți împrăștiate prin lume, iar sora și soția lui Isis a trebuit să le caute și să le alipească pentru a-l reconstitui. □ Urmează din numărul anterior eseu lui Marian Victor Buci, *Literaturiada* (II), aducând de data aceasta în dezbatere ficțiunile lui Dumitru Țepeneag, în care dozajul între ficțiune și realitate este relativ și, totuși, „personajele nonfictive aduc textului deplină realitate” în trilogia începută cu *Hotel Europa* și ajungând la *Camionul bulgar*, M.V. Buci subliniind pe parcursul demonstrației sale că D. Țepeneag ironizează ideea lui M. Kundera după care «romanul e arta complexității» și-i ia în râs pe Beigbeder și Camille Laurens. □ Băgând de seamă că omul se confundă cu poetul și poetul cu omul, iar *marca Muri* înseamnă o prezență plină de culoare și șarm în orice conclav poetic din realitatea imediată, cât și faptul că răsfățat de „muze, de prieteni, de cititori, de critici (dar nu și de Nicolae Manolescu care în *Istoria* sa îi acordă cele mai puține rânduri dintre optzeciști)”, Lucian Scurtu întreprinde o cronică amicală cu titlul de formulă chimică (a alcoolului) $C_nH_{2n}+IOH$ dublu rafinat, pe marginea ultimei ieșiri la rampa poeziei cu *cartea Alcool* (Charmides, Bistrița, 2010) a lui Ion Mureșan, ce ar introduce un „sfios și pudic cititor în universul straniu de frumos și tumultuos al cărții”, nominalizată drept cartea de poezie a anului 2010; dar, după judecata lui Lucian Scurtu, „volumul este inegal valoric (ca orice carte mare de poezie), cu bijuterii de o inegalabilă frumusețe”, „acest volum, după opinia mea, nu depășește valoric *Cartea de iarnă* din 1981, dar nici *Poemul care nu poate fi înțeles* din 1993.” □ Mircea Morariu aduce în atenția cititorilor opera de demitizare întreprinsă de istoricul Lucian Boia, care a făcut începutul unui astfel de demers în 1997 cu *Istorie și mit în conștiința românească* (Humanitas), retipărită de vreo câteva ori de atunci, ceea ce este extrem de rar în cazul unei cărți de știință; iar în articolul de față (cu titlu omonim cărții analizate) se focalizează asupra studiului *Tragedia Germaniei 1914-1945* (Humanitas, 2010), o carte de istorie revizionistă; recenzentul subliniază că fiecare carte a lui Lucian Boia a provocat scandal și dispute între școala de istorie bucureșteană și cea clujeană (reprezentată de Ioan-Aurel Pop), reproșurile majore au fost că „în marea majoritate a afirmațiilor sale atât de iconoclaste, face abstracție de exact ceea ce fundamentează știința istorică – documentul și coroborarea documentelor – că mai curând literaturizează în dorința de a proceda la demitizare, decât argumentează cu documente.”; a doua carte pe care o discută Mircea Morariu, scrisă de același istoric al confruntărilor demitizante, este *Franța, hegemonie sau declin?* (Humanitas, 2010), în care autorul încearcă să contrazică părerea generală că Franța s-ar afla în declin, dar, ce e drept, recunoaște că influența Hexagonului a scăzut și cu toate acestea importanța Franței, în politica europeană, nu trebuie subevaluată. □ Poeme de Kocsis Francisko: *Zborul păsării, Pietre albe, Noapte, Noapte la Războieni. Poeme de Andrei Zanca: Limpeziri, Povestea mereu reluată a bunicului, Însingurări, o mărturisire aproape de necrezut.* □ Ion Simuț se află în dialog cu Octavian Soviany de pe poziția unui cititor dezamăgit de romanul

Viața lui Kostas Venetis (CR, 2010) despre care intervievatorul cere lămuriri, deoarece el însuși îl consideră un roman pornografic cu scene de patologie oripilantă: „O.S. – [...] «marfa» (adică luxuria) e «frumos ambalată», iar pornografia e tocmai această «artă a ambalajului» - odioasă întrucât «cosmetizează» (deci estetizează) ceea ce e de condamnat de toate moralele tradiționale – mecanica viciului. Iar pe mine mă socotești «pornograf» pentru că am refuzat să recurg la cosmetică...Trebuie să cădem de acord: sau desfrânarea (adică sexul la întâmplare, mecanic, cu oricine și oricum, urmărind în exclusivitate plăcerea) e un «păcat» (iar atunci e imoral să-l înfrumusețăm sau să-i găsim o justificare) sau nu e un «păcat» și atunci de ce să i-o reproșăm lui KV? Eventual doar pentru că o practică «inestetică»? [...] – *Accept o singură performanță a romanului tău: aceea de a fi creat în Kostas Venetis cel mai oribil personaj din literatura română. Nu-i puțin lucru, dar nu știu dacă e un titlu de glorie. Ce repere ai în literatura română pentru personajul tău? Că în literatura universală vine clar din proza Marchizului de Sade, după cum atragi atenția cu onestitate prin moto-ul avertizator: Îl recuperăm acum pe Marchizul de Sade?* [...] O.S. – Nu e neapărat treaba mea să-mi caut filiații și nici în timp ce am scris nu m-am raportat neapărat la niște modele. Dar, pentru că ai deschis discuția despre Sade, vreau să-ți spun că poate nu ar fi rău într-adevăr «să avem și noi sadicii noștri» pentru că «divinul marchiz» nu a fost deloc ceea ce pare la prima vedere – un simplu autor licențios, ci un filosof atroce al răului. El rămâne foarte actual deoarece atrage atenția asupra unui paradox prezent și în lumea contemporană – acela că aspirația spre o libertate absolută, fie și doar în domeniul sexualității, duce în cele din urmă la o servitute absolută (personajele Marchizului își satisfac pornirile maladive în niște spații închise, care au fizionomia unor închisori). [...] Dincolo însă de toate acestea, Sade, ca și Kostas Venetis, ne obligă să reflectăm la originea răului [...]”; Ion Simuț se arată oripilat de faptul că anumite recenzente tinere ale romanului (precum Rita Chirian și Alina Purcaru) trec atât de ușor peste latura pornografică și că pudoarea lor nu reacționează deloc în fața scenelor oribile descrise; în plus, Alina Purcaru îl vede pe Kostas Venetis ca pe un personaj de „hagiografie”, ceea ce, zice Ion Simuț, este de-a dreptul incredibil. □ Deși își începe scurta prezentare cu inserții despre poezia experimentalistă (influențată de Dimov și de baladescul Cercului Literar de la Sibiu) sau postmodernistă, Radu Vancu ajunge să vorbească și despre romanul *Viața lui Kostas Venetis*, atât de diferit față de poezie, încât a arătat cât „de eclatant se poate re-inventa Octavian Soviany la fiecare zece ani”. (tableta *Despre Octavian Soviany*) □ Proză de Octavian Soviany: *Danuta* (fragment dintr-un roman în pregătire). □ Altă proză de Gheorghe Schwartz, *Avantajele Noului Calendar*, fragment din romanul *Cei o sută – Diavolul argintiu*. □ Alexandru Seres detaliază atitudinile critice de la lansarea orădeană a cărții de poezie *Mainimicul* (după lansarea la Cluj unde s-au pronunțat asupra ei: Ion Pop, Al. Cistelean, Gh. Grigurcu) al lui Ioan Moldovan, aparținând lui Traian Ștef și Miron Beteg; este reproducă opinia lui Miron Beteg care polemizează cu acei

critici clujeni ce au citit volumul de poezie prin „luneta” *mainimicului*, fiindcă el susține că „a scrie poezie înseamnă a te pregăti pentru moarte – aceasta mi se pare filigranul poetic al lui Ioan Moldovan – o pregătire, simplă ca o respirație, necomplicată, fără nimic înfricoșător pentru marea trecere.” □ La rubrica finală „parodia fără frontiere”, Lucian Perța îi parodiază pe Andrei Zanca, cu *Chiar dacă știi* (după poemul *Nu știi cine* din *Familia* nr. 3/ 2011) și pe Ion Cristofor, cu *Sirena*. □ Este semnalat evenimentul Zilele revistei *Caiete silvane*, ediția a IV-a, 25-26 martie, care s-a derulat în Sălaj printr-un fast și bogat șir de lansări de carte, editate pe cheltuiala Consiliului Județean: Viorel Mureșan, *Colecția de călimări*, Artemiu Vanca, *Comorile de sub Meseș*, Ileana Petrean, *Gânduri pe rotativă*, Szabo Vilmos, *Desene*, Dina Horváth, *Poeme în crinolină*, Doru Dăncuș (invitat), *Antologiile revistei «Singur»*, *Bărbatul la 40 de ani și Scrum/ Cendre*, Nicolae Băciuț (de la Tg. Mureș), *Poemul Phoenix*, orădenii Traian Ștef, *Povestirea «Țiganiadei»*, Ioan F. Pop, *Poemele poemului nescris*, Ioan Moldovan, *Mainimicul*, poetul Lucian Scurtu, lansând cel mai nou număr al *Caietelor Oradiei*; Ștefan Manasia (poet de la Cluj), Ioan Pavel Azap (poet și critic de film) etc.

● **[Orizont, nr. 3 (1542)]** Cornel Ungureanu radiografiază prezența în literatură a mai multor scriitori bănățeni, în *Mai mulți scriitori bănățeni*; este vorba astfel de poetul Gheorghe Azap, debutant al anilor 70 cu o poezie opusă ermetismului, superintelectualizant, oniric și savant; prozatorul Alexandru Deal, care a împlinit 65 de ani și trăiește, retras, „într-un cotlon al Băilor Herculane”, Ticvaniu Mic, și a debutat în 1968 cu *Nisip* care s-a bucurat de succes, romanul acesta fiind prima ieșire în lume a «școlii lui Sorin Titel»; Alexandru Deal a mai scris romanele *Lașii* (1971) și *Anotimpul făgăduinței* (1975), cu personaje care își afirmă spiritul rebel într-o lume asfixiantă; un Lampedusa al Timișoarei, Ștefan Ehling, care a debutat în jurul vârstei de 70 de ani, scriind romanele *Martha* și *Profesor Hübner*, cel de-al doilea fiind, de fapt, o sociografie temeinică referitoare la „rinocerizarea grupului etnic german din România în anii 40: cum profesorii de la Liceul german din Timișoara sunt fanatizați de ascensiunea nazistă”; recuperarea unor scriitori fundamentali din cultura sud-est europeană și central-europeană prin publicarea de ediții speciale de opere sub îngrijirea lui Slavomir Gvozdenovici (sub patronajul Uniunii sârbilor din România) și consacrate lui Ivo Andrici, Danilo Kiș, Miodrag Pavlovici, Liubomir Simovici, volume ajunse la numărul al zecelea, iar cel ediția poeziilor lui Liubomir Simovici a apărut prin hărnicia cuplului de editori Slavomir Gvozdenovici și Lucian Alexiu; Ionel Bota, bănățean stabilit la Oravița, a publicat monografii despre spațiul orăvițean, din perspectiva unui „istoric remarcabil care descoperă personaje, locuri, evenimente uitate. Ionel Bota stăruie în arhive și a rămas între arhivele instituțiilor din Oravița, abandonate de cărturarii preocupați doar de Centru”. □ Interviu cu Ruxandra Cesereanu realizat de Robert Șerban, cu titlul *Soldat universal literar, n-am să fiu*, din care selectăm câteva idei: „ – Cât de mult a contat, în copilărie, în

adolescență, că tatăl tău e scriitor? Te-a inspirat în ceea ce ai devenit mai târziu? – Firește că a contat enorm felul în care tatăl meu [Domițian Cesereanu Teodosiu – n.m. A.C.] m-a învățat să citesc poezie (el mi i-a pus în brațe pe optzeciști, dar și pe Trakl, Rilke, Rimbaud, T.S. Eliot, Saint-John Perse) ori felul în care tatăl meu a primit cele dintâi mostre de poezie scrise de către mine, masacrându-le și spunându-mi că scriu mimetic (aveam 17 ani) și provocându-mă să îmi găsec o cale personală, până la capăt [...] – *Le-ai scris poezii băieților de care ai fost îndrăgostită? Cum reacționează un băiat când primește poezii de la o fată?* – Nu am scris poezii despre băieți (hiha! – am fost o adolescentă care a refuzat să scrie despre iubire, îndrăgosteală, pasiune!), ci am scris doar poezii despre bărbați, la tinerețe și maturitate: despre Corin [...] ori despre tatăl meu [...]. Sau despre alți prieteni (mai tineri ori mai bătrâni) care m-au bântuit și provocat, când și când, cu idei, senzații, amintiri, dialoguri (Andrei Codrescu, Emilian Galaciu-Păun, Marius Oprea sunt câțiva dintre ei). [...] – *Este evident că nu crezi în ceea ce s-ar chema «scriitor specializat»: poet, prozator, eseist, dramaturg. Scrii poezii, poeme, proze, romane, eseuri, studii, texte critice, recenzii, cronici. Ești soldatul literar universal! Pardon, cruciata literară... Nu sunt deschise prea multe fronturi?* – Cine știe, poate că sunt un soi de subiect multiplu. Totuși, dacă ar trebui să aleg, aş spune că sunt mai ales poetă, apoi prozatoare. Așa simt din interior. Pe eseistă o las pe ultimul loc, întrucât aceasta a fost cea mai mediatizată (și mă cam irită ascendentul ei). Soldat literar universal nu am cum să fiu, decât dacă s-ar considera că ies la scenă deschisă cu o baionetă sau cu o arbaletă ori măcar cu un pistol de buzunar sau cu un briceag, ceea ce nu s-a prea întâmplat. Iar cruciată, ehei, ținând cont de faptul că nu a existat o femeie-cruciat, nu vād de ce metaforic și simbolic, nu aş putea fi eu așa ceva, desigur, exclusiv în poezie și proză!“ □ Fixată drept bornă de intrare în universul ficțional și non-ficțional conceput de Ruxandra Cesereanu este poezia din volumul *Kore-Persefona* (2004), „cu senzualitatea oglindită mitologic și cu o exaltare solară ce lăsa în umbră viziunea maladivă, halucinatorie din precedentele“, spune comentatoarea Grațiela Benga care mărturisește că va face stop-cadru pe ultimele apariții editoriale ale autoarei clujene din 2010, volumul de proză *Angelus* și cartea de eseuri *Biblioteca stranie* (Ed. Curtea Veche, București, 2010), preferința recenzentei orientându-se spre cea de-a doua dintr-o pricină incitantă: „cele câteva zeci de eseuri aduc în fața cititorului tot atâtea cărți atipice, neobișnuite, exotice“, iar verdictul final, după o amplă analiză de conținut și stilistică, fiind: „concentrate, aproximativ egale ca întindere, încheiate aproape toate cu câte un citat din romanul pe care-l aşază în prim-plan, eseurile arhivate în *Biblioteca stranie* se înșiră ca aperitivele pe platouri luxuriante. Ademenesc, dilată pupilele, provoacă nedumerire, stârnesc pofta lecturii. Se gustă cu încântare, dar mai cu seamă anunță delicii și mai mari.“ (articolul *Poftiți la bibliotecă!*) □ Alexandru Budac folosește metoda intertextuală pentru a comenta ultimul roman al lui Dan Lungu, *În iad toate becurile sunt arse* (Polirom, 2011), punându-l într-o paralelă euristică cu cel de-al doilea roman al

prozatorului ieșean *Sunt o babă comunistă!*, iar concluzia critică fiind optimistă în ciuda unor umbre întunecate: „[...] *În iad toate becurile sunt arse* e un frumos exercițiu de virtuozitate stilistică, cu puls slab și fără relief, însă maturizarea lui Dan Lungu într-un interval relativ scurt mă face să cred că surprize și mai plăcute nu vor întârzia să apară.” □ Un alt interviu, realizat de Gheorghe Mocuța cu prozatorul Horia Ungureanu, ne dezvăluie o biografie spirituală al unui prozator arădean (născut la Șiria în 1939) a cărui inspirație provine din mediul rural: *Ochiul zilei de ieri* (Eminescu, 1976), *Vara bunei speranțe* (Eminescu, 1979), *Războiul ratat* (Eminescu, 1982), *Firul de iarbă* (Eminescu, 1986), *Fântâna. Matei și Maria* (Ed. Mirador, Arad, 1999), *Podul de piatră* (Ed. Mirador, Arad, 2009); interviul poartă titlul *Suntem niște copii mari, însingurați*. □ O altă abordare comparatistă este pusă în lumină de Ioan Vultur, tip de abordare prezentă în cartea istoricului și criticului literar clujean Mircea Popa (n. 1939, în satul Lazuri de Beiuș), în *De la Est spre Vest. Priveliști literare europene* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010), unde se mizează pe „punerea în evidență a unor relații, similitudini și reciprocități literare și culturale”, pe aspecte ce „țin de descoperirea, receptarea și asimilare în literatura română a unor opere și experiențe literare europene”: de exemplu, semnaleză traducerea în latină a baladei *Miorița*, fapt necunoscut de specialiștii în folclor, sau traducerea în limba turcă a *Pădurii spânzuraților*, la o editură importantă din Istanbul (1942) de către Ziya Yamac, un tânăr profesor originar din Silistra. (articolul *Un itinerar imagologic*) □ Gabriela Glăvan reliefează „frumusețea tandră a elegiei prin imagini” din recentul volum al optzecistului Bogdan O. Popescu, *Aerobiciclete* (Ed. Brumar, 2010), un poet care demonstrează că un om de știință (este medic neurolog de prestigiu) poate fi implicat în cultură, „cu o carieră literară coerentă și atent cultivată”, și care, de la primul său volum *La revedere, prințesă* (Ed. Vineia, 1995) și colaborările la antologiile *Cântecele arcașului* (Albatros, 1987) și *Șapte stele în căutarea unui cer* (Litera, 1988), trecând prin volumele de poezii *Leul de după extravagante* (2002) și *Mașinăria de uitare* (2004), își extrage materia poetică din propria biografie, poezia devenind expresia „unei trăiri depline”, Bogdan O. Popescu dovedind „abilități de creație impresionante și un imaginar poetic pe măsura nuanțelor intempestive ale metaforelor ce-l definesc”. (articolul *Aerodreams*) □ Poetul reșițean Octavian Doclin (n. 1950, satul Doclin din județul Caraș-Severin) pare să fi asimilat, la 60 de ani, lecția lui Cezar Petrescu care spunea că un scriitor nu poate fi sărbătorit mai frumos decât publicând o carte, iar el se află la a 34-a carte a sa, *Docliniană* (Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010), o antologie care selectează texte din toate etapele de creație, începând cu debutul din revista școlară *Vârste cărășene*, apoi *Ritmuri din țara lui Iovan Iorgovan* (1970, o culegere reprezentativă pentru poezia Banatului) la care se adaugă *Uneori zborul* (culegere de șapte poeți precum Gheorghe Azap, Olga Neagu, Vasile Versavia etc); mitologia pe care o construiește, comentează Gheorghe Jurma în articolul *Docliniana lui Doclin*, este cea a satului natal învăluită de metamorfoze ale cuvintelor,

poemului și poetului. □ Alexandru Ruja discută despre ediția care cuprinde trei monografii dedicate lui *Eugeniu Carada* (n. 1836, Craiova – m. 1910, București) (Ed. Institutului Cultural Român, Buc., 2010), economist, finanțist, politician și fondatorul Băncii Naționale a României, despre el Liviu Rebreanu spunea că „și-a început viața cu versuri și a sfârșit-o cu poezia cifrelor”, dar o poezie cu totul modestă. (articolul *Un spirit garibaldian*) □ Eugen Bunaru relevă publicului o surpriză colosală în materie de talent narativ și anume romanul *Profesor Hübner* (Ed. Marineasa, 2010), după primul roman *Marta* (Ed. Marineasa, 2008) dintr-o proiectată trilogie, al lui Ștefan Ehling ce confirmă, la șaptezeci de ani, că „niciodată nu e prea târziu”; este vorba despre „un roman al multiculturalității, al Banatului plurilingv”, fiindcă realizează o frescă a vieții comunității șvăbești la interferența acesteia cu viața românilor și a altor minorități – evrei, maghiari romi – din Timișoara, din Banat în genere, pe fundalul istoric al ascensiunii nazismului și reliefând drama șvabilor bănățeni, deportați în anul 1945 în lagărele din URSS, în vederea unei așa-zise „munci de reconstrucție”. (articolul *O meditație asupra istoriei*) □ Radu Ciobanu reamintește cititorilor faptul că John Steinbeck nu se află în postura de călător, ci de reporter în *Jurnal rusesc* (RAO, 2010, traducere din limba engleză Petru Iamandi, fotografii de Robert Capa), realitatea pe care scriitorul american vrea s-o exploreze este „cea a Uniunii Sovietice într-un moment tulbure, imediat după încheierea războiului”. (articolul *Călători*) □ Se publică, în avanpremieră, un fragment amplu din romanul de debut al Mariei Dueñas, *Iubirile croitoresei* (Polirom, 2011), un bestseller spaniol al anului 2010, vândut în peste un milion de exemplare. □ Pia Brînzeu publică *Jurnal de familie* din bucla temporală a anului 1945, iar Paul Eugen Banciu continuă rememorările și evocările din trecut, munca gazetărească din tipografie printre linotipiști și rotativari, în *Khaire!* □ Mai publică: Daniel Vighi, *Isprava lui Rudi Richner* (un articol de atitudine socială împotriva distrugerii monumentelor arhitecturale ale Timișoarei), Viorel Marineasa, *Tema informatorului și a revoluționarului* (eseu ce pornește de la cartea *Cărările diversiunii* – Dacia, 2009 - a lui Sergiu Pavel Dan), Robert Șerban, *Jurnal din anii crizei* și Radu Pavel Gheo, *Lumea noastră* (o recenzie despre destrămarea Iugoslaviei și a celor douăzeci de ani trecuți de la războiul dus acolo, eveniment reflectat în romanul *Ministerul durerii* – Polirom, 2010 - a lui Dubravka Ugresici). □ Dan Negrescu iese la lumina tiparului cu proza *Dileme verdiene în tramvaiul 4*. □ Aflăm poeme de Laurian Lodoabă: *Ploaie de iarnă, Strigăt, Toamnă, Alanya, Antalya*. □ Cristina Chevereșan dezvăluie publicului român pe scriitoarea americană de origine chineză (născută și crescută în New York), Gish Jen, într-un scurt interviu cu titlul „*Mă consider o scriitoare «meta-etnică»*”.

● [Steaua, nr. 3 (749)] Adrian Popescu îl omagiază pe Mircea Ivănescu, la împlinirea a 80 de ani de viață, „nume apropiat publicației clujene”, și un poet care „ajunge la miezul poetic al lumii”, în *O întâmplare cu Mircea Ivănescu*. □ Următorul care îl omagiază pe Mircea Ivănescu este Mircea Braga, în «*Domnul*

coleg și prieten M.I., dacă îmi e permis să spun așa....», autorul omagiului recunoscând chiar dintru început că a răspuns invitației lui Al. Cistelean de a scrie despre Mircea Ivănescu pe care-l cunoștea de aproape 40 de ani. □ Ioan Pop-Curșeu vorbește despre activitatea de traducător al lui Mircea Ivănescu, care, deși cunoștea bine și limba franceză (a absolvit secția de specializare în francofonie a Universității București în 1954), și-a centrat activitatea de traducător pe scrieri de limbă engleză sau germană: Kafka, *Pagini de jurnal și corespondență* (1984), Robert Musil, *Omul fără însușiri* (1995); Francis Scott Fitzgerald: *Marele Gatsby* (1967), *Blândețea nopții* (1974); Faulkner: *Zgomotul și furia* (1971), *Absalom! Absalom!* (1974), *Sartoris* (1980), *Pogoară-te, Moise* (1991), *Recviem pentru o călugăriță* (1995); Joyce: *Ulise* (1984) ș.a.; despre activitatea de traducător al autorului lui mopete, Ioan Pop-Curșeu notează: „Activitatea lui Mircea Ivănescu în domeniul traducerii literare poate fi privită ca o operă în deplinul înțeles al cuvântului, juxtapusă operei originale. Ea dă seama despre demnitatea muncii de traducător, despre greutatea și farmecul ei, despre profesionismul necesar oricui se apucă de tălmăcit, precum și de erudiția pe care o implică orice decizie de ordin tautologic, aparent banală. Traducătorul – cel puțin așa cum ni-l înfățișează Mircea Ivănescu – nu se limitează doar la a găsi echivalențe lingvistice potrivite în limba-țintă frazelor din limba-sursă; el trebuie să echivaleze contexte culturale, să «adapteze» pe cât posibil textele cu care lucrează unor realități care nu sunt cele de origine, să contragă și să extindă adesea, însă mai ales să dea la iveală un produs literar viabil în limba-n care transpune.” (articolul *Traducătorul*) □ Vlad Moldovan pune accentul pe un interviu dat de Mircea Ivănescu în *Observator cultural* din martie/ 2010 din care încearcă să reliefeze *figura spiritului creator*: „Descoperim aici vocea unui «om fără însușiri» - a unui anonim căruia îi este dat să i se întâmple evenimente, situații, conjuncturi și conjecturi față de care acesta devine mai degrabă martor submisiv. Ceea ce rămâne frapant de-a lungul întregului interviu este tonul marginal și non-intențional prin care Mircea Ivănescu vorbește despre destinul său de scriitor și traducător cât și despre persona sa socială, într-un timp ce aparține deja dintotdeauna «unei alte vieți». Tonul egal poate trăda prin urmare o marginalitate asumată și halucinantă pe alocuri.” (articolul *Anonimul*) □ Un eseu despre tematica și semnificațiile poeziei lui Mircea Ivănescu semnează Ruxandra Cesereanu, în *Un carnaval al melancoliei* : „Livrescul este foarte fin încastrat în poezia lui Mircea Ivănescu, în marginalii mozaicate în care sunt citați, invocați, rescriși, parafrizați, reinventați (sau pur și simplu sunt doar pretexte de lucru poetic, într-o ordine aleatorie): Thomas Mann, Dostoievski, Dante, Robert Frost, Brahms, Scarlatti, E.T.A. Hoffman, Virginia Woolf, Robert Musil și mulți alții. Ca modele recunoscute: T.S. Elliot și Ezra Pound, dar și Rainer Maria Rilke (cel puțin pe anumite secvențe ale poeziei ivănesciene). Poemul devine, totuși, rar unul metatextual sau intertextual, întrucât citatul este doar un pretext. Mircea Ivănescu, poetul, nu intenționează să epateze prin cultură, ci să propună un puzzle prelucrat în stilul său problematizant

existențial. Un personaj-cheie care marchează multe dintre poeme [...] este fratele mort al poetului, Emil, suicid în tinerețe și intelectual cotate foarte laudativ de către colegii săi de generație, de care poetul este foarte fascinat și pe care îl conține sau al cărui geamăn se consideră, scriind, adesea, în nume dublu, plural (noi).“

□ Alex Goldiș combate câteva prejudecăți legate de percepția poeziei lui Mircea Ivănescu, una dintre ele fiind că prezența livrescului ar marca lipsa de autenticitate și natural, acest mod de a reflecta stările sufletești și „interiorul“ psihic atât de tipic pentru poezia șaizecistă, neo-modernistă, care „avea prejudecata «naturalului» și a «organicului» opus prin excelență jocurilor textualiste. Ceea ce n-ar fi numaidecât o problemă, dacă această dihotomie n-ar deriva într-o prejudecată valorică“; de aceea „primele volume ale celor mai importanți poeți șaizeciști exaltă [...] auralul, copilăria, inocența exuberanța tinerească, dar și recăstigarea relației nemediate a scriitorului cu cuvântul“; din această paralelă între poezia generației șaizeci și poezia artificioasă a lui Mircea Ivănescu reiese, după cum a remarcat și Mircea Iorgulescu în anii 80, specificitatea ei și ies la suprafață, mai precis, cele două obsesii solitudinea și o sinceritate la limita dezgolirii : „Multe din poemele sale sunt, dacă se poate spune astfel, pasteluri ale interiorului domestic, în care liniștea și intimitatea se împletesc până la indistinție cu micile spaime sau angoase cotidiene“; o a doua prejudecată este cea legată de anti-metaforismul și anti-retorismul lui Mircea Ivănescu: „N-au dreptate, de aceea, cei care merg până-n pânzele albe cu anti-retorismul și anti-metaforismul versurilor lui Mircea Ivănescu decât prin raportare la supralicitările metafizice ale șaizeciștilor. Dacă aceștia din urmă nu reușeau să explice foarte clar raportul dintre autenticitate și livresc, optzeciști exagerează – din rațiuni polemice față de generația anterioară – în direcția direcției și a stilului alb.“ (articolul *Câteva prejudecăți*)

□ Ruxandra Cesereanu invită trei prozatori, Lucian Dan Teodorovici, Radu Pavel Gheo și Florin Lăzărescu, să răspundă anchetei revistei *Steaua*: 1) *Aș dori (oricât ar fi de greu) un scurt autoportret de prozator.* 2) *Ce înseamnă astăzi a scrie proză în România mileniului trei? Cât de modern și postmodern este prozatorul român în comparație cu cel străin? Mai contează – ismele (tehnice vorbind) sau doar talentul și publicitatea ajung ca un scriitor să fie vizibil?* 3) *Care sunt calitățile (și defectele) unui prozator care știe și vrea să fie prozator?* 4) *Credeți că veți scrie proză până la senectute?* Iată fragmente din răspunsurile date: Lucian Dan Teodorovici: „[...] sunt un scriitor de «respirație». [...] Atunci când respirația nu-mi permite să scriu propriu-zis, atunci când simt că inspirația m-a părăsit, iar ocupația (alta decât literatura) m-a oropsit, nu-mi fac niciun fel de griji. Știu deja că vor veni și altfel de momente. [...] Postmodernismul ăsta, atât de larg și atât de neclar până la urmă a indus multora senzația că se poate scrie orice, ba chiar și oricum. Or, cred că asta e o mare eroare și, din păcate, o păcăleală pentru mulți scriitori.“; Radu Pavel Gheo: „Scriu literatură (proză și altele) pentru că e lucrul la care mă pricep cel mai bine. Scriu noaptea, scriu încet, metodic, în bucătărie, cu multă cafea, pe hârtie, cu stilou și cu cerneală neagră. [...] În restul timpului

sunt om cu o meserie: redactor și traducător.”; Florin Lăzărescu: „Foarte scurt: povestaș. Orice scriitor, de oriunde ar fi, e modern atâta vreme cât spune o poveste onestă, într-un stil personal, care poate produce o emoție autentică cititorului.” Urmează o ilustrare a stilului prozastic al fiecăruia. Lucian Dan Teodorovici dă la tipar fragmentul de roman, *Spectacol de marionete*; Radu Pavel Gheo scrie proza *Prostu*, iar Florin Lăzărescu publică proza *Locul unde trag moldovenii*. □ Antonela Suciu scrie cronica literară la volumul Anei Blandiana, *Patria mea A4: poeme noi* (Humanitas, 2010), despre care consideră că „impune aceeași voce sentimentală și delicată cu care suntem obișnuiți. Mizând pe derizoriul lumii contemporane, perisabilitatea existenței și pe pierderea credinței și a gustului pentru frumos, autoarea propune un corpus de texte care îl fac pe cititor să conștientizeze pericolul la care este supus prin renunțarea la valorile umane și spirituale.” (articolul *O lume de hârtie*) □ Este propusă o dezbatere despre termenul „revizuire”, fiindcă „modificarea radicală a contextului social-politic românesc din 1990 a dus și la modificare criteriilor literaturii, astfel încât termenul de «revizuire» devine, în primii ani de după Revoluție, o adevărată marotă conceptuală.” Alex Goldiș este cel care propune setul de întrebări cu privire la sensul și amplitudinea revizuirilor literaturii române de sub comunism: „Cum a gestionat istoria și critica literară problematicile acestei literaturi?”, „Au fost ele dublate și de revizuirii estetice?”, „E necesară/ există o platformă teoretică prin care poate fi abordată literatura sub totalitarism?” Respondenții sunt Irina Petraș (*Divagări inutile despre literatura sub comunism*: „În cazul marilor nume ale anilor 50-60, opera are de suportat rachiuna târzie, întârziată. Statutul lor de clasici în viață a iscat invidii și resentimente. Aflați în imposibilitatea de a se răcori pe loc, frustrații se răzbună acum, când «s-a dat liber» la frustrări. [...] Asta nu vrea să zică nicidecum că opera lor, a contestaților, este o sferă de cristal, intangibilă și fără rest. Dar *Opera* rezistă toată fiindcă doar ceea ce rezistă e operă.”), Mircea Muthu (*Stereotipizări postdecembriste*: „la un examen sumativ, teoria și practica artistică se hrănesc una din cealaltă – o caracteristică, de fapt, a stadiului contemporan de alexandrinism cultural însă dublat, poate premonitoriu, de multiple produse subculturale.”), Sanda Cordoș (*Grija pentru nuanță*: „Cred că termenul de revizuire «est-etice», chiar dacă a plecat din mediul literar și a fost folosit aici cu o anume insistență, mai ales la începutul anilor 90, cu accentul pus asupra eticului, nu vizează în mod specific literatura, ci societatea românească în general. [...] Pe scurt, nu cred că un critic poate propune o *revizuire etică* a literaturii decât cu mari pagube pentru cea din urmă. [...] criticul nu poate fi, pentru mine, un revizor, deținătorul, adică, al unui normativ după care măsoară corectitudinea etică a unei literaturi; el este mai curând un seismograf care decantează, identifică și evaluează viziuni, structuri și teme, o rezistență existențială.”), Alexandru Matei (*La ce sunt bune ideologiile*: „Mi se pare o mare greșală să uităm, atunci când vorbim despre revizuirii, critica, adică limbajul care revizuiește și care, el ar scăpa pasămite revizuirii tocmai pentru că el este cel care o

efectuează. Mă întreb deci [...] dacă critica nu este privită la noi ca un discurs încremenit al cărei rol este să revizuiască din când în când, cu același limbaj, opere literare marcate sau nu de o agendă ideologică presantă.”), Angelo Mitchievici (*A citi, a reciti*: „[...] nu cred că este suficientă o operațiune de ecarisaj estetic pentru a stabili ce este definitiv compromis din punct de vedere literar, ce se poate salva pe porțiuni și ce rămâne în afara angajamentului ideologic. Consider literatura ca pe o formă elevată de libertate, de aceea, într-un context totalitar, literatura este prin definiție reacționară.”), Ion Pop (*Tot felul de revizui*: „De la E. Lovinescu încoace, «revizuirile» știm că s-au impus aproape ca o necesitate a actului critic. Și evoluția literaturii, a mișcării literare în contexte socio-culturale în schimbare, și îmbogățirea orizontului de lectură, a sensibilității cititorului specializat, au motivat asemenea întoarceri periodice către prezentul și trecutul scrisului literar. Revizuiind, criticul se revizita și pe sine ca cititor... Aceste acte de relectură exigentă sunt justificate cu atât mai mult într-o vreme de schimbări radicale, de răsturnări revoluționare pe plan social-politic.”), Andrei Simuț (*Faza de normalizare*: „În cei douăzeci de ani de haos postcomunist, era și cazul să se treacă de la privirea superficială și grăbită a foiletonismului la analiza punctuală venită pe filieră academică. De fapt, primul factor care a întârziat această reconsiderare precisă a literaturii sub totalitarism a fost o cunoscută meteahnă a vieții culturale autohtone, neobișnuită și nejustificată atunci când o privim comparativ cu situația din Occident și anume supremația criticii de întâmpinare, publicistice, fragmentare, în dauna celei academice, a sintezelor și sistemelor panoramice, fapt care a dus, mai ales în anii 90, la multe dezbateri sterile și la puține rezultate concrete.”), Cosmin Borza (*Deziluziile revizionismului est-etic*: „[...] cred că activitatea redactorului de la Europa Liberă a fost adesea idealizată. Rolul de coordonator providențial al revizuirilor «est-etice» (recunoscut de mulți participanți la dezbaterile vremii și asumat cu ezitări chiar de autoare) apare astăzi afectat de lipsa de coerență sau, în unele cazuri de substanță a realizărilor propriu-zise. Monica Lovinescu evită aproape întotdeauna să extindă asupra întregii creații derapajele propagandistice momentane/ punctuale ale unui scriitor, reușind să ofere -dincolo de examinările etice – o evaluare axiologică pertinentă/ argumentată. [...] În timp ce excesele «autonomiștilor» esteticului sunt criticate pe larg, cele ale «revizioniştilor» promovați trec sub tăcere. [...] recitirile inițiate de Gheorghe Grigurcu – valoroase și binevenite uneori, însă, în care, prea adesea, analizele profesionale sunt înlocuite cu etichetări caricaturale – îi par Monicăi Lovinescu «revizuii esențiale», în redutabilul polemist descoperind «criticul prin excelență lovinescian», în «dubla sa calitate: de estetician și de combatant pentru a dezbăra cultura de stârvurile și malformațiile sale». [...] Monica Lovinescu adoptă, din nefericire, strategia dublei măsuri și în selecția autorilor ce reclamă reconsiderări morale. E faimoasă deja poziționarea sa polemică în raport cu articolul despre Mircea Eliade publicat de Norman Manea în *The New Republic* și în 22.”), Șerban Axinte (*Est-etic/ estetic. Ieșirea din tautologie*: „[...]

referitor la cele trei revizuri petrecute în literatura română din anii 50 până în prezent. Prima, de sorginte politică, a doua, de natură estetică, a treia – preponderent morală (Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Ion Simuț ș.a.) [...] O literatură este însă suma blocajelor și resetărilor sale. Dar o resetare nu înseamnă aici o luare de la capăt din exact același punct de plecare. Persistă experiența memoriilor ratate.”), Andrei Terian (*Revizuri și compensații*: „După 1989, au existat în literatura română două tipuri de «revizuri». Primele, de natură «est-etică», au fost demarate de anumiți critici din generația 60 (numele care îmi vine instantaneu în minte este aici Gh. Grigurcu) care și-au propus să reevalueze canonul moștenit din vremea comunismului după criterii ideologice și morale. Celălalt tip de «revizuri» a fost de ordin «estetic» și el i-a avut ca protagoniști pe optzeciști precum Ion Bogdan Lefter, Mircea Cărtărescu sau Gheorghe Crăciun, critici și esești care au urmărit să recitească neomodernismul nostru dintr-o grilă post-modernă.”) □ Ion Cocora rememorează „prietenia sa de-o viață” cu Marcel Mureșeanu în *O prietenie atipică*. □ Dorind să pună în relief, pentru iubitorii de presă culturală cu miez, „o apariție -gourmet”, *Mituri publice, mitologii cotidiene, polemici* (Ed. Valea Verde, 2010), de Ovidiu Pecican, Oana Presecan stabilește, într-o critică de întâmpinare, că majoritatea articolelor din volum au fost publicate în „spuma revistelor culturale românești: *Apostrof, Familia, Dilema, Observator cultural, România literară, Steaua, Tribuna și Vatra*.” □ Florin Mihăilescu se arată preocupat de elucidarea unui „monstru literar”, întrebarea reziduală din spatele unei astfel de întreprinderi constând în faptul de a se îndoii sau a accepta aplicarea unei metode sau a unei discipline preconcepute la procesul de creație artistică și purcede la o analiză a unei lucrări cu titlu promițător, *O sociopsihanaliză a realismului socialist* (Ed. Trei, 2009) a lui Alice Popescu, o autoare aflată la „debutul ei editorial [...] dar nu mai puțin maturizată în plan profesional, atât prin informație, cât și prin expresie. Este fără îndoială o cercetare inteligentă și deloc convențională în mai multe privințe [...]” (articolul *Metoda de creație*) □ Andrei Simuț încadrează romanul lui Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (CR, 2011) în „tendința întoarcerii la Poveste, la epicul pur, tot mai vizibilă în ultimii cinci ani, iar formula neopicarescului aduce un aer proaspăt acestei tentative, care reface legătura intimă între roman și publicul larg” și stabilește că „este o reușită și îndelung lucrată replică adresată criticilor care se plâng că romanul românesc actual nu mai construiește lumi de sine stătătoare, că e ancorat în egocentrism sau că nu poate capta interesul unui vast public.”, notând despre stilul lui Soviany, care îl salvează de pura pornografie că „Surprinzător și remarcabil la Soviany este faptul că toate aceste «orori» pe care le înfăptuiesc personajele nu sunt însoțite de un limbaj vulgar, ci de un stil impecabil, fără fisură, elegant, manierist pe alocuri [...], denotând o calofilie decadentistă perfect controlată, cu un limbaj bogat, ce instaurează epoca în toată carnația ei amețitoare. Problematică devine tocmai omogenitatea lui fără fisură: personajele vorbesc și povestesc toate la fel, urmând cu strictețe același ritual al povestitului, în orice

situație s-ar afla.” (articolul *Cu Kostas Venetis în infern*) □ Ovidiu Pecican consideră că merită să fie discutată și recomandată cititorilor o cercetare despre diafan, ca temă filosofică și de rezonanță culturală, din cartea *Despre diafan* (Polirom, Iași, 2010) a unei cercetătoare stabilită în Franța unde profesează în învățământul academic, Anca Vasiliu. (articolul *Destinul diafanului*) □ Sesizând falia dintre intenție și realizare, Victor Cubleşan recunoaște totuși că Andrei Ruse propune o problemă interesantă pentru spațiul cultural și social românesc, și anume pe aceea a drogurilor, în romanul cu intrigă polițistă *Dilăr pentru o zi* (Polirom, 2011), un roman care „urmează tiparele deja stabilite în literatura anglo-saxonă”, însă, deși intriga sună bine și provocator, „problemele care rod întreaga construcție sunt serioase, vizând atât scriitura, cât și minimalul ideatic pus în joc. Andrei Ruse scrie bine, dar construiește prost. Personajele pe care le propune sunt, fără nicio îndoială, catastrofale, fiind lipsite atât de credibilitate, cât și de verosimil.” (articol *Droguri, șmenuri și alte bune intenții*) □ Marius Conkan aduce un *Omagiu lui Peter Pan și lumilor alternative*, într-un eseu care pornește de la recunoașterea valorii și importanței cărții lui J.M. Barrie, *Peter Pan și Wendy*, publicată în urmă cu o sută de ani, pentru că „multe din lumile alternative, create astăzi și în a doua jumătate a secolului trecut, nu ar fi existat.” □ Scriitorul spaniol, născut la Palencia, în regiunea autonomă Castilla y León din Spania, Julio Baquero Cruz este prezent cu o proză evocatoare a Bucureștilor anilor 2000, „surprins cu un ochi clinic și cinematografic”, concluzia fiind „Bukarest nicht gut”: *Călătoria unui nihilist*. □ Valeriu Gherghel întreprinde clarificări conceptuale între lectura completivă (sau de concretizare) și lectura pur semantică (sau explicativă) pe urmele teoretizărilor lui Roman Ingarden despre „concretizarea unui text”, atunci când un romancier lasă goluri în narațiune sau descriere și „«totul depinde de fantezia și preferințele cititorului, care poate împlini lacuna cum pofteste sau poate lăsa gol locul nedeterminat.»” (articolul *Baška, Emma, Anne de Breuil*) □ Felix Nicolau se lasă în voia digresiunilor despre schimbarea canoanelor frumuseții și de imixtiunea urâteniei în aceste canoane literare, fiindcă „de multe ori mă descopăr privind în neștire urâtenii și prostii, fascinat de absurditatea lucrurilor respective. Ceva din creierul meu este mai atras de ridicolul prostiei decât de frumusețea unui tablou renașcentist”; câteva puncte de reper din digresiunea sa: *estetica holistică* (în care se menționează și tratatul de estetică a lui Radu Voinescu, *Trivialul*, 2004), *laudă urâteniei* (unde analizează romanul lui Alberto-Vásquez, *Iguana*, Polirom, 2007, al cărui protagonist, hidos și criminal, este definit în opoziție cu Quasimodo al lui Victor Hugo, fiindcă, în cele din urmă, afirmă eseistul „relația dialectică dintre *kalos* și *kakos* este pulsul vieții estetice”), *estetica eternă* (apar referințe la romanul lui Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, ce propune un protagonist pervers, de o urâtenie ticăloasă, dar cult, curajos, profund) □ Titu Popescu recenzează poezia lui George Achim, „îvit din familia *Echinoxului*” unde a asimilat „frazarea amplă și meditația lirică, în care sensibilitatea este controlată de luciditate, dicțiunea poetică de

autorironie”, din volumul recent *Dulcețuri din fructe târzii de pădure* (Ed. Brumar, 2010) (articolul *În versuri largi și maiestuoase*) □ În traducerea lui Aurel Rău, sunt publicate niște fragmente din *Les Minutes de sable mémorial* de Alfred Jarry, cu titlul *Regularitatea raclei*. □ Anamaria Lupan fixează miza identitară a volumului *Ritmuri de împlânzit aricioaica* (CR, 2010) de Doina Ioanid, ca pe un rezultat dintre analiza dispoziției poemelor și tematica abordată. (articolul *Între subiectivitate și poeme*) □ Ștefan Damian traduce din poetul italian Bruno Rombi (n. 1940, în Sardinia) poemele *Atârnat peste o prăpastie, De ce?, Geometrii în joc, Rugăciunea de Crăciun a unui poet, Mirositoare roze, Nu se fură cerul*. □ Recenziile cuprind următoarele cărți și autori: Florin Maxa, *Ostensiunea Comprehensiune și accept 1. Hermeneutica lui Schleiermaher* (Limes, Cluj-Napoca, 2007) (recenzie semnată de Liana Bărbos, cu titlul *O lucrare de sinteză*); antologia *De la fictiv la real. Imaginea, imaginarul, imagologia* (Ed. Universității Al. I. Cuza, Iași) coordonată de Andi Mihalache și Silvia Marin-Barutcieff (recenzie semnată de Antonela Suci, *De la fictiv la real: „nu doar un evantai de teorii despre imaginar, ci, mai ales, un corpus de texte care, cu siguranță, vor sta la baza unor cercetări viitoare”*); Eugenia Țarălungă, *biu* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), volum de poeme (semnat de Alexandra Georgescu, *Embrionul biu*); volumul *Spiritul critic la Liviu Petrescu* (Ed. Limes, 2011) coordonat de Sanda Cordoș, un ansamblu al comunicărilor susținute la colocviul de la Facultatea de Litere din Cluj-Napoca din 11 decembrie 2009 (dare de seamă semnată de Anamaria Lupan, *Spiritul critic la Liviu Petrescu*); Mihai Pascaru, *Piramida. Satul și copilăria lui Andrei Dumitriu* (Ed. Eikon, 2010, prefată de Diana Câmpean) (recenzie semnată de Georgeta Orian, *Muntele și piramida*).

[APRILIE]

• [Apostrof, nr. 4 (251)] Nicolae Manolescu dezvăluie dedesubturile privitoare la titlul de proprietate asupra Casei Monteoru, clădire de patrimoniu și sediul Uniunii Scriitorilor din București, casă care a fost donată spre folosință UR-ului până în 2046, dar revendicată, între timp de moștenitori care au dat în judecată Primăria, fără să țină cont de actualul proprietar prin donație, și anume UR. (articolul *Situația Casei Monteoru*) □ În traducerea din franceză a Lianeii Lepădatu, este publicat articolul cu titlu surprinzător al lui George Banu despre *Râsul lui Cioran*, care începe evocând râsul unui filosof reputat prin atitudinile melancolice și posomorâte din cărțile sale: „Acest sceptic sistematic, acest flecar înnegurat, acest apostol al naufragiului, acest Cioran care a deplâns, ca un alt rege Lear, «nefericirea de a se fi născut» ne-a surprins pe toți cu forța râsului său. [...] Un râs liber, «homerice», ca să folosesc un clișeu ionescian, râs pe care, câțiva ani mai târziu, aveam să-l aud rezonând în liniștea unui templu zen. Ambii călugări, cel din Cartierul Latin și cel din Kyoto, se abandonau râsului, fără a încerca să și-l cenzureze sau tempereze, ci, dimpotrivă, i se lăsau pradă cu totul. [...] dovada concretă, materială ce confirmă existența unui «alt Cioran». Un Cioran

care râde.” □ In *Despre privirea piezișă și primejdiile ei*, Irina Petraș decortichează „foile de ceapă” ale celei mai recente cărți a Dianei Adamek, *Pădurea mătușii Clematis* (Ed. Palimpsest, 2009), volum de proză ce marchează „un moment de cumpănă” a autoarei, nu înainte de a menționa lucrări anterioare precum culegerea de eseuri despre limbajul viu din Virginia Woolf, Sábato, Blecher, Borges, Bruno Schulz și Yukio Mishima, *Trupul neîndoelnic* (1995); excelentul studiu *Ochiul de linx: Barocul și revenirile sale* (1997) despre «pasiunea arătării» și «poetica privirii»; *Pata-Tata: Șah* (2004), „un spațiu al desfătărilor de cititor huysmansian”, după *Eseurile creole* (2005); romanul *Vasco da Gama navighează* (tradus și în portugheză) și eseurile din *Melancolii portugheze* (2007); toate rotunjesc portretul atipic al unei scriitoare din prima linie: „Criticficțiune, poeme critice? Alex Goldiș vorbea despre textul critic care parazitează, în sens pozitiv, textul comentat. Diana Adamek recurge liber și cu o gesticulație barocă la o lectură incorporantă, ruminată lăuntric, aproape la propriu. O intertextualitate strânsă, compactă își uită anume sursele pentru a evidenția esențe eterne. Ceva din visceralitatea violentă a lui Moreau, pe melodia în falduri à la Saramago.” □ Intenția inițială a lui Ștefan Borbély a fost de a scrie separat despre două volume de poezie clujene, amândouă publicate de Editura Limes, și anume *Câmp minat* (2009) de Mircea Petean și *Litere și albine* (2010) de Ion Pop, dar recitite fiind de mai multe ori, cronicarul și-a dat seama de coincidențele de substanță dintre cele două și de diferențele referitoare la modul de a concepe actul poetic, ceea ce desigur l-a determinat să le trateze într-o manieră comparativă și aplicată la text într-un singur articol; punctele de coincidență și asemănare rezidă în aspecte precum: „sunt volume foarte bine scrise”, „volume din care politicul igrasios din jur nu are cum să lipsească, deși modalitatea sa de sublimare e diferită, împinsă în direcția grotescului manierist de către Petean și-n aceea a melancoliei suave, crepusculare, la Ion Pop”, „niciunul dintre poeți nu se poate sustrage sau grohotișului subcultural din jur, sau presiunii cotidiene pe care acestea o exercită, semn că turnul de fildeș nu mai protejează, ci vulnerabilizează”; în fine după analiza critică textuală, comentatorul ajunge la concluzia că „Marcate, temperamental sau tematic, de asemănări și disimilitudini inerente, *Litere și albine* de Ion Pop, respectiv *Câmp minat* de Mircea Petean reprezintă două volume majore, pe care comisiile de premiere n-ar trebui să le ocolească.” □ In cadrul rubricii „cartea în dezbatere”, prima lucrare luată în colimator este *Teologia și filosofia lui Joseph Ratzinger* (Ed. Eikon & Ziua de Cluj, Cluj-Napoca, 2010) a rectorului Universității Babeș-Bolyai din Cluj (2008-2012), Andrei Marga, lucrare trecută prin filtrul fin al analizei ideilor de către Ioan Chirilă, încheindu-și pledoaria prin laude: „laud inițiativa ilustrului filosof român de a ne aduce în convivialitatea ratzingeriană și de a ne mărturisii astfel faptul că trebuie să ne regăsim sensul spre Absolut sesizând responsabil revelațiile sale. Felicit editura pentru acest dar cu valențe anastasice! Pofțiți la o veritabilă «întâlnire cu Absolutul»! (articolul *Restaurarea sensului*). Spre deosebire de precedentul comentator, Ovidiu Pecican, în *Regăsirea*

unității, abordează preocupările filosofice ale lui Andrei Marga în diacronie, constatând că un loc central îl ocupă reflecția asupra dimensiunii teologice a gândirii contemporane și enumerând lucrările din biografia lui spirituală a filosofului: *Relativismul și consecințele sale* (1999, reeditată în franceză în 2006 și 2008), *Religia în era globalizării* (ed. I: 2003; ed. a II-a: 2006), *Filosofie și teologie astăzi* (2005), *Diagnoze* (2008); toate aceste lucrări par „niște pregătiri pentru recent apăruta monografie intitulată *Absolutul astăzi: Teologia și filosofia lui Joseph Ratzinger* (Ed. Eikon & Ziua de Cluj, Cluj-Napoca, 2010)” în care, subliniază comentatorul, dăm peste un efort integrator într-o lume a crizei de sens, căci dezvoltarea tehnică a mers înaintea celei spirituale, iar globalizarea reală a complicat lucrurile, din cauza că relativismul filosofic a despuiat viața de sens: „Spre deosebire de umanismul oamenilor Renașterii însă, cel pe care încearcă să îl articuleze Andrei Marga este nu unul care se detașează de viziunea teocentrică asupra lumii, așezând omul în centrul universului, ci, tocmai invers, unul care face din nou loc orizontului metafizic și divin în miezul unei lumi angoasate și subminate de relativisme, reinstalând Absolutul în rosturile lui de pivot central.” □ În traducerea din italiană a Roxanei-Adina Tohănean, este republicat un text apărut ca prefață la antologia Ana Blandiana, *Un tempo gli alberi avevano occhi* (Donzelli Editore, Roma, 2004), cu titlul *Spre o poezie săracă*, semnat de Biancamaria Frabotta, un text în care este vorba de problemele și etica traducerilor. □ Sub semnătura lui Daniel Lăcătuș apar poemele *Criminali*, *Pădurea nemuririi*, *Nu pleca*, *În piața agroalimentară*. □ Marian Victor Buciu folosește câteva editoriale ale lui N. Manolescu din România literară (1994) și volumul *Viață și cărți: Amintirile unui cititor de cursă lungă* (Ed. Paralela 45, 2009) pentru a expune ideile contradictorii ale criticului referitoare la cenzură, atât cea comunistă, cât și cea...democratică. (articolul *N. Manolescu despre cenzură*) □ Cosmin Perța publică două poeme: *Pieptul bunicii mele* și *Poem uitat*. □ Despre posibila revărsare a ficțiunii teatrale în real și prelungirea personajului în gesturile din viața reală, scrie un eseu Miriam Cuibus în *Efectul de culise*. □ La rubrica „dosar”, avem *Patru amintiri despre Lucian și Cornelia Blaga*, toate cele patru texte sunt semnate de Viorica Marinca care i-a cunoscut pe soții Blaga, în împrejurări critice pentru aceștia: *Clinica Medicală I: vizită la Lucian Blaga, 2 sept. 1970: ultima întâlnire cu Doamna Cornelia Blaga, 21 martie 1983: înmormântarea Doamnei Cornelia Blaga, 6 mai 1961* (moartea lui L. Blaga). □ Ion Bogdan Lefter face cronica a trei ediții Urmuz apărute în intervalul 2008-2009 la editurile Limes (Cluj), Bastion (Timișoara) și Cartier (Chișinău), reproșul esențial al comentatorului fiind că „Și la Cartier, ca și la Limes, ca și la Bastion, lipsește indicarea ediției după care au fost preluate textele” (articolul *Urmuz în trei tipuri de ediții*). □ Proză de Anamaria Beligan, *Țara-tată*, în traducerea din engleză a Danei Lovinescu și a Aneimaria Beligan, pentru o scriitoare care a părăsit România ceaușistă în 1982 și a revenit în 1995 în România postdecembristă. □ Legat de destinul criticului și teoreticianului literaturii, Mircea Muthu, Iulian Boldea

întreprinde o dezvăluire a problematicei balcanismului literar, așa cum transpare în volumul *Ochiul lui Osiris* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010) □ Mihaela Ursa, în articolul O înviere mascată, relatează și analizează conținutul romanului Dorei Pavel, *Pudră* (Polirom, Iași, 2010), considerat de comentatoare „povestea prezentificării unor absențe”, un fel de geamăn poetic al *Agatei murind*. □ Francisc Baja prezintă publicului cititor cartea *Limba de lemn în presă* (Ed. Tritonic, 2008), coordonată de Ilie Rad și care conține studii ce au fost prezentate în cadrul unui simpozion național din anul 2008 „ce încearcă (și reușește) să găsească o punte de legătură între limba de lemn de astăzi și cea de dinainte de 1990”, în fond, limba de lemn fiind privită ca „un eșec al discursului”, dar ea nu e o limbă moartă, ea își trăiește încă actualitatea, „relicve ale limbii de lemn, care se reproduc rutinier în toate tipurile de discurs”. (articolul *Limba de lemn, de esență tare*) □ Constantina Raveca Buleu consideră că volumul lui Augustin Buzura, *A trăi, a scrie* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009) reafirmă echivalența ontologică dintre viață și cărți în articolul *Mărturisirea unui om de cultură*. □ Uniunea Scriitorilor anunță plină de regrete trecerea în neființă a doi scriitori, Alexandru Mirodan, dramaturg și publicist, și Vicu Mândra, critic și istoric literar (pe numele real Lewis Mendelovici).

● **[Caiete critice, nr. 4 (282)]** Și acest număr cuprinde intervențiile și lucrările participanților la Colocviul organizat de Universitatea din Calabria în colaborare cu Institutul «G. Călinescu» al Academiei Române și Fundația Națională pentru Știință și artă pe tema literaturii migrante. Astfel, Eugen Simion urmează revelarea *Literaturii migrante* (II), pornindu-și demonstrația de la o fotografie celebră, având o legătură esențială cu subiectul propus la acest colocviu, și anume fotografia în care apar cei trei mari exilați de origine română și consacrați scriitori internaționali, Mircea Eliade, E. M. Cioran și Eugen Ionescu, în 1977, în Piața Fürstenberg din Paris; criticul se întreabă, la final, după o parcurgere minuțioasă și semnificativă a biografiilor celor trei scriitori români interbelici, ce ar fi devenit fiecare în parte dacă nu ar fi părăsit spațiul cultural românesc (în special referitor la Cioran nu-și poate imagina ce-ar fi putut deveni, filosoful cântitor care a fost veșnic un „sans emploi”) și fără să uite să scoată la vedere reflecția plină de obidă a lui Eugen Ionescu din volumul de eseuri critice NU, de dinainte de a deveni Eugène Ionesco, „Si j’étais français, je serais génial.” □ Lucian Chișu iese din cadrul stabilit în acest număr, de expunere a lucrărilor susținute la Universitatea din Calabria, și prezintă o comunicare susținută la Simpozionul Internațional *Cartea. Romania. Europa* (20-24 septembrie 2009, București) cu titlul *Panait Istrati and his posterity in European dictionaries*, în care arată cum Panait Istrati (1884-1935), scriitor român și francez, și-a câștigat notorietatea după ce a fost publicat în revista pariziană *Europe*, cu care ocazie faimosul Romain Rolland, mentor, sprijinitor și prieten, a scris despre el, numindu-l «un Gorki balcanic»; în plus, în mai puțin de o decadă, romanele lui Panait Istrati au fost traduse în mai multe limbi europene, în timp ce scrierile sale, conținând evidente referiri

autobiografice au devenit izvorul unor interesante dezbateri estetice și de idei; acest lucru este vizibil în dicționarele acelui timp care au reținut asemenea momente din viața scriitorului, originar din Brăila, dar Lucian Chișu adaugă multe alte episoade ale implicării lui în cele mai importante evenimente ale timpului, care l-au făcut să fie numit «rebel», după ce a respins comunismul stalinist (fapt ce se reflectă în memorialistica sa din *Confesiune pentru cei învinși* - 1929); într-un anume sens, se poate afirma că Panait Istrati a fost un real disident și l-a precedat pe Alexandr Soljenițin în curajul de a spune adevărul lucru pentru care a plătit un preț greu. □ Revenind la tema literaturii migrante, Constantin Frosin scrie un eseu despre *Quand Je devient un Autre (sur la littérature de la migration)*, în care este accentuată ideea că scriitorul migrant vede mai bine diferențele dintre el însuși și țara adoptivă, inclusiv cultura de adopție, dar separările și conflictele rămân în continuare, ca niște pietre de încercare între „eul migrant” și „eul autohton”, încât discursul va fi fragmentat după imixtiunea a două lagăre care se supraveghează unul pe altul, fiindcă: „le migrant peut, même en partageant le code linguistique d'accueil, ne jamais participer à son imaginaire ni à ses références, donc il peut ou s'entêter à écrire cette différence, ou abandonner la partie [...]. Et pourtant, jamais une culture d'accueil n'absorbe entièrement une culture migrante/ immigrante. Tout au plus, et ce serait l'idéal, la culture du dehors peut féconder la culture de l'intérieur, en la transformant harmonieusement [...]”, eseu încheindu-se cu referiri la Panait Istrati. □ Problema reprezentării spațiului în *Unchiul Anghel* al lui Panait Istrati și a modului cum această reprezentare produce diferite efecte în scriitura autorului *Kirei Chiralina*, care relevă o totală fuziune cu natura și trasează o dimensiune în care timpul este anulat, căci se orientează mai mult spre spațiile interioare, acelea ale adăpostului, o preocupă pe Ana Carmen Sorrenti, în *La représentation de l'espace dans «Oncle Anghel» de Panaït Istrati*, care aduce în sprijinul interpretărilor lui formele paradigmatică din *La poétique de l'espace* a lui Gaston Bachelard. □ Într-o introducere în care autorul se referă la dificultățile întâlnite de traducători în munca lor de tâlmăcire a scrierilor lui Panait Istrati din română în franceză, dificultăți care constau în diferențele culturale între universul ficțional al romancierului care nu are corespondență în Hexagon, în expresiile idiomatice, care nu au echivalent; Yannik Preumont se mai referă, în articolul *Panaït Istrati et la traduction de la poétique de l'éclatement et de la dispersion*, la cartea scrisă de Panaït Istrati și Josué Jehouda, *Familia Perlmutter*. □ Este prezentată în avanscenă cartea de memorii a lui Panait Istrati, *Spre cealaltă flacără*, în care scriitorul Nerațulei își descrie dezamăgirile legate de vizita sa în URSS (între octombrie 1927 și februarie 1929), unde a descoperit că miturile Revoluției, comunismul ca paradis terestru și al noului om, sunt concepute drept forme de manipulare a oamenilor, iar romancierul s-a întors din călătoria lui cu credința că bolșevicii au arătat vizitatorilor numai partea bună a politicii lor, ascunzând atrocitățile ; despre toate aceste lucruri deja menționate suntem întreținuți de Chantal Chevallier Chambert, în articolul *Panaït Istrati, témoin de l'Histoire*:

«*Vers l'autre flamme*». □ Este continuată relevarea articolelor de tinerețe ale publicistului Emil Cioran în *Recuperare publicistică (VIII)*, recuperare începută de-a lungul a trei numere (nr. 8, 9, 10) ale anului 2010 ; articolele din acest număr poartă titlurile: *Ilie Beleuță (Acțiunea, an II, nr. 20, 12 ianuarie, 1936)*, *Este Italia o mare putere? (Vremea, an IX, nr. 439, 31 mai 1936)*, *Conștiința politică a studențimii (Vremea, an IX, nr. 436, 15 noiembrie 1936)*, *Decepții și speranțe în jurul Ardealului (Vremea, an X, nr. 473, 31 ianuarie 1973)*, *În preajma dictaturii (Vremea, an I, nr. 476, 21 februarie 1937)*, *Renunțarea la libertate (Vremea, an X, nr. 480, 21 martie 1937)*. □ Despre plăcerea cultivării formelor fixe, precum sonetul, în literatura română, va fi vorba în expunerea lui Mihai Dinu, în articolul cu titlul *Un înnoitor contemporan al sonetului românesc*, introducerea referindu-se la sonetul european, un tip de poezie strictă, care a avut diferite forme: poeții italieni au optat pentru versul endecasilab ; scriitorii englezi au preferat hexametru iambic, în timp ce sonetiștii francezi au folosit clasicul alexandrin ; dar majoritatea poezilor români, după ce au încercat diferite tipare au ales să urmeze modelul italian propus de Mihai Eminescu și doar puțini au exploatat virtuțile versului tetrasilabic, cunoscut drept «alexandrinul românesc»; în a doua parte, autorul se ocupă prioritar de literatura profesorului și stilisticianului universitar Paul Miclău, care a propus noi tipare ilustrate printr-o producție proprie de mai mult de 2 000 de sonete. □ Criticul francez Serge Fauchereau publică partea a doua a articolului său despre suprarealismul românesc, în *Le surréalisme en Roumanie (II)*, legat, în realitate, de puținele publicații care au susținut mișcarea de avangardă, precum *Unu* și *Alge*, unde au activat două grupuri de intelectuali : pe de o parte, erau Sașa Pană, Victor Brauner, M.H. Maxy, Stephan Roll, Ilarie Voronca, Mihail Cosma (Claude Sernet) și Benjamin Fondane; de cealaltă parte, se aflau Geo Bogza, Gherasim Luca, Paul Păun și J. Perahim, dar majoritatea dintre ei au emigrat în Franța, scriind în limba țării de adopție și, în plus, câțiva dintre ei au devenit aderenți comuniști, compunând scrieri proletare.

● **[Contemporanul. Ideea europeană nr. 4 (709)]** Aura Christi sare în apărarea lui Nicolae Breban acuzat în mass-media de a fi fost colaborator al Securității, reproducându-se stenograme ale dialogului dintre romancier și generalul Nicolae Pleșiță, și se întreabă dacă nu cumva CNSAS-ul nu este o nouă poliție secretă care are ca țință expresă distrugerea reputațiilor personalităților românești de prim rang. (articolul *CNSAS. «Cazul» Breban: polemică, atac sau tentativă de «linșaj mediatic»?*) □ Urmează o declarație publică a lui Nicolae Breban însuși care se consideră pe nedrept trimis în judecată de CNSAS, șicanat și hăituit pentru vini imaginare și, în orice caz, nu pentru colaborarea cu generalul Pleșiță. (articolul *N. Breban – trimis în fața justiției*) □ Din nou, Aura Christi scrie un articol argumentativ despre faptul că decizia CNSAS de a-l considera pe Breban „colaborator al Securității” nu este decât o acuzație calomnioasă și denigratoare care a provocat un linșaj mediatic; în plus, autoarea actualizează meandrele și dificultățile pe care le-a întâmpinat Breban (deja autorul a două

romane de mare succes de public și de critică în momentul acela: *Francisca* și *Animale bolnave*) în publicarea romanului *Bunavestire*, considerat roman disident, o ruptură a lui Breban cu sistemul ceaușist, și pe care romancierul a încercat să-l publice în Suedia (cu ajutorul unui prieten suedez), fiind refuzat de Cartea Românească (director Marin Preda) și de Editura Eminescu (director Valeriu Râpeanu); romanul *Bunavestire* vede foarte greu lumina tiparului abia în 1977, când, conform afirmațiilor lui N. Breban, era deja într-o situație de marginalizat social, își dăduse demisia în 1971 din URSS, este împiedicat să mai călătorească în străinătate până în 1975, deși obținuse deja cetățenia germană; Aura Christi mai mărturisește că, în urma unei conversații telefonice cu poetul Mircea Dinescu: „nu e obligatoriu să ai un angajament semnat cu securitatea, ca să fii acuzat de colaborare cu organele securității”, de unde se deduce că CNSAS „duce o politică antinațională, atacând valorile care fac parte din patrimoniul spiritual al acestei țări”, căci a procedat la fel în cazul unor nume precum Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Balotă, Cezar Ivănescu, Adrian Marino, Augustin Buzura, Eugen Uricaru, Ion Caraion, Ioan Groșan. (articolul *Breban – colaborator al securității?*) □ Alături de acest articol sunt publicate declarații de adeziune și susținere față de Nicolae Breban, din partea colegilor de breaslă. Augustin Buzura: „Mi-e rușine de toate câte se petrec în țara aceasta. O haită de stalinisti decizi să distrugă tot ce a mai rămas din cultura română contemporană. (...) Breban trebuie apărat și povestea va dura, cred, mai mult decât ne închipuim.” Eugen Simion: «*Breban a fost împotriva lui Ceaușescu*»; Alex Ștefănescu: «*O nedreptate strigătoare la cer*»; Ion Lazu: *Noua poliție politică – CNSAS*; Mircea Iorgulescu: „Breban cere ca atașatii culturali de pe lângă ambasade să nu mai fie «oameni necompetenți», iar în privința plecărilor la studii în străinătate impetuosului romancier îi scapă această întrebare ce îi va fi înmărmurit pe unii dintre bătrânii stalinisti aflați acolo: «Cum să facem ca închisoarea să se spargă?» Va fi fost probabil prima și ultima dată când lui Ceaușescu i se va fi spus, în față, direct, brutal, că România e o închisoare.” (fragment din *Poștalionul cu boi*, Ed. Karta Graphic, Ploiești, 2010); Mariana Andrei, *Imaginea unui mare scriitor*: „Mă doare să văd cum imaginea unuia dintre cei mai mari scriitori contemporani este greu încercată în aceste momente (timpul va spune dacă nu a celui mai mare). Și mă doare publicitatea bruscă, vâlva creată de împrôscare sa cu acuzații nedovedite, dacă vor fi vreodată dovedite. Ca orice om de business știu prea bine cât rău produc imaginii oricui, acuzele proferate în titlurile ziarelor cu litere mărite și îngroșate.”; Ileana Cudalb (din Australia), «*Până aici cu demolarea, domnilor! Opriți-vă sau vă oprim noi.*» □ La rubrica „vieți de cărțari”, Magda Ursache combate viguros, pe urmele lui Pruteanu și ale Rodicăi Zafiu, invazia copleșitoare de greșeli de limbă, stricarea limbii prin folosirea neadecvată a limbii române, prezenta atotstăpânitoare a exprimării incorecte la TV, cât și sărăcia de vocabular la emisiunile culturale sau cele politice, „când prestația lingvistică a politicianilor a făcut să apară un dialect bezmetic: *politicheza*”: „Subdialectele sunt tovlimba iliescă, emiliana anacolută,

mi(ș)tocănia băsească. Turcana lentă a înlocuit ciorbea lentă, stolojana, pronunțată cu fentă de maxilar, a câștigat teren față de diaconească veche. Toți cad, rând pe rând, în penibil lingvistic: Vasile Blaga cu *permisuri*, biministresa Udrea cu *stupuri*. «Cele mai majore greșeli» (superlativ becalic) le comite Becali. Cât despre improprietatea termenilor, ferească sfântu': fostul rector de la Iași, Dumitru Oprea, era convins că *inapetit* e tot aia cu *inapetență*." (articolul *Temă cu variațiuni gramaticale*) □ Ionel Necula încearcă să elucideze faptul dacă C. Noica a fost „discipol fidel al trăirismului naeionescian”, pornind de la publicarea volumului *Noica și securitatea I* (MNLR, București, 2009) (prefață, selecția și îngrijirea textelor de Doina Mezdrea) și ajungând la răspunsul clar: “Acum se poate spune cu certitudine că n-a fost, nici pe departe, un colaborator al securității lui Ceaușescu, ba chiar, dimpotrivă, a fost unul dintre cei hăituiți, șicanați și vânați în permanență ca fost deținut politic, ca fost moșier și ca element periculos pentru sănătatea societății comuniste.” (articolul *Gulagul românesc*) □ Ironim Munteanu își prelungește cu încă un episod raportul amănunțit despre *Starea romanului (II)*, dintr-o dezbatere pasionantă pe această temă (începută în numărul anterior) la ediția a II-a a *Colocviilor romanului românesc*, 2009, tema propusă în mare fiind *Condiția umană și poveștile ei în romanul românesc*, la care au participat Nicolae Breban, Eugen Simion, Marin Mincu, Al. Cistelean, Al. Vlad, Ion Pop, Andrei Terian, Mircea Muthu. □ Adrian Dinu Rachieru reconstituie profilul literar, poet, prozator, diarist, al lui Paul Goma, pozitivându-l prin trăsături care bat spre autenticitate și directete a exprimării, dincolo de respingerea suferită în bloc din partea confrăților de breaslă, înconjurat de o „tăcere mortiferă”: „Suspicios, inclement, în dezacord cu restul lumii, martorul Goma (ca diarist) se luptă cu lășitatea și pasivitatea celor din jur, cu biografiile lor cosmetizate/ inocentate după ce au «slujnicit» regimul; în consecință, nu suportă avalanșa de poetisme și nu agreează limba lui Esop, ci spune pe șleau ceea ce știe. O fi veninos din fire? O fi vreun evreu rus (Evremovici), plin de umoare schimbăcioasă, otrăvicios, vizitat de mania persecuției? Sau poate un agresiv veleitar lipsit de talent, pus la colț, evitat, izolat de mediul nostru levantin-acomodabil, abandonat tactic la bursa relațiilor (utile), risipindu-și amicitiiile și capitalul, stârnind azeziuni și rejectări, trecut sub tăcere, supus embargo-ului sau atacat violent de holocaustologi? Cerând însă, dincolo de compromisuri, dezertțiuni, ipocrizii etc. o grabnică reconsiderare, anulând indistincția dintre om și operă.” (articolul «*Complexul*» Goma) □ Un medalion despre scriitorul George Vasilievici care s-a sinucis prin spânzurare, un precursor al douămiiștilor, un experimentalist, realizează și Liviu Ioan Stoiciu, pe corzile eseului literar, în *Un an de la sinuciderea unui poet*. □ Marian Victor Buciu trece pe răbojul criticii idiosincraziile lui Nicolae Manolescu din *Istoria sa critică*, considerând că autorevizuirile manolesciene depind majoritar de destinul schimbător al operei și al autorului; iată, citate, câteva cazuri de „autorevizuiri”: „Gheorghe Tomozei, «poet minor», dar «poet de antologie», «bate pasul pe loc», artificios, paștisant. Pune problema poeziilor majori-minori, pe de

o parte, iar pe de alta, a criteriilor de selecție a minorilor.”; „Realismul socialist nu ar fi unul compromițător pentru Florin Mugur. Ajunge sumbru, grotesc, straniu, caricatural, sarcastic, artificial, patetic. Personal, ca purtător de măști. La urmă se purifică tragic, expresionist, într-un strigăt disperat.”; „face din N. Stănescu cel mai inegal poet al generației sale. Atenuază pe E. Simion, care îl consideră drept un original în modelul poeziei metalingvistice și chiar un adevărat teoretician al poeziei, dar vom vedea că la fel face și cu Gh. Grigurcu, cel care demitizează în poet «cea mai mare iluzie a criticii noastre actuale». Rezervat față de cel dintâi, Manolescu crede că «Poetica lui Nichita Stănescu e interesantă, dar confuză». «Intuiția excepțională, nicidecum cultura poetică, destul de precară, l-a condus pe N. Stănescu la ideea unei poezii a poeziei». [...] El gândește «artisticește» (ca și Mallarmé) poezia și nu «moralmente» ca Baudelaire sau Arghezi. Emoția nu contează, sentimentul apare contrafăcut, nu se poate discuta autenticitatea poeziei.”; „Ion Horea nu s-ar fi compromis cu realismul socialist. El «s-a salvat de la naufragiul realismului socialist prin meșteșugul versurilor... » Un retard estetic ajunge, totuși, acceptat poetului întors la simbolism și chiar la bucolic. «Nu originalitatea, dar lungimea antenelor receptoare reprezintă nota caracteristică...» N. Manolescu poate fi îngăduitor, până la marginea ambiguității criteriilor. După cum știm, întotdeauna critica devine și autocritică. Manolescu preferă cuprinderea, adâncimii și emulația personalității.”; „Poetul a fost popular, fapt mai degrabă rău prevestitor, întrucât am văzut ce spune istoricul că au pățit Coșbuc și Topârceanu. Cazul Sorescu poate, însă, primi o perspectivă entuziasmantă în contemporaneitate: «rareori o epocă și-a născut mai la timp poetul» cu un «bun instinct al pieței literare». Dar devine un caz a cărui șansă apare exclusiv circumscrisă contextual: un poet antidogmatic în plin dogmatism.” (articolul *Fragmente despre istoria manolesciană*) □ George Vulturescu publică poemul *Aur și iederă. La Castrum Megessalla*, cu dedicație pentru Nicolae Breban. □ Ștefan Borbély comentează cartea lui H.-R. Patapievici, *Ultimul Culianu* (Humanitas, 2010) care i se pare „profund, prețios, patetic”; și comentatorul le explică pe rând: „Profund, fiindcă autorul gândește sistemic, în categorii metafizice fenomenele culturii, neuitând interdisciplinaritatea. [...] Autorul fractalilor, Benoît Mandelbrot a fost, și el, matematician: remarcabil e, așadar faptul că Horia Roman Patapievici cunoaște acest orizont epistemic și-l folosește creativ, interdisciplinar, *Ultimul Culianu* reprezentând, în acest sens, și un «ultim» Patapievici, cartea de acum fiind metodologic vorbind, mult superioară *Omului recent* sau volumului *Despre idei și blocaje*, care pornește *ad litteram* din *Considerațiile inactuale* ale lui Nietzsche.” □ Din nou, i se face loc în paginile revistei, sub titlu de rubrică „avanpremieră editorială”, lui Cătălin Ghiță, cu un amplu fragment, *Erosul vampiric*, din lucrarea *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Ed. Institutul European, Iași, 2011), o lucrare finanțată în cadrul cercetărilor POSDRU. □ Aura Christie scrie o densă cronică de arte plastice, dedicată sculptorului basarabean Vasile Gorduz (1931-2011) cu titlul *Gorduz între*

Dionysos și Apollo. □ Adriana Teodorescu publică poemul *Unchiul meu dan*. *Prima poveste, Unchiul meu dan. A doua poveste, Unchiul meu dan. Ultima poveste*. □ Tot un fragment stufos dintr-o lucrare postdoctorală, publică și Florin Opreșcu în *Canon și canonizări în spațiul cultural românesc actual* în care se conceptualizează formele constructive de „revizionism critic”, presupunând o relectură activă a canonului literar (după cum spune Harold Bloom), dar afirmă eseistul „Teama de a nu înălța «mausoleuri culturale», de a nu beatifica în nicio situație nu se justifică atâta timp cât lecturile clasice se adevăresc a fi lecturi tari, meprize poetice care valorifică și modelul și antimodelul, a valorifica însemnând a construi, a duce mai departe, a recrea.” □ În cadrul rubricii „antologiile Conte”, este prezentat și tradus de Olivia Petrescu scriitorul spaniol Julio Baquero Cruz (n. 1972, la Palencia), cu un lung fragment din romanul *Călătoria unui nihilist* (Menoscuarto Ediciones, Palencia, 2009). □ José Saramago constituie subiectul comentariului Mirelei Stănciulescu, din articolul *Saramago: călătorul, călătoria și cheia*, focalizând observațiile asupra cărții *Călătorie în Portugalia*, considerat „un exercițiu de echilibristică între documentar și artistic. Este clar că autorul s-a pregătit, a asimilat cunoștințe de istorie, de istoria artelor și de geografie. Uneori folosește termeni seci și științifici, mai greu digerabili pentru necunoscători.” □ Ilustrând un adagiu latin „habent sua fata libeli” prin faptul că unele cărți mediocre beneficiază de o receptare privilegiată, în timp de alte cărți cu un conținut excepțional nu sunt receptate de public la justa lor valoare, Răzvan Voncu purcede la punerea în valoare a două dintre cele mai recente cărți ale profesorului Eugen Negrici, și anume *Iluziile literaturii române* (care conform opiniei comentatorului „a ținut capul de afiș al dezbaterilor critice din ultimii doi-trei ani”) și *Literatura română sub comunism 1948-1964 (I)* (CR, 2010), a doua ediție, o sinteză cărora cronicarii i-au acordat mai puțină atenție, deși noua versiune cuprinde și o schimbare de viziune față de prima, exprimată clar în titlul capitolului introductiv: „*Literatura română din comunism are caracter autonom și legi de evoluție specifice. Ea solicită o nouă viziune istoriografică și noi căi de abordare*”; Eugen Negrici propune, „în locul modelului istoriografic călinescian, de descendență occidentală, un nou model pluralist, de esență liberală, ce rezidă nu neapărat într-un estetism *sans rivages*, ci într-o inevitabilă deschidere a istoriei literare către fenomenul uman”. (articolul *O nouă viziune istoriografică*) □ O cronică de film elogioasă scrie Dana Duma la filmul lui Cristi Puiu (aici regizor și interpret) *Moartea domnului Lăzărescu* (premiul secțiunii *Un certain regard* la Cannes, în 2005) în articolul *Criminalul care îl citea pe Camus*. □ Yasunari Kawabata este romancierul japonez pus în dezbatere de Rodica Grigore în articolul *Yasunari Kawabata. Ceremonie și discreție*, ea referindu-se mai ales la *O mie de cocori* (Humanitas, 2010, traducere de George Sipoș), roman publicat în 1952 (într-un singur volum, alături de *Vuietul muntelui*) și premiat de Academia Japoneză, iar criticii socotind că Y. Kawabata atinge în acest roman nu numai „maturitatea artistică”, ci și „apogeul întregii literaturi japoneze postbelice”. □

Viorel Dinescu recenzează cartea de sonete a lui Emilian Marcu, autor a nu mai puțin de 30 de volume scrise din 1974 până în prezent, cu titlul *Zăpada timpurie* (Ed. PIM, Iași, 2010): „Sonetele lui Emilian Marcu sunt adevărate pahare de baccarat, pahare cu picior subțire din care poți degusta în voie vinul parfumat al propriilor sale amintiri.”

● **[Contrafort, nr. 3-4 (197-198)]** Situând-o printre „reprezentanții de clasă ai eseisticii române” și conturându-i un portret spiritual, al preocupărilor intelectuale și al lucrărilor publicate până în prezent, Vitalie Ciobanu trece și el în revistă primele cărți ale Tamarei Căraș: volumul de debut *tzara mea* (ARC, 2000) („o cronică a revelațiilor și deziluziilor construirii de sine pe fundalul regăsirii valorilor românești după 1989 în Basarabia”), *Efectul Menard* (Paralela 45, 2003) (unde „viza morfologia unor opere literare” este un fel de „revoltă paradigmatică” împotriva «imperialismului cultural» care a marcat istoria civilizației occidentale), ca să ajungă la cea mai recentă lucrare publicată *Capcanele identității* (Ed. Cartier, 2011), o carte despre „cum a studiat autoarea identitatea națională” cu scopul de a clarifica „deruta identitară în care lăncezeau atâtea basarabeni, să le livreze o soluție de emancipare, scriind o carte «pe înțelesul tuturor» despre specificul identității și despre mecanismele identificării naționale în Republica Moldova”. (articolul *Neliniștea spiritului etic*) □ Grigore Chipere scrie cronică literară la volumul de poezie a lui Robert Șerban, *Moartea parafină* (CR, 2010), debutul cronicii cuprinzând detalii despre modul cum s-a lansat această apariție editorială, înregistrată și descărcată pe youtube, evenimentul lansării fiind organizat în foaierul Teatrului Național timișorean cu participarea lui Mircea Mihăieș, Adriana Babeți, Cornel Ungureanu și Tudor Crețu, „intelectuali de frunte ai urbei băănățene”; comentatorul face următoarele precizări asupra conținutului volumului de poezie: „conceput ca un jurnal al simplității, ținut într-o perioadă de răscruce a vieții sale, [...] devine un prilej de meditație, de trasare a unor linii demarcatoare”; „limbajul este complet demetaforizat”; „atestă un dezinteres pentru experimentul lingvistic și o migrare apăsătoare spre metafizic”. (articolul *Imprimare în parafină*) □ Svetlana Corobceanu publică versuri: *stafia, despre o seară tristă, file de jurnal, piața roșie, piatră*. □ Leo Butnaru brodează într-un stil eseistic un text în jurul cuvântului latinesc „lacrimosa” (plâns, înlăcrimat), oprindu-se puțin și asupra lacrimilor îngerești, dar „îngerii nu plâng. Ei o duc într-o veselie non-stop, radioși la infinit, slăvind raiul și bucurându-se de generozitățile lui. Râd și ei dar niciodată până la lacrimi.” (articolul *A plânge în ceață sau revenirea*) □ Despre năravurile scriitoricești, ne întreține Eugen Lungu în *Barul cu elogii*, fixând, în textul lui ca punct de reper și ultima carte a lui Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas, 2010) □ Tamara Căraș trece de la eseistică la cronică literară și comentează în «*Motivul*» *dosarul* lui, romanul *Provizorat* (Polirom, 2010) al Gabrielei Adameșteanu sub forma unei relatări evenimentiale a textului narativ și trăgând spuza pe turta propriilor preocupări, și anume lansând întrebarea asupra existenței unei „etici a neuitării”; romanul este fixat ca fiind „romanul unui

adulter” derulând pe fundalul marii Istории comuniste micile destine individuale, disidente sau nu față de regimul instalat. □ Victor Eskenasy împărtășește cititorilor „lecturile sale din istorie”, oprindu-se asupra uneia din literatura anglo-saxonă despre istoria postului de radio Europa liberă, apărut sub semnătura lui A. Ross Johnson, cu titlul *Radio Europa Liberă și Radio Libertatea. Anii CIA-ului și dincolo de ei*, o cercetare minuțioasă a unor surse de primă mână, începând cu colecția aflată de câțiva ani în custodia Arhivelor Hoover, instituție afiliată Universității Standford. (articolul «*Radio Europa Liberă și Radio Libertatea. Anii CIA-ului*») □ Un interviu captivant, despre Eugen Coșeriu, se derulează între prof. dr. Adolfo Murguía de la Universitatea «Karl Eberhard» din Tübingen, Germania, și Eugenia Bojoga din Cluj, cu titlul «*Eugen Coșeriu a devenit din întâmplare lingvist, la fel de bine putea să devină și filosof...*». Din acest interviu, selectăm câteva fragmente ilustrative despre biografia lui Eugen Coșeriu: „ - Domnule Murguía, în pagina din Wikipedia a Universității din Tübingen, printre numele profesorilor celebri care au predat aici de-a lungul timpului, Eugen Coșeriu apare de două ori: o dată la secțiunea lingvistică generală și altă dată la cea de lingvistică romanică. - Firește, lingvistică generală și lingvistică romanică, deși pentru marele public ar putea constitui același lucru, pentru noi, specialiști, sunt două domenii diferite și complementare. De obicei, lingviștii optează fie pentru primul, fie pentru al doilea domeniu. Numai Eugen Coșeriu a putut să fie în același timp și teoretician al limbajului și mare romanist, adică specialist în limbile romanice. [...] - Intrucât volumul de interviuri [Eugenia Bojoga se referă la «*Die Sachen sagen wie sie sind...Eugenio Coseriu im Gespräch*», Günter Narr Verlag, Tübingen, 1997, interviuri realizate de A. Murguía și J. Kabatek - n.m.] explicitează geneza concepției coșeriene și etapele sale de elaborare, credeți că poate fi considerat ca un fel de ghid/ introducere în opera lui Coșeriu? - Ocazia publicării acestui volum a fost cea de-a 75-a aniversare a lui Coșeriu. Dat fiind că anterior apăruseră, așa cum am spus, omagii științifice propriu-zise, noi ne-am gândit la un alt fel de omagiu, și anume un volum în care să fie îmbinată teoria sa lingvistică cu traiectul său biografic. Acest aspect ni s-a părut deosebit de important, deoarece în cazul unor scrieri, în special al celor din epoca Montevideo, este vorba de o anumită contingență a elaborării lor: unele au apărut, să zicem «întâmplător». Bunăoară, cartea sa *Sincronía, diacronía e historia. El problema del cambio lingüístico* a fost impulsionată de un concurs de lingvistică! Imaginează-ți că prof. Coșeriu s-a prezentat la acel obscur concurs cu o capodoperă în care erau tratate probleme cardinale ale lingvisticii mondiale din acel moment! O carte de anvergură intelectuală enormă, atât de importantă cum e tema schimbării lingvistice, care se îndepărta cu totul de perspectiva anterioară de abordare - cea a neogramaticilor și a lui F. de Saussure - o interpretare atât de profundă a schimbării lingvistice, de care se ocupase și lingvistica tradițională și structuralismul, apare datorită faptului că Profesorul s-a înscris la un concurs organizat de...Academia de Științe din Uruguay! [...] - *Să vorbim despre*

fundamentele filosofice ale teoriei lingvisticii integrale. Dat fiind că sunteți filosof de formație, Dvs. aveți toată legitimitatea să confirmați dacă în spatele textelor lui Coșeriu există un fundament filosofic. - Bineînțeles. Când se vorbește de E. Coșeriu, acesta-i unul dintre aspectele cele mai interesante și relevante ale personalității sale intelectuale. Totodată, prin aceasta se face referire la prezența întregii culturi occidentale în opera sa. Odată i-am spus Profesorului că a devenit din întâmplare lingvist, la fel de bine ar fi putut deveni și filosof/ profesor de filosofie. Așa cum știi, Coșeriu avea formația necesară pentru ambele domenii, în Italia își luase două doctorate: unul în filologie, altul în filosofie. În fine, s-a văzut privilegiată știința limbajului în detrimentul filosofiei. Cu toate acestea prezența filosofiei în opera sa e destul de pregnantă, la fel și literatura. Firește, literatura are alte funcții și alte perspective. Nu voi insista asupra funcției filosofiei în cadrul sistemului lingvisticii integrale, deoarece Coșeriu însuși s-a referit la acest aspect în introducere la cele două volume ale sale *Geschichte der Sprachphilosophie (Istoria filosofiei limbajului)*, vorbind despre conceptele de știință, filosofie și filosofie a limbajului. [...] Poate una dintre dificultățile celor care doresc să se inițieze în teoria lui Coșeriu este vocabularul său. Această problemă a vocabularului lui Coșeriu prezintă o dificultate de receptare, mai ales pentru cei din lumea anglo-saxonă. Sistemul conceptual al lui Coșeriu a fost influențat în anii 50-60 de fenomenologie, or, în prezent, acest curent filosofic în SUA nu mai e văzut cu ochi buni.” □ Aurelia Felea publică partea a doua din cercetarea *Foamea din Basarabia, anii 1946-1947 (II)*, cu subtitlul *O confruntare a surselor narrative cu versiunea regimului comunist*. □ Un alt interviu, cu o scriitoare cehă contemporană, Markéta Hejkalová, autoarea unor cărți de proză și de non-ficțiune (biografii literare), dar și a unor cărți pentru copii, este realizat de Vitalie Ciobanu, în aprilie 2011, Chișinău-Praga. În cadrul aceste popularizări a scriitorilor cehi, apare și articolul *Peter Sis sau comunismul pe înțelesul copiilor*, o prezentare a cărții *Zidul - cum am crescut în spatele cortinei de fier* (Curtea Veche Publishing, București, 2010; traducere din cehă de Heliana Ianculescu) de Peter Sis; prezentarea *Zidului* este făcută de Răzvan Mihai Năstase, încheiată într-un mod optimist: *Zidul* este „o carte-avertisment purificatoare, o mărturie prețioasă, de folos pentru ca în vremurile ce vin societatea să nu mai repete unele dintre greșelile trecutului.” □ Cătălina Bălan publică poemul *Alt animal de companie*. □ La rubrica cinematografică, este propus un interviu realizat de Teodor Ajder cu Victor Ginzburg despre ecranizarea într-un film de lungmetraj a cărții punkiste *Generația P* (1999), romanul scriitorului rus Victor Pelevin, în care este descrisă o generația din 1990, din momentul prăbușirii URSS, și unde se arată ce s-a întâmplat cu societatea și cultura Rusiei postsovietice: „*P* înseamnă «Pepsi», primul virus-brand care s-a strecurat din Occident în spațiul postsovietic. Era un timp când copiii vizionau spoturile de publicitate ale companiei respective în loc de povești. Pe de altă parte, *P* mai înseamnă și «Pizdeț», un cuvânt care desemnează prăbușirea, înjurătura cea din urmă, ceva după care nu mai urmează decât

nimicul. E un cuvânt larg răspândit în spațiul ex-sovietic.” □ Este publicat un amplu fragment din *Rabbit la pensie* (*Rabbit at Rest*) al scriitorului american John Updike, un roman în tradiția *road novel*, impusă de corifeul generației beat, Jack Kerouac în descrierea Americii văzută de *pe șosea*; traducerea este făcută în tandem de George Volceanov și Viorica Boitor.

● **[Convorbiri literare, nr. 4 (184)]** Articolul de fond al lui Cassian Maria Spiridon marchează doi ani de la evenimentele din 6-7 aprilie de la Chișinău, zile în care peste Prut „se murea inclusiv pentru dreptul la existență al limbii și culturii române”, iar discuția o va duce comentatorul în jurul volumului cu titlul *Revoluția Twitter. Episodul întâi. Republica Moldova* (Ed. ARC, 2010), coordonat de Adrian Ciobotaru, în care se dezvăluie fapte incredibile despre atrocitățile regimului comunist de la Chișinău față de revolta tinerilor, înăbușită cu violență și cruzime, iar ei torturați, fapte care au însemnat grave încălcări ale drepturilor omului. (articolul *Ultima Bastilie*) □ În același ton cu articolul de fond se derulează și interviul dintre Max Bănuș și Nicolae Stroescu-Stânișoară, în dialogul cu titlul *Păstrarea identității românești în procesul de integrare în străinătate*, o temă care a fost discutată la Lugano, în Elveția, în 1986. □ Urmează un dialog cu scriitoarea de etnie tătară Güner Akmolla realizat de Marius Chelaru, cu titlul *M-am format în cadrul spiritualității românești redând culoarea spiritualității tătare crimeene*. □ Virgil Nemoianu ne arată ce înțelege prin modernitate, continuându-și studiul cultural despre evoluția istorică recentă: „un fenomen în care s-au întrepătruns următoarele caracteristici: raționalizarea, alienarea, urbanizarea și viteza (atât istorică, cât și fizică); accentul pe comunicare și informație, pe prezența imediată, pe individualism și auto-inventare, pe egalizare și omogenizare; relațiile umane contractuale sau tranzacționale; presiunea utopică spre progres și altele.”, fragment preluat din același studiu menționat în numerele anterioare, *Postmodernism and Cultural Identities: Conflicts and Coexistence* (Washington, 2010), în traducerea din engleză a Laurei Carmen Cuțitaru. (articolul *Leibniz, Vico și contemporaneitatea alternativă*) □ Irina Mavrodin relatează despre cele două întâlniri ale sale cu genialul filosof al disperării, prima dată acasă la Paul Barbăneagră, la Paris, în rue Payenne, prin 1972, iar a doua chiar în mansarda lui Cioran, din Cartierul Latin, rue de l’Odéon, fără să fie de față Simone Boué. (articolul *Sub semnul centenarului Cioran. Întâlnirile mele cu Cioran*) □ Lăsând la o parte lectura profesionistă, Maria Carpov propune o lectură de plăcere, aceea făcută de un număr mai mare de cititori ignorând ceea ce înseamnă polifonia narativă, dialogismul, viziuni narrative, strategii discursive, postmodernism sau modernism etc, a unui roman scris de un informatician și universitar în același timp, Dan Petru Cristea, *Scaune de pluș* (CR, 2010), câștigător al premiului de debut acordat de editură, și demonstrează că scrierea acestui roman nu este doar *un violon d’Ingrès*, ci o „carte cuceritoare”, bine scrisă. (articolul *Virtuțile limbajului...sau ce-ar fi fost dacă...*) □ Fără prea multe teorii explicative referitoare la trecerea unui poet și eseist spre producerea de romane,

Elvira Sorohan pune în valoare romanul *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010, colecția Fiction LTD) al lui Nichita Danilov printr-o analiză detaliată de conținut, în care se remarcă faptul că „poetul cedează în fața romancierului care scrie în bună înțelegere cu eseistul și jurnalistul.” (articolul *Romancierul ascultă și scrie*) □ Basarab Nicolescu își continuă revelațiile actelor creatoare ale lui Brâncuși în preajma căruia au trăit destule personalități ale vremii precum Gurdjieff, amândoi făcând schimb de rețete și fiind cunoscuți ca doi mari pasionați de bucătărie. (articolul *Brâncuși și Gurdjieff – II*) □ Gheorghe Grigurcu rămâne fixat în reflecțiile sale axiomatiche în *Pierzania epigonului*. □ Alexandru Zub adoptă în problema Basarabiei poziția lui I.C. Brătianu care considera că nu e vorba de o chestiune conjuncturală, ci de «drepturi naționale și istorice», într-un articol cu portanță istorică și istoriografică *Dimensiunea basarabeană a Unirii*. □ Ioan Holban împrăștează memoria cititorilor cu activitatea poetică al scriitorului evreu Shaul Carmel (1937- 2011), care până la plecarea în Israel în 1965, publicase două cărți de poezie *Raze de soare* (1956) și *Întâia făclie* (1958); în Israel, a publicat șapte cărți de poezie, iar după revenirea în România, în 1990, activitatea lui poetică a fost și mai prolifică, între *Fuga din rai* (1993) și *Fabuloasa licornă* (2009), cuprinzând aproape 18 volume de lirică. (articolul *Shaul Carmel în căutarea templului pierdut*) □ Sunt anunțate trei treceri în „limanul fără de vifor, unde nu este nici bucurie, nici întristare”, însoțite de scurte prezentări biografice: Tatiana Slama-Cazacu (1920-2011), Ioan Grigorescu (1930-2011) și Romul Munteanu (1926-2011). □ Shaul Carmel este prezent cu două lungi poeme: unul fără titlul („Robotul/ Nu trece strada,/ Draga mea!) și Testamentare („Poemele pierdute/ Tot cutreierând/ Căile poeziei...”). Mai publică poezie: Daniel Corbu (*Ultimul zeu, La Charette bleue, Corăbiile din acvariu*), Vasile Popa Homiceanu (*Sonata pentru fiul meu*), Ștefan Amariței (*Frunze de ambele sexe, Oglinda se privește în oglindă*), Eduard Philip Palaghia (*Șișturi, Purtătorul de răvașe, Clinchete*). □ Proză de Carmelia Leonte, *O întâmplare adevărată*. □ Este omagiat Gh. Grigurcu la împlinirea a 75 de ani. Scriu articole în acest sens: Adrian Alui Gheorghe (*Gheorghe Grigurcu, criticul ca și poetul*: „Criticul destructurează, prin apucăturile sale, textul, pipăind încheieturile cuvintelor încercând în dinți caratele versurilor, și face așchii un poem cât ai clipi. Dar apoi, cu obiectul «crimei» în față, precum cu un fluture dezmembrat în părțile sale componente total neatractive când nu sunt în zbor, nu are cum să nu încerce o reasezare a lucrurilor. Criticul se dovedește, aparent, un cititor impenitent. Dar criticul care nu știe să reaseze cuvintele la loc, până la poezie, până la țipătul care le-a generat, nu este convingător. Nici unul dintre criticii noștri nu poate tăgădui preocuparea pentru poezie «în intimitate», trebușoară ascunsă cu abilitate din complexul «maturității critice, în fața copilăriei artei, a ingenuității creației»). Alex Ștefănescu a scris poezie. Ioan Holban a scris poezie. Mircea A. Diaconu, la fel, Până și Al. Cistelean a scris poezie, la început, există probe. Chiar Nicolae Manolescu, cel care se lăuda cum că ar rămâne «pe poziția maioresciană a incompatibilității dintre critic și

poet, în economia aceleiași persoane» este trădat de numeroase texte din «Teme» care sunt ingenuități poetice, schițe travestite în eseuri și nuvele topite în false memorii.”), Mircea A. Diaconu (*Gheorghe Grigurcu, azi: „Cine e, așadar, Gheorghe Grigurcu? Înainte de toate un om pentru care rostul ființei nu se structurează în afara angoaselor. [...] înțelege că militantismul său critic se întemeiază pe cauze mai mult decât conjuncturale și că, în posibilele exagerări, se ascunde, de fapt, o miză existențială. Excesul este el însuși o formă de întemeiere a sine-lui.”*) □ Vechi admirator al poeziei lui Liviu Ioan Stoiciu, Cristian Livescu își amintește de câteva „poeme cutremurătoare” care marcau o despărțire de un ciclu de creație și își întoarce atenția spre masiva ediție de 500 de pagini și peste o mie de titluri a integralei operei, *Cantonul 248* (Ed. Vinea, 2005, seria Ediții definitive), prin care a tras cortina asupra propriei apocalipse interioare, ceea ce nu-l împiedică pe comentator să facă următoarea generalizare referitoare la universul liric al lui L.I. Stoiciu: „Două voci textuale dominante incită mereu poezia lui Liviu Ioan Stoiciu – una diurnă, a cotidianului «trăit», autenticizat în fibra lui densă, brutală; cealaltă e vocea fictivului, a coșmarului nocturn, aglomerată de vedenii, arătări fantomatice, alienați funești în căutare de sens, bufoni, circari, siluete delirante de petrecăreți, bocitoare, călăuze, vrăjitori.” (articolul *Liviu Ioan Stoiciu, nou tratat despre frică și «stigmatul obârșiei»*) □ Constantin Dram comentează un scurt roman (de 160 de pagini, cu o versiune în limba engleză, având un număr egal de pagini, și cu o prefață excelentă semnată de Theodor Codreanu) cu un titlu deliberat tautologic, *Hematomul roșu* (Ed. Andrew, Focșani, 2008) de Gheorghe Mocanu, apreciat, după o analiză aplicată, că „își probează valoarea de scriitor ce știe să treacă peste mărunte tentații. Un roman atât de concentrat și de bine dozat ca tensiune epică reprezintă, fără îndoială, un real câștig.” (articolul *Hematomul roșu*) □ Aurel Sasu (ajutat de câțiva colaboratori „inimoși”) a alcătuit un volum de publicistică din anii 1939-1947 a lui Adrian Marino cu titlul *Cultură și creație* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010) în care Dan Mănucă detectează o fidelitate a lui Adrian Marino față de un model intelectual, îndatorat temporar lui G. Călinescu, și anume separarea drastică a politicii de cultură; iar critică în sensul curent al termenului Adrian Marino a făcut extrem de puțină, știut fiind că găsia criticii foiletoniste o grămadă de neajunsuri chiar în această perioadă a începuturilor lui publicistice, iar pasiunea lui s-a îndreptat mai mult spre teoria literaturii și comparatism, s-a văzut în timp. (articolul *Cultură și creație*) □ Adrian Dumitru Rachieru își reazemă propria exegeză asupra liricii Constanței Buzea pe un comentariu inflammat al Ritei Chirian despre inapetența, mărturisită ca atare, a lui Nicoale Manolescu (din controversata sa *Istorie critică...*) de a defini poezia primei soții a lui Adrian Păunescu; comentatorul observă că sub masca glacialității se ascunde o dorință de tandrețe a poetei și că „reverberațiile afective, dispoziția interogativă și monologală, fluiditatea confesivității” se lovesc de obstacolul, blocajul și cenzura lucidității, ceea ce contrazice o mai veche constatare a lui G. Ibrăileanu, cum că „poezia ne scapă de povara cugetării reci”. (articolul *Constanța*

Buzea – cenzura lucidității) □ Vasile Spiridon apreciază prozele scurte din volumul *Un om fără aripi* (Ideea Europeană, 2009) a lui Olimpiu Nușfelean drept „o pledoarie patetic-înduioșată în favoarea unui mod de viață închipuit poeticeste în principiile lui de comportament”, iar analiza arată că ele sunt un succes. (articolul *Zborul în aerul timpului*) □ Daniela Petroșel se ocupă de cuprinsul unui volum al cunoscutului avangardist italian Marinetti, *Manifestele futurismului italian* (Ed. Art, 2009, traducere, introducere și note de Emilia David Drogoreanu, cu un cuvânt înainte de Ion Pop), volum considerat „un reper bibliografic esențial pentru că oferă acces la virulenta scriitură marinettiană, dar și pentru succinta istorie a futurismului italian pe care o realizează traducătoarea acestei ediții.” (articolul *Manifestele lui Marinetti. Imaginarul futurist*) □ Pare că poezia cea mai recentă a lui Ioan Moldovan, din cartea *Mainimicul* (CR, 2010), reia o problematică mai veche, aceea a timpului, distructiv în ordinea umanului, dar benefic în ordinea esteticului și că o serie de anamorfoze camuflează subteranele interiorități poetice, cel puțin așa susține Emanuela Ilie în *Discreția revelatoare a «Mainimic»-ului*. □ Aflată la al patrulea volum de poezie, *La nord prin cuvânt* (Tracus Arte, 2010), poeta Eliza Macadan reușește, afirmă Șerban Axinte, prin câteva texte „să se ridice peste nivelul conturat până acum”, fiindcă poeta „a ieșit din zona abstracțiunilor bine lucrate, dar private de orice fel de emoție.” (articolul *«La nord de cuvinte»*) □ Dorind să contureze portretul ficțional al scriitorului Gh. Grigurcu, ale cărui scrieri sunt marcate de o poeticitate generală, Aurel Romilă se sprijină și pe mărturisirile ființei biografice a criticului orădean din cartea de convorbiri cu Dora Pavel, *O provocare adresată destinului* (Pleiade, Satu-Mare, 2009), prin care Gh. Grigurcu își consolidează eul ficțional în detrimentul celui biografic, fiindcă declară aici „nu doar literatura, ca atare, e ficțiune pură, [...] ci și jurnalul intim, de pildă, sau textul critic.” (articolul *Un autor ceremonios, un poet până la capăt*) □ Un prozator ce pare ieșit din solul narativ fertilizat de I. Agârbiceanu, Gheorghe Rotar, propune în *Scrieri amânate* (^, ^^), opt povestiri ce sunt „felii de viață autentică re trăite de autor la modul artistic”, cum afirmă Leonida Maniu în *Povestiri de pe valea Ampoiului*. □ Pe urmele poetului ieșean Lucian Vasiliu, Vlad Zbârciog arată cum acesta, după opt volume de poezie (printre care două antologii), un roman și câteva ediții bilingve, s-a impus chiar de la debut (analiza se bazează pe volumul antologic *Șobolanul Bosch* cu poeme scrise între anii 1981-2006, având selecții din cinci cărți: *Mona-Monada* – 1981, *Despre felul cum înaintez* – 1983, *Fiul Omului* – 1986, *Verile după Conachi* – 1990 și *Lucianograme* - 1999) ca un exponent al căutării identității spirituale, aflate dincolo de realitate, adică într-o lume imaginară; un poet aparținând generației optzeciste, el este „un romantic nevoit să fie... postmodernist”, cum a formulat criticul literar Theodor Codreanu. (articolul *«Un liric furios și inventiv» - Lucian Vasiliu*) □ Un alt poet șocant, Bogdan Lipcanu, a constituit miza și baza pariului Editurii Casa □ de Pariuri Literare, coordonată de un _cristian, cu volumul *fuck tense* (2010), despre care Gellu Dorian scrie „După lectură, ceea ce-ți rămâne

este bășcălia expusă nonșalant în texte ce par a fi memorialistice, într-un registru autenticist-minimalist, vag estetic, fără pretenții de a rupe tiparele, care oricum par a veni calchiate din alte sfere poetice de peste ocean, unde acest gen de text se învață la cursurile de creație literară, când se trece la proba practică și cursanții dau din ei tot ce pot.” (cronica *Bogdan Lipcanu – Fuck Tense*) □ Demonstrația lui Ovidiu Pecican merge pe direcția unei comparații între arta narativă a lui Dimitrie Cantemir din *Istoria ieroglifică* și reflecțiile filosofului raționalist Descartes despre pasiunile sufletului, contextualizând fundalul istoric al romanului în cheie al domnitorului moldav în vremea monarhiilor absolutiste europene de la sfârșitul secolului al XVII-lea, etalând o neîncetată dorință de mărire și o „manie a grandorii”, vanitatea superlativă. (articolul *Cantemir și Descartes. De la «Istoria ieroglifică» la «Pasiunile sufletului»*) □ Constantin Coroiu își continuă cercetarea legată de biografia lui Cehov (care practica medicina până la extenuare, veniturile lui provin din gazetărie și apoi din literatură) și de modul cum se reflectă viața prozatorului rus în monografia primului său biograf, Henri Troyat (de origine rusă). (articolul *Cehov și biograful său – II*) □ Constantin Parascan își urmează, într-un al unsprezecelea episod, notațiile memorialistice din *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost – XI*. □ Liviu Papuc nu renunță la preocuparea pentru junimiștii minori, gen N. Beldiceanu, în *Junimiști minori? N. Beldiceanu -II*, încercând să demonstreze că a fost pe nedrept socotit un poet de raftul al treilea, fiindcă versurile din *Poliritmicele* sale anunță „noile tehnici ale poeziei din secolul al XX-lea”, după cum scrie Ion Lăzărescu în *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900* (București, 1979). □ Gheorghe I. Florescu scoate la iveală noi observații legate de notațiile jurnaliere ale Reginei Maria, în *Regina Maria între confesiune și extrovertire (IV)*. □ În cadrul rubricii de „literatură universală”, este publicat, în traducerea lui Boris Marian, poetul sârb de origine română, Vasko Popa cu poemul *Rezonanță*, poet puțin cunoscut la noi, deși a fost prieten cu Nichita Stănescu, care i-a tradus o parte din versuri. □ Ion Papuc scrie un lung eseu despre Carl Schmitt (1888-1985), jurist și expert în filosofia politică germană, un extremist în asumarea unor poziții teoretice excesive, în *Epitaf pentru dreptul public european*. □ Ștefan Borbély se dovedește pasionat de psihoistorie și de genealogia psihicului, studiindu-l pe Lloyd de Mause (1931-2020) (un psihanalist american), care susține că traumele psihice încep din viața intrauterină, căci viața psihică a fătului începe înainte de naștere. (articolul *Lloyd*) □ Anton Adămuț este și el implicat într-un eseu din mai multe părți, în *Din nou despre amorul grecesc (II)*. □ Ioan Buduca divaghează în continuare despre Rudolf Steiner, într-un fel de „exerciții elementare de antroposofie: octavele ființei”, în *Un profet din secolul al XX-lea: Rudolf Steiner (II)*. □ Tot pe principiul continuității eseurilor, se desfășoară și Marius Ghica în *Despre iubire (XV)*, cu subtitlul *Corydon sau despre pederastie. Misoginism și misandrianism. Castitatea, între uranism și harem*. □ Navigând prin plurisemantismul simbolurilor, Liviu Pendefunda își urmează interpretarea psihanalitică a

operele poetice în *Curgerea lunii în semantica anului*. □ Punând o afirmație a lui Immanuel Kant din *Întemeiere a metafizicii moravurilor*, idee reluată în *Critica rațiunii practice*, Caius Traian Dragomir își conectează fluxul ideilor la actualitatea istorică a vremii, în *Războiul și lumea*. □ Tot de scriitori marginali, se ocupă Marius Chelaru în *O polifonie tunisiană*, referindu-se la antologia de poezie tunisiană *Florilège...une polyphonie tunisienne*, alcătuită și tradusă din arabă de Othman ben Taleb, care semnează și un cuvânt înainte în care afirmă că unul din scopurile traducerii acestei culegeri de poezie în franceză este tocmai depășirea „frontierei lingvistice” pe care o putea constitui, pentru occidentali, scrierea în limba arabă. □ Simona Modreanu nu se poate opri să nu observe faptul că Parisul trăiește „sub vraja marelui Nord”, lăsându-se pradă „unei noi mode literare și primind cu brațele deschise literaturi scandinave și subgenuri ca romanul polițist, «negru», sau thriller-ul de o factură specială, în care ritmul lent, sumbru, melancolic se combină cu un umor decalat, pișcător și cu o autoironie remarcabilă”; astfel, Salonul Cărții din martie 2011, a fost dominat de figurile puternice ale unor scriitori iviți din fiordurile nordice, precum suedezul Stieg Larsson și, alături de alții, tânăra scriitoare finlandeză Sofi Oksanen, cu romanul *Purge* (Ed. Stock, 2010), „un fel de sosie nordică a Angelinei Jolie altoită cu Amy Whinehouse, de 34 de ani, frumoasă, brunetă, stranie”, iar romanul a cucerit atât piața de carte nordică cât și pe cea franceză. (articolul *Istoria se înecă la mal*) □ Valentin Talpalaru își urmează neabătut turul revistelor și observațiile asupra lor în *ComPresa revistelor*. □ La rubrica celor doritori să se afirme în literatură, *Curier de ambe sexe*, Nicolae Sava propune la antologie pe Manuela Măcelaru cu *Poemul senzațional de iubire*, *O lume nevăzută și Haute couture*.

● **[Euphorion, nr. 3-4 (240-241)]** Tema numărului este „Teatru – text și context”, iar responsabil de număr Mircea Stănescu. □ Este fixat în efigie evenimentul cultural al Zilelor „Caiete silvane”, care s-au derulat la Zalău și Jibou, între 25-26 martie, cu tema «Viața în artă și arta în viață», organizate de revista din orașul de la poalele Meseșului și de instituțiile culturale sălăjene, amfitrioni fiind Daniel Săuca, redactorul șef al publicației și poetul Viorel Mureșan; alături de numeroși scriitori și artiști din cele două orașe silvane au participat invitați de la mai multe reviste și edituri din țară, între care Ioan Moldovan, Traian Ștef, Lucian Scurtu, Andrei Moldovan, Olimpiu Nușfelean, Nicolae Băciuț, Ștefan Doru Dăncuș, Vasile Dâncu, Ștefan Manasia, Florica Bud, iar din Sibiu au participat Silviu Guga și Ioan Radu Văcărescu. □ Este lansat Concursul de Creație Literară «Iustin Panța», organizat de revista Euphorion și de Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Sibiu și adresat tinerelor talente; redactori euphorioniști au întreprins un «turneu» prin cele mai importante licee din județul Sibiu: la Mediaș, Dumitru Chioaru și Andrei Terian s-au întâlnit cu elevii de la Liceul Teoretic «Axente Sever», Liceul Teoretic «Stephan Ludwig Roth» și de la Școala Națională de Gaz; în altă zi, tot Dumitru Chioaru, Ioan Radu Văcărescu și Andrei Terian au stat de vorbă cu elevii sibieni de la Colegiul Național «Gheorghe Lazăr»,

de la Colegiul Național «Samuel von Brukenthal» și de la Colegiul Național «Octavian Goga». □ Poem de Ruxandra Cesereanu, *Noir*. □ O scurtă „dare de seamă”, scrie Ion Bogdan Lefter despre *Ce se joacă în teatrele românești*, evident fiind că „se joacă destul de mult teatru în România de astăzi, încât să ajungă pe scenă toate tipurile de texte dramatice sau dramatizate: autohtone și străine, vechi și noi, cuminiți sau novatoare, piese propriu-zise sau transpuneri scenice după proze sau chiar poeme, în scenarii mai fidele ori mai fanteziste, ba chiar și texte aproximative, pe baza cărora trupele improvizează construind spectacole cu propriile lor reguli de compoziție narativă.” □ Marian Popescu își va vrăji cititorii cu *Paradoxuri ale teoriei teatrale*, în consonanță cu tema numărului, aruncând o privire asupra teoriei teatrului (referința fiind dicționarul de teatru al lui Patrice Pavis, *Dictionnaire du théâtre*, Armand Colin, Paris, 2002, ed. orig. 1980) a dramaturgiei ca text, a artei actorului, a scenografiei, a coregrafiei, a muzicii și a multimediei, revizitând câteva axiome teatrale și câteva concepte cu care operează teatrul. □ Lupta dintre dramaturg și regizor a fost câștigată, susține Nicolae Prelipeanu în *Texte în alt context*, de cel de-al doilea, fiindcă textul dramatic a devenit un pretext în modernitate; nu se mai întâlnește situația din teatrul tradițional, în care spectacolul a păstrat tot ce a scris autorul piesei, iar regizorul doar supraveghea rostirea cât mai corectă a replicilor din text. □ Diverși oameni de teatru scriu articole despre problematica teatrului românesc și nu doar atât: Ileana Lucaci (Conflict-dramaturgie – repertoriul teatrelor), Ilinca Tomoroveanu («Ce vreți, nu se naște în fiecare zi un Shakespeare»), Constantin Chirac («Avem nevoie de emoție...»), Alice Georgescu (*Dramaturgia contemporană +/- puțin umor*) □ Andrei Terian găsește că relația dintre poezia și critica lui Ion Pop nu este atât de lină pe cât lasă impresia de departe, la o survolare „din avion” a operei, și că „lirica lui Ion Pop reprezintă o perpetuă încercare de emancipare a poetului de sub tutela criticului”; Andrei Terian reliefează specificul lirismului printr-o pendulare între formulări critice ale altor confrăți de breaslă și propria lui percepție și judecată critică: o poezie formal livrescă, dar «intențional antilivrescă» (Gh. Grigurcu), care intră într-un raport dublu cu maniera critică practică de Ion Pop, de supunere și de dominație, căci „atât poezia, cât și critica presupun o «modelare» concomitentă a eului și a lumii, a poetului/ interpretului și a textului. Iar modalitatea critică cea mai adecvată acestui ideal este o exegeză empatică, bazată pe intimitatea lectorului cu textul și preocupată mai degrabă de reconstituirea universului imaginar al operei decât de descrierea angrenajului său retoric.” (articolul *Ion Pop, la aniversară*) □ În premieră, poezia își desface aripile prin contribuția basarabeanului Emilian Galaciu-Păun, cu poemul *Iov și Vio* (purtând ca motto un vers din T.S. Eliot, *Tărâmul pustiit*: „Cel viu odinioară este mort acum/ Noi altădată vii murim acum/ Cu puțină răbdare”) Proza beneficiază de textul lui Radu Cange, *Nebunul de la etaj*. La rubrica „daimon”, Alexandru Uiuiu urmează notațiile cu iz de evocare și nostalgie. □ Paul Aretzu dirijează atenția asupra unui poet sibian, Nicolae Stroe, intrat într-un adânc con de umbră

(cu toate că are la activ cel puțin douăsprezece cărți de poezie și proză; în plus, a debutat în anii 70 cu volumul *Consemnele necesare* și a fost redactor-șef al revistei *Astra*) și care a publicat o recentă antologie, *Poeziile criticilor mei* (Ed. Gens Latina, Alba Iulia, 2011), alcătuită după un criteriu cel puțin neobișnuit: acela al receptării critice pozitive a poeziilor de-a lungul timpului, așa încât, dintr-o perspectivă glumeață, s-ar putea susține că este „o ediție critică, la care n-ar ma fi nimic de adăugat”; „specialitatea” lui Nicolae Stroe este pastelul, fiindcă „poetul are o remarcabilă înclinație spre plasticitate, spre descripția atentă, folosind expresivitatea culorilor. Pastelul are funcții, conține o viziune, este alegorizat.” (articolul *Un poet vechi*) □ Dumitru Chioaru se angajează într-un dialog cu Ion Vartic, în special pe tema teatrului, cu titlul „*Mi-a plăcut, mai ales, când a fost un teatru în existență, nu pe scenă*”: „– *Stimate domnule Ion Vartic, permiteți-mi ca, din bogata dvs. activitate de profesor de literatură comparată și critic literar, să abordez în întrebările mele doar teatrul, domeniu în care v-ați manifestat în modul cel mai competent și consecvent. Volumul dvs. Spectacol interior se încheie cu mai multe reflecții despre teatru grupate sub titlul Din culise, din care ultima afirmă: «Teatrul este o trecere de la starea de spectator către cea de actor, și invers». De când datează pasiunea dvs. pentru teatru și cum v-a marcat ea viața? – O, de când... Din copilărie, bineînțeles. Și, bineînțeles, aparent inexplicabil. De altfel. Cum părinții mei locuiau peste drum de Teatrul de Păpuși, eram mereu acolo spectator consecvent și pasionat. De aceea, încântat, tatăl meu mi-a făcut un dar, punându-l pe un bătrân tâmplar sas, diplomat în arta jucăriilor la Nürnberg, să-mi construiască un mic teatru de păpuși, utilat cu tot ceea ce-i trebuia ca să fie funcțional. Și așa am făcut «trecerea» de care vorbești, producând mici «spectacole» pentru micii mei spectatori înghesuiți pe lungul coridor-balcon de la etajul întâi, tipic central-european și dând, deci, spre curtea interioară a casei. Păpușile erau dintre acelea care se numesc «burattini» și se mânuiesc dinăuntru, precum mânușile. O copilărie de stil vechi, așadar, precum în secolul din urmă al bunului gust [...], căci vocația teatrală a celui ce-ți vorbește nu diferea, în esență, de aceea a copilului Wilhelm Meister. În fond, am o grea ereditate teatrală ce-mi vine pe linie maternă. Fiindcă mama era verișoară primară nu numai cu Radu Stanca și fratele lui mai mare, Horia (cronicarul teatral și operistic), ci și cu actrița și regizoarea Zoe Stanca și cu poetul Dominic Stanca.” □ Lucian Susan publică piesa *Privește în tine*. □ Dumitru Chioaru detaliază analitic percepția sa cu privire la *Faust-ul* lui Goethe, neuitând să se refere și la *Convorbirile cu Goethe consemnate* de Eckermann și să se întrebe la final cât de actuală mai este opera lui Goethe pentru contemporani, având în vedere că pe această operă s-a format un mit modern, cel *faustic*. (rubrica „lecturi electivă”, articol cu titlul *Faust*) □ Alina Perțea reia ideea de *theatrum mundi*, în comparația dintre viață și teatru pentru a indica valorile pedagogice ale celui din urmă, căci teatrul se definește prin interdisciplinaritate, fiind cu un conglomerat a mai multor arte și științe, prin care se încearcă o acțiune formatoare asupra spectatorilor. (articolul*

Forme de pedagogie teatrală) □ La „melancolii eretice”, poem de Ion Radu Văcărescu, fără titlu: „adevărul este/ că viața te ia întotdeauna pe nepregătite”. □ Rita Chirian stabilește o filiație directă din prozatorul rus de origine ucraineană Mihail Bulgakov pentru proza Ruxandrei Cesereanu din *Angelus* (Humanitas, 2010), „o stranie alegorie a lumii postmilenariste. Dacă îngerii apocalipsei nu s-au arătat la răspântia dintre milenii, iată-i acum pogorându-se prozaic peste o Metropolă amestecată și gregară, aruncați la întâmplare în lume”; este, de fapt, vorba de o distopie care recompune un roman neobișnuit „deloc ispitit de hiperrealismul” romanului actual și propunând „un exercițiu tonic de visătorie”: „este o carte căreia nu-i este foarte greu nici să-și găsească cititorii, nici să și-i țină în mână, certificând, dacă mai era nevoie, amprenta unică a Ruxandrei Cesereanu.” (articolul *Îngerii tac*) □ Tabloul de generație în care îl plasează Radu Vancu pe nouăzecistul Nicolae Coande este reprezentativ și definitoriu pentru unicitatea lui: „nu are prea multe în comun cu congenerii lui: nu practică amestecul programatic al genurilor și registrelor, precum Cristian Popescu, nu e un atlet al descensiunilor infernale, ca Ioan Es. Pop, după cum nu e nici un spiritualist bibliofag și ludic, pe calapodul lui O. Nimigean, dar nici un anarhist narcisic, precum Daniel Bănulescu, nu combină sexul cu metafizica, precum Mihail Gălățanu ș.a.m.d.”, iar volumul de poezie cel mai recent, *Femeia despre care scriu* (Ed. Măiastra, 2010), contribuie și el la individualizarea poetului, căci nu seamănă cu niciunul dintre volumele anterioare publicate, dar, mai ales, îl face să fie „un liric pe stil vechi printre tinerii furioși sau doar jocular revoltați ai generației. Cu excepția lui Ioan Es. Pop, toți poeții amintiți mai sus păstrează (ca pe un reflex post-optzecist?) nervul teoretizant – ba chiar și Ioan Es. Pop, fără a teoretiza propriu-zis, produce arareori minunate poeme coagulate în jurul imaginii centrale a Cărții. Nicoale Coande pare, prin contrast, mai degrabă adeptul faimoasei propoziții după care teoria omoară omenia.”; concluziile lui Radu Vancu referitoare la volumul în chestiune sunt: „*Femeia despre care scriu* e unul dintre volumele de poezie remarcabile ale anului 2010. Dacă i se poate reproșa ceva, e că prea confundă poezia cu poeticul. Însă, pe de altă parte, e reconfortant să vezi că, în vremuri complet apoetice, poeticul mai poate fi stea fixă.” (articolul *Nicolae Coande. Liricul pe stil vechi*) □ La pagina de traduceri, Daniel Pișcu este prezent, în propria-i tălmăcire, cu o serie de „game”: *La gamme DO*, *La gamme du soldat*, *La gamme du mirage*, *La gamme du vieillard* etc. În traducerea din germană în română a Norei Iuga, este făcut cunoscut publicului poetul Jan Wagner (n. 1971): *Omul din mare*, *Caii de mină*, *Houdini în oglindă*, *Croitorul din ulm*, *Adormitul din pădure*, *Anomalii*, *Ambra*. □ Republicarea pieselor lui Luigi Pirandello, *Șase personaje în căutarea unui autor (și alte piese)* (Ed. Art, București, 2008, traducere de Alice Georgescu), îi oferă prilejul Rodicăi Grigore de a arăta cum dramaturgul italian și-a propus (și a impus) „o nouă poetică, prin reprezentarea „vieții goale”, lipsită de ornamente, privilegiind o existență în care caracteristice sunt contradicțiile, iar nu armonia”. (articolul *Luigi Pirandello. Realitatea iluziei teatrale*)

● [Familia, nr. 4 (545)] Număr consacrat Centenarului lui Cioran. Astfel, editorialul semnat de Alexandru Seres, *Cioran: de la filosofie la literatură și înapoi*, cumulează motivele de mândrie pe care le-am putea avea noi românii raportate la activitatea de scriitor al lui Cioran (căci noi românii îl percepem ca scriitor, în timp ce francezii îl percep ca gânditor și moralist), care, începând cu 1990 (când a apărut la Humanitas *Pe culmile disperării*), a ocupat primul loc în topul autorilor de la editura Humanitas, cu un tiraj record de un milion de exemplare; dar, deși interesul marelui public s-a mai diminuat între timp, totuși receptarea critică a operei lui Cioran, dovedită prin numeroase studii românești, teze de doctorat și cărți valoroase, a cunoscut un tendință ascendentă. □ Un interviu al lui Massimo Carloni cu Ciprian Vâlcăan vrea să descopere dacă într-adevăr Cioran aparține scriitorilor declinului, cum era socotit, pe linia lui Nietzsche, Spengler, Bataille etc., un om care nu s-a mărginit „să mediteze asupra esențialului”, ci l-a și trăit. (titlul interviului «*Cioran începe acolo unde sfârșește Nietzsche*», iar traducerea din franceză îi aparține Cornelinei Dumitru) □ Gândurile lui Constantin Noica despre Emil Cioran, despre ceea ce înțelege el însuși din reflecțiile lui Cioran despre existență, despre ceea ce poate vorbi sau nu filosoful din Rășinariii Sibiului și despre cine are dreptul să comenteze drept farsă *Pe culmile disperării*, stau scrise într-un articol republicat și preluat din *Familia*, seria III, anul I, nr. 7/ 1934. (articolul *Pentru Emil Cioran*) □ Alexandru Seres șarjează, în eseu *Ultimul barbar*, pe ideea esențială că „scrisul cioranian este mărturia unui anotimp în infernul perpetuu. [...] pentru Cioran «l'enfer c'est moi-même»”; din cuprinsul eseului, enumerăm cele câteva subtitluri care îl fragmentează în părți esențiale: *O biografie paralelă*, *Scepticul și barbarul*, *Cioran în infern*; este știut că pentru Cioran adevărata agonie este o luptă de proporții apocaliptice între viață și moarte prin care se făurește un destin (agonia nu este doar antecamera morții, gândește Cioran, ci un paroxism al trăirii), iar, întreaga sa viață, Cioran se va zbate să găsească o cale de a scăpa de sub tirania «simbolisticii culturii», care sugrumă viața. □ Redacția *Familia* îi adresează lui Gh. Grigurcu urări de viață îmbelșugată și creatoare la împlinirea vârstei de 75 de ani. Gh. Grigurcu își continuă reflecțiile de inspirație livrescă sau culturală, majoritatea, în «*Clipa care-și asumă absolutul*» □ Ne întâmpină un interviu dintre Gh. Grigurcu și Flori Bălănescu cu titlul „*N-am fost «un personaj», pur și simplu, «estet»*” din care preluăm câteva informații: „– *Ce loc ocupă basarabenitatea în destinul dvs.?* – Sunt basarabean get-beget, născut la Soroca, în interbelic, deci între fruntariile României Mari. N-am fost niciodată, slavă Domnului, cetățean sovietic. În buletinul meu de identitate, autoritățile noastre operau un fals grosolan, notând că aș fi fost născut în ...URSS. Bine că nu în Imperiul Otoman...Cedarea Basarabiei în 1940 m-a prins la Gheorgheni, unde tatăl meu, inginer agronom, fusese mutat cu serviciul, așa încât ne-am refugiat, în septembrie al aceluiași an, din Ardealul de Nord. [...] Chiar după descompunerea colosului sovietic, Basarabia și-a luat în serios rolul de stat de sine stătător,

un stat creat nu altminteri decât printr-o decizie a lui Stalin. Îndelungatul răstimp de sovietizare a avut efectul scontat și anume o scădere drastică a conștiinței naționale a compatrioților mei, moldoveni ce șovăie a recunoaște că sunt români. La Chișinău ca și la București, îndată după retragerea umbrelei sovietice, s-a înstăpânit o putere ombilical legată de cea comunistă, a cărei meteahnă caracteristică a fost/ este setea de...putere. De putere cu orice preț. Cum ar putea accepta noua oligarhie politic-afaceristă a Basarabiei să i se tragă covorul roșu de sub picioare, să piardă suma de privilegii la care s-a năvălit? [...] – *Cum a fost afectat Gheorghe Grigurcu, uman și profesional, în comunism? Este o întrebare generică, la care așteptăm răspunsuri ample, începând cu studenția clujeană și ajungând în prezentul «amarului târg».* - «Afectat» a fost Gheorghe Grigurcu și mult înainte de studenția clujeană, ca refugiat din Basarabia, când tăvălugul războiului se apropia de Nistru. A trăit ani de sărăcie lucie la Tg.-Jiu și la Oradea, când hrana zilnică era o mare problemă, înghesuit destulă vreme împreună cu părinții și cu bunica într-o singură odaie igrasioasă. A suferit ca elev al «școlii medii», în burgul de pe Crișul Repede, deși premiant întâi, umilința de-a avea cea mai mizeră locuință dintre toți colegii săi de clasă. Înscriș din naivitate la Școala de literatură, unde, după cum v-am mai spus, a fost coleg cu Paul Goma, s-a pomenit izgonit după numai un trimestru, ca «element dușmănos», pentru lucruri de o gravitate extraordinară ce puneau în primejdie orânduirea socialismului biruitor din oficiu: a cutezat să facă vizite lui Tudor Arghezi și văduvei lui E. Lovinescu, mama Monicăi.” □ Și Traian Ștef concepe un text omagial pentru Gh. Grigurcu, *In honorem*, din ale cărui rânduri spicuim o paralelă de destin cu alt critic român: „Mi se pare că a avut un destin ingrat. El însuși mărturisește că în afara pușcăriei a suferit toate umilințele. Nu știu ce ar fi trebuit să se facă, dar parcă a fost mereu îndepărtat. De la *Familia*, de la o catedră, din alte redacții, de la Cluj, Oradea, de la București, unde și-ar fi dorit să locuiască. Aruncat în obscuritate, în sărăcie – să mă ierte că spun asta. Oare Eugen Simion a făcut mai mult bine literaturii române decât Gheorghe Grigurcu? Pun întrebarea asta pentru a compara cele două destine, unul minimalizat, celălalt maximalizat. N-a avut vocație socială, evident, iar într-o societate infantilă i se dă doar acelaia care cere, în funcție de intensitatea sau vehemența cererii.” □ Luca Pițu semnează un eseu omagial despre Gh. Grigurcu, în stilul său sturlubatic, într-un limbaj melanjat din fonetisme francofone și creații lingvistice personale, din care dăm un exemplu: „Gheorghe Grigurcu, întâi-stătătorul asociației lor amicale, ne apare nouă, o dată, ca un mare nedreptățit al ultimei jumătăți a veacului recent ieșit la pensie alături de Paul Goma coetaneul său esențial.” (articolul *Un alt fiu al lui Michel de Montaigne*) □ O trecere în revistă omagială a vârstelor creatoare ale criticului face și Liana Cozea, recunoscând faptul că numele criticului orădean, din tinerețea lui, este legat de anii de început ai revistei *Familia*, și îl apropie cumva de Ovidiu Cotruș și Nicolae Balotă „fiindu-le egal prin har, subtilitate, prin calitatea superior intelectuală a criticii

sale, prin temperanță, dar mai ales prin refuzul oricărui compromis în fașa mai-marilor zilei, preț scump plătit apoi de scriitor.” (articolul «*Un voluptos al cuvintelor*») □ Mai științific, în sensul unei precizii istorice și documentare, aduce și Marian Victor Buciu cuvenitul omagiu sărbătoritului, în *Grigurcu: față și profil*: „Grigurcu face și un fel de critică metapoetică”, „sinteza pe care o agreează este una de ...impresii”, „în critica literară românească, Grigurcu vede două linii separate în Maiorescu și Lovinescu. Linia sociologică al lui Gherea e «uitată»” etc. □ Ioan Moldovan scrie cronică la volumul *Românul erectil* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) de Radu Țuculescu, care dezvăluie un „prozator de admirabilă originalitate, excelent observator al tarelor sociale și malformațiilor morale ale individului uman, cu o scriitură în care ingeniozitatea construcției, densitatea situațiilor caracterologice, imaginația tipologică, vioiciunea expresivă își dau mâna”, dar recentul volum adună tabletele publicate în *Tribuna* în intervalul 2004-2009. (articolul *Ritmurile inefabile ale prieteniei*) □ O altă carte a aceluiași prolific Radu Țuculescu, volum de povestiri *Stalin, cu sapa-nainte!* (CR, 2010), este recenzată de Marius Miheț care subliniază de la bun început că nu sunt mulți scriitori în stare să se reinventeze de la o carte la alta și scrie un „roman diferit de cele anterioare [...] își continuă mărcile prozei pretutindeni în text. [...] își continuă mărcile prozei pretutindeni în text. [...] este un maestru al circumstanțelor.” (articolul *Poetica celor trei apocalipse*) □ Câteva poeme de Elena Gura, precedate de o scurtă prezentare biografică, în traducerea și prezentarea lui Leo Butnaru: *Orașul, Melodie finlandeză, Cântecul orașului*. Proză de Alexandru Vlad, *Scherzo*. □ Ioan Moldovan semnează, ca de obicei, mai multe scurte recenzii. Primul volum care i-a atras atenția este *Aur și iederă* (Paralela 45, 2011, colecția «Biblioteca românească») al poetului sătmărean George Vulturescu, iar recenzentul corelează imaginea de pe supracoperta volumului (*Stâncile de calcar din Rügen* – tablou de Caspar David Friedrich din 1918) cu obsesiile tematice ale lui Vulturescu: stâncile, vegetația, „pietrele nordului” căci rostul lor este „de a conduce atenția cititorului spre biografia imaginară a celui ce scrie textul, spre drama destinului său”, punând la un loc în „bocceaua cu angoase” spațiile reale ale copilăriei cu cele fabuloase ale reveriei. A doua recenzie pune în lumină cea de-a patra carte a „poetului-țăran” Vasile Dâncu, cu *Slove rurale*, apreciat de Al. Cistelean și de Radu Țuculescu care îi realizează un portret memorabil, iar D.R. Popescu zice că „Vasile Dâncu seamănă cumva cu acei mari scriitori americani care creșteau capre și mergeau din când în când la târg să-și vândă catării.” A treia recenzie se leagă de volumul *Pavor nocturn* (CR, 2011) de Dan Sociu, poetul terifiantei realități (înconjurătoare sau lăuntrice) care nu-și găsește nici măcar un refugiu nocturn, într-o oboseală a rătăcirii. □ Marius Miheț comentează romanul *Benzi desenate* (Curtea Veche, 2009) a lui Adrian Chivu, din colecția SF& Fantasy, care „are la bază o narațiune grafică. Este un micro-roman grafic și acest aspect trebuie luat în seamă, pentru că nu avem prozatori de prim-plan care să fi experimentat tipul

acesta de proză.”, dar, în realitate, așteptările sunt cu totul altele și nu sunt împlinite „Nu mă aștept vreodată ca o bandă desenată să-mi ofere o complexitate similară cu a unui roman. Supralicitarea imaginii nu este și nici nu cred că a fost până acum de un real câștig în lupta cu resemnificarea lumii.” (articolul *Paradisul din creier și limita romanului grafic*) Acestui roman i se adaugă *Ochi albaștri, pleoape verzi și buze mov* (Curtea Veche Publishing, 2010) tot de Adrian Chivu, pe care recenzentul, același Marius Miheț, îl prezintă drept „povestea unei nimfete care-și descoperă erotismul dintr-o ambiție a vârstei”, iar „Adrian Chivu surprinde cu talent mecanismul psihologic al adolescentului în derivă”. (articolul *Ultimele zile ale crisalidei*) □ Sunt semnalate, în scurte recenzii, la „vitrina cu cărți”, câteva apariții editoriale considerate importante, Astfel, Vasile Leschian pune reflectorul pe lucrarea lui Horváth Sáluc, *De la Titu Maiorescu la Petru Creția. Contribuții la un dicționar al eminescologilor* (Fundatia Culturală «Libra», București, 2010) care reflectează selectiv opiniile critice diverse, contradictorii uneori, polemice chiar, ale istoricilor și criticilor literari, ale scriitorilor contemporani sau din postumitatea lui Eminescu, cu ale amicilor și inamicilor lui, oferindu-ne o panoramă diacronic-comparativă asupra diversității receptării operei marelui poet, dar mai ales asupra percepției estetice a acesteia [...] □ Mihai Vieru decodifică volumul de poezie *Fuck Tense* (Casa de pariuri literare, București, 2010) de Bogdan Lipcanu, care pare să se înscrie „într-un exotism oriental (aproape zen) al spunerii chineze: «un om înțelept este acela care ia în serios tot ceea ce lumea ia în glumă și ia în glumă tot ceea ce lumea ia în serios.»” (articolul *Ce este «Fuck Tense»?*) □ În fine, Imelda Chintă determină că volumul *Gâlceava himerelor* (Ed. Herald, București 2008) a lui Daniel Holbea, este mai aproape de un dicționar existențialist scris în tonuri distincte, „autorul valorificând o întreagă experiență pe care a acumulat-o de-a lungul vremii, parcurgând sectoare variate de la cele filosofice, religioase, spre cele mitologice, psihanalitice, toate interpretate cu sagacitate.” (articolul *Recviem în note distincte*) □ Ioana Ștefănescu în *Lirism și autenticitate* fixează din câteva repere tematice și critice volumul unui universitar de la Cluj, Marius Nenciulescu, datat la dulceața poeziei în *Un loc în inima ta* (Limes, Cluj-Napoca, 2009), după studiul de critică și istorie literară cu titlul *Dimitrie Stelaru și paradigma poetică a anilor 40* (Casa Cărții de Știință, 2011), în volumul liric menționat fiind vorba de „o poezie preponderent erotică, ce nu are nimic de-a face cu leneșa preluare a unor fantezii, dintr-un repertoriu pueril, la îndemâna oricui.” □ Poeta douămiistă Casandra Ioan îl preocupă pe Mircea Stâncel, care își începe abordarea cu volumul de debut al poetei *Ucenicul vânător* în care se caută sinele, identitatea printr-un scenariu sobru, ușor livresc, ușor ezitant; dar al doilea volum *Profilul aerului* (Limes, 2011) cuprinde un imaginar cu repere mai precise și accentul pus pe rostul ființei în relație cu lumea concretă și cu finalitatea ei; mai presus de latura existențialistă, se mai întâlnesc în aceste poeme „o încercare de revitalizare a conceptelor «tari», o oarecare agresivitate a imaginilor, apoi o revenire

la substantive cu semnificație metafizică, blagiană.” (articolul *O douămiistă a profunzimilor*) □ Lucian Perța îi parodiază pe Vasile Muste, cu *Împotriva liniștii*, și pe Victor Sterom, cu poemul *Să ne cunoaștem*.

● [Orizont, nr. 4 (1543)] Număr dedicat centenarului lui Cioran. □ Dintre cei trei critici de direcție (Nicolae Manolescu, Ion Pop și Mircea Martin), Cornel Ungureanu îl alege pe cel de-al doilea, directorul revistei *Echinox* și teoretician al avangardei românești, Ion Pop; criticul timișorean remarcă, citând un fragment reflexiv al lui Gh. Grigurcu, faptul că poezia sa este anti-livrescă și că are față de ea atitudinea unei eliberări față de solicitările vieții universitare; C. Ungureanu nu ocolește și recitirea *Poeziei unei generații* (1973) „cu sentimentul că volumul îl leagă de un proiect cultural major”, iar «fenomenul Echinox» îi este îndatorat lui Ion Pop, liderul și directorul grupului care „a creat în grupul revistei o atmosferă foarte intimă cu o tandrețe care permitea comunicarea”, o comunicare între pedagogul poet și literații de performanță ai tinerei generații, ceea ce a dus, după trei decenii, la realizarea *Antologiei Echinox* și, apoi, a volumului *Echinox. Vocile poeziei*, studii în care se oprește asupra fiecăruia dintre cei care au ilustrat „fenomenul Echinox”; mai rămân ca repere în înțelegerea poeziei anilor 60 monografiile *Nichita Stănescu: spațiul și măștile poeziei* și *Lucian Blaga. Universul liric* care par să intre într-un proiect coerent de aprofundare a poeziei din afara ariei proletcultiste, la care se adaugă, desigur, două sinteze incontestabile pentru cunoscătorii fenomenului literar românesc postbelic *Jocul poeziei* (1985) și *Avangarda în literatura română* (1990), două sinteze care reprezintă un critic profesionist „recapitulări, rescrieri ale unor pagini mai vechi” anunțând o istorie a poeziei românești. (editorialul *Venind dinspre Nord*) □ Este anunțată moartea lui Alex Leo Șerban. □ Este semnalată derularea celei de-a VII-a ediții a Colocviului Național universitar de literatură română contemporană (2011) la care au participat ca invitați Eugen Negrici și Cornel Ungureanu, în cadrul căruia s-a desfășurat și o dezbatere pe tema „critica de întâmpinare, astăzi” (cu „obolul” lui Caius Dobrescu, Mircea A. Diaconu, Ion Simuș, Andrei Terian, Alexandru Mușina, Gheorghe Ardelean, Vasile Spiridon și Andrei Bodiu), dar s-a mai discutat și pe tema „continuitatea și rupturile în instituția literaturii în ultima jumătate de secol (1961-2011)”. □ Dosarul Cioran începe cu un interviu al lui Dan Petroi cu Emil Cioran despre Mircea Eliade, *Emil Cioran despre Mircea Eliade. Un documentar mai puțin cunoscut*, care se derulează în limba franceză, deși interviuatorul îi propune filozofului să se exprime în limba în care ideile îi vin mai repede, căci interviul va fi publicat în engleză, germană și franceză; iată câteva fragmente din interviu: „– Ați descris primul contact cu personalitatea domnului Mircea Eliade, când ați fost elev la Sibiu, Ați citit prima revistă literară, unde tânărul Eliade a descris experiența sa indiană. – Da, dar trebuie să spun să nu sub acest aspect mă interesa. Latura de aventurier al spiritului, spiritul seducător, farmecul și, evident, experiența sa indiană. Era un idol special. S-a agățat de India, și-a creat un fel de intimitate cu discipolii și cu prietenii săi. [...] – L-ați

descriș pe Mircea Eliade ca având un fel de prospețime, de inocență. – N-avea nimic comun cu Nae Ionescu. Era supus acestuia într-un mod foarte subtil. Iar asta i-a complicat viața. Era sedus de Nae Ionescu. - [...] *cum «vedea cărțile»? Le iubea?* – Enorm! Enorm! Era un maniac al cărților! Un erudit!“ □ Ciprian Vâlcân prinde într-un tablou sumativ reflecțiile cioraniene despre nebunie și ale altor maladii ale psihicului uman, în spatele cărora se află trei întrebări: ce este nebunia? cum se manifestă? cum poate fi prevenită declanșarea ei?, iar modelul construit de Cioran pare influențat de viziunea despre nebunie a lui Schopenhauer și se referă la nebunie ca la „o schizofrenie benefică, devenită singura soluție eficientă pentru a-l ține la distanță pe individ de nefericirea ce-i amenință supraviețuirea.“ (articolul *Nebunia*) Cel de-a doilea eseu, semnat tot de Ciprian Vâlcân, aduce în avanscena dezbaterii imaginea evreilor din eseu lui Cioran, *Schimbarea la față a României*, în contextul culturii române interbelice, marcată de un virulent antisemitism, însă Cioran procedează la sublinierea excepționalismului evreilor, subliniind trăsăturile eminente ale acestora. (articolul *Imaginea evreilor*) □ Se încinge un dialog între Livius Ciocârlie și Ciprian Vâlcân, cel care formulează întrebările legate de aspectele operei lui Cioran și ale gândirii sale, în *Un aventurier nemișcat*: „– Când ați citit prima dată un volum de Cioran? – S-a întâmplat într-o vacanță, sau curând după absolvirea facultății [...]. Acea primă carte, urmată destul de târziu de o a doua, a fost *Schimbarea la față a României*. Nu m-a convins. I-am scris prietenului meu că o găsesc cam gălăgioasă. Așa mi se pare și acum, deși cred și că e cea mai vie carte scrisă de autor în românește.[...] După părerea mea, Cioran n-a fost filozof. El a continuat să se exprime, numai că n-a mai făcut-o la modul liric. S-a folosit de o materie intelectuală, a emis idei peste idei, multe dintr-ele demne de toată atenția, putând să-i intereseze pe filozofi, dar, încă o dată, exprimându-se. [...] – Credeți că opera lui e citită adecvat în România după 1989? – Nu pot să mă pronunț. N-am o cuprindere suficientă a exegezei cioraniene, nu m-a preocupat. [...] Un anumit provincialism al culturii noastre ne face să exagerăm. Continuăm să vedem în Nae Ionescu un filozof important, cu toate că nu a lăsat vreo operă. A lăsat numai legenda de a fi fost un mare profesor, ceea ce nu-i același lucru. [...] A fost destul ca Cioran să lase o vorbă despre Petre Țuțea ca și acesta – cu minte, e drept, vioaie – să se prefacă într-un mare gânditor. Iar când avem o valoare reală, ea se tabuizează. În loc de interpretare, i se oferă un cult, ignorându-se faptul că a transforma în statuie înseamnă a lipsi de viață. [...] Cioran n-a fost un guru, un profet, un Învățător. A fost un ironic și un sceptic, foarte inteligent și foarte talentat, un histrion spectaculos, pe cât de incitant pe atât de încântător.“ □ Vladimir Tismăneanu face apropieri între Cioran și filozofii francezi ai timpului său, precum Vladimir Jankélévitch ori Emmanuel Lévinas, și îi surprinde profilul scriitoricesc într-un portret *à contre-courant*: „A fost îndrăgostit de neant, se simțea bine doar în acel deșert al melancoliei cotropitoare căruia îi putem spune geniul inadapării ori vocația de a fi mereu împotriva și mereu fără-de-casă [...]. A fost marele vagabond al unei metafizici îmbătrânite.

[...] Unii l-au numit nihilist. Nu cred că putem vorbi de negarea valorilor, ci mai degrabă de o supremă, terorizantă descumpănire.” (articolul *Marele vagabond al unei metafizici îmbătrânite*) □ GrațIELa Benga comentează noua monografie a lui Cornel Ungureanu, *Petre Stoica și regăsirea Europei Centrale* (Ed. Palimpsest, 2010) în care, pentru a realiza profilul poetic al lui Petre Stoica, „recurge la o abordare concentrică, în valuri largi sau prin încercuiri stricte, cu schimbări de perspectivă, cu nuanțe și analogii, cu descendențe surprinzătoare și revelatorii convergente”, cartea analizată fiind de fapt „un montaj de secvențe memorialistice și istorie literară, de eseu critic și proză confesivă, de experiențe generaționiste și istorie culturală (central-europeană).” (articolul *Despre un poet și alte spectacole*) □ Se pare că nu este suficient să ai idei bune, ca să construiești un roman bun, când lipsesc, literal, atâtea altele necesare unui univers fictiv solid și captivant, ceea ce se întâmplă în cazul romanului *Paznicul* (Humanitas, 2007) al Ancăi Maria Mosora care (după un debut în grup oarecum promițător în 2005 tot la Editura Humanitas cu *Arhanghelii nu mor*, urmat de *Reality Game Show*, cu o intrigă atractivă, dar făcut harcea-parcea de anumite incoerențe stilistice și referințe culturale în exces) își „pune pe butuci cariera de prozatoare”; revolta cronicarului Alexandru Budac se revarsă ca un tăvălug și pornește de la *flaps-urile* (clapetele) cu prezentări encomiastice, niște adevărate orgii laudative, de pe copertile volumelor publicate: „Silogisme fâsâite ridică nu știu ce filozofel la rang de nou Wittgenstein, dive masculine și feminine care dau bine pe ecran și pe Facebook, dar care nu stăpânesc vocabularul și gramatica limbilor materne devin peste noapte Tolstoi, Proust, Joyce [...] Pretutindeni numai revoluții și revelații, totul e *stunning* și *exhilarating*. N-am nicio îndoială că aceste deliruri nu-i păcălesc pe cititorii inteligenți, și că ele se adresează exclusiv marelui public, adică acelor persoane cărora trebuie să li se explice la televizor sau prin Yahoo! News cât zahăr să-și toarne în cafea, ce filme merită vizionate în funcție de palmaresul la Academy Awards ori ce soi de castraveți să-și lipească pe ochi înainte de culcare, însă chiar și așa, tot mi se pare că situația ofensează bunul-simț.” (articolul *Ceva de tipul unui roman se prefigura*) □ Ancheta revistei *Orizont* se centrează asupra chestiunii *Premiile și topurile literare: prea multe? prea puține?*; la ea răspund: Ioana Cistelean, Lucian Ionică, Octavian Doclin, Gheorghe Mocuța, Dorin Murariu, Dan Negrescu, Irina Petraș, Mircea Popa, Răzvan Petrescu (cel mai amuzant, dovedind negru pe alb că premiile sunt importante pentru cititori, pentru scriitori, pentru nevestele și iubitele scriitorilor etc) □ Alexandru Ruja surprinde în elegiile lui Eugen Dorcescu, *Elegiile de la Bad Hofgastein* (Ed. Mirton, Timișoara, 2010) o simplitate a limbajului, dar și o subtilitate a sensurilor: „Este aceasta, în fond, calitatea poetilor adevărați, care, fără a folosi un limbaj prețios, ci unul simplu cu impact la lectură, trimit spre profunzimi nebănuite ale sensurilor. Evident că această calitate se bazează pe o solidă formație culturală, care îl caracterizează din plin pe poetul Eugen Dorcescu.” (articolul *Elegiile de la Bad Hofgastein*) □ În cadrul rubricii „apariții la Polirom”,

Claudiu T. Arieșan semnalează, printre alte cărți, o monumentală recuperare culturală, fiind vorba despre volumul semnat de ilustrul lingvist Alexandru Philippide, *Istoria limbii române* (ediție critică de Gh. Ivănescu, Carmen-Gabriela Pamfil, Luminița Botoșineanu, Polirom, Iași, 2011), este, de fapt, o culegere a prelegerilor universitare susținute de autor în cele patru decenii dintre 1893 și 1933 și reconstituite cu migală după notițele și caietele unor foști studenți, deveniți filologi la rândul lor, precum Iorgu Iordan sau Haralambie Mihăescu. □ Un amplu fragment în curs de apariție la Editura Polirom, în traducerea din engleză a lui Vali Florescu, din cel de-al doilea roman, *Țipătul leneșului* (2011), al scriitorului american Sam Savage, influențat de generația Beat, este inserat pe două pagini. □ Paul Eugen Banciu își povestește într-un alt episod *Khairé!*, frământările legate de familie și de creație: „Când sunt în viața de toate zilele, îi văd cum cedează artistul din ei pentru a fi cât mai aproape de ceea ce sunt ceilalți, de încrederea lor oarbă în slujba ce o au la liceu sau la facultate, care le aduce mari satisfacții. Acel teritoriu și-l apără și te țin și pe tine afară, între oameni, să fii ca și ceilalți, să nu visezi, să nu cazi în capcanele himerelor tale, să fii în societate, cât mai departe de ceea ce dorești tu.”, iar Pia Brînzeu își continuă *Jurnalul de familie* plasat temporal în ultimul an al primului război mondial. □ Și Robert Șerban urmează firul evenimentelor din viața sa în *Jurnal din anii crizei*. □ Radu Pavel Gheo își începe prezentarea antologiei *Nabokov la Brașov. Antologia prozei scurte postrevoluționare românești (1989-2009)* (Ed. Meandarmedia din Zagreb, 2010) cu unele scrupule critice: dat fiind că el însuși a fost selectat în antologie, alături de încă doi membri ai redacției *Orizont*, Adriana Babeți și Daniel Vighi, și ar mirosi a laudă de sine, ba chiar a narcisism; autorii antologiei și concomitent, traducătorii ei sunt din Croația: Marina Gessner (care a avut și ideea), Ivana Olujici și Luca-Ioan Frana, volumul materializându-se datorită eforturilor lor, dar și ale Institutului Cultural Român; antologia cuprinde paisprezece autori : Adriana Babeți, Daniel Vighi, Bogdan Suceavă, Adriana Bittel, Mircea Cărtărescu, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Iulia Popovici, Lucian Dan Teodorovici, Petru Cimpoeșu, Răzvan Petrescu, Horia Gârbea, Radu Pavel Gheo și Sorin Stoica, iar antologia beneficiază de un studiu sistematic și cuprinzător al lui Paul Cernat în care criticul și teoreticianul român face o „scurtă prezentare istorică a prozei scurte românești contemporane, pornind de la tendințele manifestate în deceniul revoluției, adică în anii 80, de la memorabila antologie *Desant 83* până la volumele de proză ale autorilor din anii 2000.” □ Daniel Vighi este prezent cu un fragment din romanul *Expediția goletei Rémeny*, pe o temă din *Toate pânzele sus* de Radu Tudoran; fragmentul poartă titlul *Cum de bine ne sfichiuite vântul sărat obrajii*. □ Despre istoria comunistă recentă, secretele ei, dosarele Securității, acțiunile de reeducare din închisori și fenomenul Pitești, ne întreține Viorel Marineasa în *Tema victimei și a torționarului*. □ Miodrag Milin elogiază și luminează cuprinsul volumului *Basarabeni și bucovineni în Banat. Povestiri de viață* (ediția a II-a revăzută și adăugită, studiu introductiv de Igor Cașu, Ed.

Brumar, Timișoara, 2011) editat și îngrijit de Smaranda Vultur și Adrian Onică, volum care „deschide un nou capitol în studiarea multiculturalității mai recente a Banatului”. □ Radu Ciobanu comentează romanul *Ministerul durerii* (Polirom, 2010, traducere din limba croată și note de Octavia Nedelcu) al scriitoarei croate Dubravka Ugrešić, care „în 1991, o dată cu izbucnirea războiului de secesiune a Iugoslaviei, fiind deja o scriitoare de notorietate, a avut curajul ca, într-o atmosferă de intoleranță și violență eruptivă generalizată, să se pronunțe public și explicit împotriva a ceea ce ea numește «virusul nebuniei naționaliste». Consecința imediată a fost o campanie oribilă de presă, care a transformat-o în inamic public. Acuzată de trădare, izolată, terorizată, amenințată în permanență, a părăsit Croația în 1993 și s-a stabilit în Olanda.” □ Poeme de Constantin Gurău și poezii de Sorin Lucaci. Proză de Eliana Popeti, *Godeanu*.

● **[Steaua, nr. 4 (750)]** Este un număr omagial consacrat trecerii a o sută de ani de la nașterea lui Emil Cioran. Editorialul lui Adrian Popescu circumscrie unul dintre proiectele culturale postdecembriste, pe termen lung și substanțial, care constă în publicarea la Editura Paralela 45 (cu sprijinul Primăriei și al Consiliului local Botoșani) a poezilor laureați la Festivalul național Mihai Eminescu; un proiect cultural inițiat în 1991 de regretatul Laurențiu Ulici și prin energia organizatorică a lui Gellu Dorian, un turnir poetic cu scopul cuceririi titlului de laureat al Operei Omnia sau al Operei Prima; ceremonii ale poeziei contemporane care au dus la alcătuirea unor colecții de primă mână, a unei „poezii de colecție”, din autori români neomoderniști în marea lor majoritate; au fost publicați în jur de douăzeci de poeți de la Mihai Ursachi întâiul laureat, la Dinu Flămând, câștigătorul premiului din 2010, de la Ana Blandiana la Mircea Ivănescu, în antologii memorabile și alcătuind o întreagă bibliotecă de poezie românească a ultimelor cinci decenii; din comitetul de jurizare au făcut parte nume importante ale criticii literare, precum Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Al. Călinescu, Ion Pop, Petru Poantă, dispărutul Marian Papahagi, ori Mircea Diaconu. □ Omagiul cărturăresc dedicat personalității lui Emil Cioran, care a beneficiat de o receptare în forță după revoluție atât prin publicarea operelor interzise sub regimul comunist, cât și prin bogăția de studii de interpretări, se centrează asupra actualității lui Cioran, întrebările esențiale fiind (puse de Vlad Moldovan): *Ce rămâne în continuare și ce va supraviețui din acest model cultural? Asistăm oare la un fel de muzeificare a gânditorului român din Coasta Boacii? Dintre valențele multiple ale lui Cioran – de filozof, stilist, moralist – care sunt oare cele care își păstrează prospețimea în ciuda erodării și devenirii istorice a culturii?* □ Prima luare de poziție în privința lui Cioran îi aparține lui Sorin Antohi, care în *Cioran și teoria României*, insistă asupra toposului central din opera lui Cioran, și anume tema «neantului valah» sau a «neantului românesc» care „sintetizează definiția sa apofactică [prin negație, *via negationis*– n.m. A.C.] a «românității», ontologia sa etnică negativă.” □ În *Lenea la Cioran*, Simona Modreanu își propune contrazică prejudecata unui Cioran „nihilist tenebros” și

să amintească cititorilor că acest teoretician al descompunerii „a fost o ființă vioaie, care se lăsa cu voluptate pradă unor conversații frivole, care înjura cu aplomb (în românește!) și râdea ca un copil. Vom adăsta deci, fugitiv asupra uneia din cele mai savuroase și vesele «ocupații» ale sale, pe care am numit-o *iscusinta-de-a-nu-face-nimic* (*le savoir-ne-rien-faire*), în care a excelat, cu nedisimulată mândrie, întreaga viață.” □ Eseul lui Petru M. Haș, *Fragmente de hârtie*, cuprinde referiri la scepticismul lui E. Cioran, „un Diogene parizian, pornit din Coasta Boacii. Un Diogene în travesti, travestiul fiind, în lume, mai mult decât o modă, însuși modul de întrebuintare a lumii.”, arătând cum acesta nu a fost profet „decât la modul retoric”, fiindcă „singura profetie a scepticului îndurerat este scepticismul pe care-l opune oricărei profetii.” □ Mihaela-Gențiana Stănișor glosează pe marginea ideilor lui Cioran din *Silogismele amărăciunii*, cartea cea mai ilustrativă pentru problema decadenței și insignifianței limbajului, a modului cum locuiește omul în interiorul lui ca ființă. (articolul *Despre onto-poetica amărăciunii la Cioran*) □ Pornind de la o remarcă magistrală a lui Nietzsche, din *Voința de putere*, și anume că este greu pentru artistul talentat să nu ajungă victimă vampirismului propriului talent, Vianu Mureșan consideră că E. Cioran „era un maestru al autoseduției pentru că talentul său i-a depășit mereu înțelepciune. Ba chiar și puterea de înțelegere. Și-a manifestat voluptuos îndoială față de orice lucru, mai puțin față de talentul propriu [...]”. (articolul *Meseria de autoseducător*) □ În *Despre necuviința de a fi profund*, Cătălin Buciumeanu îl vede pe Emil Cioran ca pe un autor incomod, care-și transformă cititorii intrați „în carnea textelor sale”, dar care nu-i ia de mână pentru a-i familiariza cu atmosfera gândirii sale, ci, dimpotrivă, este un autor care te seduce și te abandonează, se retrage într-o veșnică introspecție, scrisul lui fiind centrat pe sine, „sfâșiat între cinism și elegie”. □ Vlad Moldovan alcătuieste o digresiune despre Cioran, luând ca punct de reper finalul interviului acordat de Emil Cioran lui Fernando Savater (*Convorbiri cu Cioran*) unde acesta din urmă îl numește „cel mai inactiv om din Paris”, iar Cioran insistă să fie considerat un „«marginal care scrie ca să trezească. [...] cărțile mele aspiră să provoace trezirea»”. (articolul *Cioran și patima indiferenței*) □ Ruxandra Cesereanu se află în dialog cu Ion Vianu, cu titlul „*Va continua căutarea profunzimilor*”. Selectăm câteva fragmente ilustrative pentru conținutul de idei: „– Domnule Vianu, sunteți unui dintre puținii care mai cred în relația spirituală maestru-ucenic. Care credeți că trebuie să fie virtuțile unui magistru și care ale ucenicului?–[...] Nu știu dacă se poate vorbi despre un model etic generic; dar în măsura în care se poate, cred că ar trebui să se bazeze pe încurajarea nu a ceea ce avem cu prisosință, ci pe ceea ce ne lipsește: caracterul. Tocmai acele «virtuți» pe care le pomenește moralistul sunt de căutat. Prin definiție, ele nu pot fi doar negative. Cei care revendică o anumită «puritate» în trecut, abținerea de la ispita oportunismului, a conformismului cras nu sunt neapărat un model. [...] Și cinstea este o calitate negativă, conformă decalogului. Elogiul virtuților negative, care celebrează rezistența, nu este primordial. Ele sunt numai un

«grund», o preparare a suprafeței pe care se va zugrăvi tabloul personalității. A ridica la gradul de virtuți cinstea și curățenia relevă vidul istoric al perioadei revoluate. [...] – [...] *Care este (sau ar trebui să fie) funcția intelectualului astăzi? Mai trebuie el să fie un misionar?* – [...] Prin definiție, un intelectual, un membru al «inteligenței» așa cum era văzut în lumea rusă, prerevoluționară, dar și în a treia republică franceză, era un om învățat care își asuma rolul de-a gândi public de-a pune la dispoziție intelectul său privat interesului public. Problema care se pune azi, ca și altă dată, este dacă intelectualul mai are ceva de spus. Dacă prestigiul aproape natural pe care i-l conferă nu numai știința pe care o stăpânește dar și o anumită îndemânare în mânăuirea ideilor corespunde unor nevoi sociale. Atâta vreme cât nu vom capitula efectiv în fața barbariei și a inculturii mai puteam spera să avem nevoie de intelectuali. Cu condiția ca gândirea lor să se ferească de oportunismul plebeu, de ispita de-a face jocul maselor. Oamenii abia așteaptă să-i aprobi în demersurile lor resentimentare, în conservatismul leneș. Pe de altă parte, societatea ar fi încântată să afle de la intelectualii ei și alte motive de-a spera decât răzbunarea și regăsirea vechilor repere.” □ Interviuul este urmat de publicarea unei proze de Ion Vianu cu titlul *Casa pedepselor*. □ Oana Presecan păstrează încordată atenția cititorului spre scriitorul Ion Vianu (de profesie medic), punând sub lupa disecției „eseul memorialistic” *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom, 2010) unde autorul reușește să dea viață unui text „labyrinthic și fascinant”. (articolul *Confesiunea literară a lui Ion Vianu*) □ În *Provocările și promovările prozei românești recente*, Anca Giura încearcă să sintetizeze, să facă un tablou rezumativ, „al discontinuității literaturii românești”, fenomen cultural remarcat și de criticul Eugen Negrici; fiindcă valorile estetice par să cadă pe plan secund, după iarna lui 1989, iar postmodernismul anilor 80 reapare în generația douămiiistă: „Poate că postmodernismul literar în faza lui recentă, de asfințit, o vom regăsi abia la nivelul prozatorilor publicați după 2000, când situațiile editoriale încep să se mai limpezească după deruta anilor nouăzeci când se produce proză românească în cantități reduse și aceea cu inflexiuni extrem «mizerabiliste» ori sexualizante. Anii nouăzeci sunt anii traducerilor excesive, ai derutei revistelor intrate în pană financiară și ai neimplicării criticii în arbitrajul literar. Mulți prozatori devin publiciști, abandonând armurile literare, încep să ducă alte bătălii necesare de-altfel.”; se pare că paradigmele literare s-au schimbat drastic pentru scriitorii douămiiști care trăiesc în altă categorie de condiționări: „Prima provocare-condiționare este derivată din paradigma marketingului cultural. Astfel, editurile românești și publicitarii par mai interesați ca niciodată să vândă, iar proza și romanul devin mărfuri promovate și promoționale. Tânărul prozator nu poate să nu țină cont de aceste aspecte, se pare. Ce șanse să aibă el la a fi citit, receptat, fără o cât mai amplă campanie de promovare? Apoi, a doua provocare ține de percepția noastră a tuturor, autori ori receptori, asupra realității scindate, asupra *realului de nivel doi* [...] Realitatea secundă este realitatea iconilor pixelici care ne înconjoară difuzați în flux continuu în întreg labirintul de

ecrane-oglinzi ai vieților noastre. [...] Prozatorul român contemporan, ca orice artist al lumii de altfel, este chemat să gestioneze criza de real a omului contemporan, mimesisul, simulacrul și haosul iconografic. În tot acest timp, el se întreabă cum va putea domestici dictatura imaginii care vinde, aceea a iconului vandabil, în favoarea expresivității literaturii scrise? El, prozatorul român contemporan, este solicitat să fie atractiv prin textele sale, prin cuvânt, pe o piață consumeristă a imaginilor.” □ Ana-Maria Tăut prezintă un scriitor german născut în România, Oskar Pastior, prilejul fiind cauzat de publicarea primei antologii de poezie al acestui poet în ediție bilingvă germană-română, *Jaluzele deschise, jaluzele închise* (Ed. Art, 2010) (traducătorii fiind Gabriel H. Decuble, Corina Bernic și Alexandru Șahighian, apreciați maximal, fiindcă „nu dau dovadă numai de o capacitate și de o inteligență lingvistică de admirat, ci și de inventivitate, dedicare și talent”, considerată un eveniment, deoarece o foarte mică parte din poezia lui Oskar Pastior (n. 1927, Sibiu) mai fusese tradusă anterior în limba română, într-o traducere datorată Norei Iuga, *33 de poeme cu petrarca* (2000). (articolul *Jaluzele deschise, jaluzele închise. Prima antologie Oskar Pastior în limba română*) □ Ancheta printre scriitoare, cu titlul *Scriitoare în ospeție*, le propune Svetlanei Cârstean și Anei Maria Sandu, patru întrebări: „1. Oferiți-le cititorilor revistei *Steaua* un scurt autoportret (ca fișă subiectivă de dicționar). 2. Ce înseamnă astăzi a scrie proză/ poezie în România mileniului trei? Cât de modern și post-modern este scriitorul român în comparație cu cel străin? Mai contează – ismele (tehnice vorbind) sau doar talentul și publicitatea ajung ca un scriitor să fie vizibil? 3. Care sunt calitățile (și defectele) unui prozator/ poet care știe și vrea să fie prozator/ poet? 4. Credeți vă veți scrie până la senectute?” Ancheta este urmată de publicare a două proze: un fragment dintr-un volum în pregătire (fără titlu) de Svetlana Cârstean și *La jumătatea drumului* de Ana Maria Sandu. □ Felix Nicolau este preocupat de soarta criticii de întâmpinare și a criticii în general, relevând câte ceva din „strălucirea și suferințele criticii de întâmpinare”, tema reper fixată de Radu Voinescu la *Colocviul național al criticilor* din 30 martie; el subliniază că nu există sens în valorizarea estetică de tip clasament și nici în diagnosticarea sub presiunea implicărilor personale: „Nu mă interesează valorizarea estetică de tip clasament sau top. Așa cum nu înțeleg nici concursurile literare pentru debutanți sau pentru artiști mai tineri de 35 de ani. [...] Asemenea practici denotă o înțelegere extrem de mărginită a categoriilor esteticii. [...] De ce ar trebui criticul de întâmpinare să fie un diagnostician? Acolo, în linia întâi, sub obuzele lecturii presante și ale implicărilor personale, cât de obiectiv poate fi diagnosticul pus de combatantul aflat în condiția culturală cea mai precară?” (articolul *Zece critici mititei...*) □ Olga Ștefan se întreabă de ce este înțesată limba română de expresii ce trimit la...narcotice, la vicii ale narcozelor, descriind cu lux de amănunte studiul lui Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română* (Polirom, 2010), dezvăluie carnația fascinantă a unor texte aflate în afara rigorilor non-ficționale. (articolul *Narcoze, ciubece, cafele: un mileniu de vicii*) □ Plasat pe poziția unui stilistician,

Florin Mihăilescu discută despre valențele unei „spectaculoase figuri stilistice, deși mai puțin comentată”, aceea a enumerării, a înșiruirii, aglomerării sau acumulării etc în *Poetica listei*, pornind de la traducerea în limba română a lucrării lui Umberto Eco, *Vertigo. Lista infinită* (Ed. RAO 2009), dar deși „într-o ediție la fel de strălucitoare grafic și la fel de elegant redactate ca și primele două [...]”. Dincolo însă de aceste calități eminente, care fac din ea o adevărată și prețioasă operă de artă, pentru orice cititor, nu numai român, noua invenție intelectuală a cunoscutului autor, considerată în substanța ei, vine cu o neașteptată revelație, aceea a întinderii varietății funcțiilor și semnificațiilor multiple ale unei modalități expresive, tratată cu destulă parcimonie, ori chiar neglijență în bibliografia de specialitate. [...] *Vertigo. Lista infinită* este o analiză și o poetică ilustrată a enumerării, pe traiectoria unei istorii culturale, care îmbrățișează atât literatură, cât și artele plastice, mai puțin arhitectura și deloc muzica.” □ Carolina Ilica publică poemele *Burg, Sacralitate, Autoportret*. □ Ovidiu Pecican bagă și el de seamă puținătatea producției poetice a lui Ion Mureșan, care în 30 de ani a scris trei volume de poezie *Cartea de iarnă* (1981), *Poemul care nu poate fi înțeles* (1993) și *cartea Alcool* (2010), și caută cheia înțelegerii ultimului volum, o carte, zice comentatorul, care funcționează ca și alcoolul „o însumare poetică declarat ambițioasă, menită să poarte, ea însăși, fără adjuvanți îmbuteliați, prin paradisurile artificiale, prin lumea în care contururile se confundă; trupul devine un vapor beat, iar forma și conținutul devin, fiecare, cealaltă, desființând orice fenomenologie și dând acces pe ușa din dos – sau prin fanta ce urcă spre pod – direct la esență, la lucrul-în-sine.” (articolul *Neîndemânare; bolboroseală, poezie*) □ Alex Goldiș trasează cu pricepere și subtilitate granițele dintre cele două contribuții la monografia, semnată la două mâini de Angelo Mitchievici și Ioan Stanomir, în *Teodoreanu reloaded* (Art, 2011), într-o încercare izbutită a acestora de a reînvia interesul pentru un autor care nu a intrat în prima linie valorică a literaturii române; abordările celor doi autori sunt complementare: „dacă primul e mai interesat de realitatea intrinsecă a operei, al doilea se dovedește extrem de competent în a-i fixa avatarurile mentalitar-sociale. De fapt, prin sintagma de «realitate intrinsecă» nu mă refer atât la construirea unei estetici strict specifice romanelor lui Teodoreanu, cât la deducerea ei indirectă din dese referințe culturale. Angelo Mitchievici se dovedește încă o dată, după monografia dedicată lui Mateiu Caragiale, un hermeneut extrem de atent, capabil să rețină și să valorizeze cele mai nesemnificative detalii ale operei.” (articolul *Doi pentru Ionel Teodoreanu*) □ Andrei Simuț se arată oripilat, dar nu surprins, că într-o cultură dominată de critica de întâmpinare și de polemici sterile, „studiile comparatiștilor și teoreticienilor nu primesc atenția pe care ar merita-o, cu toate că reprezintă împlinirea unor proiecte de anvergură, cu deschideri occidentale (Mihaela Ursa, *Scritopia*; Vasile Voia, *Tentația limitei și limita tentației*) unele fiind chiar traduse la edituri prestigioase din străinătate (Corin Braga, *Du paradis perdu à l’antiutopie aux XVI-XVIII siècles*), iar 2010 pare să fi excelat la capitolul bilanțurilor și

împlinirilor unor astfel de proiecte majore.”; cea mai recentă apariție a profesorului Ștefan Borbély se înscrie în aceeași serie, *Pornind de la Nietzsche* (Limes, Cluj-Napoca, 2010), o însumare a celor mai bune eseuri ale sale din ultimele două decenii, majoritatea fiind la origine celebre prelegeri de curs, doar câteva fiind publicate în premieră în volum. □ Victor Cubleşan face *mea culpa* în privința lecturării, în urmă cu câțiva ani, a romanului *Tandru și rece* (2007) de Felix Nicolau dinspre viziunea criticului și eseistului, o lectură distorsionată; astfel, azi, în fața altui roman precum *Pe mâna femeilor (roman decapotabil)* (CR, 2010) comentatorul aplică o grilă de lectură conformă cu viziunea diferită a romancierului față de viziunea eseistului; deși pare să continue „în cheie augmentativă” romanul anterior, actualul roman „se încheagă autoritar și dominator, peste întregul volum, atmosfera unei Româнии contemporane văzute prin prisma celebrului «văz enorm și simț monstruos» rămas de la Caragiale. Felix Nicolau trage această percepție înspre burlesc, fals carnavalesc și o bună doză de reiterare a suprarealismului autohton. [...] *Pe mâna femeilor* e o incursiune în lumea minoră a României de azi, un carusel al micilor fobii și idosincrazii care guvernează o lume mărunță.” (articolul *Sprintul și găfăitul*) □ Într-un halo evocator și memorialistic, T. Tihan scrie despre *Perpessicius într-un inedit «pretext cehovian»*. □ Aurel Rău semnează o divagație despre *Sufletul rău*. □ Valeriu Gherghel scrie despre agnosticism hermeneutic la Sfântul Augustin, numind atitudinea sceptico-reticentă a exegeților din teologie drept neputință interpretativă în *Ceea ce nu poți ști, nu poți ști...* □ Florin Balotescu pornește de la trei cuvinte, *Critică, poetică, fidelitate*, pentru a scrie un eseu cu punct de reper într-o observație a lui Gellu Naum din 1972. □ Marian Victor Buciu îl reactualizează pe Marin Sorescu și redescoperă *La Lilieci* pe care o consideră o „Carte oltenească a morților”. (articolul «*La Lilieci*» sau *cartea oltenească ca morților*) □ Adrian Matus ia la dăruit volumul de poezie a lui Liviu Ioan Stoiciu, *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010) în care „Liviu Ioan Stoiciu [...] reușește să estetizeze banalul, în cele mai felurite moduri posibile, fie din prisma unui Dali excentric, fie printr-o lentilă concavă ce reușește să proiecteze o imagine răsturnată, cu valențe multiple.” (articolul *Despre moarte și frumos*) □ Ion Pop-Curșeu analizează motivele de actualitate, la șaptezeci de ani de la premieră, a filmului *Citizen Kane*, într-un articol cu titlu grăitor *Jurnalism, politică și bani în Citizen Kane*.

● [Vatra, nr. 3-4 (480-481)] Este un număr dublu consacrat tematic manifestelor avangardei ruse. Ion Pop face deschiderea cu poemul *Pregătiri de întoarcere* (datat 6 noiembrie 2010, Liguria), iar, pe ultima pagină, Lucian Perța îi face o lectură în răspăr sau în oglindă, tot cu titlul *Pregătiri de întoarcere*. Urmează, la rubrica „carmen saeculare”, poemele lui Andrei Zanca: *Aprilie, Adnotări, Mai întâi, departe, asumări, odinioară, dinspre coborâtoare trepte, lung drumul în urmă, grădina*. □ Un întreg capitol din romanul *Țesut viu. 10 x 10*, aflat în pregătire, publică Emilian Galaicu-Păun cu titlul *Scrisoarea tatei*. □ Gheorghe Grigurcu este aniversat la împlinirea a 75 de ani de existență, iar Iulian Bodea

lansează întrebările adresate criticului orădean, sub titlul «*N-aș putea consimți la ideea unei dispariții a criticii*»: „– Știi că ai studiat, între altele, și la Școala de literatură. Ce impresii v-a lăsat această instituție care pregătea poeți, prozatori, dramaturgi și critici literari? – Am urmat cursurile numitei Școli doar un singur trimestru. Când, la terminarea liceului, în calitate, vai, de premiant întâi, mi se deschidea posibilitatea de-a intra fără examen de admitere în orice instituție de învățământ superior din țară, am înclinat balanța către ceea ce, în naivitatea mea, mi se înfățișa drept un tărâm al tuturor făgăduințelor, către Școala de literatură. [...] Am intrat însă într-un veritabil viespar. Marea majoritate a cursurilor era dur ideologizate, biblioteca redusă de la o zi la alta prin punerea la index a cărților ce m-ar fi putut interesa (inclusiv, la un moment dat, a Istoriei lui G. Călinescu), iar internatul obligatoriu [...], un loc nu doar extrem de inconfortabil, unde nu te puteai concentra pentru a citit sau scrie, ci și primejdios. Primejdios întrucât era un cuib al supravegherii și delațiunii. [...] – Cum v-au rămas în memorie studiile universitare pe care le-ați urmat la Facultatea de Filologie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj? Ce dascăli ați avut și cum îi priviți astăzi, prin lentila memoriei afective? – Nevoit a mă muta, după defecțiunea survenită la «fabrica de poeți», la Filologia clujeană, am realizat că și aici, în condițiile deloc îngăduitoare ale anilor 50, nu te puteai bizui, cu excepția disciplinelor lingvistice care nu mă pasionau, decât pe ceea ce puteai citit tu însuși, în afara programelor universitare. Ca la acele vechi hanuri spaniole, unde aveai la îndemână doar merindele cu care intrai...Noi toți, studenții mai cu tragere de inimă ai acelui deceniu, am fost, în grade diverse, niște autodidacți. Întâi și întâi, Clujul a însemnat pentru mine Blaga. [...] Blaga a fost omul providențial al tineretii mele. Mi-a arătat o încredere de care n-am avut parte nici pe departe nici de la profesorii mei, nici de la literatorii «pe stil nou» ai Clujului, grupați în jurul revistelor Steaua și Tribuna, a doua apărută pe când eram în ultimul an de studenție. Mircea Zăciu, cel mai reliefat dintre dascălii mei de literatură de la Universitate, m-a tratat atunci ca și mai târziu cu o răceală glacială, cu o lipsă de bunăvoință pe cât de întristătoare, pe atât de inexplicabilă. [...] – Au existat, pentru dumneavoastră modele critice care v-au marcat, într-un fel sau altul, de-a lungul timpului? – [...] În ce mă privește, îmi recunosc trei modele de care nu m-aș putea vreodată dezice. E. Lovinescu de sub mantaua căruia au ieșit mai toți criticii contemporani care contează, I. Negoiescu, precum și cuplul Monica Lovinescu – Virgil Ierunca, cei care au continuat linia lovinesciană în condițiile de avarie ale perioadei totalitare, cultivând ceea ce s-a numit est-etica.” □ Romanul istoric zonal se îmbogățește cu încă o apariție, considerată o adevărată epopee a Bucovinei, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010) de Radu Mareș, cronica semnată de Andrei Moldovean, *O poemă a Bucovinei*, deschizându-se cu o apreciere sentimentală: „Sentimentul că visul neîmplinit al lui Liviu Rebreanu, acela de a da câte un roman fundamental pentru fiecare dintre provinciile istorice al României reîntregite, a ajuns să se împlinească în timp prin pana unor alți

scriitori, l-am trăit când am parcurs paginile volumului lui Ion Druță, *Povara bunătații noastre*, o poveste profundă și dramatică a Basarabiei. Am trăit același sentiment în fața ultimului roman al lui Radu Mares (Când ne vom întoarce [...]), o veritabilă epopee închinată Bucovinei.” □ Tot despre romanul lui Radu Mares, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010) perorează și George Bodea, în *Un roman al întrebărilor care-și așteaptă răspuns*, el începându-și demersul critic cu recunoașterea valorii prozatorului atât de critică, cât și de public, lucru dovedit prin „acordarea unor importante premii”, iar recentul roman cuprinde „o sinteză a mijloacelor la care a apelat până în prezent, iar, în ceea ce privește tema, o abordare a provocatoarei relații a individului cu istoria, centrând-o pe aspecte ce țin de destinul Bucovinei din anii premergători celui de-al doilea război mondial.” Un al treilea recenzent, Ioan Țicalo observă titlul provocator al romanului de 450 de pagini, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010) al bucovineanului Radu Mares, „trăitor la Cluj”, fiind tentat să treacă la singular acest titlu din dorința de adecvare dintre titlu, copertă și motto-ul celor două versete din Geneză; romanul „se citește cu interes” în ciuda stilului parentetic și plin de digresiuni. □ Alex Goldiș rafinează în judecăți nuanțate contribuția lui Ion Pop la cartografierea avangardismului românesc, primul studiu monografic dedicat mișcării, din 1969, *Avangardismul poetic românesc*, reprezintă o renunțare la „investigarea contextului social sau istoric în favoarea unei perspective sincronice integrale. Căutarea poeticii implicite, stabilirea focarelor din care iriază manifestările concrete, are drept efect «topirea» avangardismului românesc în cel european, ocolind astfel abordarea pozitivistă și a filiațiilor.”; însă, publicarea celui de-al doilea studiu, *Din avangardă spre ariergardă* (Ed. Vinea, 2010), dezvăluie că istoricul literar Ion Pop simțea nevoia umplerii unor goluri, „cea mai importantă contribuție a volumului” fiind „nu atât lărgirea teritoriului avangardei până la granițele sale valorice extreme, cât modificarea sensibilă a perspectivei de abordare.”, de fapt, criticul vizează un avangardism românesc „par lui-même” și acum insistă asupra relației dintre literatură și politică, marcând atitudinea ideologică a principalilor reprezentanți avangardiști (în special a celor de sub comunism), evident fiind că aplicarea majorității era spre simpatii marxiste (ale celui de-al doilea val al avangardismului românesc), scriind acum „capitole comprehensive despre implicațiile politice ale avangardismului românesc: *Panait Istrati și Benjamin Fondane în fața Revoluției, Avangarda românească și politica, Din avangardă în ariergardă sau Între revoluție și revelație.*” □ Volumul de poezie *Federeii* (Casa de Editură Max Blecher, Bistrița, 2010) de Nicolae Avram constituie subiectul recenziei Nicoletei Cliveț, impresionată de acest volum despre „o copilărie de coșmar într-un orfelinat, spațiu al formării și mai ales al deformării câtorva duzini de copii abandonați, mutilați fizic și sufletește de singurul mod de manifestare și de comunicare al acestei lumi – violența, sub toate formele ei”; acest al patrulea volum al autorului fixează „în poeme de o tranzitivitate incandescentă, adesea la limita căderii în «proză», respectiv de o fluentă narativă ce rareori își îngăduie

momente de respiro, de contragere a fluxului trăitului într-o singură imagine pregnantă.” □ Laurențiu Malomfălean abordează un proaspăt laureat al Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu», *Opera Prima*, Mihai Duțescu, „poet-arhitectul”, un debutant care se vede pus într-o situație bizară, aceea a nevoii de confirmare, deoarece el-însuși nu se consideră scriitor de profesie, ci mai mult de ocazie; așa că autorul s-a trezit peste noapte beneficiarul unui premiu râvnit de toți, care l-a scos din umbră ca poet incognito, *și toată bucuria acelor ani triști* (CR, 2010), concluzia analizei fiind că „Deocamdată, la cei treizeci și unu de ani ai săi, arhitectul în discuție s-a văzut poet. Are o carte publicată, măsura tuturor lucrurilor în poezie. Rămâne de văzut dacă pe scoarța copacului matur o să mai fie scrijelite nostalgii. Sau doar bucurii triste. Și, mai ales, dacă premiul Eminescu va fi confirmat. În orice caz, nu rareori, Mihai Duțescu trece pe lângă și ratează poezia, ciocnindu-se pe contrasens de o mașină trăsnet pe pilot automat. Dar uneori o face cu grație, la fel cum o fac amanții din mașină.” și asta deoarece poetul-arhitect face abuz de referințe sexuale: „Nu sunt idiosincrasico-pudibonderist, nici pe departe, dar aproape fiecare poem conține o referință sexuală, de la un punct iritabil prin exces.” (articolul *Melancolie de ventriloc*) □ Ruxandra Cesereanu semnează o dare de seamă asupra „avatarurilor unui experiment”, un atelier de scriere creatoare numit *1001 zile și nopți (1)*, scopul atelierului a fost „redactarea unor povestiri înrudite și similare (tehnic, stilistic) cu cele din *O mie și una de nopți*, dezvoltând însă personaje «paralizate» epic, deja existente în textul consacrat al suitei de povești, dar cu o partitură foarte redusă, minimală care permitea dezvoltarea epică într-o nouă suită de povești.” □ Daniel Pișcu semnează o suită de poezii *Ce dor mi-e de tine, tată, Jocul de șah, Vis cu tata, Anabasis și Katabasis, Cât de mult te-am iubit, Și alții, Toate, toți*. Nicolae Marian Tomi publică proza *Ziua în care trebuie să faci baie* (datată, august 2010, Vișeu de Sus) □ Al. Cistelean scrie un *Argument* referitor la interesul *Vetrei* de a face cunoscută avangarda din țările vecine, mai puțin cunoscute publicului românesc, dat fiind că fenomenul avangardei este o preocupare constantă în programul revistei din Tg. Mureș; au mai fost publicate numere monografice despre avangarda maghiară (două numere), sârbă și ucraineană; traducătorul materialelor despre avangarda rusească, „exploatat fără cea mai mică milă”, este Leo Butnaru. Astfel, primul articol introductiv îi aparține lui Leo Butnaru, cu titlul *Manifestele avangardei ruse*, și subtitlul *De la o palmă dată gustului public spre deparazitarea creierului*; din acest articol aflăm că mulți avangardiști ruși au fost lichidați de NKVD sau au murit în Gulag: „Iată martirologiul nici pe departe complet al scriitorilor avangardei rusești, căzuți jertfă represaliilor barbare ale regimului bolșevic criminal: N. Gumiliov (1921), B. Livșiț (1939), M. Kuzmin (1936), N. Burluk (1921), Gh. Ciulkov (1939), V. Kneazev (1937), L. Cernov (1933), A. Arhanghelski (1938), K. Limpov (1940), , V. Șileiko (1930), S. Nelhiden (1942), I. Terentev (1937), S. Tretyakov (1939), N. Habias-Komarova (1943?), V. Șerșenevici (1942), I. Gruzinov (1942), K. Bolșakov (1938), I. Deghen (1923),

N. Oleinikov (1937), K. Vaghinov (1934), V. Riciotti-Turutovici (1939), G. Șmerelson (1943?), A. Vvedenski (1941), D. Harms (1942), I. Afanasev-Soloviov (1938?), O. Mandelștam (1938), Artiom Vesiolâi (N. Kocikurov, 1899-1939), A. Tufanov (1942, acesta – lăsat să moară de inaniție pe prgul unei cantine raionale)... Unii reușesc să emigreze – D. Burkiuk, R. Jakobson. Dar suferințele lui Pasternak, Ahmatova, umilințele la care au fost ei supuși?... Dar sinuciderea Marinei Țvetaeva, căreia i se refuzase până și un post de ...dereticătoare, ce i-ar fi permis să-și câștige pâinea cea de toate zilele?...” Urmează articole-manifest ale avangardiștilor ruși în traducerea lui Leo Butnaru. Nikolai Gumiliov: *Akmeismul. Moștenirea simbolismului și akmeismul* (1913), Serghei Gorodețki: *Unele curente în poezia rusă contemporană* (1913), Osip Mandelștam, *Dimineața akmeismului* (1912), Ilya Zdanevici, Mihail Larionov: *De ce ne vopsim (manifestul futuriștilor)* (revista *Argus* nr. 12/ 1913), Vladimir Maikovski: *Teatrul, cinematografia, futurismul* (*Cine-jurnal* nr. 14/ 1913), Ivan Ignatev: *Ego-futurismul* (1913), N. Burliuk, *Începutul poetic*, Vadim Șerșenevici, *Futurismul rus* (1914), Velimir Hlebnikov, Proclamația președinților globului pământesc (aprilie 1917), Ivan Gruzinov: *Fundamentul imagismului* (1920), A. Sveatogor: *Poezia biocosmică* (1921) etc, etc; dosarul alcătuit de Leo Butnaru este foarte amplu și dens. □ O carte a „indecenței ultimelor zile de viață” publică Doina Jela, *O sută de zile cu Monica Lovinescu* (Ed. Vreamea, 2008) și stârnește reacții inflamate precum cea a lui Nicolae Manolescu (*O carte indecentă*, în *România literară* nr. 33/ 2008), Al. Cistelean (*Cartea de reculegere*, în *Familia* nr. 10/ octombrie 2008) cărora li se alătură și autorul recenziei de față, Dumitru-Mircea Buda: „Substanța de suferință a cărții e atât de covârșitoare încât de insuportabilă în conștiință, ei trebuie să i se găsească cât mai iute – în scopuri de conservare – căi de izgonire. Oricum rămân în urma ei destule fantasme. Deranjează, pentru că e bruiată și falsificatoare, în cartea Doinei Jela, prezența auctorială care verbalizează mereu drama, dă turnuri subiective situațiilor, trage concluzii pripite...” (articolul *Cartea demonilor*) □ Romanul lui Ovidiu Nimigean, *Rădăcina de bucsău* (Polirom, Iași, 2010) este din nou ținta efortului de interpretare din partea Iuliei Rădac, opinia concluzivă este, după o deconstruire a semnificațiilor, că „*Rădăcina de bucsău* nu «melodrama cea mai leșinată și adevărul cel mai crâncen, împreună, inseparabile», cum susține Liviu [personajul protagonist al romanului – n.m.], ci un roman de o excepțională calitate artistică.” □ Patrick Călinescu recenzează carte de poezie a unui alt scriitor „neprofesionist”, matematician de formație, Sorin-Mihai Grad, cu titlul *Surogat [poeziei]* (Herg Benet Publishers, București, 2010); despre termenul din titlu crede că reprezintă o înlocuire a ființei cu o reprezentare ființială inferioară, nelipsind însă accentele ludice, jocurile poetice. (articolul «*Surogat*»: o democratizare a modurilor poetice) □ Mirela Dumitru se ocupă de recenzie a celui de-al doilea roman al lui Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (CR, 2010), un roman ce se aseamănă unui puzzle mai extins și conceput printr-o tehnică utilizată în cinematografie, colajul fragmentat inițial ce se auto-asamblează

pe parcurs; toate aceste părți, aparent disparate, sunt legate într-o narațiune comună de „circulația” unui personaj, liantul narativ cu toate celelalte personaje. (articolul «*Apropierea*» cu *parfum de portocali înfloriți*) □ Iulian Boldea construiește un portret literar al criticului Gheorghe Grigurcu, fixându-i ideile și obsesiile într-un tablou dinamic al operelor și lucrărilor lui din care nu lipsesc observațiile judicioase: „critica eminamente artistă”, „comprehensivitatea pare a fi calitatea de căpătâi a criticului ce se deschide unor formule estetice variate”, „notație calofilă”, „expresivitate barocă a stilului rafinat”, „intransigența morală și acuitatea investigației”, „majoră în economia ideatică a cărților lui Gheorghe Grigurcu este ideea de revizuire”; toate aceste observații sunt făcute pe marginea cărților publicate după 1989: *A doua viață* (1997), eseuri despre viața postumă a autorilor, *Amurgul idolilor* (1999), *În jurul libertății* (2002), ultimele două aparținând publicisticii literare. □ Rodica Grigore empatizează cu scriitorul grec Nikos Kazantzakis, cu problematica universului său românesc de puternice reflexe dostoevskiene, în centrul demonstrației sale din articolul *Noile patimi ale lui Hristos*, se află cel de-al doilea roman publicat la doi ani după *Zorba Grecul* (1946) și cu trei ani înainte de *Ultima ispășire a lui Hristos* (1951), și anume *Hristos răstignit din nou* (1948) o poveste alegorică în care spiritualitatea mistică și religioasă influențează repetitiv destinul unei comunități grecești dintr-un mic sat numit „Izvorul lupului” (Lycovrysi). □ Mai publică poezie în acest număr Ion Anton (*Imitarea primăverii*, *Mai în septembrie*, *Nu doar de teamă*, *Dublă ipostază*, *Născocirea recompensei*, *Ochi către trecut*, *Restul fericirii*, *Oglinda receptivă*), Ștefan Ciobanu (*să-mi sculpteze cineva un glonț*, *viața ucide*, *e trist și durează*, *nevoia de a nu spune nimic*), Adalbert Gyuris (*Uneori...*, *Căi neștiute...*, *Promisiuni*, *Țel*, *Astăzi*), Lia Faur (*Poeme de restriște*), Alexandru Ovidiu Vintilă (*fluturele cap de mort și ceața din pivniță*, *apa acheron*, *ceasul din turnul bisericii*) □ Din minuțiosul studiu al lui Călin Crăciun, *Conceptul de literatură națională (II)* (o continuare dintr-un număr anterior), selectăm, spre edificare pentru conținutul ideatic al studiului, subtitlurile: *Limba și sentimentul național*, *Limba și condiționarea istoriei*, *Limba și cultura „națională”*, *De la exclusivism lingvistic la deschidere filosofică*, *Limba și componentele fundamentale al culturii românești*, *Fondul spiritual – componente vectoriale*. □ Veronica Buta reliefează ideea, remarcată de mulți critici antecesorii (Vladimir Streinu, Ion Pop, Cornel Regman, Mircea Scarlat), că, deși poezia lui Marin Sorescu exploatează simboluri existențialiste, ea are și accente absurde exprimate prin sentimentul catastrofei, spaima, plictisul, nimicul, simțul inautenticului, accente prin care lirica lui Marin Sorescu ar putea fi încadrată în absurd; dar, cel mai adesea – în special în poezia din prima tinerețe, scenariul comic (care constituie doar aparența) învăluie o substanță tragică. (articolul *Ironie vs. tragic în poezia lui Marin Sorescu*) □ O exegeză a psalmilor lui Șt. Aug. Doinaș întreprinde Diana Ureche, în *Sub semnul psalmilor*, notând: „Întreaga lume a psalmilor lui Ștefan Aug. Doinaș este o încercare de definire a lui Dumnezeu. Fiecare dintre așa zisele imnuri urmărește să

explice ce înseamnă Divinitatea. Fiecare oferă o nouă versiune. Fiecare dintre psalmi continuă complicatul drum al caracterizării divine, iar finalul nu oferă cheia la toate întrebările, ci adâncește și mai mult misterul. Psalmii se transformă într-un joc cu Divinitatea, un joc de-ascunselea sfârșit așa cum a început fără dezlegarea ghicitorii: Cine este Dumnezeu?” □ Pe Luigi Bambulea îl preocupă elementele structurale ale unei viziuni filosofice și teologice din romanul *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010) de Nichita Danilov, analizând minuțios cadrele narrative și mizele estetice, dar și cadrele filosofice și mizele metafizice ale acestui roman. (articolul *Războiul nevăzut al lui Nichita Danilov*) □ De aceeași detaliată incursiune semantică beneficiază cele *11 elegii* ale lui Nichita Stănescu, iar abordarea interpretativă a lui Dorin Ștefănescu (din articolul *Cum să interpretăm pânda unei revelații*) fixează câteva borne de ale traseului prin materia poeziei elegiilor: *Labirintul virtual*, *Distanța fenomenologică*, *Contemplarea și criza de timp*, *Eclipsa de fință*, *Cedarea specificului*, *Modelul unui act de inițiere*, *(Im)posibila revelație*, *Perspectiva nelimitării*, *Criza de inefabil*, *O poezie a poeziei*.

● **[Viața românească, nr. 3-4]** Lectura de „revizuire” a lui Mihai Zamfir îl cuprinde pe Vasile Alecsandri, departajând cu atenție etapele creației „bardului din Mircești” și contrazicând argumentat cea mai răspândită prejudecată legată de poetul *Pastelurilor*, și anume că este „cel mai reprezentativ scriitor pașoptist, iar opera lui o sinteză a pașoptismului”; stilisticianul român arată cum traseul literar al lui Vasile Alecsandri s-a modificat și cum poetul *Doinelor...* a depășit considerabil pașoptismul inițial; citită dinspre contemporaneitate din poezia lui V. Alecsandri, „cândva înălțată la ceruri”, nu rămân multe lucruri, dar această relectură arată că este producția „unui improvizator continuu, talentat, incapabil să reflecteze prea mult la ceea ce scrie”, Alecsandri încadrându-se în schema de creație, după L. Gálđi, „mozartiană”, adică aceea a improvizăției sau a scrierii din primul suflu a variantei definitive (cealaltă structură creatoare fiind cea „beethoveniană”, a perfecționării continue a variantei inițiale). (articolul *Vasile Alecsandri 1818-1890*) □ Marian Drăghici realizează un interviu cu Gheorghe Grigurcu cu titlul *«Lăuntric, nu intru în tiparul vârstei mele»*, prilejul fiind aniversar: împlinirea de către criticul orădean a frumoasei vârste de 75 de ani; mai aflăm astfel că Dora Pavel i-a dedicat lui Gh. Grigurcu o carte de convorbiri de aproape 250 de pagini, „un seducător vademecum, documentar autobiografic al devenirii interioare” a poetului *Unui trandafir învață matematica*; iată câteva detalii biografice: „– *Se știe prea bine că v-ați format la Cluj, în raza lui Lucian Blaga, a revistei Steaua, în paginile căreia ați și debutat. [...] Vă amintiți cum era «Viața românească» și în ce împrejurări ați descoperit-o, la începuturile dumneavoastră literare?* – Să recunosc mai întâi că *Viața românească* din anii 50, ori de la începutul anilor 60 nu m-a prea interesat. Câteva numere ale revistei ce mi-au căzut în mână erau, în pofida înfățișării lor «serioase» de carte, anoste, înșesate de rumegușul lozincard al epocii. În schimb, ca student la Universitatea

din Cluj, am avut prilejul de a citit o serie de numere ale *Vieții românești* interbelice. Am urmărit în ele mai cu seamă polemicile lui G. Ibrăileanu, care, deși oponent al lui E. Lovinescu și al cenaclului său, mi-a câștigat simpatia pentru vibrația scriiturii denotând o bună conștiința, o dăruire dincolo de jocul, și acesta suficient de ingenios, al argumentelor de pe poziția adesea contrară «autonomiei esteticului». [...] Ibrăileanu a murit chiar în anul nașterii mele, ca și C. Stere, care, după cum am auzit în familie, ar fi fost rudă prin alianță cu o mătușă a mea. În anul de pomină pentru mine, 1954, când m-am înscris la Școala de literatură, de unde m-am văzut izgonit peste numai un trimestru ca «element dușmănos», am încercat enorma bucurie de a-i asculta conferințind pe G. Călinescu despre Cehov, sub cupola Academiei, și pe M. Ralea despre Anatole France, în sala fostei Fundații Carol I. [...] L-am cunoscut și pe longevivul D.I. Suchianu, care, în copilărie, a stat pe genunchii lui I.L. Caragiale. [...] Într-una din numeroasele convorbiri pe care le-am avut cu marele om, a venit vorba și de revistele noastre importante dintre cele două războaie mondiale. Spre surprinderea mea, Blaga n-a pus pe locul întâi, așa cum mă așteptam, *Revista Fundațiilor Regale*, în opinia sa «eclectică», «de tip magazin», ci *Gândirea* și *Viața Românească*, pentru că aveau «un program», «un profil aparte». – [...] *sunteți, domnule Grigurcu, fără dubiu, criticul literar cel mai important legat de «Viața Românească» după căderea comunismului, colaborator dar și redactor, perioadă în care programul fondatorilor, clasicizat de stânga, s-a dat complet peste cap, redirectionat într-o direcție de dreapta «naturală», perfect vizibilă – cred. Schimbarea s-a făcut sub presiunea istoriei, cum se spune, și era inevitabilă după o revoluție anticomunistă, cu redactori ca Petru Creția, Cezar Baltag, Ileana Mălăncioiu, Gheorghe Grigurcu, Vasile Andru, Liviu Ioan Stoiciu, Caius Traian Dragomir, Nicolae Prelipceanu. Din perspectiva dumneavoastră, o atare convertire poate fi considerată ca «trădătoare» a cauzei inițiale? S-ar răsuci, adică, C. Stere și G. Ibrăileanu în mormânt citind azi, acolo unde sunt, revista lor? [...] – [...] Nu cred că C. Stere și G. Ibrăileanu «s-ar răsuci în mormânt», deoarece actuala față a publicației lor se arată mai apropiată de ceea ce era aceasta inițial, decât faza sa «realist socialistă». Importantă a fost – nu-i așa – apertura spre normalitate care s-a înfăptuit, chiar dacă nu la modul optim, după «liberalizarea» din 1965. [...] Contradicția ce apare în diagrama istorică a *Vieții Românești* nu este, prin urmare, între stânga și dreapta, ci între cenzură și ideologizarea forțată, pe de-o parte și exprimarea liberă, statutul democratic, pe de alta. Redacția venerabilei reviste a avut într-adevăr șansa de-a beneficia în ultimele două decenii de câțiva autori nu doar înzestrați, ci și posedând o dignitate a spiritului, uneori chiar de o dispoziție polemică în apărarea crezului lor.” □ Un articol omagial, cu accente memorialistice, scrie și Ion Pop despre Gh. Grigurcu, la împlinirea vârstei de 75 de ani, în *Un poet, un prieten, un critic*, iată cum îl descrie pe critic: „Mai atașat, totuși, fenomenului poetic și critic curent, confratele meu mai mare a simțit mai puțin tentația, cumva «academică», a studiului monografic, exersându-se în spațiul cu mult mai liber la*

foiletonului, iar aici nu cred că aibă mulți concurenți redutabili, poate pe Nicolae Manolescu ori Eugen Simion. Producția lui în acest «teritoriul critic» - cum suna și o carte a sa de pe la începuturi - este imensă, cred că mai niciunul dintre titlurile poetice ce meritau un popas reflexiv n-a rămas necomentat. Cu generozitate, cu har expresiv, cu o plastică a formulărilor nu o dată memorabilă. Mi-a plăcut și îmi place la criticul de poezie empatia față de text, înclinația spre o identificare cumpănită cu pagina scrisă. De aici, un impresionism superior, cu decantări punctuale de mare finețe, ca tot atâtea popasuri după ce efortul convocării citatelor definitorii a atins pragul zisului «salt calitativ».” □ Alexandru Sincu publică proza *O părere și câteva dintre întemeierile ei*. I se alătură pe pagina următoare Gh. Schwartz cu o altă proză cu titlul *Geneza trupei bufonului vraci*. Este prezent și Liviu Uleia cu un eseu despre demoni și draci în limbaj, *Zabulus sau demonul eternei mâncărimi*. La poezie sunt prezenți: Petru Ilieșu cu poemul *Despre epidermă și expansiunea progresului*, Iulian Caragea, *Poezii* (fragmentate, fără titlu) □ George Banu dezvoltă, într-un studiu diacronic al pieselor de teatru, motivul copilului ucis din diferite rațiuni, începând cu pruncuciderea Medeei din Antichitate și a lui Astyanax, ucis din motive politice de Ulise, din *Troienele* lui Seneca. (articolul *Moartea copilului sau sensurile unui motiv teatral*) □ Elisabeta Lăsconi prezintă doi autori de succes, pe „psihologul cel discret”, Aurora Liiceanu cu *La taifas* (Polirom, 2010) și pe „avocatul celebrităților, Ferdinand von Schirach cu volumul *Crime* (Verbrechen, 2009; publicată în română în 2010, Ed. PandoraM, traducerea de Gabriela Eftimie) (format din 11 povestiri inspirate de cazuri autentice pe care le-a cunoscut direct) ale cărui cărți sunt recomandate ca lectură studenților la facultățile de drept din universitățile de limbă germană, semn că „nu doar ficțiunea are nevoie de hrana oferită de real, ci și realitatea își hrănește ordinea și legea din ficțiune”. (articolul *Cărți paralele*) □ Ancheta revistei se derulează pe tema „Despre impostură”. Răspund la ea Liviu Antonesei (*Ehei, impostura noastră cea de toate zilele!*: „impostura pare a se stabili în și prin relația dintre «a fi» și «a părea», dintre «être» și «paraître», cum ar spune francezul. Mai explicit, senzația mea este că dacă omul este mai obsedat de «a părea» decât de «a fi», dacă eforturile sale se îndreaptă obstinat spre «imagine» în dauna «substanței», șansele de a accede la un nivel de impostură mai mare sunt și ele mai ridicate.”), Al Cistelean (*Impostura e eternă, nu și impostorii*: „Strict după bunul simț, impostura se vede mai ușor, acolo unde criteriile profesiei sunt mai riguroase, mai legate, iar încălcarea lor e, de îndată, evidentă. Ea nu prea e vizibilă unde «profesiunea» n-are criterii ferme [...]. Un medic, bunăoară, își vedește numaidecât impostura/ incompetența; dar un politician, în schimb, e posibil să nu-i ajungă viața, pentru a și-o «demonstra». Oriunde criteriile «profesionale» sunt fluide, impostura poate fi discutabilă, oricât de eminentă.”), Gheorghe Grigurcu (*Impostura la puterea scriitorului român*: „comunismul a devenit un Paradis pentru impostori. Crezul ideologic mimat ca și acceptarea servituților propagandistice au deschis calea carierelor mănoase ale unor autori tineri și le-a

îngăduit unor vârstnici a se compromite contra unor avantaje materiale și de mediatizare. Mihai Beniuc, Maria Banuș, Nina Cassian, Mihai Dragomir, Dan Deșliu, Aurel Baranga, Ion Vitner, Ov. S. Crohmălniceanu și atâția alții s-au văzut cot la cot cu Mihail Sadoveanu, G. Călinescu, Camil Petrescu, ulterior Arghezi. Cu inima strânsă, suntem nevoiți a-i trece pe cei din urmă la rubrica imposturii, căci nimic din scrisul lor anterior nu prognoza, nu justifică o apropiere de doctrina comunistă și de punerea ei în operă. Ceea ce nu înseamnă cătuși de puțin, așa cum pretind unii interlocutori ai noștri, certați rău cu bunul simț, că nu-i socotim mari scriitori [...].”), Dorin Tudoran (*Despre impostură*: „Există din ce în ce mai puțini «renascentiști» printre noi, oameni pricepuți dacă nu chiar la toate, oricum la foarte multe. Cu toate acestea, numărul a-toate-știutorilor crește exponențial în fiecare zi. De la crainicul de televiziune care citește ca un papagal informații scrise de alții și habar nu are ce citește, dar zâmbește plin de sine, la parlamentarii prezenți mai mult pe ecranul televizoarelor, decât în sălile de lucru ale instituției ce îi plătește. [...] Critica literară a devenit și ea o meserie pe care o poate face oricine: dai un search/ o căutare pe Internet. Găsești sute de pagini despre un autor sau o carte. Înveți câteva fraze pe dinafară și, după o vreme, nu doar cei cărora te adresezi, dar chiar și tu însuși începi să fii convins că ai și citit cartea respectivă, autorul respectiv. Iată varianta păguboasă a «folclorului electronic».”), Ion Vianu (*Despre impostură*: „Marile prietene ale imposturii, în viața curentă, sunt incultura și sugestibilitatea. Marele ei dușman este simțul critic, calitatea complexă care provine dintr-o temeinică metodă de gândire, din refuzul de-a accepta adevărurile primite, din dominarea fricii de a fi zdrobit de un interlocutor aflat pe o poziție socialmente superioară, sau cocoțat pe un soclu. Cu cât o societate este mai puțin liberă, cu cât incultura este mai profund ancorată cu atât ea este mai dominată de impostură. Fiindcă impostura este forma cea mai elementară a voinței de putere, este atitudinea morală prin care bruta încearcă să domine pe omul de rând. Dacă nu ar exista disprețul pentru celălalt, nu ar exista nici impostura.”) □ G. Pienescu relatează cum a contribuit la „reficționalizarea” nuvelei *Jandarmul* al lui Ion Agârbiceanu, care fusese predată de părintele-scriitor împreună cu alte patru nuvele (*Faraonul, Popa Man, Stana, Păscălierul*) în 1953 la Editura ESPLA, unde a zăcut literalmente până în 1957, când mapa cu nuvele a fost redirecționată Redacției de Literatură Contemporană (I. Agârbiceanu fiind încă în viață în acel moment) unde director era Mihai Șora; și-a asumat sarcina de citire a manuscrisului, cu note, metodic și fișe de lectură G. Pienescu, care între timp, după o vizită la Cluj și o discuție cu Lucian Blaga, a aflat despre ușurința cu care Agârbiceanu scria.(articolul *Despre «reficționalizarea» nuvelei «Jandarmul» de Ion Agârbiceanu*) □ Nicolae Mareș continuă să investigheze activitatea lui Eugen Ionescu ca atașat cultural pe lângă guvernul de la Vichy, dovedindu-se, prin numeroasele rapoarte trimise la București, că Eugen Ionescu s-a implicat în 1943, alături de Ion Dragu, în numeroase chestiuni culturale de reprezentare a României în Franța, una dintre acestea ar fi aceea a numirii unui

titular la lectoratul de limbă și literatură română la Lyon (unde nu funcționa nimeni de mai bine de 3 ani), apoi dramaturgul *Cântăreței chele* a mai avut și inițiativa, printre altele, de a proiecta, împreună cu rectorul universității din Montpellier realizarea unor conferințe despre România, la facultatea de litere și la lectoratul de limbă română pentru anul 1943-1944; la acestea se mai adaugă și pregătirea unui număr special al revistei *Pyrénées* consacrat în întregime culturii românești, diplomatul Eugen Ionescu susținând și o intensă corespondență cu centrala Ministerului Afacerilor Străine și cu Ministerul Propagandei de la București, amândouă ținute la curent cu fiecare dintre intențiile sale și ale părții franceze. (articolul *Rapoartele diplomatice de la Vichy semnate de Eugen Ionescu*) □ Dumitru Țepeneag publică corespondența sa cu Ion Pop, cu titlul *Către și de la Ion Pop*, în care își dezvăluie motivele de enervare fiindcă, dorindu-și reintegrarea sa în literatura română, iar profesorul clujean fiind coordonator al primului *Dicționar de opere* din literatura română (vol. I, A-D, 1998), constată că volumul *Așteptare* (1971) apărut înainte de a se stabili în Franța nu este inclus în fișa sa biografică. □ Ion Bogdan Lefter aduce exemple de *Scrieri cu mai mulți autori*, pornind de la *Colectivismul auctorial: din vremurile folclorice și până-n zilele noastre*, trecând apoi prin *Câteva experimente moderne și neomoderniste* (primul exemplu fiind *Letopisețul Țării Moldovei* luat de la începuturi, «de la Rîm», de către Grigore Ureche, după care sarcina a fost preluată de Miron Costin și de Ion Neculce care a dus treaba la bun sfârșit; al doilea exemplu: *Caleidoscopul* lui A. Mirea – 1908 ale lui Șt. O. Iosif și Dimitrie Anghel, A. Mirea fiind pseudonimul tandemului; apoi mici combinații avangardiste, precum «pictopoezia» a lui Ilarie Voronca și Victor Brauner; iar un alt exemplu, convergența abstracționismelor lirice și vizuale în *Epica magna* – 1978 și *Operele imperfecte* – 1979 cu poeme de Nichita Stănescu și desene de Sorin Dumitrescu) și ajungând la *Jocurile postmodernilor* (volumul *Amintiri* – 1973 cu versuri semnate de Leonid Dimov și M. Ivănescu și desene de Florin Pucă; prozatorii Școlii de la Târgoviște n-au scris efectiv împreună dar s-au influențat reciproc, precum Mircea Horia Simionescu și Costache Olăreanu care scriu în paralel *Ocolul Bucureștiului/Bucureștilor în 15 ore*, texte incluse de MHS în *Ulise și umbra*, respectiv de C. Olăreanu în *Fals manual de petrecere a călătoriei* – 1982; finalurile, în umbra intertextualității, pe care Eugen Bălan, Radu Albala, Alexandru George și Ion Lotreanu le-au propus pentru proza lui Matei Caragiale, *Sub pecetea tainei*), iar, după 1980, o avalanșă de scrieri colective în care intră și romanele colective scrise înainte de 1989, dar apărute, multe, după această dată, precum cunoscutul roman *Femeia în roșu* al trioului Mircea Nedelciu, Adriana Babeți și Mircea Mihăeș, capodoperă a prozei românești postmoderne, apoi *Ghici cine trage în tine?* de Max Torpedo, pseudonim ales de brașovenii Alexandru Mușina, Andrei Bodiu și Caius Dobrescu pentru parodia lor de roman «milițist» (1992) etc □ Grațiana Benga este provocată să scrie despre Gabriel Liiceanu, mai exact despre scrierile în care se arată nu filosof, ci scriitor, precum *Ușa interzisă* (2003), o

explorare a sinelui, un fel de „ecorșeu confesiv”, *Scrisori către fiul meu* (2008), în care a renunțat la formula jurnalului pentru epistolă, dar recuperând un spațiu afectiv, în cele din urmă, *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas, 2010), „o carte mai mult decât un jurnal: este în egală măsură un spectacol al concentrării și zbaterii, al seninătății și dezamăgirii”. (articolul *Dialog prin ricoșeu*) □ Mărturisind că „mi-au plăcut întotdeauna linia tăioasă a scriiturii sale, incongruența studiată, relieful ei striat, în care se reproduc perfect efluvii și asperitățile unei interiorități în care se agită patimi dintre cele mai puternice, decise în plus să se exhibe în elanuri zgomotoase, dar substanțiale”, Emanuela Ilie întreprinde exegeza volumului *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010) al lui Liviu Ioan Stoiciu despre care notează, la finalul analizei aplicate: „O frumusețe stranie emană și acest gen de versuri abrupte, scrâșnite, suferinde, mirosind, ce-i drept, din ce în ce mai pregnant a moarte. O certitudine este, totuși, îmbucurătoare. Dacă eul existențial al lui LIS a intrat de mult în colaps, orgoliosul său eu poetic este încă departe de a-și fi trăit zbaterele ultime...” (articolul *Din nou, pe prag*) □ Tot în categoria cronicii literare, intră și articolul lui Marcel Lucaci, *Amințiri epopeice*, în care analizează una câte una povestirile digresive în proză ale lui Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010), piesa de rezistență a volumului fiind cea omonimă cu titlul general al cărții (sau *Cum am fost un autor de duzină*), dar alături de povestirile *Antrax* și *Bacoviană*, acest volum „poartă inconfundabila pecete cărtăresciană și va rămâne, dincolo de trecerea nilor, o carte remarcabilă prin naturalețea și lejeritatea scrisului, prin umorul ei tonifiant, prin harul narativ al unui scriitor cu vocație ce aparține unei generații și unei istorii literare indisolubile.” □ Un prozator din generația anilor 70, clujeanul Radu Mareș, este luat în vizorul cronicii literare de către Constantin Pricop, comentariul lui fiind orientat spre două romane *Ecluza* și *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010), mai cu seamă spre cel din urmă; cele două romane reprezintă două lumi diferite: primul – perioada comunistă, iar, în cel de-al doilea, perioada tulbură dintre 1930-1941. (articolul *Ritmurile narațiunii*) □ Nicoleta Dabija recunoaște ca principiu de alcătuire al unei recenzii la o carte faptul că nu citește nici o opinie de dinainte pentru a nu avea o percepție deformată; însă, de data aceasta, fiind vorba de cartea lui Liviu Bordaș, *Apașul metafizic și paznicii filosofiei* (Humanitas, 2010), a citit păreri critice atât pro, cât și contra, atât cele cârcotașe, cât și pe cele binevoitoare înainte de a-și formula propria opinie; prezența în carte a lui Nae Ionescu a stârnit dezbateri pasionante și scandaluri mediatice, chiar și după apariția studiului Martei Petreu, *Diavolul și ucenicul său: Mihail Sebastian – Nae Ionescu* (Polirom, 2009); în consecință, autoarea încearcă să tranșeze cu câteva argumente de bun-simț chestiunea plagiatului lui Nae Ionescu: „În primul rând, mi se pare o chestiune de bun-simț să nu acuzi de plagiat un om care nu a scris. În al doilea rând, valoarea lui Nae Ionescu, dacă luăm în seamă mărturiile celor care au asistat la cursurile lui, nu rezultă în principal din ideile, fie ele și ale altora, pe care le prezenta, ci mai curând din logica strălucită a discursului său, din construcția

filosofică care lua ființă acolo, sub ochii studenților, din forța gândirii lui în continuă prefacere. În al treilea rând, când o generație de vârf a culturii române a fost în majoritate formată și fascinată de Profesor, a încerca să-l scuturi pe Nae Ionescu de orice urmă de originalitate și autenticitate înseamnă deopotrivă a suspecta cel puțin de falsă înțelegere, percepție greșită, pe Cioran, Eliade, Noica, Șora, Vulcănescu, Sebastian, Băncilă și alții.” □ Florin Toma alcătuiește o dare de seamă a întâlnirii regizate de criticul Ion Bogdan Lefter de la *Cafeneaua literară* pe tema „romanul anului 2010” unde au fost invitați patru romancieri, de pe Lista lui Lefter, și anume Constantin Abăluță, cu *Întâmplări imaginare pe străzile Bucureștiului* (Casa Cărții de Știință, 2010), Constantin Stan, cu romanul *Gde Buharest* (Ed. Charmides, 2010), Florin Toma, cu romanul *Orașul jumătăților de inger* (CR, 2010) și Daniela Zeca, cu *Demonii vântului* (Polirom, 2010), în plus, criticul de la *România literară*, Cosmin Ciotloș. (articolul *Romanele anului 2010 la Control*) □ Eugenia Țarălungă realizează un tablou editorial, fiecare apariție fiind însoțită de succinte prezentări: Ilie Constantin, *Ego scriptor* (lecturi autocritice, confidențe, dialoguri) (Ed. Limes, 2010); Adrian Buzdugan, *Capela excomunicațiilor. Povestiri ultimative* (Humanitas, 2010); Andrei Zanca, *Zicudul* (Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2010); Daniela Magiaru, *Matei Vișniec. Mirajul cuvintelor calde* (Ed. Institutul Cultural Român, 2010); *Alexandru Dușu. Lumea dinăuntru și lumea dinafară* (articole, interviuri, note de lectură) (Ed. UB, 2009, ediție îngrijită, introducere, note și indice de Laurențiu Vlad); Liviu Franga, *Scrisori din mica mea latinitate* (Ed. MNLR, 2010); Constantin Ionașcu, *Ororile și farmecul detenției. O convorbire cu Traian Călin Uba* (Fundatia Academia Civică, 2010, colecția Istorie orală); Alex Ștefănescu, *Cum se fabrică o emoție* (Ed. Ideea Europeană, 2010). □ Liviu Ioan Stoiciu continuă cu *Revista revistelor*, când apreciind, când rezumând conținuturi, când luând în târbacă următoarele reviste *România literară* nr.9/ 2011 (de exemplu editorialul lui N. Manolescu despre Dosarul de Securitate al lui Ioan Groșan, față de care arată «o înțelegere» suspectă, publicând dovezile „turnătoriei” scriitorului), *Familia* nr. 1/ 2011 (unde Gh. Grigurcu susține ex-disidența lui Augustin Buzura, alături de Andrei Pleșu, Virgil Tănase, Mihai Botez, de care regimul conservator, instaurat pe urmele răsturnării din decembrie, s-a folosit cu schepsis, cam în felul în care oficialitatea comunistă s-a slujit de propagandiștii săi „rafinăți”, în epoca deștă G. Călinescu, M. Ralea, Petru Dumitriu, iar în epoca ceaușistă Alexandru Ivasiuc, Virgil Cândea, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Alexandru Balaci, Dan Hăulică), *Convorbiri literare* nr.1/ 2011, *Gând românesc* nr.2/ 2011 (lunar din Alba Iulia, director Mircea Popa, director general Virgil Șerbu Cisteianu, redactor-șef Gligor Hașa); *Argeș* nr.2/ 2011; *Dilematica* nr.2/ 2011 (reține interviul Gabrielei Adameșteanu cu Lavinia Bălulescu în care prozatoarea, întrebata fiind cum i-a fost afectată viața și cariera de acuzația că ar fi fost „sursă DIE”, răspunde că nu există nicio dovadă a unei eventuale delațiuni semnată de ea-însăși); *Litere* nr. 1/ 2011 (redactor-șef Tudor Cristea care vituperează împotriva ordonanțelor și legilor anapoda care se dau în

România de 21 de ani); *Nord literar* nr. 1/ 2011 (unde Daniela Sitar-Tăut glosează pe marginea „vocației trădării: de la hiclenie la delațiune”, articol bazat pe *Istoria trădării la români*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2008, semnată de Mircea Bălan).

[MAI]

• [Apostrof, nr. 5 (252)] Susana Bogorin relatează din nou cum face pe ghidul printre muzeele pariziene, într-o primăvară fierbinte, plimbându-și oaspeții prin Muzeul de Artă Medievală de la Cluny („unde Doamna își seduce încă licornul”), la Gallimard, la Odilon Redon, muzeul din gara d’Orsay, bățând librăriile și oprindu-se ceva mai mult la Muzeul Luxembourg, unde au contemplat minuțios tabloul lui Cranach cel Bătrân, *Adam și Eva* (1533), în care protagoniștii „încruntați și ostili, poate nefericiți, sunt surprinși în plină cunoaștere, căci în mâna Evei se află, mușcat, mărul căderii.” (articolul *Paris, vara fierbinte din primăvară*) □ Marta Petreu notează câteva amintiri omagiale despre *Petru Cărdu*, care a trecut la cele veșnice (a murit la 59 de ani, 30 aprilie 2011): „Știam [...] că lucrează în multe locuri, la radio Belgrad, la Teatrul din Vîrșeț, unde conducea secția românească, la revista lui, la editură. Era un om al evenimentului: știa să conceapă, ca un avangardist aflat într-un TGV ce-a atins viteza maximă, insolite spectacole pentru cei aflați la sol: lansări și saloane de carte, spectacole de carte și pâine, festivaluri și premii, totul pe bani procurați nu se știe de unde, așa, cum ai scoate un iepuraș dintr-o pălărie. [...] Petru a fost un generos. Iubea literatura, adică iubea nu numai ceea ce scria el, ci mai ales ceea ce scriau alții. Avea o capacitate de-a se entuziasma cum arareori am văzut, prin care își făcuse relații literare pe tot continentul, ba chiar și în America. În același timp, judeca literatura cu o impecabilă austeritate a criteriilor de valoare și își cheltuia viața - vai!, atât de scurtă! - ca să îi pună pe scriitorii lui preferați în evidență.” □ Tot un articol evocator și portretistic, scrie și Lucian Marina în *Petru Cărdu a plecat în eternitate*. Cele două evocări sunt însoțite de publicarea a trei poeme de Petru Cărdu: *In tabloul cu ramă violetă*, *Imn pentru statuile moarte*, *Hărțile și vânătorii*. □ Judecăți mai vechi revin și acum sub pana Irinei Petraș care socotește, în privința cărții *Alcool* (Ed. Charmides, Bistrița, 2010) de Ion Mureșan, că nu a greșit prea mult și nici remanieri notabile nu trebuie făcute, fiindcă a avut intuiția faptului că tema beției afișată de poet este o metaforă excepțională exploatată de poet pentru a trasa un drum al coborârii în infern, căci aceste beții sunt mai mult o regie pentru descoperiri „abisale” din ființa omului: „In costumație de moșneag cu barbă, cu un zâmbet inocent-atoateștiutor în colțul gurii, cu mlădieri/ mășcări bahice ale trupului și ale vocii, Ion Mureșan lovește repetat sub centură toate comodele tabieturi ale contemporanilor. Asemeni mujicilor siberieni - repet, cei descriși în cărțile/ filmele copilăriei mele, cu naș roșu, priviri alunecos-hipnotizante, vorbind în dodii și în legănări de ritm înșelătoare, tropotind pe loc, în spații minuscule, dar având acces la stepe nesfârșite - Ion Mureșan construiește impecabile, negre scenarii introspective, pe care le regizează în pozitiv, le răsucesce

și le dichisește pentru a putea fi transpuse în spectacole publice, larg acceptabile.” (articolul *Ion Mureșan, nobilul «mujic»*) □ Cartea *Literatura luciferică: O istorie ocultă a literaturii române* (CR, 2010) de Radu Cernătescu, o carte care cercetează „«latura de umbră» a spiritualității literare autohtone (ezoterism, simbolistică francmasonă, rozicrucianism, esențialism «arheal» etc), neînregistrată decât în subsidiar de grilele canonice obișnuite”, al cărei autor își declară anticălinescianismul vitriolant chiar din ariergarda volumului, atacându-l pe «divinul critic» ori de câte ori are prilejul, cartea aceasta stârnește aprige filipice lui Ștefan Borbély: „luată la bani mărunți, *Literatura luciferică* a lui Radu Cernătescu este o sforăitoare prestidigitație hiperbolizantă, care are, în mod incontestabil, și părțile sale bune, concentrate în analize de detaliu bine făcute [...], dar care păgubește, tot «în ansamblu», prin suspiciunea neștiințificității pripite și a lucrului prin intermediul surselor secundare neverificate, în ciuda faptului că bibliografia listată la finalul volumului sugerează un învățat benedictin, blocat în praful centenar al unor biblioteci și arhive inaccesibile «profanilor».”; „Cu ochii mereu dați peste cap pentru a prinde vocea eterată a empireului, autorul însuși se crede un inspirat, jocul [...] dintre numele rozicrucienilor și inițialele propriului său nume (RC) fiind doar ingredientul colateral al unei psihoze mesianice dintre cele mai groțesti.”; „în *Literatura luciferică* fumigațiile sunt mai pregnante decât certitudinile, indicând o criză de creștere pe care sperăm ca autorul să o depășească într-un viitor cât mai apropiat, pentru a da lucrări de referință. Potențial are, modestia - deocamdată - îi lipsește.” (articolul *Luciferism și literatură*) □ Ion Pop este aniversat la împlinirea a 70 de ani. Însoțite de un medalion-portret realizat de Marta Petreu (cu titlul *Creion*), din care aflăm cum decurgea lucrul la redacția Echinox și cum realiza Ion Pop sumarul, încâlcit și plin de adăugiri și ștersături, al revistei, sunt publicate câteva poeme de Ion Pop: *Zidul*, *Via Dolorosa*, *Pe piatra asta*, *Vântul*, *Rana* (selecție din ciclul *Pietre sub pietre*) □ Elogiind instrumentul de lucru atât de necesar și valoros dat lumii noastre literare și culturale de Florin Manolescu, după ani de muncă benedictină, și anume *Enciclopedia exilului literar românesc (1945-1989) Scriitori, reviste, instituții, organizații* (Ed. Compania, 2010), Gelu Ionescu întreprinde câteva observații generale asupra conținutului și a metodei folosite de autor pentru a restrânge pe cât posibil, din prudență, greșelile referitoare la date precise: „Odată deschis un articol, Florin Manolescu a avut, mereu, diverse dificultăți pentru a oferi date precise. Și asta, în special, pentru că multe surse erau - sunt - inefabile sau suspectabile, ca să nu mai vorbim de aprecierile citate din documente sau din scrieri memorialistice sau ocazionale. Deci, multă circumspecție. Autorul a găsit soluția de optimă prudență - și anume folosirea modului gramatical optativ-condițional, după logica: mai bine aproximație decât eroare.” □ Doru Pop crede că narațiunea, din *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* (Polirom, 2011) de Marta Petreu, „alunecă spre realismul magic al lui García Marquez”, iar despre stilul general al catedratice clujene recunoaște că „indiferent dacă publică studii sau lirică, și acum, iată, proză, Marta Petreu o

face cu brutalitate tandră, imposibil de ignorat.” (articolul *Scrisul pe viață și pe moarte*) Tot despre scrierile Martei Petreu va fi vorba și în *O apocalipsă intrată în canon*, recenzie semnată de Mihaela Ursa, în care se ocupă de integrala poeziilor, peste trei sute, publicate de Marta Petreu de-a lungul a trei decenii, editate în volumul de sinteză *Apocalipsa după Marta* (Polirom, 2011), și selectate din volumele anterioare: *Aduceți verbele* (1981), *Dimineața tinerelor doamne* (1983), *Loc psihic* (1991), *Poeme nerușinate* (1993), *Cartea mâniei* (1997), *Apocalipsa după Marta* (1999), *Falanga* (2001) și *Scara lui Iacob* (2006); Mihaela Ursa nu purcede la clarificarea sensurilor poetice, nu înainte de a face o observație generală asupra a ceea ce înseamnă maturitatea artistică și o scriere reușită estetic: „Dacă în cazul romanului, al prozei în general, maturitate artistică și reușita estetică se măsoară și după posibilitatea explorării convingătoare a cât mai multor spații tematice și de imaginar, după o anumită doză de versatilitate în opțiunea pentru conținuturi diferite, în cazul poeziei consider că, dimpotrivă, maturitatea artistică se măsoară după consecvența tematică și de imaginar. Viziunea are loc să crească în sens poetic mai ales în jurul unui singur/ același ax obsesiv. Într-un fel poezia de acest tip trebuie cu necesitate să fie monomană, iar poetul - un soi de maniac lucid.” Ovidiu Pecican rămâne și el în teritoriul cultural „Marta Petreu”, analizând ideile de forță ale monografiei *Cioran sau un trecut deocheat*, ajunsă la a treia ediție românească (Polirom, Iași, 2011) și reliefând ideea (demonstrată de Marta Petreu) cum că „în pofida singularității sale discursive, atitudinale și culturale, Emil Cioran venea dintr-o tradiție românească nu doar destul de lungă, ci și strălucită. Marile vituperări la adresa propriului popor nu le-a inventat Cioran, cum s-ar putea crede. [...] Rezultă de aici că bombăneala cioraniană pe tema neantului valah, a celor o mie de ani de dispariție din istorie nu este o găselniță proprie, în pofida tonului foarte personal al scriitorului, ci un topos cultural destul de bătătorit și, deja, prestigios.” (articolul *A tăia drumuri*) □ La rubrica „dosar”, Ion Vianu propune o parcurgere a esteticii dostoevskiene și a discuțiilor pe care aceasta le-a produs și „că punctul comun între diferitele concepții este trinitatea platoniciană Bine-Adevăr-Frumos. Într-un fel sau altul, Frumosul este ceea ce sporește și apropie pe om de perfecție. Faptul că un lucru demn de laudă este și «frumos», iar cel reprobabil moral «nu este frumos» arată că această filosofie se exprimă firesc în limba comună. Creștinismul, în care filosofia platoniciană găsește un urmaș firesc, va așeza Frumosul în transcendență. [...] Dostoievski nu este însă omul unei singure idei și, mai ales, este un dialectician de temut.”, în articolul *«Frumusețea va mântui lumea»*. *Comentarii la o temă dostoevskiană (II)*, o continuare dintr-un număr precedent. □ Ion Bogdan Lefter discută despre volumul colectiv de poezie *Manifest. 20.rEvoluție* (Ed. Brumar, Timișoara, 2009, coordonator de proiect: Dan Mircea Cipariu), un volum care cuprinde tot atâția autori câți ani scurși de atunci, douăzeci, fiecare prezent cu câte trei texte, în acest amalgam ideea de bază a fost aceea a „constituirii unui fond de mărturii poetice, completate, cu evocări vizuale și lansate public nu doar la figurat, în formula

știută a prezentărilor de librărie și a lecturilor în spații publice, ci și la propriu, prin aruncarea de «manifeste» cu textele respective din elicopter, deasupra Timișoarei!"; autorii antologați sunt: Ana Blandiana, Eugen Bunaru, Dan Mircea Cipariu, Denisa Comănescu, Simona Constantinovici, Ioan Crăciun, Șerban Foarță, Florin Iaru, Petru Ilieșu, Ion Monoran, Bogdan O. Popescu, Nicolae Prelipceanu, Cornelia Maria Savu, Cassian Maria Spiridon, Costel Stancu, Moni Stănilă, Liviu Ioan Stoiciu, Robert Șerban, Marcel Tolcea, Varujan Vosganian; textul lui Ion Bogdan Lefter a fost publicat inițial on-line, în revista virtuală ArtActMagazine/ www.artarctmagazine.ro, nr. 94, 17 noiembrie 2010. □ Poeme de Iancu Grama: *spre locurile ridicate, dedesubtul așteptărilor*. □ Constantina Raveca Buleu realizează o dare de seamă asupra volumului *Spiritul critic la Liviu Petrescu* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), coordonat de Sanda Cordoș care schițează și un *Argument*; volumul cuprinde comunicările și expunerile prezentate în 2009 la Colocviile dedicate spiritului critic în literatura română, în cadrul Facultății de Litere a Universității «Babeș-Bolyai», ediția a doua a acestora concentrându-se asupra operei lui Liviu Petrescu. □ Volumul memorialistic al Ralucai Sterian Nathan, *Suflet tatuat* (Humanitas, 2010), traducere din franceză de Maria Raluca Hanea, prefată de Samuel Pissar, postfată de André Bercoff, îl preocupă pe Cristian Vasile din considerentul că depășește un interes strict documentar (cum se întâmplă în general cu memoriile) și devine interesant prin el însuși, ca document sufletesc remarcabil. (articolul *In căutarea amorului nebun: memoriile unei actrițe*) □ Al. Săndulescu laudă publicarea la Editura Saeculum I.O. a volumului în ediție bilingvă de *Basme populare din Bucovina*, una dintre primele culegeri din România, alcătuită la mijlocul secolului al XIX-lea de Adolf Staufe; textele sunt însoțite de un studiu introductiv de Helga Stein (cunoscută cercetătoare în domeniul baladei populare), iar traducerea din germană în limba română i se datorează Vioricăi Nișcov, autoarea unor semnificative antologii de folclor și o eminentă germanistă. (articolul *O colecție de proză populară inedită*) □ Interesul pentru T. Arghezi revine sub forma publicării celei de-a doua ediții a monografiei unei receptări «*Bătălia*» *Arghezi: Receptarea operei de la debut până la centenarul poetului* (Ed. Nouă, București, 2010) de Doina Grăsoiu, prima ediție fiind publicată cu mult timp în urmă, în 1984, la Editura Dacia (Cluj-Napoca), iar Mirel Anghel face o serie de observații privitoare la modificările operate în ediția a doua: „Cărții i-a fost adăugat un indice de nume, care face conținutul mai vizibil și permite cititorului să «navigheze» mult mai ușor prin istoria zbuciumată a receptării operei argheziene.”; cât despre efortul cercetătoarei Doina Grăsoiu, Mirel Anghel mai observă că „a investigat toate publicațiile în care opera argheziană a fost oglindită în cei 71 de ani de activitate publicistică și literară [...]. Cartea îi scutește pe cei interesați de «fenomenul Arghezi» de un periplu documentar epuizant și cronofag oferindu-le direcțiile necesare unor cercetări viitoare.” (articolul *Bătălia pentru un poet arțăgos*) □ Silvia Chițimia semnează *Poemul copacilor (omagiu de primăvară)*, aparent o suită de haiku-uri:

„Teii au fost odinioară/ Atei/ Până s-a născut Domnul/ Ca un Soare, în ei.”, „Nucul ar fi fost/ Un eunuc/ Sau, mai degrabă, un Duce/ Care ascundea sfios/ O teorie «în nuce».” □ Publică proza *Fereastra a III-a* Ileana Urcan, un fragment din *Romanul cu ferestre albastre de pe colină* (*Summer Dreams*) □ Horia Gârbea semnează o întristată comemorare a trecerii în neființă a Tatianeii Slama-Cazacu (n. 25 ianuarie 1920 - m. 4 aprilie 2011), posesoarea a două licențe în litere-filologie modernă (italiană, istoria artei, engleză) și în filosofie (psihologie-pedagogie, estetică); doctor în psihologie, doctor docent în științe; predă, ca profesor la Universitatea București, Facultatea de Litere, psiholingvistica și lingvistica aplicată. □ Este anunțată desfășurarea celei de-a 21 ediții a Festivalului Internațional «Lucian Blaga», aniversând 50 de ani de posteritate blagiană (aniversare UNESCO), ediția acestui an fiind una româno-maghiară. □ Poeme de Rodica Marian: *Hotare de gutui, Floarea de rozmarin, Biblioteca lui Confucius, Răs-trecere*.

● [Caiete critice, nr. 5 (283)] Număr dedicat monografic lui Maurice Nadeau, la împlinirea a o sută de ani de viață. Eugen Simion împărtășește cititorilor cum a făcut cunoștință cu Maurice Nadeau, criticul de întâmpinare și direcție, de vreo patruzeci de ani, de la *Quinzaine littéraire*, prin intermediul lui Serge Fauchereau; portretul spiritual pe care-l realizează criticul Eugen Simion se bazează pe dezvăluirea rolului catalitic al lui Maurice Nadeau, a faptului că practică o literatură angajată (părerea lui fiind că literatura transformă viața celui care o citește), cu totul diferită de literatura aservită politic, cel mai bun exemplu fiind acela al lui Louis Aragon ale cărui poezii suprarealiste le-a admirat și i-a plăcut enorm *Traité du style*, dar când poetul suprarealist a devenit stalinist în „cântec”, chiar și talentul său a scăpăit; este un editor adevărat, cum puțini mai sunt azi, și un descoperitor de talente: la îndemnul lui Tristan Tzara l-a citit pe (necunoscut pe atunci) irlandezul Beckett, care a revoluționat teatrul modern; l-a descoperit pe Borges și s-a bătut în presa franceză pentru Miller, acuzat de pornografie; iar despre Jean Genet și E. Cioran vorbește primul; pe scurt, este un personaj fabulos, de legendă, care știe diferența dintre o prietenie literară și o prietenie pur și simplu și care arată o vitalitate intelectuală uluitoare; Maurice Nadeau și-a asumat rolul de *accoucheur* („mamoș”) al literaturii și de *martor* al ei, o literatură care se împarte în două categorii: a) aceea a „spumei zilelor” („l’écume des jours”) și b) aceea care „poate să schimbe cursul unei existențe” („peut infléchir le cours d’une existence”) și „nu-l lasă pe cititor în starea în care l-a găsit”. (articolul *Maurice Nadeau: 100*) □ Un comiliton din patria Hexagonului, Serge Fauchereau relatează sub formă de jurnal cum l-a cunoscut el însuși pe Maurice Nadeau, intelectual de stânga, opozant al stalinismului, al ocupației naziste, al războiului din Algeria, autorul unei istorii literare a suprarealismului, creator de colecții și de reviste, precum *La Quinzaine littéraire*, prin paginile căreia a apărut marile valori ale culturii de ieri și de azi, sub semnul libertății. (articolul *Paris salue Maurice Nadeau*) □ Ion Pop dezvăluie și el, într-un articol

omagial: *Maurice Nadeau centenar?*, cum l-a cunoscut în 1973, când era asistent universitar și bursier în Franța, pe criticul trotskist (sau anti-stalinist) Maurice Nadeau, tot prin intermediul lui Serge Fauchereau care l-a introdus în redacția periodicului *Les Lettres Nouvelles*; Ion Pop evocă „dialogurile fericite” pe care le-a avut de-a lungul timpului cu criticul și editorul Nadeau, cu acest „critic angajat în sensul cel mai bun al cuvântului”, ce a lucrat neobosit ca istoric și critic literar realizând o foarte cunoscută sinteză despre suprarealism, cărei i s-a adăugat *Romanul francez de după război* (1969), dar și consistenta sa activitate de cronicar literar „la câteva dintre ziarele și revistele de prim plan al epocii, de la *Combat*, la *Mercure de France*, *L'Express* și altele”, descoperitor și promotor a numeroși scriitori francezi și străini, deveniți nume de referință, precum Malcolm Lowry, Laurence Durrell, S. Beckett, J. Borges, Witold Gombrowicz, L.-F. Céline, Jean Genet, Miller, John Hawkes ș.a. □ Despre măreția intelectuală al acestui „strămoș etern” al literelor din Hexagon, vorbește și Nicolae Bârna în *Tinerete fără bătrânețe...*, recunoscând de la început că „a vorbi despre Maurice Nadeau în termeni convențional elogioși înseamnă - vrei, nu vrei - a-l jigni cumva. [...] Pe de altă parte, e greu să vorbești de el în vreun fel. Pentru că - ținând seama de evidență, de realitate, de faptele tangibile și verificabile - nu ai cum vorbi altfel decât în termenii cei mai elogioși. Superlativi. Și care inevitabil pot părea convenționali.”, mărturisind că este un „fan” al lui Maurice Nadeau, nu pentru că este un spirit de stânga, ci pentru că susține cultura de vârf, de înaltă calitate. □ Numărul se încheie cu o mică antologie de texte critice, extrase din întinsa operă a lui Maurice Nadeau, întocmită de Josette Rasle, critic de artă, colaboratoare la revista *La Quinzaine littéraire*, și împreună cu soțul ei, Serge Fauchereau, prieteni apropiați ai lui Maurice Nadeau. Textele au fost traduse din franceză de Nicolae Bârna, Irina Georgescu, Teodora Dumitru și Liuria Șerban. Așadar, textele publicate sunt despre: *Cioran: un «gânditor crepuscular»* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 42, 1.01. 1968); *Dubuffet, eliberatorul* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 68, 1.03. 1969); L.-F. Céline în *Sfârșitul călătoriei* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 86, 1.01. 1970) ; Maurice Blanchot în *Tabula rasa* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 119, 1. 06. 1971); *Sartre și «Idiotul familiei» (partea I)* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 129, 16.11. 1971); Maurice Blanchot în *Nașterea zilei* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 157, 01.02. 1973) ; *Ce este acela «un intelectual»?* (*Quinzaine Littéraire*, nr.205, 01.03. 1975), *Barthes la puterea a treia* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 324, 01.05 1980), *Moartea lui Sartre* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 321, 16.03.1980); *Nathalie Sarraute și puterea cuvântului* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 458, 01.03.1986); *Victor Serge. Literatură și Revoluție* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 486, 16.05. 1987); *Amintiri și reflecții ale lui Pierre Naville* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 590, 01.12.1991); *Henry Miller revine* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 627, 01.07.1993); *Sciascia a murit prea devreme* (*Quinzaine Littéraire*, nr. 825, 16.02. 2002) ; *De 30 de ani în Quinzaine*; Michel Leiris în *Pagina albă ca oglindă* (*Zébrage, Folio, Essais*); *Pentru Edmond Jabès* (*Instantes* nr. 1, 1989) ; *Când Barthes vorbea despre Barthes pentru La*

Quinzaine (Quinzaine Littéraire, nr. 205, 1-15 martie 1975); *Sade, un scriitor ca oricare?*; Andrei Amalrik în *Un erou al timpului nostru*; Louis Guilloux în *Onoarea discretă a meseriei de scriitor* și în *Bătrânul și frații săi*; Pascal Pia; *Misterele din Croisset*; Din «*Journal en public*»: o pățanie extra-literară (*La Quinzaine Littéraire* nr. 1001, 15-31 octombrie 2009).

● **[Contemporanul. Ideea europeană nr. 5 (710)]** Editorialul lui Nicolae Breban se referă din nou, pe un ton inflammat și disculpator, la acuzațiile lansate de N. Manolescu legate de colaboraționismul romancierului cu regimul odiosului, în *Rușine, dle N. Manolescu*. □ Irina Petraș își continuă digresiunea din *Paranteze* (2), fixându-și câteva repere ale eseului precum „gândirea viscerală”, Paracelsus, Borges și „poemul despre trandafir”. □ Alex Ștefănescu își împarte atenția între poeta Felicia Sprâncenă Anghel (n. 1950), cu volumul *Libertatea gândului* (Ed. Printech, 2010), al cincisprezecelea volum de poezie; poemele din cartea de față fiind „adevărate demonstrații de esențializare a reflecției” și volumul omagial al Doinei Cernica (din Suceava, „o scriitoare talentată deghizată de o viață întreagă în ziaristă) dedicat *Maestrului Ion Irimescu. Muntele la apus* (Ed. Mușatinii, Suceava, 2010). (articolul *Femeile ne fac surprize*) □ Irina Ciobotaru recenzează cartea de poezii a Aurei Christi, *Grădini austere* (Ed. Ideea Europeană, 2010) despre care apreciază că „este rodul unei delicate suprapunerii între viață și moarte, o suprapunere prin care nu se ambiguizează contururile și substanța celor două, ci prin care este potențat fluidul viu al vocii poetice. Versurile calme și vibrante, reci și fierbinți, sunt magmă care își păstrează incandescența dincolo de crusta rece și rotundă formată de contactul cu lumea.” (articolul *Poteci prin poezia-grădină*) □ Trăsăturile mai vechi ale poeziei lui Horia Gârbea par să fie „un anume «sorescianism», ale cărui semne ar fi spiritul ludic, simplitatea construcției textuale, limbajul poetic «colocvial» și prezența parabolei”, dar cronicarul Răzvan Voncu consideră că eticheta de „sorescianism”, fără a fi nimic infamant în ea, nu definește foarte bine poetica lui Horia Gârbea, apreciat mai ales pentru „înalta sa conștiință artistică”, fiindcă „toate aparițiile sale – fie că e vorba de volume, de piese de teatru sau de recitaluri de poezie – sunt executate cu o pasiune pentru detalii care frizează perfecționismul, însă fără urmă de ostentație”, iar volumul analizat aici *pantera sus, pe clavecin* (Tracus Arte, 2011) își manifestă o unitate compozițională uimitoare, fiindcă niciunul dintre poeme nu este de „umplutură” și toate împreună sunt programate să apară într-o anumită ordine, poemele din *pantera sus pe clavecin* „au [...] o directețe (care este a emoției, nu a textului) prin care îl angajează pe cititor. Starea de poezie, ce se constituie mai întâi pe palierul intelectului, se mută, rapid și insesizabil, pe cel al emoției, astfel încât lectura volumului nu poate lăsa pe nimeni indiferent.” (articolul *Între ironie și lirism, tragicul*) □ Ștefan Borbély se ocupă de doi poeți maramureșeni, Dan Culcer, *Utopia. Texte pentru o stare* (Ed. Ardealul & Asymetria, Tg. Mureș-Elancourt, 2010, traduceri în maghiară de Cseke Gábor) și Teodor Borz, *Colivii* (Ed. Ardealul, Tg. Mureș, 2011, postfață de Cornel Mihai Ionescu); prima carte

de poezie este o aspirație de a scrie o „poezie transilvăneană hibridizată lingvistic – adică așa cum se vorbește îndeobște în zonă” și are caracterul unui volum „în oglindă, versiunile românești, originale (uneori reelaborate) ale poemelor găsin-du-și echivalențe maghiare foarte iscusite.”; a doua carte este „o revelație cathartică, intensă. Publică puțin; dar cine mai stă, ca el, să șlefuiască cu lunile un vers, cine mai lasă o jumătate de an între două strofe, migăbind atent, ca un orfevru de pe altă lume, cristalul limpid al poemelor sale? *Colivii* s-ar cere citat în întregime, din cauza bijuteriilor senine pe care le conține, drapate într-un ceremonial larg, atent coregrafiat, de *theatrum mundi* infinitezimal, al cărui pilor îl reprezintă deschiderea spre universalitate a spiritualității orientale.” (articolul *Doi poeți maramureșeni*) □ Iulian Boldea fixează într-o expunere amplă contribuțiile critice ale lui Ștefan Cazimir, cele mai multe referindu-se la studiul operei lui Caragiale „operă studiată cu minuție, într-un registru analitic ce se caracterizează prin rigoare și aplicație, dar și printr-o indiscutabilă încărcătură empatetică, de identificare cu textul abordat”; lucrările analizate și sintetizate din panopia criticului Ștefan Cazimir sunt *Caragiale. Universul comic* (1967), *Scrisoarea pierdută. Tensiunea lirică* (1971), *Stelele cardinale* (1975), *Pygmalion* (1982), *Nu numai Caragiale* (1984), *Alfabetul de tranziție* (1986), *I.L. Caragiale față cu kitschul* (1988), *Răsete în parlament* (1994), concluzia la care ajunge cronicarul este: „Cărțile lui Ștefan Cazimir vădesc un spirit riguros și suplu, extrem de mobil și de disponibil în manifestările analitice, dar și în încercările de sinteză, o voce mereu interogativă, ce caută să identifice fisurile din ordinea sau dezordinea lucrurilor, să corecteze anomalii și să denunțe tarele unei societăți într-o perpetuă tranziției.” (articolul *Rigoarea și suplețea criticii literare*) □ Calul de bătaie al Magdei Ursache din *Temă cu variațiuni gramaticale (II)* continuă să fie greșelile de exprimare ale parlamentarilor, mai ales, când se află „pe sticlă”, folosirea greșită a neologismelor («a debransa», «a asoma»), aroganța și ignoranța unor vorbitori precum Becali, intrat în folclorul agramatiilor cu expresia „parabolic vorbind”. □ Despre preferințele în materie de poezie ale lui Cioran, Verlaine, Baudelaire, Mallarmé, scrie Ionel Necula, pornind de la o reflecție de tinerețe a filosofului disperării „Ce-i un artist? Un om care știe tot fără să-și dea seama. Un filosof? Un om care-și dă seama, dar nu știe nimic.” (*Amurgul gândurilor*), arătând cum filosoful și poetul se completează și se întrețin reciproc. (articolul *Cioran și condiția poeziei*) □ La rubrica „lecturi”, Ironim Muntean analizează cartea de povestiri a Dorei Pavel, *Animal în alertă* (Ed. Dacia, 2010, ediție revăzută și adăugită), în care preia volumul de povestiri de la debut, din 1999, cu titlul *Întoarce-te Esthera*, iar tehnica celor șase povestiri, spune recenzentul, este cea rafinată și subtilă „a povestirii în poveste” sau a „poveștii în ramă” (ca în *Halima*, *Decameronul* ori *Hanul Ancuței*) „înșirându-se în registru de tip șeherezadic prin întâmplări, trăiri, stări, care susțin povestea.” (articolul *Povestiri exemplare*) □ Pledând pentru ideea că „ultimul Marino poate fi citit «embrionar» în scrierile de junețe”, Adrian Dinu Rachieru deschide discuția cu volumul de publicistică

masiv, intitulat *Cultură și creație* (Ed. Eikon, 2010) a cărui publicare i se datorează lui Aurel Sasu, „mereu inspirat și laborios”, și cuprinde publicistica de tinerețe a cărturarului clujean (din 1939 până în septembrie 1947, încheiată la *Națiunea*) și o încheie, discuția, cu volumul de memorii *Viața unui om singur* (Polirom, 2010) care „a provocat frisoane literatorilor” chiar și înainte de a fi apărut, în care, dincolo de reacțiile fierbinți și inflamate ale celor încondeiați, „propune -recapitulându-și viața – un document de epocă, colorat subiectiv, firește”, dar ideologul Marino, „îns retrăit, cu reflexul solitudinii, dovedind o incredibilă naivitate, fără vocație politică”, și-a dorit o Românie *neopașoptistă* „ieșind din subdezvoltare, abandonând contemplativismul, improvizăția, ruralismul, vocația morbidă de terfelire a valorilor”. (articolul *Primul și ultimul Marino*) □ Liviu Ioan Stoiciu intră în domeniul afirmațiilor probabilistice făcute de șeful Institutului Național de Fizică a Pământului legat de cutremurele de pământ, o predicție științifică ajunsă de râsul curcilor în România, dar justificată pentru Japonia, unde a avut loc un cutremur formidabil de 9,1 pe scara Richter, ridicând valuri înalte de 23 de metri care au măturat nordul Japoniei (articolul *Mă privesc în oglindă, e altul, nu sunt eu. Ce a adus tsunami la mal*) □ Continuă examinarea *Istoriei critice*....manolesciene, cu referiri exacte la erori sau limite de judecată critică în domeniul poeziei, Marian Victor Buciu, în *Fragmente despre istoria manolesciană*, din care extragem un mic segment: „Daniel Turcea «poet extraordinar» și azi «unul din foarte rarii noștri poeți mistici» la al doilea volum al său, ajunge un imagist în linia Voronca, prețios, dar și cu umor. La primul volum, unde poetul amestecă gravitatea cu jocul, «oniricul e mai curând un delir calculat ca la Dali sau Chagall». Ceea ce înseamnă că un principiu esențial disident față de supra-realism, și anume visarea în stare de veghe, este însoțit de istoricul critic mefient cu onirismul estetic. Emil Brumaru, «poet minor», «esențialmente erotic», apare uniform în poemele domestice, virginale și nu pornografice, extrase din reverii personal direcționate, diferite de cele ale lui Dimov și Ursachi. [...] Poeții și poezia ajung, la Manolescu, în rețele sau circuite care le scurtcircuitează, pe cât e posibil, pe cele atestate de criticii și autorii înșiși. Pentru Manolescu, poezia nu se rezumă la limbaj, de aceea «limba de o rară savoare» nu face din Brumaru un poet cu adevărat semnificativ.” □ Aura Christi revine la scandalul provocat în presă de acuzațiile calomnioase difuzate de N. Manolescu (fostul lui prieten din vremea dictaturii), de Emil Hurezeanu și de Dorin Tudoran contra lui Nicolae Breban, considerat colaborator al securității ceaușiste, CNSAS-ul procedând la fel, ca o poliție politică (în absența unei decizii a instanței judiciare) și cu alți scriitori precum Ștefan Augustin Doinaș, Cezar Ivănescu, Eugen Uricaru, Augustin Buzura, Adrian Marino, Ioan Groșan, Nicolae Balotă, Ioan Es. Pop; în apărarea lui N. Breban au sărit, după declanșarea scandalului mediatic în presa națională, Eugen Simion, Ioan Groșan, Augustin Buzura, Liviu Ioan Stoiciu, Alex Ștefănescu, Lucian Vasiliu, Magda și Petru Ursache. (articolul «*Apărarea*» dlui N. Manolescu sau riscul unui proces pentru delațiune calomnioasă) În apărarea lui N. Breban,

scrie și Gh. Schwartz o pledoarie densă, organizată în jurul ideii de bază cum că în vremurile postdecembriste nu hoții și criminalii sunt țintuiți la stâlpul infamiei, ci intelectualii, și asta fără să se dovedească prin dreapta judecată a unui tribunal, ci numai prin intervenția pernicioasă a CNSAS-ului. (articolul *Breban*) Tot de pe o poziție de susținere a confratelui de breaslă, își varsă amarul și Adi Cristi într-un articol cu titlu semnificativ: *Breban, Manolescu și șobolanii*, combătând cu vehemență situarea lui Nicolae Breban în postura de „agent de influență”. Liviu Ioan Stoiciu se arată și el uimit de disocierile bizare pe care N. Manolescu le face trecând printre disidenți pe un Dan Deșliu (care, e de notorietate, a fost un activist al regimului criminal al lui Gheorghiu Dej), iar lui N. Breban îi ignoră disidența reală din 1972, când a căzut în dizgrația regimului. (articolul *Breban, cu dosar de urmărire la Securitate, n-a fost disident anticeaușist, ci agent de influență, repetă Manolescu*) Se asociază susținerii lui N. Breban și Ion Vianu: „Breban nu a fost un turnător, rapoarte despre exil nu par să se fi găsit. Breban a rămas un personaj marginal în anii ceaușismului târziu: și față de minimalista «opoziție», dar și față de oficialități.” (articolul *Trebuie lapidat Breban?*) □ Cătălin Ghiță începe o nouă rubrică proprie cu titlul „Metamorfoze”, în care vrea să dezbată probleme de teorie, istorie și critică literară, în eboșe exegetice referitoare la poezia romantică europeană, examinată din unghi comparatist. (articolul *Seducția alterității. Prolegomene*) □ În cadrul antologiilor de poezie străină, sunt publicați, în traducerea și prezentarea lui Evelyne Stănescu-Elmasry, poetul scoțian Don Paterson (n. 1963, Dundee) cu câteva poeme extrase din volumul *Rain* (Faber and Faber, 2009): *Eroarea, Ploaie*; poetul irlandez Seamus Heaney (n. 1939. Castledawson) cu poeme din volumul *The Human Chain* (Faber and Faber, 2010): *Lanț uman, Dacă nu aș fi fost treaz* și poeta de origine irlandeză Carol Ann Duffy (n. 1955, Glasgow) cu poemele *Timp mijlociu, Îndepărtata*, extrase din volumul *Selected Poems* (Penguin Books, 2006) □ Florin Logreșteanu este prezent cu proza *Corăbierul cu Palimpsest*. □ Petru Ursache glosează într-un lung eseu pe marginea satului la Blaga, în articolul *Tema «boicotului» și satul lui Blaga*. □ Recentul roman al lui Vargas Llosa, *Rătăcirile fetei nesăbuite* (Humanitas, 2007), o poveste de iubire dintre o fată rea și un băiat bun, atrage atenția Rodicăi Grigore care găsește că, dincolo de povestea amoroasă, se ascunde în fapt „o profundă meditație asupra literaturii și a creării ficțiunii”. (articolul *Rătăcirile unei fete nesăbuite și drumul spre literatură*) □ Este adus în fața ochilor cititorului un text apărut în *Contemporanul* 1 iulie 1977, scris de tovarășul Titus Popovici, la apariția romanului *Bunavestire*, din care excerptăm câteva rânduri semnificative: „a apărut romanul *Bunavestire* al lui Nicolae Breban, de care probabil unii dintre dumneavoastră își amintesc, deoarece printr-o greșală, de care mă consider în parte și eu răspunzător, el a făcut parte un timp din Comitetul Central. Vreau să fiu clar înțeles, de aceea subliniez: nu spun că această carte nu trebuia să apară, că ea trebuia ținută la index. Nu voi afirma acest lucru deosebit de grav decât despre acele producțiuni care propagă fascismul, ura și disprețul

față de om, violența animalică, pornografia. Dar modul în care acest roman a apărut constituie, după părerea mea, și o spun deschis, cu toată răspunderea, o serioasă greșeală de ordin politic. Respins la Editura Cartea Românească (director Marin Preda), respins la Editura Eminescu (director Valeriu Râpeanu), după nenumărate discuții în care autorul s-a dovedit refractar, încercat a fi transmis clandestin peste graniță, romanul apare brusc la Editura Junimea din Iași, într-un tiraj nejustificat de mare, din motive pe care le numesc deschis conjuncturale (și care nu caracterizează politica noastră culturală), motive pe care, eventual, le pot înțelege, dar nu le pot aproba! Nu le aprob pentru că din asemenea «excepții» de la normele obligatorii pentru toți ceilalți ce pot înțelege unii tineri scriitori grăbiți, ca orice tânăr, și asta este normal, să se vadă tipăriți cu orice chip? Ei «înțeleg», și am auzit pe destui afirmând-o, că, dacă faci gălăgie, dacă «devii un caz», dacă ajungi să se intereseze de tine diverse ziare străine sau posturi de radio, merge, începi să fii tratat ca o excepție și atunci scriitori, membri sau nu ai Comitetului Central, în general cei ce susțin concepțiile și pozițiile partidului în artă, încep să fie considerați «conformiști», «oportuniști», «învechiți», «depășiți», iar eroii devin alde Breban și Goma! Și ar fi foarte de nedorit să devină și modele! [...] *Bunavestire* este romanul unui autor pe lângă care viața de luptă, de sacrificii, de muncă, de dăruire, chiar și de erori a acestor decenii a trecut ca apa pe penele raței. Cartea unui autor al cărui ochi (nu lipsit de o anume acuitate) reține cu precădere urâtul, trivialul, obscurul și josnicul, lucruri care ca boala, ca moartea, aparțin și ele realității. Dar a reține numai asta înseamnă, cu indulgență spus, o serioasă carență a viziunii despre lume. Este cartea unui autor adept declarat al filozofiei lui Nietzsche, cu desăvârșire prost digerată, conform căreia omenirea se împarte în aleși sortiți să fie stăpâni, deoarece se află dincolo de bine și de rău, și turma celor meniți să fie dominați, supuși. O carte în care limba română este maltratată până la suferință, în care abundă scene de un erotism ieftin, la limita și uneori dincolo de limita obscenității.”

• **[Convorbiri literare, nr. 5 (185)]** Folosind o sintagmă maioreșciană, Cassian Maria Spiridon caută înțelesurile ascunse al lumii moderne, supuse globalizării, care nu ar fi posibilă fără dezvoltarea tehnologiei, și, conform zicerii lui George Ritzer (în cartea *Globalizarea nimicului. Cultura consumului și paradoxurile abundenței*, Humanitas, 2010, traducere Raluca Popescu), oamenii contemporani sunt copleșiți de răspândirea și impunerea *catedralelor consumului*: restaurantele fast-food și lanțul de magazine, mall-urile, cazinourile-hotel, parcurile tematice gen Disneyland, vasele de croazieră, ceea ce face ca pretutindeni în lume oamenii să consume aceleași servicii în același mod. (articolul de fond *Căderea de la ceva spre nimic sau pierderea fondului în favoarea formei – I*) □ Virgil Nemoianu trece paradigma culturală a postmodernismului prin sistemele de gândire ale lui Leibniz și Vico, continuând publicarea unui alt fragment din cartea *Postmodernism and Cultural Identities: Conflicts and Coexistence* (The Catholic University of America Press, Washington, 2010), în traducerea din

engleză a Laurei Carmen Cuțitaru. (articolul *Leibniz, Vico și contemporaneitatea alternativă -II*) □ Svetlana Paleologu Matta scrie un eseu despre *Filosofia și poezia la Nietzsche*, accentuând că „Nietzsche spune lucruri puternice și cu simplitate. Ele sunt însă derutante, scrise într-o pagină, ceea ce alții scriu într-o carte. Dar mai ales el scrie în aforisme, forme maxime de gândire, concentrice, artistice, sinteze ale realității.” □ Irina Mavrodin își propune să demonstreze cum opera cioraniană *Despre inconvenientul de a fi născut* reprezintă în racursiu întreaga Operă a lui Cioran, fiindcă are o structură poietică și o poetică, reunind și tematica proprie filosofului „descompunerii”. (articolul *O «punere în abis» a operei lui Cioran*) □ Maria Carpov comentează volumul de eseuri și articole ale lui Umberto Eco, cu titlul *Înainte ca racul. Războaie calde și populism mediatic* (RAO, București, 2007), în traducerea lui Geo Vasile care adaugă la sfârșitul fiecărui text și explicații utile pentru cititorii mai puțin familiarizați cu problemele societății italiene; originalul, *A paso di gambero*, a fost publicat cu un an înainte la Bompiani, Milano. (articolul *Politică și paranteze semiotice – I*) □ Elvira Sorohan susține necesitatea lecturii integrale a operei unui autor pentru a putea discuta în cunoștință de cauză de o nouă apariție, cum e cazul romanului *Provizorat* (Polirom, 2010) al Gabrielei Adameșteanu în care avem de-a face „cu o altă Gabriela Adameșteanu, disponibilă la o experiență nouă. Prozatoarea nu-și trădează talentul dintâi, care o singularizează, dar îl reorientează. Pare că se reînnoiește, aliniindu-se unei orientări, ce nu stă bine oricui, de vreme ce insistă indiscret pe detaliile vieții intime, de alcov, manieră nelipsită de interes comercial imediat.” (articolul *«Provizorat» sau viața dublă ca un pariu*) □ Basarab Nicolescu se erijează în critic de poezie asumându-și comentariul cărții de poeme a lui Horia Stamatu, *Imperiul* (Ed. Ethos-Ion Cușa, Paris, 1981), care este publicată într-o vreme în care „lipsa de semnificație este considerată ca o virtute”, iar cartea aceasta pare „o speranță de regenerare”. (articolul *Horia Stamatu și imperiul liniștii*) □ Aforismele lui Gheorghe Grigurcu dezvăluie obsesii moraliste precum „Cu cât ai mai multă dreptate, cu atât ești mai singur”. (articolul *Ambiguitatea formeii*) □ Nicolae Stroeșcu Stănișoară își continuă neabătut memoriile cu iz politic, debutul acestui text fiind o recunoaștere cinstită a șansei: „Postul de la Radio Europa Liberă mi-a oferit șansa de a mă găsi sufletește simultan în occidentul liber și în România încătușată.” (articolul *Lupul de la Kremlin*) □ Restituirea publicisticii lui Constantin Stere din vremea când stabilit la Iași, la finele anului 1892, scria la diferite periodice precum *Evenimentul literar*, *Adevărul*, *Lumea nouă*, *Arhiva*, *Munca* etc și uneori sub un nume de împrumut și participa astfel la dezbaterile social-politice din epocă, este socotită de Alexandru Zub un act de cultură realizat de Academia Română, în C. Stere, *Opere*, I-II, *În preajma revoluției* (ed. Victor Durnea, studiu introductiv de Eugen Simion, postfață de Mihai Cimpoi); Al. Zub observă că se degajă din opera lui C. Stere un îndemn la rectitudine morală: „Deviza platoniciană că «omul drept nu ascultă decât de glasul conștiinței sale și nu caută pentru faptele sale justificare în părerile celorlalți» se

recunoaște ca un «fir roșu» și în conduita lui C. Stere, cel așa de puțin înțeles în epocă.” (articolul *C. Stere publicist*) □ Ioan Holban orientează comentariul critic spre cele zece cărți de proză și două romane publicate de un demnitar, primar al Iașului, șef de partid politic, ambasador în Cuba, Constantin Simirad în care mulți au văzut, în această activitate de scriere, un fel de „violon d’Ingrès”; dar Ioan Holban încearcă să demonstreze că sunt mai mult de atât și că debutul autorului în proză cu *Audiențe în aer liber* (2000) a fost lăudat de critica de întâmpinare, care a detectat în volum „o autobiografie literară după felul celei sadoveniene din *Anii de ucenicie*”, iar concluzia critică, post-analiză, este că prozatorul „are instrumentele, știința construcției epice și capacitatea de sinteză necesară pentru a scrie romanul-frescă al acestor vremuri.” (articolul *Proza lui Constantin Simirad*) □ Christian W. Schenk lărgeste universul poeziei cu poemele *Cum bob...*, *La cine să mă rog?*, *Claire de lune I*, *Claire de lune II*; lui i se alătură încă cinci poeți: Florentin Palaghia cu *Mi-e dor de o stea*, *Atmosferă tristă*, *Sintagmă*, *Poste de secours* Jean Moulin, Ion Beldeanu cu poemele *De ce?*, *Simple mișcări*, *Nepuțința poetului*, *Șoim coborând din înălțimi*, *Chiot de vară*, *N-am cum*; Sterian Vicol: *Țipătul*, *Rochia de mireasă*, *Podul umblător*, *Toba*, *În așteptarea ta*; Dan Mircea Cipariu: *Salvează și ieși!*; Ioan Mărginean: *Anotimpul din Patmos*. □ La proză, publică texte Lorian Carsochie – *Obsesia* (fragment dintr-un roman cu titlu omonim, în curs de apariție la Ed. Minerva), Ioan Țicalo – *Destine*. □ Ștefan Amariței publică piesa într-un act și opt scene, o rescriere modernistă, *Meșterul Manole și proprietarul Vodă*. □ Cristian Livescu se ocupă de critica poeziei, propunând un poet al exilului, de loc din Neamț, Grigore Cugler, asociat cu avangarda literară, prezentat cum se cuvine cu detalii biografice, dar mai ales cu o incursiune atentă în opera lirică și narativă; Grigore Cugler (1903, Roznov – 1972, Lima, Peru) este cunoscut mai ales sub pseudonimul *Apunake* (luat din titlul unei lungi nuvele *Apunake și alte fenomene* – 1934, considerată „o glumă sinistă și produsul unei fantezii alienate”, dar, de fapt, aparținând literaturii de avangardă) și este rudă, se pare, cu scriitoarea junimistă Matilda Cugler (Kugler)-Poni, care îi era mătușă de tată (tatăl fiind de origine austriacă, von Kugler, un titlu conferit de însăși împărăteasa Maria Tereza în secolul al XVIII-lea); Sașa Pană l-a inclus pe Grigore Cugler în *Antologia literaturii române de avangardă*, din 1969, pe baza acestui text, „ceea ce înseamnă că numele roznoveanului figurase și anterior în fișele și listele celor ce pregăteau exegeza fenomenului”; deși poeziile lui au fost risipite prin revistele exilului (*Destin*, *Ființa românească*, *Exil*, *Revista Scriitorilor Români*), deci nereunite într-un volum, sau intercalate în interiorul prozelor, precum Decan al Majestății intercalat în *Apunake și alte fenomene*, cu toate că în conținut, ele par niște urmuzianisme, Cristian Livescu notează despre ele: „Poeziile lui Grigore Cugler, nu multe la număr, scrise concomitent cu proza, aparțin și ele unei dorințe de experiment pe cont propriu. Nu au nimic cu dadaismul lui Tzara, ca vidare și de-estetizare a poeziei, nici cu Ilarie Voronca și căutările sale de alienare a metaforei, sau cu priveliștile abstracte

ale lui B. Fundoianu, nici cu revolta în registru lubric al lui Geo Bogza. Se remarcă în schimb prin frenezie ludică, prin dorința, pe de o parte, de a inventa cuvinte nemaiauzite, căzute parcă din cer, dintr-o feerie magică, dintr-un fond cu totul fantezist și fără noimă al reveriei [...].” (articolul *Avangarda solitară: poezia lui Grigore Cugler, «simbolul însuși al exilului deplin»*) □ Constantin Dram pune într-o ecuație comparativă romanul lui Dan Stanca, *A doua zi după moarte* (ediția a II-a revăzută, Curtea Veche, 2011) și „modul eliadesc” de a nara imixtiunea sacrului în profan, fiindcă, zice comentatorul, romanul acesta „face parte dintr-o categorie aparte, aceea a textelor în care brutalitatea istorică a trăirii cotidiene se întâlnește [...] cu nespul metafizic.” (articolul *«A doua zi după moarte»: suferință, purificare și kratofanie*) □ Dan Mănuță pune întrebări esențiale despre încadrarea anumitor poeți din Basarabia în literatura sau poezia „moldovenească” ori în cea „românească”, luând ca bază a problematizării masiva antologie a lui Adrian Dumitru Rachieru, *Poezii din Basarabia* (Ed. Academiei Române, București, și Ed. Știința, Chișinău, 2010) un autor obișnuit cu antologiile, fiindcă a mai publicat în 1996 antologia *Poezii din Bucovina*, și născut, crescut și format, la întretăierea a două regiuni, Bucovina și Banatul, unde, cu siguranță, fenomenul aculturației s-a manifestat din plin; în antologia de față A.D. Rachieru a ținut cont, cu justețe, de criteriul limbii și apoi de cel generaționist (numit de el „promoție”), dar îl introduce până și pe Eugen Coșeriu, „cu versuri de elev bune pentru statistici”, notează Dan Mănuță. (articolul *Poezie «moldovenească» sau «românească»*) □ Adrian Dumitru Rachieru schițează câteva repere tematice și simbolice ale liricii lui Emil Botta, mesajul poetic rămânând mereu o invitație la *criptanaliză* (cu o vorbă a lui U. Eco). (articolul *Emil Botta și «strategia rolurilor»*) □ Vasile Spiridon descâlcește hățșurile narative din romanul *Mamin* (Editgraph, Buzău, 2010) de Valeria Manta-Tăicuțu, care „a scris cu vervă și inteligență, pe marginea moravurilor din lumea noastră scriitoricească, profesorală și politică, un reușit roman parabolic, șarjat caricatural, cu fină ironie și cu un foarte bun dozaj al comicului.” (articolul *Contribuții la o istorie de marmură a literaturii*) □ Despre ficțiunea marca Felix Nicolau, precum *Pe mâna femeilor* (CR, 2011), subintitulat „roman decapotabil”, ne întreține Emanuela Ilie într-o cronică severă care subliniază de la început „elementele peritextuale denotă calculul abil al unui scriitor care, dublat fiind de un critic necruțător al actualității noastre literare, este la curent cu numărul în definitiv redus al mijloacelor de care dispune pentru a-și seduce publicul în scopul (încă o dată, pur pragmatic!) de a-și face marfa vandabilă”, iar romanul de față este unul format din „piese detașabile”, mai multe „metanarațiuni” citibile în orice ordine se dorește și asemănător cu excelentul roman al lui Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi*, o povestire modulară care indică efortul scriitorului de a evita orice înregimentare și clasificare. (articolul *Pe mâna femeilor*) □ Șerban Axinte fixează în efigia criticii și a importanței de prim raft romanul *Provizorat* (2010) al Gabrielei Adameșteanu care l-a reeditat la începutul anului 2011; unul dintre cele mai importante romane

ale anului 2010, deja clasicizat, și oferind un plus de „prestanță prozei românești de azi”: „Scrișul Gabrielei Adameșteanu degajă forță și rafinament. În proporții egale. Forța vine dinspre caracterul lumilor pe care le restituie plenar și subtil. Romanul de față cuprinde câteva cronici de familie, toate capabile să păstreze în ele însele istoria socială trăită, suportată de protagoniști. Iar istoria decantează caractere și atitudini.” (articolul *Luciditate și refugiu*) □ Adrian Romilă expune linia narativă, fixată cu consecvență pe o exhibare a cruzimii existențiale, din romanul *Omoară-mă* (Polirom, 2010) a romancierei Ana Maria Sandu, „o fascinantă parabolă pe tema iubirii, a morții și a singurătății” care a reușit să iasă din zona comercialului (a policier-ului) și a virat spre zona ontologiei literare, prin efectele neașteptate ale narațiunilor. care se exercită asupra ființei umane. (articolul *Prizonierat narativ*) □ O cronică pozitivă la studiul lui Daniel Cristea-Enache, *Lyrica magna. Eșeu despre poezia lui Nichita Stănescu*, (Ed. Curtea Veche, 2010), face Antonio Patraș care arată cum „biografia omoară poezia”, mai ales în cazul lui Nichita Stănescu poetul născut și nu făcut pentru care poezia e o „hemografie”, „o scriere cu tine însuși”, „o pată de sânge care vorbește”; după cum observă și cronicarul Antonio Patraș, Cristea-Enache nu își asumă sarcini de hermeneut, deoarece propune mai mult o lectură de bun gust și bun simț, fără relevarea unor „mesaje cifrate” și, în același timp, subliniază cu justete că Nichita Stănescu, după momentul debutului din 1966, devine tot mai puțin poet și tot mai mult Poetul de curte ceaușistă, oficializat, iar compromisurile se văd mai clar decât la oricare al poet, nu degeaba a fost numit de M. Ivănescu, rivalul său, „Nichita Stănescu-Ceaușescu”; în concluzie, cronicarul notează despre *Lyrica magna*: „Chiar dacă adastă predilect în preajma locurilor comune ale exegezei, eseul lui Daniel Cristea Enache are meritul, deloc neînsemnat, de a-l recupera pe Nichita Stănescu altfel decât până acum, printr-o grilă estetică exigentă, într-un anume sens cam prea exigentă, care nu reține decât o parte infimă din imensa creație a poetului. Dar chiar și așa, ceea ce rămâne nu-i deloc puțin, dacă ne gândim că, în fond marea poezie (*Lyrica Magna*) poate încăpea bine mersi într-o singură carte. O carte pe care Daniel Cristea Enache a știut s-o citească și să o rescrie, făcând accesibil publicului larg un Nichita Stănescu esențial.” (articolul *Nichita Stănescu la o nouă lectură*) □ Constantin Coroiu radiografiază un volum consacrat literaturii subiective, de la origini până la finele deceniului nouă al secolului XX, publicat cu două decenii în urmă (1991), de către criticul și istoricul literar Ioan Holban, în colecția „Momente și sinteze” a Editurii Minerva, coordonată de Zigu Ornea; Ioan Holban scrie despre 22 de diariști până la 1990, care abordează *jurnalul intim* și *autobiografia literară*, începând cu *Jurnalul meu* al lui C.A. Rosetti (1844) și cu *Istoria vieții mele* (1845) de Teodor Vîrnav, cea dintâi carte de amintiri din literatura noastră; comentatorul consideră că dintre cei 22 de diariști antologați de Ioan Holban, doar 10 autobiografiști se încadrează cu adevărat în valoarea literară. (articolul *O istorie a literaturii române subiective – II*) □ Chris Tănăsescu analizează cu delicii de cititor încercat și cunoscător ale

dedesubturilor narative și metanarative romanul lui Felix Nicolau, *Pe mâna femeilor* (CR, 2011), impresia fiind de construcție modulară postmodernistă care poate fi parcursă, ca un labirint, de oriunde: „dacă acceptăm ideea că se poate citi cartea de oriunde începând și în ce direcții vrem, să nu uităm că nu vorbim de idealul poeziei pure al lui Mallarmé și al cărții care poate fi recombinaată oricum de cititor. Arhitectura e mai degrabă de labirint (personajele însele migrând în ipostaze diferite și chiar incompatibile de la o capotă la alta) [...]. Arhitectura, din această perspectivă, merge pe două axe principale, una pe direcția sat-oraș și cealaltă colocvial/ social/ «manelistic»-literar/ subiectiv/ simfonic.” (articolul *Vieți, voci, nume pe mâini bune*) □ Chiar dacă o antologie de poeți nu poate cuprinde decât câteva dintre notele specifice fiecăruia, cum ar fi antologia realizată de Claudiu Komartin și Radu Vancu, *Cele mai frumoase poezii 2010* (Tracus Arte, 2010), totuși Angelo Mitchievici crede că cititorul se poate bucura de concertul poezilor selecționați în care nu s-a ținut cont de generație, orientare poetică, amicitii și inamicitii, păstrându-se doar ceea ce ține de poezia autentică, de la debutanți (val chimic, sorin despoT, Adrian Diniș, m. Duțescu, Naomi Ionică, Bogdan Lipcanu, Iulia Militaru) la nume consacrate (Adrian Alui Gheorghe, Ana Blandiana, Rita Chirian, Ionel Ciupureanu, Nicolae Coande, Traian T. Coșovei, Mircea Dinescu, Teodor Dună, Augustin Frățilă, Doina Ioanid, V. Leac, Cristian Măceșaru, Ioan Moldovan, Ion Mureșan, Irina Nechit, Liviu Ioan Stoiciu, Robert Șerban) și *guest stars* (Emil Brumar, Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Alexandru Mușina, Ioan Es. Pop, Emilian Galaicu-Păun, Nora Iuga, Marta Petreu). (articolul *Poeme vechi și noi*) □ Gellu Dorian insistă pe atipicitatea și experimentul ostentativ, evident prin tema și substanța poetică abordate, din volumul *Umilirea animalelor* (Casa de Pariuri Literare, 2010) a lui val chimic, pseudonimul Valentinei Chiriță, care și-a asumat o identitate masculină, despre poezia căreia criticul scrie: „s-ar putea să asistăm la ivirea unui neo-neo-decadentism, prin care autorii, evadând din această lume, sau văzându-se într-un viitor în care viața devine un surogat, ceva lipsit de importanță, față de artificialitatea existenței, într-o lume a ciberneticii ce depășește realitatea vieții sau chiar imaginația acesteia, își expun gândurile și ele iscate din combinații ciudate, voit artificioase, din care poezia izgonită cu desăvârșire, nu-și mai arată vechile ei înfățișări, ci suma tuturor reziduurilor pe care altădată le-a aruncat din pagina tipărită, cel puțin. Din astfel de reziduuri își alcătuiește val chimic cartea. Transpusă din alt gen, cel masculin, poeta Valentina Chiriță ține cu tot dinadinsul să arate, din starea de android, existența androgină a ființei sale.” (articolul *Val Chimic – umilirea animalelor*) □ Partea a doua din studiul comparativ al lui Ovidiu Pecican din *Cantemir și Descartes. De la «Istoria ieroglifică» la «Pasiunile sufletului»* - II ne întâmpină cu o introducere, captivantă pentru orice filolog, în echivalările lingvistice conceptuale de la începuturile limbii române și eforturile creative ale domnitorului moldav pentru a reda noțiuni inexistente în limbă: „Când autorului îi lipsesc conceptele adecvate și le inventează. Astfel, în loc de *conflict*

psihologic, cum am spune astăzi, Cantemir se referă la *războiul duhnicesc*, iar în loc de modernul *intuiție*, el vorbește despre pătrunderea gândului ascuns al unuia de către celălalt *nesimțitoarește* (adică pe nesimțite sau mai bine spus pe deasupra simțurilor, dincolo de cunoașterea mediată de simțuri).“ □ Lucian Vasiliu republică un studiu mai vechi despre Emil Botta din vremea când era june redactor al revistei Universității «Alexandru Ioan Cuza», coordonat de Alexandru Călinescu. (articolul *Emil Botta sau despre spectacolul liric*) □ Constantin Cubleşan caută originea aversiunii întreținute de noul regim democrat din România, de după cel de-al doilea război mondial, împotriva lui Cioran, într-un detaliu biografic, și anume pe vremea când Cioran era consilier cultural în cadrul reprezentanței noastre de la Paris și a publicat un articol cu titlul *Ardealul-Prusia-România* (1941) din care cenzorii desprindeau o tendință de „regionalizare“ a țării și, drept urmare, a fost înlăturat din diplomație, fiindcă s-a considerat că nu ar aduce niciun serviciu țării. (articolul *Cioran în dosarele Securității*) □ Ligia Tudurachi descrie atmosfera cenaclului *Sburătorul*, care a fost mai mult decât un grup de literați reuniți de pasiunea pentru literatură, cât mai ales *stăpâniți de sentimentul de a trăi laolaltă*, ca într-o mare familie, bazându-se pe diferitele mărturii și rememorări ale scriitorilor precum Zaharia Stancu, Bogdan Amaru, Hortensia Papadat-Bengescu, Ticu Archip, Ieronim Șerbu, Șerban Cioculescu, Camil Baltazar, Isac Peltz, I. Valerian. (articolul «...Și totuși, sentimentul de a trăi laolaltă!» *Practici colective la «Sburătorul»*) □ Constantin Parascan își urmează notațiile memorialistice din *Istoria Muzeului Literaturii Române sau o viață de muzeograf așa cum a fost* (XII). □ Amintiri deapănă și Dan Ciachir în *O pasiune inexplicabilă*. □ Liviu Pendefunda își continuă cercetarea hermeneutică a poeziei în *Semnele mnemice ale orelor astrale*. □ Petru Ursache lansează interpretări mistice, ortodoxe, în *Războiul icoanelor pe ecran postmodern* (II) □ La „cartea străină“, Marius Chelaru prezintă o carte „greu de catalogat“: poate fi socotită jurnal de călătorie pe tot cuprinsul României, dar și reportaj al unei istorii recente și eseu; este vorba de *Roumanie, prison des âmes* (Les Editions Noir sur Blanc, 2010, prefață de Monica Lovinescu) de Jil Silberstein. □ La „actualitatea franceză“, Simona Modreanu vine cu romanul unui scriitor nordic David Vann, născut într-o insulă a Alaskăi și rezident în California, al cărui prim roman *Sukkawan Island* a fost tradus în Hexagon și a câștigat deja importantul premiu Medicis; iar cartea este „tulburătoare, care deranjează în multe privințe, de la situațiile absurde până la brutalitatea relațiilor umane.“ (articolul *O familie de mincinoși*) □ Pe clapele memorialisticii, Ioan Pinteă deapănă amintiri despre cum l-a cunoscut indirect, prin poezie, prin operă, pe Ion Pop, în copilărie citindu-i volumul *Propuneri pentru o fântână*, iar în liceu buchisind din scoarță-n scoarță *Poezia unei generații*. (articolul *Dealuri, cărți și întâlniri cu Ion Pop*) □ Dan Ravaru îl onorează și el pe Cezar Ivănescu, cunoscut în tinerețe, despre care spune că a fost unul dintre puținii scriitori de mare integritate morală, trăind sărac și neînfruptându-se din fondurile Uniunii. (articolul *Întâlniri cu Cezar în tinerețe*)

□ Valentin Talpalaru face slalom printre revistele culturale în *ComPresa revistelor*, referindu-se succint la *Argeș*, *Ateneu*, *România literară*, *Acolada*, *Contemporanul*, *Viața Românească*, *Bucovina literară*, *Corpul T* (editată de Facultatea de Litere a Universității „Transilvania”) □ Nicolae Sava răspunde aspiranților la gloria Parnasului în *Curier de ambe sexe* și publică la „antologia curierului” pe Ioan Barb cu trei poeme: *Mama primenea cerul*, *Cenușă*, *Proscrisul răstignit pe inima orașului*.

● **[Familia, nr. 5 (546)/ mai 2011]** Train Ștef își exprimă mai multe ofuri legate de finanțarea activităților culturale din orașul de pe Crișul Repede și din străvechea regiune a Crișanei. (editorialul *Puterea diletantului de Oradea*). □ Gheorghe Grigurcu își continuă reflecțiile de inspirație livrescă și notații evocatoare de personaje literare, în *Între artă și sub-artă*: „Individul care te disprețuiește cel mai mult e lingușitorul”; „Și Brumarul e licențios, însă cu cât scrupul formal! Aci verbul e aruncat cu furca, dezlânat și stufos, sabotând poezia. [...] Am putea accepta la urma urmei poezia fără prejudecăți («fără perdea») à la Dan Silviu Boerescu sau Mihail Gălățanu, deseori pimpantă, atracționată în felul său, dar cu condiția unei rigori a scriiturii -, nu băguială, găfăire, delir de alcov care n-are nevoie de poezie pentru a atinge plenitudinea. Orgasmul fiziologic nu e și un orgasm poetic!” □ Al. Cistelean combină fișa de dicționar cu eseul critic despre *Mircea Mihăieș*, care părea destinat cronicii literare pe care a exersat-o din plin în anii 80, îndeosebi în *Orizont*, cu atenția concentrată pe tinerii de atunci, adică pe optzeciști; dar a abandonat critica de întâmpinare orientându-se spre exegeze de temă sau de gen; *De veghe în oglindă*, „o expertiză de literatură confesivă – jurnale, memoriale, autobiografii, românești și străine”, scrisul este pentru Mircea Mihăieș o luptă contra neantificării, dar și sacrificiu de sine; *Cartea eșecurilor*, „un eseu despre Faulkner, dirijat pe o grilă problematică în capitolul introductiv, în care dezbaterea se duce în jurul re-scrierii și al interferențelor autor-operă-personaje-cititor”; volumul *Cărțile crude* înseamnă o reîntoarcere la literatura confesivă, la «genul autobiografic» și-l face pe M. Mihăieș să observe impactul memorialisticii post-comuniste, fiindcă „arta scrierii a fost surclasată de arta rememorării”; *Masca de fiere* include articolele „civice” publicate în serialul rubricii «Contrafort» din *România literară* unde „stilul e mai tare decât ideile”, iar eticheta de „pamflete” e în bună măsură acoperită; *Viața, patimile și cântecele lui Leonard Cohen* e o carte „americânească” nu numai prin subiect, ci și prin modul de tratare a lui, „e un roman biografic, scris cu imaginație exegetică și cu vervă”; *Metafizica detectivului Marlowe* ce dezvăluie că Philip Marlowe e mai important decât Raymond Chandler, iar, până la urmă, exegeza personajului devine exegeza operei, insinuându-se pe ascuns și o teorie a romanului polițist; *Despre doliu* spre deosebire de precedentă (cu totul destinată) e mai gravă prin problematică și stil, un pretext al unor reflecții despre moarte, suferință, doliu, organizate în incursiuni „erudite” în cultural. □ Alexandru Vlad scrie proza *Burghiul*, la rubrica obișnuită „atropina”. □ Vasile Dan aduce un omagiu lui Petru

Cârdu, povestind cum l-a cunoscut în urmă cu zece ani la Zilele Revistei *Familia* și cum avea o înclinație pentru poezii sârbi începând cu marele poet de expresie sârbă, Vasko Popa, și continuând cu generațiile succesoare lui: Slavco Almăjan, Ioan Flora, Ioan Baba, Pavel Gătăianțu, Doru Bosiok, Nicu Ciobanu; iată portretul evocator: „Stătea așadar Petru Cârdu, cu moaca lui grav-comică de copil încărunțit fudul, drept în fața mea, iscoditor, cuantificându-mi rece spusele, întorcându-le înapoi interogativ, ironic, mirat. Chiar și felul în care mă asculta, privindu-mă cumva în jos, deși părea evident mai scund decât mine, mă provoca. Pe ce se baza? L-am întrebat pur și simplu, fără să-l menajez deloc. «Pe poezia mea», mi-a aruncat verde în față. Mi-a dat o carte de-a sa drept dovadă pe care am deschis-o la întâmplare. Un text două ajung spre a-i simți gustul, direcția, miza. «Da, e. E în spiritul maestrului tău Vasile Popa, i-am spus. Îl recunosc de departe. Același spirit liber și neîmblânzit, aceeași apetență spre expresia șocantă, același filon al unei subrealități ce vine, *illo tempore*, din imaginarul fabulos al basmelor terifiante sau fantastice ale românilor». Departe de a-l surprinde, îmi accepta vădit încântat asocierea, filiația cu marele lui precursor.” (articolul «*De cel tânăr stins, cât de aproape se află eroul!*» - Rilke -) □ O altă povestire umoristică despre fidelitatea conjugală deapănă Alex. Ștefănescu în tandem evocator cu Dan C. Mihăilescu în *Non idem est si duo dicunt idem*. □ Ioan Moldovan preia rolul de recenzent pentru poetul moldovean Adrian Alui Gheorghe (n. 1958, loc. Grumăzești, jud. Neamț) cu volumul *Paznicul ploii* (Limes, 2010) despre ale cărui poeme având tematica definită de sintagma „poetul bătrân” susține că „invenția metaforică în discursul pe această temă este prodigioasă, atrăgătoare, originală adesea informația vine deopotrivă din viață și realitate, din cultură și imaginație asociativă.” și pentru a-i surprinde cât mai bine figura poetică citează opiniile criticilor „de meserie”: „el «demonstrează că știe cum trebuie să scrie un poet român pentru fi receptat la nivel european» (Marin Mincu), el «spre deosebire de majoritatea optzeciștilor ce cultivă desensibilizarea și dezafectivizarea (forme ale unei demonii impersonale) este încă un sensibil și un afectiv» (Gh. Grigurcu), el «nu-i un sentimental care umblă cu cioara vopsită în antisentimentalism și nici un suflet năpăstuit de fervori aruncate în caricatura lor, el găsește o soluție ofensivă pentru a-și declama și aclama romantica, folosind tupeul atât în imprecuație, cât și în invocație» (Al. Cistelean), el și poemele sale post-moderne «nu recuză pathosul, temperat însă prin lucide infiltrații sarcastice în materia unui discurs de marcantă originalitate» (Nicolae Oprea), el își structurează poemele în «scenarii dramatice, scenariile unor eliptice ori mascate cosmogonii în care pulsează deopotrivă sentimentul deșertăciunii și alienările tipice modernității» (Mircea A. Diaconu).” Al doilea poet pentru care își asumă rolul de recenzent este Mircea Petean cu volumul de haikuuri *Liniște redusă la tăcere* (Limes, 2011) ce cuprinde o confesiune a poetului asupra întâlnirii sale cu formele îndepărtat orientale ale lirismului: „Descoperirea haiku-ului este sinonimă cu redescoperirea surselor poeziei: puterea de a vibra în fața celor mai umile, banale

și derizorii înfățișări ale lumii ca-n fața prundului original.” □ Dan Liviu Boeriu își începe demersul analitic prin mențiunea scandalului provocat cu șapte ani în urmă de publicarea a două romane, în colecția «Ego Proză» a editurii Polirom, aparținând Cludiei Golea și lui Ionuț Chiva (*Vară în Siam* și 69), conflictul literar fiind declanșat de Dan C. Mihăilescu într-o emisiune televizată în care le-a adus celor doi tineri romancieri obiecții stilistice și a folosit un întreg arsenal de acuze, plus reproșuri referitoare la dimensiunea extra-literară a textelor; apariția volumului de poeme *Instituția moartă a poștei* (Casa de pariuri literare, 2011) de Ionuț Chiva arată că autorul a încercat să se maturizeze, deși noul volum reprezintă „o punere în scenă a unor teme literare prea des vizitate în ultimii douăzeci de ani: deznădăcinare, abulie, tristețe impură, inadaptare erodantă, nostalgii minore și epatante dezolări”. (articolul *Întoarcerea lui Muiuț*) □ Mircea Morariu comentează cartea de ideologie politică a lui Stéphane Courtois, *Comunism și totalitarism* (Polirom, 2011), un autor francez care a coordonat apariția a două lucrări de sinteză extrem de importante: *Cartea neagră a comunismului* (1997) și *Dicționarul comunismului* (2007). □ Cartea de istorie este luată sub reflector de Sorin Bulzan care scrie despre *Cartea neagră a revoluției franceze* (Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2010), coordonator R. Escande □ Cezar Boghici constată că, fără să fie o poezie mistică, lirica Martei Petreu din *Scara lui Iacob* (2006) „primește sugestii din partea contemplativității mistice, îndeosebi din partea confesiunilor augustinene, care, în treacăt fie spus, au făcut carieră în secolul al XVI-lea creștin.”, căci Augustin devine figura lirică dominantă, prezentând un exemplu semnificativ de izomorfism simbolic al figurilor Dumnezeu-Tată-Sfânt. (articolul *Scara de sare: poezia Martei Petreu*) □ Florin Ardelean semnează eseu cu reverberații istorice și de istoriografie românească *Identitatea, expresia și sensul*, în care se folosește de teoretizările lui Eugen Lovinescu asupra sincronismului, expusă în *Istoria civilizației române moderne*, dar și de tomurile lui Ștefan Zeletin, *Burgezia română-originea și rolul ei istoric* și, respectiv, *Neoliberalismul – studiu asupra istoriei și politicii burgeziei române*. □ Despre teosofia blavatskiană cu revelațiile unei noi „cronologii” a Genezei și despre antroposofia lui Rudolf Steiner (idei exprimate în aproape 350 de volume!), perorează pe un ton eseistic Ion Buduca în *Sâmbătă, Duminică, Luni...* □ Prozatorul, dramaturgul și eseistul maghiar Péter Nádas este prezent, în traducerea semnată de Anamaria Pop, cu fragmentul *Soarele lumina domol* din romanul *Apocalipsa memoriilor* (pe cale de publicare la Editura Curtea Veche) □ Péter Demény se implică într-o relatare memorialistă despre un „pelerinaj la Gombosszeg” din anul 1995 când l-a vizitat pe Péter Nádas, o regiune din vestul Ungariei. (articolul *Trupurile literare ale lui Péter Nádas*) □ Daniel Vighi publică proza *Comoara din cutiile de pantofi*. □ Poetul Pașcu Balaci semnează câteva poeme: *Locul cel mai straniu*, *Novii Berlin*, *Sovrom Kwarțit*, *Gură de rai cu cicatrice*, *Poveste de miner*, *A patra scrisoare din Ștei*, *Floare de mină* (toate selectate din volumul în pregătire *Frunză verde de uraniu*) □ Mircea Bârsilă

este al doilea poet prezent în pagini cu poemele *Măști*, *Elegie*, *O picătură de ploaie*, *Înserare*, *În interiorul tiparului meu*. Alte poeme de Petru Covaci: *Zile de vară*. □ Mircea Morariu găsește argumente pentru a sublinia importanța ultimei cărți publicate de profesorul și teatrologul ieșean Florin Faifer, *Incursiuni în istoria criticii dramatice românești – Zodia Balanței* (Ed. Timpul, Iași, 2010), în care avem de-a face, conform semnatarului prefetei la acest ...curs de teatrologie, cu o abordare didactică fără didacticism, iar exegetul Florin Faifer „își abandonează fără regrete morga universitară, în favoarea unui discurs relaxat și captivant.” (articolul *Incursiuni în istoria criticii dramatice românești – Zodia Balanței*) □ Numărul se încheie, ca de obicei, cu parodiile lui Lucian Perța, cu referință la Mircea Bârsilă (*Măști*) și la Pașcu Balaci (*Locul cel mai straniu*: „În Europa, cea mai ciudată țară/ O întâlnești așa, spre centru-est;/ E-o țară cu aspectul cam agrest/ Și oameni indolenți din cale-afară.// Au bogății și mine-i înconjoară,/ Dar n-au mineri, că li s-a spus din vest/ Că nu e voie-n actual context/ Să fie oameni ce-n adânc coboară;// Că nu e voie nici pe schele sus/ Să urce, că-i mai bine prin boschete...”)

● [Orizont, nr. 5 (1544)] Ca și până acum, articolul de fond *Minoic și secretele scrisului* al lui Cornel Ungureanu se ramifică în mai multe direcții: prima este „școala brașoveană” pe care o descrie Alexandru Mușina în câteva din cărțile sale, scriind „o scurtă istorie a literaturii române de azi”, care a început cu Cercul literar 19 din Brașov, între membrii fondatori numărându-se Gheorghe Crăciun, Ovidiu Moceanu, Vasile Gogea, Paul Grigore, Ioan Barassovia, Angela Nache, Claudiu Miran, Petru M. Haș, aceasta nu a durat, dar și-a avut bazele în 81-83 când s-au afirmat „precoci” precum Marius Oprea, Andrei Bodiș, Simona Popescu, Caius Dobrescu, care s-ar putea să conteste apartenența lor la „școala Mușină”; a doua direcție este antologia neobișnuitelor poeme de la Festivalul internațional de poezie «Oskar Pastior», Sibiu, 2007, îngrijită de Corina Bernic, cu o introducere semnată de Horia-Roman Patapievici, o poezie experimentală din masa căreia se distinge poezie lui Caius Dobrescu; în fine, a treia direcție cuprinde o abordare a romanului *Minoic* al lui Caius Dobrescu, aflat întotdeauna mai aproape de avangarde și de experiențele creatoare, un roman care ca și *Teza de doctorat*, „un roman masiv cu complicații care îl pot face pe cititorul comod [...] să abandoneze lectura, să o reia și iar să o abandoneze.” □ Sunt semnați laureații unor premii literare importante, precum timișoreanul Radu Pavel Gheo, pentru romanul *Noapte bună copii!* (Polirom, 2010), Premiul Național de Proză pe anul 2010, oferit anual de *Ziarul de Iași* prin contribuția critică a unui juriu format din Alexandru Călinescu, Emil Brumaru, Codrin Liviu Cuțitaru, Valeriu Gherghel, Bogdan Crețu și Doris Mironescu; iar Robert Șerban, tot timișorean, a primit premiul pentru poezie din partea revistei *Luceafărului de dimineață*, juriul fiind format din Gabriel Chifu, Dan Cristea și Gelu Negrea; la această categorie Robert Șerban a concurat alături de Dinu Flămând și Ovidiu Nușfelean. □ Un interviu cu traducătorul și promotorul cultural italian Bruno Manzoni

realizează Iulia Nănău, în *A media între culturi*: „– În traducerea cărei opere ați întâmpinat cele mai mari dificultăți? De ce natură erau acestea și cum le-ați rezolvat? – Probabil cartea cea mai dificilă a fost *Orbitor*, primul volum, *Aripa stângă*, nu numai pe plan lexical. Bineînțeles, sunt tot felul de dificultăți la care se poate găsi o soluție căutând în dicționare, pe internet etc, dar eu cred că ceea ce caracterizează scriitura lui Cărtărescu este tocmai crearea aceasta a unei lumi paralele care, și conceptual vorbind, trebuie redată prin crearea unei limbi anume. Undeva am și scris că, de fapt, pentru o limbă așa substanțială cum este limba lui Cărtărescu, a fost cazul să recreez niște structuri lingvistice care să fie la înălțimea gândirii care se află în spatele acestei limbi. – Ați dovedit un interes deosebit pentru «*Țiganiada*», căreia i-ați dedicat studii importante. N-ați fost tentat să o traduceți în italiană? – Am tradus, cred, zece sau douăzeci de versuri, dar tot așa cum se întâmplă și cu *Levantul*, sunt, din păcate, convins că majoritatea sensurilor și bogăția lingvistică pe care opera *Țiganiada* o conține, se pierde inevitabil în traducere. Și, în plus, tot comentariul amuzant prin comentatorii care sunt la subsol, ar fi ceva care se poate traduce, bineînțeles, dar nu știu în ce măsură un cititor contemporan ar mai gusta la modul convenit tot ce înseamnă pentru epoca respectivă *Țiganiada* [...] – Ce anume aveți în comun cu româniștii din trecut, cum ar fi Ramiro Ortiz sau Rosa del Conte, și ce anume vă diferențiază de ei? – Sunt măgulit că mă puneți într-un șir așa de important de oameni și de autori. Știți foarte bine că doamna Del Conte trăiește în continuare, chiar de curând a împlinit o sută trei ani și am sărbătorit-o. Poate, pe undeva, metoda e identică, în sensul că și eu vin dintr-o școală filologică asemenea lui Ramiro Ortiz și Rosei Del Conte. Ceea ce poate ne diferențiază este, de pildă, o mai mare atenție la ceea ce se-nțămplă astăzi, adică la contemporaneitate, cu toate fenomenele de limbă joasă, dacă nu chiar vulgară. De pildă, doamna Del Conte niciodată nu s-ar fi gândit să traducă, știu eu, Topârceanu sau alți autori, cu o limbă nu așa de înaltă cum este cea a lui Blaga sau a lui Eminescu sau a altora.” □ Eforturile de răspândire a culturii române în Italia ale lui Bruno Mazzoni și a limbii române ca limbă străină la Universitatea din Pisa (unde a predat ca profesor asociat și apoi ca profesor plin) nu trec nebagate în seamă, iar Alexandru Niculescu îi dedică harnicului traducător italian articolul *Laudatio pentru Bruno Mazzoni* în care îi realizează un amplu portret spiritual și profesional. □ Partea a doua din ancheta revistei *Orizont* pe tema *Premiile și topurile literare sunt prea multe? prea puține? au relevanță?* este continuată prin răspunsurile date de Vasile Bogdan, Diana Corcan, Constantin Buiciuc, Sorin Delaskela, Cristian Ghinea, Ciprian Măceșaru, Chris Tănăsescu, Gelu Negrea, Mihaela Ursa. □ Alexandru Budac radiografiază scrierea provocatoare a Martei Petreu, *Cioran sau un trecut deocheat* (Polirom, 2011) și remarcă, just, că, deși cercetătoarea clujeană a pus în lumină adeziunea deschisă pronazistă și legionară a stilisticianului de mai târziu al limbii franceze, totuși încearcă să-l spele de păcate, atenuând duritățile unei atitudini antiumaniste: „Nu are niciun sens să cosmetizezi impardonabilul. Cioran și-a asumat trecutul

și și-a exprimat sincer regretul pentru derapajele sale de tinerețe, lucru ce-i face fără îndoială cinste și îi pune totodată într-o lumină sumbră pe colegii săi de generație care nu au făcut asta. [...] În opinia mea, încercarea de a extrage lucruri pozitive din texte mai mult decât reprobabile seamănă cu atitudinile acelor nostalgici lipsiți de discernământ, gata mereu să-ți amintească de „lucrurile bune” făcute sub regimurile totalitare.” (articolul *O fi de vină stilul?*) □ Grațiela Benga își asumă sarcina de a comenta integrala operei poetice a Martei Petreu din *Apocalipsa după Marta* (Polirom, 2011), după o introducere în care îi recunoaște eseistei capacitatea de a stârni fulminante scandaluri literare (cartea despre Cioran, dar și cea despre Nae Ionescu și Mihail Sebastian); antologia de poezie strănge, la treizeci de ani de la debut, toate cărțile autoarei de la *Aduceți verbele* (1981) până la *Falanga* (2001) și *Scara lui Iacob* (2006), ceea ce incită la un comentariu punctual al fiecărui volum în parte și, la final, duce la declarația: „Mărturisesc că Marta Petreu e genul de poet care, chiar și atunci când șochează sau când nu pot fi de acord cu ea, tot mă determină să îmi placă.” (articolul *Trepanații*) □ Nu scapă de analiza critică nici primul roman al Martei Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* (Polirom, 2011), despre care recenzenta Gabriela Glăvan afirmă: „Cartea poate fi citită ca o cronică a iubirii nevrotice a unei fiice culte pentru mama sa, o femeie simplă, respectând valorile lumii tradiționale și trăind condiția omului înfrânt de greutatea, imposibil de manevrat, a propriului destin.” (articolul *Arhetip și monstru*) □ Rodica Binder pune în lumină activitatea beletristică a lui Esther Kinsky „o traducătoare germană cu palmares” care „se convertește la beletristică, la poezie și proză” și „migrează” din Berlin în câmpia Banatului, focalizându-și comentariul asupra romanului *Banastsko* (prezentat publicului la Literaturhaus din Köln) □ Alexandru Ruja se arată preocupat de expunerea biografiei unui cerchist mai puțin cunoscut, deși recunoscut de comilitonii săi din Cercul Literar de la Sibiu, și anume Wolf von Aichelburg, „figură proeminentă și aparte în rândul autorilor transilvăneni de etnie germană”, născut în 1912 în localitatea Pola pe malul Adriaticei și a cărui familie s-a stabilit la Sibiu, absolvă Liceul Brukenthal și urmează Facultatea de Litere din Cluj, apoi se specializează în românică la Dijon; Dan Damaschin (alături de Ioan Milea) adună în volumul *Criza sufletului modern în poezie și alte scrieri românești* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010; ediție îngrijită, note și tabel cronologic de Dan Damaschin și Ioan Milea) adună laolaltă toate scrierile din limba română ale lui Wolf Aichelburg, care a scris uneori direct în română sau a dat două versiuni ale eseurilor sale: în română și în germană, trecând pe răboj toate revistele la care a colaborat (*Revista Fundațiilor Regale, Revista Cercului Literar, Transilvania, Secolul 20*); Dan Damaschin este un cunoscător la fenomenului cerchist și autorul unei lucrări esențiale pe această problemă: *Cercul Literar de la Sibiu/ Cluj. Deschidere spre europeism și universalitate* (2009). (articolul *Criza sufletului modern*) □ Radu Ciobanu găsește că Dan Negrescu are vocație de povestitor, așa cum reiese din noua lui carte *Mehala din ceruri. O mitologie pentru cunoscători* (Ed. Marineasa,

Timișoara, 2010), recenzentul explicând chiar de la bun început sintagma „mitologii private”: „Numesc mitologii private acele mici istorii care înfloresc în locuri marginale, de puțini cunoscute, și care sfârșesc întotdeauna prin a fi absorbite, neștiute, în fluviul Istoriei celei mari. Noua carte a d-lui Dan Negrescu [...] este un florilegiu de asemenea mici istorii, pe care vocația sa de povestitor le scoate din anonimatul sferei private.”; *Mehala* este un cartier din Timișoara, cândva plasat *extramuros*, și devenit fieful explorărilor lui Dan Negrescu. (articolul *Mitologii private*) □ Sunt aduse la lumină două scrisori inedite ale lui Ion Barbu, adresate lui Victor Eftimiu, și puse la dispoziția redacției de Tudor Jebeleanu, făcând parte din arhiva familiei Jebeleanu. (*Două scrisori inedite de Ion Barbu*) □ Cornel Ungureanu își începe exegeza despre poezia lui Ion Barbu cu dialogul revelator pe care Ion Barbu l-a avut cu Felix Aderca în 1927, în *Viața literară*, dialog considerat de criticul *Mitteleuropei* „un reper fundamental în cercetarea operei lui Ion Barbu”; iată fragmentul confesiv și revelator din declarațiile lui Ion Barbu: „«Deosebești patru momente în evoluția acestor zece ani literari ai mei: parnasian, antonpannesc, expresionist și «șaradist». Dă-mi voie să întâmpin cu o obiecție fiecare din aceste epite. Parnasiană este numai prima formă. Să ne înțelegem, însă. Desigur prin partea negativă a acestor versuri aruncarea lor în cariera părăsită a Parnasului este îndreptățită [...] Însă Parnasul nu e cuprins tot aici. Caracteristica unui Hérédia sau Leconte de l'Isle este concepția unei anumite Grecii academice, decorative. Helada la care aderasem eu acum zece ani era Helada lui Nietzsche: Elanul, cutreierând dinamic ființele și ridicând extatic un cer platonician. Legătura dintre această primă fază și faza a doua? E căutarea unei Grecii mai directe, mai puțin filologice. E vorba desigur de o Grecie, simplă ipoteză morală, din care derivă o normă de civilizație și creație. Credeam a fi recunoscut în pitorescul balcanic o ultimă Grecie. [...] Aceste preocupări coincid cu apariția temei fundamentale – solemnă, neașteptată – vizitând întâia dată versurile mele și marcându-le: Moartea și somnul (*Nastratin Hogeia la Isarlâk, Domnișoara Hus, Cântec de rușine*).»” (articolul *Ion Barbu – navigare necesse est...*) □ Paul Eugen Banciu este în continuare prezent cu proza memorialistică *Khair!* (VIII), iar Pia Brînzeu urmează *Jurnalul de familie* cu amintirile bunicului ei, aflat la 68 de ani în închisoarea de la Sighet. Robert Șerban deapănă șirul evenimentelor din mica istorie cu *Jurnalul din anii crizei*. □ Radu Pavel Gheo declară că nu a fost niciodată prea interesat de relațiile sociale sau de rudenie din lumea literară, fiindcă cea mai puternică legătură este, nu cea de sânge, ci cea de cerneală dintre opera scriitorului și cititor; acestea fiind zise află abia recent din cartea lui Sorin Preda, *Moromeții – ultimul capitol* (Ed. Academiei Române, București, 2010) că acesta este nepotul de frate al prozatorului Marin Preda; cartea, cu toate că „se constituie dintr-un grupaj de interviuri, corespondență și evocări, avându-l în centru pe autorul Moromeților [...] nu e o simplă antologie de mărturii. Autorul, el însuși scriitor, o structurează într-un fel romanesc. O construiește ca pe o poveste relatată pe mai multe voci.” (articolul

Preda despre Preda) □ Daniel Vighi continuă publicarea unui fragment din nuvela *Expediția goletei Remény* cu titlul *Valurile sunt plumburii și au vârfurile înspicate*. □ De cenaclul «Pavel Dan», un adevărat reper de istorie literară, este legat numele a destui scriitori de notorietate națională (Sorin Titel, Șerban Foarță, Cornel Ungureanu, Adriana Babeți, Daniel Vighi, Marcel Tolcea, Petru Ilieșu, Mircea Bârsilă, Mircea Pora, Rodica Drăghicescu, Lucian Petrescu, Marcel Turcu, Viorel Marineasa, Alexandru Ruja, Simona-Grazia Dima, Ion Monora, Ioan Crăciun, Andrei Bodiș, Robert Șerban, Adrian Bodnaru etc) și el își continuă existența de *brand cultural timișorean/bănățean* dând la lumină alte talente care s-au dezvoltat în pepiniera lui, aici fiind publicați câțiva poeți mai tineri, precum Ioana Duță, Raul Bribete, Florin Donțu, Alexandra Coman. □ Este semnalat publicului faptul că autori timișoreni au participat la Târgul Internațional de Carte de la Torino, 12-16 mai 2011; printre cei 16 scriitori participanți la seria lansărilor, dezbaterilor, colocviilor, sesiunilor de autografe, majoritatea covârșitoare editați de Polirom și Cartea Românească, s-au aflat: Gabriela Adameșteanu, Adriana Babeți, Adrian Chivu, Vasile Ernu, Radu Pavel Gheo, Florina Iliș, Nora Iuga, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Răsvan Popescu, Adina Rosetti, Doina Ruști, Cecilia Ștefănescu, Cristian Teodorescu, Lucian Teodorovici, Varujan Vosganian. (*Autori timișoreni la Târgul Internațional de Carte Torino, 12-16 mai 2011*) □ Adriana Cărcu publică proza *Iosefin*. □ Cristina Chevereșan comentează, pentru iubitorii de literatură americană, un nume mai puțin cunoscut, și anume Charles Portis (n. 1933) care a publicat într-un sfert de veac (1966-1991) cinci romane „ce prezintă America văzută din mers, cu umor, de personaje evident incomodate de evoluția societății moderne”; printre cele cinci romane publicate, *True Grit* (The Overlook Press, New York, 2010) se distinge net printr-o „reinterpretare a genului western care i-a adus nu doar succesul și multiple reeditări, ci și ecranizări de renume. Pe Rooster Cogburn (protagonistul masculin), John Wayne l-a făcut faimos în 1969.” (articolul *Cowgirl story*) □ Adela Dragomir semnează evocarea memorialistică *Cadența tutunului alunecând prin aer*.

• [Steaua, nr. 5 (751)] Adrian Popescu scrie despre actualitatea literară în *Poezia contactelor culturale interetnice*, referindu-se la faptul că Uniunea Scriitorilor din România, filiala Timișoara, în parteneriat cu Institutul Cultural Român, Primăria și Consiliul Local Timișoara au organizat un Festival Internațional de poezie și o dezbatere pe o temă extrem de atrăgătoare, și anume *Poezia regiunilor de contact etnic*; aici, în zonele de graniță sau de margine, în Bucovina multiculturală sau în Banatul interferențelor de culturi, limbi, mentalități, obiceiuri românești, germane, sârbești și maghiare „se nasc geniile sau inadaptații” (după o expresie a lui Cornel Ungureanu); s-au făcut referiri la Petre Cărdu (recent dispărut), la Ioan Flora (cu un lirism pe linia antiretoricii clasice a optzecismului), la inventivul poet Vasko Popa, cetățeni ai Vârșeșului din Banatul sârbesc, ei reprezentând o „Mitteleuropă a periferiilor” sau o zonă „margino-centrică” (cu o sintagmă a lui Marcel Pop-Corniș, emigrat în SUA la Universitatea

din Virginia), fiindcă au pierdut legătura cu Centrul și au regăsit un altul; tot ca exemplu de „margino-centrism” este dat și poetul Petre Stoica, traducătorul poetului Trakl, care a fondat la Jimbolia un impresionant muzeu al presei „Sever Bocu” și o Fundație româno-germană (care-i poartă numele azi). □ Ruxandra Cesereanu se află în dialog cu Gabriela Adameșteanu într-o suită de întrebări și răspunsuri cu titlul *Scrierea unui roman este un proces misterios, incontrollabil*: „– [...] de ce a durat atât de mult scrierea romanului «Provizorat» (mai bine de un deceniu)? Ai fost marcată, oare, de un imbold epopeic-perfecționist? – Scrierea efectivă a romanului *Provizorat* a durat doar cinci ani, adică exact distanța obișnuită dintre cărțile mele. Am început să lucrez constant la el în primăvara lui 2004 și l-am terminat în primăvara lui 2010, cu o întrerupere de cca un an, când am rescris romanul *Întâlnirea*, ediția a doua, cea din 2007. Titlul *Provizorat*, ca și proiectul romanului, sunt mult mai vechi, de peste 30 de ani. Până în 2004, nu am reușit să scriu mulțumitor decât două capitole, *Clădirea* și *Testul*, pe care le-am inclus, în 1989, în volumul de povestiri *Vară-primăvară*. Nu am putut, multă vreme, să scriu acest roman, de ce? Nu știu. Nimeni nu poate spune de ce nu suntem în stare să scriem cărțile pe care le visăm. Lipsa experienței, lipsa documentației, lipsa libertății de expresie sunt doar o parte din explicații. Scrierea unui roman este un proces misterios, incontrollabil, magic. [...] [Dan Lungu – n.m. A.C.] mi-a povestit istoria celui mai recent roman al său, *În iad toate becurile sunt arse*, tot un proiect mai vechi, din câte am înțeles, fusese, la început, o nuvelă etc. Dan mi-a spus că lucrează la mai multe cărți deodată, fiindcă la unele doar se gândește etc. Și am recunoscut procesul, cam la fel lucrez și eu. [...] – *Unii critici, când se raportează la structura prozei tale, fac o paralelă cu Hortensia Papadat-Bengescu. Cum percepi această paralelă? Ține de o politică gender? Sau de o matrice stilistică?* – Paralela mă pune în încurcătură, de fiecare dată, fiindcă am mult respect pentru opera Hortensiei Papadat-Bengescu, dar știu sigur că nu poate să mă fi influențat, am citit târziu, și doar în parte, romanele ei. Iar stilul meu este foarte diferit de al ei. Ca o filoloagă ce sunt, mi-am detectat singură autorii români la care m-am raportat scriind: Camil Petrescu, George Călinescu, romancierul, Caragiale, Eugen Ionesco. Cum vezi sunt doar scriitori, nu e nicio scriitoare. Dar criticii noștri, dacă vor să îți facă o evaluare pozitivă, te alătură Hortensiei Papadat-Bengescu, fiindcă în mintea lor scriitorii și scriitoarele sunt așezați ca altădată în biserică, femeile de o parte, bărbații de alta. În bisericile de acum, însă, mulțimea este amestecată. – *Este istoria României o obsesie pentru prozatoarea care ești? Sau este doar un pretext pentru a scrie proză?* – Pretext, în niciun caz, pentru că nu abordez literatura în acest fel. Istoria nu mă obsedează, dar mă interesează din copilărie, tatăl meu a fost profesor de istorie, am avut un unchi arheolog celebru, Dinu Adameșteanu, am veri arheologi, foarte apreciați și ei. Eu nu scriu despre istoria României, eu scriu despre personaje și poveștile lor de viață pe care le văd înscrise în timp. Iar timpul are obligatoriu și o componentă istorică, uneori covârșitoare.” □ Este publicat un fragment din romanul

Gustul libertății, cu titlul *Moștenirea fraților Branea*, de Gabriela Adameșteanu.

□ Urmează comentariul Olgăi Ștefan la romanul *Provizorat* al Gabrielei Adameșteanu, comentatoarea clasificând romanul drept „text autoconfesiv, naiv și ezitant, pe alocuri, narațiune al cărei substrat «scandalos» (în acord, totuși cu tematica romanelor obsedantului deceniu) este salvat de aspectul său asumat diaristic.” □ Eugen Pavel marchează 140 de ani de la nașterea istoricului Nicolae Iorga văzut sub aspectul de istoric al literaturii române vechi (și critic cultural cu mai puțin fler); și, deși nu aceasta a fost preocuparea sa de căpetenie, totuși a avut un rol întemeietor și în câmpul istoriei literare; și-a coplesit contemporanii prin activitatea sa debordantă, încât, cu o expresie a lui G. Călinescu, „«a sorbit apa tuturor»”; Sextil Pușcariu i-a apreciat încă de la vârsta tinereții calitățile de istoric literar, fiindcă avea „«cunoștințe temeinice, putere de muncă, pricepere profundă, istorică, însemnată cu un gust fin artistic, cultură universală, iubire pentru subiect și talent deosebit în a caracteriza epoci și personalități, în a reconstitui imagini din trecut și a le evoca într-o formă caldă și poetică»”; Nicolae Iorga își face debutul cu un amplu studiu, în 1899, asupra cronicarilor munteni, revenind „doi ani mai târziu cu o sinteză solidă, în două volume, consacrată literaturii române din secolul al XVIII-lea, scrisă special pentru Premiul «Adamachi» al Academiei Române. (articolul *Nicolae Iorga și literatura română veche I*) □ Irina Petraș încearcă să-și lămurească sieși și cititorilor dacă Gh. Grigurcu este mai ales critic sau mai ales poet și care este mai mare dintre cei doi, acum la împlinirea a 75 de ani, un prilej aniversar, de a trece în revistă punctual contribuțiile autorului *Trandafirul învață matematica* și de a ajunge la concluzia: „Deocamdată, chiar dacă eu îl număr automat și pe negândite la (mari) critici români contemporani, poetul, eseistul, polemistul se descurcă foarte bine și nu-mi par deloc intimidăți de faptul că criticul pare mai înalt.” (articolul *«Grigurcii» la 75 de ani*) □ Un alt interviu al Ruxandrei Cesereanu cu Alexandru și Mihai Vakulovski, doi scriitori basarabeni, ne dezvăluie ideile celor doi legate de arta scrisului în *Vakulovski – literatura și aparatul de filtrat realitatea*: „– Cum este să fiți frați scriitori? Vă suportați unul pe altul? Empatizați? **M.V.** – Între noi sunt 6 ani de zile și nopți, de aceea am cam fost fiecare pe cont propriu, numitorul comun fiind școala literară a tatălui, doar că frate-meu a avut de învățat și din experiența mea literară (și nu numai literară), de aceea a ars mai multe etape, ceea ce l-a scos foarte repede în față, *Oedip regele mamei lui Freud* fiind o carte de poezie scrisă la 16 ani, de exemplu. Ne-am înțeles mereu foarte, foarte bine, și pe plan existențial, și când a fost vorba de literatură, deși noi nu le prea diferențiem, literatura curgând prin sângele nostru de mai multe generații. Am fost fanul lui frate-meu de la debut până acum, îmi plac foarte, foarte tare cărțile lui. **A.V.** – Mai corect ar fi să spunem: o familie de scriitori; nu de alta, dar casa noastră e pe strada Alexei Vakulovski – de la el vine tot ce e bun și rău la noi. Cel puțin la mine, ca să nu răspund pentru alții, deși la capitolul ăsta cred că empatizăm. Ne-ați caracterizat odată: ați spus că unul pare angelic și celălalt demonic. Probabil că ați simțit legătura puternică dintre noi.

În rest – nu contează, se pare. – *Ce înseamnă astăzi a scrie poezie/ proză în România mileniului trei? Cât de modern și postmodern este prozatorul/ poetul român în comparație cu cel străin? Mai contează – ismele (tehnice vorbind) sau doar talentul și publicitatea ajung ca un scriitor să fie vizibil?* **M.V.** – Probabil că înseamnă același lucru cu să scrii proză sau poezie în general, toți trei am scris și-n mileniul și secolul trecut și știm că era exact la fel. Oricum, acum nu prea mai avem dreptul să scriem *Război și pace*, dacă ne respectăm cât de cât cititorii, nu mai putem să scriem aceleași chestii ca înaintașii și în același stil. Rima, de exemplu, nu mai are dreptul la existență, dacă nu mai e la mișto, ca la Brumar, Foartă, Acosmei sau Crudu. Curente literare – și chiar și ideile – cam zboară în aer (iar acum și pe internet!), așa că scriitorii români sunt destul de contemporani (și în sens literar) cu scriitorii străini. Avem scriitori care ar face față lejer în marile literaturi ale lumii, cel puțin poeziei, care mi se par mai buni chiar și decât poezii ruși de acum. Da, - ismele contează; nu poți să scrii acum ca Miron Costin, Alecsandri, Coșbuc sau Pușkin, chiar dacă ești deosebit de talentat și ai un PR beton.” □ Ii este publicată lui Alexandru Vakulovski (cel mai mic dintre frații Vakulovski) proza *Fotograf*, iar lui Mihail Vakulovski, proza *Tovarăși de cameră*. □ Aurel Rău aduce un omagiu lui Lucian Blaga, la 50 de ani de la dispariția sa, scriind stufosul eseu *Lucian Blaga – 50*. □ În *Un submarin poetic și galben în Țara Sfântă*, Ruxandra Cesereanu evocă călătoria ei, sub forma unui memorial de călătorie, împreună cu Horia Gârbea, la festivalul de poezie Nisan, organizat în satul Magharr din Israel (a 12-a ediție). Sunt aduse la lumina tiparului poeziile dintre cele aparținând participanților la festival: *Poem* (Bengt Berg), *Poemul Zan* (Ruxandra Cesereanu), *Arborele Zan* (Horia Gârbea), *Ea doarme, Cormorani negri, Fata lui Modigliani* (Braha Rosenfeld), *Prefață* (Gabriel Rosenstock) □ Corin Braga se întoarce spre opera „rotundă”, a romancierului argentinian Ernesto Sábato (care a murit la 99 de ani, în aprilie 2011) și discută despre mitul central, un fel de arhi-temă, a operei sale, și anume *orbirea* (prezentă chiar de la început în *Tunelul*, 1948; *Despre eroi și morminte*, 1961 și *Abandon, exterminatorul*, 1974), căci „lumea sabatiană a orbilor este un Hades modern”. (articolul *Mitul personal al lui Ernesto Sábato*) □ Marius Conkan folosește logica terțului inclus din gândirea lui Ștefan Lupașcu, din cărțile lui precum *Experiența microfizică și gândirea umană*, 1940 și *Principiul antagonismului și logica energiei*, 1951, logică care este, în fond, o formă de dinamitare a logicii clasice, bazată pe axioma non-contradicției, conform căreia A nu este non-A, așa încât nu există un al treilea termen T care să fie în același timp A și non-A, iar Lupașcu, în consens cu teoria cuantică, vine să nuanțeze această axiomă a non-contradicției, afirmând că există un al treilea termen T (terțul inclus) care este în același timp A și non-A, iar Basarab Nicolescu, discipolul lui Ștefan Lupașcu, introduce conceptul de nivel de realitate; deci, autorul articolului *Logica terțului inclus și lumile alternative*, utilizează filosofia lui Șt. Lupașcu pentru a explica lumile alternative din *Aventurile Alisei în țara Minunilor*, *Peter Pan* și *Wendy*, *Cronicle*

din Narnia, Povestea fără sfârșit, chiar și Aventurile lui Pinocchio și Micul Prinț (deși la acestea două în mai mică măsură). □ Felix Nicolau se întreabă *De ce nu se dă dus postmodernismul* și recunoaște că problemele postmodernismului au apărut odată cu anunțul lui Roland Barthes despre *Moartea Autorului* (1968) care a deschis epoca gândirii post-coloniale, fiindcă moartea autorului a corespuns „nașterii cititorului”, mai precis deschiderii textului înspre interpretări plurivoce, ceea ce a mai însemnat și pătrunderea pe scena culturală și politică a națiunilor și etniilor marginalizate până atunci; tabloul de după stingerea postmodernismului s-a populat cu termenul de *post-milenarism*, introdus de Eric Gans, în anul 2000, și cu mișcarea *performatismului*, o altă mișcare estetizantă subsumată postpostmodernismului, propusă de Raoul Eshelman în *The Performatism or the End of Postmodernity* (2008). □ Valeriu Gherghel glosează pe marginea versului lui Gertrude Stein din 1913, din poemul *Sacred Family*: „*A rose is a rose is a rose is a rose*”, o aserțiune în care, aparent există patru roze, dar, în fond, nu este decât una singură; un enunț care din transparent a devenit opac, din limpede ambiguu, o tautologie, până la urmă, o rostire vidă, iar vidul nu se poate interpreta. (articolul *Tabula rosa*) □ Florin Mihăilescu analizează primul volum din *Literatura română sub comunism* (ediția a II-a, CR, 2010) de Eugen Negrici în care aceasta se ocupă de epoca Dej, mai precis de anii 1948-1964, dar va ajunge până la intervalul 1965-1989; este reliefată, încă de la primele pagini, pervertirea literaturii și a totalității producției intelectuale sub influența factorului politic de unde intervine necesitatea ca exegeții de mâine ai perioadei să facă apel la alte căi de abordare ale literaturii din această perioadă; „autorul nu-și cruță cuvintele (și bine face!) pentru a dezvălui și blama perfidia cu care partidul unic a manipulat nu o dată conștiințele scriitorilor, dar, totuși, [...] procesul «reconquista», a recunoașterii autonomiei estetice, a fost la un moment dat încununat de un real succes, fie și parțial și relativ.” (articolul *O epocă în relief*) □ Alex Goldiș bagă de seamă că literatura lui Dan Lungu „nu mai e literatura în sine, așa cum am fost obișnuiți într-o tradiție dominată de autonomia esteticului, ci comunicare cu o masă cât mai largă de cititori. Fapt care a stabilit, într-un fel, atât ritmul (autorul publică la doi ani câte un volum), cât și modalitatea de construcție a romanelor. În locul tematizărilor complexe și a psihologiilor abisale, Dan Lungu propune, în toate cărțile sale, meditații când serioase, când parodice – redactate într-un stil lejer, însă îngrijit – cu privire la tipologii umane dintre cele mai banale.” și trece la deconstrucția romanului *În iad toate becurile sunt arse* (Polirom, 2011), concluziile critice ducându-l la afirmația finală: „În spatele lui Dan Lungu stă un prozator care, dacă s-ar lua mai mult în serios, ar putea produce romane nu doar plăcute, ci și durabile.” (articolul *Un Creangă de cartier*) □ Ovidiu Pecican își construiește cronica la *Ochiul de acvilă* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011) de Aurel Rău cu amintiri despre o călătorie în spațiul cultural lusitan, „poetul Stelei” notându-și febril într-un carnețel impresiile de călătorie; astfel, volumul reprezintă o suită de „schite, proze cu tentă memorialistică mai accentuală, paginile adună

retrospective ale unei subiectivități atente la veacul prin care a trecut, selectând din el oglindirea clipei în bobul de rouă mai curând decât bulgărele istoricizat al unei proze cu deschideri către marea istorie a timpului.” (articolul *Locurile intacte*) □ Victor Cubleşan stabilește și el axioma că bătaia cea mai importantă purtată de scriitorii contemporani este aceea de a câștiga cât mai mulți cititori, căci tristul adevăr este că în România (și în alte părți, desigur!) nu se mai citește, nici măcar „cărți de consum” precum romane polițiste, romanțuri ori SF-uri; astfel, „bătălia pentru expunere publică și vânzare, bătaia pentru promovare începe să fie percepută de către toți autorii la fel de importantă precum cea pentru o receptare critică favorabilă într-un sistem tot mai dezorganizat”; legătura cu romanul propus spre analiză, și anume *Patru bărbați plus Aurelius* (Polirom, 2011) de Doina Ruști este că se regăsește și aici, vizibilă la tot pasul, „tristețea pierderii lecturii [...] unde imaginea cărților aruncate la gunoi sau abandonate ca maculatură” ritmează universul romanesc. (articolul *Motanul și romanul*) □ Reperând în volumul de poezie al lui Horia Gârbea, *pantera sus, pe clavecin* (Tracus Arte, 2011) „ecouri de sorescianism”, Adrian Matus trasează precis cele două grupaje autonome ce tratează teme diferite într-un limbaj poetic distinct din cuprinsul volumului: „Astfel, dacă poemele asimilate sub bolta «trecătorului din karon» prezintă aspecte ale vieții banale, «lettres orientales» instituie o atmosferă a unei alterități culturale.”, fiindcă, insistă comentatorul, poezia lui Horia Gârbea reliefează mici detalii din care țâșnește la suprafață un neobișnuit înțeles al «textului lumii». (articolul *O panteră sus, pe clavecin*) □ Romancierul Viorel Cacoveanu, cu recentul său roman *Pilat din port* (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011), „o farsă parodică la adresa sistemului de guvernare de azi al României, în centrul căruia se află însuși președintele, cu metehnele lui din care se propagă, radiază comportamentul subordonaților, al colaboratorilor, executanților, al susținătorilor etc.”, constituie subiectul cronicii literare a lui Constantin Cubleşan din *Romanul ca pamflet politic*; notorietatea lui Viorel Cacoveanu s-a întemeiat pe „aducerea în spațiul literaturii de ficțiune a comentariului la zi al evenimentelor”, iar, după 1989, s-a orientat pe un tip de epică romanescă în care conflictul dintre personaje, intriga propriu-zisă e mai degrabă pretext, fiindcă „abordează mai curând cu vehemență și sarcasm o problemă socială și politică, de actualitate”. □ Dintre recenzii sunt de reținut câteva: Cristina Moraru, *Miză și remiză în literatura universală* (despre epistolarul dintre Vasile Ernu și Bogdan-Alexandru Stănescu, *Ceea ce ne desparte*, Polirom, 2010, în care discuția între cei doi autori, deveniți personaje, pornește de la cine este cel mai mare prozator Gogol sau Nabokov), Iulia Rădac, *El nu e din lumea aceasta* (despre al doilea volum de poezie al lui Dimitri Miticov, *Numele meu e Dimitri*, Paralela 45, 2010), Călin Bora, *Zicudul sau fugă de (după) poezie* (despre ultimul volum de poezie al lui Andrei Zanca, *Zicudul*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2010; o prelungire a celorlalte cărți de poezie, precum *Abisul*, Limes, Cluj-Napoca, 2007, și *Oprirea*, Grinta, Cluj-Napoca, 2009), Niculae Liviu Gheran, *Chef à clef*

– *Istoria secretă a copilăriei* (detaliază cartea lui Alexandru Pecican, *Istoria secretă a copilăriei*, Limes, 2010, „volumul este menit buchiselii, în niciun caz nu îl recomand celor care se plictisesc între două stații de tramvai și ca atare se apucă de citit”, susține recenzentul). □ Horea Porumb împărtășește memorii de călătorie sub forma evocării și a onirismului: *În peșteră*.

[IUNIE]

● [Apostrof, nr. 6 (253)] Întristatele evocări *in memoriam* ale câtorva scriitori trecuți în lumea umbrelor fac debutul acestui număr. Este vorba de Mircea Horia Simonescu (m. 18 mai 2011, București) „unul dintre cei mai mari prozatori ai literaturii române dintotdeauna”, care a făcut parte din așa-numita *Școală de la Târgoviște*, alături de Radu Petrescu și Costache Olăreanu și a deschis drumul postmodernismului românesc; Fănuș Neagu (m. 24 mai 2011), mare prozator pe urmele lui Panait Istrati și Mihail Sadoveanu, promotor al unui „realism magic”, director al Teatrului Național din București (1993-1996), membru corespondent al Academiei Române (din 1993, și titular din 2001); Gheorghe Ene, prozator (n. 16 oct. 1950, jud. Buzău), membru al Cenaclului Junimea și absolvent al Facultății de Filologie a Universității București în 1973, a fost unul din reprezentanții marcanți ai generației 80 în proză, debutând în antologia *Desant 83*. □ Marta Petreu scrie un necrolog în onoarea lui Ion Zubașcu, în *Ion Zubașcu, fie-i țărâna ușoară!*, pe care l-a cunoscut mai bine la Pitești, la un colocviu al generației optzeciste: „Ascultându-l la Pitești, am știut că punctul lui tare nu sunt nici conceptele, nici teoriile, ci simțirea. Emoția învălmășită în care trăia și pe care și-o ordona, cel puțin în ultimele lui volume, prin precepte morale și printr-un premeditat suîș spiritual.” □ Un articol de „celebrare a părinților spirituali” scrie Ion Urcan, în *La aniversară*, consacrat omului, profesor și mentor spiritual al atâtor tineri, studenți, care s-au perindat pe la Facultatea de Litere din Cluj și pe la redacția *Echinox*, om care reprezintă „Nordul unei lumi, oricât de postmoderne și de globalizate”, Ion Pop, la împlinirea a 70 de ani de viață. □ Gelu Ionescu recenzează romanul lui Ovidiu Nimigean, *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010) ale cărui teme le enunță din prima frază: bătrânețea, boala, ratarea; teme mari prin care autorul „țintește sus, unde e cel mai greu, și ajung acolo în destul scene - patetism strâns stăpânit, observație rece, indubitabilă vocație românească.”; Ovidiu Nimigean este dovada vie că o carieră de prozator poate începe și la vârsta de 50 de ani, cum comentează recenzentul („La aproape 50 de ani, viața unui romancier abia începe...”) (articolul *Rădăcinile*) □ Secțiunea „dosar” cuprinde referiri la Ilarie Voronca, iar primul articol îi aparține lui Carol Iancu, *Ilarie Voronca - poet al modernității și al iubirii*, care face o demonstrație pentru acest scriitor „cu totul aparte”, ocupând un loc eminent în constelația mișcării de avangardă, fiind în același timp unul dintre autorii angajați în «poezia umanitaristă», îmbrățișând condiția celor umili, a tuturor celor excluși”, pe numele său adevărat Eduard Marcus (n. 31 decembrie 1903, Brăila - m. 4 aprilie 1946, Paris); demonstrația

lui Carol Iancu cuprinde următoarele subtitluri edificatoare pentru conținutul de idei I. *De la Brăila la Paris trecând prin București. Viața unui poet, curmată la 43 de ani*; II. *Poet al avangardei românești, teoretician al modernismului*. □ Al doilea material din cadrul acestui dosar poartă tot semnătura lui Carol Iancu și se referă, într-un scurt comentariu, la corespondența pe care Ilarie Voronca a dus-o cu prietenul său Saul (Paul) Axelrud, în posesia căreia a intrat în 1978 cu ocazia unei vizite făcute la Béziers, oraș în care doctorul Axelrud a practicat medicina în ultimii ani, înainte de a ieși la pensie și cu un an înainte de moartea sa. (articolul *Ilarie Voronca, 12 scrisori inedite către Saul Axelrud*); comentariul lui Carol Iancu este urmat de publicarea *in extenso* a celor 12 scrisori ale lui Ilarie Voronca, în versiune originală și în traducere (proprie), ultima dintre ele fiind chiar aceea în care explică natura relațiilor cu actrița de care era îndrăgostit, Ravena, și de ce nu mai simte dorința de a trăi. □ Carol Iancu mai publică două poeme dedicate lui Voronca: *Voronca, fratele meu* și *Voronca și frumusețea lumii*. □ Sonia Elvireanu își centrează efortul de exegeză asupra romanului lui Norman Manea, *Întoarcerea huliganului*, remarcând simetria compozițională a romanului alcătuit din patru părți, din care prima și ultima evocă lumea contemporană, americană și românească, iar părțile rămase trimit la trecutul scriitorului, recuperat ca ficțiune; concluzia este că „Romanul [acesta] este o formă de terapie psihanalitică prin care autorul încearcă să se elibereze de obsesiile trecutului, fără a vindeca însă trauma.” (articolul *New York și obsesia ghetoului la Norman Manea*) □ Ștefana Pop-Curșeu scrie o cronică teatrală la o piesă adamoviană jucată pe scenele pariziene, și anume *Les Retrouvailles* (scrisă înainte de 1955) (articolul *Les Retrouvailles de Arthur Adamov*) □ La rubrica „biblioteci în aer liber”, Ileana Mălăncioiu publică poemele *Nu pot să mă plâng, Spune-mi tu tată, Pasărea tăiată*, însoțite de traducerea în italiană a acestora de către Danilo de Salazar. □ Sunt anunțate *Nominalizări pentru premiile USR pe anul 2010*, al unui juriu format din Dan Cristea (președinte), Horia Gârbea, Antonio Patraș, Ovidiu Pecican, Vasile Spiridon și Slăvomir Gvozdenovici (pentru literatura în limba minorităților) care a făcut următoare selecție: la **poezie** - Ana Blandiana, *Patria mea A4* (Ed. Humanitas), Mircea Cărtărescu, *Nimic* (Humanitas), Caius Dobrescu, *Euromorphotikon*, roman în versuri (Tracus Arte), Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides), Robert Șerban, *Moartea parafină* (CR); la **proză** - Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom), Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (CR), Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil* (Polirom), Radu Mares, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes), Constantin Stan, *Gde Bucharest* (Ed. Charmides); la **dramaturgie** - Mircea M. Ionescu, *Dresorul lui Casanova* (Ed. Play), Radu Macrinici, *Jack lunetistul* (Univers), Radu Țuculescu, *Dragul meu Mișa* (Ed. Eikon); la **literatură pentru copii și tineret** - Sînziana Popescu, *Drumul Anei prin Valea Plângerii* (Ed. Mediamorphosis); la **critică și istorie literară și eseu** - Mihai Dinu, *Un alt Bolintineanu - gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spandugino), Sorin Lavric, *10 eseuri* (Humanitas), Irina Petraș,

Literatura română contemporană: Prelungiri (Ed. Casa Cărții de Știință), Ion Pop, *Între avangardă și ariergardă* (Ed. Vinea), Cornel Ungureanu, *Șantier 2: În căutarea lui Mircea Eliade* (CR); la **traduceri din literatura universală** și Premiul Fundației «Andrei Bantaș» - Gabriela și Constantin Abăluță: Henri Michaux, *Voyage en Grande Garabagne/ Călătorie în Marea Garabanie* (Paralela 45), Mioara Caragea: José Saramago, *Călătoria elefantului* (Polirom), Domnica Drumea și Petru Ilieșu: Allen Ginsberg, *Howl și alte poeme* (Polirom); Ștefania Mincu: Umberto Eco, *Cimitirul din Praga* (Polirom), Rareș Moldovan: Thomas Pynchon, *Curcubeul gravitației* (Polirom); George Volceanov și Violeta Popa: William Shakespeare, *Opere*, vol. I: *Sonete, Furtuna* (Paralela 45); la **publicistică, memorii, jurnale**: Ileana Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire* (Polirom), Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română: Istorie, religie și literatură* (Polirom); Cassian Maria Spiridon, *Farmecul discret al dreptei cumpăniri* (Ed. Eikon), Ion Vianu, *Amor intellectualis* (Polirom), Matei Vișniec, *Cronica ideilor tulburătoare* (Polirom); pentru debut - Raluca Dună, *Eu, Autorul* (Tracus Arte), Anca Hațiegan, *Cărțile omului dublu* (Ed. Limes) Adrian Buzdugan, *Capela excomunicaților* (Humanitas), Sorin Despot, *apasă* (CR), Ligia Tudurachi, *Cuvintele care ucid* (Ed. Limes); **Premiul național de literatură**: Gabriel Dimisianu și Fănuș Neagu; pentru **limbile minorităților** - Liubinka Perinaț Stancov, *Exerciții pentru un soare postum*, poezii în limba sârbă; Cedomir Mnilenovici, *Sonete*, poezii în limba sârbă, Draga Mirianici, *Rădăcini și stele*, poezii în limba sârbă.

• **[Caiete critice, nr. 6 (284)]** O obsesie mai veche (de la jumătatea anilor 70, de când scrie jurnalul parizian *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*) și aproape permanentă în gândirea criticului Eugen Simion este identitatea națională, în speță cea românească, identitatea poporului român, ce-i este caracteristic și inconfundabil în contextul globalismului european, *modul lui de a se situa în lume*, și despre acest lucru își va dezvolta ideile în *Identitatea românească (I)*, însă face „un lung ocol” comparativ cu spiritul și națiunea franceză, cu ceea ce înseamnă a fi francez. □ Gabriela Dăianu încearcă să contureze o imagine neobișnuită a tânărului prozator Marin Preda, așa cum reiese din recentul volum Eugen Simion - *Marin Preda. Portretul scriitorului îndrăgostit* (ediție și note de Oana Soare, Ed. MNLR, București, 2010), neobișnuită fiindcă romancierul era „considerat o persoană aspră dificilă, o persoană devotată numai carierei sale literare”, dar se dovedește că „epistolele trimise Aurorei Cornu relevă un bărbat sensibil și emotiv, transfigurat de puterea iubirii”; articolul *Cel mai iubit(tor) dintre pământeni* își propune să demonstreze diferențele dintre prejudecățile contemporanilor față de Marin Preda și caracterul său romantic” așa cum se desprinde din scrisorile de dragoste strânse în acest volum. □ În articolul *Virgil Nemoianu: o lecție de abordare critică interdisciplinară*, Alina Ciobotaru panoramează volumul omagial *Virgil Nemoianu - 70* (Paralela 45, Pitești, 2010, coordonator Iulian Boldea) cu intenția de a evidenția una sau mai multe dimensiuni ale contribuțiilor interdisciplinare (ideologia liberal-conservatoare, relația dintre religios și estetic,

apropierea de «teoria secundarului») ale teoreticianului romantismului «Biedermeier»; majoritatea intervențiilor tinzând spre a prezenta intelectualilor români un model cultural capabil să scoată în evidență legătura dintre societate și literatură. □ Cu un titlu semnificativ «*Societatea civilă ori este critică ori nu este deloc*» se deschide interviul luat de Otilia Sîrbu lui Gabriel Dimisianu, căruia i se aduce în mod indirect un omagiu la împlinirea a 75 de ani de viață și despre care criticul Eugen Simion amintește cum a format o echipă de tineri critici, alături de Lucian Raicu și Valeriu Cristea, la *România literară* și la *Gazeta literară*, din anii 60, luptând pentru aprecierea valorilor literare din punct de vedere prioritar estetic; din acest interviu, selectăm câteva idei incitante pentru biografia interviuatului: „- [...] *Cum a fost debutul dumneavoastră existențial?* [...] - [...] Mă prezentasem în toamna lui 1958 la școala unde fusesem repartizat profesor de limba română la clasele V-VII, într-o comună din fostul raion Olteni, ca să aflu că postul pe care urma să-l ocup figura doar în hârtiile comisiei de repartizări. În realitate nu exista, urma să se înființeze peste un an, raportându-se greșit că există. Ce să fac? M-am dus la *Gazeta literară*, unde-i aveam prieteni pe N. Velea și pe S. Damian, spunându-le ce mi s-a întâmplat. Aceștia i-au relatat pățania mea lui Paul Georgescu, redactorul-șef, care și el mă cunoștea, publicându-mi în vară niște recenzioane. El mi-a propus să mă angajeze corector la *Gazeta*, pentru un an, tocmai i se eliberase un post, după un an mai vedem. Ce să zic? Am zis da pe loc și de a doua zi am lucrat la corectura revistei, în echipă cu Matei Călinescu și Modest Morariu, un episod pe care l-am mai povestit. Așadar, nu am fost profesor nicio zi, începând gazetăria culturală de la prima treaptă, aceea de corector, foarte folositoare pentru ceea ce aveam să fac mai târziu, căci toată viața am lucrat prin redacții. Cred, deci, că am avut noroc cu acel ghinion inițial de a nu fi găsit postul de profesor. Dacă l-aș fi găsit m-aș fi dedicat profesoratului, întâi la țară și poate aș fi ajuns să predau și la oraș, chiar și în București, cine știe, dar fără șansa unei împliniri autentice ca profesor pentru că nu aveam vocație. Aș fi depus râvnă și atât. [...] - «*Comment peut-on être Roumain?*» *Insist asupra acestui aspect al realității noastre pentru că el ne ucide.* - [...] După decembrie 1989, am fi avut parte de o bună primire [din partea Vestului - n.m., A.C.], dar nu am știut să ne fructificăm șansele, ci, dimpotrivă, ni le-am anulat prin mineriade și prin tot ce a urmat. Suntem cum suntem și avem de suportat consecințele felului nostru de a fi. [...] - *Aveți prieteni în lumea literară?* - Am și mai ales am avut, pentru că destui au murit, unii prea devreme, ca Nicolae Velea sau Sorin Titel. Dar ei mi-au fost prieteni încă din anii studenției, dinainte de a fi ei scriitori și eu critic. Mă întrebați de prietenii din lumea literară și este cazul să răspund mai întâi la întrebarea dacă ele sunt posibile în această lume și dacă se pot clădi și pe altceva decât numai pe interese de grup literar, de sprijinire reciprocă și de combinații (alianțe) care ținesc răpunerea adversarilor comuni? De multe ori, e adevărat, prietenii din mediul nostru sunt numai aparente prietenii, sunt numai «relații» cu scop combinativ și chiar lucrativ. [...] În redacția *Gazetei* și apoi a

României literare, cu Matei Călinescu, Lucian Raicu, Valeriu Cristea, Eugen Simion, S. Damian, Nicolae Manolescu, Dana Dumitriu, Mircea Iorgulescu am fost în relații de prietenie și pentru că împărtășeam aceleași convingeri literare. Ne deosebeam nu o dată în felul cum judecam o carte sau un scriitor, dar în mare vedeam la fel lucrurile și acționam în aceeași direcție.” □ Eugen Simion îi provoacă pe tinerii născuți în anii 90, studenți, doctoranzi acum la Facultatea de Litere (2010-2011) ori tineri cercetători, să răspundă la o întrebare pasionantă și grea de înțelesuri: «Există un existențialism românesc?». Răspund astfel la această întrebare disertând pe această temă: Irina Georgescu, în *Contradicțiile existențialismului românesc* (unde îi grupează pe existențialiștii români mai ales în jurul revistei *Kriterion*, deși „nu s-au coagulat în jurul unui singur centru”, ci mai ales au fost „moșiți” de gândirea lui Nae Ionescu); Ștefan Fircă - *Generația 27: De la «quest-ul» identitar la naționalismul integral* (unde se insistă asupra concepțelor-fanion ale generației criterioniste, precum autenticitate, experiență, aventură etc și asupra manifestelor *Itinerariu spiritual* al lui Mircea Eliade din 1927 și *Manifestul Crinului alb* din 1928, gruparea promovând un crez apolitic cu intenția declarată de a activa doar în spațiul culturii și spiritualității; în același timp, se specifică și influențele modelatoare străine asupra spiritualității intelectualilor români, înrâuriri care au venit din partea lui A. Gide, M. Proust, G. Papini, A. Huxley sau J. Joyce); Cosmin Ciotloș - *Izbânzi și eșecuri à vol d'oiseau* (în care autorul mărturisește, de la început, dificultățile păstrării dreptei măsuri pentru „a se feri și de exaltare și de opacitate”, că „posibila mărire și evaziua decădere [...] sunt inerente oricărui fenomen de emulație” și că „oricât am iubi precizia, în analiză ne lovim întotdeauna de imponderabile” și trece la analiza „greu clasificabilei generații 27”, o imagine de generație care rămâne destul de confuză, în ciuda numeroaselor comentarii consacrate, o generație care a practicat „literatura de idei” care „nu e tocmai literatură”); George Neagoe - *Izbânzi și eșecuri ale generației existențialiste sau «Direcția nouă în cultura română»* (afirmă că generația „trăiristă” s-a implicat prea mult în proiecte publice, iar simpatiile lor politice de stânga - Petre Pandrea - sau de dreapta - Emil Cioran, Nae Ionescu, Mihail Sebastian - au avut efect catastrofal pentru destinul lor; au cultivat o literatură a fragmentelor, o beletristică de idei, și, excepția lui Eliade, nimeni nu a cultivat proiectele literare de lungă durată; ceea ce îl duce pe autor să susțină că «generația pierdută» trebuie căutată aici, printre criterioniști, nu în generația afirmată după război: Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru). □ Un articol de analiză politică și socială scrie Caius Traian Dragomir, în *Reforma și atât?*, în care se impun formulări precum „ipocrizia politică globală”, „termenul de «reformă»”, „perioada de criză”, „o reformă care nu ține cont de nevoile umane nu este decât o manipulare istorică”. □ Ileana Mihăilă aduce în actualitate activitatea publicistică a câtorva ziariste românce din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului următor, precum Maria Rosetti, Maria Flechtenmacher, Sofia Nădejde, Eugenia Scriban și, mult mai cunoscuta,

Dora d'Istria, ziariste care au contribuit prin publicațiile pe care le-au condus (*Mama și copilul*, *Femeia română*), dar și prin articolele scrise, la ilustrarea unei perspective oneste asupra statutului femeilor în societatea și literatura feminină din România și de aiurea. (articolul *Des femmes par des femmes: la réception de la littérature féminine par des écrivaines roumaines au 19-e siècle*) □ De poetul englez din secolul al XVI-lea, Edmund Spenser, proclamat „poet al poezilor” și cunoscut mai ales pentru poemul *The Faerie Queene* (dedicat reginei Elisabeta I a Angliei), se ocupă Mihai A. Stroe, în articolul *Edmund Spenser's Mystique of Light: The Hymns to Beauty and Love in the Context of Modern Science* în care propune o reconsiderare a viziunii mistice a poetului anglican, oscilând între gândirea lui Platon și Aristotel și înclinând mai mult spre cel din urmă; apoi, autorul realizează analiza a patru imnuri ale lui E. Spenser consacrate frumuseții și dragostei. □ Articolul lui Dan Petru Cristea, *Ajutând limbile aflate în pericol*, dezbată chestiunea alarmantă a dispariției, până la jumătatea acestui secol, a aproape jumătate din cele aproximativ 5 500-6 900 de limbi vorbite pe glob, iar autorul propune câteva modalități prin care IT-ul ar putea ajuta la diminuarea ratei extincției limbilor. □ Serge Fauchereau își continuă investigația în teritoriul suprarealismului românesc într-o a treia parte a studiului său, accentuând ideea că avangarda românească a traversat o perioadă tulbură de ezitare în care a căutat noi modalități de expresie, după ce revistele *Unu*, condusă de Sașa Pană, și *Contimporanul*, condusă de Ion Vineanu, au dispărut în 1932, căci, în mai puțin de cinci ani, Gellu Naum, Gherasim Luca, Paul Păun, Virgil Teodorescu și Dolfi Trost au reușit să reinventeze suprarealismul. (articolul *Le surréalisme roumain - III*)

● **[Contemporanul. Ideea europeană nr. 6 (711)]** Editorialul lui N. Breban cuprinde o comparație între ideile filozofului Nietzsche și ale romancierului Dostoievski, pe marginea libertății de acțiune, a încălcării codului moral pentru cei ce vor să împlinească un destin exemplar, a revoluției și a răsturnării ordinii sociale putrede la un moment dat, a biografiei celor doi anarhiști de dreapta, C. Zelea Codreanu și N. Ionescu. (articolul *Ideea hazardată a lui Raskolnikov*) □ Digresiunea Irinei Petraș din *Paranteze* aduce în atenția cititorului o incitantă carte-dezbateră, sub forma unei piese de teatru, din cartea lui Patrizio Trequattrini, *Furio* (Ed. Eikon, 2010, traducerea lui Laszlo Alexandru) □ Demonstrația Anei-Maria Tupan se deschide cu un citat din *Îngerul de gips* al lui Nicolae Breban care devine și titlul al articolului «*Cât adevăr suportă, cât adevăr îndrăznește un spirit?*» referitor la romanul lui D.R. Popescu *Întoarcerea tatălui risipitor* (CR, 2009), „un Satyricon cu toate valorile inversate, în stil nietzschean”. □ Ștefan Borbély este hotărât să decorticheze poezia postmodernă a lui Caius Dobrescu din volumul de poeme *Odă Liberei Întreprinderi* (Tracus Arte, 2010), un autor versat, el însuși teoretician literar și „un culturolog de excepție”: „foarte avizat, știe ce face, știe cum să se deconstruiască și cum să se joace sau cum să se legitimeze erudit, cărțile sale fiind construcții lucide superior articulate”; conținutul

poemelor dezvăluie „un imaginar infrareal halucinant”, cuvintele recurente fiind «foșgăială», «termițiere», «monstruozitate», iar cronicarul face o legătură explicativă dintre *Odă Liberei Întreprinderi* și cartea mai veche despre burghezie pe care a publicat-o Caius Dobrescu, fiindcă ambele „descriu «sisteme transformatoriale», în economia cărora omul e fie «funcție» a unor variabile incontroabile, fie nu e deloc...Cu excepția câtorva reprezentanți ai Școlii de la Frankfurt, nimeni nu și-a imaginat în miezul anilor 50 că moartea omului modern nu se va produce pe fondul alienării și a absurdului, ci dintr-un exces de fericire numit consumism.”

□ Răzvan Voncu pledează pentru reconsiderarea lui Nicolae Breban drept un gânditor al romanului, nu un simplu romancier, demonstrația lui critică mergând pe firul inovațiilor din fiecare mare roman brebanian și oprindu-se ceva mai mult la al patrulea, *Drumul la zid* (1984, prima ediție; 2009, a doua ediție, definitivă, Ed. Ideea Europeană, subintitulat „poem epic”); așa cum în romanul *Bunavestire* (1977), Breban destructurează unitatea interioară a personajului (lucru pe care nu-l făcuse nici romanul analitic de tip Proust sau Gide), în romanul *Drumul la zid*, romancierul atacă conceptul de timp, un alt element important al codului și poeziei romanului clasic, de fapt, rupe mai curând relația spațiu-timp, pe când antecesorii săi, Marcel Proust și Thomas Mann, restructurează și remodelează această relație; cronicarul arată cum se realizează acest lucru la Nicolae Breban prin efortul de a-l elibera „pe romancier de servitutea determinărilor exterioare ale discursului și permițându-i să redefinească povestea, astfel încât romanul să tindă din nou către o formă arborescentă, descentrată, cum fusese pe vremea lui Petronius și Apuleius.” (articolul «*Drumul la zid*» și *deconstrucția codului romanului tradițional – I*) □ Aura Christi extrage din viitoarea prefață la cartea ei, cu titlul *Nietzsche și Marea Amiază*, fragmente explicative pentru „discursul îndrăgostit” de filosofia lui F. Nietzsche, o carte care ar fi „rodul pasional al unei iubiri construite”. (articolul *Nietzsche și Marea Amiază*) □ Ne poartă în universul simbolist de un tip aparte, numit generic „bacovianism” căruia îi este specific renunțarea la procedeele sofisticate ale curentului simbolist și cultivarea unui limbaj mai „realist” urmărind depoetizarea lirismului, Iulian Boldea organizându-și demonstrația prin raportare la lucrarea lui V. Fanache, *Bacovia. Ruptura de utopia romantică* și descoperă în cea mai comentată poezie bacoviană, Plumb, un epilog al unei iubiri pierdute („dormea întors amorul meu de plumb”), o iubire la antipodul celei romantice, care „își pierde orice urmă de idealitate, orice contur utopic, căpătând accente mecanice și reificante și transformându-se într-o senzație alienantă de cădere”. (articolul *George Bacovia. Metamorfozele damnării*) □ Irina Ciobotaru deconstruiește curajos semnificațiile poeziei cartea *Alcool* (Ed. Charmides, 2010) a lui Ion Mureșan, în care, în mare, observă prezența acută în conștiința poetului a „clivajului dintre lumea așa-cum-o-fi și lumea-așa-cum-o-văd”; iar lumea este văzută blurată, încețoșată, de ochii unui bețiv, tablourile întrevăzute nu îndepărtează ființa de adevăr, ci, dimpotrivă, îl lasă să se înțeleagă mai deplin. (articolul *Despre o altă trezie decât a celor musai treji*) □ Bogdan Crețu

descoperă în Dragoș Varga, autor al unei monografii impecabile despre Radu Stanca și publicist sistematic în revista academică *Transilvania*, pe care o conduce alături de Radu Vancu și Silviu Borș, descoperă, deci „un critic de prim rang, pe care doar propriul ritm mai molcom, propriile exigențe, sprijinite, probabil, pe ideea că doar anumite cărți merită efortul analizei, îl fac să nu iasă azi în față, într-un context în care cam orice comentator harnic, lipsit de cultura sa solidă, capătă aprecieri generoase”, comentariul de față referindu-se la a doua carte a universitarului sibian, un volum de eseuri-studii, cu titlul *În căutarea naratorului perfect* (Ed. Institutul European, Iași, 2011), în care Dragoș Varga practică o critică a „echilibrului și al unui verdict îndelung cumpănit”, ceea ce-l îndepărtează de cariera de „harnic comentator al literaturii la zi”, căci, în volumul propus analizei, sunt incluși romancieri de talie internațională precum Vargas Llosa, Eco și Kundera. (articolul *În căutarea romanului perfect*) □ Cătălin Ghiță își desfășoară pânza de păianjen ale ideilor legate de „orientalism”, la rubrica „metamorfoze”, într-un articol ce reprezintă o continuare a demonstrației începută în numărul anterior: *Seducția alterității. Prolegomene (II)*. □ Articolul lui Liviu Ioan Stoiciu, de la rubrica „pe cont propriu”, cuprinde divagații pe marginea „imaginei apocaliptice”, a băncii de semințe din uriașul container din Norvegia, guvernul mondial, grupul Bilderberg. (articolul *Cum mai stăm cu «imaginea apocaliptică»*) □ Ionel Necula dezbate problema religiozității lui Cioran, despre care s-a afirmat că „a întreținut cu divinul relații tainice și contradictorii. Atât de contradictorii încât aprecierile exegeților resfirau o plajă problematică întinsă, cuprinsă între mistică și apostazie”, în articolul *Cioran – un credincios care nu s-a cunoscut*. □ Gabriel Andreescu dezbate pe larg mistificările și măsluirile materialelor din Arhiva CNSAS, aici cazul lui Adrian Marino, care, în opinia prezentatorului, are o singură vină, conform dosarului de la SIE, aceea de a fi acceptat să se întâlnească cu ofițerii de securitate în particular, atunci când i s-a cerut. (articolul *Farsele pe care ni le pot juca documentele din arhivele Securității*) □ Marian Victor Buciu expune ideile și amintirile unui „om dezamăgit de oameni, în general”, care a suferit o puternică „decepție ideologică”, considerându-se un opozant intelectual, mai exact „un disident intelectual”; se referă desigur la *Viața unui om singur* (Polirom, Iași, 2010) și la Adrian Marino, un om care și-a orientat cititul și scrisul spre construirea de ideologii. (articolul *(Des)iluzia ideologică*) □ O altă carte a lui Adrian Marino, *Cultură și creație* (Ed. Eikon, Cluj Napoca, 2010), volum îngrijit de Aurel Sasu, intră în atenția hermeneutică a lui Adrian Dinu Rachieru care descoperă că tânărul Adrian Marino „repudiază criticul funcționar, pliat unor cerințe strategice și comerciale și lucrează la altă scară, oferindu-și incursiuni în bibliografia engleză și nord-americană [...] scrie, primul la noi, despre R. Wellek (1944), anunțându-și (embrionar) opțiunea pentru teoria literaturii și comparatism” și întreaga cercetare a cărții îl duce pe Adrian Dinu Rachieru la concluzia că „Marino a impus la noi *un stil*. Raționalist intratabil, cu apetit doctrinar, un romantic, totuși, cu mize pragmatice, sedus de proiecte

ciclopice, iubind dopajul cultural, asceza, nu folclorul cafenelei, el cerea «idei organizate, puternic personalizate»; și rămânând cum însuși ne asigura, *o monadă spirituală, un alternativ ireductibil*, aducând Europa *acasă*. Chiar dacă, în Istoria manolesciană, este expediat la «dicționarizați»....” (articolul *Adrian Marino – un ideocritic «între două lumi»*) □ Într-o scrisoare publică tăioasă cu titlul *Activitatea CNSAS-lui este imorală*, Virgil Tănase se confesează pe un ton lipsit de ambiguitate că numai cei câțiva care au înfruntat, cu riscul libertății și vieții, societatea totalitară, au dreptul să vorbească cu autoritate, nici măcar să judece, cazurile de personalități acuzate de colaboraționism sau cele măsluite; scrisoarea îi este adresată lui Nicolae Breban: „Activitatea CNSAS-ului este ticăloasă pentru că, în virtutea atitudinii mai sus pomenite, această instituție întreține, probabil deliberat, o confuzie între cei cu adevărat mârșavi și cei care au luptat contra puterii până la limita puterii lor, cărora trebuie să le adăugăm pe cei care au considerat de datoria lor să folosească singurele mijloace pe care le aveam la îndemână ca să facem să dăinuie valori mai temeinice decât circumstanțele politice – în ceea ce privește cultura și spiritualitatea românească, de altfel, între noi fie spus, mai amenințate astăzi și mai vătămate decât pe vremea când generația noastră era confruntată cu politica de rusificare [...]”. Tot în același sens, scrie și Virgil Nemoianu o scurtă epistolă publică, adresată tot lui Nicolae Breban, cu titlul edificator «*CNSAS*» – *descendentă a Securității și unealtă a acesteia*, deoarece argumentează autorul: „Nu se ocupă de marii vinovați, de torționari, de procurori, de macro-organizatorii sistematici ai crimelor în masă, ci de persoane care adesea au fost simple victime.” Cu aceeași intenție de susținere a lui Nicolae Breban, în vânătoarea de vrăjitoare declanșată de CNSAS, scrie și Lucia Hossu-Longin textul cu titlul *Triumful postum al Securității*: „Breban nu e doar un caz de mistificare, de preschimbare a dosarului de urmărit în urmăritor. Ceea ce mi se pare grav: nu e de dorit ca istoria culturii românești să fie extrasă din mapele și stenogramele mincinoase ale Securității.” Inflamat și el pe tema mistificărilor din cazul lui Nicolae Breban, Nicolae Iliescu consideră că totul nu este decât *O răfuială searbăd regizată* și că există o confuzie a termenului „colaborator” prin acesta desemnându-se „persoana ce dă relații despre ceva, nicidecum un specialist al turnătoriei, cu nume de cod, cu semnătură pe declarație și pe statul de plată și, mai ales, cu deloc modeste realizări social-profesionale.” Și Bogdan Crețu își începe pledoaria pro N. Breban cu o întrebare brutală: „Nicolae Manolescu de unde și-a dat vreodată demisia de dragul unor principii? Cum-necum, Breban a făcut-o. A părăsit sistemul nu din marginea sa, ci tocmai dintr-o poziție de privilegiat, în care se trezise dintr-o «ingenuitate» care nu l-a părăsit niciodată.” într-un articol cu titlul *Scriitorii și Securitatea. Probleme spinoase*, preluat din *Observator cultural* 6 mai 2011. Liviu Ioan Stoiciu amintește publicului, ceea ce N. Manolescu trece sub o tăcere suspectă, că N. Breban este cel care l-a salvat pe I. Negoițescu din ghearele Securității, reușind să-i convingă pe securiști să-l elibereze din pușcărie, că N. Breban a inițiat o disidență anticeaușistă în 1972, când a devenit

oaia neagră a autorităților române, întors din străinătate (unde făcuse declarații antiregim ceaușist, denunțase oprimarea culturală a Tezelor din iulie 1971) ca un critic al regimului Ceaușescu, iar că până în 1977, N Breban n-a putut să publice nicio carte și nu a avut loc de muncă. (articolul cu titlu dintr-o declarație a lui Ion Vianu: «*Sub nicio formă Breban nu turna....*») Magda Ursache continuă revolta scriitorilor împotriva modului cum Uniunea Scriitorilor „judecă aceleași lucruri cu măsuri diferite” (cu o vorbă a lui Daniel Cristea-Enache); răspândirea alarmantă a unei maladii a discreditărilor *pe sărite* și *pe alese* de care nu suferă numai USR, ci și Justiția, fiindcă subliniază autoarea: „În unele cazuri, CNSAS a reușit performanța de a nu mai face distincția adevăr-minciună din dosarele fostei Securități, între mărturiile sincere și false, între situații reale și bârfe. Dacă a reușit ceva, a fost ca breasla scriitorilor să fie privită cu dispreț, iar scriitorii să fie acuzați ca *putori, stricați, lichele*.” și relatează, în cuprinsul articolului *Jocuri cenestasice*, despre șefi ai Securității și torționari de o cruzime inimaginabilă, urmând cercetările din cărțile lui Marius Oprea: *Banalitatea răului, Crimele Securității*. □ Reeditarea în două volume de către Jurnalului Național a romanului *Bunavestire*, considerată „o inițiativă îndrăzneată”, constituie prilejul de a detalia inovațiile în materie de roman psihologic și introspectiv ale lui Nicolae Breban, fapt de care se ocupă cu mare atenție și infinite subtilități interpretative Eugen Negrici, insistând mai ales, cum e și firesc, asupra romanului *Bunavestire* (1977), dar fără să uite să treacă filtrul critic peste toate romanele lui Breban; articolul *Literatura mizelor mari* face parte din prefața la republicarea romanului brebanian anunțat mai sus. □ Aura Christi ține îndreptată atenția cititorilor spre cazul Breban și a mistificărilor a cărui țintă este romancierul *Animalelor bolnave*, perpetuând cu lux de amănunte istorico-literare animozitățile dintre criticul Nicolae Manolescu și romancierul Nicolae Breban. (articolul *Cazul Breban. «Mistificarea materialelor din Arhiva CNSAS»*. *Îndreptar – I*) □ Urmează publicarea unor texte selectate și ilustrative pentru discreditarea morală a lui N. Manolescu, texte preluate din articole apărute în diferite reviste sau cărți precum *Contemporanul* (1962, 1964), *România literară* (1990, art. *Cavalerii Mesei Rotunde*; 2011), *Academia Cațavencu* (2011, în care este implicat Ștefan Agopian), *Cotidianul* (30 mai 2010), *Adevărul* (7 mai 2011), *Literatura română de azi. 1944-1964* (în colaborare cu D. Micu, Ed. Tineretului, 1965) etc. (articolele sumative *Cum își asumă trecutul și prezentul Ambasadorul UNESCO la Paris, dl. N. Manolescu?*; *Cavalerii mesei rotunde și....Nicolae Manolescu*) □ Nicolae Breban iese la rampă și ia cuvântul în legătură cu jumătățile de adevăr sau lucrurile uitate de fostul său prieten, criticul Nicolae Manolescu, referindu-se în special la momentul în care a fost alungat de la conducerea României literare și a fost pus în locul lui de către N. Ceaușescu George Ivașcu, alături de tânărul Nicolae Manolescu, cronicar permanent; cu scopul de a se arăta nepărtinitor și obiectiv, Nicolae Breban își sprijină afirmațiile pe mărturisirile lui Mircea Iorgulescu din *RL* din 11-17 mai/1994: „....Nicolae Breban a făcut un gest fără precedent în istoria de până atunci

a regimului comunist din România: a criticat public orientările și măsurile anunțate de «conducerea superioară de partid și de stat». Mai mult, a făcut-o în presa din Occident. Nicolae Breban era cel mai înalt demnitar român de partid care se distanțase public vreodată de linia partidului.”; „G. Ivașcu a venit la *România literară* cu un mandat precis, încredințat personal de N. Ceaușescu: să «debzebanizeze» revista. Nu știu dacă i s-a cerut sau nu să ne și dea afară din redacție, dar din revistă ne-a cam alungat pe toți. Cea dintâi acțiune de «debzebanizare» a constat în distrugerea paginilor de critică. Au dispărut, inclusiv grafic, toate rubricile de până atunci, colaboratorii au fost îndepărtați, fie amestecați într-un puhoi de recenziți de toată mâna....Revista s-a schimbat peste noapte; a devenit informă, confuză, banală, cu mici insule de interes... pierdute într-o mare de platitudini. Nici aducerea lui Nicolae Manolescu și instalarea lui la «cronica literară» nu a redat *României literare* din primii ani ai epocii Ivașcu prestigiul critic pe care-l avusese în perioada Breban...” □ Aura Christi intervine din nou polemic în scandalul Breban-Manolescu, șarjând pe ideea falsificării datelor istorice de către un critic literar care ar trebui să respecte adevărul. (articolul *Ar trebui să existe o măsură în toate*)

● **[Contrafort, nr. 5-6 (199-200)]** Vasile Gârneț apreciază laudativ gala decernării premiilor Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pe anul 2010, considerată „un regal cum n-a mai văzut glorioasa instituție a scriitorilor în ultimele două decenii.” (articolul *Și Gala ca un premiu*) Aflăm astfel și lista scriitorilor USM premiați: Poezie - Liliana Armașu, *Singurătatea de miercuri* (Ed. ARC); Publicistică - Vasile Gârneț, «*Interviu la Contrafort*» (Ed. Cartier); Literatură pentru copii - Aureliu Busuioc, *Vizavi de vizavarză* (Ed. Prut Internațional); Debut - Maria-Paula Erizanu, *Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o* (Ed. Cartier); Literatură în limbile minorităților naționale (limba rusă) - Miroslava Metleaeva; Premiile Consiliului Uniunii Scriitorilor cu privire la *Opera Omnia* s-a acordat lui Dumitru Matcovschi; Premiul de Excelență - Ana Bantoș, Val Butnaru; Premiu Relații Culturale - Leo Butnaru, Tudor Zanet. Juriul a fost format din Vladimir Beșleagă (președinte), Vasile Romanciuc, Mircea V. Ciobanu, Emilian Galaicu-Păun, Ion Ciocanu, Adrian Ciubotaru, Dumitru Crudu, Vlad Pohilă, Eugen Lungu. □ Sunt știricite și Premiile Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2010. La poezie - Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides); Proză - Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes); Critică și istorie literară - Mihai Dinu, *Un alt Bolintineanu - gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spandugino); Premii speciale: Andrei Oișteanu pentru volumul *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Ed. Polirom); Ion Vianu pentru volumul *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Ed. Polirom); Premiul național pentru literatură - Gabriel Dimisianu; la dramaturgie și la literatură pentru copii și tineret nu s-au acordat premii. □ Vitalie Ciobanu deplânge, într-un scurt necrolog biografic și elogiator, moartea lui Serafim Saka, „unul dintre marii prieteni ai revistei noastre”, „o mare pierdere pentru literatura română și pentru

spiritul democratic din Moldova". (articolul *Plecarea lui Serafim Saka*) □ Grigore Chiper recenzează poezia Aureliei Borzin, din *Chișinăul e o tabletă de ciocolată* (Ed. Vinea, București, 2010) cu o sentință critică finală nu prea îmbucurătoare: „Volumul lasă o impresie amestecată nu pentru că nu o fi existând versuri bune în el, ci pentru că nu am depistat niciun poem antologic cap-coadă. Biografismul, simbolizarea sau dialogismul încă își mai caută armonia în poem.” □ Sunt semnalate două apariții editoriale ale Mariane Codruț: *Areal (antologie de poezie: 1982-2007)* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2011), volum însoțit de câteva adnotări critice ale lui Liviu Antonesei: „Mariana Codruț se bucură de succes la public și de un succes de stimă în rândul confracților și criticilor literari. Celor din urmă nu le este greu nici măcar s-o situeze în «careul de dame» al generației optzeciste, alături de regretata Mariana Marin, de Marta Petreu și Magda Cârneci (care a publicat până în 1990 cu pseudonimul Magdalena Ghica). Altceva le este însă dificil acestora, criticilor - și anume să recunoască faptul, simplu până la urmă dacă ești atent și onest, că Mariana Codruț, dincolo de generații și de despărțirile de gen, este unul dintre cei mai importanți poeți români de azi, cu o voce lirică nu doar foarte bine cristalizată, ci și extrem de personală, de originală, recognoscibilă și la lectura câtorva versuri. Este un lirism foarte interesant, pentru mine și foarte atașant, prin modul în care discursul cumva esențializat este spart de intruziuni ale realului, fie acesta «gingaș», fie de duritatea dramatică a oțelului, întotdeauna însă marcat de o excepțională notă de autenticitate, de naturalețe.” și, a doua apariție editorială - *Românul imparțial* (Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011), volum însoțit de un comentariu al lui Andrei Pleșu asupra calităților de publicistă: „Pot judeca, cred, cu oarecare competență, performanța sa publicistică. Ea valorifică o sumă de calități native, rare în gazetăria de azi, în ciuda proliferării ei inflaționiste: e vorba de limpezimea nobilă a stilului, de simțul nedegradat al limbii și de rigoarea atitudinii. Mariana Codruț scrie ca un om drept, atent la realitate, atent la nuanțe, dar străin de echivocul oricărei negocieri. Știința de a valorifica detaliul, dexteritatea optimei formulări și, în plus, farmecul unei emotivități reținute - sunt notele constante ale scrisului său.” □ Cartea de istorie a lui Adam Burakowski, *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989). Geniul Carpaților* (Polirom, Iași, 2011) este prezentată cu lux de amănunte de Alexandru-Florin Platon în articolul *Comunismul românesc din perspectivă poloneză*. □ Publică poezie Eugenia Bulat: *In debara. (Al doilea jurnal al unui evadat din Est. O narațiune poetică. Fragment)* Se pare că poezia Eugeniei Bulat este apreciată în Italia, deoarece următorul articol, al Tatiane Ciobanu, *Regăsire în Istorie, regăsire în Europa (Poezia Basarabiei la Accademia di Romania de la Roma)*, se referă la lansarea a două volume de poezii aparținând Eugeniei Bulat (ambele în ediție bilingvă): *Venezia ti fu data. Diario di una latitante dell'Est/Veneția ca un dat. Jurnalul unui evadat din Est* (Ed. Cartier, Chișinău, 2008; traducere în italiană de Gabriella Molcsan) și Nello Sgabuzzino/ *În debara* (Ed. Gunivas, Chișinău, 2010; traducerea în italiană Geo Vasile). □ Leo Butnaru își

construiește textul despre tema exilului, luând ca punct de pornire observațiile lui Laurențiu Ulici din eseu *Avatarii lui Ovidiu*, unde acesta dădea o listă de noțiuni ce ar trimite, direct sau implicit, spre termenul «exil»: fugă, fugărire, sancțiune, opțiune, aventură, destin, salvare, terapie, revanșa, refuz, revoltă, regăsire, motive politice-economice-personale-psihologice, dor de ducă, lehamite, întâmplare, frică, curaj, soluție, lipsă de soluție etc. (articolul *Exil - Exil interior - Exil în propria limbă*, comunicare la Festivalul *Zile și Nopti de Literatură*, Neptun, 2011) □ Eugen Lungu scrie un eseu pe tema cuvântului Babel, „nu atât un topos, cât conceptul unui talmeș-balmeș la scară globală”, trecând prin sistemul de simboluri construit de Borges (*Biblioteca Babel*) și Umberto Eco (*Numele trandafirului*). (articolul *Trandafirul din turn*) □ Un text evocator al unui „loc plin de verdeată”, Haloș, unde nu ar exista nici întristare și nici suspin, dar eseista dovedește că există, scrie Mariana Codruț în *Haloș*. □ La rubrica „lecturi”, Mircea V. Ciobanu alcătuiește câteva note de lectură despre romanul *Tema pentru acasă* (Ed. Bestseller, 2011) al lui Nicolae Dabija, raportându-se disociativ la judecățile lui Theodor Codreanu despre același roman: „senzațional și melodramatic”, „kitsch”, cu care comentatorul se declară în ușor dezacord (romanul fiind o ficțiune biografică al poetului Mandelștam), adăugând, spre finalul analizei, precizări: „Romanul lui Nicolae Dabija se vrea o construcție rotundă (așadar, *concepută*, nu pur și simplu «revelată») la o temă în vogă, cu multe piste posibile și cu recifele iminente ale unor adâncimi neexplorate. Dar textul despre care vorbim este o construcție schematică și tezistă, irelevantă și defectuoasă literar. In ultimul său roman, Umberto Eco ne sugerează (ba chiar ne declară limpede!) că pentru a falsifica, trebuie să cunoști - exhaustiv, în detalii - adevărul; pentru a ficționa [sic!], trebuie să verifici, la sânge, documentele autentice. E o lecție simplă, la îndemâna oricui.” (articolul *Note la romanul «Tema pentru acasă» de Nicolae Dabija*) □ Interviu revistei, realizat de Vitalie Ciobanu cu Bogdan Lis, născut în 1952, la Gdańsk, un nume marcant al sindicatului «Solidaritatea» - Solidarność, având și experiența închisorilor comuniste, se centrează asupra căderii comunismului din Polonia și a dedesubturilor problemelor politice legate de Ucraina (titlul interviului: «Indiferent cine a fost la guvernare după 1989 - oamenii din Solidaritatea sau postcomuniștii - forțele politice din Polonia s-au unit în jurul unor obiective naționale») □ În stilul unui memorial de călătorie, Aureliu Busuioc scrie despre *Omul nou: Uzbekistan. Turkmenistan...* □ Cititorii sunt informați de publicarea romanului lui Iulian Ciocan, *Tărâmul lui Sașa Kozak* (Tracus Arte, București, 2011), însoțit de următoarea adnotare a lui Alexandru Mușina: „*Tărâmul lui Sașa Kozak* e un ciob din fostul imperiu sovietic, dar și o supraviețuire ciudată a lumii românești tradiționale, în anii nebuni ai tranziției fără sfârșit din Republica Moldavă. Bine scris, bine structurat, cu personaje memorabile [...] explorând o lume ignorată până acum de prozatorii noștri, romanul lui Iulian Ciocan are toate datele pentru a face carieră internațională.” □ Răzvan Mihai Năstase se ocupă de volumul lui Václav Havel, *Pe scurt, vă rog* (Curtea Veche, 2009), o carte tributară

față de trei convenții de scriere: „Cadrul general este acela al unui interviu acordat de Václav Havel ziaristului Karel Hvízd’ala în 2006, în fapt o reeditare a unei întâlniri între aceiași protagoniști care în 1986 conduseseră la apariția volumului *Interogatoriu în depărtare* [...]. Interviuul este apoi fragmentat de alte două tipuri de pasaje. Primele sunt notații de jurnal, pasaje memorialistico-aforistice, meditații profunde sau panseuri trecătoare, acestea alcătuind nucleul cel mai intim al cărții.” (articolul *De trei ori Havel*) □ Sunt publicate, în traducerea lui Vasile Gârneț, două scrisori din corespondența dintre Václav Havel și Samuel Beckett. □ Aurelia Felea își continuă investigația istorică în *Foametea din Basarabia, anii 1946-1947 (III), o confruntare a surselor narative cu versiunea regimului comunist*. □ Iulian Ciocan își relatează peripețiile din America în *O săptămână la New York*, în urma invitației lansate de ICR New York și a Editurii Dalkey Archive Press, de a participa la cea de-a 7-a ediție a Festivalului Internațional PEN World Voices of International Literature unde îl întâlnește pe Mircea Cărtărescu. □ Marcel Gherman filosofează digresiv legat de călătoriile în paradis și în infern din tradițiile culturale, călătorii simbolizate de Hypnos și Morfeu, în *Călătorii în paradis și în infern* (fragment din eseu «*Hypnos și Morfeu*»). □ Sunt propuse selecții de la discuția ce a urmat lansării a două volume de proză semnate de Ion Vianu, *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Cartea anului 2010) și de Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi* (Premiul pentru Proză al USR 2009), întrebările fiind puse de Lina Grâu (de la Radio România Actualități), de Val Butnaru, de Vitalie Ciobanu și de Nicolae Negru; din acest dialog selectăm mici fragmente: „Vitalie Ciobanu: - *Aș vrea să vă întreb, domnule Vianu, despre relația psihanaliză-literatură sau psihiatrie-literatură, care vă este aproape. [...] Dar dvs., cu ochiul acesta «diamantin», de om care poate umbla cu bisturiul și la sinapsele creierului uman, scrieți altfel?* - Ion Vianu: - Acesta este farmecul ei, este o literatură a frumuseții, a eleganței stilistice. Nu prea cred că lucrurile acestea, abisale, trebuie căutate cu orice preț. Eu dacă sunt influențat de psihanaliză în scrierea mea, este în ciuda mea, aș putea să spun, adică nu atât datorită psihanalizei pe care am citit-o, cât datorită psihanalizei pe care mi-am făcut-o mie și celei la care m-am supus «întinzându-mă» pe divanul psihanalitic. Cred că există o anumită literatură agresiv-psihanalitică, una care a fost foarte la modă în Occident un timp și care este încercarea de a aplica doctrina la textul literar. [...] Cum ar fi Robbe-Grillet în Franța, cel care vede într-un vârtej de apă un mic Sfinx și își dă seama că are de-a face cu complexul lui Oedip. [...] Val Butnaru: - *Domnule Cristian Teodorescu, să ne întoarcem la relația ziarist-scriitor. E scriitorul o continuare a ziaristului, e ziaristul un scriitor ratat?* [...] Cristian Teodorescu: - După părerea mea, relația dintre scrisul beletristic și scrisul în gazetărie implică potriviri întâmplătoare. Adică nu cred că dacă ești ziarist trebuie neapărat să ajungi la un moment dat și ziarist - deși e adevărat că din cauza faptului că noi lucrăm cu cuvinte avem o anumită ușurință grație căreia putem să o facem pe ziaristii. Majoritatea ziaristilor pe care îi cunosc eu, de exemplu,

n-au studii de jurnalistică, au învățat meseria asta, au prins-o din zbor, unii mai bine, alții mai prost, iar povestea asta legată de ...ratăre, neratăre e și ea relativă: pot să fiu un jurnalist bun care scrie proză prost sau pot să fiu un scriitor foarte talentat care în gazetărie se comportă mediocru. Din punctul ăsta de vedere, vă aduc aminte de textele, comentariile adormitoare, după părerea mea, ale lui Sadoveanu, din presa interbelică, care sunt de o mediocritate strălucitoare.”

● **[Convorbiri literare, nr. 6 (186)]** Conectat la fenomenele contemporane, Cassian Maria Spiridon își urmează ideile despre *globalizarea nimicului, cultura consumismului și paradoxurile abundenței* în articolul de fond cu titlul *Căderea de la ceva spre nimic sau pierderea fondului în favoarea formei (II)* □ Irina Mavrodin divaghează eseistic despre cartea-obiect, un concept apărut înspre sfârșitul secolului al XX-lea, referindu-se la *Caligramele* lui Guillaume Apollinaire de dinainte de primul război mondial, poeme prin care versurile evocau chiar figura reprezentată de litere: un jet de apă, o pasăre etc. (articolul *Cartea-obiect*) □ Sunt anunțate premiile UR pentru anul 2010, acordate de un juriu format din Andrei Terian, Al. Dobrescu, Paul Cernat, Gellu Dorian și Mircea Bârsilă, după cum urmează: Debut – Radu Despot, *apasă* (CR), Literatură în limbile minorităților naționale – Liubinka Perinaț Stancov, *Exerciții pentru un soare postum*, poezii în limba sârbă; Poezie – Ion Mureșan, *Cartea Alcool* (Ed. Charmides); Proză – Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes); Critică și istorie literară, eseu – Mihai Dinu, *Un alt Bolintineanu, gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spandugino); Traduceri din literatura universală – Rareș Moldovan: Thomas Pynchon, *Curcubeul gravitației* (Polirom); Premiul Fundației «Andrei Bantaș» (traduceri din limba engleză) – Domnica Drumea și Petru Ilieșu: Allen Ginsberg, *Howl și alte poeme* (Polirom); Premii speciale (publicistică, memorii, jurnale etc): Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom) și Ion Vianu, *Amor intellectualis* (Polirom); Premiul Național de Literatură pe anul 2010: Gabriel Dimisianu. □ Prin dese referiri la ideile semioticianului Umberto Eco, Maria Carpov își dezvăluie propriile reflecții legate de teme și concepte contemporane cum ar fi intimitatea, funcția intelectuală, cultura politică și cultura apolitică (retragerea în turnul de fildeș, deși U. Eco este pentru ieșirea intelectualului și scriitorului în arenă, să fie angajat în problemele agorei), dar mai ales sintagma *politically correct* pe care o dezbate mai pe larg, fiindcă are implicații adânci în societatea contemporană; termenul a fost pus în circulație de mișcarea unor cercuri universitare americane la începutul anilor 80 din secolul trecut care pentru a nu încuraja *discriminările nedrepte, terminologia jignitoare* a propus înlocuiri prin eufemisme care să menajeze diferite sensibilități referitoare la rasă, gen, orientare sexuală, dizabilități, religie și opinii politice; o operațiune de cosmetizare a limbajului ce a ajuns să denatureze sau să eludeze natura lucrurilor și realități dureroase: astfel, „persoană cu dizabilități” înlocuiește pe „handicapat”, „operator ecologic” pe „măturător”, „agent de vânzări” pe „colportor sau vânzător”; cel mai rău stă situația când termenul are implicații politice precum

„israelit” și „evreu”; dar lingvistul U. Eco critică această corectitudine politică (CP) fiindcă se ajunge la dicționare și glosare absurde și grotești totodată: „socialmente separat” în loc de „întemnițat”, „funcționar pentru controlul bovin” în loc de „cowboy”, „corecție geologică” în loc de „cutremur”, „cu reședință flexibilă” în loc de „boschetari”, „regresie foliculară” în loc de „chelie”. (articolul *Politică și paranteze semiotice II*) □ Elvira Sorohan găsește că poezia este pentru Emil Botta „o terapie a melancoliei, un mijloc spiritual rafinat, de eliberare, ca și visarea”. (articolul *Emil Botta, poetul melancoliei creatoare*) □ Doina Uricaru își confesează și ea fascinația exercitată asupra ei de poezia lui Emil Botta pe care l-a inclus din această pricină în seria marilor B.; dar îl apropie în același timp și de poezia expresionistă a lui Georg Trakl, nu numai pe baza laitmotivului mierlei, ca pasăre tutelară, însemn heraldic și muză; dar Emil Botta, susține comentatoarea „a optat de la început pentru o «lirică a rolurilor» [...] pentru mascarea eului și chiar palimpsestul de măști cu care acesta se încredințează lumii”. (articolul *Simulacrul identității, realitatea alterității*) □ Ioana Diaconescu împărtășește câteva din amintirile ei legate de ultimii ani de viață ai lui Emil Botta, prințul „întunecatului April”. (articolul *Amintirea lui Emil Botta*) □ Basarab Nicolescu povestește și el cum a intrat în legătură cu Sarane Alexandrian, „o figură legendară a suprarrealismului anilor 50”. (articolul *Sarane Alexandrian – 1927-2007, om pogorât din alte lumi*) □ Gh. Grigurcu mărturisește în textul reflexiv *Paradisul gândurilor* că, din Marx, ar reține o singură frază, precum „Istoria are mai multă imaginație decât oamenii”. □ Obsedat de istoria comunistă și atrocitățile ei, Nicolae Stroescu Stînișoară reflectează cu amărăciune în *Cum a fost posibil*, luând ca puncte de reper cartea *Le livre noir du communisme* (Paris, 1997, volum de eseuri colectiv, semnat printre alții și de Stéphane Courtois) și *Lupul de la Kremlin* (despre Lazăr Moiseevici Kaganovici, un criminal stalinist) □ Pe firul unei demonstrații a simțului filosofic și a culturii filosofice care ar constitui „dominantele și substanța ideatică ale creației eminesciene” merg încercările lui George Popa din *Eminescu și Kant* care relevă înrudirile dintre anumite texte filosofice eminesciene cu viziunile lui Kant. □ Mircea A. Diaconu se referă la *fascinația marginii* pe care o are Radu Florescu, raportându-se la o ultimă apariție editorială precum *Probă de viață* (2008) și la antologia *poeme singure* (Ed. TipoMoldova, 2011), unde se află 33 de poeme inedite, „versuri memorabile cu rădăcini expresioniste”. (articolul *Radu Florescu, aici și acum*) □ Sunt anunțate cu întristare trecerea în neființă a patru scriitori de marcă precum Mircea Horia Simionescu (1928-2011) (din cadrul Școlii de la Târgoviște), Fănuș Neagu (1932-2011), Ion Zubașcu (1948-2011), Mircea Iorgulescu (1943-2011), ferepare însoțite de scurte însemnări biografice și câte un studiu dedicat specificității operelor. Astfel, Ion Holban semnează exegeza *Mircea Horia Simionescu – Ingeniosul bine temperat* în care este discutat ciclul său epic, format din patru titluri și cinci volume – *Ingeniosul bine temperat*, compus din *Dicționar onomastic* (1969) și *Bibliografia generală* (1970), *Jumătate plus unu* (1976),

Breviarul (1980) și *Toxicologia* (1983), iar tot ceea ce a mai scris, precum *După 1900 la amiază* (1974), *Răpirea lui Ganymede* (1975), *Nesfârșitele primejdii* (1978), *Învățăture pentru Delfin* (1979), *Ulise și umbra* (1982), *Banchetul* (1982), *Redingota* (1984), sunt fragmente „satelit” subsumându-se tetralogiei; iar romanul *Licitația* (1985) pare să fie „oglină fidelă asupra unei concepții asupra prozei, de o frapantă modernitate, în care evenimentul este instrument, biografia – bibliografie, iar textul - «o estetică a fragmentului»”. Al doilea scriitor omagiat, Fănuș Neagu, este surprins într-un studiu critic de același Ioan Holban, cu titlul *Fănuș Neagu – sucurile negre ale vieții de zi cu zi*, de la cartea de debut *Ningea în Bărăgan* (1959) până la romanul *Amantul Marii Doamne Dracula* (2001), o operă care „trasează dimensiunile unui *mythos* danubian pe care narațiunea încearcă să-l reconstituie din interior”; „Proza lui Fănuș Neagu se deschide cu toate ferestrele spre câmpie. Adevărat *pharmacos*, acest spațiu deschis al uitării de sine și al poveștii constituie o dimensiune structurală a personajului lui Fănuș Neagu, el însuși fiu al câmpiei, al acestui tărâm mirific prin arhaicitatea sa, exotic prin mitologia particulară, distinct prin «lenea» balcanică”; „*Scaunul singurătății* este un basm, o operă lirică și, aș adăuga, un colaj de povestiri scrise în maniera cunoscută, aceea din *În vâpaia lunii* și, mai ales, din *Pierdut în Balcania*. Acest mod de a concepe un text îi este impus autorului nu doar de stilul de care nu se mai poate despărți nici în ocupații mai «domestice» (cronica sportivă, de pildă, sau notațiile grupate sub titlul *Acasă*) [...] ritmul frazei sufocate de «podoabe».” Poet și cantautor, Ion Zubașcu face parte dintr-o familie de poeți (Ileana și Ion) care, pe la mijlocul anilor 70, au reprezentat un adevărat „reper moral de mare demnitate, nu numai prin atitudinea pe care o impuneau de acolo din Maramureș cei doi poeți, frați, ci și prin realul lor talent”, afirmă Gellu Dorian, semnatarul textului omagial *Omul, pomul și fântâna*, considerând că revenirea la poezie după pierderea unor bătălii în presă a fost o decizie bună, dar care nu a durat, fiindcă destinul i-a fost curmat de timpuriu și totuși a rămas ca un „ultim model de menestrel al unei vieți care nu-și mai află locul într-o lume ce risipește totul și-i alungă din rândurile ei pe cei mai buni.” □ Constantin Coroiu, evocându-l pe Mircea Iorgulescu, fixează ca trăsătură definitorie a acestuia „marele talent de polemist” (preluată de la Gabriel Dimisianu, din portretul literar pe care i-l face acesta în *Amintiri și portrete literare*), dar critica trebuie să fie, cu o vorbă a lui Al. Paleologu, atât admirație cât și negație, iar Mircea Iorgulescu le posedă pe amândouă, ceea ce-l situează în categoria marilor critici: „Critic de prim plan, unul din cei mai importanți din pleiada celor afirmați în anii 60 și 70, eseist cu vocația narațiunii de idei, polemist redutabil mânuind ironia subțire și adeseori casantă, jurnalist incisiv și de o probitate exemplară, Mircea Iorgulescu, care a înțeles să slujească prin scrisul său și la Paris, unde s-a stabilit în 1989, cultura și literatura română, este un nume adunat pe o remarcabilă operă.” (articolul *Mircea Iorgulescu, ultimul poștalion*) □ Poezia este reprezentată, în acest număr, de Ion Dumbravă: *liniștea liniștii, ziua a opta, zeci de zeci, prezentul continuu*,

târzie; Dumitru Spătaru: *La vremea – ceea, La Bolta Rece, (Cel ce pune apă în pelin), (De-aceea vilă n-am să-mi fac), (Tânăr când eram și cam slab de minte)*. La proză, publică un fragment din romanul omonim, *Singura cale*, Nicolae Breban. I se alătură Ovidiu Dunăreanu cu proza *O poveste tulbure*. □ Cristian Livescu pășește cu grija explicitării comprehensive a teritoriului liric ludic, (auto) ironist, textualist și intertextualist al poetului Daniel Corbu, „originar ca și Creangă de lângă albia cristalină a Ozanei”; pentru acest poet inedit și câteodată extravagant „Poezia nu este doar amintire ornată. Este mul mai mult, pentru că în textul poetic se adaugă visarea, sfășierile, șamanismul, ideatica, spectacolul personajului liric.”; analiza lui Cristian Livescu este fragmentată de citate extrase din lirica lui Daniel Corbu, dar referințele de început se leagă de poeme recente, precum cele din *Viața de fiecare zi la Iași pe vremea lui Daniel Corbu, povestită de el însuși* (Ed. Feed Back Company, Iași, 2010), dar și de lucrări teoretice ca *Postmodernismul pe înțelesul tuturor* (2003) ori extravagantul volum *Evangelhia după Corbu și alte poeme* (2006), „cu pasaje șocante pentru canonici încruntați, fără pic de umor”. (articolul *Daniel Corbu și postmodernismul bun la toate*) □ Constantin Dram pune în relief universul narativ al lui Vasile Popa Homiceanu, care de două decenii scrie constant proză, poezie, teatru și eseu, „cu un plus pentru acel gen al genurilor care este romanul”, referindu-se în special la volumul *Zăpezile și furia* (Junimea, 2011), „o adevărată *summa* tot ceea ce făcuse scriitorul până acum”. (articolul «*Zăpezile și furia*», *univers și discurs narativ*) □ Amintirile care formează substanța volumului (al doilea) a *Artei de a fi păgubaș* (Biblioteca Bucureștilor, 2010) al lui Niculae Gheran, iar comentatorul Dan Mănuță discerna cu grijă grâul de neghină în modul cum se oglindesc timpurile comuniste în conștiința memorialistului: „Niculae Gheran a aderat de timpuriu la ideologia și la politica partidului care a venit la putere după 1945. Născut în 1929, era, la sfârșitul conflagrației, un tinerel plin, probabil, de idealuri, precum mai toți cei de seama lui. Nu i-a fost greu să lase la o parte școala, pentru a sprijini mai bine noua orânduire. Cine dorește să-i refacă treptele «de cadre» află câteva din datele necesare în acest volum. Dar află și că, din varii pricini, adolescentul visător nu a ajuns atât de departe pe cât sperase și că, sub acest raport, a rămas «păgubaș». A rămas, cu alte cuvinte, suspendat între două lumi, aceea a «proștilor» și aceea a «supușilor». Ceea ce l-a ajutat să cunoască ființe de toate felurile, de la «oameni» adevărați la «javre» jalnice.” (articolul *Printre amintiri, destine și cărți*) □ Adrian Dinu Rachieru distinge patru vârste ale evoluției liricii lui Petre Stoica (preluând o departajare a lui Eugen Simion), debutat în 1957 cu *Poeme*, pe durata a patru decenii de „trudă scriitoricească”, aceste vârste având un *ton comun* al concilierii prozaismului cu miracolul: emfatismul primului Stoica este înlocuit de un evazionism disimulat, iar notațiile evocatoare și transfigurative reconstituie o „paradisiacă Provincie sufletească” și, „«irealizând» stampe de odinioară, asaltat de aburii bucătăriei și «duh de sosuri» flanează în «fabulosul mic»”; iar mai târziu, se descoperă un Petre Stoica „plecat să șlefuiască «diamantul bătrâneții»”,

auzindu-se totuși, „murmure confuze din columbarul trecutului»” (articolul *Petre Stoica - «Monologul amurgului»*) □ Vasile Spiridon analizează romanul *Cocteil în cranii mici* (Paralela 45, 2011) a lui Constantin Arcu, un romancier sucevean care „se dovedește [...] a fi un foarte bun cunoscător la lumii justiției, jurnalisticii și universității. [...] Reușita radiografie socială postdecembristă ar fi trebuit să fie însoțită de o pe măsură adâncime psihologică a protagoniștilor aleși pentru a ilustra un comportament care ține de sfera patologicului.” (articolul *Drept comunitar*) □ Daniela Petroșel abordează modul cum înțelege relația dintre geografie (locul producerii) și actul literar criticul timișorean Cornel Ungureanu în volumul *La vest de Eden. O introducere în literatura exilului* (1995), metoda de lucru (prezentă și în lucrări mai vechi) a criticului fiind „lectura contextuală”, mai exact „așezarea scriitorului în lume, unghiul de impact cu numita realitate”, „contextul operei, împrejurările în care se formează un autor, cum funcționează în anumite momente orizontul de așteptare”, exilul presupunând, de fapt, două lucruri: o desprindere de un spațiu original și o actualizare permanentă a lui în text. (articolul *Cornel Ungureanu, critica în exil*) □ Ultimul volum de versuri al lui Horia Gârbea, *Pantera sus, pe clavecin* (Tracus Arte, 2011) constituie subiectul cronicii Emanuelei Ilie care distinge, structural, în acest volum, trei paliere „corespunzătoare celor trei direcții tematice dominante ale poeziei sale”: primul – o artă poetică dulce-amăruie, al doilea – meditația estetică, al treilea – kitschul ridicat la rang de normă existențială structurantă. (articolul «*Pantera sus, pe clavecin*») □ Șerban Axinte caută miza antologiei de *Poezie patriotică românească* (Humanitas Educational, 2001), realizată de universitarul clujean Ioana Bot, miza rezidând într-un „pariu identitar” postdecembrist, al unei Româнии care apare sub diferite forme, așa cum e reflectată de poeți precum Mihail Gălățanu, Anca Mizumschi, Cosmin Perța, Moni Stănilă, Mihail Vakulovski, Gelu Vlașin, Alexandru Vakulovski, Miki Vieru, Pavel Gătăianțu, Radu Andriescu, Șerban Axinte, Michael Astner, Radu Vancu etc, iar tabloul este sumbru: chiar dacă România s-a degradat, revolta pură și neînduplecată nu trebuie să lipsească. (articolul «*Eu mă joc, dar voi știți ce-i în joc?*») □ Adrian G. Romilă este un cititor asiduu al lui Sorin Lavric, deținătorul rubricii permanente „idei în dialog” (din *România literară*), subiectele abordate în cadrul ei denotând o formație filosofică solidă, vizibilă în teme, conjecturi și conceptualizări, iar cartea *10 eseuri* (Humanitas, 2010) adună textele publicate de Sorin Lavric în cadrul sus-menționatei rubrici; teza de bază emisă de Sorin Lavric este că „textele filosofice nu se referă la nimic din realitate, că ele performează un gol de reprezentare, care solicită, însă, pentru eficiența înțelegerii, fantezmele cititorului, «credința» lui. Discursul abstract e non-intuitiv, tocmai fiindcă e conceptual, și, pentru a fi receptat, ca și cel literar, are nevoie de mister, de putere, de seducție.” (articolul *Sorin Lavric și discursul îndrăgostit*) □ Antonio Patraș remarcă *Un debut strălucit* al Ligiei Tudurachi, cercetătoare la Institutul Academiei Române din Cluj-Napoca, care a luat premiul pentru debut al *Convorbirilor literare* pentru volumul *Cuvintele*

care ucid. *Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), nominalizat și la premiile Uniunii Scriitorilor; cercetătoarei îi revine meritul de a fi restabilit valoarea romanelor ficționale ale lui E. Lovinescu (dintr-o proiectată trilogie eminesciană, din care au apărut doar două, *Mite și Bălăuca*), făcându-le o lectură adecvată, precedată de un consistent eșafodaj teoretic, cu achiziții de ultimă oră; literatura amfitrionului de la *Sburătorul* a fost mereu socotită, de contemporani mai ales, o refracție autobiografică, o confesiune mascată și un document de personalitate, fără a fi considerate realizări estetice de sine-stătătoare, iar obstinția lui E. Lovinescu de a se afirma ca romancier, a fost socotită de mulți o ciudată manifestare bovarică, *un violon d'Ingrès*, care i-a adus numai prejudicii: de exemplu, i-a fost respinsă candidatura la Academie, în urma acuzației de pornografie și a scandalului de presă declanșat de N. Iorga; studiul Ligiei Tudurachi este, la finalul demonstrației, „o carte admirabilă care consacră un critic talentat și de o inteligență cristalină, tăioasă, ca diamantul. Un critic pe care sperăm să-l citim mai des [...]”. □ După detalierea începuturilor în literatura autobiografică de la noi din lucrarea lui Ioan Holban, *Literatura română subiectivă de la începuturi până la 1990*, Constantin Coroiu se ocupă de partea mai substanțială din volumul al doilea al aceleiași lucrări, ai unor artiști ai memorialisticii (granița dintre „memorii” și „amintiri” fiind foarte fluidă) din perioada clasică și modernă; ceea ce-l impresionează pe critic sunt eseurile cu „totul remarcabile [...] consacrate lui Ion Creangă și G. Ibrăileanu. Ele conțin observații și idei vădind o lectură literalmente modernă [...]”. (articolul *O istorie a literaturii române subiective – II*) □ Ionel Necula se referă, în cronica lui, la lucrarea Cioran (Junimea, 2005) a universitarei, de origine ieșeană, Simona Modreanu, specializată în cultură și literatură franceză, profesor abilitat, care încearcă să-l explice pe Cioran prin această dublă apartenență culturală; în lucrarea citată: „Simona Modreanu nu-și propune o abordare exhaustivă a sensurilor ce mustesc în opera lui Cioran [...], ci-și structurează demersul hermeneutic pe analiza câtorva aspecte problematice recurente și mai bine optimizate în partitura gândului cioranian.” (articolul *Simona Modreanu sub semnul ispitelor lui Cioran*) □ O lucrare de istoriografie românească și istorie a culturii despre Despot Vodă, cu o domnie scurtă în Moldova (1561-1563), cu titlul *Academia de la Suceava și Schola latina de la Cotnari. Un proiect cultural european* (Ed. Opera Magna, Iași, 2010) a lui Valentin Talpalaru, o teză de doctorat care „avansează pe un teren nedeștelenit”, atrage atenția lui Radu Voinescu care notează, după o detaliată analiză de conținut a argumentelor: „este o carte erudită scrisă cu evident nerv și cu un anumit patos al argumentației. Poate că, pe alocuri, așa cum se întâmplă mai întotdeauna în astfel de cazuri, autorul cade sub vraja personajului său, portretul lui Despot, deși realizat cu temperanță, include și tușe mult admirative.” (articolul *Pe urmele unui proiect umanist eșuat*) □ Din nou despre poezie, intitulată *Opera Prima*, al unui debutant Cezar Nicolescu, *Lil 1.0* (Casa de pariuri literare), ne întreține Gellu Dorian, exprimându-și și oful că, după un vechi și suspect obicei, cartea nu include

un sumar al poemelor, frământate din limbajul informatic, al calculatorului, iar, spre deosebire de val chimic, „textele au suflu, vin din suflul, din inimă, sunt umane, nu artificiale sau, mai rău, artificioase”, dar apare, totuși, o monotonie a „cărții scrise de Cezar Niculescu, toată scrisă în acest registru, se pare cu ușurința cu care scrii e-mail-uri zi de zi [...]”. Clasabilă într-o neo-neo-avangardă [...] cartea lui Cezar Niculescu nu se deosebește de inovațiile propuse în perioada interbelică de poezii avangardiști.” (articolul *Cezar Niculescu – Lil 1.0*) □ Leonida Manu scrie un eseu despre *Scrisoarea III de Mihai Eminescu. Apoteoza biruinței*. □ Bazat pe corespondența și jurnalul lui Titu Maiorescu și alte documente ale epocii, Nicolae Marian Tomi reconstituie gândirea politică a lui Maiorescu, care nu a avut cum să influențeze mersul evenimentelor din vremea lui, formarea statului român modern, dar va fi unul dintre primii care vor lucra la consolidarea României, iar educația și instrucția primite de tânărul Maiorescu (plecat de la 11 ani să studieze în Germania) în mediul german îl vor forma pentru toată viața. (articolul *Titu Maiorescu înainte și după Unirea Principatelor*) □ Luminița Moscalu plonjează în interbelic și discută despre *Mircea Eliade și «generația» sa*. □ Constantin Parascan își continuă memoriile cu titlul *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost (XIII)*. □ Liviu Papuc semnează textul *Cu Eminescu, pe drumul spre Odesa ... (I)*, o reconstituire a unui drum de odinioară făcut de Eminescu și prilejuit de cea de-a XVII-ea ediție a Deniilor eminesciene, manifestare devenită tradițională a ASTREI ieșene din perioada 27 mai-2 iunie 2011. □ Gheorghe I. Florescu relevă în continuare sinuozitățile diaristei regale „cu reale calități de portretistă”, Regina Maria, în *Regina Maria între confesiune și extrovertire (V)*. □ Ion Papuc arată, într-un studiu amplu, cum l-a cunoscut Mircea Eliade pe Carl Schmitt (jurist și expert în filosofie politică germană, n. 1888-m. 1985), în *Noi, cei învinși*. □ Petru Bejan semnează eseu *Despre ospitalitate și toleranță la est*, din care spicuim câteva subtitluri semnificative pentru conținutul ideatic: *Ce este ospitalitatea?, Paradoxurile identității, Problema «străinului» și a «casei» sale, Parisul cosmopolit*. □ Sub un motto incitant din Edgar Allan Poe: „Cei ce visează ziua cunosc multe lucruri care le scapă celor ce visează noaptea”, Liviu Pendefunda construiește un eseu despre *Ocazie și vis în structurile creației*. □ Caius Traian Dragomir glosează pe marginea uneia dintre personalitățile istorice cele mai interesante ale Marii Revoluții Franceze, *Danton*. □ Reamintind o cronică anterioară despre o antologie de poezie tunisiană și luând ca punct de reper articolul manifest despre *Imaginarul poetic la arabi* al lui Abu Al-Kacem Ach Chebbi, Marius Chelaru face o prezentare a unei alte antologii care cuprinde toate curente și toate stilurile românești din Tunisia modernă, *Anthologie du roman tunisien* (Publications de l'Union des Ecrivains Tunisiens, Tunis, 2003; tradus de l'arabă Hafedh Djedidi și Fredj Lahouar). (articolul *O antologie a romanului tunisian*) □ Simona Modreanu propune o discuție despre Olivier Rolin (n. 1947), câștigătorul Premiului pentru Literatură «Paul Morand» pentru recentul său roman *Bakou, derniers jours*

(Seuil), un autor care își anunță moartea în 2009 și transgresează astfel limitele dintre ficțiune și realitate. (articolul *Moartea de hârtie*) □ Vasile Iancu încearcă o deturnare a atenției publicului spre activitatea unor traducători valoroși și iscusiți a căror muncă și faimă a fost acoperită de celebritatea autorilor traduși: Micaela Ghițescu, Jean Grosu, Aurel Covaci, Dinu Flămând, Tașcu Gheorghiu, Antoaneta Ralian, George Lesnea, Leon Levițchi, Dan Botta, Romulus Vulpescu, Ion Frunzetti etc, dar mai ales când excelenți traducători au fost ei înșiși poeți de prim rang: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Al. Philippide, Gelu Naum, Șt. Aug. Doinaș, Șerban Foarță, Magda Cârneci, Petre Stoica etc, etc. (articolul *Traducerea, o înțelegere*)

• **[Euphorion, nr. 5-6 (242-243)]** Tematica numărului este «Lucian Blaga și Cercul literar de la Sibiu», fixată ca urmare a celei de-a IX-a ediții a Simpozionului Național «Actualitatea Cercului Literar de la Sibiu» din 28-29 mai 2011, organizată de Filiala Sibiu a Uniunii Scriitorilor și de revista *Euphorion*. Responsabil de număr este Dumitru Chioaru. □ În cadrul celei de-a IX-a ediții a Simpozionului Național menționat s-au derulat o sesiune de comunicări legate de tema ediției, «Blaga și Cercul literar de la Sibiu», o lansare de carte care a avut în vedere cele mai recente apariții ale tinerilor autori sibieni Dragoș Varga, Radu Vancu și Rita Chirian, și o festivitate de premiere a elevilor care s-au evidențiat la Concursul Național de Literatură «Iustin Panța», lansat de revista *Euphorion* în primăvara anului 2011; în plus, s-au mai acordat două premii: Premiul Cercul Literar de la Sibiu domnului Mircea Muthu și Premiul Euphorion domnului Nicolae Oprea; și-au adus contribuția la desfășurarea ediției scriitori din țară și din Sibiu: Mircea Muthu, Dumitru Chioaru, Joachim Wittstock, George Neagoe, Andrei Terian, Dragoș Varga, Radu Vancu, Silviu Guga. □ Sunt anunțate *Premiile Filialei Sibiu a Uniunii Scriitorilor pentru anul 2010*, acordate de un juriu format din Dumitru Chioaru (președinte), Andrei Terian și Diana Câmpan: Premiul Opera Omnia – Mircea Ivănescu; Premiile Cartea Anului 2010 – Ovidiu Nimigean pentru *Rădăcina de bucsau* (roman), Rita Chirian pentru *Poker face* (versuri), Radu Vancu pentru *Sebastian în vis* (versuri); Premiul «Cercul Literar de la Sibiu» – Adrian Suciu pentru *Viața fără urmări* (poezie); Premiul «Octavian Goga» – Ion Dur pentru *Maculatorul cu spirală* (publicistică și eseuri); Premiul «Piața Aurarilor» – Mircea Braga pentru *Geografii instabile* (eseuri și studii de literatură și estetică). □ Este inserat un anunț de dezavuare a Uniunii Scriitorilor – Filiala Sibiu față de Adrian Suciu prin vocea dlui Ioan Radu Văcărescu (care semnează anunțul): „Am luat la cunoștință cu stupoare de atacul mincinos și nedrept al domnului Adrian Suciu, membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Sibiu, pe blogul său personal, la adresa USR, a domnului președinte Nicolae Manolescu și a conducerii organizației noastre.” □ Andrei Zanca publică poeziile *Bătrânul, Fulgurații, Doar într-o mână*. □ Mircea Muthu caută relațiile de adâncime ale lui Blaga cu ideologia Cercului Literar de la Sibiu într-un articol cu iz memorialistic, *Rememorând relația Lucian Blaga – Cercul Literar*, dar bazat, în

mare parte pe câteva comentarii istorico-literare precum ale lui D. Vatamaniuc (*Biobibliografia Lucian Blaga* – 1972), Edgar Papu (tableta *Roadele Sibiului*: „n-a fost critic, ci un maestru de inițiere”), Ion Bălu (*Viața lui Lucian Blaga*, vol. III, Ed. Libra, 1997), Petru Poantă (*Cercul Literar de la Sibiu*, Ed. Clusium, 1998), Henri Jacquier (*Amintiri despre Cercul Literar, Lucian Blaga și tineretul*), Ovidiu Cotruș, care oscilează între o admirație necondiționată și reticențe mai mult sau mai puțin voalate precum în corespondența dintre Radu Stanca și Ion Negoïtescu (*Un roman epistolar*, 1978), ajungând la concluzia că L. Blaga nu a fost un pedagog pentru Cercul Literar de la Sibiu, ci mai mult un maestru spiritual: a reprezentat „autoritatea *deontică*, făcând din propria existență un model intelectual”. □ În căutarea specificității filosofiei blagiene, Ion Dur depistează câteva elemente care descriu miezul viu al acestui sistem de gândire: alianța cu literatura („Dacă în veacul 19 coexistența cu știința devenise un mod de a fi și de a filosofa, după 1900, și nu doar în spațiul românesc, venise rândul literaturii să «salveze» discursul filosofic și să-i confere o anume identitate.”), alianța cu teologia („Discursul lui Blaga ar semăna, așadar, cu unul de factură biblică, unde lucrurile sau stările se instituie prin și în chiar actul rostirii [...]. Numai că o atare ipoteză – a unui discurs liturgic – va avea serios de luptat cu încărcătura științifică a filosofiei blagiene [...]”) și faptul că Blaga gândea în concepte-imagini, deci limbajul cu totul personal în care gândea. (articolul *Pactul filosofiei blagiene*) □ Demonstrația lui George Neagoe, în raporturile dintre Șt. Aug. Doinaș și L. Blaga, merge pe direcția reliefării unei legături de profunzime „care nu reprezintă neapărat o înrâurire, cât o afinitate”, iar, pentru a arăta cum decurg lucrurile în direcția impactului profesorului/ maestrului asupra studentului/ discipolului, George Neagoe se folosește și de eseurile lui Doinaș (nu numai de poezia lui, utilizată în prima parte a articolului), iar concluzia nu se lasă așteptată prea mult: „Neîndoielnic, Blaga le-a stârnit cerchiștilor o reacție similară celei exercitate de G. Călinescu asupra lui Adrian Marino sau Paul Cornea. Îndepărtarea de operă n-a condus și la despărțirea de figura rezistentului prin excelență împotriva realismului socialist și a marxism-leninismului. Doinaș își conservă ipostaza celui mai pertinent și mai comprehensiv exeget al gândirii estetice blagiene. Disputa elevului cu poezia maestrului nu simbolizează disprețul, ci lupta cu un model care, deși incompatibil cu propria structură, păstra atributele creatorului excepțional.” (articolul *Lucian Blaga: Lecturi (in)fidele de Ștefan Aug. Doinaș*) □ Ioan Radu Văcărescu pune lupa asupra unui segment din biografia lui Blaga, rezident la Cluj, „în anii întunecați de interdicție și (aproape) arest la domiciliu, sub amenințare continuă și trăind într-o sărăcie lucie”, când poetul „nebănuitelor trepte” se apucă de un lucru extraordinar, la fel de măreț, ca și monumentalului său sistem filosofic, traducerea în românește a lui *Faust*; și pentru a demonstra cât de extraordinară este această traducere le-a citit unor clase de elevi cântecul Margaretei în traducerea lui Blaga, întrebându-i cui aparține poezia, răspunsurile au fost uimitoare: între „cântec popular românesc” și „Eminescu”; iar dacă

mărturiile unor minți fragede de elevi nu sunt de ajuns, atunci Ioan Radu Văcărescu aduce în sprijinul ideii de excelență a traducerii lui Blaga faptul că Hans Bergel (excellent cunoscător al limbilor și literaturilor române și germane) consideră că „traducerea lui Blaga din Faust este una dintre foarte puținele reușite ale transpunerii din germană într-o altă limbă din toată literatura universală.” (articolul *Faust și Blaga*) □ Alexandru Uiuiu aduce în dezbatere distincția lui Blaga între cultură minoră și cultură majoră, arătând că, în ceea ce privește cultura minoră, Blaga o leagă de cultura etnografică, însă ambele, atât cea minoră, cât și cea majoră, pot să fie „realizările plastice ale uneia și aceleiași matrici stilistice”, căci „Spațiul mioritic, dimensiunea românească a ființei, conține în manifestările sale ambele forme culturale, atât pe cea *etnografică* – apropiată de natură, animată de un ins care este o universalitate nediferențiată – fiindu-și sieși și gospodarul și meseriașul și poetul și cântărețul și țăranul și arhitectul; cât și pe cea *monumentală*, istorică, având ca agent personalitatea culturală distinctă, nominalizată, înstrăinată de Natură, Veșnica Mumă.” (articolul *Lucian Blaga și exportul culturii minore*) □ Andrei Terian întreprinde o lectură riscantă a *Luntrei lui Caron*, fiindcă incumbă câteva probleme de metodă față de o carte neterminată, fapt care ar arunca niște semne de întrebare asupra validității interpretării; astfel, componenta mitică a romanului trebuie citită în raport cu celelalte componente cu care intră în relație, și anume istoricul, existențialul și «esteticul»; în afară de asta, romanul este compartimentat după criteriul prezenței a două culturi: cea mitică, arhaică, și cea bolșevică, postbelică, foarte puțin reprezentată în roman, iar despre sensul final al operei, Andrei Terian spune că „Luntrea lui Caron este romanul însuși, această carte-luntre ce îl salvează pe autor din Infernul istoriei.” (articolul *Luntrea lui Caron – ambivalențele miticului*) □ Mihai Posada iese la lumina tiparului cu poemele *Metamorphosa*, *Libidio metafizic*, *Hainele împăratului sau Haute Couture pentru nud*, *Karma laconica*, *Cânt pentru mucenicii creștini necanonizați*, *Scări cu pasaj*, *Un veac de securitate sau Rezistența prin cultură*. □ Dan Perșa publică proza onirică *Melodii la flașnetă*. □ Alexandru Uiuiu revine la rubrica „daimon” cu textul obișnuit presărat cu reflecții livrești, lirice sau existențiale: „Să te ferească Dumnezeu să încerci să aperi o femeie în fața propriilor dorințe!” sau „Vorbește copacul: frunze, frunze, frunze...” □ Paul Aretzu scrie o recenzie la volumul de poezii *Zicudul* (Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2010) de Andrei Zanca, termen ciudat care desemnează „insul banal «omul de zi cu zi, ascunzând în el nebănuitele resurse ale trăirii, mai mult decât oricare altul», ce are, totuși, rezonanța aspră a unui erou dramatic, extras din contextualitate, învăluit în mitul interiorității.” (articolul *Zicudul*) □ În mod surprinzător, ne întâmpină un interviu ambițios dintre Nicoale Oprea și Ioan Radu Văcărescu pe tema «...un echilibru între direcția critică universitară și critica de întâmpinare...», începutul având o notă biografistă: „– [...] Te-ai înscris la Facultatea de Filologie din Cluj și nu la București, cum ar fi procedat un «regățean». Cum ai ajuns la Cluj, care au fost profesorii tăi preferați sau cu influență în formarea ta? – Am ajuns la Cluj

printr-o conjunctură fericită, deși sora mea, care se stabilise în capitală, încerca să mă atragă spre București. Oricum părinții mei se obișnuiseră cu gândul că voi urma filologia, datorită pasiunii evidente pentru lectură. Era în vara anului 1968, încheiasem clasa a XI-a la Liceul «Al. Odobescu» din Pitești cu impresii nu prea plăcute, fiindcă mă tot poticneam la matematică [...]. În septembrie eram deja înscris la Liceul «Gheorghe Barițiu», un liceu cu tradiție în Cluj, tot la secția reală, făcând figură aparte printre colegii din clasa a XII-a care toți, se pregăteau pentru facultăți de același profil pragmatic. Așa am ajuns să mă «întâlnesc» pentru prima dată cu membrii Cercului Literar de la Sibiu/ Cluj. I-am descoperit în tablourile de absolvire care ornau zidurile coridorului de la parterul liceului. Erau acolo imortalizați la vârsta adolescenței Nicolae Balotă, Cornel Regman, I. Negoitescu, Radu și Horia Stanca, plus Marian Papahagi pe care aveam să-l cunosc la facultate în dublă postură: redactor-șef la *Echinox* și asistent la italiană. La Filologia clujeană am avut profesori foarte buni, pentru toate perioadele istorico-literare, de la Iosif Pervain la Mircea Zăciu și Leon Baconsky. [...] Dar cred că esențială în facultate a fost acțiunea formatoare a asistenților universitari care susțineau seminarele: regretații Ioana Em Petrescu și Liviu Petrescu, Ion Pop, Mircea Muthu, Ion Vartic, Cornel Robu, Sergiu Pavel Dan, Ion Șeuleanu ș.a. Sunt convins și acum, prin prisma profesorului universitar care nu se întâlnește cu studenții decât la cursuri, că fără un «seminarist» cu pregătire științifică temeinică și multă pasiune, disciplina nu are decât de pierdut. – În 1972 ai fost promovat în redacția revistei «Echinox». Ce amintiri păstrezi de acolo? – Eram deja în anul al III-lea și conduceam Cercul studențesc de Istorie și Teorie Literară, când Ion Pop m-a cooptat în redacție. Alcătuiam o formulă redacțională preponderent critică, împreună cu Dan Damaschin, Virgil Mihaie, Constantin Hărlav, Călin Manilici, Valentin Lepădatu, regretatul Al. Th. Ionescu, Al. Cistelean, Mircea Constantin. Câțiva dintre ei au ales alte căi de afirmare, n-au perseverat în direcția criticii de întâmpinare așa cum o cultivau în paginile revistei. [...] Cum spuneam în *Literatura Echinoxului*, cea mai longevivă revistă studențească a reprezentat, neîndoindu-mă, o «școală deschisă» și un climat intelectual stimulat în calmul său aparent, de emulație artistică bine înțeleasă, în absența exceselor egotiste și fără manifeste programatice provocatoare.” □ Irina Georgescu își alcătuiește articolul printr-un masiv recurs la autoritate în materia Cercului Literar de la Sibiu, și anume: Dan Damaschin (*Cercul Literar de la Sibiu/ Cluj. Deschidere spre europeism și universalitate*, Ed. Zenit, Cluj. 2009), Ion Vartic (*Radu Stanca. Poezie și teatru*, Ed. Albatros, 1978), Ilie Guțan (*Cercul Literar de la Sibiu – semnificație și destin*, Ed. Universității «Lucian Blaga», Sibiu, 1995), Virgil Nemoianu (*Surâsul abundenței. Cunoaștere lirică și modele ideologice la Ștefan Aug. Doinaș*, Fundația Culturală Secolul 21, 2001) pentru a susține ideea că „Lucian Blaga a captat sensibilitățile tinerilor reuniți în jurul Cercului Literar de la Sibiu, provocându-i în permanență să-și depășească limitele. Rolul său catalitic se reflectă nu doar în opera lirică a cerchiștilor, ci și în teatrul acestora, unde se

poate observa cu ușurință o așezare a surselor, o comunicare permanentă între propria scriitură și literatura universală.” □ Poezia își trage substanța din creațiile a două poete: Daniela Popa (cu poemele în versuri albe: *la fel de limpede și rece și ceva ce nu există*) și Ariadna Petri (poemele *Amiază în Safari, Instantaneu în Igrith, Instantaneu cu portocal, Instantaneu în Retiro*). □ Dumitru Chioaru propune ca lectură formatoare asupra propriului spirit *Romanul epistolar* dintre Radu Stanca și I. Negoïtescu (la rubrica obișnuită „lecturi electivă”) pentru a contura imaginea catedratică a lui Lucian Blaga la catedra de filosofia culturii din Sibiu, anume creată pentru el și de unde comuniștii l-au epurat, imagine bazată pe mărturiile celor care l-au cunoscut la cursuri și seminarii: Nicolae Balotă (eseul *Magistrul tăcerii* din volumul de debut *Euphorion*), Șt. Aug. Doinaș (în interviul din volumul *Lucian Blaga printre contemporani* de I. Oprea), Eugen Todoran (în aceeași carte de interviuri citată); toți sunt de acord în a-l disocia pe profesorul Blaga care predă cursul de filosofia culturii (ce citea monotone și plictisitor din propria carte tipărită, de exemplu *Orizont și stil*) de practicianul seminariilor unde anima discuțiile și cerea studenților ca noțiunile sale de cultură, precum matricea stilistică, să fie aplicate lecturilor din literatura universală. (articolul *Lucian Blaga – profesorul, în evocările discipolilor cerchiști*) □ Rodica Grigore actualizează interesul cititorilor pentru „una din vocile cu adevărat reprezentative ale prozei britanice din primele decenii ale secolului XX”, E.M. Forster, „comparat pentru acuitatea observației și forța ideilor pe care le profesează cu George Orwell, deși fără să aibă incisivitatea expresivă a acestuia”; romanul *Cameră cu vedere* (Ed. Leda, București, 2008, traducere de Cristian Băciu) constituie rampa de lansare a analizei din E. M. Forster. *Călătorie spre descoperirea de sine*. □ Rita Chiriac pornește la investigarea unui roman poetic despre feminitate și despre vârstele acesteia, considerat „un act anacronic de curaj”, romanul *FEM* (CR, 2011) al Magdei Cărneci, apreciat drept „unul dintre cele mai estete fragmente ale literaturii noastre mai noi despre trup, despre al *doilea sex*, despre drama și minunea de a fi femeie.” (articolul *Chipurile feminității*) □ Radu Vancu prezintă câteva tinere speranțe din cadrul cenaclului sibian *Zona nouă*, cu titlu dinadins tarkovskian, sub forma unor fișe de dicționar liliputane; autori, patru poeți și patru prozatori, care au scos deja un volum colectiv, ba chiar mai mult au primit și câteva premii importante ceea ce înseamnă că pentru ei scrisul nu mai e o joacă, ci o formă de existență: Irina Bruma, Ana Donțu, Anatol Grosu, Marina Palii, Vlad Pojoga, Krista Szöcs, Andrei C. Șerban, Adrian Virgil. (articolul *Zona nouă. O antologie*) □ La pagina de traduceri sunt publicate poeme de Dumitru Chioaru în tălmăcirea Letiției Ilea: *Soirée d’adolescent, La persistance de la mélancolie, Le poème de la mémoire, Photo truquée, Tourbillons* și poeme de Ana Blandiana în traducerea din română în germană de Christian W. Schenk. □ Pe ultimele pagini sunt anunțate două laureate la Concursul de Creație «Justin Panța», ediția I: Emilia Zăgrian – premiul pentru poezie și Laura Paraschiv – premiul pentru proză, însoțite de fragmente semnificative din textele premiate.

• **[Familia, nr. 6 (547)]** Editorialul lui Traian Ștef cuprinde referiri la *Memorandumul pentru construcția regională a României* din urmă cu 10 ani, semnat de un grup de intelectuali români și maghiari (printre care s-a numărat atât semnatarul rândurilor de față, cât și Daniel Vighi). (articolul *Regionalizarea, mai pe seară*) □ Gheorghe Grigurcu își urmează neabătut calea apoftegmatică în «*Aidoma unei păsări*»: „Aidoma unei păsări ce-și construiește cuibul, scriitorul nu ezită a-și lua materialele de pretutindeni.” sau „Te poți simți inteligent doar reflectându-te în oglinzi inteligente.” □ Alexandru Vlad scrie proza *Post-scriptum la un bilețel*, la rubrica permanentă „atropina”. □ Alex Ștefănescu povestește despre relația sa amicală cu Eugen Negrici și despre obiceiul acestuia din urmă de a vâna fazani și de a-i dărui unul în fiecare an, obicei întrerupt de critica sarcastică adresată cărții *Iluziile literaturii române* și publicat în *România literară*, ceea ce, desigur, a curmat prietenia și livrarea de fazani. (articolul *Poveste cu fazani*) □ Ioan Moldovan își împarte atenția de recenzent între mai mulți confrăți. Prima beneficiară a analizei lui Ioan Moldovan este Simona-Grazia Dima, pentru volumul *Interiorul lucrurilor* (Ed. Vinea, 2011) despre care enunță: „Există în poezia Simonei-Grazia Dima un orizont ocult pe sub bolta căruia gândirea poetică își face călătoriile inițiatice și în fantasmalele căruia poeta vrea a discerne un limbaj esențial și sensuri tainice și eliberatoare.” A doilea poet, ocazional, este Pavel Șușară, cu *Universul din cușcă* (Brumar, 2011), despre care el-însuși mărturisește în dedicația acordată lui Ioan Moldovan că sunt „orbecăieli în subteranele poeziei”, dar susținut de o postfață a lui Bogdan Crețu, ce afirmă că Șușară, deși preia teme și procedee ale postmodernismului și textualismului deceniului al nouălea, le personalizează într-un fel aparte, fiind vorba de „o autentică artă a căutării de sine a poeziei”. □ Marius Miheț expune, pe rând și într-o cronică fragmentată în trei părți, cazul a trei romane *non-fiction* (cu o formulă preluată de la Truman Capote), *Spovedanie la Tanacu: roman jurnalistic* (Humanitas, 2006), *Cartea judecătorilor* (Humanitas, 2008) și *Nopțile Patriarhului* (Polirom, 2011), semnate de Tatiana Niculescu Bran, care investighează jurnalistic cazul hipermediatizat de la Tanacu, cărți ce au trecut aproape neobservate, în ciuda propagandei jurnalistice agresive; recenzentul remarcă faptul că „senzația de lume în lume” rămâne cel mai important aspect al acestor scrieri și, în plus, este „cel mai vandabil aspect literar al cărții, alături de portretistică. Lumile mănăstirii, sanatoriului și a spitalului. Sunt istorii la firul ierbii, directe, și tocmai de aceea păstrând o autenticitate aparte.” (*Vina nimănui*); al doilea roman, însă, merge mai mult înspre construcția romanescă, ceea ce face să se poată vorbi despre două cărți distincte: „cele două formează un întreg și la o eventuală reeditare trebuie numaidecât publicate împreună. Firește, arhitectura cărții va avea de suferit, pentru că cel de-al doilea roman este mult mai bun decât primul.” fiindcă „Tatiana Niculescu Bran scrie cu adevărat o carte de ficțiune și se simte acest lucru din toate punctele de vedere. Discursul câștigă mult în construcție și la nivelul limbajului. La fel ca prima carte despre cazul Tanacu, *Cartea judecătorilor* se citește

cu sufletul la gură” (*Procesul unei națiuni*); în al treilea roman, *Noaptea Patriarhului*, autoarea își stabilește, în fine, marca proprie, în care „conflictul abia sugerat în primul roman dintre ortodoxismul conservator și cel ecumenic este reluat cu mai mult aplomb în cel de-al doilea. *Noaptea Patriarhului* reia aceste tensiuni, situându-le în nucleul dur al tramei. Cartea este povestea ultimelor zile din viața Patriarhului, în care, de bună seamă, cititorii vor identifica portretul lui Teoctist, evident ficționalizat, dar păstrând numeroase inscripții de autenticitate”, iar cronicarul susține că principala realizare a Tatianei Niculescu Bran o reprezintă reflectarea Istoriei: „istoria dictează adevăratele sensuri ale cărții, definind-o” (*Elegia unei morți așteptate*). □ Dan Sala își dirijează interesul de lectură spre cartea de critică a lui Gheorghe Perian, *Literatura în schimbare* (Limes, Cluj-Napoca, 2010), o carte de „opinii și atitudini critice” pusă sub semnul unui moto preluat din G. Călinescu «Oriunde sunt idei clare este și un adevăr»; analiza de conținut îl duce pe recenzent la concluzia că s-ar putea afirma că există „un spirit ardelenesc în critică”, deoarece „Autorul *Literaturii în schimbare* are un impact critic paradoxal. Pe de parte, Perian este un critic foarte citat, căruia toată lumea îi cunoaște justetea afirmațiilor, soliditatea cu care le așază și subtilitatea cu care captează esența în formule critice. Pe de altă parte, criticul nu este un răsfățat al cronicarilor, nu este foarte mediatizat, dar este prezent obligatoriu în bibliografii.” □ Alexandru Seres revine spre receptarea unui studiu fierbinte al Martei Petreu, *Cioran sau un trecut deocheat* (Polirom, Iași, 2011, în seria de autor), publicat pentru prima dată în 1999 cu titlul *Un trecut deocheat sau «Schimbarea la față a României»* (a doua ediție în 2004, tradusă în engleză în 2005 cu titlul *An Infamous Past: E.M. Cioran and the Rise of Fascism in Romania*) care a stârnit, alături de *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu-Mihail Sebastian* (Polirom, 2009), „o adevărată isterie criticard-vindictivă”, fiindcă reacțiile din anii 90 față de dezvăluirea adeziunii unor scriitori ca Eliade sau Cioran la ideologia extremei drepte, au fost contradictorii – de la negarea vehementă la stigmatizarea fără drept de apel; însă, meritele Martei Petreu sunt incontestabile, după cum vede lucrurile Alexandru Seres, pentru că ea nu a încercat nici să culpabilizeze, nici să dezvinovățească, ci să înțeleagă și să răspundă la întrebarea «cum a fost posibil?»; este de reținut așadar, printre meritele cercetătoarei clujene, așa cum au fost subliniate într-un interviu cu Ștefan Borbély (din *Observator cultural*), faptul că a relativizat în mod lucid, responsabil și erudit „fascinația necritică exercitată de către generația Noica-Eliade-Cioran. (articolul *Ispita legionarismului: Cioran și trecutul său «deocheat»*) □ Dan-Liviu Boeriu pune la loc de cinste, într-un îndrumar al diaristului, cerința onestității; astfel, chiar și jurnalul lui Mircea Cărtărescu, *Zen-Jurnal 2004-2010*, al treilea volum (după celelalte două care cuprindeau intervalele 1990-1996 și 1997-2003, n-ar fi decât o formă de exhibare a unui orgoliu exacerb, dacă descrierea eului creator și cotidian n-ar îmbrăca „haina asumată a corespondenței stricte între factual și proiecția literară a acestuia”; dar jurnalul cărtărescian cuprinde o consistentă dimensiune onirică (atât de dragă autorului

și prezentă în întreaga operă de la „micile reverii copilărești din *Nostalgia* la densele încrângături haotic-halucinate ale *Orbitorului*“); al doilea etaj al jurnalului este acela în care M. Cărtărescu vorbește, debarasat de politețuri circumstanțiale, despre receptarea critică a operei sale, răbufnind în ample pulsuni egolatre împotriva acelor care n-au înțeles demersurile sale literare; în acest al doilea substrat fiind implicate și dezvăluirile asupra atelierului tumultuos de creație al ultimului volum al *Orbitorului*; în fine, al treilea substrat se referă la confesiunile legate de viața personală. (articolul *Magazinul de vise*) □ Mircea Pricăjan comentează, în articolul *Legătura cu prezentul*, literatura polițistă a lui George Arion din volumul *Fortăreața nebunilor* (Ed. Crime Scene Press, 2011), care a atras atenția, chiar de la debutul lui în proză în 1983 cu *Atac în bibliotecă*, prin „noutatea scriiturii, prospețimea ei, subversivitatea ei, aplombul ei. Și deasupra tuturor acestor trăsături s-a aflat personajul Andrei Mladin“. □ Este publicat un text critic al lui Ion Zubașcu (care nu a mai apucat să-l vadă tipărit în timpul vieții), cu titlul *Simona-Grazia Dima în Aula Magna a Universității fluide*, în care autorul pune în discuție volumul *La ora fulgerului* (Limes, 2009), apreciind că sunt poeme „stranii, dense, cu o puternică amprentă personală, inconfundabilă în poezia contemporană, ar putea fi luate drept arte poetice“, □ Aniversat la împlinirea a 60 de ani, Virgil Podoabă este „fișat“ biobibliografic pe scurt, iar Traian Ștef îi face și o mică prezentare (fără titlu) încheiată elogios: „În proximitatea asumată a criticilor Ovidiu Cotruș, Lucian Raicu și Mircea Martin, Virgil Podoabă teoretizează și împlinește, la noi, o metodă și un stil în cercetarea literară și expresia ei.“ □ Prin urmare, Al. Cistelean îi dedică lui Virgil Podoabă textul unei cronici, configurând profilul literar al unui critic, în *Cheia franceză*, și aducând în avanscenă două eseuri reunite în *Secvența inflamată. Critică și creație conceptuală la Mircea Martin* (Paralela 45, Pitești, 2010), eseuri dublate de vervă admirativă și disociativă despre „experiența revelatoare“, concept critic central și cu mari resurse de aplicație. Caius Dobrescu circumscrie și el măsura eforturilor critice ale lui Virgil Podoabă, centrându-se mai ales asupra contribuțiilor la problematica postmodernismului din volumul *Între extreme. Monografie Aurel Pantea* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001) și asupra unor detalieri de conținut pentru a ajuta la înțelegerea opțiunii lui Virgil Podoabă pentru Aurel Pantea: „Virgil Podoabă distinge în poezia congenerului urmele [...] cele mai evidente ale experienței «monstruoase», ale revelației-cu-privire-la-Revelație.“ (articolul *Oroarea ca măsură a tuturor lucrurilor. O fenomenologie a postmodernității*) □ Andrei Bodiu îl omagiază și el pe Virgil Podoabă, încercând să argumenteze în textul *Un solitar, un «lup singuratic»* „de ce și în ce fel criticul în chestiune este, în literatură română de azi, un solitar.“; mai întâi, cronicarul consideră că Virgil Podoabă descinde dintr-o îndepărtată spiță călinesciană, cu toate că se află departe de „artisticitatea augmentată a lui Al. Cistelean“, totuși „are un singur afin, pe Lucian Raicu“; apoi, A. Bodiu afirmă că este dificil să-l definești pe Virgil Podoabă „drept critic literar. El este mai degrabă un eseist pentru care literatura, fără a fi

pretext, este un intens și deschis spațiu al divagației și speculației superioare”. □ Poetul Aurel Pantea scrie un ferpar aniversar în *Virgil Hermeneutul*. □ Ioan Moldovan rămâne și el în zona dedicațiilor amicale aniversare, confesându-și admirația deschisă față de obiceiul lui Virgil Podoabă de „nu lăsa lucrurile/ ideile/ opiniile/ teoriile în voia lor sau de mântuială, ci a ți le dăruî în deplinătatea formulării lor de sens.” și adăugând câteva detalii la acest portret amical revelatoare pentru ideologia criticului aniversat: „Când stai la dialog cu Virgil ai prilejul de a experimenta o situație de cunoaștere în economia căreia îți revine rolul celui tăcut. Virgil expune, inițiază, dezvoltă, explică, explicitează, nuanțează, reformulează, subliniază una sau alta dintre temele sale favorite – obsedantă (pentru că nu el o alege, ci ea îl ocupă, nu el o manevrează, ci el e manevrat de ea) fiind cea a *experienței revelatoare*.” (articolul *Virgil Exhaustivul*) □ Mai sistematic, cu date biografice precise, îi face și Marius Iosif un portret literar lui Virgil Podoabă în *Virgil, un destin care ar trebui să fie exemplar*. □ Un poem cu accente biografice și evocatoare, închipuie și Vasile Dan ca omagiu adus comilitonului Virgil Podoabă: *Cum se tăia mărul mistic în patru bucăți*: „dar virgil albise cu totul atunci când l-am reîntâlnit la zilele/ din oradea/ nu, nu era el, nu se poate să fie el, îmi ziceam singur/ privindu-l lung dintr-o parte cu fața sa emaciată, albă, întinsă ca a/ unui adolescent uitat, dat la uitare de toți în liceul *gheorghe/ șincai*, din clujul acelor ani vechi, șaizeci,/ dar el, el era, chiar sofistul pe care-l știam încheiat la propoziție cu/ punct cu tot”. □ Și Viorel Mureșan îi consacră un prim poem „eseistului neprețuit Virgil Podoabă și cercurilor de infern crescute în jurul lui în acest an”, fără titlu, la care se mai adaugă câteva piese: *Spre faima poetului, Înger la acuzativ, Un câmp gol deasupra căruia se roteau rândunele, Rază, Aerul mort în aprilie, Degetele lui Unamuno, Pipa din lemn de trandafir, Fântâni*. Traian Ștef intră și el în grupul poematicilor elogiatori, dedicându-i lui Virgil Podoabă primul text poetic *Elocvența*, apoi urmează *Grijile, Sandalele de fier, Amintirea din urmă, Lumea cea dragă*. □ Alte poeme de Dan Pișcu: *Despre om, Cu Sainkho Namtchylak I, Cu Sainkho Namtchylak II, Cu Sainkho Namtchylak III, Cu Sainkho Namtchylak IV, Cu Sainkho Namtchylak V, Cu Sainkho Namtchylak VI*. Contribuie la spațiul poeziei Viorel Chirilă, cu poemele *Te prefaci, Incertitudini, Lângă uneltele simple, Transcendere, Țipătul*. □ Se mai face loc în paginile revistei debutului în poezie al lui Ștefan Baghiu, fiul lui Vasile Baghiu (n. 1992, Piatra Neamț; prezentat ca atare într-o scurtă fișă biografică): *Caniculă, Linii, Blestem*. □ În traducerea din limba rusă a lui Sebastian Alexandru Pișcu, cântăreața și poeta de limbă rusă, născută într-un sat mic din Republica Tuva, regiune din sudul Siberiei, Sainkho Namtchylak este prezentată publicului românesc printr-o serie de poeme: *Eu sunt șamanul, Dorje Sempa, Mutație digitală, Suflet singuratic, De ziua mea, Dictonuri proprii, Tuva Blues, Paradis pierdut, Ca umbra transparentă..., Gioconda, Om Suhaa, Nu, nu eu am fost*. □ Este semnalată prezența lui Ioan Moldovan în antologia de poezie românească apărută în SUA, *Lupii blânzi (Of Gentle Wolves: An Anthology of Romanian Poetry*, Ed. Calypso,

New York, în traducerea poetului american Martin Woodside), alături și de alte nume importante ale literaturii române, precum Marin Sorescu, Gellu Naum, Constantin Acosmei, Radu Vancu, Angela Marinescu, Dan Coman, O. Nimigean, Robert Șerban, Leonid Dimov, Gabriel Deculbe, Ana Blandiana, Nicoale Coande, Chris Tănăsescu (acesta din urmă dându-i o mână de ajutor poetului american la selecția și traducerea textelor antologate). □ Ținta parodiilor lirice ale lui Lucian Perța sunt de această dată Viorel Chirilă (*Locul*) și Dan Pișcu (*Despre un om I*).

● **[Orizont, nr. 6 (1545)]** Al treilea jurnal al lui Mircea Cărtărescu, *Zen* (2004-2010) este pus în exergă pe prima copertă a acestui număr însoțit de un lapidar comentariu al lui Mircea Mihăieș, încheiat cu observația: „Aș face o afirmație tare: paginile despre lupta cu neputințele, spaima, oroarea, groaza care-l cuprind, sunt cel puțin la înălțimea cărții însăși. Nepremeditat, Cărtărescu ne-a transformat într-un fel de Dante însoțindu-l pe Virgiliu în lumea de dincolo, printre caznele duduind de energie și de forță ale dorinței de a scrie. De fapt, ale obsesiei de a fi un mare scriitor.” (*Al treilea jurnal*) □ Cornel Ungureanu relatează despre Festivalul „Poezia regiunilor de contact etnic” organizat la Timișoara, Lugoj și Jimbolia „fiindcă aceste orașe exprimă, prin creatori importanți, creativitatea spațiilor de contact etnic”, cu toate că proiectul inițial era legat și de alte orașe din Banat (Reșița, Oravița) sau din Serbia și Ungaria; printre „bornele” creativității bănățene și interetnice, Cornel Ungureanu îi menționează, în mod necesar și inevitabil, pe Paul Celan („cel mai de seamă poet de limbă germană din secolul al XX-lea”), pe Petre Stoica, pe Vasko Popa, pe Franz Liebhard și Franyó Zoltán; s-au distins în cadrul acestui festival conferințele lui Marcel Pop Corniș (ajuns profesor la Richmond în SUA) despre literaturile Europei Centrale și de est (el fiind și coautorul, alături de Neubauer, a unei *Istории a literaturilor central și est-europene*), dialogurile lui Mircea Martin și Ion Pop, expunerile lui Adrian Popescu și Ion Miloș etc (articolul *Poezia regiunilor de contact etnic. Un festival*) □ Este reprodus un dialog dintre Dan Petroi și Paul Barbăneagră în transcrierea Cristinei Scarlat despre *Mircea Eliade și darul uitării de sine* din care selectăm câteva idei: „– [...] Spuneți la un moment dat că era șeful generației dumneavoastră... – El cu siguranță că rămâne nu numai șeful generației noastre. M-aș infatua dacă aș spune că eu fac parte din generația lui. El este, fără doar și poate. Cel puțin din punctul meu de vedere, este nu numai șeful generației lui, este cea mai mare personalitate pe care acest sfârșit de secol XX a afirmat-o. – *Acea prietenie de la care a pornit realitatea unui film despre Eliade... A dumneavoastră cu Mircea Eliade?* – Eu am dorit întotdeauna să fac un film despre Mircea Eliade. De ce? Pentru că aș fi vrut să transmit publicului – mai cu seamă publicului francez, care mă interesa – două lucruri, care mi se par foarte importante. Și anume: dimensiunea umană, noblețea ființei și a gândirii lui Eliade, dar mai cu seamă noblețea, pentru că, într-un film de 50 de minute nu putem prezenta opera lui Eliade, să fim realiști. Adică eu consider că acest film își poate – și-ar fi putut propune orice – dar în orice caz, pentru cine vrea să cunoască opera lui Eliade

trebuie să meargă la cărțile lui. [...] Eu aș fi vrut în același fel să fac un film – poate c-am reușit – în sensul să vorbesc cum nu se poate mai simplu și mai convingător, pledând pentru nevoia de a citi opera lui Eliade. Opera lui Eliade fiind complexă, enormă, noi neputând s-o reducem la un film sau chiar la o carte. Dar aveam împotriva mea firea lui Eliade. Lui Eliade îi era nu frică, îi era silă și de microfon; atunci când aveam discuții la Europa Liberă cu el, Monica Lovinescu trebuia să se chinuie zile întregi ca să-l obișnuiască cu acest obiect diabolic, care-l bloca. Cu atât mai mult aparatura de filmat. De nenumărate ori se oprea la jumătatea unei fraze spunându-mi: «Nu-ți dai seama că n-o să rămână din mine decât imaginea prostului». Pentru că era obsedat de faptul că scade ca intensitate intelectuală în fața aparatului. De altfel, Eliade n-a fost niciodată un mare orator. El a fost un om al contactului cu hârtia, cu pagina goală. Era omul peniței. În clipa în care n-a mai putut să scrie, din cauza reumatismului, el s-a îmbolnăvit, aș putea spune că a murit de inimă rea pentru că nu mai putea scrie. [...] – *Impactul ideilor lui Mircea Eliade asupra publicului...* – Cred că opera lui Eliade va deveni din ce în ce mai actuală. În ce sens? În sensul că, ceea ce se petrece astăzi în istoria lumii – ce nedreptate că Eliade n-a apucat perestroika în toată amploarea ei! – pentru că tot ce se petrece astăzi în jurul nostru, adică falimentul nu al ideilor, ci al ideologiilor, mai cu seamă, fie că erau politice, fie culturale, fie așa-zis filosofice, falimentul acestor ideologii dă dreptate credinței pe care Eliade a avut-o întotdeauna în ceea ce am putea numi *viziune teocentrică*. Ideea că Dumnezeu e în centru, în centrul a tot și în centrul activității culturale, spirituale a cetății.” □ Ancheta revistei propune tema „*De ce se ceartă scriitorii?*”. Răspund pe diferite lungimi de undă: Livius Petru Bercea, Ruxandra Cesereanu, Cristian Ghinea, Ioana Bot, Dan Negrescu, O Nimigean, Mircea Pora, Gheorghe Schwartz, Doina Ruști, Octavian Doclin. □ Mircea Mihăieș relevă tensiunile din jurnalul cărtărescian, *Zen* (Humanitas, 2010), care acoperă mai bine de șase ani din viața scriitorului (2004-2010), tocmai perioada care coincide cu afirmarea internațională a scriitorului, îngrozit de apropierea bătrâneții, dar consacrat, invitat la marile simpozioane internaționale, publicat la prestigioase edituri din Occident; în cele 700 de pagini de jurnal, Mircea Cărtărescu „se încăpățânează să ne prezinte avatarurile unei *vie en noir*, ale albatrosului care nu mai poate zbura, ajuns prizonier al propriilor nevroze”; părerea lui Mircea Mihăieș despre jurnalul de față este că „Dincolo de toate acestea – elemente de decor care-l vor face unor cititori simpatic, altora antipatic – simți peste tot suflul unui mare prozator. [...] Lupta decisivă se dă cu sine – din acest motiv, toți ceilalți sunt niște pigmei care, în cel mai bun caz, traversează, cu neînsemnatele lor figuri, peisajul coșmaresc în care autorul-Prometeu se zbate să smulgă din adâncimile universului flacăra pură a creației. Dacă n-ar fi decât acest aspect – care va face deliciul viitorilor istorici literari – și tot merită să parcurgi o carte scrisă cu un patos al incandescenței pe care-l găsești arareori chiar și în literaturile mari.” (articolul *Al treilea jurnal*) □ Rodica Binder întreprinde o amplă analiză a semnificațiilor dialogului dintre

Norman Manea și publicistul Hannes Stein, publicat sub titlul *Convorbiri în exil* (Ed. Matthes & Seitz, Berlin), între cei doi existând unele similarități de destin; la întrebarea fatală asupra motivației de a scrie, Norman Manea mărturisește că „nevoia de a scrie ar fi generată de o nemulțumire față de trivialul haos cotidian, ar fi expresia căutării unui sens care să transgreseze dezordinea lumii, care să adauge realității date o altă realitate – una aparținând propriului eu, propriei fantezii, propriei personalități.” (articolul *Dreptul de a fi subiectiv*) □ Alexandru Budac pătrunde cu circumspecție în teritoriul romanului de debut *Deadline* (Ed. Curtea Veche, 2010) al Adinei Rosetti, surprins fiind că în librăriile din Timișoara, abia a putut găsi un volum care făcea parte din ediția a doua, bănuind că succesul romanului „se datorează în bună măsură poveștii inspirate de două cazuri reale, foarte mediatizate”, dar intenția ambițioasă a Adinei Rosetti de a scrie un roman total, romanul unei generații, este subminată de interminabilele liste de care „mustește romanul”, ceea ce duce la o concluzie critică nu prea favorabilă succesului comercial: „Numai că dacă scrii după liste pe listă vei sfârși. La un moment dat, nu mai știi dacă ai în mâini un manifest ori un romanț pop, o parabolă ori un basm urban, mai ales că autoarea încearcă toate genurile simultan (doar poezia lipsește).” (articolul *Îngeri și multinaționale*) □ Cel mai recent volum de poezie al poetului timișorean Robert Șerban, *Moartea parafină* (CR, 2010) este pus sub lupa analizei de către Cristina Chevereșan, care se lasă cucerită de cele cincizeci de poeme, de arta poetică detectabilă în ele „claritatea, precizia, simplitatea cvasi-inconștientă a gestului” și de faptul că „nimic tragic, nimic exagerat în seria de mici tablouri ale cotidianului ale cotidianului în marginea neființei” nu transpare în ele. (articolul *Eșecul imposibil*) □ Alexandru Ruja discută despre conținutul *Antologiei ideologiei junimiste* (Ed. Institutului Cultural Român, București, 2010, ediție îngrijită și notă asupra ediției de Viola Vancea) realizată de criticul Eugen Lovinescu, care, în intenția inițială, a vrut să realizeze o antologie a junimiștilor minori, a celor uitați și fără circulație azi (precum Samson Bodnărescu, Matilda Cugler-Poni, N. Schelletti, M. Cornea, V. Pogor, Ștefan Vârgolici, A. Naum, D. Ollănescu-Ascanio etc), dar, în cele din urmă, a considerat mai important să includă studii esențiale ale ideologiei junimiste, lăsate însă prin reviste ale lui T. Maiorescu, A.D. Xenopol, G. Panu, Al. Lambrior, Petru Th. Missir, V. Burlă, Th. Rosetti, Vasile Pogor. (articolul *Ideologia junimistă*) □ Cele două jurnale ale Norei Iuga, corespunzând celor două sejururi mai îndelungate petrecute de scriitoare la Berlin, unul în 1999 și celălalt în 2009, sunt incluse în volumul *Berlinul meu e un monolog* (CR, 2010), având structura unui monolog în flux continuu, guvernat doar de capriciile memoriei afective și ale asociațiilor spontane”, volum memorialistic ce constituie ținta comentariului lui Radu Ciobanu din *Șotron berlinez*. □ Dumitru Radu Popa relatează avaturile publicării unei cărți pentru copii în vremea comunismului la Editura «Ion Creangă» condusă de Tiberiu Utan, un uitat poet al poeziei angajate, și lupta cu reproșurile cenzurii care făceau din alb negru și viceversa; cartea a apărut până la urmă în America și lansată în

România la Editura Curtea Veche, 2011: *Închide ochii! Povestea seminței*. □ Prof. dr. Victor Neuman îi dedică lui Moshe Idel un *Laudatio* cu ocazia acordării titlului de doctor honoris causa al Universității de Vest din Timișoara. □ Paul Eugen Banciu continuă publicarea prozei *Khaire!*, Pia Brînzeu urmează și ea evocările din *Jurnal de familie*. Daniel Vighi scrie eseu *Balustradele din fier forjat*, făcând începutul cu referința la un articol din *Banatul* (1926) al lui Lucian Blaga despre Emanoil Bucuța. Robert Șerban nu și-a încheiat încă *Jurnalul din anii crizei*. □ Din poziția de recenzent, Radu Pavel Gheo își ia sarcina comentării romanului *Intra muros* (2006) al lui Cristian Ghinea deși autorul acesta își lansase mai recent un volum de eseuri critice, *Pasajul discret* (Ed. Anthropos, 2011); dar romanul încearcă să recreeze Lugoju ca pe „un loc de poveste”: „*Intra muros* nu e doar o carte cu personaje. Personajul central rămâne [...] orașul pe care autorul îl cutreieră și îl povestește în fel și chip. Unele texte sunt adevărate studii istorice, altele sunt cuceritoare eseuri istorico-literare sau analize ale mentalităților și obiceiurilor unei epoci.” (articolul *Bănășan ca lugojanu*) □ Smaranda Vultur înregistrează eforturile a doi tineri studenți de la masterul de Comunicare Interculturală al Facultății de Litere, Istorie și Teologie (Universitatea de Vest din Timișoara), Aleksandar Stoicovici și Flavius Furtună, de a povesti pe mai multe voci „istoria deportării în Bărăgan din anii 1951-1956” în volumul *Dunărea deportaților* (Herg Benet Publishers, 2011); cartea a apărut sub egida Centrului Interdisciplinar de Studii Regionale de la Universitatea de Vest cu susținerea financiară a Asociației Foștilor Deportati în Bărăgan și a pornit de la o experiență de teren generată de cursurile de *Antropologia Memoriei și Identitate, diferență și comunicare* ținute de Smaranda Vultur în cadrul masterului din anii 2010-2011; această lucrare se înscrie însă într-un șir de cărți, căci există deja o bine documentată bibliotecă a deportării în Bărăgan, conținând surse, mărturii, analize, iar Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Valentin Sămânță, Miodrag Milin, Liubomir Stepanov, Rafael Mirciov, Dumitru Anderca, Silvestru Stevin „sunt doar o parte dintre autorii care merită citați și deja notorii.”; astfel, în *Istorie trăită, istorie povestită. Deportarea în Bărăgan*, Amarcord, Timișoara, 1997, însăși Smaranda Vultur a realizat o serie de interviuri cu martori ai deportării (în perioada 1991-1997), inclusiv din zona Banatului de sud, dar cei intervievați „aparțineau generației părinților și bunicilor celor ce aveau să fie intervievați de studenții mei 20 de ani mai târziu și nu ajunsesem să explorez și zona Clisurii sau a Mehedințiului dunărean, pe care ei au privilegiat-o, completând în acest sens un gol.” (articolul *Memoria – un liant între generații*) □ Elena Crașovan orientează interesul de lectură al publicului român spre romancierul portughez António Lobo Antunes (a urmat studii de medic psihiatru pentru a continua tradiția familiei, deși și-a dorit din copilărie să fie scriitor; a participat la războiul colonial din Angola între 1970-1973, unde a avut parte de o experiență traumatizantă ce vor reveni adesea în proza lui) și ultimul roman tradus în română din portugheză de Micaela Ghițescu, *Arhipleagul insomniei* (Humanitas Fiction, 2011, colecția «Raftul

Denisei»), „un experiment radical ce tatonează limitele limbajului și ale inteligibilității lumii”, textul sfărâmându-se sub presiunea vocilor care spun povestea. (articolul *După Babel*) □ Proză de Adriana Cărcu, *Pădurea verde* și poeme de Ana Maria Pușcașu: *Marile filme ale indiferenței, Peliculă, A cincea cameră, Cântecele noastre*. □ Este publicat în avanpremieră un fragment din cel de-al patrulea roman al scriitorului american Jonathan Franzen, *Libertate* (Polirom, 2011, traducătoare Daniela Rogobete); scriitorul Jonathan Franzen (n. 1959) este o adevărată revelație a literaturii americane de la sfârșitul anilor 90 și începutul noului mileniu; de același autor au mai fost traduse tot la editura Polirom romanele anterioare: *Corecții* (2004) și *Al 27-lea oraș* (2007).

● [Steaua, nr. 6 (752)/ iunie 2011] Editorialul lui Adrian Popescu cuprinde o prefigurare a etapelor poeziei lui Ion Pop (omagiu la împlinirea a 70 de ani), memorabil încă din tinerețe, când a publicat primul text în *Luceafărul* prin anii 60-65, dar a devenit parte integrantă și distinctă a poeziilor clujeni (printre care s-au mai remarcat Ana Blandiana, Ioan Alexandru, Gheorghe Pituț, Nicolae Prelipceanu) și, în același timp, avea un timbru deosebit și printre poezii bucureșteni Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Ilie Constantin, Constanța Buzea; astfel, volumele *Biata mea cumînțenie*, 1969, *Gramatică târzie*, 1977, *Soarele și uitarea*, 1985, *Amânarea generală*, 1990, până la antologia *Descoperirea ochiului*, 2002 și *Elegii în ofensivă*, 2003, punctează un parcurs liric care se va dramatiza pe măsură ce trece timpul: „Capilară, poezia lui Ion Pop a asimilat tehnici și procedee literare, dar și-a păstrat un sâmbure original, ireductibil. Livresc și melancolie neoblagiană, dar în decorul unui asalt al cotidianului, cu aluzii la un timp dificil, impropriu jubilației, o atmosferă mai degrabă de amurg decât una matinală.” (articolul *Ion Pop în fața mării*) □ Irina Petraș relatează alert despre prima ediție a *Zilelor Clujului* ale căror întrebări esențiale (subsidiare) s-au raportat la câteva obsesii identitare: „Care ar putea fi brandul Clujului, cultural, spiritual vorbind, în primul deceniu al mileniului trei? Depinde de zonă, un oraș, o țară – de forme care își arogă o acoladă identitară? Mai este raportul ori relația provincie-capitală valabilă în vremurile de acum pentru Cluj?”, dar ea însăși arată că nu poate să existe un singur brand pentru specificul Clujului. (articolul *Fragmente despre branduri, locuri și identități*). Urmează o serie de răspunsuri evocatoare și detaliate la aceste întrebări provocatoare: Liviu Malița, „Un mare oraș provincial” („Suspectez că, în pofida globalizării, raportul centru-periferie se menține și că, în spatele acestei deschideri democratice [...], vechile jocuri de putere și polarizarea taberelor ideologice în funcție de axa centru-periferie este mai neînduplecată de cât oricând. Capitala sugativează în continuare resursele economice. Centrul își impune voința.”); Basarab Nicolescu, *Cluj, mon amour* („Memoria sa vie face din Cluj o adevărată Europă în miniatură.”); Miruna Runcan, *Brand pentru Cluj?* („Clujul e, în mod real, un oraș multicultural, dar nu e, la nivelul mileniului trei, conștient de bogăția pe care-o reprezintă asta.”); Ion Pop, *Însemnul de noblete al Universității* („Orice am face,

însă, «firma» Clujului a dat-o și o dă tot Cultura.”); Tudor Sălăgean, *Identitatea «Orașului comoară»* („Clujul se numără [...] printre foarte puținele orașe din România care dispun de un brand istoric deja consolidat, el fiind recunoscut, de cel puțin patru secole, sub numele de «Orașul Comoară al Transilvaniei».”); Simona Rednic, *Da* („Dacă vorbim de nume – ajunge numele Clujului în cele trei limbi: Cluj, Kolozsvár și Klausenburg. Dacă la asta adăugăm latinescul Claudiopolis, și nu numai naționalistul Napoca, sau polonezul Klusz, avem deja destul date despre multiculturalitate, conviețuire etnică amestecată și înțelegere reciprocă.”). □ În dialog cu Nichita Danilov se află Ruxandra Cesereanu în *Cu și fără povești, lumea oricum se schimbă*. Selectăm câteva idei din dialog: „– *Dragă Nichita, o parte din cei care te receptează astăzi ca prozator te plasează sub semnul unei scriituri rusești, mai ales prin ultimul tău roman, Ambasadorul invizibil. Recunoști o asemenea siglă și...stemă? Care sunt scriitorii ruși pe care i-ai lăsat să te marcheze epic (narativ)? Eu și ca poet te-am văzut, odinioară sub semn ruseesc (în primele tale cărți de poezie)...* – N-aș vrea să fiu înțeles greșit, dar chestiunea aceasta cred că ține de prejudecată. Originile etnice sunt una și influențele sunt altceva. Poți să fii sârb sau ungur, ucrainean sau rus de rit vechi (lipovean) și să nu fii influențat de literatura patriei-mume. Nichita Stănescu și Gheorghe Grigurcu sunt pe jumătate ruși. Ar fi trebuit să fie puși și ei oare sub semnul aceleiași culturi? [...] Matei Vișniec are și el o descendență slavă, dar influențele, cel puțin la el, vin din literatura franceză și germană. Chiar și teatrul său poate fi pus mai degrabă sub semnul lui Molière, decât al lui Cehov. [...] Romanele rusești sunt romane de idei, romane de viziune. Sunt romane polemice, cu chei de descifrare unice și în același timp multiple... Asta pe de o parte. Pe de altă parte, modul de abordare al realității e unul sintetic. De aici și distanțarea față de personaje. De aici și ironia. De aici și sarcasmul. [...] La nivelul acestor tendințe, cred că aș putea spune că literatura pe care o scriu are o respirație slavă. [...] – *Ai o predilecție pentru utopie și distopie, în același timp, sau doar mi se pare? Tema puterii (vizibile și invizibile) nu este zadarnică în scrisul tău.* – Păi, utopia și distopia sunt fața și reversul aceleiași monede ce reprezintă societatea umană sub toate aspectele ei. Filozofii, în frunte cu Platon și Thomas Morus, și-au imaginat un tip de societate organizată pe baze strict raționale, în care răul nu există. Or, binele și răul sunt un binom alcătuit în așa măsură încât nu pot exista unul fără celălalt. Ele se completează și se potențează reciproc. [...] Perfecțiunea elimină mișcare. Elimină rotația. Elimină evoluția, dând naștere neantului, apatiei fără margini. Utopiile sunt frumoase, dar plicticoase, Și chiar alunecoase în rigiditatea lor. Nu e de mirare, deci, că din ele s-au născut monștri sociali. [...] Orice utopie pusă în practică naște o distopie, care e mai apropiată de esența naturii umane, stăpânită de instincte ancestrale. [...] Hitler a fost și el un visător. Dorința lui de a purifica rasa umană s-a soldat cu eșec. Rasa umană nu poate fi îmbunătățită pe cale artificială. Trebuie să ne mulțumim să fim așa cum suntem, cu imperfecțiunile, tarele și frustrările noastre. Omul perfect nu

poate fi decât un monstru. Desigur, experimentele naziste vor fi continuate sub o altă formă în viitor. Fiecare generație va visa la omul nou. Vor urma experimente din ce în ce mai sofisticate, mai greu de controlat... Clonări, transplanturi și altoiri de organe etc., etc. Cu ce se vor solda toate aceste tendințe nu e greu să ne închipuim. Umanitatea nu va putea fi schimbată decât odată cu inconștientul colectiv. [...] – *Care sunt cărțile pe care le-ai putea reciti la nesfârșit?* – Nu știu dacă aș putea să recitesc la nesfârșit o carte. Sunt însă câteva care îmi relevă întotdeauna altceva când revin la ele. Una dintre aceste cărți e cu siguranță *Doamna Bovary*. Apoi mai sunt și *Foamea* lui Knut Hamsun, *Mătușa Julia și condeierul* a lui Llosa, *Un veac de singurătate*, *Sufletele moarte*, *Idiotul* lui Dostoievski, *Cămunul* lui Faulkner, Joyce etc., etc... Mai e, desigur și Creangă, pe care îl consider cel mai viu dintre scriitorii noștri clasici, aceasta fiindcă îi simți și azi răsuflarea în fiecare frază.” □ Interviuul este urmat de publicarea prozei *Stradă* de Nichita Danilov. □ Ioan Pop-Curșeu aduce un omagiu lui Fănuș Neagu, trecut recent în lumea umbrelor (5.04.1932- 24.05.2011), și realizează un profil spiritual al operei și scriitorului, cu accent special asupra activității de dramaturg, scenarist și actor, în *Glose despre actorul Fănuș Neagu, prozator, dramaturg și scenarist*; comentatorul notează și câteva observații despre realizările și scăderile de prozator ale lui Fănuș Neagu: „Recită astăzi, proza lui Fănuș Neagu a îmbătrânit, fără îndoială, însă nu cum s-ar părea firesc. Să mă explic. Prozele și romanele publicate mai aproape de data morții – începând chiar cu sfârșitul anilor 80 – sunt cele mai greu lizibile, cele care pot să mai țină doar cu dificultăți un pariu de lectură în contemporaneitate, acum când modele și stilurile de scriitură se primenesc uimitor de repede. În schimb, primele proze (mai ales cele scurte, la care aș adăuga romanul *Îngerul a strigat*), scrise sub zodia proletcultismului, impregnate de o clasică ortodoxie marxistă și de un bun-simț al luptei de clasă, păstrează și în anul de grație 2011, al morții prozatorului, o surprinzătoare prospețime. [...] Dar de ce a îmbătrânit, totuși, proza lui Fănuș Neagu? Cred că, de la primele rânduri pe care le-a pus prozatorul pe hârtie, aceasta-și secreta propria otrăvă cu rol distructiv: metaforismul. Foarte adesea momente de proză foarte bună sunt stricate nu atât de prezenta metaforelor, cât de o supralicitare pe metaforic, de un refuz al numirii lucrurilor pe propriul nume, de o dorință neavenită de a fi poetic cu orice preț. [...] Aș lansa o ipoteză, sub formă de întrebare aproape retorică: boala metaforismului, de care Fănuș Neagu nu este singurul autor șaizecist care a fost atins (Bănulescu suferea la cote mult mai înalte!), să fi fost oare o contrapondere pentru dogmele seci și constrângătoare ale realismului socialist?” □ Petru Poantă reevaluează activitatea criticului, istoricului și eseistului Mircea Iorgulescu (23.08. 1943, Valea Călugărească – 7.06. 2011, Paris), fugit în Franța în 1989, când se afla la apogeul carierei sale critice, cu post de redactor la România literară (din 1970) unde avea un loc privilegiat de exprimare; prilejul reconstituirii activității lui Mircea Iorgulescu fiind, de fapt, trecerea lui în Câmpiile Elizee; Petru Poantă menține interesul asupra excepționalelor studii și eseuri despre Dinicu Golescu,

Dobrogeanu-Gherea, Panait Istrati, I.L. Caragiale – ajunse repere esențiale în biografia acestor scriitori, fiindcă au modificat radical imaginea scriitorului (Gherea sau Panait Istrati) – și, desigur, nu ezită să actualizeze *Eseul despre lumea lui Caragiale* (1988), respins inițial de cenzură, dar care l-a făcut celebru pe autorul lui, fiindcă, în realitate, „*Marea trăncăneală* este în primul rând o radiografie violent satirică a mentalităților din comunism. [...] discursul critic are aici conotația și eficiența pamfletului politic. Impactul public al *Marii trăncăneli* a fost enorm la data apariției și neobișnuit pentru o carte de critică.” (articolul *Mircea Iorgulescu – în memoriam*) □ Un alt scriitor ce a trecut Apa Morților în luntrea lui Caron și căruia i se aduce un omagiu este Mircea Horia Simionescu; articolul este semnat de Olga Ștefan care face deschiderea cu o anecdotă lansată de scriitor și preluată de critică, și anume aceea în care a jurat (la 13 ani când a început să scrie) împreună cu prietenii săi Radu Petrescu și Costache Olăreanu (membri marcanți ai viitoarei Școli de la Târgoviște) să nu publice niciun rând înainte de a împlini patruzeci de ani, episod consemnat în *Toxicologia sau dincoace de bine și de rău*; lista metaromanelor sale, deschise de ciclul *Ingeniosului bine temperat*, format din *Dicționar onomastic* (1969), *Bibliografia generală* (1971), *Jumătate plus unu* (*Alt dicționar onomastic*) – supliment al celui dintâi (1976), *Breviarul* (*Historia calamitatum*) (1980) și *Toxicologia sau Dincolo de bine și dincoace de rău* (1983), plus prozele scurte în *După 1900, pe la amiază* (1974) sau *Banchetul* (1982), și jurnalele de călătorie *Răpirea lui Ganymede* și *Ulise și umbra* sau romanele *Nesfârșitele primejdii* (1978), *Învățăături pentru delfin* (1979), *Paltonul de vară* (1996) și *Fărădelegea vaselor comunicante* (1997), toate acestea „îl consacră drept unul dintre autorii cei mai interesați care prefigurează postmodernismul românesc”. (articolul *Mircea Horia Simionescu. Ingeniosul paradoxal*) □ Tot în același registru, al evocărilor unor personalități ce și-au dat obștescul sfârșit, se înscrie și articolul lui Mircea Petean, *Ion Zubașcu – omul disponibil*, în care accentele cad mai mult pe personalitatea lui Ion Zubașcu, venit din Borșa Maramureșului, și devenit poet, publicist și cântăreț de muzică folk (n. 18 iunie 1948, Dragomirești, Maramureș – d. mai 2011, București). □ Florin Mihăilescu intră *ex-abrupto* în subiectul traducerilor, tranșând net într-o literatură de specialitate cu adevărat stufoasă, și anume teoria traducerilor, căci, pe de o parte: „translatorul unui text nu are dreptul în niciun fel să încalce voința autorului, persoană distinctă, pe deplin stăpână pe creația sa și care limitează absolut normal libertatea de mișcare a traducătorului”, iar pe de altă parte: „o situație cu totul deosebită din acest punct de vedere apare atunci când autorul își traduce el însuși opera într-o altă limbă decât aceea primei redactări. Într-un asemenea caz, transpunerea câștigă un larg spațiu de manevră și devine uneori o creație de sine stătătoare, în care textul de bază nu se mai regăsește decât parțial. [...] Exemplul cel mai elocvent în literatura noastră este Eugen Ionescu, scriitor mai întâi de limbă română, iar apoi și de limbă franceză, întrucât descinde în mod egal dintr-un tată român și o mamă franțuzoaică și s-a format în contact direct

cu ambele culturi implicate într-o asemenea relație.”; introducerea în teoria traducerii îi servește drept trambulină pentru a ajunge la noul ionescolog de origine spaniolă, Mariano Martin Rodriguez (n. 1966), tradus la noi cu o carte intitulată *Ionesco înainte de «La Cantatrice chauve». Opera absurdă românească* (Casa Cărții de Știință, 2009) „având la bază introducerea la ediția publicată de el în 2008 la Madrid, a unor scrieri absente în referințele occidentale cu privire la Eugen Ionescu, *Destellos y teatro – Scipiri și teatru*, ediție cu atât mai lăudabilă cu cât e bilingvă, spaniolo-română. Ineditul și importanța contribuției recentului ionescolog se explică prin focalizarea ei pe ultimele scrieri românești ale autorului nostru, înaintea debutului francez cu celebra *Cântăreață cheală*.”; autorul M.M. Rodriguez descoperă și afirmă anticipația românească, prin versiunea românească a *Cântăreței chele*, și anume *Englezește fără profesor*, în literatura absurdului, el „atribuie literaturii române un precursorat cu totul deosebit în contextul modernității artistice europene”. (articolul *Autotraducerea ca formă de creație*) □ Ruxandra Cesereanu recenzează ultima carte a lui Ion Manolescu, *Benzile desenate și canonul postmodern* (CR, 2011), „inteligentă, inedită, proaspătă și intens problematizantă (cu folos)”, Ion Manolescu încearcă printr-o demonstrație cu tendință să includă benzile desenate și filmele BD (despre Corto Maltese ori despre Beavis și Butt-Head) în domeniul ficțiunii și, deci, în canonul culturii pop de tip postmodern; el propune șapte idei radioactive, în scop igienic, la nivelul criticii literare: 1. relativizarea «marilor adevăruri» de istorie literară; 2. Desființarea monopolului infailibilității critice; 3. postmodernizarea discursului critic și a metodelor de investigație istorică; 4. adoptarea unei poziții teoretice pluraliste, eliberată de prejudecăți și inhibiții; 5. Dinamitarea festivismului canonic; 6. democratizarea canonică; 7. liberalizarea concurențialității istorice. (articolul *Idei radioactive și control canonic periodic*) □ Ovidiu Pecican propune o lectură în cheie mitică, cu trimiteri la sacru, al romanului Martei Petreu, *Acasă, pe câmpia Armageddonului* (Polirom, 2011), satul ardelenesc Cutca devenind o lume simbolică, un topos saturat mitic și intens spiritualizat, reproducând în lumea ardeleană bătălii mitologice din diversele culturi universale, confruntări dintre zeii olimpici și giganti, titani etc, ori precum Götterdämmerung-ul germanic ce traduce Ragnarök-ul scandinav, zice comentatorul, ceea ce duce la cataclisme care angajează cosmosul și ordinele suprapuse ale existenței: „trebuie înțeles mai degrabă ca o răscruce metafizică în percepția eroinei-naratoare, tot așa cum proprii părinți cuprinși într-o încețare posomorâtă, trenantă, intransigentă și neobosită, sunt de privit ca reprezentanții unui panteon arhaic, încruntat, fără speranță ce par să întruchieze simbolic, cumva, zeitățile arhetipale ale feminității în ipostaze dezlănțuite, răzbunătoare și pedepsitoare.” (articolul *Ragnarök*) □ Cronica literară a lui Alex Goldiș, *În fața mării, la marginea textului*, dezvăluie surpriza criticului în fața „consecvenței propriiei formule”, consecvență detectabilă și în ultimul volum: *În fața mării* (Limes, 2011) și răsfirată de-a lungul a patru decenii de carieră poetică, și aici se referă la Ion Pop, formula cuprinzând „un aer de

delicatețe și de fragilitate, a unui «eu slab» [...] născut și crescut în incubatorul lecturilor“; primele volume fixează borna temporală în 1966 cu *Propunere pentru o fântână și Biata mea cumînțenie* (1969), iar „ceea ce-l deosebea pe Ion Pop de colegii de generație șaizeciști, de la Nichita Stănescu până la Adrian Păunescu, Ana Blandiana sau Gabriela Melinescu, era conștiința imposibilității de a se apropia nemediat de natura și de viața elementară.“ □ Cronica lui Mircea Popa despre literatura autobiografică a lui Dumitru Micu se deschide cu un elogiu adus activității criticului originar din Bârsa, județul Arad, în câmpul literelor române și didacticii literaturii: „Cei care au făcut parte din corpul profesoral al ultimilor cincizeci de ani, indiferent că au lucrat în învățământul mediu sau universitar, au avut în Dumitru Micu și în cărțile lui un aliat de nădejde. N-a existat examen de grad sau de licență, din bibliografia cărora scrierile lui D. Micu să nu figureze, mai toți dascălii țării învățând într-un fel sau altul de pe cărțile lui, cărți de mare utilitate atât ca informație cât și ca interpretare.“; literatura confesivă a criticului D. Micu începe cu *Timpuri zbuciumate* (2001), continuată cu *Fata Morgana* (2003) și încheiată cu *Sfârșit și început de mileniu* (MLR, 2010), iar de acest ultim volum se va ocupa în detaliu recenzentul Mircea Popa în *Dumitru Micu. Sfârșit și început de mileniu. Rememorări*; prin acest volum memorialistic D. Micu „aduce viziunea unui intelectual de stânga, unul dintre aceia care mai credeau în mirajul comunismului în fața avalanșei de evenimente declanșate de așa-zisa Revoluție română și a transformărilor pe care ea le-a generat în toate sectoarele vieții noastre spirituale.“ □ Poezii de Daniel Săuca, *Poem cu bere neagră & Albă ca Zăpada, Din imposibilele poeme de la Zalău*; Carmen Ciumărneanu, *O săptămână fără joi*; Sorin Lucaci, *în rest nu e decât corpul meu traversând o imensă pată de cerneală, cer variabil și nicio avertizare de cod galben*. □ O analiză buchisită a prozei lui Constantin Cubleşan din *Omul în colivie* realizează Adrian Țion în *Tipologii obsedante în actualitatea prozei*. □ Eugen Pavel marchează 140 de ani de la nașterea istoricului în *Nicolae Iorga și literatura română veche (II)*, scriind partea a doua dintr-un amplu studiu început într-un număr anterior: „Contribuțiile lui Iorga privind începuturile scrisului în limba română, opiniile exprimate în legătură cu localizarea și datarea textelor rotacizante, precum și în jurul curentului cultural care le-a generat, expuse în cuprinsul *Istoriei literaturii religioase a românilor până la 1688*, apărut în 1904, preluate în ediția revăzută a *Istoriei literaturii românești*, din 1925, și-au câștigat, în scurt timp, numeroși adepți în filologia și istoriografia românească.“; dar aceste contribuții nu au fost infailibile, cu toate că au câștigat adepți: „au mai aderat la teoria husită, lansată de Iorga, și Sextil Pușcariu, Nicolae Drăganu (temporar), I.-A. Candrea, Al. Procopovici și I. Bianu, ea a fost abandonată peste câteva decenii, în cercetarea românească, în favoarea celei protestante sau a curentului național. În schimb, localizarea textelor rotacizante în Maramureș (cu o extindere și asupra Transilvaniei vecine), propusă de istoric, preluată și argumentată, la rândul lor, de I.-A. Candrea, Al. Rosetti, P.P. Panaitescu și G. Ivănescu, s-a perpetuat până

aproape în zilele noastre.” □ Tot despre ce reprezintă traducerea în „minunata lume nouă” a globalizării discută și Felix Nicolau în *Postcolonialismul și noile abordări în traductologie*: „Destabilizarea înțelesului a avut ca efect ieșirea periferiilor imperiului de sub dictatura centrului. Traductologia contemporană insistă pe metafora traducerii ca invazie a teritoriului spiritual al Celuilalt. Aceasta este partea toxică, uniformizatoare a globalizării.”, iar traducerea trebuie să fie una creativă și nu servilă. □ Ion Buzași situează în categoria de „eveniment istorico-literar” lucrarea inedită a istoricului literar Mircea Popa, care a alcătuit o ediție Samuil Micu, *Cuvinte de laudă* (Galaxia Gutenberg, 2011), bazându-se pe un manuscris aflat la Filiala din Cluj a Bibliotecii Academiei, cu un titlu cam lung, provenit de la Biblioteca Episcopiei Greco-Catolice din Oradea peste care alți cercetători au trecut destul de ușor; manuscrisul a fost copiat de Iosif Pașca, preot locuitor în Olah Lapoș (în Lăpușul românesc), iar ipoteza lui Mircea Popa despre cum a ajuns acest preot să copieze manuscrisul lui Samuil Micu este următoarea: „la Oradea și Micu și Șincal erau găzduiți și ocrotiți de binefăcătorul lor episcop Ignatie Darabant. Aici Samuil Micu a compus această operă poetică, pe care vlădica Oradiei a dat-o spre copiere unui preot pe care-l prețuia, Iosif Pașca din Lăpușul românesc”; „Revelația acestui volum este că impune pe Samuil Micu în poezia religioasă românească ca pe unul dintre primii săi reprezentanți de seamă.” (articolul *Un poet inmograf din vremea Școlii Ardelene*) □ Următoarele cărți apar recenzate pe scurt: Stelian Müller, *Aerostat* (Galaxia Gutenberg, 2011), un debut în poezie (recenzie semnată de Andreea Cerbu, *Aerianul urban și melancoliile sale*: „După scurta dar agonizantă lectură a *Aerostatului* lui Stelian Müller, rămânem cu senzația acută că am căzut pradă unei farse, cu atât mai mult cu cât volumul a primit premiul pentru debut la Festivalul Internațional Ars Maris, anul trecut.”); alt debut: Bogdan Lipcanu, *Fuck Tense* (Ed. Casa de pariuri literare, 2011) (semnat Nicoleta Popa, *Conștiința memoriei prin cuvântul poetic*: „Prin versurile lui Bogdan Lipcanu, comunismul se vede altfel – trăit prin banalitatea existenței, prin descătușarea limbajului în forme triviale, față de care critica este reticentă și azi.”); Traian Ștef, *Povestirea Țiganiadei* (Paralela 45, 2010) (semnat de Niculae Liviu Gheran, *Luptând cu ochii închiși, dar bărbătește...* : „Consider volumul lui Traian Ștef ca fiind nu neapărat rău, cât incomplet în ceea ce privește dialogul cu originalul de la care a pornit, aducând un prejudiciu esteticii lui Budai Deleanu. Autorul a ales să articuleze numai o parte din întreg, intenționând să readucă Țiganiada în discuție ca pe o pildă atemporală relevantă și pentru epoca noastră dar uitând anumite elemente care au fost folosite cu atâta iscusință de maestrul său.”); George Vulturescu, *Aur și iederă* (Paralela 45, 2011) (recenzia semnată de Iudita Fazakas, *Dreptul la grație*, care remarcă tema căutării duble: a poeziei și a lui Dumnezeu; „o căutare de factură vizionaristă, care vine în descendența lui Baudelaire, Pound, Corso, Sandburg – poeți menționați în unele dintre poemele volumului.”); Vianu Mureșan, *Omul jignit* (Limes, Cluj Napoca, 2011) (recenzie sub semnătura Anei Ionesei, *Coerența unui mit incarnat*:

„volumul constituie o încercare de recuperare poetică a unui dat existențial, anume libera opțiune a scriitorului italian pentru moarte prin mijlocirea unei «hermeneutici a situațiilor existențiale»“); al doilea volum de poezie al Ritei Chirian, *Poker face* (Ed. Vinea, 2010) (recenzentă Cristina Moraru, *(A)sediul virtual al cotidianului*: „se plasează în acea categorie a poezilor pentru care versurile devin ele însele purtătoare de cuvânt ale propriei condiții, o condiție poetică, în acest caz, desăvârșită și matură, încărcată de tensiuni și descărcări de imagini surprinzătoare.“); Daniel Holbea, *Gâlceava himerelor* (Ed. Herald, București, 2008) (recenzentă Imelda Chința, *Recviem în note distincte*: „Gâlceava himerelor este, așadar, un tom ce își poartă cititorul în sectoare diferite ale culturii; o carte ce găzduiește în intimitate ei cugetări, reflecții ale unui spirit melancolic și contemplativ [...]“); Andrei Moldovan, *Butelia cu oxigen* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010) (semnat Vistian Goia, *O binevenită butelie cu oxigen*: „îl reprezintă deopotrivă pe criticul inteligent și incomod, pe istoricul literar pasionat de fapte inedite și privite printr-o grilă proprie, dar și pe memorialistul de vacanță. Studiile, articolele și evocările cuprinse aici sunt ordonate pentru a ne da seama de cele trei «șantiere» în care se exercită talentul indiscutabil al literatului.“); Persida Rugu, *Deșertul dintre două respirații* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011) (recenzent Constantin Cubleşan, *Deșertul dintre două respirații*, o poetă recomandată cu ani în urmă de Radu Cârneli pe vremea când acesta conducea revista *Ateneu* din Bacău: „[volumul de față] aduce nostalgii și mărturisiri ale unor înfiorări sentimentale ce par oarecum aceleași, de mai demult, și totuși sunt altele. [...] În poezia Persidei Rugu se decantează stări emoționale marcate de singurătate [...], de absență [...], de umbre [...], de toamne [...], de iubire [...] ș.a.m.d.“).

● **[Vatra, nr. 5-6 (482-483)]** Este un număr dedicat lui Norman Manea și unor „variante de portret“. Angela Marinescu semnează poemul de deschidere, de la rubrica „tolle lege“, fără titlu: „o tipă ceva mai ciudată îi povestea alteia, într-o gară“, iar pe ultima pagină Lucian Perța execută o „contrazicere“ pe aceeași temă (rubrica „contratolle“): „E destul de ciudat că tot ce povestesc eu mai nou/ indiferent cu cine, indiferent unde, capătă un nemaipomenit/ ecou“. □ Două „în memoriam“ deplâng moartea a doi scriitori, în două scurte necrologuri ce reconstituie fizionomiile spirituale și realizările a doi scriitori; primul, criticul de film, traducătorul și eseistul, fondatorul *Dilemei Vechi*, Alex Leo Șerban (1959-2009) (*Alex Leo Șerban*, semnat de Dumitru-Mircea Buda); al doilea, publicistul, poetul, traducătorul, criticul literar și editorul sârb, cu studii de literatură iugoslavă și universală la Universitatea din Belgrad, precum și de istorie și teorie a artei la București, Petru Cârdu (n. 25.09.1952 – 30.04.2011), cunoscut în spațiul cultural românesc ca traducător temeinic din scriitori români precum L. Blaga, Emil Cioran, Mircea Eliade, Nichita Stănescu, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Ana Blandiana și Paul Celan (publicați în reviste literare sârbești și la Editura KOV, editură renumită înființată împreună cu Vasko Popa, poet sârb de origine română, și pe care a condus-o timp de două decenii); faimos, de asemenea, pentru eforturile

de apropiere și difuzare a operei și ideilor scriitorilor români din diaspora prin interviuri și dialoguri cu aceste personalități (precum Emil Cioran, Mircea Eliade și Paul Celan), un „cărăuș” transfrontalier de cultură română și cultură sârbă. □ O conferință ținută la Universitatea «Petru Maior» de Antonio Spadaro (preot catolic iezuit, publicist și redactor-șef al publicației *La Civiltà Cattolica*, afiliată iezuiților), cu titlul *Nu doar «Noapte sumbră». Inspirația poetică, o cunoaștere a lumii*, în traducerea din italiană a Adrianiei Moldovan este publicată în următoarele pagini, obsesia centrală a conferențiarului fiind să definească o poezie care „să răstoarne piatra pascală/ latura mormântală a lucrurilor” (versuri de Bartolo Cattaui, poet sicilian). □ Ne trage în teritoriul poeziei Gheorghe Izbășescu cu două poeme ample, bazate pe mai multe secțiuni: *Prin halca asta de realitate* (I. *Călare pe umerii mei*, II. *Un firicel de sânge fricos*; dedicat lui Al. Cistelean) și *Ansamblul de manevre – I* (I. *O viornită târzie*, II. *Conștiința scrâșnește din dinți*, III. *Documentele de familie*, IV. *Alarma oglinzii*), extrase dintr-un volum în lucru *Lentila de contact*. □ Gheorghe Săsărman publică două capitole din romanul *Nemaipomenitele aventuri ale lui Anton Retegan și ale dosarului său* (în curând la editura Nemira). □ Iulian Boldea duce un dialog cu profesorul universitar Mircea Anghelescu, cu titlul (premonitoriu, parcă!) «*Când cei care conduc destinele României vor vrea o Românie mai bună, vor face totul pentru a îmbunătăți școala*», din care extragem câteva fragmente: „– [...] *Care au fost autorii care v-au marcat copilăria și adolescența, orientându-vă, într-un anumit sens, destinul spre orizontul culturii și literaturii?* – Am fost un copil normal, mi-a plăcut să mă joc și apoi să fac sport și nu pot găsi în memoria copilăriei anume cărți care să-mi fi marcat «destinul». Mai degrabă poate fi o genă, pentru că în familie am avut unele antecedente literare, pe care le-am descoperit târziu însă. [...] Și, să nu fiu nedrept, un extraordinar profesor de liceu: se numea Blănaru, era foarte scund, chel, cu un ochi de sticlă și prima impresie pe care o producea era de caricatură. Era însă un excelent profesor și un bărbat adevărat: nu ținea cont de nicio regulă și nicio interdicție (eram în 1955-1956, când asemenea lucruri se plăteau scump), ne lăsa întâi să vorbim din ce știam, inclusiv de autori excluși din programă (Măiorescu, Blaga, Arghezi) și apoi ordona el lucrurile. E drept că liceul se numea I.L. Caragiale și existau antecedente: înaintea mea trecuseră pe acolo Matei Călinescu sau Virgil Nemoianu, iar coleg de clasă mi-a fost regretatul Vintilă Ivănceanu. [...] – *Una dintre temele de dezbatere favorite ale actualității noastre literare. Mai are critica autoritate? Dacă nu, care ar fi modalitățile prin care această stare de fapt s-ar putea remedia, în vederea restabilirii prestigiului acestei discipline fundamentale a studiului literaturii?* – Nu cred că se mai poate vorbi de autoritatea criticii în felul în care se putea vorbi în 1970 sau chiar în 1990. Rolul ei nu mai este autoritativ, ci mai degrabă stimulat, ea nu mai dă verdicte, ci sugerează căi de pătrundere, chei de lectură. În sens curent însă, critica ar trebui să reprezinte autoritatea unui profesionist al lecturii, respectiv a unei echipe, a unei reviste. Această autoritate pare să fi dispărut și ea pentru că nu mai

funcționează grilele firești: avem prea multe reviste literare față de câți bani, și chiar față de câți scriitori avem, și atunci în această inflație curioasă [...] citesc curent câteva reviste și văd adesea semne de incultură și chiar de neseriozitate în diverse texte critice. [...] – În «Cămașa lui Nessus» ați reunit câteva eseuri remarcabile despre fizionomia exilului românesc. Credeți că exilul românesc își găsește, acum, locul adecvat în istorii literare, în sintezele critice sau, pur și simplu, în evaluările care, periodic, vizează evoluția literaturii române? – Nu, din păcate exilul rămâne încă așa cum constatham acum zece ani în cartea pe care ați menționat-o, o categorie aparte, un fel de dihanie neînțeleasă pe care critica sau istoria literară încă nu știe cum s-o mânuiască: contează numai opera? Atitudinea politică, atitudinea morală au vreun rol? Ele implică opera sau doar autorul, scriitorii exilați care au rămas într-o vârstă încremenită în momentul plecării sunt totuși contemporani cu interbelicii sau cu postbelicii? Etc. [...] – În «Iluziile literaturii române», Eugen Negrici demontează o sumă de prejudecăți, de «iluzii» și poncife care au minat, de-a lungul timpului, conformația literaturii române. Care este poziția dumneavoastră față de această problematică a «iluziilor», a mistificărilor cărora le-a căzut pradă literatura noastră? – Poziția mea, dacă vreți să-i spunem așa, în privința chestiunilor pe care le atinge cartea colegului și prietenului meu Eugen Negrici este mult mai nuanțată. Iluziile literaturii române este o carte care trebuia să fie scrisă pentru a semnală ușurința cu care se fac exagerări, inclusiv în școală, și pentru a porni de aici o discuție; această discuție însă n-a mai avut loc. Talentul deosebit al colegului meu, expresivitatea lui voluntară, a impus fără replică o concluzie care n-a fost suficient demonstrată, dar a lăsat pe câmpul de bătaie numai victime copleșite de revelația unei constatări care trebuia – sunt convins că și colegul meu o aștepta – să suporte nuanțări, discuții, aprofundări. Dacă e vorba de chestiunea exagerărilor în sine și de condamnarea protocronismului, de pildă, ca instrument al unei politici străine de scopul literaturii, nu am nicio rezervă să accept tezele cărții. Diavolul se ascunde însă în detalii și cred că, dacă Negrici știa bine că exagerează într-un scop perfect licit, marea masă a cititorilor naivi care au înghițit ideea împreună cu exagerările ei polemice ar trebui să se întoarcă în bibliotecă. ” □ Ruxandra Cesereanu schițează cadrul prelungit al acțiunii culturale întreprinse și relatează, într-o expunere înțesată de „close reading”- uri, partea a doua din desfășurarea atelierului de creație literară *1001 de zile și de nopți* (Centrul de Cercetare a imaginarului de la Facultatea de Litere din Cluj) în *Avatarurile unui experiment. Poveștile Duniazadei...* □ Băgând de seamă că memorialistica post-comunistă continuă să fie o specie înfloritoare, care a ținut totuși prim-planul atenției publice de după 90, și că fenomenul „exploziei anamnetice și depoziționale” s-a mai rărit, iar critica de întâmpinare a lăsat locul cercetărilor doctorale în această privință, Al. Cistelean preia sarcina prezentării memorialului, dintr-o specie mai rară, a celui de carieră și de activitate academică, doar în plan secund ivindu-se „foșnetul concret al vieții cotidiene”, al lui Alexandru Niculescu, *Peregrinări universitare*

europene, și nu numai, (Ed. Logos, București, 2010), tabloul final al reconstituirii structuraliste fiind: „un memorial de activitate deopotrivă util ca mărturie de viață și ca parabolă de carieră academică. Stil sobru, cu tranșanțe unde e cazul, tocmai potrivit unui astfel de memorial academic. Dl. Alexandru Niculescu și-a «fișat» memoria ca pe un tratat de viață și activitate: pe paragrafe concise, unitare, și legat între ele de epica severă a unei reconstituirii.” (articolul *O saga universitară*) □ Cristina Timar se ocupă de un critic mai discret, al cărui obicei este să rămână în umbră și să nu zăngăne armele criticii, făcându-i un portret revelator: „Fără a fi un critic solitar, dezinteresat sau neimplicat în mișcarea de idei literare a ultimelor trei decenii, Gheorghe Perian nu este un pătimaș și nici un gălăgios, ci un spirit mai degrabă clasic, echilibrat, rațional, erudit, de o înaltă clasă și probitate intelectuală, oarecum detașat de ceilalți confrăți optzeciști, urmându-și tăcut și neabătut un proiect critic numai de el știut, care și-a atins punctul de vârf în 2002, o dată cu apariția «opului» său fundamental (până în prezent), *A doua tradiție*.” și, apoi, încercând să circumscrie noua lucrare a acestui critic optzecist *Literatura în schimbare – opinii și atitudini critice* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) despre care notează că „nu aduce mari surprize și nu schimbă ierarhiile, ci mai degrabă punctează câteva accente, precizează poziția criticului într-o seamă de probleme care au creat controverse și polemici în ultimii treizeci de ani (cel mai vechi articol din volum datează din 1978), reia și nuanțează o serie de opinii exprimate și cu alte ocazii.” (articolul *Construcția postmodernismului*) □ Din nou conceptul de „mitteleuropa”, lansat de Cornel Ungureanu în deja clasicizata lucrare *Mitteleuropa periferiilor*, preia avanscena cu lucrarea *În căutarea centrului pierdut* (Ed. Art, 2010) a Corinei Ciocârlie despre care comentatoarea, Evelina Oprea, spune că „este o carte de eseuri sclipitoare, subtilă, insinuantă, scormonitoare [...]. Sunt analizați scriitori precum Cioran, Gombrowicz, Kundera, Ștefan Zweig, Gregor von Rezzori, Slavici, Rebreanu pentru care realitatea central europeană – subiect care a stat la temelia propriilor opere, fundament tematic, dar și ontologic – se constituie într-un topos concret, dar și într-unul lăuntric, vizionar, transfigurat, într-un univers centrat, având coerență afectivă [...]”. (articolul *Mitteleuropa literelor*) □ Un prozator care se reîntoarce la poezie este Ionuț Chiva, cu un comportament atipic față de alți poeți care au migrat de la poezie spre proză (O. Nimigean, Marta Petreu, Dan Sociu, Dan Coman, Stoian G. Bogdan), și asta după ce prin romanul 69, Ionuț Chiva dăduse un roman de referință pentru colecția «Ego. Proza», îl ia prin surprindere și pe criticul clujean Alex Goldiș care face următoarele observații cu privire la volumul de poezie *Instituția moartă a poștei* (Casa de pariuri literare, Buc., 2011; prefață de Cosmin Ciotloș): „nu s-ar putea spune că prozatorul nu se întrevede permanent în spatele poetului. Căci cele mai multe fragmente din volum sunt, de fapt, niște narațiuni despre ceea ce s-ar putea numi [...] «every day life»”, „instantaneele din *Instituția moartă a poștei* compun un univers în care nostalgia face casă bună cu plictisul și cu nevrozele de tot soiul. În părțile ei reușite, cartea lui Ionuț Chiva e un

minuțios jurnal al tinereții în amurg.”, „Dacă volumului nu-i lipsește o anumită atmosferă ce decurge din temele amintite mai sus, în schimb, mai nimic nu se reține din pasaje citite independent. [...] Căci, începând chiar cu titlul neinspirat, multe pasaje nu reușesc să spună mai nimic. Stângăcia și je-m'en-fiche-ismul mimat se disociază cu greu, în multe poeme, de neglijența și stângăcia reală.”, „Decât un astfel de debut în poezie, infinit mai onestă ar fi totuși o reîntoarcere la proză.” (articolul *Și, totuși, proza...*) □ Din noul val poetic basarabean, Lucia Țurcanu o aduce în atenția publicului pe Aurelia Borzin, cu volumul *Chișinăul e o tabletă de ciocolată* (Ed. Vinea, București, 2010), un volum de poezie care „are două dominante poetice – *eros și poiein* – iar socialul se întrevede doar în câteva poeme, acestea anunțând, probabil, o nouă direcție în poezia autoarei.” (articolul *Poezia ca o curățenie generală*) □ Carmelia Leonte publică proza *Corida*, în care descrie un astfel de spectacol atroce, luând partea animalului sacrificat, al taurului. □ Claudiu Turcuș scrie un *Argument* ca introducere la suita de articole ce-i aniversează în acest număr împlinirea a 75 de ani de la nașterea lui Norman Manea, scriitor născut în Bucovina, la Burdujeni (Suceava), exilat în SUA, după o scurtă etapă prin Germania; Aurel Turcuș afirmă că recunoașterea și receptarea românească a lui Norman Manea a fost „umbrită de caricaturi și etichetări” și că, paradoxal, nu atât perioada socialistă a suferit de aceste lucruri, cât mai ales perioada postdecembristă este cea plină de neînțelegere și scepticism față de valoarea scriitorului. Urmează o detaliată și onestă cronologie a vieții lui Norman Manea semnată de Claudiu Turcuș și Cella Manea (articolul *Norman Manea- Itinerar biografic*) Se înscriu astfel la configurarea personalității, analiza operei scriitorului și evocări: Paul Cornea (*Certificat de garanție: Norman Manea: „Manea a cunoscut Holocaustul în copilărie, și-a trăit anii maturității sub o dictatură comunistă represivă, paranoidă și megalomană, și-a dobândit libertatea de expresie de-abia la 50 de ani.”*; „Două componente biografice se conjugă în personalitatea lui Manea, cu implicații problematice în operă, de o încărcătură emotivă și o profunzime ce-i dau un aer inconfundabil: originea iudaică și condiția de exilat.”); Ion Simuț (*Norman Manea – secvențe dintr-un portret. Un scriitor evreu, român și american*), Carmen Mușat (*Autoportret în oglinzi paralele*), Leon Volovici (*Singurul teritoriu*, articol care reprezintă un decupaj dintr-un studiu mai amplu publicat de Leon Volovici în limba engleză – *Norman Manea and the Romanian Jewish Renaissance*, în *The Jewish Quarterly*, London, 4/ 1987); Doru Pop (*Norman și autobiograficțiunea lui Manea*); Daniel Cristea-Enache (*Intrusul*); Gabriela Adameșteanu («*Vizuina*» – *refugiul exilatului între copertile cărții*); Susan H. Gillespie, eminentă traducătoare din limba germană (*Norman, The Listener*, traducere din limba engleză de Magda Crețu), Marco Cugno, traducătorul în italiană a lui Norman Manea (*Norman Manea: între înstrăinare și apartenență*, traducere din italiană de Monica Omilescu); Joaquín Garrigós, traducătorul lui N. Manea în spaniolă (*Norman Manea văzut de un traducător*), Jiří Našinec, traducătorul în limba cehă a lui N. Manea (*Întoarcerea huliganului*

– conflict între identități); Vasile Morar (*Moralitatea elementară și «Întoarcerea huliganului»*); Brândușa Nicolaescu (*În căutarea copilăriei pierdute*); Angela Furtună (*Memoria totalitară și insomniacul Norman Manea*); Alice Buzdugan (*Estetica clovnească*); Nedeea Burcă (*Un destin situat într-o sfâșiere*); Serenela Ghițeanu (*Între Mersault și Josef K.*); Georgeta Tan («*Curierul de Est*» sau *pendularea scriitorului între două lumi*); Adina Kenereș (*Cu drag la aniversare*); Eran Sela (*Juma' de veac de prietenie*); Paraschivescu M.R. Dumitru-Andrei (*Certitudinea din incertitudine*); Devis Grebu (*Cu Norman, la ai săi 75 de ani împliniți & sărbătoriți*); Carmen Firan (*Portret din partea cealaltă*); Floarea Țuțuianu (*Cum l-am cunoscut pe Norman Manea*); Emil Chiribelea (*Remember*); Cecilia Dascălu (*Întoarcere în timp*); Dora Pavel (*Întâmplări cu Norman Manea*); Vasile Ernu (*De ce nu fumegă și de ce nu cântă în orchestra românească Norman Manea?*); Silviu Lupescu (*O serie de autor așteptată*); Maria Nadotti (*Elogiul blândeții*, traducere din italiană Monica Omilescu); Nava Semel (*Inima tristă a adevărului*, traducere din limba ebraică de Leon Volovici); Chloe Aridjis (*Nimic nu e permanent*, traducere din limba engleză de Nina Montalvo); Ovidiu Pecican (*Norman Manea. Unde îl căutăm?*); Ovidiu Șimonca (*Literatura și amintirea: potențare reciprocă*); Cristina Timar (*În dialog cu Saul Bellow*); Virgil Podoabă (*Norman Manea – scriitorul, cartea și opera ca fata morgana. Punctul de maximă vedere: moartea*); Cristina Balinte (*Scriitorul dialogic și tactica lui August Prostu*); Ioana Zlotescu (*Cărțile poștale și lectorul complice*); Ioana Gruia (*Orașul, teritoriu cicatricial în opera lui Norman Manea*); Joseph Cuomo (*O pluralitate de euri*, traducere din limba engleză de Magda Crețu); Dieter Schlesak (*Un Iov sceptic*, traducere din limba germană de Cosmin Dragoste; articolul de față este un fragment din volumul autorului *Martori la limita cunoașterii. Studii, Eseuri, Portrete*, München, 2005); Ion Vianu (*Eul-Piele*); Liviu Antonesei (*Norman Manea, polemistul*); Edward Kanterian (*Norman Manea și Paul Celan – dinspre coșmar către dialog*); Ion Pop (*Răspunsurile lui Norman Manea*); Bogdan Suceavă (*Reflecții despre rostul literaturii în vremuri de eternă tranziție*); Paul Cernat (*Un intelectual critic pentru neliniștea noastră etică*); Claudiu Turcuș (*Norman Manea. Note la o estetică*). □ Horia Bădescu menține interesul, cel puțin din partea criticii, pentru universul lui liric prin noul volum, *Vei trăi cât cuvintele tale* (Ed. Dacia XXI, 2010), „un cântăreț care în anii 70 – zice comentatorul Andrei Moldovan, în *Ființa – ca un vânt ce a trecut* – era aproape un aed oficial al boemei clujene, în măsura în care o grupare boemă ar putea să aibă și valori oficiale.”; cât despre acest ultim volum, este o încercare de a depăși tiparele în care l-a încadrat popularitatea primelor cicluri: „Un rafinament cultivat de-a lungul unei cariere poetice se menține ca o notă distinctă a personalității lirice a autorului, dar ecuația pare să fie modificată prin renunțare, în bună măsură, la modelele admirate, printr-o contemplare a sinelui în vestimintele-i de altădată, dar și fără ele, prin relevarea trăirilor profunde în lucrurile simple.” □ Punându-și ochelarii de lectură ai lui Marin Mincu, Florin Caragiu încearcă să descopere

universul obiectelor reificate din poezia lui Ion Mureșan, alăturându-se întrebărilor („întrebătoare” cum ar spune C. Noica) criticului Marin Mincu: cu ce se face poezia? Cu realitatea sau cu semnele? Sau numai cu realitatea ce zace în «pivnițele» semnelor?; toată această parcurgere a „ficțiunii poetice” intitulată Ion Mureșan a fost provocată de antologia *Băutorii de absint* (Paralela 45, 2007), prefațată de Bogdan Crețu, al cărei scop este reevaluarea critică a poeziei generației 80 și înrolarea în antologie a cinci poeți nedogmatici, dintre cei care nu respectă poetica dogmatică a grupării optzeciste; este vorba despre Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop și Liviu Ioan Stoiciu. (articolul *Ion Mureșan, între draperiile existenței*) □ Georgeta Movilă configurează (în articolul «*El*» sau *paradoxurile resurecției*) problematica volumului *El* (Paralela 45, 2010) al lui Liviu Georgescu, „un scriitor atipic în peisajul literar douămiist”, „optzecist prin apartenența la această generație, frecventând Cenaclul de Luni, însă nu și ca formulă poetică, autorul este plasat de critici între o pluralitate de – isme: suprarealist și expresionist (Manolescu), neosuprarealist (Grigurcu), textualist etc, fiecare evidențiind ca mărci definitorii ale poeziei sale apocalipticul, sumbrul, aleatoriul, informul, registrul abstract și violența limbajului. La granița dintre atâtea formule poetice, poezia lui Liviu Georgescu pare a fi «opera unui autor de pe altă planetă» (Alex. Ștefănescu).” □ Iulian Boldea parcurge cu acribie și seriozitate lucrările anterioare celei care va fi supusă debaterii articolului de față, *Sorin Alexandrescu și paradoxurile eseului*; altfel, în monografia *William Faulkner* (1969), Sorin Alexandrescu articulează universul ficțional al lui Faulkner; eseul scris în colaborare cu Dan Grigorescu, *Romanul realist în secolul al XIX-lea* (1971), se referă la mutațiile romanului realist căruia încearcă să-i fixeze morfologia narativă, structura interioară și funcțiile epice; *Paradoxul român* (1998) cercetează raportul dintre limbaj și referent, dintre istorie și narațiune, o carte ce pune „un diagnostic drastic, dar corect civilizației și culturii românești, incapabilă să-și asume până la capăt principiile și exigențele modernității”; și în fine, *Privind înapoi modernitatea* (1999) este o abordare a câtorva etape ale culturii românești și ale câtorva figuri însemnate, precum Cioran, prin care Sorin Alexandrescu vrea „să surprindă premisele și cauzele care au favorizat o inadecvare între voința de modernitate și starea de fapt a culturii românești”. □ Rodica Grigore conturează în plasa analizei proza scurtă a lui Jorge Luis Borges, care reprezintă „o adevărată «refuncționalizare» a poeziei textuale fantastice”. (articolul *Magia făuritorului de ficțiuni*) □ Andrei Velea (*Salonul 44*), Emilian Mirea (*plimbă-te beat pe alei, sunt un fel de tren cu multe vagoane, vodcă și Immanuel Kant, paparudă*), Sorin Lucaci (*mireasa lui frankenstein, mamiferul negru adulmecă tristețea, când lucrurile o iau razna, «lulu on the bridge», matilda, mâinile tale albe abia dacă ating plămânii, poemul manifest sau undeva sus cineva ne citește*) ne rețin în teritoriul poeziei. □ Despre complexul nașterii și reflexul psihic complementar al acestuia, regresia fantasmatică, ne întreține Ștefan Borbély, luând ca punct de reper al digresiunii sale cartea *Trauma nașterii*

de Otto Rank și dihotomiile lui Freud în materie de traume conflictuale, pentru care „anxietățile individului încep în momentul conflictului între «principiul plăcerii» și «principiul realității», iar ieșirea din conflict practic nu există”. (articolul *Spațiul intrauterin în psihoistorie*) □ În traducerea lui Ovidiu Simion, este publicat poetul american John Berryman, însemnată figură a poeziei confesionaliste din a doua jumătate a secolului al XX-lea, cu *The Dream Songs (Cântece onirice)*. □ Într-o altă prezentare și traducere, realizată de Dan H. Popescu, pătrunde în atenția publicului românesc studiul fundamental al lui M.H. Abrams (n. 1912 – m. 2015), *The Mirror and the Lamp: Romantic Theory and the Critical Tradition* (Oxford University Press, 1953) care „are reputația unui studiu fundamental nu numai în ceea ce privește romantismul, asupra căruia se focalizează în detaliu de pe poziții estetice și filosofice variate, ci și în privința teoriei literare în general. Metoda și perspectivele teoretice propuse de cercetătorul american sunt astăzi considerate clasice și fac din lucrarea sa un model de erudiție și autoritate în domeniu.” □ Simona-Grazia Dima își urmează traseul demonstrativ și eseistic cu *Poezia inimii spirituale*, referitor la concepțiile mistice și religioase ale poetului de origine persană, dar de limbă arabă, Mansur Al-Hallaj, care deși a fost executat pentru apropierea lui de „la religion de la Croix”, totuși nu a renunțat la credința sa în Coranul islamic. □ Ioan Derșidan prezintă însemnările Monicăi Lovinescu, privitoare la romanul *Refugii* de Augustin Buzura, pe baza *Fondului de carte Monica Lovinescu- Virgil Ierunca* al Bibliotecii Universității din Oradea; iată un fragment din prezentare: „Încă pe prima pagină a manuscrisului apare o referință a autoarei la o «altă eră a păcătoșilor» (Marin Preda). Ideea este reluată/ subliniată în altă pagină a manuscrisului, când trimite din nou la «era ticăloșilor» a lui Marin Preda. Încă în 1980, la apariția romanului *Vocile nopții*, Monica Lovinescu leagă/ compară *obsedantul deceniu* al lui Marin Preda de/ cu *obsedantul prezent* al lui Augustin Buzura.” □ Ciprian Vâlcă scrie o suită de apoftegme cu titlul *Despre spânzurători și sirene* (ex.: „Diavolul e întotdeauna plebeu, diavolul e întotdeauna de stânga.” sau „Cei vechi erau atrași de cântecul sirenelor. Modernii le văd doar sânii.”) □ Debutează cu poezii în paginile revistei, Andrei Dósa (n. 1985, Brașov), debut însoțit de următoarea prezentare biografică: „absolvent al Facultății de Științe economice și masterand la Facultatea de Litere a Universității Transilvania din Brașov și membru, din 2007, al atelierului de scriere creatoare *Lumina de avarie*. Poet deopotrivă ludic și grav, direct și caustic, elegiac și sarcastic cu fiecare nou text se impune ca o voce distinctă.”; i se alătură un alt debutant, timișoreanul Vasile Jivici (n. 1985, Timișoara), „absolvent al Facultății de Automatică și Calculatoare al Universității Politehnica din Timișoara și al Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara. Extrem de modest, fără nimic din fronda zgomotoasă a generației sale, sfârșiat de incertitudini, un tânăr care nu și-a propus «să înfăptuiască lucruri mărețe» [...], are totuși o mare disponibilitate lirică și o voce pe care ar trebui s-o facă auzită mai des.” (semnat de Kocsis Francisko).

● **[Viața românească, nr. 5-6]** Un alt clasic „revizitat” de Mihai Zamfir este George Coșbuc despre a cărui poezie de o frapantă noutate de la sfârșitul secolului al XIX-lea (*Balade și idile* apare în 1893) aflăm că nu s-a ivit din neant, ci dintr-o tradiție poetică ardelenescă „îndelungată, robustă și abundentă, dar complet necunoscută dincoace de munți”, fiindcă, din epoca lui Timotei Cipariu, a fost cultivată în Ardeal „timp de jumătate de secol, poezia clasicizantă bine articulată”; în afară de aceasta, stilisticianul Mihai Zamfir punctează revirimentul biografic din viața lui Coșbuc în momentul în care se mută din Ardeal în Regat, chiar în anul morții lui Eminescu, unde va fi protejat de Junimea și de Titu Maiorescu (fără a fi junimist activ), dar va edita, împreună cu Slavici, revista *Vatra*, 1894-1896, și va ajunge să lucreze în prima echipă a *Sămănătorului* (1901-1902); lirica erotică („idilele”) ajunge să fie genială, „poetul atinge excelența” în momentul în care el devine purtătorul discursului unui personaj feminin care monologhează sau dialoghează, după caz; cele două registre între care s-a mișcat lumea sa poetică este, în fond, poezia de iubire, de un lirism intens, care se înrudește, cum bagă de seamă autorul, cu *cantiga medievală*, numită și *cantigas de amigo*, iar pe de alta, există registrul epic, sumbru, pe teme folclorice sau istorice („baladele”), cu elemente romantice reziduale; Mihai Zamfir insistă și asupra activității de traducător al lui Coșbuc, mai puțin știută: din latină a tradus mari poeți latini precum Homer și Virgiliu, iar din italiană, *Divina Comedie* a lui Dante, o versiune încă neegalată până azi (în ciuda altor încercări ulterioare meritorii, precum cea a Etei Boeriu), „poliglosia lui Coșbuc era reală și profundă”, urmarea acestei vocații a retroversiunii fiind că poetul „a văzut de multe ori în poezie stilizarea ingenioasă a unui model străin, prelungirea spontană a unui poem preexistent. Așa au luat naștere *El Zorab*, *Trei*, *Doamne și toți trei*, *Rugămintea din urmă*, *Nedumerire* etc., compuneri coșbuciene până la detaliu, dar de fapt doar prelucrări ingenioase. Nu e vorba de plagiat, cum au crezut unii critici grăbiți ci de o autentică dublă paternitate: regimul creator al poetului a presupus de multe ori plecarea de la o temă dată, pentru că acesta a fost dintotdeauna regimul poeziei clasice.” (articolul *George Coșbuc 1866-1918*) □ În seria omagială „cum l-am cunoscut pe scriitorul” aflat la centenarul nașterii sale, Dorin Tudoran deapănă scurte amintiri despre omul Eugen Jebeleanu, pe care l-a cunoscut pe când avea 60 de ani și cu care mergea la pescuit, fără să prindă vreodată ceva, doar pentru a „exersa tăcerea și așteptarea”. (articolul *Căpitanul Ahab*) □ I se alătură pe pagina următoare Marian Drăghici care evocă un eveniment dedicat aniversării a o sută de ani de la nașterea „poetului de manual comunist Eugen Jebeleanu”, care a avut loc la Muzeul Național al Literaturii Române, unde s-a organizat o rotondă moderată de directorul Lucian Chișu, cu Ileana Mălăncioiu și G. Dimisianu, prezenți ca invitați; inițiativei MNLR i s-a adăugat și susținerea familială din partea lui Tudor și a Floricăi Jebeleanu. (articolul «*Nimeni n-avea ceea ce el avea*» - despre *Hannibal*, după 40 de ani -) □ Ion Pop relevă sunetul distinct și deosebit al poeziei lui Mircea Ivănescu pe care n-a putut-o asocia, alături de noua

lirică a anilor 60, semnului de „luptă cu inerția”, a acestui „punct de plecare la-bișinian «de recuperare a lirismului» contra unui dogmatism reminiscent; formula poetică a lui Mircea Ivănescu era sensibil diferită de a majorității, fiindcă modelele scrisului său se aflau în spațiul anglo-saxon, mai precis cea americană, din care a și tradus; așadar, poezia lui nu era deloc îndatorată unei poetici a transfigurării «realului», ci „orientată spre un biografism mai modest și mai comun și către o nespectaculoasă, și ea, lume a obiectelor”. (articolul *Întoarceri spre poezia lui Mircea Ivănescu*) □ Liviu Bordaș lămurește atitudinea lui Mircea Eliade față de „chestiunea evreiască”, „antisemitismul făcând parte, în mod regretabil, din «normalitatea» epocii”, și al interesului pentru socialism, lucruri care transpar în *Romanul adolescentului miop*. (articolul *Prolegomene la felix culpa Eliade, evreii și antisemitismul II*) □ Octavian Soviany scormonește din nou în poetica și programul onirismului, elaborate la sfârșitul anilor 60 de către Țepeneag și Dimov, pentru a arăta diferențele dintre modernism și experimentalism („postmodernism”) care „implică înlocuirea progresivă a modelului existențial antropocentric instaurat de Renaștere printr-un model nihilocentric, însoțită inițial de o angoasă a pierderii centrului, a rostogolirii pe circumferință, care se face simțită la ultimii exponenți ai modernismului, dând naștere unui «antropocentrism disperat», prezent în creația «poetilor metafizici» ai școlii stănesciene. Iar semnul trecerii de la modernism la experimentalism va fi tocmai acceptarea «căderii pe cerc», a unei lumi fără centru, în care orice punct de pe circumferință se poate converti la un moment dat într-un centru posibil. Scriitorilor experimentalisti, onirici sau nu, le aparține meritul incontestabil de a fi practicat cei dintâi o literatură a «circumferinței», a «marginii» și a marginalității, care se îndepărtează simțitor de poetica modernismului.”; cea de-a doua generație experimentalistă fiind generația 80 în cadrul căreia Mircea Cărtărescu pledează pentru un realism senzorial, iar Alexandru Mușina pentru „o acuitate a privirii, dar O. Soviany amintește că aceste formulări reiau aserțiunile despre principiul vizualității din programul oniric; și, cel mai important, în materie de limbaj poetic, se operează o trecere de la simbol la semn, pe scurt, trecerea de la o hermeneutică tradițională (înte-meiată pe simbol) la o interpretare de tip semiologic, adică la o hermeneutică a semnelor, ceea ce devine o «manipulare de semne» așa cum o teoretiza J. Derrida legând-o de „(auto)devenirea semnificantului”. (articol *Iarăși, experimentalismul*) □ Ioan Buduca, scrie un eseu despre filosofia lui Nietzsche în *Nietzsche gânde-a la două capete (I)*. □ Alături de Rodica Grigore, Elisabeta Lăsceni deschide apetitul de lectură al cititorilor români către scrierile americanului John Steinbeck al cărui roman *Către un zeu necunoscut* (publicat în 1933), apare pentru prima dată în limba română (traducere din engleză și note de Ioana Oprică, Polirom, 2011), a treia carte a scriitorului american după ordinea publicării lor. □ Florin Toma inițiază în ton umoristic o anchetă a redacției pe tema *Solidar sau solitar?*, ideile ivindu-se dintr-o obsesie asupra destinului omului modern „Cum să-și continue el destinul, după ce a fost aruncat în lume, solidar sau solitar? La

recompense cum e mai bine să se prezinte, împreună sau singur? Dar sancțiunile, cum se iau, la grămadă sau la bucată?” și formulează un set de șase întrebări adresate comilitonilor de redacție și altor scriitori. Răspund la anchetă: Ana Blandiana (*Fragmente despre solidaritate*: „Solidar și solitar nu mi se par termeni antonimi. Poți fi singuratic și, în același timp, solidar cu cei din jurul tău și poți fi sociabil și, în același timp, un element dizolvant al mediului pe care îl locuiești. [...] în definiția scriitorului intră aproape obligatoriu ambii termeni, singurătatea – și chiar izolarea – fiind o condiție fizică a scrisului, după cum exprimarea suferinței colective, deci solidarizarea implicită cu ea, o condiție morală a acestuia.”); Aurora Liiceanu (*Mulți se întreabă cum a rezistat poporul român fără proiecte naționale*: „există o mutație psihologică care explică această depreciere: promovarea, încurajarea individualismului, competiției, concurenței, performanței, reușitei sociale, exprimată prin adoptarea valorilor materialiste. Asta nu numai la noi. [...] la noi, media, în general, și mai ales televiziunea nu promovează și reflexivitatea, gândirea socială, ci, mai ales, divertismentul ieftin, departe de realitate. (A râde de unii nenorociți care au inocența de a se crede talentați, esența show-ului «Românii au talent» pare să fie o distracție națională [...]).”); Florin Andreescu (*Nepăsarea față de ce e dincolo de cămara plină cu merinde*); Liviu Antonesei (*Sunt un singuratic cordial*: „[...] intelectualii noștri de la dreapta se situează pe un fel de iluzorii postamente, de unde privesc poporul, prostimea cu dispreț și chiar cu dezgust: pensionarii le put, pentru că doar consumă și mai și votează, bugetarii pentru că nu produc, deși ei înșiși sunt adesea multipli bugetivi, prostimii ar trebui să i se restrângă dreptul de vot, trecându-se de la votul universal la unul censitar, deși boierii pașoptiști, când propuneau universalizarea votului, renunțau de bună voie la un privilegiu istoric. Intelectualii de la stânga, în schimb, sunt mai atenți la problemele comunitare, dar au tendința aiuritoare de a se dizolva cumva în masa demografică înconjurătoare, risipindu-și cu aplomb specificitatea, propria lor diferență. Or, diferența face existența, cum ne amintea încă Remy de Gourmont, acum vreo sută și cincizeci de ani.”); Mircea Cărtărescu (*Nu prea cred în vreun etos colectiv, în vreun sentiment național al ființei*: „Trăim mai curând într-o tensiune între masificare și individualism. Solidaritatea umană tinde să devină și ea, dintr-una empatică și epidermică, specifică societăților tradiționale, una mai curând etică și rațională. Când mediile te bombardează cu dezastre, cu cifre halucinante de morți și răniți, e greu să mai simți suferința aproapelui în toate cazurile. Dar trebuie să știi că e datoria ta să-l ajuți. Eticul, prin urmare, tinde să înlocuiască răspunsul emoțional.”); Gabriel Iacob (*Recursul la cultură e soluția ieșirii din impas*); Vintilă Mihăilescu (*Nu trebuie confundată solidaritatea cu mila*); Dan Perjovschi (*În 20 de ani, solidaritățile de breaslă au fost distruse*); Silviu Sergiu (*Solidaritatea nu e un atribut al românilor*). □ Liviu Franga este preocupat să urmărească „evoluția istorică a studiilor de filologie clasică, în calitatea acesteia de disciplină complexă a științei globale a Antichității” în eseu *Modernitatea și actualitatea Antichității. Însemnări retrospective pentru*

stimularea reflecției (VII). □ Dumitru Radu Popa împărtășește câteva amintiri legate de Baia Mare, de baronul Jozef von Lewandowski și de bunicul său, născut la Cernăuți într-o familie foarte săracă, în *Sfinți, vânturi și alte întâmplări*. □ Ion Bogdan Lefter observă că cei 17 ani care s-au scurs de la dispariția lui Eugen Ionescu n-au însemnat deloc intrarea dramaturgului într-un „con de umbră” (cum li s-a întâmplat multor altora), ci dimpotrivă Ionescu/ Ionesco e mai citit și comentat (dovadă înmulțirea tezelor de doctorat) și mai jucat pe diferite scene (precum producția internațională după *Regele moare*, în regia lui Silviu Purcărete) ca niciodată. (articolul *Ionescu/ Ionesco la modă!*) □ Provocat de apariția cărții lui Radu Călin Cristea, *Luntre și punte. Douăsprezece conversații despre tranziție* (Paralela 45, 2010), Gh. Grigurcu dezbate termenul echivoc al tranziției „dătător de speranțe dar și conținând reziduul gros al unor inerții, schițând o direcție dar lipsit de finalități punctuale, apt de ezitări, fluctuații, temporizări, copleșit de o pletoară de neajunsuri. Un cocteil de pragmatism și utopie, de determinism și ficțiune.” (articolul *In caruselul tranziției*) □ Bogdan Crețu clarifică câteva dintre aspectele prost înțelese în memoriile lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010), care a stârnit în momentul apariției un scandal mediatic, cititorii căutând în ea motive de bârfe, de „încondeiere” a lui X sau Y: „Cam toată lumea citea, răsfoia cu zel și comenta, acum un an, ce spune Marino despre cutare și cutare, cum îl încondeiază pe X, cum îl caracterizează pe Y; cei în cauză își arătau dezamăgirea, cei neatinși puteau fi, la o adică, de acord. Cunoscut drept un critic ciudat, fără mare apetit pentru literatura contemporană, Adrian Marino avea suficientă independență pentru a spune lucrurilor pe nume. [...] Or, problema este greșit pusă în acest mod. Memoriile lui Marino nu se vor în niciun caz un inventar al întâlnirilor autorului cu diverse personaje din viața literară. A căuta bârfe, portrete, scene memorabile în *Viața unui om singur* este ca și cum ai vâna analize pe text în cărțile de teorie ale autorului. Adevărul este că aceste memorii privesc către altul doar în măsura în care acesta vine în contradicție cu o idee, un principiu, o mentalitate a autorului. În aceste situații, Adrian Marino are opinii foarte tranșante, pe care le exprima cum nu se poate mai ferm. În rest, pe el îl preocupă ideile, ideologiile. De aceea, *Viața unui om singur* este în special cartea unei formări intelectuale; ca document, ea poate interesa exclusiv din acest punct de vedere; în rest, ea nu este o bună oglindă a vremii pe care criticul a traversat-o. Și nici nu are astfel de intenții.”; pe scurt, nimeni n-ar avea dreptul să-l condamne și să-l judece pe Adrian Marino, cel care a făcut 8 ani de temniță grea și încă 6 ani de domiciliu forțat într-un sat uitat de lume; în afară de acest lucru, zice comentatorul, autoportretul care reiese din paginile acestor memorii este acela al unui om dificil, orgolios, neiertător, ateu, un temperament ațos, greu de digerat, cu plăcerea de a fi mereu contra și în răspăr față de curentul general. (articolul *Privind înapoi cu mânie*) □ Vitalie Ciobanu prezintă cititorilor pe autoarea basarabeană Tamara Cărauș, „un reprezentant de clasă a eseisticii române”, care și-a început cariera cu volumul *Tzara mea* (ARC, 2000), „o cronică a revelațiilor și

deziluziilor construirii de sine pe fundalul regăsirii valorilor românești după 1989 în Basarabia”, apoi, *Efectul Menard* (Paralela 45, 2003), unde viza morfologia unor opere literare, un fel de „revoltă paradigmatică împotriva «imperialismului cultural»” și, în fine, *Capcanele identității* (Ed. Cartier, 2010) despre care va fi vorba în articolul de față, în esență „un jurnal de drum, o odisee a tribulațiilor unui cercetător marcat de greutățile (și perfidiile) proiectului său” și nicidecum „o incursiune istorică sau psihosocială într-un subiect care frământă atât de mult lumea contemporană”. (articolul «*Capcanele identității*» sau despre neliniștea spiritului etic) □ La curent cu ceea ce a mai scris Ion Vianu, *Amintiri în dialog* (cu Matei Călinescu, 1994), *Exercițiu de sinceritate* (2009), *Caielele lui Ozias* (2004) și *Paramnezii* (2005), Grațiana Benga se întreabă de unde vine caracterul de exemplaritate al romanului biografic *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom, 2010): „Exista ceva în plus, dincolo de clasicitatea atmosferei, de cadența ceremonială a narațiunii. Dincolo de luciditatea retrospectivă a unui om cultivat. Probabil că exemplaritatea din *Amor intellectualis* provine și din echilibrul dificil de atins dintre sensibilitate și inteligență, dintre stări de conștiință și gândire. Cu alte cuvinte, cartea valorifică proporția justă în care află emoția și ideea.” (articolul *Un anume sens al iubirii*) □ Monografia lui Ion Simuț, *Liviu Rebreanu și contradicțiile realismului* (Ed. Dacia XXI, 2010) este o reeditare revizuită a unei cărți monografice mai vechi *Rebreanu dincolo de realism* (1997), iar Nicolae Pricop subliniază că studiul monografic al lui Ion Simuț urmărește câteva direcții importante, una dintre acestea fiind problema realismului, dat fiind că aproape toți comentatorii mai vechi l-au considerat pe Rebreanu „o culme a realismului”, criticul orădean dovedind chiar din primul capitol că realismul nu epuizează sensurile operei romancierului; o altă direcție a studiului este combaterea clișeelelor critice impuse în interbelic și rezolvarea întrebării insidioase „Ce se mai poate spune despre Rebreanu când totul s-a spus?” (articolul *Căutarea unui alt Rebreanu*) □ Emanuela Ilie comentează volumul de poezii al Anei Blandiana *Patria mea A4* (Humanitas, 2010), marcând senzația (înșelătoare, aflăm pe urmă) că, tematic, poemele s-ar raporta la „o veritabilă arheologie a sinelui”; Ana Blandiana este o poetă „de o rară consecvență identitar-poetică”. (articolul *Ana Blandiana, în patria neliniștii*) □ O altă cronică, a Vioricăi Răduță, propune recentul volum al lui Cornel Ungureanu, *Petre Stoica și regăsirea Europei Centrale* (Palimpsest, 2010), în centru aflându-se un personaj literar, „acel Petre Stoica refăcut din bucăți de memorie, de analize critice dinăuntru, ale criticului C.U., dar și din adiționări, cu perspective ale altor viziuni de lectură, citate în capitole separate sau în interiorul textului, cu amintiri, întâlniri peste timp, interviu etc Se creionează o figură, un chip bănățean de ființare întru literatură [...]” (articolul *O permanență de viziune, Cornel Ungureanu*) □ Constantin Trandafir găsește că romanul poetului Radu Ulmeanu, *Chermeza sinucigașilor* (Ed. Pleiade, Satu Mare, 2009) merită o lectură aplicată, fiindcă „Povestea e splendidă [...] cu dezvoltări dramatice la cota senzaționalului, cu o retorică pe cât de bine construită,

pe atât de emoționantă. *Chermeza sinucigașilor* poate fi situată, fără greș, între cărțile pentru suflet, inimă și literatură.” (articolul *Revoluția și erotismul*) □ Eugenia Țărălungă îl omagiază pe Cioran scriind un scurt expozeu, prilejul fiind centenarul nașterii filosofului „culmilor disperării”, în *Cioran 100: Oximoronul și depășirea contradicțiilor*. □ Tot Eugenia Țărălungă alcătuiește un *Breviar editorial*, fiecare semnalare editorială fiind însoțită de o lapidară prezentare: Ruxandra Cesereanu, *Céline. Bulgakov, Cortazár. Rushdie (close reading)* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009); Pavel Chihai, *Hotarul de nisip* (Ed. Paideia & Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, 2007), dedicată celor ce-și caută identitatea spulberată de regimul comunist; Florin Toma, *Orașul jumătăților de inger* (CR, 2010); Nicolae Breban, *Istoria dramatică a prezentului. Aventurierii politicii românești* (MNLR, 2010); Dumitru Bădița, *Invitat la Săvârșin* (Ed. Casa de Pariuri Literare, 2010, colecția «Poem în proză»); Mircea Albulescu, *Ultimele noduri* (Ed. Ars Longa, Iași, 2010), poeme; Cătălin Ghiță, *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Institutul European, 2010); Marin Diaconu și Mihaela-Gențiana Stănișor, *Întâlniri cu Cioran*, vol. 2 (Fundatia Națională pentru Știință și Artă, 2011). □ Atenția lui Liviu Ioan Stoiciu este acroșată, în cadrul *Revistei revistelor*, de *Luceafărul de dimineață* 19/ 2011, unde menționează opinia lui Paul Cernat despre „de ce scriu cronică literară”; de *Ramuri* nr. 4/ 2011, în care G. Dimisianu își amintește că evenimentele i-au îndemnat pe practicienii profesiei de critic să lase deoparte cronicile de întâmpinare și să se dedice publicisticii militante, chiar politicii propriu-zise, așa cum a procedat, de exemplu, N. Manolescu; de *Observator cultural* nr. 572/ 22 aprilie 2011; de *Cultura* nr. 15/ 2011; de *Tribuna* nr. 206/ 1-15 aprilie 2011, unde remarcă interviul cu Ion Mureșan; de *Cronica* nr. 4/ 2011.

[IULIE]

• [Apostrof, nr. 7 (254)] Cu un juriu USR compus din Al. Dobrescu, Andrei Terian, Paul Cernat, Gellu Dorian și Mircea Bârsilă, s-au acordat următoarele premii pentru cărțile apărute în 2010 și *Premiul Național pentru Literatură*, iar ceremonia a avut loc în Aula BCU din București. Așadar, au fost premiați la *Debut*: Sorin Despot, *apasă* (CR), *Literatură în limbile minorităților naționale*: Liubinka Perinaț Stancov, *Exerciții pentru un soare postum* (poezii în limba sârbă), *Poezie*: Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides), *Proză*: Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes), *critică, istorie literară și eseu*: Mihai Dinu, *Un alt Bolintineanu - gânduri despre natura poeziei* (Ed. Spandugino), *traduceri din literatura universală*: Rareș Moldovan: *Thomas Pynchon, Curcubeul gravitației* (Ed. Polirom), *Premiul Fundației «Andrei Bantaș»* (traduceri din limba engleză): Domnica Drumea și Petru Ilieșu: *Allen Guttenberg, Howl și alte poeme* (Ed. Polirom), Ion Vianu, *Amor intellectualis* (Ed. Polirom), *Premiile pentru dramaturgie și literatură pentru copii și tineret* nu s-au acordat, *Premiul Național de Literatură pe anul 2010*: Gabriel Dimisianu. □ Constantin Cubleşan comentează

cu grație și înțelegere cele patru povestiri scrise de Eugen Ionescu pentru fetița lui Josette, precizând că „cele patru povești ale lui Eugène Ionesco sunt niște descinderi hermeneutice în universul copilăresc al micuței sale Josette, univers în care toate cele ce se petrec se prezintă pe dos, nefiind însă câtuși de puțin un impediment în a descoperi cu bucurie posibilitatea de a trăi fantasticul ascuns, cuibărit dintotdeauna în banalul cel mai concret al diurnului real.” (articolul *Patru povești de Eugène Ionesco*) □ Apreciat maximal încă de la primele rânduri pentru realizările profesionale și scrierile publicate până la vârsta de 35 de ani, Cătălin Ghiță este comentat de Irina Petraș în termeni elogioși pentru cele câteva „cărți remarcabile” precum *Lumile lui Argus: O morfotipologie a poeziei vizionare* (2005, Cuvânt înainte de Eugen Negrici), *Ipostaze ale actului critic: Eseuri și cronici literare* (2005), *Revealer of the Fourfold Secret: William Blake's Theory and Practice of Vision* (2008, prefață de David Worrall), *Darurile zeiței Amaterasu* (2008, coautor Roxana Ghiță, cuvânt înainte de Alexandru Călinescu), subliniind și calitățile unui debut notabil: „La cartea de debut i se apreciau superlativ agilitatea comparatistă, capacitatea inovatoare, verva speculativă, construcția impecabilă și ținuta elevată; cercetarea solidă, bine și ingenios articulată, cu permanenta preocupare de a acoperi, deopotrivă, pe *ce* și pe *cum*, teoria devenind mai accesibilă, mai plăcut digerabilă, iar *practica* mai convingătoare, fiindcă legitimată conceptual.”; iar cartea cea nouă *Deimografia: Scenarii ale terorii în proza românească: Studii literare* (Institutul European, Iași, 2011) păstrează calitățile debutului, zice Irina Petraș, o carte în care este vorba de „evoluția modelului terorii în literatura universală [...] și intrarea sa cu defazări și sincronizări, în terifiantul autohton” și care devine chiar din clipa ieșirii sale la lumină un punct de referință în materie. (articolul *Cătălin Ghiță, deimograful*) □ Simona-Grazia Dima publică poemele *Întâlnirea cu îngerul, Să înceapă bucuria, Negură*. □ Din volumul *Nicolae Manolescu: (Pre)istoria criticului* (în curs de apariție la Ed. Contemporanul), Marian Victor Buciu publică un amplu fragment cu titlul *Întoarcerea istoriei literaturii* în care pune în dezbatere conceptul de *lectură inversă* (dinspre prezent spre trecut și...invers) și încercările de *revizuire a cano-nului estetic* în scrierile lui N. Manolescu ceea ce „produce, la N. Manolescu, o tensiune profesională și autobiografică, între criticul literar din perioada (național-)comunistă și istoricul literar din postcomunism. Tensiunea aceasta generează așteptate inconsecvențe, nehotărâri, ambiguități, contradicții.”, iar în abordarea valorilor estetice din perspectiva organicist-evolutivă „trecutul scrie prezentul și prezentul rescrie trecutul”. □ Din nou, Ion Bogdan Lefter comentează două culegeri de poezie, lansate la Târgul Național al Cărții de Poezie (2-5 iunie) și la Maratonul de poezie și jazz (3-4 iunie, aflat la a doua ediție), și anume: Magda Cârneci, Rita Chirian, Ana Dragu, Diana Geacă, Angela Marinescu, Simona Popescu, [fără titlu] (Institutul Blecher, Club de lectură, 2010) și *Maratonul de poezie și jazz* (Tracus Arte, București, 2010, ediția a II-a) semnat de Adrian Alui Gheorghe, Mircea Bârsilă, Gabriel Chifu, Mariana Codruț, Denisa Comănescu,

Ioana Crăciunescu, Nichita Danilov, Caius Dobrescu, Gellu Dorian, Marian Drăghici, Iolanda Malamen, Marin Mălaicu-Hondrari, Ioana Nicolae, V. Leac, Ion Mureșan, Alexandru Mușina, Andrei Novac, Dumitru Păcuraru, Cosmin Perța, Lucian Perța, Daniel Pișcu, Ioan Es. Pop, Bogdan O. Popescu, Nicolae Prelipceanu, Andra Rotaru, Cornelia Maria Savu, Eugen Suciu, Matei Vișniec, Miruna Vlada, Varujan Vosganian, George Vulturescu, Florina Zaharia, Ion Zubașcu; despre primul eveniment, al Târgului de poezie, I.B. Lefter crede că este o „idee simpatcă în donquijotismul ei, căci tocmai cu versurile nu prea ai cum să faci succes de vânzări, la «târg»...” (articolul *Poeme pentru proiecte (II): Cărți pentru lecturi publice*; acest text a fost publicat inițial on-line, în revista virtuală ArtActMagazine/ www.artactmagazine.ro, nr. 96, 1 decembrie 2010) □ Plasând ca placă turnantă la propriul interviu luat de Ovidiu Pecican Elenei Daniello (o stomatologă care l-a tratat pe L. Blaga și l-a influențat, lucru despre care aflăm că-l știa și Cornelia Blaga), un alt dialog dintre Dorli Blaga și Marta Petreu, apărut în *Apostrof*, anul XII bis, nr. 11 (150)/ 2002 cu titlul *Conversații cu ...Dorli Blaga*, în care se vorbește tot despre Elena Daniello, Ovidiu Pecican își incită conlocutoarea să înceapă șirul amintirilor după cum dorește: „[...] E.D. - Dar eu știam precis că el nu iese din Cluj. O.P. - *Era foarte legat de Cluj?* E.D. - Nu. Era un fel de protest al lui contra Dictatului de la Viena. O.P. - *N-am mai auzit vorbindu-se despre asta!* E.D. - Da. Și nu părăsea Clujul. A fost prima dată când a părăsit Clujul după Dictatul de la Viena, după ce s-a întors la Cluj. Și... Eu, când am făcut invitația, am făcut-o sigură că el va spune că nu vine, că....Și atuncea protesta împotriva Dictatului de la Viena. Mie nu-mi spusese povestea asta, dar mi-o spusese doamna Gavrilă. Că el nu părăsește Clujul... O.P. - *Doamna Gavrilă era o cunoștință comună?* E.D. - A fost cuscra lui. Băiatul doamnei Gavrilă s-a căsătorit cu Dorli Blaga. Și ea mi-a spus că Lucian Blaga nu părăsește Clujul din protest împotriva Dictatului de la Viena. Și, în fine, [Blaga] mi-a spus că vine.” (interviul poartă titlul *Elena Daniello*) □ În *Comunismul ca religie*, Ovidiu Pecican parcurge trilogia ideilor politice ale lui Leszek Kołakowski, *Principalele curente ale marxismului* (I. *Fondatorii*, 2009; II. *Vârsta de aur*, 2010 și III: *Prăbușirea*, 2010) (Ed. Curtea Veche), felicitând editura care cu sprijinul Institutul Polonez a întreprins publicarea celei mai importante cărți de teorie politică din veacul trecut, fapt care a acoperit un gol în bibliografia românească, chiar dacă au apărut sinteze importante referitoare la Partidul Comunist din România și la mișcarea de extremă stângă, semnate de Victor Frunză și Vladimir Tismăneanu. □ Este omagiat într-un dosar special, omul de teatru și eminentul regizor Vlad Mugar, care a montat pe scena Naționalului clujean un *Hamlet* de neuitat, iar la București un spectacol cu *Scaunele* lui Eugène Ionesco, montat inițial la Teatrul Maghiar din Cluj. Scrie despre activitatea lui Vlad Mugar, în *Un deceniu de neuitare*, Ion Parhon. Florica Ichim deapănă amintiri despre regizor în *Prietenie în progresie geometrică*. Îl elogiază pe Meșterul și Ion Vartic în *Vlad Mugar. Spectacolele morții*, autorul articolului fiind prin 2001 director al Teatrului Național Cluj; Ion Vartic afirmă

că măiestria și genialitatea lui Vlad Mugar, „secretul lui de mare regizor”, consta tocmai într-o „artisticitate naturală”. □ Carmen Manuela Măcelaru semnează câteva poeme precum *O lume nevăzută*, *Haute couture*, *Cu tine*. □ Al. Săndulescu detaliază în *Arta de fi păgubaș*, cel de-al doilea volum de memorialistică al lui Niculae Gheran, *Oameni și javre* (dintr-o serie a cărei publicare a început în 2008 cu *Târgul Moșilor*, continuând cu *Oameni și javre* - 2010, *Îndărătul cortinei* - 2012, *Bordel nou cu șteoarfe vechi* - 2021), în rezumat: „cartea conține zeci și zeci de pagini de istorie politică, înfățișând fapte știute și neștiute mai ales din epoca instaurării dictaturii comuniste.” □ După o veche obișnuință, Iulian Boldea ia ca pretext o apariție recentă a autorului precum *Povești impertinente și apocrife* (2010), „o colecție de parabole, de pilde, de fabule scrise în registru postmodern, cu substratul parodic, ironic și autoironic de rigoare”, pentru a analiza în consemnări razante întreaga activitate a eseistului Andrei Cornea: *Scriere și oralitate în cultura antică* (1988), „o interpretare pertinentă a raportului dintre logos și scris în fundamentarea civilizației grecești”; *Penumbra* (1991), o încercare de a „privatiza filosofia și meditația autentică”; *Turnirul khazar* (1997), o încercare de a reabilita „raționalismul și umanismul, dar și fundamentele epistemologiei moderne”; *Cuvintelnice fără frontiere* (2002), „«o colecție de moralități lingvistice, ludice, aparent gratuite, dar și un model de reacție intelectuală la istorie»” o caracterizare care-i aparține Luminiței Marcu; *Noul, o poveste veche* (2008), „o carte despre strategiile pe care și le asumă gânditorii pentru a-și promova ideile, pentru a le impune în conștiința cititorilor”; *O istorie a neființei în filozofia greacă* (2010), „o meditație sistematică și argumentată cu privire la statutul aparențelor, al simulacrelor de existență, cu privire la neființa însăși”, dar și o polemică „la adresa celor care au minimalizat această temă a neființei (Heidegger, Noica)”. □ Doru Pop consideră că în cel mai recent volum al său, și anume *Psihobiografii* (Polirom, 2011), Corin Braga „face o demonstrație de critică literară psihanalitică”, reunind studii publicate de autor de-a lungul ultimului deceniu; în esență, metoda lui Corin Braga pornește de la premisa psihografică care pare să fie simplă: „fără interpretarea psihanalitică a biografiei autorului, înțelegerea noastră asupra operei acestuia ar fi «diferită și grosolană»”. (articolul *Cu scriitorii la psihanalist*) □ Cristian Vasile pune accentele potrivite în consistenta memorialistică postdecembristă a lui Dumitru Popescu, zis *Dumnezeu*, un fost demnitar din preajma lui Gheorghiu-Dej și Nicolae Ceaușescu, iar consilierul său literar din anii 1970-1980 a fost chiar Adrian Păunescu, din volumul *Artele în mecenatul etatist, memorii*, vol. 3 (Ed. Curtea Veche, 2006), Cristian Vasile comentând că „zeama factologică picantă datorată și lui Adrian Păunescu se regăsește nu numai în trilogia *Pumnul și palma*”, ci și în acest volum de memorii, în care deseori „ficțiunea se amestecă cu realitatea”, deoarece Dumitru Popescu plăsmuiește autojustificări, una dintre acestea fiind că se prezintă drept „reformator al comunismului”. □ Damian Hâncu relatează sub formă confesivă, în *Aruncat în infern*, cum, alăturându-se tinerilor de la Chișinău pe 7 aprilie 2009, a contribuit la

demolarea regimului comunist, prin proteste pașnice, dar nu înainte ca cei capturați să plătească prețul torturilor și a terorii bățăilor îndurate timp de două zile.

□ La rubrica „dosar” ni se dezvăluie, prin documente epistolare, relația de prietenie dintre L. Blaga și Cezar Petrescu; epistolarul este adus la lumină de Mircea Popa, preluat din fondul Bibliotecii Academiei Române unde se păstrează; în mare, scrisorile cuprind solicitările lui Cezar Petrescu ca autorul *Poemelor luminii* să-i remită articole, dar mai ales poezii spre publicare în revista *Gândirea*, la conducerea căreia ajunsese romancierul *Întunecării* (articolul *O prietenie: Lucian Blaga și Cezar Petrescu*) □ Este realizată o dare de seamă, nesemnată, asupra celei de-a X-a ediție a Festivalului Internațional «Zile și Nopti de Literatură», organizat de Uniunea Scriitorilor din România, la Neptun și Mangalia, între 10-12 iunie 2011, la care au participat peste șaiszeci de scriitori, traducători, editori, critici și redactori de presă literară, din țară și de peste hotare (Belgia, Franța, Germania, Marea Britanie, Grecia, Israel, Italia, Muntenegru, Polonia, Republica Moldova, Rusia, Serbia, Slovenia și SUA); juriul Festivalului - format din Nicolae Manolescu (președinte), Gabriel Dimisianu și Gabriel Chifu; laureatul Premiului Festivalului, ediția 2011, a fost tânărul scriitor Ognjen Spahić (Muntenegru); laureatul Marelui Premiu Ovidius, ediția 2011, a fost desemnat scriitorul Milan Kundera (Franța), dar care nu a putut fi prezent direct la ceremonia decernării și a premiului în valoare de 10 000 de euro (donați de romancierul francez de origine cehă editurii Humanitas).

● **[Caiete critice, nr. 7 (285)]** După un ocol prin specificul felului de a fi al francezilor, Eugen Simion se întoarce spre spiritualitatea românească și felul de a fi al românilor, deși îi combate pe delatori și zelatori, „primii care ies pe scenă și se încaieră” în debateri prin care compromit națiunea de apartenență, căci sugerează, cât de greșit se va vedea, incapacitatea de a privi corect și de a judeca drept subiectul legat de definirea identității noastre naționale, a modului nostru de a fi în lume, după cum, zice criticul Eugen Simion: „mulți cred că discuția despre acest lucru, despre felul românesc de a fi este să le «smintească» și, astfel, să le încurce, să le obosească și, la sfârșit, să le părăsească epuizate, golite de sens, inerte...” (articolul *Identitatea românească – II*) □ Iordan Datcu face o sinteză a ideilor și mentalității cultural-sociale și politice care a dominat epoca postbelică începând cu 1944 până în 1948, așa cum se reflectă ea în cele trei volume ale seriei *Cronologia vieții literare românești (1944-1964)*, proiect de cercetare de mare anvergură întreprins de colectivul de cercetători din cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu sub coordonarea academicianului Eugen Simion; în tabloul reconstituit asupra epocii, Iordan Datcu abordează disputele duse în presă între partizanii extremei stângi, în speță ai literaturii angajate politic, proletare, de propagandă comunistă, și apărătorii autonomiei estetice, numiți de adversarii lor „burghezi”, „decadenți”, închiși în „turnul de fildeș”; polemicile purtându-se cu ferocitate în jurul demolării reputației scriitorilor interbelici (T. Arghezi, G. Bacovia, G. Călinescu, Ionel Teodoreanu,

Ion Rebreanu, Ion Petrovici, Nichifor Crainic ș.a.) și a epurării colaboraționiștilor cu dictatura Mareșalului Ion Antonescu, ori simpatizanții Gărzii de Fier, înscenarea unor procese răsunătoare și trimiterea lor în închisoare (a opozanților politici și a scriitorilor nepliabili la noile comandamente socialiste). (articolul *Cronologia vieții literare românești*) □ Irina Georgescu dezbată conținutul, tematica, construcția și ideile romanului poetic al Magdei Cârneli, *FEM* (CR, 2011, prefată de Simona Sora); roman epistolar, fragmentat de reveniri și de mărturisiri, pentru a ilustra o biografie personală, autenticată de experiențe-limită, ba chiar de amânări, inițieri și incertitudini, în centrul căruia stă «feminitatea» care devine personaj, compus în felul foilor de ceapă ce se încastrează unele în altele; alte reprezentante, menționate în introducerea articolului, ale prozei și poeziei „feminității” sunt, în literatura română, Hortensia Papadat-Bengescu, Henriette Yvonne-Stahl, Gabriela Adameșteanu, Anișoara Odeanu, Simona Popescu, Cecilia Ștefănescu, Nora Iuga, Elena Vlădăreanu, Angela Marinescu, Miruna Vlada; despre romanul Magdei Cârneli, Irina Georgescu apreciază într-o judecată finală că „Drumul de la experiență la literatură e presărat cu intenții bune, dar nu tot timpul reușite.” (articolul *Panopticum sau despre feminitate și alți demoni*) □ În *Perspective diferite asupra libertății*, Nicoleta Simionescu relevă, mai întâi, intertextualitățile din proza lui Matei Vișniec, *Domnul K eliberat* (CR, 2010), intertextualitate referitoare la o paralelă între Josef K și protagonistul imaginat de Vișniec, prin care imaginează o parabolă a sistemelor totalitariste și represive și subliniază traumele trăite de „Josef K eliberat”, căci termenii de libertate și captivitate sunt relativi în această distopie. □ Începe o secțiune aniversară a revistei dedicată centenarului Cioran. Primul studiu îi aparține lui Ioan Robu, *Ce spune Cioran despre religie?*, care stabilește un câmp de cercetare cuprinzând lucrări de tinerețe ale lui Cioran, precum *Pe culmile disperării*, *Lacrimi și sfinți*, *Amurgul gândurilor*, *Îndreptar pătimas*, sau lucrările scrise la mijlocul vieții precum *Silogisme amărăciunii*, *Căderea în timp* și *Demiurgul cel rău*, acestea fiind considerate ilustrative pentru concepția lui Cioran despre religie; în ciuda faptului că opera sa stă mărturie a unor idei blasfemiatoare, ca expresie a „necredințioșeniei” filosofului, și a refuzului de a-l vedea întruchipat în om pe Dumnezeu, Cioran situându-se pe poziția unui nihilist al dumnezeirii, totuși ea atestă și prezenta unei constante căutări mistice a sensului vieții, scriind, de fapt, despre valoarea rugăciunii, despre extazul rugăciunii sfințelor ce vorbesc despre gustul crucii, dar nu și de otrava ei, și despre refuzul lumii, un lucru de esență religioasă. □ Academicianul Mihai Cimpoi face o demonstrație a eminescianismului viziunii filosofice a lui Cioran pe baza unor apropieri spirituale și a apartenenței la familia gânditorilor pesimiști, nihilști, dovedite de lecturile pasionate de tinerețe din Schopenhauer, Nietzsche, Eminescu, Kierkegaard, Soloviev, factori formativi care l-au modelat în sensul filosofiei existențialiste cu puternice accente nihiliste: Cioran crede mai curând în neant și în vid, „care e pozitiv, purificator, plin de ființă.”; Mihai Cimpoi citează o mărturisire a filosofului

disperării dintr-un dialog purtat cu acesta în 1994: „«într-un anume sens eu descind direct din *Rugăciunea unui dac*, al cărei ton violent, rostit ca un blestem și nu ca o iertare, mi-a plăcut întotdeauna».” (articolul *Cioran: eminescianismul «culmilor disperării»*) □ Sub titlul extras din Cioran «*Lumea nu se îngrămădește decât în jurul negustorilor de iluzii*», omul de afaceri George Brăiloiu își prezintă motivele pentru care a decis să doneze manuscrisele filosofului Emil Cioran, câștigate prin licitație la Paris pe 7 aprilie 2011, Academiei Române; discursul ținut la Academia Română cuprinde și câteva mărturisiri biografice: „Am crescut la Târgu-Jiu, un orașel de provincie, printre o mică parte din operele lui Constantin Brâncuși și am înțeles, în timp, cât de multă nevoie e de simboluri. Poate astăzi mai mult ca niciodată înainte. Nu sunt colecționar și nici nu particip în mod regulat la licitații.” □ Un eseu despre ce înseamnă exilul lingvistic pentru Cioran, care renunță la limba maternă pentru a-și scrie „panseurile” filosofice într-o limbă a rigorii aproape matematice scrie Simona Modreanu în *Cioran și exilul în limba Cehilalt*: „Înfrângerea vitalismului balcanic printr-un laconism elegant l-a smuls din matricea sa ființială, eliberându-l de o condiționare trupească. Cioranul român își transpunea viața în cuvinte; Cioranul francez viețuiește în cuvânt, trece de la cuvânt la trăire, ridică expresia la demnitatea de experiență originară, lăsând să se dezvolte acea sămânță de ironie paradoxală, universală, infinită și instabilă.” □ Este publicat un alt discurs ținut la Academia Română cu ocazia Centenarului Cioran, ținut pe 12 aprilie 2011, un discurs al lui Marin Diaconu, cu titlul *La centenarul nașterii lui Emil Cioran*, în care oratorul a arătat dificultățile întâmpinate în editarea operei filosofului stabilit la Paris și despre necesitatea ca manuscrisele achiziționate să se afle în custodia Bibliotecii Academiei Române; în plus, a mai subliniat faptul că este necesar un proiect de tipărire a întregii publicistici a gânditorului în limba română. □ Dumitru Micu acceptă un interviu cu Otilia Sîrbu și face mărturisiri surprinzătoare legate de anii copilăriei, de atitudinea retractilă manifestată față de toată lumea, de relația deficitară cu tatăl său, de perioada când partea din Transilvania în care s-a născut (jud. Sălaj) a fost cedată forțat Ungariei, după Diktatul de la Viena din august 1940, perioadă în care a avut mari probleme în continuarea studiilor în limba maternă; de cum s-a apropiat de mișcarea comunistă și cum s-a înșelat în privința mesianismului acesteia; titlul interviului este „*Am ajuns la comunism prin creștinism*”. □ Discursurile la Colocviul Internațional *Penser l'Europe* încep cu publicarea comentariilor lui Thierry de Montbrial despre cum se scrie Istoria; chiar și pozitivistii, care pretind că lasă cifrele să vorbească așa cum sunt ele, au un sistem de referință implicit, care nu este dezvăluit în mod direct, ci reprezintă un fel de teorie de bază, subiacentă, în absența căreia nu există un adevărat sens al datelor (istorice), fapt ce-l determină pe autor să creadă că fiecare istoric, adică orice povestitor sau cuvântător asupra Istoriei, are un sistem de referință implicit. □ În *Pensée mythique déformatrice et philosophie*, Evangelhos Moutsopoulos lansează un discurs filosofic despre eforturile omului de a se plasa în lume, de a o interoga și de a pătrunde

misterul existenței în funcție de integrarea „eului” prin „noi”, căci n-a existat societate în care magia, religia și arta să nu fie practicate, dar, în timp ce religia aducea imaginea unei realități supranaturale dominând universul, imagine în care intra și magia pentru a invoca protecția forțelor supranaturale, arta, expresie formală și simbolică a celor trăite de oameni, a favorizat comunicarea în interiorul grupurilor și a contribuit la consolidarea lor, însă și ea a făcut parte, cândva, din aceste practici magice: ornarea uneltelor de muncă sau a armelor pentru a face acțiunea mai eficientă. □ Serge Fauchereau este preocupat de modificarea perpetuă a valorilor culturale, artistice și literare de la o generație la alta, de la o epocă la alta, așa cum o arată categoriile teoretice stabilite (romantismul, simbolismul, parnasianismul, naturalismul, realismul etc) care nu sunt etanșe și variază semnificativ de la o cultură la alta. (articolul *Elargir l'histoire de la culture*) □ Un articol de analiză politică și socială scrie din nou Caius Traian Dragomir în *Nevoia de lideri - principiul și conjunctura*, aducând în centrul demonstrației condiția de lider și semnificațiile unei asemenea poziții în contextul lumii actuale, a globalizării: „adevărată condiție a unui lider este aceea de a motiva și de a emancipa un grup, o funcție socială, o națiune sau, la nivel superior, o lume întreagă.” □ Mircea Platon depune eforturi documentare și istorice pentru a scoate din uitare figura junimistului Petru Th. Missir (1856-1929), cunoscut unui mănunchi firav de specialiști, acesta este un gânditor conservator a cărui recuperare nu ar avea de-a face doar cu reînvierea izurilor de arhivă, dar mai ales cu renașterea gândirii românești, Missir fiind interesat de lupta împotriva falsificării ideologice, când realitatea are de-a face atât cu trecutul și prezentul cât și cu potențialul unei națiuni. (articolul *In linie dreaptă: conservatorul Petru Th. Missir și statul reprezentativ*) □ Despre cum a fost Dostoievski chinuit de demonul jocului și cum a trebuit să părăsească Rusia pentru mai mulți ani, ca să nu fie închis pentru datorii, în 1867, aflăm din articolul lui Virgil Tănase, *Demonul jocului*, și că astfel, cu mari datorii acumulate dintr-un faliment, unul din cei mai însemnați scriitori ai secolului al XIX-lea și-a trăit viața cerșind, odată întors din surghiunul siberian. □ Basarab Nicolescu aduce un omagiu sculptorului și graficianului Mircia Dumitrescu la împlinirea a 70 de ani de viață, în *Mircia Dumitrescu - un geniu generos și modest*, articol în care consemnează câteva amintiri, începând cu anul 2008 când l-a întâlnit, grație lui Nicolae Breban, la București, venit aici pentru premiera piesei *Regele Lear* în regia lui Andrei Șerban. O altă evocare amicală a lui Mircia Dumitrescu îi aparține lui Eugen Simion, care mărturisește că l-a cunoscut după moartea lui Nichita Stănescu și a rămas impresionat de devotamentul graficianului pentru prietenul lor comun, poetul iubirii în ipostază de leoaică tânără, și de simțul puternic al prieteniei și onoarei. (articolul *Mircia Dumitrescu - 70*)

● [Contemporanul. Ideea europeană, nr. 7 (712)] N. Breban se arată hotărât să aplice, pe lângă metoda răscolirii arhivelor (proprie istoricilor literari adevărați), un procedeu inductiv, ficțional, și anume acela „de a inventa ceea ce este

sau *a fost!*”, cu scopul de a afla adevăruri (incomode) despre mișcarea legionară, despre care scrie la un moment dat: „Mișcarea legionară, dincolo de ambițiile de condotier-militar, al lui Codreanu, și ideologic, mistic, al lui N. Ionescu – a fost cu siguranță și un uriaș Vis al mulțimii; o răbufnire din straturi adânci, seculare, de victimizare și brutală umilire – ce răzbate și în genialele și întors-profeticele versuri ale lui Arghezi din *Testament* – dar, ciudat, parcă în același timp, și o încordare extraordinară a spiritului național spre un tip de unire exuberantă, virilă în extrem (de unde și nevoia și clamarea energiei tinerilor), spre o încercare paroxistică de unire într-un tip ideal, de tip creștin, se înțelege, în mod particular, unic și exclusiv de culoare ortodoxistă, orientală, răsăriteană.” (editorialul *Mișcarea legionară*) □ Eseul Irinei Petraș din *Paranteze* își ia ca puncte de sprijin câteva repere tematice: *umbre* (un alt eseu tradus de ea-însăși prin anii 90, cu titlul *Trei teoreticieni ai emoțiilor*; *René Descartes*, *William James* și *Jean-Paul Sartre*, semnat de medicul filozof F. Gonzáles-Crussi), *bucuriile minții* (cuvintele lui Pietro Gala din piesa lui Camil Petrescu, *Act venețian*, care sintetizează o întreagă *ars amandi* pentru dramaturg, fiindcă dragostea este pentru el un fenomen intelectual) și *trecutul imposturat* (bazat pe o idee a lui Borges care credea că nu poți scrie despre prezent fără să fii criticat sau să devii ținta cântărilor contemporanilor, dar despre trecut e cu totul altceva: poți să-l repovestești și să-l modifice, poți introduce detalii oricât de libere). □ Alex Ștefănescu scrie un articol recuperator, recunoscând că este destul de greu să asiste la „renașterea unui scriitor” (asisti mai degrabă la dispariția lui), aici fiind vorba de scriitoarea Mirela Stănciulescu care a scris trei romane remarcabile (în momentul în care a încercat să treacă de la traducerea din opera lui Saramago a *Plutei de piatră*, foarte greu de tradus din pricina stilului baroc-poematic): *Copilul de foc* (Ed. Ex Ponto, 2007, răsplătit cu Premiul pentru debut al USR), *Cine ești tu?* (Ed. Ion Vinea, 2007) și *Emoția* (Humanitas, 2011) (articolul *Renașterea unei scriitoare*). □ Absorbit de teritoriul ficțional al lui Caius Dobrescu, Ștefan Borbély sondează bizarul roman în versuri *Euromorphotikon* (Tracus Arte, 2010) care este, dincolo de apropierea comparatiste cu expresionismul și filosofia platoniană din *Banchetul*, „o mito-construcție savantă, ironic-zâmbitoare, ivită din sângele hibridizărilor complexe pe care le îngăduie postmodernismul, cu o savuroasă undă de participăție comică bonomă, pe care numai minuția detaliilor hipertrofia(n)te cu care lucrează autorul o poate egala. Demiurg ludic, excesiv, Caius Dobrescu studiază atent fiecare vers, imagine sau detaliu, realizând cu premeditare ceva ce s-ar putea numi un program de senzualizare cerebrală, prin intermediul căruia abstractul este înmuiat în lasciv și concretul se continuă în structuri spiralete limpede, calitatea principală a textului – dificil în mod incontestabil la lectură – fiind aceea a estetizărilor retorice de tot felul, datorită cărora totul prinde consistența unei epopei ludice grandioase, construite pe cronica organizării unui fabulos *Congres European al Dragostei Abundente* [...]” (articolul *Euromorphotikon*) □ Răzvan Voncu își continuă comentariul început în numărul anterior, cu titlul «*Drumul la zid*» și *deconstrucția*

codului romanului tradițional (II), analizând romanul *Drumul la zid* (poem epic, ediția a II-a definitivă, Ed. Ideea Europeană, București, 2009) și insistând pe ideea că „scriitorul nu este un experimentalist, ci doar s-a eliberat de constrângerile unei poetici consacrate de predecesori, spre a-și găsi propria convenție și propriul cod românesc. Citit azi, dinspre *Ziua și noaptea*, romanul *Drumul la zid* e mai curând o operă neo-clasică, decât un experiment literar.” □ Adrian Dinu Rachieru dă o nouă lovitură sub centură *Istoriei critice* a lui N. Manolescu la articolul despre D. R. Popescu unde criticul inserase o afirmație ce s-a dovedit ulterior falsă (D.R. Popescu „pare ieșit cu totul din cărți”, lucr. cit., p. 1099), căci, iată, D.R. Popescu a publicat în 2009 o altă capodoperă, e vorba de romanul *Întoarcerea tatălui risipitor* (CR) despre care cronicarul A.D. Rachieru afirmă că este „un roman brownian” ce mărturisește că D.R. Popescu este încă în mare formă și vitalitate ...narativă; câteva caracteristici ale artei narative „d.r.popesciene” se impun „multiperspectivism în desfășurare”, „demonul relativizării narațiunilor”, „alternarea vocilor și multiplicare punctelor de vedere”, „căutarea adevărului”, „vârtejul relativist”, „spulberarea graniței dintre vis și realitate”. (articolul *Dumitru Radu Popescu – istorie și memorie*) □ Constantina Raveca Buleu comentează cartea *Deimografia. Scenarii ale terorii în proza românească* (Ed. Institutul European, Iași, 2011) al universitarului craiovean Cătălin Ghiță; autoarea își începe argumentația prin referiri la *Cuvântul înainte* semnat de Ștefan Borbély ce girează „originalitatea și calitatea dialogică a cărții” și o validează ca fiind de valoare, sugerând câteva direcții de explorare a spaimei – neexploatate încă; în rezumat, Constantina Raveca Buleu apreciază ea însăși cartea drept „un exercițiu interdisciplinar decomplexat și seducător”. (articolul *Deimografia*) □ N. Manolescu este săgetat din nou de nemulțumirea cronicarului Bogdan Crețu în introducerea pe care o face la dezvoltarea „dedesubturilor” poeziei lui Emil Brumaru, considerat în *Istoria critică...* manolesciană „un poet minor”, în timp ce scriptorul cronicii demonstrează că, de la primul volum de *Versuri*, Emil Brumaru „este un poet complet maturizat (precum Leonid Dimov sau T. Arghezi) și că, în ciuda erotismului excesiv ce a constituit o piedică în receptarea lui justă de către critică, este „unul dintre cei mai mari poeți ai literaturii noastre”. (articolul *Privind realitatea pe sub fustă*) □ Cătălin Ghiță încearcă să demonstreze cum alteritatea poate fi definită prin confruntarea și intersecția dintre două sfere culturale în *Alteritatea ca exotism. O tentativă de circumscriere teoretică*, parte dintr-o lucrare finanțată printr-un contract POSDRU. □ Liviu Ioan Stoiciu este preocupat de subiecte contemporane, legate de catastrofele anunțate de oamenii de știință în schimbările climatice sau inversarea polilor pământului în eseu *Se apropie o planetă apocaliptică de Pământ?* □ Magda Ursache acuză CNSAS-ul de uciderea culturii, de pedepsirea *vinovaților fără vină* (lui Arghezi i s-a reproșat ca un act de trădare traducerile din Gogol, *Suflete moarte*, și din Krilov, *Fabule*), în timp ce călăii trăiesc bine mersi la adăpostul unor grase sinecure ori rente. (articolul *Jocuri cenescice -II*) □ Afirmând că „A. Marino gândește exclusiv

ideologic” și că idealul lui ideologic a fost mereu de tip liberal: iluminist-pășoptist-democratic-european, Marian Victor Buciu analizează poziția ideologică și încearcă să o clarifice prin „practica lecturii cărților sale”. (articolul *Incomodul Marino*) □ La rubrica „lecturi”, Ironim Munteanu recenzează al treilea volum *Bună dimineața, o sută de găște* (Junimea, Iași, 2011) al Roxanei Pavnotescu, autoare care mai publicase două volume de poezii *Despre Ningiri și ninge* (2005) și *Sub semnul Aspidei* (2009); despre conținutul romanului, recenzentul notează: „este un recviem, o rugăciune funebră asemănătoare mesei, o lamentație, un *lamento* (piesă vocală cu caracter trist specific operei italiene), plasată de obicei înaintea deznodământului dramatic o cantată lirică solemnă și înlăcrimată.” (articolul *De-a v-ați ascunselea*) □ Întors spre zarea clasicului Bacovia, Iulian Boldea construiește o exegeză textuală în care își redă propriile impresii de lectură, conform gustului personal, analiza adăstând asupra poeziei *Lacustră* (din volumul de debut *Plumb* – 1916): „Poezie a alienării ființei în fața naturii stihinice, Lacustră nu e mai puțin o poezie a singurătății esențiale a omului într-un univers ostil ori măcar lipsit de raționalitate, un univers absurd, ce nu răspunde chemărilor sale, un univers, într-un cuvânt alienant, în care omul nu se regăsește pe sine, nu-și poate afla adevărata identitate interioară, structura sa lăuntrică autentică.” (articolul *Metamorfozele damnării*) □ Lucia Gruia pune în valoare volumul de poezii al lui Horia Bădescu, *Pielea îngerului* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007, colecția Magister) cu ajutorul unui raport de comparație cu Lucian Blaga: „Ca și la Blaga, lumea lui Horia Bădescu e cenzurată transcendent. Neputând cunoaște esența îngerului, el ni se arată simțurilor noastre sub formă omenească, androgin, îmbrăcat în piele și înaripat.” (articolul *Horia Bădescu – Fără chipul lumii*) □ Redacția *Contemporanul* propune o Anchetă cu tema de reflecție *Îmblânzirea diferenței. Stereotipizarea socială a scriitorului (I)*, întrebările fiind formulate de Adriana Teodorescu. Răspund, pe mai multe pagini, următorii scriitori: Gheorghe Schwartz (*Stereotipiile ne economisesc mult viața*), Daniel Vighi (*Discursul politic este eficient dacă ajunge stereotip și dacă nu obosește de stereotipia sa*), Răzvan Țupa (*Kafka dornic să meargă pe motocicletă – cum apare în corespondență – nu prea se potrivește cu imaginile subțiate de tot felul de siropuri criticoide*), Șerban Axinte (*Stereotipiile mele*), Ovidiu Baron (*Despre scriitori, numai de bine*), Emil Rațiu (*Cecitatea intelectuală*), Maria-Ana Tupan (*Stereotipul diseminat de scriitori*), Dorin Ștefănescu (*Stereotipia poate păcăli spiritul critic*), Mariana Gorczyca (*Tema este importantă*). □ Dan Mircea Cipariu scrie un articol *antimanolescian*, în *Recapitulare pentru guvernarea Nicolae Manolescu*, punând la îndoială capacitatea criticului de la *România literară* de a fi un bun administrator al Uniunii Scriitorilor în ultimii 20 de ani; selectăm din textul articolului subtitlurile edificatoare pentru conținutul de idei: *Selecție discreționară pentru festivalul de la Neptun, Premii contestate, premii controversate!*, *Horia Gârbea* [un apărător al conducerii USR – n.m.] *cere excluderea din USR a lui Liviu Ioan Stoiciu, Problema timbrului literar, Cum a cumpărat Boc tăcerea câtorva*

scriitori. □ Se implică în scandalul provocat de președintele UR-ului și Liviu Antonesei care transmite două lucruri șefului UR: „Cred că dl Manolescu va trebui să-și revizuiască atitudinile și comportamentele dacă nu dorește ca, de acolo, de la Paris, să rămână președinte peste o ogradă pustie! Sau să se întrebe onest dacă poate ocupa atâtea funcții care-i solicită prezența în țară, locuind la Paris” și că dacă se petrec atâtea demisii din Uniune (N. Breban, Iulian Tănase, Pavel Șușară, Daniel Cristea-Enache) atunci „e foarte grav”. □ Și Bogdan Crețu detaliază procedeele infamante folosite de Nicolae Manolescu și intervine în apărarea lui Pavel Șușară, dat afară într-un mod suspect, după 17 ani de colaborare la rubrica de artă plastică a *României literare* și 800 de articole scrise, întrebarea retorică pusă cititorilor, în final, fiind: „Dacă pentru faptul că și-a reluat un singur text mai vechi, Pavel Șușară a fost înlăturat din paginile României literare, pentru faptul de a-și fi reluat sute de pagini într-o carte care era anunțată drept inedită, Nicolae Manolescu ce sancțiune ar trebui să primească? Oare dl. Horia Hațieganu nu are nicio opinie despre asta?” (articolul *Câteva scene din viața literară*) □ Adrian Suciș își exprimă și el polemic dezavuarea în legătură cu modul în care este administrată UR-ul de către Nicolae Manolescu: „cel mai prost administrator pe care l-a avut Uniunea Scriitorilor în ultimii 20 de ani. Fariseu și impostor, contestat virulent și pe bună dreptate, Nicolae Manolescu se ține cu dinții de o funcție de care își bate joc deși n-ar avea motive să fie atât de încrâncenat în a reprezenta prost scriitorimea română...” (articolul *Fariseul Manolescu și sfer-tautorii*) □ Liviu Ioan Stoiciu explică animozitățile dintre el și N. Manolescu, cu lux de amănunte și detalii personale, în *Am luat poziție de drept: Trăiți, dom' Manolescu! Ne întâlnim iar la tribunal...Caragiale e pe fază, pe cuvânt!* □ Aura Christi își manifestă și ea nemulțumirea împotriva „acerbului moralist” N. Manolescu, cu apucături dictatoriale, care a făcut atâtea concesii față de regimul lui N. Ceaușescu și a beneficiat de protecția stalinistului G. Ivașcu, director al *României literare* din vremea odiosului; motivul luării sale de poziție fiind faptul că poetul Liviu Ioan Stoiciu a fost dat în judecată de UR, prin reprezentantul ei legal, N. Manolescu, pentru calomnie, iar teama autoarei este că și alți scriitori ar putea fi supuși aceluiași tratament abuziv, de dare în judecată pe motiv de atitudine critică și incomodă față de abuzurile conducerii UR, scriitori precum N. Breban, Daniel Cristea Enache, Ștefan Agopian, Dan Mircea Cipariu, Bogdan Crețu, Paul Cernat, Ovidiu Șimonca, Liviu Antonesei, Adrian Suciș, Bogdan Suceavă, Iulian Tănase, Adrian Dinu Rachieru, Magda Ursache, Lucia Hossu Longin, Norman Manea și Paul Goma, ultimii doi fiind adăugați la coada listei fiindcă sunt ignorați și neglijați de actuala conducere a Uniunii: „Nu avem dreptul – inclusiv dreptul moral! – să-i oțtem pe Norman Manea și Paul Goma, poate cei mai cunoscui scriitori români în străinătate după «trinitatea» Cioran, Eliade, Ionescu. Da, Norman Manea și Paul Goma, doi scriitori de vârf, greu de neglijat, de care actuala conducere a UR face, pur și simplu, abstracție, de parcă domniilor lor – de necrezut – n-ar exista!” (articolul *E ceva putred în Danemarca conducerii*

USR?) □ Tot Aura Christi își pune întrebări legitime în *Cazul Breban*. «*Mistificarea materialelor din Arhiva CNSAS*». *Îndreptar (II)* din care extragem subtitlurile: *CNSAS – o fabrică de linșaje publice?*, *D-l N. Manolescu în «barca» ceaușistă a... debrebanizării*, *De ce dl N. Manolescu «manipulează dosarele securiștilor»?*

□ Expoziția Marilenei Murariu, cu titlul *Despre Elena în general* constituie subiectul cronicii plastice a Luizei Barcan din articolul *Elena care ne bântuie*; o expoziție protest în care „Pentru prima dată, după aproape 22 de ani de la ieșirea din comunism, un artist consacrat arată un revers al medaliei pe care era gravate festivist și îngreșător chipurile «multiubiților» conducători. Pentru prima dată, un pictor are curajul să-și exprime, într-o expoziție pamflet, dezgustul față de politicieni și de moravurile lor, îndărătul cărora se ascund, indubitabil, moravurile poporului alegător. [...] Nimeni n-a avut curajul până acum să o dezbrace pe Elena Ceaușescu, simbolul tuturor Elenelor care ne-au bântuit în istoria recentă, de țoalele ei oficiale și de imaginea aceea falsă ca să ne-o arate în plinătatea vulgarității și a obscenității caracterului ei. Doamna Murariu și-a asumat această atitudine.”

● **[Convorbiri literare, nr. 7 (187)]** În articolul de fond, *Trista știință și critica ei (I)*, Casian Maria Spiridon trage tare la vâslele filosofiei, în cuprinsul articolului fiind menționate nume mari ale filosofiei: Aristotel (cu *Etica nicomahică*), Kant (*Critica rațiunii practice*), Hegel, Nietzsche, Theodor W. Adorno, Hume, legându-le de etică, moralitate și distincția dintre Bine și Rău. □ Un interviu cu părintele Iustin Pârveu ne surprinde cu o temă de actualitate *Familia creștină la vremea încercărilor*, interviul fiind semnat de Adrian Alui Gheorghe. □ Un nou episod din preocupările culturale și de identitate culturală, extrasă din lucrarea menționată în urmă cu șase numere, și anume *Postmodernism and Cultural Identities: Conflicts and Coexistence* (The Catholic University of America Press, Washington, 2010, lucrare în curs de apariție la Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2011), sub semnătura lui Virgil Nemoianu, ne întâmpină sub titlul *Conservatorismul ca ramură a liberalismului*. □ Irina Mavrodin relatează întâlnirea ei cu Nathalie Sarraute, în 1973, surprinsă tocmai în momentul când își concepea un nou... antiroman; îi confesează că a descoperit cum în procesul lecturii are impresia că obiectul se modifică permanent, iar reprezentanta Noului Roman Francez îi aprobă impresiile, susținând că este mai bine înțeleasă de un român și un japonez decât de proprii ei critici francezi. (articolul *File de jurnal. Prima mea întâlnire cu Nathalie Sarraute*) □ Pornind tot de la o carte a lui Umberto Eco, *Memoria vegetală și alte scrieri de bibliofilie* (RAO, 2008, ediția originală 2006, traducere din limba italiană de Anamaria Gebăilă), Maria Carpov divaghează pe tema memoriei și a faptului că etimologia lui „biblos” la fel ca și „liber” trimite la „scoarța de copac”. (articolul *Cum iubim cărțile*) □ Elvira Sorohan subliniază nivelul spiritual al lui Alice Botez care a adus-o alături de Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica și Octav Onicescu în o parte din lucrarea de licență publicată în *Izvoare filosofice*, cu titlul *Structuri*; Alice Botez făcea parte din

tânăra generație, aderentă la misiunea grupării culturale *Criterion*, prin formație și convingeri, alături de Jeni Acterian, care era prietenă cu figurile marcante ale grupării: Vulcănescu, Eugen Ionescu, Eliade, Cioran, Comarnescu etc; începând cu 1940, Alice Botez publică cronici literare în ziarul *Vremea*, număr de număr, acestea formând, de fapt, numai un pretext pentru speculații teoretice, foarte personale, de ordin literar, filosofic, existențial, astfel, susține comentatoarea Elvira Sorohan, pe Ionel Teodoreanu nu-l prizează, *Divanul persian* al lui Sadoveanu este plin de teorii despre ceea ce trebuie să fie limbajul critic, proza lui Emil Botta, *Trântorul*, îi deschide terenul spre proza fantastică etc; dar obiectul principal este parcurgerea jurnalului lui Alice Botez, *Cartea realităților fantastice* (1937), care pare să fie un hibrid între poem și jurnal. (articolul *Alice Botez și jurnalul irealității – I*) □ Basarab Nicolescu relatează cum l-a cunoscut și cum s-a împrietenit cu pictorul, sculptorul și graficianul Mircia Dumitrescu, profesor universitar la Academia de Arte Plastice «Nicolae Grigorescu», pe care-l descrie în următoarele „tușe”: „Mircia era clar mistuit de dorința de artă, de creativitate, de cunoaștere. Cuvintele sale erau de o totală simplitate, dar încărcate de înțelepciune și bunătate. Am avut convingerea intimă, care nu s-a dezmințit, de inițierea unei prietenii care nu avea egal decât în cea trăită înainte de plecarea mea din țară [...] Treptat am descoperit că geniul lui Mircia Dumitrescu nu se manifestă doar în opera sa, dar și în atitudinea în viața de fiecare zi. Mircia este un om bun, generos, incapabil de răutate și de invidie.” (articolul *Mircia Dumitrescu – un geniu generos și modest*) □ Gheorghe Grigurcu își completează gândirea apoftegmatică cu încă o suită de reflecții, în *Infamia are și ea un mister al ei*. □ Nicolae Stroeșcu Stănișoară îmbină elemente autobiografice, din vremea activității sale jurnalistice la Postul de Radio Europa Liberă, cu prezentarea gândirii profesorului de antropologie filosofică și filosofia religiei la Facultatea de filosofie și teologie Sfântul Gheorghe din Frankfurt pe Main și la Facultatea de filosofie din München, Jörg Splett. (articolul *«Experiența credinței – o autoînșelare a evlavioșilor?»*) □ Fenomenul epurării i-a atins mai ales pe istorici în perioada instaurării dictaturii comuniste, iar Alexandru Zub își alege să se refere la soarta acestei categorii intelectuale dintre cele mai vitregite, fiindcă „istoria a fost mai totdeauna un domeniu atins de ingerințele politicului”; astfel, toți istoricii însemnați au fost alungați, scoși din învățământul universitar, închiși sau interziși spre publicare: Silviu Dragomir, C.C. Giurescu, Al. Lapedatu, I. Lupaș, Ștefan Meteș, P.P. Panaitescu, N.I. Herescu, Al. Marcu, T. Sauciuc-Săveanu, Al. Boldur, V. Băncilă etc, multe dintre lucrurile legate de soarta lor s-au aflat prin grija neobositului istoric Ioan Opriș, dar și a mărturiilor directe și evocărilor câtorva despre „recluziunea politică”, și anume Vladimir Dumitrescu și C.C. Giurescu. (articolul *Istorici români în închisorile regimului comunist*) □ Ioan Holban caută logica internă a liricii Doinei Uricaru care i se pare a fi relația fiicei cu figura tutelară a tatălui, atotprezentă în întreaga sa poezie, dar criticul trece în revistă totalitatea volumelor de lirică, urmărind cum temele și motivele trec dintr-unul

în altul amplificându-se sau dezvoltând „o constelație simbolică bine personalizată”: *Vindecările* (1976; 1998), *Jugastru, sfiala* (1977), *Vietăți fericite* (1980), *Natură moartă cu suflet* (1982), *Mâna pe față* (1984), *Ochiul atroce* (1985), *Institutul inimii* (1995), *Puterea leviatanului* (1995), *Inima axonometrică* (1998), ele reprezentând „porți deschise, succesiv, în pânza de păianjen spre bogăția pustiului, care e ființa însăși.” (articolul *Pustiul bogat la literaturii*) □ Theodor Rogin aduce documente inedite care completează biografia lui Gheorghe Asachi prin prezența numelui său într-un almanah format de „poche”, o publicație din prima jumătate a secolului al XIX-lea, cu titlul *Almanach de Carlsbad ou Mélanges médicaux, scientifiques et littéraires relatifs à ces Thermes et au pays, par le Chevalier Jean de Carro*, acesta fiind una dintre somitățile științifice ale epocii, medicul Jean de Carro (1770-1857) cu care Gheorghe Asachi s-a împrietenit în 1805. (articolul *Gheorghe Asachi în «Almanach de Carlsbad»*) □ Poezia este „răsfirată-n zbor invers” de Dorin Ploscaru (*grimeaua maicii ana de la dragomirna, luciditatea lamei de brici, pasărea nu mai se întoarce-n primăvară*), Victoria Ana Tăușan (*Poeme în spirale*), Ion Gheorghe Pricop (*Cornițe de miel, Fierăria lui Iocan* – din volumul *Confortul inorogului în pregătire*), Rafila Radu (*A murit mama, Doliu, Calmul dimineților nestinse, Caravana*). Publică proză Gheorghe Schwartz, *Drumul «păsărilor cerului» spre țara vlahilor*, Doru Iablonski, *Pasărea Domnului*, dedicată „celor coborâți dintr-o metaforă. □ Din plutonul generației șaizeci, Ana Blandiana e o supraviețuitoare de cursă lungă, pe lângă Nichita Stănescu, Virgil Mazilescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ion Alexandru, Mihai Ursachi, Cezar Ivănescu, Ileana Mălăncioiu și-au transmis unul altuia „torța poeziei”, dar poeta motanului Arpagic a relevat dimensiunea tragică a luptei poeziei cu realul, susține Cristian Livescu, de la momentul debutului cu *Persoana întâia plural* (EPL, 1964) și până la *Patria mea A4* (Humanitas, 2010): avem de-a face cu o traiectorie amplă de 13 volume de poezii (plus câteva antologii și cărți de proză) „care s-ar lăsa împărțită în trei etape distincte: una blagiană, de la momentul debutului până la *Stea de pradă* (1985), volum care marchează o reconsiderare a discursului, în favoarea accentuării undelor de tăinuită revoltă și de subversivitate, în ton esopic, la adresa dictaturii; a doua se configurează mai intens odată cu poemele alegorice din revista *Amfiteatru* și cele pseudo-infantile cu motanul Arpagic, care au făcut epocă și au adus-o pe autoare în rândul disidenților, dar cu deosebire în *Arhitectura valurilor* (1990, volum scris integral în anii întunecoși dinaintea revoluției); în sfârșit o a treia perioadă își divulgă semnele odată cu *Soarele de apoi* (2000), în ton apocaliptic, urmat de *Refluxul sensurilor* (2004) și cu apogeu, iată, în volumul de acum, interval marcat de renunțare și decepție, de desemnare și retragere în cochilia poeziei.” (articolul *Ana Blandiana sau poezia suferinței mereu-învinsului*) □ Constantin Dram îl plasează pe Constantin Arcu pe filiera scriiturii moderne, fapt argumentat de toate cărțile anterioare, dar mai ales de recentul *Cocteil în cranii mici* (Paralela 45, 2011) care lasă puternica impresie de stăpânire a scriiturii, „fără a crea senzația

experimentului sau a stridențelor". (articolul *Galeria cu vi(a)ța sălbatică, în cranii mici*) □ De un autor de raftul al doilea, junimistul Nicolae Gane, este vorba în studiul monografic *Nicolae Gane* (Ed. Timpul, Iași, 2010) iscălit de Geta Moroșan și comentat de Dan Mănuță, demonstrația pornind de faptul că există mereu goluri documentare în istoria literaturii române, ce trebuie acoperite; autor ce face parte dintre „junimiștii minori”, Nicolae Gane s-a îndepărtat de ideologia politică a Junimii (apropiindu-se de liberali), dar nu și de ideologia ei culturală și literară; el este, pe bună dreptate, parte a literaturii române prin calitățile sale de nuvelist, chiar dacă a folosit procedeele melodramei, socotite astăzi defecte; una peste alta, Dan Mănuță socotește studiul Getei Moroșanu despre Nicoale Gane „o foarte bună restituire istorico-literară” având „incontestabile calități de observare a textului [...] și indubitabile calități analitice”. (articolul *Utilitatea monografiei tradiționale*) □ Adrian Dinu Rachieru încearcă o reabilitare a poetului Pavel Gățăianțu, cel ignorat de DGLR, care ar merita „o mai dreaptă considerare”, ultima plachetă *Anarhie cu pauză de ceai* (Fondul Europa, Novi Sad) definind foarte exact profilul poetului: „decapitează patetismul și denudează discursul topind acolo fragmente autobiografice”, „un decor apocaliptic”, „o zbatere agonică”, „o tristețe expresionistă”, acesta este Pavel Gățăianțu, „un poet european din Voivodina”, cu o expresie a lui Cezar Ivănescu. (articolul *Pavel Gățăianțu – eternul frondeur*) □ Având știința și inteligența registrelor narative pe care le stăpânește cu perfectă cunoaștere a tuturor subtilităților, Horia Gârbea „nu pare a se interesa de introspecție sau de problematica psihologică, mutând observația pe detaliu – prezentat cu o reușită simulare a nepăsării, cu o reflectare pasivă a fragmentarismului vieții. Relatare seacă, brutală ori indiferentă, scrierea sa prozastică prezintă frecvente schimbări de registru. Horia Gârbea scrie ceea ce se pricepe el mai bine – și o face bine. O dovedește cartea *Fratele mai deștept al lui Kalașnikov.*”, afirmă cronicarul Vasile Spiridon analizând proza scurtă din *Fratele mai deștept al lui Kalașnikov* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) (articolul *Libertatea de a trage cu kalașnikovul*) □ Daniela Petroșel face încercarea, deși dificilă, de a scrie „despre Codrescu scriind (despre) dada”, ca urmare a lecturii cărții *Ghid dada pentru postumani* (Ed. Curtea veche, București, 2009), remarcând, mai întâi, cu umor că nu știa dacă face parte din publicul-țintă, adică de este postumană și, în plus „perspectiva de a fi depășit limitele umanului erau cel puțin îngrijorătoare, ocazie cu care m-am și învinovățit pentru destul de frecvențele imersiuni în virtual. [...] Examinarea a generat liniștitoare rezultate: biologicul încă deține o netă supremație, iar realitatea, mult hulită de obicei, dar în acest context devenită draga de ea, încă primează în fața virtualității.” (articolul *Andrei Codrescu. Există confesiuni postumane?*) □ Este anunțat Festivalul Național de Poezie Nicoale Labiș, Ediția a XLIII-a, 2011, derulat la Suceava și Mălini, ce își propune printr-un concurs de tinere talente ce nu au depășit vârsta de 30 de ani, să-i promoveze pe tinerii creatori de poezie. □ O aventură identitară este pentru Emanuela Ilie, poezia lui Nicolae Tzone, cel care a trudit la operațiunea de transfer

al lui *nicolae magnificul* în *capodopera maxima* (Ed. Vinea, 2007) ori *oase de înger. new-york bucurești* (Ed. Vinea, 2009), „ego-grafii poetice ale unei instanțe auctoriale aproape la fel de trufașe în efortul parcă infatigabil de a-și contabiliza mărcile superbiei creatoare, convertindu-le pe loc în embleme ale apartenenței la o familie spirituală elitară, de coloratură avangardistă veritabilă, deși adesea de cea mai tare esență romantică.” (articolul *Viața cealaltă și moartea cealaltă a lui Nicolae Magnificul*) □ Șerban Axinte parcurge istoria și migrația ideilor literare, subliniind faptul că „reflectarea poeticilor romanului european în literatura română începe dintr-o perioadă de dinainte de apariția propriu-zisă a romanului românesc” în eseu *Despre migrația ideilor literare. Problema romanului*. □ Descoperirea și publicarea romanului *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010) al lui Dinu Pillat, cel mai probabil început în 1943 și încheiat în 1955, declarat pierdut în arhivele fostei Securități, iar numele autorului a fost mai mult legat, până nu demult, de generația pierdută de după 1940, de victimele primilor ani de sovietizare decât de literatură, atrage apetitul de lectură și comentariu al lui Adrian Romilă, care observă just că proza lui Dinu Pillat ilustrează spiritul de frondă al generației sale, dar și tipuri mai vechi de perspective narative, cultivate în interbelic de Eliade, Holban, Sebastian, Blecher sau Bonciu și constând în obsesia autenticismului, a autoreferențialității, a experiențialismului existențial, a alienării și a gesturilor șocant-metafizice; în plus, romanul este o „microutopie dostoevskiană pe tema isteriei colective”, naratorul și subiecții de observație infuzați de gidism prezent în mod explicit. (articolul *Pillat, prozatorul*) □ Antonio Patraș are regretul de a nu-l fi cunoscut la timp, ci doar când era în pragul pensionării, pe profesorul Mircea Ciubotaru („cercetător pasionat și inteligent, cu un prestigiu bine consolidat în breaslă grație contribuțiilor sale fundamentale în domeniul toponimiei și al istoriei limbii” care „a avut de înfruntat în carieră obstacole care pe alții i-ar fi descurajat, deturnându-i de la o susținută activitate intelectuală. Absolvent de elită al Universității ieșene, cu doctorat în Litere și cu o licență în filosofie [...].”), ajuns, după mai bine de douăzeci de ani de navetă, la Institutul Academiei, cât și la Universitate, „acolo unde trebuia de fapt să ajungă de la început”; Mircea Ciubotaru este autorul unui impresionant studiu în trei volume, „unic în bibliografia de specialitate prin minuțioasa documentație și anvergura cercetării (istorie socială, etnografie, onomastică, toponimie etc)”, dar nu pentru acesta atrage atenția criticului ieșean Antonio Patraș, cât pentru volumul *Povestiri cu bunici și strămoși* (Ed. Kolos, 2010), „o adevărată «saga» a Ciubotarilor – document unic și cu atât mai prețios, cu cât evenimentele consemnate se referă la lumea dispărută a satului românesc, privită din interior, cu ochiul țaranului de odinioară.” (articolul *Saga Ciubotarilor. În memoria unei lumi dispărute*) □ Constantin Cubleşan apreciază cartea lui Bujor Nedelcovici, *Un tigru de hârtie. Eu, Nica și Securitatea* (Ed. Alfa, București, 2008) drept „un eseu de ample dimensiuni privind regimul dictatorial din România anilor de după război, timp în care strategia urmăririi neîncetate a oamenilor [...] a marcat o

epocă a dezumanizării”; întors în 1989 în țară, după ce părăsise țara în 1987 cerând azil politic în Franța unde își stabilește domiciliul, solicită accesul la dosarul său de urmărire (conform legilor noi în vigoare) în care figura cu numele de cod „Nica”, iar eseu de față, bazat pe relectura acestui dosar, constituie „o incursiune în istoria sistemelor torționare polițienești, de oprimare individuală și colectivă [...] cu insistență specială asupra modelului sovietic, pe care noul regim politic din România postbelică l-a preluat cu mare fidelitate și chiar cu un zel ieșit din comun.” (articolul *Drumul spre adevăr: «Un tigru de hârtie»*) □ Despre aventura conștiinței în opera lui José Saramago, își întreține cititorii Constantin Coroiu în *Povestea memoriei și memoria ca poveste (I)* □ Discipolul fizicianului și filosofului Stéphane Lupasco, el însuși fizician reputat, Basarab Nicolescu a organizat la Institutul Român din Paris Centenarul «Stéphane Lupasco», intitulat „La confluența a două culturi – Lupasco astăzi”, iar discipolul lui Basarab Nicolescu prezintă filosofia non-aristotelică a lui Ștefan Lupașcu, ce care merită o promovare a operei sale filosofice, supranumit cândva un „Descartes al secolului XX”, atât în Franța cât și în România, căci s-a făcut cunoscut „prin noutatea gândirii filosofice, prin depășirea raționalismului clasic și, reușind să sincronizeze descoperirile din domeniul mecanicii cuantice cu viziunea sa epistemologică, deschide noi orizonturi filosofice, capabile să scoată gândirea occidentală de sub șablonul procustian al gândirii aristotelice.” (articolul *Actualitatea operei lui Stéphane Lupasco*) □ O incursiune în universul narativ al lui Gh. Schwartz, având ca punct de reper volumul *Pietrele* (Ed. Eminescu, 1978), ne așteaptă sub semănătura Mirelei Marin în *Gh. Schwartz – universul între metaforă și abis întunecat*. □ Bucuros că Adrian Diniș nu face parte din pletora de poeți care ies pe piață cu primele lor versuri fără să fie văzute de un juriu competent sau de redactori care le-ar refuza apariția, fiindcă a refuzat să publice acum câțiva ani, Gellu Dorian face exegeza volumului de debut *Poezii odioase de dragoste* (Ed. Vinea, 2010) și găsește că există un amestec Stănescu-Cărtărescu în poeziile acestui poet un Diniș convingător.”, iar tema aleasă pentru prima carte pare să fie una banală, generală, dragostea, dar i se atribuie un calificativ neobișnuit, ciudat, ceea ce trimite, evident, la o atitudine de respingere, de indignare, însă, ea nu este prezentă decât în subconștientul poetului. (articolul *Adrian Diniș – «Poezii odioase de dragoste»*) □ Constantin Parascan menține treaz interesul pentru memorialistica din *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost (XIV)*. □ Liviu Papuc menține și el relatarea documentară despre drumul spre Odesa al lui M. Eminescu, la vremea poetului, Odesa fiind un mastodont de peste 340 000 de locuitori, în articolul *Cu Eminescu, pe drumul spre Odesa... (II)* În cadrul centenarului nașterii poetului polonez Czesław Miłosz (n. 1911), laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1980, sunt publicate câteva poeme: *Ars poetica? Darul, Alunișului, Post scriptum*, în traducerea lui Alexandru G. Șerban. Urmează în prezentarea și traducerea lui Valentin Talpalaru, poetul turc Metin Cengiz (n. 1953, în Kars, provincie din estul Turciei), editor și eseist, ale cărui

poezii au fost traduse în franceză, engleză, arabă, ebraică, italiană, spaniolă, română, bosniacă, azeră și kurdă: *Când fiul meu descoperă lumea*, *Un cântec proaspăt și blând*, *Dragoste interzisă*, *Drum închinat poeziei*, *Tăcere violet*, *Fremătânde*, *Regăsiri*. □ Ion Papuc scrie eseul *Nepotul lui Iuliu Maniu*, titlul care trimite la *Nepotul lui Rameau* a lui Diderot. □ Marius Ghica nu a terminat cu eseul *Despre iubire* (XVI). □ Liviu Pendefunda glosează pe marginea semnificațiilor „ovoidului” în *Natura renaște din ou cuvântul poetic*. □ Petru Ursache reactualizează interesul de lectură pentru povestitorul Ion Creangă, cu ajutorul monografiei semnate de Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Princeps Edit, Iași, 2011), pe care o consideră „norocoasă” „având în vedere [...] oportunitatea apariției cărții într-un moment de răvășire generală, ar și faptul că este semnată de un nume reprezentând o garanție pentru toate categoriile de cititori «mari» și «mici», interesați de o variantă de lectură incitantă, succulentă și valabilă pe termen lung.” □ Din spațiul literaturii și culturii franceze, Simona Modreanu se oprește asupra sociologului, istoricului, filosofului cu înclinări de stânga (cel puțin la începuturile sale revoluționare) Edgar Morin, care, împlinind 90 de ani, provoacă prilejul unui articol omagial, centrat în special pe scrierea cu iz malraux-ian *La Voie: Pour l'avenir de l'humanité* (Ed. Fayard, Paris, 2011). (articolul *In honorem Edgar Morin*) □ Valentin Talpalaru face turul de orizont al publicațiilor în *ComPresa revistelor*. □ La *Curier de ambe sexe* este publicat Virgil Todeasă, laureat al Festivalului Internațional «Lucian Blaga», Alba Iulia (2004), cu câteva poeme, numite „stări”, dintr-un ciclu omonim.

● **[Orizont. nr. 7 (1546)]** Articolul potpuri al lui Cornel Ungureanu cuprinde, pe de o parte aniversări (Mirko Jivković – 90 „un real animator al relațiilor culturale româno-sârbe” cu „o operă abundentă”, autor de manuale, dicționare, recenzii de carte, studii monografice importante; Liviu Groza – 80, un cărturar din Caransebeș, sărbătorit prin volumul *Liviu Groza 1932-2012* de către conoărășeni; Bárányi Ferenc – 75, cu pagini de memorialistică despre iluștri timișoreni; Crișu Dascălu – 70, sărbătorit prin publicarea unor poeme spațiale, grafice, cu titlul *Terra*, dar autor, pe lângă volumele de poezie *Încercare asupra bucuriei*, *Mânie și marmură*, *Cicatricele bucuriei* și *Muntele de var* dar și al unor lucrări teoretice precum *Dialectica limbajului poetic*, *Poezie și limbaj*, *O călătorie spre centrul poeticului*, *Poetikon* (1986, 2000, 2007) ce dezvăluie preocupări de semiotică, fiindcă Crișu Dascălu este unul dintre întemeietorii Cercului de Semiotică timișorean, alături de Livius Ciocârlie, Șerban Foarță, Margareta și Ilie Gyuresik, Marcel Pop-Corniș, Vasile Crețu, Adriana Babeți), iar, pe de alta, comemorări, precum Rolf Bossert (n. 1952, Reșița – m. 1986, Berlin) un poet al opoziției anticeaușiste cu o sensibilitate de excepție, care și-a însușit formula, cu o vorbă a lui Gerhardt Csejka, „guerillero blajin”, „stăpân pe retrageri ironice și autoironie, pe un discurs antiliric cultivat/ definit de Aktionsgruppe Banat”, și cu asemănări evidente cu Paul Celan; și Florin Bănescu, pe care-l fixează într-o fișă biobibliografică. □ Un dialog între Vladimir Tismăneanu și Mircea Mihăieș cu titlul

Merită să riști pentru libertatea morală se derulează într-un ritm pasionant al ideilor: „ – [...] Ai plecat din România în 1981, la 30 de ani. Ce s-ar fi întâmplat cu tine dacă nu s-ar fi petrecut acest lucru? Cum își vezi cariera până în 1989? Unde crezi că te-ar fi prins 22 decembrie 1989, având în vedere datele și gândurile pe care le aveai deja de prin anii 1970? – M-am gândit și eu adeseori la această absolut posibilă desfășurare a lucrurilor, altfel de cât s-au petrecut ele. Am mai spus-o și o voi repeta: dacă am învățat ceva în aceste patru sau cinci decenii de reflecții despre istoria politică, morală, filozofică a secolului XX, cel mai frământat și cel mai însângerat consemnat de analele scrise ale istoriei umane, este că determinismul e o iluzie. Nimic nu este determinat. Sigur există determinări genetice., dar și împotriva lor există ingineria genetică. Se pot produce mutații genetice. Poate nu individuale, poate durează foarte mult, dar în orice caz libertatea e mai puternică decât orice formă de constrângere prin necesitate. [...] Din 75 până în 1981 am publicat vreo 4-5 articole în *Contemporanul*, vreo 5-6 studii în *Revista de filozofie*. Teza era enunțată în cea mai bună colecție a vremii. După ce am plecat, nu a mai apărut. – *Deci ar fi apărut cartea, aveai doctoratul...* – Nu cred că puteam să intru în sistemul de predare academic. – *Poate nu în cel politic, dar un post de asistent la universitate...* – Îmi fusese refuzat de fiecare dată. Acum în față cu dosarul meu de Securitate, când văd referatele pe care mi le făcea actualul profesor de la «Spiru Haret», sociologul Ștefan Costea, consilier la Academia de Științe Sociale și Politice, mă îndoiesc că mi s-ar fi oferit atâta încredere să succed mințile tinerei generații în direcția acestui altfel de marxism. Mai degrabă mă văd evoluând în direcția unei rupturi explicite cu sistemul și, posibil, dacă intrăm în viitorul contrafactual în 1983-84, către idei pe care le formulam în recenzia din *Amfiteatru* la cartea lui Constantin Noica, *Povestiri despre om*, în care vorbeam despre revolta singularității împotriva totalității copleșitoare.” □ Mircea Mihaieș ne învață despre *Lecția de exorcism* în care circumscrie ideile politologului Vladimir Tismăneanu, din volumul *Despre comunism. Destinul unei religii politice* (Humanitas, 2011), concluzia fiind fermă: „Cartea lui Vladimir Tismăneanu este mai mult decât un manual despre ororile comunismului: ea este un tratat despre felul în care Răul intră, străbate și domină lumea, nu prin diavoli supranaturali, ci prin diavoli în carne și oase.” □ Alexandru Budac comentează eseurile și articolele lui Călin Andrei Mihailescu strânse în volumul *Happy New Fear* (Ed. Curtea Veche, 2011), tematica fiind destul de elastică și inspirată din realitatea imediată: „Numai o fire care găsește satisfacție în tot ce are viața de oferit, fără să recurgă la ierarhizări sterile, la sobrietăți afectate de botoxul propriei importanțe, poate scrie cu egală însuflețire despre metropole, ideologii, vicii, filozofi, politică, exil sau pasiunile copilăriei, și numai o minte imună la gripele intelectuale de sezon nu se lasă ademenită de confortul oferit de idei împăiate și de cântecul sirenelor ideologice.” (articolul *Țigara lui Heraclit*) □ După șase volume de poezie, Bogdan O. Popescu (de profesie medic reconvertit la literatură) iese pe scena literară cu volumul de povestiri *Viață de*

aruncat (Polirom, 2011) ; cele opt povestiri, susține comentatorul Gabriela Glăvan în *Fiction avenue*, marchează debutul lui în proză și reprezintă un „puzzle original manierei deja uzate a liniei unificatoare, a pattern-urilor ușor recognoscibile și a reluărilor tematice inevitabil redundante într-un spațiu limitat. Fiecare text este, de fapt, un fragment dintr-o viață ce devine transparentă și inteligibilă pentru că este povestită, o călătorie prin atmosfera densă și nostalgică a memoriei.” □ La partea a doua din ancheta *De ce se ceartă scriitorii?* Răspund Andrei Bodiu, Gheorghe Mocuța, Constantin Buiciuc, Lucian P. Petrescu, Alexandru Mușina, Călin-Andrei Mihăilescu, Marius Chivu (având cel mai scurt răspuns: „De proști. De aia se ceartă.”), Dorin Murariu, Simon Sora, Titus Suciu, Mihaela Ursa. □ Alexandru Ruja se întoarce în timp spre opera lui Budai Deleanu, odată cu D. Vlăduț care spre despre *Noi ipostaze ale literaturii lui Budai-Deleanu* (Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2010), care cuprinde „studii mai noi sau elaborate mai demult (și revăzute), în esență despre *Țiganiada*, dar cu dese trimiteri și spre alte scrieri.”; cele mai bune părți din această carte sunt studiul despre nebunie și cele despre tentația modelului sapiențial și erosul cosmogonic, deoarece „aici tendința de a pătrunde în straturile adânci ale filosofiei operei este evidentă și mai prezentă în comentariu”. (articolul Opera lui *Ion Budai-Deleanu – perspective critice*) □ Un documentar sub forma unui dialog dintre Alain Paruit și Dan Petroi (cel care pune întrebările) este transcris, tradus din franceză, adaptat și adnotat de Cristina Scarlat cu titlul *Mircea Eliade – un cetățean al lumii: „ – Cu Eliade, ați avut probleme, să-l traduceți în franceză?... – Nu, pentru că nu este cuvântul, nu este stilul care declanșează fantasticul. Fantasticul la Eliade este creat de intruziunea a ceva neașteptat în realul cotidian cel mai banal, și deci asta merge în orice limbă. [...] Într-o zi i-am adresat o întrebare. Este un personaj care se numește Orobete. Acest personaj este orb. Or, în română, orobete trimite imediat la orbete, se referă la cineva care nu vede bine, care e orb. Am vrut să găsesc în franceză un corespondent. Eliade a întrebat: « - Un corespondent? Pentru ce? » « - Pentru Orobete, am spus. » « - Nu înțeleg, a continuat. Nu știu ce vrei să spui. » « - Dar e foarte simplu. Orobete, orbete. El este orb, asta evocă imediat un defect de vedere. » « - Nu m-am gândit niciodată la asta! » [...] – Ați simțit distanța? Ați avut posibilitatea să comunicați? Fiindcă erați la Paris.... – Pentru traduceri, fiindcă era posibil să am probleme, era foarte simplu. Dacă aveam o problemă, o întrebare pe care trebuia neapărat să i-o adresez, îl consultam, îi scriam. Dacă nu era de acord, nu-mi răspundea. Și, dacă era de acord, îmi răspundea. Era mai simplu.” □ Paul Eugen Banciu începe o nouă scriere memorialistică *Despre glorie (I)*, iar Pia Brînzeu își continuă evocările din *Jurnalul de familie* cu o zi de noiembrie 1948 când se sărbătorește Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, adică răscoala condusă de Lenin la Petrograd, care a pus capăt țarismului. □ Robert Șerban își continuă și el adnotările din *Jurnal din anii crizei*. Radu Pavel Gheo pledează pentru alegerea Timișoarei în calitate de capitală europeană a culturii, titlu pe care vrea să-l obțină în urma depunerii candidaturii în fața Uniunii Europene,*

singurul oraș care a obținut titlul acesta fiind Sibiul, în 2007. (articolul *Timișoara, capitală culturală europeană- pro și contra*) □ Tot evocări, îndeosebi despre underground-ul bucureștean al generației optzeciste, semnează și Daniel Vighi, în *Cu dedicație, de pe acasă (Prolegomena: spre Mihai Șora via Matei Vișniec)*. □ Viorel Marineasa este stârnit în propriile lui amintiri de evocările lui Virgil Nemoianu din volumul autobiografic *Arhipieleag interior*, unde scriitorul american de origine română amintește de satul bunicilor în care venea cu părinții coborând din tren la Iablanița, o localitate din preajma Băilor Herculane, din țara Almăjului. (articolul *Bărăgan - spațiu pierdut, timp regăsit - I*) □ Este semnalată aniversarea lui Norman Manea la împlinirea a 75 de ani sub semnătura lui B.B.; Norman Manea a fost celebrat prin organizarea unui colocviu internațional *Norman Manea: A Celebration* de către Institutul Cultural Român de la New York și Bard College, la care nu mai puțin de cincizeci de nume de referință ale culturii contemporane române s-au adunat să rememoreze clipe petrecute alături de prieten, coleg, partener, mentor sau să îi omagieze opera; din România au fost Gabriela Adameșteanu, Paul Cernat, Sanda Cordoș, Daniel Cristea-Enache etc, iar străini – Philip Roth, Cynthia Ozick, Antonio Tabucchi, Antonio Muñoz Molina, Claudio Magris, Ian Buruma etc (articolul *Aniversare, Norman Manea!*) □ Radu Ciobanu îl pune în valoare pe scriitorul polonez Andrzej Stasiuk cu *Fado* (RAO, 2011, traducere din limba polonă de Cristina Godun); o carte de peregrinări și călătorii cu un titlu portughez, *fado*, un cântec popular, sentimental și nostalgic. (articolul *Călători – IV*) □ Publică mai multe poeme Gheorghe Vidican, sub titlul *Crossroads*, iar Adriana Cărcu este prezentă cu proza *Parcul Central*. □ Din volumul *Zilele vin, zilele trec*, în curs de publicare la Editura Eurostampa și în traducerea din maghiară a lui Ildiko Gabos-Foarță, este publicat fragmentul *Doi saci de porumb* al un scriitor maghiar atipic în evoluția lui literară, Bárányi Ferenc, care declara despre el, la preluarea premiului pentru proză al USR Timișoara, că „sunt medic pensionar, politician în rezervă și scriitor amator”. □ Smaranda Vultur analizează volumul II din *Atelierul de Arte Timișoara* (Brumar, Triade, 2010), dedicat artei și spiritului Timișoarei de către Coriolan Babeți. (articolul *Un dialog artistic exemplar*) □ Ciprian Vâlcă dezvoltă o poveste alegorică cu substrat politic despre *Împăratul cel chel*, o istorie preluată din Buffon, *Istoria naturală* (Univers, București, 1984). □ Din scriitorul american Cormac McCarthy (n. 1933) este publicat un fragment din romanul *Căluții mei, căluți frumoși*, unul dintre romanele de mare forță ale romancierului, apărut în 1992 și distins cu National Book Award și National Book Critics Circle Award; este tradus din limba engleză de Iulia Gorzo și publicat la Editura Polirom, 2011.

● **[Steaua nr. 7 (753)]** Editorialul lui Adrian Popescu se referă la cea de-a zecea ediție a Festivalului internațional Zile și nopți de literatură de la Neptun, unde tema dezbaterilor și a recitalurilor a fost „exilul”, iar premianții acestei ediții au fost prozatorul ceh aflat în exil, Milan Kundera și muntegoreanul Ognjen Spahic. (articolul *Despre exilul poezilor – On the Poet's Exile*) □ Ruxandra

Cesereanu mânuiește întrebările dintr-un dialog cu Magda Cârneci în *O feminitate pe care eu o privesc generic, cu etapele ei inevitabile, cu suferințele și extazele ei...*/ *A Feminity that I Consider Generic, with its Inevitable Steps, with its Suffering and Ecstasies...*: „ – Dragă Magda, ai publicat de curând romanul *FEM*. Cum s-a născut prozatoarea din tine? În paralel cu poeta, înainte ori după poetă? – Cred că se manifestă o structură esențialmente poetică – prin ereditate, prin educație, poate și prin mediul în care am evoluat din copilărie și până la starea de adult. Mințile structurate poetic se pare că au o disponibilitate înăscută pentru a intra în rezonanță cu fluiditatea și integralitatea vagă și imaterială a lumii. Pentru structurile poetice, a scrie proză e o formă de alunecare în contingent, o coborâre în materialitate, în profuziunea fascinantă și iremediabilă a constrângerilor existențiale pentru acceptarea cărora trebuie experiența și deziluzia maturității. Am început să scriu proză târziu, deși am practicat devreme eseul și deși poezia mea este una cumva narativă, adeseori fluvială, dar orientată constant spre transcendere. [...] – Este, în România, perspectiva asupra scriitoarelor încă una relativ misogină? Suferă imaginea scriitoarei (dacă întrebarea mea nu e tendențioasă) de un vizor îngust prin care este percepută? – Mi se pare că există în cultura română încă suficiente mărci ale unui misoginism difuz și ale unui conservatorism de profunzime. Un intelectual public din România, ca și un politician de altfel, încă se mai poate exprima ușor disprețuitor și discret discriminatoriu la adresa femeilor fără să fie întotdeauna sancționat de opinia publică și fără ca el măcar să-și dea seama de automatismele sale de gândire și exprimare. Iar în literatura română încă există așteptări tradiționale, convenționale, asupra a ceea ce ar trebui și cum ar trebui să se exprime o scriitoare. Celor care au atacat tabuuri fiziologice sau sexuale, precum Angela Marinescu sau tu însăși, Ruxandra Cesereanu, nu le-a fost întotdeauna ușor.” □ Urmează o proză de Magda Cârneci, *Plafonul viu/ The Living Ceiling* □ Redacția *Steaua* propune un dosar despre Revoluție la care să răspundă cum au trăit-o cei care aveau între 6-17 ani la vremea aceea, cu titlul *Revoluția pe înțelesul copiilor (I)*. Primul care răspunde este Dan Sociu în *...capitolul obligatoriu cu amintiri din Comunism.../ the Mandatory Chapter with Memories from the Communist Era...*; Lavinia Braniște este a doua care comemorează evenimentele de atunci: *Back to the Revolution*; Alexandru Potcoavă (jurnalist): *Cum mi-am petrecut sfârșitul comunismului, începutul democrației și scurta libertate dintre ele/ How I Spent the End of Communism, the Beginning of Democracy and the Shortlived freedom between them*; Alexandru Matei își împărtășește amintirile în *M-am îndrăgostit datorită Revoluției? (Nu știu, dar ar fi cool)/ Did I Fall in Love because of the Revolution? (I don't know, but it would be cool)*; Eugen Suman (senior copywriter), *Zvonuri.../ Rumours...*; Dumitru Bădița (scriitor), *Răul nu a încetat în 89/ Evil didn't Die in 89*; Alexandru Vakulovski, *Foc la bocanci!/ Fire at the boots!* □ Un demers laudabil întreprinde Oana Presecan în legătură cu scrierile istorice ale lui Neagu Djuvara, dat fiind că, de către critică, nu au fost băgate în seamă decât scrierile memorialistice; dar,

susține autoarea articolului *Boierii lui Neagu Djuvara*, istoricul Neagu Djuvara este „un povestitor cu șarm și totodată un redutabil cercetător”, iar volumele sale cu tematică istorică „s-au menținut săptămâni la rând pe lista celor mai vândute cărți de pe piața românească”; așa încât Oana Presecan (traducătoare și eseistă) discută în cuprinsul articolului mai multe lucrări de-ale lui Neagu Djuvara: *Amintiri și povești mai deocheate* (Humanitas, 2009, ediția a 2-a), *Între Orient și Occident. Țările Române la începutul epocii moderne* (Humanitas, 1995, prima ediție), *Ce au fost boierii mari în Țara Românească? Saga Grădiștenilor (secolele XVI-XX)* (Humanitas, 2010). □ Un articol comemorativ, scris la 10 ani după stingerea din viață a poetului avangardist Gellu Naum, lansează Florin Balotescu în *Gellu Naum și gesturile poeziei/ Gellu Naum and the Gestures of Poetry*. □ Ion Pop-Curșeu arată cum Liviu Malița, mai cunoscut ca estetician și istoric al teatrului, totuși ultima sa carte, *Extremele artei* (Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2010) îl dezvăluie ca pe un subtil teoretician și istoric al artei vizuale: „Consacrată fenomenului artistic occidental postbelic, lucrarea de față pleacă de la constatarea că e greu să se traseze repere de comprehensiune și criterii de valorizare în labirintul multinivelar și pluripolar al artei contemporane. Autorul găsește totuși o soluție de bun simț [...], Liviu Malița «citește» arta contemporană în funcție de mutațiile suferite după cel de-al doilea război mondial [...] de conceptele de operă, autor și receptor.” (articolul *Firul Ariadnei în arta contemporană/ Ariadne's Thread in Contemporary Art*) □ Și Andreea Corbu (masterandă la Facultatea de Litere din Cluj) recenzează același volum al lui Liviu Malița, *Extremele artei* (Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2010), cartea este publicată, după expresia recenzentei, „la o editură clujeană minoră”, dar este o apariție rarisimă și, deci, un eveniment editorial, deoarece „incursiunile în arta contemporană universală nu sunt frecvente printre istoricii și criticii de artă români”, iar Liviu Malița (decan al Facultății de Teatru și Televiziuni din Cluj, de formație filolog) „problematizează și inventariază mutațiile care s-au produs în epistemologia contemporană, interesul lui glisând spre metastazele fenomenelor estetice”. (articolul *Extremele artei sau colapsul seducător al esteticului/ The Extremes of Art or the Seductive Collapse of Aesthetics*) □ Ovidiu Pecican (profesor la Facultatea de Studii Europene din Cluj) apare în ipostaza de istoric cu articolul *22 iunie 1941, după 70 de ani/ June 22nd 1941, Seventy Years Later*, în care se întreabă cum trebui să fie înțeles azi ordinul mareșalului Antonescu din vara anului 1941 «Soldați, vă ordon, treceți Prutul!». □ Constantin Cubleşan (profesor la Universitatea din Alba Iulia) aduce în actualitate preocupările lui Mihail Dragomirescu (profesorul de estetică care a teoretizat mecanismul intim al creației artistice în *Știința literaturii*, 1926 și *Capodopera, opera de talent și opera de virtuozitate*, 1929), preocupări față de Cartea Cărților, *Sfânta Evanghelie*, prin studiul (republicat) *Viața lui Isus* (Ed. Ars Docendi, 2009) ediție concepută și restituită de Nicolae Scurtu, care semnează și un cuvânt înainte. (articolul *O perspectivă «estetică» asupra lui Isus/ An «Aesthetic» Perspective on Jesus*) □ Ruxandra Cesereanu scrie eseu critic

Nisipurile mișcătoare ale criticii literare/ Quicksands of Literary Criticism, părerea ei esențială despre evenimentele postdecembriste în câmpul literaturii fiind că: „După prăbușirea regimului comunist au avut loc în România scriitoricească diverse valuri care au propus revizuirii și revizitări ale literaturii române din secolul XX mai cu seamă. Acest fapt a fost firesc și igienic, fără niciun dubiu. Un prim val a avut loc în perioada imediat următoare dispariției dictaturii ceaușiste (între 1990-1991); un al doilea val mai temperat a fost inițiat prin 1995; un al treilea val, previzibil, s-a concretizat la trecerea dintre milenii; iar un al patrulea val, întrucâtva fărâmițat și pulverizat, are loc pe tot parcursul primului deceniu din mileniul trei.” □ Un eseu în diacronie despre *Artă, cultură, modernitate/ Art, Culture, Modernity* alcătuiește Florin Mihăilescu, pornind de la afirmația „Modernitatea a însemnat în istoria umanității un progres enorm, dar – în același timp – ea n-a adus, nici pe departe numai lucruri bune.”, analizând cartea lui Roger Scruton din 1998, *Cultura modernă, pe înțelesul oamenilor inteligenți* (Humanitas, 2011, traducere și note de Dragoș Dodu) □ Mihaela Ursa vede în ultimul roman al lui Bogdan Suceavă, *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom, 2010) o opțiune stilistică dificilă în materie de subiect romanesc, pentru că este vorba de Revoluția din 1989, pe durata a două zile (25 și 26 decembrie 1989 în București); Bogdan Suceavă este, în viziunea Mihaelei Ursa, un romancier care abordează registre cât se poate de diferite de la *Venea din timpul diez* (2004), la *Miruna, o poveste* (2007) și la *Vincent nemuritorul* (2008), între care „nu se vede doar o modificare de temă (dinspre metaficțiunea istoriografică înspre reșurecția interiorității prin amintire sau înspre fascinația realităților alternative), ci și o reconfigurare stilistic discursivă.” (articolul «*Fratele tău ești tu...*»/ «*Your Brother is Really You...* ») □ Ovidiu Pecican recunoaște că există un optzecism care se dezvoltă ca proiect literar în afara textualismului și a influenței lirice americane (care au constituit puncte de plecare inițiale) și că „ar fi interesant să se urmărească traseele literare ale celor care rămân reprezentativi pentru lumea tânără din ultimul deceniu al dictaturii roșii afirmată prin cenaclurile – «de Luni», «Junimea», «Universitas», «Echinox», «Pavel Dan», cele ieșene – active între, să zicem, 1980-1989, prin revistele literare studențești și, în chip miraculos, prin editurile existente”; destui optzeciști au urmat „calea cărtăresciană” și și-au descoperit, de la o vreme, vâna de prozatori, precum Marta Petreu și Magda Cârneci, despre aceasta din urmă fiind vorba în recenzia de față, în care Ovidiu Pecican analizează romanul *FEM* (CR, 2011), „cartea Magdei Cârneci, aventură abisală a existenței proprii – dar nu și personale, unul dintre pariuri fiind tocmai relatarea evadării din personal și individual către arhetipal-abisal și dincolo de existența înghesuită în biografic - , aduce cumva, printr-un aer de familie, cu orgia psihanalizabilă din proza lui Mircea Cărtărescu, începând cu *Nostalgia*, continuând cu *Travesti* și culminând cu *Orbitor*.” □ Un câștigător al concursului de debut al Editurii Cartea Românească este Bogdan Coșa cu romanul *Poker* (CR, 2011) despre care discută Constantin Cubleşan în cronica sa literară, neuitând să

sublinieze „ipostaza favorabilă a scriitorului care-și începe cariera cu un premiu înainte chiar ca volumul să ajungă pe rafturile librăriilor. Postură fericită, dar implicit generatoare a unor așteptări ridicate. Premianții nu sunt niciodată campioni simpatizilor.”; dar surprizele se țin lanț în timpul lecturii aplicate a romanului, căci „Deși se citește cu ușurință în câteva ore, deși ești tentat să o califici rapid drept simplistă, deși te trezești anticipând șabloanele, deși acumulezi o continuă neîncredere față de plauzibilitatea istorisirii, deși recunoști rapid suita de influențe aproape nedismulate, cartea lui Bogdan Coșa se dovedește o construcție mult mai solidă decât suma acestor neajunsuri.” (articolul *Full de valefi cu dame/ Full of Jacks with Queens*) □ Este publicat, în traducerea și prezentarea lui Ion Pop, poetul Attilio Bertolucci (1911-2000), care „face figură aparte [...] în peisajul liric al secolului XX [...] situat de critică între un impresionism târziu, cu o poezie descriptivă, de un «autobiografism elegiac», fără mari performanțe metaforice”: *Torent, Trandafirul alb, Portret de om bolnav, Idile domestice*. □ Marius Conkan realizează o investigație și o inventariere a elementelor de natură sociologică, etiologică și psihiatrică legată de sinuciderile scriitorilor ajunși celebri din lumea literară, focusându-se apoi asupra poetei americane Anne Sexton care s-a sinucis în 1974, în cazul căreia boala a funcționat ca motor creativ, dar a și împins-o, pare-se, la gestul final. (articolul *Despre sinucidere și Anne Sexton – I/ About Suicide and Anne Sexton - I*) □ Din nou despre teatrul lui Eugen Ionescu, o analiză a montărilor regizorale, scrie Ștefania Pop-Curșeu în *La Théâtre de la Ville, «Rinocerii» umplu sala (I)/ At the Théâtre de la Ville, the Rhinocéros fill the Auditorium*. □ Flavius Lucăcel publică piesa *Trecătoarea pisicii/ The Cat's Pass*. □ Călina Bora prezintă primul roman dintr-o colecție stranie, Stranioteka, inițiată de Editura Dacia XXI, titlul romanului fiind *Splendor*, semnat de Florin și Irina Balotescu, „un roman bizar, nu numai din cauza imaginilor cu iz supra-realist, ci și din cauza scriiturii fracturate” (articolul *Stranioteka*). □ Tot la colecția Stranioteka se referă și Ana Ionesei aducând pe tapet cea de-a treia apariție editorială din această colecție și anume romanul de debut al Călinei Bora, *Păsăroiul*, și pe cea de-a patra carte din aceeași colecție, *Memoriile unui căscat*, al tânărului prozator Tudor Ispas. (articolul *Rezistența prin închipuire/ Resistance through Imagination*).

● [Vatra, nr. 7 (484)] Alexandru Mușina face deschiderea cu prozo-poemul *Superbunicii* („Ne iubim și ne respectăm bunicii. Îi ținem în debara, în două cutii speciale: una albă, pe care scrie cu marker albastru «Bunicul», și alta roz, pe care scrie cu roșu «Bunica».”), primind o replică de lectură și interpretare, în antifrază, din partea lui Lucian Perțea, cu titlul *Superpoezii* („Niciodată nu ne-am iubit, sau măcar respectat, poezii. Îi ținem adormiți sau dormitând în antologii sau volume, pe ici pe colo și prin biblioteci, librării și anticariate, vânzându-i la kilogram, la prețul pieței.”) Ioan Radu Văcărescu este prezent și el cu o suită de poeme, ce par „pasteluri” botezate cu lunile anului: *Martie – arbore cu vrăbii, Iulie – o excursie, August – Unde e femeia de altădată?, Septembrie, Octombrie – un mic dejun,*

Noiembrie, Decembrie – un colind (extrase din volumul în pregătire *Un an din luna săptămânii de ieri, versuri și arbori*). Constantin Arcu publică proza *Alarma sau Numele monstrului*, fragment din romanul *Judele și fluturul* (în pregătire).

□ Într-un articol plin de umor, *Despre conflictele intratextuale. I. (Ce vrea poetul – ce vrea poemul; un caz simplu)*, Al. Cistelean descrie dificultățile criticii, hermeneuticii și teoriei literare de a surprinde și defini opera poetică, acest obiect „năvălaș” al tuturor căutărilor critice: „Cu toții ne-am făcut primele exegeze, care cum am putut, sub teroarea întrebării «ce vrea să spună poetul». Nu era niciodată o întrebare ușoară, iar singurul lucru cert era că profesorele noastre îi bănuiau pe poeți că vor să spună altceva decât spuneau (și mai și păreau să știe ce). Manualele de interpretare de care se foloseau erau parcă toate scrise – ori subscrise – de Riffaterre și convinse absolut că poetul spune una și semnifică/înțelege alta. Poezia era dată și definită, implicit, dacă nu ca alegorie, măcar ca alegorizare. Textul în sine nu era niciodată de încredere; ceea ce etala era curat iezuitism; de fapt, trebuia văzut ce ascunde. Prezumția de înșelăciune era axiomatică. La mijloc era, firește, un concept de literatură bazat pe suspiciune și disimulare, ca și pe un fel de teorie subînțeleasă a dublei intenționalități, una la vedere, alta ascunsă; cele spuse la vedere păreau să n-aibă alt rost decât să le mascheze pe celelalte, pe «adevăratele»; poemul ca atare era o mistificație perfidă (pentru că subtilă), o capcană; în cel mai bun – adică pozitiv – caz, un vâl. În toate situațiile el trebuia dat la o parte pentru a ajunge la intenția și gândurile «adevărate», cele nutrite de poetul însuși. Era, deci, caz rezolut de hermeneutică (școlerii sunt hermeneuți eminenti). Postulatul de încredere era că se putea identifica intenția originală a poetului și că aceasta era cea care dădea sensul poemului. Poemul era, de fapt, sensul lui. Iar acesta era dictat strict și scrupulos de intențiile poetului, care controlau întreg proiectul poemului.”; analiza poeziei *Criticilor mei* („banală” în viziunea lui Nicolae Manolescu) prin intermediul a numeroase ocoluri teoretice îl duce la concluzia glumeată (și serioasă, în același timp): „Față de poem, față de propriul poem, orice poet trebuie să fie mai modest. Pentru că ce vrea el să facă din poem e aproape nesemnificativ în raport cu ce vrea poemul să fie.” □ Partea a treia din dezvăluirile Ruxandrei Cesereanu despre atelierul de creativitate literară ne întâmpină din nou în *1001 de zile și nopți (3), avatarurile unui experiment*. □ Nicoleta Cliveș comentează volumul de poezii al timișoreanului Robert Șerban, *Moartea parafină* (CR, 2010), constatând că modul de a scrie despre moarte, tema centrală a universului său poetic, nu s-a modificat esențial față de volumul anterior, și anume: *Cinema la mine-acasă* (2006), ”și rezumând această modalitate prin versurile autoscopice ale lui R. Șerban: „scriu despre moarte/ cu ușurința cu care înfig cuțitul de la doi/ pași” (*Din apropiere*); așadar, poetul continuă să scrie «cu ușurință» și «din apropiere» despre tema sa favorită, moartea ascunzându-se în mici detalii cotidiene, iar poezia, în general „prietenoașă, abordabilă și cu efect imediat”, câștigă un plus de tehnică și de gravitate. (articolul *Despre moarte și alte finețuri*) □ Interesată într-o vreme, după propria-i declarație,

de „dimensiunea livrescă a poeziei optzeciste din Basarabia”, Lucia Țurcanu se apropie de poemele Călinei Trifan (*Adagio*, 1989; *Soliloc*, 1992; *Descărcare în egretă*, 1999; *Canonul tăcerii*, 2000; *Pe banchizele din cer*, 2004) cu prejudecata intertextualității sau textualismului (pe care ar fi dorit să le regăsească aici), dar este izbită de constatarea că „autoarea nu e adepta medierii prin cultură sau *déjà-dit* a sentimentelor și nici a exprimării căutate, ea preferând lirismul introspectiv, poezia trăirii imediate și *dictusul* natural”, iar cel de-al șaselea volum, *Femeile iubesc cum respiră* (Ed. Arc, Chișinău, 2011), demonstrează că, deși pline de sensibilitate, versurile nu sunt totuși sentimentaliste, fiindcă poeta „știe să stăpânească discursul confesiv și să nu permită exprimării pătimașe să domine poezia” și „nu vrea să epateze și nici să demonstreze ceva, nu ține cu tot dinadinsul să se încadreze în estetica vreunui curent literar sau să opereze în exclusivitate cu instrumentarul vreunei generații”. □ Gh. Perian găsește un numitor comun între trei povestiri cu particularități stilistice diferite și fond ideatic diferențiator, acest numitor comun sau temă comună fiind neputința de a scrie; este o temă răspândită de scriitorii postmoderniști și care a devenit punctul central al unei estetici de tip intelectualist și metafictional; cele trei povestiri analizate sunt *Înainte de somn* de Radu Petrescu, *Preparative pentru o ninsoare* de Mircea Horia Simionescu și *Cenușă în buzunare* de Alexandru Vlad. (articolul *Crampa scriitorului*) □ Vasile Dub publică pagini dintr-un *Jurnal*. Zeno Ghițulescu și dezvăluie universul poetic în publicarea a 18 poeme: *Neașteptatul sprijinitor*, *Nu-l căutați pe poet*, *Confesiunea casacadei*, *Eclipsă*, *Între două mari tăceri*, *Spre alte destinații* etc. □ Iese la lumină din această pagină tema monografică a numărului și anume „comunism versus tradiție”; Crina Bud este cea care explică, într-un argument introductiv, cum ideea colocviilor *Pro Memoria* la Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighetu-Marmației, într-un parteneriat al Universității de Nord Baia Mare cu Academia Civică s-a născut în 2009, iar scopul lor a fost de a reflecta asupra lumii apuse a comunismului și de a vedea cum se reflectă el, în oglinda conștiințelor care au trecut prin el. Urmează astfel o serie de expuneri cu iz memorialistic, dar și euristic pentru tinerii postdecembriști, prezentate la dezbaterile sighetene între 2009 și 2010, din partea celor care au suferit de pe urma regimului comunist și au fost siliți să se exileze. Sanda Golopenția, *Repere și soluții*; Dumitru Radu Popa, *Dimensiunea conștiinței libere sub dictatură*: Gr. T. Popa; Călin-Andrei Mihăilescu, *Tov. Nimic*; Adrian Oțoiu, *O privire de sub un văl roșu*. *Umbrele strămoșilor uitați, film și cenzură comunistă*; Caius Dobrescu, *Comunitatea tradițională versus birocrăția comunistă*. *Cine pe cine a învins?*; Robert Fürtös, *Colectivizarea agriculturii în memoria țăranilor maramureșeni*; Sanda Cordoș, *Vârste ale prozei rurale în comunismul românesc*; Eleonora Sava, *Construcția țăranului în România socialistă*. *O perspectivă etnologică*; George Achim, *Avangarda românească – între tentația revoluționară și confortul tradiției burgheze*; Clara Mareș, *Ion D. Sîrbu – O viață între oglinzi* (motto; „Luciditatea este libertatea celor lipsiți de libertate”, I.D.

Sîrbu); Crina Bud, *Alter Nego* (despre Ion Negoîtescu -alias Nego, Nero, Neagu, Negrilă, Voiajorul, Ion George, Ion: deţinut politic şi obiectiv de acuzare şi supraveghere în dosarele de anchetă, de reţea, de urmărire şi SIE, accesibile la CNSAS) □ Ion Buzaşi scoate la lumină corespondenţa lui Ionel Pop (1889-1985) al cărui nume este legat de Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, şi care continuă tradiţia epistolară a blăjenilor, începută cu Timotei Cipariu şi G. Bariţiu, continuată cu Ion Micu Moldovan, Ion Bianu, Elie Dăianu ş.a., ştiut fiind că „ardelenii cărturari de odinioară aveau o adevărată vocaţie epistolară. Pentru ei corespondenţa era un gen literar (epistola literară), dar şi document de istorie şi istorie literară”. (articolul *Ionel Pop – epistolier*) □ Rodica Grigore decortichează naraţiunea din romanul lui Martin Amis, *Casa întâlnirilor* (Polirom, 2008; traducere de Cristina Panaite), un roman care numai aparent ar fi o poveste de dragoste, căci, în esenţă, abordează viaţa de lagăr şi mai ales, cum se continuă viaţa omului după o asemenea experienţă limită cum a fost încarcerarea în cumplitul Gulag rusec. (articolul *Dragostea în vremea terorii*) □ Dorin Ploscaru (*cele treisuteşazeci de grade ale zilei întâia, starea când vântul îşi bate prin plete şi simţi adierea libertăţii, sufletul ca un abur, fructele erau legături moleculare liniile de legătură erau ramurile, bucurii cât muntele himalaya îşi inundă finţa, sonul cristalului de bohemia, kilometrul unu al frontierei vama veche*) şi Eugeniu Nistor (*Insula filosofiei, O altă glosă a râului, Instinct primar, Ispita, Căutătorul de scoici, Feed-back, Întruchiparea înţelepciunii, În grădina lumii, Un nou început*) susţin cariatidele poeziei. □ Ştefan Borbély glosează pe marginea episodului biblic al *Blestemului smochinului*. Simona-Grazia Dima, în căutarea inimii spirituale, îşi continuă cercetarea referitoare la *Ridicarea vălului: despuierea de sine*, din poezia poetului arab al Hallag. Dorin Ştefănescu scrie despre *Înţelegerea albă*, ce cuprinde observaţii despre iluminarea mistică şi despre revelaţii. □ La rubrica „contra-tolle”, Lucian Perţa dă replica poetului Alexandru Muşina cu titlul *Superpoezii*.

[AUGUST]

● [Apostrof, nr. 8 (255)] Un articol de mare „tonaj” (întins pe nouă pagini de revistă cu referinţe şi bibliografie) şi în ton (moderat) polemic scrie Mircea Flonta despre neînţelegerile privitoare la gândirea lui Blaga, atât din partea unor scriitori străini (cercetătorul francez Alexandre Escudier, istoricul german Hans-Christian Maner, istoricul englez Keith Hitchins, Claude Karnoouh, cercetătorul maghiar Balázs Trencsényi), cât şi a celor români (Nicolae Manolescu în *Istoria sa critică...*), într-un cuvânt atât din partea admiratorilor ei, cât şi a detractorilor, care au asociat filosofia lui Blaga cu o anumită poziţie politică şi ideologică, şi anume aceea a „naţionalismului” şi „autohtonismului”, aceştia uitând de definiţia dată de Blaga culturii unei naţiuni având în inima ei o „matrice stilistică” cu rădăcini nu numai în inconştientul colectiv, dar, implicit, şi în inconştientul individual; de fapt, Mircea Flonta răspunde pe parcursul demonstraţiei la

următoarele întrebări: „Ce loc ocupă naționalul și etnicul în sistemul de ansamblu al filosofiei sale a culturii? Ce semnificație primesc, în acest sistem, concepte ca popor, neam, etnie sau națiune? Are abordarea blagiană a temei naționalului vreo implicație în sfera ideologiei și care anume ar fi aceasta?” (articolul *Naționalul la Lucian Blaga*) □ Irina Petraș analizează, într-o cronică dublă, două debuturi în proză, și anume romanul Ilincăi Bălaș, *De ce plângeți, domnișoară?* (Ed. Casa Cărții de Știință, colecția „Prozoteca”, 2011) și prozele Cristinei Bălan, *Povești de-odată* (Ed. Casa Cărții de Știință), colecție îngrijită și lansată în cursul anului anterior (2010) de Alex Goldiș; autoarea consideră că „Ilincă Bălaș câștigă un pariu cu sine în acest roman. Ea alege un subiect de telenovelă, cu iubiri, trădări, avorturi, adultere etc și îl rezolvă prin câteva trucuri compoziționale și de frazare care îl salvează din málul oricând melodramatic al subiectului.”, în timp ce despre volumul celei de-a doua prozatoare, Irina Petraș comentează: „Cristina Bălan intră în «prozoteca» editurii cu câteva povești (auto)ironice, dezinhitate, cinice și spirituale, rostite cu instrumentele spumoasei generații internautice.” □ Marius-Iulian Stancu semnează poemul *Retragere-n cămară*, alături de Sorin Lucaci cu *Lumea mea nu e decât un păpușar logodit cu deznădejdea*. □ Marta Petreu realizează un interviu cu Ovidiu Pecican, care cuprinde patru întrebări (mari și late) și răspunsuri-fluviu, în care interviuatul are ocazia să-și desfășoare pe larg firul gândurilor; iată întrebările: „- *Dragă Ovidiu, ești văzut pe străzile Clujului, mergând agale și neobosit, cel mai adesea cu doamna Amalia Pecican. Pari un om fericit. Despre ce vorbiți în timp ce umblați de la un capăt la altul al orașului?* - Dragă Marta, cu câțiva ani de zile în urmă [...] mânat de lipsa de bani, de surplusul de kilograme și de neliniști specifice, obișnuiam să parcurg distanța până la universitate pe jos, nu tocmai în grabă. Pe lângă beneficiile și clarificările ce se pot deduce din cele enunțate deja, această traversare avea și alte avantaje. [...] - *Ai devenit un fel de emblemă a Clujului, aproape că nu este eveniment cultural fără tine. Spune-mi dacă investiția asta de generozitate și entuziasm merită. Alții au pățit-o, de aceea întreb...* - Să fie adevărat ce spui? M-aș bucura, deși nu cred că am chiar popularitatea pe care mi-o atribui, fiindcă mi-am dorit să vin la Cluj încă de pe vremea când nu cunoșteam decât din auzite atmosfera de aici. [...] - *Istoric - cu contribuții pe mai multe epoci - , prozator, din când în când poet, ziarist. Ne caracterizează oare vocația enciclopedică, ai vreun model românesc în cap? Poate mult iubitul tău Hasdeu?* - Hm, «mult iubitul meu Hasdeu» este departe de a fi unul dintre preferații mei în cultura română. Îmi place mai mult Slavici, care a avut tenacitatea să își încheie studiile universitare și care, cel puțin, avea «prostul» obicei de a duce până la capăt ceea ce începea. [...] - *Cu ani în urmă, propuneai, în loc de lumea taților, lumea mamelor. Poți să spui gândul tău secret?* - Lumea românească este o lume patriarhalistă, în care bărbatul se manifestă competițional și agresiv nu numai în raport cu femeile, ci și în raport cu alți bărbați; își construiește identitatea masculină ascunzând sau rejectând trăsăturile care îi par feminine - și deci descalificante - accentuându-și fanfaron

sexualitatea în chip machist și optând pentru agresivitate verbală și fizică, în minte cu modelul masculului «alfa». [...] Iar femeile, care înseamnă nu doar coapse - deci sex și maternitate - și nici doar pântec și sâni (adică hrană și protecție afectivă), rămân subestimate, subevaluate, exilate în multiple feluri din viața publică...” □ Mariana Gorczyca este prezentă cu proza *La muncă, în Italia*, fragment dintr-un roman în lucru, *Par course*. □ Cea mai recentă carte a profesorului și academicianului Ioan Aurel-Pop «*Din mâinile valahilor schismatici*» *Românii și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII-XIV)* (Ed. Litera Internațional, București, 2011) constituie subiectul recenziei detaliate, pe capitole, a lui Lukács József, care o sintetizează în felul următor: „este rezultatul unei cercetări despre istoria sau - poate ar fi mai exact dacă am spune - despre soarta românilor transilvăneni în secolele XIII-XIV. [...] Cartea, scrisă după parcurgerea câtorva mii de documente, studii și cărți, și adusă în fața cititorilor nu în limbajul sec al meseriei de istoric, ci în acela al comunicării largi cu un public dornic de cunoaștere este rezultatul unei cercetări complexe efectuate de un specialist al istoriei și instituțiilor medievale. Ea reconstituie viața românilor supuși Regatului Ungar în mai toate ipostazele cu putință.” (articolul *O carte despre soarta românilor*) □ Într-un concis medalion biografic este anunțată trecerea în neființă a lui Mircea Iorgulescu, *In memoriam* (n. 23 august 1943, Valea Călugărească - 7 iunie 2011, Paris). □ Din fondul «Sextil Pușcariu. Corespondență primită» aflat la Institutul Sextil Pușcariu din Cluj-Napoca al Academiei Române (inițial în posesia nepoatei lui Pușcariu, regretata lingvistă Magdalena Vulpe), este publicată în premieră, în cadrul rubricii documentare „dosar”, o scrisoare a lui Emil Cioran adresată lui Sextil Pușcariu din Paris, 25 martie 1942, în legătură cu obținerea aprobării de prelungire a pașaportului. □ Al. Săndulescu alcătuiește un eseu referitor la soarta unor prestigioși intelectuali români în confruntare cu puterea comunistă postbelică, care i-a trecut în categoria „dușmanului de clasă”, i-a scos din posturile lor de la Universități sau din Academia Română (devenită instrument politic prin schimbarea denumirii în Academia RPR), i-a prigonit trimițându-i în închisori ori le-a tăiat pensiile și le-a interzis să publice; așa a fost cazul cu C. Rădulescu-Motru, G.T. Kirileanu, nevoit să-și vândă cărți de o inestimabilă valoare culturală pentru a putea supraviețui, Simion Mehedinți, D. Gusti, Ioan Lupaș, C.C. Giurăscu, toți considerați «bestii moșierești», «reacționari» și «dușmani de clasă» de către regimul de dictatură a *profitariatului* (cum îl numea Petre Pandrea); pentru a reliefa soarta acestor intelectuali, Al. Săndulescu folosește scrierile memorialistice ale lui C. Rădulescu-Motru, *Revizuire și adăugiri*; G.T. Kirileanu, *Însemnări zilnice*; N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii* (care îl întâlnește la «șerpărie», la Jilava, pe V. Voiculescu), N. Carandino, *Noapți albe, zile negre* (care evocă agonia și moartea lui Iuliu Maniu); Florin Constantin Pavlovici, *Tortura pe înțelesul tuturor*. □ În *Despre un cuceritor roman modular*, Ion Bogdan Lefter discută privitor la o reeditare a romanului (proiectat în două volume, al doilea n-a mai văzut lumina tiparului decât în versiunea din 2011) *Cărțile cu*

Alfonz (Paralela 45, 2011, ediția a 2-a revăzută și adăugită), un roman modular „o operă absolut remarcabilă, plină de vervă, cuceritoare [...] în descendența directă a simionescianului *Dicționar onomastic*, fără ordonarea alfabetică de acolo”, iar după o analiză „în toate sensurile”, structură, personaje, criticul ajunge la concluzia: „cu atare structură flexibilă și cu un principiu hazliu de proliferare, *Cărțile lui Alfonz* dezvoltă o satiră tăioasă la adresa provincialismului.” □ Constantina Raveca Buleu prezintă un volum de poezie, *Colivii* (Ed. Ardealul, Tg. Mureș, 2011) de Teodor Borz, despre care afirmă rezumativ, chiar înainte de a trece la analiza propriu-zisă a versurilor: „Atent la modulațiile proprii sensibilității în raport cu regimul închiderii ființei în diferitele Colivii ale acestei lumi, poetul alege calea unor tentative evazioniste ancorate cultural și regizat cu un impuls ludic surprinzător.” (articolul *Colivii*) □ Mai ambițios, ca întotdeauna, Iulian Boldea ia la dăruit întreaga contribuție anterioară de eseist al lui Andrei Pleșu (*Pitoresc și melancolie* - 1980, *Ochiul și lucrurile* - 1986, *Minima moralia* - 1988, *Despre îngeri* - 2003), socotit mai degrabă eseist decât filosof, înainte de a analiza ultima carte apărută, mai precis *Despre frumusețea uitată a vieții* (Humanitas, 2011) care conține articole publicate în perioada anterioară și în care este vizibilă orientarea lui Andrei Pleșu „spre eseu fulgurant, cu ideatie densă, figurație anecdotică minimală și sens distilat într-o demonstrație adesea spectaculară”, într-un cuvânt, numite „mici cure de dezintoxicare” înăuntrul cărora „registru grav al meditației nu exclude jubilația ludică sau gesticulația jovială”. □ În *Paradoxurile extreme ale artei*, Doru Pop își liniștește cititorii îndrăgostiți de estetică, arătând că volumul lui Liviu Malița, *Extremele artei* (Accent, 2011), “ilustrat generos, editat în condiții grafice excelente și bine documentat”, aruncă o provocare teoriilor contemporane despre estetică: „Dacă cineva credea că gândirea estetică românească a dispărut în neantul comentariilor jurnalistice...” atunci se înșală, deoarece, în volumul citat, Liviu Malița parcurge cu acribie și luciditate principalele concepte, dispute și opere artistice din ultimul secol. □ Din „avangarda rusă” sunt publicați Boris Pasternak (1890-1960) cu poemele anticomuniste *Un răsărit și mai sufocant* (1917) și *Sfârșitul* (1917), plus Elizaveta Polonskaia (1890-1969) cu poemul *Epistolă către un cocoș* (1921); traducerea și antologia îi aparține lui Leo Butnaru.

● [Caiete critice, nr. 8 (286)] Eugen Simion începe un articol despre recepția critică a lui Proust în cadrul literaturii române, după ce se referă, în partea introductivă, la traducerea integrală a romanului *În căutarea timpului pierdut*, datorată Irinei Mavrodin, această traducere fiind de fapt a doua în cultura noastră (prima aparținându-i lui Radu Cioculescu și inițiată în 1945), după un secol de la apariția primului volum *Du côté de chez Swann*; autorul nu uită să accentueze și modul în care literatura noastră a primit acest roman considerat de numeroși critici și teoreticieni ai genului a fi cel mai important al secolului al XX-lea. (articolul *Modelul Proust - I*) □ Gisèle Vanhese scrie un articol *in memoriam* consacrat *Rosei del Conte*, care a decedat pe 3 august 2011 (n. 1907); autoarea

realizează un medalion biografic și spiritual al profesoarei și cercetătoarei italiene, ce și-a dedicat viața studiilor științifice extinse asupra mai multor domenii din cultura română: filologie, lingvistică, folclor, istoria literaturii și asupra operelor lui Blaga, Arghezi, Coșbuc, Agârbiceanu, Baconski ș.a., cât și remarcabilelor traduceri din Eminescu, Blaga, Arghezi pe care i-a popularizat în Italia și în restul Europei; Rosa del Conte este autoarea și celei mai importante monografii din afara României, scrisă despre Eminescu în *Mihai Eminescu o dell'Assoluto (opera magna* a Rosei del Conte), a cărei exegeză a deschis, după cum a observat Mircea Eliade, căi noi pentru tinerii cercetători. □ Cu titlu *Tratat de post-eternitate*, Irina Georgescu ne invită în teritoriul liric al lui Liviu Ioan Stoiciu, cel din volumul *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010) în care există un mesaj parabolic, acoperind angoasele existențiale legate de ispită, căință, nepăsare, lene, frica de moarte, viciu; metafizicul este dat la o parte, în locul lui instaurându-se vidul și așteptarea beckettiană, așa cum transpar ele în volumul analizat. □ Un dialog dintre Mihai Cimpoi cu Vitalie Răileanu ne dezvăluie, sub titlul „*In cazul manuscriselor eminesciene - marele miracol al culturii românești, orice ar spune detractorii și dilematorii - e vorba de o deplinătate de ordin intelectual*”, detalii despre literatura română din Basarabia, despre perenitatea unor modele culturale și despre stilul critic al celui intervievat. Din dialog cităm câteva fragmente: „- *Vorbiți-ne mai la concret despre actul critic, care-i la fel ca o creație!* - S-a discutat mult despre natura ambivalentă creație/ știință, ea rămânând până la urmă ceea ce este: critică...literară. Ea se produce ca un *metatext* în temeiul unui *text*; este *metaliteratură* pe baza *literaturii*. Dacă opera literară pornește de la o realitate concretă sau imaginară, lucrarea critică pornește de la o realitate literară sau - mai bine zis - de la un imaginar literar, mitopoietic. Scrii pornind de la obiect, nu de la subiect. Ființa scriitorului este o ființă rostitoare de ființă; ființa criticului este o ființă scriitoare de ființă rostitoare de ființă (a scriitorului). Cel dintâi scrie (un text), cel de-al doilea re-scrie (textul), caută să-i pătrundă miezul ființial. Actul critic ar fi unul de re-epiczare sau unul de re-liricizare. Discursul marilor critici e epic și totodată liric, scrierile de mari proporții ale lui Sainte-Beuve, Francesco de Sanctis, Bielinski, Călinescu denotă structuri românești sau nuvelistice, însuflețite de lirism.” □ Caius Traian Dragomir este preocupat, în articolul de față cu titlul „*Etica protestantă și spirituală a capitalismului*”, de criza capitalismului pe care o pune pe seama a trei factori: alterarea, la confluența mileniilor și a convingerilor religioase (nu doar calvine, ci creștine, în general), coruperea devoțiunii și scăderea nivelului de cultură chiar în societățile puternic intelectualizate. □ Iordan Datcu se referă, în *Avatarii ale manuscriselor lui Mihai Eminescu*, la periplul prin care au trecut documentele de șantier creativ și manuscrisele lui Mihai Eminescu, pur și simplu, spre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui următor (1889-1902); a apărut teama că ele ar fi dispărut, dar când T. Maiorescu a donat lada de manuscrise ale lui M. Eminescu, totul s-a mai temperat; editarea manuscriselor a durat aproape un secol, prin eforturile lui Perpessicius,

Constantin Noica sau Eugen Simon, dar, după încheierea muncii de editare electronică și de curățare a textelor (35 de volume, 14000 de pagini) s-au găsit persoane care să conteste calitatea proiectului: toate aceste aspecte se regăsesc în volumul *Avatarii ale manuscriselor Eminescu* (Ed. Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009, cuvânt înainte de Eugen Simion, culegere alcătuită de Anca Silvia Bogdan și Marin Diaconu). □ I. Madosa urmărește, în articolul de față *E. Lovinescu, apărător al «formelor fără fond»*, să demonstreze modalitatea prin care E. Lovinescu, în foarte controversata sa *Istorie a civilizației române moderne (1924-1925)* a continuat opera înaintașului său T. Maiorescu, devenind un apărător al formelor fără fond, teoria fundamentală maioreșciană, o replică dată studiilor lui Zeletin reunite în *Burghezia română* din 1925 care o contestă; studiul face parte dintr-un proiect postdoctoral în Științe filologie. □ Din nou despre conservatorul jurnalist Petru Th. Missir, vorbește Mircea Platon într-o continuare a studiului început într-un număr anterior, *In linie dreaptă: conservatorul Petru Th. Missir și statul reprezentativ (II)*, o personalitate sortită să devină unul dintre cele mai importante repere în mișcarea de renaștere națională românească. □ Mihai A. Stroe își îndreaptă atenția spre William Blake, poetul-filosof care a creat cel mai fascinant sistem cosmo-filosofic din istoria gândirii; studiul explorează viziunea despre lume, un *Weltanschauung* semnificativ; autorul încearcă să lămurască motivele din pricina cărora a investit cu o asemenea putere imaginile metalelor. (articolul *William Blake: The Metal Foundation - I*) □ Mircea Dinuț reactualizează (dez)interesul criticii pentru romanul *Lydda* (1911) al lui Duiliu Zamfirescu, un roman rămas aproape necunoscut, comportamentul criticii contemporane autorului fiind de respingere sau prudență; altfel, Maiorescu îl respinge categoric (dovadă stând corespondența lui), H. Sanielevici (1925) îi dă un verdict negativ, iar Pompiliu Constantinescu (1940) o apreciază prudent pentru personajul feminin titular - o figură vie și interesantă; alți comentatori mai modești au apreciat romanul, dar el a fost ignorat de E. Lovinescu și G. Călinescu, care nici măcar nu-l pomenesc în cunoscutele lor sinteze, dar, se pare, critica anilor 70-80, Ioan Adam, Mihai Gafița, G.C. Nicolescu, Al. Protopopescu, îl reevaluează și îl plasează în categoria romanului de idei. (articolul *Lydda. Triumful literaturii*) □ O altă încercare de clarificare a unei figuri istorie, Belu Zilber, întreprinde Oana Safta în *Între autovictimizare și statutul de victimă: Belu Zilber*, figură cunoscută în peisajul bucureștean dintre cele două războaie mondiale, prezență constantă în cercurile sociopolitice și mondene, apropiat al ministrului comunist Lucrețiu Pătrășcanu (de a cărui moarte a fost făcut responsabil), Belu Zilber (licențiat în matematici și filozofie în care își ia chiar doctoratul, membru al grupării Criterion, inginer cu intensă activitate publicistică în varii domenii, precum economie, sociologie, politologie) a avut soarta multor simpatizanți ai comunismului - a devenit o victimă politică, atrăgând în spațiul tragediei și alte persoane nevinovate care au trăit în proximitatea lui; toate aceste date biografice fiind confruntate de autoare cu mărturisirile din controversatul său memorial, *Monarhia de drept*

dialectic, ce relevă o personalitate fluctuantă și un comportament dubios și care este centrat mai ales pe aspectul politic al procesului Pătrășcanu. □ Oana Rusu își propune în articolul *Poetica cuvintelor în libertate: o analiză comparată a manifestelor dadaiste și poeziilor lui Tristan Tzara*, să accentueze direcțiile de aplicabilitate ale dezideratelor exprimate în manifestele dadaiste ale lui Tristan Tzara; în fond, poeziile dadaiste din *Primele poeme* (1916) și *Douăzeci și cinci de poeme* (Collection Dada, Zürich, 1918) anticipează imperativele noului curent referitoare la dispersia limbajului, a logicii și a convențiilor literare, strânse mult mai târziu în textele teoretizante din *Șapte manifeste dada* (1924). □ Este inițiată o anchetă cu titlul *Blogurile scriitorilor* pentru a vedea cum se descurcă scriitorii în epoca postindustrială și cum redefinesc statutul literaturii și al conexiunilor cu socialul. Întrebările puse sunt următoarele: 1. *De ce v-ați hotărât să deveniți administratorul unui blog?* 2. *Ce diferențe și asemănări credeți că există între cititorii blogurilor și cei ai presei pe hârtie?* 3. *Vă influențează comentariile primite din partea vizitatorilor? V-ați făcut legături stabile cu alți utilizatori în felul acesta? Există comentatori fideli? (dacă da, ce anume credeți că îi determină să vă citească în mod constant?) Vă deranjează comentariile făcute de persoane anonime sau care folosesc pseudonime?* Respondenții sunt: Igor Mocanu („*Presa on-line înghite presa scrisă*”); Liviu Ioan Stoiciu (*Experiment dublu on-line*), Cristian Teodorescu („*Am descoperit că unii dintre postatorii care îmi răspundeau mi se ofereau drept personaje posibile pentru ficțiunile mele*”); Radu Vancu („*Eu am fost cam reticent la început, sincer să fiu, sunt un ardelean conservator și nu mă pricep deloc la tehnologice*”); Gelu Vlașin („*A devenit din ce în ce mai tentantă ipostaza de a crea și un spațiu alternativ de exprimare*”). □ Virgil Tănase începe o demonstrație eseistică despre *Egalitatea de șanse - I*, întrebându-se cât de justificate sunt șansele egale ale tuturor culturilor europene cuprinse în procesul de globalizare, care dezvăluie, în realitate „o vocație lătrătoare în zona lozincilor”, fiindcă se ivesc în mod natural și logic niște întrebări normale: „Dar care-i miza? Și cine concurează? Identitățile culturale. [...] Pentru că, vrând-nevrând, în cultură unii au luat-o înaintea altora. Păi tocmai, ar urma ca cei care au pornit mai devreme să-i aștepte acum și pe ceilalți ca toate identitățile culturale să ia un nou start împreună! Dar cum să ții pe loc o cultură sau măcar identitatea ei, ca altele s-o ajungă din urmă? E absurd.”

• **[Contemporanul. Ideea europeană, nr. 8 (713)]** Editorialul lui Nicolae Breban rămâne cantonat în trecut și ține să descrie teroarea stalinistă, societatea carcerală și mecanismele puterii, a „puterii omului viu asupra omului viu”, fragment din lucrarea *Aventurierii politicii românești. Istoria dramatică a prezentului*. (articolul *Stalinism*) □ Considerat gen minor, publicistica poate constitui o rampă de lansare pentru devenirea unui ziarist în lumea scriitorilor, cu toate că, uneori, scriitorii vârați în publicistică își cam neglijează opera, dar există și cazuri rare, precum al Mariane Codruț, susține recenzentul Bogdan Crețu, care nu-și neglijează opera, chiar dacă fac comentarii politice, culturale și eseuri scilipitoare

și la zi despre realitatea contemporană; prin urmare, Bogdan Crețu încearcă să nuanțeze recomandarea lui Andrei Pleșu (de pe coperta a IV-a) asupra cărții de publicistică a Mariane Codruț, *Românul imparțial* (Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011), în care sunt strânse („cu zgârcenie”) articole, eseuri, confesiuni, comentarii publicate în *Monitorul* (devenit *Ziarul de Iași*) și în revista literară din Chișinău, *Contrafort*: „Scrișul Mariane Codruț are toate datele pe care le pretinde un pamflet pentru a-și atinge ținta: e acid, pune punctul pe i, lovește direct, e plastic și, mai ales, memorabil. În plus, are un caracter moralizator deloc strident, care se strecoară printre fraze, dar care se reține: impactul său nu este, așadar, unul de moment.” □ Alex Ștefănescu se ține de promisiune și analizează romanul Mirelei Stănculescu, *Emoția* (CR, 2011), o autoare care „are toate calitățile necesare unui prozator. Și sensibilitate, și imaginație, și cultură literară, și siguranță în folosirea cuvintelor, și dramatism, și spirit ludic, și umor.”, cât despre scrisul ei, criticul notează: „Romanul este foarte bine scris, amintindu-ne de vremurile bune ale literaturii noastre când limba română era respectată și pusă în valoare de scriitori. Multilingvismul autoarei are drept efect, printre altele, această virtuozitate în folosirea limbii materne.” (articolul *Folosirea inteligentă a talentului – II*) □ Aflat în postură de *East European Scholar* la Oxford, în vara anului 1999, Ștefan Borbély relatează și detaliile unui simpozion organizat, citat „impecabil”, de Sorin Antohi și de asistentul acestuia Tudor Georgescu unde „Toți participanții au venit cu studii scrise, foarte bine articulate, glisajele retorice și aproximările orale fiind cu totul excluse. Expectanța sălii a fost, în acest fel, satisfăcută: *noblesse oblige*, eram la Oxford, unul dintre centrele mondiale ale culturii obiective, fundamentate, nimeni nu voia să audă intervenții lăncede, ipoteze neargumentate bibliografic sau intervenții libere, speculative.” □ Răzvan Voncu abordează sinteza istoricului literar clujean Gheorghe Glodeanu, *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței* (ed. a II-a, Ed. TipoMoldova, Iași, 2010) dintr-o dorință mai veche și o pasiune constantă pentru istoria literară față de o lucrare care „merită cu siguranță mai multe comentarii decât a suscitat la prima ediție și, de asemenea, asupra unui istoric literar aplicat și serios, în excelența tradiție a școlii clujene.”; descriindu-i conținutul și structura, Răzvan Voncu nu uită să sublinieze și meritele acestei sinteze, unul dintre acestea fiind faptul că „propune o altă abordare teoretică a fenomenului exilului. [...] abandonează criteriul geografic de definire a exilului, apropiind două condiții, cea de exilat și cea de disident, pe care în epocă le-a despărțit Cortina de Fier”, ceea ce înseamnă că nu toți exilații au fost și disidenți și nu toți au făcut obiectul unor măsuri de intimidare și de represiune; în plus, lucrarea aceasta este o încercare de „circumscrisere teoretică, istorică și tipologică a literaturii refuzului”. (articolul *O panoramă a literaturii refuzului*) □ Aura Christi aduce noi argumente și dovezi cu scopul restabilirii reputației lui N. Breban, pătată de acuzațiile lansate cu ajutorul CNSAS de către N. Manolescu, în «*Eroi alde Breban și Goma*». □ Înainte de a pătrunde în universul ultimului roman al lui Dumitru Radu Popescu, *Întoarcerea*

tatălui risipitor (CR, 2009), Adrian Dinu Rachieru stabilește câteva coordonate de bază ale artei narațiunii la D.R. Popescu, a felului său de a fi în literatură: mai întâi, centrarea pe tensiunea dezbaterii, o proză fără acțiune orientată spre radiografiera zbuciumului sufleteș, personajele fiind obligate să se dezvăluie; polifonia narativă, proliferarea vocilor, abundența de concret; autorul nu excavează faptele, ci adevărurile; narațiunea e organizată prin tehnica anchetei bazată pe amintirile înmagazinate în memorie; despre romanul actual, A.D. Rachieru emite următoarea judecată: „Acest roman-pamflet (pe întinse porțiuni), construit cu o fantezie debordantă pe un scenariu ambiguu-detectivistic, colecționând bizarerii, intraductibil, din păcate, rămâne de fapt credincios rețetei marca DRP: «fiecare cu adevărul lui»”. (articolul *Adevărul ca supra-temă a romanelor lui Dumitru Radu Popescu*) □ Un articol preluat din *Observator cultural* nr. 575/2011, cu acordul autorului, îi aparține lui Bedros Horasangian și se referă la viața (și asasinarea) Annei Politkovskaia, reporteriță - anchetator și luptătoare anti-corupție, recenzentul concentrându-și atenția, în a doua parte a articolului «*Doar adevărul*» Annei Politkovskaia?, asupra ultimei apariții editoriale *Doar adevărul. Articole selectate* (Ed. Meteor Press, 2011, traducerea din engleză de Mihai Dan Pavelescu, după o ediție, *Nothing But the Truth*, apărută în 2010 în Marea Britanie la Harvil Secker). □ Continuându-și cercetarea cu privire la *Alteritatea ca exotism. O tentativă de circumscriere teoretică* (II), Cătălin Ghiță adaugă și alte contribuții teoretice, precum ale lui Pierre Jourda, profesor la Universitatea din Montpellier, la tema exotismului romantic. □ Liviu Ioan Stoiciu este preocupat de „stabilizarea balansului planetar”, de „mișcările tectonice cauzate de acumularea tensiunilor interne în structura planetei” și încearcă să-și lămurească cititorii că „aceste modificări la nivel planetar vor avea o serie de efecte asupra Pământului care va afecta, printre altele, și clima terestră.” (articolul *Prin cenușa viitorului. Îngerul păzitor și gheara fiarei*) □ Magda Ursache demonstrează cum metodele de odinioară ale Securității nu se deosebesc esențial de procedeele actuale ale CNSAS-ului: „Ce prezumție de nevinovăție? E ca și mort nefericitul intrat în gurile canalelor TV, ale jurnalelor, ale blogurilor...Cine să mai corecteze negativul pus în circulație? Acte de arhivă ajung în coloanele ziarelor, încălcându-se art. 30 din OUG 24/ 2008, care precizează că eliberarea de documente (ori copii) din dosare de către personalul CNSAS ori membri ai Colegiului e infracțiune și se pedepsește cu închisoare. Sau o fi devenit Consiliul între timp agenție de presă și nu știm? [...] Și dacă nu vrea să concureze Securitatea în *fake*-uri, se cuvenea să se oblige să tacă despre lucruri neclare, neînțelese, îndoielnice. Dosarele de urmărire informativă să fi fost făcute publice în totalitate, nu pe porțiuni alese și culese. Am răsfoit dosare din care lipseau file ori erau numerotate aiurea, ceea ce duce la constatarea falsificărilor.” (articolul *Lovitura de dosar*) □ Marian Victor Buciu reperează ideile, intențiile, pozițiile memorialistului Adrian Marino din *Viața unui om singur* (Polirom, 2010), un om care s-a zidit în cultură ca Ana lui Manole în biserică, un om căruia literaturocentrismul i se pare aberant, fiindcă „cultura

este totul, literatura – de care se leapădă – este doar o parte”; A. Marino este „un sincronist organicist. Face un fel de sinteză pragmatică între Lovinescu și Călinescu” și ajunge în cultura română „un recuperator”, fiindcă el înțelege sincronizarea diferit de Lovinescu, așadar nu prin salturi, ci prin continuitate. (articolul «*Totalitarismul*» cultural) □ Irina Ciobotaru recenzează romanul lui Stelian Tănase, *Moartea unui dansator de tango: un dosar* (Ed. Trei, 2011), un roman care configurează „cu luciri și obscurități antonpannești, lumea din mahalaua bucureșteană, aflată pe muchia prăpastiei spre utopia «omului nou»” și declară despre autor că „este un scriitor cu vocație de investigator, pasionat de istorie și de creativitatea inepuizabilă investită de aceasta în a sugruma libertatea personală, adâncă a omului, intrigat de hachițele veacului XX”. (articolul *Despre o lume în care se visa cu ștaif*) □ Iulian Boldea deschide „fereastra” spre *Sentimentul erotic bacovian*, analizând pas cu pas poezia *Decembre*, o excepție de la iubirea simbolist-decadentă care „nu unește, ci desparte două sensibilități și două ființe, nu transfigurează sentimentul, ci desfigurează afectele unui eu răvășit de teroarea istoriei, a timpului ori a propriei niminicii. Poezia simbolistă, și mai cu seamă cea bacoviană retrace iubirii orice șansă de mântuire în plan afectiv [...]” și trecând în revistă sinesteziile simboliste din lirica bacoviană unde culorile și instrumentele muzicale reprezintă afecte sau emoții. □ Ștefania Mincu încearcă să combată argumentat imaginea lui Ion Mureșan ca poet optzecist (așa cum a fost încadrat în *Istoria critică* a lui N. Manolescu), ideea de bază fiind că poetul „depășește decis optzecismul, chiar dacă face parte cronologic din acesta și se înscrie în nouăzecism și chiar spre douămiism prin percepția de un anumit fel a realității și prin tipul său de poetizare.”, însă adastă în volute interpretative asupra volumului *cartea Alcool* (Ed. Charmides, 2010), în care descoperă o formulă de „echilibristică de alcoolism perfect lucid”, „o cotă de tragism absurd”, „descripții care reproduc situații”, „o viziune de cinisme și sadisme teribile”, „între bine și rău, frumos și urât, s-a instalat o situație de *fifty-fifty*, generatoare de nesiguranță totală”. (articolul *Risipitorul Ion Mureșan*) □ Urmează o selecție de poeme semnate de Ion Mureșan: *Minunata plutire*, *Frig*, *Poemul care nu poate fi înțeles*, *Prietenii*, *Groapă în aerul altei gropi*, *Poemul de iarnă*, *Poem*. □ Comentariul de față, un extras din postfața la volumul *Nietzsche și Marea Amiază* (Ed. Contemporanul, 2011), cu titlul *Aura Christi și «abisurile spiralate ale vieții»* este semnat de Ștefan Borbély care reconstruiește, mai întâi, imaginea livrescă a scriitoarei pe care n-a întâlnit-o decât de câteva ori și din întâmplare după cum se confesează chiar autorul articolului; în plus, schimbă perspectiva percepției asupra stilisticii excesive folosite de Aura Christi, acceptând-o „drept expresie a unei fervori existențiale specifice, derivate din dreptul nietzschean la energie și elevație”, deși nu uită să treacă pe răbojul reproșurilor ceea ce au inventariat alții ca fiind minusuri: „patetismul, adjectivările hiperbolizante, predispoziția pentru exces, insistența nebună în promovarea unor cauze care au izbândit deja, ea fiind singura de părere că ele se mai cer întărite, zidite cu contraforți,

consolidate”; acestor detalii, Ștefan Borbély le mai adaugă și o viziune asupra relației Aura Christi – N. Breban, contrazicând ideea că „la umbra marilor nuci nu crește nimic”: „Să recunoaștem: Breban nu este un om comod, tot așa cum n-au fost nici alți «monștri» egolatri ai literaturii române recente, ca Marin Mincu sau Adrian Marino. Firile plătându-se fug din calea lor sau, dimpotrivă, își raționalizează complexe prin aversiune. Aura Christi a realizat însă «minuni» în «umbra» lui Breban: nu a devenit un discipol docil, nu l-a imitat sau transformat într-un pretext epigonic, ci a crescut în cercul de fascinație iradiat de el” □ Ironim Muntean intervine în comentarea poeziei Aurei Christi, autoare a nu mai puțin de 7 volume de poezie, fixându-și atenția asupra *Grădinilor austere* (Ed. Ideea Europeană, 2010), o poezie situată în „«sajul prețiosului trib al romanticilor și expresioniștilor»” (articolul *Semne și Psalmi*) □ Aura Christi publică o suită de poeme, selecții din *Sfera frigului* (în curs de apariție la Ed. Contemporanul, 2011): *Trupul și soarele, Dintotdeauna, Ce război, Domine..., Pe vremuri, Se luminează, Să dau glas trupului, Plouă din altă lume, Și s-a făcut spaima, Pe marginea realității, Elegia trupului, Noapte, străino!, Psalm, De când plouă..., A rămas în urmă.* □ Este continuată ancheta din numărul anterior, cu întrebări formulate de Adriana Teodorescu, pe tema *Îmblânzirea diferenței. Stereotipizarea socială a scriitorului (II)*. Răspund la anchetă: Rita Chirian (*Poezii sunt alcoolici, iar prozatorii sunt grași*), Petrișor Militaru (*Kill your idols*), Nicoleta Dabija (*De ce să fie tocmai scriitorul ocolit de stereotipuri?*), Titu Popescu (*Orgoliul scriitoricesc*), Daniel D. Marin (*Ne stereotipizăm și chiar mitizăm*), Constantin M. Popa (*Scriitorul își arogă un statut privilegiat*) □ Tudor Alexander (n. 1950, București; stabilit în SUA în 1977 unde a continuat să scrie în română și în engleză) publică proza *Restaurantul*. □ Rodica Grigore îndreaptă atenția cititorilor români spre scriitorul australian Tim Winton, apreciat superlativ de critică pentru romanele anterioare *Cloudstreet* (1991), *The Riders* (1994), *Dirt Music* (2001), spre ultimul său roman *Breath* (2008) (*Respirația*, Ed. Leda, 2009, traducere de Adriana Claudia Iacob) a cărui narațiune numai aparent se îndepărtează de tematica abordată până acum de scriitor pentru că, în fond, multistratificate, sensurile duc spre o discuție gravă despre viață și despre moarte „într-o lume prea puțin dispusă să prețuiască îndrăzneala, onoarea și curajul”. (articolul *Despre surfing și ceva în plus*)

● **[Contrafort, nr. 7-8 (201-202)]** Vitalie Ciobanu îl omagiază pe Vladimir Beșleagă (n. 25 iulie 1931), prozator, eseist și memorialist, la împlinirea a 80 de ani; originar din Transnistria „azi, un teritoriu ostil, înstrăinat de Moldova și de spiritul românesc”, a scris romanul *Zbor frânt* în anii 70, considerat „vârful prozei literare basarabene postbelice”, un roman inspirat din experiența biografică a celui de-al Doilea Război Mondial; tot Vladimir Beșleagă semnează și singurul roman «de sertar» basarabean, *Viața și moartea nefericitului Filimon*, „editat abia în anii liberalizării gorbacioviste”; acest prozator octogenar este apreciat însă și din alte puncte de vedere: „Dotat cu o vastă cultură filozofică și literară,

cunoscător al câtorva limbi străine (cum nu mai există, cred, altul printre literații din generația sa), dl Beșleagă este apreciat și pentru intervențiile sale publicistice, iar volumele sale de «dialoguri transnistriene» și cele consacrate represiunii sovietice. În Basarabia îmbină într-un mod fericit scrupulozitatea istoricului cu finețea detaliului descriptiv, rigoarea documentului cu spiritul de observație propriu unui mare scriitor.” □ Vasile Gârneț aduce un cald prinos de recunoștință savantului lingvist Eugen Coșeriu (n. 27 iulie, Mihăileni, jud. Bălți, Moldova- 7 septembrie 2002, Tübingen) și ideilor sale despre „destinul Basarabiei”, „teoria existenței limbii moldovenești”. „reîntregirea pământurilor moldovenești”, într-un scurt articol omagial în care V. Gârneț publică fragmente referitoare la aceste idei ale lingvistului dintr-un interviu din 1996: „Două sau trei cuvinte rostite altfel la Chișinău decât la București nu te îndreptățesc să afirmi că e vorba de o altă limbă. Dacă s-ar aplica acest fals criteriu oricărei alte limbi, limbii ruse de exemplu, ar trebui să descoperim încă vreo 50 de noi limbi. Mie [...] mi-i rușine să discut despre problema «limbii moldovenești». Nu se poate demonstra că doi și cu doi fac cinci. Cine spune că fac cinci are el datoria să demonstreze, și nu celălalt, care spune că doi și coi fac patru.” □ De cronica literară se ocupă Grigore Chipereș, care circumscrie într-o lectură critică semnificațiile din poezia Călinei Trifan, *Femeile iubesc cum respiră* (Ed. ARC, Chișinău, 2011), ajunsă la al șaselea volum, în care abordează „la un prim nivel de analiză [...] poeme scurte, uneori lapidare, așa cum le știam din cărțile ei anterioare, fără să depășească volumul unei singure pagini. Sunt ritmul și măsura adecvate tipului de lirism practicat de poetă.”, rezultatele analizei conducând la următoarea judecată: „Și la acest al șaselea volum, poeta Călina Trifan își urmează traseul, stabil, hotărât, neinteresată de moda minimalistă, excerptând din biografic atât cât poezia să nu se destrame în abstracțiuni.” (articolul *Gânduri crepusculare și metafore stoice*) □ Poezii de Lidija Dimkovska, în traducerea românească a Gabrielei și a lui Constantin Abăluță: *Îngrijire, Există un wellness mai bun decât moartea?, Concurs cu premii*. □ Tamara Cărbăuș îndreaptă interesul de lectură a cititorilor spre romanul *Întoarcerea huliganului* (Polirom, Iași, ediția 2011; prima ediție în 2003) și încearcă o nouă lectură din perspectiva numită „etica memoriei”, care încearcă să clarifice dacă avem cumva obligația de a nu uita trecutul, acest trecut al unor experiențe grave și tragice trăite de romancier și recurente în toate scrierile sale: „Holocaustul, trăit în copilărie în Transnistria, sistemul totalitar al comunismului în versiune românească și exilul. Teme grave, «de impact» cărora, însă autorul nu va înceta să le demaște riscurile”. (articolul *Raportul către posteritate al lui Norman Manea*) □ Leo Butanru publică narațiunea, în abordarea digresivă a memoriei, *Naveta* din care curg amintiri despre poezii pe care i-a cunoscut: „Bănățeanul Ștefan Foartă îi spune ceva - ba în sârbește, ba în românește - lui Vasko Popa... Și atâtea alte dialoguri între atâtea fețe cunoscute de poeți încadrați de santinele, pentru că au scris poeme ce frizau sau doar, abia-abia, atingeau păcatul...Un gen anume de păcat... Ca o dezavuare de pact cu autoritățile raiului...”

□ Alături, la rubrica „jurnalul unei țestoase”, Marian Codruț perorează, într-o scurtă tabletă, despre divorțul dintre esență și aparență cu trimiteri clare la situația politică din țară: „Sunt deziluzionată dacă, sub cele două-trei coroane pe care le poartă un alt ins pe-a lui frunte, e descoperită o ditamai...colonie de păduchi (nu pot înțelege și pace cum de un «mare om» poate avea un caracter mic). Mă dezgustă că altul, care stă cu onor în vârful unui partid și vorbește cu dedicație despre binele patriei, face ce face și prins două zile mai târziu cu rața în gură. Mă amărăște dacă, de sub simțul dreptății și cel al măsurii dintr-un prieten iese la lumină, atunci când la orizont apare o posibilitate de câștig pentru el, un mic păianjen hrăpăreț.” (articolul *Nimic nu mai este ce pare a fi*) □ Eugen Lungu pare preocupat de înlăturarea foilor de ...semnificație din memoriile lui Günter Grass, *Decojind ceapa*, o carte de memorii ce „reconstituie narativ adolescența și tineretea celui care avea să devină conștiința Germaniei postbelice”. (articolul «*Basarabeianul*» lui Günter Grass) □ Un articol despre călătoria plină de învățăminte în metropola capitală a Marii Britanii scrie Vitalie Ciobanu în *Trei zile la Londra*. □ Val Butnaru își începe articolul *Text-Teatru-Viață* (o intervenție în cadrul Zilelor Literaturii Române la Chișinău secțiunea «Proza nouă- spectacolul vieții sau spectacolul textului») cu niște nedumeriri: „Nu înțeleg ce înseamnă sintagma «spectacolul textului» decât dacă separ cuvintele, ca, de altfel, nu-mi dau seama ce-o fi însemnând și cealaltă - «spectacolul vieții». Nici chiar dubla mea ipostază de autor dramatic și de romancier nu mă ajută cu nimic.” □ Lui Gellu Naum îi este (re)publicat, cu ocazia împlinirii ipotetice vârstă de 96 de ani, poemul *Utilitatea migrațiilor* cu care rezonază Vasile Gârneț: „Va trebui odată și odată să trecem împreună/ prin șiruri de catarge rupte de scânduri și de stâlpi/ plutind pe spatele lucios al apelor/ până găsim faleza cu nisipuri umede”. □ Despre lucrările moralistului Andrei Pleșu, ne întreține Iulian Boldea în *Recursul la concept* care recunoaște de la bun început că autorul examinat este mai curând un eseist decât un filosof, având o personalitate complexă, cu o spirituală deschidere spre cele mai variate domenii și îndreptat spre o „incontestabilă voluptate a «dicțiunii» ideilor; astfel, Andrei Pleșu „și-a exersat talentul și verva ideatică deopotrivă în domeniul eticii (*Minima moralia*), al eseisticii filosofice (*Limba păsărilor*) și al criticii de artă (*Călătorie în lumea formelor, Pitoresc și melancolie, Ochiul și lucrurile*)”, iar comentatorul caracterizează fiecare scriere în parte, dar nu uită, firește, să se raporteze și la conținuturile dedicate actualității: *Chipuri și măști ale tranziției, Obscenitatea publică, Comedii la porțile Orientului, Note, stări, zile, Despre frumusețea uitată a vieții*. □ Este anunțată trecerea la cele veșnice a lui Mircea Ivănescu (m. 21 iulie 2011, Sibiu) de către Vasile Gârneț și este păstrat un moment de reculegere, punându-se în fața cititorilor poemul *Dar sunt și amintiri adevărate* (din volumul *Versuri*, Ed. Eminescu, 1996) □ Vasile V. Ciobanu relatează un caz de furt literar sau plagiat în *Vocea naratorului*. □ Aurelia Borzin povestește și ea o călătorie în Franța, încercând să realizeze și un portret al locuitorilor Hexagonului: „Ingeniozitatea și umorul francezilor îți

sare în fața ochilor înainte de a relaționa cu ei. Când afirm acest lucru mă refer la denumirile străzilor, localurilor. Majoritatea au o legendă. Iar dacă nu este legenda în spate, cel puțin este ingeniozitatea minții și a limbii: *Restaurant des enfants perdus*, *Un chien au Marais*, *Un chien qui fume*, *Le Dos de la baleine*, *Le Bistrot du peintre*, *Jadis et Gourmand*, *Café des Lettres*, *Je thé...me*, *Au Moulin de la Vierge*, *A Priori The*, *Le Train Bleu...*” (articolul *Călătorii pariziene povestite*) □ Provocat de traducerea în română a cărții *O întâlnire* (Humanitas, București, 2009; tălmăcire din franceză de Vlad Russo) a lui Milan Kundera, Răzvan Mihai Tănase purcede la comentariul aprofundat al acestei cărți un amalgam de texte diferite, scrise în limba cehă (după ce mulți ani Kundera s-a exprimat în franceză), de la critică de artă la cronică de carte și film sau articole despre muzică și compozitori, iar ceea ce-l uimește mai întâi pe comentator este „ușurința cu care Milan Kundera jonglează cu idei și concepte, profitând din plin de vasta sa formație culturală. Dar și mai uimitoare este capacitatea autorului de a nu face paradă de cunoștințe, de a vorbi simplu și firesc, fără snobism, fără pic de infatuare, fără să pară că ar dori să convingă pe cineva de ceva și reușind să câștige atenția cititorilor”. (articolul *O întâlnire cu eseistul Kundera*) □ Partea a patra din lucrarea de istoriografie a Aureliei Felea, *Foametea din Basarabia anii 1946-1947 (IV) - o confruntare a surselor narrative cu versiunea regimului comunist* - este publicată în continuare. □ Proză de Vitalie Sprânceană: *Povestiri dintr-un sfârșit de lume*. □ Sunt introduse fragmente dintr-un excelent interviu acordat în 1989 de Milan Kundera lui Lois Oppenheim pentru *The Review of Contemporary Fiction*, iar traducerea din limba engleză este semnată de Daniel Stuparu, titlul interviului fiind *Despre roman*.

● [Convorbiri literare, nr. 8 (188)] Editorialul lui Cassian Maria Spiridon cuprinde prezentarea ideilor lui Theodor W. Adorno din *Minima moralia. Reflecții dintr-o viață mutilată* (Ed. Art, 2007), bătând aporouri pe ceea ce-l doare, și anume, ideologia comunistă, oroarea și teroarea lagărelor de concentrare, dar jalonează și gândirea burgheză fisurată între planul economic și cel moral. (articolul *Trista știință și critica ei -II*) □ Virgil Nemoianu marchează lucruri interesante ivite în urma observației asupra conservatorismului al cărui fondator ideologic este nimeni altul decât Edmund Burke (1729-1791) în *Conservatorismul ca ramură a liberalismului* (II), fragment extras din aceeași carte în curs de apariție în limba română și în traducerea din engleză a Laurei Carmen Cuțitaru, *Postmodernism and Cultural Identities: Conflicts and Coexistence* (The Catholic University of America Press, Washington, 2010). □ Adrian Alui Gheorghe se află în postura de moderator al unui interviu cu părintele Iustin Pârvu în *Rugăciunea și nădejdea sunt medicamentele creștinului*, interviu extras din volumul în curs de apariție *Semnele vremii noastre. 7 întâlniri cu părintele Iustin Pârvu*. □ Pe Irina Mavrodin o preocupă în continuare anumite cercetări în domeniul poeziei, legate de modul cum un lucru non-artistic devine artistic. (articolul *Copacul cu poezie*) □ Maria Carpov realizează o dare de seamă asupra unei culegeri de eseuri

cu titlul bilingv *Diversité et culture/ Diversity and Culture* despre ceea ce trebuie să fie Uniunea Europeană și șansele ei de a rezista în timp; „Publicația este patronată de Ministerul francez al Afacerilor străine și europene împreună cu Ministerul- tot francez – Culturii și Comunicării, într-o colecție care arată fără echivoc scopul: *Penser l'Europe*.”, iar primul eseu este semnat tocmai de structuralistă Julia Kristeva ale cărei idei recenzenta le detaliază cu răbdare. (articolul *Voci europene I*) □ Început în numărul anterior, articolul Elvirei Sorohan, *Alice Botez, O insolită evocare a lui Cantemir (II)*, descoperă cum fascinantul profesor de filosofie Nae Ionescu a neglijat la cursul lui de logică și metafizică, să menționeze tocmai numele lui Dimitrie Cantemir, cel care a inițiat tradiția românească a metafizicii, cu o lucrare omonimă (*Metafizica*), domnitorul moldav definindu-l conceptual pe cel ce se ocupă de metafizică, pe „metafizic”, drept „cela ce are știința celor peste fire”, iar domeniul de cunoaștere însuși este „știința care arată lucruri mai sus de fire”, în „scara cuvintelor străine” din prefața la *Istoria ieroglifică*; legătura cu Alice Botez se stabilește prin faptul că, la vremea debutului ei în publicistică, ea s-a simțit atrasă de metafizică, fiindcă scriind în *Vremea* cronici literare îl evoca pe profesorul ei de metafizică, Nae Ionescu, cu care întreaga generație criterionistă (nu numai Alice Botez însăși) a întreținut legături bazate pe „funcțiune socratică”; și subliniază comentatoarea: „Pe înțelegerea acestei discipline filosofice care, în organizarea propusă de profesor, încerca să lămurească posibilitățile cunoașterii imediate, intuitiv-mistice și ale cunoașterii mediate de rațiune, se va întemeia aproape tot ce este opera eseistică și literară a scriitoarei Alice Botez.” □ Basarab Nicolescu prezintă un om de știință român, Alexandru Proca (n. 1897 – m. 1955), fondatorul școlii franceze moderne de fizică teoretică; câteva scurte date biografice: la 17 ani vorbește deja perfect trei limbi străine franceza, engleza și germana, este pentru scurt timp asistent universitar la Școala Politehnică, în 1924 obține licența în științe, iar în 1925 este invitat de însăși Madame Marie Curie la Institutul de Radium, iar apoi, din 1929, Proca începe să publice o serie de „lucrări în domeniul mecanicii cuantice, unde se demarchează net de concepțiile ondulatorii ale lui Louis de Broglie”. (articolul *Alexandru Proca, fondatorul Școlii Franceze de fizică teoretică*) □ Gheorghe Grigurcu continuă emiterea de axiome și reflecții în «*Să scrii fără plăcere*». □ Nicolae Stroescu Stănișoară publică *Pagini de jurnal* care se deschid cu evocarea cântecului gorjenesc: „Lung e drumul Clujului/ Dar mai lung al dorului/ Drumul Clujului se gată/ Al dorului niciodată.” □ Alexandru Zub arată că e nevoie de multe ori de reconsiderarea tagmei științifice, precum cea a matematicienilor, sub unghiul disponibilităților artistice, ceea ce și face el-însuși cu acad. Viorel Barbu, fost rector al Universității «Al. I. Cuza», matematician de elită, președinte al filialei ieșene a Academiei, pus în aceeași „barcă” cu Ștefan Procopiu, Octav Onicescu, Grigore Moisil, Mircea Malița ori Solomon Marcus. (articolul *Acad. Viorel Barbu: fulgurații umaniste*) □ Este anunțată trecerea în neființă a poetului și traducătorului Mircea Ivănescu (26 martie 1931 – 21 iulie 2011) și se subliniază

„originalitatea profundă a operei” care „a avut consecințe esențiale asupra evoluției liricii românești din ultimele decenii ale secolului al XX-lea”. Primul articol omagial este semnat de Ioan Holban, *Universul mecanic al obiectelor sufletești sau cum se scrie în și despre singurătate*, și reprezintă o exegeză a celor mai semnificative volume de poezie ale lui Mircea Ivănescu, fără să uite de ciclul *Mopeteiana* din volumele anului 1970, dar și modul cum a fost receptat poetul de-a lungul timpului: „S-a mai spus despre Mircea Ivănescu că este un poet livresc pentru că, iată, în lirica sa e mereu vorba despre o carte citită sau despre una care va fi scrisă (un roman polițist, adesea, o nuvelă, o povestire): în fond, poezia lui Mircea Ivănescu e un joc plin de miez, de intrigă și aventuri nemaivăzute, e spectacolul timpului, locului, luminii, conștiinței, ființei care se sparge în «prea multe ființe», în cuburi sau în trunchiuri de timp, în bucăți de lumină, în mai multe locuri deodată și într-o puzderie de conștiințe.” □ Al doilea anunț întristat se referă la trecerea la cele veșnice a prozatorului Constantin Stan (1951-2011), debutat editorial cu romanul *Carapacea* (1979), dar apreciat prin numeroasele premii câștigate pentru ultimele trei romane, nominalizat în același timp la Premiul Uniunii Scriitorilor: *Gerda* (CR, 2004), *Iubește și mergi mai departe* (Ed. Pământul, Pitești, 2009) și *Gde Buharest* (Charmides, Bistrița, 2010). Adrian G. Romilă alcătuiește un text omagial și critic, cu titlul *Ultimul Constantin Stan*, în care comentatorul încearcă să explice de ce Constantin Stan nu a avut aceeași prezență strălucită, ca a congenerilor săi, precum Gheorghe Crăciun, Ioan Flora, Mircea Nedelciu et comp., și nici în publicistică nu a fost prea vizibil, iar una dintre explicații este că a publicat ultimele trei romane la edituri mărunte, iar receptarea a fost lăsată pe seama recenziilor revuistici și a juriilor literare specializate; oricum, prezența lui în spațiul literar a fost mereu una foarte discretă; totuși, ultimul roman, *Gde Buharest*, l-a adus în atenția criticii și a publicului, nominalizat la premiile USR, „un microroman gogolian” ce „schimbă microrealismul celorlalte anterioare, spre satiră și hiperbolă”; în ciuda tuturor impedimentelor, Constantin Stan este „un autor ce merită readus în atenție” „un prozator de vocație”, „cu destule linii umane grave sub experimentalismul formal atât de drag optzeciștilor”. □ Nicolae Mareș scoate la lumină activitatea de diplomat român a lui Lucian Blaga, în *Lucian Blaga despre critica literară românească*, credința poetului din Lancrăm fiind că propaganda culturală nu trebuie să se rezume la un simplu material informativ și că un text chiar propagandistic trebuie scris cu nerv și calități stilistice pentru a atrage atenția publicului asupra culturii românești. □ Tărâmul poeziei este ocupat de Aurel Ștefanachi: *Camera cu magnolii, Complicitate*; Spiridon Popescu: *Dar să privim, De câte ori, Împroprietărirea luminii, Scrisoare de dincolo, Baladă, Rugă pentru doamna mea, Cântec de dragoste*; Dan Petrușcă: *Trebuie să trăim cu barbarii, Să rămân să ies din poveste*; Silviu Sanie: *Norii, Relații dilematice*; Gabriela Anisie: *Incantații*; Lucreția Andronic: *Rămân, În curtea școlii*; Sergiu Flondor: *Abur de cafea, Plus infinit, Murdar, Efectul unei crime, Tablouri*. Publică proză Mircea V. Ciobanu: Un erou

necunoscut; Hanna Botta, *Ultimul canibal. Jurnal de antropolog* (dintr-un volum în curs de apariție) □ Cronica de poezie a lui Cristian Livescu înglobează de data aceasta „lirismul umbros și discret” al unui poet care a publicat în 16 ani vreo șase titluri, ceea ce denotă „exigență”, accentuează comentatorul; este vorba de Dorin Ploscaru care și-a început cariera poetică printr-o poezie de notație, cu volumul *Să mori primăvara* (Ed. Panteon, 1995, legendara editură de ucenicie a lui Daniel Corbu), iar Al. Cistelean spune despre el că „îmbină limbajul de smirnă cu cel strict lumesc”, fapt vizibil mai ales în *Peștele pe uscat* (Dacia, 2000) și *Peștele albastru* (Axa, 2005); dar volumul cel mai recent, *aurora dreams* (Brumar, 2011) se reînnoadă cu firul primelor cărți și adaugă un limbaj al deriziunii, oralitate, un regim confesiv amplificat, memoria mereu hărțuită de remușcările prezentului. (articolul *Dorin Ploscaru, poezie ca «o scenă de umbre a lumii»*) □ Constantin Dram aproprie stilul narativ al lui Emilian Marcu, din cel de-al patrulea volum din seria *Suburbii municipale*, cu subtitlul *Ultima cină a palatinului* (Ed. PIM, 2010), de categoria prozatorilor fascinați de metaforă precum Sadoveanu, Bănulescu, Fănuș Neagu; din prozele lui Emilian Marcu lipsește epicul major, există un pronunțat caracter baroc, pletore descriptive, lungile serii metaforice și un metacomentariu poetic. (articolul *O cină prea de taină și subtilul ei avatar*) □ Dan Mănuță investighează o carte despre fantasticul în literatura română a lui Marius-Gabriel Iacob, cu titlul *Prezențe și metamorfoze ale fantasticului în literatura română* (Ed. Universitas XXI, Iași, 2011), și consideră că studiul are câteva merite, prima fiind „lăudabila însușire de a se situa în interiorul literaturii și nu al schemelor teoriei literare”, „fantasticul este privit drept una din funcțiile active într-un ansamblu textual dat” și „după cunoștința subsemnatului, este pentru întâia dată când pe teren românesc, se încearcă o cercetare a materiei dintr-o perspectivă modernă atât de detaliată”. (articolul *Metamorfozele fantasticului*) □ Adrian Dinu Rachieru enumeră și el clișeele receptării lui Bacovia de-a lungul timpului de la volumul de debut (1916) până la *Stanțe burgheze* (1946) și se întreabă dacă „a fost poetul «fără meșteșug» (cum insinuau unii) sau dimpotrivă, «o continuă conștiință artistică» (G. Călinescu)”; comentatorul pare să adopte poziția unui ultim Bacovia aflat în scădere nu atât valorică, ci mai ales creatoare, fiindcă există doi Bacovia, iar cel de-al doilea „devine pensionar al propriului talent”; reflecțiile lui A.D. Rachieru sunt stârnite de lucrarea lui Constantin Călin, *Dosarul Bacovia, II* (Ed. Agora, Bacău, 2004) (articolul *Bacovia -130. Linia Bacovia?*) □ Vasile Spiridon se interesează de repovestirea în proză a *Țiganiadei*, „jucăreaua” Ioan Budai Deleanu, de către Traian Ștef, *Povestirea Țiganiadei după Ioan Budai-Deleanu* (Paralela 45, 2010; postfețe de Al. Cistelean și Ovidiu Pecican, ilustrații de Ioan Augustin Pop), pe care o socotește „o reușită realizare”, fiindcă „Traian Ștef, având disponibilitatea de a se mișca cu ușurință printre mai multe registre de interpretare, a cântărit cu micală și a căutat esența fiecărui cuvânt. Un avantaj avut în timpul transpunerii în proză a fost acela că poetul epic Budai-Deleanu a fost superior poetului liric, pasajele/

peisajele lirice ale epopeii fiind incidentale de-a lungul sextinelor.” (articolul *Epopeea oacheșă*) □ O carte care provoacă o teribilă spaimă de literatură, pentru că e activată „copleșitoarea putere pe care aceasta o are” este *O sută de scrisori din Paris* (CR, 2010) a lui Lucian Raicu; iar comentatoarea Daniela Petroșel mai susține că modul cum scrie Lucian Raicu despre marea literatură ar putea fi definit printr-o sintagmă care-i aparține: „căldură inteligentă”; în plus, în această carte revine foarte des relația dintre literatură și filosofie, punându-se chestiunea care dintre ele reprezintă mai bine omenescul: „în vreme ce filosofi cu sistem plasează literatura pe o treaptă inferioară a cunoașterii umane, gânditorii mai noi, Ricoeur, Levinas, Deleuze, reabilitează literarul, amestecă teritoriile, vorbind adesea despre «datoria» filosofiei față de literatură. Pentru Deleuze, pe care îl invocă, e evident că marea literatură ajunge acolo unde nicidecum n-ar putea filosofia; căci în vreme ce filosofia este animată de o ambiție teoretică, literatura pornește în căutarea adevărului de la o situație concretă, de la un eveniment neașteptat, de la o suferință.” (articolul *Lucian Raicu, câteva fraze*) □ Emanuela Ilie explorează o deconcertantă scriere despre feminitate care amestecă câteva formule diegetice, romanul *FEM* (CR, 2011) al Magdei Cârneli, o optzecistă mai bine cunoscută pentru volumele de poezie precum *Hipermateria* (1980), *O tăcere asurzitoare* (1984), *Haosmos* (1992); *Poeme politice* (2000) și de eseuri pe teme literare: *Arta anilor 80. Texte despre postmodernism* (1996); *Poetrix. Texte despre poezie și alte eseuri* (2002); recenzenta o consideră, cu o formulare a Simonei Sora „«cartea cărților de până acum ale scriitoarei»”, fiindcă topește în ea marile ei obsesii; „copilăria și adultitatea, feminitatea și masculinitatea, viziunea și revelația, anamneza și visul, creația și Creație, în fine realul și Realitatea.” (articolul *Feminitate și identitate*) □ Liviu Bârsan pare să fie, nu doar în viziunea lui Șerban Axinte, un prozator „prea puțin receptat și valorizat față de cum ar merita”, și, deși este autorul a doar două romane foarte diferite între ele, *Ochiul și pulberea* (Polirom, 2007) și *Asylant* (Curtea Veche, 2009), ele dezvăluie o „energie narativă ce i-ar putea duce un veritabil succes de public, nu doar de critică”; iar romanul *Ochiul și pulberea* ce va constitui obiectul analizei lui Șerban Axinte se înscrie într-un fundal asemănător cu multe dintre producțiile românești apărute la noi după anul 2000, precum *Venea din timpul diez* (Bogdan Suceavă), *Trimisul nostru special* (Florin Lăzărescu) și *Cercul nostru vă prezintă* (Lucian Dan Teodorovici), dar are și ceva atipic „pentru că, deși inspirat din realitatea postdecembristă, subiectul, tipologia personajelor și genul de acțiune sunt complet diferite [...] [...] este un roman construit pe un singur plan. [...] Sinusoida se înfiripă altfel. Realitatea românească e văzută alternativ, prin ochiul naratorului și prin cel al audiovizualului. [...] începe dubla oglindire, realitatea devenită reportaj și reportajul devenind realitate, unul dintre principiile de structură ale romanului de față.” □ Antonio Patraș detaliază relațiile lui Duiliu Zamfirescu cu femeile din viața sa, realizând un portret cât mai autentic al unui „Duiliu- îndrăgostit”; deși fiu al unui arendaș din Focșani, D. Zamfirescu pretindea că se trage dintr-o stirpe

aristocratică, din os împărătesc, de basileu bizantin și se credea un „olimpian”, senin și imperturbabil exact ca Maiorescu; din păcate, nu a cules simpatiile contemporanilor, cu toate că a avut funcții publice, diplomat și politician de carieră, și, de fapt, s-a consacrat literaturii numai în clipele de răgaz, ca un fel de „diletant superior”, dar având un talent incontestabil în proză și creionarea de portrete (gen Tănase Scatiu); observațiile lui Antonio Patraș se bazează pe ceea ce reiese din operă, și anume, peste tot se întâlnește tema iubirii ratate, iar atitudinea e definită în felul următor: „Eleganța scrisului corespunde, în consecință, unui stil de viață pe măsură, pe care Duiliu Zamfirescu și-l însușește încă din tinerețe, cu sacrificii imense. Prima sacrificată va fi, se înțelege, femeia de care un tânăr scriitor, aspirant la gloria literară, n-are voie să-și lege ca un neghiob, viața.” (articolul *Duiliu Zamfirescu îndrăgostit*) □ Theodor Codreanu deplânge situația precară a reprezentării în imaginarului culturii și literaturii române a scriitorilor români în simțire și gândire de dincolo de Prut, încercările de istorie literară în acest sens fiind puține, precum cele ale lui Ion Rotaru, Marian Popa, Dumitru Micu, Ion Simuț ș.a., și cercetarea demnă de semnalat a Catincăi Agache, *Literatura română în țările vecine (1945-2000)*; criticul ieșean trimite o săgeată de acuzație de neglijență și dezinteres pentru criticul Nicolae Manolescu, pentru care în *Istoria sa critică a literaturii române (2008)*, literatura din Basarabia și Bucovina nordică, nu există; în aceste condiții, apariția cărții lui Adrian Dinu Rachieru, *Poeți din Basarabia. Un veac de poezie românească* (Ed. Academiei Române, Ed. Știința, București-Chișinău, 2010, format academic) este apreciată drept „un eveniment editorial”, „lucrarea este o premieră în Țară dacă ne raportăm la cunoașterea precară a fenomenului literar din spațiul basarabean”, „integrarea creatorilor de limbă română din afara actualelor granițe ale României, dar făcând parte organică din spațiul istoric național este o problemă cu miză majoră, care, din păcate, este neglijată de cei mai mulți specialiști de după 1989.”; în *Poeți din Basarabia*, Adrian Dinu Rachieru își pune chiar din „avertisment” chinuitoarea întrebare „ce rămâne?”, iar lucrarea sa nu trebuie confundată, susține criticul Theodor Codreanu, cu o simplă antologie cu poeți „ci este o istorie literară propriu-zisă cu o armătură conceptuală solidă în plan estetic, sociologic și istoric, evocând pattern-ul călărescian al «criticii complete»”. Fiecare poet intră, diacronic și sincron, într-o formulă estetică, antropologică, generaționistă, sociologică etc primatul rămânând imaginarul estetic sau «corectitudinea estetică», în exprimarea autorului”, în plus „Fiecare scriitor este tratat în micromonografii hiperconcentrate sau în consemnări de tipul «și alții», după care urmează texte pe care criticul le consideră antologabile, cantitățile acestora fiind și o oglindă a «canonicității» estetice.” (articolul *O istorie a poeziei basarabene*) □ Vasile V. Filip își începe comentariul referindu-se chiar la semnificațiile titlului antologiei din proza lui Olimpiu Nușfelean, *Un om fără aripi* (Ed. Ideea Europeană, Buc., 2009), care, în treacăt fie zis, trimite la „omul fără însușiri” al lui Musil; dar nu această apropiere o face Vasile V. Filip, ci la modul cum se simte autorul reprezentat în

miile de fețe ale personajelor sale: cu ochi de margaretă și cu aripile crescute înăuntru, fiindcă din exterior nu se mai văd decât cioate, căci „oamenii sunt pentru Olimpiu Nușfelean, niște îngeri căzuți în noroiul vremii, care mai au încă nostalgia zborului. Putem vorbi aici de un adevărat laitmotiv al volumului”. (articolul *Un om fără aripi*) □ Constantin Coroiu își continuă cercetarea memoriilor lui José Saramago, găsim că două teme sunt dominante înlăuntrul lor: destinul și memoria însăși. (articolul *Povestea memoriei și memoria ca poveste -II*) □ Geta Moroșan explorează critic romanul lui Valeriu Anania, *Străinii din Kipukua* (Polirom, 2010), încercând să suplinească golul lăsat de dezinteresul criticii pentru acest roman al lui Valeriu Anania. (articolul *Străinii din Kipukua – călătorie în miezul pământului*) □ Deși foști colegi de an și de facultate, sau poate tocmai de aceea, Adrian Voica scrie o suită de informații memorialistice despre Mircea Radu Iacoban. (articolul *Caleidoscop*) □ Gabriela Crețan (o comentatoare nouă în paginile revistei) întreprinde exegeza volumului bilingv de poezie a criticului, traducătorului și italianistului Geo Vasile, *Nimfe și Kimere* (Ed. PrincepsEdit, Iași, 2010), volum de debut editorial cuprinzând 50 de poeme în versiune italianescă semnată chiar de autor; opinia comentatoarei este că „poemele au forma unor pseudo narațiuni ermetice, a unor montări onirice, de cele mai multe ori îndoliate asemeni coșmarului; culorile sunt însă fluide, versatile, fluctuante, astfel încât visul rău și reveria se transformă continuu, se confundă sau își schimbă reciproc semnul afectiv.” (articolul *Între ghetou și eden*) □ Un alt debut luat în colimator de Gellu Dorian este cel al lui Andrei P. Velea, *Gimnastul fără plămâni* (Ed. Centrului Cultural Dunărea de Jos, 2010), un poet care vine târziu să debuteze (la 30 de ani), „prezent, până la această apariție, în mai multe antologii și pe paginile de net ale unor site-uri ale nenumăratelor cluburi literare internaute [...]” iar „într-un fel gălățeanul Andrei P. Velea repetă metoda de debut de dinainte de 1989, când cei mai mulți poeți din promoția optzeci debutau editorial abia după ce ieșeau în mai multe antologii, fie în urma unor concursuri ale editurilor (Eminescu, Albatros, Cartea Românească, Junimea etc), fie în atitudini cenacliere, cum au fost antologiile *Aer cu diamante* și *Cinci* care au făcut carieră și încă mai fac acum la reeditare.”; referindu-se la conținut, Gellu Dorian scrie: „poezia lui Andrei P. Velea tinde să se transforme în bliz-uri, în preluare de imagini, în fragmente care pot trăi separat [...] Jurnalieră în fond, cu tensiunile decantate din exerciții susținute de scriere și trăire poetică poezia lui Andrei P. Velea, robustă, perfectibilă, se susține și se autodistruge prin astfel de abordări ale realului, fie că vin din afară, fie că vine din interior.” (articolul *Andrei P. Velea – Gimnastul fără plămâni*) □ Constantin Cubleşan aduce detalii de istorie literară la dosarul urmării lui Emil Cioran de către Securitate și caută motivele aversiunii întreținute de noul regim comunist împotriva filosofului din Coasta Boacii, concluzia la care îl duc informațiile prezentate fiind că „Puterea socialistă a rămas neputincioasă în fața unei conștiințe umane demne, în ciuda tuturor presiunilor exercitate asupra sa și a familiei sale, cu mai multă sau mai puțină abilitate. Și, încă ceva, din aceste

documente se poate recompune un portret moral, intelectual și politic, mult mai complex, al filosofului, pe care puterea de la București, ai acelor ani, îl cunoștea foarte bine însă asupra căruia păstra public o lumină mereu negativă, falsă, cu bună știință.” (articolul *Cioran în dosarele Securității*) □ Episodul al XV-lea din *Istoria Muzeului Literaturii Române din Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost*, semnat de Constantin Parascan, începe cu evocarea grădinii Bojdeucii din Țicău unde un alt muzeograf din 1968 cumpăra cireșe din piață pentru a le atârna în arbuștii din curte, iar azi (începând cu 1988) grădina Bojdeucii este plină de cireși plantați de însuși semnatarul rândurilor. □ Traian Diaconescu îl omagiază pe Ștefan Cuciureanu, „o figură emblematică a vieții universitare de la *Alma Mater Iassiensis* și un reprezentant de marcă al geniului bucovinean”, „un profesionist cu o pregătire de excepție în domeniul Filologiei romanice”. (articolul *Ștefan Cuciureanu – exeget și traducător din limba latină*) Vasile Diacon este cel de-al doilea condeier care scrie un articol omagial dedicat aceleiași figuri a învățământului universitar ieșean în *Profesorul Ștefan Cuciureanu; 100 de ani de la naștere*. □ În traducerea și prezentarea Oanei Baboi este publicată o proză a scriitorului sud-coreean, Pi Chun-Deuk cu titlul *Karma*; „profesor emerit al Universității Naționale din Seul este renumit pentru stilul eseurilor sale, direct și simplu, în manieră lirică. S-a născut pe 29 mai 1910, în Seul. A făcut școala medie în Shanghai, China, iar în 1937 a absolvit Literatura engleză, tot în Shanghai. [...] A devenit cunoscut și s-a distins prin poezii și prin eseurile moderne. Eseul său cel mai cunoscut, *Karma*, este inclus în manualele liceelor din Coreea de Sud și este gravat în mintea majorității coreenilor.” □ Ion Papuc semnează un eseu de... reabilitare în *Nae Ionescu între prea devreme și prea târziu*, care are un incipit sentențios ce combate tocmai ideea unui Nae Ionescu, filosof fără operă: „Cum se mai lipește de câte un autor eticheta ba că are operă, ba că nu are, deși niciodată nu este clar cărei instanțe i se datorează sentința și în baza căror dovezi. Și mai ales nimeni nu se întreabă ce înseamnă propriu-zis o operă, în ce constă ea, cât de amplă ar trebui să fie pentru a-i conferi autorului ei suficientă autoritate.” □ Ardian-Christian Kuciuk, scriitor de origine albaneză și de expresie română, vorbește în stil memorialistic despre *O gramatică a exilului – în două limbi «străine»*. □ Liviu Pendefunda lungește explorarea poeziei cu motivul oglinzilor în *Disponerea oglinzilor lirice*. □ Despre măștile povestitorului Ion Creangă luate de-a lungul timpului și despre revizitățile operei realizate de critică, printre altele este menționat *Dicționarul personajelor lui Creangă* de Valeriu Cristea, pentru a ajunge la o relectură modernă a lui Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Ed. PrincepsEdit, Iași, 2011), ne întreține Petru Ursachi în *Ion Creangă – cel de ieri, cel de azi (II)*. □ Marius Chelaru se preocupă, ca și până acum, de scriitori exotici, în articolul de față prezentând un caraibian (haitianul Dieurat Clervoyant) și doi africani (Bill F. Nodi și Peter W. Vakunta din Camerun) cu volumul colectiv *Les douleurs de la plume noire du Cameroun Anglophone à Haïti*. (titlul articolului fiind omonim cu titlul antologiei

ternare de poezie) □ Simona Modreanu dezvăluie destinul unei scriitoare apatride, precum Cioran, Agota Kristof (n.1935-m.2010), de origine maghiară, dar de expresie franceză, poetă, autoare de piese de teatru, dar faimoasă pe plan internațional prin trilogia gemenilor, începută cu *Le Grand cahier* (1987): „A fost adesea numită soră a lui Beckett și a lui Cioran, de primul apropiind-o ariditatea aparentă, esențializarea dialogurilor umane, sub care clocotește o neînchipuit de violentă durere, de cel de al doilea, deziluzia permanentă, dezastrul recunoscut al propriei existențe și ironia amară.” (articolul «*Scrisul mă va distrage*») □ Însemnări memorialistice despre Emil Botta face Cătălina Vornic-Cioran în *Amintiri cu Emil Botta*. □ Antologia *Curierului de ambe sexe* cuprinde poemele lui Răzvan Popa.

● [Euphorion, nr. 7-8 (244-245)] Număr dedicat lui Cioran, iar responsabil de număr este Ioan Radu Văcărescu. □ Dintr-un ciclu intitulat *Lepădare*, Liviu Georgescu își încordează strunele poeziei în șapte fragmente lirice. □ Mircea A. Diaconu se aproprie fără complexe de o discuție despre tinerețea legionară a lui Cioran și acceptă că fiecare interpretare relevă o parte din adevăr, dar că trebuie, mai întâi, pentru a descoperi esența, lăsat cuvântul chiar filosofului nimicului despre această secvență biografică personală; din fericire, Mircea A. Diaconu recunoaște că nu poate fi aplicată metoda nodului gordian, fiindcă „Cioran e prea complicat pentru a putea fi redus la o atât de elementară, în sensul de simplă, interpretare”, iar ipoteza pe care o emite pentru cele două ipostaze ale lui Cioran, cel din România și cel din viața pariziană, o pune pe seama unei nebunii din tinerețe și a nevoii de a-și salva neamul prin flagelare și autoflagelare, concluzia lui Mircea A. Diaconu fiind că: „nu cred nici că se produce o ruptură între epoca franceză și cea românească a lui Cioran, decât în sensul unei schimbări de atitudine căci ceea ce inițial ura ajunge finalmente să iubească – e felul lui de a se salva pe sine, soluția lui de a supraviețui -, nici că, odată cu renunțarea la limba română în favoarea limbii franceze, Cioran ar abandona nebunia tinereții sărind brusc în corabia rațiunii.” (articolul *Cioran și neputința de a fi altceva decât român*) □ Tot despre trecutul compromișător al lui Cioran, discută și Ion Dur, în *Așteptând replica lui Cioran*, dar în apărarea filosofului din Coasta Boacii și denunțând furia suspectă a unor reexaminări provocate de articolul lui P.-Y. Boissau, cercetător al literaturii și culturii românești, cu titlul *La transfiguration du passé* apărut în *Le Monde des livres*, la nici o lună după moartea lui Cioran din 1995, iar vinile aduse „naufraziului politic” al lui Cioran de P.-Y. Boissau (într-o altă dezbatere în emisiunea *Répliques* de la Radio France Culture, la care au participat alături de acest cercetător și Alain Finkielkraut – moderatorul discuției – și Gabriel Liiceanu – invitat nu numai ca filosof și editor al lui Cioran în România, dar și ca autor al eseului *Itinerariile unei vieți*, Ed. Michalon, Paris) sunt „invariabila «lipsă de sinceritate», una care ascundea nu atât o «estetică a fugii», ceea ce i-ar fi convenit lui Cioran, cât o «atitudine etică de fugă», după cum, alteori, același Cioran recurge la «minciuna prin omisiune» (îndeosebi în

legătură cu Căpitanul și Garda de Fier). Toate acestea la un loc sugera exegetul francez, făceau din Cioran un autor care, paradoxal, a dat texte remarcabile tocmai datorită acelei permanente întoarceri asupra lui însuși”; Ion Dur prezintă patima criticii franceze în jurul „trecutului fascist al moralistului franco-român” într-un proces intentat filosofului postum când nu putea da replica și nici să se apere. □ Într-o încercare de pune accentele pe stilul cioranian, Alexandru Uiuiu face trimitere nu numai la tipul de filosofie aforistică, ci și la tipul psihologic de creator: „Forma organizării discursului ar trebui legată mai degrabă de tipul personalității cultural-filosofice a autorului decât de contextul istoric în care acesta se afirmă. Filosofii care au apelat la fragment, aforism, însemnare, pentru a se exprima, stau de partea modelului rapsodicului *Goldmund* (vezi Hermann Hesse, *Narcis und Goldmund*). Lor, un gând care nu le este provocat, prilejuit, deci determinat de altceva decât de pura voință de a gândi, un gând care nu are decât transparență conceptuală și nu are nimic din densitatea, culoarea și tulburarea vieții, li se pare a fi inutil și indiferent. Aici se investește dionisiacul, intuitivul, heracleiticul, creativul după cum în filosofia de sistem își face exercițiul mai degrabă apolinicul, abstractul, odiseicul, eruditul.” (articolul *Considerații asupra stilisticii discursului filosofic la Emil Cioran*) □ Andrei Terian dezvoltă tabloul raporturilor dintre G. Călinescu și Mihai Ralea, oscilând între rivalitate și solidaritate, cu scopul de a demonstra diversitatea ideologică a câmpului literar românesc din perioada interbelică; iată în ce au constatat o parte dintre divergențele lor: „oricât de deschis s-a arătat Călinescu față de achizițiile «sociologiei», el n-a abandonat niciodată concepția «antropologică» (etnicitatea ca dat imuabil al rasei) pe care Ralea o considera depășită; astfel se explică apelativul de «rasist» cu care autorul *Interpretărilor* a întâmpinat *Istoria* lui Călinescu. Pe de altă parte, pentru Călinescu «specificul național» era o realitate multiseculară și nu doar – așa cum credea Ralea – o structură «în curs de precizare».” (articolul *G. Călinescu și Mihai Ralea. Note de istorie literară*) □ Ofelia Prodan este prezentă cu cinci poeme: *Cea mai cumplită minune*, *Biserica de sare*, *Lainic*, *Minunatele lucruri*, *Nimicul*. Silviu Guga publică un fragment din romanul *Luț*, cu titlul *Amintirile nu iartă*. □ Ca introducere la cronica despre poezia lui Horia Gârbea, din volumul *Pantera sus pe clavecin* (Ed. Tracus Arte, 2011), Paul Aretzu citează opinia lui Alex. Ștefănescu din *Istoria literaturii române 1941-2000* despre dezinvoltura și polivalența talentului nouăzecistului: „« Vesel și lipsit de griji, sociabil, el scrie din plăcere versuri și eseuri, piese de teatru și povestiri, cronici literare și romane », iar cronicarul opinează despre poezia lui Horia Gârbea, recunoscând un model sorescian (cum a stabilit Nicolae Manolescu în *Istoria critică a literaturii române*), dar nu cel din poemele șaizecistului, ci pe cel din piesele de teatru „prin parodie, spirit ludic, atitudine ambiguă, umorul amar, convertind un epic simplu [...] într-un motiv de meditație existențială”, că „schimbarea subtilă și surprinzătoare de macaz, întrepătrunderea insidioasă dintre luciditate și gravitate sunt procedee structurale ale poeziei sale”. (articolul *Un ludic dramatic*) □ Alexandru

Uiuiu își continuă observațiile amare legate de existență la rubrica „daimon”. □ Mirela Ocnic se lansează într-un discurs exegetic asupra operei lui Cioran, pornind e la observație a filosofului din *Îndreptar pătimas*, făcută la 40 de ani, când acesta se afla la o răscruce de drumuri, despărțindu-se de fatalismul Estului pentru a se îndrepta spre raționalismul occidental: „«Proștii zidesc lumea și deșteptii o dărâmă»”. (articolul *Despre neajunsul de a te fi născut scriitor*) □ În traducerea din germană a Mădălinei Diaconu este publicat un interviu realizat de Alfred Koch (n. 1957), redactor la redacția de reportaje a Radiodifuziunii Austriece și autor al mai multor emisiuni premiate, cu Emil Cioran în 1986, cu ocazia împlinirii a 75 de ani: „– Ați scris odată într-un aforism faimos: «Aș dori să fiu liber. Absolut liber. Liber ca un avorton.» – Am scris tot felul de lucruri care nu erau decât o inspirație de moment. De exemplu, am spus și că atunci când ies din casă, primul gând care-mi vine în minte este să-i omor pe toți în bătaie. De aceea un critic m-a comparat cu Pol Pot... (Râde.) E totuși absurd... – ...*Ar mai trebui citată și prima parte a acestui aforism, în care ați spus că ați dori să-i omorâți pe toți în bătaie după ce vă petreceți zile în șir cu lectura unor texte contemplative, sau ceva de genul acesta...* – ...da, sunt inspirații subtile, stări de moment. Însă nu pot spune tot timpul: Atenție, vă rog, fac doar literatură! Sau sunt doar capricii; cititorul trebuie să decidă singur. Este extrem de important faptul că nu scriu niciodată într-o stare normală, ci doar când vreau să mă răzbun sau sunt disperat sau vreau să mă descarc. – *De aceea scrieți aforisme și nu romane?* – Da, exact, acesta este avantajul aforismelor. Când le scrii, ești absolut singur și nu te gândești la consecințe posibile. Însă prin aceasta te și convertești în cumva, în ceva pozitiv – întrucât scrii ceea ce alții nu pot sau nu vor să îndrăznească. Spre exemplu, un profesor nu poate face așa ceva; el este ca un preot, nu poate vorbi absolut liber, fiindcă el propune ceva, iar prin aceasta este deja limitat. Ca să fii liber n-ai voie să propui ceva. Iar acesta este avantajul aforismelor: un aforism n-are nevoie să fie obiectiv și întemeiat; întrucât a argumenta înseamnă a nuanța. Un aforism trebuie să fie însă ca o lovitură, o palmă sau Dumnezeu știe ce. (Râde.)” (interviul cu titlul *Un înger devastat de umor. O întâlnire cu E. M. Cioran*) □ Două poete premiate, Rodica Șinca (selecție din volumul *Suflet cenușiu*, premiat de Editura Junimea la Concursul «Porni Luceafărul», ediția a XXX-a, Botoșani, 15 iunie 2011) și Irina Stoleru (premiul revistei Euphorion la Concursul «Porni Luceafărul», ediția a XXX-a, Botoșani, 15 iunie 2011) sunt publicate fiecare cu câte patru poeme: *Centura ocolitoare a Sibiului*, *Un lucru bun*, *Obscuritate*, *Eternitate* (semnate Rodica Șinca) și *Ars poetica*, *Ritual ludic*, *Melancolie*, *Lecție de viață* (semnate Irina Stoleru). □ Comentariul lui Dumitru Chioaru se îndreaptă din nou spre lecturi de tinerețe, precum *Procesul* lui Kafka, întrebarea rămasă în inconștient și pe care, adult, încearcă să o lămurească în acest text exegetic este „Cum poate fi un om arestat, condamnat și executat fără vină?”, Kafka actualizând de fapt în romanul său parabolic motivul țapului ispășitor, care reprezintă inocentul sacrificat de o lume vinovată, pentru a se purifica

de păcatul ei original. (rubrica „lecturi electivă”, articolul *Procesul*) □ Ion Predescu se ocupă de cartea de critică a lui Gabriel Coșoveanu, *Discursul critic integrator* (Ed. Scrisul românesc, Craiova, 2009) despre care opinează că „structurează lucid, prin întoarcerea la argument și «energetic», prin desfolierea structurii de adâncime a lexemelor, demersul critic, individualizat, într-un palier al «psiho-fizicului», ca emergență de sanitate, într-un peisaj și o panoplie literară, unde «vocalele canonului» se aud, totuși, ca-n Weber, iar sublimările decelabile, precum în Mozart.” (articolul *Gabriel Coșoveanu și Discursul critic integrator*) □ Rita Chirian întreprinde o lectură de actualizare a lucrării mai vechi a lui Mircea A. Diaconu despre Cioran, *Cui i-e frică de Emil Cioran?* (CR, 2008) din care se desprinde o teză, în legătură cu aspectele esențiale ale occidentalizatăului Cioran, care „este prototipul inadaptablei de geniu, [ce] eșuează programatic, se înglobează în extremism – ideologic sau retoric – dintr-o sete uriașă a experimentului situat dincolo de orice consecință. În acest paradox este de identificat axul abordării lui Diaconu: «Ce ar fi vrut să fie Cioran? Oricum, altceva decât este.»”; lucrarea lui Mircea A. Diaconu „are toate șansele [...] de a figura între lucrările de prim raft ale bibliografiei cioraniene.” (articolul «*Străinul*» *Emil Cioran*) □ Radu Vancu consideră întâlnirea dintre exegetul Dan C. Mihăilescu, cel din volumul *Despre Cioran și fascinația nebuniei* (Humanitas, 2010) și filosoful din Rășinari Sibiuului o întâmplare fericită, deoarece „Când exegetul și subiectul sunt animați de aceleași euforii și ecartelați de aceleași disforii, ai garanția unei critici de identificare de zile mari.”; dar, mai ales, Radu Vancu se simte empatic cu Dan C. Mihăilescu „unul dintre puținii critici capabili de reinventare radicală pe care-o avem, devenit, din exegetul încheiat la toți naturii academici dinainte de 90 (să ne amintim de excelențele studii cu morgă și bibliografie numite *Perspective eminesciene* și *Dramaturgia lui Lucian Blaga*), un antiacademist histrion și ludic, mizând nu pe persuasiune, ci pe seducție, trecând prin urmare în planul al doilea aparatul bibliografic din subsolul paginii și aducând în avanscenă o metodă, dacă pot să-i spun astfel, hedonică și calofilă, tratând textul ca pe un generator de plăcere, înainte de toate. Remarcabil e că temele criticului rămân aceleași (cu precădere cele legate de generația marilor interbelici, despre care visa cândva să dea Marea Sinteză), numai «metoda» se schimbă – însă atât de radical, încât e cât se poate de chestionabilă ideea că se mai poate vorbi, în acest caz, de continuitate.” (articolul *Despre Cioran și fascinația melancoliei*) □ Rodica Grigore îl prezintă pe autorul noului roman hispanic, *Întâlnire în Paradis* (Humanitas Fiction, 2011, traducere de Cornelia Rădulescu), Ernesto Pinto-Bazurco printr-o remarcabilă întâmplare biografică din vremea când acesta a fost, în 1980, tânăr diplomat, ambasador al Republicii Peru în Cuba, care a luat o decizie temerară (calificată de unii drept sinucigașă): de a deschide porțile ambasadei peruvane pentru cubanezii care doreau să plece din micul imperiu comunist al lui Fidel Castro și să trăiască în lumea liberă; ceea ce pare o întâmplare desprinsă dintr-un roman de aventuri, a fost doar intuiția unui ambasador peruan care a întrevăzut

în deschiderea spre democrație a țării sale, din anii 80, momentul favorabil pentru impulsionarea idealurilor de libertate ale celor care trăiau sub regimuri totalitare; romanul *Întâlnire în paradis* propune o astfel de tematică, deși, pe alocuri, el are forma unei narațiuni polițiste. (articolul *Căutarea libertății și visul american*) □ Poezie semnată de Ioan Radu Văcărescu, *Obor*, la rubrica «melancolii eretice» □ Studii despre Cioran, unul scris de Ioan Radu Văcărescu (*Quotes from Cioran*) este tălmăcit în engleză de Andreea Jakab, iar altul conceput de Dumitra Baron este scris direct în franceză: *L'écriture en palimpseste. Cioran ou la tentation du moi éclaté*. □ Sunt publicate patru poezii ale câștigătoarei Premiului II pentru poezie la Concursul de Creație «Iustin Panța», ediția I, Maria Vlad: *Praf de înger, Pământ, Purgatoriu, La bar*. Pe pagina alăturată, este popularizată proza *Catherina* a Diane Popescu, câștigătoarea Premiului II pentru proză, la același concurs de creație, ediția I.

● [Familia, nr. 7-8 (548-549)] Miron Beteg dezvăluie câteva din obișnuințele păguboase ale lumii contemporane, precum răspândirea violenței (pusă de europeni în cărucia americanilor), hipertrofia ideii comunitare și atrofierea identității, în editorialul *Când și binecuvântările papale sunt prea scumpe...* □ Ne sare în ochi o reflecție a lui Gh. Grigurcu despre criticii generației 60 din textul cu caracter meditativ și autobiografic «*În niciun fel nu e bine*», de la rubrica permanentă „asterisc”: „Îmi spune la telefon un scriitor stabilit în Germania: «Nicolae Manolescu și Eugen Simion sunt precum Dumnezeu și Diavolul, în viziunea lui Blaga. Își schimbă între ei orbrăzarele, așa încât nu știi când e unul, când e celălalt». Poate că există în destinul criticii românești fatalitatea unor dualități: Maiorescu-Gherea, E. Lovinescu-G. Ibrăileanu, G. Călinescu – T. Vianu etc. Dar nu știu dacă posteritatea nu-l va asocia pe N. Manolescu mai curând cu altcineva, bunăoară cu tandemul Monica Lovinescu-Virgil Ierunca sau cu încă atât de nedreptățitul I. Negoțescu...” □ La rubrica personală, „schită în cărbune”, Al. Cistelean intersectează comentariul critic ce cuprinde profilul literar al unui scriitor basarabean, Emilian Galaicu-Păun (n. 22 iunie 1964, satul Unchitești, comuna Cuhureștii de Sus, județul Soroca, din Republica Moldova), cu fișa de dicționar; Al. Cistelean pătrunde cu înțelegere în grilele de lectură ale lui Emilian Galaicu-Păun din *Poezia după poezie* în care își profilează vocația critică, o culegere de cronici ținută în revista *Vatra* timp de câțiva ani și dedicată preferențial, deși nu exclusiv, fenomenului poetic basarabean; metoda critică a lui Em. Galaicu-Păun se deosebește radical de cea a recenzenților moldoveni, dublată în special de ironie o componentă a țesăturii critice: „Spre deosebire de majoritatea recenzenților din țară, predispuși să-i trateze mai cu milă pe poeții din Basarabia, Galaicu-Păun nu crede în argumentul filantropic al conjuncturilor și sancționează, de regulă drastic fenomenele de retardare ori de confort în anacronisme cu motivație patriotică, menite să conserve dincolo de Prut un complex sămănătorist. [...] Ironia nu e, de fapt, o componentă sau o unealtă a judecății critice, ci un climat al comentariului. Acesta e conceput ca un mic spectacol al receptării, ca

o prestidigitație critică în care verva e un element esențial atât în ritmica ideilor, cât și în euforia stilistică. Jovialitatea comentariului – notă decisivă – e întreținută fie prin frenezie analitică, fie prin jocuri de cuvinte ori prin parafraze sau vioi balet referențial. Limbajul e colorat și inventivitatea îi pasează mereu metafore eficiente în momentele de criză a conceptului sau când textul e amenințat de asceză academică.” (articolul *Emilian Galaicu-Păun, critic literar*) □ Rubrica „atropina” reține proza lui Alexandru Vlad, *Nodurile timpului*, amplu fragment din *Ploile amare*, roman în curs de apariție. □ Daniel Vighi este prezent și el cu mai multe texte de proză: *Povestire-poem cu ghitara ta!*, *O bere la mormântul lor!*, *Trompetistul din New Orleans*. □ Alex Ștefănescu relatează cu umor din viața lui boemă, dusă cu prietenul George Arion, din vremea facultății și, apoi, din vremea de tânăr înșurătel. (articolul *Pe vremea când George Arion mergea pe tavan...*) □ Vasile Dan desfoliază sensurile poeziei, a unei antologii de autor din volumul *preotul din pădurea a patra* (Dacia XXI, 2011) de Petru M. Haș, descoperind în fața cititorilor o poezie care „cultivă, nu fără o plăcere masochistă absurdul relației, altfel ombilicale, dintre limbaj și trăire, dintre viața asta și imposibilitatea pe veci a exprimării ei în cuvânt”, poezie care „nu vrea să lămurească absolut nimic, ci, dimpotrivă să zăpăcească cinic cititorul infantil cultural. Să-l piardă prin text. Noroc cu celălalt cititor, cel vaccinat, literat. Sigur el va intra cu plăcere în jocul de-a v-ați ascunselea prin pădurea de semne, în jocul de-a prestidigitațiile semantice provocatoare. Poate le va și degusta, sesizând la timp dedesubturile perfide, abil camuflate în oximoron sau în expresia obscur sibilinică. Haș – ce face dumnealui? Sucește gâtul bunului simț? Al rutinei în limbaj, gestuale, în sentiment, în gândire? În fond sucește doar gâtul truismului și ideilor gata primite.” (articolul *Cum l-ai citi pe Cioran însuși în versuri*) □ Marius Miheț deplânge soarta scriitorului Romulus Guga (n. 1939, Oradea – m. 1983, Tg. Mureș), dispărut mult prea devreme de pe scena literaturii la numai 44 de ani, ceea ce l-a ținut, zice cronicarul, „într-un nemeritat anonim”, și arată că a avut un destin comun majorității scriitorilor din generațiile 70 și 80: „Repartzarea la țară, naveta, integrarea într-o grupare literară, mutarea la oraș și schimbarea cărții de muncă din învățământul preuniversitar la o publicație. De preferință culturală. Sunt cazurile fericite, de bună seamă. [...] Mai norocoasă este dramaturgia lui; din vreme în vreme, piesele lui sunt montate cu precădere la Teatrul de Stat din Târgu-Mureș. În schimb, în ultimii 25 de ani volumele de poezii și cele de proză nu au suscitat vreun interes deosebit – cât a fost, acesta s-a manifestat doar în rândul prietenilor și admiratorilor devotați.”; însă, dincolo de o soartă nenorocoasă, Marius Miheț își focalizează cronica asupra romanului *Nebunul și floarea*, apărut în timpul comunismului și reeditat prin grija lui Nicolae Băciuț, fiindcă susține că mai toate romanele acestui uitat autor „sunt o fuziune fericită de poeticitate, teatralitate și construcție ingenioasă. [...] Romulus Guga scrie proză după rețeta patentată de șaizeciști, atenți la poeticitate, parabolă, mit și adevăr. Moralitatea transcende obsesiv universul prozastic al lui Romulus

Guga, dar niciodată strident. [...] De la Blecher încoace n-am avut un alt scriitor aflat într-o atât de dramatică intimitate competițională cu moartea.”, ceea ce, desigur, explică faptul că numai în patru ani, publică cinci romane (1970-1974), *Nebunul și floarea* (Ed. Dacia, Cluj, 1970) fiind primul dintre acestea: *Viața postmortem* (CR, 1972), *Sărbători fericite* (CR, 1973), *Paradisul pentru o mie de ani* (Eminescu, 1974), *Adio, Arizona* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1974); acest prim roman este „o parabolă escatologică fidelă viziunii ortodoxe a conceptului”, romancierul prezintă „istoria unei captivități. O parabolă a carceralului”. (articolul *O capodoperă uitată*) □ A doua cronică a lui Marius Miheț, cu titlul *Istoria unui deficit de identitate*, împărtășește impresiile de lectură asupra prozei *Cara aurita* (Limes, Cluj-Napoca, 2010) a Tatianei Dragomir, ce face parte dintr-o categorie de scriitoare talentate și discrete care „deși nu fac prima pagină a revistelor, sunt în centrul canonului literar contemporan. Alături de Florina Ilis, Tatiana Dragomir este o scriitoare în adevăratul sens la cuvântului, aparținând unei promoții ghi-nioniste; teoretic ele sunt parte a nouăzeciștilor întârziți, dar practic au fost promovați odată cu deschiderea oferită generației 2000.”; Tatiana Dragomir a mai publicat un roman *Fotograme* (2007) care se alătură celui de față și dezvăluie că tema și miza narațiunilor este mecanismul memoriei, iar *Cara aurita* (2010) este chiar povestea identificării cu memoria unei case, iar inovațiile din acest roman se leagă de crearea unei adevărate saga de familie, de metoda narativă, de aglomerările simbolice și de supraetajările istorice. □ Petru M. Haș, în postură de cronicar, abordează povestirile fantastice ale lui Ovidiu Pecican, din volumul *Istoria secretă a copilăriei* (Limes, 2010), dar este vorba mai mult de o parodie a fantasticului „mai mult o figură poetică, de nu cumva ironică sau bonom-umoristică. Parodia nu exclude fenomenul parodiat, uneori chiar îl potențează după unele rețete secrete, inexplicabile”, iar prima povestire este „o proză-manifest”, o introducere într-o lume utopică. (articolul *Misterioasele întâmplări ale realității*) □ *Viața studentească din Chișinău*, condiția de outsideri a personajelor principale, fac din scrierea lui Vakulovski, *Tovarăși de cameră. Student la Chișinău (rock-man)* (CR, 2011), susține cronicarul Dan-Liviu Boeriu, un fals roman sau, oricum, nu un roman în sens clasic, ci, mai curând, o galerie de portrete realizate în tușe corozive, atunci când descrie viața universitară din Chișinău, dar printre fauna nimicită de sarcasm, mai răsar câteva figuri de intelectuali autentici cum ar fi Eugen Coșeriu sau Neagu Djuvara: „«Eugen Coșeriu [...] nu era prea spectaculos din punct de vedere oratoric, avea și un mic defect de vorbire [...] Știa toate limbile de pe planeta Pământ, era unicul om din lume care putea să vorbească cu orice om de pe pământ în limba acestuia, știa toate dialectele, și limbile & graiurile tuturor triburilor. [...] Cu totul altfel era Neagu Djuvara. Bătrânul istoric era foarte spectaculos și deosebit de inteligent. [...] Dacă la Coșeriu nu uitai niciodată să-ți însemni câte ceva în caiet, la Neagu Djuvara te trezeai la sfârșitul orei cu gura căscată [...]. Istoria povestită de Neagu Djuvara e fascinantă, iar biografic, istoria lui Eugen Coșeriu e fabuloasă»”. (articolul *Avem di tăti*) □ Cu toate că găsește

prost ales titlul volumul de poezie *Moartea parafină* (CR, 2010) al timișoreanului Robert Șerban, fiindcă nu moartea este „axa centrală a cărții, ci, paradoxal, viața, viața în splendoarea și nebunia ei, în frumusețea și mizeria ei, în trecerea și petrecerea ei, adică viața lui Robert așa cum a fost (trăită), cum este (mărturisită) sau cum va fi (închipuită), expusă de un veritabil povestaș sfătos pe alocuri, bonom pe ici pe colo, reflexiv mai mereu, ironic și autoironic pe fond, sentențios și paternalist uneori”, totuși Lucian Scurtu îl consideră „un autor care emoționează prin sinceritatea trăirilor și seninătatea amintirilor”, iar cartea în sine „este cartea unui poet autentic care, voit, confundă viața cu moartea, firește, fără a exagera”. (articolul *Jurnal din camera obscură*) □ Mircea Pricăjan comentează „în survol” antologia *Steampunk. A doua revoluție* (Ed. Millenium Books, Satu Mare, 2011) editată de Adrian Crăciun și cuprinzând trei generații de scriitori; antologie lansată la târgul de carte Bookfest 2011 din București, dar a beneficiat de semnale pozitive la primă lansare la Timișoara, atât din partea fanilor genului de literatură SF, cât și din partea criticii serioase. (articolul *Am învins!*) □ Mircea Morariu explorează cartea de politică a polonezului Andrei Burakowski, *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu 1965-1989. Geniul Carpaților* (Polirom, 2011), consacrată nu numai comunismului românesc, dar mai ales procedeele politice alese de regimul ceaușist pentru a-și păstra și perpetua puterea. □ A doua carte de ideologie politică de care se ocupă tot Mircea Morariu este *Despre comunism. Destinul unei religii politice* (Humanitas, 2011) de Vladimir Tismăneanu, despre care susține că a fost publicată într-un moment nepotrivit, deoarece Vladimir Tismăneanu „cunoscut nu doar ca un reputat sovietolog, ca un remarcabil cunoscător al comunismului românesc [...], dar și în calitate de președinte al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România și de președinte al Consiliului Științific al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. Mai este cunoscut Vladimir Tismăneanu și ca un apropiat al președintelui Traian Băsescu.”; cronicarul îl sancționează pe Vladimir Tismăneanu pentru duplicitate și ipocrizie: pe de o parte susține principii în paginile cărții, face descrieri exacte, pe de altă parte, în practica de zi cu zi a vieții îl susține pe Traian Băsescu, cel mai dubios președinte pe care l-a avut România postrevoluționară. □ Redacția *Familia*, formată în mare parte din foști studenți sau foști echinoxști, transmite lui Ion Pop, la împlinirea a 70 de ani, urări de bine, admirația și respectul ei pentru munca profesorului universitar și redactor-șef la *Echinox* „în orizontul culturii române”. □ Adriana Bărbat analizează modalitățile de lectură (una dintre acestea fiind cea de identificare, empatică, cu opera citită) și felul în care ele devin „experiențe spirituale revelatoare” din volumul *Metamorfozele punctului* (Paralela 45, 2004) de Virgil Podoabă, dar revelația unui lecturi depinde enorm de background-ul cititorului (de biografia sa și de propriile sale lecturi). (articolul *Lectura ca experiență revelatoare*) □ Sunt publicați o serie de prozatori printre care: Nicolae Breban, *Singura cale*, amintiri din epoca tinereții, fragment dintr-un roman cu același titlul pe cale de publicare la editura *Contemporanul*;

Péter Esterházy, capitolul *I Poezie și realitate* din romanul *Nicio artă*; Florin Ardelean, *Ivona*; Larion Carion, *Umbra*; Răzvan T. Coloja, *Am auzit de...*; Anca Goja, *Grădina cu trandafiri*, proză de debut; Florin Irimia, cu trei proze scurte: *Mascații*, *Nobel contra Nobel*, *Norocosul*; Alexandru Jurcan, *Înmormântare cu acordeon*; Rareș Moldovan, *X și Zero*; Ioana Șerban, *Patio*; Traian Ștef, *Povestea Martei*; Radu Țuculescu, un fragment din romanul *Femeile insomniacului*. □ Ioan Buduca scrie un eseu despre René Guénon, Rudolf Steiner, Basarab Nicolescu, în care dezvoltă idei despre metafizica lui R. Guénon, despre binomul steinerian involuție-evoluție și despre rafinarea modelului cognitiv de către Basarab Nicolescu, care va unifica spiritualitatea și știința. □ Sorin Borza își mărturisește preferințele de lectură pentru scrierile filosofice, iar cartea care-l atrage în ispita recenzării este *Pavese. Omul jignit* (Limes, Cluj, 2011) a lui Vianu Mureșan, a opta carte din seria de autor al acestui scriitor, așezată în trena unor alte cărți de filosofie, precum *Fundamentele filosofice ale magiei*, *Introducere în etica lui Levinas*, publicate la diverse edituri clujene, despre care se pot găsi cronici și comentarii care să le confirme seriozitatea și soliditatea, „pentru că Vianu Mureșan nu a scris niciodată cu intenția (totdeauna discretă a universitarilor) de a-și echipa CV-ul academic, el poate dinamita indiferența oricărui potențial cititor care a găsit pe rafturile librăriei *Omul jignit*”. (articolul *Omul jignit: un denunț magistral*) □ Bogdan Suceavă relatează despre cum editura Northwestern University Press a decis includerea propriului roman, *Venea din timpul diez*, în colecția *Writings from an Unbound Europe* și despre colaborarea detaliată cu traducătorul cărții Alistair Ian Blyth, căci operațiunea de transpunere a acestui roman, atât de românesc în conținut, referințe și umor, ar fi provocat destule dificultăți. (articolul *Istoria traducerii în engleză a romanului «Venea din timpul diez»*) □ Interviu cu Mirela Stănciulescu (n. 1957), specializată pe traduceri din engleză și din portugheză, dar având și scrieri la activ precum debutul cu ficțiunea *Copilul de foc* (2007) și cu *Cine ești tu?*, interviu realizat de Ioana Revnic cu titlul «*Până și cea mai fragilă ființă feminină poate face dovada unei forțe interioare ieșite din comun*». □ Încă un interviu se derulează între Nora Iuga și Miki Vieru, cu titlul *Fiecare carte a noastră să fie o Uniune Europeană*. □ Poeme de Daniel Corbu: *Centura neagră*, *O mie de biberoane în flăcări*, *Lecția de abis*, *Corăbiile din acvariu*. □ Mircea Măluț contribuie și el la paginile de poezie cu *prefața, o durere cu degetele-nfipite în ziua de mâine, cu un șanț și un val de pământ în brațe suntem gata, și scribii dorm în imperiu la căpătâiul religiilor, viitorul ca un incest al destinului, nerezolvatele teoreme ale marginii, umblă după mine o groapă comună, vine anotimpul în care mă vând, între două verticale de întuneric, restul din rest, cele sortite să cadă în ziua impară*. □ Péter Rácz (n. 1948, Békéscsaba), poet, prozator, traducător și publicist maghiar din Ungaria, este prezent cu o suită de douăsprezece poeme în traducerea Anamariei Pop. □ Li se adaugă și poemele lui Alexandru Sfârlea din ciclul *Policarp și ceilalți*. □ Gheorghe Vidican intră și el în teritoriul poeziei cu „un singur poem”, *sfântul vagabonzilor*. □ Lazăr Cerescu

scrie aforisme. □ Este semnalată cu detalii jurnalistice Tabăra Internațională de Poezie Sibiu-Cisnădioara, ediția a II-a, organizată de Asociația Artgothica Sibiu (președinte Călin Sămărghițan), la care au participat nume cunoscute ale poeziei contemporane precum Ion Mureșan, Lucian Vasilescu, Leo Butnaru, Anca Mizumschi, Adrian Suciuc, Ștefan Doru Dăncuș, iar momentul mult așteptat a fost lansarea volumului Antologia ARTGOTHICA 2011, editat de Asociația Artgothica Sibiu, editura A.T.U.

● **[Orizont, nr. 8 (1547)]** Un număr dedicat, tandru și ironic, membrilor „grupării Orizont”, ale căror (câteva) chipuri ne privesc de pe copertă: Lucian Alexiu, Adriana Babeți, Paul Eugen Banciu, Radu Pavel Gheo, Viorel Marineasa, Mircea Mihăieș, Alina Radu, Robert Șerban, Marcel Tolcea, Cornel Ungureanu, Ciprian Vâlcă, Daniel Vighi. □ Cornel Ungureanu evocă etapele încercărilor sale succesive de a realiza o geografie literară, proiect care s-a bazat pe ideea unei cercetări sistematice a literaturilor Europei Centrale, a definirii identităților culturale, din pricina regionalizării și a globalizării din ce în ce mai accentuate din cei douăzeci de ani de după căderea comunismului în România; proiectul s-a materializat prin publicarea cărții *Mitteleuropa periferiilor* (2000) și a *Geografiei literaturii române, azi*, lucrare concepută în șase volume: volumul I – *Muntenia* (Paralela 45, Pitești, 2003) și volumul IV – *Banatul* (Paralela 45, 2008), volumele II și III fiind consacrate Moldovei și Ardealului, și urmând cele dedicate Basarabiei și Bucovinei; dar articolul *Despre geografia literaturii, azi, un proiect în desfășurare* se axează pe scrierile lui Ion Creangă și a *Amintirilor* sale la 130 de ani de la moartea povestitorului, în desfășurarea căruia Cornel Ungureanu face trimitere la definiția pe care Auge și Tomlinson o dădeau *nonlocurilor*, spații ale migrației și ale tranziției; articolul acesta este, în fond, un fragment din *Geografia literară a României, azi*. □ Marcel Tolcea preia fragmente din blogul personal, cu numele *La Tolcea Vita*, sub forma unor fragmente de jurnal. □ Mircea Mihăieș dă la tipar fragmente dintr-un studiu despre William Faulkner, cartea purtând titlul *Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha*, o carte la care scrie de când a ținut în mână povestirile faulkneriene din volumul *Ursul*, în 1966. (articolul *Tratat despre linșaj*) □ Daniel Vighi publică un fragment dintr-o trilogie botezată *Corso*, care dezvăluie pasiunea autorului pentru călătoriile care i-au marcat viața, acelea din *Moby Dick* și *Toate pânzele sus*; fragmentul poartă titlul *Expediția goaletei Remény*. □ Viorel și Gabriel Marineasa sunt prezenți cu un fragment din cartea *Taromiștii*, pe care o scriu împreună, ca altădată Ilf și Petrov cu *Vișelul de aur*, pentru că, declară Viorel Marineasa „luați separat, suntem prea leneși. Prea neștiutori. Prea previzibili”. □ Radu Pavel Gheo își atrage cititorii cu un scenariu cu titlul *Soldat prost*, apărut într-o formă prescurtată în revista bucureșteană *Noua literatură*; după cum declară autorul „un gen hibrid, dependent de o transpunere cinematografică și, în mult mai mare măsură, de viziunea regizorală.” □ Alina Radu publică un text cu titlul *Crossroads, Washington*, o parte din jurnalul ei american, o variantă de *Adio, adio, patria mea cu î din i, cu â din*

a. □ Lucian Alexiu intră în număr cu notații, gânduri, dintr-un *Jurnal* despre poetul Petre Stoica cu valențe esecistice și epice, în articolul *Fragmente despre poet*. □ Adriana Babeți selectează două fragmente din cartea ei despre *Amazoane*. O poveste, fragmentele selectate fiind extrase din capitolul *Secolul XX și amazoanele pentru toți*. (articolul *Vârstele amazoanelor*) □ Ancheta revistei cu titlul *Timișoara: întrebări mari pentru un oraș (cultural) mic (I)* propune, obsesiv, următoarele întrebări intervievaților formulate de Eugen Bunaru: 1. *Credeți că Timișoara este un oraș care ar merita să devină capitală europeană în 2020? Ce argumente aveți pro sau contra?* 2. *Ce explicație sau justificare aveți pentru proverbiala mândrie (ocoșenie) a timișoreanului, a bănățeanului, în genere?* 3. *Cum vă raportați la sintagma „mica Vienă”, deseori invocată atunci când se vorbește despre orașul de pe Bega? Mai rezistă?* 4. *Ce anume vă inspiră în ceea ce scrieți, din vechea sau actuala Timișoară? Are Timișoara acel ceva distinct, tipic timișorean, de care v-ați atașat în mod special?* 5. *Cum apreciați Timișoara ca oraș cultural, ce calificativ i-ați da? Ce vă nemulțumește în viața literară-culturală timișoreană și ce soluții aveți?* 6. *Credeți că există un anume miraj al Timișoarei care i-a atras, aici, de-a lungul timpului, pe foarte mulți români (și nu numai) din alte zone?* 7. *Ce personalități și ce eveniment(e) din istoria, mai îndepărtată sau mai recentă, a culturii timișorene/ bănățene credeți că ar merita o mai dreaptă recunoaștere în posteritate (numele/ numirea unei străzi, unei instituții, placă memorială, bust statuar, casă memorială, includerea în dicționare, enciclopedii etc)?* 8. *Considerați că, în prezent, se poate vorbi de o conspirație împotriva Timișoarei (Poli Timișoara eliminată din prima ligă de fotbal, Filarmonica Banatul pe cale de a-și pierde locația, Mitropolitul Nicolae al Banatului „decăzut” din dreptul de semnătură (din fericire, decizie revocată, între timp, de Sinodul B.O.R., la presiunea enoriașilor și a unor personalități din cultură)?* 9. *Ce ați avea de reproșat mai-marilor zilei, factorilor de decizie (de putere) vizavi de ceea ce vi se pare reproșabil, nemulțumitor, pe diverse paliere: edilitar, cultural, curățenie, lucrări de reabilitare etc. Ce vă reproșați vouă înșivă, din aceleași motive (ale propriei nemulțumiri)?* Răspund: Cornel Ungureanu, Mircea Pora, Petru Ilieșu, Robert Șerban, Simona-Grazia Dima. □ În *Scriitori români în mrejele muzelor primejdioase*, Rodica Binder realizează un interviu cu Andrei Oișteanu, pornind de la succesul cărții *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom, 2011), aflată în scurt timp la a doua ediție, revizuită și adăugită și figurând pe lista cărților de succes ale anului 2010, răsplătită cu Premiul Special al Uniunii Scriitorilor din România: „– [...] O întrebare naivă: cum vă explicați acest succes? Este el datorat curajului unei detabuizări sau poate chiar tentativei de demitizare a însuși actului creator? – Era de așteptat ca o carte cu un astfel de subiect să suscite interesul public. Este vorba de detabuizarea unei teme delicate, la fel cum am procedat și anterior în cartea *Imaginea evreului în cultura română*. Sunt subiecte care nu au fost tratate deloc sau doar în clișee. [...] Un alt risc pe care îl presupunea o astfel de carte era să fie acceptată

de public și chiar apreciată, dar criticată de istoricii și criticii literari. „Preoții” care oficiază în „templul culturii române” ar fi putut să-mi reproșeze, dacă ar fi citit cartea cu neatenție, că eventual denigrez mari personalități ale culturii române și, ca atare, că fisurez unii stâlpi pe care se sprijină acest templu. Aș fi răspuns unei astfel de acuzații în primul rând prin aceea că nu este vorba de o denigrare, ci de o încercare de apropiere de adevărul biografic. În al doilea rând, la un stâlp care nu rezistă la zgâlțieli, mai bine renunțăm, decât să ne bazăm pe un stâlp de butaforie. [...] – [...] *Ați avut și unele revelații nebănuite atunci când v-ați aplecat asupra unor scriitori?* - În primul rând trebuie să spun că această carte s-a născut ca un studiu de istorie a religiilor, cercetând inițial felul în care Herodot, Strabon și alți istoriografi greci și romani au povestit despre modul în care plantele psihotrope erau folosite în diferite ritualuri de către geto-daci, traci și sciți. Pe urmă am cercetat cum au supraviețuit aceste obiceiuri în folclorul religios, în „medicina babelor”, în istoria medievală a regiunii și apoi în epoca fanariotă. [...] Este o metodă, să zicem, de secolul al XIX-lea, și anume, abordarea unui subiect de la origini până în prezent, de la Herodot la „hip-hoperii” de astăzi. De regulă, în zilele noastre cărțile sunt specializate pe tratarea unei teme pe o perioadă determinată. Dar, dat fiind că în privința subiectului în discuție nu am avut practic nici un studiu anterior, am fost obligat la o tratare cvas-exhaustivă.” □ Un alt interviu, realizat de Ciprian Vâlcă, ne dezvăluie personalitatea Martei Petreu în «*Cioran își izbește cititorul în cap exact ca un poet mare*»: „ – *Când ați citit prima dată un volum de Cioran?* – Foarte târziu. Numai pe vremea facultății și a Echinoxului. Nu era un autor despre care să se vorbească în cercul meu de prieteni, prietenii mei vorbeau despre Kafka, despre Dostoievski, Esenin, Camus, Rilke, Blaga. Și n-am dat de el, cum se fac descoperirile în adolescență și tinerețe, din întâmplare, nici în librării, nici în anticariate, nici la raftul liber de la Biblioteca Centrală Universitară, nu i-am găsit numele nici în revistele literare pe care le citeam. Multă vreme nici n-am știut că există. În ceea ce-l privește, cenzura comunistă și-a făcut foarte bine treaba. (Tot așa am pățit cu proza lui Dumitru Țepeneag, de existența căreia n-am aflat decât după căderea comunismului). Abia în timpul facultății am aflat de Cioran, iar cineva care îi avea cărțile mi-a împrumutat câteva volume pe termen scurt. La prima lectură, Cioran mi s-a părut isteric și inautentic. Prima impresie a fost puternică și proastă, am fost uimită de prostul-gust care răzbătea din pagini, adesea mai pregnant decât a mult-iubitului său și-al meu Dostoievski. – *Vi se pare îndreptățită părerea că Cioran e principalul continuator al lui Nietzsche în secolul al XX?* – Cred că el, în principal, este expresia cultă, de autor, a fondului cultural românesc, a psihismului colectiv, dar a psihismului românesc ce a luat deja act de marea cultură a lumii și are la îndemână mijloace de expresie majore, mature, instruite, nu fruste. În plus, are temperamentul acela, cum să spun, intens și exploziv, profund încărcat, doldora de jale și pulsioni. Și o inteligență excepțională. Cred că dacă cineva vrea să demonstreze continuitatea lui cu Nietzsche are toate șansele unei lucrări

comparatiste reușite, Cioran și-a recunoscut lecturile timpurii și formatoare din filosoful german și influențele. [...] Eu prefer să vorbesc, în cazul lui Cioran, de apartenența la o familie spirituală – la o linie de gândire și simțire care îi cuprinde pe Seneca, Pascal, Kierkegaard, Schopenhauer, Nietzsche, Cioran, alții. O familie de spirite, cu afinități temperamentale, ultimul regăsindu-se în toți cei care l-au precedat și fiind oarecum pregătit de toți cei care l-au precedat. Mai cred că filosoful nostru poartă în el *inconștientul colectiv etnic*, ca să folosesc un concept al lui Jung. [...] Livius Ciocârlie observă într-o carte de-a lui, lapidar, că autorul nostru este fond românesc în formă franceză. Este o observație foarte bună și-mi este un pic ciudă că nu stă să o detalieze. [...] – *Credeți că opera lui Cioran e citită adecvat în România după 1989?* – Cred că e citită, în sensul că volumele lui sunt cumpărate și citite și de cititori reali, nu numai de cititori profesioniști, cum suntem noi. Cioran a spart cercul vrăjit al profesorilor și al comentatorilor și a pătruns, din fericire pentru el, la publicul larg, la elevi, studenți, medici, profesori, ingineri, arhitecți, economiști etc. Or, asta este adevărata celebritate, să te citească oameni care nu au ca meserie interpretarea de text.” □ Un al treilea interviu cu Tino Villanueva, poet american de origine mexicană, profesor la Boston University și laureat al American Book Award 1994 pentru *Scene from the Movie Giant*, este realizat (și tradus din spaniolă) de Cristina Chevereșan, care l-a întâlnit la lansarea impresionantei *Antologii Norton a Literaturii Latino*, în toamna anului 2010, interviul fiind luat la Boston (Massachusetts) în ianuarie 2011. (titlul interviului este *Mi-am descoperit propria cultură – I*) □ Paul Eugen Banciu își dezvăluie tribulațiile interioare legate de creație în *Despre glorie (II)*, iar Pia Brînzeu reia firul depănării amintirilor din *Jurnal de familie* cu vacanța de iarnă de la Lugoj din 1960 când avea 12 ani și citea, tolănită într-un fotoliu, *Cei trei mușchetari*. □ Daniel Vighi este prezent cu proza *Așa că cel mai greu asta mi s-o părut: demontează, montează*. □ Viorel Marineasa publică un fragment, *Bărăgan, spațiu pierdut, timp regăsit (II)*, despre deportările din Bărăgan, perceput ca o Siberie, ca un gulag a pedepselor; articolul, deși scurt, este însoțit de o bibliografie esențială asupra deportărilor: Viorel Marineasa, Daniel Vighi, Valentin Sămânță, *Deportarea în Bărăgan. Destine, documente, reportaje*, (Mirton, Timișoara, 1996); Viorel Marineasa, Daniel Vighi, *Rusalii 51. Fragmente din deportarea în Bărăgan* (Marineasa, Timișoara, 2004, ediția a II-a); Miodrag Milin, Liubomir Stepanov, *Golgota Bărăganului*, (Uniunea Democrată a Sârbilor și Carașovenilor din România, Timișoara, 1996); Ion Pop, *Cu Paul Ricoeur despre memorie și uitare* (în *România literară*, nr. 4/ 2000); Paul Ricoeur, *Memoria, istoria, uitarea* (Amarcord, Timișoara, 2001), Alexandar Stoicovici, Flavius Furtună, *Dunărea deportaților (povești de viață din Bărăgan 1951-1956)* (Mirton, Timișoara, 2001); Tzvetan Todorov, *Abuzurile memoriei* (Amarcord, Timișoara, 1999); Smaranda Vultur, *Din radiografia represiunii. Deportarea în Bărăgan. 1951-1956*, (Mirton, Timișoara, 2011, ediția a II-a) □ Poeme de Robert Șerban: *Dragostea, cuțitul și pâinea, Crina adună castane, Ta-ta-ta* și o pledoarie a lui

Radu Pavel Gheo pentru *Timișoara, capitală culturală europeană – pro și contra*. □ Marius Aldea recenzează volumul de poezie *Vineri* (Ed. Herg Benet, 2011) al debutantului Aleksandar Stoicovici, un poet care și-a făcut loc în prim plan, fiindcă recenzentul îi recunoaște „forța poeziei, atât pe plan stilistic, cât și semantic, cât și cognitiv, dar mai ales [...] croiala limpede și curată a versurilor lui, pornită dintr-un material poetic autentic”. (articolul *Ca pâinea înmuiată-n spirt*) □ Subliniind că volumul *Opere, I. Poezii* (Polirom, 2011, ediție și prefată de Simona Popescu) al lui Gellu Naum (1915-2001) împlinește o necesitate prin adunarea laolaltă a poeziei sale suprarealiste și că este o apariție bine structurată, Grațiela Benga apreciază eforturile Simonei Popescu, „excelentă cunoscătoare a poeziei suprarealismului”, care în prefața la volum, fixează într-o idee esențială creația poetică a lui Gellu Naum, între debutul din 1936, *Drumețul incendiar* și până la volumul din 2002, apărut postum, *Calea Șearpelui*, „o poezie rețea, care se poate citi din mai multe direcții deodată, de oriunde și oricum. Metafora textuală ar fi *fața* și *suprafața*, sensul acestor termeni amintind de cazul gemelor: suprafața operei autorului este suma fețelor poeziilor lui, a căror structură cristalină – limpede și adâncă – permite reflexia și refracția, germinarea fără sincope și revelarea profunzimilor.” □ O altă ediție, luată în vizor de Alexandru Ruja, este legată de publicarea a trei volume din opera lui George Bălăiță, *Opere I – Lumea în două zile* (2009), *Opere II – Marocco (I)* (2011), *Opere III – Marocco (II)* (2011), cronicarul adăstând mai mult asupra celui ce-al doilea volum (Polirom, Iași, 2011, prefată de Nicoleta Sălcudeanu, cronologie de Marilena Donea) și explicitând titlul care trimite la un joc cu bețișoare colorate (foarte popular în perioada comunistă) ce „pare simplu, dar este complex prin inteligența și dexteritatea pe care le incumbă în rezolvarea sa, prin misterul cuprins în arhitectonica nebuloasă a construcției, prin grija gestului delicat și subtilitatea atitudinii, prin fermitatea deciziei și precizia executării. Câte ceva din toate acestea se află și în proza lui George Bălăiță. [...] Simplitate și mister sunt, de altfel, două dimensiuni esențiale ale prozei lui George Bălăiță.” (articolul *Între ludic și confesiune I*) □ Daniela Magiaru comentează un volum din domeniul artei teatrale, un volum de dialoguri, *Sărbătoarea clipei. Dialoguri cu George Banu* (Humanitas, București, 2011, traducere din franceză de Ileana Cantuniari, Colecția Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu), dialoguri realizate de Luc Bondy. □ De scriitorii ideologiilor politice, se ocupă Vladimir Tismăneanu, deconstruind *Limbaul secret al destinului*, în memoria lui Jorge Semprun (n. 1923 - d. iunie 2011) care „a fost unul din marii scriitori care au demontat ceea ce André Malraux a numit iluzia lirică. Este vorba de aventura stângii revoluționare în veacul al XX-lea și de dezamăgirile care i-au marcat pe atâția dintre cei care au crezut în «Dumnezeul tenebelor», deci în religia politică a comunismului.”

● [Steaua, nr. 8 (753)] Numărul începe în forță cu un ambițios articol al lui Felix Nicolau despre *Redefinirea canonului în literatura română contemporană/ Redefining the Canon in the Contemporary Romanian Literature* în care este

vorba de diferite moduri de a concepe canonul literar, sub influența celebrului studiu american al lui Harold Bloom, *Canonul occidental* (unde miza este în special criteriul estetic), dar și a tezei lui François Lyotard (conform căreia tentativa modernității de a impune noi universalii s-a prăbușit tragic odată cu punerea în funcțiune a lagărului de la Auschwitz); în cultura română, însă, continuarea și înflorirea modernismul din interbelic au fost retezate de instalarea regimului comunist, iar sincopa creată, vidul cultural, a fost spulberat de evenimentul istoric al Primăverii de la Praga, când a avut loc o relaxare a cenzurii și în spațiul românesc și s-a încercat o recuperare grăbită a etapei finale a modernismului, post-modernismul; sciziunea între canon și axiologie pare să fi dus, în perioada postdecembristă și în viziunile cele mai sumbre, la o degradare până la stadiul de paraliteratură, adică «literatură de o para»; însă, teoreticianul timișorean, Livius Ciocârlie, avansează ipoteza canoanelor paralele, în funcție de nivelul cititorilor, iar Paul Cornea se întreabă în ce măsură canonul mai oferă legitimitate, atât timp cât în epoca post-colonială, acesta este perceput ca un instrument de promovare a valorilor asociate cu Centrul, cu Sistemul, excluzând minoritățile și esteticile periferice. □ Trei scriitori, Daniel Bănuțescu, Nicolae Coande și Robert Șerban, sunt provocați să răspundă anchetei revistei *Steaua*: 1. *Cea mai vie provocare: un scurt autoportret de scriitor*. 2. *Ce înseamnă astăzi a scrie poezie/ proză în România mileniului trei? Cât de modern și postmodern este prozatorul/ poetul român în comparație cu cel străin? Mai contează -ismele (tehnic vorbind) sau doar talentul și publicitatea ajung ca un scriitor să fie vizibil?* 3. *Care sunt calitățile (și defectele) unui prozator/ poet care știe și vrea să fie prozator/ poet?* 4. *Credeți că veți scrie până la senectute?* Daniel Bănuțescu: *E ca și cum te-ai autopsia singur*; Nicolae Coande: *Autoportret cu femeia lui Kafka*; Robert Șerban: *Cred că una dintre calitățile pe care trebuie să le ai ca să fii scriitor este să-ți placă să citești...* □ Ovidiu Pecican studiază posteritatea lui Călianu, la 20 de ani de la moartea lui, punându-și întrebarea în ce măsură ideile critice ale lui I.P. Călianu din interviuri și articolele publicistice au fecundat mentalul românesc, devreme ce el a stipulat cu fiecare ocazie că un scriitor adevărat are menirea de a deranja Puterea. (articolul *Călianu după douăzeci de ani/ Călianu After Twenty Years*) □ În *Revoluția pe înțelesul copiilor* este propus un dosar, pe durata a mai multe numere, în care să se reflecte imaginea revoluției post-decembriste așa cum a fost percepută ea de către cei care aveau între 5 și 17 ani în acele zile „revoluționare”. Răspund, depănând amintiri: Paul Cernat, *Simulatoare* (avea 17 ani și era în clasa a XII-a la Liceul de matematică-fizică Nicolae Bălcescu, fost Sfântul Sava, din București; „A trebuit să treacă aproape 20 de ani ca să realizez că până și anticomunismul acela era plin de simulatoare”); Adrian Dohotaru, *Scrisoare* (ziarist; avea 5-6 ani la Revoluție); Bianca Burța-Cernat, *În preajma revoluției* (avea 10 ani); Viviana Mușă, «*Dați drumul la televizor!*» (psiholog; avea 12 ani); Ștefan Manasia, *Ghid tehnic de trăit revoluția* (scriitor; 12 ani la Revoluție); Constantin Vică, *Untitled 6* (eseist; avea 6 ani); Andreea Răsuțeanu, *Crăciunul*

când Moșul a venit de două ori (scriitoare; avea 10 ani). □ Florin Balotescu scrie un eseu despre faptul că poeții ajung să se ocupe din ce în ce mai puțin de poezie și că spațiul poetic are nevoie de exersări ale simțurilor poetice, luând ca punct de reper poezia lui Gellu Naum unde află o serie de răspunsuri (articolul *Gellu Naum și integritatea poetică*) □ Nicolae Mareș trage vălurile de deasupra activității culturale de propagandă a lui Eugen Ionescu, ca atașat cultural și de presă în Ministerul Afacerilor Străine și a rapoartelor sale trimise din Franța. (articolul *Ultimele rapoarte diplomatice de la Vichy semnate de Eugen Ionescu/ Eugène Ionesco's Last Diplomatic Reports from Vichy*) □ Alexandra Georgescu recenzează mai întâi proza lui Carmen Firan, *Detectorul de emoții și alte povestiri*, în care se radiografiază întâmplări focalizate înspre și dinspre America și, apoi, volumul *Între două lumi. Povestirile unui doctor de femei* (Scrisul Românesc, Craiova, 2010) al lui Adrian Sângeorzan, în care scriitorul pendulează constant între România și America, spațiul realității și cel al ficțiunii, al literaturii și al documentului. (articolul *Literatura emigrantă*) □ Elena Butușină aduce în atenția cititorilor câteva volume de poezie bilingve româno-maghiare, scrise de Dumitru Păcurariu, George Vulturescu, Ioan Nistor și Balázs F. Attila și apărute la editurile Limes, Dellart și AB-ART între 2009-2010 (traducerile în română și respectiv în maghiară aparținând Adelei Iancu, lui Balázs Béla și lui Balázs Boróka) (articolul *Poezii româno-maghiare*) □ Ștefan Damian scrie despre *Relațiile româno-italiene între cele două războaie mondiale/ Romanian-Italian Relationship in the Inter-war Period*, o cercetare care se află în trena altor abordări din diferite puncte de vedere (politico-diplomatic, economic, militar ori cultural), destul de numeroase, care au încercat să valorizeze documentele din arhivele celor două țări ori din arhive diplomatice străine; dar articolul de față reliefează în realitate o lucrare de istorie a lui Lilian Zamfiroiu cu titlul *Relații diplomatice româno-italiene 1918-1940* (Ed. Tritonic, București, 2011). □ Oana Presecan scrie o recenzie despre romanul lui Amos Oz, *Poveste despre dragoste și întuneric* (Humanitas Fiction, 2008, traducere din limba engleză de Dana Ligia Ilin, după versiunea lui Nicholas de Lange), „un roman de memorii care a fost deja tradus în peste douăzeci de limbi și a fost inclus chiar și în bibliografiile școlare din China”, un roman „vizibil înrudit cu *Un veac de singurătate*, este dedicat în prima lui parte istoriei familiale, fiind reconstruite viețile a patru generații de evrei europeni. La fel ca în romanul lui García Marquez, personajele suferă de o nefericire cronică, moștenită invariabil din tată în fiu, de parcă ar fi fost urmăriți de un blestem, iar destinele lor se împletesc cu istoria războaielor țării și cu masacrele provocate de acestea.” (articolul *Când eram copil, visam să devin carte/ When I Was a Child, I Dreamt of Becoming a Book*) □ Adrian Matus recenzează poeziile lui Ioan T. Morar, *Paloarea* (Ed. Brumar, 2010): „[Poetul] încearcă să metaforizeze și să construiască un poem al corporalității în care literele iau forma celulelor, identitatea textuală este ADN-ul, iar fluxul sanguin este parcurgerea textuală.” □ Florin Mihăilescu încearcă să separe apele bune de cele rele în materie de

activitate editorială înainte și după 89: „Înțelegerea libertății în afara responsabilității pe care o implică democrația a făcut ca, după 1989, în spectaculoasa erupție de cărți care s-a produs și care nu poate fi decât salutată, să se strecoare nu puține rebuturi sau încropeli, menite să umple eventual buzunarele unor nepricepuți, care confundă cultura cu comerțul agroalimentar. În mod paradoxal, sub comunism și sub ingerințele unei aberante cenzuri, când numărul editurilor era limitat și atent controlat, marea majoritate a redactorilor de carte se alcătuia din oameni calificați și, uneori, chiar bine intenționați. Locul lor a fost luat acum de numeroși nechemați, ori de niște așa-ziși «specialiști», improvizați peste noapte [...]” (articolul *Improvizații editoriale*) □ Două poeme de Aurel Rău: *Cântec la Dunăre* și *Drum cu cai*. □ Inventariind formulele narrative din literatura română și recunoscând că *Patul lui Procust* a lui Camil Petrescu „este un dar special și o sărbătoare, cu formula lui etajată și împletită”, Ovidiu Pecican se oprește asupra noutății reprezentate de ultimul roman din recolta de sertar rămasă în urma lui Ioan Petru Culianu, *Tozgrec* (Polirom, Iași, 2010); „Scris începând cu 1981 și aflat în atenția autorului cam până prin 1984, nedefinitiv, rămas în caiete și pe diverse foi detașate, pus în pagină ba în română, ba în franceză, cu adaosuri scurte chiar și în engleză, el a fost desemnat de editoarea lui postumă, sora autorului, Tereza Culianu-Petrescu, drept un «întins șantier scriptural». Culianu însuși vorbea despre această creație ca despre un «roman fantastic» în septembrie 1984, într-o epistolă trimisă lui Mircea Eliade.” (articolul *Un șantier narativ exploziv revoluționar/ An Explosive Revolutionary Narrative Site*) □ În evaluarea poetului Marin Mălaicu-Hondrari, criticul Alex Goldiș observă că „temele obișnuite ale ultimei generații de scriitori lipsesc din recuzita sa, dar însăși sensibilitatea lui pare croită după alte tipare. Minimalismul, autenticismul programatic, violența imaginarului sau doar a discursului, tonul protestatar și impulsurile teribiliste îl lasă rece pe autorul *Apropierii*. În schimb, el s-a dovedit a fi [...] mai degrabă artizanul unei sensibilități retro, neo-romantice, încrezătoare în posibilitatea spiritului de a modifica realitatea. De aici și predilecția pentru două teme majore, destul de ieșite, însă, din circuitul tematic al ultimilor ani: dragostea și literatura.”; așa încât volumul recent, *La două zile distanță* (Ed. Charmides, 2011), dezvăluie o limitare a livrescului, pentru că „discursul poetic devine mult mai tranzitiv decât în cartea de debut” și se hrănesc din gustul pentru exotic și pitoresc, însă majoritatea pieselor din *La două zile distanță*, titlul este cât se poate de inexpresiv, abandonat într-o ambiguitate deloc productivă – „imagini și expresii fericite nu reușesc să închege un întreg semnificativ”. (articolul *Literatură și amnezie*) □ Ruxandra Cesereanu detectează în *Asasina cultivată* (Ed. Rao, 2007, traducere de Ileana Scipione) de Enrique Vila-Matas câteva probleme în vogă la trecerea dintre milenii: moartea romanului, respectiv moartea cititorului: „Această chestionare este ingenios orchestrată și are ca miză tocmai remitologizarea romanului (după ce a fost demitologizat demonstrativ).” (articolul *Moartea romanului, moartea cititorului/ Death of the Novel, Death of the Reader?*) □ Marius Concan

își continuă investigația printre scriitorii cu înclinații suicidare sau care chiar s-au sinucis în *Despre sinucidere și Anne Sexton (II)*. □ Ștefana Pop-Curșeu urmează și ea cercetarea despre reprezentarea pieselor absurdului ale lui Eugen Ionescu din anii 50-60, cercetare începută într-un număr anterior, și anume *La Théâtre de la Ville, Rinocerii umplu sala (II)* □ Ana Ionesei recenzează două cărți, prima antologia *7 postmoderni* (Paralela 45) realizată de Ion Bogdan Lefter care le aplică o analiză exegetică exemplară dovedind o mare familiaritate cu autorii vizați: Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Nichita Danilov, Herta Müller, Vasile Petculescu, Vasile Gogea (articolul *Un septuor de tablouri literare postmoderne*) și a doua este volumul *Colecția de călimări* (Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2001), alcătuită de Viorel Mureșan, „strategic concepută nu atât ca etalare gratuită a unor preferințe literare personale ale autorului, cât ca îndreptar al depistării unor serii de ecouri și corespondențe între literatura română și universală.” (articolul *Un elogiul al bibliotecii borgesiene*)

● [Vatra, nr. 8 (485)] După cum e instituit deja obiceiul, la rubrica „tolle lege”, este publicat poemul unui poet cunoscut, aici Mircea V. Ciobanu, cu titlul *resetare* (despre *ars poetica*): „... și atunci toate cuvintele s-au retras/ s-au înghițit (în sec) unele/pe altele... sughițând....”, iar pe ultima pagină, Lucian Perța îi dă o replică parodică (rubrica „contra-tolle”): „...și desigur că atunci și imediat,/ după reforma învățământului (pe bune!) mulți/ dascăli și învățăcei au sughițat....” □ Redacția publică două scrisori adresate lui Dan Culcer în 1977 și 1978 (redactorul-șef de atunci al revistei) de către Radu Petrescu. □ Al. Cistelean reconstituie evocator un portret spiritual al lui Mircea Ivănescu, plecat dintre cei vii, povestind, în antifrază, despre „ne-întâlnirile” cu poetul lui Mopete, la Oradea și Sibiu (în memoriam: *La plecarea lui Mircea Ivănescu*). □ Publică poezie poetul Ion Cristofor: *Țapul ispășitor, Auzi prin somn frunzele, Zâmbetul ei îndepărtat, Orchestra de jazz, Viziune, Un fluture, Târziu, Să fii om, O, puterea imensă, În umbră, Uneori, Încurcate sunt drumurile noastre, Se făcea că suntem negustori, Ca un alai funerar, Welcome to America*. Șerban Tomșa își delectează cititorii cu proza *Sărbătoarea Călăului*. □ Ruxandra Cesereanu urmează neabătut relatarea evenimentelor de creație, *close reading*, din avatarurile unui experiment: *1001 de zile și nopți* (4). □ Scriitorul chișinăuan Emilian Galaicu-Păun îi dedică lui Nicolae Pojoga poemul *război civil*: „«dacă limbă înseamnă popor- poporul, se știe, -i cu curul în două luntre/ luntrea-n doi curi -, / într-un singur cuvânt își dau mâna și viața și moartea: cuvântul război.»” □ Încadrându-se în tema propusă în acest număr „teatrul azi – tradiție și inovație”, Theodor-Cristian Popescu scrie despre *Primul val al teatrului independent românesc post '89. Forme de manifestare*, un text care reprezintă o primă versiune a unui studiu realizat în cursul unei burse oferite de Colegiul Noua Europă; din cuprinsul acestui studiu, menționăm câteva idei-reper: „Cei trei piloni simbolici ai teatrului românesc: tradiția, rezistența prin cultură și validarea externă. Obsesia excelenței artistice”; „Începuturi cosmopolite. Exploatarea externă a infrastructurii socialiste.

Noul internaționalism al anilor 90: esticii se întâlnesc în vest”; „pentru o cultură «mică», validarea se produce întotdeauna în spațiul unei culturi «mari»”; teatrul „independent, alternativ, experimental”, teatrul experimental „nu presupune neapărat noțiunea de independență, ci pe aceea de cercetare [...] ce urmărește cu predilecție descoperirea de noi mijloace de expresie teatrală și care poate fi (și a fost câteodată) găzduită foarte bine și de structura teatrală de stat.”; este menționat, printre nenumărate eforturi ale oamenilor de teatru, regizori și actori, și *Teatrul Inexistent* al lui Theo Herghelegiu care își stabilea următoarele obiective: „1) orientarea repertoriului către o problemă imediată, care să fie extrasă din viața comunității și să i se adreseze direct acesteia; 2) abordarea publicului ca element viu, ca participant la actul artistic; 3) cât mai scăzută dependență de un spațiu anume; scenografie multifuncțională, minimală; 4) tendința de a folosi disponibilitățile participanților (actorii) în cât mai inedite și variate încercări; 5) interdisciplinaritate (dans, muzică, arte vizuale)”. □ Sorin Crișan se folosește de teoria lui Roman Ingarden privitoare la teatru, folosind și argumente provenind din diferite domenii ale științei, filosofie, estetică și teoria teatrului, pentru a discuta despre *Dialogicul în arta teatrului*. □ Dorina Pogăceanu este prezentă, în demonstrația ei despre „arta teatrală ca expresie a comunicării”, cu două articole: *Comunicarea și spectacolul scenic și Limbajul actorului*; din demonstrația ei, ne-a sărit în ochi o sintagmă „cu valoare de fundament” pentru arta teatrală, și anume „durata vie” introdusă de Adolphe Appia și care „nu se referă la durata strict temporală, ci la sincronizarea dintre succesiunea formelor vii ale corpului și succesiunea ritmurilor muzicale”. □ Raluca Bălan stabilește punțile de legătură între teatru și postmodernism în *Tragicul. Prelucrări după postmodernism*: „Lucrarea de față pornește de la studiul postmodernismului – moment important atât în istoria culturii, cât și în viața teatrului, analizându-l, disecându-l, urmărindu-i pașii mai ales în domeniul teatrului, folosindu-l drept apogeu al parcursului existenței unei lumi care, încet-încet, își recapătă cuvântul pentru a se exprima.” □ Albert Măria este interesat de cheștiunea identității din teatrul britanic, punându-și întrebarea „ce mai este englezesc azi?”, articolul lui, *Identități în (trans)formare. Forme sociale și teatrale în schimbare în Marea Britanie*, fiind o încercare de a înregistra și alte întrebări puse de creatorii de teatru în spectacolele experimentale și inovatoare și ajungând la redefinirea relației dintre text, spectacol și societate. “ □ Teatrul are drept obiectiv să prindă „un sens al timpului”, iar Marcela Dan aduce în discuție, în arta teatrală, și elementele paraverbale ale limbajului teatral, precum costumele, gesturile, accentuările în vorbire, fiindcă „Teatrul reprezintă genul de artă în care comunicarea umană se manifestă în toate ipostazele sale: text/ cuvânt, intonație, mimică, gest, mișcare, semne spațiale. Limbajul paraverbal este o formă al limbajului nonverbal, o formă vocală reprezentată de tonalitatea și inflexiunea vocii, a ritmului în vorbire, modul de accentuare a cuvintelor.” (articolul *Elemente paraverbale ale limbajului teatral*) □ Tot despre limbaj teatral, dar, de data aceasta, va fi vorba despre limbajul corporal, despre cum își folosește

actorul corpul și despre ce fel de model corporal dispune actorul (clasificare preluată după Mihail Bahtin: corpul deschis, caracterizat prin contacte frecvente și apropierea dintre corpuri; corpul grotesc, de carnaval, în ritualurile păgâne, și cel simbolic; și, bineînțeles, corpul închis pe scenă, introdus în epoca renașcentistă prin descoperirea conceptului de individ și care însemna distanțarea, eticheta, norme de comportament) cum demonstrează Ungvári Zrínyi Ildikó în articolul *Limbajele corpului actorului* (în traducerea din maghiară în română a lui Kocsis Francisko) □ Urmează rubrica „v-am dat teatru”, în care sunt publicate o serie de piese de teatru, experimentale și inovatoare, ale unor autori contemporani; astfel, este prezentă Alina Nelega, cu *graffiti.drimz. o poveste în zece personaje și treisprezece scene*; Gellu Dorian, *Măine vine Ceaușescu*, piesă de teatru în trei părți; Constantin Eretescu, *Sala de așteptare*, piesă în două acte.

● **[Viața românească, nr. 7-8]** Marian Drăghici ia un interviu artistului plastic Mircea Dumitrescu la împlinirea a 70 de ani, interviul derulându-se pe baza a șapte întrebări, după o scurtă reconstituire a fișei biografice și spirituale a pictorului. (articolul *7 întrebări la 70 de ani*) □ Despre importanța criticului Garabet Ibrăileanu în cultura română, ne întreține Constantin Pricop într-un articol în care punctează, chiar din introducere, faptul că păstrarea numelui în cotidianul contemporan (un liceu care-i poartă numele, în Iași; Catedra de literatură română a Universității «Al. I. Cuza» îi poartă și ea numele, în onoarea lui căci a ținut aici cursuri de literatură între 1908-1934) nu este o garanție și a frecventării operei sale ce pare să fi intrat într-un larg con de umbră; acest lucru îl determină pe Constantin Pricop să se întrebe asupra motivelor declinului interesului de lectură pentru opera criticului ieșean și fondator al *Vieții românești*: „Urmează studierea literaturii de azi o altă direcție decât aceea pe care se situa Ibrăileanu?”; analiza ansamblului operelor criticului îl duce pe autor la departajarea disputei dintre E. Lovinescu și Garabet Ibrăileanu, fondul teoretic al confruntării de idei dintre cei doi critici fiind articulat de orientarea lor ideologică diferită: Lovinescu era un continuator al lui Maiorescu susținând că opera literară nu trebuie să reflecte decât preocuparea pentru estetica artei scrisului, în timp ce Ibrăileanu, un urmaș (în gândire) a lui C. Dobrogeanu-Gherea (aproape uitat în contemporaneitate și deloc citat, fiindcă de numele lui se leagă atribute ca „socialist”, „marxist”), lega estetica operei de viața socială. (articolul *Ibrăileanu astăzi*) □ Un eseu filosofant despre opera lui Nichita Stănescu scrie Ion Hadârcă în *Stănescu versus Stănescu sau elegiile berilului spart*, găsind printre altele, că prenumele Ni-ni (cum era alintat de părinți și de colegii de școală, de prieteni) „reproduce eufonic ecoul vibrant al negării negației”. □ Tot de un clasic al literaturii române, se ocupă și Dan Gulea în *Flori de plumb*, considerând că poeziei bacoviene îi este specific „interregnul, cel mai terifiant univers din poezia noastră” și că florile care apar în universul liric se află „în proximitatea artificialului, a transformării, a devitalizării – condiție necesară pentru interregnul bacovian: carbonizate flori (*Negru*), flori pălite, întârziate (*Poemă în oglindă*), toamna rupe afișe și flori (*Frig*),

abandonate flori (*În iarnă*) etc” □ Constantin Abăluță publică proza *Întâmplări imaginare pe străzile Bucureștiului*. La fel și Adrian Buzdugan, prezent cu „o scorneală”, *Bulgărele din cer*, care ncepe ca un basm în stil parodic: „Asta s-a-ntâmplat demult, pe când varza n-avea cotor și creștea spânzurată-n copaci...”. Nicolae Stan scrie proza *Primul om* □ Suntem atrași în teritoriul poeziei de trei poeți: Ion Pop, *Pentru o definiție a mării*, *Am crezut*, *Cina*, *Surpriza*, *Spovedanii*, *Măsline negre*, *verzi*, *La zid*, *Monument*, *Aforismele*, toate având la final marcată data genezei: octombrie- noiembrie 2010; Ioana Diaconescu, *Ultimul și boreal pojar*, *Altă formă*, *Orgoliu*, *Sub linie jumătate de secol*, *Nemurirea la doi pași*, *Translucid*; Adrian Pârvu, *Caracatița sentimentală*, *O fință sensibilă*, *De tinerețe*, *Orizont nepopulat*, *Om bun*. □ Ioan Buduca continuă cu eseul filosofard *Nietzsche gândea la două capete (II)*, introducerea fixând lucrurile în îndepărtata Antichitate, tocmai la Aristotel: „Potrivit terminologiei aristoteliene, lucrurile există, pe de o parte, în propria lor potențialitate, pe de altă parte, în propria lor actualizare. De pildă, stejarul există deja în sămânța de stejar, dar numai în potența sa, nu și în actualizarea lui.” □ Leo Butnaru dă tonul la rubrica „dosar” al *Vieții românești* într-o expunere despre exil cu accente memorialistice, *Literatura fără frontiere?*, începutul trimițând la o listă a lui Laurențiu Ulici (din eseul *Avatarii lui Ovidiu*) de noțiuni ce ar trimite „direct sau implicit spre termenul «exil», și anume: fugă, fugărire, sancțiune, opțiuni, aventură, destin, salvare, terapie, revanșă, refuz, revoltă, regăsire, motive politice-economice-personale-psihologice, dor de ducă, lehamite, întâmplare, frică, curaj, soluție, lipsă de soluție – ca să încheie cu exclamația: «Asta e! Exilul ca fenomen».” Continuă pe aceeași temă Nicolae Coande, în *Acest atom indestructibil, de configurația păpădiei*: „De ce ar deranja o Păpădie Puterea? Merită cei puternici zgâlțâiți din visul lor de mărire? [...] Motivația scrisului unui astfel de îndrăzneț care se ia în serios ar trebui să fie însăși existența sa, ca și o anumită concepție despre viața celor din jur, inclusiv despre viața celor demult dispăruți. [...] Atunci când scrie, exilatul de la masa de scris își suspendă pentru un timp viața. [...] Numai că, din când în când, chiar viața îl suspendă sau epuizează pe poet, așa cum i s-a întâmplat lui Ovidiu, de testatul curții de la Roma – pentru un amor inavuabil care azi ar stârni cel mult curiozitatea lui *The Sun*. Scriind, orice ins cu talent creator suspendă un timp viața, așa cum biologic se înfățișează ea, dar simte cu delicatețe că viața își ia la răstimpuri o revanșă dureroasă: îl trimite într-un exil ce poate fi interior sau, mai dramatic, unul explicit, concret.” Aduce noi argumente, de la firul ierbii, pe tema exilului Carmen Firan în *Destine duplicitare*: „Majoritatea emigranților pretind că, odată dezrădăcinați din pământul natal, s-au născut în țara de adopție a doua oară. Într-o altă cultură, într-o altă limbă și într-un spațiu nou, cu tradiții și sisteme de valori diferite. [...] Metamorfoza ține atât de dezrădăcinare, cât și de presiune de a încolți și de a se reformula într-un pământ străin. În țara de adopție, emigrantul este un străin.” În căutarea sensurilor exilului, Horia Gârbea face trimitere la timpurile străvechi, în care „exilul, ca pedeapsă și prin consecințe, echivala cu

moartea. Cei vinovați de anumite crime aveau de ales, eventual, între moarte și exil. Ambele erau alungări, excluderi din viața civilă. Chiar dacă, în al doilea caz, penitentul își păstra existența biologică, el era mort pentru comunitatea din care făcuse parte. [...] Își pierdea patria, ceea ce, într-o anumită accepțiune, putea fi mai grav decât să-și piardă viața. De aceea, unii eroi ai istoriei au ales, ca Danton, moartea în locul exilului pentru că, după formula memorabilă a aceluia, nu-ți poți lua patria pe tălpile pantofilor.” (*Exilul – condiția firească a existenței artistului*)

Andrey Gritsman dă exemple concrete la tema exilului referindu-se la literatura rusă, în *Poet în exil: circa secolul XXI*: „«Poetul e mort», sună primul vers al celei mai faimoase poezii din limba rusă, scrisă de Lermontov, la 16 ani, despre moartea în duel a lui Alexandr Pușkin. Moartea este un exil final pentru un artist. Atât cât trăiește poetul, există mereu speranța ca se va întoarce acasă. Condiția ar putea fi greșit înțeleasă, firește, de artist, deoarece acesta este mereu în exil, așa cum a fost Pușkin în Rusia veacului al XIX-lea, și, în același timp, acasă, cu geniul și limba sa. Casa poetului este limba sa și, mai mult decât atât, sufletul poetului își spune povești în orice idiom la îndemână.”

În fine, un scriitor care cunoaște concret ce înseamnă exilul, Bujor Nedelcovici își începe disertația cu un motto din Ian McEwan „*L’écrivain a pour mission de rendre les autres furieux*”, iar ideile la care se va referi sunt fixate în subtitlurile următoare: 1. Termenii și categoriile folosite pentru definirea exilului. 2. Exilul scriitorilor și savanților din Franța, Germania, Rusia și România. 3. Exilul ca limbaj folosit în scris și oral. 4. Despre exil, din punct de vedere filosofic. 5. Despre experiența personală a exilului interior și exterior. (*Scriitorul și exilul*). □ Elisabeta Lăsconi comentează în paralel două „romane-protest față de indiferența lumii”, publicate recent la Ed. Trei, în colecția Fiction Connection, *Lizoanca la 11 ani* (2009) de Doina Ruști și *Jurnalul albastru* (traducere din engleză și note de Laurențiu Dulman, 2010) de James Levine; cuprinsul lor este descris de comentatoare astfel: „Ambele romane intră într-o zonă mai largă de interes de problematizare, ce antrenează și asociază societatea civilă și viața comunității, pun în discuție rolul autorităților (familie, școală, protecția copilului) și nu în ultimul rând, funcția presei. Ambii scriitori au avut ca punct de pornire fapte adevărate care au trezit revoltă și, în mod evident, dorința violentă de acțiune.” (articolul *Prostituata-copil*) □ G. Pienescu relatează, din amintiri de familie, intruziunea unui ofițer sovietic în viața lor din Cernăuți care le rechiziționează casa din vremea când el-însuși nu era decât un școlar și cu care familia lui a trebuit să conviețuiască aproape o lună. (articolul *Alexandru*) □ Liviu Franga își încheie demonstrația legată de legătura culturală și spirituală între lumea de azi și lumea Antichității clasice, care nu se păstrează decât prin intermediul instituțional al școlii, în *Modernitatea și actualitatea Antichității. Însemnări retrospective pentru stimularea reflecției* (VIII) □ Articolul memorialistic *Aprilie, luna florilor de mai*, semnat de Marian Dopcea, relatează cum i-a cunoscut semnatarul acestor rânduri pe Șt. Aug. Doinaș și pe soția acestuia Irinel Liciu. □ Ion Bogdan Lefter trasează

în cheștiunea delicată a creșterilor și descreșterilor valorilor literare de la „bursa cotațiilor critice” câteva direcții de modificare a percepției, moștenirea literară fiind într-o permanentă reinterpretație; aici criticul se referă la cronicarii noștri moldoveni: „Toate istoriile literare și toate manualele școlare de specialitate încep cu ei. Or, în ciuda valorilor expresive cunoscute, ei, cronicarii, n-au fost scriitori, iar reconstituirile lor istorice nu sunt literatură. Cota lor, ca și a mai-tuturor celorlalți autori de până la secolul al XIX-lea, e – deci – exagerată. În câteva cazuri, victimele acestor supraaprecieri sunt – paradoxal – ... ei înșiși! Prestigiul cronicarului Miron Costin umbrește meritul poetului omonim, care fixează prin *Viața lumii* și prin micile explicații introductive un reper major în istoria versificației românești. Sau *O samă de cuvinte*, culegerea de proze («legende istorice») ale lui Ion Neculce: trece drept opera secundară a cronicarului, deși ar trebui privită drept o operă meritorie în sine, în «literaturitatea» ei certă.” (articolul *Supraevaluări, subevaluări...*) □ Gh. Grigurcu vrea să acorde șansa unei reparații, măcar postume, unui scriitor, poet, prozator și comentator al literaturii române, N. Davidescu, marginalizat de critica interbelică (recte E. Lovinescu și G. Călinescu, care, deși îi acordă în istoriile lor un spațiu oarecare, au mari rezerve sau, se vede bine, nu-l agreează) și exclus total din istoriile recente (precum cea a lui N. Manolescu); Gh. Grigurcu se oprește asupra criticii practicate de N. Davidescu, care avea o înclinație spre „demolare”, „negativism”, un nonconformist „deviant” de la curentul general și „eretic”, atitudini care au fost un handicap în vremea interbelicului, dar, în vremea noastră, zice criticul orădean, ar fi socotite doar „o atractivă punere în problemă”. (articolul *O rudă săracă*) □ Bogdan Crețu este impresionat profund de estetica autenticității, de cruzimea privirii, din *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010) de O. Nimigean; conform Bibliei „rădăcina de bucsau” este simbolul oamenilor foarte săraci, care nu mai au nicio hrană decât această rădăcină amară, o parabolă pentru cei care ratează totul în viață; cronicarul deplânge faptul că, în cursul anului 2010, cel mai comentat și apreciat roman al anului nu a figurat, nici măcar pe lista nominalizărilor la Premiul USR, iar unul dintre motive fiind, după opinia comentatorului, independența conservată față de grupurile și grupusculele literare ceea ce l-a făcut incomod și antipatic; exegeza romanului îl duce pe Bogdan Crețu la următorul verdict critic: „țin să afirm cu toată responsabilitatea, am câștigat în O. Nimigean pe unul dintre cei mai puternici prozatori pe care i-a dat literatura română în ultimii 20 de ani.” (articolul *La limită*) □ Un alt roman de forță, *Viața lui Kostas Venetis* (CR, 2011) a lui Octavian Soviany, stârnește apetitul exegetic al Emanuelei Ilie, care remarcă aspectul șocant al romanului, ce încalcă numeroase tabuuri ale moralității; este „un roman al viciului ridicat la rang de normă existențială universal valabilă” și pentru a se feri de acuzația că ar face dovada unei „desuete pudibonderii în raport cu estetica romanească”, comentatoarea expediază repede observația că Octavian Soviany realizează totuși o „cartografiere pacientă, aproape sadică a răului omenesc” ce sfârșește „prin a se învârti [...] în gol”, în esență „un univers teratologic”

abundent. (articolul *Moartea ca o carte la Veneția*) □ Din cronica literară a Cristinei Necula la volumul în *Biu* (Ed. Limes, 2010) al Eugeniei Țarălungă, titlul provenind din englezescul „be you”, reținem construcția dialogală a poemelor (semănând cu cele ale lui Marin Sorescu) și faptul că, tematic, sunt „lecții” despre iubirea ca sens unic al vieții, cunoașterea fiind, în fond, o coborâre în străfundurile eului: „Prin scriitură, dragostea nu rămâne un simplu sentiment, ci devine o Ființă, devine vie.” (articolul *Biu sau poezia ca reverie a semnificațiilor*) □ Din timpul prozaic parcurs de toți, stupefiați de haosul din jur și de reformele procustiene antagonice actului creator, Marcel Lucaci alege să împărtășească opinia despre volumul de poezie al lui Viorel Mureșan, *Buchetul de platină* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010), apărut în condiții grafice de excepție și beneficiind de inspiratele desene ale lui Marcel Lupșe, este un volum care impresionează, la prima vedere, „prin ținuta elegantă, prin alcătuirea gingașă cumpănită”, iar grupajele de poeme „denotă și ele aceeași preocupare atentă pentru echilibrul și simetria construcției, pentru așezarea ceremonioasă a stihurilor în pagină”; numeroase sunt motivele care circumscriu universul liric (nisipul, piatra, cenușa, noaptea, singurătatea, școala de orbi, orașul, cimitirul, luna), dar peste toate iese la suprafață, mai obsesiv ca celelalte, motivul îngerului de sorginte stănesciană și nu voiculesciană: „Chiar dacă sunt, mai totdeauna, ample, poemele lui Viorel Mureșan se construiesc parcă singure din frânturi închegate savant, printr-o alternare a versului clasic și liber, a registrului popular și cult, tonalitatea lor fiind, uneori jucăușă precum o verighetă sau, alteori, vicleană ca o pisică.” (articolul *Neliniștea din Byblos*) □ Florin Toma alcătuiește o dare de seamă, sub titlul *Congresul național de poezie*, despre derularea, la Botoșani, Ipotești, Suceava și Putna, a celei de-a IV-a ediții a festivalului tradițional a cărei temă a fost *Poezia română contemporană în context european*; printre alte activități, programul a cuprins două recitaluri de poezie la Botoșani, deschiderea unui stand de carte de poezie și un al doilea recital la Cetatea de Scaun a Sucevei, la care au participat 50 de poeți din cei 90 de invitați; momentul cel mai așteptat a fost decernarea Premiilor Congresului Național de Poezie, care s-a derulat în aula Universității Ștefan cel Mare din Suceava, cu un juriu format din Mircea Martin, Ion Pop, Al. Cistelean, Mircea A. Diaconu, Vasile Spiridon, Andrei Terian, Paul Cernat, Gellu Dorian și Dan Mircea Cipariu care a acordat Marele Premiu poetului Lucian Vasiliu, iar Premiul de debut tânărului poet Radu Vancu. □ Nicolae Prelipceanu semnalează desfășurarea celei de-a doua ediții a Zilelor Revistei *Acolada*, în cele două zile dedicate s-au sărbătorit cinci ani de literatură și artă din Satu Mare, printre participanți numărându-se: Florica Bud, Liana Cozea, Simona-Grazia Dima, Angela Furtună, Gheorghe Grigurcu, Olimpia Iacob (directorul *Acoladei*), Ioan Moldovan, Dumitru Păcuraru, Pavel Șușară, Radu Ulmeanu (director general al Editurii Pleiade) etc. □ Lista *Breviarului editorial* întocmit de Eugenia Țarălungă cuprinde în acest număr autori precum: Leonid Dimov, *Opera poetică* (Paralela 45, 2010, două volume, ediție îngrijită și prefată de Ion Bogdan Lefter); Ion Bogdan Lefter, *O oglindă*

purtată de-a lungul unui drum. Fotograme din postmodernitatea românească (Paralela 45, 2010), unde un număr de 61 de poeți și 31 de prozatori au suscitât interesul și acuitatea critică a lui Ion Bogdan Lefter, optzeciști și nu numai; Ion Bogdan, *7 postmoderni: Nedelciu, Crăciun, Müller, Petculescu, Gogea, Danilov, Ghiu* (Paralela 45, 2010); poeta Riri Sylvia Manor, *Pestriț* (Paralela 45, 2010, colecția «Conexiuni»), o poetă care nu prea are cărți pe stoc și nu-i lipsesc referințele critice prestigioase; Radu Vancu, *Amintiri pentru tatăl meu* (Ed. Vinea, 2010); Ștefania Plopeanu, *Dincolo dincoace de poezie* (Ed. Vinea, 2011, prefață de Octavian Soviany); Ion Zubașcu, *Omul, pomul și fântâna* (Ed. Limes, 2011, colecția «Magister»); Ion Simuț, *Liviu Rebreanu și contradicțiile realismului* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010, colecția *Mari scriitori români*); Gabriela Gheorghisor, *Mircea Horia Simionescu: dezvrăjirea și fetișizarea literaturii* (MLR, 2011, colecția «Aula Magna», prefață de Eugen Negrici). □ Liviu Ioan Stoiciu continuă să redea tabloul animat la *Revistei revistelor*.

[SEPTEMBRIE]

● [Apostrof nr. 9 (256)] Susana Bogorin ia ca pretext vizita unor prieteni la Paris, într-un iulie „crâncen de friguros” și ploios, pentru a comenta copios noua expoziție Brâncuși cu fotografiile și filmele sale, de la Centre Pompidou, care pretinde din partea turiștilor trei ore și jumătate pentru a fi văzută cum se cuvine; vizita se încheie cu oferte de carte din librăriile pariziene, unde atât scriitorii consacrați, cât și debutanții sunt *etalați* pe mese, umăr la umăr, eventual cu atenționarea „recomandarea librarului” și nu ca în România, unde debutanții sunt puși în rafturi la nivelul bocancului. (editorialul *Iarna pariziană din plină vară*) □ Dan Cristea semnează o mică divagație despre *motivul camerei* la M. Ivănescu, care, în fond, este o pledoarie despre imaginarul ivănescian în articolul *in memoriam* despre *Camerele ca o carte* unde insistă asupra faptului că interpretarea critică a poeziei lui M. Ivănescu a favorizat mai degrabă o discuție despre livrescul ei, dar nu a sesizat latura sa existențială. □ Anca Sântimbrean pune accentele necesare într-un eseu despre poezia Ilenei Mălăncioiu, despre *mitologia morții*, tema centrală a versurilor ei, și constată că, dacă înainte de 90, „viața se prelingea în moarte”, după 90, moartea invadează viața, făcând din faptul de a trăi o iluzie, un lucru straniu”. (articolul «*Cum se poate trăi printre morți...*») □ Drept urmare, două poeme de Ileana Mălăncioiu sunt publicate în versiune bilingvă, română și italiană, *Doarme Ieronim, Și totuși cât aș vrea*; tălmăcirea în italiană îi aparține lui Danilo de Salazar. □ Irina Petraș remarcă faptul că a atrage atenția asupra unor foarte buni prozatori, cu un scris peste media în vogă, este un lucru dificil de realizat, de multe ori neizbutind să-i scoată din anonimat; așa stă cazul, după opinia ei critică, cu Mirela Stănciulescu (n. 1957) care s-a făcut cunoscută ca traducătoare a lui Saramago, publicând apoi *Pluta de piatră* (1989), *Călătorie prin Portugalia* („un splendid ghid de locuire cu stil și cu savuroasă dezinvoltură”) și, ca prozatoare, *Copilul de foc* (2007), debut, urmat de voluminosul *Cine ești*

tu?, toate sunt „cărți bine scrise și susținute/ comentate cu entuziasm de Alex Ștefănescu, Dan C. Mihăilescu, Micaela Ghițescu ori Tudorel Urian, ele n-o impun pe autoare pe lista scurtă a prozei contemporane”; nici romanul recent *Emoția* (Humanitas, 2011) nu o va propulsa pe prozatoare pe primul plan al scenei literare, deși este o carte captivantă, bine scrisă, și în care „se vorbește despre rolul emoției în păstrarea omenescului din ființele (tot mai puțin) umane”. (articolul *Un roman al adolescenței*) □ Ștefan Borbély analizează proza memorialistică din FEM (CR, 2011) de Magda Cârneci, scriere cu care „Magda Cârneci revine în literatura română, după un deceniu deosebit de fructuos petrecut la Paris, în funcția de director al Institutului Cultural Român de pe malurile Senei”, o carte inițiativă, de introspecție și analiză abisală, «șcherazadică», în care „gorgonizarea” mamei ocupă un loc esențial printre traumele psihobiografice; concluzia lui Ștefan Borbély este că „Ceea ce întreprinde Magda Cârneci în FEM este nu numai profund, ci și sincer: de o sinceritate câteodată crudă, năucitoare, altădată constructivă, generatoare, de care numai marile scriitoare sunt în stare.” (articolul *Ruperea pisicii*) □ Sunt publicate poeme de Andrei Zanca: *Zidul de sticlă*, *Noiembrie*, *Târziu*, *Reîntoarcere acasă*, *O alungare de pasăre*. □ Rubrica „dosar” se deschide cu un text din 25 august 1934, în traducerea Luizei Palanciuc și a lui Mihai Șora (de pe www.fondane.net), al lui Benjamin Fondane cu titlul *Exercițiu spiritual*, o meditație despre viața filosofilor Kant, Pascal, Descartes, Hegel, Socrate. Urmează un interviu luat de Arta Lucescu-Boutcher lui Cioran în care acesta vorbește pe larg, în premieră, de relația sa cu Benjamin Fondane; prezentarea și traducerea sunt realizate de Luiza Palanciuc și Mihai Șora; titlul interviului: *E.M. Cioran dialog cu Arta Lucescu-Boutcher - ianuarie 1992*. □ Ion Bogdan Lefter relatează despre colaborarea sa, întinsă pe șapte ani, la emisiunea de prezentare de cărți pe canalul TVR Cultural, al cărei directoare era Daniela Zeca, întrebându-se câte cărți să fi repertoriat în atâta amar de vreme și estimând că e vorba, lejer, de vreo 3000 de cărți. (articolul *Șapte ani de cărți la televizor*) □ Poezii de Leo Butnaru: *Reportaj cu un inger*, *Hamlet în culise*, *Aisberg*. □ Ovidiu Pecican face o propunere de lectură hermeneutică a romanului neterminat, un roman de sertar început în 1982, al lui I.P. Culianu, *Toz grec* (Polirom, Iași, 2010) și anume că „*Toz grec* trebuie citit ca un vehicul menit, un roman de sertar, să transmită un mesaj «transversal», care survine, aluziv sau mai direct [...] în fiecare dintre narațiunile care alcătuiesc întreaga colecție de povestiri și fragmente”; este clar însă că este un roman alchimic, ce trebuie citit în cheie mitologică și de inițiere în magie. (articolul *Romancierul transversal*) □ Mihaela Ursa urmărește vulturile scrisului cărtărescian din ultimul volum al jurnalului *Zen* (Humanitas, 2011) scris între 2004 și 2010, în care „principala tehnică de punere în pagină este, în scrisul diaristic al lui Cărtărescu, tocmai întoarcerea pe dos a termenilor: *Zen* ca «viața de toate zilele», fericirea ca infertilitate creatoare, narcisismul ca autodestrucție, jurnalul ca ficțiune, literatura ca viață” și cum materia scrierii diaristice nu poate fi decât eul, Mihaela Ursa notează că „Scrisul

este el însuși o metaforă egotică și sacrificială în același timp, jurnalul invocându-l la un moment dat pe «Purusha Cărtărescu», dezmembrat în propria creație.”; eul reprezentat în ficțiunea diaristică este „un eu ficțional negru”: „Voluptatea autoflagelantă de a scrie despre sine lucruri care susțin în mod direct personajul antipatic și mizantrop pe care pot să-l construiască lectorii răuvoitori este însoțită de o luciditate insuportabilă”; ei, bine, lectorii răuvoitori nu lipsesc și Mihaela Ursa nu uită să-i menționeze: „câțiva critici au putut vedea în *Zen* un izmenit «ghem de hachițe» în care autorul își consumă «răfuiala cu literatura» (Teodora Dumitru), un text în care «M.C. se plânge continuu» (Daniel Cristea-Enache), «un jurnal *extim*», «exercițiu de autosugestie cu fața către public» (Paul Cernat), ca să nu cităm decât câteva lecturi de bagatelizare a acestui document de existență creatoare”, dar se situează, în aprecierea critică globală, pe o poziție opusă: „o înmugurire rarismă se desfășoară sub ochii noștri obosiți în ultimul volum de jurnal al celui mai important scriitor român contemporan și într-una dintre cele mai sfâșietoare cărți despre scris.” (articolul *Ieșirea din literatură, întoarcerea la scris*) □ In *O lecție de demnitate*, Iulian Boldea deschide „ferestrele” spre activitatea fascinantă din domeniul filologiei, al istoriei și criticii literare din partea unui „specialist reputat în domeniul jurnalistic”, Ilie Rad, realizând un ilustrativ medalion biobibliografic al acestuia, înainte de a se axa pe ultima carte apărută *Întâlnirile mele cu Iorgu Iordan: Scrisori și interviuri* (Ed. Tribuna, Cluj-Napoca, 2011), în care autorul, spune recenzentul, își asumă două obiective: „readucerea în actualitate a numelui și personalității unui dintre cărturarii noștri de cea mai autentică anvergură, Iorgu Iordan, și, pe de altă parte, modificarea rezonanței culturale și politice a numelui cărturarului, cunoscut îndeobște, până acum, ca un partizan al ideilor de stânga, ca un aderent fervent al comunismului.” □ Constantina Raveca Buleu purcede la relevarea semnificațiilor din volumul de versuri *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010) al lui Liviu Ioan Stoiciu despre care notează chiar dintru început: „Dominantă biografică asumată, ambivalența pragului devine în volum o coordonată psihologică menită să confere coerență trăirilor și percepțiilor disparate ale poetului, reflexul de artisticitate secund regizând cu rafinament, simț teatral și cu o subtilă ironie amară fiecare poem [...]”. □ Al. Săndulescu comentează scrierea memorialistică a romancierului timișorean Radu Ciobanu, *Recurs la rațiune* (Ed. Excelsior, 2011), scriitor orientat și atras, se pare, mai mult de eseu și memorialistică, cum o dovedesc volumele anterioare: *Țărm târziu* (2004), *Dialog peste Atlantic* (2006, prima ediție; 2010, a doua ediție adăugită), *Europa din noi* (2008); printre temele variate abordate de eseist „cu o remarcabilă vervă stilistică”, se află și cea a elitelor, constatând cum la noi se manifestă o adevărată alergie la elite (pentru definirea căreia preia o observație a lui Eugen Ionescu: „Aparține elitei omul care este cel mai bun în profesia lui.”), dar comentatorul observă și constanta atitudine morală a eseistului Radu Ciobanu care „este decepționat aproape în permanență de alterarea climatului moral în care (supra)viețuim, de confuzia valorilor, ignorate și marginalizate, de sistemul

educațional, ajuns de izbeliște, într-o stare de degradare fără precedent.” □ Este anunțată încetarea din viață a prozatorului Constantin Stan (n. 28 iulie 1951- m. 9 august 2011), din generația scriitorilor optzeciști. □ Cititorii sunt informați de apariția în traducere sârbească (traducătorul fiind Đjura Miočinović) a cărții Martei Petreu, *Ionescu în țara tatălui* (Editura KOB, Vârșeț, 2011).

● **[Caiete critice, nr. 9 (287)]** Continuând să investigheze *Modelul Proust - II* în cultura română, Eugen Simon își începe demonstrația prin referiri la poziția lui G. Călinescu față de stilul lui Proust, din care „acceptă numai balzacianismul care se ascunde în cronologia memoriei involuntare” și la idiosincraziile sale: ideea de bază a criticului este că „înainte de a imita subtilitățile lui Proust, [proza românească] trebuie să învețe să facă o pictură socială și să construiască o tipologie memorabilă cu datele lumii românești” și iritat de moda Proust, divinul critic consideră că „nu avem nevoie, deocamdată [în 1933] de modelul Proust, avem nevoie de romanul obiectiv pentru că noi, românii, suntem prea tineri pentru a putea susține o proză care să facă analiza subtilităților unei clase vechi și obosite.”; se alătură poziției lui G. Călinescu, dar din alte rațiuni, Paul Zarifopol care învâluie respingerea în fraze aparent apreciative și politicoase, și C. Stere, care enunță clar că stilul proustian este unul al plictisirii cititorului, deși îi elogiază la prima vedere, minuțiozitatea reflecțiilor; suspicios, se arată și filosoful I.D. Gherea față de «infinitele paranteze și digresiuni», iar Octav Botez numește analiza lui Proust «prețioasă și prolixă»; dintre pozițiile de aderență, nu pot fi omise cele ale lui Eugen Ionescu și Mircea Eliade, cel din urmă dorind înnoirea romanului românesc, dar nu după model francez, ci unul anglosaxon, Joyce, Huxley, Virginia Woolf, sau american, John Dos Passos, ori, poate, chiar italian Italo Svevo. □ Antonio Patraș recenzează studiul monografic Ion Creangă, *Cruzimile unui moralist jovial* (Ed. Princeps Edit, Iași, 2011) semnat de criticul academician Eugen Simion, arătând că este cea mai novatoare și importantă interpretare post-călinesciană, în care intră și cele două povestiri corozive ale lui Creangă, „țărăniile” sale licențioase dovedind și simț estetic prin capacitatea de a transfigura cu naturalețe „vorbele spurcate, buruienoase”; pentru Eugen Simion, Ion Creangă nu este „un bivol de geniu” (cum îl vedea G. Călinescu), nici un „creator de limbă și „un talent primitiv și necioplit” (cum îl vedeau junimiștii, deși Maiorescu îl plasează într-o serie ilustră, lângă Flaubert, Dickens și Turgheniev), nici un mare inițiat în misterele hiperboreene (cum îl vedea Vasile Lovinescu, care i-a analizat opera din unghiul motivelor și structurilor mitice), nici reprezentant al realismului psihologic (cum zicea Ibrăileanu, tributari unei lecturi maniheiste în grilă sociologică), nici un artist decadent și estetizant din familia lui Mateiu Caragiale (cum au zis unii exegeți), nici un satiric (cum l-a arătat cu străduință Zoe Dumitrescu Bușulenga), ci, mai curând, un spirit neculcean (ar trebui apropiat mai curând de Ion Neculce, cum bine zicea cândva Iorgu Iordan), căci prozatorului humuleștean, părăsind ipostaza de „țaran” în favoarea celei de „târgovăț” din mahalaua ieșeană a Țicăului, nu i-a fost alterată natura

inițială, aceea a „unei homerice simplități sapiențiale”, fiindcă, observă cu finețe criticul Eugen Simion, înlăturând o persistentă prejudecată, „orașul n-a făcut din Creangă un «târgovăț» și un mahalagiu, ci i-a inoculat, prin diverși mesageri (Eminescu, cercul de la Junimea), «dorința de a fi scriitor», modelându-i totodată o conștiință artistică pe care humuleșteanul, de rămânea în satul natal, mai mult ca sigur n-ar fi avut-o.” (articolul *Întoarcerea unui autor, prefigurarea unui mit: Ion Creangă*) □ Jeana Morărescu prezintă eforturile poetului Radu Cârnci de a strânge în trei volume o istorie a sonetului românesc, publicate între 2007-2009 de Editura Muzeul Literaturii; dar, în prefețele sale, Radu Cârnci examinează sonetul dintr-un punct de vedere mai puțin teoretic și mai mult poetic, învăluindu-și discursul în bogatele volute ale expresiei metaforice, ceea ce-l îndepărtează de fondul problemei, adică, de cunoașterea directă a sonetului; fiecare dintre cele trei volume, beneficiază însă de o prefață profesională a unui critic literar, și implicit un teoretician literar, precum Constantin Ciopraga (pentru primul volum), Dumitru Micu (pentru al doilea) și Mihai Cimpoi (pentru al treilea), dar, observație importantă, pentru a găsi „vibrația”, „sunetul muzicii”, această formă fixă de poezie a trebuit să lupte cu „centura de castitate” a rigidității metrice, în ciuda unei *etereometrie* și *poliometrie* (formulările îi aparțin lui M. Cimpoi) evidente, cu alte cuvinte (tot ale lui M. Cimpoi) Poetul Orfevru încearcă să-l ipostazieze pe Poetul Orfeu. (articolul *Antologia sonetului românesc*) □ Adriana Daia, muzeograf, apreciază manualul pentru restaurare de cărți vechi și documente grafice semnat de Florea Oprea drept *O carte îndelung așteptată*, căci ea umple un gol informațional de lungă durată în știința românească de conservare și restaurare de carte; rezultatul lungii experiențe a autorului, volumul acoperă domenii vaste de expertiză, variind de la degradarea cărții vechi la tratamente moderne și tehnici de conservare pentru organizarea și funcționarea laboratoarelor de restaurare. □ Începe o secțiune omagială, consacrată centenarului lui Miron Radu Paraschivescu. În acest sens, Eugen Simion publică într-o formă adaptată unui articol independent o inițială prefață la monografia Anei Dobre, *Miron Radu Paraschivescu, eternul eretic* (Ed. MLR, 2011), în cuprinsul căruia sunt revizuite meritele și scăderile poetului MRP, așa cum apare acesta (și opera lui) receptat de contemporani; în lume contemporană autorului *Cânticelor țigănești*, era însoțit permanent de vreo trei reputații: prima că îl urăște de moarte pe Arghezi și vrea să-l scoată din istoria literaturii române; a doua - că, politicește, este un eretic de stânga, dar e lăsat în pace pe motivul „e nebun, nu-l băgați în seamă!” și, a treia, că îi iubește și-i sprijină pe tinerii scriitori (ceea ce s-a dovedit adevărat, fiindcă s-a atașat de grupul oniricilor, sprijinindu-i pe Leonid Dimov, pe D. Țepeneag, pe Vintilă Ivăncanu etc). (articolul *Miron Radu Paraschivescu*) □ O scormonire prin biografia omului Miron Radu Paraschivescu îl reprezintă interviul lui Dumitru Andrei Paraschivescu, fiul poetului, cu Petruța Stan în *Portretul artistului ca ființă eternă*. □ Valentin Emil Mușat vorbește în *Cauza oricărui ecou* de lucruri mai puțin cunoscute din biografia lui MRP, cum ar fi tutelarea unei mișcări a tinerilor

profesori și elevi de la Colegiul Național Nicolae Iorga, în 1968, din Vălenii de Munte, al cărei lider era scriitorul Valeriu Sîrbu, iar, în primul număr al revistei culturale *ecoul*, MRP semnează editorialul care este, în fond, o artă poetică, arătând aici, printre altele, cum literatura cere patimă și ingeniozitate. □ Adelina Timaru arată cum poemele din *Cântice țigănești* au ca model folcloric imprecăția; temele și motivele acestui volum fiind inspirate și de poezia lui Federico García Lorca, dar și de cântecele lăutarilor din mahalalele bucureștene, *irmosul* (cântecul de lume), în articolul *Imprecăția în poetica lui Miron Radu Paraschivescu*. □ Tot despre *Cântice țigănești* va perora și Mihai Morar în articolul *Miron Radu Paraschivescu din Cântice țigănești*, subliniind faptul că poetul însuși a considerat acest volum publicat în 1941 drept o prelucrare a unor cântece folclorice sau o adaptare după *Romancero gitano*, care, la apariție, a avut semnificația unui protest indirect împotriva fascismului. □ Petruța Stan scoate la lumină jurnalul lui MRP, un jurnal început în 1936 și continuat până aproape de sfârșitul vieții, în care consemnează mai mult sau mai puțin consecvent, căutările și certitudinile, succesele și ratările, dramele și bucuriile; acest jurnal a intrat în legendă încă din timpul vieții autorului, din el fiind publicate fragmente în revista *Luceafărul*, la mijlocul anilor 60, demers cenzurat repede de puterea comunistă; apoi, Virgil Ierunca a publicat, în 1976, la Paris, o traducere franceză a unei părți consistente (perioada 1940-1954), cu acordul autorului și cu titlul *Journal d'un hérétique*, ale cărui fragmente vor fi comentate la postul de radio Europa Liberă; însă, abia în 1994, jurnalul lui Miron Radu Paraschivescu va vedea lumina tiparului și în limba română, dezvăluind atelierul de creație al poetului și o conștiință chinuită, un căutător îndârjit de valori estetice și morale. (articolul *Miron Radu Paraschivescu, diaristul*) □ Ioana Cristina Mușat aduce în avanscenă traducerea din franceză, într-o versiune fidelă față de original și păstrându-i amprenta puternic intelectualizată, a romanului *La Voie royale* a lui André Malraux, autor pentru care MRP simțea o afinitate intelectuală și o adâncă admirație; după moartea lui MRP, André Malraux îi trimite Lenei Paraschivescu (soția lui MRP) la Vălenii de Munte o scrisoare în care își exprimă recunoștința pentru MRP și dorința de a-l omagia printr-un gest exemplar. (articolul *Traducerea ca o cale regală*) □ Ca document de istorie literară, este publicată o scrisoare din 1 iunie 1953, un valoros document literar al epocii proletcultiste, *Miron Radu Paraschivescu, scrisoare către Iosif Chișinevschi*; în această scrisoare, MRP face, din interior, o critică necruțătoare a politicii culturale pe care sistemul ideologic o promova chiar prin Iosif Chișinevschi, afirmând răspicat și cu mare curaj limitele, greșelile, faptele de incompetență majoră în activitatea cultural-ideologică a forurilor responsabile, de pe o poziție, totuși, devotată idealurilor propagandistice ale puterii comuniste, aflându-se „alături de cauza poporului și a partidului care luptă pentru triumful acestei cauze”; în esență, MRP se plânge de faptul că un volum de poezii al lui așteaptă de prea mult timp să fie tipărit, un volum îndreptat împotriva spiritului fascist și interzise în perioada fascismului, care nu a

putut fi tipărit nici în 1953 în RPR, „în chipul cel mai perfect logic trebuie să ajungem la concluzia elementară că, și azi în România domină tot spiritul fascist, concluzie, recunosc, destul de deprimantă dacă e și adevărată.”; un alt motiv de „lăcrămație” din partea lui MRP este că lumea editurilor este plină de referenți incuți și nepricepuți care decid cenzurarea, publicarea trunchiată sau nepublicarea, manuscriselor primite: „din păcate, ăsta e adevărul: în fruntea editurilor și redacțiilor noastre - cu excepția uneia singure - («Cartea Rusă») - se află oameni nepricepuți, străini de meseria și înțelegerea scrisului. Poate că lucrul pare necesar, privit de afară. Sau se poate crede că meseria asta de a face cărți - despre care Flaubert scria (și știi d-ta cât îl prețuiesc scriitorii sovietici pe Flaubert, ca pe meșterul exemplar al prozei) că e tot așa de grea ca și a clădi piramide - se poate crede deci, că meseria asta de scriitor e la îndemâna oricărui cetățean care n-are decât s-o deprindă în câteva săptămâni de praxă?! Gravă greșală, tovarășe Chișinevski, care se răsfrânge în primul rând asupra guvernului și a conducerii lui. Căci cărțile scoase de aceste edituri ale noastre în condițiile arătate mai sus (și precizez: e vorba de cărțile de literatură) *nu pot convinge masele*. Regimul nu se poate face iubit prin cărțile pe care le oferă, prin poeziile de comandă, stereotipe, obositor de la fel una cu alta, prin lipsa de adâncime pe care - din pricina nenumăraților paraziți, critici care-și vâra nasul, și-și dau avizul dictatorial, deși incompetent, în toate editurile noastre de azi - o dovedesc mai bine toate scrierile beletristice de la noi.” □ O analiză lucidă a democrației de-a lungul istoriei, pornind de la cea ateniană, face diplomatul Caius Traian Dragomir (fost ministru și fost ambasador al României în Grecia) în articolul *O critică (simpatetică) a democrației*, ajungând, pe măsură ce experiențele unei lumi în democratizare se accentuau, la concluzia lui Winston Churchill care a spus că „democrația este cel mai rău sistem politic, exceptându-le pe toate celelalte”. □ Mihai Cimpoi evidențiază, în *Rebreanu și Dostoievski sau modelul «albiei adânci»*, câteva similitudini de compoziție din proza lui Liviu Rebreanu cu modelul romanelor lui F.M. Dostoievski, apropiere comparatistă bazată pe declarațiile romancierului român care a recunoscut influența exercitată asupra lui de *Crimă și pedeapsă* și, în special, de *Frații Karamazov*, iar afinitatea devine evidentă atunci când se constată transformarea factorului social în obiect de studiu pentru psihologia abisală, ceea ce explică de ce *Răscoala* sau *Gorila* sunt doar la suprafață opere despre viața la sat sau de la oraș dintr-o anumită perioadă istorică, în realitate, ele propunând cazuri de conștiință. □ Mircea Platon își continuă articolul despre junimistul Petru Th. Missir (1856-1929), cu titlul *In linie dreaptă: conservatorul Petru Th. Missir și statul reprezentativ (III)*, în care dă jos vâlul despre ceea ce înseamnă adevărata conducere într-un stat, zis democratic: „Dependența politicii de accesul la surse de finanțare duce la: 1. confiscarea mașinilor electorale numite partide de către oligarhiile financiare; 2. confiscarea și politizarea aparatului de stat de către partide, care trebuie să-și răsplătească activiștii. Voința poporului e deci voința «claselor dirigente», «voința reală a unei minorități». Orice guvern e doar o formă

de «consimțământ tacit la tot ce vrea acea minoritate». Controlul exercitat de oligarhie asupra partidelor se reflectă în controlul exercitat de partide asupra aparatului de stat, politizat, înțesat cu oameni credincioși, care consimt tacit la voința oligarhiei. Voința oligarhiei devine lege și «legalitatea ajunge a fi instrument de partid».” □ Mihai A. Stroe lansează a doua parte din studiul *William Blake: The Metal Foundation (II)*. □ Virgil Tănase reînnoadă interogațiile asupra egalității de șanse în Europa globalistă, în articolul *Egalitatea de șanse (II)*, exclamând dubitativ chiar de la început: „Egalitate de șanse pentru micile culturi în cea globalizantă, europeană? [...] Șansa noastră? A acestei limbi și a acestei culturi în miraculosul căreia cred? [...] Șansa noastră ar fi ca această Europă să se prăbușească înainte de-a ne fi asasinat. Înainte ca limbile noastre să nu fi murit, ucise de interesele celor care au interes să vorbească limba celor care-i îmbogățesc, slujindu-se de ei în calitate de coadă de topor. [...] Atunci când gogoșa bruxelloisă cozonacă și zăhăruită va exploda, cei care vor mai fi în viață nici măcar nu vor fi mirați să constate că trăiesc demult într-o altă Europă, mai cinstită, cea care are nevoie de diversitatea identităților noastre culturale așa cum un organism are nevoie de diferitele sale organe - care nu se uniformizează decât atunci când devin canceroase - o Europă a noastră, care nu pune-n concurență, după ce le-a asigurat o egalitate de șanse, inima, ficatul și genunchiul. [...] este civilizația diversității [...] În această Europă ar fi profitabil să trăim, și nu într-o structură suprastatală zevzeacă, aservită unei logici economice, materialiste, realiste, care nu poate duce decât la dispariția culturilor naționale.” □ In fine, Maria Cernat rămâne și ea ancorată în realitățile dure ale Europei globaliste, arătând cum criza financiară a anilor 80 a constrâns universitățile să caute alte forme de venit, parteneriatele cu industria fiind cea mai evidentă soluție, ceea ce a dus la înlocuirea universităților rațiunii și culturii de către universitățile antreprenoriale, ca urmare a scăderii drastice a finanțării publice; astfel, cunoașterea ca simplă curiozitate intelectuală și perspectiva asupra cunoașterii ca bun public au fost abandonate în favoarea cercetării aplicate, aflate în slujba intereselor corporatiste. (articolul *Privatizarea cunoașterii și costurile sociale*)

● [Contemporanul. Ideea europeană nr. 9 (714)/ septembrie 2011] N. Breban publică un fragment de interogații istorice asupra comunismului și a mecanismelor puterii din vremea lui Stalin, extras din volumul *Aventurierii politicii românești. O istorie dramatică a prezentului*; titlul fragmentului este *Surparea comunismului în Europa*. □ Bogdan Crețu construiește o fizionomie spirituală, de *monstrum eruditionis*, a criticului Nicolae Balotă: „pentru criticul nostru nu există *terra incognita*, tot ce ține de literatură îi este familiar, de la autorii antici, la cei din Renaștere sau de la avangardele de acum o sută de ani la romancierii englezi, americani, francezi sau germani din secolul al XX-lea. Este un expert al literaturilor mari, ca și al celei române.”; pe harta formării spirituale a criticului sinteza, publicată în urmă cu câțiva ani, *De la Homer la Joyce* (Ed. Ideea Europeană, 2007), este esențială pentru cunoașterea formării intelectuale

a lui N. Balotă, pentru că „dublează fericit cele două *Caiete albastre*, alcătuind, doar împreună și nu altfel, biografia cărturarului”; pentru cine vrea să priceapă metoda de lucru a criticului, *Arta lecturii* este un text obligatoriu, deoarece este o mărturie de credință, o poetică a lecturii. (articolul *Nicolae Balotă: pedagogia lecturii*) □ O cronică entuziastă scrie Alex Ștefănescu legat de ultimul roman publicat de George Arion, *Fortăreața nebunilor* (Ed. Crime Scene Publishing, 2011), autor de romane polițiste, „un San Antonio dâmbovițean” (Octavian Andronic); deși roman de acțiune, Alex Ștefănescu găsește că este și „un roman (discret) parodic”, depășind deci schematismul romanelor detectiviste, lucru pe care îl și demonstrează de-a lungul articolului; dar și mai important este portretul pe care-l face romancierului George Arion, relatând câteva amintiri din studenție: „Mi-aduc aminte ce personaj original era George Arion ca student, un fel de Woody Allen al Facultății de Limba și Literatura Română din București. La un seminar de marxism-leninism (unde nu prea era voie să glumești), a propus un referat cu titlul *General și particular în gândirea generalilor și particularilor*. La alt seminar, de gramatică istorică, a întrerupt explicațiile încălcite date de asistentă cu un «Oh!», pentru ca apoi, certat pentru această întrerupere, să facă o mărturisire candidă: «Doamnă, întotdeauna m-au nedumerit aceste fenomene lingvistice!»” (articolul *Călătorie în timp cu George Arion*) □ Ștefan Borbély își asumă rolul de comentator al romanului lui Dan Rebreanu, *Micile sirene* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), a cărui viziune o rezumă astfel: „forța lui Dan Rebreanu constă în capacitatea de a propune ca subiect epic două tipuri de feminități estetizant-senzuale și de a sugera că ele pot fi și o alternativă normativă la marasmul social cenușiu care ne înconjoară.”; partea a doua a cronicii include comentariul poetului blăjean Virgil Todeasă, *Discurs de trecere* (Ed. Limes, 2011), volum escortat de recomandările critice a „două nume grele din artileria de elită a optzecismului, Mircea Petean și Aurel Pantea”; un poet prolific ce a scris deja șase volume anterioare și „scrie o poezie de extracție preponderent blagiană”. □ Vizibil atras de lucrările lui Ion Manolescu, cele anterioare, *Noțiuni pentru studiul textualității virtuale* (2002) și *Videologia. O teorie tehnoculturală a imaginii globale* (2005) completând-o pe cea de față, *Benzile desenate și canonul post-modern* (CR, 2011), în sensul în care susține eforturile acestui teoretician literar de a lărgi câmpul cultural cu includerea, mai ales în câmpul literar elitist, al unor obiecte culturale considerate antagonice noțiunii de cultură, Răzvan Voncu pare că aderă la demonstrațiile și argumentele folosite de Ion Manolescu pentru a introduce benzile desenate în aria faptelor de cultură, căci „Ion Manolescu evidențiază că, departe de a fi niște creații simple, destinate amuzamentului superficial, aceste forme culturale au o tehnică bine structurată, de o complexitate cu nimic inferioară complexității artei propriu-zise. Noțiuni ca virtuozitate, structură sau talent, originare din câmpul culturii înalte, sunt perfect aplicabile, la o analiză mai profundă, și benzii desenate. Nu atât succesul comercial înregistrat de unii autori de benzi desenate și/ sau desene animate trebuie invocat aici, ci

transformarea unor personaje ale acestora în mituri moderne: Mickey Mouse, Pif sau Corto Maltese sunt asemenea mituri ale culturii urbane contemporane.”, iar, despre scopurile cărții în sine, recenzentul Răzvan Voncu notează: „Nu știu în ce măsură va reuși să zgâlțâie, acum, prejudecățile care apasă asupra canonului literar în uz, însă e sigur că deschiderile operate aici nu vor române, în timp, fără anumite consecințe asupra modului în care critica literară înțelege instituția Literaturii. Cred că e cam tot ceea ce criticul poate spera de la o carte aflată, de ce să nu recunoaștem, mult înainte vremii sale...” (articolul *Teoria literară ca o provocare (și critică) a canonului*) □ Aura Christi publică din nou un fragment din eseurile ei orientate spre filosoful supraomului și spre romancierul rus al lui Raskolnikoff cu titlul *Dostoievski – Nietzsche. Elogiul suferinței*. □ Adrian Dinu Rachieru aduce în discuție *cruciada revizuirilor* a cărui țintă este poetul Nichita Stănescu, iar între detractori sau iconoclaști (gen Gh. Grigurcu care consideră că avem prea mult Nichita) și susținători (Ion Pop, poet și critic din aceeași generație, în *Poezia unei generații*, 1973, susține meritele incontestabile ale întregii generații, situându-l pe Nichita la vârf, de a reliriciza câmpul literar, de a reînoda cu tradiția interbelică boicotată, de a configura un alt relief axiologic; Adam Puslojić în Serbia, marele prieten al lui Nichita, și *clopotul poeziei nichitiene* într-o literatură străină unde a ajuns un *înfiat sârbesc*) și se bucură că există tineri critici, precum Daniel Cristea-Enache, care se pune în calea poștei demolatoare a lui Nichita cu micul său op *Lyrice magna*, o lucrare criticată de Andrei Terian, Alex Goldiș, Cosmin Ciotloș, dar A. Dinu Rachieru consideră că recepția a fost „cârcotașă” și se rialiază relecturii propuse de mai tânărul critic dintr-un motiv foarte simplu: „E important că Stănescu interesează și că, recitit acum, își dezvăluie – prin grila unui critic, și el «de vârf» - inteligibilitatea, aventura semnificării, aproximarea sensului etc., dinamitând, se știe logica lineară. S-a risipit, ne întrebăm, ceața mitului? Poate fi «citit» Nichita doar textual, uitând folclorul scriitoricesc, abandonând percepția contextuală? In fine, noile valuri de cititori, cu «gusturi» de ultimă oră, îl coboară de pe soclu (cum îndeamnă, cu tenacitate, «revizionisții») sau e văzut, în continuare, cu accente imnice, inflexiuni cultice și rezonanță empatică, drept cel mai important poet postbelic de la noi, revoluționând limbajul? Iată, așadar, câteva motive (temeinice, credem) de a repune în discuție cazul Nichita, dincolo de gloria oralității și «rumoarea» canonică.” □ Constantina Raveca Buleu discută despre inovațiile canonului literar propus de Ion Manolescu în ultimul său studiu *Benzile desenate și canonul postmodern* (CR, 2011); Ion Manolescu, în lupta împotriva prejudecăților elitiste, își găsește precursori în Paul Zarifopol, referindu-se la un eseu despre «virusul canonic», și în discursul lui Eugen Ionescu din *Nu*, un război canonic cu toată lumea; C. R. Buleu rezumă astfel eforturile teoretice ale lui Ion Manolescu: „Depășirea «muzeificării culturii române» impune reconfigurarea rolului criticii și istoriei literare prin relativizarea «marilor adevăruri» de istorie literară, desființarea monopolului infailibilității critice, postmodernizarea discursului critic, adoptarea unei poziții teoretice

pluraliste, democratizarea canonică etc Toate aceste «idei radioactive» urmăresc realizarea unei istorii literare stroboscopice, cu un statut mai apropiat de CD-ROM decât de tom, adică «un obiect imposibil», care ar urma să funcționeze prin conexiuni arbitrare și în care și-ar găsi locul și benzile desenate sau literatura cyberpunk.” (articolul *Provocările canonului postmodern*) □ Bedros Horasgian publică proza *Veronica*. □ Cătălin Ghiță, la rubrica devenită de-acum permanentă „Metamorfoze”, stabilește că, din punct de vedere ontologic, există două clase majore de exotic: cea a senzorialului și cea a spiritualului, recurând la autoritatea vechilor filosofi ai Antichității Platon și Aristotel, primii care au despărțit corporalul de intelectual. (articolul *Alteritatea ca exotism. O tentativă de circumscriere teoretică III*) □ Liviu Ioan Stoiciu realizează un portret intelectual și spiritual al Angelei Marinescu, o poetă mare care a avut de luptat cu o boală apăsătoare. (articolul *Când subconștientul răbufnește la masa de scris*) □ Noi argumente, noi cazuri de scriitori asupra cărora s-a aruncat anatema și infamia colaboraționismului cu Securitatea ceașistă (Mircea Iorgulescu, Cezar Ivănescu, Fănuș Neagu), pe lângă cel al lui N. Breban, aduce în dezbatere Magda Ursache în articolul *Dezvăluiri pe bandă*, concluzia fiind, în privința lui N. Breban, că „n-a semnat angajament, n-a dat note scrise, pentru că *nu era sursă obișnuită, ci sursă specială nerecrutată* și asta fără s-o știe.” □ Marian Victor Buciu enumeră fondul ideatic al polemicilor sau disputelor dintre N. Manolescu și câțiva confrăți de breaslă; așa cum reiese din articol, se pare că N. Manolescu este cel care provoacă și nu răspunde provocărilor, rostul lui M.V. Buciu este să se gândească la „ce-ar fi putut gândi semnificativ cel provocat la «scandal» literar?”; prima polemică este cu Marin Sorescu, care iritat de cronicile lui N. Manolescu îi reproșează repetiția, schematismul și manierismul (etichetă care îi fusese lui însuși lipită de către critică); a doua polemică este cu George Munteanu, care face praf cărțile lui N. Manolescu numindu-le „culegeri de gângăneli”, iar cât despre gândirea critică, „nu există nici o idee memorabilă”, „lipsă de ideeție”; mai pe larg este prezentată a treia polemică cu Marin Mincu, care, într-un larg serial rămas fără ecou, îl acuză, în *Istoria critică* (ediția incompletă din 1990) și în studiul *Despre poezie*, de „formulări confuze”, „afirmații categorice, dar greșite”, de necunoaștere, infidelitate, superficialitate; dar cea mai tare reacție critică a lui M. Mincu, privindu-l pe Manolescu, este „absența actualizării metodei și a conceptelor”: „«N. Manolescu este un post-călinescian întârziat ce uzitează un neoimpresionism critic debusolat, pasabil când se aplică asupra fondului metafizic al textului literar»”. (articolul *Polemici cu N. Manolescu*) □ Irina Ciobotaru abordează *Jurnalul fericirii* al lui Nicolae Steinhardt, în căutarea identității spirituale a monahului de la Rohia, o identitate în care se îmbină erudiția și spiritul creștin ecumenic. (articolul *Identitatea între memorii și mărturisiri*) □ Iulian Boldea duce mai departe analiza textuală a poeziilor bacoviene, dând ca exemplu aici pentru procedeul sinesteziei, specific simbolismului, poeziile *Amurg violet* și *Decor*: „Alienarea, răul, nevroza, reificarea – sunt reperele tematice obsesive ale acestei

poezii cu un cadru sumbru, învăluit în culorile melancoliei și ale disperării.” (articolul *Bacovia și fiorul insertului fabulos*) □ Ștefania Mincu dezvăluie cititorilor universul liric al Elenei Ștefoi, centrându-și comentariul mai ales asupra ultimei cărți *Raport de etapă* (CR, 2011), considerând că nucleul remanent al poeziei de aici, după lecturi repetate, se referă la „un echilibru realizat din precarități și ajustări conjuncturale, un fel de imagine de destin conturat din fragilități”, fiindcă „poezia Elenei Ștefoi este una de conținut, așa-zicând, și nu una de expresie. Pare mai curând o poetă refuzată expresiei, adică reliefului stilistic subordonat canoanelor.”; dar, în esență, despre poetă, criticul o circumscrie într-o mitologie a nordului și a asprimii unei firi autentice: „Bucovineancă aspră, Elena Ștefoi are o fire «nordică» și descoperă «peste ocean» alt «nord» - o Canadă a migratorilor, însă cu un autohtonism profund, și reușește să facă să comunice în poezie ei, în paralel, aceste două «norduri» de care se simte atașată până la urmă în mod egal.” (articolul *O poezie aspră*) □ În cadrul „antologiilor Conte”, Ion Cocora publică o suită de poeme: *O momeală, Perfuzii cu nietzsche, Cândva nu știam, Cât mai există, Urlă, Noi nu vom învia, Visul, Întunecime de seară, Într-o garsonieră, O adiere de vânt*. □ Ancheta începută cu două numere în urmă, cu titlul *Îmblânzirea diferenței. Stereotipizarea socială a scriitorului (III)*, întrebările, numeroase, fiind concepute de Adriana Teodorescu. Răspund în acest număr: Ormeny Francisc-Norbert (*Demonstrația propriului gol interior*), Tatiana Dragomir (*Compromisuri față de normă ori tipar*), Alexandru Ciocan (*Maladii necesare*), Mircea Gheorghe (*Producerea uneltelor*), Mihai Vieru (*Primele stereotipuri*), Anda Ionaș (*Existența ca haos*), Paul Tumanian (*Stereotipii vechi și noi în lumea literelor*), Adriana Teodorescu (*Falsă încheiere sau despre frica de stereotip*) □ Interviu luat de Mirela Chindea (în iulie 2011, duplex California, Beverly Hills – Italia, Udine) lui Petru Popescu poartă titlul «*Nu există decât un răspuns valabil: înapoi la scris!*» Din materialul interviului selectăm câteva fragmente: „– Spune-ne te rog, Petru Popescu, de ce crezi că literatura noastră e așa de puțin digerată și digerabilă în Occident? Și ce-i lipsește ca să fie și ea mare? – Întrebare veche, pe care și-o puneau și E. Lovinescu. Nu știu motivul, dar am observat că nu numai România, dar toate țările «mici» lipsesc de pe lista notorietății de proporții – în cel mai bun caz, figurează doar sporadic. Care alți prozatori greci au devenit foarte cunoscuți după Kazantakis? Nu știu niciunul. Câți autori suedezi au fost cu adevărat notorii înainte de recenta nebulie (post-mortem) despre Stieg Larson? Nu-mi vine niciun nume. Când e vorba de nații mici, există insule de notorietate, cum e azi Larson, cum a fost Ingmar Bergman acum treizeci de ani, cum a fost filmul românesc acum vreo cinci ani. [...] – Te-aș ruga să ne povestești puțin despre faptul de a scrie, cum scrii, în ce mod, ce și cum începi (laboratorul tău, alchimia ta), unde îți găsești subiectele? – Cum îmi găsesc subiectele? Cele mai multe, mă gândeam la ele cel puțin două decenii înainte să scriu prima pagină. Știu instinctiv că anumite subiecte le-aș putea scrie azi, și nu le-aș fi putut scrie mai devreme, chiar dacă visăm la ele. *Fata din Nazaret*

am vrut s-o scriu încă de pe vremea lui *Prins*. Dar n-aveam documentarea, nici maturitatea, nici, nu mai vorbesc, cadrul înconjurător al unei culturi libere. [...] – *Bucureștiul e pentru tine, Petru Popescu, un centru, o matrice, o axis mundi?* – Bucureștiul, despre care am scris *all over again* și în *Supleantul*, e orașul meu «odios-iubit». Cea mai interesantă trăsătură a lui sunt bucureștenii înșiși, și aici mă mir că sunt așa de singur, încă, în peisajul prozei române. Constat că sunt singurul prozator care a scris și scrie despre anii 70 în București. Ce să mai zic? Dacă e să te duci în timp înapoi să găsești Bucureștiul și bucureștenii, îi găsești în *Groapa*, iar și mai înainte în *Sfârșit de veac în București*. [...] Un alt foarte notabil scriitor al Bucureștiului a fost Petru Dumitriu, dar nici nu se mai vorbește de Petru Dumitriu, după cum se vorbește foarte puțin la punctul opus al poziției politice, despre Mihail Sebastian. Dacă acestor mari nume nu le facem noi reclama, ce așteptăm de la conștiința internațională?” □ Aura Christi nu lasă din mână condeiul pe tema dosarelor de Securitate și ale acuzațiilor lansate împotriva lui Breban, Țepeneag, Goma în presa românească, fiind revoltată că „majoritatea covârșitoare care a scris despre «cazul Breban» a neglijat ceea ce domnul profesor Negrici numește «înțelepciunea incertitudinii»: aproape nimeni n-a pus la îndoială «turnătorii» unui securist, nici informațiile cuprinse în aceasta, codul de urmărit – Baltag (de care acad. Breban aflase din presă acum o lună!) – din dosarul de urmărit de organele polițienești ale dictatorului fiind transformat de unii ziariști în cod de urmărit.” (articolul *Securitatea triumfa: o alianță între disidenții și/sau opoziții români de la Paris era compromisă. Trei vârfuri: Breban, Țepeneag, Goma!*) □ La rubrica „film”, Călin Căliman scrie despre Festivalul internațional «Document. Art.», în articolul *Document. Art. XV Mapamondul la Câmpulung Muscel*; Dana Duma relatează despre „o bijuterie de film, aruncat într-un morman de produse cinematografice anume alese pentru a ne «distra în vacanță»” și anume *Un an din viață*, al cineastului britanic Mike Leigh, validat de multe trofee internaționale, precum Palme d’Or la Cannes pentru *Secrete și minciuni* (1996) și un premiu pentru regie tot la legendarul festival francez cu *Naked* (1993); Luiza Barcan se implică în descrierea ediției a treia a *Festivalului de Film Istoric Râșnov, 2011*. □ Rodica Grigore atrage atenția publicului român asupra scriitorului israelian Amos Oz și a cărții lui recent traduse în limba română, *Rime despre viață și moarte* (Humanitas, 2011, traducere și note de Ioana Petridean), un autor care „e considerat nu doar un aspirant la Premiul Nobel pentru Literatură, ci și una din vocile de marcă ale literaturii israeliene a ultimelor decenii.”

● **[Convorbiri literare nr. 9 (189)]** Numită «trista știință» de către Theodor W. Adorno într-o lucrare ce cuprinde reflecții de moralist din anii 1946-1947, *Minima moralia. Reflecții dintr-o viață mutilată* (Ed. Art, 2007), Cassian Maria Spiridon prezintă critica pe care i-o face acesta moralei, în vremea în care acesta era în exilul american la Los Angeles. (articolul de fond *Trista știință și critica ei – III*) □ În categoria „recuperări” este plasat interviul, pe teme culturale, luat de Nicolae Stroeșcu Stînișoară, în studioul de la Europa liberă (unde acesta era

jurnalist) în martie 1989, la München, lui Pavel Chihaia debutează cu propunerea unei discuții despre cartea celui din urmă, cu titlul *Immortalité et décomposition dans l'art au Moyen Âge* (Ed. Fundației Culturale Române, Madrid, 1988), o carte despre istoria culturală a Occidentului, „fiindcă trăsături ale civilizației și artei occidentale pot fi surprinse în Țările Române până la invazia otomană (deci până la mijlocul secolului al XV-lea), deși temeiul a rămas, în mod preponderent, cel răsăritean, apoi constatăm o puternică influență a culturii vestice începând cu mijlocul secolului al XVII-lea [...]. Curente occidentale, fie venite pe mare- pe Marea Neagră, pe Adriatică – prin Transilvania, prin Polonia, la un moment dat, mai târziu, chiar prin Rusia, toate aceste curente au dat o coloratură specifică culturii românești.” (dialogul *Recuperări: Imortalitate și descompunere în arta Evului Mediu*) □ Irina Mavrodin face o încercare de definire a eseului și a statutului său în cadrul teoriei literare, pe care o leagă de o anumită coerență și obsesiile unui mare scriitor, dovedindu-se că temele sunt și obsesiile sale, la care se întoarce regulat, iar eseul ține de această „monotonie genială”, după expresia lui Gaston Bachelard. (articolul *Din nou despre statutul teoretic al eseului*) □ Este anunțată cu tristețe stingerea din viață a lui B. Elvin (pseudonimul lui Bernstein Elvin) (n. 1927 – m. 2011). □ Maria Carпов își focalizează studiul asupra lui George Steiner „una din vocile de primă referință în literatura comparată, teoria traducerii, filosofia limbajului. Este foarte cunoscut, nu doar în Europa, pentru cronicile sale literare publicate în cele mai prestigioase periodice, *The New Yorker*, de exemplu, sau ca eseist și autor al unei opere imense din care câteva titluri, foarte puține raportate la ansamblu, au fost traduse și în limba română. Este membru al British Academy.”, aducând pe tapetul dezbaterilor îngrijorarea savantului poliglot legată de dispariția limbilor de pe pământ, fapt ireparabil și ireversibil, fiecare dispariție însemnând pentru el stingerea ireversibilă a unei lumi, a unui univers, a căror imagine este chiar limba respectivă; în plus, la spectrul acestei îngrijorări se mai adaugă una în ceea ce privește viitorul englezei-americe, previziunea cea mai la îndemână fiind înlocuirea ei de o altă limbă cu predispoziții planetare: „China iese din discuție, «este prea grea», însă spaniola ar putea concura cu șanse deloc utopice.” (articolul *Voci europene – II*) □ Elvira Sorohan rămâne „agățată” de universul prozastic al lui Alice Botez, *Iarna fimbulei* (1968), roman cu un titlu ciudat, fragmentar și existențialist, care a impus-o ca prozatoare; ce înseamnă, totuși, titlul, chiar dacă scriitorul nu are obligația să prevină prin el cititorul asupra conținutului cărții? el trimite la mitologia nordică unde „fimbulei” „este teribilul anotimp al zăpezilor care precede sfârșitul, un anotimp al disperării când frate îl sfășie pe frate.” (articolul *Alice Botez și romanul «en miette» – III*) □ Gheorghe Grigurcu semnează obișnuita pagină de „didahii” și maxime în *Înfruntarea cunoașterii* □ Basarab Nicolescu își încearcă și el puterile hermeneutice pe marginea textului biblic intitulat *Cântarea cântărilor*, dar căruia Radu Cârneli i-a redat semnificația sa originală, și anume: *Poemul poemelor*, într-o antologie care acoperă peste trei secole de traduceri și adaptări în limba română;

Basarab Nicolescu recunoaște autoritatea prietenului său André Chouraqui (1917-2007), traducător al Bibliei în limba franceză, și îi citează copios opiniile critice, căci „nu era doar un traducător genial, dar și un poet, eseist și memorialist remarcabil”. (articolul *Poemul poemelor*) □ Istoricul Alexandru Zub pune în relief ampla monografie despre *Societatea de Științe Istorice Bârlad*, de la a cărei întemeiere s-ar fi împlinit în anul curent șase decenii, semnată de profesoara Oltea Râșcanu Gramaticu, și notează: „Fapt remarcabil, se recunosc în monografie concesiile de ordin ideologic la care profesorii de istorie au fost siliți, în anii stalinismului, ca și în etapa finală a regimului, alături de strădaniile constante de a găsi totuși soluții mai onorabile. Cartea la care ne referim dă seama onest, cu eforturi lesne de imaginat, de conduita colegilor de breaslă într-o epocă plină de convulsii și vicisitudini, în care totuși ideea de continuitate profesională și de conduită civică s-a impus.” (articolul *Istorie și discurs civic la Bârlad*) □ Ioan Holban consideră cuvântul „etanș” definitoriu pentru lirica lui Vasile Dan, poet venit pe scena literaturii la mijlocul deceniului opt al secolului trecut unde a rămas prin publicarea zece volume de poezie: *Priveliștile* (1977), *Nori luminați* (1979), *Scara interioară* (1980), *Arbore genealogic* (1981), *Întâmplări crepusculare și alte poeme* (1984; 2011), *Elegie în grădină* (1987), *Drumul cu ființe* (1990), *Pielea poetului* (2000), *Carte vie* (2003), *poem vechi* (2005); explicația criticului pentru termenul „etanș” drept definitoriu este următoarea: „Vasile Dan face parte din spița rară a poeților care nu multiplică realul și nu se dispersează pe suprafața acestuia, pentru a-l stăpâni, ci, într-o mișcare centripetă, îl strânge, îl adună în capsula etanșă a textului (cuvânt, poem, carte), oferindu-i corporalitate și autonomie față de realitatea rămasă în afară.”, în plus, lexemul „etanș” este cel mai des întâlnit în poezia lui Vasile Dan, așa cum „lăcrimariul” la Constanța Buzea, la Ioan Petraș, „jugastrul”, la Doina Uricariu, „dulapul” la Emil Brumaru. (articolul *Capsula etanșă a textului*) □ Iulian Marcel Ciubotaru îi dedică poetului George Mărgărit un text omagial în care aduce o contribuție inedită la cunoașterea biografiei și operei acestuia, Nicolae Scurtu fiind unul dintre primii care au propus „o revizuirea integrală a istoriilor și dicționarilor literare” pentru a-l include și pe George Mărgărit, iar pe urmele acestuia autorul articolului propune el-însuși un document inedit păstrat în Arhivele Statului din Iași, sub forma unui manuscris dactilografiat ce reprezintă o scrisoare adresată lui Leonte Răutu. (articolul *Un document de arhivă inedit: autobiografia poetului George Mărgărit*) □ Contribuții lirice, în acest număr, aduc: Emilian Mirea (*poem, felinarul, sângele tău ca un lup flămând, domnișoara cu trandafiri, existența pusă la index*), Liviu Ofileanu (*mi s-a spart stiloul: pete și urme pretutindeni, amintire cu botniță*), Grigore Gherman (*Fluturi ucigași, Timp și urme, Printre imagini și cuvinte, Poem din spatele poemului, Alt capitol, unul nou, Cu mâinile în buzunar*), Diana Marinache (*Vârste, Situație-limită, Vis în doi, Pe firul apei*), Liviu Scurtu (*Sinaxar, Ispoved Huldigana, Ceața de cânepă a memoriei*) □ Vasile Andru semnează proza *Povestea lui Sarsailă care a zidit o catedrală*, iar Arbatel Filotheanu, textul în proză

Endolinele. □ Cristian Livescu scoate din praful uitării doi poeți „neo-romantici”, primul – Emilian Marcu (n. 1950), ale cărui volume de poezie, după debutul revuistic din 1974 (care i-a entuziasmat pe Șt. Aug. Doinaș și pe Constanța Buzea), „au tras cu ochiul ca model spre Pillat și Voiculescu”, iar al doilea Florin Bratu (n. 1942, Roman, și economist de profesie), ce a debutat mai întâi ca romancier în stilul lui Georges Simenon cu două romane de succes: *O legătură ciudată* (1982) și *Un manuscris de ocazie* (1985), dar a revenit în 2010 pe scena literaturii cu poezie *A murit un popor. Versuri amare* (2010) și *Povara drumului închis. Pamflete cordiale, versuri amare* (2011), după o întrerupere de 25 de ani; după un obicei devenit metodă, Cristian Livescu își fragmentează textul critic cu subtitluri citate din operele analizate; astfel, referitor la ultimul volum al lui Emilian Marcu, *Arta Grădinarului* (Junimea, Iași, 2011), cel care răscumpără cumva umbra de deasupra celorlalte, nu puține! (în număr de cincisprezece, plus două romane) și despre care aflăm că este „o carte realmente reușită, ingenios elaborată, cu tentă calofilă, implicând poezia în teoria simetriilor dintre universuri. Își răscumpără astfel cu brio risipa de conformism a tinereților...”; poetul-economist pare să fie, în primul dintre cele două volume menționat mai sus, „adeptul unei poezii deschise, manifeste, care să spună apăsător ce trebuie spus despre adevărul lumii de azi, fără înflorituri sau ascunzișuri metaforice.” (articolul *Poeți neo-romantici: Emilian Marcu, Florin Bratu*) □ Constantin Dram se lansează în cercetarea celui de-al treilea volum al unui roman fluviu, cu accente de auto-ficțiune, *Aripile demonului 3* al lui Mircea Tomuș, „cărturarul [...] retras în liniște de la Avrig”; comentatorul apreciază că „marea putere a romanului fluviu asumat de cărturarul Mircea Tomuș: surprinderea și comentarea relației dintre ins și istorie, dintre comunitate și istorie, dintre destin individual și destin global, toate prinse și surprinse pe temeiul unei uriașe evocări ce se sprijină pe documentul acceptat de o construcție ficțională, evocare ce reconstituie, nici doar proustian, nici doar balzacian, doar mirceatомуșian, o lume călcată de tăvălugul istoriei”. (articolul *În căutarea textului pierdut. «Aripile demonului 3»*) □ Dan Mănuacă amendează afirmațiile tranșante din eseul *Lyrice magna* (Ed. Curtea Veche, București, 2010) ale lui Daniel Cristea-Enache, amendare bazată pe observația critică de metodă aplicată, și anume, o pendulare între „demersul de tip istorico-literar și acela de tip foiletonist”, iar terenul eseului este dominat de procedeele foiletonistului: caracterizările sentimentaloide de felul „superb”, „admirabil”, „extraordinar” etc. („care nu spun nimic, ci lestează pagina”), atitudinea polemică subiacentă întregului demers „care vizează nu numai encomioanele sau detractările, ci și «interpretările» mai mult sau mai puțin credibile”; dar o trăsătură esențială a eseului de față este „fuga de fetișizarea lui Nichita Stănescu”, cu toate că lipsește contextualizarea, iar eseul are drept țină doar două volume „esențiale”, *Cele 11 elegii* și *În dulcele stil clasic*. (articolul *Nichita Stănescu vechi și nou*) □ Adrian Dinu Rachieru aruncă paie pe foc, adică aduce altă perspectivă și alte argumente în dezbateră despre generația douămiistă sau milenaristă, provocat

fiind de apariția a două lucrări, antologia *Poezia antiutopică* (Paralela 45, Pitești, 2010) realizată de Daniel D. Marin (aici antologator și antologat) și de teza de doctorat (impozantă în titlu), *Structuri și rețele sociale în mediul literar românesc* al Iuliei Balcanas, „cândva poetă”, care oferă „o analiză sociologică a generației literare douămiiste”; criticul evidențiază câteva merite ale lucrării analizate, unul dintre acestea fiind că reliefează *dinamica mediului literar* al douămiismului despre care se vorbește în diferite moduri (anchete, cronici, numere tematice), un subiect în plină desfășurare, deși unii, precum Bianca Burța-Cernat, este o generație incertă, iar pentru alții, precum Felix Nicolau, o generație deja depășită, „un pluton trecut în rezervă”; alte merite ale lucrării în discuție sunt că „dincolo de [...] pionierat, privește în ramă sociologică «decorul tranziției» și binomul scriitor/ societate, evidențiază structurile, rețelele și procesele animând mediul literar românesc prin vectorul douămiist, analizează structurile formale (Uniunea Scriitorilor, ca studiu de caz, cu credibilitate în declin, seismică), tectonica debuturilor strategiile editoriale, inițiativele individuale sau de grup (cazul manifestului fracturist), în fine tratează într-un capitol distinct «reacția publicului» și implicit, situația consumului literar vs infrastructură culturală.” (articolul *Despre douămiism, cu rigoare*) □ Vasile Spiridon se ocupă de noul roman al lui Gellu Dorian, *Casa Gorgias* (Ed. Niculescu, București, 2011) printr-o analiză structurală și tematică a acestuia, catalogat drept „o reverie temporală asupra ultimei jumătăți a secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea. Dar este și o reverie spațială, întrucât totul se petrece în același spațiu al Orașului, în fapt, Botoșaniul nenumit ca atare, toponimia înconjurătoare confirmând-o la orice kilometru pătrat.” (articolul *Trecutul ca prezent*) □ Daniela Petroșel își focalizează cronica asupra volumului de interviuri acordate de-a lungul timpului de Mircea Muthu, în *Ochiul lui Osiris* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010), care cuprinde „multe dintre temele centrale ale activității sale de cercetare, dar și motivațiile care au născut, de-a lungul timpului, cărțile sale. Farmecul unui astfel de volum vine din colectarea trăirilor din culise, trăiri care alimentează și veghează asupra cărților intrare în scena cercetării literare românești.”; cum este de așteptat discuția despre volum este pregătită de câteva detalii ale parcursului biografic: „autor a numeroase studii critice, comparatist și estetician, decan al Facultății de Litere din Cluj și prorector al Universității Babeș-Bolyai, este dublat de confesiuni [...] legate de pasiunea pentru lectură sau de persecuțiile politice la care a fost supusă familia sa”, iar volumul în sine, fiecare interviu, este legat de conceptul-imagine al *balcanismului* de care este legat numele lui Mircea Muthu în spațiul românesc. (articolul *Mircea Muthu. Interviuri*) □ Comentariul Emanuelei Ilie cuprinde trimiteri spre teritoriul liric atât de neobișnuit al lui Emil Brumaru, care de la debutul aproape simultan cu *Versuri* (Albatros, 1970) și *Detectivul Arthur* (CR, 1970) a fost comparat cu atâtea modele lirice, simboliste și postsimboliste, romantice și neoromantice, tradiționaliste, expresioniste și suprarealiste etc., încât s-a descoperit în cele din urmă cât de mult Emil Brumaru este ...Emil Brumaru,

iar demonstrația comentatoarei merge spre a arăta că „Brumaru scrie mai mult decât o simplă «lirică gentil liliputană» (Gh. Grigurcu). Poetica miniaturalului [...] traduce, într-o primă fază, o nevoie irepresibilă de revenire la elementar, la natural și nepervertit.” (articolul *Brumaru. Emil Brumaru*) □ La curent cu cronicile de întâmpinare scrise deja, multe vehemente și contestatoare (gen Ștefan Agopian și Ion Simuț), însă majoritatea admirative, Șerban Axinte accentuează multitudinea de interpretări posibile ale romanului *Viața lui Kostas Venetis* (CR, 2010) de Octavian Soviany și faptul că miza cărții trebuie căutată în ideea de „spiritualitate a răului”, în pofida reproșurilor care i se pot face. (articolul *Viețile lui Kostas Venetis*) □ Adrian G. Romilă comentează noua ediție dintr-o carte a lui G. Liiceanu, documentar, interviu și adaptare cinematografică, a cărții *Itinerariile unei vieți. Apocalipsa după Cioran* (Humanitas, 2011; prima ediție 1995): „Viața și opera lui Cioran capătă, în textul lui Gabriel Liiceanu, unitatea perfectă a unui destin intelectual de excepție, cu sensurile bine decriptate și depozitate într-un discurs portret.” (articolul *Album Cioran*) □ Constantin Cubleşan investighează biografia lui Bujor Nedelcovici, arătând cum *Un tigru de hârtie. Eu, Nica și Securitatea* (în *Opere complete*, vol. 7, Ed. Allfa, București, 2008) este „un eseu de ample dimensiuni privind regimul dictatorial din România anilor de după război” și cum, citindu-și dosarul de urmărire după desecretizarea lui postdecembristă, Bujor Nedelcovici a rămas șocat și a re trăit viața dintr-o altă perspectivă, iar cartea este din această pricină și „un comentariu privind forma specifică de teroare prin urmărirea fiecărui pas din viața omului”, întrebarea fundamentală care l-a ghidat de-a lungul redactării acestor pagini este „Cât adevăr pot să cunosc și să suport?” pentru a-și cuceri libertatea interioară și dorința de a se bucura de viață. (articolul *Drumul spre adevăr: «Un tigru de hârtie» – Bujor Nedelcovici*) □ Vlad Zbârciog face o incursiune în vârstele interioare ale creației Anei Blandiana (pe numele ei adevărat Otilia-Valeria Coman), fixată în pleiada „generației de aur”, „o generație tentată de «spiritul adâncurilor», de metafora ce reprezintă «esența universului», «unitatea invizibilă», dar și de forma luminiscentă a timpului. O generație care a avut «conștiința necesității unui nou început literar», propunând o nouă percepție poetică și un nou limbaj și întorcând poezia (dar și întreaga literatură) cu fața spre literatura modernistă scrisă în perioada interbelică...”, iar punctul de plecare al comentariului criticului este reprezentat de ciclurile de poeme incluse în cele două volume Ana Blandiana, *Opera poetică* (Ed. Cartier, Chișinău, 2008). (articolul *O poetă a «lăuntrului» - Ana Blandiana*) □ Constantin Coroiu întreprinde o lectură „extrem de solicitantă”, dar „o experiență ce nu trebuie ratată”, în privința *Istoriei literaturii române de azi pe mâine* (Ed. Semne Artemis, 2010) a lui Marian Popa a cărui plecare în Occident în anii 80 a resimțit-o ca pe un gol, „ca pe o mare pierdere”, fiind el un cititor repetitiv al *Comicologiei* și al *Dicționarului de literatură contemporană*; deși autorul însuși pune la îndoială utilitatea unei *Istории literare* într-o vreme, confuză și haotică, în care nimic nu se mai întemeiază, ci totul se „demitizează” și se

demolează, totuși recenzentul scrie: „prin concepția și stilul în care este scrisă, «Istoria» lui Marian Popa pare a ilustra, a transpune în fapt, ideile lui G. Călinescu din faimosul eseu *Istoria literară ca știință inefabilă și sinteză epică*. Lectura ei este captivantă indiferent de capitolul și portretul – căci e și o galerie de portrete – la care te oprești. Autorul îmbină informația nudă, normele de dicționar, cu observația psihologică și cu relevarea necruțătoare a trăsăturilor caracteriologice.” (articolul *Figuri statuare și multă caracudă*) □ Vasile Iancu trece în revistă momentele tensionate ale relațiilor României cu URSS / Rusia în lungul eseu cu valențe istorice *Complicatele relații cu puterea din «vecinătatea imediată» - Addenda la două cărți* - □ Volumul de poeme al Elenei Vulcănescu, *Muntele de sub casă* (2009) constituie subiectul analizei critice a lui Octavian Mihalcea în *Revelația pașilor eterni*, analiză încărcată de decodări simbolice, motive barochizante, în care apar chiar și personaje din tablourile terifiante ale lui Hieronymus Bosch. □ Împins de la spate de aprecierile unor critici foarte exigenți (precum Ion Pop și Al. Cisteleanu) înscrise pe coperta a patra a cărții de debut *Divina tragedia* (Ed. Brumar, 2011) a Medeei Iancu, Gellu Dorian nu are de ales și purcede el însuși la lectura aplicată și aprofundată a poeziei tinerei debutante, față de care începe să aibă unele rețineri, față de repetiții, trimiterile livrești și descrierile plate ale familialului: „Poeta noastră ia treaba în serios și se așază pe despicaț în patru firul divinios al propriei tragedii sau al celei sociale. Și nu oricum, ci într-o compoziție simfonică, pe portativ în diverse chei, cu foarte mulți diezi și bemoli, cu contrapuncturi și fraze poetico-muzicale, așezate pe știmatele unor orchestre simfonice eterogene [...] Astfel, cartea trebuie citită în acest registru. Altfel, ea pare o sumă de fraze poetice, unele de o nonșalanță demnă de fetele de la grupa mare, care povestesc colegelor mai mici ce au mai făcut ele, cum este mama, cum este bunică, cum se numește câinele ei, adică tot Medeea (deși foarte bine putea să se numească Iason), încât, cu ochi mirat te întrebi unde este tragedia, unde este acea «suferință fizică», unde este «spaima de moarte», unde este «evenimentul».” (articolul *Medeea Iancu – «Divina tragedia»*) □ Pe fundalul unor scurte notații biografice despre poetă și despre sculptorul care a imortalizat-o în marmură, Elena Vulcănescu descrie periplusul parcurs de bustul în marmură al poetei Veronica Micle „cu aer de împărăteasă romană”, din 1890, executat la cererea Smarandei Gheorghiu de către sculptorul Ștefan Ionescu-Valbudea, care și-a expus pentru prima dată sculptura în gips în grădina Palatului Ateneului în 1888. (articolul *Un portret inedit al Veronicăi Micle*) □ Mihai Coloșenco realizează o scurtă cercetare asupra autorilor români care sunt publicați în lucrările lexicografice datorate lui Robert Lafont și Valentino Bompiani, la Editura Bouquins din Paris, în cinci ediții succesive: 1954, 1958, 1962, 1968, 1980, ultima ediție aflându-se și în fondurile Bibliotecii Academiei Române: *Dictionnaire biographique des Auteurs de tous les temps et de tous les pays* (vol. I-IV, ed. V, 1980) care cuprinde viețile a patruzeci de autori de origine română născuți înainte de 1910, și *Dictionnaire des Oeuvres de tous les temps et de tous*

les pays Littérature-Philosophie-Musique-Sciences (vol. I-VII, ed. V, 1980), care cuprinde în total 16 000 opere descrise/ prezentate. (articolul *Autori români în străinătatea literară*) □ Ion Buzași valorizează lucrarea Cludiei Oancea-Raica, *Cultură și literatură în presa blăjeană interbelică* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2010), considerată „valoroasă prin informația bogată, prin caracterul documentar și de restituire literară în multe privințe”. □ Cu amintiri despre Ion Negoîtescu, Alexandru Papilian, Marin Preda, Paul Goma („ciumatul de serviciu al regimului” cu care se întovărășise Nego), Petre Stoica („curajosul”), Al. Piru dar prioritar despre primul, ne vrăjește Marian Dopcea în *Aprilie, luna florilor de mai – carte despre Ion Negoîtescu și alți prieteni de demult*; una dintre amintiri se referă la cearta dintre Ion Negoîtescu și Marin Preda la restaurantul Uniunii Scriitorilor, când Nego l-a gratulat pe M. Preda, considerat oficial „mare conștiință morală”, drept „profitor al regimului socialist”, drept urmare, nu a mai fost publicat la editura Cartea Românească, fapt comentat astfel de Marian Dopcea: „Marin Preda, îndrăznesc să afirm (cu riscul de a mă număra printre «detractorii» marelui prozator) nu era nici îndrituit nici calificat să stabilească (în virtutea căror criterii?) valoarea cărții lui Nego, darămite să împiedice tipărirea ei. Singurul Editor era, pe vremea aia, Statul – și-n fruntea Statului era – cine era. [...] Urmase, oare, prozatorul, în circumstanțele «incidentului Negoîtescu», glasul conștiinței profesionale – sau pe acela al vanității ultragiante a celui pus, vremelnic, în fruntea unei satrapii?” □ Un articol de istorie literară semnează Ilie Zanfir în *Reflectarea problematicei literare în publicațiile gălățene între anii 1990-2010 (I)* □ Constantin Parascan își continuă amintirile din *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeografașa cum a fost (XVI)* □ Ancorat în epoca junimiștilor, Liviu Papuc îl evocă pe Nicolae Beldiceanu, încercând să-i contureze un alt portret de creator care să depășească situarea lui în „minorat”: „era un perfecționist”, „lucra îndelung pe manuscrise, pentru a ajunge la forma optimă”. (articolul *Junimiști minori? N. Beldiceanu*) □ La rubrica „nisipul din clepsidră”, Gheorghe I. Florescu expune cu lux de amănunte *Jurnalul Reginei Maria (1925) (I)*. □ În traducerea și notele explicative ale lui Traian Diaconescu, este publicat poemul *Nux (Nucul)* al lui Publius Ovidius Nasso, despre care Erasmus din Rotterdam (1466-1536), un iscusit comentator renascentist al lui Ovidiu, spune că este o alegorie de stigmatizare a viciilor din secolul său. □ Ion Papuc reactivează biografia anglicistului Dragoș Protopopescu, un intelectual de la Universitatea București, care a avut parte de un sfârșit tragic, hărțuit de poliția politică. (articolul *Dragoș Protopopescu – I*) □ Liviu Pendefunda își continuă descoperirea simbolurilor în poezie în *Simboluri eterne în poezie*. □ Carmelia Leonte semnează o digresiune despre *Pantoful Cenușăresei*, încercând să lămurească semnificațiile pierderii unui pantof, prin folosirea *Dicționarului de simboluri* al lui Jean Chevalier și Alain Gheerbrant unde se specifică : „a umbla încălțat înseamnă a lua în posesie pământul”. □ Caius Traian Dragomir încearcă să demonstreze, prin bogate exemple din literaturile și istoriile lumii, cum „rolul literaturii în determinarea evoluției

istorice a umanului este incomparabil. Rusia actuală datorează mai mult lui Tolstoi, cel care a creat *Război și pace*, decât tuturor ideilor vehiculate de oamenii săi politici, indiferent de orientarea lor.” (articolul *Invaliditate intelectuală în istorie*) □ Petru Ursache evocă sinuozitățile receptării lui Creangă, Mite Kremnitz fiind prima care îi traduce în germană câteva povestiri, și consemnează, ca o primă idee esențială: „se pare că absurdul și grotescul au în Ion Creangă un precursor”, dar raportându-se la lucrările scrise despre humuleștean de Valeriu Cristea și Eugen Simion. (articolul *Pretexte pentru evocarea lui Creangă*) □ Marius Chelaru îndreaptă atenția cititorilor spre destinul nefericit al scriitorilor africani, citându-l pe congolezul Patrice Émery Lumumba (1925-1961), figură de prim rang a luptei pentru eliberarea țării de sub suzeranitatea Belgiei, prim-ministru ales al Republicii Congo și asasinat cu implicarea puterilor occidentale; dar discuția este orientată spre piesa în cinci acte, *Kongo, les mains coupées*, scrisă de Rosa Amelia Plumelle-Urbe (n. 1951), care a fost construită pentru a reconstrui drumul evenimentelor, să transmită un mesaj și să ilustreze o posibilă imagine a ceea ce a fost atunci, când Lumumba a fost asasinat. (articolul *Măinile încă tăiate ale adevărului*) □ Simona Modreanu face o listă a „coșului de romane de toamnă” din peisajul literar francez, ce pot aspira la celebrele premii mari franceze, precum Renaudot, Medicis, Femina, iar marile edituri franceze Gallimard și Seuil se întrec în a atrage pe cei mai importanți din această „imigrație selectivă”; sunt menționate numele japonezului Haruki Murakami, finlandezei Sofi Oksanen, haitianul Lyonel Trouillot, norvegianului Dalibor Frioux, Dominique Sigaud; „preferințele de lectură ale francezilor sunt un adevărat indicator socio-economic și cultural, cel puțin european, și dau măsura unor dominante ale imaginarului colectiv, definitorii pentru epoca noastră”. (articolul *Toamnă belicoasă?*) □ Nicolae Sava include la antologia de poezie „curier de ambe sexe” poeziile Monicăi Moldoveanu: *Cărăbușii*, *Tren de iarnă*, *Pescărușul*, *Vârful de ghețar*.

● [Familia, nr. 9 (550)] În editorialul *Discriminarea viitorului*, Marius Iosif se plânge de diminuarea capacităților lingvistice ale tinerei generații care pare a se datora „atât scăderii comunicării familiale, cât și scăderii drastice a apetenței pentru lectură, înlocuită fiind de televizor sau computer, dar și de telefonul celular.” □ Gh. Grigurcu își continuă reflecțiile de inspirație livrescă, dar și biografice în „*Rănilor mari ale sufletului*”, dintre acestea ne oprim asupra aceleia referitoare la erori de judecată critică, cum crede el-însuși: „Greșeli, după toate aparențele, în evaluarea poeziei, sub condeii lui I. Negoțescu: N. Labiș și Cezar Ivănescu subestimați, Nichita Stănescu supraestimat. Dar subtilul, strălucitorul critic de poezie a găsit de cuviință a-mi spune, la scurt timp după ce a publicat comentariul intitulat *Descrierea unui poet*: «m-am gândit la tine, pe când scriam despre Nichita. Aveam de fapt tot atâtea motive de a-l aprecia favorabil și de a-l respinge». Mă întreb de ce a ales ultima soluție. Am impresia (mi-a dat ceva de înțeles în acest sens) că vor fi jucat un rol o serie de factori moral-biografici, precum

dorința de a fi în actualitate, «la modă», de-a nu distorsiona în raport cu tinerii, de-a se împărtăși din succesul lor și, poate, complexul celui marginalizat sub câteva raporturi, stare ce spera a se dizolva în preajma presupusului complex de superioritate al celui glorios...” □ Al. Cistelean îl apropie pe optzecistul Gheorghe Perian de critica manolesciană după faptul că respectă în literă „toate comandamentele din decalogul redactat de pontif” pentru modul de a face critică și care trebuie să fie „clară, precisă, simplă, concisă, adecvată, echilibrată și transparentă, concretă, în fine, în gândire și expresie”; dar este evident că, în volumul de articole polemice scrise în mare parte în deceniul al nouălea, într-o „«epocă de militantism și fervoare»” (cum zice însuși Perian), de pe vremea primelor bătălii pentru postmodernism, *Literatura în schimbare* (Limes, Cluj 2010), un volum care suferă de eterogeneitate, așa cum e normal pentru o astfel de lucrare, Gh. Perian nu este tot timpul sobru și echilibrat, fiindcă „paginile lui cele mai performante sunt cele de vervă, cele în care calcă peste canonul ascetic al moderației și nu-și reprimă nici spiritul ludic și ironic, nici fervoarea amănuntelor și picanterilor, lucrând în cerneală călinesciană”, iar despre criticul însuși, Al. Cistelean crede că este „excelent prozator de idei și moderator de dezbateri conceptuale, [...] un critic aplicat. În volumul de față del își expune (dar nu pe larg) toate abilitățile (inclusiv cea de istoric literar), salvând compoziția de amestec printr-o dicțiune răspicată și etalând destulă suplețe (stilistică și de idee) ca să nu poată fi tratat de combatant dogmatic.” (articolul *Documentele unui combatant optzecist*) □ Alexandru Vlad semnează proza *Vorbitorul*, la rubrica obișnuită și permanentă „atropina”. □ În *Alte amintiri cu Adrian Păunescu*, Alex Ștefănescu povestește întâmplări cu poetul *Repetabilei poveri* care ar fi putut avea urmări tragice: un accident de mașină pe drumurile Ardealului, dar aflăm că poetul Adrian Păunescu poseda un ARO la care ținea ca la ochii din cap: „Adrian își iubea foarte mult mașina de teren – ca arabul din poezia lui George Coșbuc calul. Nu lăsa pe nimeni, nici măcar pe Carmen [soția lui – n.m.] s-o conducă.” □ Daniel Vighi publică mai multe fragmente de proză din romanul *Fusion jazz & blues*. □ Despre Săvârșinul literar situat „între văile verzi ale Zărandului”, pus pe picioare în 1998 cu sprijinul primarului comunei și, mai târziu, cu unele contribuții ale Casei Regale la festivalul literar de aici (premiile oferite prin «Fundația Culturală Principesa Margareta»), despre tabăra de creație din Săvârșin, despre editarea unei antologii la fiecare ediție și poezii laureate, ne informează într-un stil savuros Vasile Dan în articolul *În preajma Regelui*. □ Ca de obicei, Ioan Moldovan își asumă și poziția de critic de poezie pentru Ioan-Pavel Azap, comentându-i volumul *Ușa cu picioarele pe pământ* (Paralela 45, 2011), în care remarcă referințele culturale la Bacovia, având aerul stângaci al unor clișee, dar „în realitate, avem de-a face cu o deconstrucție ingenioasă și cvasi-umoristică a solemnităților de tot felul și cu practicarea unui minimalism de un rafinament cu totul special”, poetul asumându-și o serie de măști lirice recognoscibile: Topârceanu, Bacovia, Minulescu, Brumar, Ursachi, Cezar Baltag, Cezar Ivănescu. Al doilea poet, mai curând o poetă optzecistă, luată

în colimatorul exegezei, este Adriana-Rodica Bârna, „pe nedrept și insuficient cunoscută”, pe care Ioan Moldovan încearcă să o readucă în atenția publicului, considerând că poezia scrisă de această poetă din Bistrița (custode la Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud) „nu e cu nimic mai prejos decât a celor mai cunoscuți colegi de generație” și inserând o mică prezentare biografică: a debutat editorial în 1994 cu *Manual de supraviețuire*, volum premiat de Uniunea Scriitorilor; în 1999, publică două piese de teatru: *Concurs de împrejurări* și *Arcimboldo & Comp*; în 2001 a fost selectată în antologia poemului în proză românesc alcătuită de Adam Sorkin, *Speaking the Silence* (Polirom); dar volumul comentat poartă titlul *Lentile de contact* (Charmides, Bistrița, 2011), în poeziile din volum „timpul curge circular și scrisul devine o sumă de călătorii virtuale sau de experiențe sentimentale și reflexive puternic personalizate”. În fine, un al treilea comentariu se oprește asupra poetei Mirela Lungu, al cărei volum de debut, *Biografia coapselor* (Tracus Arte, 2011), este însoțit de texte de acreditare din partea lui Dan-Silviu Boerescu, Horia Gârbea și Liviu Antonesei, toți trei afirmând la unison că este un debut „în forță și elocvent”: „Text după text, e dezvoltată o «cazuistică» lirică pe o singură voce care are acces deopotrivă la «intelectul ce se pricepe cel mai bine la prestidigitații», la tehnicile și strategiile de ultimă oră ale poeziei și stilisticii postmoderne, la «ritualurile fantastice» ale corporalității, cum și la violențele devenite canonice de limbaj ale celor mai tinere poetese de pe la noi.” □ Marius Miheț stabilește din prima frază legătura dintre poezia și proza lui Bogdan O. Popescu, din *Viață de aruncat* (Polirom, 2011, prefață de Mircea Cărtărescu), în câteva tușe esențiale asupra acestei „colecții de întâmplări și amintiri despre iregularitățile și senzaționalul vieții”: „În proză, Bogdan O. Popescu dezvoltă conceptele din poezia lui: ironie și autoironie, spirit ludic, inventarierea sentimentelor și explozia lor nostalgică, eșecul și ratarea, grotescul temperat, umorul și contaminările livești.” (articolul *Granițe de tensiune*) A doua recenzie a lui Marius Miheț subliniază dificultatea de a scrie povestiri erotice, ferite de kitsch și de literatura de divertisment, pornografică, așa cum încearcă să facă Florin Ardelean în *Povestiri de duminică* (Ed. Arca, 2010), căci pentru majoritatea autorilor acestea sunt cele mai dificile cărți, iar Florin Ardelean încearcă să-și facă „un buletin de prozator”: „Calitatea textelor stă în redarea și construcția voluptăților, prin gradațiile senzuale și în general prin felul cum realizează vertijul erotic. [...] trece dincolo de erotismul decelat cu obstinție după modelul unor Sollers, Nin, Miller ori Nabokov, optând pentru o narațiune oarecum tradițională din care nu lipsește substratul erotic. Acesta este redat mai mult la modul eliadesc, cu ecouri din Ibrăileanu, Rebreanu și Radu Țuculescu. Cartea are alura unui roman prin personajele migratoare și anumite episoade-ecouri. Deși prin structură pare eterogen, volumul creează senzația de unitate și construcție.” (articolul *Mirajul contingenței și alte seducții*) □ Petru M. Haș stabilește cu precauții genul proximal al ciudatei epopei în versuri *Euromorphotikon* (Tracus Arte, 2010) al lui Caius Dobrescu drept „un gen de *Țiganiada* Europei actuale,

în fine, ceva între *Istoria ieroglifică* și *Pseudokynegetikos*” și, deși încearcă să surprindă toate ascunzișurile unei scrieri „grele”, de mare tonaj, este evident că funcționează un fel de blocaj al receptării critice, nu îl degustă, îl ia ușor în târbacă: „Principial și bărbătește ar fi ca la un romanț stihuit să răspundem cu o recenzie în versuri, ceea ce ar însemna să trăim, ruginiți cum suntem, vremi de aur. Însă numai după ce vom fi parcurs cu meticulozitate punctele A, B1, B2, B3, C, D1, D2, D3 (sunt cam 8) din îndreptarul de cetire.”, dar trece peste acest blocaj cu hotărâre ardelenescă și încearcă să circumscrie materia scrierii: „Poetul re-suscită/ creează mituri și mitologii, care mai de care incitante, de la sumerieni prin vechii ebrei, greci, Noul Testament etc, până la era contingentă a TASTATURII [...] Fantasticul e la el acasă, atât cel de sorginte mitică, metafizică, cât și acela tehnico-științific, gen *Călătorie spre centru pământului*, ca un aparat de protecție a complicatei viziuni actuale.” (articolul *Între «Istoria ieroglifică» și «Pseudokynegetikos»*) □ Mircea Morariu se arată impresionat de mărimea cărții scrisă de politologul american de origine română Vladimir Tismăneanu și de filologul timișorean Mircea Mihăieș, cu titlul *O tranziție mai lungă decât veacul. România după Ceaușescu* (Curtea Veche, 2011), o carte scrisă la două mâini ce reproduce o serie de dialoguri derulate periodic de la sfârșitul lui 1995 și până în vara lui 2005 între cei doi prieteni și tovarăși de cauze, de idei și idealuri. □ O cercetare sobră și profundă întreprinde Doina Hanganu-Bumbăcescu despre lexicul eminescian (*Aspecte privind lexicul poetic eminescian*) reactualizând argumente pentru a arăta revoluția întreprinsă de poetul *Epigonilor* asupra limbajului poetic, el intuind cu o adevărată fire de creator „valențele expresive ale cuvintelor”. □ Pe aripile poeziei, suntem purtați de Dan Dănilă cu poemul *Îngerul morții*; de Mihai Posada cu scurte poeme precum *Cel mai vechi lucru pe pământ e diamantul, Noi, Speranța moare dar nu se predă, Boierii minții, Banii sau viața, Herpes, Historia Augusta*; de Ioana Ileana Ștețco: *Camerista, Călătoria cu degetul pe zăpadă, Raftul de cărți Transilvania*; de Eugenia Țarălungă: *30 decembrie dintr-un an, cosmic garden*; de Carmen Tania Grigore: *Expresii de dragoste, Cerul din ochii tăi, Conștiința percepției, Descătușare, Doar foamea de o rodie, Dor peste dor, Fructul de sare, Gest hieratic, Uneori realitatea mă sperie*; de Sorin Lucaci (n. 1970, din părinți ardeleni; liceul de filologie-istorie «Zoia Kosmodemianskaia», București; 1994 -facultatea de Psihologie-Sociologie a Universității Hyperion; 2009 – debut în volum cu *Revolta îngerilor*, Ed. Vinea): *sunt gata să depun armele, o să-mi cumpăr orașul acesta, concert nur. 2 pentru pian și orchestră, lumea mea nu e decât un păpușar logodit cu deznădejdea, prin tot ce s-ar putea numi la un moment dat viață, în rest nu e decât corpul meu traversând o imensă pată de cerneală*. □ Ana-Domnica Ilea își traduce propria proză, după un original francez, cu titlul *Cavalerul și prințul*, un basm despre dragostea homosexuală. □ Nicolae Mareș aduce la lumină documente despre activitatea de atașat de presă la Legația României din Varșovia a poetului din Lancrăm, în momentul în care acesta era un nume consacrat în țară cu volume

propriu reprezentative pentru lirica românească de după primul război mondial, dramaturg și publicist; împins de soția lui și ajutat de Veturia Goga (soția lui O. Goga, o persoană influentă a acelor vremuri), Blaga a intrat și el în diplomatie (cu atât mai mult cu cât soții Blaga aveau în familie un diplomat în persoana lui Caius Brediceanu, ministru plenipotențiar, membru în delegația română la Tratatul de pace de la Paris) și a lucrat timp de câteva luni la Varșovia tocmai când în Polonia apăreau niște articole defăimătoare la adresa țării în niște fițiuci de scandal, precum *Dziennik Warszawski*, de orientare vădit sionistă. (articolul *Lucian Blaga, diplomat la Varșovia sau Despre primul articol-dezmințire publicat în limba polonă*) □ O altă recuperare istorică și documentară semnează Tudor Petcu în *Fenomenul Pitești – un posibil apel către Socrate?*, o ecuație în care punctele de reazem sunt Valeriu Gafencu, fenomenul Pitești, regimul stalinist; închisoarea de la Pitești este semnificativă pentru ceea ce Alexandr Soljenițin a numit în *Arhivele Gulag* «genocidul sufletelor». □ Codruț Constantinescu ne ține pe urmele lui Walter Benjamin (n. 1892, Berlin – m. 1940, Catalonia, sinucidere cu morfină pentru a nu cădea în mâinile Gestapo-ului) un filozof german de origine evreiască, căruia în timpul ascensiunii naționalism-socialismului lui Hitler, i-a fost retrasă cetățenia germană, ajungând un apatrid, cele mai importante cărți ale sale fiind *Afinitățile elective ale lui Goethe* (1922), *Originile dramei tragice germane* (1928), *Lucrarea artei în era reproducției mecanice* (1936), *Parisul celui de al doilea imperiu în Baudelaire* (1938), *Despre conceptul istoriei* (1939); gândirea lui filozofică a fost influențată de „marxismul lui Berthold Brecht, de teoria criticii a lui Adorno, dar și de misticismul evreiesc al lui Gerschom Sholem”; autorul studiului se oprește mai îndelung asupra jurnalului moscovit pe care l-a ținut Walter Benjamin când, în 1926, timp de două luni a fost la Moscova, unde s-a întâlnit cu bolșevica Asja Lacis, el însuși simpatizând cu regimul sovietic și cu ideologia comunistă, iar jurnalul descrie viața culturală moscovită și oglindește realitățile sovietice. (articolul *Un jurnal moscovit*) □ Ovidiu Morar dezbate ideile esteticianului Harold Bloom, cel din *Canonul Occidental* (*The Western Canon* – 1994), dar și dintr-un studiu anterior *Anxietatea influenței* (*The Anxiety of Influence* – 1973), pornind de la faptul că Harold Bloom face apologia canonului și a esteticului „străduindu-se să mențină și să consolideze câteva repere axiologice fundamentale în condițiile unei derive epistemologice tot mai accentuate”. (articolul *Harold Bloom sau nostalgia canonului estetic*) □ În prezentarea și traducerea din germană a lui Constantin Dragoș, poetei austriece Ingeborg Bachmann (n. 1926, Klagenfurt, Austria- m. 1973, accident tragic) îi sunt selectate câteva poeme în variantă bilingvă (germană-română): *Marea recoltă, Situație cotidiană, Umbre și trandafiri, După acest potop, Psalm I, Unui strateg*.

● [Orizont, nr. 9 (1548)] Numele, cu litere roșii de-o șchioapă, al criticului bucureștean Nicolae Manolescu și al său „patos al lucidității”, suprapuse peste o fotografie portret de la vârsta senectuții, dă tonul acestui număr. □ Cornel

Ungureanu se ocupă de familia Lalescu: primul este tatăl în cartea lui Vasile Petrica, *Savantul Traian Lalescu (1882-1929) și cultura Banatului*, matematician, economist, etnograf și om politic; publicistica sa luptătoare este prefațată de academicianul Solomon Marcus, el încadrându-l pe Traian Lalescu în șirul de matematicieni care „de la Gheorghe Lazăr la Spiru Haret și de la Haret la Traian Lalescu, au fost matematicieni, istorici, geopoliticieni, dar mai ales instituții fundamentale pentru devenirea națiunii”; Traian Lalescu matematicianul a murit la 47 de ani și al doilea Traian Lalescu, fiul sau junior, (n. 1920) a devenit unul dintre animatorii „generației de aur” din anii 40, „dacă nu ar fi fost fracturată de război”, iar despre această generație, revistele, prietenii și alianțele literare din acei ani, scrie Vasile Baciuc în notabilul său volum de memorialistică *Praful de pe tobă* (Eminescu, 1995); în fine, în partea a treia a articolului său, *Despre Traian Lalescu*, comentariul se oprește asupra monumentalului volum *Paradigme universale* (apărută cam în același timp cu cartea lui Vasile Petrică despre Traian Lalescu, matematicianul) (Paralela 45, 2011), comentatorul descoperind în cartea lui Solomon Marcus pagini memorabile despre Noica sau Ion Barbu, Sorin Alexandrescu sau Al. Paleologu, Gabriel Liiceanu sau Traian Lalescu, despre, într-un cuvânt, „magnificii lumii literare și cu autorii din preajmă”. □ Smaranda Vultur pune la cale aniversarea a 55 de ani de învățământ filologic la Timișoara prin scurte interviuri în care cei intervievați să depună mărturie despre începuturile Facultății de Filologie, începând cu 1956. Astfel, fac scurte incursiuni autobiografice în carierele lor profesionale și universitare: Ștefan Munteanu, Lucia Jucu-Atanasiu, Iosif Cheie Pantea, Vasile Frățilă, Vasile Țâra, Livius Ciocârlie, Peter Kottler. □ Partea a doua din ancheta începută în numărul anterior despre *Timișoara: întrebări mari pentru un oraș (cultural) mic* ne întâmpină în următoarele pagini, întrebările fiind aceleași ca cele formulate în numărul precedent de către Eugen Bunaru, iar miza constând în stabilirea meritelor culturale ale orașului de pe Bega și posibila lui devenire europeană: oraș cultural european. Răspund la anchetă Tudor Crețu, Alexandru Potcoavă, Daniela Rațiu. □ În a treia parte din ancheta *De ce se ceartă scriitorii?* (III) suntem puși în temă de răspunsurile date de Mircea Căviadă, Lucian Ionică, Dumitru Oprișor, Constantin Gurău, Ion Jurca Rovina, ideea de bază fiind că „despre gâlceava scriitorilor se pot scrie romane”. □ Provocat de decizia Editurii Cartea Românească de a retipări într-un volum antologic unic toate *Temele* (CR, 2011) lui Nicolae Manolescu, Mircea Mihăieș decide că a fost tentat să includă, în portretul general „al celui mai important critic și istoric literar român de după Al Doilea Război Mondial”, aceste „exerciții de libertate” între o cronică literară și alta care aparțin, în viziunea cronicarului, „principalului creator de ierarhii și autorului celui mai durabil «canon» din literatura română contemporană”; multe texte din *Teme* își pot revendica, în egală măsură, eticheta de studiu, eseu ori chiar proză, cărțile nemaiavăd „structura de cristal”, ci pe aceea de „conglomerat multicolor” și „ca în orice *grocery shop*, se vor găsi de toate: și memorialistică, și proză, și jurnal, și istorie literară, și

detectivistică, și corespondență, dar mai ales impecabile analize critice. Și, deasupra tuturor, dacă nu chiar în miezul tuturor, figura tutelară a autorului.” (articolul *Patosul lucidității*) □ Tipărirea antologiei de povestiri *Rubato* (Ed. Curtea Veche Publishing, 2011) al lui Răzvan Petrescu, îl duce pe Alexandru Budac la observația că aceste povestiri (preluate majoritatea din volumul *Eclipsa* din 1993, în care figura povestirea *Rubato*) sunt „fără vârstă” și impun un stil care are „particularități imediat recognoscibile”: o melancolie nesfârșită dublată de umor negru, un umor special tipic doctorilor; în plus, doar Dan Stanca a observat unele similarități cu proza lui Louis-Ferdinand Céline, însă Alexandru Budac crede că puterea de evocare, un acut presentiment al morții, senzația de bântuire, energia demonică și ritmurile muzicale ale frazei sunt cuprinse toate de cuvântul spaniol „duende”. (articolul *Duende*) □ Radu Ciobanu întreprinde o analiză narativă a romanului *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010) al lui Radu Mareș, caracterizându-l în felul următor: „Romanul lui Radu Mareș este o carte pe cât de decentă, pe atât de profundă, lăsându-i totodată cititorului șansa unor multiple unghiuri de interpretare. [...] relevându-se cu precădere imaginea panoramic-monografică a Bucovinei în viziunea autorului.”; deși cartea a fost distinsă cu Premiul pentru Proză al Uniunii Scriitorilor și chiar dinainte de evenimentul premierii a fost întâmpinată elogios de critică, au fost voci, precum criticul Paul Cernat (și cu care Alexandru Budac se declară în dezacord), care i-au reproșat „stufoșenia, lentoarea, lipsa de pregnanță stilistică etc. într-un cuvânt, caracterul «bătrânicos»”. S-ar putea ca aceste rezerve să fie expresia inaderenței – care nu e numai a dlui Cernat – la lumea arealului *mitteleuropean*, *Când ne vom întoarce* fiind de acum unul dintre romanele reprezentative ale acestui spațiu.” (articolul *Visătorul și lumea*) □ Alexandru Ruja continuă lectura operelor alese ale lui George Bălăiță, cu volumul al doilea din *Marocco* (Polirom, Iași, 2011, cronologie de Marilena Donea) care cuprinde două secțiuni mari: *Gulliver în țara Nimănu*, *exerciții de arta prozei, 1964-1994* și *Câinele în lesă, fals memorial, 2004*, însoțite de *Appendix* și un *Dosar de presă*; comentatorul observă că „scribul rămâne ascuns în proze, dar se devoalează în interviuri, confesiuni.” (articolul *Între ludic și confesiune*) □ Alexandru Sfârlea recenzază volumul de poezie *Genunchii Tamisei* (Ed. Brumar, Timișoara, 2010) al poetului orădean Gheorghe Vidican, volum pe care îl consideră mai mult „un jurnal de călătorie mai insolit” și ajunge la concluzia că „Gheorghe Vidican este un insurgent cvasioriginal în poezie, asumându-și această condiție cu o nonșalanță nostimă și de bun augur.” (articolul *Un jurnal londonez original*) □ Claudiu T. Arieșan aduce sub lumina rampei o apariție de excepție, printr-un scurt comentariu referitor la cuprins, și anume *Cartea roșie (Liber novus)* (Ed. Trei, București, 2011, ed. introd. Sonu Shamdasani, pref. Ulrich Hoerni, trad. Viorica Nișcov și Simona Reghintovschi) a lui Carl Gustav Jung: „carte publicată abia în 2009 concentrează revelațiile profunde ce l-au inundat în timpul experimentului cunoscut drept «confruntarea inconștientului» și care a durat între anii 1913-1930”. (articolul

Recolte autumnale) □ Robert Șerban îl invită pe Florin Iaru la un dialog euristic cu titlul *Părerile, amorurile și idiosincraziile nu sunt «obiective»*: „ – Te anunț din capul locului că bănățenii nu-i iubesc pe «mitici». [...] Ești bucureștean, scriitor și jurnalist, trei atribute care te îndreptățesc să-mi răspunzi: chiar așa e, de la voi vine răul? – [...] în absența istoriei personale, a prejudecăților sau a gândirii de a gata, «răul» se cheamă «bine» și viceversa. [...] Ca să te tachinez, e plină Capitala de bănățeni înfumurați. Așa-i că te-a durut când te-am făcut bănățean? Mai c-ai prefera...mitic. Nu uita: Eminescu era un Mitică sumbru, corect gramatical. – Scrii în debutul unei proze din «Fraier de București»: *Bucureșteanul e prin definiție cocoș. Te invit să faci un portret detaliat al cocoșului, pornind de la creastă, cioc și terminând cu penele din coadă.* – În primul rând, e mândru că stă în Capitala țării, chiar dacă e ultimul plătitor de întreținere la blocul lui din capătul Militarilor. (Basarabeni pe care i-am cunoscut sufereau de boala asta. Suspinau sfâșietor după imperiul apus, uitând că erau cauciucul spart al celei de-a cincea roți de la căruța sovietică.) E gata, întotdeauna, să lase lucrul pentru a coborî la o crâșmă. Aici, discută politică înaltă și fluieră după gagici.[...] Aruncă tot ce nu-i folosește pe stradă. Se revoltă în fața murdăriei, mitocăniei și lipsei de educație a veneticilor, apoi intră pe sens interzis cu gura mare. E sentimental. Din ceartă dă-n prietenie. Dar și răzbunător. Din prietenie dă-n ceartă în 60 de secunde. E atotcunoscător: știe unde mănânci, unde te distrezi și de unde cumperi bine și îți poate indica (dacă e bucureștean hârșit) unde-s cele mai deocheate bordeluri.” □ Lavinia Ionoaia pune lupa critică asupra romanului *Pe mâna femeilor* (CR, 2011) al lui Felix Nicolau, un autor, se pare, răsfățat de critica literară și care beneficiază de lansări în toate centrele culturale importante ale țării și de discuții tutelate de nume sonore ale mass-mediei românești; cronicarul demonstrează că Felix Nicolau nu este un autor comod, el nu se fixează într-o formulă narativă, ci inventează mereu cu scopul de a nu-și plictisi cititorii; dacă în primul roman *Tandru și rece* (CR, 2007) autorul mixa „narațiunea realistă [...] cu antiromanul”, în *Pe mâna femeilor*, „împinge deconstrucția la următorul nivel, logica discursului rupându-se în mijlocul firului narativ prin inserții de suprarrealism în peisajul urban.” (articolul *Poftiți sub capote...*) □ Este continuat documentarul despre Mircea Eliade sub forma interviului realizat de Dan Petroi cu Claude-Henri Rocquet, cu titlul *Opera lui Mircea Eliade – o formă de adresare*, în transcrierea, traducerea din limba franceză, adaptarea și notele Cristinei Scarlat. □ Paul Eugen Banciu își continuă scrierea memorialistică cu titlul *Despre glorie (III)*, iar Pia Brînzeu părăsește jurnalul și scrie despre arta graffiti, considerată ca o practică postmodernă insolită, prin care, fie că rezultatele sunt artistice sau doar simple mângălituri, se transformă „clădirile unui oraș în suprafețe semiotice, încărcate de semne iconice sau de mesaje lingvistice colorate.” (articolul *Orașul și graffiti*) □ Daniel Vighi începe publicarea unui fragment memorialistic din volumul *Istoria din cutia de pantofi*, vol. 2, titlul din revistă fiind *Fireturile, casca, uniformă, toporișca (I)*, în timp ce, pe aceeași pagină, Viorel Marineasa își

continuă evocările despre deportările din Bărăgan, cu titlul *Bărăgan – spațiu pierdut, timp regăsit (III)*, el fiind și autorul a două cărți despre deportarea în Bărăgan, dar și contributor, coautor, la alte câteva, în special în colaborare cu Daniel Vighi (*Rusali 51. Fragmente din deportarea în Bărăgan*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2004, ediția a II-a și *Deportarea în Bărăgan. Destine, documente, reportaje*, Ed. Mirton, Timișoara, 1996, și cu contribuția lui Valentin Sămânță)

□ Despre propriul dosar de urmărire informativă și despre motivele de suspiciune ale Securității în ceea ce-l privește (în 1988), povestește și Radu Pavel Gheo în *Arhivele la control*; impunătorii, așa numiți oficial, ofițeri de contrainformații care, chipurile!, apărau integritatea țării sufereau, în viziunea scriitorului timișorean, de o crasă mediocritate și nu erau, în fond, decât niște babe bârfitoare cărora li s-a dat putere.

□ Robert Șerban sporește însemnările cu încă o pagină din *Jurnal din anii crizei*.

□ Poeme de Octavian Doclin: *Firul cu plumb, Țara trecutului, Râul neîmblânzit, Pustietatea pustiuului, Somnul gol, Uimea, Cântarul cu plumb, Abia văzut, Sfârșit de poem, Firul de nisip, Cruce arzând, Izvorul fierbinte, Piatra, Frunza umedă*. Poeme de Simona-Grazia Dima: *Vârstele peștelui de uscat, Paznic pe ape, Trena pe ape, Vârtej, Adevărați, aborigenii, Culoar, Gheorghe, Urmărire, Pământul poeziei, Haotic și indescifrabil*.

□ Este semnalată (nesemnlat) nominalizarea la Premiul pentru cea mai bună carte a anului în Elveția, premiu decernat de Uniunea editorilor și a librarilor din Țara Cantoanelor, a romanului *Jacob se hotărăște să iubească* (*Jacob beschliesst zu lieben*, Ed. C.H. Beck, 2011) al scriitorului elvețian de origine română, Cătălin Dorian Florescu; acesta este cel de-al cincilea roman al scriitorului originar din Timișoara, după *Vremea minunilor, Drumul scurt spre casă, Maseurul orb, Zaira*, toate publicate deja în traducere la editura Polirom.

□ Cristina Chevereșan reaprinde interesul, în spațiul cultural românesc, față de scrierile lui Kazuo Ishiguro, scriitor britanic de origine japoneză, mai cunoscut pentru romanul *Rămășițele zilei* (ecranizat în 1993, în rolurile titulare cu Anthony Hopkins și Ema Thompson), aici însă comentariul se focalizează pe romanul *Să nu mă părăsești* (*Never let me go*, 2000, beneficiind și acesta de o ecranizare reușită) care dezbate problema clonării umane, subiectul fiind tratat de K. Ishiguro „cu delicatețea tipică unui adevărat artist al lumilor trecătoare, investigând umanitatea unei situații profund inumane și plasând științificul în umbra unei fantezii întunecate.” (articolul *Bucuria la solduri*)

● **[Steaua, nr. 9 (754)]** Adrian Popescu îi omagiază, în editorialul *Două repere valorice*, pe Mircea Ivănescu și Rosa del Conte, trecuți, în cursul acestui an, în „lumea cea fără de vifor”, ambii avându-și contribuțiile lor specifice la promovarea culturii române, un precursor al postmodernismului din anii 70 și o „cateratică” a culturii italiene în România și a culturii române în Italia.

□ Ruxandra Cesereanu se află în dialog cu Dumitru Țepeneag, în *Literatura onirică nu ignoră realitatea*: „– Stimate domnule Dumitru Țepeneag, sunteți și prozator oniric, dar și prozator realist (din când în când). Pe care dintre aceștia îl preferați și de ce depinde manifestarea unuia sau altuia în scrisul dumneavoastră? [...]

– Literatura onirică nu ignoră realitatea. Nici măcar n-o pune în paranteză. O folosește ca material scriptic aplicându-i «legislația» visului. Literatura onirică, așa cum o concep eu, se servește deci de legile visului, nu de imaginile din vis *tale quale*, prin dicteu automat. Acesta reprezenta pentru suprarealiști un fel de garanție de autenticitate. [...] – *Dacă ați fi critic literar, cum v-ați caracteriza proza pe care o scrieți? Dar m-ar interesa și un autoportret direct de la sursă...*

– Nu sunt critic literar, iar autoportretul nu am curaj să mi-l fac. Sunt convins că, dacă aș încerca, aș risca să nemulțumesc și pe cititor, dar și pe mine. Întrebarea dv. aduce a capcană...[...] – *Cât de mult contează rescrierea unui roman? Știu că aveți fișe și lucrați cu ciorne și variante. Șlefuirea este întotdeauna binevenită?* [...] – De unde știți că am fișe? Îmi pare rău că trebuie să vă contrazic și, eventual, să vă dezamăgesc, dar nu am fișe, iar de când cu computerul nu mai am nici ciorne. Înainte de computer (altă epocă!) aveam un caiet «însoțitor» în care notam câte o «idee» narativă sau chiar scriam fragmente întregi, mai ales când mi-era lene să instalez mașina de scris. A fost o vreme când scriam totul de mână, pe urmă dădeam foile unei dactilografe. Primele schițe așa le-am publicat. În România, în *Gazeta literară*. [...] – *Care considerați că este starea culturii române actuale așa cum se vede de la Paris? Și cum percepeți condiția intelectualului român la două decenii de la schimbările politice din decembrie 1989?* – Cultura română are în continuare o vizibilitate foarte redusă. Ea a rămas în afara canonului european (de ex. al lui Bloom); e printre puținele în această situație. Eminescu și Caragiale nu există. Marii poeți români dintre cele două războaie (Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga) n-au fost traduși la timp. Urmuz e ignorat. Suprarealismul românesc de asemenea. Gellu Naum a început să fie tradus pe ici pe colo, dar fără un răsunet notabil. E mai cunoscut Gherasim Luca, dar el e considerat poet francez. Tot francezi sunt și Ionesco și Cioran. Ba chiar și Eliade: așa l-am văzut pomenit într-un dicționar francez (Bompiani), deși bietul de el și-a scris toată opera literară numai în română.” □ Proză de Dumitru Țepeneag, *Incipit*. □ Reputația și succesul prozatorului bilingv româno-francez Dumitru Țepeneag, peste ocean, sunt în creștere în ultimii ani, o serie dintre romanele sale fiind traduse pentru piața americană a cărții: *Zadarnică e arta fugii* (*Vain Art of the Fugue*, Dalkey Archive Press, Champaign and London, 2007, traducerea lui Patrick Camilier), *Pigeon vole* (*Pigeon Post*, Dalkey Archive Press, 2008, traducere în engleză de Jane Kuntz), *Nunțile necesare* (*The Necessary Marriage*, Dalkey Archive Press, 2009, traducerea în engleză de Patrick Camilier), *Hotel Europa* (Dalkey Archive Press, 2010, traducere în engleză de Patrick Camilier). Prin urmare, nu este deloc surprinzător să fie scrise studii, monografii și biografii despre Dumitru Țepeneag. Astfel, a apărut monografia critică *Dumitru Țepeneag and the Canon of Alternative Literature* (în traducerea lui Alistair Ian Blyth, Dalkey Archive Press, 2011). Asemănător acestui studiu monografic, este publicat fragmentul *Scriitorul în oglinda personajului – un portret la marginea ficțiunii* de Laura Pavel, eseu concentrându-se asupra suprapersonajului din romanele

lui Dumitru Țepeneag. □ Ruxandra Cesereanu teoretizează pe marginea *Complexului fantasy*, definit, conform psihologiei jungiene, „o colecție de imagini și idei, grupate în jurul unui nucleu, derivate dintr-unul sau mai multe arhetipuri și caracterizate printr-o tonalitate emoțională comună” (definiție preluată din *Dicționarul critic al psihologiei jungiene*, Humanitas, 2005, coordonat de Andrew Samuels, Bani Shorter, Fred Plaut) și făcând referiri la J.R.R. Tolkien, Michael Ende, S.C. Lewis și J.K. Rowling. Anca Giura pistonează pe aceeași temă, dar alegând un alt aspect al literaturii fantasy, și anume acela al narativității: *Motorul literaturii fantasy, narativitatea*. Niculae Liviu Gheran dezbată și el specificitatea unui maestru al genului fantasy, J.R.R. Tolkien, iar ceea ce pare să-l diferențieze de alți autori este „adâncimea pe care o dă creației sale. Autorul nu se mulțumește cu un simplu fir narativ: universul său are o istorie, o mitologie, o geo-grafie cât și un bestiar care îi conferă cititorului posibilitatea unei imersiuni complete în operă, căci de multe ori tocmai evadarea din realitate este țintă conștientă sau nu, a devoratorului de fantasy.” (articolul *Goticul lui Tolkien ca traumă produsă de război*) Adrian Matus se oprește și el asupra lumii ficționale a lui Tolkien în *Tolkien, un scriitor creștin*. Andreea Cerbu nu iese în afara problematicii propuse de ficțiunile lui J.R.R. Tolkien, în *Stăpânul inelelor – spectacolul revizitat*, referindu-se, în fapt, la ecranizările în trei părți a lui Peter Jackson, lansate între 2001 și 2003, după romanul lui Tolkien. În fine, Marius Conkan pătrunde în imaginarul simbolic al ținutului Narniei (*Cronicile Narniei* de C.S. Lewis), dar aduce ca sprijin teoretic cele trei surse ale fantasticului, enunțate de Rabkin în *The Sources of the Fantastic*: mitul, povestea populară și basmul cult, și face anumite distincții pertinente între genul *fantasy* și fantastic (articolul *Imaginarul simbolic al Narniei*) Florin Balotescu dezvoltă dimensiunea stratificată a *Poveștii fără sfârșit* al lui Michael Ende, „un autor straniu”, prieten al lui Gustav René Hocke, dar și al lui Iordan Chimet. (articolul *Michael Ende și cartea unui singur personaj*) Mara Semenescu întreprinde o investigație în lumea ficțională a lui Harry Potter (articolul *Harry Potter și magia lecturilor din copilărie*) Călina Bora nu părăsește nici ea genul fantasy și îndreaptă dezbateră spre existența răului din romanele lui J.K. Rowling, *Despre rău și răzvrătire în literatura fantasy*. Oana Furdea găsește punctele forte și punctele slabe ale seriei *Harry Potter* de J.K. Rowling; unul dintre punctele forte este „universul foarte bine coagulat și articulat”, iar punctul nevralgic „succesul comercial”. (articolul *Harry Potter și canonul de foc*) □ Este adusă la cunoștința publicului *O scrisoare a profesoarei Rosa del Conte* expediată profesorului clujean Mircea Zăciu și oferită redacției de Viorica Lascu, apropiată de universitatea italiană, cât și de regretatul critic clujean. Mihai Banciu aduce și el cuvenitul omagiu Rosei del Conte în *Coroanele pinilor*, în care descrie ceremonialul și alaiul funerar. Cezare Alzati (profesor universitar la Universitatea Catolică «Sacro Cuore» din Milano) reia și el datele esențiale ale biografiei Rosei del Conte, vorbind chiar despre anul îndepărtării ei de la Cluj, în 1948. (articolul *Comuniunea tainică*) □ Florin Mihăilescu întreprinde o

prezentare a naratologiei, care „în ultimele decenii a devenit o disciplină extrem e bogată, de diversificată și de pretențioasă, când nu de-a dreptul sofisticată”, iar biografia ei este un adevărat labirint, de la formalistii ruși și de la clasicele lucrări ale unor Propp, Bahtin sau Șklovski, până la Wolfgang Kaiser, W. Booth, Genette, Lintvelt, Todorov etc. etc; totuși încă un nume s-a făcut cunoscut în domeniul naratologiei, Franz K. Stanzel care a publicat în 1955 cartea *Situațiile narative tipice în roman*, urmată de *Forme tipice ale romanului* din 1964, iar concepțiile acestui cercetător s-au impus printre specialiștii de pretutindeni și a stat la baza operei de sinteză, *Teoria narațiunii* din 1978, exemplificările fiind luate din lumea romanului german și englez, cu precădere, dar nelipsind și marii prozatori ruși. (articolul *Forme și concepte narative*) □ Andrei Simuț realizează o critică de întâmpinare la romanul *Dracul și mumia. Un basm din secolul trecut* (Ed. Adevărul, București, 2010), un roman care „este echivalent cu o imensă farsă hrănită mereu de precise detalii istorice, începând cu moartea lui Stalin și dispariția statuii lui Lenin în același an din Piața Roșie” și, deși în partea a doua începe să treneze, el rămâne o bună „reprezentare caricaturală a comunismului și ale figurilor sale tutelare”. (articolul *Comedia burlescă a comunismului*) □ Un alt roman tot despre trecutul comunist din România este cel al lui Stelian Țurlea, *Trei femei* (CR, 2011) pe care îl investighează Ovidiu Pecican considerând că Stelian Țurlea, cu toate că rămas într-un con de umbră în ciuda unui palmares impresionant (zece cărți de publicistică, unsprezece romane, opt cărți pentru copii și două traduceri) este printre puținii ce au beneficiat de o receptare critică „ne-crispată” și observând „disponibilitatea de....Cezar Petrescu a romancierului Stelian Țurlea și sensibilitatea la feminin/feminitate, comună, poate, cu cea a romancierilor Mihail Sebastian sau al lui Anton Holban”. (articolul *Întregul ca parte*) □ Victor Cubleșan analizează derutantul roman al Ioanei Baetica Morpurgo, *Imigranții* (Polirom, 2011), „un volum acaparator, extrem de coerent, scris cu siguranță, maturitate stilistică și pasiune”, pentru recenzentul însuși romanul acesta fiind „revelația anului 2011” (articolul *Dragoste în vremea imigrării*) □ Ion Pop-Curșeu dezbate ideile Lindei Hutcheon din *A Theory of Adaptation* (Routledge, 2006), care, pornind la fel ca unele idei ale lui Antoine Compagnon despre literatură de la considerațiile simțului comun, nu sunt niciodată de neînțeles sau greoaie. (articolul *Cum să construiești o teorie a adaptării*) □ Viorel Rujea este preocupat să demonstreze cum reacțiile antipozitive din opera lui Mateiu Caragiale (aparținând marii familii a decadenților), se manifestă prin cultivarea programatică a misterului și a „esteticii tainei”. (articolul *Reacția antipozitivistă în opera lui Mateiu Caragiale*) □ În traducerea și prezentarea lui Ion Pop este făcut cunoscut poetul italian Vinceszo Cardarelli (1887-1959) cu patru poeme: *Seară din Liguria, Către moarte, Liguria, Călătorie*.

[OCTOMBRIE]

● [Apostrof, nr. 10 (257)] Se anunță într-un scurt ferpar comemorativ și biografic trecerea în „limanul fără de vifor” a lui Elvin Bernstein (B. Elvin) (n. 24 august 1927 - m. 18 septembrie 2011) □ Este inserat anunțul unei dezbateri-eveniment cu tema *De ce s-a sinucis Voronca?*, organizată de USR, filiala Cluj, de revista *Apostrof* și de Departamentul de filosofie premodernă și românească al Facultății de Istorie și Filosofie a Universității «Babeș-Bolyai», la care vor participa: prof. univ. dr. Carol Iancu, de la Universitatea «Paul Valéry» din Montpellier, prof. univ. dr. Ion Pop, de la Universitatea «Babeș-Bolyai», prof. univ. dr. Marta Petreu, de la Universitatea «Babeș-Bolyai» și dr. Irina Petraș, critic literar, președinta Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România. □ Un dosar inedit pregătit de Nicolae Mocanu, comemorează, în avanpremieră, împlinirea în 2012 a 160 de la nașterea lui Caragiale și 100 de ani de la moartea lui. □ Ovidiu Pecican se lansează într-o cercetare de anvergură asupra operei de gânditor a lui Mihai Șora, inaugurată - zice comentatorul - în 1947 prin lucrarea *Du dialogue intérieur* (apărută în Franța, tradusă și publicată în română abia în 1995) îmbogățită și cu alte volume precum *Sarea pământului* (1978), *A fi, a face, a avea* (1985), *Eu, tu, el, ea...sau Dialogul generalizat* (1990) și *Clipa și timpul* (2005), pauza de trei decenii (1947-1978) dintre volumul de debut și cartea imediat următoare „este mirabil în sine, mai cu seamă că renașterea creatoare a autorului a însemnat un tempo cadențat între volume (aproximativ o carte la zece ani). Având în vedere și caracteristica de întreg extrem de coerent (aceeași formă dialogală, aceleași mărci stilistice, aceiași protagoniști, dezvoltarea unor părți diverse din aceeași matrice), în curs de completare cu încă un velleu, la fiecare apariție performanța este cu atât mai mirabilă, dezvăluind un autor conturat, în datele lui fundamentale, încă de la debut și care, la maturitate și senectute, rămâne stabil în opțiunile sale de substanță.” (articolul *Mihai Șora în opus magnum. Câteva reflecții diletante*) □ Irina Petraș întreprinde un plonjon în paginile narrative ale unei stufoase scrieri de inspirație istorică și cu accente autobiografice, ajunsă la al treilea volum *Aripile demonului* (Ed. Limes, 2011) de Mircea Tomuș; primul volum al trilogiei (2007) reconstituie o secvență dramatică din istoria Ardealului: momentul, cu urmări tragice și răni greu de vindecat, al Dictatului de la Viena; volumul al doilea focalizează viața celor „două Transilvanii”, cea de Nord, cedată temporar și abuziv Ungariei, și cea de Sud, loc de refugiu și de continuare a existenței în așteptarea revenirii la Țară; iar cel de-al treilea ajunge în Clujul din anii de după al Doilea Război Mondial; în toate cele trei volume, Mircea Tomuș re-spune povestea Ardealului cu un talent extraordinar al reconstituirii: „Personaje reale, altele imagine, date extrase din documente, verificabile, și altele avansate ca variante valabile ale realului sunt fixate sub lupa măritoare a descrierii. Povestirea lucrează, declarat și îndrăzneț, în descendența prozei ardelene gen Slavici, Agârbiceanu, Pavel Dan, Rebreanu, chiar Blaga, dar și cu o vagă ritmare sadoveniană, poetică a detaliului.” □ Ștefan Borbély se ocupă cu răbdare și

înțelegere de cărțile de atitudine ale romancierului Nicolae Breban, care a stârnit furtuni de opinii, precum *Riscul în cultură*, *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*, *Vinovați fără vină și trădarea criticii*, dirijându-și atenția spre ultima *Istoria dramatică a prezentului: Aventurierii politicii românești* (MLR, 2010), considerată de către comentator „cea mai complexă dintre cărțile de atitudine ale romancierului Nicolae Breban, omul care, dintre toți șaizeciștii titrați ai literaturii române s-a expus cel mai mult în forul public, fiind, la fel de limpede, și cel mai atacat sau controversat. Recent, i s-a înscenat, oneros și ignar, și un proces de colaboraționist cu dictatura și Securitatea, semn că vocea lui personală și puternică deranjează.”; despre „dorul de dictatură”, bazat pe câteva judecăți provocatoare lansate de însuși Breban și scoase în relief de Șt. Borbély în paginile cărții comentate, cronicarul notează: „la niciun an de la incomodele diagnostice puse de Breban în Aventurierii politicii românești, dorul de dictatură este întrevăzut, de mulți, ca o soluție la marasmul incompetent și șmecher care ne irosește acum energiile, lucru care ar trebui să dea de gândit!” □ Traian D. Lazăr relevă valențele creatoare, scriitoricești, la descendenții din neamului marelui istoric Nicolae Iorga, dar nu acelor din prima căsătorie (care nu s-au afirmat decât anemic), ci din a doua (făcuți cu soția Ecaterina, sora istoricului Ion Bogdan), precum Mircea N. Iorga (1902-1966) și Ștefan N. Iorga (1906-1975). (articolul *Poezii familiei Iorga*) □ Un poem (fără titlu, versul „Fluturi de cuvinte sorb nectarul...” de Romulus Joca și mai multe poeme (*Tăietor de lemne*, *Geamgiu*, *Măturător*) de Cristina Onofre. □ Marta Petreu apare, inedit, în ipostaza de recenzent al unui volum „greu clasabil”, precum *Elogiul bălbâielii* (Ed. All, 2011) de Ciprian Vâlcă, un tânăr universitar din Timișoara cu studii de filosofie în țară și în Franța: „Nu aș putea să spun foarte precis ce este volumul, unul de eseuri sau unul de proză. Știu însă că este unul de coșmaruri. Ciprian Vâlcă pune în pagini cultura sa, care nu este deloc mică, și reacționează nervos, rapid și coșmaresc la stimuli. Este cartea unui «iritabil», în sens caragialian, pe care ideile și locurile comune ale contemporaneității îl stimulează nervos.” □ Două poeme de Irina Lucia Mihalca: *O față și-a traversat timpul*, *Timp de-amintire*, *timp de uitare*. □ Cartea politică este comentată de Cristian Vasile care se oprește asupra unor dialoguri semnate de Vladimir Tismăneanu și Mircea Mihăieș în opul *O tranziție mai lungă decât veacul: România după Ceaușescu* (Ed. Curtea Veche, 2011). □ La documentele de arhivă din cadrul rubricii „dosar”, Nicolae Mocanu publică, în *I.L. Caragiale și Sextil Pușcariu: o întâlnire de acum 100 de ani, la Blaj*, scurta corespondență dintre tânărul Sextil Pușcariu și bătrânul I.L. Caragiale, stabilit deja la Berlin (între cei doi era deja o diferență de 25 de ani), formula de adresare a viitorului responsabil al Dicționarului tezaur al limbii române către I.L. Caragiale este „Iubite Măiestre”. □ Iulian Boldea apreciază laudativ efortul editurii Humanitas de a restitui, „într-o configurație exemplară, impecabil cristalizată în fragmentarismul alcătuirii sale”, fizionomia uneia dintre vocile de cea mai clară distincție ale exilului românesc: Monica Lovinescu, în *Jurnal esențial* (Humanitas,

2011), care „reunește o selecție, realizată cu rigoare și discernământ, din cele șase jurnale ale Monicăi Lovinescu apărute anterior”. □ Sonia Elvireanu consideră că „romanele despre exil ale lui Dumitru Țepeneag modifică imaginea despre Europa percepută ca spațiu paradiziac al libertății, democrației și valorilor spirituale perene. Mitica Europă spre care aspiră exilații evadați din regimuri totalitare sau din postcomunism se descompune și se reconstruiește în era globalizării sub semnul relativității.” și trece la dezbaterea tetralogiei lui Dumitru Țepeneag *Hotel Europa, Pont des Arts, Au pays de Maramureș, La belle roumaine*. □ Ioan Alexandru Despina semnează proza egotistă *EU*. □ Dreptul la polemică se justifică prin acordarea unui spațiu de contrazicere (argumentat științific) lui Alexandru Ciolan care, realmente, trece prin tocătorul criticilor și greșelilor de exprimare recenzia lui Ovidiu Pecican despre Andrei Moldovean (profesor de liceu și consilier județean din Bistrița), *Măhnirile limbii române* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011); reproșul cel mai mare al lui Alexandru Ciolan este că într-un articol despre „recensământul” greșelilor (de diferite tipuri: semantice, etimologice, gramaticale etc) în limba română, autorul care le recenzează face el însuși greșeli de neiertat; una dintre aceste este adjectivul „revuistic” în sintagma „rubrică revuistică”, al cărui înțeles Ovidiu Pecican nu-l știe, considerând că „revuistic” înseamnă „de revistă”, când de fapt se referă la „un spectacol de revistă, teatru de varietăți, comedie ușoară alcătuită din scheciuri, glume, scenete, jonglerii etc”. (articolul *Nevoia de diortosire*) □ Numărul se încheie cu poeme de Luca Cipola: *Apus, Bărăgan*.

● **[Caiete critice, nr. 10 (288)]** Este un număr în care centrul de greutate se ordonează comemorativ (mai mult de jumătate din materialele strânse) în jurul scriitorului Fănuș Neagu (decedat în luna mai a acestui an, 2011). □ Eugen Simion pune punctele pe i (sic!) în legătură cu modelul proustian din perioada interbelică și postbelică, în bătălia dintre proustieni (Camil Petrescu, A. Holban, H.P. Bengescu) și scepticii acestei metode în literatură, cei iritați „față de adulația și mimetismul «proustienilor»” (G. Călinescu); regăsim o analiză fină și dolidă de nuanțe asupra modernismului moșit de...proustianism în partea a treia din studiul *Modelul Proust (III)*. □ Thierry de Montbrial propune în studiul *L'immortalité de Proust*, ca subiect de dezbatere, relația dintre arta literară a lui Proust și descoperirile științifice din diferite domenii ale cunoașterii umane; astfel, intuiția artistică descrie un model al realității (biologice, psihice, fizice, filosofice) care va fi confirmată ulterior prin cercetări experimentale; așadar, arta descriptivă și intuitivă a lui Proust implică mai multe lucruri surprinse din punctul de vedere al realității: fluxul conștiinței și memoriei (descrisă în același timp de Bergson, fără știrea lui Proust), schimbările în conceptele de spațiu și timp (de la universul tridimensional, pascalian, spre cel cu patru dimensiuni din modelul fizic al lui Einstein), relația dintre memorie și inconștientul colectiv (cercetările lui Freud și Jung). □ Paul Cernat se ocupă în cronica *Cartea mamei și răzbunarea sângelui* de romanul Martei Petreu, *Acasă, pe Câmpia Armagedonului* (Polirom, Iași,

2011), prima încercare a eseistei clujene de a intra pe teritoriul romanului; un roman despre care „s-a scris deja mult și (de) bine”; criticul bucureștean face o paralelă între faptele autentice, de biografie reală, și ceea ce este ficționalizat, citind romanul în cheia autenticismului: „Aș spune că, și în economia scrisului Martei Petreu, romanul de față - un autoportret genealogic - vădește o funcție similară, de mediere între radicalismul flagelator al poetei și cel polemic al eseistei. În *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, proza îndeplinește oficiul unui rit de trecere și al unui «travaliu de doliu» mediind între *Biblie* și blestem, între Cartea sfântă și imprecăția orală.” □ Din seria „document”, este publicat un *Jurnal cu fața ascunsă - volumul II* - de Fănuș Neagu în care prozatorul lui Șușteru face adnotări pe marginea celei de-a doua ediții a romanului *Asfințit de Europă, răsărit de Asie* și notații despre rescrierea unor capitole sau crearea altora noi, în plus, aflăm și câteva amintiri și gânduri de-ale prozatorului despre bătrânețe, despre societatea românească și oamenii ei politici. □ Eugen Simion intervine în clarificarea modalităților folosite în pamfletele publicate de Fănuș Neagu în *Jurnalul național* și în *Cronica română* și dovedește cum ele sunt adevărate capodopere ale jurnalismului polemic, fiindcă Fănuș Neagu folosea „două feluri de cerneluri”: cea înmuiată în otravă și cea impregnată cu ele mai delicate parfumuri, astfel încât, pentru a-și pedepsi dușmanii era capabil de a trece de la cele mai îngrozitoare imagini la descrierile cele mai roze și mai inocente. (articolul *Proza ziaristică*) □ Nicolae Breban execută o fișă caracterologică a operei lui Fănuș Neagu, începând cu situarea sa în descendența unor importanți prozatori moldoveni, precum Hogaș, Ionel Teodoreanu, Creangă și Mihail Sadoveanu, „meșterul cel mai mare”, și insistând asupra expresiei novatoare a prozei lui Fănuș într-o vreme a propagandei și ideologiei comuniste asupra artei literare: „Cu atât mai mult cu cât Fănuș Neagu cu încă vreo doi-trei ortaci tineri și cam năzdrăvani ai sfârșitului de deceniu șase - timp încă confuz, fals valoric și unde încă băteau tobele jdanoviste ai unor Paul Georgescu, Ov.S. Crohmălniceanu, S. Damian și alții, din aceeași făină - un Nicu Velea, Sorin Titel sau D.R. Popescu amenințau, prin schițele și nuvelele lor «ciudate», zidul gri și compact al stalinismului literar al așa-zisului «realism socialist».”; un prozator pe care-l evocă sub umbrela marii prietenii, considerându-l „pictor al unei Româanii vii și miraculoase, agitate și însuflețite mai ales de valuri puternice care vin din lumea unui «fals trecut», deoarece, aproape întotdeauna, creația instinctivă și uneori debordantă a unui spirit post-romantic cum a fost Fănuș Neagu este invocarea prodigioasă a unei memorii și a unei genetici care marchează o comunitate sau o spiță umană [...]” (articolul *Pictor al unei Româanii vii și miraculoase*) □ O altă evocare a personalității lui Fănuș Neagu realizează Ion Brad în «*Nu s-a stins o personalitate, ci un univers*», care își începe rememorarea cu tristul eveniment al înmormântării prozatorului, la care au participat și elevii școlii din Grădiștea de Sus (satul natal al scriitorului) ce-i poartă azi numele, și amintește de *Cartea cu prietenii* în care chiar evocatorul de acum a fost trecut în galeria nemuritoare de prietenul evocat

post-mortem și, bineînțeles, nu uită să accentueze importanța cărților scrise de prozatorul din Balta Brăilei, cărți comentate de toți istoricii și criticii importanți ai literaturii române. □ În *Lumina din noi*, dramaturgul Mihai Ispirescu reconstituie evocator și el portretul prozatorului *Scaunului singurătății*, văzându-l ca pe un maestru al metaforei și un vrăjitor la limbii române și o aduce din negura amintirilor pe aceea în care Fănuș Neagu era director general al Teatrului Național, unde semnatarul acestor rânduri era el-însuși director artistic; concluzia fiind că Fănuș Neagu era iubit de toți subalternii săi fiindcă avea capacitatea și voința de a lua decizii corecte. □ Evocarea semnată de Lucian Chișu, *Introducere în universul «frumoșilor nebuni»*, pune în lumină calitățile umane și artistice ale prozatorului „frumoșilor nebuni” și indică afinitățile sale spirituale față de trei mentori: Panait Istrati, Tudor Arghezi și Mihail Sadoveanu; a creat un stil inconfundabil, care-i poartă numele, iar nonconformismul din viața de toate zilele și umorul debordant l-au transformat într-unul dintre cei mai populari și îndrăgiți scriitori români; deși ales academician, mulți i-au pus la îndoială conformitatea studiilor cu nivelul înaltului for cultural, ca și cum pentru a deveni scriitor îți trebuie o diplomă care s-o ateste, vorba ironică a lui Arghezi „Doar diploma pe care o dă Academia/ Te-n dreptățește meșter și face măiestria.” □ Întors spre lucruri mai concrete, precum receptarea operei lui Fănuș Neagu, și lăsând deoparte brumoasele evocări, Viorel Coman demonstrează că receptarea operei fănușiene a parcurs etapele specifice unui lent, dar sigur proces de clasicizare; proza lui Fănuș Neagu a cunoscut o adevărată glorie literară în perioada de afirmare și strălucire a „generației 60”; în plus, autorul luptă să înlăture rețeaua de clișee culturale sau critice elogiatoare care apasă asupra operei fănușiene și-i blochează lectura proaspătă și veritabilă, urmărind să scoată literatura lui Fănuș „de sub dictatura acestor formule care deja s-au fixat în mentalitatea comună și «lucrează» împotriva ei, simplificând-o și reducând-o la pitorescul limbajului.” (articolul *Avatarurile receptării operei lui Fănuș Neagu*) □ Amintirile dezvăluite de Radu Băieșu arată că Fănuș Neagu a fost cel mai bun prieten al tatălui său, Ion Băieșu, și nașul fetei lui; că atunci când el însuși a fost copil, se cățăra pe trupul lui Fănuș, crezându-l copac; a lucrat mai târziu, sub conducerea lui, i-a fost șef, la revista literară *Literatorul* și ca regizor la Teatrul Național. (articolul *Primul meu capitol din propria carte cu prietenii*) □ O scurtă jelanie pentru plecarea prea timpurie a prozatorului Fănuș Neagu realizează Mihai Stoian în *Dom' Fănuș sau Lumea de rezervă*. □ Face o pledoarie înflăcărată pentru cultura care „este un mod, o cale spre a transcende epoca” Caius Traian Dragomir, semnând articolul *Acum, în această lume*. □ Mircea Platon explorează mai departe ideologia și concepțiile junimistului Petru Th. Missir (1856-1929), considerat unul dintre figurile importante ale oricărei mișcări de renaștere națională românească, iar începutul articolului face referiri la societatea contemporană ale cărei probleme le-ar vedea rezolvate cu ajutorul soluțiilor preconizate de Missir pentru reformarea democrației reprezentative în România: „În loc să fie îngăduitori cu România și

severi cu ei înșiși, conducătorii noștri de azi - de «dreapta» - sunt nemiloși cu România și indulgenți cu ei înșiși. O adevărată sensibilitate conservatoare cu-plează organicismul politic de jos în sus cu fermitatea morală de sus în jos. Cu alte cuvinte, elita reprezintă poporul și dă exemplu poporului. [...] Soluția preconizată de Missir pentru reformarea democrației reprezentative în România constă în reșezarea vieții politice românești pe baze cât mai apropiate de niște criterii sigure și larg consimțite de selecție, pe competență și onestitate.” (articolul *În linie dreaptă: conservatorul Petru Th. Missir și statul reprezentativ - IV*) □ Prima parte din articolul lui Virgil Tănase *De-ale istoriei literare* dezvăluie din secretele muncii de cercetare a echipei de cercetători din cadrul Institutului Român de Istorie și Teorie Literară G. Călinescu din București la *Dicționarul general al literaturii române* (publicat la Ed. Univers Enciclopedic); dintre aceștia, Virgil Tănase face stop-cadru asupra Oanei Soare care s-a ocupat cu rigoare științifică de opera lui-însuși și asupra lui Nicolae Ioana, care a scris o lucrare stimulată despre Fănuș Neagu; în partea a doua a articolului, autorul inițiază clarificarea dedesubturilor alegerilor făcute de diferite personalități ale scenei literare românești (precum N. Breban, N. Manolescu, Paul Goma, Dumitru Țepeneag) în confruntarea cu istoria regimului comunist.

• **[Contemporanul. Ideea europeană, nr. 10 (715)]** Un alt fragment din *Aventurierii politicii românești. O istorie dramatică a prezentului* ne întâmpină în editorialul lui N. Breban cu titlul *Boala resentimentului* în care sunt ierarhizați și judecați conducătorii comuniști (Dej, Chivu Stoica, Ana Pauker) din primii ani de după instalarea puterii comuniste, acuzați că se comportă ca niște marionete ale unei puteri străine, Rusia sovietică. □ Lui Bogdan Crețu îi cade sub ochi volumul de poezie al unui universitar, Emil Iordache (n. 1954 – m. 2005), *Poeme fără mască* (Ed. Axa, Botoșani, 2008; postum), excelent traducător din limba rusă, specialist în slavistică, autor de cărți de critică și teorie literară; volumul de față, afirmă comentatorul, face să se întrezărească „o siguranță a versificării, o autenticitate a rostirii, un background cultural bine asimilat la sursă (condiție obligatorie pentru orice scriitor) [...] și o ușurință a tehnicii poeziei (să ne amintim, pentru Poe poezia este în primul rând tehnică), ba chiar o anumită virtuozitate a prozodiei și a gradației efectelor lirice care îl putea plasa (și cred că îl și plasează, în absolut) pe Emil Iordache peste mulți dintre poeții consacrați [...] ai generației 80.” (articolul *Emil Iordache – poetul care ar fi putut deveni*) □ Capturat de farmecul scrisului maestrului *Baltagului*, două opere sadoveniene stârnesc apetitul de relectură, *close rereading*, al criticului Alex Ștefănescu, *Țara de dincolo de negură* și *Hanul Ancuței*, această din urmă, în descendența lui Chaucer și Boccaccio, fiind o investire cu funcția de personaj a povestirii pur și simplu, *povestea ca personaj*; în încercarea de a-i face dreptate față de nedreptățile receptării, ale istoriei și criticii literare, Alex Ștefănescu scrie: „Lui Mihail Sadoveanu i-au lipsit, în general, acele circumstanțe care îl ajută pe un scriitor să cucerească publicul. N-a trăit puțin, ca să îl considerăm un personaj tragic și

să-i citim opera cu pietate. N-a scris o singură carte, ca să o considerăm un fel de Biblie. N-a fost sărac, ca să ne solidarizăm cu el și să-i privim aprioric cărțile cu bunăvoință. N-a fost nedreptățit în timpul vieții de critica literară, ca să ne simțim obligați să-i facem dreptate *post-mortem*. N-a fost în avangarda literaturii române, ca să îl susținem ca pe un reformator. Dimpotrivă, dacă îl citim cu plăcere, riscăm să fim considerați demodați.” (articolul *Bucurie ritualizată*) □ Ștefan Borbély valorizează munca asiduă a sibianei Rodica Grigore care „consemnează de ani buni într-un ritm câteodată chiar săptămânal, traducerile în proză publicate de către editurile noastre, muncind sistematic de una singură într-un domeniu pe care nimeni nu-l acoperă consecvent în publicistica românească actuală. Să recunoaștem cine mai scrie la noi despre Hong Ying, Anne Hébert, Alberto Méndez, Jan Koneffke, Antonio Tabucchi sau Fumiko Enchi, cărțile lor căzând de regulă în fântâna uitării din chiar clipa în care au fost aruncate pe piață?”, iar lucrarea care adună foiletoanele despre scriitorii străini, publicate în *Contemporanul*, *Observator cultural* sau *Vatra*, se numește *Măști, caligrafie, literatură* (Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2011), constituie subiectul central al cronicii lui Ștefan Borbély care circumscrie metodele de lucru și întinderea interesului de lectură al Rodicăi Grigore și nu uită să treacă în revistă și micile scăpări, laturile scârțâitoare ale exprimării grăbite: „Foiletonismul înseamnă, pe de altă parte, și arta de a ști să eviți stereotipizarea de sine: cred de aceea, că unele recurențe stilistice supărătoare din texte, decantate din obligația de a scrie săptămână de săptămână într-un ritm practic infernal, ar trebui reconsiderate. «Reușește» e, poate, fixația cea mai stabilă din text: apare de zeci de ori, în diferite forme [...]” (articolul *Consecvență și finețe*) □ Încercând să încadreze cartea Ioanei Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (Humanitas, 2011) într-un gen proxim, Răvan Voncu o plasează în descendența unor lucrări inovatoare pentru înțelegerea, nu numai a clasicității, ci a modernității lui I.L. Caragiale, și anume *Caragiale – universul comic* (1967) a lui Ștefan Cazimir, „care a clarificat și ordonat structurile comicului caragialean”, și *Caragiale și Caragiale. Jocuri cu mai multe strategii* (1983) a lui Florin Manolescu, un Caragiale configurat drept „un maestru al manipulării și receptării prin intermediul strategiilor narative”, iar publicistica lui Caragiale „înțeleasă ca matrice formativă a prozatorului de mai târziu”; despre actuala lucrare a Ioanei Pârvulescu, Răvan Voncu scrie cu convingere: „Ne aflăm, fără discuție, în fața unei mari exegeze și a unei noi trepte în înțelegerea unei opere, iată, atât de complexe. Ținând cont de interpretările ilustre care au precedat-o (la cele citate până acum, se cuvin adăugate numele lui Șerban Cioculescu, G. Călinescu, Mircea Iorgulescu și Liviu Papadima), aceasta reprezintă în sine o performanță. Însă meritul cel mai de seamă al cărții Ioanei Pârvulescu este acela că, propunând o nouă viziune asupra unui clasic, întărește o concluzie de care uneori ne ferim: *clasicii nu sunt deloc învechiți*.” (articolul *Un alt Caragiale se nascu*) □ Aura Christi publică un dens fragment din *Dostoievski – Nietzsche. Elogiul suferinței*. □ Nicoleta Dabija aruncă o privire, mai mult decât contemplatoare, mai ales

cercetătoare, în jurnalul lui Rainer Maria Rilke, publicat de Editura Ideea Europeană, 2010, traducere din limba germană de Bogdan Mihai Dascălu, cu titlul simplu *Jurnal*; analiza și situarea într-o paralelă comparativă (cu alte jurnale celebre) pornește de la declarația șoc (de fapt, ajunsă un loc comun al criticii și literaților) sinceritatea unui jurnal nu este deloc egală cu „a mărturisi totul”, că există un fel de schizofrenie, acceptată, între eul biografic și eul artistic. (articolul *Rainer Maria Rilke, o privire în jurnal*) □ Bedros Horasangian se lansează într-o digresiune despre ediții Proust, clasamente literare, articolele reviste *Secolul XX*. (fără titlu) □ Dacă în numerele anterioare ale revistei, am avut de-a face cu aspectele teoretice ale subiectului, în articolul de față *Estetica spațiului oriental în poezia romantică engleză (I)*, Cătălin Ghiță se concentrează asupra examinării instanțelor romantice propriu-zise, romanticii englezi fiind seduși de exotismul Orientului topografic. □ Liviu Ioan Stoiciu participă la *Cafeneaua critică*, unde invitată a fost Angela Marinescu, iar moderatorul Ion Bogdan Lefter, unde au mai fost, printre alții, Magda Cârneci, Simona Popescu, Anca Mizumschi, Ioan Groșan, Mihail Gălățanu; poetul Liviu Ioan Stoiciu a fost fascinat de mărturisirile biografice scoase la lumină de întrebările pline de tact ale lui I.B. Lefter: o poetă al cărei destin a fost marcat și obsedat de boală (TBC-ul). (articolul *Angela Marinescu și fascinația biografică*) □ Marian Victor Buciu dezvăluie ițele încurcate din polemica Mincu-Manolescu, analizând pas cu pas argumentele fiecăruia: „Manolescu ar scrie despre postbelici ca despre interbelici: «a încurcat fișele de curs», notează tăios Mincu. Nu văd esența reproșului. Neomodernismul sau, cum s-a mai spus, cel de-al doilea modernism, reface și prelungește modernismul. Poezia noastră postbelică renaște din propria ei cenușă de pe vatra interbelică. N. Manolescu ar confunda modelele (paradigmele?) cu formulele.” (articolul *Polemici. Mincu-Manolescu*) □ Irina Ciobotaru își continuă incursiunea în gândirea și confesiunile lui Nicolae Steinhardt, luând ca punct de reper volumul *Primejdia mărturisirii* (Paralela 45, 2006), volum îngrijit și editat de Ioan Pinteă, „gândit și elaborat prin «împreunălucrare» (termen specific lumii monastice), conține o convorbire cu N. Steinhardt, din 1984 [...], o serie de convorbiri desfășurate pe parcursul anului 1988 și un amplu interviu pe teme politice, intitulat «Agonia Europei».” (articolul *Confesiunea ca zidire*) □ Iulian Boldea trece de la Bacovia la Marin Sorescu în privința celui din urmă făcând exegeza dramaturgiei soresciene, despre care notează chiar din prima frază: „Opera dramatică a lui Marin Sorescu e una dintre cele mai semnificative pentru evoluția dramaturgiei românești postbelice, prin resursele expresive și tematice puse în joc, dar și prin abordarea modernă a structurării substanței dramaturgice. Două teme privilegiate structurează universul sorescian: tema condiției umane, surprinsă în ipostaze-limită și tema istoriei, configurată într-un mod nou, nespectacular, relativizată prin excursul ironic și parodic. Foarte ilustrative pentru tema condiției umane sunt piesele de teatru ce alcătuiesc trilogia *Setea muntelui de sare: Paracliserul, Matca și Iona*, drame metafizice ce se definesc și ca replici moderne ale tragediilor

antice, în care ființa umană se confruntă cu destinul, dar și cu propriile limite interioare.” (articolul *Teatrul sorescian și metafizica tragicului*) □ Sub impulsul unei idei a lui Marin Mincu, „Polemica e ca sarea în bucate”, Adrian Dinu Rachieru purcede la exegeza masivului volum *Polemos (Duelul cu/ în idei)* (Ed. Compania, 2011; note și comentarii de Bogdan Crețu) aparținând bătaiosului Marin Mincu „mereu «pe baricade», cu reacții prompte, ezitant însă în a încredința tiparului manuscrisul. În ultimii ani, se știe, Bogdan Crețu i-a fost aproape și, astfel, avem la îndemână o veritabilă antologie a intervențiilor criticului risipite în timp în varii publicații, polemic în mai toate împrejurările. O carte scrisă «prin enervări», zice Adina Keneres și, evident, nu greșește. Totuși, o carte care invită la dialog, așa cum și-a dorit mereu Marin Mincu, un protagonist cu explicit (zgomotos chiar) rol actanțial, condamnând «tăcerea ambiguă» ori critica «învăluită». Bătăliile lui Mincu, purtate cu mare energie polemică, vădese că omul dificil, incomod, revendicativ, orgolios (firește) și «imposibil» (cum l-au văzut unii) s-a vrut *un critic de direcție*.” (articolul *Un polemist – Marin Mincu*) □ Gabriel Andreescu revine la situația de defăimare a lui N. Breban, în cadrul articolului-fluviu «*Cazul Breban*», încercând ample clarificări, migălos documentate, asupra linșajului mediatic a cărui țintă a fost romancierul *Bunevestiri* în perioada postdecembristă (N. Manolescu jucând un rol însemnat în diseminarea acuzațiilor nefondate) și reluând momentele esențiale din biografia lui N. Breban de dinainte de lovitura de stat decembristă, ca să sublinieze că este vorba, de fapt, de „cea mai amplă acțiune de compromitere” și „de lapidare” (cu o vorbă a lui Ion Vianu) a scriitorului, iar procedeele CNSAS au fost, în esență, “o nouă batjocorire a victimelor, o nouă victorie a sistemului care a strivit țara până în 1989”; studiul de față este preluat din revista *Timpu* (nr. 8,9,10) cu acordul autorului. □ În aceeași bătălie pro Breban, se implică și Magda Ursache în *Rezistența la mașina de scris*, concluzia autoarei fiind că „Ceașescu a ostracizat scriitori, i-a gonit din țară, i-a făcut să abdice de la menirea scrisului. Facem la fel? Cam da. Îi contestăm ori îi ignorăm. Ce-o fi mai eficace oare? Contestarea ori ignorarea? În ce-l privește, pare o conspirație orchestrată, de un anti-brebanism deșănțat.” □ În anul în care *Le Figaro littéraire* din aprilie 2011 demarează sărbătorirea centenarului lui Emil Cioran și în care din ce în ce mai multe teze de doctorat, conferințe și colocvii îi sunt dedicate, cartea lui Dan C. Mihăilescu, de 150 de pagini, *Despre Cioran și fascinația nebuniei* (Humanitas, 2010) constituie ținta recenziei Marei Magda Maftei, în *Cioran în imaginația unora*; autoarea nu găsește nimic nou în această contribuție a lui Dan C. Mihăilescu la cunoașterea filosofului din Rășinariii Sibiului, ci tot locuri comune; demontează limbajul franțuzit al autorului, punându-l alături de „furculisionul” lui Vasile Alecsandri; reliefează ideea că Dan C. Mihăilescu ar vrea mai curând să se pună pe sine în valoare, punându-și numele alături de al lui Cioran; punctează și comentariul școlăresc și plin de obscurități semantice al lui Dan C. Mihăilescu. □ Jeana Morărescu comentează *Festivalul Comediei Românești la a IX-a ediție* în cadrul căruia s-au

derulat și spectacole cu piesele dramaturgului Eugen Ionescu, *Cântăreața cheală* și *Lecția*, în regia lui Victor Ioan Frunză. □ Călin Căliman îi prezintă pe regizorii cei mai importanți din noul val cinematografic românesc: Cristi Puiu, Cătălin Mitulescu și Adrian Sitaru, unii multipremiați la Locarno și alții remarcați la Cannes. (articolul *Regizori la început de drum*) □ Rodica Grigore prezintă publicului românesc pe Eduardo Mendoza, „una din vocile de marcă ale peisajului literar spaniol, romanele sale fiind nu numai bine primite de critică și recompensate cu prestigioase premii literare, ci și bucurându-se de un mare succes la publicul cititor și cunoscând și ecranizări care l-au făcut cunoscut în întregul spațiu cultural hispan”, și ultimul său roman tradus în limba română de Radu Niciporuc, *Mauricio sau alegerile locale* (Humanitas Fiction, 2009). □ Petru Ursache comentează entuziast studiile recente ale lui Nicolae Breban, *Trădarea criticii* (Ed. Ideea Europeană, Buc., 2009) și *Istoria dramatică a prezentului. Aventurierii politicii românești* (MLR, 2010), scrieri pentru care, se pare, a fost ales ca țintă a unui proces de defăimare ca „agent de influență” comunist și colaboraționist al Securității ceaușiste; despre cele două, Petru Ursache notează sintetizator: „Prima carte cuprinde un grupaj de schițe caracterologice consacrate unor colegi de breaslă, cu lumini și umbre, de luat în seamă pentru anumite învățăminte; a doua este un veritabil studiu de filosofia culturii, în buna tradiție a lui Spengler, Frobenius, Blaga, precum și a lui Kierkegaard, Nietzsche, Noica. Dacă Nicolae Breban li se alătură este pentru că autorul dispune de lecturi solide și variate, permițându-i să facă investigații incitante și aplicații pe măsură, în domenii conexe ale culturii autohtone și universale.” (articolul *Teroarea prezentului*)

● **[Contrafort, nr. 9-10 (203-204)]** Număr dedicat aniversării centenarului lui Czesław Miłosz: interviuri, poeme, comentarii. □ Vasile Gârneț realizează o prezentare a poetului suedez Tomas Tranströmer, prilejul ivindu-se din două direcții: o dată din faptul că poetul a primit Premiul Nobel pentru Literatură 2011 și a doua oară din faptul că au fost traduse la Editura Polirom două volume de poeme semnate de T. Tranströmer, *Pagini din cartea nopții* (2003, prefață de Marin Sorescu) și *Taina cea mare* (2005), traducătorul ambelor volume fiind Dan Shafran; Tomas Tranströmer este „considerat cel mai mare poet suedez din a doua jumătate a secolului XX și un inovator al liricii scandinave (Iosif Brodski i-a admirat poezia). A studiat psihologia și a lucrat mulți ani la o instituție pentru delinvenții juvenili, ceea ce i-a modelat într-un anume fel sensibilitatea. A debutat la vârsta de 23 de ani și a publicat până acum 12 cărți de versuri (de fapt, niște cărți suplă, cuprinzând între 17 și 25 de poeme fiecare) și un volumaș de nuvele autobiografice. Cartea sa de debut s-a intitulat *17 poezii* și critica literară a consemnat unanim apariția unui geniu poetic.” □ Tamara Cărauș îndrăznește să scrie despre jurnalul lui Mircea Cărtărescu, *Zen. Jurnal (2004-2010)*, vol. III (Humanitas, 2011), părerea comentatoarei fiind că „Trei sferturi din *Zen* sunt un jurnal al crizei, al pierderii stării de grație, al uzurii interioare, al îmbătrânirii. *Zen*-ul cărtărescian, descifrat în *motto*-ul derutant drept «viața de toate zilele», e

un *lamentatio dei*, văicărelile conturând o imensă nefericire.” (articolul *Mircea Cărtărescu: promisiunile rămânerii*) □ Grigore Chiper își alege ca subiect al cronicii sale literare poezia lui Leo Butnaru din recentul său volum *Jefuindu-l pe Picasso* (Ed. Vinea, 2011), o poezie care nu „plonjează în aria unei singure tematici, după modelul minimalist”, poetul intertextualizând la greu și folosind „întreaga panoplie a vocabularului limbii române (...) și numeroase răsuciri sintactice”; concluzia cronicarului despre poezia aceasta cu forme de haiku-uri este că „nu este un jurnal pasional, ci unul de idei și lecturi”. (articolul *Cuvintele care cheamă poezia*) □ Este semnalat la rubrica noutăți la Editura Cartier, romanul lui Emilian Galaicu-Păun, *Țesut viu. 10 x 10* (colecția Rotonda, 2011), „Roman-palimpsest, în care *Decalogul* își dă mâna cu *Decameronul*, (...) acoperă ultimii 40 de ani, mai exact de la moartea lui Iuri Gagarin, în 1968, la evenimentele din 7 aprilie 2009 din Chișinău, și o geografie ce se extinde pe câteva continente.” O altă semnalare se referă la romanul lui Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul* (Polirom, 2011), în care romancierul propune „o amplă narațiune despre spațiul concentraționar comunist, despre victime și torționari, despre destin și însingurare ca mijloc de autoapărare în fața adversităților unei societăți polițienești care domină individul și îi supraveghează fiecare clipă a vieții.” □ Irina Nechit semnează, la pagina de poezie, poemele *Capucino*, *Apa*, *Dorința*, *Clopoțel*, *Cineva alături chiar dacă nu e nimeni*, *Caut scafandru*, *Psalm*. □ La rubrica „cosmogramme”, o ficțiune de Leo Butnaru, *DPPW, adică - Domnul Post-Pygmalion-Web*. □ Amestecând amintirile despre Mick (alias Michael Astner) cu impresiile de lectură referitoare la volumul de poezii ale aceluiași, și anume *transformată-n vânt* (Ed. Casa de pariuri literare, Buc., 2011), Mariana Codruț se pune-n pielea poetului, este foarte empatică în interpretare: „Îmi pot imagina sfârșirea pe care o trăiește Michael Astner când revede casa părintească, atât de bătrână, încât abia mai respiră, fiindcă acum câțva timp, povestindu-mi despre ea și despre copilăria lui, el a încheiat, dând din mână a lehamite: «s-a dus totul dracului!» [...] Păi da, *teutonul român* (titlul rubricii lui din *Ziarul de Iași*) e un personaj foarte discret, rar își permite efuziuni sentimentale, exaltări sau afirmații ritoase.” (articolul *Mick*) □ Dezvăluindu-i ascendența ilustră din prima frază, aceea de fiu al lui Tudor Vianu, cât și greutatea teribilă de a trăi în umbra unui mare arbore, Alexandru Tabac întreprinde un scurt plonjon hermeneutic în scrierea *Amor intellectualis. Romanul unei generații* (Polirom, 2010) de Ion Vianu și se întreabă plin de mirare „Cum o fi să-i cunoști sau să-i fi văzut măcar o dată pe Edgar Papu, Nicolae Balotă, George Enescu, Ștefan Augustin Doinaș, Mihail Sadoveanu, Cezar Petrescu, Mihai Ralea, Matei Călinescu? Să citești scrisori trimise de Ion Negoitescu și Constantin Noica? Să nu-ți fie deloc străine nume ca Nichita Stănescu, Ion Barbu, Petru Creția, Vladimir Ghika?”; în plus, scrierea aceasta memorialistică „aruncă priviri circulare asupra modului în care intelectualitatea a fost decimată, persecutată și pervertită. Obligată să trădeze și să-și automutileze esența. Anii 50, 60, cei mai dificili, «deceniul negru», au provocat un rău

incomensurabil, dar cel mai grav - au schilodit conștiința românească. Frica, sub toate formele ei, violentează psihicul maselor.” □ O scurtă biografie tronează ca introducere la un interviu al lui Czesław Miłosz (n. 30 iunie 1911, Lituania - m. 14 august 2004, Cracovia) acordat, după primirea Premiului Nobel pentru Literatură în 1980, realizat de Nathan Gardels în august 1985 la Berkeley, California și publicat în anul următor, 1986 în *The New York Review of Books*; titlu interviului este *Czesław Miłosz despre Est, Vest, nihilism, memorie și sacralitate*, iar traducerea din engleză îi aparține lui Marcel Gherman. □ Sunt publicate versuri de Czesław Miłosz: *Campo di Fiori, La Varșovia, Precuvântare, Cântecul cetățeanului*, în tălmăcirea din polonă a lui Constantin Geambașu și Passionaria Stoicescu. □ Nu putea lipsi din tabloul articolelor și recenziilor consacrate autorului polonez, analiza *Gândirii captive* (Humanitas, 1999), realizată de Vitalie Ciobanu, care precizează fără dubii că acest volum apărut în 1953, la Paris „marchează despărțirea lui Czesław Miłosz de comunism. Nu este o contrautopie à la Orwell, scriitorul polonez descrie mecanismul înfeudării conștiințelor în societățile totalitare, bazându-se pe experiența sa personală, pe cunoașterea din interior a procesului insidioasei convertiri.” □ Eugen Lungu ridică vălurile de deasupra genezei și arcanelor istorico-literare legate de apariția ultimului volum de poezii semnat de Lucian Blaga, *Nebănuitele trepte* (aprilie 1943), ducându-și cititorii spre episoadele îndrăgostirii „lirosofului” de Domnița Gherghinescu-Vania, pe care a cunoscut-o la Sibiu, atunci când Universitatea din Cluj se retrăsese în orașul de pe râul Cibin, în urma dictatului de la Viena (august 1940); comentatorul scrie despre «Domnița *Nebănuitelor trepte*»: „*Nebănuitele trepte* cristalizează astfel începutul și evoluția unui sentiment căruia Blaga nu a vrut să i se împotrivescă, dar nici nu l-a lăsat să-i spulbere certitudinile unui refugiu statornicit. Interpretul tănuitelor minuni încearcă sfielnic treptele de jad ale unei nesperate iubiri târzii: revelația, admirația și divinizarea poetică a iubitei.” (articolul *Blaga și muza sa tutelară*) □ Un alt interviu al numărului propune o discuție între Bogdan Ghiu și Teodor Ajder, *Telepitedcapitalism*, tema fiind ce vine după Evul Media. „- Domnule Bogdan Ghiu, în 2009 ați descris într-un tratat dedicat *Evului Media (2005-2009) o specie nouă - maimuța de televizor, respectiv ființa degradată, conectată la și manipulată de televizor, pe care o numiți și «telepitedul»*. Ce mutații notabile au intervenit în această nouă «rasă» de la publicarea lucrării dvs.? - Maimuța de televizor, «telepitedul», este, desigur, o specie imaginară, o metaforă, dar una care descrie, după părerea mea, realitatea actuală mai bine decât altele. Propunând pentru prima oară, astfel de metafore cognitive sau epistemice capabile să descrie realitatea cât mai aproape nu numai de *adevăr*, ci și de *acțiune*, adică de trezirea la realitate și la schimbarea realității și a «adevărului» [...] - *Omul luminiscent, concept pe care îl dezvoltați în carte, e un telepited producător de imagine?* - Omul luminiscent e telepitedul care dă corp, substanță imaginilor. Ideologia comunicării ne fletează de mulți ani - pentru a ne atrage, a ne captiva- mințindu-ne că noi suntem autorii, că noi, clienții, consumatorii,

suntem stăpânii lumii: emițători și receptori suverani de mesaje. [...] Omul luminescent este omul-ecran, omul-terminal. În aceiași termeni ai vulgatei comunicaționale, noi nu suntem nici emițătorul, nici receptorul, nici mesajul, ci doar mediul [...]. Nici nu mai există, de altfel, emițător și receptor, ci doar mediu și mesaj, mediu-mesaj străin, lumina Banului realizându-se în vid, instantaneu, și care *iradiază*.” □ Proză „psihedelică” de Aurelia Borzin, *Forțele care ne guvernează*. □ La cronică traducerilor, Răzvan Mihai Năstase dezbate cărțile japonezului Haruki Murakami, cu accent pe romanul în trei volume masive, *1Q84* (Polirom, Iași, 2011; traducere din limba japoneză de Iuliana și Florin Oprina).

● **[Convorbiri literare, nr. 10 (1910)]** Articolul de fond al lui Cassian Maria Spiridon rămâne ancorat în realitățile lumii contemporane, trăgând un semnal de alarmă asupra moralității în regres și a ruperii radicale de tradiții, exprimând îngrijorări referitoare la „marea ruptură socială, culturală și economică la care suntem martori și participanți direct implicați” și aruncând în dezbatere cartea lui Francis Fukuyama: *Marea ruptură. Natura umană și refacerea ordinii sociale* (ediția originală în 1999, la Profile Books L.T.D.; 2002 și 2011 edițiile românești, Ed. Humanitas în traducerea Liliane V. Alecu); astfel, Cassian Maria Spiridon notează chiar din incipitul articolului: „După cum a denumit Alvin Toffler tranziția în care ne aflăm (în cartea cu același titlu), *al treilea val*, e comparabil ca importanță cu primul (tranziția de la societățile primitive de vânători și culegători la cele agricole) și al doilea val (trecerea de la societățile agricole la cele industriale). Societatea informatizată al celui de-al treilea val a schimbat cu totul structura forței de muncă, *gulerile albastre* au fost înlocuite de *gulerile albe*; serviciile înlocuiesc galopant producția ca mijloc de îmbogățire.” (articolul *De la marea ruptură la reconstrucție – I*) □ Sanda Golopenția acordă un interviu Adinei Hulubaș despre experiența ei de profesor universitar american la Universitatea (particulară) Brown din 1981; a publicat 13 volume coordonate, peste 200 de studii de lingvistică, antropologie, sociologie, semiotică literară, apărute peste tot în lume: Franța, Portugalia, Spania, SUA, România, Africa de Sud, Italia, Belgia; interviul poartă titlul *Universitățile sunt puternice și în creștere continuă numai dacă cei care trec prin ele nu le uită*. □ Un alt dialog are loc între Riza Fazâl, președintele scriitorilor tătari crimeeni din Crimeea, și Marius Chelaru, care scrie și adnotările necesare înțelegerii contextului: *Ne străduim să fim la înălțimea înaintașilor*; traducerea din limba tătară îi aparține lui Güner Akmolla. □ Irina Mavrodin își consacră articolul unor oameni care își consumă viața cu scopul realizării unui ideal cultural și care nu renunță la prima dificultate, așa cum este Vasile Robciuc din Moinești care a depus eforturi permanente pentru a menține trează continuitatea studierii operei lui Tristan Tzara, materializată în două volume masive *Caietele Tristan Tzara/ Les Cahiers Tristan Tzara/ Notebooks Tristan Tzara* (vol. 1 și 2, 2010), iar comentatoare aprobă din toată inima modul cum Vasile Robciuc afirmă prioritatea românească „în domeniul inventării daismului și, implicit, a suprarealismului. Căci suprarealismul nu poate fi despărțit

de dadaism, din care a luat naștere prin ceea ce am putea numi o necesară tentativă de continuare și totodată de depășire a acestuia, promovată chiar din interiorul său.” (articolul „*Caiete Tristan Tzara*”) □ Fără să aplice rigid modelul psihanalitic, Elvira Sorohan demonstrează că analiza romanelor publicate de criterionista Alice Botez, aici accentul cade pe cel de-al doilea roman *Pădurea și trei zile* (1970) în care romanciera își dovedește preocuparea pentru dimensiunea temporală a existenței omenești, poate fi o analiză *à rebours* a psihologiei autoarei. (articolul *Alice Botez și obsesia timpului*) □ Gh. Grigurcu își împărtășește noile reflecții în *Cum să depășești limita*. □ Basarab Nicolescu dezbate o ipoteză formulată de el-însuși în anul 1988, în cartea *La science, le sens et l'évolution – essai sur Jakob Boehme*, și anume originea creștină a științei moderne, idee pe care, ulterior, a descoperit-o formulată și confirmată în studiul lui Alexandre Kojève, *L'origine chrétienne de la science moderne* (1964), despre care va fi vorba în articolul de față și despre ale cărui teze, în special aceea de a fi atribuit creștinismului paternitatea fizicii matematice, va discuta în cuprinsul lui (traducerea din limba franceză îi aparține lui Victor Godeanu). (articolul *Originea creștină a științei moderne*) □ Nicolae Stroescu Stănișoară semnează eseu *Omul, existență în zarea divinului*, în care va folosi concepte religioase creștine și filosofice, precum revelație divină, „eclipsă de Dumnezeu” (Martin Buber), „Dumnezeu este dincolo și totodată în mijlocul vieții” (teologul Dietrich Bonhoeffer), monoteism, metafizică, misterul divin etc □ În timp ce alții (Lucian Boia) susțin disoluția conceptului de națiune, istoricul Alexandru Zub recunoaște și el că „națiunea a dat loc la excесе care au făcut ca timp de două secole să existe conflicte între națiuni, războaie, dileme identitare pe un plan sau altul. Ideologia aferentă, naționalismul, a început să fie privită, cu timpul îndeosebi sub latura ei negativă, uzul echivalat cu abuzul. [...] națiunea fiind abhorată mai cu seamă de adepții «corectitudinii politice».” (articolul *Națiune și rațiune în integrarea euroatlantică*) □ Ioan Holban întreprinde o incursiune semiotică în teritoriul liric al Constanței Buzea, care de-a lungul a patruzeci de ani a publicat peste douăzeci de volume de versuri, începând cu *De pe pământ* (1963) și încheind cu *Ultima Thule* (1990) și *Roua plural* (1999; 2010), criticul detectând în acestea din urmă o temă insularității și a marginalității, Constanța Buzea părând că „sparge canonul și dezvoltă o poetică a departelui”. (articolul *O poetică a departelui*) □ La documente inedite, Radu Petrescu publică discursurile omagiale ținute în 1931 (înainte de derapajele politice legionare ale lui O. Goga prim-ministru în intervalul decembrie 1937- februarie 1938) cu ocazia celebrării a 50 de ani de la nașterea poetului pătimirii noastre, O. Goga; discursurile unor reprezentanți ai clerului ortodox de mir. (articolul *Octavian Goga – omagiat de musceleni*) □ Facem incursiuni în teritoriul poeziei cu ajutorul lui Remus Valeriu Giorgioni (*Ca și cum te-ai apleca să culegi un bănuș..., Pisarul și vântul*), Victor Munteanu (*Epocă, Cântec din lăută, Fără drept de apel, Târziu, Pași pe alee, Scadență*), Vasile Tudor (*Somnul din nămoluri, În ochii închiși, Nimeni nu știe, Calul sălbatic*),

Andrei Velea (*o cină puțin romantică, puțin suprarealistă, o fantezie mototolită despre lume, toate astea doar pentru tine, eco-poem*), Mălin Stan (*urmăriri profane, la înmormântare, împărțășanie, fundații de telefon, din toate diminețile*), Mihai Merticaru (*Neliniște, Bolgie, Transparente*) □ Creatorul conceptului de „metaobiect”, plastician, pictor și grafician, exilat în Franța în anii 70 și devenit cetățean francez în 1977, Victor Cupșa (n. 1932, Dej) lasă mărturie ale frământărilor din existența sa în *Jurnal de atelier (fragmente)* – I. Sub semnătura lui Mircea Pora este publicat un *Epistolar francez*, presărat cu evocări din perioada României postbelice totalitare: „În calitate de profesor și, mai ales, de istorie, trebuia să fii extrem de atent la ce scoteai pe gură. Existau pretutindeni urechi, se pândeau, se interpreta, putea fi trecut cu negru în tot felul de carente. Eram în realitate, o categorie socială cu șira spinării frântă, perforată de spaime și de... informatori.” □ Poetul și dramaturgul George Astaloș (n. 1933), precursorul optzeciștilor, primul care a făcut apologia *blugilor*, emigrat în 1971 la Paris, formează subiectul cronicii lui Cristian Livescu care va pune în discuție masivul volum *Ecoul obsesiei* (2011), apărut în seria *Opera omnia* la Editura TipoMoldova în cadrul unui proiect ambițios asumat de poetul Aurel Ștefanachi, în care descoperă „un spirit villonesc” prezent mai ales în secțiunea spectaculoasă a volumului *Pe multe de șuriu. Cânturi de ocnă*, creația argotică desfășurându-se „pe două planuri: invenția lexicală, pe de o parte, iar pe de altă parte, conversiunea sau metaforizarea unor cuvinte uzuale, care într-un anumit context își schimbă câmpul referențial, adică ocultează cu bună știință sensul inițial”. (articolul *George Astaloș sau libertatea de a te ascunde în argou*) □ Romanul *Raiul inocenților* (Humanitas, 2011), semnat de Lidia Stăniloae, este luat în colimatorul exegezei de către Constantin Dram care subliniază chiar din start că reprezintă „un drum mai puțin frecventat de epica ultimilor ani”, și anume perioada antedecembristă, iar prin felul de a nara din care „lipsesc marile tablouri sociale și economice, [...] încrâncenarea cu care știam că trebuie arătați cei vinovați, din vechiul sistem, lipsește acel narator ce presimțea de mult cum o să cadă comuniștii, nu tu partizani, nu tu filosofie explicativă, nu mai găsești imaginea satului fără apărare și a orașului demonizat în roșu proletar etc., etc.”, dar toate aceste lucruri fac din acest roman unul „seducător, cu narațiuni complementare bine articulate, cu o știință a respirației narative mereu constantă, egală cu sine, trimițând spre meditație și înțelegere mult mai profundă decât ample romane ce încearcă, de două decenii, să demoleze ceva deja demolat, fără a se gândi la o construcție nouă”. (articolul *Raiul inocenților*) □ Dan Mănuță atrage atenția asupra noilor exegeți și critici care își aleg subiecte de cercetare din generația optzecistă, cum e cazul lui Călin Horia Bârleanu, cu studiul monografic *Mircea Cărtărescu. Universul motivelor obsedante* (Ed. Universitas XXI, Iași, 2011) care mizează poate prea mult pe psihanaliză (deși trebuie recunoscut că însuși Mircea Cărtărescu „s-a folosit de pasiunea sa pentru psihanaliză pentru a-și edifica textele” - zice Dan Mănuță) în definirea literarității și în punerea unui diagnostic

estetic, iar folosirea teoriilor lui Jacques Lacan ar fi fost mai adecvate în analiza discursului caleidoscopic al lui Cărtărescu, dar, din păcate, ele lipsesc din studiul menționat. (articolul *Orbitorul tot*) □ De acord cu observația lui Al. Cistelean despre lirica cerebrală, construită prin recursuri livrești și un puternic filtru cultural, a criticului Ion Pop, și anume că avem de-a face cu „o imaginație mediată și meditată”, Adrian Dinu Rachieru deslușește câteva etape în scrisul liric al criticului fondator al *Echinoxului* din Cluj: „poate fi vorba de blagianism (la start) pe altoi bacovian, de o sensibilitate ultragiată indicând replierea, oricum de o poetică a frustrării și infuzie dramatică, ancorând decis în referențialitate culturală”, pentru a se opri, apoi, la comentarea proaspătului volum, *În fața mării* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2011), în care se descoperă „un poet aflat la ora refluxului”, iar lirica de aici este „o elegie a îmbătrânirii, ascultând vuietul «anilor duși»” (articolul *Ion Pop, poetul*) □ Cronică lui Vasile Spiridon supune analizei „o trilogie romanească doctrinară” *Ostrakon* (vol. 1, Ed. Limes, 2011), aparținând unui teoretician și critic literar Ion Popescu-Brădiceni, care a lansat în studiile și eseurile sale un nou concept „transmodernism” ce vizează perioada următoare postmodernismului, lucrările lui având titluri edificatoare: *Hermeneutica și aspectele limbajului literar românesc* (2002) și ultima *Scritorul transmodernist: neohermeneut și mân(t)uitor al cuvintelor* (2006); răbdătoarea lectură a criticului relevă un univers indigest și plictisitor, în care literatura nu pătrunde deloc și-l scutește de orice evaluare axiologică. (articolul *Transe*) □ Ion Manolescu îi displace Danielei Petroșel pentru declarațiile manifest (uneori latent) conflictuale, pentru agresivitatea specifică scrisului său și pentru superbia cu care-și admiră propria unicitate, dar îi place pentru spiritul de aventurier în teoria culturală din spațiul românesc și radicalismul cât și originalitatea gândirii, iar cartea cu care a ieșit în avanscenă *Benzile desenate și canonul postmodern* (CR, 2010), o suită de articole publicate între 1991-2004, sintetizează preocupările lui Ion Manolescu legate de paraliteratură, tehnoliteratură și relaxarea canonului literar, prin adăugarea benzilor desenate; Ion Manolescu a scris una dintre puținele încercări românești de *cyberfiction* cu *Derapaj*, iar, în actuala lucrare teoretică, propune „o renunțare la complexe, dar mai ales reiterează spiritul pașoptist prin accentul pus pe timpul *producției*, nu pe cel al *axiologiei*. Militând pentru categoriile literare neconvenționale, pentru paraliteratură, pentru detabuizarea limbajului, el trece în revistă perioade și texte, fenomene culturale diverse, toate adunate sub semnul unui canon cu geometrie variabilă. Propune *huliganismul* drept model cultural adecvat estetic și psiho-sociologic perioadei post-comuniste. Acest huliganism ar produce valuri de schimbări majore, sincronizând cultura română cu ceea ce se întâmplă în spațiul occidental.”, iar noutatea adusă la suprafață este legată de dezvoltarea literaturii electronice (un articol de-al lui datează din 1999), Ion Manolescu fiind unul dintre puținii, dacă nu rari teoreticieni care urmăresc impactul culturii digitale asupra lecturii și scriiturii. (articolul *Ion Manolescu. Desenul din canon*) □ Emanuela Ilie surprinde faptul că Nichita Danilov își

articulează discursul poetic, în substanța și în retorismul lui, între poli antitetici, referindu-se mai ales la două volume de versuri postdecembriste *Deasupra lucrurilor neantul* (CR, 1990) și *Mirele orb* (Junimea, Iași, 1995) (dar începutul se află, desigur, în anii optzeci cu *Fântâni carteziene*, Junimea, Iași, 1980, în care nimic derizoriu sau insignifiant din realitatea imediată nu îl atrage, ci mai curând, este captivat de retorica marilor neliniști existențiale): „unde, pe de o parte, avem de-a face cu un discurs criptic, dens până la asfixiere, în orice caz, plin de referințe culturale de tot felul (de la simbolismul astrologic și creștin medieval până la ontologia începutului de secol XXI, de la misterele eleusine până la riturile ordinilor secrete contemporane); pe de altă parte, în spatele tuturor acestor referințe, în interiorul și deasupra lucrurilor, un apăsător sentiment al deșertăciunii universale”, dar ajunge să ia în ecuație și ultimul volum de versuri precum *Imagini de pe strada Kanta* (Tracus Arte, 2011) în care sunt schițate „mici fabule identitare, crochiuri sumbre ale orașului surprins într-o mișcare browniană”, iar judecata de valoare nu întârzie să apară: „l-aș încadra oricând pe autorul ieșean într-un *top five* al poeziei optzeciste”. (articolul *Nichita Danilov. Poezia ca antecameră a neantului*) □ Cu toate că nu are prea mare relevanță pentru evoluția ulterioară a prozatorului ieșean Dan Lungu, care a început o carieră de succes la o editură mică, dar energică din Iași a Asociației culturale «OuTopos», în colecția botezată «Noua literatură» (unde au mai debutat O. Nimigean, Florin Lăzărescu și Lucian Dan Teodorovici), Șerban Axinte menționează că debutul real în literatură a lui Dan Lungu s-a făcut în...poezie cu volumul *Muchii* (Junimea, 1996), însă, în cuprinsul articolului, se referă la arta de prozator al acestuia, accentul fiind pus pe romanul reeditat în 2011, *Sunt o babă comunistă* (Polirom, Iași, 2011; prima ediție în 2007), precedat de culegeri de nuvele *Raiul găinilor* (2004) și *Băieți de gașcă* (2005) și urmat de alte scrieri de succes precum *Cum să uiți o femeie* (2009) și *În iad toate becurile sunt arse* (2011); despre arta de prozator, criticul notează: „Dan Lungu știe să «confeționeze» pe spații relativ mici scene memorabile, vii, autentice și controlează bine proporțiile dintre «ingrediente». Rezultatul e până la un punct, o culegere de istorii ce pot funcționa și singure, independent de întreg. Această abilitate provine [...] din experiența deloc neglijabilă de nuvelist a autorului”, iar romanul aflat la a doua ediție, *Sunt o babă comunistă*, este „un roman bine scris”. (articolul *Singura lume reală*) □ Adrian G. Romilă detaliază încântat cuprinsul monografiei lui Eugen Simion, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Princeps Edit, Iași, 2011), observând faptul că monograful încearcă să impună o altă figură a creatorului humuleștean, depășind imaginea „bivolului de geniu” care umple lumea cu țărâniile lui și construind imaginea unui „rafinat al limbajului popular”; Eugen Simion explică opera ficțională a *Amintirilor*, o autoficțiune aparținând în fond genurilor biograficului, printr-o aprofundată biografie socială; în esență, Adrian G. Romilă apreciază monografia lui Eugen Simion drept „o contribuție de neocolit în câmpul interpretării operei lui Creangă”. (articolul *Creangă, crud și jovial*) □ În cadrul rubricii „destine și destinații

literare”, Constantin Cubleşan îl caută pe omul epistolier, Emil Cioran, așa cum se reflectă în „eseul histrionic” al lui Dan C. Mihăilescu, *Despre Cioran și fascinația nebuniei* (Humanitas, 2011), iar eseistul pune în valoare „intimitatea corespondenței, intimitatea dramatică a eului scindat”, concluzia criticului ieșean este că „Lectura corespondenței lui Cioran, coroborată cu mărturisirile din Caiete – alt tip de confesiune – îi prilejuiește lui Dan C. Mihăilescu un soi de retrospectivă asupra modului existențial al scepticului locatar al mansardei din rue d’ Odéon, pe care eseistul nu-l rupe de cel al tânărului nihilist de la București, din perioada de dinaintea războiului, căutând a desluși ce anume aveau în comun acești doi oameni contopiți într-unul, care se negau cu îndârjire unul pe celălalt.” (articolul *Cioran, omul din scrisori*) □ „O carte de debut cu un puternic accent personal” este cea poetei ieșene Corina Bernic, „o poetă talentată și bine crescută”, cu „un CV impresionant la nici 30 de ani”, consideră Gellu Dorian examinând volumul *Casa scârilor* (Casa de Pariuri literare, București, 2011) și decorticând mica legendă pe care prezentatorii Constantin Acozmei și O. Nimigean i-o fac pe coperta a patra: „puștoaică nonșalantă, [...] zvârlugă pe cât de ingenuă, pe atât de afurisită”. (articolul *Corina Bernic – «Casa scârilor»*) □ Antonio Patraș recompune profilul eului social și familial al lui Caragiale, cel mai inteligent dintre scriitorii clasici, ajutat în realizarea portretului de observațiile biografice ale lui G. Călinescu și Florin Manolescu și fixând din câteva tușe un portret animat, viu: orfan de la o vârstă fragedă; proletar intelectual asumându-și scrisul ca pe o profesiune liberală; fobiile comediodografului (avea oroare de foc și de microbi, detesta excursiile în aer liber); ilustrează tipul flaubertian al scriitorului virtuoz; seducător fără scrupule (s-a încurcat și cu femeile prietenilor apropiați: Veronica Micle); avea cultul muncii ceea nu se poate spune despre fiul lui cu o plasatoare, Mateiu Caragiale – un leneș; încercările din politică (ca sprijinitor al lui Take Ionescu, care i-a promis un fotoliu de deputat) se dovedesc falimentare, dar îi creează o proastă reputație de oportunist, fără prințipuri; prin căsătoria cu Alexandra Burrely (cu cincisprezece ani mai tânără) intră în high-life-ul bucu-reștean. (articolul *Familistul Caragiale*) □ Dionisie Duma, absolvent de filologie, în 1968, al Universității Al. I. Cuza din Iași, îi consacră lui Miron Radu Paraschivescu un articol omagial legat de centenarul nașterii poetului Cânticelor țigănești, mărturisind o aplecare spre poezia lui și dezvăluind cum și l-a ales drept subiect al lucrării de licență, subiect schimbat în ultimul moment chiar de Constantin Ciopraga, șeful de atunci al Catedrei de Literatură română, care, din neatenție, i l-a băgat pe gât pe simbolistul Ștefan Petică. (articolul *Miron Radu Paraschivescu - 100 de ani de la naștere – 1911-1971*) □ Eseul lui Nicolae Crețu conturează, în straturile de adâncime ale scrierilor lui Cioran, pe cei doi autori „vădit delimitabili, românul Emil Cioran și «apatridul» francfon «E.M. Cioran»” care „nu se lasă nici puși sub semnul unei continuități netulburate de nimic, nici cu totul rupți unul de altul, despărțiți de motive recurente.” (articolul *Paradoxul Cioran – I. Spre «E.M. Cioran»*) □ Jurnalistul Ilie Zanfir își aduce contribuția la

cunoașterea presei culturale gălățene și a personalităților și scriitorilor profesioniști care s-au făcut cunoscuți în paginile ei, începând periplul cu publicația *Dominus* (2000), apoi *Dunărea de jos*, editată de Consiliul Județean Galați, urmată de *Axis Libri* (2008, editată de Biblioteca Județeană V.A. Urechia) și *Porto-Franco* etc (articolul *Reflectarea problematicei literare în publicațiile gălățene între anii 1990-2010 - II*) □ Constantin Parascan „montează” episodul al șaptesprezecelea din *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost*, aici evenimentele narate curg de la anul 1977. □ Liviu Papuc alcătuiește o dare de seamă asupra evenimentul de cinstire a 70 de ani de la apariția revistei *Bucovina literară*, derulat la Suceava și Cernăuți și la care au participat scriitori din toate orașele mari ale țării, București, Iași, Timișoara, Cluj, Bacău, Huși, Chișinău. (articolul *Interviuri de Bucovina*) □ Gheorghe I. Florescu urmează neabătut prezentarea detaliilor din *Jurnalul Reginei Maria (1925) – II*. □ În prezentarea și traducerea Olimpiei Iacob, este prezent din literatura universală cu câteva piese lirice, preluate din volumul *Chitra* (1896), cel mai mare poet modern al Indiei, Rabindranath Tagore. Al doilea autor din literatura universală, în traducerea lui A. Sahaghian, este marele umorist și satiric armean Ervant Odian (1869-1926), aniversat prin marcarea a 85 de ani de la moarte, cu proza *Monsieur Jacques*, preluată din volumul *Paraziții revoluției*. □ Ion Papuc semnează partea a doua a eseului dedicată anglistului interbelic *Dragoș Protopopescu (II)*, detaliat în contribuțiile sale valoroase la traducerea și cunoașterea lui Shakespeare în spațiul cultural românesc. □ Ion Hadârcă alcătuiește un parcurs euristic prin pedagogia celor șapte ani de acasă începând cu Pinocchio al lui Carlo Collodi și cu basmele românești (*Prâslea cel voinic și merele de aur* de Petre Ispirescu, *Cenușotcă* de Ovidiu Drîmba) și încheind cu scrierile culte ale ființei în devenire precum *Alice în Țara Minunilor*, *Mary Poppins* sau Nică a lui Ștefan a Petrei din *Amintiri din copilărie* sau în *Hronicul și cântecul vârstelor* etc. (articolul *Șapte-ani-de-acasă*) □ Caius Traian Dragomir împarte lumea intelectualității pitagoreice în acusmatici („cei care aveau dreptul exclusiv de a asculta lecțiile filosofului fără să pună întrebări și fără să se angajeze într-un dialog, li se prezentau calitățile lucrurilor, caracteristicile conceptelor”) și matematici (cărora le era accesibilă cunoașterea superioară, fiindcă „puteau pune întrebări, li se deschidea șansa dialogului, a comentariului, a intercomunicării”). (articolul *Despre pitagorism și despre criza modernității*) □ Petru Ursache scrie despre eroul tipic de baladă, Ion Gavrilă-Ogoranu (1923-2006), în condițiile rezistenței anticomuniste, care a înfruntat puterile de securiști, amintind prin acțiunile sale de Iancu Jianu, Badiul și de Avram Iancu, „craiul munților”; pe scurt, Ion Gavrilă-Ogoranu a fost un legionar, născut într-o familie de români cu trei copii, în Țara Făgărașului, și a făcut parte din Mișcarea Legionară, Frăția de Cruce «Negoiul» și militant al acestei organizații, întreaga lui viață a luptat în rezistența armată anticomunistă din România, conducând șapte ani Grupul Carpatin Făgărașan; pentru activitatea lui a fost condamnat în contumacie la moarte, dar timp de 29 de ani organele

securității nu au putut să-l captureze, dar a fost prins în 1976 și salvat de la execuție cu ajutorul soției lui Ana Gavrilă Ogoranu, fiindcă aceasta a cerut în scris intervenția directă a președintelui american, Nixon; pentru a prezenta acest destin de erou anticomunist, Petru Ursache se folosește de scrierile lui Cicerone Ionițoiu, *Memorii, I. Din țara sârmelor ghimpate* (Polirom, 2009, prefată de Marius Oprea, ediție îngrijită de Cosmin Budeancă și Andrei Lascu), *Rezistența anticomunistă în munții României* (Ed. Gândirea românească, 1992) George Ungureanu, *Camera zero* (Ed. Fundația Culturală «Alexandru Borza», Câmpulung Moldovenesc, 2009), Teodor Duțu, *După 50 de ani. Amintiri despre cei care nu mai sunt*, vol. 1 (Ed. Alpha MDN, Buzău, 1999), Ion Gavrilă-Ogoranu, *Brazii se frâng dar nu se îndoiesc. Din rezistența anticomunistă în Munții Făgăraș*, I (Ed. Marineasa, Timișoara, 1993). (articolul *Ion Gavrilă-Ogoranu – I*) □ Pe urmele unei culturi vitregite de istorie, a unui popor precum tătarii, care au avut și ei un destin tragic în Rusia țaristă și apoi în fosta Uniune Sovietică, Marius Chelaru atrage atenția și simpatia asupra literaturii crimeene, revoluția bolșevică având un impact devastator asupra ei, urmând cartea scrisă de Yunus Șevket, *Poezia tătarilor crimeeni din anii 20 ai secolului XX* (Ed. AIES, Simferopol 2004) (articolul *Despre poezia tătarilor crimeeni din anii 20 ai secolului trecut*) □ Simona Modreanu transformă prezentarea clasică a unui scriitor islandez, Arni Thorarinsson, autor de romane polițiste care, se pare, a cucerit piața Hexagonului, cu *Orașul borcanelor* (Ed. Trei, 2011), într-un dialog cu scriitorul islandez despre fericire și suferință, despre numărul de cititori cărora li se adresează scrierile sale, despre faptul că vine într-o insuliță din nordul Atlanticului, iar premiile câștigate l-au propulsat spre un număr mai mare de cititor (dialogul menționat reprezintă câteva fragmente extrase dintr-un interviu cu Mikaël Demets pentru Evene.fr). (articolul «*Scriu pentru 300 000 de oameni*»)

● **[Euphorion, nr. 9-10 (246-247)]** Responsabil de număr este Dumitru Chioaru, iar numărul îi este dedicat lui Mircea Ivănescu. □ Astfel, primul care îl omagiază pe omul de cultură Mircea Ivănescu este Andrei Zanca care semnează un text evocator, vorbind mai ales despre omul și prietenul Mircea Ivănescu. (articolul *Un reper uman absolut*) Tot Andrei Zanca îi consacră și un *Poem* („o miriște la amiază lângă o apă/ până înspre arborii colinelor, cerul/ vara-ncinsă/ și e doar/ zumzet pestrîi de fotoni, totul/ luminile tale, privirea/ dinspre ce tulbure abis/ le înfiripă?“). Dan Dănilă scrie *Aceleși poem* cu aceleași intenții omagiale. □ Din densul articol al lui Ion Bogdan Lefter, *Prezența absentă. «Auto-exilul» sibian. Schiță de portret. Un mister al literaturii române*, se desprind câteva elemente biografice care alcătuiesc misterul acestei personalități unice a culturii române, propus de ASPRO în 1991, la invitația Comitetului Nobel al Academiei Suedeze, pentru râvnitul premiu scandinav alături de Gellu Naum și Paul Goma, și anume: „emigrarea“ din Capitală la Sibiu (când mișcarea generală a fost mereu inversă), retragerea din viața publică a Sibiului și renunțarea, la un moment dat, la scris; și marea reticență (poate timiditate) față de mărturisirile directe din

interviuri și confesiuni (în care declarațiile trebuie judecate la modul ironic și în antifrază). □ La fel de substanțial, dar întors de data aceasta asupra universului liric mopetian (mopete = poem + poet = muppet), articolul lui Paul Cernat, *Mircea Ivănescu: un poet pur și (deloc) simplu*, ridică vâlul de deasupra specificității poeziei lui Mircea Ivănescu, considerat mai mult un modernist (alăturată opiniei exprimate de Radu Vancu în monografia *Mircea Ivănescu. Poezia discreției absolute*, Ed. Vinea, 2007) decât postmodernist, cu toate revendicările poezilor optzeciști cu intenția legitimării propriei lor poetici generaționiste; așa încât «recuperarea narativității», povestea fantezistă cu personaje-marionetă, alegorice și un bestiariu de istorie ieroglică strict personală, joaca de-a romanul în versuri, nararea întâmplărilor prozastice ale existenței, presupusa monotonie a limbajului, toate acestea au constituit obstacole mari în recunoașterea lui ca poet major, afirmă Paul Cernat, căci, până la urmă, la Mircea Ivănescu „confesiunea poetică a eului devine un «comentariu perpetuu» al întâmplărilor ființei”. □ Mai analitic și centrat pe relevarea „frumuseților de răscoală” din versurile lui Mircea Ivănescu, de-a lungul volumelor publicate în viață, Mircea Braga își pune cititorul să-i deguste poeziile așezate sub semnul re-mitologizării, adică a re-instaurării sensurilor. (articolul «...din ceață de subînțelesuri») □ Andrei Terian stabilește apartenența Mihaelei Ursa (alături de alți tineri valoroși din urbea de sub dealul Feleacului, precum Laura Pavel, Alex. Goldiș, Cosmin Borza sau Claudiu Turcuș) la o direcție care confirmă „vocația predominant sintetică și academizantă a criticii ardelenе”, tineri critici ale căror trăsături scripturale sunt: anti-impresionismul și conceptualizarea, preocuparea mai mult pentru tectonica formelor decât pentru inefabilul textului, „simțind în categorii și desfășurându-și discursul după un plan bine delimitat”, aceștia alcătuind noua generație de critici clujeni afirmați în ultimii ani, dacă nu-i punem la socoteală, zice comentatorul, pe farsori de tipul Călin Teuțișan, Horea Poenar sau Ioan Pop-Curșeu; astfel, Andrei Terian demonstrează că noua scriere a Mihaelei Ursa, *Scriitopia* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010, ediția a II-a revăzută și adăugită) se încadrează foarte bine în această grilă critică (enunțată în introducere), cu toate că sesizează și anumite derapaje ale cărții sau inconveniente, unul dintre acestea este faptul că „armătura bibliografică e extrasă cu precădere pe filieră engleză, ignorându-se astfel unele puncte de vedere semnificative dinspre partea franceză (cea mai gravă omisiune fiind *Le démon de la théorie* al lui Antoine Compagnon)”, iar a doua este că „preocuparea pentru o iluzorie pentru exhaustivitate” o face pe Mihaela Ursa să cadă „în survoluri superficiale ale unor teorii ce ar fi trebuit aprofundate, fie omise din discuție”. (articolul *O ficțiune necesară*) □ Poemele lui Miron Kiropol, din pagina de poezie, poartă toate date precum un jurnal: 27 ianuarie 2010, 28 ianuarie 2010, 4 februarie 2010, 5 februarie 2010, 9 februarie 2010, 10 februarie 2010. □ La proză, revine Daniel Vighi cu textul *Fireturile, casca, uniformă, toporișca – istoria din cutia de pantofi, 2* - □ Chiar și în ultima carte a ei, volumul de poezie *Grădini austere* (Ed. Ideea Europeană, București, 2010), Aura Christi se dovedește

preocupată de propria ei imagine, „o captare a eului, cu viziunile, obsesiile, neliniștile sale“, afirmă Paul Aretzu în cronica *Psalmi în răspăr*; el mai fixează și un portret spiritual al autoarei: „Continuu neliniștită, tentată să nu lase clipa să treacă în van, încărcată de voință, pare a se hrăni din rețeta lui Nietzsche, pare a-și găsi sursa de vitalitate în propriul istov. Temperamental este o dionisiacă, efervescentă, acaparată de beția vieții/ culturii, abordând genuri și specii literare diverse, angajându-se în polemici vehemente, ahtiată de călătorii, tânjind după însoțita Grecie, după civilizații antice, atrăgând în jurul său câțiva seniori (Nicolae Balotă, Ion Ianoși), străduindu-se să susțină o revistă importantă și o editură.“ □ Alexandru Uiuiu își continuă observațiile apoftegmatice la rubrica „daimon“. □ Într-un număr dedicat lui Mircea Ivănescu nu puteau lipsi republicarea unor *Poeme vechi nouă: Dar sunt și amintiri adevărate, Spre amiază în orașul vechi, Portret, Greu de pătruns în pădurea de mesteceni, Asurzitoare iscare* și fragmentele de interviuri, unul realizat de Radu Vancu în februarie 2011, apărut în volumul coordonat de Al. Cistelean *Mircea Ivănescu 80* (Paralela 45, 2011) și altul realizat de Lucian Vasiliu, cu prilejul acordării Premiului Național «Eminescu», în ianuarie 1999, apărut în *Convorbiri literare* (serie nouă, nr. 3, anul XXXIII, martie); fragmentele de interviuri sunt segmentate biografic și poartă subtitluri direcționale: *Debutul, Prietenia literară, Sibiul*, astfel din al doilea segment (în dialog cu Radu Vancu) preluăm un paragraf: „ – *Dar grupul, cu Matei Călinescu și ceilalți prieteni, cum s-a constituit?* – N-a fost chiar grup. Eu l-am cunoscut pe Matei în 53 sau 54 în ultimul an de facultate – eu am făcut facultatea de Franceză între 50 și 54 și în vara lui 53 (...) Țin minte că în vacanța aia când m-am angajat la Agerpres frecventam încă biblioteca secției de Franceză, unde era titulară o colegă de-a mea care era și un fel de rudă de familie pe ramura tatălui meu, cu care n-aveam relații foarte strânse – maică-mea făcea parte dintr-un cerc de intelectuali, părinții ei fuseseră învățători și profesori undeva lângă Brăila, pe urmă la Brăila; părinții tatălui meu erau și mai în vârstă (tatăl meu avea și o soră vitregă, mai mare cu zece ani, care se numea Tudora, un prilej de perplexitate pentru noi. Nu Teodora, Tudora.) Eu luam cărți de la biblioteca secției de Franceză din dulapul cu cărți interzise, care avea sticla acoperită cu hârtie albastră, unde se aflau Gide, Valéry, Giradoux, Cocteau și chestii de felul ăsta. Ea, fiind rudă cu mine, adică știindu-l pe taică-meu, profesa admirație față de mine și-mi dădea cărți. Deși contractase o alianță care cred că a constituit un prilej de perplexitate și pentru familia ei, și pentru familia noastră, în măsura în care eram interesați: s-a căsătorit brusc cu Romulus Vulcănescu, care avea echivalentul a 80 de ani când ea avea chiar realmente vârsta de 22 de ani. Și au dus o căsnicie fericită, câțiva ani. – *Și acolo l-ați cunoscut pe Matei Călinescu?* – Acolo l-am cunoscut pe Matei. Într-o zi m-am dus acolo și Matei – ea fiind deja căsătorită sau în relații cu Romulus Vulcănescu.... – *Care era unchiul lui Matei Călinescu...* – ...care era unchiul lui – Matei a venit tot așa, să ia niște cărți. Ea m-a prezentat, și îmi aduc aminte că Matei scria în romanul acela în scrisori.... – *«Amintiri în dialog»*. – Da,

că m-a cunoscut întâmplător și a intrat imediat în comunicație cu mine, știu că l-am dus pe loc acasă la mine și i-am dat nu știu ce carte, l-a cunoscut pe tăică-meu, care stătea la o masă în curte și traducea Huxley, asta era ocupația lui în ultimii ani – pentru plăcerea personală, nu-și închipuia că o să apară vreodată o traducere din Huxley. Și a zis: ăsta-i un băiat bun, nu ca...Mă rog, subînțelegeai erau Petre Stoica și Modest, care veneau seara și-mi băteau în geam și contractau cu maică-mea împrumuturi de zece lei pentru vodca obișnuită, și veneau de obicei la termenele stabilite și achitau ratele. L-am cunoscut pe Matei, pe urmă l-am cunoscut pe Nichita, care era foarte timid, era foarte bun prieten cu Matei, ne-am întâlnit așa de mai multe ori și l-am chemat pe Nichita; Nichita a zis: «da, vin să vă văd» - multă vreme mi se adresa la plural [...].” □ Radu Vancu publică un lung poem, nenumit, ale cărui prime versuri sunt: „Ce-ți spune unul dintre morții tăi/ cei mai dragi, cel mai iubit dintre morți,/ când te lasă inima să-l visezi”. □ La rubrica „lecturi electivă”, Dumitru Chioaru abandonează ideea de a comenta romanul *Ulise* de James Joyce în favoarea valorizării activității de traducător al lui Mircea Ivănescu în privința acestui dificil și novator roman al secolului XX. (articolul *Ulise via Mircea Ivănescu*) □ Rita Chirian se ocupă, în *Poezia memoriei*, de un poet exilat în America și crescut în pepiniera lui Manolescu și a Cenaclului de Luni, Liviu Georgescu (de formație medic) care a refuzat să-și publice lucrările sub regimul ceaușist, ca formă de frondă, și care a debutat prin 2000 cu volumul *Călăuza* (cu o prefață semnată de N. Manolescu, mentorul optzeciștilor moderni); de la debut, Liviu Georgescu s-a dovedit un autor prolific și apreciat de critică prin numeroasele și semnificativele premii acordate: Premiul Uniunii Scriitorilor pentru poezie pe 2004, Premiul Național «Mihai Eminescu» pentru debut în 2000, astfel că „tradus, antologat, premiat, prezent în istorii, Liviu Georgescu, un «lunedist», cum l-a numit Al. Cistelean, rămâne un transcriptor de apocalipse, iar milenarismul lui echivalează cu o oarecare discreție.”; ultimul volum, *Sau dincoace de Stix* (Paralela 45, 2011), este, în viziunea comentatoarei, o mărturie „subiectivă asupra stărilor liminare ale spiritului”, iar în ceea ce privește imaginarul poetic „bestiarul lui nu este unul infernal, ci unul al banalului: coșmarul ia forma realității a cărei conversie monstruoasă este inevitabilă. De aceea, coborârea în infrareal, analiza și hiperanaliza lucidă a meandrelor hidosului și a torsiunilor spiritului devin puncte nodale ale versurilor lui Liviu Georgescu [...]” □ Cartea de memorialistică și interviuri a lui Sorin Preda, *Moromeții. Ultimul capitol* (Ed. Academiei Române, 2011) constituie ținta cronicii Corinei Gruber din *Deconstrucția autorului*, care comentează astfel apariția cărții: „cartea lui Sorin Preda, nepot al prozatorului și jurnalist, a suscitat relativ puține reacții în lumea literară. Tirajul redus poate fi o explicație, dar pierderea e cu atât mai mare, întrucât acest volum aduce o lumină nouă asupra unui subiect ce tinde, de la o vreme, să devină istorie.” □ Ioan Radu Văcărescu îl omagiază și el pe Mircea Ivănescu, relatând despre ultima vizită făcută poetului și traducătorului chiar cu puțin timp înainte de moarte. (articolul *Amintiri primăvăratice sau ultima întâlnire*

cu m.i.) □ Rodica Grigore analizează una dintre marile povești de dragoste din literatura universală din romanul *La răscruce de vânturi* (publicat în 1847, sub pseudonimul Elis Bell) de Emily Brontë, trecând în revistă istoria interpretărilor critice. (articolul *Emily Brontë, Wuthering Heights. La răscrucea interpretărilor*) □ În paginile de traduceri, sunt prezenți Vasile Baghiu, care mărturisește că-și scrie poemele direct în engleză, „tatonând și alte spații lingvistice”: *Better (Mai bine)*, *Simplicity (Simplitate)*, *Smile (Zâmbet)*, și Joachim Wittstock ale cărui poeme fără titlul sunt tălmăcite din germană în română de Dan Dănilă, preluate din volumul *Botenpfeil (Săgeata mesagerului)* □ Andreea Bidașcu și Cătălina Stanislav, câștigătoarele Premiului III la Concursul de Creație «Iustin Panța» (ediția I), prima la poezie, a doua la proză, sunt publicate pe aceeași pagină cu textele câștigătoare. □ Tomas Tranströmer (laureat al premiului Nobel pe anul 2011) este prezent în tălmăcirea Dorinei Brândușa Landén, cu poemele *Istorie marinărească*, *Elegie*, *Nocturnă* și *Preludiu*.

● **[Familia, nr. 10 (551)]** Regalist prin convingere și declarând că „monarhia ar fi forma de guvernământ potrivită românilor”, Traian Ștef ia atitudine împotriva abuzurilor președintelui Traian Băsescu contra Regelui Mihai (aflat la venerabila vârstă de 90 de ani), împiedicat ca un infractor periculos să aducă un omagiu mormintelor domnești și întors din drum sub escortă militară, denigrat de același președinte ca „laș și trădător pentru actul abdicării”. (editorialul *Vrem moțoci!*) □ Din textul apoftegmatic al lui Gh. Grigurcu, selectăm două cugetări dintre cele evocându-l pe Lucian Blaga: „Blaga îmi spunea că își imaginează abstracțiunile în chip vizual, sub înfățișarea unor configurații plastice. «Asta e, sunt un tip vizual!»”, „De ce n-a devenit Blaga medic? «Părinții mei voiau să studiez medicina. Dar nu-mi convenea să intru într-o categorie ce număra, în țară, vreo zece mii de persoane!»” (din textul *«Să fie fericirea anistorică?»*) □ E rândul lui Dumitru Chioaru să intre în colimatorul comentariului critic al lui Al. Cistelean, care procedează sistematic și tenace la o radiografiere a panoramei critice din *Noi dezvoltări în perspectivă* (Limes, Cluj, 2010), niște sinteze ale poeziei actuale („ba chiar actualisimă”, zice Al. Cistelean), ale unor generații începând cu optzeciștii, trecând prin nouăzeciști și ajungând la douămiiști, sunt alcătuite câteva galerii de portrete constituite prin tehnica mozaicului din care nu lipsește nimeni sau, oricum, lipsesc cei asupra cărora gustul lui Dumitru Chioaru, în materie de estetică a poeziei, nu poate paria; iar evaluarea lui Al. Cistelean circumscrie din câteva trăsături cât se poate mai exact judecățile critice ale lui D. Chioaru: „N-aș putea spune cât de personale sunt observațiile lui Chioaru și cât de novatoare interpretările întrucât – sobru, elegant, ferm – Chioaru evită orice ceartă interpretativă cu alții. Asta, firește, pentru că e sigur întotdeauna pe ale lui.”; a doua carte luată în colimator este *Arta comparației* (Limes, Cluj, 2009) care justifică cumva eticheta aplicată lui Chioaru de critică ardelenescă, ardelenismul lui Chioaru constând în „seriozitatea constructivă și sobrietatea stilistică”, iar cartea indică traseul critic la lui Chioaru „din aproape spre departe, dinspre ardelenism

spre universalitate (redușă, totuși, la central-europenism). Emblemele principale ale ardelenismului sunt, firește, Goga și cerchiștii (iar în succesiune, echinoxistii).” (articolul *Dumitru Chioaru între generație și comparație*) □ Prima recenzie a lui Ioan Moldovan se referă la poezia Carmeliei Leonte (n. 1964, Vârfu-Câmpului, Botoșani), o poetă destul de prolifică: *Procesiunea de păpuși* (1996), *Melancolia pietrei* (Junimea, 2003), *Grația viespilor* (Junimea, 2009; tradusă în franceză de Claudia Pintescu cu titlul *La grâce des guêpes*), *Fiul sunetului* (Vinea, 2010, 33 de poeme traduse în engleză de ea însăși: *The Son of Sound*) despre care Ioan Moldovan scrie: „Drama acestei poete mi se pare că rezidă în conflictul dintre un fond existențial-emoțional bogat în combustii și incapacitatea e a forja un limbaj liric pe măsură. Poate e vorba și de o anume repulsie de a confesa intimitatea, poate prestigiul esențialelor intimidează ingenuitatea, spontaneitatea, tendința de a risca expresivități neacreditate cultural.” A doua recenzie vizează poezia Violetei Savu din ultimul volum *Din depărtare el mă vedea frumoasă* (Tracus Arte, 2011) (la acesta adăugându-se în palmaresul liric al Violetei Savu și volumele anterioare *Refugii în liric* – 2004 și *Atocmiri* – 2006), recenta carte de versuri beneficiind de atenția lui Ioan Es. Pop pe pagina liminară, dar Ioan Moldovan observă că „Poeziile Violetei Savu sunt caligrafii delicate ale unor emoții față de care poeta ia distanță pentru a le putea surprinde linia lirică și substanța imponderabilă. Distanțarea este însă doar o mască a revenirii repetate la locul, spațiul și aventura unei relații amoroase neîmplinite.” □ Petru M. Haș scrie cronică literară a poemelor din *Toți sunt îngrijorați* (Tracus Arte, 2010, colecția NEO) de V. Leac, în care poetul „purcede în deslușirea lumii de la minim, de la copii”. (articolul *Sfânta îngrijorare*) □ Despre proza scurtă din *Ierboia* (Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010) de Doina Cetea, Marius Miheț crede că „e alcătuit ca o trecere dinspre realismul psihologizant în fantastic, pentru a sfârși în reprezentări ale realismului magic”, analiza punctuală a povestirilor din volum ducându-l pe Marius Miheț la concluzia: „După câteva volume de povestiri pentru copii și două cărți de proză scurtă, Doina Cetea se dovedește o bună cunosătoare a prozei poetice și fantastice. Foarte abilă în construcția și sugestia irealităților, Doina Cetea reușește mereu să realizeze fine intimități cu fantasticul și grotescul.” (articolul *Povestiri despre invazii*) Al doilea autor de care se ocupă Marius Miheț este Horia Bădescu, cu volumul de proză *O noapte cât o mie de nopți* (Limes, Cluj-Napoca, 2011), comentariu beneficiind de o introducere biografică „Studenția lui e marcată de implicarea în prima linie a echinoxistilor, imediat după facultate se angajează în presa audio-vizuală, devine apoi director de teatru și, după decembrie 89, diplomat cultural. Horia Bădescu este o istorie vie a fenomenului cultural autohton. Nu cred să-i fi scăpat ceva elementar acestui scriitor discret și totodată productiv. Cu aproape 20 de traduceri în diferite limbi străine, opera lui și-a stabilit un destin arhicunoscut – al recunoașterii în afara țării.”; debutând în proză în urmă cu 30 de ani, Horia Bădescu nu a reușit să se impună în peisajul romanului contemporan, „fiind suspectat de coabitări ireductibile cu propria

poezie”, dar în calitate de prozator a trecut neobservat al doilea roman precum *Joia patimilor*, în 1993, dar recentul *O noapte cât o mie de nopți* este „un micro-roman parabolă de o frumusețe stranie”, în care „Horia Bădescu se dovedește un prozator extrem de talentat în construcția de atmosfere simbolice. Cartea prinde și seduce, textul are carnație și mister.” (articolul *Ecouri neașteptate*) □ Din nou intră în vizorul exegezei una dintre lucrările lui Lucian Boia, *Două secole de mitologie națională* (Humanitas, 2005) care începe cu următoarea frază a istoricului „«Națiunea este unul dintre marile mituri moderne»”, sub semnătura lui Mircea Morariu. □ Este semnalată derularea ediției a XXI-a din Zilele Revistei Familia, Oradea 30 septembrie – 2 octombrie 2011, la care invitatul de onoare este Mihai Șora. În cinstea acestor zile, Horia Bădescu scrie poemul *Ești aici*; la fel Ioan Biroaș cu *cayenne, biserica*; Vasile Dan, cu *în năclă* (în mai multe tablouri), *Oglinda fluidă*; Gellu Dorian cu *Altă viață a mea*, *Ion*, *Nici atunci, nici acum*, *Își făceau de lucru prin viața mea*, *Vorbă să fie*; Silviu Guga, cu *Scrisoarea mea de pe acoperișul casei*; Gheorghe Mocuța, *vine bunicul*; Aurel Pantea, fără titlu; Lucian Scurtu, *Dacă tu ai avea*, Simonie, *Despre divinități mai mărunte*, *Anomalii indecente*; Traian Ștef, *Fațada cea fericită*, *Cântec la flaut*; Radu Ulmeanu, *Început de lume*; Igor Ursenco, *Out of body experience (I)*, *Pașălăcul România*; Lucian Vasilescu, *Țara mea, viața mea, dragostea mea – despre modesta mea rată personală*. □ Un dosar Emil Cioran alcătuit de Mihai Șora și Luiza Palanciuc cuprinde: François Mauriac – *Bloc-notes* (1957), Cioran – *Scrisoare-răspuns adresată lui François Mauriac* (1957), Claude Mauriac – *Unul din cei mai buni scriitori francezi...* (1957), Gabriel Marcel – *Un aliat în răspăr* (1969), François Fejtő - «*Mă îndoiesc, deci există*» (2009), Mihai Șora – *Omul și umbra lui*. Din însemnările lui François Mauriac (n. 1885, Bordeaux – m. 1970, Paris), membru al Academiei Franceze (1933); luptător în mișcarea de Rezistență în cel de-al doilea război mondial; unul din apropiații generalului de Gaulle după război; laureat al Premiului Nobel pentru literatură în 1952; editorialist la publicațiile *L'Express* și *Le Figaro littéraire*; reputația literară începând cu volumul de poeme *Les mains jointes* (1909), bine primit de critică și mai ales de Maurice Barrès, dar bazându-se pe edificiul a două romane *Le Baiser au lépreux* (1922) și *Thérèse Desqueyroux* (1927); din însemnările lui François reținem o confesiune despre Cioran: „Pofta de a scandaliza și de a irita pe care Cioran o împărtășește cu Joseph de Maistre sare în ochi: mărturisesc că mă simt mai puțin rănit de blasfemia lui, decât sunt sensibil la rigoarea acestei gândiri și a acestui stil. Ce moralist, ce critic din Franța se poate, astăzi apropia de românul acesta care a ales să scrie și să gândească în franțuzește? [...] negatorul Cioran nu mă supără câtuși de puțin, deoarece nu aștept, din parte-i, decât onestitatea intelectuală – de care nu duce lipsă, și talentul pe care-l are cu prisosință. Mi se pare însă destul de ușuratic atunci când socotește declinul creștinismului drept o evidență ce nu mai are nevoie de nicio demonstrație.” Din răspunsul lui Cioran, dat lui François Mauriac într-o scrisoare, cităm: „«Mediocritatea bleagă a Evangheliilor» - pe

bună dreptate îmi reproșați o asemenea formulare. Și, totuși, poate un fiu de popă să vorbească altfel? Din clipa în care am început să mă definesc, am făcut-o ca reacție împotriva adevărilor tatălui meu; am făcut-o împotriva creștinismului.” (v. E.M. Cioran, *Réponse à François Mauriac*, în *Cahiers de l’Herne François Mauriac*, nr. 48, dir. Jean Touzot, 1985). Din elogiile aduse de Claude Mauriac (1914-1996, fiul cel mare al lui François Mauriac; secretar al generalului de Gaulle, după Eliberarea Franței; critica îl include în «noul roman, mai cu seamă datorită tehnicilor narrative și cercetărilor legate de conceptul de *aliteratură* pe care-l introduce publicând volumele *L’Alliterature contemporaine*, Ed. Albin Michel, Paris, 1957, și *De la littérature à l’alliterature*, Ed. Grasset, Paris, 1969») (în *Unul dintre cei mai buni scriitori francezi...*): „Unul dintre cei mai buni scriitori francezi de astăzi este un român exilat. Deocamdată, doar câțiva îl cunosc: primii admiratori, înaintea sosirii multor altora. Este vorba de E.M. Cioran, autor a trei eseuri publicate la Editura Gallimard, *Précis de décomposition* (1949), *Syllogismes de l’amertume* (1952), *La tentation d’exister* (1956). Puțini autori francezi știu să folosească limba noastră cu o asemenea măiestrie. Cioran, care nu crede în nimic, nu se poate împiedica să creadă în frumusețea limbii. A da importanță verbului, iată una din slăbiciunile pe care le mărturisește el însuși: o ruptură, printre altele, de care pare atinsă continuitatea scepticismului său. Neantului lumii îi corespunde, după Cioran, acela al cuvântului.” Din Gabriel Marcel (1889-1973, filozof, dramaturg și muzician francez, afiliat existențialismului creștin; autorul unei opere considerabile, cu surse filosofice în Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche): „Cum mi-aș putea îngădui să rămân deoparte când îi este adus un asemenea omagiu unuia dintre oamenii cărora le apreciez atât de mult și mintea și caracterul? Trebuie să adaug însă că vocea mea riscă să pară discordantă unuia sau altuia dintre admiratorii ori apologeții săi. Căci sunt nevoit, pentru a nu contraveni celei mai elementare probității, să formulez următoarea afirmație paradoxală: opera scrisă a acestui om, pe care îl admir și îl iubesc într-o asemenea măsură, încât mi se întâmplă să-i fac confesiuni [...]. [...] ar exista un mijloc comod de a rezolva, în aparență, contradicția: el ar consta, de pildă, în a spune – ceea ce în sine ar fi exact – că admir stilul lui E.M. Cioran și că dezacordul se referă la conținut. Este cât se poate de adevărat că, prin fermitatea, rigoarea scriiturii, autorul *Tratatului de descompunere* ne face adesea să ne gândim la un Nietzsche cât mai sardonic, acela din *Omenesc, prea omenesc* sau din *Călătorul și umbra lui* -, un Nietzsche care ar fi fost marcat de Dostoievski mult mai în adâncime decât putea să fie adevăratul Nietzsche.” (în *Un aliat în răspăr*) Din François Fejtő (1909-2008, jurnalist și politolog de origine maghiară, își începe cariera la Budapesta, în anii treizeci, cu articole politice; apărător al multiculturalismului și apropiat de stânga marxistă este nevoit să emigreze în Franța, în 1938, și intră și în Rezistența franceză; apropiat al lui Camus, al lui Emmanuel Mounier, al lui Edgar Morin; se află printre cei dintâi intelectuali care denunța Occidentului stângist crimele stalinismului) din articolul *«Je doute, donc je suis»*,

în *Cahiers de l'Herne Cioran*, dir. Laurence Tacou, Vincent Piednoir, Editions de l'Herne, 2009: „Fiul (ultra)sceptic al unui preot de țară din inima Carpaților se războia mereu cu Îngerul și comenta *Ecclesiastul*, despre care spunea că este una din cărțile sale preferate. Cioran l-a pomenit adeseori pe Dumnezeu. O călugăriță i-a atras odată atenția, spunându-i că ei, de pildă, nu-i plăcea să abuzeze de acest nume... «Nu oricine are șansa să fie dezgustat de El», i-a răspuns Cioran. [...] I-am adus aminte că Ionescu, în timpul unui interviu televizat, a evocat propriile-i experiențe mistice și că mi-a mărturisit într-o bună zi: «Cred în Dumnezeu, dar mi-ar plăcea să fie altfel.» «Da, mi-a răspuns Cioran, în comparație cu mine, Ionescu e un credincios. În ce mă privește, eu sunt cu desăvârșire sceptic, ros de îndoieli. Și totuși, religia m-a atras întotdeauna. Mi-e cu neputință să cred, dar sunt foarte sensibil la problemele pe care ni le pune religia. Cine n-a apucat niciodată pe calea religiei e o ființă vidă. Un sărac cu duhul...Ce este istoria, dacă nu un fluviu nesfârșit al păcatului strămoșesc?»”. Din Mihai Șora, *Cioran: omul și umbra lui*: „Precizia vocabularului, siguranța demonstrației îl încântă pe cititor, deși nu pentru aceleași motive care i-ar putea fi pe plac autorului însuși. Cioran pare a fi dat deoparte cele două modele de filosofi care ilustrează istoria gândirii: atât modelul înțeleptului antic, abolit de creștinism, cât și acela al activității filosofice devenite, din *vitală*, o activitate profesionalizată (în sensul instituțional al cuvântului): pentru bunul motiv că Cioran este un marginal.” □ Daniel Săuca publică pagini de jurnal din anul 2008, Sebeș. □ Mirela Lungu iese la tipar cu poemele *gânduri neprotejate (fragment adn)*, *bărbatul în alb (wheel/ cart)*, *ca un cancer iubirea (întoarce-ți cu stimă obrazul celălalt)*, *imaginea din oglindă (prețul corect)*, *Do U remember? (fetița cu chibrituri)*. □ În traducerea lui Radu Țuculescu, poetul (și organistul) elvețian Erwin Messmer (n. 1950) este prezentat publicului român cu câteva poeme: *Salutări paltonului meu*, *Șosea românească*, *Grădină de trandafiri sub zăpadă*, *În mijlocul vieții*, *Variațiuni geroase*.

● **[Orizont, nr. 10 (1549)]** Cum îi este obiceiul, Cornel Ungureanu își distribuie atenția spre mai mulți venerabili maeștri, care împlinesc frumoasa vârstă a 95 de ani, și își împarte articolul de fond spre mai multe evocări cu aspect aniversar; astfel, primul evocat, este Mihai Șora la împlinirea a 95 de ani, sărbătorit și de Marius Ghica într-un volum omonim *Mihai Șora, 95*, iar aprecierea lui Cornel Ungureanu este că „volumele de succes ale lui Mihai Șora sunt cele de dialog. Înțeleptul are răbdare și găsește mereu tonul potrivit pentru a vorbi despre sine și despre lume, despre istoriile culturale și cele politice, despre el, despre profesorii și despre prietenii săi. Are politețea exemplară a discursului și a relației. Păstrează mereu o claritate fără fisură: nu are nicio ezitare în afirmațiile făcute. Părerea lui este aceasta, trebuie să fie demnă de această discuție.”; al doilea sărbătorit este Neagu Djuvara, 95, al cărui arbore genealogic „trece dincolo de vremurile fanariote și de așezările Centrului, risipindu-se prin Europa, Africa, Statele Unite. [...] vine dintr-o istorie românească rarismă care vrea să fie trează într-una a războiului rece, întinde ramuri într-o Africă a emancipării, ca să se

recunoască pe deplin într-o Europă a mutațiilor galopante. Revine Acasă, ca să scrie autobiografia, istorii ale românilor și ale vremurilor noastre, dintr-o poziție luptătoare, uneori inconfortabilă. Uneori provocatoare. [...] Livrează în memorialistica sa documente istoricilor, dar întrebarea este, fiindcă a trecut printr-o istorie a granițelor, cât divulgă și cât, potrivit uzanțelor, păstrează sub pecetea tainei. Stilul ofensiv al liderului celor din exil și al celor «întorși în țară» rămâne strălucitor în paginile sale neiertătoare, de portretist remarcabil.”; a treia personalitate omagiată este Adelina von Kugler Fodorac, tot la împlinirea a 95 de ani, verișoara lui Grigore Cugler, colegă de cămin studențesc cu Anișoara Odeanu și studentă eminentă a lui Simion Mehedinți, pe care profesorul ar fi dorit să o rețină preparatoare, dar nu s-a putut; ea a scris un volum memorialistic cu titlul *Mărturisiri. Timișoara-Heilbronn, 1976-2003* (Ed. Vremi, 2009), rămânând „o prozatoare citabilă”; în fine, al patrulea omagiat la împlinirea a 95 de ani este Cristea Sandu Timoc, născut între românii din Timoc, culegător de basme din ținutul natal, Tudor Vianu îl ia lângă el când pleacă ambasador la Belgrad; rămâne un militant pentru drepturile românilor din Serbia și de pe Valea Timocului; scrie o poezie apreciată de Mircea Ciobanu ce îl împinge astfel pe calea poeziei. (articolul 95) □ Are loc un interviu, focalizat mai ales pe viața politică, dintre Jacques Le Rider (n. 1954) (germanist, director de studii la École pratique des Hautes Études după 1999 și profesor la catedra de istorie culturală europeană) și realizatorul Ciprian Vâlcă (tradus din franceză de Cornelia Dumitru) cu titlul *Europa: a construi, a critica*. □ Ancheta revistei *Orizont* are de data aceasta substraturi mai prozaice și se învârtă în jurul întrebărilor *Unde se întâlnesc, ce bârfesc, ce beau și ce mănâncă scriitorii?* la care răspund: Aurel Gheorghe Ardeleanu, Livius Petru Bercea, Constantin Buiciuc, Octavian Doclin, Dan Negrescu, Mircea Pora. □ Dana Nicoleta Popescu recenzează două romane mai vechi ale lui Pavel Eugen Banciu *Casa Ursei Mari* (Dacia, 1978), debut, și *Reciful* (Facla, 1979), două cărți care stau mărturie despre „mobilitatea stilistică” a autorului lor, deși apreciat de critică la debut, a intrat într-un bizar con de umbră. (articolul *Insula și mărturiile*) □ Alexandru Budac îi aduce un omagiu lui Alex Leo Șerban și delicatului său simț al prieteniei, volumul *Dietetica lui Robinson* (Ed. ART, 2006) dezvăluind o parte din publicistica lui, în pagini pline de o vivacitate foarte personală, pagini polemice, confesive, digresive, cronicărești; în fond, susține recenzentul, „Alex. Leo Șerban a adus în prim-plan critica de film într-o cultură unde cinema-ul e încă perceput drept artă de rang secund sau, mai rău, un surogat de literatură. [...] A fost constant alături de cinematografia românească, iar «Noului Val» i-a surprins ca nimeni altul virtuțile și slăbiciunile.” □ Este continuată ancheta din numărul precedent referitoare la „55 de ani de învățământ filologic la Timișoara”, cu titlul *Despre începuturi (II)*, de către Smaranda Vultur; la care dau răspunsuri biografice: Ileana Oancea, Margareta Gyurcsik, Ilie Gyurcsik. □ Ion Pop dezvăluie într-un comentariu amplu eforturile lui Marian Oprea, el însuși poet, de a realiza o altă selecție „din produsele lirice ale locului”, adică ale Banatului, „cu o etalare

mult mai largă în timp și în spațiu”, după ce a realizat antologia cu poeți ai generației 90 din Banat, publicată la Editura Brumar în 2011, sub titlul *Bijuterii din Piața Abundenței*; această antologie „pusă sub marcă regională, ar îndemna la imediata identificare a unui specific ținând de tradiții, de un tip de sensibilitate anume, iar Banatul a avut de multă vreme semnele lui distinctive, un geniu al locului particularizant.” (articolul *Hartă lirică a Banatului*) □ Deși criticată din toate părțile și receptată negativ de critica literară a momentului (cu argumente imbatabile), totuși Viorica Marioara Cîlțaru consideră că volumul *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* (CR, 2010) a lui Radu Cernătescu este *Un pariu parțial câștigat*, autoarea accentuând de la bun început miza anticălinesciană a demonstrației lui R. Cernătescu, doritor să se elibereze de „dictatura esteticii călinesciene”, și arătând cum „demersul său, realizat din perspectivă diacronică și selectivă, vizează scriitori și opere canonice ale literaturii române. [...] Novatoare sunt analizele în cheie ocultă ale *Țiganiadei* și *Nunții Zamferei*, ale unor creații eminesciene [...] și ale liricii bacoviene.” □ Alexandru Ruja își împarte atenția între trei autori: Dumitru Oprișor, *De pe front mai vin vești triste* (Ed. Brumar, Timișoara, 2011), un volum de memorialistică de război constituit cu mijloacele investigației reportericești căci Dumitru Oprișor „a stat de vorbă cu participanți la al Doilea Război Mondial, oameni în vârstă cu bogată experiență, păstrători într-o memorie nealterată ai unor întâmplări directe din conflagrația mondială”; Robert Șerban, *Moartea parafină* (CR, 2010), criticul remarcând cum traseul parcurs de la juvenilul și șturlubaticul *Odyssex* la actualul volum este unul al trecerii prin experiențe fundamentale, pline de angoase și incertitudini, ceea ce nu-l face pe poetul timișorean un „poet experimentalist”, ci mai degrabă unul expresionist, al trăirii experimentelor limită; Adrian Bodnaru, *O legătură de chei* (CR, 2010), un volum de poezie „densă nu doar la nivelul structurilor poetice, ci și la cel al viziunii”. (articolul *Labirint critic*) □ Cristina Chevereșan determină descriptiv în poezia Gildei Vilcan, *Cu ușile întredeschise* (Ed. Marineasa, Timișoara, 2011) „o înlănțuire de zboruri frânte sau uitate printre ani, o risipire de vise printre aproape-(re)găsiri, o însingurare în doi și în mai mulți”, în rezumat, „niște adevărate exerciții de disciplinare a tumultului interior”. (articolul *Viața în contratimp*) □ Se continuă dezvoltările legate de personalitate lui Mircea Eliade în dialogul purtat de Dan Petroi cu Giza (Adalgiza) Tătărăscu, fiica Ninei Mareș din prima ei căsătorie (moartă în 1944 de cancer), prima soție a lui Mircea Eliade; interviul poartă titlul *Mircea Eliade – un tată adoptiv (VI)*, iar transcrierea, notele de subsol și corectare îi aparțin Cristinei Scarlat. □ Paul Eugen Banciu scrie *Despre glorie (IV)* o proză în care subiectul e introspecția eului și a realizărilor sale, iar Pia Brînzeu urmează eseul cu observațiile sale despre arta graffiti, în *Graffiti în Timișoara*: „Când însă zidurile sunt noi și proaspăt zugrăvite, însemnele graferilor devin forme nedorite de vandalism, situându-le «arta» în zona ilegalității. [...] Toți teoreticienii subliniază refuzul graferilor de a accepta o mentalitate a masei, comună și banală, preferând să îndeplinească arta lor cu atracția primejdiei,

a agresivității și a răului.” □ Daniel Vighi apare, în articolul *Un român bântuie prin Europa*, în postura de critic al unui prozator aflat deja la cel de-a doilea volum *Bine te-am rătăcit incognito!* (Ed. Limes, 2011) de Bogdan Munteanu, după debutul *Vals pe fire de păianjen* (Ed. Limes, 2010), despre care aflăm că practică în proza lui o „priză la cotidian”, căci „Bogdan Munteanu scrie fără mari mize textuale, incursiunile sale în lumea din jurul nostru aduc aminte de scrisul lui Mircea Nedelciu și, pe alocuri, de atmosfera născută din mai nimic pe care meșteșugul lui Alexandru Vlad o știe atât de bine aduce în universul epic al paginii scrise.” □ Viorel Marineasa prezintă în stilul caracteristic viața publică și viața privată a episcopului Alexander Bonnaz, relatări bazate pe cele ale cameristului Egyed Jozsef, dar și pe povestirile ierarhului, strânse în volumul *Chronica Aulæ Episcopalis Timisoarensis* (Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2006) alcătuit de Varga Attila. (articolul *Rezervația Gârâna*) □ Robert Șerban își îmbogățește impresiile înscrise în *Jurnal din anii crizei* cu relatări despre festivalul cu tema *Plăcerile vieții* de la Alba Iulia, unde a fost însoțit de prozatorul Radu Pavel Gheo, iar Radu Pavel Gheo relatează cum s-a întâlnit într-un lift cu ministrul Victor Ciorbea, în timp ce se afla la festivalul «Dilema veche» din Alba Iulia, cu tema *Plăcerile vieții*. (articolul *Dileme și plăceri*) □ Eugen Bunaru continuă ancheta începută în numerele anterioare cu tema *Timișoara: Întrebări mari pentru un oraș (cultural) mic (III)* în cadrul căreia a formulat zece întrebări, prima fiind „*Credeți că Timișoara este un oraș care ar merita să devină capitală europeană în 2020? Ce argumente aveți pro sau contra?*”, a doua: „*Ce explicație sau justificare aveți pentru proverbiala mândrie (ocoșenie) a timișoreanului, a bănățeanului în genere?*”, a treia: „*Cum vă raportați la sintagma «mica Vienă», deseori invocată atunci când se vorbește despre orașul de pe Bega? Mai rezistă?*” etc. Își aduc contribuția la aceste întrebări: Alexandru Colțan, Marius Aldea, Raluca Sandu. □ Este provocat la un interviu Marius Chivu (n. 1978), cronicar literar, traducător și jurnalist, absolvent al Facultății de Litere din București (în 2003), de către Robert Șerban: „– *Ai făcut, recent, în 2011, o călătorie deloc comodă în Nepal, urcând pe Himalaya la peste 5400 de metri. Au existat o serie de motive care te-au împins pe acest drum, altele decât curiozitate și/ sau, poate, distracția?* – Ca orice băiat, presupun, m-am visat deseori alpinist, dar niciodată n-am îndrăznit cu adevărat să fac ceva concret pentru a-mi îndeplini acest vis. Astfel că, atunci când un bun prieten de-al meu din copilărie, un tip inteligent, prudent și de încredere, a venit cu propunerea să urcăm până la Thorung La, cea mai înaltă tre-cătoare din lume (5416 m), m-am decis să o fac. În nici două săptămâni, ne cumpăram amândoi biletele de avion spre Kathmandu. [...] A fost, așadar, o dorință mai veche de aventură, dar și foarte multă curiozitate, deopotrivă culturală și personală, căci voiam să știu și cât mă țin puterile. A fost, dacă vrei, inclusiv un test de bărbăție. Mai ales că eu n-am făcut armata, iar bărbații din familia mea – tata, unchiul, bunicii – mereu m-au privit ca pe băiatul fragil căruia îi place cartea și abia dacă rezistă o jumătate de zi la coasă și la tăiat lemne în pădure.

Cât despre distracție, crede-mă că după ce mănânci trei săptămâni numai orez și mergi zilnic 20-30 km pe munte, când te speli o dată la câteva zile și când la peste 4000 de metri altitudine, din cauza nivelului scăzut de oxigen, te doare capul zece ore pe zi, nu poți dormi și corpul tău are reacții bizare, distracția capătă o cu totul altă definiție. [...] – *Cartea ta demitizează Nepalul. Scrii undeva: «Nepalul mi se pare mai degrabă pitoresc și contradictoriu, decât spiritual». E și dezamăgire în propoziția asta, sau o pură constatare?* – Nu. Nu e dezamăgire, dar e puțină părere de rău că, în timp, turismul pervertește locurile pe care, pe de altă parte, avem dreptul cu toții să le vedem, căci sunt moștenirea culturală și naturală a lumii noastre. Dar asta e o fatalitate. În orice cătun din Himalaya găsești acum bere Tuborg, Coca Cola și ciocolată Snickers, iar localnicii au învățat arta negocierii cu turiștii. Acum două decenii nepalezii din munți mureau literalmente de foame, însă de când cu turismul o duc chiar bine, deși după standardele occidentale sunt foarte săraci. Da, turismul a făcut din Nepal o țară contradictorie (localnicii au pământ pe jos în casele lor, dar, unii, și telefoane mobile), iar comunitățile unde spiritualul a supraviețuit în forma lui autentică se află doar în zone neatinse de turism, decretate sacre. Căci există munți unde străinii nu au voie să urce, acei munți fiind chiar casa zeilor hinduși. Acolo este Nepalul profund și e bine să rămână așa.” □ Radu Ciobanu descrie călătoria de explorator a lui José Saramago prin Portugalia, când avea 57 de ani, în 1979, și „trecuseră abia cinci ani de la «Revoluția garoafelor» care a pus capăt unei dictaturi de patru decenii”, călătorie publicată în volumul *Călătorie prin Portugalia* (Polirom, 2011, traducere din limba portugheză și note de Mirela Stănciulescu) □ Vladimir Tismăneanu scrie două eseuri, unul despre gânditorul polonez, nobelizat, Czesław Miłosz (1911-2004), adversar ireconciliabil al totalitarismului fascist și comunist, în care introduce o amintire a lui Virgil Nemoianu despre cum l-a cunoscut pe Czesław Miłosz la Berkeley în 1975/76, unde acesta era profesor de polonă, iar Nemoianu însuși lector de schimb cultural pentru predare de română (într-un departament numit «de slave și est-europene») (articolul *Miłosz cu un mesaj de la Virgil Nemoianu*); iar al doilea eseu despre romancierul britanic Julian Barnes, autorul eseului *Flaubert's Parrot (Papagalul lui Flaubert)*, focalizat mai degrabă asupra unei scrieri mai puțin cunoscute a lui Barnes, fascinantul mini-roman despre problema culpabilității liderilor comuniști, despre dilemele justiției morale și a celei penale dintr-o țară imaginară (o combinație de România și Bulgaria), intitulată *The Porcupine (Porcul spinos)*. (articolul *Barnes, justiția morală post-comunistă*) □ În traducerea Ilincăi Iliaș și a lui Adrian Bodnaru, este popularizat numele poetului chilian Vicente Huidobro (1893-1942), mai cunoscut, la noi, doar printre hispaniștii ultrarafiți decât de marele public, citat adesea ca un exponent important al cosmopolitismului avangardist, alături de Apollinaire, Pierre Reverdy, Jean Cocteau, Tzara și Breton, alături de Juan Gris, Picabia, Miró și Picasso; din creația acestuia este publicat *Cântul al II-lea din Altazor*, unul dintre cele mai des recitate poeme de dragoste din America Latină. □ Cristian

Măceșaru împărtășește câteva poeme dintr-un volum în curs de publicare la editura Brumar, *Străzi interioare* (poemele nu au titlu). □ Haruki Murakami revine cu *Pădurea norvegiană* (Polirom, 2004) în spațiul culturii române prin comentariul Cristinei Chevereșan, care îi aduce un elogiu punctând faptul că „în peste trei decenii de carieră, Haruki Murakami s-a făcut extrem de apreciat nu doar în Japonia natală, ci și în Occidentul ce i-a tradus, promovat și premiat cărțile în repetate rânduri.[...] el devenea romancier-cult al generației de tranziție dintre milenii după apariția unei scrieri atipice (nu și «cuminte»): *Pădurea norvegiană* (1987), bazată pe o formulă realistă, de *Bildungsroman* psihologic.” (articolul *I once had two girls*)

● [Vatra, nr. 9-10 (486-487)] La rubrica „tolle lege”, este publicat poemul lui Kocsis Francisko, purtând drept titlu numele unui poet din generația optzeci *ion mureșan*: „se spune pe la colțuri că ion mureșan bea, / crâșmă după crâșmă îi apar în cale, târgul e mare/ și n-ai cum să ocolești locurile în care îngerii stau în pahare/ și-ți fac semne ciudate, ademenitoare, imploratoare ori poate/ vor să-ți șoptească la ureche vreun secret colosal/ ce nu poate fi strigat în gura mare;” Replica i-o dă, pe ultima pagină, Lucian Perța: „cam după fiecare festival important de poezie,/ de la calibrul interjudețean în sus,/ se povestește, cel puțin până în următorul an,/ despre premianții care au fost să fie,/ despre cei care veneau la festival și acum nu-s,/ și, obligatoriu, dar obligatoriu, despre ion mureșan// că a fost sau nu a fost la festivalul respectiv,/ nu contează – el e prezent în discuții, de obicei/ pe la mijlocul lor, când povestitorul, aparent fără motiv,/ zice: și atunci ion mureșan a spus [...]” (Kocsis Francisko, *ion mureșan*) □ Doi debutanți (studenți încă) își publică producțiile, la rubrica „ușa deschisă”, Emilia Zăinel – poeziile: *nu-mi trebuie nimic, sap în mine, miraj, imagine din bucăți, un fragment, nisipul din păr, snow, nu sunt înregistrată ca ființă* și Valentin Covaci – proză scurtă: *eroi*. □ La rubrica „carmen saeculare”, este prezent poetul Ioan Mușlea cu poemele: *atât de aproape, afurisitele (The Spaces in between), fragment al cui?, psalm, La fatigue d'être soi*. □ Lui Radu Țuculescu (dramaturg și prozator optzecist) i se publică proza *Viața într-o rochie de bal*. □ La documente de istorie literară, purtând numele „de la vatra adunate”, sunt tipărite două scrisori, din octombrie 1979 și din iulie 1980, ale lui Radu Petrescu adresate lui Dan Culcer, redactorul de atunci al revistei *Vatra*. □ Iulian Boldea realizează un interviu cu Cornel Ungureanu, cu titlul „*Geografia literară pe care eu o propun e o istorie literară recuperatorie*”; din acest interviu selectăm câteva întrebări și răspunsuri: „– [...] *Ce a însemnat pentru dumneavoastră cariera didactică? Care sunt atuurile, mizele și provocările unei astfel de profesii?* – A însemnat și întâlniri cu tineri extraordinari care au știut să se dedice profesiei lor și dialogul cu serii excepționale din care mi-am ales doctoranzi, doctoranzi care – și acum încep dezamăgirile – s-au pitit prin Canada, Germania, Franța sau Statele Unite la umbra unor îndemnizații modice. M-aș fi așteptat ca să devină acolo importanți oameni de cultură. A însemnat contactul cu colegi de catedră care s-au grăbit să

mă pensioneze ca să predea ei literatura contemporană. Pentru că Timișoara bate recordurile la globalizare, literatura contemporană se face azi, la facultatea la care am fost, sub formă de cenaclu. – *Care au fost etapele cele mai semnificative ale formației și carierei dumneavoastră (nu numai universitare)? Ați avut mentori, oameni care au reprezentat modele spirituale?* – Moartea tatălui (1951), statutul de chiabur al mamei, opțiunea (vocea rudelor) pentru Timișoara, întâlnirea, ca student, cu Eugen Todoran și G.I. Tohăneanu, apoi cu Ovidiu Cotruș, anii de referent literar al teatrului timișorean, apoi, din 1970, anii de redactor la revista *Orizont*. Dacă e vorba de modele am mers pe urmele unor cărți. Și a unor autori. – *Ce rol a jucat revista Orizont în destinul dumneavoastră scriitoricesc, dată fiind perioada îndelungată în care ați fost cronicar literar al revistei, apoi redactor și redactor-șef adjunct?* – Cred că definitoriu. Dar și de îndelungată hărțuială cu scriitorii de mână a treia care reclamau recenzii, cronici, întâietăți aberante. A însemnat buna definire a Provinciei și a raportului Centru/ Margine în câteva cărți. În 1970 la Timișoara scria critică literară Nicolae Țirioi, care încerca să-și împingă înaintea colegii săi de generație din Banat, unii trecuți prin interdicții succesive, alții, după debuturi notabile prin 1940, eșuați aici, într-o literatură minoră. La Timișoara, foiletonul critic a fost susținut, pe rând, de Leonard Gavriliu, Sergiu Levin, Andrei A. Lillin, Nicolae Ciobanu: fiecare a plecat spre alte orașe. Leonard Gavriliu și Nicolae Ciobanu au devenit bucureșteni, Andrei A. Lillin s-a întors la studiile de literatură comparată, de muzicologie. Citind (scriind) în română, germană, maghiară, sârbă, a deschis cale către înțelesurile culturilor Europei Centrale. Îi sunt, și lui, îndatorat. Am debutat în critică (recenzii, articole) în 1962, apoi în 1970 am devenit redactor la secția de critică a revistei; i-am luat cu mine – colaboratori de bază - pe Eugen Dorcescu și Marcel Pop-Corniș [...]. Cum Eugen Dorcescu s-a dedicat exercițiilor spirituale, poeziei religioase, teoriei literare, iar Pop-Corniș a plecat în Statele Unite (unde va face performanță culturală) a trebuit să mizez pe tineri: primul a fost Lucian Alexia, apoi Brândușa Armanca, Ioana Rauschan, Marian și Carmen Odangiu. Prin 1980, Marcel Pop-Corniș l-a adus la revistă pe Mircea Mihăieș, iar Mircea Mihăieș a venit cu Vasile Popovici. Fiindcă cei doi propuneau o excepțională solidaritate de generație, o scriitură inteligentă, uneori luxoasă, fiindcă aveau intransigența necesară optzeciștilor, au avut un rol important în extragerea revistei din dialogurile provinciale. Un rol important, după 1970, în deschiderea revistei îl avusese Anghel Dumbrăveanu: prietenia lui cu Nichita Stănescu, Adam Puslojici, cu importanți scriitori români și sârbi a creat relații importante pentru Timișoara culturală. [...] – *Una dintre temele dumneavoastră constante a fost aceea a literaturii exilului. La vest de Eden. O introducere în literatura exilului și Mircea Eliade și literatura exilului sunt cărți edificatoare în această privință. Aș vrea să vă întreb dacă dvs. considerați că literatura exilului a fost just și adecvat explorată, dacă și-a găsit locul, cu adevărat, în ansamblul literaturii române.* – Nu, deși excepționalul dicționar al lui Florin Manolescu, revista *Jurnalul literar*,

seriile de cărți tipărite la editura Humanitas au limpezit destule. Spun NU fiindcă geopolitica are o autoritate imprevizibilă în studiul literaturii exilului. Suntem și vom fi condiționați de opțiuni geopolitice imprevizibile în studiul operei scriitorilor din exil.” □ Al. Cistelean înțeprinde o acțiune recuperatoare asupra biografiei unei „poetese basarabene” și dezvăluie sensibilitatea poetică a Liubei Dimitriu, devenită Dimitrieva, miracolul legat de ea fiind că „născută dintr-un tată bulgar și o mamă grecoaică” a rezultat „o româncuță pură și înfocată”, cât și tipul de poezie căreia i se subsumează gândirea ei poetică: sentimentul religios al graiului, iubirea de patrie („se poate admite liniștit că «poezii pămîririi noastre» Octavian Goga și Alexe Mateevici îi servesc drept modele de sensibilitate patriotică”), înclinațiile mistice din poezia erotică. [articolul *Stolul basarabean. II (Liuba)*] □ Masivul volum publicat de Iordan Datcu la „Saeculum I.O.”, sub titlul *Miscellanea ethnologica* (2010) atrage atenția lui Ion Taloș care face o acțiune de circumscriere a cuprinsului: 150 de cronici, articole și studii precum și 20 de contribuții documentare; un număr important dintre cronicile autorului se referă la lucrările de folclor comparat (M. Gaster, M. Eliade, P. Stahl, I. Taloș, A. Fochi, P. Caraman etc), altele privesc relația scriitorilor noștri cu literatura orală (precum *Antologia de poezie populară* întocmită de Lucian Blaga) (articolul *Iordan Datcu – cronicarul cărții de etnologie*) □ Alex Goldiș se simte atras de comentarea poeziei „de bună calitate” a unei autoare douămiiste, Crista Bilciu, „deși de o vârstă cu majoritatea douămiștilor, autoarea nu prea are nimic în comun cu ei. E și motivul pentru care ea a așteptat probabil să treacă primul val de mizerabiliști și autenticiști pentru a-și scrie și lansa cărțulia”, din volumul *Poema desnuda* (CR, 2011); criticul consemnează, în esență, despre această poezie: „În părțile ei cele mai bune, poezia Cristei Bilciu reușește să construiască o atmosferă de fantasy textualist, foarte apropiată de *Harun și marea cu povești* a lui Salman Rushdie. Peste tot în poem, pitorescul face casă bună cu oniricul și cu comicul de bună calitate.” (articolul *Un fantasy textualist*) □ Evelina Oprea face radiografia cărții Ioanei Pârvulescu, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (Humanitas, 2011), pornind de la declarațiile de intenție ale autoarei din „cuvânt înainte” de unde aflăm că obiectul declarat a fost testarea rezistenței operei comice a lui Caragiale și descoperirea profilului specific lumii timpului său; părerea recenzentei este că lucrarea „construită rotund și înviorată de prezența unor fragmente de ziar, cartea Ioanei Pârvulescu restituie o epocă și urmărește printr-o lectură participativă «povestea» celor două «personaje», Caragiale și presa. Trecerea dialogică de la un actor la celălalt este făcută cu atenție la context, la subtextul acestei relații și, poate, cu o inspectare cam grăbită a textelor lui Caragiale. [...] Ea nu produce revelații, dar în marginile unei partituri cunoscute, identifică linia melodică fundamentală a operei lui Caragiale și îi arată intensitatea.” □ Lucia Țurcanu comentează antologia de poeme a poetului basarabean Arcadie Suceveanu, cu titlul „hedonist-livresc”, *Cafeneaua Nevermore* (Ed. Știința, Chișinău, 2011), într-o colecție inaugurată în 2007, *Antologia unui autor*, care,

se pare, include cele mai impunătoare nume ale poeziei de pe ambele maluri ale Prutului: Aureliu Busuioc (*Punct*), Vasile Romanciuc (*Recitirea proverbelor*), Șerban Foarță (*Capodopere incomplete*), Emil Brumaru (*Fluturii din pandișpan*), Mircea Cărtărescu (*O seară la operă*), Mircea Ivănescu (*Poezii alese*); despre antologia lui Arcadie Suceveanu, comentatoarea scrie: „Ucenic al lui Homer, eul-poet «cotrobăie prin garderoba literaturii» și asimilează cu patima postmodernistului avid de *déjà-dit*, modele livrești. Tentat de tehnicile postmoderniste, Arcadie Suceveanu rămâne totuși un modernist, dovadă fiind și atitudinea solemnă față de actul scriptural: «Ah, poezie, târfă de lux ce-ai adormit/ cu Baudelaire în pat de absint și/ te-ai tăvălit cu Apollinaire pe sub podul Mirabeau/ și/ te-ai ținut de șaua lui Petöfi în războaie și/ te-ai iubit în blocul din Piața Amzei cu Nichita Stănescu și -/ de ce mi-ai otrăvit ca o scorpie viața/ de ce m-ai ales pe mine ca să-mi pierzi/ iubirea și tinerețile?» [...] Ceea ce impresionează în poezia lui Arcadie Suceveanu este metaforizarea în flux a discursului. [...] Poetul își cizelează până la lustru textul (creează rime impecabile, elaborează sonete engleze sau italiene, inventează perle imagistice savuroase), manifestându-se ca un manierist modern.” (articolul *Poezia la patru ace*) □ Ruxandra Cesereanu își continuă relatarea experimentelor din cadrul Centrului de Cercetarea a Imaginarului de la Facultatea de Litere din Cluj în *1001 de zile și de nopți (5) – avatarurile unui experiment* - . □ Tudor Crețu publică poezie, un lung poem în mai multe secvențe: „numai noaptea asta/ se desface ca floarea și armonica/ e stropită cu lămâie...”, iar Zeno Ghițulescu este prezent cu proza *Prada oricui, oricând*. □ Cu un *Argument* semnat de Iulian Boldea încep paginile dedicate poetului basarabean, de profesie medic (devotat totuși studiilor de endocrinologie și biocronologie), categorisit în poezie drept „ultimul avangardist”, Alexandru Lungu (născut la Cetatea Albă, pe 13 aprilie 1924), emigrat în Germania în 1973 și stabilit la Bonn unde și moare (pe 24 iunie 2008); astfel, scrie Iulian Boldea în *Argument*: „Numărul revistei *Vatra* consacrat lui Alexandru Lungu, alcătuit dintr-o microantologie poetică, din două «dedicații» și mai multe comentarii și evocări își propune readucerea în actualitate a uneia dintre cele mai sugestive voci ale exilului poetic românesc.” Urmează o *Notă biobibliografică* din care aflăm că Alexandru Lungu revine în peisajul literar din România în perioada postdecembristă prin colaborări la reviste, dar și prin publicarea unor volume de versuri bine primite de critică, precum *Auzeliști* (Colecția Semn, Bonn, 1996), *Roua din apocalips*, antologie (Albatros, București, 1998), *Zăriștea din timp* (Ed. Cogito, Oradea, 1997), *Ochiul din lacrimă*, ediție bilingvă româno-germană (1998); *Teascul din taină* (Albatros, București, 1999) ș.a. □ Este publicată o microantologie poetică, o selecție de 24 de poeme din volumul *Ipostaze în umbră*, realizată de Iulian Boldea. □ Comentariile și evocările încep cu articolul lui Gheorghe Grigurcu, *Alexandru Lungu față cu istoria*, analiza universului poetic pornind de la observația: „Punctul de plecare al poeziei lui Alexandru Lungu îl constituie o enigmatică *Oră 25*. E de fapt o incantație vitalistă, un cumul de înfățișări ale vieții îmbrățișate global,

nu fără orgoliul plastic al colajului suprarealist (suprarealismul însuși nefiind decât o țâșnire de spontaneități vitale, puse, dintr-o nedeclarată pudoare, sub pavăza unei doctrine) [...].” □ Adrian Dinu Rachieru reconstituie debutul precoce al lui Alexandru Lungu, încă de pe băncile școlii, în revista bucureșteană *Prepoem* (1939), iar cel editorial în 1944 cu *Fata din brazi*; ca liceean (1940-1941, la Buzău) redactase împreună cu Ion Caraion caietul de poezie *Zarathustra*, pregătind manuscrisul *Ora 25* (încununat cu premiul I. Minulescu, 1945) ce va vedea lumina tiparului în 1946; prezentarea lui Adrian Dinu Rachieru este presărată de citate din declarațiile și confesiunile lui Alexandru Lungu: „«De meserie medic, de profesie poet», cum spunea deseori, Alexandru Lungu se dorea doar un «rob fericit al limbii». Or, poezia este «duhul fiecărei limbi», iar poeții sunt chiar garanții creșterii ei luminoase, pregătindu-i «înfloririle». [...] poezia ar fi, credea Al. Lungu, o formă aparte de exil, încercând anevoios a se apropia de tăcerea primară, de a palpa nălucirile lumii și aburul tainelor în mirificul peisaj sufletesc. [...] Deși «dublu desțărât» (cf. Ana Bantos) Alexandru Lungu n-a plecat nicicând din limba română. Dorind a coagula forțele exilului, interesat de poezia românească din diaspora, având cultul prieteniei și visând, din «nemărginirea exilului» la «așezarea dreaptă a lumilor» în încurcătura babeliană a contemporaneității [...]”. □ Evocări semnează Andrei Fischof (*Requiem pentru un mare poet*), Andrei Zanca (*Un lord al poeziei*), Dan Dănilă (*Veșnicul argonaut*), Mihai Posada (*Priveliștile auzului/un drum al legendelor*). Studiile hermeneutice și de critică literară aparțin lui Iulian Boldea (*Melancolie și reverie*), Paul Aretzu (*Un scriitor al exilului*), Gabriel Petric (*Expresionismul diafan*), Viorica-Ela Caraman (*Contratimpul creației «inverse»*), Călin Crăciun (*Prin cuvânt spre misterul ființei*), Cristina Timar (*Înapoi la Poezie*), Dumitru-Mircea Buda (*Alexandru Lungu sau despre depășirea fantasmelor literaturii române*), Veronica Buta (*Oralitatea scriptică*), Aurora Stănescu (*Alexandru Lungu și «minunea rotundă»*), Hristina E. Popa (*25 de ore din 24*), Bogdan Rațiu (*«Litere târzielnice» despre Alexandru Lungu*), Marin Zintz (*Alexandru Lungu*). □ Despre cartea unui preot cărturar, *Praf de stele* (Ed. Eurotip, Baia mare, 2011), a părintelui Viorel Thira ne ține la curent Ion Buzăși, care apreciază că „o constantă a scrisului lui Viorel Thira este literatura (îndeosebi poezia) închisorilor comuniste. A cunoscut personal pe câțiva dintre reprezentanții acestui gen de poezie care constituie, neîndoielnic, un capitol important al poeziei române contemporane.”, de aceea „însemnările părintelui Viorel Thira au un pronunțat caracter autobiografic, evocator. Scrie cu plăcere și prețuire despre oamenii pe care i-a cunoscut. Scrie firesc, într-un stil plin de mireasma graiului popular și bătrânesc”. (articolul *O nouă carte a Părintelui Viorel Thira*) □ Scris în 1988, romanul *Domnul K. eliberat* (CR, 2010) de Matei Vișniec, când autorul era refugiat politic la Paris din România Ceaușistă, justifică teoria Juliei Kristeva care consideră exilul un element formativ important, ceea ce-l aduce pe Matei Vișniec mai aproape de Samuel Beckett, căci și acest autor se afla în exil la Paris atunci când scria *Molloy* și, mai apoi, celebra piesă

Așteptându-l pe Godot; dincolo de această asemănare între doi scriitori exilați, Ileana Alexandra Orlich găsește că se pot detecta în scrisul lui Matei Vișniec influențele a doi scriitori ruși precum Nicolae Gogol și Mihail Bulgakov: „ambii atât scriitori, cât și dramaturgi, care au racordat cunoașterea nemijlocită a vieții în Rusia țaristă și, respectiv, stalinistă la dimensiunea apolitică a operelor lor. Ecourile povestirii lui Gogol, *Mantaua*, al cărei protagonist Akaki Akakievici a stat și la baza plămădirii funcționarului de imperiu în *Procesul* lui Kafka, și vidul moral al binecunoscutelor romane ale lui Bulgakov *Maestrul și Margareta* și *Inima de câine* reverberează și se regăsesc în post-comunismul dezolant, grotesc și orb al *Domnului K. eliberat*.” (articolul *Condiția post-umană în Domnul K. eliberat*) □ Isabel Vintilă este preocupată de motivul focului în poemele Simonei-Grazia Dima, din volumul *La ora fulgerului* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009), aducând în sprijinul analizei opiniile lui Gilbert Durand și Gaston Bachelard care consideră focul „un arhetip libidinal, la fel de violent ca arhetipul apei.” (articolul *Simona-Grazia Dima – «La ora fulgerului»*) □ O carte de cronici și recenzii, dar și de reflecții asupra literaturii, aceea a lui Andrei Moldovan, *Butelia cu oxigen* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2010) constituie subiectul recenziei Melindei Crăciun cu titlul *Adnotări*; recenzenta remarcă și coerența interioară a volumului în ciuda eterogenității articolelor. □ Drama poetului Gheorghe Mocuța, al cărui fiu este bolnav, este expusă în versurile din volumul *Călătorie. Exil* (Ed. Brumar, Timișoara, 2007), după aprecierea Ioanei-Mihaela Vultur volumul reprezentând „o călătorie pe tărâmul lui Hades” (articolul *Gheorghe Mocuța – «Călătorie. Exil»*) □ Volumul de proză a lui Tudor Crețu, *Omul negru* (CR, 2008) este considerat, după o investigație hermeneutică întocmai ca la carte: „Controversat. Ezoteric. Ocult”, în care este propus un personaj, Emil Aderca, asemănător *omului revoltat* (de tip camusian) ori *omului fără însușiri musiliane*. □ Iulian Boldea radiografiază o carte de critică literară a lui Ioan Milea, „poet și critic, traducător și eseist de formație echinoxistă”, „o voce pe cât de discretă, pe atât de distinctă în peisajul literaturii române”, cu titlul *Sub semnul poeziei* (1999), care cuprinde o pondere importantă de comentarii la poezia bacoviană, dar și eseuri despre G. Ibrăileanu, Mircea Ivănescu, Marin Sorescu, Tudor Arghezi. □ „Cartea străină” este rubrica în care Rodica Grigore prezintă publicului român într-un amplu studiu pe Fernando Pessoa (n. 13 iunie 1888, Lisabona) care „va avea o existență lipsită de evenimente și întâmplări spectaculoase, viața sa nefiind marcată nici de mari călătorii, nici de o carieră impresionantă, și nici de atitudini publice menite a-i asigura în vreun fel notorietatea.” (articolul *Fernando Pessoa. În căutarea adevărului poeziei*) □ La rubrica „gesta hungarorum”, Kocsis Francisko pune în lumină viața și biografia poetului maghiar Orbán Ottó (n. 20 mai 1936, Budapesta – 26 mai 2002, Budapesta), lansat în anii 60 și care „a cumulat în dreptul numelui său elogiile acordate unui număr restrâns de autori”; în plus, Orbán Ottó „excelează în aproape toate formele lirice moderne; motivul său fundamental rămâne experiența tragică din copilărie, pe care o estompează mai târziu o lirică reflexivă în

care pătrund jocul ironic, grotescul situațiilor, sarcasmul tot mai accentuat cu care reacționează la fenomenele literare și culturale contemporane lui, creând o operă în care logica și patima, deși par a se exclude, se regăsesc alături și acționează simultan.” Același biograf al poetului maghiar (care a început să scrie de copil, crescut fiind într-un orfelinat după uciderea tatălui sau de către extremiști în 1944; a fost considerat „un fenomen”) alcătuiește un florilegiu de 30 de poeme, în traducere din limba maghiară. □ Sonia Vass scrie un eseu cu titlul *Gheorghe Crăciun: Drumul de la autenticitate la corporalitate* din cuprinsul căruia notăm prezența câtorva subtitluri: *Polifonia eului narativ, Trup și literă. Extravaganțele corporalității, Corporalitate și trupuri textuale*. □ Simona-Grazia Dima cercetează urmele sacrului din substanța vieții noastre într-un eseu cu titlul *Cuvântul iluminatoriu*. □ Dorin Ștefănescu străbate toposurile electiv ale imaginarului din *Îndurările și alte poeme* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002) în care este implicată și o metafizică a misticismului, poemul fiind văzut ca un „sălaș al ispășirii de sine”. (articolul «*Descoperirea întrupată*» sau *poemul ca ispășire*) □ Andrei Fischhof publică poemele *Câtă țărână, Lumea fără mine, Nu mai sunt hotare, Sine diae, Cât de mic pare omul*, iar Adelina Georgeta Dozescu își dezvăluie eul poetic în *confesiōn I, confesiōn II, kore 2, pas d’applaudissements, s’il vous plaît!, De unde vin, Apocaliptic, Femeia Cratiță se căsătorește cu domnul Card, Joc, Vis..., sans doute*. H. Mocanu își punctează universul liric cu poemele *Destinație, Colivia, Altarul, Orașul, tablou, iar ea a spus alb, iar ea a spus galben*. □ Dan Damaschin conturează traiectoria sinuoasă a relației cerchiștilor cu Blaga, cu Magistrul, care, de parte de a fi fost rectilinie și uniformă, a avut multe urcușuri și coborâșuri, întrebarea din subsidiar formulându-se în felul următor: „Se poate vorbi în cazul cerchiștilor de existența reală, efectivă și profundă a unui model blagian?”; dacă *Manifestul* din 1943 *marca* o ușoară distanțare față de îndrumătorul lor, al cerchiștilor, ideile doctrinare nefiind atât de originale (fapt ce li s-a reproșat mai târziu), proiectul «Euphorion» și elaborarea doctrinei euphorioniste (1948), corespunzând apariției *Revistei Cercului Literar*, a însemnat o delimitare mai dramatică de sistemul blagian: „Încântării față de «spațiul mioritic» trebuie să i se opună repudierea, critica «structurii mioritice». [...] *structura mioritică* e criticabil spus, căci *mioriticul* e formă și numai formă, lipsită de conținut, deficiență de structură”. (articolul *Cerchiștii și modelul Blaga*) □ Un lung studiu aplicat al Mariane Pasincovski dezbate mai ales cuprinsul romanului *Arta refugii – o copilărie transilvană* de Paul Goma, scris între 1985-1988 la Paris, apare la Julliard, Paris, sub titlul *L’Art de la fugue* (traducere realizată de Alain Paruit), în 2007 apare în italiană, la Volland, Roma, sub titlul *L’arte de la fuga* (în traducerea lui Marco Cugno), iar în original, romanul cunoaște ediția din 1991, la Editura Dacia, Cluj, cu o prefață de Marta Petreu, urmând apoi ediția îngrijită de Nicolae Vieru – 1993, Biblioteca Basarabia, Chișinău, pentru ca cea de-a V-a ediție să apară, deocamdată în variantă electronică (Autura Autorului, 2011); în cuprinsul studiului *Formele contrapunctice ale Re-fugii în opera lui Paul Goma*,

autoarea își marchează traseul analitic prin următoarele subtitluri: *Proiecția Refugiului în istorie și a istoriei în Refugiu, Modulația laturii poetice a romanului*, ajungând la următoarea concluzie: „Situată în două planuri distincte – cel al laturii istorice și formative, dar și al copilăriei transilvane, reprezentând nivelul poetic al romanului – *Arta Refugii* conferă dramaticului, prin înclinația către perspectiva sarcastică și umor, și o dimensiune a banalului. Cu o riguroasă fidelitate față de viața cotidiană, autorul dă curs inventivității, marile resurse ale fanteziei născându-se din «aici», «acum» sau «ar fi putut să fie», subordonându-se voinței auctoriale și elaborând fantezii utopice, compensând carențele realității printr-o onirico-realitate.” □ La rubrica „biblioteca babel” cu deschidere spre literatura universală, Dan H. Popescu îl prezintă pe Malcolm Bradbury, trecut în lumea umbrelor cu zece ani înainte (în anul 2000), romancier, autor de scenarii pentru televiziune, critic și profesor de Studii Americane și Creative Writing la Universitatea East Anglia; deși cotate ca autor prolific, în ianuarie 2000 abia îi apăruse al optulea roman, *To the Ermitage*, bine primit de critici și de confrăți; acest roman reprezintă o călătorie a unui narator, alter-ego al autorului, pe urmele lui Diderot călătorind și el cândva prin imperiul rusesc al Ecaterinei a II-a. În traducerea Ioanei Horea este publicat un fragment, cu titlul *Postmodernismul, romanul și lumea mediatică a televiziunii*, din prima prelegere susținută la Seminarul Stuttgart din 1991, în care Bradbury avea rezerve în a se declara postmodernist cu acte în regulă, ba chiar se revendica de la o tradiție care face, de obicei, figură singulară, cea britanică. □ Studiul Roxanei Ghiță și al lui Cătălin Ghiță, intitulat *Istoria literară în cercetarea științifică americană din secolul al XX-lea. Probleme stringente*, actualizează trei probleme majore cu care se confruntă istoria literară în spațiul american: relevanța canonizării și chestiunea selectivității („Cât de viabil este canonul literar astăzi, în pofida tezelor autoritare ale lui Harold Bloom, și în ce măsură s-ar plia el asupra gustului estetic din epoca studiată într-o istorie literară anumită?”), subordonarea criteriilor literar-estetice celor larg-culturale („cum se poate salva istoria literară de pericolul înglobării forțate în sfera studiilor culturale sau a istoriografiei extinse (i.e. de primejdia transformării istoriei literare într-o unealtă menială [de servitor, de slugă – n.m. A.C.] a disciplinei istoriei)?”), organizarea structurală a unei lucrări cu caracter istorico-literar („În acest context, este preferabilă redactarea unor eseuri mai detaliate, însă cu o tematică restrânsă, de tip monografic sau menținerea unor compendii vaste, marcate, în mod inerent, de omisiuni și de erori de situare?”); în alți termeni separarea istoriei literare de teorie literară, pe de o parte, și între istorie și critica literară rămâne iluzorie, pentru că „O istorie literară demnă de acest nume este subîntinsă atât de o metodologie, de un edificiu teoretic menit a legitima demersul autorului, aspect care o așază pe direcția teoriei literare, cât și de o valorizare estetică, fapt care o plasează pe traiectoria criticii literare. Fiindcă nu poate aborda, al întâmplare, fără niciun criteriu de teorie sau de axiologie, o sumă de autori și pentru că nu poate înșirui, banal-cronologic, o seamă de opere,

istoricul trebuie să aplice judecăți practico-teoretice asupra materialului studiat și să-i selecteze doar acele elemente relevante în ordinea discursului său.” □ Alex Cistelean iese pentru moment din studiul literaturii prezentându-l pe economistul Liviu Voinea, „un economist inteligent dublat de un om de bine” și ideile din câteva lucrări ale sale, publicate în română, precum *Corporațiile și capitalismul transnațional* (Polirom, 2007) și *Sfârșitul economiei iluziei. Criză și anticriză. O abordare heterodoxă* (Ed. Publica, 2009) (articolul *Sfârșitul iluziei economiei*). □ S. Elvireanu recenzează romanul *Imposibila întoarcere* (Ed. Saeculum I.O., 2002) de Gabriel Pleșea în care romancierul surprinde „degradarea spațiului european estic sub influența Occidentului. Realitatea românească postdecembristă e surprinsă prin prisma unui exilat român din New York.” (articolul *Imposibila întoarcere la Gabriel Pleșea*) □ Ioan Pop-Curșeu semnează o cronică cinematografică cu titlul *The Golden Age of Porn: mărirea și decăderea starurilor de filme pentru adulți*, referindu-se, mai cu seamă, la *Boogie Nights* de Paul Thomas Anderson (1997): „un film deosebit de complex în care cinematografia pornografică este supusă unui multiplu set de analize, din diverse perspective: estetică, economică/ financiară, sociologică, psihologică. Rezultatul se dovedește uimitor, regizorul știind să individualizeze trăirea pornografiei în funcție de fiecare personaj în parte, ceea ce contribuie la edificarea unei narațiuni trepidante, condusă cu o mână de maestru pe mai multe paliere, a căror interacțiune diegetică și vizuală captivează.” □ Dumitru-Mircea Buda mizează și el pe „o sublimare postmodernă a eticului în estetic, dar și pe exorcizarea subtilă a demonilor unei lumi revoluate” pe care le detectează în filmul lui Andrei Ujică – *Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu*. (articolul *Ceaușescu relaoded*) □ Ciprian Vâlcu publică aforisme: *Despre spânzurători și sirene* („Cei vechi erau atrași de cântecul sirenelor. Modernii le văd doar sânii.”; „Diavolul citește numai psihanaliză”).

● **[Viața românească, nr. 9-10]** Antonio Patraș caută figura „spiritului creator” al lui Lovinescu așa cum reiese din diverse mărturii personale și teoriile sale celebre, „mutația valorilor estetice” și „sincronismul”. (articolul *Modelul și oglinda. Lovinescu par lui-même*) □ Al. Cistelean deplânge amarnic că poeți mari „se furișează din lumea asta în lumea cealaltă, fără să bage nimeni de seamă”, aici fiind vorba de poetul sibian optzecist Mircea Ivănescu care „a intrat – și va rămâne – în chimia cea mai intimă a poeziei noastre. Nu se mai poate – și nu se mai poate de multă vreme – scrie poezie fără particule ivănesciene.”; comemorarea criticului actualizează o bibliografie a traducerilor realizate de Mircea Ivănescu care „ar putea satisface norma oricărui institut de traduceri. Ea e impresionantă în toate modurile: cantitativ mai întâi, căci Mircea Ivănescu a tradus cât pentru mai multe vieți; apoi prin numele (și operele, unele putând fi considerate intraductibile) traduse: Faulkner, Kafka, Musil, Joyce, Scot Fitzgerald, Truman Capote, Rilke, Nietzsche, Hannah Arendt, Denis de Rougemont, Kierkegaard, Susan Sontag, Herman Broch ș.a. – o întreagă bibliotecă a modernității, un fel de bibliotecă esențială a ei; nu mai puțin prin calitatea acestor traduceri, căci

traducerile lui Mircea Ivănescu au atâta naturalețe încât operele traduse de el par scrise direct în românește.” (articolul *Recviem pentru Mircea Ivănescu*) □ Tot în memoria lui Mircea Ivănescu, Al. Cistelean alcătuiește o fișă biobibliografică cu următoarele secțiuni: viața, opera, volume în colaborare, antologii, traduceri (cu mult mai consistentă decât partea de „operă”), prefete și postfete, referințe critice (despre Mircea Ivănescu). (articolul *Bibliografie*) □ Florin Caragiu dedică și el o sinteză legată de valorile poeziei lui Mircea Ivănescu în articolul *Mircea Ivănescu, un romantic postmodern*, și fixează două direcții de interpretare a poeziei lui: prima, în care se resimte influența literaturii americane, dar mai ales a liricii anglo-saxone, un filon din care poetul a extras un stil, prin urmare, o parte a criticii insistă pe ideea că „o dată cu Mircea Ivănescu s-a născut la noi postmodernismul, prin ruina valorilor metafizice, romantice sau moderne, ce stăteau la baza ontologiei poemului. Ruptura dintre creativitate, inspirație, pe de o parte, și conștiința convenției, pe de alta [...] Al. Cistelean, văzând aici o conștiință clară a deșertăciunii poeziei”; a doua perspectivă a receptării critice a poeziei lui M. Ivănescu se leagă de dispariția frontierelor între realitate și ficțiune, din care decurge o „pastă de cuvinte” (Alex Ștefănescu) reconstituind „o realitate invertită” și configurând „un poet serios-ilar, la care metapoeticul și intertextualitatea apar straniu în splendoarea lor alexandrină”. □ Sunt publicați trei prozatori: Alexandru Vlad, *O partidă de șah*; Dan Iancu, *Noi, o jumătate de zeu*; Vilmos Molnár, *Povestea Paulei Bereczki cu marțienii*. Prozatorii sunt flancați de doi poeți Iulian Caragea (*Poezii*) și Liviu Capșa (*Vizita bătrânului profesor, Un dud la Paris, Ora mesei, Secvențe – 6, Cămila*) și de doi scriitori moldoveni: Vitalie Ciobanu (scrie comemorativ despre „un ingredient necesar pentru mediul nostru intelectual [recte – moldovenesc, din Chișinău], eșuat în mediocritate, lașitate și parvenism”, și anume *Serafim Saka – omul și scriitorul*), Serafim Saka (*La Praga, clandestin*) □ Eseul lui Liviu Bordaș, cu titlul *Călătoriile adolescentului miop prin țara brahmanilor și fahirilor (I)*, își ia de mână cititorul pe traseul manuscriselor de tinerețe ale lui Mircea Eliade, cel de dinainte de publicarea romanului *Adolescentului miop* și a lui *Maitrey*; descoperim astfel că adolescentul Eliade era atras de tema indiană, încă de dinainte de a fi plecat în India, și avea printre lecturile sale pe Louis Jacolliot (1837-1890) și Edouard Schuré (1841-1929) din care se inspira legat de misterele Indiei și ale minunilor anahoreților. □ Ioan Buduca filosofează pe marginea relativității timpului, în care „a merge în Sus înseamnă a ajunge departe în Trecut” „când omenirea era împărțită în două categorii: cainiții și abelienii. [...] Cainiții au ieșit la lumina istoriei atunci când au domesticit semințele. Ei sunt «creatorii» neoliticului. Înaintea lor, abelienii domesticiseră deja animale. Jertfa de tip agrar nu i-a plăcut lui Iahve și, iată, Caine se află la un pas de revoluție.” (articolul *Unificările*) □ Mircea Bârsilă se alătură și el numeroaselor interpretări convergente care alcătuiesc dosarul unei spectaculoase receptări critice a celor *II elegii* (1966) ale lui Nichita Stănescu, dovadă că spiritul poetului, orice ar spune cârcotașii, încă lucrează în postumitate

provocând puterile comentatorilor și interpreților. (articolul *Elegiile lui Nichita Stănescu*) □ Elisabeta Lăsconi purcede la un studiu comparativ, pe motivul prezenței felinei domestice în narațiune, la E. Hemingway (din volumul de povestiri *Zăpezile de pe Kilimanjaro*, în traducerea lui Radu Lupan) și Ion D. Sârbu (*Șoarecele B*, Humanitas 2006). (articolul *Feline și femei (Pisica de I.D. Sîrbu, O pisică în ploaie de Ernest Hemingway)*) □ Matei Vișniec scrie în avanpremieră textul *Am deschidere!* un gen de interviu fictiv, un dialog cu sine însuși, presărat cu evenimente biografice, iar alterego-ul său este George un jurnalist fericit „când are de ales între două, trei sau patru evenimente oribile pentru a-și construi jurnalul de actualități”; expresia „am deschidere” însemnând în limbajul ziariștilor că s-a petrecut ceva dramatic în lume și poate să-și alcătuiască buletinul de știri. □ O nouă anchetă propusă de *Viața românească* este gestionată de Marian Drăghici pe tema *Normă, normalitate, azi*, iar întrebările formulate cuprind următoarele sugestii: 1. *Este lumea aceasta în care trăim o lume normală (la cap)?* 2. *Suntem noi (sunt eu, care întreb) normal(i) și lumea anormală sau invers?* 3. *Cât din normalitatea noastră originală se datorează experimentului comunist, cât postcomunismului bezmetic în tranzitivitatea lui nenorocită?* 4. *Este «normalitatea» socială doar un concept irealizabil, idealizant, o iluzie naivă, sau e o stare de fapt reală, conform(i) unor norme/ principii de viață acumulate, verificate, omologate de-a lungul timpului? Și încă anormalitatea ar fi doar un derapaj temporar de la normalitate, cronicizat, permanentizat din lipsa normei, a principiului?* 5. *Într-un dialog cu Dorin Tudoran pe scena Ateneului Român, Nicolae Manolescu definea normalitatea prin norma însăși: omul potrivit la locul potrivit. Dumneavoastră aveți o definiție/ viziune personală a normalității?* 6. *Prezentarea/ relevarea/ descrierea a-normalității corpului social, în mass-media, în literatură și artă, conduc la abolirea acesteia și la instaurarea normalității sau, dimpotrivă, la perpetuarea și potențarea «relelor moravuri»? Sau nici-nici?* 7. *Mai e de sperat în norma/ normalitatea zilei de mâine? Dacă da, în ce rezidă, după dumneavoastră, această speranță?* Răspund la anchetă: Liviu Antonesei (*Putem opera cu el puțin două sensuri ale normalității*: „Pe de o parte, normalitatea este o raportare la media socială, pe de alta, la un set de valori-reper. [...] Sunt absolut convins că majoritatea concetățenilor mei sunt normali, inclusiv la cap și, totuși, lumea noastră nu e o lume normală. De ce? Pentru că această majoritate, care dă media, este, de fapt, ceea ce se cheamă o «majoritate tăcută». Nu ea dă tonul în societate, nu ea furnizează reperele și modelele, nu ea modelează în direcția unei «aurite căi de mijloc». Din păcate, toate acestea sunt provocate de o «minoritate supraexpusă», vizibilă, peste tot prezentă, alcătuită din politrucii incompetenți, demagogi și corupți, din jurnaliști de trei surcele, vedete de mucava, vipuri și vipițe de toată jalea. Deci, atmosfera publică nu doar anormală, ci de-a dreptul nerespirabilă este produsă de damfurile tuturor becalilor, băseștilor, ilieștilor, dandiaconeștilor, monelor și zăvorancelor care se agită cu o obstinație și o frenezie demne de o cauză mai bună.”), Simona-Grazia Dima (*Dar când a*

fost normală lumea?), Judit Ferencz (*Tânjim (eu, noi) după alte normalități (sociale)*), Solomon Marcus (*Rădăcina principală a râului se află în sistemul educațional*: „Normalitatea e ceva foarte vag, prea impregnat de elemente subiective, termenul e foarte ambiguu sub toate aspectele: social, psihologic, medical. Pentru unii, e normal ceea ce exprimă starea majorității populației. Pentru alții, e normal ceea ce era între cele două războaie mondiale etc. Se consideră de multe ori normal ceea ce exprimă starea de mijloc: nici prea prost, nici prea deștept; nici prea sărac, nici prea bogat; nici prea ignorant, nici prea erudit etc. Putem continua la infinit. [...] O educație eficientă a gândirii logice se face prin explicarea greșelilor de logică cele mai frecvente; la fel, pentru greșelile de ortografie și de gramatică. [...] La fel, încercarea de a se institui o normă de comportament social prin faimoasa corectitudine politică, a dus uneori la situații atât de inacceptabile, încât ideea respectivă a fost compromisă, în ciuda bunelor intenții cu care fusese introdusă.”), Anca Mizumschi (*...parcă suntem condamnați să trăim la nesfârșit aceleași lucruri*: „În medicină sau psihologie, termenul de normalitate nu se folosește niciodată ca atare, având în vedere că organismul uman se află în permanență într-un echilibru dinamic, cel mult, «normalitate aparentă» și cred că acest lucru este firesc pentru că depinde foarte mult și de modul în care este percepută, de calitățile receptorului.”), Cosmin Perța (*A oprit Filimon neamul lui Păturică?*: „Dar ce este normalitatea? Să fie năzuința noastră de a face lucrurile temeinic și de a fi apreciați pentru asta? Să fie dorința de libertate? Echilibrul social sau interior? Liniștea, bunăstarea, dreptatea? Să fie acestea normalitatea, norma? Normalitatea este mereu alta pentru fiecare dintre noi. Și oare ce set de norme, de reguli, ar putea constitui o normalitate pleneră, coerentă, valabilă pentru toată lumea? O astfel de normalitate nu există. [...] Nu confund normalitatea cu binele, frumosul, adevărul. Ar fi oare normalitate ca proiecțiile noastre mentale, viziunile noastre despre ordinea și aranjarea lumii să se adevărească?”), Nicolae Stan (*O femeie, o domnișoară probabil*: „Rămâne așa pentru moment, adică pentru prezentul nostru atât de continuu: sufletul meu e mort.”), Ion Vianu (*Dați-mi puțină anormalitate!*: „o societate cu adevărat anormală este doar aceea unde este prezentă calamitatea, naturală sau determinată de om. Războiul, revoluțiile în faza lor acută, inundațiile, cutremurele sunt anormale. Atunci se poate manifesta tot ce este mai bun în om: eroismul, solidaritatea, dăruirea de sine. [...] Dar vremurile anormale pot fi și vremuri ale trădărilor, ale crimelor umanității și genocidelor. Vremuri sublime și vremuri de groază, concomitent. Eu nu găsesc că vremurile de azi sunt anormale. Nu asta este nemulțumirea mea. Nu aş putea spune, însă, că vremurile pe care le trăim îmi plac. Ce mă nemulțumește în viața noastră actuală? Lipsa unui proiect de societate, viziunea de azi pe mâine, cu alte cuvinte congelarea minților. Mă nemulțumește incultura celor care ne guvernează.”) □ Andreea B. Dumitrașcu debutează cu proza *Șotronul*. □ Gheorghe Grigurcu scrie prima cronică despre *Amor amoris* (Paralela 45, 2010, note bio-bibliografice de Aurel Sau, postfață de Mircea A.

Diaconu) al lui Șerban Foarță, impresionat de lirismul somptuos, jocular și ludic al poetului timișorean, o prezență inconfundabilă și unică pe harta poeziei românești: „Neliniștit, mobil, divagant, Foarță își forțează condeiul spre a intra într-o dusă la maximum, disciplină expresivă. De aici, fantazarea cu strict temei filologic, afectarea pedanteriei, un soi de acribie mântuită prin concrescența ei cu caligrafia. Nesatisfăcut de timpul său istoric, funciarmente inadptabil, bardul evadează pe coordonatele trecutului, vădind un grațios conservatorism ludic. [...] Notam altădată un «parnasianism în răspăr» al bardului.” (articolul *Ironie patetică*) □ Bogdan Crețu bagă în seamă, în *Primii ani de comunism și literatură*, cele trei volume din *Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică, intervalul 1944-1948*, o sinteză de aproximativ 1500 de pagini, publicată la Editura Muzeului Literaturii Române, în 2010, care reprezintă un proiect, aflat la debut, al Academiei Române, împreună cu Fundația Națională pentru Știință și Artă și Institutul de Istorie Literară «G. Călinescu», coordonat de Eugen Simion, care semnează și prefața; autorul își exprimă nedumerirea că nu a circulat niciun comentariu despre această lucrare amplă și, pentru a fi precis, culege informații despre redactarea amplei lucrări din paginile de gardă ale celor trei masive tomuri: coordonare redacțională: Andrei Grigor; la realizarea lucrării au participat Andrei Grigor și Mariana Ionescu (anul 1944), Mihai Iovănel și Andrei Terian (1945), Oana Soare (1946), Cristina Balinte – coordonator, Petru Costea și Alexandru Farcaș (1947) și, în fine, Lucian Chișu – coordonator, Cristina Deutsch, Magdalena Dragu, Andrei Milca și Cristina Scarlat (anul 1948); aceste prime trei tomuri fac parte dintr-un proiect ambițios ce ar trebui să acopere perioada 1944-1964; aceste tomuri masive cuprind „o conspectare minuțioasă și atentă a presei culturale, literare și ideologice, oficiale (aceste domenii se confundă) de după 23 august 1943; părerea semnatarului acestui text este că „merită amintit faptul că această perioadă, cuprinsă între întoarcerea armelor împotriva nemților și instalarea oficială a regimului comunist de după abdicarea Regelui și proclamarea Republicii Populare Române reprezintă un teritoriu dificil pentru istoricul literar: mai întâi că, înainte de 1990, nu era posibilă o corectă cartare a sa; în al doilea rând, de regulă etapizarea literaturii noastre nu ține cont de intervale de nișă, situate cumva pe muchia dinte interbelic și postbelic, dintre monarhie și comunism. Prin urmare, este cumva o lucrare de pionierat, printre puținele pe care ne putem baza (alături de unele semnate de Ana Selejan ori de primul volum din *Istoria* lui Marian Popa sau de unele studii ale lui Constantin Pricop), cu atât mai importantă cu cât pune, pentru prima oară, într-o formă sintetizată, documentele pe masă. Este, de fapt, temelia pe care se poate ridica o sinteză adevărată.” □ Grațiana Benga este ispitită de lectura cărții cu accente memorialiste a lui Sorin Preda, *Moromeții, ultimul capitol* (Ed. Academiei Române, 2010), o carte care a stârnit valuri și despre care autoarea crede că „Ar fi putut cădea în ispită volutelor encomiastice ori a retoricii ideologice. Dar cartea lui Sorin Preda e o evocare sobră și densă, o întoarcere non-fiction înspre rădăcinile moromețiene. Povestea uitată se trezește la viață și

propune, din nou, un voluptuos exercițiu al tâlcurilor. [...] Dosar biografic și totodată roman non-ficțional al unei familii răsucite în vrej, dar și al lui Marin Preda, cartea are de la un capăt la altul expresivitatea nealterată a prozei de calitate.” (articolul *Poveste din locurile memoriei*) □ Poezia lui Horia Gârbea din *Pantera sus, pe clavecin* (Ed. Tracus Arte, 2011, prefață Dan Cristea) este pusă într-o relație comparativă euristică de către Viorica Răduță cu existențialismul lui Ioan Es. Pop, mai precis „a cenușiiului din Ieudul sau Pantelimonul” fără ieșire; comentatoarea fixează formula poemelor la parabole existențiale, posedând un fir epic scurt cu sugestii alegorice și, deseori, un umor cu poantă, în descendența lui Marin Sorescu: „Autorul kitschului ex-pus în interiorul «crizic» al actualităților românești din teatrul și proza ludică își dezvăluie un alter scriptural prin poemele sale alegorice din cartea care cuprinde câteva scene lirice cu epic învăluitoare, surprinzând prin tâlc, cam în felul poezilor mai hermetici și mai abstracți de felul lor, atât în primul ciclu, *trecătorul din karona*, cât și în al doilea, *lettres orientales*, titlu care amintește, ca într-un «abis» mai puțin postmodern(ist), nefuncțional, adică, povestirile unei Marguerite Yourcenar. Fabula, alegoria, cum ar veni, definesc chipul poeziei lui H.G. din volumul recent.” □ Rodica Grigore își trage de mână cititorul în universul scriitorului american Joseph O’Neil, mai precis al ultimului său roman *Netherland* (Harper Perennial, 2008, premiul PEN/ Faulkner Award în 2009, tradus în română de Carmen Botoșaru la Ed. Leda, 2010), inspirat din realitățile americane post-terorismului din data de 11 septembrie 2001 asupra Turnurilor Gemene și având ca temă centrală jocul de crichet. (articolul *Jocul de crichet și visul american*) □ Călin Stănciulescu prezintă relația complexă dintre scriitori, uneori în poziție de scenografi, și cinematografie, enumerând ecranizările care s-au realizat în anii 70-80 sub vechiul regim, începând cu regizorul Mircea Veroiu, *Dincolo de pod*, film inspirat de romanul *Mara* al lui Ioan Slavici, Fănuș Neagu scrie pentru regizorul Gheorghe Vitanidis, *Casa de la miezul nopții*, iar Zaharia Stancu semnează adaptarea romanului sau, *Jocul cu moartea* pentru regizorul Andrei Blaier, care-și intitulează una dintre cele mai inspirate opere ale sale *Prin cenușa imperiului* (care a dobândit Marele Premiu și Premiu pentru muzică al ACIN); Ion Băieșu semnează *Mere roșii* pentru Alexandru Tatos (laureat la Varna cu Premiul special al juriului și la Lublin cu Premiul al II-lea); Sergiu Nicolaescu semnează pe scenariul lui Anușavan Salamanian unul dintre cele mai bune filme cu adaptarea romanului *Velerim și Veler Doamne* de Victor Ion Popa sub titlul *Osânda*; Ion Popescu-Gopo se inspiră din *Povestea porcului* de Ion Creangă pentru *Povestea dragostei* (a primit în Spania, la Sitges, Premiul de interpretare masculină pentru actorul Mircea Bogdan, alias Moșul), comedie fantastică în care jocul actorilor este dublat de desene animate; regizoarea Elisabeta Bostan are inspirația de a transforma *Capra cu trei iezi* într-o super-producție muzical-coregrafică *Mama*, realizată în coproducție cu Franța și Rusia, cu Ludmila Gurcenko în rolul principal (în epocă, acest film a fost considerat cu nimic mai prejos decât *Pasărea albastră* superproducția lui George Cukor, cu

Elisabeth Taylor în rolul titular); Marin Preda semnează scenariul filmului *Marele singuratic* în regia lui Iulian Mihu; prima ecranizare inspirată de proza lui Radu Tudoran este *Cu toate pânzele sus*, regia Mircea Mureșan, film turnat, inițial, pentru Televiziune etc., etc. (articolul *Ecranizări în serie. Anii 1976-1980*) □ Provocat de publicarea integralei prozei scurte a lui Samuel Beckett în volumul *Opere*, la Ed. Polirom, în traducere în limba română de Veronica Niculescu, a textelor în limba engleză scrise între anii 1929-1989, iar secțiunea a doua în transpunerea din franceză în română a Ilenei Cantuniari, proza scrisă de S. Beckett direct în franceză în perioada 1945-1988, Andi Balu analizează opera lui irlandezului creator al lui Godot și fixează periplul său hermeneutic în câteva subtitluri: *Explorarea trăirilor interioare, Modalități narrative, Tăcere violentă*. (articolul *Samuel Beckett – integrala prozei scurte*) □ În *Breviar editorial*, Eugenia Țarălungă consemnează următoarele apariții editoriale, însoțite de scurte comentarii: *Poemele absenței* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011, colecția «Poeți contemporani») de Ioan F. Pop; *Tăceri de la margine* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2011), eseuri, de Ioan F. Pop; *Divina tragedie* (Ed. Brumar, 2011, colecția «Poeți români contemporani») de Medeea Iancu, un debut la cotă de poezie veritabilă; *O sută cincizeci de mii la peluze* (Casa de pariuri literare, 2011) de Diana Iepure, „catapultată de Nora Iuga în panteonul celor trei scriitoare ce și-au descoperit prin ea anvergura și altitudinea (Herta Müller și Aglaja Veteranyi fiind primele două)”; *Salcia, un lagăr al morții* (Ex Ponto, Constanța, 2009, colecția «Dosarele secrete al dictaturii») de Alexandru Mihalcea, despre lagărul de la Salcia, înființat în 1952 după model stalinist, fiind unul din centrele de exterminare gândite de Securitate și de nomenclatura politică instalată; *Mentaliștii. Alte nouă povestiri incredibile* (CR, 2009) de Florin Manolescu, „«un soi de *tales of the unexpected* scrise absolut din plăcere, fără cea mai mică urmă din tradiționalele obsesii ale literatului nostru»” (Dan C. Mihăilescu); *Viziera peste cuvinte* (Casa de Presă și Editura Tribuna, Sibiu, 2010) de Andrei Ileni, o antologie de poezie din volumele anterioare, deși, după cum afirmă regretatul Mircea Ivănescu, poezia lui Andrei Ileni nu a beneficiat de receptare la momentul oportun și, astfel, a căzut în uitare; *Estetică literară prin controverse. În căutarea artei poetice a unei literaturi contemporane realiste și clasice* (Ed. Arpeggione, Cluj-Napoca, 2011) de Ignat Florian Bociort (n. 1924, originar din Apuseni, rezident în Berlin și în mediul universitar german, din 1965, doctor *magna cum laude* al Universității Humboldt, Berlin). □ Liviu Ioan Stoiciu face scurte rezumate din turul revistelor: *Observator cultural* nr. 586/ 5 august 2011, unde începe cu un interviu cu Doina Uricariu, vorbind despre propriile cărți *Scara leilor* și *Maxilarul inferior*; *Argeș* nr. 7/ 2011 în care remarcă din prima o originală aniversare a lui Șerban Foarță la 69 de ani; *Bucovina literară* nr. 6/ 2011, intră în atenția recenzentului cu poezia lui Emil Brumaru, *Cântec*, și un interviu al poetului cu redactorul-șef Constantin Arcu căruia îi confesează despre activitatea cenzurii comuniste în privința cuvintelor mai „delicate” din

poezia sa; *Contemporanul. Ideea europeană* nr. 7/ 2011 unde remarcă eforturile lui Nicolae Breban de a reabilita mișcarea legionară; *Antares* nr. 157-158-159/ aprilie-mai-iunie 2011, atenția fiind îndreptată spre scrisorile de delațiune ale fostului student, Andrei Pleșu, despre Constantin Noica, apreciat mai mult ca pedagog și nu ca filosof, documentele fiind dezvăluite de Maria Cogălniceanu, cercetătoare acreditată pe lângă CNSAS; *Pro Saeculum* nr. 3-4/ 15 aprilie – 1 iunie 2011 tema principală a numărului fiind exprimată de Constantin Călin: „e ciudat cât de mulți prieteni are un om mort și cât de mulți dușmani are un om viu.”; *Revista nouă* 67 nr. 2/ 2011 (apare la Câmpina) din care se reține scandalul izbucnit în Franța, în 2011, cu prilejul încercării lui Frédéric Mitterand de a-l strecura în calendarul oficial al sărbătorilor naționale pe Louis Ferdinand Céline (1894-1961), împlinindu-se în 2011 o jumătate de secol de la nașterea romancierului *Călătoriei la capătul nopții*, dar protestele vehemente au forțat, până la urmă, eliminarea numelui lui Céline din rândul manifestărilor oficiale ale Republicii Franceze; *Astra* nr. 1-2/ 2011 din care reține o mărturisire dintr-un interviu cu Ion Mureșan: „Eu sunt stângaci și mama mi-a dat peste degete când am scris cu stânga, apoi am început să scriu cu dreapta... cu stânga tai lemne, țin cuțitul în mână. Fiind eu stângaci, centrul limbajului este în partea nepotrivită a creierului și până ajunge gândul la centrul limbajului, până ajunge la limbă ca să pot să-i dau drumul în aer, rămâne în urmă limba față de gând, fuge înainte și așa aleargă unul după altul bezmetici, gândul după cuvânt și cuvântul tot timpul rămâne în urmă, așa că tot timpul mă grăbesc și mă poticnesc și mai tare.”

[NOIEMBRIE]

• [Apostrof, nr. 11 (258)] Horia Gârbea scrie un îndurerat necrolog biografic la încetarea din viață a lui Paul Everac (n. 23 august 1924, București - m. 18 octombrie 2011, București), pe adevăratul său nume Petre Constantinescu, un dramaturg extrem de prolific, autor a peste 120 de piese, la care se pot adăuga eseurile și poeziile sale. □ Sunt făcute publice Premiile *Poesis* pentru anul 2011, amfitrionii fiind redactorii-șefi ai celor două reviste *Poesis* și *Poesis International*: Dumitru Păcuraru (directorul festivalului), George Vulturescu și Claudiu Komartin; *Marele Premiu*: Nora Iuga; *Premiul pentru proză - cartea anului*: Marta Petreu; *Premiul pentru poezie - cartea anului*: Marin Mălaicu Hondrari; *Premiul pentru critică - cartea anului*: Cornel Ungureanu; *Premiul pentru traduceri*: Jan Misjkin; *Premii speciale*: George Achim și Lucian Perța; *Premii de excelență*: Hanane Aad și Azonaban Mezey Katalin. □ Ovidiu Pecican încearcă o reconstituire a adevărului istoric din viața Regelui Mihai legat de acel decembrie întunecat din 1947 (abdicarea sub șantaj), de experiența amară a exilului, de tentativele de revenire în România și alungarea lui în timpul lui Ion Iliescu și Petre Roman, de reconcilierea cu Iliescu și redobândirea anumitor bunuri în România; prilejul acestui articol, *Un bilanț regal*, ivindu-se grație discursului Regelui Mihai I în Parlamentul României republicane (25 octombrie 2011); revista

Apostrof a publicat în urmă cu 20 de ani, fără a fi regalistă, și doar din dorința de restabilire a adevărului istoric mărturia regelui Mihai I al României despre 23 August 1944. □ Vladimir Tismăneanu întreprinde o incursiune în istoria comunistă, conturând figura unui autentic lider revoluționar de extracție ideologică marxistă, renegat de comuniști (a fost, prin înscenare, condamnat la moarte și spânzurat în 1958, la doi ani după izbucnirea Revoluției Maghiare), Imre Nagy, care „a rupt radical cu stalinismul și a permis Ungariei să devină o autentică republică a cetățenilor, sfidând colosul sovietic și pe servitorii acestuia din așa-zisele democrații populare”; acest lider maghiar a fost singurul portretizat luminos de N. Steinhardt în *Jurnalul fericirii*, pentru curajul de a rupe cu minciuna totalitară și de a reabilita critic revolta; această primă parte a articolului, a descrierii personalității lui Imre Nagy, este pus în corelație zdrobitoare cu un alt „model” de lider comunist, Ion Iliescu, concluzia neîntârziind să apară: „*Psihologic, politic și moral, Ion Iliescu este opusul modelului simbolizat de Imre Nagy.*” □ Daniel Corbu publică poemele: *Blazonul de arhonte, Mașina de inventat idealuri, Nu-i nimeni s-alunge poeții din cetate, Miercuri. Che porta dalla notte?* □ Irina Petraș recenzează „un extrem de interesant și bine scris jurnal-eseistic-de-călătorie, cu inserții poematice și desfășurări epice”, volumul *Ultimul canibal*, cu subtitlul *Jurnal de antropolog* (CR, 2011), beneficiind de un text-escortă a lui Cornel Ungureanu; cartea sa cuprinde o relatare despre șederea sa în insulele Vanuatu din Pacific, relatare din perspectivă antropologică din care nu lipsește „privirea haptică”: „Antropologii vorbesc despre diferența dintre ochiul *optic*, dinamic, care nu se oprește asupra obiectului observat, ci îl vede rapid, panoramic, și ochiul *haptic* (termen derivând din grecescul *haptomai*, a atinge, a se lipi de), privire care apropie, atinge, mângâie, la figurat, contururile celui alt, într-un act insistent-delicat de recunoaștere.” □ Ștefan Borbély se destinde și râde în hohote citind cartea umoristului Mihai Dragolea, *Epiderma de bazalt* (Ed. Limes, 2011), un autor care este „incontestabil, unul dintre puținii umoriști puri și delicați de care dispune în prezent literatura română, copleșită de mizerabilism și de sexualități heterodoxe, galopante. Structural, Dragolea este undeva la mijloc între «simțul enorm» și «văzul monstruos» ale lui I.L. Caragiale”. (articolul *Mici tandreși corozive*) □ În cinstea centenarului nașterii Elenei Vianu, Marta Petreu scrie un eseu cu titlu omonim, despre o eseistă care „a scris în anii socialismului dogmatic”, demonstrația Martei Petreu mergând spre susținerea valabilității lucrărilor ei: „In ciuda epocii, eseurile și monografiile sale critice și istorice sunt vii, interesante și au un aer personal. La baza textelor sale se simte invariabil documentarea solidă și faptul că autoarea a regândit subiectul, prezentându-l dintr-un unghi de vedere propriu și care totodată îl avantajează pe autorul discutat. Întotdeauna, creatorul despre care scrie este plasat în epoca lui și în biografia lui, ceea ce dă textelor un aer nu o dată românesc. Elenei Vianu îi place nespus să povestească, reconstituind din documente calea întortocheată din care se ițește talentul și se naște opera, felul cum spiritul epocii se combină cu biografiile evenimentială și

spirituală ale creatorului, dând naștere operei - uneori capodoperei.”; Elena Vianu a scris în total cinci cărți: *Racine* (1956), *Delacroix* (1960), *Cours de littérature française...* (1962), *Moralști francezi* (1963), și *Oameni și idei* (apărută postum, 1968) și a făcut carieră didactică (după ce a abandonat pictura) ajungând conferențiar la Catedra de franceză a Facultății de Filologie a Universității din București; zice Marta Petreu: „cea mai bună carte a Elenei Vianu este *Moralști francezi*, la care a început să lucreze în noiembrie 1958. [...] A lucrat la ea vreme de câțiva ani, făcând monografia moralismului francez din secolele al XVII și XVIII, de la Montaigne și Pascal la Rivarol și Joubert.” (articolul *Elena Vianu*) □ Două poeme de Rodica Marian: *Norocul mărunț*, *La Maaloula*. □ Criticul Petru Poantă, unul dintre fondatorii revistei *Echinox* și autor al unei controversate monografii despre Coșbuc, publică un fragment cu titlul *Universitatea Daciei Superioare*, dintr-o carte mai amplă în curs de apariție, *Chujul interbelic*. □ Poeme semnate de Doina Cetea: *Vis*, *Vrăjitoarele* și Ion Cristofor: *Scheletul de aer*, *Doamne, tu nu ai nevoie de slavă*, *Vieți goale*. □ Un harnic istoric literar și „un alergător de cursă lungă” în preajma căruia au rămas puțini competitori pe culoarul cercetărilor de istorie literară, Mircea Popa, atrage atenția comentatorului Iulian Boldea prin recenta carte publicată, *De la Est la Vest: Priveliști literare europene* (Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2011), care, din perspectiva istorico-literară „își propune să restituie memoriei cititorilor de azi aspecte și laturi importante ale fenomenului confluentele, ale contagiunilor și corespondențelor între literatura română și literatura universală”, miza cărții fiind „comparatismul literar și punerea în evidență a unor relații, similitudini și reciprocități literare și culturale”; după obiceiul încetățenit, Iulian Boldea trece în revistă întreaga activitate de cercetare anterioară a lui Mircea Popa din a cărei panoplie de cărți reținem: *Ilarie Chendi*, 1973; *Ioan Molnar Piuaru*, 1976; *Octavian Goga între colectivitate și solitudine*, 1981; *Introducere în opera lui Ion Agârbiceanu*, 1982; *Timotei Cipariu - ipostazele enciclopedistului*, 1994; *Mihai Eminescu - contextul receptării*, 1999; *Lucian Blaga și contemporanii săi*, 2007, acestea nefiind decât vârful aisbergului dintr-o activitate trudnică și întinsă în câmpul literaturii și culturii române, la care se adaugă desigur și cărțile riguros documentate despre istoria presei, a iluminismului, creației scriitorilor din exil sau având, pur și simplu, tematici diverse: *Spații literare*, 1974; *Tectonica genurilor literare*, 1980; *Estuar*, 1995; *Convergențe europene*, 1995; *Aspecte și interferențe iluministe*, 1997; *Reîntoarcerea la Ithaca*, 1999; *Presa și ideea națională*, 2000; *Alba Iulia - răscruce de veghe*, 2000; *Homo militans*, 2000; *Figuri universitare clujene*, 2002; *Insertii: Contribuții și precizări documentare*, 2003; *Penumbre*, 2004; *Continuități*, 2011 etc., etc. □ I se face loc în paginile revistei lui Emil Simiu (o personalitate a Academiei de Științe Tehnice din România, n. 8 aprilie 1934), la rubrica „dosar”, unde acesta publică, sub titlul *Anii de ucenicie*, amintirile legate de anii de școală. □ Ileana Urcan publică proza *Moralități*, fragment din *Romanul cu ferestre albastre de pe colină*, iar Bogdan C. Enache, proza *Liceu*. □ Ion Bogdan Lefter reactualizează interesul pentru Ovid

Țopa (n. 1891, într-o veche familie bucovineană), care nu a fost doar „un distins intelectual, licențiat în istorie și geografie, cu un doctorat în filozofie, profesor la școli și licee din Cernăuți, Chișinău, Văscăuți și București, ci și, către sfârșitul Primului Război Mondial, un militant activ pentru Unire, în Bucovina și Basarabia, unde a trăit o vreme”, prilejul fiind suscitată de publicarea cărții de memorii despre Bucovina *Amintiri din Țara Fagilor*, vol. 1, (Tracus Arte, București, 2011, sub îngrijirea Iolande Malamen), dar Ovid Țopa a devenit și un prozator cu greutate în proza românească din perioada tranziției de la modernitate la postmodernitate, mai ales după publicarea romanelor-jurnal *Încercarea scriitorului* (1975) și *Punte* (1985). (articolul *Un memorialist bucovinean și neprețuita sa mărturie*) □ După o introducere pretențioasă în conștiința tragică a existenței, clădită pe ideea oarbei necesități, și recursul la autoritatea istoricului Arnold J. Toynbee (cu lucrarea *Studiu asupra istoriei: Sinteza a volumelor I-VI* de D.C. Somervell, trad. de D. A. Lăzărescu, Humanitas, București, 1997), pentru a arăta că „membrii unei societăți în marasm ajung rapid la conștiința dureroasă că se află la dispoziția unor forțe malefice”, Cezar Boghici trece la analiza romanului *Matei Brunul* (Polirom, Iași, 2011) a lui Lucian Dan Teodorovici, a cărui temă i pare că este „vulnerabilitatea omului târât în spectacolul alienant al unei istorii totalitare, dictate de crunta și capricioasă necesitate politică”. (articolul *Dedal nu părăsește Creta*) □ Simțindu-se nedreptățit și ciufulit de observațiile lui Alexandru Ciolan din numărul precedent al revistei *Apostrof*, Ovidiu Pecican prelungește polemica și îi dă replica, mărgininu-se la observații generale pe ideea că scriitorii îmbogățesc limba, răscolind definițiile din dicționarul normativ al limbii, în timp ce gramaticienii au tendințe centripete, de păstrare și fixare a normelor exprimate de dicționarele în uz: „In această discuție, pe care aș evita-o ca pe o plictiseală pricinuită de o băltoacă din caldarâm dacă silueta Domniei Sale nu mi-ar bara inoportun calea, rolurile sunt clar distribuite. De o parte rămân eu, scriitor de romane, povestiri, teatru și poezie, chiar și atunci când mă improvizez ca publicist; de alta, compilatorul de dicționare, «diortositorul» de chichițe doctissime și importatorul de balcanisme arhaizante cu iz de tămâie în vorbirea zilei. Îmbâcsit și cam acru, el bate demonstrativ cu degetul în litera dicționarului, uitând că acesta din urmă este o colecție de definiții pe care uzul le îmbogățește chiar în acest moment cu noi și interesante versiuni. Orice s-ar întâmpla, eu și colegii mei scriitorii suntem cei care dăm lumină limbii pe care Domnia Sa, așezat pe genunchi, aplecându-se după lexicoane și gramatici, se ostenește să o descifreze.”

● **[Caiete critice, nr. 11 (289)]** Numărul este consacrat prioritar Colocviului Internațional «*Penser l'Europe*», aflat la a X-a ediție și desfășurat de regulă în Aula Academiei Române, în zilele de 14-15 octombrie; astfel, două treimi din articolele publicate reprezintă expuneri și intervenții la acest Colocviu. După un *Cuvânt de deschidere* ținut de José Manuel Barroso în care exprimă optimist speranța că peste 40 de ani lumea va fi uitat crizele datoriilor naționale, iar

integrarea și unirea europeană se va întări în așa fel încât să se facă față onorabil provocărilor demografice, climatice și energetice ale planetei, Eugen Simion expune în *Europa 2061. Exerciții de predicție, exerciții de imaginație* imaginea reală și realistă a unei Europe puternic afectate de multiple crize, una dintre ele fiind și cea economică, în același timp, face un exercițiu de fantazare asupra unui scenariu ideal privind felul cum ar trebui să arate Europa în 2061, peste 50 de ani; Eugen Simion trece în revistă numeroasele pericole ce amenință viitorul proiectului european și tind să favorizeze scepticismul ori atitudinea eurosceptică, apocaliptică, de sfârșit de lume; acestora conferențiarul le opune imaginea virtuală a unei Europe culturale a meritocrației, competenței și armoniei diversităților naționale, o Europă în care literatura să-și redobândească, măcar parțial, importanța socială, iar domenii umaniste, pe nedrept desconsiderate, să-și regăsească demnitatea pierdută. □ Comentariul lui Paul Cernat iese din cadrul referințelor la Colocviul *«Penser l'Europe»* și are drept obiectiv cercetarea fizionomiei spirituale și literare a unui volumaș colectiv de poezie, cu titlul *Marfă* (Ed. Salut, 1995), a cinci autori tineri: Dan Mircea Cipariu, Florin Dumitrescu, Sorin Gherguț, Dan Pleșa, Bogdan O. Popescu, volum însoțit de „două texte critice de escortă” semnate de Gabriel Rusu și regretatul George Pruteanu; titlul fiind ales pentru dubla lui semnificație și ambiguitate căci trimite „la superlativul argotic al calității și la «marșandizare»”, opul acesta a dorit să fie „un manifest postmodern al «integraților» tinerei societăți românești de consum.” pentru cvintetul poezilor din volumului din 1995 între cultura înaltă și cultura de masă trebuie „să existe o alianță, nu un conflict”; după 15 ani, același cvintet de poeți publică la editura timișoreană Brumar volumul *Marfă reîncărcată* (Brumar, Timișoara, 2011, cu o prefață de Florin Iaru), iar puștii din 1995 au devenit între timp oameni serioși, cu cariere de succes, un succes literar pentru unii sau managerial pentru alții; cel mai bine cotate odinioară a părut să fie «copilul teribil», Sorin Gherguț, „intrat pe culoarul mai elevat al Cenaclului «Litere», condus de Mircea Cărtărescu și participant la prima antologie a acestuia - *Tablou de familie*, 1996; impresiile de lectură ale criticului Paul Cernat despre acest al doilea volum se referă la faptul că „e facil să-i taxezi de «minorat post-lunedist», câtă vreme minoratul în speță e asumat, implicând chiar conceptul volumului. În plus, tocmai el, «minoratul», e reabilitat. Kitsch-ul ambiental (slogane publicitare ș.c.l.) este pus la treabă cu bonomie, iar virtuțile agreabilului, intimului, pitorescului, bricolajului revalorificate fără complexe. Diverse ca formulă, dar convergente ca sensibilitate, poemele celor cinci sunt, așa-zicând, «simpatice», «haioase», car cu o pedală de gravitate subiacentă.”; în cele din urmă, opinia concluzivă a criticului este că „Nu întâlnim, în *Marfă reîncărcată*, aproape nimic din stridențele și agresivitatea tinerilor douămiiști, ci o atitudine deliberat soft și o reîncărcare convivială a modelului poeta artifex. De la aerul cu diamante de altădată s-a trecut la un fel de aer condiționat cu gablonțuri. Cei cinci coautori redescoperă, de fapt, bucuria scrisului și a comunicării lejere într-o poezie confortabilă, distractivă, atrăgătoare și

bonomă, bricolată - cu un *clin d'oeil* melancolic - după chipul și asemănarea unei lumi dominate de comercial și advertising.” (articolul *Aer condiționat cu gablonturi*) □ Tema reflecțiilor și prezentărilor la Colocviul internațional «*Penser l'Europe*» este stabilită de întrebarea „Cum credeți că va arăta Europa peste 50 de ani?” Primul răspuns îi aparține lui Thierry de Montbrial, în expunerea *L'Europe dans 50 ans* care nu face, totuși, predicții asupra felului cum va arăta Europa peste 50 de ani, ci indică, în schimb, modalități plauzibile ale programării viitorului european; autorul execută o analogie între dinamica societală și teoria haosului din fizica modernă, avertizând asupra riscurilor unei interdependențe necontrolate în relațiile internaționale. □ Michael Metzeltin acordă, în *Quelques réflexions sur les problèmes de l'Europe de l'avenir (I)*, o atenție specială evoluției reprezentărilor și codificărilor identitare geografice, lingvistice, politico-ideologice și cultural-civilizaționale europene de-a lungul timpului (inclusiv problema frontierelor), pentru ca, la sfârșit, să lanseze o serie de interogații cu privire la viitorul proiectului Uniunii Europene, plus poziția pe care o vor deține în interiorul uniunii state ca România. □ După opinia lui Philippe Beke, în *Le futur de la gouvernance des économies européennes passe par une meilleure intégration de ses économies et politiques sociales*, problemele cu care se confruntă Uniunea Europeană sunt legate mai ales de dificultățile de implementare a tratatului de guvernanta fiscală, capabilă să integreze cât mai eficient economiile și politicile sociale ale statelor componente; la această guvernanta, obiectiv principal, s-ar mai adăuga și altele precum un nou val tehnologic european, un spațiu european comun de justiție și securitate, o diplomatie și o armată comune. □ Monseniorul Ioan Robu încearcă o redefinire a Europei ca „spațiu privilegiat al speranței umane”, bazat pe un set de valori ecumenice proprii creștinismului; autorul mai problematizează o serie de «exigențe» necesare pentru o «Europă a speranței»: 1) dezvoltarea unui spațiu privilegiat al reconcilierii, păcii și libertății; 2) cultivarea justiției sociale și solidarității, valori creștine definitorii pentru „modelul social european”; 3) exigența unei noi etici a economiei, de natură să prevină dezechilibrele și defavorizările unor zone ale continentului prin politici investiționale discriminatorii; 4) exigența unei noi culturi a muncii, cu respectarea dialogului social și a drepturilor angajaților, trebuind să treacă printr-o formare și educație permanentă. (articolul *Europe „un espace privilégié de l'espérance humaine”*) □ Ioan Aurel Pop se arată îngrijorat de fenomenul disoluției valorilor stabile și de prăbușire a educației umaniste tradiționale, mesajul general și dominant în epoca noastră globalistă fiind unul al incertitudinii; de aceea, autorul propune o succintă, dar densă radiografie critică a învățământului umanist actual și a gravelor sale deficiente formative, concluzia trasă este că „Europa viitorului” nu se poate dispensa de avantajele educației umaniste. (comunicarea *L'Educația humaniste en l'Europe future*) □ Subiectul comunicării lui Alessandro Bianchi îl constituie marile aglomerări urbane din Europa actuală, în legătură cu care autorul identifică și sistematizează un număr de probleme urgente, bazat pe propria-i

experiență și expertiză, precum: traficul congestionat, poluarea, problemele de securitate, consumul excesiv de energie, estetica urbană deficitară. (articolul *Sustainable Cities in the Europe of Future*) □ Luând ca punct de reper teoriile asupra imaginarului, formulate de Jean-Jacques Wünnenburger, și teoriile asupra mitului, lansate de Mircea Eliade, expunerea lui Gisèle Vanhese din *Migration, littérature migrante et paradigme ulyssien* întreprinde o investigație complexă a imaginarului european pe coordonatele mitului homeric al lui Ulise, pe care-l analizează în corelație cu motivul „evreului rătăcitor”, actualizat prin intermediul unor opere literare moderne ale câtorva scriitori francezi de etnie evreiască (și originari din spațiul geografic românesc) precum Benjamin Fondane, Lorand Gaspar și Paul Celan. □ Petre Roman se situează pe o poziție eurosceptică și aduce în discuție îndoiala a numeroși cetățeni europeni (în special, a celor români) cu privire la viabilitatea proiectului european, la capacitatea acestuia de a asigura suficientă protecție sau prosperitatea dorită, în absența debirocratizării politicului și a participării active a tuturor categoriilor populației. (articolul *Aurons-nous une politique européenne? Comment et quand?*) □ Profesorul universitar Andrei Marga examinează motivele care au dus la slăbirea identității europene odată cu intrarea în societatea postmodernă, urmărind simptomele acestei schimbări de paradigmă (infantilizarea, indiferentismul, pasivitatea, hedonismul anarhic ș.a.m.d.) pe baza unei ample bibliografii filozofice, sociologice, politologice, epistemologice și pronosticând trecerea de la o societate centrată pe înțelepciune la o societate centrată pe cunoașterea științifică și, apoi, la societatea informațională. (articolul *The Alternative of Europe*) □ Punctul de vedere prezentat de Ioan Valeriu Franc, în *Quelques notes sur l'évaluation économique des programmes culturels*, are legătură cu nevoia de strategie managerială în cultura europeană, dovedindu-se necesară diferențierea investițiilor în cultură față de cheltuielile pentru cultură, teama cea mare fiind că „la globalisation engendre l'homogénéisation de la culture, en menaçant de pluisieurs points de vue les cultures locales.” □ Comunicarea ambasadorului Georgios Poukamissas, cu titlul *Valeurs et confins de l'Europe*, pune degetul pe rană și relevă faptul că implementarea proiectului federalist al lui Guy Verhofstadt ar fi o soluție ideală în vederea unificării disparităților, și că noua Europă nu va rezista decât ca întreg nediscriminator și nu ca o uniune care să favorizeze doar statele dezvoltate. □ Maria Moldoveanu vorbește despre *Efectele sociale (I)* ale activității culturale, definind, mai întâi, conceptele-cheie utilizate în acest demers: cultură și participare, prin consemnarea componentelor lor: cultura cuprinde artele (muzică, literatură, pictură ș.a.), industriile culturale, tradițiile (i.e. patrimoniul), precum și „organizațiile necesare existenței lor”, iar participarea îi include pe consumatorii de bunuri culturale, pe artiști și producători (e.g., de carte, CD-uri, filme, spectacole etc), ca și pe cei care susțin activitatea culturală, care administrează structurile și faptele de cultură.

• **[Contemporanul. Ideea europeană, nr. 11 (716)]** Un alt fragment din vol. *Aventurierii politicii românești. O istorie dramatică a prezentului*, ne întâmpină

în poziția editorialului semnat de Nicolae Breban, cu titlul *Stalinismul românesc*. □ Nepotul de frate al lui Marin Preda, Sorin Preda alcătuiește o carte puzzle, cu intenție memorialistică, aducând mărturii și confesiuni ale celor apropiați din anturajul romancierului lui Ilie Moromete, în *Moromeții. Ultimul capitol* (Ed. Academiei Române, 2010), dar senzația este, afirmă recenzentul Bogdan Crețu, că scenele recuperate din viața lui Marin Preda, a omului dincolo de masca socială și de platoșa pe care o afișa, seamănă foarte mult cu ficțiunea romanescă, ceea ce duce la aprecierea generală asupra volumului că „nu este nicidecum [...] comemorativ sau o culegere cu o compoziție aleatorie. Sorin Preda construiește cartea cu mâna și știința unui prozator care lucrează cu decupaje din realitate. Ceea ce iese este o carte de proză, nu una de jurnalistică sau de reportaje. Și nici măcar una de istorie literară.” (articolul *Despre moromețianism sau despre cum literatura creează realitatea - I*) □ Alex Ștefănescu extrage câteva fragmente dintr-un volum aflat în lucru și cu titlu omonim articolului de față, *Definiții critice*, prin care reconstituie, într-o împletire de seriozitate, ironie și umor, fizionomii spirituale ale criticilor, poeților și romancierilor; din acestea alegem două exemple: „*Ioan Alexandru*. După anii petrecuți în străinătate, la studii poetul era de nerecunoscut: nu mai părea răzvrătit și măreț, ca «fierarul» lui Arthur Rimbaud, ci umil și cucernic ca Zosima din *Frații Karamazov*; cu umerii aduși în față, cu privirea în jos «înțelegea» și «ierta» pe toată lumea, iar în discuțiile curente folosea apelativul «frate». O transformare asemănătoare a suferit poezia lui, devenind monotonă, imnică, lipsită de dramatism. Nu mai era iluminată, ci luminoasă.”; „*Augustin Buzura*. Proza lui Augustin Buzura este scrisă într-un stil greoi și suferă de monotonie. Predomină analiza psihologică, făcută la persoana întâi, cu o minuție obositoare. Personajul care realizează introspecția este aproape mereu deznădăjduit, pentru că viața i-a contrazis idealurile – înălțătoare, dar și naive. Uneori există o disproporție între vehemența nemulțumirii și cauza minoră – care a provocat-o. Se observă, în asemenea situații, că dramatismul este întretinut artificial. *Înainte* de-a avea motive să fie grav, scriitorul este grav. Nu există motive ca proza lui să placă. Și totuși place.” □ Ștefan Borbély se declară de acord cu voința de reformulare sau de lărgire a canonului literar de către Ion Manolescu în antologia *Benzile desenate și canonul postmodern* (CR, 2011), recunoscând că el-însuși a încercat cândva să o facă prin propunerea unei istorii politice a literaturii române, dar, în același timp, observă că este un fel de luptă „cu morile de vânt” sau de predică „în deșert”, cu toate că Ion Manolescu folosește un limbaj „cu care critica noastră literară abia începe să se obișnuiască”; baza de la care pornește construcția teoretică a lui Ion Manolescu este „Contracultura anilor 60”, iar, din ansamblul volumului, cititorul poate învăța cum să perceapă faptul cultural într-un mod decomplexat: „opțiunea pentru marginalitate în detrimentul literaturii *mainstream*, estetica hibridizată, distorsionată (nu neapărat urâtă) care guvernează *Beavis and Butt-Head Do America* sau seriile cu Muttley, nostalgia avizată, de *insider* participativ, pentru *Pif* (pe care întreaga noastră

generație a trăit-o) sau textele de pionierat (la noi...) despre Douglas Coupland sau – mai ales – Mark Leyner, decretat «cel mai sucit prozator american al deceniului zece». Cine a mai scris la noi despre *Cultura excrementală* a lui Arthur Kroker & David Cook (eu însumi am stârnit un mic șoc pudic la Literele clujene, atunci când am analizat cartea, raportând-o la binecunoscuta scena a macerării umane din Pink Floyd, *The Wall*) sau despre Orbitor ca proză «fantasmatică» [...]?” (articolul *Un marginal*) □ Un parcurs prin întreaga poezie a lui Ioan Alexandru ne ajută să facem Adrian Dinu Rachieru, de la volumul de debut *Cum să vă spun* (1964), urmat de *Viața, deocamdată* (1965), *Infernul discutabil* (1966), *Vina* (versuri) (1967), *Vămile pustiei* (1969), toate formând o primă etapă a creației poetului reprezentând „convulsiile unui suflet torturat, osândit la o existență inautentică [...] un blagian ce scormonea «depozitele ancestrale» captând poruncile venite din străfunduri, atent la zbuciumul viului și sigilat de gustul originarului”; odată însă cu *Imnele bucuriei* (1973) se va inaugura o altă etapă de creație în biografia poetului: „drumul de la jubilația adolescenței la izvoarele imnului n-a fost lin și pe cerul poeziei gravitează sensuri thanatice. În regim de exaltare contemplativă, lirica lui Ioan Alexandru îmbracă straie de sărbătoare; mitologia umple timpul istoriei, vorbind de un sat de esență morală. Simbolistica e obscură pentru cel nepregătit, gata de a anexa această lirică filierei gândiriste.” (articolul *Ioan Alexandru, un poet «transfigurat»*) □ Romanul *FEM* (CR, 2011) al Magdei Cărneci atrage atenția recenzentei Constantina Raveca Buleu, un roman conceput sub formă epistolară scris de o femeie bărbatului (cândva) iubit pe cale s-o părăsească; analiza romanului o conduce pe C.R. Buleu la concluzia că este o încercare „de a recupera liric și suprasensibil propriul sine și de a se conecta cu întregul univers, dar, mai ales, de a transpune cu o paradoxală sensibilitate brutală straturile unei feminități complexe și fascinate.” (articolul *FEMinitate și inițiere*) □ Bedros Horasangian comentează într-un stil zeflemisitor faptul că președintele Traian Băsescu primește din partea fostului Președinte al Academiei Române, criticul literar Eugen Simion, integrala Proust, adică reeditarea *In căutarea timpului pierdut*, pusă într-o casetă elegantă, la Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă; cadoul i-a fost făcut lui Traian Băsescu după ce președintele României a decorat zece profesori universitari și academicieni străini: Thierry de Montbrial, Jaime Gil Aluja, José Casajuana Gibert, Jacques De Decker, Michael Metzeltin, Serge Fauchereau, Gisèle Vanhese, Mohamed Laichoubi, Evangelos Moutsopoulos. (articolul *Despre Proust și...Băsescu*) □ Cătălin Ghiță își continuă digresiunea despre *Estetica spațiului oriental în poezia romantică engleză (II)*, reliefând, în realitate, cele mai compacte și elocvente expresii ale pasiunii exotice pentru Orient, la Shelley, Byron, Coleridge. □ Accentuând ideea că „Mihai Șora e un gânditor care dă sens filosofiei românești”, Liviu Ioan Stoiciu aduce un omagiu filosofului „dialogului generalizat”, confesându-se că ar fi preferat să-l aibă drept tată: „recunosc, mi-ar fi plăcut să-mi fie tată Mihai Șora, mă simțeam mai degrabă apropiat, compatibil cu Mihai Șora, decât cu tata – fără

cuvinte, inexplicabil.” (articolul *Mai-Gânditorul Mihai Șora*) □ Magda Ursache este oripilată că a devenit o modă să ne arătăm rușinați că suntem români, sentiment pe care-l consideră nevrednic, fiindcă, după o serie de exemple din istoria națională în care arată cât de vrednici ne-au fost înaintașii, ba chiar mai vrednici decât cei cu care s-au confruntat, se raliază deschis afirmației lui Ion Papuc: «În fața interesului național, nu există nicio altă eventualitate care să primeze.» (articolul *De la Tanc la Think-Tank*) □ Contradicțiile lui Nicolae Manolescu constituie materia de bază a articolului *N. Manolescu și revizuirile critice* al lui Marian Victor Buciu, care relevă ce reiese din analiza afirmațiilor criticului *Arcei lui Noe*: „Manolescu nu vede în estetic un criteriu suficient, apt să înglobeze totul pentru a da seama de literatură ca artă. Criticul e gata să împace esteticul cu extraesteticul. Ba chiar să așeze esteticul – în artă – între alte criterii străine lui, dacă nu ajunge aproape să-l plaseze pe ultima poziție. [...] Pentru că într-un editorial scrie limpede: «revizuirea este fatală și este, înainte de toate, estetică».” □ Irina Ciobotaru îl citește pe N. Steinhardt prin grila de lectură propusă de Antoine Compagnon în *Antimodernii. De la Joseph de Maistre la Roland Barthes*, încercând să circumscrie noțiunea de „antimodern” în viziunea teoreticianului francez: „categoria «antimodernilor» nu include retrograzii, tradiționaliștii sau conservatorii tipici. Antimodernii sunt acei intelectuali care, din interiorul modernității și recunoscându-și calitatea de moderni, privesc cu scepticism fractura agresivă dintre vârstele umanității. Ei nu împărtășesc apetitul exclusiv și nediscriminatoriu pentru noutate, pentru înlocuirea radicală, de tip revoluționar, a unui set de valori și norme cu un altul, antagonic și reformator.” (articolul *Steinhardt – antimodernul*) □ Ștefania Mincu pătrunde cu înțelepciune și pricepere în teritoriul minat de iconoclastie a poeziei patriotice a lui Mihail Gălățanu, din *România aproximativă* (Ed. Vinea, 2011): „Și Argezi mersese foarte departe, se știe, în această privință, cu limbajul său plastic, neconvențional. Gălățanu îi este și lui urmaș vrednic, dar se obrăznicește și mai mult prin delirul său, pe care nu doar că-l emite, ci și îl speculează continuu, până la absurd, moștenind ceva și de la Ionesco [...]”, analiza volumului ducând-o la concluzia că acesta este „un volum foarte viu, în orice caz, de la un nouăzecist vulcanic ce cucerește publicul nu prin rezonanță savantă, ci prin aderență perceptivă nemijlocită, în ciuda oricărei ofuscări pudibonde.” (articolul *Mihail Gălățanu și România aproximativă*) □ În cadrul „antologiilor Conte”, este publicată piesa lui Virgil Tănase, *Fiarele*, comedie feroce, care a deschis cea de-a XXIII-a ediție a *Festivalului Național de Comedie – Galați 2011*, unde a primit premiul pentru idee regizorală și scenografică. □ Este reluată detaliat „Cronica unui plagiat” (menționat prima dată în nr. 3 al *Contemporanului. Ideea europeană*) care se referă la preluarea de către editura Adevărul Holding a volumului Lev Tolstoi, vol. I, II, traducere Ghenadi Strungar, 2008, după originalul Lev Tolstoi, *Jurnal*, vol. I, II, traducere de Janina Ianoși, note, prefață, selecție, aparat critic de Ion Ianoși, Ed. Ideea Europeană, 2005; în cadrul acestui plagiat iau atitudine Aura Christi cu intervenția *Așa nu*

se face, *Adevărul holding!* Și Magda Ursache cu articolul *Căpușile editoriale. «Plagiatul secolului»*: *Cazul Tolstoi*, urmate de un dens și amplu articol al lui Ion Ianoși despre *Tolstoi și tolstoismul*, un fragment din vol. *Autori și opere. Cultura rusă* (Ed. EuroPress). □ Articolul *Actualitatea lui Nietzsche*, scris de Mara Magda Maftai este în consonanță cu necesitatea reeditării complete a operei lui Nietzsche în spațiul cultural european, o ediție critică, „lucrată de cei mai buni cunoscători ai operei filosofului, de către traducători, filologi, dar și de cei familiarizați cu fenomenul Elizabeth Förster, cea care falsifică în întregime ultima scriere a acestuia, *Voința de putere*, care în definitiv nu există”. □ Rodica Grigore se ocupă de data aceasta de literatura albaneză reprezentată de Bashkim Sheshu și al romanului său *Angelus Novus* (EuroPress group, 2010, traducere de Kopi Kyçyku), în articolul *Bashkim Shehu. Despre îngeri, altfel*.

● **[Convorbiri literare, nr. 11 (191)]** Despre transformările radicale din societatea post-industrială și post-post-modernistă, ne întreține articolul de fond al lui Cassian Maria Spiridon, luând ca punct de referință cartea lui Francis Fukuyama, *Marea Ruptură. Natura umană și refacerea ordinii sociale* (Humanitas, 2011, traducere Liana V. Alecu), fiind clar „capitalul social nu este o realizare culturală transmisă din generație în generație, care odată pierdută nu se mai regenerează, mai degrabă este produsă în permanență de oameni care își văd de treburile lor zilnice.” (articolul *De la Marea Ruptură la Reconstrucție – II*) □ Suntem atrași într-un dialog cu filosoful Alexander Baumgarten realizat de Tudor Petcu, cu titlul *Filosofia ca mod de viață*. □ Într-un stil evocator și memorialistic, Virgil Nemoianu îi dedică lui Mihai Șora, la împlinirea impresionantă a vârstei de 95 de ani, o suită de amintiri: l-a cunoscut în 1957-1958 prezentat de Ion Negoitescu, când filosoful avea 40 de ani, iar cei trei copii erau deja născuți cu toții; mai aflăm și detalii casnice uimitoare: „Mihai spăla adesea rufele familiei în cada de baie (aparate automate nu existau pe-atunci în București). Ne-am mirat puțin la început sau chiar ne-am indignat («machismo» dâmbovițean juvenil, nu?), dar apoi ne-am dumirit? Pentru Mihai Șora era un excelent prilej de a reflecta solitar, fără să fie bătut la cap de nimeni, era o tactică filozofică, am putea spune. Așa erau și plimbările sale: ca să meargă la sau să întoarcă de la diversele lui servicii nu recurgea decât rar la mijloace de transport în comun. Prefera modul peripatetic.” (articolul *Episoade cu Mihai Șora*) □ Un omagiu îi aduce lui Mihai Șora și Basarab Nicolescu, povestind cum i-a descoperit cartea *Du dialogue intérieur* (Gallimard, 1947), prin 1970, când se plimba pe malurile Senei, scanând cărțile buchiniștilor; dar cunoștința cu el s-a petrecut abia în 2005, când poeta Magda Cârneci, directoarea Centrului Cultural Români din Paris în acea vreme, l-a invitat în apartamentul ei parizian, unde l-a văzut bând cu măsură, dar și cu plăcere țuică. (articolul *Mihai Șora și bucuria de a trăi*) □ Livia Cotorcea își organizează textul de idei în jurul unei reflecții a tânărului Mihai Șora din prima lui carte de filosofie, *Despre dialogul interior* (1947): „Problema omului: cum să trăiască asemenea unui arbore fără a înceta prin aceasta să fie om.” (articolul

Despre tăcerile lui Mihai Șora) □ Irina Mavrodin simte nevoia să-și rafineze ideile din scrierile mai vechi, cum ar fi *Romanul poetic* (Univers, 1977), în care pornea în demonstrațiile sale tipologice de la o opoziție a lui Roland Barthes între scriitori („écrivains”) și scriptori („écrivains”), distincție prin care teoreticianul francez înțelegea să plaseze în prima categorii pe...poetți (pentru care esențial este limbajul însuși, explorându-l ca pe un spațiu particular), iar în a doua pe ziariști, reporteri, publiciști și chiar romancierii de tip tradițional. (articolul *Din nou despre statutul eseului*) □ Captivată de lucrarea monumentală a unui colectiv de aproape treizeci de autori din mediul universitar (nu doar ieșean), și anume *Dicționar de francofonie canadiană* (Ed. Universității «Alexandru Ioan Cuza», 2011), coordonată de Corina Dimitriu-Panaiteșcu alături de încă trei cadre didactice universitare: prof. Maria Pavel, lect. Cristina Petraș și asist. Dana Nica, Maria Carpov apreciază din prima privire, de ordin senzorial „un obiect tipografic monumental! 879 pagini! Plus o hartă a Canadei și un CD-ROM. «Monumental» este și prin conținut, monumentalitate legitimată, printre altele, din perspectiva publicului beneficiar, un public numeros și intens diversificat, dacă ținem seama de interesul suscitât de această parte a planetei, Canada. Un public de români și de cunoscători, din păcate, nu prea mulți ai limbii noastre, articolele fiind redactate în românește. [...] Pătrunzând în interior, efectul este, nu exagerez, copleșitor. Foarte multe din așteptările pe care le formulăm mental când avem de-a face cu un astfel de dicționar sunt satisfăcute.” (articolul *Pentru diversitate*) □ Întrebându-se chiar din primul paragraf pentru ce tip de cititori Alice Botez a scris romanul *Eclipsa*, fiindcă intenția evidentă este aceea de a fi scris o antiutopie față de realismul anului 1979, Elvira Sorohan folosește ca modalitate de decodare teoriile și eseurile lui Michel Butor, apropierea fiind făcută nu fără temei căci „Alice Botez, și ea o talentată matematiciană iubitoare de muzică, precum era și scriitorul francez, i-a învățat bine lecția. [...] Realitatea nu mai putea fi copiată, ci sondată și reprezentată simbolic în ceea ce este esența ei.” (articolul *Alice Botez și romanul simbolic – V*) □ Gheorghe Grigurcu își continuă periplul axiomatic în *Exigențele ființei*. □ Nicolae Stroescu Stînișoară își confesează neliniștile și întrebările pe care și le-a pus el însuși la întâlnirile pe diferite teme culturale și spirituale, prezidate de Episcopul de la München, Sofian Brașoveanu, în esență legate de concesiile făcute de biserica ortodoxă față de regimul comunist, în *Pagini de jurnal*. □ Istoricul Alexandru Zub scrie un text în apărarea Regelui Mihai I, cu prilejul invitației de a se adresa națiunii de la tribuna Parlamentului pe 25 octombrie 2011. (articolul *Coroana de oțel, simbol al României suverane*) □ Ioan Holban întreprinde exegeza universului liric al lui George Vulturescu de la debutul cu *Frontiera dintre cuvinte* (1988), urmând *Poeme din Ev-Mediul odăii* (1996), *Gheara literei* (1998), *Scrisul agonie* (1999) până la ultimele cărți *Nord și dincolo de Nord* (2001; 2006), *Stânci nupțiale* (2003), *Monograme pe pietrele Nordului* (2005), *Alte poeme din Nord* (2007) și *Aur și iederă* (2011), stabilind ca temă centrală tema medievală (prezentă și alți scriitori contemporani precum Nichita

Danilov, Lucian Vasiliu, Dana Dumitriu, Ana Blandiana, iar în proză la Ștefan Agopian) în care se dezvoltă simbolistica Nordului „el este universul, lumea, ființa interioară, orizontul care se creează pe măsură ce este privit și dorit a fi atins – un punct mobil, o altă Ithaca pentru un nou Ulysses”. (articolul *Carnavalul din Nord*) □ Pagini de jurnal inedite puse la dispoziție de Adrian Alui Gheorghe, parte din *Carnete maro 1982-1990*, semnate de Aurel Dumitrașcu cu titlul de revistă *Carnete maro, București – ianuarie 83*. Pe aripile poeziei ne poartă Adrian Munteanu (*Știu unde sunt, în ce ungher mi-e gândul?*, *Mânia pentru gestul ce mă doare*, *Din urmă iau doar ziua ce se duce*, *Vreau doar un sfat, maestre, vreau o cheie*, *Zvâcniri gestante, scârba ce mocnește*), Andrei Novac (*poemul actorului cu picioare de argint, fotografie, lung, frumos, privire*), Indira Spătaru (*Taifas, Perpetuu, Casă memorială, Turuit, Iubire, Furioso*), Tudor Crețu (*și nu e ce nu e*). Victor Cupșa semnează *Jurnal de atelier (Fragmente – II)*, cuprinzând intervalul 1975-1977. Viorel Dianu este prezent cu proza *Cina*. □ Cronica de poezie a lui Cristian Livescu deștălenește sensuri și semnificațiile poeziei unui poet ce, după vârstă, ar aparține valului literar al generației 80, dar a fost mereu socotit un „independent», un răzleț, un furios și cam «barbar» pentru efectul de bibliotecă asumat de lunedìștii filologi, cu nasul pe sus, față de absolvenții de «Ștefan Gheorghiu»: este vorba de Mircea Dinescu a cărui devenire poetică, începând cu *Invocație nimănui* (1971), a pornit de la insolență, teribilismul imagistic și frenezia senzorială ca să ajungă la „dramatismul insurgent și de aici spre radicalismul expresiv, al coșmarului trăit cu nervii întinși la maxim din cărțile recente”. (articolul *Mircea Dinescu, nepotul lui Rimbaud – I*) □ Constantin Dram comentează romanul *Vulturul deșertului*, vol. 1 (2010), roman istoric despre Ion Vodă cel Cumplit, al lui Ion Muscalu care „face parte dintr-o categorie de scriitori nu tocmai numeroasă, o categorie care se distinge printr-o plăcere rară, savuroasă adesea, aceea de a re-descoperi/ re-inventa secvențe ale istoriei medievale și post-medievale românești, aducându-le spre noi cu un meșteșug ce, dacă îl raportăm cronologic, pornește de la marele Sadoveanu.” (articolul *Acolo unde ficțiunea nu poate uita de istorie*) □ Dan Mănuță pune în valoare o lucrare care revizitează poezia lui Șt. Aug. Doinaș din perspectiva modernității, dar și a clasicității sale, cu titlul *Poezia lui Ștefan Aug. Doinaș. Modernitate și clasicitate* (Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2011) semnată de Diana Ioana Ureche și, deși eforturile exegetice ale autoarei se înscriu într-un concert de păreri unanime referitoare la lirica lui Doinaș, totuși Dan Mănuță apreciază faptul de încercare inovatoare, și anume că există o sferă a contextualizării cuprinzând biograful, relația viață – operă, în privința căreia autoarea nu aplică abordarea strict cronologică, ci favorizează, dincolo de factologia biografică, „evenimentele din viață care au contribuit la formarea spiritualității lui Doinaș. Mai întâi ca om. Apoi, ca scriitor.” (articolul *Doinaș, în actualitate*) □ Un optzecist întârziat, „un caz atipic” (N. Manolescu), Liviu Georgescu formează subiectul exegezei cu titlul *Liviu Georgescu sau metamorfozele poetului*, semnat de Adrian Dinu Rachieru, care

consideră că poetul trecut prin cenaclul lunedist și a debutat editorial la editura botoșăneană Axa, cu volumul *Călăuza* (2000), după ce, în postură de azilant politic, a încredințat câteva poeme revistei newyorkeze *Gracious light/ Lumină lină* (1998); este un poet ciudat, deoarece vine dintr-o altă formație profesională de bază și anume medic și absolvent al liceului de muzică din București; poezia lui este definită ca „aluvionară, compozită, mixând vizionarismul, biografismul [...] și reportajul politic” înfățișându-se „ca un ciudat amestec, navetând spre suprarealism și neoexpresionism. Altfel spus, este atrasă deopotrivă de sublim și grotesc”. □ Daniela Petroșel face însemnări despre un curs excepțional despre ironie audiat pe vremea când era studentă, iar ironia pare un apanaj al vremurilor de tranziție, de criză, în care „umanitatea își pierde credința în vechile idealuri și încearcă a naște altele noi”. (articolul *Despre ironie, cu melancolie*) □ Emanuela Ilie orientează interesul publicului spre *Isihasmul sau meșteșugul liniștirii* (2002), după ce Vasile Andru a început în 1970 cu *Yutlanda posibilă* și, după aproape treizeci de volume, a încheiat cu *Surâd, deci exist* (2010), iar parcurgerea volumului din 2002 arată că se dovedește mult mai mult „decât un manual pentru uzul practicanților isihasmului. Ea constă într-un amestec bine dozat de confesiune testimonială și notație cotidiană, de fiziologie și metafizică, de istorie a devenirii individuale și aventură universală a umanului, de factologie și hermeneutică teologică.” (articolul *Despre isihasm sau meșteșugul liniștirii*) □ Șerban Axinte constată că a apărut în peisajul literaturii române contemporane o nouă generație de critici tineri precum Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Andrei Terian, Radu Vancu, Alex Goldiș, Doris Mironescu, Bogdan Crețu, Emanuela Ilie, Bianca Burță-Cernat, Cosmin Crețu, Dragoș Varga, Raluca Dună, Felix Nicolau ale căror cărți există pe rafturile bibliotecilor și, deci, se poate susține existența ei în mod justificat; dar, în articolul de față, cărțile universitarului ieșean Antonio Patraș, *Ion D. Sârbu – De veghe-n noaptea totalitară* (Ed. Universității Al. I. Cuza, 2003), o monografie în care aplică metoda descoperirii datelor biografice dinspre operă către viață, *Fragmentarium* (Timpul, 2006), o culegere onestă de impresii despre oameni și cărți, și *Ibrăileanu – către o poetică a personalității* (CR, 2007), primul volum dintr-un proiect mai amplu care dorește să prezinte literatura criticilor. (articolul *Antonio Patraș. Aproape un profil*) □ Adrian G. Romilă vrea să surprindă specificul scrierilor lui Nicolae Stroescu-Stânișoară, literaritatea lor, având în vedere că autorul are la bază studii neterminate, în țară, de filosofie și drept, dar o bogată experiență de exilat în Germania, unde a lucrat ca jurnalist la Radio Europa Liberă; toate cărțile sale apărute după 1990, sunt jurnale ale „zodiei exilului” sau romane cu bune trimiteri autobiografice, iar criticul se ocupă în special de ultima apariție: *Întreprinderi. Itinerarii istorice și metaistorice* (Ed. Institutul Cultural Român, 2010), unde se află texte adunate din trei decenii (1980-2009): interviuri, documente CNSAS, reflecții, eseuri, convorbiri, fragmente din caietele personale, toate arată, de fapt, că „viziunea lui Nicolae Stroescu-Stânișoară e una puternic orientată ortodox, dar fără derapaje și închideri.

Dotat cu subtilitate intelectuală și duhovnicească și posesor al unui doctorat german în filosofie“ care îl ajută să facă expuneri pe teme religioase și confesionale. (articolul *Itinerariile lui Stroescu Stînișoară*) □ Daniel Cristea Enache încearcă să simplifice pătrunderea în universul liric dens la Ilenei Mălăncioiu, arătând că relectura la o altă vârstă critică poate uneori să nu ducă la clarificarea impresiilor, ci doar la adâncirea primelor senzații: „Creația Ilenei Mălăncioiu îmi pare acum mai sistematică, turnată în cercuri concentrice și secante; și totodată desfășurată istoric, serializată nu conjunctural, dar contextual.”; criticul nu uită să pună pe tapetul discuției dificilul debut la generației 60, când cei mai mulți au trebuit să plătească tributul de obediență față de regimul comunist, având astfel șansa de a intra de tineri în manuale și de a se clasiciza (precum Labiș, Nichita Stănescu, Marin Sorescu), dar acest lucru nu s-a întâmplat și în cazul Ilenei Mălăncioiu, care, debutând în 1967 cu *Pasărea tăiată*: „Reversul medaliei «șai-zeciste» fiind că aproape toți componenții de marcă ai acestei generații se vor rușina, ulterior, de începuturile lor. [...] Nu și la Ileana Mălăncioiu, care, neplătind obolul, refuzând oferta de colaborare, chiar nu va avea ce să-și reproșeze. [...] Strategia mai veche a abținerii și amânării, care ar fi atât de comodă în acest context, este abandonată; iar în locul ei vedem o implicare poetică și civică decisă, cu riscuri majore asumate prin volumele *Linia vieții* (1982) și *Urcarea muntelui* (1985). O implicare pe care, din păcate, n-o regăsim la majoritatea deodată foarte tăcută și rezervată a breslei.” (articolul *Întâmplări în irealitatea imediată -I*) □ Criticul ieșean Theodor Codreanu pune reflectorul pe un scriitor bucureștean (n. 1936, în același an cu Marin Sorescu), Constantin Virgil Negoită, autoexilat în 1982 în SUA, personalitate remarcabilă a informaticii și logicii cibernetice (domenii în care a scris lucrări remarcabile în SUA), dar a impus și o specie nouă de roman în ultimele decenii; a publicat în țară la Editura Paralela 45 din Pitești: *Vag. Împotriva lui Mango, Logica Post Modernului, Irozii, Concert la Carnegie Hall, Cronica intrării în rai* (2008), iar la Editura Dacia din Cluj-Napoca: *Vizitator, Implicări, Conspirația cibernetică, Spirit peste materie, Opus dei* (2008); Theodor Codreanu critică faptul că lipsește din *Istoria critică...* a «neomodernistului» Nicolae Manolescu, dar, în schimb, sesizează că este trecut de Marian Popa în *Istoria literaturii române de pe azi pe mâine* (I, II, 2001, 2009); cronicarul discută teoriile lui Constantin Virgil Negoită despre paradigma culturală a *transmodernismului* (în condițiile în care a scris el însuși o carte numită *Transmodernismul*, Junimea, Iași, 2005), stabilind niște afinități cu *postmodernismul premodern*; în fine, Theodor Codreanu vrea să definească formula romanească a lui Constantin Virgil Negoită din romanul *Pullback. A Novel* (New York, 1986) și mai recentul *Cronica intrării în rai* (Paralela 45, 2008), aflat la granița dintre ficțional și non-ficțional, definit de autor „roman colaj”, dar și „roman algebric”, formula „pullback” reprezintă o tehnică algebrică de „retragere”, iar cronicarul însuși îl numește „roman-fuzzy” („roman cețos, încețoșat”). (articolul *Constantin Virgil Negoită și logica raiului*) □ Constantin Cubleşan prezintă un eminescolog, Adrian

Voica, și, în același timp, un specialist în prozodie care nu a rămas la nivelul teoretizărilor în sine, „ci s-a devotat lui Eminescu a cărui operă poetică o cercetează de mulți ani”; a publicat trei-patru volume de cercetări, precum *Reverii sub tei* (Ed. Floare Albastră, București, 2006), „demonstrația lui Adrian Voica [...] este și o pledoarie convingătoare pentru recunoașterea demersului cercetării prozodice ca parte distinctă, aparte, în cadrul disciplinei stilisticii, cu sarcini majore în cunoașterea și interpretarea ideatică a textului poetic, dar și să interpreteze această realitate contribuind astfel la evaluarea estetică a textului respectiv.” (articolul *Aritmetica prozodică*) □ Reprezentant al generației 80 și născut într-un loc încărcat de referințe scriitoricești, Târgu-Neamț, Daniel Corbu a fost muzeograf la Bojdeuca Ion Creangă, iar în actualitate este director-adjunct al Muzeului Literaturii Române – Iași, editor și organizator de manifestări culturale; este un spirit activ și nonconformist, care, conform prezentării pe care i-o face Vlad Zbârciog în *Daniel Corbu: «Cred în poezie ca într-un miracol...»*, din exegeza căruia aflăm că „Poetul cultivă o poezie de un farmec aparte, o poezie saturată de reflecții filosofice, psalmice, în care revelația artistică stă pe aceeași treaptă cu «ritualul cunoașterii mistice». Poet, filosof și moralist deopotrivă, Daniel Corbu are o deschidere largă spre «cunoaștere», dar și spre «dumnezeire», calități obținute prin suferință, o suferință de care nu dorește să se despartă, ea fiindu-i aerul pe care-l respiră sau lumina care-i încălzește sufletul.” □ În cadrul unei noi rubrici „poeti de la Cernăuți”, Ion Beldeanu scrie despre antologia *101 poeme* a lui Ilie T. Zegrea, având un început răscolitor de vechi dureri: „Vorbind de Cernăuți, trebuie precizat că ținutul amintește de rezistența de odinioară a culturii românești din Bucovina.” (articolul *Măhnirea poetului cernăuțean Ilie T. Zegrea*) Un alt poet aflat pe baricadele limbii române din Basarabia este Simion Gociu (n. 1948, în Molnița, pe malul Prutului), poet, prozator și ziarist, dar un poet „curat ca un spic de grâu”, despre care face adnotări critice Grigore Gherman în *Un poet al spicului de grâu: Simion Gociu*, luând în colimator și cele cinci volume de poezie publicate deja: *Sărutul spicelor*, *La țârmure de suflet*, *Oul gastronomic*, *Lacrima toamnei* și *Bună dimineața, septembrie!* □ Vasile Iancu compară cartea lui Constantin Călin, *În jurul lui Bacovia. Glose și jurnal* (Ed. Babel, Bacău, 2011) cu construirea unei case alcătuită din...fragmente. (articolul *Aservindu-l Bacovia îl evidențiază*) □ După cum i-a intrat în obicei, Gellu Dorian prezintă un debut memorabil și de data aceasta a venit rândul Ioanei Negoescu, un debut tardiv (poeta e născută în 1967, deci ar aparține generației 90 – după data nașterii, dar după tipul de poezie pare să țină de o generație mai nouă) cu volumul *jurnal cu tine, o lighioană și restul lumii* (Ed. Limes, 2011), care beneficiază pe coperta a IV-a de comentariile de escortă încurajatoare ale Anei Blandiana și ale lui M. Gălățanu; or, Gellu Dorian însuși notează într-o tonalitate laudativă: „poemele ei au o structură ce poate fi asemuită cu poezia minimalistă a generației tinere. Pasta vie a acestor poeme este densă, substanța poetică ieșind din fiecare pagină cu generozitate de sub privirea atentă a poetei. [...] ordonat în

poeme generoase, grele, care fac pagina de neîntors până la absoluta lor înțelegere.” (articolul *Ioana Negoescu – «Jurnal cu tine, o lighioană și restul lumii»*) □ Leonida Manu reliefează contribuția monografică a lui Pavel Florea, *Convorbiri literare 1867-1885* (Ed. Universitas XXI, 2011) prin care autorul „își propune să examineze modul în care, în perioada ieșeană a publicației s-a desfășurat în compartimentele sale «sinteza generală în atac»”, iar lucrarea s-a transformat volens-nolens „într-o radiografie spirituală a epocii”, analiza detaliată a ideilor sintezei ducând la concluzia că „este o lucrare fundamentală”. (articolul *O monografie a «Convorbirilor literare»*) □ O chestiune arzătoare, la ordinea zilei de atunci, au fost revizuirile morale, discriminatorii și pline de mânie din perioada postceaușistă, iar una dintre victime a fost George Călinescu autorul inegalabilei și monumentalei *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, iar principalul capăt de acuzare din partea intelectualilor mai echilibrați este, subliniază Antonio Patras, faptul că „a preferat să facă jocul puterii comuniste de bună voie și nesilit de nimeni, într-o perioadă când ar fi avut, totuși, posibilitatea unor opțiuni mai puțin condamnabile.”; vrednicul editor al operei călinesciene (tipărit aproape integral în colecția «Pleiade» de sub patronajul Academiei Române), Nicolae Mecu, are meritul de a fi redeschis un dosar ce părea «clasat» și de a discuta *sine ira et studio* cu textele pe masă despre raporturile «divinului critic» cu politica și cu puterea totalitară, iar studiile au fost strânse, notează Antonio Patras în volumul *G. Călinescu față cu totalitarismul* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011), care, în general, sunt studii de genetică a variantelor și de receptare a operei călinesciene; aprecierea finală a cronicarului fiind că „Din câte-mi dau seama, abia în Nicolae Mecu pare să-și fi găsit «petulantul» G. Călinescu, «divinul» admirat și hulit cu egală patimă, exegetul de care avea nevoie: un exeget obiectiv dar nu «rece», capabil să simtă valoarea și să se entuziasmeze de frumusețea pură a artei, totuși nu în așa măsură încât să nu poată trece senin peste delicatele momente de derută morală și de oportunism din biografia criticului. *G. Călinescu față cu totalitarismul* e o carte cu miză esențial pedagogică, pentru că ne învață să înțelegem istoria și să ne respectăm valorile în spiritul adevărului, fără idolatrie și fără resentiment.” (articolul *Intelectualii și puterea. Cazul «bietului» Călinescu*) □ Nicolae Crețu își poartă cititorii prin sinuozitățile receptării „isterice cărți” (o calificare ce aparține chiar autorului) *Schimbarea la față a României* (1934) a tânărului Cioran, o carte supusă mereu unei judecăți grăbite și sumare, considerată o carte «antiromânească», grav viciată de antisemitism, dar pe care autorul eseului încearcă s-o reconsidere prin situarea în contextul potrivit. (articolul *Paradoxul Cioran II. O carte de ruptură*) □ Constantin Parascan relatează următoarele amintiri din *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost (XVIII)* □ Liviu Papuc mai adaugă o filă de istorie literară, identificând într-o broșură cu titlu plat *Pages de Bukovine et de Transylvanie* (Paris, 1930) în care prințesa Martha Bibescu publică un poem în proză, închinat meleagurilor nordice românești cu ocazia unei vizite pe la

mănăstiri. (articolul *Poema bucovineană a prințesei Marthe Bibesco*) □ Gheorghe I. Florescu urmează descoperirile incitante din *Jurnalul Reginei Maria* (1925), studiu ajuns la al treilea episod. □ Marius Ghica își continuă eseu despre înțelepciunea vechilor greci și despre eros, întrebându-se și întrebându-ne până unde poate merge prietenia, relație în care iubirea de altul trebuie să fie la fel de intensă și mare ca iubirea de sine-însuși. (articolul *Despre iubire – XVI. Virtutea – temei al iubirii din prietenie*) □ Irina Ciubotaru ambiționează un studiu comparativ între două personalități culturale: filosoful trăirist Nae Ionescu și filosoful fericiților carcerale și mistice N. Steinhardt, în *Nae Ionescu și Nicolae Steinhardt. Problema descendenței spirituale*, căci se pare că Nicolae Steinhardt își are rădăcinile spirituale solid ancorate în perioada interbelică, în pedagogia libertății ionesciene, alături de alți colegi de generație precum Constantin Noica, Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Pete Țuțea. □ Andrei Zanca semnează *Cartea surâsului (I). Jurnalul unui drum lăuntric*, un jurnal în care autorul reflectează la probleme de genul „când vedem un arbore, îl vedem văzând și pe cel ce vede?” □ Carmelia Leonte poartă motivul măștii prin literatura universală, decodându-i semnificațiile și evoluția socială a semnificațiilor ei de-a lungul timpului, căci rolul măștii a oscilat mereu între relevare și ascundere, în spatele ei aflându-se uneori și fascinația pentru dublu. (v. *Portretul lui Dorian Gray*) (articolul *Cu mască, fără mască*) □ Petru Ursache continuă actualizarea interesului față de figura unui haiduc legionar anticomunist: *Ion Gavrilă-Ogoranu (II)*. □ Constantin Coroiu îndreaptă atenția spre publicarea în română a monumentalei biografii semnată de Gerald Martin despre scriitorul „global” *Gabriel García Márquez. O viață* (2008), care a fost tradusă la noi de Alexandru Macovei, la nici un an de la apariția ediției în limba engleză (2007). (articolul *Biografia unui scriitor global – I*) □ Simona Modreanu pune în relief un nou debutant în spațiul literelor pariziene, Hervé Bel, „care a zgâlțâit puternic conștiințele *bien pensantes* cu o teză ce i-a scandalizat cu siguranță pe cei care vor dori mereu să confere atribute diferențiate Răului. Bel are curajul să spună – într-o narațiune care ne ține cu sufletul la gură – că Răul e unic, fie că-l îmbrăcăm în mantale ponosite sau în costume Armani dichisite [...]”, romanul debutantului purtând titlul *La nuit du Vojd* (*Noaptea Ghidului*, Ed. Jean-Claude Latte, 2010). (articolul *Men in black*) □ Valentin Talpalaru realizează *ComPresa revistelor*.

● [Orizont, nr. 11 (1550)] Apreciind sinteza necesară și recuperatorie reprezentată de studiul Biancăi Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate* (CR, 2011), criticul timișorean Cornel Ungureanu întreprinde, în articolul hiponim *Fotografie de grup cu scriitoare regăsite*, o analiză punctuală asupra cuprinsului din care fac parte nouă scriitoare lansate în perioada interbelică, alcătuind literatura feminină care constituie „un caz particular al marginalității literare” și marcată „de șirul lung de excluderi dintr-o cultură care a trăit cu intensitate obsesia Centrului”; despre studiu, Cornel Ungureanu notează: „succesul efortului recuperatoriu al Biancăi Burța-Cernat se datorează analizelor unor romane citite pe

sărite de alții, recitate aici cu inteligență, sub semnul necesarelor contextualizări. [...] Între cei mai atenți [...] cronicari literari de azi, Bianca Burța-Cernat publică una dintre sintezele importante ale ultimilor ani.” □ Sunt semnalate *Premiile literare ale Filialei Timișoara a USR pe 2010*; juriul, alcătuit din Alexandru Ruja (președinte), Grațiela Benga, Francisc Barányi, Slavomir Gvozdenovici și Marcel Tolcea, a decis următoarele premii: Premiul Opera Omnia - Ion Arieșanu, pentru întreaga creație literară; Premiul pentru poezie: Robert Șerban (*Moartea parafină*, CR), Adrian Bodnaru (*O legătură de chei*, CR), Octavian Doclin (*Docliniană*, Ed. Dacia și *Sălașe în iarnă*, Ed. Anthropos); Premiul pentru proză: Radu Pavel Gheo (*Noapte bună copii!*, Polirom); Premiul pentru critică, istorie literară și eseu: Claudiu Teodor Arieșan (*Geneza comicului în cultura română*, Ed. Excelsior Art); Premiul pentru literatura în limba minorităților naționale și traduceri: Annemarie Podlipny-Hehn (*Da-Sein*, Ed. Cosmopolitan Art și *Conté* – traducere, Ed. Cosmopolitan Art); Premiul special al juriului: Nicu Ciobanu (*Proza scurtă românească din secolul XX – În preajma Betleemului*, antologie de proză românească tradusă în limba sârbă, Ed. Libertatea, Pancevo); Diploma Juriului pentru activitatea de cercetare literară și realizarea de ediții: Sorina Nevodenski pentru volumul Victor Iancu, *Studii de literatură și estetică* (Ed. Universității de Vest); Premiul «Ioan Slavici» pentru proză: Constanța Marcu (*Tata Domnu*’, Ed. Palimpsest). □ Interviuul *Traducerea, o reîncercare a cărții* este realizat de Radu Pavel Gheo cu prozatorul ieșean Dan Lungu din care aflăm câteva detalii interesante de istorie literară legată de piața cărții și de problemele autorilor debutanți într-ale scrisului: „ – [...] noi ne-am întâlnit prima dată în toamna anului 1999, pe când eu lucram la Radio Iași și am venit la lansarea volumului tău de debut în proză, *Cheta la flegmă*, apărut la editura OuTopos. [...] Dacă ai putea vedea parcursul acesta cu ochii celui care erai atunci, în 1999, cum ți s-ar părea? – [...] S-au întâmplat lucruri la care nici nu visam atunci... Știi bine, toate cărțile de la OuTopos au fost publicate pe banii autorilor, ceea ce se întâmpla destul de frecvent în epocă, mai ales când era vorba de voci la început de drum, independente, arțăgoase. Mi-era greu să cred că va veni o vreme când, pentru a publica o carte, eu, ca autor, nu numai că nu voi fi nevoit să plătesc pentru asta, dar chiar voi primi drepturi de autor. Nici prin cap nu-mi trecea că în 2004 aveam să public la una din marile edituri, adică la Polirom, și nici în visele mele cele mai secrete nu mă vedeam tradus într-o limbă străină; o asemenea dorință, fie ea și firavă, mi s-ar fi părut o nebunie. [...] – «*Cheta la flegmă*», ca și celelalte volume apărute la vremea aceea la Editura OuTopos, au fost publicate în tiraje mici, chiar minuscule. Și totuși, din câte țin minte, volumul tău a fost recenzat și comentat în mai toate revistele de cultură din țară. Te-a surprins? Îți amintești cam ce reacții ai avut la vremea aceea? – Distribuția de carte în acei ani era catastrofală, cu greu găseai în Moldova ce se publica în Transilvania și invers. Iar când era vorba de o editură mică și independentă, cărțile circulau mai mult din mână în mână, în rețele de prieteni. Producția editorială a OuTopos-ului, ca și a Editurii Versus

de mai târziu (cu colecția «Noua Literatură»), abia dacă putea fi găsită în câteva librării din Iași. Despre noutățile editoriale aflai mai degrabă din presa culturală, nu din librărie. Și noi, cei din Club 8, am trimis volumele majorității revistelor culturale. Aveam încredere în proaspăta mea carte, mai ales că beneficia de redactarea și prefața lui Ovidiu Nimigean. Cu titlul aveam ceva emoții, deși mi-l asumasem. Era contondent de-a dreptul, însă inubliabil și într-un raport corect cu viziunea cărții. [...] Dacă nu mă înșel, imediat a apărut o recenzie succintă în *Observator cultural*, semnată de Costi Rogozanu. Apoi au scris pozitiv Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache și Bogdan Alexandru Stănescu. Alex. Ștefănescu i-a dedicat o pagină în *România literară*, încântat de carte și oripilat de titlu. Dar cel mai amuzant reproș pe care l-am primit vizavi de titlu este că «nu va putea intra niciodată în manualele școlare». [...] În contextul tensionat pe care Clubul 8 îl avea cu *establishment*-ul literar ieșean, toate acestea cântăreau și mai greu. Volumul a luat premiul de debut în proză al Filialei Dobrogea a U.S.R., grație entuziasmului lui Florin Șlapac. În anul următor mi-am depus candidatura de intrare în filiala ieșeană a Uniunii Scriitorilor, însă am fost respins. Am intrat peste doi sau trei ani în filiala București, cu recomandările lui Emil Brumaru și Radu Cosașu.” □ Primul articol prin care este omagiat Mihai Șora, la împlinirea a 95 de ani de viață, îi aparține lui Victor Neuman, cu titlul *Note despre filozofia lui Mihai Șora: dialogul cu sine și cu celălalt*; de altfel, numărul actual poartă în exergă numele lui Mihai Șora și o fotografie portret care alcătuiește prima copertă a revistei. Sub titlul *Lecțiile lui Mihai Șora* sunt strânse câteva texte omagiale mai mult sau mai puțin discrete: Andrei Pleșu, *Tăcerile domnului Șora* („Mihail Șora face figură de anahoret. E un campion al prezenței tăcute. [...] Poate că e o chestie de fire, un soi misterios de filon tibetan răsărit, pe neașteptate în sobrietatea Banatului.”), Solomon Marcus, *La rădăcina modului uman* („[...] a căutat să deslușească natura specifică a diferitelor forme ale creației: științe, arte, filosofie. Și-a dat seama că interogația sa nu poate aspira decât la o «cunoaștere cu rest», că este obligat să se întoarcă mereu la gândul său anterior, să-l reia și să-l supună unei analize necruțătoare.”), Emil Cioran, *Caiete* („M.Ș. Singurul înțelept din generația mea. Înțelepciunea lui îi vine neîndoios din naștere, însă evenimentele au contribuit la ea în bună măsură. Dacă ar fi rămas la Paris, ar fi scris cărți, ar fi făcut o carieră universitară, de fapt ar fi avut o existență oarecare, acolo, vreme de douăzeci de ani de tăcere, și, ce tăcere!, a înțeles lucruri pe care nici măcar nu le-ar fi putut ghici, dacă ar fi rămas aici. Când se spune că și-a ratat viața, se spune o tâmpenie.”), Monica Lovinescu, *Mihai Șora nu cădea în capcana niciunui stereotip* („Ajunge să-l cunoști pe Mihai Șora ca să te convingi că, într-un fel, ea poate fi ca un basm... «fără bătrânețe».”) □ Alexandru Budac face o lungă digresiune în literatura pentru copii, pentru a explica entuziasmul care l-a cuprins la lectura romanului lui T.O. Bobe, *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* (Humanitas, 2011), care ar putea fi înțeles ca „un elogiu adus poveștilor și romanelor de aventuri adresate băieților”, dar deși există o aglomerare obositoare de personaje

și o anumită incoerență narativă, totuși, comentatorul realizează la final că „T.O. Bobe nu a scris o carte pentru copii. [...] A scris o carte pentru aceia dintre noi care ne încapătânăm să nu acceptăm că s-a dus vremea când trăgeam cu praștia [...] și hăituiam pisicile.” (articolul *Ce n-ar fi făcut Pinocchio*) □ Robert Șerban îl elogiază pe Cătălin Dorian Florescu, scriitor elvețian de origine română, referitor la *Premiul pentru cea mai bună carte a anului în Elveția*, distincție acordată de Uniunea Editorilor și Librarilor din Țara Cantoanelor, romanul premiat fiind *Jacob se hotărăște să iubească* (*Jacob beschliesst lieben*), dar nu este singurul roman pentru care C.D. Florescu a fost premiat; originar din Timișoara și născut în 1967, el trăiește la Zürich încă din 1980 unde a emigrat cu familia, romancierul elvețian a mai câștigat alte două prestigioase premii literare: Un an plătit – premiu acordat de primăria orașului Zürich pentru cel mai bun scriitor din 2011 (în valoare de 40 000 de franci elvețieni) și Premiul literar Josef von Eichendorff 2012 (în valoare de 5000 de euro) pentru întreaga sa operă literară „scrisă într-un spirit umanist și de înțelegere între popoare”. (articolul *Un mare premiu pentru Cătălin Dorian Florescu*) □ Ancheta cu titlul *Unde se întâlnesc, ce bârfesc, ce beau și ce mănâncă scriitorii?* se derulează și în acest număr în același ritm târăgănat; răspund la ea (intervențiile au în mare parte aspect autoreferențial și autobiografic): Vasile Bogdan, Cristian Ghinea, Gheorghe Mocuța, Dorin Murariu, Gheorghe Secheșan, Titus Suciuc. □ Vladimir Tismăneanu relevă detalii biografice despre Alexandru Ivasiuc (n. 1933, zodia Racului – m. 1977, la cutremurul din 4 martie, prins sub ruinele blocului «Scala») pe care l-a cunoscut bine și cu ale cărui idei și teme eseistice rezona; iată ce spune despre fascinația față de putere a lui Al. Ivasiuc: „Era capricios și eclectic în lecturi. Mi-a împrumutat să citesc *Incognito*-ul lui Petru Dumitriu, o carte la care ținea foarte mult. Era un personaj fascinat de putere (ca și autorul *Cronicii de familie*), poate că așa se explică apropierea sa de regim, mai ales după 1968, deși fusese deținut politic și fusese cumplit bătut în anchetele Securității (între alții, de către bestialul Gh. Enoiu). A fost bun prieten cu Goma, apoi, o spune acesta, Ivasiuc a dat un referat editorial care putea fi interpretat ca o delatțiune. Ivasiuc a devenit campionul literaturii cu voie de la stăpânire pe tema «obsedantului deceniu», Goma nu a făcut concesii similare, ba chiar dimpotrivă. Sigur, lucrurile trebuie nuanțate, de intrat în partid au făcut-o împreună, în august 1968, alături de Nichita Stănescu, Cezar Baltag și alții, entuziasmați, seduși, înșelați de condamnarea de către Ceaușescu a invaziei Cehoslovaciei. N. Manolescu nu a făcut-o.” (articolul *Zodia Racului. Iluminările lui Alexandru Ivasiuc*) □ Marius Aldea prezintă antologia realizată de Cornel Ungureanu, ce semnează o prefață, și cu notații critice de Marian Oprea, cu titlul *Bijuterii din Piața Abundenței* (Ed. Brumar, Timișoara, 2011), în care sunt publicați douăzeci și unu de poeți, „o dovadă de istorie literară în zona Banatului din perioada anilor 90”, dar, din păcate, unii dintre aceștia au dispărut din peisajul literar românesc emigrând peste hotare, iar alții renunțând efectiv la scris sau la publicare; Marius Aldea îi fișează biografic și spiritual pe fiecare în parte: Andrei

Bodiu, Francisc Doda, Marian Oprea, Adrian Bodnaru, Rodica Drăghinescu, Vladimir Petrescu, Viorel Suciu, Robert Șerban, Nicoleta Douca, Daniel-Silvian Petre, Vasile Mitu, Dinu Olărașu, Simona Constantinovici, Mugur Ciumăgeanu, Sorin Gârjan, Daniela Rațiu, Liana Sabău, Gabriela Savitsky, Ana Ștefănescu, Gabriel Timoceanu, Costel Stancu. (articolul *O antologie nostalgică*) □ Alexandru Ruja dezbate o chestiune de istorie literară și anume activitatea publicistică a lui Victor Iancu la publicația *Țară Nouă*, din Cluj, apărută în 1939 și încheindu-și apariția în 1940, anul Diktatului de la Viena; în această publicație din Cluj, apar semnăturile unor Radu Stanca, I. Negoieșcu, Mihai Beniuc (care, culmea!, face o critică la volumul de poezie *Drumeț în anotimpuri* de Ștefan Baciuc) ș.a., iar Victor Iancu are numeroase articole cu privire directă la Ardeal, la cultura și literatura de aici, la situația social-politică etc, iar problema generației o analizează în relație directă cu situația generală din Ardeal. (articolul *Victor Iancu – destinul generației*) □ Continuă relevarea unor documente de arhivă prin interviul despre Mircea Eliade luat de Dan Petroi lui Arșavir Acterian și lui Barbu Brezianu, cu titlul *Mircea Eliade: două exerciții de admirație (VII)* □ Proza publicată în număr se reazemă pe contribuțiile lui Paul Eugen Banciu, *Despre glorie (V)*; Pia Brânzeu, *Jurnal de familie*; Daniel Vighi, *Pantofarul otoman din Caransebeș*; Viorel Marineasa, «*Punctul nostru de observație este muntele Semenic*»; Robert Șerban, *Jurnal din anii crizei*; Radu Pavel Gheo, *Călătorie la Stambul (I)*. □ Poezia este reprezentată de *Cinci poeme* de Pavel Gătăianțu: *Hamburgerul România, Versuri pentru Lia, F... în PDF, Poem transfrontalier*, însoțite de *Poemul lunii noiembrie: Dragostea* de Florin Caragiu. □ Este publicat de asemenea un fragment din romanul *Se respinge* (CR), un roman despre exil, scris de Radu Jørgensen (Radu Georgescu), născut la Iași în 1962 și emigrat în Suedia între 1990-2003, iar apoi, din august 2003, în Statele Unite ale Americii, iar în 2004 a obținut titlul de Master of Science în Matematică la Universitatea din Birmingham, Alabama, S.U.A.; a debutat ca romancier cu volumul *Clovnul din lemn de gutui* (Ed. Nemira, 1998); are un website personal: www.wix.com/rausa2004/radu-jorgensen.

● [Steaua, nr. 10-11 (756-757)] Ascultând discursul regelui din 25 octombrie 2011 din Parlamentul României, Adrian Popescu își scrie editorialul sub impresii variate și profunde, dar, mai ales, pline de evocarea vieții și importanței monarhului obligat să abdice și să ducă o viață simplă. (articolul *Vocea regelui*) □ Este relansată întrebarea referitoare la brandul cultural și spiritual al Clujului din primul mileniu al deceniului trei. Răspund: Ciprian Mihail, *Brand New Cluj* („«Acolada identitară» este un impas în termeni de dezvoltare urbană, dar este o sursă profitabilă – financiar și simbolic – pentru discursuri politice, administrative sau intelectuale care ignoră, voit sau nu, absența de orizont, de dezbatere și de societate civilă într-un oraș conservator, ce a trecut fără remușcări și fără intermediari – în același conformism călduț și provincial – de la extremismul fanariot la consumerismul actual.”) ; Petru Poantă, *Clujul, în căutarea unei meraviglia*; Mihai Hurezeanu, *Orașul tragic și încântător* („Nu vrem să psihanalizăm sufletul

unui oraș, deși am putea s-o facem, e, poate, chiar obligatoriu în vederea elaborării unui brand de oraș. Dar ce este brandul? O carte de vizită; ne prezintă solemn, heraldic, persuasiv, poate chiar ludic și jovial personalitate unui individ, în cazul nostru a unei cetăți, a unei comunități.”); Marius Porumb, *Embleme ale Clujului, între sacru și profan*. □ Marius Conkan vorbește despre marca poeziei poetului suedez Tomas Tranströmer, câștigător al Premiului Nobel 2011, poet care „scrie ca și cum ar picta miniatural, vigilent fiind la fiecare detaliu care ar putea adăuga un plus de ambiguitate construcțiilor sale dense ideatic și, aparent, simpliste structural.” (articolul *Poetul din cartea nopții*) □ În traducerea Sandei Tomescu Baciș sunt aduse la cunoștința publicului român câteva poezii scrise de „nobelizatul” poet suedez, Tomas Tranströmer: *Kyrie, Furtuna*. □ Ruxandra Cesereanu semnează întrebările puse, într-un interviu, Adriannei Babeți, cu titlul *Lumea văzută prin multe dioptrii*: „– Ce a însemnat experimentul *Femeia în roșu*, romanul la care ai scris alături de cei doi Mircea (Mihăieș și Nedelciu) [...] ? Cât mai contează un experiment astăzi? – Un roman scris cap-coadă la șase mâini cum a fost *Femeia în roșu* e cam unicat. [...] ceea ce a rezultat e, totuși, un roman pe bune, nu o formă hibridă, greu de citit. Faptul că a atins până în acest moment peste 120 000 de exemplare și șase ediții spune ceva. [...] – Ai scris o captivantă carte-compendiu despre dandysm, prin urmare ești un dandyolog, fie că vrei, fie că nu. De ce te simți atrasă de extravagante, exotisme, ciudățenii, lucruri atipice din literatură? [...] – Să îți spun cinstit: cărțile despre dandysm [...] și apoi *Dandysmul* [...] ambele apărute la Polirom sunt răspunsurile pe care le-am dat prompt unei comenzi editoriale și unei necesități academice. [...] – *Lucrezi acum, și destulă lume așteaptă deja cartea ta, la o istorie a amazoanelor: de la Penthesilea la Lara Croft, de la ficele Lunii la Nikita, de la vânătoare la practicantele de wrestling, de la corsare și spadasine la Albertine (via Marcel Proust) și Orlando (via Virginia Woolf). [...] De ce ți-ai fixat lupa asupra amazoanelor? Este vorba și de o carte despre seducție și... legături primejdioase [...]?* – Adevărul e că mă lupt cu amazoanele de multă vreme, de vreo 20 și ceva de ani. Numai că, după ce le-am împresurat puțin prin 1985 pentru o carte despre arme și litere, am bătut în retragere. Am făcut tot soiul de lucruri între timp: am scris cărți și am ținut cursuri, am crescut un copil și mi-am îngrijit părinții, am stat pe baricadele oengisticii culturale alături de prietenii și colegii mei, împreună cu care fac o revistă literară, *Orizont*. Dar de vreo trei ani am revenit la amazoane. Acum sunt pe ultima sută de metri, cu nădejdea că va ieși o carte onorabilă, plăcută la citit, cu multă informație, poate neștiută la noi despre aceste femei bărbatoase. Mărturisesc că am lucrat cu imensă plăcere la povestea lor, că am citit și recitat o literatură superbă și niște istorii despre care nu știam mare lucru. Am fost ca un detectiv pe urmele lor prin literatură și arte, prin toate coclaurile lumii.” □ Un fragment din citata carte despre amazoane a Adriannei Babeți ne întâmpină în paginile următoare cu titlul *Vârstele amazoanelor*. □ Florin Balotescu aduce argumente pentru a discuta o ideea călăuzitoare, care reiese pregnant din jocul

de tarot, teoria haosului și fantasma socială a dezastrului, și anume aceea a apocalipsei, văzută nu ca o prăbușire finală, ci într-un sens mistic personal. (articolul *Tarot, dezastru și aripi de fluture*) □ Adriana Teodorescu, doctor în filologie și cercetătoare, dezbate chestiunea imaginarului științific, raportându-se la o autoritate în materie, și anume Basarab Nicolescu, cu studiul *Transdisciplinariitatea* (Polirom, Iași, 1999) și *Noi, particula și lumea* (Polirom, Iași, 2002), care susține că „în spatele procesului de întemeiere a științei, al producerii de descoperiri științifice, se află un imaginar care este prea puțin cercetat”, însă cercetătoarea mărturisește că „ne vom axa asupra analizării resorturilor imaginare ale receptării (mai mult decât ale producerii), unui anumit, să spunem, calup de știință. Este vorba despre celebrul și mult mediatizat accelerator de particule de la Geneva, prescurtat ca LHC (*The Large Hadron Collider*). Vom pune în evidență faptul că există un imaginar științific de tip apocaliptic care se declanșează în interiorul comunităților umane în contact cu aceste experimente științifice.” □ Mario Barangea dezbate chestiunea escapologiei, „acel meșteșug prin care un iluzionist reușește să scape din strânsoarea unor lanțuri, a unei cămăși de forță etc” (articolul *Escapologia – un penultimatum*) □ Andrei Simuț scrie un eseu despre relația dintre postmodernism și scenariile apocaliptice: „Postmodernul întreține deci un raport ambiguu cu spiritul apocaliptic: pe de o parte este traversat de o acută conștiință a declinului și a sfârșiturilor, o conștiință a epuizărilor posibilităților culturale, o ancorare continuă în privirea retrospectivă asupra trecutului, pe de altă parte este locul unde se manifestă o serie de strategii pentru a detensiona încărcătura sumbră a catastrofelor posibile, a conștiinței finalurilor, parodate, discursivizate [...]” (articolul *Sfârșituri postmoderne*) □ Felix Nicolau se preocupă și el de post-modernism și de epoca de după el, remarcând schimbările de paradigmă din epistemologia secolului XX și din cadrul romanelor fluxului de conștiință (precum vorticismul lui Ezra Pound și mecanicismul exaltat al futuriștilor) și încercând să surprindă specificitatea trecerii de la postmodernism la post-postmodernism, ultimul caracterizat de „ecletism, discontinuitate, artificialitate, viteză, superficialitate, indiferență și cosmopolitism”, diagnosticul fiind „„o schimbare artificială a naturii umane într-o oglindă; interesată, însă, doar la nivel epidermic”” și în care fâlăie steagul „postmortemismului”. (articolul *Despre post-mortemism*) □ Nicolae Liviu Gheran deconstruiește și el apocalipsa, adăugând ideea bombei atomice, așa cum transpare ea la autorii postmoderni Thomas Pynchon și Ishmael Reed în ficțiunile lor, *Gravity's Rainbow* respectiv *Mumbo Jumbo*, unde mitul apocaliptic al erei atomice e considerat un nou punct de origine în istorie. (articolul *Deconstruind bomba atomică. Ficțiunile lui Thomas Pynchon și Ishmael Reed*) □ De la criza postmodernismului, Anca Giura trece la analiza crizei literaturii; dar nimic nou sub soare, fiindcă literatura trece prin crize ciclice și răstălmăcite de către sceptici în termeni de „apocalipse”. (articolul *O literatură sub efectul de «stres cultural»*) □ Mara Semenescu pune în lumină clasificarea pe care Paul Harpem o întreprinde în legătură cu predicțiile

despre sfârșitul umanității, cea mai frecventă fiind potopul sau revărsarea de ape, în *Countdown to Apocalypse – A scientific exploration of the end of the world* (Perseus Publishing, Cambridge Massachusetts, 1998). (articolul *(In))certitudinea apocalipsei*) □ Cel mai controversat autor francez, Michel Houellebecq, care pare a fi cel mai îndârjit demascator al declinului societății occidentale, este dezvăluit ca un profet al apocalipsei de către Andreea Cerbu în *Michel Houellebecq – profetul obscen al apocalipsei postmoderne*. □ Între stabilirea unei galerii de scenarii apocaliptice, prezentă în romanul britanicului Julian Barnes, în *O istorie a lumii în 10 capitole și jumătate* (RAO, București, 2003) și resemantizarea personajelor centrale, precum cel al lui John Barth, în *Varieteu pe apă* (Univers, București, 1992), Călina Bora găsește că „miza scenariilor apocaliptice nu este aceea de a sublinia posibilul declin interior și atât, de a distruge și stârpi, ci prilejul rezolvării acestuia prin trăirea ficțională a sfârșitului.” (articolul *Apocalipsa: declin și fascinație postmodernă*) □ Simina Rațiu este și ea atrasă de *Reprezentări apocaliptice în postmodernism*, demonstrând că imaginarul postmodern este marcat de un sentiment apocaliptic, iar creațiile ficționale (postmoderne) funcționează după anumite structuri ale inconștientului colectiv. □ Există vreo influență a realității virtuale asupra identității spirituale a omului, se întreabă Oana Furdea, luând drept argument un postulat al lui Andrei Codrescu din *Ghid dada pentru postumani* (Curtea Veche, București, 2009). □ Din nou despre Emil Cioran, despre personalitatea sa contradictorie, despre poziția ideologică a lui Cioran față de patria sa adoptivă, Franța, scrie Alexandru Niculescu, profesor sorbonard; acest gânditor al negației, emitent al unor aforisme care se înscriu în tradiția marilor moraliști francezi din secolul al XVIII-lea (ne reamintește Al. Niculescu) declara mai târziu (într-o scrisoare către fratele său Aurel Cioran) că: „la Paris trăim într-un coșmar”, dar „on s’attache à un enfer, quand on n’a pas l’espoir d’en sortir” pentru ca, doi ani mai târziu, să susțină, contrazicându-se „nu aș putea trăi în altă parte!”. (articolul *Recitind pe Cioran în Franța*) □ Amalia Lupei reperează în scrierile publicistice ale lui Mircea Eliade din vremea studenției sale atitudinea istoricului religiilor față de o tipologie masculină ce cuprinde doi poli: figurile virile și figurile efeminate; M. Eliade a alcătuit o serie de portrete în articole de presă în care a conturat chipurile câtorva personaje faimoase din cărți (Martin Eden, Jérôme Coignard) sau de scriitori (G. Papini, Jack London, Georg Brandes, Anatole France, Rudolf Steiner, Emanoil Bucuța, Marcel Schwob, Paul Zarifopol). (articolul *Figuri virile și masculi efeminați în publicistica lui Mircea Eliade*) □ Vlad Moldovan rămâne și el în zona fizionomiilor literare, dar conturează aici, evocator și aniversar (95 de ani de viață), portretul unui intelectual... înțelept, considerat astfel de însuși Emil Cioran: „Mihai Șora – singurul înțelept din generația mea. Înțelepciunea lui vine neîndoielnic din naștere, însă evenimentele au contribuit la ea în bună măsură. Dacă ar fi rămas la Paris, ar fi scris cărți, ar fi făcut carieră universitară, de fapt ar fi avut o existență oarecare; acolo vreme de douăzeci de ani de tăcere, și ce tăcere!, a înțeles lucruri pe care nici măcar nu

le-ar fi putut ghici, dacă ar fi rămas aici. Când se spune că și-a ratat viața, se spune o tâmpenie. Este foarte adevărat că noi ceilalți, în raport cu el, suntem niște decăzuți.” (articolul *Mai Știutorul, întotdeauna Tânăr Prieten*) □ Redacția *Steaua* îl aniversează pe Eugen Negrici la împlinirea a 70 de ani, iar, sub pana lui Alex Goldiș, se naște un portret de critic ce, de la primele sale cărți (*Antim. Logos și personalitate* – 1971 sau *Narațiunea în cronicile lui Grigore Ureche și Miron Costin* – 1972), a pendulat între valențele teoretice și spiritul polemic; Eugen Negrici a denunțat mereu convențiile de lectură și a supus texte arhicunoscute (precum cronicile vechi) unor incursiuni interpretative bazate pe cele mai noi metode, de la stilistică la naratologie și structuralism; *expresivitatea involuntară* și *figura spiritului creator* sunt două concepte teoretice și critice impuse de Eugen Negrici în câmpul criticii românești, pentru care practica interpretării a echivalat mereu cu un refuz al sensurilor prestabilite, în favoarea stabilirii unui nou raport „excentric obișnuințelor noastre de lectură” (articolul *Eugen Negrici – 70*) □ Florin Mihăilescu aduce în raza atenției cititorului român cartea lui Umberto Eco, *Memoria vegetală (și alte scrieri de bibliofilie)* (Ed. Rao, 2008, traducere de Anamaria Gebăilă) în care autorul italian vede cartea sub aspectul bibliofiliei, ca pe un obiect interesant pentru colecționari de ediții rare și curioase, dar și ca pe un text, captivant pentru istorici, critici literari și cititori de orice gen. (articolul *Cartea ca obiect și text*) □ Ovidiu Pecican prezintă cartea de „exerciții publicistice” ale lui Nicolae Prelipceanu, *Odioseea. Un jurnal pe sărite* (Institutul European, 2011), un „poet, prozator și publicist în care adolescenții anilor 70 vedeau deja – înainte de voga lui Mircea Dinescu – un star noncoformist al poeziei tinere românești”, cartea de față fiind „un pretext pentru recapitularea unor vremuri odioase” ale ultimului autocrat comunist. □ Victor Cubleşan observă rolul castrator pe care îl are istoria comunistă asupra prozatorilor postdecembriști, dar ține să sublinieze ambiția lui Lucian Dan Teodorovici, care are intenția evidentă, în *Matei Brunul* (Polirom, 2011), de a crea o poveste incitantă, cu o arhitectură complexă și o documentare bogată, în plus o simbolistică incitantă, pornind del a o structură narativă de *thriller*, cu iz de senzațional, personajul încercând să-și recupereze nu memoria, ci identitatea. (articolul *Marioneta trecutului*) □ Elena Butușină dezvăluie cititorilor faptul că poetul Caius Dobrescu este dublat de un teoretician pe măsură și de un romancier de același calibru, ceea ce e dovedit de romanul în versuri, *Euromorphotikon* (Tracus Arte, 2010), care are o „structură anamorfică și simultan hipnotică și subversivă”, iar „opulența experimentelor lingvistice umple, de fapt, golul de sens”. (articolul *Euromorphotikon*) □ Oana Presecan recunoaște de la început faptul că romanul *Dulcea poveste a tristului elefant* (Polirom, 2011) de Diana Adamek merită o situație în prima lojă a “romanelor universale”, chiar dacă faptul că ar fi o replică la *Călătoria elefantului* de José Saramago ar avea prea puțină relevanță. (articolul *Limbaajul universal al melancoliei*) □ I se publică lui Aurel Rău proze cu titlul *Anotimpuri, castele...* Este prezent și Carlos Vitalie, născut la Buenos Aires din

părinți italieni și emigrați în Argentina, cu poezii precum *Fiecare anotimp*, *Noaptea e zi*, *Exorcisme*, *Tirania oglinzilor*, *Castilia în mișcare*. □ Titu Popescu discută despre cartea lui Nicolae Florescu, *Mihail Sadoveanu între realitate și mit* (Ed. Jurnalul literar, 2011), o monografie bazată preponderent pe munca de elucidare a istoricului literar. (articolul *Treptele realității și mitul sadovenian*) □ Mircea Popa se ocupă de activitatea de umorist a lui Ștefan Baciș din vremea războiului (1941-1942-1944), cercetând colaborările tânărului la reviste precum *Păcală*, *Veselia*, *Humorul*. (articolul *Ștefan Baciș – colaborări și versuri uitate*) □ O revizitare a dramaturgului Paul Everac și o repunere a lui sub dreapta judecată realizează Viorel Căcoveanu în *La despărțirea de Paul Everac*. □ Legat de necesitatea alcătuirii unui dicționar referitor la bloguri, Marius Conkan trasează o serie de distincții între blogosferă, blogipelag, între bloguri literare și bloguri de scriitor; autorul enumeră următoarele bloguri: Liviu Antonesei (<http://antonesei.timpul.ro>), Emil Brumaru (www.hobbitul.ro), Ruxandra Cesereanu (www.mesmeeacuttita.wordpress.com), Emilian Galaicu-Păun (www.galaicu-paun.cartier.md), Horia Gârbea (www.horiagarbea.blogspot.com), Radu Pavel Gheo (<http://www.gheoland.ro>), Nora Iuga (<http://noraiuga.wordpress.com>), Florin Lăzărescu (www.florinlazarescu.wordpress.com), Claudiu Komartin (www.unantoinpinbercenii.blogspot.com), Dan Lungu (<http://www.danlungu.eu>), Cezar Paul-Bădescu (<http://cpbadescu.wordpress.com>), Ovidiu Pecican (<http://ovidiu-pecican.wordpress.com>), SGB (www.chipurile.blogspot.com), Doina Ruști (<http://www.doinaruisti.ro>), Mihaela Ursa (www.mihaelaursa.wordpress.com), Octavian Soviany (www.octaviansoviany.wordpress.com), Mihai Vakulovski (<http://vakulovski.livejournal.com>), Radu Vancu (www.raduvancu.unspe.com) și www.sebastianinvis.unspe.com) (articolul *Dicționar de bloguri aparținând scriitorilor români*) □ La recenzii, dă tonul Adrian Țion cu volumul *Toga de gală* (2010) a lui Ioan-Pavel Azap, care se înfățișează cititorului „în postură de liric citadin egal cu sine și cu scrisul său”, dar comentariul se va referi la *Ușa cu picioarele pe pământ* (Paralela 45, 2011) □ Mircea Ioan Casimcea îi dedică lui Teodor Murășanu un articol omagial cu un titlu omonim, *Teodor Murășanu*, cunoscut mai ales ca poet, dar a mai scris de-a lungul anilor proză scurtă, note și însemnări, eseuri amintiri și file de jurnal. □ Ion Pop-Curșeu descrie Festivalul Internațional de film *Comedy Cluj*, ajuns la a treia ediție, deși nu este nici pe departe la fel de prestigios ca TIFF-ul, dar care reține atenția prin marea sa coerență tematică. (articolul *Comedy Cluj*, 2011)

• **[Vatra, nr. 11 (488)]** Rubrica „tolle lege” cuprinde un poem al lui Liviu Georgescu, *Încet* („totul se uită. se uită pe rând, întâi frigul, apoi căldura./ urmează pământul cu pomii și ierburile lui, iar spre sfârșit/ nu mai simți gravitația și nici nu o mai poți imagina”), acesta beneficiind de o replică în contrapartidă din partea lui Lucian Perța, purtând același titlu *Încet*: „niciodată nu se pot uita răscrucele și călăuzele din viață,/ studenția anilor 80, cinaclul de luni, drumul spre America, azilatul/ și apoi New York-ul, lumina lină, schimbarea la față...” □ Un document

inedit este un eseu al lui Radu Petrescu despre poezia mistică a lui Daniel Turcea, *Epifania*. □ La „carmen saeculare”, este prezent Kocsis Francisko cu o suită de poeme: *Cântec de dincolo, Flautul, Al doilea crucificat – duhul, Frig, Regula simplă, Îndreptare ratată, Poeme siameze*. Viorel Dianu semnează proza *XI. Nașul*, un fragment din romanul *La Apostolul*. □ Ruxandra Cesereanu continuă să relateze, pas cu pas, producțiile din cadrul atelierelor de creație *1001 de zile și nopți (6) – avatarurile unui experiment* - □ Constatând coabitarea îndelungată dintre critic și poet în persoana lui Dan Culcer, Cornel Moraru întreprinde o decorticare a sensurilor poeziei din *Utopia. Texte pentru o stare*, un volum bilingv (Ed. Ardealul & Asymetria, Târgu-Mureș & Élanecourt, 2010), poetul ascuns atâta vreme revenind spectaculos cu acest volum, căci, în volumul de debut, *Un loc geometric. Texte* (1975), Dan Culcer părea să manifeste o disponibilitate egal distribuită pentru proză (eseu), critică și poezie, cu toate că, între timp, timp de două decenii, criticul a fost mai activ – fapt dovedit prin cronicile din paginile revistei *Vatra* și cele câteva cărți de eseuri critice; poemele adunate în *Utopia*, scrise în România și Franța între 1967 și 2010 sunt dominate autoritar de tema exilului: „Sub semnul u-topiei, la propriu, stau toate căutările și zbaterile eului. Doar impulsul de a rosti adevărul pare să dea un sens existenței celor parcă nenăscuți la timpul lor și nici în locul cel mai potrivit.” (articolul «*Repere în spațiul utopiei*») □ Al. Cistelean trece amănunțit în revistă cuprinsul volumului *Luntre și punte. Douăsprezece conversații despre tranziție* (Paralela 45, Pitești, 2010) de Radu Călin Cristea, rezultat al unui colocviu «tematic» desfășurat la *Europa Liberă* în intervalul 2 noiembrie 1999 și 24 iunie 2000, tema centrală a dialogurilor, tranziția română, rămânând la fel de actuală și după cei 10 ani trecuți, „așa încât o comparație între așteptările de atunci și cele de azi e cu atât mai relevantă”, iar Radu Călin Cristea pune în contrast „«atmosfera» pozitivă a iluzionismului social de acum zece ani și deprimarea socială de azi.” (articolul *Unde e iluziile mele care le-am avut...*) □ Un lucru demn de mirare i se pare Cristinei Timar faptul că poemul epopeic al Cristei Bilciu, *Poema desnuda* (CR, 2011) a câștigat concursul de manuscrise al Uniunii Scriitorilor din România, ediția 2011, ceea ce, deloc neașteptat, i-a adus și publicarea; recenzenta detectează experiența regizorală a poetei în felul „cum [poeta] montează și demontează marea butaforie din care facem toți parte” și „în decorurile create și în tipologii”; Crista Bilciu este o poetă care a „rătăcit” spre un alt spațiu cultural, al teatrului, și care apoi s-a întors la prima sa iubire, poezia (căci a publicat primele sale poeme în revista *Vatra* pe vremea când era studentă la Litere), iar azi se poate detecta avangardismul și onirismul din poezia ei: „Starea de urgență, spiritul protestatar, plăcerea de a dinamita convențiile, fie ele sociale sau artistice, comoditatea și superficialitatea spirituală fac din Crista Bilciu o poetă de extracție avangardistă, prin atitudine, mai degrabă suprarealistă, prin imaginarul poetic oniric debordant și obsedant și post-cărtăresciană prin opțiunea pentru epos, pentru lirismul narativizat și plăcerea intertextului. Cititoare împătimită a poezilor nouăzeciști și

douămiiști, din a căror generație face parte, Crista Bilciu nu se integrează nici neoexpresionismului, nici poeziei derizoriului cotidian sau dezinhibărilor și detabuizărilor sexuale, deși împarte câte ceva cu fiecare dintre aceste direcții. Ea propune un univers liric inedit, în care se aglomerează numeroase personaje, obiecte și evenimente, într-un discurs voit antilivresc (atitudine comună și celorlalți congeneri douămiiști), construit pe tramă și traumă autobiografică.” □ Oana Rusu scoate la lumină corespondența dintre Iosif Pervain (n. 8 ianuarie 1915, Cugir – d. 16 mai 1982, Cluj-Napoca, istoric literar, profesor la Universitatea din Cluj, unul dintre cei mai importanți cercetători ai Secolului Luminilor și urmașul lui D. Popovici la catedră) cu D. Popovici, al cărui student și apoi asistent a fost la Cluj, pentru ca, apoi, după moartea lui D. Popovici la nici 50 de ani, să-i urmeze la catedră; primele două scrisori datează din 1942 și indică presiunile pe care Pervain le face asupra lui Popovici pentru a-l chema la Sibiu (unde fusese mutată Facultatea de Litere a Universității din Cluj în perioada refugiului). (articolul *Correspondența interbelică și postbelică a lui Dimitrie Popovici cu Iosif Pervain*) □ Poezie de Lucian Scurtu, *Dacă tu ai avea* și proză de Paul Tumanian, *Oglinzi* □ Numărul propune ca temă de dezbatere „instituția doctorală - între plus și minus” și se dorește în același timp tragerea unui semnal de alarmă, semnat de Cristina Timar care scrie: „Chiar dacă, în acord cu sistemul Bologna, repede adoptat la noi, doctoratul a devenit prietenos și accesibil, fiind redefinit ca o formă mai înaltă de perfecționare și specializare, completând oarecum firesc ei trei ani de facultate și doi de masterat, cu încă trei ani de școală doctorală, permeabilitatea criteriilor de selecție și înmulțirea școlilor doctorale rămâne de neînțeles. [...] în ceea ce privește filologia, s-a ajuns la situația paradoxală în care aspirantul la titlul de doctor uită sau ignoră aspectul de cercetare și inovație și consideră că o compilație mediocră poate trece cu brio drept teză de doctorat. Și chiar trece, căci membrii comisiilor doctorale închid prea lesne ochii la plagiat, compilație, lipsă de originalitate, confuzii, inconsistență, irelevanță a temei sau a modului de tratare a ei și îi dau doctorandului girul lor. Nonvaloarea nu e sancționată ci, în felul acesta, încurajată. O altă modă a ultimilor ani e avalanșa dascălilor preuniversitari dornici să-și ia doctoratele. Motivația, în majoritatea cazurilor, nu are de-a face nici cu pasiunea debordantă pentru domeniul filologiei, nici cu vreo idee revoluționară a aspirantului, ci cu durata studiilor. E preferabil doctoratul de trei ani unei perioade de cel puțin cinci ani, cât necesită acordarea gradelor didactice. Apoi, tot ce-i mai rămâne de făcut proaspătului doctor în filologie este echivalarea titlului de doctor cu gradul didactic I și mulțumirea ca urmare a acordării retribuției aferente. Motivația universităților rămâne, ca și în cazul studenților, una eminamente financiară. E preferabil doctoratul de trei ani unei perioade de cel puțin cinci ani, cât necesită acordarea gradelor didactice. [...] Cele de mai sus nu înseamnă că au dispărut doctoratele valoroase, ci doar că ele tind să fie acoperite în vacarmul fără precedent al invaziei nonvalorilor. Din păcate, proporția neghinei aruncate mefistofelic în grămăjoara de grâu riscă să ia dimensiuni dramatice.” □

O astfel de inflație a doctoranzilor în filologie a prins contur la Universitatea «Petru Maior» din Târgu Mureș, care a avut, prin Facultatea de Filologie, inițiativa de a organiza o Conferință Națională adresată acestui grup „elitist” de vreo 200 de candidați la titlul de doctor din toate colțurile țării și din toate ramurile filologiei: literatură română, literatură comparată, teoria literaturii, istoria literaturii și lingvistică; despre care Conferința aceeași Cristina Timar notează: „Sigur, e poate hazardat să afirm că cei 200 de participanți erau eșantionul cel mai reprezentativ de doctoranzi la nivel de țară, dar câteva concluzii de ordin statistic tot se pot trage. Revenind la metafora anterioară a grâului și neghinei, aş putea estima, având în vedere lucrările audiate și citite, în calitate de moderator al unei din secțiuni, că proporția a fost 5-8% «grâu», restul...” Urmează publicarea câtorva lucrări care fac parte din procentul de 5-8% ... «grâu». Anca-Narcisa Leizeriuc, *Biografismul difuz și poezia lui Mircea Ivănescu*; Călin Crăciun, *Titu Maiorescu – tradiționalist atipic*; Veronica Buta, *Poezia soresciană și ironia simulacră*; Melinda Crăciun, *Paradigma scrisului feminin*; Marius-Claudiu Pintilii, *Complimentul și gluma- strategii ale politeții pozitive în discursul politic românesc actual*; Adriana Stan, *«Preistoria» structuralismului românesc*; Oana Demeter, *Corporalitate și contracultură*; Cristina Vidruțiu, *Ciuma și logica circularității în «Decameronul»*. □ Universitarul timișorean Florin-Corneliu Popovici face deschiderea, la rubrica „cu cărțile pe masă”, la prima recenzie a unei stufoase cărți, la propriu, *Teza de doctorat* (Polirom, 2007) a lui Caius Dobrescu, și odată trecut șocul vizual al unei imense producții cu aparențele unei serioase și usturătoare lecții de dat neaveniților, recenzentul își luminează zeflemisitor cititorii mai rezistenți și „lipsiți de miopie intelectuală și de îngustime de vederi” că „au de-a face cu o imensă cacialma, scriitorul pozând în abil farsor, pretinsa *Teză de doctorat* (de o ținută estetică remarcabilă, cu coperti cartonate și supracopertă multicoloră, așa cum îi stă bine unui document autentic) nefiind altceva decât un soi de blasfemie academică, un soi de «versete satanice» neaoș autohtone, o trăznaie literară de un comic spumos și savuros, în fapt o ... anti-teză de doctorat. [...] Păstrând proporțiile genului, așa cum *Pseudokineghetikos*, «falsul tratat de vânătoare», făcea furori la vremea lui, la fel și contrafăcuta *Teză de doctorat* a lui Caius Dobrescu (un fel de «chinezărie» cu aport de capital spiritual sută la sută românesc) își propune să dărâme statui prin atitudinea-i iconoclastă tipic avangardistă. Ce «vânează» de fapt cârcotașul scriitor care transformă «pușca și cureaua lată» în stilou-baionetă și bici sfichiuitor? Nimic mai simplu! Falsul și uzul de fals din zilele noastre, falsul academism, intelectualii de carton, făcuți pe sponci și la apelul bocancilor, «noocrații» de duzină, hahalerii tristei figuri, «zdrențele» cu pretenții de oameni culti și rafinați, moftangii cu studii superioare făcute în lipsă sau în cluburile de fițe, vânătorii și vânzătorii de diplome și de titluri academice trucate, prostia fudulă fără limite, manelismul ca metodă paidică și sapiențială ș.a.m.d.” □ Andrei Moldovan se ocupă de volumul de debut al Medeei Iancu, *Divina tragedie* (Ed. Brumar, Timișoara, 2011) și remarcă din

partea introductivă a recenziei că „autoarea stăpânește foarte bine cuvintele și nu recurge la artificii, lucru mai rar întâlnit la un debutant. Ritualul poetic [...] nu ambiționează să descopere lucruri senzaționale, ci reface o cale a cunoașterii, veche de când e lumea lume.” □ Vlad Zbârciog își începe articolul, care va deveni la sfârșit un *laudatio* adresat maestrului Șerban Foarță (8 iulie 1942, Turnu Severin), cu trimitere la antologia recentă *Capodopere incomplete* (Ed. Știința, Chișinău, 2008) ce include poeme selectate din zece volume anterioare: *Simpleroze, Areal, Texte pentru Phoenix, Copyright, Șalul, eșarpele Isadorei/Șalul e șarpele Isadorei, Holorime, Eternul pheminin, Rebis*, ciclul *Venena & Separanda, Rimelări*, pentru a trece apoi la analiza, op cu op, a fiecărui volum din cele care alcătuiesc antologia. □ Simina-Elena Rațiu și-a ales ingrata sarcină de a se ocupa de o lucrare de critică, volumul II din *Literatura română în post-ceaușism. Proza. Prezentul ca dezumanizare* (Polirom, 2006) de Dan C. Mihăilescu, căreia îi aduce mari și esențiale obiecții ce împiedică încadrarea ei în categoria unei istorii literare; în mare, criticul Dan C. Mihăilescu „încearcă să împace nostalgia pentru istoria literară cu fascinanta și atrăgătoarea critică de întâmpinare. Cartea se compune din cronici publicate majoritatea în revista 22, sau în *Ziarul de duminică* și unele în *România literară*”; iată obiecțiile argumentate aduse cărții de către Simina-Elena Rațiu: „Suntem îndreptățiți să ne întrebăm dacă mărturisirea repetată a dezinteresului pentru teoria literară și a absenței oricărui instrument este o expresie individuală a unui complex al criticului, un truc publicistic de *captatio benevolentiae* sau o figură discursivă a imposturii. Oricum ar fi, canonul nu poate fi realizat fără o schemă interpretativă coerentă. Având în vedere că 1) Dan C. Mihăilescu se dezice de criteriile estetice; 2) nu tratează volumele discutate într-o interdependență stabilind niște ierarhii și 3) volumul se construiește ca o sumă de articole răzlețe publicate prin diverse reviste, nu cred că putem vorbi despre cartea de față în termenii unei istorii literare. Istoria literară trebuie să propună un canon, canon ce nu este posibil în lipsa criteriilor estetice.” □ Iulian Boldea comentează cartea profesorului universitar clujean Gheorghe Glodeanu despre literatura diasporei, *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței* (Ed. TipoMoldova, Iași, 2010, ediția a doua) și subliniază o idee de bază din studiile profesorului: „Una dintre ideile esențiale ale cărții lui Gheorghe Glodeanu este cea a unității integratoare a literaturii române; în virtutea acestei axiome, exilul nu poate fi tratat decât în contextul ansamblului literaturii române, în conexiune cu valorile din patria-mamă”, concluzia ducând spre aprecierea că „Sinteza lui Gheorghe Glodeanu are un înțeles recuperator, o finalitate restitutorie neîndoielnică, ea dovedindu-se extrem de utilă pentru toți cei interesați de fenomenul exilului românesc.” □ La rubrica „cartea străină”, Rodica Grigore prezintă publicului românesc pe scriitorul britanic William Golding (1911-1993), apropiat de unui critici de H.G. Wells, iar alții socotindu-l cam convențional, a cărui faimă s-a întemeiat pe primul roman *Împăratul muștelor* (1954), cât și pe *Moștenitorii* (1955), ambele romane publicate în traducere românească în 2008

(*Împăratul muștelor*, Humanitas Fiction, trad. Constantin Popescu) și în 2009 (*Moștenitorii*, Ed. Leda, traducere de Adina și Gabriel Rațiu). □ În privința evenimentelor cinematografice, Dumitru-Mircea Buda epicizează într-o cronică de film documentarul lui Andrei Ujică, *Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu*, o întreprindere filmografică nu lipsită de riscuri care mizează „pe o sublimare postmodernă a eticului în estetic, dar și pe exorcizarea subtilă a demonilor unei lumi revoluate.” (articolul *Ceaușescu reloaded*) □ Eseul Simonei-Grazia Dima, «*Eu sunt, totul este*», revarsă bucuria rescrierii *Țiganiadei* în proză, executată de poetul Traian Ștef, „un act intelectual” care nu scade cu nimic din opera originală, atât de emblematică pentru români și această rescritere poate fi luată drept o probă de verificare a perenității clasicilor; dar, desigur, nimic nu se compară cu „locuirea pașnică în chiar interiorul scrierii originare”. □ Ciprian Vâlcănuș își continuă meditațiile exprimate aforistic în *Despre leneși și tigri* (ex.: „Adevărații leneși sunt la fel de rari ca marii poeți”, „Biblioteca de la Escorial, care conține 40 000 de volume, e singura bibliotecă din lume în care cărțile sunt așezate pe rafturi cu cotorul spre interior, în așa fel încât hârtia să poată respira.”)

[DECEMBRIE]

• [Apostrof, nr. 12 (259)] Este inaugurat un proiect legat de o Gală anuală a Poeziei Române Contemporane și sunt hotărâte juriile care vor acorda premiile Uniunii Scriitorilor pentru volumele apărute în 2011; astfel, juriul de nominalizări este format din Iulian Boldea, Mircea A. Diaconu, Lucian Alexiu, Sanda Cordoș, Dan Mircea Cipariu; juriul de premiere îi include pe Dan Cristea, Nicolae Oprea, Gabriel Coșoveanu, Vasile Spiridon, Paul Aretzu cu doi critici de rezervă: Alexandru Dobrescu și Ion Vartic. La ediția inaugurală, *Lista lui Manolescu* i-a cuprins pe următorii scriitori: Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Florin Iaru, Ioan Es. Pop, Nicolae Prelipeanu, Horia Gârbea, Varujan Vosganian, Ioana Nicolae, Dinu Flămând, Teodor Dună, Robert Șerban, Vasile Dan, Aurel Pantea, Liviu Ioan Stoiciu, Adrian Alui Gheorghe, Gabriel Chifu, Traian T. Coșovei, Adrian Popescu, Nichita Danilov, Emil Brumaru, Daniel Bănuțescu, Leo Butnaru, Mihail Gălățanu, Nora Iuga, Ion Mureșan, Marta Petreu. □ Marta Petreu recenzează cartea politică, *Despre comunism: destinul unei religii politice* (Humanitas, 2011) a lui Vladimir Tismăneanu, „o carte de-a dreptul palpitantă despre marele experiment comunist, prin care din nefericire am trecut și noi”; ea cuprinde mai multe „studii teoretice, de analiză conceptuală a comunismului din lume și din România, o suită de «studii de caz», de biografii ale unor comuniști din fostul lagăr al socialismului real, precum și o privire analitic-afectuoasă asupra unor personalități intelectuale [...] care au demistificat pas cu pas aspecte ale experimentului totalitar comunist.” (articolul *Comunismul prin concepte și biografii neromanțate*) □ La un an de la dispariția lui Adrian Păunescu, Vladimir Tismăneanu (plecat din România în 1981, când avea 30 de ani) toarnă apă rece peste bocetele și jalea generalizată la moartea „sacerdotului entuziast al religiei politice a ceaușismului”

(Eugen Negrici), reducând imaginea Cenaclului *Flacăra* la „un sinistru experiment pavlovian de masă” cu voie...de la poliție; nu poți fi un scriitor moral, dacă scrii despre lucruri în care nu crezi doar pentru a parveni la o situație socială și la o viață îndestulată de bunuri materiale; Adrian Păunescu este de fapt de aceeași extracție precum un Mihai Ungheanu sau un Paul Niculescu-Mizil, în fapt, „toboșarul neobosit al «epocii de aur»”, „s-a cățărat febril și entuziast pe scara puterii, a obținut un statut unic în România mizeră a acelor ani”. (articolul *Trubadurul «epocii de aur». Un an fără Adrian Păunescu*) □ Poeme semnate de Traian T. Coșovei: *Între două dialecte ale ploii. Despărțirea sinelui de sine, O altă viziune asupra sentimentelor: consecințele, Jurnalul morilor de vânt, Oglindă, Poemul care merge pe ape, Organizarea haosului, Între două dialecte ale ploii.* □ La rubrica „să ne cunoaștem scriitorii”, Adrian Popescu aduce în discuție antologia *Orb prin Nord* (Ed. Paralela 45, 2008) al poetului George Vulturescu, cu un cuvânt înainte de Nicolae Oprea și o postfață a lui Marcel Moreau, sesizând chiar prin acest fapt că „George Vulturescu are o receptare favorabilă a poeziei sale nordice atât est, sud-est, cât și la vest, chiar Vestul care consacră un autor sau măcar îl confirmă, Vestul cel în declin, dar jinduind de multă lume literară de prin părțile noastre răsăritene.”; poezia lui G. Vulturescu s-a impus atenției prin construirea unei mitologii similare celei lui Marin Sorescu, din *La lilieci*: „Poemele lui Vulturescu au deseori o derulare dramatică, un fir de epos, monologuri, mai rar dialoguri, oricum o tensiune bine exploatată teatral, dar cu nimic redundant.” (articolul *Poezia nordică*) □ Comentariul lui Adrian Popescu este urmat de publicarea unui poem de George Vulturescu, *Drojdie pură*. □ Într-o construcție simetrică, ca un chiasm încrucișat pe deasupra și pe dedesubtul textelor, în care primul poet în ipostaza de critic comentează poezia confratelui (echinoxistul Adrian Popescu caută sensurile poeziei optzeciste lui George Vulturescu), poetul George Vulturescu lecturează poezia orfică a lui Adrian Popescu, în *Poezia e «cifru îngrapat în făpturi»*, „un poet al orizontalității (obârșia copilăriei bucovinene, Câmpia Transilvaniei), al deschiderii către cosmicitate în care omul întârzie: nu sunt întâlniri dramatice față în față, orizontul se mișcă odată cu tine, te include.” și rămânem cu imaginea tânărului Adrian Popescu, pe care poetul sătmărean și-l amintește din tinerețea echinoxistă: „Nu-l pot desprinde pe Adrian Popescu de acea primă imagine a tânărului care eram, sosit de curând dintr-un sat de codreni la Cluj: ochii mei vedeau că poezia tocmai trecea într-o caleașcă la care zvâcneau trei înaripați - Dinu Flămând, Ion Mircea, Adrian Popescu.... Încă sunt învăluit de povestea prafului cozii de cometă...” □ Comentariul lui George Vulturescu este urmat de publicarea poemului *Nimicul sau o intrare în iad*, semnat de Adrian Popescu. □ Ion Bogdan Lefter prezintă cu emoție volumul *7 poeme rostite la Radio, 1968-1970* (Editura Casa Radio, 2011) (text + cd) de Leonid Dimov, căruia îi prezintă parcursul scriitoricesc și aderarea la grupul onirismului, într-o vreme când această estetică poetică a fost concepută și folosită pentru a se opune ideologiei oficiale; L. Dimov (n. 1926, Ismail,

Ucraina - m. 1987, București) a așteptat destul de mult pentru a-și publica volumele; abia la vârsta de 40-41 de ani (ca și Arghezi) a scos la lumină câteva cărți capodopere: *Versuri* (1966), *7 poeme* (1968), *Pe malul Styxului* (1968), *Carte de vise* (1969), *Semne cerești* (1970), *Eleusis* (în tandem cu Florin Pucă, graficianul și desenatorul volumului, 1970), dar, ulterior Tezelor din iulie (1971) poetul va cunoaște ani ostili, iar mișcarea onirică va fi interzisă, deși evoluțiile individuale sunt încă permise, ceea ce îl determină pe poet să se retragă din viața literară și boemă; despre volumul *7 poeme*, Ion Bogdan Lefter comentează: „Sunt piese de relativ mici dimensiuni, în maniera dimoviană cunoscută: narațiuni fanteziste, «onirice», construite după «modelul legislativ» al visului, cum explicase în repetate rânduri autorul, desfășurări alerte de mișcări și de spații, în stihuri săltărețe, metric inegale, rimate, alăturat, cu lexic bogat și cu sumedenie de sofisticării stilistice, de o încântătoare policromie.” (articolul *24 de minute și 4 secunde cu Leonid Dimov*) □ In *Eugen Ionescu pe scenele teatrelor din România*, Constantin Cubleșan arată cum Eugen Ionescu câștiga în faimă și în valoare de la debutul său din 1950 cu *Cântăreața cheală* la Théâtre des Noctambules din Paris, trecând puțin mai târziu la Teatrul La Huchette unde a fost reprezentată fără întrerupere până azi și sub umbrela căreia au crescut câteva generații de actori, în timp ce în România acelor ani „trecea drept un *transfug*, creator aflat în opoziție flagrantă cu *metoda realismului socialist* care se oficializase aici dogmatic, fiind criticat și persiflat, în anii 50, în articole mai mult sau mai puțin anonime din *Gazeta literară*, *Contemporanul* ș.c.l.”; iată, însă, că a venit momentul revanșei în țara tatălui a dramaturgului *Rinocerilor* prin albumul-antologie de texte și imagini, *Eugène Ionesco (Eugen Ionescu) pe scenă, în România* (Ed. Cheiron, 2010; Fundația Culturală «Camil Petrescu», volum conceput și realizat de Florica Ichim, studiu introductiv de Doina Modola); acesta nu reprezintă o exegeză a *textului*, ci mai mult, o exegeză a *spectacolelor*, iar analiza, așa cum reiese din studiul introductiv al Doinei Modola, „demonstrează impulsul pe care contactul cu teatrul ionescian l-a dat expresiei teatrale românești, stimulând un limbaj scenic în continuă căutare de soluții expresive”. □ Bianca Dumitrescu recenzează cartea de interviuri ale lui Ilie Rad cu Iorgu Iordan, care cuprinde și scrisori ale savantului lingvist din care se conturează un portret interior al omului, *Întâlnirile mele cu Iorgu Iordan: scrisori și interviuri* (Ed. Tribuna, Cluj-Napoca, 2011; ediție îngrijită, prefată, notă asupra ediției, note și comentarii, indice de nume de Ilie Rad, cu un *Argument* de acad. Marius Sala, vicepreședinte la Academiei Române); astfel, ni se conturează în fața ochilor o personalitate surprinzătoare: „Dacă imaginea lui Iorgu Iordan este sobră și dă impresia de duritate, din interviuri aflăm că era un om răbdător și blând, care considera că valoarea umană supremă este omenia.” (articolul *Un lingvist romantic*) □ La rubrica de „dosar” și documente ale istoriei literare, ne confruntăm cu un *Epistolar*, prin care se comemorează 50 de ani de la moartea lui Radu Stanca, prin publicarea a două scrisori ale poetului către soția sa, actrița Doty Stanca și a două scrisori trimise poetului și

dramaturgului sibian de către prietenul său I. Negoîtescu. □ Ilie Rad arată pe „viu” cum se exercita cenzura pentru colaboratorii, mai mari sau mai mici, ai revistei *Scântea* din perioada 1945-1962, când redactor-șef a fost Nestor Ignat; amputările și adăugirile se făceau de multe ori fără înștiințarea și încuviințarea autorilor (cum i se întâmpla lui Cezar Petrescu), iar alții se băteau pentru fiecare expresie sau virgulă, amenințând că, la orice schimbare, își vor retrage articolele (cum, în mod surprinzător, a fost cazul lui Dan Deșliu); dar însuși Arghezi a fost cenzurat, iar Ilie Rad pune aceste dovezi în fața ochilor cititorilor printr-o paralelă între textul original al lui Arghezi și cel modificat de redacția *Scântea*. (articolul *Arghezi cenzurat*) □ Mircea Muthu întreprinde un studiu cultural *à vol d’oiseau* (deși extrem de dens) de situare a României în spațiul cultural balcanic, mai exact de receptare românească a culturilor sud-estice (greacă, albaneză, sârbă, bulgară), accentuând pe ideea unei necesare cercetări sociologice vizând receptarea românească și deschizând drumul unor cercetări interdisciplinare de *balcanologie*, că se referă la traduceri, comentarii, recenzii, exegeze din literaturile, etnologia și lingvistica culturilor sud-estice; articolul reprezintă un fragment amplu din volumul *Europa de Sud-Est în memoria culturală românească: Bibliografie*, în curs de apariție la Editura Academiei Române. (articolul *Memorie și proiect*) □ Se derulează un dialog între Ciprian Vâlcă și Alfonso Cariolato, un „catedratic” de filosofie, care și-a susținut doctoratul în filosofie la Universitatea «Marc Bloch» din Strasbourg, în cotutelă cu Universitatea din Padova, iar, în Italia, a îngrijit și tradus, printre altele, texte de Derrida, Lacoue-Labarthe, Nancy, Steiner, Kojève, Weber; a publicat cărți de filosofie și studii după cum urmează: *Il luogo del finito* (Padova: Il Poligrafo, 2003), *I sensi del pensiero* (Milano: Lafranchi, 2004), *Dare una voce: La filosofia e il brusio del mondo* (Ferrara: Linea BN - La Carmelina Edizioni, 2009), *L’existence nue: essai sur Kant* (Chatou: Les Editions de la Transparence, 2009); interviul s-a derulat în limba italiană și a fost tradus de Cornelia Dumitru; reținem o întrebare și un răspuns: „C.V. - Care credeți că este locul filozofiei în cultura contemporană? Mai joacă ea un rol important în debaterile publice? A.C. - Mi se pare absolut marginal, cel puțin în Italia. Poate în alte țări situația diferă, dar nu cred să difere prea mult. A trecut deja mult timp de când filozoful a fost înlocuit de alte personaje în debaterile publice. Și trebuie să spun, de altfel, că atunci când în locurile în care se construiește «opinia publică» sunt admiși filozofii, rezultatele sunt mai mereu dezamăgitoare. Ar fi nevoie de o nouă inactualitate, după cea nietzscheană, care să poată marca realul încă o dată.” □ Olimpiu Nușfelean scrie un eseu *Despre îngeri*: „Vorbim (scriem) astăzi despre îngeri mai mult așa cum am vorbi despre fluturi. E o temă agreabilă, confortabilă, care ne consolează că nu intrăm mai adânc în analiza trăirii noastre religioase, mințite în contingentul precare, ne mângâie, orgoliul de a ne situa în proximitatea problemelor ființei, fără să le înfruntăm cu curaj în deplinătatea complexității lor.” □ Iulian Boldea face o comparație între filosofia lui Kierkegaard și cea a lui Cioran, justificând-o astfel studiul său: „Filosofia lui Kierkegaard este

orientată spre sfera religioasă, iar opera cioraniană poate fi considerată un protest în stil postnietzschean la adresa religiei (cu toate acestea există un curent subteran religios cioranian, care dă profunzime nihilismului său), nu în maniera iluminismului materialist francez sau a ateismului lui Sartre, ci posedând o latură eretică, cu inflexiuni gnostice, catare și maniheene, deci operând prin metoda dualismului religios, a conflictului dintre doi adversari, care își împrumută cu schimbul caracteristici pozitive sau negative [...]. Altfel spus, Kierkegaard își construiește argumentul în jurul supremației sferei religioase, pe când Cioran, asemenea unui «credincios care nu poate crede», este un antiteist «în retragere», în orientarea căruia găsim fascinația contemplării unui univers ivit după moartea lui Dumnezeu (în opoziție cu indiferența unui ateu, pentru care Dumnezeu nu a existat nicio-dată).” (articolul *Kierkegaard și Cioran despre agonie*)

• **[Caiete critice, nr. 12 (290)]** Și în acest ultim număr al anului va fi continuată publicarea intervențiilor la Colocviul internațional «*Penser l'Europe*». □ Un portret în peniță, mai complex decât pare la prima vedere, trecut prin gândirea filosofului și ale influențelor afine exercitate asupra sa, cât și a conceptului fundamental (lansat de C. Noica) de „mântuire prin cultură”, îi face Eugen Simion filosofului Mihai Șora, un portret cu tentă nu numai spirituală, ci și aniversară (M. Șora a împlinit 95 de ani), în articolul de deschidere *Convorbirile Mai Știutorului cu un devotat ucenic*. □ Paul Cernat se ocupă de receptarea critică a volumului de debut al criticului clujean Alex Goldiș, *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului* (CR, 2011), „un studiu istoric aplicat - cu minuție moleculară - atât strategiilor de supraviețuire și impunere ale criticii literare autohtone, cât și evoluției metodelor acestora în primele două decenii de comunism”, fiindcă cuprinde perioada 1948-1971; aprecierea critică globală despre lucrare este că „Analizele și evaluările lui Goldiș conduc, finalmente, înspre conturarea unei poetici generaționiste și evidențierea unei *forma mentis* printr-o psihanaliză a strategiilor de afirmare și de «eliberare» de sub tutela sociologizantă. Este unul dintre câștigurile majore ale acestui volum de bravură din care *close reading*-urile și ierarhizările nu lipsesc.” □ Despre arta traducerii suntem întreținuți într-un articol ieșit de sub pana lui Al. Ciorănescu, cu titlul semnificativ *Arta traducerii*, la secțiunea „document” și în versiunea românească din spaniolă a Lilicăi Voicu-Brey; Al. Ciorănescu încearcă să demonstreze cât de dificilă este profesiunea traducătorilor și că ei-înșiși merită statutul de scriitori (lucru care a fost de multe ori pus la îndoială), prin modul în care încearcă să echivaleze un original, deseori foarte dificil: „am văzut deja că există posibilitatea unei interpretări creatoare, a unei atitudini personale active și pozitive și a unei înțelegeri secrete între text și traducător, care îl înzestrează pe acesta din urmă cu capacitatea de a stabili prin propriile-i mijloace un text la fel de important și hărăzit ca, într-un mod șlefuit, să spună ceea ce trebuie să spună însuși textul original.”; Al. Ciorănescu exemplifică dificultățile de traducere prin invențiile lexicale ale unui mare poet precum Dante; așadar: „Dante afirmă că descoperă,

în călătoria lui prin lumea de dincolo, *come l'uom s'india*, verbul *indiarsi* nu există în lexicul italian. Dante l-a creat pornind de la *Iddio*, «Dumnezeu», pentru a spune că se apropie de Dumnezeu, că se simte Dumnezeu, că se umple de Dumnezeu, că se contopește cu el, fără să putem găsi nimic echivalent pentru o traducere [autorul vorbește de traducerea lui Dante în spaniolă; dar, în română, există pentru verbul „indiarsi” echivalentul „a se îndumnezei - n. tr.】”. □ Secțiunea lucrărilor și expunerilor ținute la Colocviul «*Penser l'Europe*» începe cu prezentarea lui Jaime Gil Aluja, *Où va la science économique? L'incertain et la liberté*, în care autorul insistă asupra problemei incertitudinii în prognoza viitorului european; incertitudinea predicțiilor economice, practic insurmontabilă, este dezbătută de autor în relație cu alte aspecte precum subiectivitatea, mutabilitatea și problema libertății; în concluzie, morala care se desprinde este una a modestiei rezonabile: nu avem instrumentele necesare pentru a ne erija credibil în oracole, dar se pot avansa soluții parțiale la problemele cu care ne confruntăm. □ Esteticianul E. Moutsopoulos se întreabă *Quo vadis, Europa?*, descriind mai întâi realități ale Greciei actuale confruntate cu apogeul crizei datoriilor și, totodată, cu o criză a identității sale europene; autorul arată că există disparități de natură economică între țările Europei unite și că trebuie, sub umbrela unei «morale universale», redus cinismul politic și economic dominant. □ Conferința profesorului Alexandru Zub este focalizată asupra rolului istoriografiei în construirea identității naționale și, prin extensie, a celei europene; el realizează un excurs prin tradiția istoriografică, sociologică și filosofică autohtonă de la Kogălniceanu la Noica și a disputelor dintre occidentalizanți și autohtonizanți, identificând ca foarte utilă „metoda serială” de studiere a istoriei elaborată de A.D. Xenopol (1908, *Théorie de l'histoire*) și reconfirmată peste timp prin intermediul operei lui Pierre Chaunu. (articolul *Quelle Europe, quel discours historique, dans la perspective d'un demi-siècle?*) □ Expunerea lui René Leray evocă procesul de extindere și perfecționare a organismelor supranaționale ale Uniunii Europene (Comisia Europeană, Curtea Europeană de Justiție, Parlamentul European, Banca Europeană ș.c.) spre a emite cu aproximații câteva direcții de dezvoltare ale proiectului european, bazate mai ales pe, după opinia autorului, perfecționarea mecanismelor de guvernare fiscală în anii următori și pe eficiența politicii de gestionare a crizelor și de impunere a păcii în zonele de conflict. (articolul *Quelle Europe en 50 ans?*) □ Mohamed Laichoubi propune un inventar cuprinzător și complex al situației demografice și economico-financiare a Uniunii Europene în contextul evoluțiilor economiei și geopoliticii mondiale, identificând principalele vulnerabilități ale proiectului european în fața crizei economice actuale, precum și motivele pentru care noile politici de austeritate sunt privite cu neîncredere de către populație, în articolul *L'Europe 2050 face aux nouvelles recompositions géostratégiques: Hégémonie ou intermédiation*. □ Este publicată partea a doua din expunerea lui Andrei Marga, referitoare la „alternativele Europei” (*The Alternative of Europe - II*), în care autorul examinează pas cu pas rațiunile care

au dus la slăbirea identității europene odată cu intrarea în societatea postmodernă; criza valorilor clasice și a democrației constituie, de asemenea, obiectul unei investigații critice atente, care nu se mărginește la inventarierea datelor unei stări de fapt, ci propune și un set de soluții practice, pornind de la regândirea raporturilor dintre informație și cunoaștere. □ Comunicarea lui Wilhelm Dancă pornește de la o constatare evidentă și anume că intervențiile participanților la colocviile internaționale din România nu sunt susținute și în limba română, ci doar în engleză sau franceză, iar această inegalitate cultural-lingvistică ar fi de fapt agravată de politici educaționale nefavorabile consolidării identității autohtone; cu scopul de a contracara amintitul fenomen, autorul avansează câteva propuneri reformatoare bazate pe egalitatea de șanse, pe redescoperirea valorilor religioase și, mai ales, pe educația permanentă, privită ca o formă de «revoluție tăcută», în articolul *La culture et l'éducation en Europe de l'an 2061*. □ În *Homo Europeus 2061*, Jean Jacques Askenasy îndrăznește să facă o serie de predicții, folosindu-se de datele prospectologiei și ale futurologiei, în domeniul științifico-medical, destul de neliniștitoare pentru viitorul speciei umane; descoperirile în domeniul nanotehnologiei și nanoroboticii vor duce treptat la apariția picotehnologiei și a picoroboticii, iar descoperirea genomului uman și a ubicuitinei (proteină alcătuită din 76 de aminoacizi) pot avea consecințe spectaculoase atât pentru tratarea diferitelor afecțiuni greu tratabile sau intratabile în prezent, cât și pentru reprogramarea umanității prin intervenții asupra ADN-ului; vom intra, susține autorul, într-o epocă transumană, ce poate avea aspecte distopice pe care ficțiunile speculative din deceniile precedente abia îndrăzneau să le anticipeze, iar consecințele asupra dinamicii demografice europene, dramatic reduse, vor fi majore; paralel, s-ar putea înregistra o migrațiune progresivă a popoarelor africane dinspre zonele deșertice, o dispariție treptată a regimurilor despotice, lucru ce va antrena deplasări masive de populație și o posibilă democratizare a Chinei cu consecințe imprevizibile; iată predicția legată de implantarea biocipului bazat pe ubicuitină în ființa omului: „Si un chip peut transformer un computer dans un instrument plus intelligent, avec une mémoire plus forte et beaucoup plus vite comme réaction, un bio-chip introduit dans la marche 2 milliard 25 millions 250 milles de l'acide désoxyribonucléique (ADN) d'un être vivant va agumenter l'intelligence, la mémoire et la vitesse de réaction, il va le transformer dans un être transhumain. [...] Prof. Herscu- Israël - a reçu le prix Nobel pour la découverte du ubiquitine, qui marque les deux marches d'où on commence et où on arrête la réplication de l'ADN pour fabriquer l'enzyme nécessaire. Si un bio-chip ubiquitinique va faire cela, il pourra changer la bio-informatique vivante de l'être humain et sa structure moléculaire, cela veut dire le transhumain. En tout cas l'homme de 2061 ne sera pas le même, il sera un transhumain.” □ Victor Moraru pledează pentru perspectivele de integrare europeană și de „occidentalizare” progresivă ale Republicii Moldova, fără ce păstrează strategic un statut de „neutralitate permanentă” și încearcă să gestioneze cât mai rezonabil influența deloc neglijabilă a Rusiei în

zonă; ca atare, politica externă a Republicii Moldova rezidă în strângerea legăturilor cu România și Uniunea Europeană, dar și de cooperare cu Ucraina, iar politica internă urmărește diminuarea tensiunilor și a clivajelor. (articolul *La vocation européenne de la République de Moldavie*) □ În *Une mutation annoncée: Atlantique-Pacifique*, Răzvan Theodorescu pornește de la constatarea că noile evoluții geopolitice și economice indică deja, pe fundalul crizei mondiale, un declin accentuat al țărilor mediteraneene, dar și unul, mai puțin evident deocamdată, al țărilor Atlanticului de Nord, inclusiv al Statelor Unite; după părerea autorului, centrul de greutate geopolitic se va muta în viitor către zona Pacificului, către Asia și Australia, fără a uita Rusia; Europa va rămâne o Europă a regiunilor, a tradițiilor umaniste, a marilor descoperiri geografice, însă marile decizii vor fi luate în altă parte. □ Eminentul specialist în urologie, Joaquim Gironella Coll, vorbește, în expunerea sa cu titlu semnificativ *Créativité et médecine* și într-un discurs inter- și transdisciplinar, despre modul în care geometriile neoeuclidiene, operaționalizate de matematicieni precum János Bolyai sau de arhitecți precum Antonio Gaudí, au influențat una dintre cele mai revoluționare direcții ale medicinei contemporane: medicina miniaturizată sau nanotehnologia; autorul subliniază, în special, rezultatele spectaculoase obținute în domenii precum oncologia și oftalmologia datorită nanotehnologiei medicale. □ Michael Metzeltin, lingvist austriac și membru al Academiei Române, expune partea a doua din conferința cu titlul *L'Union européenne entre l'uniformité et la diversité (II)* în care propune un examen complex al identității culturale și (geo)politice europene de-a lungul istoriei, cu particularizări detaliate asupra cazului românesc, o atenție specială fiind acordată evoluției reprezentărilor și codificărilor identitare geografice, lingvistice, politico-ideologice și cultural-civilizaționale europene de-a lungul timpului (inclusiv a problemei frontierelor); M. Metzeltin lansează și o serie de interogații cu privire la viitorul proiectului Uniunii Europene și la poziția pe care o vor deține în interiorul acestuia state precum România. □ Maria Moldoveanu întreprinde în cadrul „evaluării politicilor culturale” o analiză a *Efectelor sociale (II)* resimțite asupra activității culturale, dar, începând cu conceptele-cheie, *cultură și participare*.

● **[Contemporanul. Ideea europeană, nr. 12 (717)]** Nicolae Breban clamează cu aplomb în editorialul său, fragment extras din volumul *Aventurierii politicii românești*, că s-a aflat mereu în dezacord sau împotriva teoriei literaturii est-estice, anunțată cu glas de portavoce de soții Ierunca și susținută după revoluție de d-nii Manolescu și Liiceanu, printre alții; așadar, „în esența ei, această teorie, care este mai degrabă un fel de propagandă politică mascată, vine în flagrantă contradicție cu punctul de vedere al lui Maiorescu, constituția noastră literară în modernitate: literele și artele nu suferă niciun fel de influență și nu au a face întru nimic cu morală. Cu niciun fel de morală, fie ea religioasă, politică, cetățenească etc.” (articolul *Contra literaturii est-etice*) □ Bogdan Crețu continuă, din numărul anterior, să detalieze scrierea lui Sorin Preda, nepot de frate al lui Marin Preda,

Moromeții. Ultimul capitol (Ed. Eikon, 2010), ce pare să justifice ideea că „literatura bate viața”. (articolul *Despre moromețianism sau despre cum literatura creează realitatea – II*) □ Alex Ștefănescu se opune vehement denigrării și ridiculizării așa-zisei disidențe a Anei Blandiana din vremea odiosului de către două „campioane ale acțiunilor de batjocorire” a poetei, Florica Mitroi (care „a minimalizat și persiflat disidența poetei”, „o autoare ahtiată de scandal în primii ani de după Revoluție, astăzi aproape complet uitată”) și Luminița Marcu; în apărarea Anei Blandiana, Alex Ștefănescu aduce poeziile subversive, în limbajul codificat al „șopârelor aluzive”, și numeroasele premii câștigate de poetă. (articolul *Ana Blandiana citită de conu’ Leonida*) □ Ana Maria Tupan comentează romanul lansat recent de Nicolae Breban, *Singura cale* (Ed. Contemporanul, 2011), pe care-l pune „într-o relație de complementaritate cu *Cel mai iubit dintre pământeni*, romanul lui Marin Preda despre epoca stalinistă, asemănătoare cu aceea dintre *Ulise* și *Veghea lui Finnegan* de Joyce.” (articolul *Magia prozei brebaniene*) □ Ștefan Borbély publică un fragment din volumul *Homo brucans și alte eseuri*, apărut la Ed. Contemporanul, 2011, cu titlul *Diavolul și Vechiul Testament*. □ Depășind portretul malițios pe care Nicolae Manolescu i-l face lui Eugen Simion în *Istoria critică a literaturii române*, căruia îi este acceptată vocația sintezei, Răzvan Voncu îi adaugă și vocația analizei, referindu-se fără dubiu la *Întoarcerea autorului, Dimineața poezilor, Tânărul Eugen Ionescu*, dar mai ales la ultimul studiu, ce va constitui subiectul analizei de față, *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial* (Ed. PrincepsEdit, Iași, 2011), în care criticul Eugen Simion încearcă să mute imaginea „bivolului de geniu” impusă de G. Călinescu și să formeze o schiță de portret al unui creator de geniu, care nu s-a bazat numai pe instinct, ci mai cu seamă pe voința sa creatoare. (articolul *Eugen Simion recitindu-l pe Creangă*) □ Adrian Dinu Rachieru fixează tematic lirica lui Cezar Ivănescu, pe două coordonate: obsesia morții și erotismul, erotismul fiind la acest poet thanatic; poezia lui funcționează pe principiul fluxului și refluxului, asemeni trupului „iluminat” sau al celui „otrăvitor”. (articolul *Cezar Ivănescu, un poet-trubadur*) □ În patru decenii de activitate creatoare, Aurel Pantea, încadrat la echinoxistii optzeciști, nu a scris decât șapte volume (după debutul din 1971 în revista *Echinox* cu...poezie): *Casa cu retori* (București, 1980), *Persoana de după amiază* (Cluj-Napoca, 1983), *La persoana a III-a* (CR, 1992), *Negru pe negru* (Ed. Arhipeleag, Târgu Mureș, 1993), *O victorie covârșitoare* (Paralela 45, Pitești, 1999) *Aceste veneții și aceste lagune; Negru pe negru Alt poem* (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005), *Negru pe negru* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2009), puținătatea producțiilor poetice înseamnă pentru recenzentul Ironim Muntean că poetul „își elaborează îndelung poemele, cu supremă exigență și publică cu multă parcimonie”; în esență, Aurel Pantea este un poet dificil cu o viziune poetică prin care se relevă „un extaziat contemplator al neantului”. (articolul *Aurel Pantea – un poet al abisalului magmatic*) □ Cătălin Ghiță înaintază cu încă un (ultim) episod în descifrarea *Esteticii spațiului oriental în poezia romantică engleză (III)*,

unde Byron ilustrează majoritatea exemplurilor de analiză poetică. □ Liviu Ioan Stoiciu povestește întâlnirea cu Nichita Danilov, aflat la al optulea sau al nouălea volum de poezie, invitat la *Cafeneaua literară*, o manifestare literară în format de masă rotundă imaginat de Ion Bogdan Lefter, în care invitatul e pus să-și mărturisească elemente biografice; din acestea aflăm că Nichita Danilov „născut în 1952 la Climăuți, comuna Mușenița, județul Suceava. Familia lui (de etnie rusă lipoveană) a avut de suferit de ruperea Bucovinei de Nord de România, fiind chiar la granița dintre cele două Bucovine, graniță trasată la întâmplare (după cum a mers creionul lui Stalin pe hartă). [...] «Eram mai legați de Cernăuți, mama fiind din Fântâna Albă... [...] Noi eram ruși lipoveni emigrați din motive de credință... lipa în rusă înseamnă tei, lipovenii purtau opinci din tei... ne jucam pe fâșiile granițelor arate, cu gard înalt de sârmă ghimpată, una era a României, alta era a URSS... satele noastre erau înfloritoare față de satele românești ocupate de URSS, oamenii aveau și 12 hectare de pământ arabil, părinții mei erau înstăriți...»”. (articolul *Nichita de azi*) □ Magda Ursache pune în valoare munca cercetătoarei Liliana Corobca, cu volumul *Epurarea cărților în România (1944-1964). Documente* (Ed. Tritonic, 2010), în care suntem „absorbiți” în întunecata perioadă a epurărilor și a cărților cenzurate în comunism, un război dus împotriva „putredei culturi burgheze”, de fapt, un război împotriva cărții și a comunicării (libere) în presă; aflăm detalii înspăimântătoare: „În anii aceia, războiul scriitorului român contra scriitorului român a înscris file dintre cele mai urâte. Al. Piru toca mărunț la D. Murărașu, Sextil Pușcariu, Crainic, Gyr, Ion Marin Sadoveanu, iar Blaga era etichetat obscurantist. «Vai de mămăliga lui!», vorba lui Beniuc. Croh apăsa pe ideea că «gândirea (lui Blaga, n. mea, Magda U.) e înfeudată spiritualismului și iraționalismului». Îngerii lui Voiculescu trebuiau zburăți din literatură. Epurată era, în 47, și *Filolocalia* părintelui Dumitru Stăniloae. Pe Dan Botta, conducerea SSR îl viza ca pronazi. Nici «mămuțările» lui Gellu Naum nu dădeau bine: «NU MAI ADMITEM!» Cât despre citata revistă *Orizont*, în 47, a devenit *Revista literară*, condusă de Miron Radu Paraschivescu, factor principal în demolarea lui Arghezi; în ianuarie 48 s-a schimbat în *Flacăra*, editorialistul nr. 1 în slujba «criticii cu sentință» fiind N. Moraru.” (articolul *Save pe document*) □ Victor Marian Buciu întreprinde o detaliată incursiune în «Olteniada» lui Marin Sorescu din *La Liliaci* (Ed. ART, 2009), republicată integral, articolul fiind delimitat de următoarele subtitluri: 1. *Oltenii, la judecata de acum și de apoi cu Dumnezeu*; 2. *Cartea oltenească a morților*. □ Irina Ciobotaru descoperă în volumul *de-a viul* (CR, 2010) un poet, Teodor Dună, sensibil, provocator și greu de „cuprins în corsetul cuvintelor și al definițiilor”, dar lectura îndeaproape a textului o duce la concluzia că poezia, așa cum o vede Teodor Dună, „nu e viață propriu-zisă”, dar rămâne, se pare, “imitație a viului, joc *de-a viul*”. (articolul *Poezia ca exercițiu al «destrupării»*) □ Noul volum de poezie, *Unelte de dormit* (Polirom, 2011) al lui Ioan Es. Pop, atrage atenția Ștefaniei Mincu, care îl mai recenzase anterior pe poetul maramureșan (art. *Ieșirea prin apocalipsă* în

Luceafărul nr. 6/ 2000, la volumul *Pantelimon 113 bis*); incursiunea anterioară în teritoriul poetic al lui Ioan Es. Pop îi dă acces la o viziune de ansamblu, iar în actualul volum, afirmă autoarea: „Ioan Es. Pop rămâne același și totodată se adâncește nebănuit de mult pe calea viziunii existențialului apocaliptic «no exit» de ultimă oră [...]. Cititorul este imediat cucerit de simplitatea absolută a textelor sale și, în același timp, de un anume iz, specific poetului – cum să spunem ca să nu greșim? – un cinism al inocenței totale cu care sunt derulate, într-un stil neutru și fără complexe, peripeții și proiecții de sine fabuloase prin absoluta lor platitudine, din arhiva omului apocalipsei actuale. Inutil să mai spunem că acesta s-a dezbărat de orice Ideal și de orice ideologie, că nu mai poate fi cooptat în sprijinul dimensiunii sale eroice de altădată, dar nici măcar în favoarea scopurilor pragmatice de zi cu zi [...]” (articolul *Ioan Es. Pop și cinismul inocenței*) □ Constantina Raveca Buleu se ocupă de volumul *Homo brucans și alte eseuri* (Ed. Contemporanul, București, 2011) al lui Ștefan Borbély, „o suită de studii incitante, de mare forță intelectuală, dedicate psihoistoriei, contraculturii sau mitologiei, al căror corp comun se configurează într-o paradoxală lejeritate teoretică”. (articolul *Despre superstiții benefice și demoni culturali*) □ Este publicat în avanpremieră eseuul lui Iosif Brodski, *Ghid printr-un oraș redenumit*, datat 1978, traducerea autorizată în limba rusă de A. Losev, cu titlul *Leningrad*; eseuul este, în realitate, un fragment din volumul *Mai mult decât unu* (Ed. Ideea Europeană, traducere, note, prefață de Marina Vraciu). □ Boris Marian discută despre cuprinsul cărții *Spațiul rasismului* (Ed. Seuil, 1991; Humanitas, 1994, traducere de Alana Șabac) de Michel Wieviorka. □ Oana Safta circumscrie literatura confesivă din *Jurnalul* lui Alice Voinescu într-o vocație a autoanalizei, dar majoritatea reflecțiilor vorbesc despre o viață eșuată, diarista găsindu-și totuși salvarea în artă, în scris, în gustul pentru frumos, toate acestea dându-i puterea de a continua. (articolul *Alice Voinescu și puterea exemplului*) □ Un alt jurnal, jurnalul berlinez al Norei Iuga, cu titlul *Berlinul meu e un monolog* (CR, 2010) este subiectul lecturii critice a Nicoletei Dabija, care se întreabă, spre final și după o plasare analitică în încengăturile literaturii autobiografice, cum ar putea să-l caracterizeze pe acesta, prin ce iese în evidență față de atâtea altele: „aș reține libertatea lui, o libertate a unui spirit al cărui acasă este imaginația. Scriitoarea Nora Iuga este un personaj în acest jurnal, un personaj asemenea peștișorului de aur, pe care îți dorești să-l prinzi crezând că își va împlini câteva vise, dar care îți scapă ușor printre degete, pe care nu-l poți atinge decât iluzoriu, sau, în cel mai fericit caz, temporar. E jucăușă, dar lucidă, e veselă, dar te întristează, creează iluzii din realitate și dă realitatea pe iluzii, e sinceră [...]” (articolul *Nora Iuga cea de toate zilele*) □ O altă lectură, a Simonei Drăgan, propune cititorilor volumul *Nașterea. Istorii trăite* (Polirom, Iași, 2010), coordonat de Mihaela Miroiu și Otilia Dragomir, în care editoarele rup „consemnul tăcerii despre un eveniment până nu demult privat și tabuizat”, și anume nașterea; pe mai multe voci narrative mamele povestesc cum au resimțit perioada maternității, unele povești, cu valențe

mai mult sau mai puțin literare, derulându-se pe fundalul regimului comunist. (articolul *Cartea mamelor*) □ Rodica Grigore lucrează la prezentarea unei scrieri memorialistice a lui George Orwell, *Omagiu Cataloniei* (Polirom, Iași, 2009, traducere de Radu Lupan, prefață de Vladimir Tismăneanu), scriere apărută prin 1938 în urma participării scriitorului la Războiul Civil din Spania în calitate de reporter sau ziarist combatant; dar cartea a fost concepută ca un jurnal de front personal, în care a înregistrat experiențele sale subiective, și nicidecum un documentar politic, deși G. Orwell mărturisește că a luptat mereu împotriva ideologiilor totalitare, fie comuniste, fie naziste. (articolul *Omagiu Cataloniei și libertății*) □ Este reprodus interviul cu Ernesto Sábato, publicat mai întâi în revista *Courier UNESCO* al cărei secretar de redacție este Katerina Markelova; traducerea interviului în română îi aparține lui George Motroc, iar titlul este *Dostoievski a denunțat epoca modernă și cultul său pentru progres*. □ Considerată „un eveniment”, Ion Lazu realizează o „reproducere” narativă a lansării de carte, *Singura cale* a lui Nicolae Breban, la Rotonda MNLR, cu foarte mulți invitați, unii din străinătate; exemplarele aduse pentru lansare sunt vândute extrem de rapid (să ținem cont că e vorba de un roman de cca 600 de pagini); participă activ prin discursuri de susținere și dezbateri: Bogdan Crețu, Răzvan Voncu, Aura Christi, Eugen Negrici. (articolul *În premieră absolută: un roman despre stalinism: Nicolae Breban, «Singura cale»*).

● **[Contrafort, nr. 11-12 (205-206)/ noiembrie-decembrie 2011]** Fixat sub zodia „evenimentului”, un interviu cu regizorul român Cristi Puiu, aflat pentru prima dată la Chișinău cu prilejul premierei filmelor sale în Republica Moldova - *Marfa și banii* (selectat la secțiune *Quinzaine des Réalisateurs* a Festivalului de la Cannes 2001) și *Moartea domnului Lăzărescu* (Premiul *Un Certain Regard* la Festivalul de la Cannes în 2006 și Premiul special al juriului la Festivalul internațional al filmului de la Chicago, 2006), ambalează entuziasmul cititorilor. Ambele filme au dat tonul „noului val” din cinematografia românească, formulare contestată de regizorul Cristi Puiu, care o socotește numai o „convenție jurnalistică” și propune mai curând formularea „noul vag”, termen discutat cu Alex. Leo Șerban, pentru că „nu există un manifest, nu există un program, există un grup de regizori care s-au apucat să facă film în anii 90, ca o consecință firească a devenirii lor personale. Nu pot spune cât și ce facem noi,ăștia din «Noul Val», în raport cu Chaplin, dar știu ce fac eu și ce mă interesează pe mine în materie de cinema. Eu povestesc cum se vede lumea de la fereastra mea. Tot ce s-a petrecut de la Chaplin încoace, toate micile revoluții tehnologice au condiționat și stilistica. Apoi, un lucru pe care-l spun actorilor e că facem *film* vorbit. Chaplin a excelat în perimetrul filmului mut și nu cred că aceste «universuri» pot fi comparate.”(-declarație din interviul cu titlul «Eu povestesc cum se vede lumea de la fereastra mea») □ De obicei comentator al actualității politice moldovenești, dar și culturale, Vasile Gârneț preia rolul de cronicar literar îndrăgostit de versurile Mariane Codruț, din antologia *Areal (1982-2007)* (Paralela 45, 2011): „un stil propriu, o

voce poetică inconfundabilă încă de la debutul editorial cu *Măceșul din magazia de lemne* (1982)”, „un nume în peisajul poeziei române contemporane”, „Felul de a scrie al Mariane Codruț este cuceritor. Ea reușește, în puține și bine alese cuvinte, să te atragă în lumea ei, o lume pe care o simți de parcă ar fi a ta.”; comentatorul enumeră volumele care s-au succedat pe o perioadă de aproape 3 decenii până la realizarea actualei antologii: debutul *Măceșul din magazia de lemne* (1982), *Schiță de autoportret* (1986), *Tabieturile nopții de vară* (1989), *Existență acută* (1994), *Blanc* (2000), *Ultima patrie* (2007), temele majore care îi traversează creația, „ca o mereu reînnoită radiografie a eului”, sunt: singurătatea, dragostea neîmplinită, deznădejdea, răul și hidoșenia lumii, frica de moarte. (articolul *Note la poezia Mariane Codruț*) □ Grigore Chiper își asumă, ambițios, comentariul la poezia a două poete din lirica basarabeană, într-o cronică cu titlul didactic și sobru *Tendințe în lirica feminină basarabeană* (2011); prima parte dedicată Anei Rapcea, la volumul *Dulceață de coarne* (Ed. Lumina, Chișinău, 2011), poartă titlul *Clasicismul poetic în respirații ritmate*, din simplu motiv că poeta abordează sonetele ca formă lirică, urmate și de versuri libere și versuri cu prozodie clasică, cartea aflându-se „sub semnul unei discipline a formelor”, „Ana Rapcea trece prin proba de foc sonetul shakespearian, simțit mai modern și probabil mai adecvat situației de poezie de azi, puternic influențate de poetica anglo-saxonă”; partea a doua a acestor cronici, cu titlul *Poezia realității printr-o privire a detașării*, se ocupă de volumul *Cântece de la șase* (Ed. Gunivas, Chișinău, 2011) de Ecaterina Bargan, una dintre „exponentele mai tinere ale poeziei basarabene. La 20 de ani e deja la al doilea volum”, eul și universul liric fiind descrise în termeni negativi: „Lumea pe care o înfățișează în prima parte a cărții nu e nici veselă, nici tristă, nici logică, nici absurdă. Eul liric nu se atașează acestei lumi dislocate, e de o neutralitate agasantă. Eul poetic nu se exteriorizează, nu e captat de realitate. Doar unele colțuri ale realității ies în afară. Tabloul rezultat e unul postapocaliptic, așa cum e zugrăvit în filmele hollywoodiene turnate pe această temă.” □ La rubrica „cartea de istorie”, interesul de lectură al cititorilor este dirijat de comentatorul Alexandru-Florin Platon spre *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 și 1950* (Humanitas, 2011) volum semnat de Lucian Boia, o carte care abordează subiectul delicat al raporturilor dintre intelectuali și Putere, despre care s-a scris enorm atât în Moldova cât și în România; faimoasa polemică cu reverberații târzii și în prezent dintre scriitorii «apolitici» și cei «angajați» din anii 90 având încă ieșiri la rampă din partea diferiților susținători și combatanți. (articolul *Prizonieri ai istoriei*) □ Poeme semnate de Liliana Armașu: *Primul poem pentru Tata*, *Apocalipsă romantică*, *Iubirea e în altă parte*, *Colecționar de timp*, *Noduri*, *Monastică*, *Elogiul vinului roșu*, *Contrasens*. □ Leo Butnaru se lansează într-o digresiune legată de Sistemul Entropiei Globale. (articolul *Vis cu/ și în 1400 de cuvinte*) □ Mariana Codruț face însemnări de cronică teatrală legată de un spectacol din anul 1992 sau 1993 cu piesa *Visul unei nopți de vară* de W. Shakespeare, în regia lui Liviu Ciulei, care

spectacol „a fost o revelație”, „era de o frumusețe și o plasticitate rară [...] era de o simplitate minunată, acea simplitate care se obține cu multă muncă.” (articolul *Mic elogiu al simplității*) □ Eugenia Bojoga marchează aniversar 90 de ani de la nașterea lui Eugen Coșeriu, căruia i-au fost dedicate mai multe manifestări științifice și comemorative atât în Republica Moldova și România, cât și în Spania și Italia, despre care autoarea articolului (*Eugen Coșeriu - 90 de ani din ziua nașterii*) face o amănunțită dare de seamă legată de Colocviile desfășurate în diferite orașe, de personalitățile participante și tematica abordată. □ Este semnalat romanul câștigător pentru anul literar 2011, selectat dintr-o serie de alte șase romane de către un juriu condus de Nicolae Manolescu, alături de alți redactori ai *României literare*, și anume *Acasă pe Câmpia Armaghedonului* (Polirom, 2010) de Marta Petreu. □ Intervenția lui Alexandru Tabacu, cu titlul *Identități pe drumuri*, continuă dezbaterea începută cu ceva timp în urmă de revista *Contrafort*, despre prejudecățile sau ideile greșite ce circulă dintr-o parte în alta a Prutului legată de integrarea adesea sinuoasă a tinerilor studioși din dreapta Prutului în mediul universitar românesc, bazat și pe mărturiile și amintirile lui Alexandru Tabacu: „Odată ajuns la Galați, m-a mirat, contrariat de-a dreptul, că studenții basarabeni afixau un dispreț țănoș și o superioritate nejustificată față de cei români, numindu-i zeflemitor «romici». Cei proaspăt veniți și mai slabi de înger erau imediat înregimentati grupului («gașcă» e un cuvânt pe care basarabeni nu îl suportă), li se asigura protecția în schimbul unor servicii, li se mai spuneau și câteva «povești cu sperietori», menite să oprească din fașă orice împotrivire. [...] Mult lăudata toleranță a basarabenilor intra în contradicție cu apucăturile confreriei studenților, orice diferență era rapid catalogată drept deviere. Normele comportamentale, bine fixate și întreținute de membrii grupului, legitimau un anume fel de a fi -zgomotos, ostil persiflant. Unii basarabeni veneau plini de candoare, cu un elan patriotic promițător, iar peste noapte alunecau în trapa moldovenismului. De unde această nevoie personală de a-ți inventa o altă identitate, de a încerca să fii diferit în interiorul României, când toate argumentele converg spre o unitate identitară? [...] Cunoașterea insuficientă a limbii române îi așeza într-o poziție inconfortabilă, de aceea mulți dintre ei se retrăgeau într-o pseudoidentitate, îmbrăcată ca o formă de protecție. Vorbeau în rusă sau într-o română stricată, punându-și interlocutorii în dificultate [...].” □ Leo Butnaru ocupă și spațiul consacrat poeziei cu poemele: *Absența negativului*, *Lectură*, *Cum îmi trăsnește prin cap*, *De la templul delphic al lui Apollo cetire*, *Paradoxal*, *Lesbia*, *efebul*, *Chiar când deja*, *Dispută curmată*, *Implicit despre patriotism*, *Metrică*, *Dura lex, dura poesis* („Măria Sa Poezia are de toate/ ca viața însăși. Inclusiv -moarte./ Inclusiv -înjurătură/ pe post de călău. Așa ceva”), *Printre sute de catarge*, *Intru evitarea inflației*. □ Se face stop-cadru pe apariția editorială a cărții lui Daniel Cristea-Enache, *Cinematograful gol* (Polirom, 2011, colecția ECO-GRAFII, prefată de Radu Cosașu), însoțită de un citat din prefața lui Radu Cosașu despre faptul că „Autorul face reportaj într-un jurnal mai mult sau mai

puțin intim.” □ Valentin Guțu semnează proza *Foșnitoarele*. □ Marcel Gherman este preocupat de *Alvin Toffler și al treilea val*, alături de alți gânditori precum Francis Fukuyama, Marshall McLuhan sau Jean Baudrillard care „au reușit să pătrundă în *mainstream*-ul societăților lor și să devină un bun general”, căci au elaborat noi teorii sociale adaptate noii realități. □ La „cronica traducerilor”, Răzvan Mihai Năstase prezintă cititorilor cartea polonezului Andrzej Stasiuk, *Fado* (Rao, Buc., 2010, în traducerea din limba polonă de Cristina Godun), un volum eteroclit în care „povestirea, însemnările de jurnal și eseul se împletesc firesc și armonios, dând naștere unui text care, deși nu are coerență narativă, este perfect omogen din punct de vedere stilistic”; Andrzej Stasiuk este poet, prozator, eseist, critic literar, „pe scurt, mânduitor polonez de prim rang al literelor, un personaj retras de aproape 25 de ani în singurătatea unui sat de munte, are obiceiul de a călători și de a-și extrage seva cărților din realitățile brute care-i ies în cale.” □ Este publicat un fragment din romanul *Intriga matrimonială* (Polirom, 2011) al americanului Jeffrey Eugenides (n. 1960), cu titlul *Un nebun îndrăgostit* (traducerea și notele aparținând Danei Crăciun); primul roman, *Sinuciderea fecioarelor* (publicat în 1993; Polirom, 2005) a avut un succes răsunător și a fost ecranizat la Hollywood în regia Sofiei Coppola; al doilea roman, *Middlesex* (Polirom, 2005) i-a adus elogiile criticii, romancierul fiind comparat cu monștrii sacri ai literaturii americane, Saul Bellow și Philip Roth.

● **[Convorbiri literare, nr. 12 (192)]** Articolul de fond al lui Cassian Maria Spiridon aprofundează tema dintr-un text anterior, aceea a organizării ierarhice în societatea postindustrială, bazându-se pe studiul japonezului Francis Fukuyama, *Marea Ruptură. Natura umană și refacerea ordinii sociale* (Humanitas, 2011, traducerea Liana V. Alecu) (articolul *De la marea ruptură la reconstrucție – III*) □ Solomon Marcus examinează, într-un text care a constituit o conferință prezentată la Universitatea «Al. I. Cuza» din Iași din octombrie 2011, începuturile școlilor superioare de învățământ din România, începând cu secolul al XVI-lea când exista Școala Latină de la Cotnari, în zona Iașiului, suferind influențe germano-polone; în secolul al XVII-lea se înființează Academiile domnești de la Iași și apoi la București, cu influența limbii grecești, iar în secolul al XIX-lea există Școala de Inginerie a lui Gheorghe Asachi, de la Iași, iar la București, școala de la Sfântul Sava a lui Gheorghe Lazăr, la care se adaugă și Academia Mihăileană din aceeași perioadă, traseul de învățare a materiilor (de studiu) fiind mereu același: istorie, limbă, literatură și știință; pentru a ajunge la scopul comunicării, și anume o interpretare actuală a Junimii lui Titu Maiorescu, Solomon Marcus subliniază că „Începând imediat după Unire, în 1860, se precipită o serie de evenimente esențiale precum introducerea alfabetului latin, înființarea Universității din Iași, începutul Junimii maioresciene, înființarea Universității din București, începutul Societății Literare Române care este ulterior considerat drept actul de naștere al Academiei Române.” (articolul *Junimea, azi*) □ Virgil Nemoianu rememorează cum a intrat în contact cu spiritul junimii și cu mentorul

ei Titu Maiorescu, cum i-a devenit nesuferită „arta cu tendință”, promovată de Dobrogeanu-Gherea în contra lui Maiorescu, pentru că vitrinele librăriilor din vremea adolescenței sale erau pline de cărți...cu tendințe sociale și socialiste. (articolul *Cum am devenit junimist*) □ Din viitoarea carte, intitulată *7 zile cu Alexandru Vona. Convorbire cu Irina Izverna-Tarabac și cu Irina Mavrodin*, incitantă din cel puțin două perspective, cea a istoriei literare, dar și cea a criticii și teoriei literare, Irina Mavrodin publică un lung fragment. (articolul *Convorbiri cu Alexandru Vona*) □ Maria Carpov prezintă cartea unui jurnalist francez despre România, corespondent încă din 1999 al cotidianului *Le Monde* la București, Mirel Bran, însoțit de fotografii Franck Hamel, independent care a lucrat pentru mai multe agenții de presă românești; colaborarea celor doi s-a reunit în cartea *Bucarest. Le dégel*, (Ed. Autrement, coll. « Villes en mouvement », Paris, 2006). □ Contrariată că o scriitoare ca Alice Botez, „recunoscută pentru constantele înclinații spre filosofie gravă privind timpul și existența”, poate să-și schimbe brusc registrul narațiunii și să se refugieze în antichitatea romano-dacică, în *Emisfera de dor* (1979), după „un roman neliniștitor despre un grav fenomen social-politic”, *Eclipsa*, iar comentariul Elvirei Sorohan își propune să reliefeze valoarea în sine a romanului *Emisferei de dor*, referindu-se la elementele paratextuale, așa numitele mărci cu funcție pragmatică ce însoțesc textul beletristic al lui Alice Botez. (articolul *Alice Botez. Evocarea istorico-legendară – VI*) □ Gh. Grigurcu își lărgeste meditația cu textele reflexive din *Confortul trebuitor inteligenței*. □ Despre dezvoltarea transdisciplinarității în România, ne întreține fizicianul Basarab Nicolescu, luând ca punct de reper cartea *Transdisciplinaritate și mecatronică* (Ed. Curtea Veche, 2011) de Sergiu Berian și Vistrian Mătieș, în care aceștia demonstrează că „Realitatea este Una: granițele între știință, tehnică și filozofie sunt artificiale, create de mintea noastră obsedată de mitul irațional al eficacității pentru eficacitate. Transgresarea acestor granițe este necesară dacă dorim să supraviețuim în fața unei tehnostiințe în total decalaj cu ființa umană.” (articolul *Mecatronică și transdisciplinaritate*) □ Nicolae Stroescu-Stănișoară învie pagini de istorie și dedesubturi politice ale cruntei istorii comuniste totalitare și torționare, iar expresia unui astfel de destin frânt este Mihail Romniceanu (1891-1960), avocat de meserie, cu studii la Paris, politician liberal, ministru de finanțe în guvernele Sănătescu (o lună 1944) și Rădescu (trei luni între 1944-1945) care a suferit în temnițele comuniste între 1948-1960, timp de 12 ani, și-a dat duhul la Râmnicu-Sărat în timpul detenției. (articolul *O viață pentru dreptate: Mihail Romniceanu*) □ Despre cristalizarea ideii de unitate națională de-a lungul zbuciumatei istorii românești, aflăm de sub pana lui Alexandru Zub, care mai notează printre altele „schimbarea de paradigmă nu s-a produs instantaneu, ci printr-o lungă translație, nu lipsită de dramatism. Privit de la distanță fenomenul prezintă un evident contrast între idee și faptă, între proiect și împlinirea lui atât de târzie. [...] în ce privește ideea unității românești, [...] ea s-a cristalizat cu mult înainte de a putea prinde corp în sfera realului. Transformarea ei în faptă politică

cerea anumite condiții, care nu putea fi ale veacului de mijloc.” (articolul *Unitatea națională între idee și act*) □ Schimbările de paradigmă din literatura poetului Nicolae Turtureanu, autor a opt cărți de poezie – dintre care prima este *Punctul de sprijin* (1971) și ultima *Trafic de influență* (2011), îl preocupă pe criticul Ioan Holban care îi conturează un profil uman și spiritual mânat de cultul prieteniei, mereu reînnoite, care a îndulcit „mătrăguna” și a vindecat „vărsatul de vini” din existența poetului. (articolul *Pe o câmpie magnetică unde alt secol își va paște iezii*) □ În zonele rarefiate ale poeziei ne poartă Geo Galetaru (*Cu o floare roșie în gură, Câtă lumină, cât întuneric, Frunze fără trup, Sunt o pasăre bolnavă*), George Nimigeanu (*Toane, Sub sigilii, Preaviz*), Ana Maria Lupașcu (*auto-focus, tactil, am întins corturile, în orice zi*) □ Victor Cupșa continuă însemnările din *Jurnal de atelier (fragmente)* – III, iar Horea Porumb semnează proza *Un om din câmpie*. □ Cristian Livescu merge pe firul istoriei creației lui Mircea Dinescu și observă că, în anii 80, poetul a intrat într-o nouă zodie a destinului, „una cu vădit caracter politic, de care nu se va putea lecuși și care îl poartă pe valurile ei agitate până azi”, însă pentru a te putea aventura „în politică trebuie să ai ficatul de oțel, să poți încasa loviturile dure, și spatele «tare»”; atitudinea protestatară și anti-ceaușistă a lui Mircea Dinescu a început încă din 1988 când, invitat în țările baltice de Uniunea Scriitorilor Sovietici, poetul își declară entuziasmul față de *glasnost* și *perestroika* (cuvinte interzise a se rosti în spațiul public românesc comunist), dar avea la activ încă din 1981 câteva poeme incendiare din *Democrația naturii*, apărut sub protecția lui Marin Preda; interviul din *Libération* acordat în martie 1989 ziaristului francez Gilles Schiller este un fel de atestat de disidență mediatizat intens în presa internațională, dar, în același, timp o mărturisire a unei profesiuni de credință a lui Mircea Dinescu, a ideii care l-a călăuzit întregul efort creator: „Materia primă a artistului e libertatea”, idee care l-a condus la o atitudine autenticistă față de poezie, ea fiind un decupaj crud de viață, care se refuză frumosului: „viața trebuie rescrisă așa cum este, cu urăteniiile și minus-virtuțile ei, iar poezia nu poate face abstracție de o asemenea atitudine de franchețe față de desfigurările intervenite în lumea imediată.”; evoluția poetică a lui Mircea Dinescu după revoluția postdecembristă a cunoscut numai 57 de poeme și numeroase pamflete, poemele apărute în 2011, fiind strânse în volumul *Femei din secolul trecut (Poezii noi 2004-2010)*, cel mai contestat și iconoclast în limbaj volum de poezie, în poetul care „continuă programul defăimării brutale a tabuurilor, venind în tradiția poemelor «nerușinate», deocheate, de «bulină roșie» cu care literatura noastră s-a îmbogățit în ultimele decenii (vezi pe cele semnate de George Astaloș, Emil Brumaru, Mihai Gălățanu ș.a.)”. (articolul *Mircea Dinescu, nepotul lui Rimbaud* – II) □ Drept introducere la comentariul cărții despre imaginarul social și literar al Romaniței Constantinescu, *Pași pe graniță. Studii despre imaginarul românesc al frontierei* (Polirom, Iași, 2009), Dan Mănuță discută despre „haosul teoriilor critice” (I.A. Richards, 1972) pe care americanul M.H. Abrams le-a sistematizat într-o celebră lucrare *The Mirror and the Lamp* (1953):

«teorii mimetice», «teorii pragmatice», «teorii expresive» și «teorii obiective», în vreme ce în Franța, structuraliștii, prin Roland Barthes, „contraziceau teoriile după care critica nu ar căuta neapărat un «adevăr» oricare ar fi acesta, ci ar acoperi limbajul artistului prin propriul ei limbaj”; dar, în România anilor 70, se credea în teoria conform căreia „adevărul criticului este nici mai mult nici mai puțin decât adevărul operei”, cea ce însemna o întoarcere la pragmatica textului după anii 90, când nu mai era necesară „afirmarea individualității teoreticianului și criticului”; cartea Romaniței Constantinescu se folosește de termenul *geocritică* ceea ce denotă o încercare de „analiză a imaginarului literar cu un instrumentar aflat în afara trusei foiletonistice. Așa încât imaginarul graniței va fi investigat atât la scara imaginarului social, cât și la scara imaginarului literar.” (articolul *Forța imaginarului*) □ Că Ileana Mălăncioiu face din poezie un exercițiu de sinceritate sau, mai bine zis, de supraviețuire, nu mai este un secret pentru critica întreprinsă de Adrian Dinu Rachieru, care își începe comentariul chiar cu debutul din 1967, cu *Pasărea tăiată*, „cu ecou modest”, dar cu timpul discursul poetei s-a radicalizat, fiindcă „timpul melancoliei trecuse”, dar au rămas permanente „sevele unui moralism țărănesc, străvechi și auster” al unui univers liric care, în volumele ce au urmat, tulburătoare, au reprezentat un plonjon „într-o atmosferă halucinantă, enigmatică, cu fâpturi spectrale și inserții autobiografice (de substrat infantil) și montură folclorică, trăind sub fascinația morții”; poeta adună „poeme trăite”, consemnând tragicul ca valoare a vieții, Ileana Mălăncioiu fiind și autoarea unei teze de doctorat (sub coordonarea lui Ion Ianoși, în 1975), *Vina tragică*, iar volumul *Urcarea muntelui* (Albatros, 1985) vorbește tocmai despre „sumbrettețea realului, monstrozitățile și suferința obștească. Părelnic arhaizantă, această poezie a rezistenței (implicit politică), într-o vreme «bănuitoare», vrea să comunice în regim de urgență. [...] poezia din *Urcarea muntelui* vorbește despre *mortificare*.”; sunt citați ca termeni de referință și acuitate critică Marian Popa, Valeriu Cristea și Nicolae Manolescu. (articolul *Ileana Mălăncioiu, exerciții de exorcism*) □ Vasile Spiridon își exprimă bucuria de a fi citit romanul lui Lucian Costache, *Fata din Grădina Albastră* (Ed. TIPARG, Pitești, 2011), căci frazele motto puse în capul romanului constituie baza interpretării: „După orice Democrație urmează Infernul. După orice Dictatură veni Haosul...” (articolul *Reveriile unui hoinar care se vrea singuratic*) □ În centrul comentariului Danielei Petroșel se află cartea lui Corin Braga, *Psihobiografii* (Polirom, 2011), care „evidențiază importanța psihanalizei cea care a determinat o «schimbare de sensibilitate și paradigmă cognitivă» și locul ei printre instrumentele de introspecție ale culturii europene”. (articolul *Corin Braga, dialectul psihanalitic*) □ După prezentarea unor dificultăți de integrare lingvistică a scriitorilor români plecați în exil și stabiliți în diferite țări occidentale, Emanuela Ilie subliniază o excepție și anume aceea lui Christian W. Schenk, poet, eseist și traducător de origine ardeleană, stabilit în Germania încă din 1976 (când avea doar 25 de ani), care, temerar, a preferat limba română pentru poezia lui, în detrimentul germanei

(limba paternă) și a maghiarei (limba maternă), iar opțiunea pentru limba română, mărturisită cu toată franchețea într-un interviu, „aduce un elogiu sensibil limbii și spiritualității noastre”. (articolul *Christian W. Schenk, suferind tăcerea*) □ Șerban Axinte întreprinde o analiză aprofundată, diacronică, ale paradoxurilor romanului experimental din cadrul Noului Roman Francez, privit ca un joc inteligent, dar care „nu pare să întrunească toate calitățile unui model de urmat”, deși sunt citați la greu Alain Robbe-Grillet, Nathalie Sarraute și Michel Butor în comentariile criticilor dornici să-și expună concepțiile despre roman. (articolul *Un fenomen contradictoriu: Noul Roman Francez*) □ Ultimul roman al lui Mihail Vakulovski, *Tovarăși de cameră. Student la Chișinău* (CR, 2011), botezat în subsidiar „rockman”, nu pare să întrunească aprobarea criticului Adrian G. Romilă din mai multe motive, iar criticile sunt destule: „lipsa oricărei mize, în proză, mai ales în roman, e autodistructivă”, „lipsește esențialul: povestea”, „pura asociere a unor piese narative, a unor nuclee neîncadrate în nicio intrigă sau în nicio structură simbolică nu poate da forța estetică a rezistenței valorice”, „nu e decât un experiment epic care se prăbușește în golul absenței oricărei mize romanești”, „ceea ce obosește și repugnă e imaginarul erotic omniprezent și hiperbolizat, șuvoiul de detalii sexamoroase care colcăie fără nicio finalitate estetică de la un capăt la altul al cărții”; iar subtitlul „rockman”, deși încearcă să salveze aparențele, adică să sugereze că e vorba despre „un pseudo-roman, un gen nou, prin urmare, și, pe de alta, că e vorba despre un mod de existență «rock», una dură, relativistă, post-modernă, epatantă, care dă cu tifla marilor mize, așteptărilor obișnuite. Și cu asta scuza ficțională e asigurată, la fel ca și eventualele critici.”, nu reușește deloc, pică în lamentabil. (articolul *Miza și «rockmanul»*) □ Daniel Cristea-Enache își continuă studiul asupra liricii Ilenei Mălăncioiu, o poetă ivită pe fundalul istoric al unor tulburătoare mișcări tectonice, de schimbări radicale, dar mai ales de afirmare rapidă și ireversibilă a generației „șazeciste”: „reconectarea lor cu modernismul interbelic, cu suprarealismul, cu toate experiențele artistice întrerupte și indexate în epoca realismului socialist. Generația războiului, fracturată de instalarea comunismului în România, reintră în scenă, deținuții politici sunt eliberați din închisori, scriitorii arestați sau interziși, marginalizați, periferizați, își reocupă locurile simbolice din care fuseseră alungați”, în încercarea de a-i urmări intensitatea creativă și ritmicitatea editorială, Daniel Cristea-Enache îi definește spiritul religios, mistic, prin opoziție cu ortodoxismul de la *Gândirea*: „La antipodul poeziei de la *Gândirea*, pentru care ortodoxismul rămânea decorativ și ostentativ, precar artistic cu toată profuziunea de îngeri păzitori, Ileana Mălăncioiu face din credință pivotul central, elementul viu și energetic, structura și totodată respirația adâncă a liricii sale. Exemplele abundă și pot fi extrase din absolut toate volumele apărute în timpul socialismului ateu și apter.” (articolul *Întâmplări în irealitatea imediată - II*) □ Exprimându-și mirarea că se mai poate scrie despre Platon, având în vedere ce zicea filosoful Whitehead cum că întreaga cultură europeană nu este decât o notă de subsol la filosofia atenianului aristocrat,

inițiator al dezbatărilor filosofice dialogale (*Apărarea lui Socrate, Criton, Republica* etc), Antonio Patraș trece, totuși, la examinarea unui voluminos studiu, *Cetatea lui Platon* (Institutul European, 2011) a lui Sorin Bocancea, profesor la Universitatea «Petre Andrei» din Iași, din cadrul Facultății de Științe Politice. (articolul *Filozoful-rege și cetatea sa*) □ Gheorghe Brânzei recurge la faimoasa listă a lui Nicolae Manolescu, pe care figurau câțiva favoriți din zona poeziei, pentru a interpreta poezia optzecistului Adrian Alui Gheorghe, care a debutat în 1985, ajutat de destin, cu volumul *Ceremonii insidioase*, la Junimea „faimoasa editură ieșeană, [care] însemna, pentru momentul respectiv să intri în *Templul Poeziei* pe ușa din față. Așa s-a întâmplat cu Adrian Alui Gheorghe: a intrat în poezia românească, urcând pe treptele din față ale *Templului Poeziei!*”; pentru a ajunge la intimitatea lirismului său, îl departajează de colegii de generație, care cultivau desensibilizarea și dezafectarea, considerând că Adrian Alui Gheorghe este „un sensibil și un afectiv” așa cum se întrezărește în cele mai multe dintre volumele sale, dar comentariul criticului se raportează la antologia *Poezii alese* (Ed. Conta, 2006). □ Gellu Dorian se ocupă de încă un debutant atipic, Vasile Tudor, care nu a renunțat nici la treizeci de ani după lansarea lui în presă la formula poetică aleasă, iar la vârsta de cincizeci și cinci de ani, alt motiv de debut atipic, după o viață dedicată meseriei de judecător, a ieșit la scenă deschisă nu cu „o selecție din caietele de peste timp, ci [cu] o construcție pe un anume eșafodaj stilistic de re-înscrisiere în cursă. [...] Astfel, Vasile Tudor a ținut să debuteze cu o carte în care cititorul să poată etala sensibilitățile lui creative, de la sonet, nu neapărat ca formă fixă, ci ca modalitate de control a creatului, până la forma liberă de fond și de formă a poemului liber de orice canon, implicit de abordare a formei fixe, cum este haikuul, pe care el îl transformă în vers scindat doar în spirit [...]”; cartea acestui debut se numește *Pietre curgătoare* (Ed. Paralela 45, 2011). (articolul *Vasile Tudor – «Pietre curgătoare»*) □ Adrian Voica face o lectură panoramică a cărții lui Constantin Ciopraga, *Personalitatea literaturii române* (Junimea, 1973), care ar fi trebuit după el (atunci, când era doar un tânăr asistent la Catedra de Literatură română a Universității din Iași) să fie propusă la premiile Academiei, iar argumentele pe care le etalează acum sunt numeroase: structura pilduitoare a cărții, capacitatea de sinteză a autorului, aspectele luate în discuție cum ar fi sentimentul tragicului drept criteriu de diferențiere între literaturile lumii, examinarea legăturilor literaturii noastre culte cu folclorul și aportul cronicarilor la dezvoltarea limbii, psihologia autorilor și a personajelor create de aceștia etc. (articolul *Cartea unei vieți*) □ Episodul al XIX-lea din *Istoria Muzeului Literaturii Române Iași sau o viață de muzeograf așa cum a fost*, semnat de Constantin Parascan, prinde viață cu reacția de solidaritate față de sinistrății din România (e vorba de cutremurul din 7 martie 1977) din partea unor români emigrați în Franța, reacții transmise de Postul Radio Europa Liberă. □ Liviu Papuc aduce în atenția cititorilor un text publicistic al lui Liviu Rebreanu pus în circulație de ediția critică *Opere* (1995, București) realizată de Niculae Gheran, textul având titlul *Unirea*,

simbolul dreptății. (articolul *Despre «Unirea» lui Liviu Rebreanu*) □ Gheorghe I. Florescu îmbogățește perspectiva diaristică a Reginei Maria cu noi impresii și detalii. (articolul *Jurnalul Reginei Maria – 1925 – III*) □ La rubrica de „literatură universală”, este prezentat poetul chilian Nicanor Parra, care a primit la vârsta de 97 de ani (1.12.2011) prestigiosul Premiu Cervantes; versiunile în limba română a câtorva poeme, *Note de călătorie, Întrebări la ora cearului, Epitaful, Catalina Parra*, sunt realizate de Mario Castro Navarrete, selecția poemelor fiind făcută din volumul *Poeme și antipoeme* (Ed. Nascimento, Santiago, 1954). Următorul poet este americanul Bill Wolak, cu formație de fin umanist și foarte interesat de cultura altor popoare, fapte ce i-au adus numeroase burse și granturi; a călătorit în Asia și este de douăzeci de ani profesor la William Paterson University; în traducerea Olimpiei Iacob, cititorul român poate admira câteva poeme din volumul *Archeology of Light* (Cross-Cultural Communication, USA, 2011) □ Andrei Zanca dă o urmare memoriilor sale cu titlul *Cartea surâsului (II). Jurnalul unui drum lăuntric*. □ Marius Ghica rămâne fixat tot la eseul *Despre iubire (XVII)*. □ Lilica Voicu-Brey relatează cum l-a întâlnit pentru ultima oară pe profesorul Alexandru Ciorănescu, în septembrie 1998, fiind invitată în Tenerife, insula cea mare a Arhipeleagului Insulelor Canare. (articolul *Alexandru Ciorănescu: Biblioteca personală*) □ Caius Traian Dragomir face o demonstrație eseistică legată de *Toleranța – pasivitate sau creație?* □ Petru Ursache se află în continuare în căutarea „istoriei adevărate” cea înăbușită de regimul comunist, oprindu-se asupra destinului lui Ion Gavrilă-Ogoranu, legionar ce a organizat în munții Făgăraș rezistența anticomunistă. (articolul *Ion Gavrilă-Ogoranu – III*) □ Marius Chelaru semnează un eseu despre *Oameni și cărți. La umbra copacului «istoriei»*, în care demonstrează cum gânditori occidentali și neoccidentali ajung la concluzii similare legate de evoluția civilizațiilor, pândite de două mari pericole: osificarea și disoluția, și încearcă să răspundă la o întrebare pusă de filosoful englez Bertrand Russel (1930): *A adus religia contribuții folositoare civilizației?* (care este și titlul unui studiu publicat de acest filosof). □ Constantin Coroiu exprimă admirație față de biograful lui Gabriel García Marquez, Gerald Martin, care, pentru a scrie biografia celebrului romancier latino-american, și-a dedicat 17 ani din viață. (articolul *Biografia unui scriitor global – II*) □ Simona Modreanu pune pe tapetul interpretării romanul lui Alexis Jenni, *L’Art français de la guerre* (Gallimard, 2011), care a câștigat cel mai prestigios premiu literar francez, Goncourt, un mare curaj din partea editurii fiind să publice un roman de 640 de pagini al unui debutant într-o vreme în care oamenii sunt tot mai nerăbdători și mai grăbiți; decizia îndrăznească a editurii Gallimard arată că Hexagonul nu și-a pierdut „apetitul pentru frescele istorice și aventurile războinice și nici memoria conflictelor majore din ultimul secol”. (articolul *Sun Tzu à la française*) □ Eleonora Cărcăleanu discută despre eforturile de traducere ale poezilor români în limba italiană, adăstând mai mult asupra celor nouăzeci și nouă de poezii traduse de Olga Irmiciuc din Grigore Vieru, despre care scrie: „Echivalarea pe

care ne-o propune se înscrie în rândul acelor versiuni onorabile, care urmăresc, mai ales, o tălmăcire clar lexicală, din care nu lipsește o vădită participare afectivă. Deși realizată în spiritul literiei, cum am spus, această versiune italiană este aptă să sugereze timbrul spiritual al creație poetice a lui Grigore Vieru, atât de senin și de înțelept, atât de pur și de reconfortant, atât de grav și de duios.” (articolul *Grigore Vieru în limba italiană*) □ Într-un scurt articol în bernă, este anunțată trecerea în neființă a poetei Leonida Lari (26.10.1949- 11.12.2011), anunț însoțit de biografia intelectuală a poetei. □ Vasile Iancu scrie despre comunism, despre dureroasa istorie recentă din România predecembristă, punând degetul pe rană: „Destui istorici de la noi – întărim, de la noi – s-ar apleca mai curând și mai vârtos asupra comunismului din Cambodgia lui Pol Pot decât asupra bolșevismului din propria lor țară. [...] Nu sunt multe explicații la această tactică a eludării. Se cam cunosc. Motivația că trebuie să treacă un timp (poate vreun secol?), ca să ai distanță obiectivă față de un fenomen istoric, în cazul nostru, sistemul social-politic instalat de tancurile ruso-sovietice pe pământ românesc, această motivație nu convinge pe nimeni cu scaun la cap.” (articolul *Memorialul de la Sighet sub perfidia tactică a eludării*). □ La *Curier de ambe sexe*, Nicolae Sava remarcă talentul Irinei Lucia Mihalca, căreia i se publică un poemul „Tu, eu” și lipsa de talent al lui Ștefan Radu Mușat, cu un CV care „i-a luat piuitul”, dar, din păcate, are numai „știința de a scrie corect românește”.

● **[Euphorion, nr. 11-12 (248-249)]** Numărul îi este consacrat lui Iustin Panța, iar responsabil pentru materialele din cuprinsul lui este Andrei Terian. □ Este semnalată derularea *Colocviului Național «Zilele Poeziei Iustin Panța», ediția a X-a, Sibiu, 4-5 noiembrie 2011* în spațiul Bibliotecii ASTRA și sub organizarea Revistei Euphorion și a Filialei Sibiu a USR, la distanță de 10 ani de la stingerea din viață a lui Iustin Panța (n. 1964 – m. 2001): a fost prezentat, în prima parte, un film realizat de Alexandru Uiuiu, apoi o serie de literați prieteni au prezentat evocări: Nicolae Oprea, Ion Mureșan, Alexandru Uiuiu, Dumitru Chioaru, Ion Dur, Ioan Radu Văcărescu, Silviu Guga, Radu Vancu, Dragoș Varga ș.a., evocări încheiate cu acordarea Premiului Național de Poezie «Iustin Panța» al Uniunii Scriitorilor pentru debutul în volum, *Când va veni ceea ce este desăvârșit* (Tracus Arte, 2011) poetului Andrei Dosa din Brașov; partea a doua a Colocviului a continuat cu o masă rotundă cu titlul *Noua poezie românească*, în prim planul discuțiilor fiind poeți și critici tineri de azi, din țară și de la Sibiu: Andrei Terian, Dragoș Varga, Claudiu Komartin (laureat din 2003 al Premiului Iustin Panța), Radu Vancu, Rodica Șinca (tânără debutantă cu volumul *Suflet cenușiu*, Ed. Junimea, 2011), Anatol Grosu ș.a. □ Destinul tragic al lui Iustin Panța, mort într-un accident de mașină în septembrie 2001, pe drumul de întoarcere de la o sărbătoare a Poeziei desfășurată pe malul mării, este evocat de Dumitru Chioaru, în *Ultimul Iustin Panța*, cel din volumul rămas în lucru *Cealaltă Obișnuință*, inclus într-o antologie de autor, îngrijită de semnatarul rândurilor de față la editura Dacia, în 2002. □ Nicolae Oprea scanează relația specială a lui Iustin Panța, acest «homo

poeticus» cum însuși s-a intitulat, cu tradiția căreia poetul nu-i acceptă rolul modelator asupra personalității sale creatoare și cu toate acestea, nu valoarea tradiției literare în sine este negată, ci fondul ei inerțial și stereotipic; exegeza lui Nicolae Oprea îl fixează pe Iustin Panța în stirpea poezilor constructori de universuri/ provincii imagine inconfundabile; un prim proiect de construcție de anvergură este detectabil în volumele *Obiecte mișcate* (1991), *Lucruri simple sau echilibrul instabil* (1992), *Familia și echilibrul indiferent* (1995) și *Banchetul, echilibrul stabil* (1998), iar teoria criticului, preluată de la Platon din partea a II-a *Republicii* unde pe marginea textelor homerice, sunt distinse trei tipuri de «istorisire»: simplă (în care vorbirea aparține doar poetului), prin imitație (când poetul face să-i semene vorbirea cu a fiecărui personaj în parte) și mixtă (o combinație între primele două), deci teoria criticului este că Iustin Panța se folosește prioritar de ultimele două forme de expresie. (articolul *Despre teatrologia formelor de echilibru*) □ Un comentariu punctual al celor patru cărți ale lui Iustin Panța, începând cu *Obiecte mișcate* (1991) și până la postumele din *Cealaltă obișnuință* (2002), realizează Ruxandra Cesereanu în *Iustin, obiectele și stările de a fi* care se confesează în introducere: „Ceea ce m-a frapat întotdeauna în prozopoemele lui Iustin Panța au fost puzderia de obiecte fizice și obiecte psihice, precum rupturile de sens, delicate, hieratice din care Iustin a încercat să facă semnificative metapoeme despre ambiguități și alunecări care să tulbure și să spună ceva esențial.” □ Cele trei lecții pe care Radu Vancu le-a învățat de la Iustin Panța, declarate într-un text cu iz memorialistic, sunt: luciditatea mefientă de a citit un text (și, în același timp, acordarea unui credit nelimitat aceluiași text citit); percepția diferită a „obiectelor mișcate”, puse în mișcare de forța memoriei și a emoției și poetul este un «mistic» (lb. gr. „mystikos” = „ascuns”) pentru care cele nevăzute sunt mai importante decât cele văzute, iar pentru Iustin Panța „atât literatura, cât și viața erau un fel de manuale practice despre posibilitatea de a fi mistic în cel mai firesc mod, fără emfază și fără ostentație (dar și fără asceză, e drept), fără limbaj teologal și chiar fără limbaj sacral, în fine, fără nimic din scenografia ritualică uzuală. Și cu toate acestea la fel de monomaniacal în căutarea Celor Ascunse.” □ Din însemnările evocatoare ale lui Ioan Radu Văcărescu iese la suprafața textului un Iustin Panța mare amator de povești, deși el nu era un bun povestitor: „Dintre cei mai buni ascultători ai acestor povestioare era și Iustin, mare amator de a auzi astfel de snoave literaturizate, dar în grai oarecum original, conform cu vorbirile personajelor de altă dată. Iustin nu era un povestitor, nu era, de altfel, deloc un tip oral (deși spunea bancuri foarte bine, aduse mai ales dinspre Bistrița lui Sandu Uiuiu), el era mai degrabă un «sofist», un om al dialogului pur, sau al monologului purist, de tip antic sau de secol șaptesprezece, adică un bărbat al principiilor, cu întrebări și răspunsuri care se nasc aparent spontan, dar de fapt mult gândite înainte, un tip al eseismului înalt, adesea liricizat prin atingeri feminine inefabile, deseori statuat în compuneri cvasiaforistice de neuitat. Astfel, el era mare amator de povești-povești, lucru care venea și din iubirea nestrămutată

pe care a avut-o mereu pentru oamenii așa-ziși din popor și pentru înțelepciunea acestora, câștigată după o lungă experiență istorică și de trestie în bătaia tuturor vânturilor. Ca atare, Iustin era un mare iubitor al românismului și al spațiului care a dat naștere acestui nobil sentiment.” □ „Ce este definitoriu pentru microeseurile și formula critică a *Temelor* manolesciene?” se întreabă Andrei Terian în *Hazardul și necesitatea*, stabilind câteva idei esențiale pentru înțelegerea lor; mai întâi, figura *desenului din covor*, devenită una din figurile cardinale ale criticii lui Nicolae Manolescu, cel care reprezintă amestecul de hazard și necesitate din viață și care ne permite să apreciem că un eveniment este derizoriu sau, dimpotrivă, însemnat; apoi, libertatea (în relația necesitate-libertate) nu este necesitatea înțeleasă, ci necesitatea inventată, adică „contingența ordonată în trama unui epos personal” și asta deoarece temele alcătuiesc, de-a lungul a patru decenii, „o supapă care permite criticului să se sustragă servituților curente” ale cronicii literare, un mod de a compensa „monotonia cronicii săptămânale, un laborator de experimentare a ipotezelor extrase din volumele *in statu nascendi*”; și, la final, formula de lectură propusă de Nicolae Manolescu în *Temele sale*, în care trebuie căutată nu «adevărul», ci coerența sau «validitatea» (cu vorbă a lui R. Barthes). □ Liviu Ioan Stoiciu publică poemele: *Emițătoare misterioase*, *E opac*, *Inimă bolnavă*, *Săru’ mâna, țată, Anihilare*. □ Proză de Veronica D. Niculescu, *Sâmburi*, și Ioan Evu, *Nuntă de toamnă*. □ Paul Aretzu reliefează teritoriul liric al lui Vasile Baghiu populat de șase volume de versuri, unul de proză scurtă și un roman, în încercarea de a le clădi pe „himerism” un termen inventat în postură de ideolog literar prin care Vasile Baghiu „vrea să scoată poezia din zona eului biografist, prin inventarea unor realități paralele și prin mimarea libertății depline” ca să scoată literatura de sub influența saturată a postmodernismului; impresia lui Paul Aretzu este că Vasile Baghiu întreprinde „un demers ludic de tip avangardist”, iar „poezia sa este totuși serioasă și demnă de luat în seamă, preconizând un model liric insular, un univers în sine, de felul utopicului *munte vrăjit*.”, fapt ce este detectabil și în antologia *Magia elementară – poeme alese* (Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011) care dă o imagine cuprinzătoare a *himerismului* și în care sunt selectate poeme din *Gustul înstrăinării* (1994), *Rătăcirile doamnei Bovary* (1996), *Febra* (1996), *Maniera* (1998), *Himerus Alter in Rheinland* (2003), *Cât de departe am mers* (2008), plus câteva poeme inedite. (articolul *Universul cel chimeric*) □ Vasile Chifor parcurge pas cu pas lucrarea din 1995 a lui Ilie Guțan, *Cercul literar de la Sibiu, semnificație și destin*, accentuând metoda de investigație a autorului: „Ilie Guțan are o viziune unitară asupra Cercului Literar de la Sibiu, care a funcționat ca atare până în anul 1945. Critic intuitiv și intemperat, scormonitor și imprevizibil, autorul apelează la informația clasică, istorică și politică, la ideologia epocii pentru a-și susține argumentația. Când informația strict referitoare la activitatea Cercului se află în impas, se recurge cu succes la opera sau activitatea autorilor respectivi, chiar după ce fenomenul ca atare a încetat la Sibiu, căci reverberațiile lui sunt mereu prezente și fertile. Peste toate, însă, rămâne reflexul

polemic, efortul recuperator [...]”. (articolul *Cercul Literar de la Sibiu – așa cum a fost*) □ Andrei Dôsa publică poemele *cronică de film, veniți odată, cum te blochezi. eu turui în continuare, aici e plin de coji de alune*. □ Claudiu Komartin găsește destul de dificil să se refere la Iustin Panța dintr-o perspectivă dublă atât critică rece și tăioasă ca un bisturiu, cât și una afectivă, „o evocare ce l-ar putea prezenta pe om și pe poet în lumina prieteniei”. (articolul *Lumina obiectelor mișcate*) □ Alexandru Uiuiu prezintă câteva amintiri despre Iustin Panța preluate din *Cartea cu Iustin*. (articolul *Dar sunt și amintiri adevărate*) □ Încă doi poeți aduși la lumina tiparului în paginile *Euphorion*-ului: Liviu Ofileanu (cu poemele *myra, Traumdeutung, prima după-amiază cu tine*) și Lucian Scurtu (cu poeziile *Dionisii postume, Cortegiul inocenților, Venele demonului, Lucyan Heteronymus*) □ Valentin Mureșan deplânge soarta tinerilor poeți debutanți din Sibiu care primesc confirmarea unor premii literare cu destulă greutate, precum tânăra Rodica Șinca (care a primit premiul de debut pentru poezie la Festivalul-concurs de poezie «Porni Luceafărul» de la Botoșani, ediția a XXX-a – 15-17 iunie 2011), dar nu sunt băgați deloc în seamă de critica serioasă (în cazul de față doar lui Silviu Guga i se datorează o consemnare „din mers”), dar își asumă el însuși o asemenea sarcină, pledând pentru existența în Rodica Șinca a unei „poete autentice, cu fantezie și sensibilitate, dar și cu muguri de originalitate. Încă de la debut nu este (ca mulți poeți sibieni) sub umbra marelui și regretatului Mircea Ivănescu. [...] Totuși, Șinca vine «de altundeva», reușind să asimileze aromitoarea «licoare poetică» Ivănescu fără ca textele ei să se molipsească de «Mopete-ită».” (articolul *Suflet cenușiu*) □ Rita Chirian bagă de seamă că în coloratul peisaj poetic din ultimii anii, contribuția lui Marin Mălaicu-Hondrari este luxuriantă, semănând cu o pictură naivă, iar, în volumul *Apropierea* (2010), se vede cum Hondrari „se simte în largul său acolo unde sunt abolite genurile și tiparele. Sau, mai exact, acolo unde formalismul și convenția lasă locul poeziei adevărate, care nu poate fi decât confesiune hipersubiectivă, autentică, fără a se lăsa transformată în proces-verbal minimalist”, fiindcă poetul caută poezia sau frumosul, „feeria de suflete”, în platinitudine. (articolul *Despre poezie, din marea Occidentului*) □ Rodica Grigore comentează *Călătoriile lui Gulliver*, încercând să păstreze justa măsură între apropiții lui Swift care au considerat romanul un exemplu perfect de comedie și satiră socială, în timp ce detractorii lui l-au acuzat de degradarea naturii umane; și, totuși, numeroase generații care le-au urmat acestora, s-au mulțumit să privească acest text ca pe un exemplu de scriere pentru copii. (articolul *Jonathan Swift. Satiră și ironie*) □ În traducerea lui Miron Kiropol, sunt publicate câteva poeme de Dumitru Chioaru: *D'une lointaine lumière, La nuit du jour, Le dénombrement quotidien, Toujours la même scène, L'innombrable herbe*, iar, pe pagina opusă, în tălmăcirea din română în germană a lui Christian W. Shenk, sunt publicate poeme ale clasicului Marin Sorescu: *Das fallen in sich, Das totenbuch, Ein gebet des herzens, Herr, Gebet, Schreiten zum besseren*. □ Sunt semnalați doi laureați ai Premiului de la Colocviul Național Studentesc

«Lucian Blaga», ediția a XIII-a: pentru poezie – Szöcs Krista; pentru exegeză critică – Maria-Gabriela Dăianu.

● **[Familia, nr. 11-12 (552-553)]** Miron Beteg critică „cretinitatea blândă” și „stupizenia” dintr-un articol al unui autor foarte cunoscut (nu dă nume) („nu vorbesc de un scriitor de provincie care-și vinde fânul ca să-și publice o carte de gânduri înaripate. E în discuție un autor pomenit și răspomenit, comentat și răscomentat. Acceptat în «lumea bună». Încă nu statuar, dar măcar «bustiform».”), care emite reflecții de doi bani. (editorialul *Reflexele unei culturi întârziate*) □ Gheorghe Grigurcu își reia „panseurile” în «*Comerț păgubos*», din care cităm iarăși o referință la critica literară și comilitonii din critică: „Mircea Zăciu, temător și tot mai apropiat de Eugen Simion, cere să «nu-i vorbim de rău pe morți». Foarte bine, însă în cazul acesta cum ar arăta istoria literaturii compusă exclusiv din panegirice? Nu s-ar sufoca de-atâtea conformisme «luminoase»? Ciudată această dezicere de sine a importantului istoric literar, atins, s-ar zice, de un convenționalism bătrânicios.” și o amintire despre viața literară din regimul comunist: „Cândva, demult, actualul director al Teatrului Național I.L. Caragiale din București, Dinu Săraru, era secretar general de redacție la revista *Luceafărul*, condusă de Eugen Barbu. Se vorbea atunci, pe la colțurile Uniunii Scriitorilor, firește, de precara pregătire intelectuală a celui care încă nu devenise scriitor celebru al regimului cu *Niște țărani* și cu «figura luminoasă» a activistului de partid. Dar asta nu era o problemă. Partidul acordase de la început tot felul de «dispense» pentru aceia care îl slujeau cu devotament. Or, Dinu Săraru făcea servicii grele, și murdare, regimului comunist. De n-ar fi fost decât «interviul» luat mamei lui Virgil Ierunca, rămasă într-un sat din Oltenia, singură și terorizată de «organe». Care «organe» i-au stat, desigur, aproape, dacă nu cumva îi vor fi și comandat infamul «interviu», luat pe semne în condițiile unui interogatoriu, bătrânei mame a celui care, de la microfonul *Europei Libere*, vestejea cultura la comandă și, în general, tirania lui Ceaușescu. Așa se face că în acel text imens, publicat, dacă îmi aduc aminte bine, pe două pagini în *Flacăra* lui Adrian Păunescu, biata bătrână era constrânsă să se «plângă» că fiul său nu-i prea scrie și că, uite ce nepăsător!, n-a venit nici la înmormântarea propriului său tată. Ca și cum România ar fi fost o țară liberă, unde nu Securitatea ar fi controlat totul, scrisorile, intrările și ieșirile în și din țară etc. Nerușinarea celui care putea semna un asemenea text îi scandaliza pe toți cei care mai încercau, cu dificultate, să-și păstreze judecata clară, nepoluată de ordine și indicații de la «Secretarul General» și «Președinte» în același timp. Nu știu dacă infamul articol, căci «interviul» era, firește, garnisit cu «morala comunistă» a publicistului «angajat», a avut vreo legătură directă cu numirea autorului său ca director la Teatrul Mic, unde s-a ilustrat prin măsuri de tip sergent-major, alegându-se, mai târziu, când terminologia evoluase, cu onorantul, azi, calificativ de «bun manager cultural». Oricum, dacă erai membru supleant în CC al PCR și «organul» te pune director, îți dădea mână liberă și fonduri care să te scoată în evidență față de orice alt director de

teatru eventual specializat în domeniu. [...] Scriitorul Dinu Săraru este una din aceste «valori proletare», propulsat de partidul unic, azi, în postura de mare manager cultural.” □ Al. Cistelean ajunge și la critica feminină, reprezentată de Nicoleta Sălcudeanu și de recentul volum *Asupra criticei de azi* (Limes, Cluj, 2011), ale cărei tendințe polemice cu...marii critici ai zilei le prefiră într-un dublaj zeflemisitor și într-un stil plin de farmecul umorului; așa încât *Istoria...* lui N. Manolescu, *Iluziile...* lui E. Negrici, *Poștalionul...* lui Iorgulescu, *Esența...* lui Terian, *Istoria...* lui Alex Ștefănescu, *În țara Miticilor* al Ioanei Pârvulescu sunt trecute prin „filtrul politic al judecății literare”, căci N. Sălcudeanu e pornită să „găsească nodul din papură”, un polemism de arțag care „scapă caii în sarcasme deplasate”. (articolul *În pregătirea soluției finale*) □ Daniel Vighi scrie un text în proză cu iz memorialistic, *Raport informativ în epoca sixties*. □ Despre memoria selectivă și întâmplările copilăriei sale, scrie și Vasile Dan în *Cheța mea*. □ Poezia lui Emilian Galaicu-Păun intră și ea sub lupa lui Ioan Moldovan, descris pe scurt drept „un doctor docent, savant, erudit, un impenitent experimentator al energiilor verbale moderne, post-moderne și post-postmoderne ale limbii române, energii pe care în laboratoarele sale lirice ultrasofisticate le supune unor sarcini semantice și semiotice de o infinită subtilitate, cerebrală în primul rând, pe două teme («de studiu») umane eterne: moartea și dragostea”, teme care transpar în volumul *Arme grăitoare* (Ed. Cartier, Chișinău, 2011), în care se adaugă „textualizarea” care este „mana poeticească pe care o consumă E. Galaicu-Păun pentru a-și elibera voluptatea ce «ridică însumarea» unor varii niveluri ale ființei sale scriitoricești: amintiri de tot felul și din vârste de la copilărie la greaua maturitate, amintiri și reamintiri culturale, livrești, reminiscențe din lecturi obligatorii sau suplimentare și, mai ales, permanenta «ocupațiune mentală» de a suci-răsuci-rupe-întrerupe-le-ga-dezlega-converte-inverti, pe scurt a supune cuvintele și sensurile lor la te miri ce emisii deviate și deviante, încât a citi textele sale reclamă cititorului o atenție strașnică, cum și o pregătire «profesională» de genul celei pe care o solicită textele unor Foarță sau Pițu.” De la poetul basarabean, Ioan Moldovan trece la poetul maramureșean, Ioan Es. Pop, cu ultimul lui volum *unelte de dormit* (CR, 2011), unde somnul pare a fi, în tratamentul liric al poetului, „un fel de Mecca”, o aspirație „de a se instala într-o prezumată bunăstare a ființei prin somn nu e străină nici de aceea din monologul hamletian, nici de tânjirea fără oțiu a emirului macedonskian după un loc fericit, în absența însă a condiției «aristocrate» a insomniacului.” □ Un roman al istoriei contemporane postdecembriste, mai precis, a istoriei a două zile tumultuoase din revoluția bucureșteană a anului 1989, este *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom, Iași, 2010) de Bogdan Suceavă, iar Marius Miheț examinează atent această istorie a „unei memorii dislocate”, care începe cu o frază a incertitudinii asupra realității narate „«Nu am dovezi. Să zicem că totul e ficțiune».”, iar analiza de amănunt îl duce pe recenzent la concluzia că „Perfecționist și combativ, Bogdan Suceavă este un model de angajare intelectuală în viața Cetății. O atitudine tot mai rară în vremea din urmă. Și pe

cale de dispariție.” (articolul *O lume mai târziu*) □ Liviu Câmpeanu consideră că Radu Mareș reușește să se impună în proza contemporană prin romanul realist *Când ne vom întoarce* (Limes, Cluj, 2010), „bucovinean de obârșie, dar clujean prin adopție”, care dă la iveală o „proză amplă, stufoasă, aflată în răspăr cu căutările tinerilor scriitori” ce „ilustrează mai degrabă realismul tradițional”, un roman premiat de Uniunea Scriitorilor. (articolul *Romanul realist redivivus?*) □ Jurnalul parizian al lui Gheorghe Mocuța, *Cea mai bună dintre lumi (Jurnal și contrajurnal parizian)* (Tracus Arte, 2011) atrage atenția Luciei Cuciureanu care îl definește, alături de M. Mihăieș, drept „un decupaj în real”, iar portretul celui care scrie se poate recompuce precum celebrul desen în covor al lui Henry James, din trăsături, obiceiuri, acte ce-i alcătuiesc personalitatea. (articolul *Uneori se termină cu bine*) □ Dan Liviu Boeriu prezintă un alt fel de jurnal, pe cel al lui Andrei Pleșu, *Față către față. Întâlniri și portrete* (Humanitas, 2011), dirijat mai mult decât anteriorul (*Jurnalul de la Tescani*, Humanitas, 1993, despre care „bombănitarii” comentau că reprezintă mai mult o retragere „în dulcea ispită a esteticului pur” și că „escamotează cu bună știință cotloanele cotidiene ale unui prezent sulfuros”) spre actualitatea sordidă pe care, de data aceasta, autorul „o colorează savuros și o împetritează cu sârg și patos”, aprecierea concludivă a recenzentului fiind că „Elegant în elogi și necruțător în verdicte, Andrei Pleșu dă, prin acest volum, un surprinzător și proaspăt ghid de argumentație critică, în care omniprezența umorului e doar o simplă modalitate de a face digerabile precarele portrete ale epocii. Pentru că, dincolo de tot spectacolul luxuriant al lexicului, de bogăția fastuoasă a stilului literar, îți rămâne după lectură, subtonul amar al acestui panoramic peisaj diform, cinic și fatalmente trist.” (articolul *O, țară tristă...*) □ Cartea de istorie politică își găsește și ea loc în paginile revistei sub pana lui Mircea Morariu; este vorba de *Mitologia științifică a comunismului* (Humanitas, 2011, apărută în seria de autor) de Lucian Boia în care demersul începe cu demonstrarea obsesiei pentru fundamentarea științifică a religiei politice numită și utopia comunistă; în fond, cartea lui Lucian Boia reamintește, prin fapte, detalii, anomalii, felul în care știința instrumentalizată, în pofida evidențelor, a fost integrată imaginarului comunist. (recenzia «*Mitologia științifică a comunismului*») Pornit pe direcția comentariului cărților politice, Mircea Morariu aduce în atenția cititorilor o a doua carte a aceluiași autor, Lucian Boia, și anume *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între anii 1930 și 1950* (Humanitas, 2011), făcând observația preliminară că a fost concepută ca o piesă de teatru, fiindcă există destule indicii că „autorul însuși a văzut-o astfel”, dar, la final, recenzentul notează „E mai greu de spus ce fel de piesă cu intelectuali, ce gen înscenează grație condeiului său, autorul cărții. O comedie neagră? Un vodevil la fel de negru? Sau o tragedie?” □ Mihai Șora este omagiat la împlinirea vârstei de 95 de ani. Primul care începe acest omagiu este Traian Ștef cu amintiri din 2006 și despre satul Feneriș de lângă Beiuș (unde Mihai Șora își petrecuse în copilărie multe vacanțe la bunicul din partea tatălui), amintiri din care se

desprinde următorul portret: „Domnul Mihai Șora are un anume fel de înțelepciune pe care aș numi-o goetheană. Nu știu dacă asta l-a ținut așa de frumos până la 95 de ani. O potrivire perfectă între minte, suflet și corp, o comuniune cu naturalul și cu misterele naturii, un mod de a te retrage din social când nu a încercat, asemeni lui Constantin Noica, să-și modeleze discipolii după chipul său.” □ Următorul text omagial reprezintă fragmente din discuțiile care au avut loc cu prilejul conferinței *Valorile și sensul lor* (organizată de Primăria municipiului Oradea, Academia Civică Bihor și Revista de cultură *Familia*), din 30 septembrie 2011. Luările de cuvânt aparțin lui Ioan Moldovan, Mihai Șora, Vasile Dan, Petru M. Haș, Traian Ștef, Silviu Guga, Dacian Palladi, Mihai Maci, Igor Ursenco. Din acestea preluăm un fragment ilustrativ pentru spiritul discuțiilor: „(*din public*): Aș vrea să vă pun o întrebare, făcând apel la unul din conceptele din filosofia Dumneavoastră – conceptul de *dialog* – un concept vechi, care ne vine încă de la greci; aici intră, necesarmente, un *eu* și un *tu*. Emil Cioran, pe care l-ați cunoscut, spunea undeva că, despre *eu*, nu pot vorbi decât Shakespeare și Dumnezeu; v-aș întreba, devenind mai serios cum este posibil astăzi un dialog între eu și tu? S-ar putea face o mediere de tip Basarab Nicolescu, cu *terțul tainic inclus*? Mai este nevoie de ceva între eu și tu? *Mihai Șora*: - Între ei se pot interpune locurile comune. O primă grijă pentru ca un dialog să fie *efectiv*: să nu fie un dialog între locuri comune, ci unul între *convingeri* profunde; căci nu convingerile de suprafață interesează: acelea sunt locuri comune însușite din comoditate, iar ele se pot confrunta la nesfârșit cu alte locuri comune – nu iese niciun fel de dialog *real* din această confruntare. Un dialog autentic vine din străfundul nostru, nu doar din obișnuințele noastre. Dar, pentru ca să ai un dialog real, în care fiecare vorbește din străfundul său, cu lucruri pe care le trece prin sită și care sunt deja verificate, înseamnă că fiecare din noi a cunoscut un dialog *interior* și este capabil să ducă un asemenea dialog *exterior*.” (titlul textului discuțiilor «*Nu sunt un om de monolog, ci unul de dialog*») □ Într-un grupaj de texte de Ioana Revnic se pune întrebarea fundamentală și fatală: „*Cât de cunoscută este literatura română din Basarabia în România și în Europa?*” Acest titlu aparține unei lucrări a Ioanei Revnic, realizată în cadrul proiectului *Valorificarea identităților culturale în procesele globale*, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European și prezentată la Conferința-dezbateri cu participare internațională *Egalitatea de șanse în cultura europeană*, organizată de Școala postdoctorală. Din această lucrare selectăm subtitlurile: *Supraviețuirea chinuită a literaturii române din Republica Moldova, Eforturi de recuperare un uriaș handicap de receptare, Cât de cunoscută este literatura română din Republica Moldova în România? Măsurători cu «barometrul» receptării critice, Cărți - pentru români – ale scriitorilor din Basarabia* și o evaluare a situației lansată pe parcursul studiului: „Poezia este «produsul» artistic valorificat la maximum în exportul literar practicat de scriitorii din Republica Moldova. Citind numele celor care apar cel mai frecvent în publicațiile sau în antologiile străine – Grigore

Chiper, Teo Chiriac, Aura Cristi, Lorina Bălțeanu, Dumitru Crudu, Emilian Galaicu-Păun, Vasile Gârneț, Valeriu Matei, Irina Nechit, Nicolae Popa, Ghenadie Postolache, Mircea V. Ciobanu, Nicolae Leahu, Iulie Colesnic, Iulian Filip, Vasile Romanciuc, Arcadie Suceveanu și Călina Trifan – observă că «desantul» european al poeziei din Basarabia a fost asumat și susținut, îndeosebi, de poeții «optzeciști». Totuși, în almanahul *Arhipelag*, distribuirea pe generații literare a poezilor selectați este (re)echilibrată: alături de reprezentanții «generației ochiului al treilea» din anii 70 (Nicolae Dabija, Leonida Lari, Vasile Romanciuc, Ion Hadârcă, Vasile Târâțeanu, Leo Butnaru, Arcadie Suceveanu, Valeria Grosu), figurând mai tinerii Lorina Bălțeanu, Vasile Gârneț, Grigore Chiper, Emilian Galaicu-Păun, Nicolae Leahu, Nicolae Popa, Maria Șleahțițchi, circumscrisi de critica literară optzecismului basarabean. În sfârșit, observăm că lipsesc volumele exegetice sau sintezele despre literatura română din Republica Moldova, traduce în limbile de circulație europeană și editate peste hotare.” □ Pentru a măsura justetea observațiilor în lucrarea menționată, Ioana Revnic întreprinde o anchetă printre editori și scriitori, având la bază următoarele întrebări: 1. *În calitatea dvs. de editor/ de cunoscător la pieței editoriale, al vieții literare din Basarabia, care credeți că sunt/ ar fi cele mai eficiente politici de promovare a literaturii române din Republica Moldova în România și în Occident?* 2. *Căror genuri literare credeți că le aparțin «produsele» scriitoricești (valoroase) ce se pretează cel mai bine «exportului literar»?* 3. *Explicați prezența preponderentă a textelor poetice în antologiile publicate peste hotare.* 4. *A influențat, în vreun fel, regimul politic comunist reinstalat la putere între anii 2001-2009 activitățile de promovare în România și în Occident a scriitorilor basarabeni?* 5. *Dar schimbarea (și relativa normalizare a) climatului politic din 2009?* Sunt consemnate răspunsurile date de: Gh. Erizanu, directorul editurii Cartier din Chișinău; Eugen Lungu, eseist, critic literar, redactor-șef la editura ARC; Mircea V. Ciobanu, eseist, critic literar, redactor-șef la editura Știința, fost viceministru al educației în 1999; Valentina Tăzlăuanu, critic literar, eseistă, redactor-șef al revistei «Sud-Est Cultural»; Iulian Ciocan, prozator, redactor-asociat la revista *Contrafort*, jurnalist la Radio Europa liberă. □ Ana Bantoș (n. 7 aprilie 1951, Chirianca, raionul Chișinău, Republica Moldova), critic și istoric literar, preia sarcina exegezei unui scriitor basarabean, Ion Hadârcă, după ce face observația că în anii 70 s-a petrecut un fenomen al ambiguității memoriei, manipulată din punct de vedere politic, și că operele multor scriitori basarabeni din această perioadă (precum Vasile Vasilache, Aureliu Busuioc, Vladimir Beșleagă, Serafim Saka, Grigore Vieru, Liviu Damian, Dumitru Matcovschi, Gheorghe Vodă, Anatol Codru, Anatol Ciocanu) s-au raportat la nevoia de recuperare a memoriei culturale, iar Ion Hadârcă face parte dintr-un val de debuturi (alături de Nicolae Dabija, Leonida Lari, Vasile Romanciuc, Marcela Benea, Nina Josu, Efim Tarlapan, Leo Butnaru, Iulian Filip, Valeria Grosu etc) care au încercat să „spargă” tăcerea ce „părea că se așterne peste reliefurile poeziei basarabene, aflată în așteptarea diversificării registrului de voci”.

(articolul *Ion Hadârcă, scriitorul în fața deșertului istoriei*) □ Aureliu Busuioc (n. 26 octombrie 1928, comuna Cobâlca, județul Orhei) semnează eseul *Salvarea neamului...*, în care vorbește despre „ceapofobi“, „legumofobi“. „mizantropi“ și „adrenalină“. □ Leo Butnaru (n. 5 ianuarie 1949, comuna Negureni, județul Orhei) este prezent cu o suită de poeme: *Copacul dintre ghilimele, Stalker 0, Statistică, Diptic Junețe-Senectute, Iată – Brusc! – Mai jos..., Reacție*. □ Mircea V. Ciobanu (n. 29 februarie 1956, satul Petreni, raionul Drochia) realizează o panoramă a anului literar 2010 din Basarabia, o trecere în revistă a celor mai însemnate apariții editoriale în *Proza din Basarabia în 2010: timpul împrăștiert și timpul căutării?* din care reținem prezentarea succintă a romanului nouăzecistului (ieromonah) Savatie Baștovoii, *Diavolul este politic corect* (Ed. Cathisma, 2010), o distopie în genul lui Orwell care are toate însemnele unui text (post)modern; apoi, cronicarul trece la un alt roman cu substrat politic, precum *157 de trepte spre iad sau Salvați-mă la Roșia Montană* (Ed. Codex, 2010) a lui Alexandru Vakulovski, despre care precizează că „citim un roman, nu un amestec de ficțiune-reportaj-jurnal-memorii (deopotrivă confesiv, narativ, discursiv, publicistic), ca în textele anterioare. Romanul este o construcție rotundă, cu urcușuri și coborâșuri, cu elemente de hiperrealism dur, descoperit, dar și secvențe...mitopoetice, simbolice, de artefact etc.“ și că, în plus „mai avem și aici o Apocalipsă, una locală, deja după [...] Vakulovski. Roșia Montană devine un simbol al degradării umane, al unei inimaginabile Sodome, a unui perpetuu desfrâu (povestit, cu oarecare plăcere sadică, totuși). Numai că, spre deosebire de romanul lui Savatie Baștovoii, aici preoții sunt cei care merg în frunte, cu steagul sodomiei. Dacă e să acceptăm regulile impuse de autor (și realitățile, așa cum le vede el), atunci localitatea și localnicii nu ar trebui salvați, ci, mai curând, *rași de pe fața pământului*.“; apoi, Mircea V. Ciobanu găsește argumente pentru a pune pe lista nominalizărilor celor mai bune cărți ale anului, și *Nekrotitanium* (Cartier, 2010) scris la două mâini de Florin Braghiș și Mitoș Micleușan despre a căror modalitate scripturală, comentatorul scrie: „O proză fără complexe, care se simte bine în lumea ei. O uimitoare unitate stilistică caracterizează această proză. O bună posedare a materiei lingvistice, a registrului textual (lexical, gramatical, stilistic) foarte specific, dar și foarte bogat. O imaginație debordantă, o capacitate uluitoare de a crea o *supra-realitate* inimaginabilă, iar apoi – marca autorilor – de a explica simplu și logic de unde s-au putut lua toate. [...] Un amestec nedirijat de umor negru, de roman gotic cu imagini *horror*, construcție grotescă și parodie la toate truismele literare și la toate locurile comune din filme, seriale, din cântece, din poeme și romane. [...] nu trebuie să ne scape amănuntul: cartea, după cum ne anunță chiar foaia de titlu, aparține fenomenului *cyberpunk* (în traducere directă: gunoi cibernetic), fenomen anarhic, de contracultură și de etalare a delirului, spațiu al simulacrului total și al timpului elastic...“, comentatorul nu se oprește aici și urmează să completeze lista prozatorilor care ar merita să fie nominalizați cu încă patru (în total șapte); Val Butnaru, *Cartea nomazilor din B* (RAO, 2010), Leo Butnaru,

Ruleta românească (RAO, 2010), volum eclectic de proze scurte, Vlad Grecu, *Unde-s zeii popoarelor învinse* (ARC, 2010), despre conflictul transnistrean, dar puține din textele acestea, inegale, „ating dimensiunea unei literaturi veritabile”, Miroslava Metleaeva, *Puzzle* (^,^; ediția a doua: CR, 2020): „unele personaje sunt ușor depistabile-recognoscibile, dar nu jocul acesta contează. Contează eleganța scrisului și o narațiune credibilă, curgând ca aerul, ca răsuflarea. Autoarea nu idealizează [...], dar nu se cruță nici pe sine. Este un roman cinstit.” □ Nu putea lipsi din această listă despre literatura basarabeană, Emilian Galaicu-Păun (n. 22 iunie 1964, Unchitești, județul Soroca) cu un text, *Portretul artistului nepereche în chip de mulțime*, care relatează, la început, despre eforturile unui conațional de a se face cunoscut peste hotare, în special la Paris, cu un proiect de traducere din Roland Barthes, *Journal en deuil*, de fapt, un fragment din romanul *Țesut viu. 10x10*, în curs de apariție la editura Cartier. □ Nicolae Leahu (n. 20 iulie 1963, Bădicu Moldovenesc, jud. Cahul), poet și eseist, iese și el la iveală cu o serie de poeme: *Irelevantul*, *Alungarea muzelor din cetate*. □ Eugen Lungu (n. 1 octombrie 1949, Hasnașenii Mari, județul Bălți) comentează memoriile lui Günter Grass din volumul *Decojind ceapa* (Polirom, 2007, traducere de Victor Scoradeț), considerată de comentator „mai degrabă o carte-bilanț, decât una de memorii”, fiindcă materia cărții ia mai curând configurația eseului. (articolul *Günter Grass despre Günter Grass*) □ Nicolae Mareș semnează proza *Febrilitatea plecării*, fragment dintr-un roman în curs de pregătire (nu se dă titlul). □ Marcel Mureșeanu aduce în spațiul poeziei poemele: *Onirică (I)*, *După lectură*, *Pasărea de huilă*, *În trei*, *Pe cuvinte date*, *Sperietura*, *Lența*, *Pendula*, *La urmă*, *Înzăpezit în cenușă*. Ligia Pârvulescu intră și ea în teritoriul poeziei cu *pavilionul cu isuși*, *mai mult ca perfect*, *suntem aproape*, *ia o țigară*, *film negru*, *implozie*, *întunecare*, *silent nights*, *crash test dummies*. □ Este semnalată derularea Festivalului de teatru scurt, Oradea, 2011, cu un juriu format din Elisabeta Pop, Ioan Moldovan și Traian Ștef. Pieseile câștigătoare sunt semnate de Mihai Ignat, *Nu-nțeleg ce se-ntâmplă* (dramă într-un act), Laurențiu Budău, *Cameleonul perfect*. □ La traduceri, scriitoarea elvețiană, Janine Massard (n. 1939, Rolle), beneficiază de o scurtă prezentare biografică și de publicarea prozei *Bunicul își schimbă sexul*, în traducerea din franceză a Luciei Matiuța. □ Un demers globalizant, la început, asupra întregii creații, realizează Alexandru Sereș, în articolul *Poetul (ca și soldatul) în tranșee*, titlu cu aluzii la lirica nichitastănesciană, dar referitoare la activitatea poetică a lui Gheorghe Vidican, „un poet de cursă lungă, activitatea sa întinzându-se pe parcursul a patru decenii, dacă ținem cont că debutul său literar, în revista *Familia*, a avut loc în 1972”, dar apoi comentariul se focusează asupra volumului *Fluturi în tranșee* (Brumar, Timișoara, 2011), ce demonstrează că avem de-a face cu un poet dificil care își încifrează emoțiile. □ La „parodia fără frontiere”, Lucian Perța se oprește în răspăr asupra lui Mihai Posada cu *boierii minții* (din *Familia* nr 9/ 2011): „Lucian Blaga, de exemplu, ăsta da boier al minții – / dom’le eu știu de la Universitatea din Sibiu, / unde sunt

ca și acasă că, de fapt, părinții/ lui nu l-au lăsat să vorbească, sincer să fiu, / cam până pe la patru ani și-un pic -/ vă dați seama cât a acumulat/ el în perioada asta, fără să risipească nimic,/ și apoi a țâșnit în poezie și filosofie/ de mai-mai să ia Nobelul în cincizeci și șase". Al doilea poet parodiat, este de fapt poeta Eugenia Țărălungă cu *30 decembrie dintr-un an* (din *Familia* nr. 9/ 2011), apoi Sorin Lucaci, *concert nr. 2 pentru pian și orchestră (poem despre un om care suferă fără vină)* (din *Familia* nr. 9/ 2011)

● **[Orizont, nr. 12 (1551)]** Cornel Ungureanu își împarte interesul critic între patru scriitori: Aleksandar Stoicovici, poet de origine sârbă, cu poeziile din volumul *Vineri* (Herg Benet, 2011), „una dintre cărțile de referință ale poeziei tinere din 2011”; Marius Ștefan Aldea, cu volumul *Simfonia frânei* (Herg Benet, 2011), în care „trăiește frenetic, poetic, delirant, solidaritatea cu cei care au fost, cu cei foarte mari, cu prietenii săi, cu cei ai generațiilor anterioare. Îi rescrie în numele «poeziei sale».”; Constantina Raveca Buleu, cu *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea* (Ideea Europeană, 2011), „un tânăr cărturar care își trăiește [...] pasiunea de a recupera cărți, personaje, idei. Nimic nu e lăsat să moară – nimic nu devine inutil. În cele opt sute de repere bibliografice putem descoperi autori fundamentali, filozofi de seamă ai secolului, prozatori de referință, dar și ediții aproximative, antologii făcute pentru a satisface orgolii locale.”; Florina Codreanu (n. 1981, Oradea), cu *Existențele sângelui. Eseu despre curgerea sângelui* (Casa Cărții de Știință, 2009), o carte la origine teză de doctorat, câștigătoare a Concursului de debut al Filialei Cluj aUSR: „Tematic, ea alternează abordări clasice și unele mai noi, legate de semantica erosului și a corporalității, metodologia autoarei pornind din istoria mentalităților și din psihoistorie, ecuația celor două «placente sanguine» a lui Lloyd de Mause (cea hrânitoare și cea otrăvitoare) generând doua semantici culturale complementare, una care privilegiază ipostaza pozitivă, energetică a sângelui și o a doua care insistă pe accepțiunile ei negative, terifiante, derivate din latura neagră a sacralității din antropologie, cea care maculează.” (articolul *Patru scriitori ai anului 2011*) □ Este anunțată încetarea din viață a Marianei Șora, „cărturar strălucit și cetățean de onoare al Timișoarei”, și este luat angajamentul de a i se dedica în numărul următor o suită de studii. □ Interviuul lui Dan Petroi cu Mircea Handoca, cu titlul *Un exemplu de generozitate: Mircea Eliade (VIII)*, în traducerea Cristinei Scarlat, relevă faptul că Mircea Handoca este „fericitul posesor al unor manuscrise din tinerețe ale lui Mircea Eliade. Este vorba de nuvelele inedite, scrise în liceu. Unele cu un scris ordonat și îngrijit, altele cu un scris nervos, cu multe ștersături. Am de asemeni în față notele caietelor din India, studiile asupra Upanishadelor, caietele de sanskrită, notele de lectură, observații pe marginea cărților. Toate aceste documente trebuie reluate, revalorificate pentru că, în fond, nici în România, nici în străinătate nu se cunoaște ce înseamnă opera lui Mircea Eliade.” □ O nouă anchetă împânzește paginile revistei: *De la criza economică, la criza literaturii. De care vă este teamă mai mult?* Iși dau silința să răspundă inteligent și percutant: Dan Negrescu, Ilie

Chelaru, Constantin Buiciuc, Vasile Bogdan, Laurențiu Nistorescu, Lucian Petrescu, Lucian Scurtu. □ Alexandru Budac pune în discuție lucrările „istoricului nonconformist și iconoclast” Lucian Boia, cel din *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930-1950* (Humanitas, 2011), ce dezvăluie un spectru larg ce acoperă aspecte de la „atroce la jenant”. (articolul *Fala neamului sau cum să ții bine de scaun*) □ Elena Crașovan nu-și poate stăpâni entuziasmul chiar de la începutul cronicii lui *Matei Brunul* (Polirom, 2011) pe care îl găsește „un roman tulburător”, care posedă în plus “Gravitatea subiectului, ingeniozitate construcției, justetea tonului, profunzimea meditațiilor, subtilitatea comentariilor metatextuale, generoasele deschideri alegorice, parcimonia stilistică”, acestea fiind și calități pe marginea cărora s-a scris multe cronici laudative. (articolul *Criptă pentru Bruno Matei*) Alexandru Ruja execută un tur de forță incluzând în cronica lui trei autori: Ion Marin Almăjan, cu volumul de poezii *Amintiri despre țărani* (Hestia/David Press Print, Timișoara, 2011) („Volumul lui Ion Marin Almăjan surprinde prin forța dar și prin afectivitatea versului această complexitate existențială” a unor destine tragice omenești din lumea satului.); Dan Florița-Seracin, cu romanul *Întoarcerea din larg* (Ed. Anthropos, Timișoara, 2011) („este un scriitor bine fixat în cultură, în structura sa intelectuală reverberează elemente esențiale ale culturii, fapt ușor de recunoscut nu doar prin dese citări sau citate incluse în textul epic, ci mai ales prin poziționarea față de actul creației artistice, prin modul de a structura și desfășura proza.”) și George Lână, cu volumul de poezii *Tulpina mea nevăzută* (Ed. Gordian, Timișoara, 2011) („volumul [...] schimbă registrul poetic, dar păstrează o parte din atitudinea poetică prin care s-a impus în poezie – o libertate nedisimulată a exprimării, sensibilizarea limbajului pentru a exprima profunzimea afectului, revolta manifestată deschis în discursul poetic, inflexiune a elementului social în combinație cu o derulare secvențială a afectului.”) (articolul *Labirint critic*) □ Caracterul insolit al epopeii familiale realizate de Monica Pillat (n. 1947), fiica lui Dinu Pillat, în trei volume consecutive (*Biruința unei iubiri* – 2008, *Sufletul nu cunoaște distanțele* – 2009, *Minunea timpului trăit* – 2010 și, cel de față despre care va fi vorba în prezentul articol, *Ioana Celibidache: o mătușă de poveste* - Humanitas, 2011) constă în faptul că este o epopee epistolară „concepută prin selecția inteligentă și apoi asamblarea în maniera montajului cinematografic a vastei corespondențe purtate timp de o jumătate de veac între membrii familiei Pillat. Familie ilustră și rămuroasă, excelând în personalități proeminente cu vocații artistice, care au suportat cu demnitate vicisitudinile erei comuniste, rămânând în toate împrejurările solidare, grație unui liant indestructibil, compus din cele trei virtuți creștine- iubirea, credința, speranța.”, susține autorul cronicii *Portretul unei Doamne*, Radu Ciobanu. □ Deși, la debut, Andra Rotaru „a atras atenția printr-un lirism straniu, cu accente violent-suprarealiste” conturându-se dintr-un dialog cu Frida Kahlo, cea din volumul *Într-un pat sub cearșaful alb* (2005) și după o pauză de jurnalism cultural, autoarea și-a reafirmat structura lirică prin actualul volum *Ținuturile sudului* (Paralela 45, 2011) despre

care GrațIELa Benga susține că „fără stridente stilistice sau prețiozități culturale, [...] propune o poezie în care temperatura fluxului ontologic atinge limita înghețului. O enormă oboseală se reflectă în lirica Andrei Rotaru, o irepresibilă epuizare îi apasă fără încetare poemele.” (articolul *Vegheri, privegheri*) □ Partea a treia din *Despre începuturi. 55 de ani de învățământ filologic la Timișoara* se derulează prin contribuțiile Mariei Țenchea (fragmente din interviul realizat de Sînziana Preda, februarie 2011), Richard Sîrbu (fragmente din interviul realizat de Simona Adam, martie 2011), pagina numărului fiind realizată de Smarand Vultur. □ Din articolul de ideologie politică *Ereticul Gorbaciov, țarul revizionist și impenitentul Iliescu* al lui Vladimir Tismăneanu extragem câteva subtitluri: *Gorbaciov, Iliescu și problema cîinței, Tragedia și triumful apostatului, Glasnost și «Banda celor patru»*. □ Articolul lui Viorel Marineasa, *Revoluția din cărți (I)*, prezintă o carte de istorie recentă, contemporană, a Catherinei Durandin (profesoară la Institutul Național de Limbi și Civilizații Orientale – INALCO și la Institutul Superior de Relații Internaționale și Strategice – IPRIS, specializată în istoria recentă a țării noastre) a publicat în 2009, *La mort des Ceaușescu* (Bourin Editeur), tradusă în română în 2011, cu titlul *Moartea Ceaușecștilor. Adevărul despre o lovitură de stat comunistă* (Humanitas), carte pe care autorul articolului de față o critică sub aspectul surselor de documentare (neclare, confuze, lipsite de credibilitate), a anumitor naivități (explicabile) și a necunoașterii unor realități...timișorene, în derularea evenimentelor...loviturii de stat accentuând nesemnificativul (rezultat al înșelăciunilor media) în detrimentul semnificativului, pe scurt, „«problema Timișoarei» e defectuos tratată”. □ Paul Eugen Banciu își continuă introspecțiile din *Despre glorie (VI)*, iar Pia Brînzeu își urmează neabătut calea evenimentelor din *Jurnal de familie*. Daniel Vighi surprinde fizionomia comercianților din Banat, lucrători din „sectorul terțiar”, în care introduce umbrela de pe mașina de cusut a lui Lautréamont. (articolul *Comercianți de pripas*) Robert Șerban adaugă la *Jurnalul din anii crizei* călătoriile pe care le face în București, ca să asiste la evenimente culturale importante, cum ar fi prima ediție a Galei poeziei contemporane, de la Ateneu, unde un număr impresionant de public (800 de oameni) a stat smirnă două ore ca să asculte recitaluri din textele poetice ale poeților invitați pe scenă. Radu Pavel Gheo dezvăluie și el cum a descoperit un oraș-lume, Istanbulul, invitat fiind de Ministerul Culturii de a participa la Târgul Internațional de Carte. (articolul *Călătorie la Stambul -II*) □ O nouă proză semnată de Paul Eugen Banciu, *Liziera*, fragment din romanul *Piranha (judecătorul)* □ Diana Corcan realizează un interviu cu Doina Cornea și Leontin Iuhas pe tema istoriei și a ceea ce memoria colectivă reține din ea (interviul cu titlul *Dialog sincer nu e posibil decât între oameni cinstiți*).

● [Steaua, nr. 12 (758)] Adrian Popescu comentează, în editorialul *Demonul și steliștii*, romanul *Aripile demonului*, o scriere mai degrabă biografică și confesivă decât obiectivă, a lui Mircea Tomuș, care la începuturile revistei *Steaua* (când A.E. Baconsky era redactor-șef) a ocupat postul de corector, și realizează

„un tablou de epocă, pictat minuțios, cel al anilor 60, [...] necontrafăcut”. □ Mihai Barbu, profesor de literatură română în Petroșani, eseist și cercetător literar, face cunoscut un număr de șapte scrisori expediate de I.D. Sârbu în intervalul 1967-1970, familiei (mamei, surorii și d-nei Peck cu care se pare, ar fi avut o idilă în tinerețea lui), acasă, iar scrisorile reproduse fac parte din arhiva CNSAS-lui. (articolul *7 scrisori acasă*) □ Nicolae Mareș încearcă să elucideze o chestiune de istorie literară prin documente, și anume relația dintre Felix Aderca și Lucian Blaga prin scrisorile trimise de acesta din urmă primului, din perioada de dinainte a ocupării postului diplomatic din Varșovia; prin care îi cere lui Felix Aderca să intermedieze pe lângă Eugen Lovinescu posibilitatea publicării în revistele poloneze a câtorva fragmente din noua sa istorie literară și, în plus, să i se trimită noul număr din *Sburătorul*. (articolul *Lucian Blaga și Felix Aderca. Corespondență*) □ Victor Cubleşan face o prezentare a volumului de interviuri editat de revista *Bucovina literară*, o antologie realizată de către Constantin Arcu (conducător al revistei) și Sabina Fânaru cu prilejul a 70 de ani de la înființare, la Editura Universității «Ștefan cel Mare» din Suceava. (articolul *Mărturia dialogului*) □ Florin Balotescu se lansează în interpretarea romanului *Zenobia* (1985) de Gellu Naum, un *rhoman autobiografic* format din șapte părți, reprezentând „incursiuni în spațiile poetice naumiene, dacă e să parafrazăm celebrele spații barbiliene”. (articolul *Gellu Naum și celălalt spațiu poetic*) □ Un parcurs rapid prin opera critică a lui Al. Cistelean, întreprinde Florin Lazăr, care face și câteva adnotări biografice despre viața criticului, absolvent al secției de română-italiană, în 1974, și repartizat ca profesor la școala generală din Cehu Silvaniei, în Sălaj; ceea ce nu i-a împiedicat, patru ani mai târziu, debutul în lumea criticii literare cu volumul *Poezie și livresc* (1978), iar tânărul de 26 de ani a fost recunoscut ca voce distinctă din noul val (asimilat optzeciștilor, dar el apropiindu-se mai degrabă de antecesorii acestora); în primii ani de după Revoluție, Al Cistelean devine bursier, în 1991, al *Fondation pour une Entraide Intellectuelle Européenne*, la Paris, iar, în anul următor, este bursier «Tempus», la Universitatea Sapienza din Roma, activitate care duce la primirea unei noi burse de studiu și cercetare pe lângă «Centro Ezio Aletti» și Pontificio Istituto Orientale, în 1994; de altfel, proiectele literare la care a participat, precum *Dicționarul esențial al scriitorilor români* (Ed. Albatros, București, 2000) coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu; *Portret de grup cu Ioana Em Petrescu* (Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1991), coordonare de Diana Adamek și Ioana Bot; *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice* (Ed. Vasile, Pitești, 1994); *Dicționarul scriitorilor români* (Ed. Albatros, 1995-2002, București), *Celălalt Pillat* (Ed. Fundației Culturale Române, București, 2000), *Top ten* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000), micromonografie *Mircea Ivănescu* (Ed. Aula, Brașov, 2003), *11 dialoguri (aproape teologice)* (Ed. Galaxia Gutenberg, Târgul Lăpuș, 2003), *Al doilea top* (Aula, Brașov, 2004), *15 dialoguri critice* (Aula, Brașov, 2005) toate aceste și încă multe altele relevă forța scriiturii criticului și a unui talent remarcabil în critica literară românească.

(articolul *Un nume adunat pe-o carte*) □ Prozatorul clujean Alexandru Vlad (n. 1950, Suceagu, jud. Cluj – m. 15 martie 2015, Cluj-Napoca) dă la lumina tiparului un lung fragment din romanul *Ploile amare* (în curs de apariție), cu titlul *O decizie oricum tardivă*. □ Alături, teoreticianul literaturii comparate, eseistul și criticul literar Corin Braga (n. 1961, Baia Mare) se relevă în poziție de romancier cu textul *Luiza Textoris se dedublează*. □ Simona Popescu evocă tandru și cu umor amintiri din copilărie când se juca un joc colectiv numit „țările”, în proza omonimă, *Țările*, al cărei început trimite, cu referințe intertextuale, la versurile lui Baudelaire „Mon enfant, ma soeur,/ Songe à la douceur/ D’aller là-bas vivre ensemble!/[...] Au pays qui te ressemble!” □ Romancierul Rareș Moldovan este prezent și el cu „o proză de iarnă”, *La băi*, iar, mai tânărul, Bogdan Coșa publică proza *Avem zece degete la mâini pentru a atinge cerul*. Adrian Schip dă la iveală o proză cu iz memorialistic, de călătorie, *Medicamente*. Lavinia Braniște povestește și ea despre o călătorie în Turcia cu tatăl ei, în fragmentul *O săptămână în prag*. □ În traducerea lui Aurel Rău, poetul francez René Ghil (1862-1925) este prezent cu poemul *Dies irae*. □ Florin Mihăilescu propune cititorilor români un eseu „frumos și inteligent, foarte à la française” al lui Marguerite Jean-Blain, cu titlul *Eugène Ionesco: mystique ou mal-croyant?* (2005, al cărui punct de plecare este o teză de doctorat susținut la Universitatea Aix-en-Provence) și tradus în română la Ed. Curtea Veche, 2010; cercetătoarea și-a fixat țelul de a construi „o imagine credibilă și mai ales coerentă a dramaturgului, aflat la confluența a două culturi, orientală și occidentală, ortodoxă și catolică, în același timp a două opțiuni spirituale, credința și laicitatea.” (articolul *Memorie și viziune*) □ Andrei Simuț mărturisește că lectura jurnalului cărtărescian *Zen* (2004-2010) i s-a părut mai palpitant și mai fluent narativ, mai ales partea referitoare la scrierea părții a treia din celebra trilogie *Orbitor, aripa dreaptă*, decât lectura propriu-zisă a respectivului roman, căci „Jurnalul *Zen* [...] devine mai palpitant și chiar mai ficțional decât romanul însuși. [...] un proces dublu, straniu, prin care jurnalul se fictivizează, iar romanul se coboară în autobiografie mai mult ca oricând”. (articolul *Jurnalul ca proiecție românească în postumitate*) □ Criticul clujean Alex Goldiș întreprinde un demers clarificator, ca un duș rece, privitor la poezia lui Mihai Gălățanu din recentul volum, *Poezia ca senzație* (Ed. Vinea, 2011), arătând cum poetul încadrat în nouăzecism după vârstă (din grupul lui Ioan Es. Pop, Floarei Țuțuianu și a lui Cristian Popescu), dar bătând spre generația douămiiistă după arta poetică (Marius Ianuș, Elena Vlădăreanu, Ruxandra Novac), a avut la început o atitudine civică extrem de critică la adresa stereotipiilor românești actuale, căci pentru el poezia a însemna o asimilare a discursului jurnalistic, ca cel din corozivul volum de debut *O noapte cu Patria* sau în *România aproximativă*, dar din păcate poetul nu contestă România reală, cu una privită la televizor; deranjant la ultimul volum nu este atât absența orizontului tematic, cât incapacitatea de a părăsi formula stilistică lansată la debut: „Ca într-un mariaj îmbătrânit în rele, însăși pasiunea diatribei împotriva Patriei-soției s-a răcit însă până la a ajunge un

simplicu dribling de limbaj. Avânturile romantice de altădată în ponegrirea ei se transformă cel mai adesea în potriviri de cuvinte și imagini. [...] Când nici tema, nici expresia nu mai conving, poezia lui Mihail Gălățanu se transformă în propria caricatură. Ceea ce caracteriza într-o anumită măsură și volumele anterioare – dar era cenzurat de bunul control stilistic – iese la iveală acum cât se poate de strident.” (articolul *Poezia de senzație*) □ Ovidiu Pecican, aflat în postura de recenzent de carte istorică, luminează aspectele unei cărți scrise în 1921 de către diplomatul spaniol Ramón de Bastera, *Opera lui Traian* (Institutul European, Iași, 2011, traducere Oana Presecan), care aduce, în prima ediție românească tipărită la aproape un secol distanță, în atenția publicului o gândire originală referitoare la România și la români. (articolul *Filosofie și latinitate*) □ Ruxandra Cesereanu relatează, într-un jurnal de călătorie, despre șansa de a vizita Lisabona, cu ocazia simpozionului pluridisciplinar despre flori, organizat în capitala lusitană între 6-8 septembrie. (articolul *Lisabona și Ponte de Lima, o călătorie florală*) □ Tot în spațiul cultural și geografic lusitan rămâne și Titu Popescu cu *Impresii portugheze*, luând ca moto al descrierii sale cuvintele lui Mircea Eliade: „Portugalia este o țară minunată și liniștită [...] e o țară divină”. (articolul *Impresii portugheze*) □ Călin Bora insistă asupra faptului că o temă multîncercată de către majoritatea poeților contemporani este aceea a căutării sinelui sau a călătoriei într-o interioritate autentică și e o modalitate prin care se face literatură, așadar el se oprește asupra a trei volume de poezie scrise de trei poetese diferite: Medeea Iancu, *Divina tragedie* (Brumar, Timișoara, 2011), Ania Vilal, *Eu, mama tare și tu* (Brumar, Timișoara, 2011) și Dana Catona, *Prințesa portocalie* (Brumar, Timișoara, 2011); cele trei perspective asupra sinelui fiind, în primul volum, o interioritate analizată (plasată înăuntrul conștiinței), în al doilea, - o interioritate confecționată (plasată în mijlocul lumii) și, în al treilea, o interioritate construită în exterior (cotidianul este reconstruit, ieșind la iveală un ținut portocaliu). (articolul *De la interioritatea autentică la hybrisul construit*) □ Redacția *Steaua* premiază, la ediția a 43-a a Concursului Național de poezie «Nicolae Labiș», Suceava-Mălini, din octombrie 2011, pe eleva Ana-Maria Lupașcu și îi publică poemul *atingere dinspre lume*. □ Ioan Pop-Curșeu îi dedică omagial lui Liviu Ciulei, după moartea maestrului, articolul de analiză a receptării operei cinematografice și activității sale artistice excepționale, axată pe două coordonate ale reprezentării lumii: căutarea adevărului uman și clasicitatea formei. (articolul *Liviu Ciulei între varietate și unicitate*) □ Numărul se încheie cu un index global al tuturor articolelor și autorilor colaboratori pe parcursul anului 2011 de la fiecare rubrică.

• [Vatra, nr 12 (489)] Poemul lui Daniel Pișcu, *Spleen. La Teatru* („Stau pe o bancă/ în fața Teatrului Dramatic./ Zidurile lui/ par deprimante./ Fără niciun afiș.”) ocupă spațiul primei rubrici „tolle lege”, poem care primește, pe ultima pagină la „contra-tolle” replica parodică a lui Lucian Perța: „Pe vremuri mai mergeam/ la Teatrul Dramatic./ Pe atunci mai aveam/ ce să învăț, încă.” □ Primele

10 pagini sunt dedicate omagierii criticului Al. Cistelean, într-o rubrică alcătuită anume „un gând pentru cis”, la împlinirea a 60 de ani. *Argumentul*, semnat de Iulian Boldea, consemnează detalii despre acțiunea și prezența critică a lui Al. Cistelean în spațiul culturii române; prima configurare și confirmare spirituală îi aparține lui Nicolae Manolescu, căruia îi dă cuvântul Iulian Boldea: „Cronicile lui Al. Cistelean, «inteligente, scripind de ironia ideii și savuroase stilistic» îndeplinesc «condițiile excelenței critice și stilistice», în ciuda unui risc al calofiliilor. Autorul *Istoriei critice...* concluzionează: «Există puțini critici de poezie capabili de comprehensiunea și de expresivitatea cronicarului literar de la trei dinte cele mai bune reviste ardelene de după al Doilea Război Mondial»”. Confrății care scriu texte omagiale sunt Ion Pop, Dan Culcer, Caius Dobrescu, Gheorghe Grigurcu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Petru Poantă, Cornel Moraru, Liviu Ioan Stoiciu, Mircea Mihăieș, Mihai Dinu Gheorghiu, Ștefan Borbély, Irina Petraș, Radu Călin Cristea, Ioan Derșidan, Aurel Pantea, Romulus Bucur, Dumitru Chioaru, George Vulturescu, Traian Ștef, Liviu Antonesei, Gheorghe Perian, Andrei Bodiș, Augustin Ioan, Iulian Boldea, Marius Iosif, Leo Butnaru, Mircea A. Diaconu, Sanda Cordoș, Emilian Galaciu-Păun, Daniel Vighi, Constantin M. Popa, Kocsis Francisko, Vasile Spiridon, Dan Bogdan Hanu, Dorin Ștefănescu, Rodica Ilie, Mihai Iovănel, Mihaela Ursa, Antonio Patraș, Gellu Dorian, Eugeniu Nistor, Ion Buzera, Gabriel Petric, Orlando Balaș, Marius Miheș, Dumitru-Mircea Buda, Emanuela Ilie, Călin Crăciun, George Neagoe, Cristina Balinte, Virgil Podoabă, Ioan Milea. □ Rubrica „carmen saeculare” este locuită de poetul Ion Dumbravă, cu o suită de 12 poeme: *Există un preț, Acum e chiar bine, Un fel de întoarcere, Un loc anume, Anonim, Liniștea orei, Pomul tânăr, pomul copt, Zvonistica vremii, Jocul de-a viața, Singur pe străzi, Fapt divers*. La rubrica de proză, „epica magna”, „locuiește” Matei Vișniec cu fragmente din romanul în pregătire și în apariție *Dezordinea preventivă* (CR, 2011) □ Ion Filipciuc realizează un dialog cu Radu Mareș (3 martie 1941, Frasin, Suceava – 26 martie 2016, Cluj-Napoca), *Un loc numit Cernăuți*, din cuprinsul căruia ne sare în ochi relatarea romancierului (și profesorului universitar clujean) despre trecerea autocarului, de la Suceava la Cernăuți, cu intelectuali și scriitori invitați să sărbătorească 70 de ani de la înființarea revistei *Bucovina literară*; trecerea, deci, a autocarului prin Codrii Cosminului unde românii au plănuit ridicarea unui monument în amintirea victoriei lui Ștefan cel Mare împotriva șleahțicilor polonezi, dar, zice Radu Mareș: „Ucrainenii din forul regional au refuzat [...] avizarea, argumentând că nu vor să supere minoritatea poloneză, iar refuzul n-a stârnit nicio vâlvă în Țară, a fost înregistrat ca rezonabil, legitim, ceea ce e o tâmpenie. Deocamdată, se află doar o cruce subțire acolo, pe deal, și mai e îndârjirea prietenului nostru, poetul Vasile Tărățeanu, care promite că va duce bătălia mai departe. Pentru că – și asta e culmea! – banii necesari există, sunt sate românești foarte bogate, în preajmă și oamenii fac donații cu dragă inimă...! Acolo, în prima parte a dimineții, la crucea lui Ștefan, am făcut și o haltă, prilej cu care din

portbagajul autocarului au fost aduse tăvi cu plăcinte coapte în zori și calde încă pentru scriitorii drumeți și a mai fost, pentru mulți, ocazia unei experiențe gastronomice insolite.” □ Încă un interviu, realizat de Iulian Boldea cu academicianul Solomon Marcus, ne ia în primire din paginile următoare, din care reținem câteva întrebări și răspunsuri interesante: „– *De unde provine fascinația matematicii? Ce anume a determinat orientarea dvs. spre spațiul cifrelor, al calculului, al geometriei? Cum ați defini matematica?* – Matematica începe din momentul în care scriind numerele 1, 2, 3, punem apoi puncte de suspensie, pentru a exprima o continuare indefinită; este, deci, studiul infinitului. Dar infinitul este o lume de ficțiune. De aici decurge explicația efectului de seducție. – *Care ar fi elementele de relaționare, de corespondență între matematică și literatură? Ce v-a determinat să stabiliți și să susțineți ideea raporturilor dintre poezie și matematică, dintre orizontul metaforei și dinamica abstracțiunii cifrelor?* – Matematica și literatura au preluat de la vechile mituri funcția de simbolizare, situarea într-un univers de ficțiune, asocierea dintre om și cosmos, ideea holografică, metafora, paradoxul și multe altele. Nu e suficient? – *«Poetica matematică» e o lucrare de referință în domeniul lingvisticii matematice. În ce context ați scris această carte și cum a fost ea receptată?* – Am scris-o într-o stare de vrajă, impresionat de scrierile unor Birkhoff, Ghys și Servien. Au urmat sute de reacții, câteva zeci de recenzii, traducerea cărții în germană, sârbo-croată, un capitol în spaniolă. Trei reviste internaționale de teorie literară m-au inclus în comitetul lor editorial.” □ Evelina Oprea scrie prima cronică literară despre lungul poem politic *La masă cu Marx* (CR, 2011) de Matei Vișniec, „centrul gravitațional al recitalului poetic [din această carte – n.m., A.C.] este un poem politic amplu ce se derulează în ritm de adagio grandioso bethovenian, simetric, hiperbolic, tumultuos. [...] Realitatea comunistă infernalizată este proiectată cu un umor negru, în tabloul unei mese imense la care se ospătează Marx, Engels, Lenin, Stalin.” □ Băgând de seamă că poetul optzecist, Liviu Ioan Stoiciu, este o prezență militantă și ușor inflamabilă în câmpul literaturii române, care discută chestiunile la ordinea zilei într-un mod tranșant și amendează cu promptitudine orice atitudine imorală, Cristina Timar asociază ceva din neliniștea și agitația atât de specifice omului Stoiciu și acestei poezii, *Pe prag (Vale-Deal)* (CR, 2010), în care „discursul poetic panicard și fragmentat din volumele anterioare pare îmblânzit, iar țărături mai liniștite i se arată acestei conștiințe zbuciumate și frământate prin natura sa. [...] Echilibrul precar pe structura căruia se construiesc poemele, e anunțat de cel de-al doilea titlu al volumului, trecut între paranteze, trimitere destul de transparentă la o geografie interioară pliată pe o dialectică oscilatorie (jos-sus, coborâre-înălțare), care va deveni nume propriu (Vale-Deal) și se va proiecta în imaginea cvasi-fantasmatică a *alter-ego*-ului său.” □ Încă un episod din relatările Ruxandrei Cesereanu despre *close reading*, în *1001 de zile și nopți – avatarurile unui experiment* – □ Leo-Iosif Grapini este prezent cu o proză scurtă cu titlul *La Lupu*. □ Partea cea mai consistentă a acestui număr începe cu mulțumirile redactorului

Kocsis Francisko, adresate în special Danielei Magiaru („fără efortul și implicarea căreia ar fi fost extrem de greu, dacă nu chiar imposibil, să încheiăm un portret al dramaturgului jucat pe numeroase scene din toată lumea”), dar și comentatorilor care au contribuit la conturarea personalității dramaturgului *Angajării de clown*, într-un număr substanțial, consistent și monografic, cu formularea „un optzecist de talie europeană”. Contributorii și subiectele articolelor sunt, în ordinea publicării, într-un prim dosar despre dramaturgia lui Matei Vișniec alcătuit de Daniela Magiaru: Matei Vișniec, *Spectator a ceea ce mi se întâmplă când scriu*; Georges Banu, *Matei Vișniec sau despre descompunere* (traducere Letiția Ilea); Daniel Vighi, *Reveria pentru bolnavii din zilele noastre*; Gilles Losseroy, *Matei Vișniec sau experiența vampirică* (traducere Letiția Ilea); Emilia David, *Autotraducere și rescriere în «Angajare de clown»* (traducere Veronica Buta, revăzută de Emilia David); Simona Tomescu, *A privi «Caii la fereastră»*; Joseph Danan, *Creierul războinicului. Despre două piese de Matei Vișniec* (traducere de Letiția Ilea; text apărut în volumul *«Jouer le monde»*); Cornel Ungureanu, *Matei Vișniec și conjugarea verbului «a (ne) aminti - amintire»*; Nicolae Prelipceanu, *Mașinăria Vișniec sau Am întâlnit emigranți fericiți*; Ian Herbert, *Titluri lungi, rezonanțe și mai lungi. O viziune anglofonă asupra operei lui Matei Vișniec* (traducere Cristina Timar); Gianpiero Borgia, *Istoria operei lui Matei Vișniec povestită pentru bolnavii mintal* (traducere Daniela Magiaru); Mircea Morariu, *Matei Vișniec pe scenele românești – Fragmentarium cu trei regizori în rolurile principale*; Mirella Patureau, *Teatrul lui Matei Vișniec în țara păpușilor din cartoane și haine vechi...*; Irina Wolf, *Teatrele germane au nevoie de autori precum Matei Vișniec*; Radu Dinulescu, *Vișniec în Avignon Off*; Tiphaine Moreau-Caliot, *Imaginarul pentru a spune realul în opera teatrală a lui Matei Vișniec* (traducere de Letiția Ilea); Mihai Lungeanu, *Despre personajul virtual sau note de călătorie spre un posibil al V-lea punct cardinal, printre dimensiunile teatrale ale absurdului în dramaturgia lui Matei Vișniec*; Ioan Peter Pit, *Livada cu Vișniec*. Al doilea dosar referitor la Matei Vișniec este alcătuit de Ion Filipciuc și începe cu un *Dialog cu dramaturgul Matei Vișniec*, cu titlul *Ioana și flăcările dramaturgilor*: „– Despre piesa ta de teatru «Ioana și focul» aș vrea să știu mai multe decât se poate afla din textul reprezentației pe care am văzut-o montată la Teatrul de Comedie din București, în după-amiaza zilei de sâmbătă, 2 mai 2009, și îndrăznesc abia acum să te stărnesc prin câteva întrebări. Cum ai ajuns, Matei Vișniec, la un subiect istoric precum Ioana de Arc? – Nu aveam prevăzut să scriu o piesă despre Ioana de Arc și nu mă interesa subiectul până când o companie teatrală japoneză mi-a propus – hă, hă, hă! – să scriu o piesă pe tema Ioanei de Arc. De fapt, era o relație pe care am avut-o cu această companie japoneză de vreo doi-trei ani, fusesem la ei în Japonia, invitat cu un alt spectacol. Ei erau foarte entuziaști de maniera în care lucra un regizor din Moldova, din Chișinău, pe nume Petru Vutcărău, și voiau ca el să monteze o piesă cu Ioana de Arc, în limba franceză, dar s-o monteze Petru Vutcărău. Și Petru Vutcărău a început să citească piese franțuzești. Și a citit

una, a citit zece, o fi citit autori mai tineri; i-a cerut unui autor francez să scrie o piesă despre Ioana de Arc și într-o bună zi Petru Vutcărău mi-a spus: Uite, Matei, nu-mi place ce citesc despre Ioan de Arc, nu vrei tu să-mi scrii o piesă despre Ioan de Arc? [...] Și treptat am început să-mi formez o părere despre acest mit francez, care este, de fapt, universal, pentru că este mitul unei fecioare care salvează nu numai o țară, care aduce nu numai pacea între două popoare, dar salvează chiar creștinătatea, pentru că întreaga lume creștină era în pericol de moarte. Ne aflăm în plin război de 100 de ani, când creștinătatea occidentală se autosfășia, se sinucidea. Și mitul fecioarei care salvează creștinătatea și care plătește de altfel, cu viața, prin arderea ei pe rug, e ceva tulburător. Ne aflăm pe același plan mitologic cu Isus Hristos, a miturilor profunde, fondatoare – de altfel, nu degeaba Ioana de Arc a fost proclamată sfântă! – a fost canonizată...[...] N-am citit nicio piesă de teatru despre Ioana de Arc, am citit doar... – *Material documentar*. – Material documentar desigur. Adică nu mă interesează să citesc cele 2000 de piese despre Ioana de Arc; mă interesează să mă inspir eu din materialul documentar istoric, din cărți despre Ioana de Arc, biografii mai mult sau mai puțin romanțate, mai mult sau mai puțin fanteziste. [...] Nu mai știu în care istorie a războiului de 100 de ani... am citit acest detaliu: La ora aceea erau cu miile fecioarele, iluminatele care rătăceau prin Franța și pretindeau că vor să salveze regatul Franței și creștinătatea. Ioana de Arc nu a apărut, așadar, din neant ca propunere strategică, să zic așa, ci pe un fond preexistent. [...] Or, pe vremea aceea, tot așa, citind și informându-mă, am aflat că multe fete optau pentru feciorie, pentru că aveau mai multe șanse de a fi respectate și de a rămâne libere. În momentul în care o fată făcea legământ de feciorie ea avea mai multe șanse de a scăpa de sub tutela familiei; de a nu fi supusă unui soț, de sub tutela fraților, avea o anumită libertate. Iar fecioarele care-și propuneau serviciile la vremea aceea chiar la curtea regelui erau mai multe. Soluția fecioriei, să zic așa, plutea în aer!” (interviul s-a derulat la Rădăuți, miercuri 11 august 2010) □ Sunt publicate fragmente din poemul *La masă cu Marx* de Matei Vișniec: „Mâncaserăm ca porcii, cu poftă, cu gurile avide/ de sosuri și arome,/ aveam burțile pline și ochii spălăciți de sațietate/ un abur ușor se ridica de pe fața de masă, firmiturile fume-gau/ paharele golite gâlgâiau, cuțitele înfipite în chifle și/ chiftele/ vibrau ușor prelungind memoria mâinii.” □ Rodica Mureșan scrie despre *Matei Vișniec – poezia teatrului* prima care deschide seria interpretărilor poeziei dramaturgului *Angajării de clown*; comentatoarea subliniază că, înainte de a pleca în Franța și a deveni cunoscut ca dramaturg al absurdului, Matei Vișniec era deja cunoscut ca poet prin cele trei volume de versuri: *La noapte va ninge* (1980), *Orașul cu un singur locuitor* (1982) și *Înțeleptul la ora de ceai* (1984), întâmpinate la vremea aceea cu cronici favorabile; dar întrebarea care rezidă în subsidiar și pe care și-o pune Rodica Mureșan este următoarea: Este Matei Vișniec poet în dramaturgie sau dramaturg în poezie? □ Theodor Codreanu radiografiază piesa *Occident Express* (Paralela 45, 2009) de Matei Vișniec, scrisă de dramaturg cu prilejul

omagierii lui Eugen Ionescu, la centenarul nașterii sale, pentru a trece apoi la analiza capodoperei *Corabia*, poem din volumul *Înțeleptul la ora de ceai* (1984) și, spre finalul articolului, face referiri la romanul *Cafeneaua Pas-Parol* (scris între 1982-1983 și publicat abia în 1992 la Editura Fundației Culturale Române din București), aici găsindu-se o altă înfățișare a *corabiei* agonice. (articolul *Matei Vișniec și taina corabiei*) □ Cristina Bîndiu speră să aibă deschiderea necesară, lipsită de prejudecăți, a unei lecturi deschise, și încearcă să pătrundă în lumea teatrului lui Matei Vișniec prin sensurile și metaforele propuse de simboluri; ea amintește că termenul „simbol” vine din grecescul „symbollein” care înseamnă „a pune împreună” și că „orice simbol e susceptibil de cel puțin două interpretări opuse care trebuie să se unească pentru a obține sensul lui complet”. (articolul *O lume de simboluri*) □ George Bodea se referă la ultimul roman publicat de Matei Vișniec, *Sindromul de panică în Orașul Luminilor* (CR, 2011) și la timpul de gestație șocant, mărturisit de Vișniec pe supracopertă: „Am scris acest roman într-o singură zi, altfel spus într-o zi și o noapte (la Paris, poate ați citit și în unele ghiduri, timpul nu are asperități, el este un tobogan pe care alunecăm până la epuizarea tuturor fantomelor noastre).” (articolul *Matei Vișniec -navigând...prin Orașul Luminilor*) □ Numărul se încheie cu două cronici literare. Prima îi aparține lui Iulian Boldea la volumul de versuri al lui Ioan Es. Pop, *Unelte de dormit* (CR, 2011), în care „se regăsește, în bună parte, relief tematic și expresiv al poeziei de dinainte”, dar pentru acest însemnat reprezentant al generației 90, volumul recent prezintă un neoexpresionism mai îmblânzit, angajamentul existențial nefiind unul atât de radical, iar aprecierea critică este: „Chiar dacă nu atinge performanțele din *Ieudul fără ieșire*, chiar dacă există multă zgură (versuri nereușite, imagini stângace, sau incongruențe ale ansamblului), *Unelte de dormit* e o carte ce confirmă talentul remarcabil al unuia dintre cei mai înzestrați poeți contemporani.” (articolul *Unelte de poezie*) Cea de-a doua cronică literară este a Florinei Daniela Moldovan Lircă despre criticul ardelean Cornel Regman; autoarea ne împărtășește un profil critic, folosindu-se de teoria despre optzeciști a lui Radu G. Țeposu: „perseverența, temeinicia și conștiinciozitatea cu care s-a aplecat asupra actului critic, «citind» opera la microscop, fac din Cornel Regman un redutabil analist de literatură, în sensul deplin al cuvântului, care a rămas fidel vocației sale până în ultima clipă a vieții, cum puțini mai sunt”; cum procedează în acțiunea lui critică? „Ca un adevărat constructor gospodăr și ordonat, ardeleanul Cornel Regman ia în posesie șantierul literar cu bune și rele. Mai întâi demolează structurile perisabile și uzate ale vechii clădiri de opinii și atitudini critice, îndepărtează balastul și separă grâul de neghină, ca mai apoi să vină cu propria sa fundație și să reclădească arhitectura exegezei potrivit normelor sale proaspete și revigorate de opinie critică.” (articolul *Cornel Regman: „Critica a fost viața lui”*)

● **[Viața românească, nr. 11-12]** Perceput ca un eveniment însemnat, lui Ștefan Bănulescu (1926, Călărași-1998, București) i se publică capitolul 6 din

Cartea milionarului. Epilog în orașul Mavrocordat, partea a IV-a. □ Sultana Bănulescu, fiica lui Ștefan Bănulescu, este solicitată să scrie un text memorialistic despre Mircea Eliade, în *Mașina timpului. Amintiri cu Mircea Eliade*, pe care l-a cunoscut la vârsta de 10 ani, la început de septembrie la Paris, în cartierul Montmartre, Place Charles Dullin. □ Despre activitatea cronicarului și criticului Al. Th. Ionescu, care și-a făcut „mâna” în ambianța *Echinoxului* și a anilor 70, când canonul estetic era deja orientat spre o receptare valorică de mari nume ale criticii, unele din generația 60 (Matei Călinescu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Valeriu Cristea, Mircea Martin, Lucian Raicu etc), plecat prematur în lumea stelelor, și despre volumul *Umbra bibliotecii* (Paralela 45, Pitești, 2011), datorat câtorva apropiați ai defunctului critic, Călin Vlasie, Al. Cistelean (editorul cărții) și Leonid Dragomir (ucenicul care a adunat laolaltă textele publicate de Al. Th. Ionescu), despre toate acestea ne întreține Magda Grigore în *Al. Th. Ionescu – Un portret în umbra bibliotecii*: „Cartea reunește itinerariile critice al cronicarului în fenomenul narativ al perioadei postcomuniste, precum și decupaje relevante din traseele memorialisticii, criticii și istoriei literare sau ale eseisticii eliberate de constrângerile ideologice, pe care de a-și impune exigențele. Cu judecăți transparente și subiectiv-oneste, sintetic înainte de a fi analitic, fără idiosincrazii care țin de generație/ vârstă/ consacrare, Al. Th. Ionescu s-ar putea spune că a avut o singură prejudecată, valoarea, cea care îi susținea efortul și conștientizarea importanței propriiei activități, precum și încrederea în actul critic.” □ Este publicat un interviu al poetei și eseistei Ileana Mălăncioiu, realizat de poeta Irina Nechit, preluat din *Jurnalul Chișinăului*, cu titlul «*Poezia adevărată este, ca și credința, un fel de moarte a morții și de înviere a vieții*»; din acesta selectăm câteva fragmente incitante: „- *Ce înseamnă pentru dumneavoastră râul Prut?* – În anii de școală, am învățat că Prutul ar fi granița naturală a țării spre răsărit. Dar eu știam de acasă că era o graniță nenaturală. Tatăl meu nu a făcut politică de niciun fel dar a împărtășit entuziasmul oamenilor simpli cu care a plecat la război pentru eliberarea Basarabiei. În pofida dezastrului de după aceea, el n-a încetat niciodată să creadă că își riscase viața pentru o cauză dreaptă. Faptul că noi trebuia să ne dedublăm din fragedă copilărie și să spunem altceva decât credem a fost mai grav decât ar putea să pară. [...] – *Ce se vorbea în familia dvs. în copilărie despre basarabeni?* – M-am născut la 23 ianuarie 1940. Prima amintire pe care o am e din vremea bombardamentelor. Stam cu sora mea care era mai mare cu trei ani decât mine sub pătură. Se dăduse alarma și așteptam să fim luate și duse într-o vale, unde ne ascundeam de obicei. Mama credea că dormim și am auzit-o spunându-i bunică-mi: «Mi-e milă de ele să le trezesc tot timpul. Fie ce-o fi, le las să doarmă. Dacă o vrea Dumnezeu scăpăm și în casă, dacă nu tot degeaba fugim». [...] Părinții mei nu i-au cunoscut pe basarabeni în vremuri normale și nu vorbeau atât despre ei, cât despre soarta lor. Despre faptul că multe familii au fost despărțite arbitrar, ca și țara. Fie pentru că unii dintre frați au reușit să treacă Prutul, iar alții au rămas dincolo de el din cauză că au întârziat

câteva minute. Fie pentru că unii au fost deportați în Siberia, iar ceilalți au rămas în satele lor, unde a trebuit să suporte rusificarea și tot ce le-a fost dat. Cele mai multe lucruri despre basarabeni nu le-am aflat de la părinți, ci de la Aurel State, «Prietenul meu, Prizonierul», cu numele căruia începe lista de pe monumentul eroilor din satul nostru. Dar el s-a întors din URSS după 13 ani și nu l-am cunoscut după eliberarea aceea, ci după cealaltă, din anul de grație 1964, când se afla în a doua studenție. [...] După 1989, m-am străduit să-i public memoriile, scrise pe la sfârșitul anilor 70 și plătite în dublu sens cu viața. Cartea a apărut sub titlul *Drumul Crucii* și cred că ar merita o discuție aparte, întrucât a constituit prima mărturie cu privire la rezistența prizonierilor uitați în lagărele din URSS, după ce se anunțase prin comunicate oficiale că repatrierea ar fi fost încheiată. [...] – *Creștinismul poate salva poezia?* – Poezia adevărată este, ca și credința, un fel de moarte a morții și de înviere a vieții. Dacă poezia împlinește visul poetului de a-și supraviețui o vreme, credința face ca morții să nu-i urmeze neantul, ci intrarea în veșnicie. Întrucât valorile lor diferă în mod substanțial, poezia nu poate fi salvată de Creștinism și de nicio altă religie, ci doar de poetul de geniu. El nu pleacă de la dogme, ci de la viață, al cărei sens stă chiar în bucuria de a trăi, cu toate că nu se poate face abstracție de existența suferinței și a morții. Valorile Creștinismului pot aduce un plus poeziei dacă nu sunt luate de-a gata, ci se ajunge la ele pe cont propriu, înțelegând că pentru a reface pe alte baze legătura dintre cer și pământ Fiul lui Dumnezeu și-a asumat condiția umană care presupune suferința, îndoiala pe cruce și moartea. Credința pune accentul pe latura divină a lui Christ, poezia pe cea omenească.” □ Antonio Pătraș evidențiază, în partea a doua a studiului *Modelul și oglinda. Lovinescu par lui-même (II)*, contradicțiile lui Lovinescu, ale personalității sale aparent scindate, fisurate, așa cum reies fisurile din declarațiile sale critice: „organicitatea personalității psihice lovinesciene contrazice radical sensul evoluției «revoluționare» de la formă la fond, care, aplicată în domeniul psihologiei creației, ar trebuie să acorde rolul hotărâtor voinței și imitației, disciplinei scrisului în sine. Punând însă vocația critică pe seama unor factori mai curând biologici (somatici) decât voliționali, discursul autolegitimant al criticului-creator devenit încă și mai suspect datorită unificării artificiale a tendințelor contradictorii ale eului, scindat dramatic, după distincția formulată cândva de Murray Krieger, între o ipostază exterioară, construită (persona) și una interioară, mai puțin mincinoasă («persoana»).” □ După 25 de ani de când lui Bujor Nedelcovici i s-a decernat Premiul Libertății din partea Pen Club-ului din Franța pentru romanul *Al doilea mesager*, despre acest roman chiar și Monica Lovinescu a afirmat că este „prima mare utopie negativă, în linie orwelliană văzută din Răsărit”, comentatoarea, Antoaneta Turda, îl plasează pe scriitorul bârlădean de expresie franceză printre marii scriitori distopici ai lumii, George Orwell (*O mie nouă sute optzeci și patru*), Cinghiz Aimatov (*O zi mai lungă decât veacul*), Ismail Kadare (*Slujitorul din palatul viselor*), Arthur Koestler (*Întunerice la amiază*) și decortichează structurile ascunse ale romanului: „Scriș

după canoanele distopiei, el are, în forma sa finală, un titlu la fel de simbolic care demonstrează că, oricând un mesager ajuns dintr-o lume în alta poate să o schimbe. Având în centrul atenției toate mecanismele dictaturii și ale alienării omului în ideologia generală [...].” (articolul *Al doilea mesager sau despre condiția artistului în România comunistă*) □ Scrie un articol aniversar Nicolae Stroe la împlinirea a 65 de ani de viață ai lui Andrei Codrescu, numit de Andrei Bodiu „veșnic tânăr și liber”, puțin cunoscut și puțin tradus în România (din care a emigrat în SUA), prilejul acestui articol omagial și aniversar fiind publicarea cărții recente *A Story of Sheherezade and the Arabian Entertainments* (Princeton University Press, 2011), ce dezvăluie paradoxul codrescian „permanenta pendulare a autorului între realitate și ficțiune, o anume criză a identității ca și, probabil, orgoliul conștiinței de sine, bine mascat de permanentul apel la ironie și autoironie, apoi povara propriului succes contracarată de travesti-uri dintre cele mai neașteptate”. (articolul *Andrei Codrescu-65*) □ Corneliu Barborică publică proza *Lovit de nulitate* și Viorel Dianu, proza *La Apostolul*. Poezia îmbracă odăjdiiile pregătite de Nicolae Coande (*Buzunarul, Impostura, Biblia de noroi, Maimuța roșie, Morarul, Vorba Iago – lui Paul Goma*), Sorin Vieru (*A fost cândva șesul, Când iese soarele din nouri, Psalm, O zi de vară târzie, Lecuitoarea, La soare – cu ochii închiși*), Gellu Dorian (*Pustia – II*). □ Scriu texte omagiale dedicate lui Mihai Șora, la împlinirea frumoasei vârste de 95 de ani, Nicolae Prelipeanu – *Mai știutorul și mai trăitorul*, Dumitru Radu Popa – *Un domn nepereche*, Călin-Andrei Mihăilescu, *Toate vin din sens opus*, Nicoleta Dabija – *Mihai Șora...sau filosofia în V*, Marian Drăghici – *Poem. Excelenței sale, Domnului Mihai Șora la 95 de ani*. □ Lucian Bordaș își urmează investigația prin sinuoasele interese culturale ale lui tânărului Mircea Eliade față de experiențele demonstrate de fahirii indieni, ședințele de sugestie, de hipnoză și de „magnetism”. (articolul *Călătoriile adolescentului miop prin țara brahmanilor și fahirilor – II*) □ Elisabeta Lăsconi explorează printr-o lectură intertextuală între două proze, *Nevasta* de Liviu Rebreanu și *Povestea unei singure ore* de Kate Chopin, asemănări și interferențe inexplicabile, elementele biografice din viața celor doi scriitori funcționând ca un catalizator al unor puncte comune pe harta spirituală a creației. □ Ancheta lansată de Marian Drăghici cu titlul *Normă, normalitate (II)* cuprinde o listă de șapte întrebări cu referințe la epoci istorice, cât și la contemporaneitate: 1. Este lumea aceasta în care trăim o lume normală (la cap)? 2. Suntem noi (sunt eu, care întreb) normal (i) și lumea a-normală sau invers? 3. Cât din normalitatea noastră „originală” se datorează experimentului comunist, cât – postcomunismului besmetic în tranzitivitatea lui nenorocită, ad calendae graecas? 4. Este normalitatea socială doar un concept irealizabil, idealizant, o iluzie naivă, sau e doar o stare de fapt, reală, conform(ă) unor norme/ principii de viață acumulate, verificate, omologate de-al lungul timpului? [...] 5. Într-un dialog cu Dorin Tudoran pe scena Ateneului Român, Nicolae Manolescu definea normalitatea prin norma însăși: omul potrivit la locul potrivit. Dumneavoastră aveți o definiție/

viziune personală a normalității? Răspund la aceste întrebări Aurora Liiceanu (Normalitate nu și-o construiește cineva decât din interior), Gh. Grigurcu („Viitorul se va pronunța”), Dumitru Augustin Doman (Normalitate în România? Nu în mandatul nostru de oameni trăitori pe aceste frumoase meleaguri), Liviu Georgescu (O conștiință adevărată își impune norme chiar sieși), Sorin Preda (În definitiv, totul e normal pe lumea asta), Liviu Ioan Stoiciu (Anormalitatea e normală și invers, prin destin), Florin Toma (Nimeni nu e la locul lui în țara asta). □ G. Pienescu rememorează cum a trebuit, student fiind, să obțină un permis de lectură la Biblioteca Academiei Române (pe vremea aceea, înainte de anii 50, nefiind cu puțință pentru un student obținerea unui astfel de permis de lectură decât la recomandarea unui profesor din facultate) din partea lui Alexandru Rosetti, director și al Editurii Fundației Regale pentru Literatură și Artă, cu scopul de a citi opera integrală al lui Tudor Arghezi, căruia i se pregătea o „ediție de autor” în opt volume, care au ajuns la 32 de volume, cu contribuția lui G. Pienescu. (articolul *Corvoada gingașă*) □ Calul de bătaie al lui Gh. Grigurcu, în cronica *Un scriitor al cetății*, este grupul de scriitori marginalizați, cărora nu li s-a permis să ajungă „la pârghiile conducerii și care s-au limitat la o prezență exclusiv scriptică”; printre aceștia îi enumeră pe Paul Goma, Dorin Tudoran, Dan Culcer, Doina Cornea, Ana Blandiana, Romulus Rusan, Ileana Mălăncioiu, Liviu Ioan Stoiciu, Magda Ursache, o grupare minoritară, numită, după cronicar, „a bunei credințe”, cu spirit critic acut și o atitudine neconcesivă față de oportunism; dintre aceștia Gh. Grigurcu îl selectează pe Bujor Nedelcovici, exilat în Franța din 1987, când cere azil politic, a cărui atitudine față de noua „orânduire” postdecembristă stârnește adeziuni în sufletul comentatorului, care subliniază că aerul repetitiv din declarațiile lui Bujor Nedelcovici, convins că scriitorul trebuie să fie activ în „Cetate”, se datorează menținerii realității...tragice și grotești din România postdecembristă; cronica are ca punct de pornire cartea de dialoguri *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici?* (Ed. Alfa, 2010), întrebările fiind puse de Sergiu Grigore. □ Lui Al. Cistelean situația generală în poezie nu i se pare roză, fiindcă există un blocaj printre „devoții biografismului minimalist”, „o criză denotativă a poeziei” care indică „o criză a imaginației”; dar există o speranță a ieșirii din criza blocajului imaginativ. reprezentată de Crista Bilciu, în *Poema desnuda* (CR, 2011), unde, deși tânăra poetă se folosește de „mai toate brand-urile instrumentale optzeciste și post-optzeciste”, face și ea biografism, „un biografism crud, fără iluzii”, iar *Poema desnuda* „e un titlu-manifest, un anunț de poetică nemiloasă atât pe partea confesivă, cât și pe partea poeticească”, o poezie de un „fantasy textualist” (Alex Goldiș), căci semnele realității ca referent apar peste tot, dar „ele devin ancore vagi sub presiunea euforiei inventive care mută totul într-un spectacol cu motor dimovian.” (cronica *Vervă de fantezie și viceversa*) □ Un poet deja important al generației tinere, Teodor Dună, poziție motivată prin volumele anterioare *Cu trenul de treieșunu februarie* (2002), cartea de debut așezată în siajul unor poeți deja consacrați, și *catafazii* (2005) cu o notă mai personală, aduce în

prim planul receptării critice volumul *de-a viul* (CR, 2010), în care este topită materia poetică a modernismului și expresionismului, afirmă Grațiela Benga în *Pactul cu poezia*, concluzia fiind că poetul Teodor Dună nu a scris o carte... perfectă: „Dacă Eliade avea dreptate atunci când susținea că o carte perfectă e o carte moartă înseamnă că Teodor Dună are noroc: *de-a viul* nu e o carte perfectă.”

□ Emanuela Ilie creditează cu circumspecție textul escortă al ultimului roman al lui Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (CR, 2010), în care se afirmă că romanul de față este inspirat din ...fapte și evenimente reale; marca specifică a romancierului Radu Aldulescu s-a impus prin romanele precedente (*Sonata pentru acordeon*, *Amantul Colivăresei*, *Prorocii Ierusalimului*, *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare*), „o vitalitate aspră, colțuroasă, dar atât de autentică”, și se păstrează și în prezentul roman în care scriitorul se dovedește „un excelent radiograf al mediilor și mentalităților” care „nu-și refuză nicăieri deliciile de a surprinde cât mai fidel spectacolul crud al existenței umane, cu actori captivanti și regie obscură.”; în fond, comentatoarea are certitudinea că „se află în fața unui roman de prim raft.” (cronica *Ana Maria și îngerii*) □ Marcel Lucaci face o expunere a punctelor esențiale din *Frumusețea uitată a vieții* (Humanitas, 2011), un volum de publicistică formată din texte și articole publicate de Andrei Pleșu în *Dilema (veche)* și în *Adevărul*, constituind „un mic compendiu de înțelepciune cotidiană”. (articolul *Nebănuita frumusețe*) □ Leonardo Ambasciano face o incursiune în cartea istoricului Andrei Oișteanu (cercetător la Institutul de Istorie a Religiei al Academiei Române și conferențiar la Centrul de Studii Ebraice de la Universitatea București), *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom, Iași, 2010; ediția a doua revăzută și adăugită, Polirom, 2011); articolul cu titlul *Narcotice și halucinogene în cultura română* este, de fapt, o recenzie publicată mai întâi în prestigioasa publicație italiană de istorie a religiilor *Studi e materiali di storia delle religioni* (vol. 76, nr. 2, Roma, 2010, pp. 630-634) și tradusă în românește de Angela Toma. □ Liviu Ioan Stoiciu realizează o tur de orizont al revistelor culturale, de mai mare sau mai mică importanță: *Cultura nr. 38/6 octombrie 2011* (printre altele punctează editorialul Angelei Martin, redactor-șef adjunct, despre *Marile migrații* și articolul lingvistic al lui Andrei Ionescu *De unde vine «chinul»? Dar «ghimpele»? Dar «sârma ghimpată»?), Salonul literar nr. 74, Vrancea, în care redactorul-șef Culiță Ion Ușurelu îi ia un interviu lui N. Manolescu, în care i se impută că a lăsat deoparte pe mulți scriitori în *Istoria sa critică*; *Arca* nr. 7-8-9/ 2011 în care se remarcă, într-un interviu, reproșul lui Michael Finkenthal (azi profesor la Universitatea Johns Hopkins din Baltimore) legat de formulări de genul „Cioran este o mixtură de Nietzsche și Anatole France”, fără să citeze referința; *Ex Ponto* nr. 3/ 2011, apare trimestrial la Constanța, în care este observat un interviu mai vechi al lui Fănuș Neagu din 2009: *Poesis* nr. 7-8-9/ 2011, unde Ion Cristofor face declarații hazardate despre „angajarea scriitorilor”; *Paradigma* nr. 3-4/ 2011, revistă fondată de Marin Mincu, un număr dublu monografic dedicat lui Bacovia, în care începe Bogdan Crețu*

care se întreabă dacă Bacovia este totuși ludic; *Tribuna* nr. 216/ 1-15 septembrie 2011 în care este reținută rememorarea lui Petru Poantă legată de o amintire a lui I. Negoîtescu din *Straja dragonilor* unde criticul relatează despre refugierea familiei la Cluj, după Diktatul de la Viena; din *România literară* nr. 39, comentatorul Liviu Ioan Stoiciu reține două cronici, a lui Gabriel Coșoveanu și a lui Cosmin Ciotloș, la cartea lui Mihai Zamfir, *Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române*, vol. I.

Indice de nume

A

- Aad, Hanane 773
Abăluță, Constantin 88, 166, 241, 402, 536, 569, 660, 690
Abăluță, Gabriela 660
Abrams, M. H. 615
Ach Chebbi, Albu Al-Kacem 587
Achim, George 488, 773
Achiței, Gheorghe 53
Acozmei, Constantin 743
Acterian, Arșavir 5, 35, 440
Acterian, Jeni 35, 373
Adam, Simona 838
Adamek, Diana 44, 171, 226, 446, 490, 798
Adamescu, Gh. 31
Adameșteanu, Gabriela 11, 24, 153, 166, 243, 295, 336, 373, 378, 390, 392, 420, 499, 536, 548, 561, 562, 563, 568, 612, 626, 642
Adămuț, Anton 387, 473
Aderca, Felix 51, 839
Adorno, Theodor W. 662
Adrian Marino 589
Agache, Catinca 667
Agârbiceanu, Ion 5
Agopian, Ștefan 44, 114, 255, 306, 576
Agualusa, José Eduardo 265
Aichelburg, Wolf von 559
Aimatov, Cinghiz 848
Ajder, Teodor 501, 737
Akmolla, Güner 502
Albala, Radu 534
Albulescu, Mircea 621
Aldea, Marius 683, 793
Aldea, Marius Ștefan 836
Aldulescu, Maria 166
Aldulescu, Radu 42, 151, 369, 373, 381, 392, 446, 568, 851
Alexander, Tudor 659
Alexandrescu, Sorin 322, 614, 719
Alexandru, Ioan 781
Alexandru, Pompiliu 467
Alexiu, Lucian 400, 479, 679, 680
Al-Hallaj, Mansur 615
Alisanoglou, Yorgos 349
Allende, Isabel 56
Almăjan, Ion Marin 401, 837
Almăjan, Slavco 555
Alui Gheorghe, Adrian 387, 427, 503, 552, 555, 622, 633, 662, 785, 823
Aluja, Jaime Gil 379, 809
Amalrik, Andrei 543
Amarîței, Ștefan 399, 503
Amis, Martin 46, 649
Anania, Valeriu 44, 75, 90, 163, 422
Anastasescu, Andrei 150
Ancel, Pavel 456
Anderca, Dumitru 600
Andon, Sergiu 216
Andreescu, Florin 618
Andreescu, Gabriel 574, 734
Andreev, Emil 141
Andrei Dosa 825
Andrei, Dumitru 613
Andrei, Mariana 495
Andrici, Ivo 479
Andronic, Lucreția 664
Andronic, Octavian 702
Andru, Vasile 786

Anghel, Mirel 540
 Anghelescu Irimia, Mihaela 138
 Anghelescu, Mircea 150, 411, 456
 Anisie, Gabriela 664
 Antip, Felicia 5, 15, 112
 Antohi, S. 423
 Antohi, Sorin 172, 519, 656
 Anton, Ion 529
 Antonesei, Liviu 60, 340, 462, 532, 578,
 613, 632, 716, 799
 Antschel, Paul 456
 Apollinaire, Guillaume 581
 Apostoiu, George 49
 Arachelian, Vartan 264
 Araidî, Naim 197
 Archip, Tîcu 348
 Arcu, Constantin 635, 772
 Ardelean, Florin 436, 556, 678, 716
 Ardelean, Gheorghe 515
 Ardeleanu, C. 33
 Aretzu, Paul 132, 299, 430, 458, 762,
 827
 Argezi, Tudor 6, 14, 133, 232, 251, 299,
 300, 369
 Aridjîs, Chloe 613
 Arieşan, Claudiu T. 518
 Arieşan, Claudiu Teodor 791
 Arieşanu, Ion 791
 Arion, George 370, 595, 702
 Armaşu, Liliana 420, 577
 Armean, Dan 432
 Arsintescu, Iulia 25
 Askenasy, Jean Jacques 810
 Astaloş, George 417, 740
 Astier, Ingrid 91
 Astner, Michael 585
 Attila, Balasz F. 400
 Attila, Balázs F. 685
 Avakian, Dumitru 268
 Avădani, Ioana 47, 97
 Avram, Liviu 1, 27
 Avram, Nicolae 32, 526
 Axelrud, Saul 227, 568
 Axinte, Şerban 11, 104, 173, 390, 425,

486, 505, 550, 585, 631, 637, 666,
 711, 742, 786, 822

Azap, Gheorghe 479, 481
 Azap, Ioan Pavel 479, 715, 799
 Azap, Ioan-Pavel 278

B

Baba, Ioan 555
 Babeţi, Adriana 37, 145, 267, 377, 400,
 405, 463, 499, 518, 534, 561, 639,
 679, 680, 795
 Babeţi, Coriolan 642
 Baboi, Oana 669
 Bachmann, Ingeborg 364, 718
 Baci, Cristian 592
 Baci, Ştefan 799
 Baci, Vasile 719
 Baconschi, Teodor 349
 Baconsky, A.E. 838
 Baconsky, Leon 441, 591
 Baetica Morpurgo, Ioana 367, 725
 Baetica, Ioana 272
 Baghiu, Ştefan 596
 Baghiu, Vasile 139, 355, 596, 749
 Baja, Francisc 492
 Bajani, Andrea 314
 Bala, Paşcu 476
 Balaci, Paşcu 556
 Balaj, Veronica 449
 Balcanaş, Iulia 710
 Balinte, Cristina 11, 613, 770
 Balla, Zsófia 169
 Balotă, N. 398
 Balotă, Nicolae 385, 398, 428, 433, 444,
 512, 545
 Balotescu, Florin 448, 524, 644, 685,
 724, 795, 839
 Balotescu, Irina 646
 Baltag, Cezar 15
 Baltag, Nicolae 442
 Baltazar, Camil 414
 Bambulea, Luigi 530
 Banciu, Carmen Francesca 378

- Banciu, Paul Eugen 400, 401, 440, 482,
518, 560, 600, 641, 679, 682, 721,
754, 755, 794, 838
- Bantoș, Ana 577
- Banu, George 118, 460, 532, 683
- Banu, Georges 844
- Banuș, Maria 414
- Baquero Cruz, Julio 488
- Barangea, Andrei 796
- Barassovia, Ioan 557
- Barbăneagră, Paul 502, 597
- Barborică, Corneliu 849
- Barbu, Daniel 99
- Barbu, Emil 357
- Barbu, Eugen 44
- Barbu, Marian 163, 412
- Barcan, Luiza 633, 706
- Bargan, Ecaterina 816
- Barnes, Julian 46, 84, 797
- Baron, Dumitra 674
- Baron, Ovidiu 631
- Baros, Maria Linda 189
- Barroso, José Manuel 776
- Barsacq, Stéphane 458
- Barsacq, Stephane 91
- Barthes, R. 827
- Barthes, Roland 565, 784
- Baștovoi, Savatie 834
- Baștovoi, Ștefan 313, 445
- Baudoin, Edmond 333
- Baumgarten, Alexander 783
- Băciuț, Nicolae 507
- Bădescu, Cezar Paul 2, 131, 452, 799
- Bădescu, Horia 61, 80, 445, 471, 631,
750
- Bădiliță, Cristian 465
- Băieșu, Radu 730
- Băileșteanu, Fănuș 458
- Bălan, Cătălina 501
- Bălan, Cristina 650
- Bălan, Mircea 537
- Bălan, Raluca 688
- Bălăiță, George 683, 720
- Bălănescu, Flori 32, 511
- Bălu, Ion 97, 589
- Bălulescu, Lavinia 536
- Băncilă, V. 634
- Bănescu, Florin 639
- Bănulescu, Daniel 226, 299, 331, 510,
684, 804
- Bănulescu, Sultana 847
- Bănulescu, Șt. 104
- Bănulescu, Ștefan 44, 64, 419, 846
- Bănuș, Max 502
- Bărbat, Adriana 144, 677
- Bărbos, Liana 489
- Bărlădeanu, Lucreția 418
- Bârlea, Ovidiu 239
- Bârleanu, Călin Horia 740
- Bârlogeanu, Lavinia 355
- Bârna, Adriana-Rodica 716
- Bârna, Nicolae 41, 60, 88, 150, 156, 157,
165, 172, 240, 293, 542
- Bârsan, Liviu 666
- Bârsilă, Mircea 196, 386, 556, 557, 561,
581, 621, 767
- Beauvoir, Simone de 289
- Beckett, Samuel 1
- Beke, Philippe 778
- Beldeanu, Ion 549
- Beldiceanu, N. 506
- Beldiceanu, Nicolae 713
- Beligan 491
- Bellow, Saul 54, 440, 818
- Bendahan, Esther 372
- Benga, Grațiela 401, 439, 456, 472, 480,
517, 534, 559, 620, 683, 770, 791,
838, 851
- Benjamin, Walter 718
- Bergel, Hans 590
- Bernic, Corina 743
- Bernic, Maria 148
- Bernstein, Elvin 726
- Berryman, John 615
- Bertola, Clody 35
- Bertolucci, Attilio 646
- Beșleagă, Vladimir 420, 659, 833
- Beșteliu, Marin 288

- Beteg, Miron 392, 432, 474, 475, 478, 674, 829
- Bianchi, Alessandro 778
- Bianu, I. 606
- Bibesco, Marthe 463
- Bibescu, Martha 108, 789
- Bican, Florin 231
- Bidașcu, Andreea 749
- Bilciu, Crista 317, 348, 760, 800, 850
- Binder, Rodica 9, 160, 169, 256, 440, 559, 598, 680
- Bittel, Adriana 276, 295, 463, 518
- Bîndiu, Cristina 846
- Blaga, Dorli 623
- Blaga-Brediceanu, Cornelia 41
- Blanchot, Maurice 542
- Blandiana, Ana 15, 158, 177, 394, 407, 410, 428, 436, 441, 460, 469, 485, 519, 601, 606, 618
- Blănaru, Constantin 405
- Blecher, Max 74
- Bloom, Allan 54
- Bloom, Harold 684
- Bobbe, T.O. 362, 792
- Bociort, Ignat Florian 772
- Bodea, Lidia 404
- Bodiu, Andrei 34, 144, 149, 515, 534, 557, 561, 595, 641, 794, 849
- Bodnaru, Adrian 561, 755, 757
- Bodor, Adám 169
- Boerescu, Dan Silviu 554
- Boeriu, Dan Liviu 556
- Boeriu, Dan-Liviu 594, 676, 831
- Boeriu, Eta 616
- Bogdan, Anca Silvia 654
- Bogdan, Stoian G. 225, 403, 447
- Bogdan, Vasile 793
- Bogdan-Duică, Gh. 349
- Boghici, Cezar 776
- Bogorin, Susana 458, 694
- Bogza, Geo 133, 494
- Boia, L. 423
- Boia, Lucian 92, 334, 439, 477, 739, 751, 831, 837
- Boissau, P.-Y. 670
- Boitor, Viorica 502
- Bojoga, Eugenia 500
- Bolcea, Dan 1
- Boldea, Iulian 106, 227, 378, 402, 405, 409, 452, 529, 569, 573, 609, 614, 661, 758, 761, 762, 763, 803, 842, 843, 846
- Boldur, Al. 634
- Bolea, Ștefan 340, 379
- Böll, H. 197
- Bollon, Patrice 91
- Boni, Tanella 227
- Bora, Călin 566
- Bora, Călina 646
- Borbély, Ștefan 123, 377, 384, 386, 395, 408, 506, 524, 614, 649, 814, 842
- Bordaș, Liviu 7, 362, 378, 535, 617, 767, 849
- Borges, J. 542
- Borges, Jorge 73
- Borges, Jorge Luis 163, 233, 614
- Borș, Silviu 574
- Borteș, Nicole 248
- Borz, Teodor 543, 652
- Borza 11, 317
- Borza, Cosmin 11, 304, 332, 353, 486, 746
- Borza, Sorin 436
- Borzin, Aurelia 578, 612
- Bosiok, Doru 555
- Bossert, Rolf 639
- Bot, Ioana 13, 377, 401, 424, 443, 585
- Bota, Hanna 332
- Bota, Ionel 479
- Botez, Alice 633, 634, 663, 707, 739, 784, 819
- Botez, Demostene 181, 273
- Botez, Mihai 17, 141
- Botoșaru, Carmen 771
- Botoșineanu, Luminița 518
- Botta, Dan 588, 813
- Botta, Emil 550, 553
- Botta, Hanna 665

Bour, Octavian 441
 Bradea, Ioana 378, 397
 Braga, Corin 123, 203, 284, 417, 444,
 482, 523, 624
 Braga, Mircea 53, 588, 746
 Braghiș, Florin 834
 Brancomir, Raluca 272
 Branea, Dorian 400
 Braniște, Lavinia 298, 643
 Brateș, Mirel 255
 Bratu, Florin 709
 Bratu, Smaranda 314
 Brauner, Victor 494, 534
 Brăiloiu, George 125, 627
 Brâncuș, Grigore 74
 Brâncuși, Constantin 123
 Breazu, I. 349
 Breban, N. 138
 Breban, Nicoale 45
 Breban, Nicolae 65, 75, 119, 132, 139,
 383, 437, 444, 628, 677, 727, 773
 Breslașu, Marcel 414
 Brezuleanu, Ana-Maria 395
 Bribete, Raul 561
 Brion, Marcel 34
 Brînzeu, Pia 267, 377, 401, 440, 482,
 518, 560, 600, 641, 682, 721, 755,
 838
 Brodski, Iosif 814
 Brontë, Emily 749
 Bruckner, Pascal 160, 248
 Bruma, Irina 592
 Brumaru, Emil 15, 70, 113, 140, 153,
 216, 326, 396, 460, 552, 557, 630,
 708, 710, 711, 761, 772, 792, 799,
 804, 820
 Brumă, Aurel 423
 Brunel, Pierre 464
 Buciu, M.V. 416
 Buciu, Marian Victor 96, 385, 435, 457,
 477, 491, 513, 524
 Buciumeanu, Cătălin 520
 Bucur, Anca 411
 Bucur, Romulus 188, 202
 Bud, Crina 648, 649
 Bud, Florica 507, 693
 Buda, Dumitru Mircea 404
 Buda, Dumitru-Mircea 360, 452, 766
 Budac, Al. 438
 Budac, Alexandru 401, 438, 462, 480,
 517, 558, 599, 640, 720, 754, 792,
 837
 Buduca, Ioan 407, 473, 617
 Buduca, Ion 556
 Buiciuc, Constantin 401, 641
 Bulat, Eugenia 578
 Bulat, Vladimir 418
 Buleu, Constantina Raveca 409, 630,
 781, 836
 Bulgakov, Mihail 46
 Bulzan, Sorin 556
 Bunaru, Eugen 482, 680
 Bunea, Augustin 45
 Bunea, Emil 462
 Bunget, Ileana 314
 Burakowski, Adam 578
 Burakowski, Andrei 677
 Burke, Edmund 662
 Burlacu, Doru George 449
 Burlă, Vasile 381
 Burța-Cernat, Bianca 11, 240, 319, 335,
 336, 343, 348, 353, 684, 710, 790
 Busuioc, Andrei 761
 Busuioc, Aureliu 577, 833
 Busuiocanu, Al. 82
 Buta, Veronica 529
 Butnaru, Ion 412
 Butnaru, Leo 339, 399, 417, 419, 429,
 441, 452, 513, 527, 528, 652, 679,
 690, 833, 834, 842
 Butnaru, Val 420
 Butoescu, Elena 284
 Butușină, Elena 685
 Buzași, Ion 45, 272, 607, 649, 713, 762
 Buzdugan, Adrian 43, 110, 167, 424,
 536, 569, 690
 Buzdugan, Alice 613
 Buzea, Constanța 15, 104, 189, 504, 601, 739

Buzura, Aug. 412
 Buzura, Augustin 9, 31, 40, 49, 50, 61,
 74, 104, 121, 238, 275, 390, 444,
 457, 460, 495, 545, 615
 Buzura, Mihai Adrian 282

C

Cabrera Infante, Guillermo 339
 Cacoveanu, Viorel 566
 Caillois, Roger 34
 Cajal, Nicolae 21
 Candrea, I.-A. 606
 Candrea, I.-Aurel 31
 Cange, Radu 470, 508
 Cantacuzino, Constantin (Bâzu) 306
 Cantacuzino, Maria-Ioana 306
 Cantacuzino, Maruca 306
 Cantacuzino, Șerban 23
 Cantuniari, Ileana 2, 295, 683, 772
 Capa, Robert 482
 Capșa, Liviu 307, 767
 Caragea, Iulian 532
 Caragea, Mioara 166, 368, 569
 Caragiu, Florin 452, 767, 794
 Caraion, Ion 495
 Carandino, N. 651
 Carandino, Nicolae 398
 Cariolato, Alfonso 807
 Carion, Larion 678
 Carloni, Massimo 511
 Carmel, Shaul 503
 Carpov, Maria 388, 422, 468, 502, 548,
 581, 633, 662, 707, 784, 819
 Carrière, Jean-Claude 64
 Carsochie, Lorian 549
 Cartianu, Grigore 1, 90
 Cartojan, Nicolae 167, 282
 Casa Ros, Antoni 47
 Cașu, Igor 518
 Catona, Dana 841
 Cavadia, Mircea 719
 Cavaillès, N. 372
 Cavalli, Patrizia 335

Cazaban, Theodor 465
 Cazacu, Bogdan 453
 Cazacu, Boris 260
 Cazimir, Otilia 283
 Cazimir, Ștefan 182, 279, 544
 Căliman, Călin 379, 386
 Călin, Constantin 318, 665, 773
 Călinescu, Al. 42, 469
 Călinescu, Alexandru 15, 24, 152, 340,
 400, 418, 457, 557, 622
 Călinescu, Dana 6
 Călinescu, G. 671
 Călinescu, Matei 52, 75, 456, 570, 620,
 747
 Căpușan, Horia 449
 Cărăuș, Tamara 499, 619, 660
 Cărtărescu, M. 44
 Cărtărescu, Mircea 9, 17, 53, 74, 144,
 150, 253, 256, 279, 294, 295, 333,
 379, 380, 392, 420, 433, 434, 449,
 451, 463, 487, 518, 535, 558, 594,
 597, 598, 617, 618, 645, 740, 761,
 777
 Căvescu, Irina 400
 Câmpan, Diana 588
 Câmpean, Diana 489
 Câmpeanu, Liviu 831
 Cârcu, Adriana 642
 Cârdu, Petre 561
 Cârdu, Petru 158, 362, 461, 555, 608
 Cârlova, Vasile 283
 Cârlucea, Zenovie 283
 Cârnelci, Magda 6, 132, 209, 408, 578,
 592, 626, 643, 666, 733
 Cârnelci, Radu 608, 698, 707
 Celan, Paul 364, 401, 406, 456, 463, 597
 Céline, L.-F. 542
 Céline, Louis Ferdinand 183
 Céline, Louis-Ferdinand 54, 720
 Cengiz, Metin 638
 Cerbu, Andreea 607
 Cernat, Maria 701
 Cernat, Paul 11, 17, 43, 112, 140, 152,
 153, 165, 240, 243, 256, 397, 404,

- 458, 463, 518, 621, 642, 684, 693,
696, 720, 728, 746, 786, 792
Cernătescu, Radu 11, 394, 445, 538, 755
Cernica, Doina 543
Césaire, Aimé 474
Cesereanu Teodosiu, Domițian 480
Cesereanu, Ruxandra 34, 106, 240, 284,
376, 441, 445, 451, 479, 483, 484,
508, 520, 527, 562, 563, 564, 602,
605, 610, 621, 643, 644, 647, 686,
687, 722, 724, 761, 795, 799, 800,
841, 843
Cetea, Doina 750, 775
Chaunu, Pierre 809
Cheianu, Constantin 418, 445
Cheie Pantea, Iosif 719
Chelaru, Ilie 837
Chelaru, Marius 387, 427, 474, 502, 507,
553, 587, 669, 714, 738, 745, 824
Chelcea, Liviu 56
Chevereșan, Cristina 342, 400, 482, 561,
599, 682, 722, 755, 758
Chifor, Vasile 827
Chifu, Gabriel 3, 181, 319, 386, 454,
557, 622, 804
Chihaia, Pavel 133, 621, 707
Chimet, Iordan 724
Chimic, Val 142, 395, 457, 472
chimic, val 255
Chindea, Mirela 705
Chindriș, Ioan 273, 437
Chința, Imelda 514, 608
Chioaru, D. 749
Chioaru, Dumitru 428, 458, 749
Chiper, Grigore 402, 418, 420, 833
Chiper, Tita 27, 334
Chirac, Constantin 508
Chiriatic, Aurel 392
Chiriatic, George 326
Chirian, Rita 12, 104, 113, 143, 150, 411,
432, 608, 622, 659
Chiribelea, Emil 613
Chirilă, Dumitru 433
Chirilă, Ioan 490
Chiriță, Valentina 552
Chiriță, Valentina (val chimic) 60
Chirițoiu, Ana 189, 356
Chișu, Lucian 32, 74, 356, 379, 616,
730, 770
Chițan, Simona 1
Chițimia, Silvia 471, 540
Chiva, Ionuț 105, 246, 301, 556, 611
Chivu, Adrian 513
Chivu, Gheorghe 11, 265, 312
Chivu, Marius 6, 8, 11, 13, 17, 28, 47, 56,
65, 75, 84, 100, 108, 110, 118, 131,
135, 141, 151, 152, 160, 161, 169,
177, 184, 192, 199, 205, 213, 221,
227, 233, 241, 243, 249, 253, 256,
262, 269, 274, 279, 289, 294, 301,
308, 313, 321, 322, 328, 335, 343,
350, 357, 364, 372, 373, 401, 561
Chopin, Kate 849
Chouraqui, André 708
Christi, Aura 225, 385, 423, 746
Ciachir, Dan 387, 391, 553
Cimpoeșu, Petru 203, 463, 518
Cimpoeșu, Petru 3
Cimpoi, M. 418
Cimpoi, Mihai 74, 165, 261, 267, 379,
626
Cioabă, Cristina 80
Ciobanu, Mircea 425, 754
Ciobanu, Mircea V. 418, 664, 687, 833
Ciobanu, Nicolae 115, 759
Ciobanu, Nicu 555, 791
Ciobanu, Radu 439, 482, 519, 559, 599,
642, 696, 720, 757, 837
Ciobanu, Ștefan 282
Ciobanu, Tatiana 578
Ciobanu, Vitalie 418, 421, 619
Ciobanu, Vlad 14
Ciobotaru, Adrian 502
Ciobotaru, Alina 569
Ciobotaru, Irina 331, 384, 543, 658, 782
Ciocan, Alexandru 705
Ciocan, Iulian 147, 313, 418, 419, 445,
833

Ciocărlie, Alexandra 120, 166, 283
 Ciocărlie, Constanța 183
 Ciocărlie, Corina 11, 116, 312, 394, 611
 Ciocărlie, Livius 8, 11, 44, 115, 242,
 273, 393, 407, 420, 458, 471, 516,
 684
 Cioculescu, Radu 652
 Cioculescu, Șerban 1
 Ciolan, Alexandru 728
 Cioltoș, Cosmin 106, 158
 Cioltoș, Cosmin 4, 14
 Ciopraga, Const. 107
 Ciopraga, Constantin 698, 743
 Cioran 670
 Cioran, Aurel 231
 Cioran, Eleonora Emilia 231
 Cioran, Emil 26, 122, 124, 231, 381,
 413, 440, 460, 516, 559, 668, 672,
 681, 682, 751, 792
 Ciorănescu, Al. 82, 298, 808
 Ciorbea, Valentin 289
 Ciorogar, Alexandru 367
 Cioroianu, Adrian 92, 142, 294
 Ciorteia, Marcela 260
 Ciotloș, Cosmin 246, 536, 571, 611, 703, 852
 Cipariu, Dan Mircea 372, 539, 631, 693,
 777
 Cipariu, Dan-Mircea 203
 Cipariu, Timotei 241
 Cipola, Luca 728
 Cistelecan, Al. 17, 20, 24, 50, 60, 69,
 78, 80, 87, 96, 103, 104, 112, 121,
 130, 132, 137, 138, 142, 143, 156,
 164, 172, 180, 239, 293, 317, 333,
 338, 360, 367, 395, 396, 400, 402,
 433, 450, 451, 452, 474, 478, 483,
 496, 503, 513, 527, 528, 532, 554,
 555, 591, 595, 609, 610, 647, 665,
 674, 687, 693, 715, 748, 749, 760,
 766, 767, 800, 830, 839, 842, 847,
 850
 Cistelecan, Alex 402, 452, 842
 Cistelecan, Alexandru 466
 Cistelecan, Ioana 152, 399, 517
 Ciubotaru, Gabriela 427
 Ciubotaru, Irina 790
 Ciubotaru, Mircea 637
 Ciulei, Liviu 313
 Ciumăgeanu, Mugur 794
 Ciumărneanu, Carmen 606
 Ciupureanu, Ionel 4, 53, 112, 186, 552
 Ciureanu, Leonard 389
 Ciurilin, Tihon 321
 Ciurtin, E. 401
 Cîlțaru, Viorica Marioara 755
 Cîntec, Oltița 348
 Clervoyant, Dieurat 669
 Cliveț, Nicoleta 526, 647
 Coandă, Nicolae 35, 312
 Coande, Nicolae 23, 32, 41, 51, 61, 70,
 79, 87, 112, 299, 367, 401, 470,
 510, 552, 684, 690, 849
 Cocora, Ion 34, 355, 487, 705
 Codoban, Aurel 211
 Codreanu, Florina 836
 Codreanu, Theodor 504, 505, 579, 667,
 787, 845
 Codrescu, Andrei 42, 62, 103, 277, 295,
 405, 406, 431, 464, 480, 636, 849
 Codru, Anatol 833
 Codruț, Mariana 376, 419, 622, 655, 656
 Coelho, Paul 1
 Cogălniceanu, Maria 773
 Colang, George 410
 Colceriu, Ștefan 413
 Colesnic, Iulie 833
 Coliban, Alexandra 357
 Čolič, Velibor 183
 Coloșenco, Mircea 265
 Colțan, Alexandru 453
 Coman, Alexandra 561
 Coman, Codrin 108
 Coman, Dan 50, 379, 403, 447, 611
 Coman, Viorel 730
 Comănescu, Denisa 125, 386, 540, 622
 Compagnon, Antoine 157, 422, 725, 782
 Conkan, Marius 340, 448, 488, 564, 646,
 686, 724, 795, 799

Constantin, Ilie 15, 145, 428, 441, 601
 Constantinescu, Claudiu 131
 Constantinescu, Gabriel 63
 Constantinescu, Marina 131, 312
 Constantinescu, Muguraș 148
 Constantinescu, Niculae 32
 Constantinescu, Pompiliu 50
 Constantinovici, Simona 794
 Constanțeanu, Veronica-Alina 439
 Conte, Rosa del 251, 558, 652
 Coposu, Corneliu 52
 Corbu, Daniel 421, 503, 584, 665, 788
 Corcan, Diana 838
 Cordoș, Sanda 24, 294, 320, 339, 390,
 401, 444, 485, 489, 540, 642, 648,
 842
 Corn, Sebastian A. 460
 Cornea, Andrei 8, 71, 105, 226, 394, 624
 Cornea, Doina 99, 850
 Cornea, Paul 32, 105, 288, 589, 612
 Corneanu, Luminița 23, 62, 123, 267,
 272
 Cornelia Rădulescu 673
 Cornis-Pope, Marcel 212
 Corniș-Pop, Marcel 212
 Cornu, Aurora 569
 Corobca, Liliana 813
 Corobceanu, Svetlana 499
 Coroian, Andreea 449
 Coroiu, Constantin 12, 21, 32, 40, 51, 61,
 69, 79, 87, 96, 103, 112, 121, 130,
 138, 143, 151, 156, 164, 172, 180,
 187, 195, 209, 217, 225, 230, 239,
 265, 277, 282, 287, 297, 305, 310,
 318, 325, 353, 354, 360, 368, 390
 Cortázar, Julio 50
 Cosașu, Radu 6, 27, 28, 36, 37, 44, 184,
 198, 350, 371, 408, 792, 817
 Cosma, Cristian 289
 Cosma, Mihail (Sernet, Claude) 494
 Cosmescu, Alex 418
 Costa, Ioana 267, 328
 Costea, Petru 770
 Costeschi, Virginia 99
 Costinescu, Florin 43, 273
 Coșa, Bogdan 173, 240, 645
 Coșereanu, Valentin 381
 Coșeriu, Eugen 500, 660, 676
 Coșoveanu, Gabriel 34, 320, 673, 852
 Coșovei, Traian T. 52, 202, 255, 271,
 411, 420, 552, 804
 Cotruș, Aron 449
 Cotruș, Ovidiu 164, 433, 589, 759
 Courtois, Stéphane 556, 582
 Covaci, Aurel 588
 Covaci, Petru 557
 Covaci, Stela 83
 Covaci, Valentin 758
 Crainic, Aglaia 124
 Crainic, Fortuna Ioana 124
 Crainic, Nichifor 4, 197
 Crașovan, Elena 600
 Crăciun, Adrian 677
 Crăciun, Andrei 190
 Crăciun, Călin 402, 406, 452, 529, 762,
 763, 802, 842
 Crăciun, Christian 394
 Crăciun, Gheorghe 74, 78, 379, 487, 557,
 664, 687, 764
 Crăciun, Ioan 561
 Crăciunescu, Ioana 623
 Crețan, Gabriela 668
 Creția, Petru 174, 736
 Crețu, Bogdan 153, 557, 573, 593, 619,
 692, 734, 770, 851
 Crețu, Grigore 114
 Crețu, Ion 32, 415
 Crețu, Magda 612
 Crețu, Nicolae 426, 743
 Crețu, Tudor 499, 614, 719, 763
 Crețu, Vasile 639
 Crețu, Cosmin 786
 Crigan, Grigore 389
 Crihan, Rita 50
 Cristea Enache, Daniel 13
 Cristea, Dan 3, 386, 557, 568, 771
 Cristea, Dan Petru 383, 413, 435, 502,
 572

Cristea, Doina Elena 56
 Cristea, Radu Călin 14, 333, 619, 800
 Cristea, Tudor 536
 Cristea, Valeriu 40, 97, 276, 442, 456,
 570, 669, 847
 Cristea-Enache, D. 140
 Cristea-Enache, Daniel 3, 63, 87, 106,
 113, 149, 152, 171, 180, 186, 217,
 276, 304, 327, 338, 367, 379, 386,
 390, 400, 421, 425, 551, 642, 696,
 709, 786, 792, 817, 822
 Cristea-Enache, Gabriel 612
 Cristi, Aura 233, 833
 Cristofor, Ion 435, 775, 851
 Cristoiu, Ion 7, 34
 Crișan, Sorin 688
 Crohmălniceanu, Ov. S. 729
 Crohmălniceanu, Ovidiu S. 5
 Cruceanu, Ada D. 401
 Crudu, Dumitru 313, 445, 577
 Cubleşan, Constantin 115, 445, 462, 553,
 606, 608, 621, 637, 644, 645, 668,
 711, 743, 787
 Cubleşan, Victor 441, 443, 447, 488,
 524, 566, 725, 798, 839
 Cuciureanu, Lucia 389, 400, 831
 Cuciureanu, Ștefan 669
 Cucu, Ion 160, 177, 458
 Cudalb, Ileana 495
 Cugler, Grigore 549
 Cugno, Marco 612
 Cuibus, Miriam 362
 Culcer, Dan 402, 543, 687, 758, 800, 842
 Culianu, I.P. 684, 695
 Culianu, Ioan Petru 10, 89, 686
 Cunningham, Michael 273
 Cuomo, Joseph 613
 Cupșa, Augustin 17, 34, 272, 289, 299
 Cupșa, Victor 740, 785
 Curtean, Mihai 411
 Cuțitaru, Codrin Liviu 153, 557
 Cuțitaru, Laura Carmen 388

D

Dabija, Nicolae 426, 472, 579
 Dabija, Nicoleta 386, 535, 659, 732, 814,
 849
 Daia, Adriana 698
 Daliș, Gabriel 335, 439
 Damaschin, Dan 559, 591, 764
 Damé, Frédéric 321
 Damian, Liviu 833
 Damian, S. 416, 570
 Damian, Ștefan 449, 489, 685
 Damian, Theodor 334
 Dan, Laura 98
 Dan, Marcela 688
 Dan, Sergiu Pavel 440, 591
 Dan, Vasile 240, 401, 434, 708
 Dancă, Wilhelm 810
 Daniello, Elena 623
 Danilov, Nichita 24, 42, 44, 72, 166, 307,
 338, 386, 393, 420, 446, 503, 530,
 568, 602, 741, 804, 813
 Dario, Rubén 429
 Dascălu, Crișu 639
 Dascălu, Luminița 423
 Dascălu, Mihai Bogdan 733
 Dascălu, Roxana 197
 Dasgupta, Rana 21
 Datcu, Iordan 32, 239, 266, 625, 760
 David Drogoreanu, Emilia 505
 Davidescu, N. 692
 Dăianu, Maria Gabriela 829
 Dămăcuș, Iulian 449
 Dăncuș, Doru 479
 Dăncuș, Ștefan Doru 507
 Dănilă, Dan 431, 717, 762
 Dâncu, Vasile 507, 513
 De Decker, Jacques 379
 Deaca, Mircea 218
 Deaconu, Gheorghe 361
 Deal, Alexandru 479
 Delavrancea, Cella 35
 Deme, Sanda Maria 400
 Demény, Péter 556

Demeter, Oana 802
 Demetrian, Bucur 307
 Demetrius, Lucia 348
 Densusianu, Ovid 124
 Derşidan, Ioan 615
 Despentès, Virginie 391
 Despina, Ioan Alexandru 728
 Despot, Sorin 167, 324, 395, 427, 457, 621
 Deşliu, Dan 227, 414
 Deuk, Pi Chun 669
 Deutsch, Cristina 770
 Diaconescu, Ioana 4, 148, 690
 Diaconescu, Ion 141
 Diaconescu, Traian 669, 713
 Diaconu, Maria-Magdalena 449
 Diaconu, Marin 40, 621, 627
 Diaconu, Mădălina 672
 Diaconu, Mircea 449, 519
 Diaconu, Mircea A. 24, 60, 387, 389, 400, 423, 469, 503, 504, 515, 582, 670, 693
 Diaconu, Mircea M. 441
 Dima, Simon- Grazia 649, 763, 804
 Dima, Simona Grazia 406, 622
 Dima, Simona-Grazia 356, 430, 448, 561, 593
 Dimisianu, G. 40, 616
 Dimisianu, Gabirel 3
 Dimisianu, Gabriel 40, 83, 106, 276, 279, 337, 569, 570, 577, 581
 Dimitriu, Daniel 42
 Dimitriu, Liuba 760
 Dimitriu-Panaitescu, Corina 784
 Dimov, Leonid 25, 175, 216, 534, 693, 698, 805
 Dinescu, Mircea 11, 34, 42, 70, 169, 347, 367, 394, 412, 428, 495, 552, 785, 798, 804, 820
 Dinescu, Viorel 499
 Diniş, Adrian 224, 638
 Diniţoiu, Adina 369
 Dinu, Mihai 158, 166, 568, 577, 581
 Dinu, Tudor 231
 Dinuţ, Mircea 654
 Djedidi, Hafedh 587
 Djuvara, Neagu 99, 218, 376, 643, 676, 753
 Doaga, Mihaela 284
 Doboş, Andrei 272
 Dobre, Ana 304, 698
 Dobrescu, Al. 621
 Dobrescu, Caius 43, 89, 95, 112, 144, 153, 225, 286, 295, 420, 515, 534, 557, 568, 572, 595, 648, 716, 798
 Dobrescu, Dobrescu 297
 Dobrescu, Irina 8
 Dobrescu, Marius 168
 Doclin, Octavian 401, 481, 517, 598, 722, 754, 791
 Doda, Francisc 794
 Dodu, Dragoş 645
 Doinaş, Şt. Aug. 3
 Doinaş, Şt. Aug. 412, 785
 Doinaş, Ştefan Aug. 433
 Doinaş, Ştefan Augustin 88, 495
 Dolan, Xavier 5
 Doman, Dumitru Augustin 395, 850
 Domşodi, Dana 450
 Dondorici, Iulia 364
 Donea, Marilena 265, 683, 720
 Donţu, Ana 592
 Donţu, Florin 561
 Dopcea, Marian 691, 713
 Dorcescu, Eugen 517
 Dorian, Gellu 14, 41, 278, 387, 391, 403, 427, 428, 457, 472, 505, 519, 552, 581, 583, 586, 621, 638, 668, 689, 710, 712, 743, 788, 790, 823, 842
 Dorian, Gelu 139
 Dósa, Andrei 348, 360, 615, 828
 Dragolea, Mihai 408, 774
 Dragomir, Adela 561
 Dragomir, Caius T. 381, 413
 Dragomir, Caius Traian 427, 571
 Dragomir, Leonid 387, 847
 Dragomir, Silviu 634
 Dragomir, Tatiana 393, 449, 676, 705

Dragomirescu, Mihail 644
 Dragoste, Cosmin 613
 Dragoș, Constantin 718
 Dragu, Ana 458, 622
 Dragu, Magdalena 770
 Dram, Constantin 387, 389, 424, 470,
 504, 550, 584, 635, 665, 709, 740,
 785
 Drăgan, Simona 814
 Drăghicescu, Andreea 149, 390
 Drăghicescu, Rodica 561
 Drăghici, Marian 454, 530
 Drumea, Domnica 166, 395, 569, 581
 Duda, Virgil 123
 Dueñas, María 107
 Dueñas, Maria 482
 Dullo, Andrei 448
 Duma, Dana 140, 387
 Duma, Dionisie 743
 Dumbravă, Ion 583
 Dumitrașcu, Andreea B. 769
 Dumitrașcu, Aurel 33, 62, 785
 Dumitrescu, Bianca 806
 Dumitrescu, Constantin Ticu 438
 Dumitrescu, Florin 372, 777
 Dumitrescu, Geo 211
 Dumitrescu, Mircia 248, 628, 634, 689
 Dumitriu, Dana 276, 336, 571
 Dumitriu, Petru 64, 107, 133
 Dumitru, Micu 41, 78
 Dumitru, Mirela 528
 Dumitru, Teodora 9, 10, 129, 150, 151,
 156, 186, 202, 317, 338, 345, 346,
 542, 696
 Dună, Raluca 23, 132, 153, 394, 401,
 471, 569, 786
 Dună, Teodor 52, 103, 106, 153, 394,
 552, 804, 813, 850
 Dur, Ion 588
 Durandin, Catherine 838
 Durnea, Victor 371, 548
 Durrel, Laurence 542
 Dusil, Dagmar 197
 Duță, Ioana 453, 561

Duțescu, M. 24, 100, 400, 431, 457
 duțescu, m. 395
 Duțescu, Mihai 12, 98, 527
 Duțu, Al. 423
 Duvalma, Carmen 386

E

Eco, Umberto 59, 166, 581, 798
 Eftimie, Gabi 173
 Eftimie, Gabriela 177, 401, 532
 Ehling, Ștefan 479
 Eliade, Christinel 440
 Eliade, Mircea 7, 63, 81, 362, 439, 461,
 515, 597, 641, 779, 797
 Eliot, T.S. 508
 Elvin, B. 123, 282, 707
 Elvireanu, S. 766
 Enache, Bogdan C. 775
 Encausse, Hélène Carrère d 354
 Ende, Michael 724
 Ene, Gheorghe 567
 Enescu, Radu 433
 Enescu, George 306
 Erceanu, Dan 347
 Erizanu, Gh. 833
 Erizanu, Gheorghe 420
 Erizanu, Maria-Paula 577
 Ernu, Ernu 561
 Ernu, Vasile 11, 87, 394, 408, 421, 566
 Erofeev, Victor 59
 Esinencu, Nicoleta 445
 Eskenasy, Victor 500
 Esterházy, Péter 678
 Eșanu, Andrei 31
 Everac, Paul (Petre Constantinescu) 773
 Evu, Ioan 827

F

Faber, Geoffrey 65
 Fagundes Telles, Lygia 175
 Faifer, Florin 387, 557
 Fanache, V. 573

- Farago, Elena 99
 Farcaș, Alexandru 120, 770
 Farocki, Harun 8
 Fauchereau, Serge 165, 379, 414
 Faulkner 614
 Faur, Lia 529
 Faur, Sebastian 45
 Fazakas, Iudita 607
 Fărcășanu, Mihail 398
 Fătu-Tutoveanu, Andrada 459
 Fejtő, François 752
 Felea, Aurelia 421, 501
 Felea, Victor 138
 Ferenc, Bárányi 639
 Ferencz, Iudit 454
 Fernández Ferrer, Antonio 379
 Filimon, Mariana 267
 Filip, Iulian 833
 Filip, Vasile V. 667
 Filipciuc, Ion 844
 Finkenthal, Michael 123
 Finkielkraut, Alain 670
 Firan, Carmen 247, 340, 613, 685, 690
 Fircă, Ștefan 571
 Fischeof, Andrei 764
 Flămând, Dinu 24, 152, 248, 318, 391,
 400, 418, 428, 447, 457, 519, 557,
 588, 804
 Flămînd, Dinu 283
 Flechtenmacher, Maria 571
 Flondor, Sergiu 664
 Flonta, Mircea 4, 649
 Flora, Ioan 555, 561, 664
 Florea, Sandu 320
 Florescu, Alexandra 241
 Florescu, Cătălin Dorian 793
 Florescu, Gheorghe I. 387, 391, 427,
 473, 506, 587, 713, 744, 790, 824
 Florescu, Nicolae 799
 Florescu, Radu 582
 Florescu, Vali 161, 187, 518
 Florian, Filip 44, 59
 Florița-Seracin, Dan 440, 837
 Foarță, Ildiko Gabos 642
 Foarță, Șerban 113, 115, 196, 359, 398,
 400, 439, 469, 540, 561, 639, 660,
 761, 770
 Foarță, Șerban 15
 Focșa, Carmen 43
 Focșeneanu, Anca 130
 Fondane, Benjamin 26, 144, 464, 494
 Forgách, András 190
 Forster, E.M. 592
 Fotache Dubălaru, Oana 284
 Fournier, Jacques 227
 Frabotta, Biancamaria 491
 Frana, Luca-Ioan 518
 Franc, Ioan Franc 779
 Francisko, Kocsis 402, 477, 615, 758,
 842, 844
 Franck, Julia 54
 Franga, Liviu 536, 618
 Frank, Ana 328
 Frank, Julia 21
 Franzen, Jonathan 242
 Frățilă, Adriana 454
 Frățilă, Augustin 255, 552
 Frățilă, Vasile 719
 Frișan, Cornelia Lucia 5
 Frosin, Constantin 493
 Frunză, Victor 623
 Frunzetti, Ion 588
 Fulger, Mihai 202
 Furdea, Oana 442, 797
 Fürtös, Robert 648
 Furtună, Flavius 600
- G**
- Gábor, Cseke 543
 Gábor, Varga 435
 Gábos, Ildikó 439
 Gafta, Mihai 211
 Galaciu-Păun, Emilian 480, 508
 Galaicu-Păun, Emilian 402, 406, 419,
 450, 453, 524, 552, 674, 687, 830,
 833, 835
 Gamboa, Santiago 364

- Gană, George 456
 Gane, Nicolae 425
 García Marquez, Gabriel 175
 Garrigós, Joaquín 612
 Garrigós, Joaquín 168
 Gavrilă, Cristiana 247
 Gavrilă-Ogoranu, Ion 744
 Gavrilu, Leonard 759
 Gălățanu, Mihail 333, 510, 554, 585,
 733, 782, 788, 804, 820, 840
 Gătăianțu, Pavel 555, 636
 Gârbea, Horia 5, 115, 133, 135, 454,
 463, 470, 518, 543, 564, 566, 585,
 636, 671, 690, 716, 773
 Gârjan, Sorin 794
 Gârneț, Vasile 418
 Geacăr, Diana 622
 Geambașu, Constantin 197, 737
 Gebăilă, Anamaria 798
 Genaru, Ovidiu 278, 418
 Genet, Jean 541
 George, Al. 49
 George, Alexandru 71, 130, 534
 Georgescu, Alexandra 449, 489, 685
 Georgescu, Alice 508, 510
 Georgescu, Irina 411, 542
 Georgescu, Liviu 132, 148, 377, 450,
 458, 470, 614, 670, 748, 785, 799
 Georgescu, N. 277
 Georgescu, Paul 64, 570
 Georgescu, Vlad 423
 Gessner, Marina 518
 Gheo, Radu Paul 42
 Gheo, Radu Pavel 11, 55, 57, 108, 109,
 134, 153, 198, 240, 243, 372, 393,
 400, 401, 420, 437, 440, 463, 482,
 484, 485, 518, 557, 560, 561, 600,
 641, 679, 683, 722, 756, 791, 794,
 799, 838
 Gheorghe, Mircea 705
 Gheorghisor, Gabriela 105, 144, 694
 Gheorghisor, Gabriela 13
 Gheorghiu, Florentina Luminița 284
 Gheorghiu, Mihai Dinu 142
 Gheorghiu, Tașcu 261, 588
 Gheorghiu, Virgil 35
 Gheran, Nicolae 584, 823
 Gheran, Niculae 12, 32, 81, 403, 461,
 624
 Gheran, Niculae Liviu 566
 Gherghel, Valeriu 153, 448, 488, 524,
 557, 565
 Gherghinescu-Vania, Domnița 737
 Gherghuț, Sorin 125
 Gherguț, Sorin 115, 131, 194, 372, 777
 Gherman, Marcel 421, 580, 818
 Gherman, Martin 474
 Ghica, Marius 391, 506, 639, 753, 790,
 824
 Ghica, Oana 357
 Ghika, Vladimir 736
 Ghinea, Cristian 6, 401, 598, 793
 Ghiță, Cătălin 123, 174, 416, 467, 621,
 622, 765
 Ghiță, Roxana 622, 765
 Ghițeanu, Serenela 404, 613
 Ghițescu, Micaela 116, 588, 600, 695
 Ghițulescu, Zeno 761
 Ghiu, Bogdan 177, 197, 202, 306, 737
 Gibbs, Critopher H. 299
 Gillepsie, Susan H. 612
 Ginsberg, Allen 166, 395, 569
 Ginzburg, Victor 501
 Giorgioni, Remus Valeriu 739
 Giugariu, Mihai 143
 Giura, Anca 521, 796
 Giurăscu, C.C. 651
 Giurescu, C.C. 634
 Giurescu, Constantin C. 81
 Giurescu, Dinu C. 99
 Giurgeanu, Stela 6, 28, 65, 262
 Glăvan, Gabriela 481
 Glodeanu, Gheorghe 656, 803
 Godard, Henri 183
 Godun, Cristina 818
 Gogea, Vasile 557
 Gogoncea, Lucia 405
 Goia, Vistian 608

- Goja, Anca 678
 Goldberg, Jonah 26
 Goldenberg, Jonah 35
 Goldiș, Alex 9, 10, 11, 59, 69, 87, 113,
 120, 129, 142, 149, 163, 180, 194,
 217, 238, 240, 246, 252, 281, 287,
 318, 324, 338, 345, 360, 367, 402,
 403, 441, 447, 459, 484, 485, 523,
 526, 565, 605, 611, 686, 703, 746,
 760, 786, 798, 808, 840
 Golea, Claudia 556
 Golescu, Dinicu 349
 Golitsiso, Petros 349
 Golopenția, Anton 82
 Golopenția, Sanda 738
 Goma, Paul 47, 119, 632, 713, 745, 764,
 850
 Gombrowicz, W. 197, 321
 Gombrowicz, Witold 415, 542
 Gorczyca, Mariana 631, 651
 Gorczyca, Marina 393
 Gordimer, Nadine 23
 Gorzo, Dumitru 211, 238
 Gorzo, Iulia 642
 Grad, Sorin Mihai 528
 Grad, Sorin-Mihai 379
 Grama, Iancu 423, 540
 Grapini, Leo-Iosif 843
 Grass, Günter 83, 168, 401
 Grati, Aliona 420
 Grauenfels, Adrian 25
 Grazia-Dima, Simona 415, 454
 Grădinaru, Dan 51
 Grădinaru, Lidia 432
 Grăsoiu, Doina 540
 Grăsoiu, Liviu 471
 Grău, LÎna 580
 Greimas, A.J. 242
 Gribben, Alan 2
 Grigor, Andrei 31, 379, 770
 Grigore, Magda 847
 Grigore, Rodica 50, 387, 402, 405, 429,
 453, 529, 614, 617, 649, 735, 763,
 803
 Grigorescu, Dan 105
 Grigorescu, Ioan 503
 Grigurcu, Gh. 15, 49, 388, 469, 497, 508,
 515, 850
 Grigurcu, Gheorghe 3, 103, 132, 387,
 395, 396, 422, 433, 456, 474, 478,
 486, 503, 504, 505, 511, 512, 513,
 524, 530, 531, 532, 536, 548, 554,
 555, 582, 593, 619, 634, 663, 674,
 692, 693, 707, 711, 714, 739, 749,
 761, 769, 784, 819, 829, 850
 Grosu, Anatol 592
 Grosu, Jean 588
 Groșan, Ioan 6, 26, 28, 42, 139, 243,
 392, 407, 420, 495, 545
 Groșescu, Ion 312
 Groza, Liviu 639
 Gruber, Corina 748
 Gruia, Lucia 631
 Grunberg, Aron 256
 Guénon, René 130
 Guga, Romulus 402, 675
 Guga, Silviu 507, 832
 Gulea, Dan 689
 Gumiliov, Nikolai 321
 Gura, Elena 513
 Gurău, Constantin 519, 719
 Gurian, Sorana 343, 348
 Gusti, D. 82, 651
 Gusti, Dimitrie 266
 Guțan, Ilie 60
 Guțu, Valentin 818
 Gvozdenovici, S'avomir 166
 Gvozdenovici, Slavomir 479, 568
 György, Petri 133
 Gyr, Radu 239
 Gyuresik, Ilie 639
 Gyuresik, Margareta 754
 Gyuris, Adalbert 529
- ## H
- Hadârcă, Ion 689, 744, 833
 Hamdani, Salah al 227

Handoca, Mircea 63, 401, 440, 461, 836
 Hanea, Maria Raluca 540
 Hanganu-Bumbăcescu, Doina 717
 Harmis, Daniil 321
 Haș, Petru H. 61
 Haș, Petru M. 398, 520, 557, 675, 676, 832
 Hațiegan, Anca 11, 89, 449, 569
 Hațieganu, Horia 26
 Havel, Václav 438
 Hawles, John 542
 Hayon, Dan 408
 Hăulică, Dan 115, 278
 Hâncu, Damian 624
 Hârlav, Constantin 293, 591
 Hechter, Iosif 378
 Heitmann, Klaus 379
 Hekmann Negrescu, Marlen 436
 Heliade-Rădulescu, I. 382
 Helidade Rădulescu, Ion 167
 Henri Rocquet, Claude 721
 Hensher, Philip 25
 Herciu, Dan 411
 Herescu, N.I. 634
 Hergheliegiu, Toma 688
 Hermeziu, Cristina 76, 213
 Herseni, Traian 82
 Herțen, A.I. 25
 Hesse, Herman 36
 Hesse, Hermann 671
 Hobana, Ion 463
 Holban, Anton 44
 Holban, Ioan 24, 140, 348, 387, 389, 423, 469, 471, 503, 549, 551, 582, 583, 586, 634, 637, 664, 708, 739, 784, 820
 Holbea, Daniel 514, 608
 Horasangian, Bedros 268, 320, 657, 781
 Horea, Ioana 765
 Horea, Ion 158, 497
 Horia, Vintilă 152, 298
 Horodincă, Georgeta 64
 Horvat, Săluc 436
 Hossu-Longin, Lucia 575

Houellebecq, Michel 474
 Houllebecq, Michel 797
 Hrisoverghi, Alexandru 283
 Huidobro, Vicente 757
 Hulubaș, Adina 738
 Hurezeanu, Emil 545
 Hurezeanu, Mihai 794
 Husti-Răduleț, Constantin 124
 Hutcheon, Linda 725
 Hutopilă, Andrei 348

I

Iablonski, Doru 635
 Iacob, Adriana Claudia 659
 Iacob, Marius-Gabriel 665
 Iacob, Niculina 273, 437
 Iacob, Olimpia 693, 744
 Iamandi, Petru 482
 Iancu, Carol 567
 Iancu, Dan 767
 Iancu, Marcel 414
 Iancu, Marin 98
 Iancu, Medeea 230, 260, 712, 772, 802, 841
 Iancu, Vasile 426, 744
 Iancu, Victor 794
 Ianculescu, Heliana 501
 Ianoși, Ion 141, 467, 783
 Ianoși, Janina 466
 Ianovi, Radu 312
 Ianuș, Marius 103, 272, 310, 840
 Iarca, Iulia 23, 72, 188, 278
 Iaru, Florin 17, 27, 75, 122, 202, 227, 228, 255, 306, 540, 721, 777, 804
 Ibrăileanu, Garabet 472
 Iepure, Diana 772
 Ierunca, Virgil 75, 158, 182, 377, 440, 525, 699
 Igna, Vasile 278
 Ignat, Nestor 807
 Ilea, Ana-Domnica 717
 Ilea, Letiția 62, 458, 592
 Ileni, Andrei 772

- Ilf, Ilia 92
 Ilie, Constantin 469, 536
 Ilie, Emanuela 390, 425, 471, 505, 535,
 550, 585, 620, 636, 666, 692, 710,
 741, 786, 788, 821, 851
 Ilie, Ioana 289
 Ilie, Zanfîr 472
 Ilieșiu, Petru 395
 Ilieșu, Petru 166, 532, 540, 561, 581, 680
 Ilin, Ilinca 400
 Ilin, Stancu 293
 Ilinca, Carolina 98
 Iliș, Florina 561
 Ingarden, Roman 488
 Ioan, Casandra 514
 Ioana, Nicolae 103, 731
 Ioan-Franc, Valeriu 379
 Ioanid, Doina 282, 394, 420, 489, 552
 Ioanid, Radu 21
 Ion, Nicolae 370
 Ionaș, Anda 705
 Ionașcu, Constantin 536
 Ionescu, Al. Th. 591, 847
 Ionescu, Andrei 64, 73, 131, 155, 241,
 851
 Ionescu, Cornel Mihai 456
 Ionescu, Corneliu Mihai 467
 Ionescu, Dana G. 2
 Ionescu, Diana 1
 Ionescu, Eugen 20, 48, 117, 184, 343,
 357, 365, 455, 460, 605, 622, 685
 Ionescu, Eugen G. 307
 Ionescu, Gelu 20, 408
 Ionescu, Marieva 190
 Ionescu, Marieva Cătălina 248, 280
 Ionescu, Mircea M. 166, 568
 Ionescu, Nae 35, 81, 189, 516, 535
 Ionesei, Ana 607
 Ionică, Lucian 517
 Ionică, Naomi 391, 457
 Ionoaia, Lavinia 721
 Iordache, Emil 731
 Iordan, Iorgu 2, 255, 518, 806
 Iorga, Nicolae 321, 727
 Iorgulescu, M. 830
 Iorgulescu, Mircea 25, 40, 49, 50, 51, 61,
 88, 172, 197, 201, 216, 224, 230,
 238, 276, 293, 312, 337, 368, 394,
 442, 484, 495, 571, 582, 583, 603,
 651, 704
 Iosif, Marius 392, 396, 596, 714
 Iova, Gheorghe 429
 Iovănel, Mihai 9, 11, 12, 13, 78, 95, 114,
 120, 129, 137, 142, 186, 201, 210,
 276, 277, 297, 305, 310, 331, 338,
 345, 359, 382, 404, 468, 770, 842
 Irimia, Florin 181, 678
 Irimia, Mihaela 284
 Ishiguro, Kazuo 457, 722
 Ispas, Cristina 272
 Ispas, Sebastian 108
 Ispirescu, Mihai 730
 Istrate, Gheorghe 203
 Istrati, Istrati 493
 Istrati, Panait 168
 Istria, Dora d' 572
 Iuga, Nora 6, 9, 33, 93, 151, 168, 290,
 378, 394, 421, 442, 443, 522, 552,
 561, 599, 626, 678, 773, 799
 Ivana, Dragoș 284
 Ivanovici, Victor 349
 Ivasiuc, Alexandru 793
 Ivașcu, G. 159, 632
 Ivașcu, George 240, 369, 576
 Ivănceanu, Vintilă 609, 698
 Ivănescu, Cezar 15, 83, 113, 216, 227,
 384, 421, 424, 495, 553, 635, 812
 Ivănescu, Dumitru 113
 Ivănescu, Emil 468
 Ivănescu, G. 606
 Ivănescu, Gh. 518
 Ivănescu, Ivănescu 704
 Ivănescu, M. 551
 Ivănescu, M. 216, 534
 Ivănescu, Mircea 15, 80, 96, 138, 240,
 333, 373, 442, 468, 482, 483, 484,
 519, 552, 588, 617, 661, 664, 687,
 746, 767

Izbășescu, Gheorghe 428, 609
Izverna-Tarabac, Irina 468

J

Jaccard, Roland 91
Jacquier, Henri 589
Jakab, Andreea 674
Jankélévitch, Vladimir 516
Janosi, Jeanina-Maria 141
Jardin, Alexandre 280
Jeanrenaud, Magda 31
Jebeleanu, E. 133
Jebeleanu, Tudor 202
Jela, Doina 528
Jelescu, Dan 440
Jesih, Milan 417
Jichici, Andrada 453
Jicu, Adrian 401
Jinga, Nicolae 79
Jivkovici, Mirko 639
Jónás, Dénes 106
Jørgensen, Radu 794
Joyce, James 90, 307
József, Lukács 651
Jucu-Atanasiu, Lucia 719
Judt, Tony 115
Jurca Rovina, Ion 719
Jurcan, Alexandru 678
Jurcă, Ștefan 398
Jurma, Gheorghe 401, 481
Jutea Bădescu, Marie-Jeanne 401
Jutrin, Monique 147

K

Kadare, Ismail 168
Kafka 672
Kanterian, Edward 69, 409, 613
Karizoni, Katerina 349
Karnoouh, Claude 78, 129, 137, 151,
216, 317, 360, 649
Kawabata, Yasunari 130, 457, 498
Kazantakis, Nikos 141, 181, 529

Kenereș, Adina 613
Khadra, Yasmina 148
Kidder, Richard Thomas 464
Kindred, Dave 5
Kinsky, Esther 559
Kirileanu, G. T. 24, 307
Kirileanu, G.T. 266
Kiropol, Miron 387, 469, 746, 828
Kiș, Danilo 479
Kocsis, Francisko 431
Koestler, Arthur 848
Kojève, Alexandre 739
Komartin, Claudiu 13, 103, 148, 290,
402, 429, 552, 773, 799, 825
Konstantinovič, Radivoje 379
Kottler, Peter 719
Kovács, Albert 311
Kristeva, Julia 663
Kristof, Agota 670
Kuciuk, Ardian-Christian 669
Kundera, Milan 177, 625, 642, 662
Kușner, Boris 321
Kyčyku, Kopi 783

L

Laclos, Choderlos de 27
Lahouar, Fredj 587
Laichoubi, Mohamed 809
Lalescu, Traian 719
Lampedusa, Giuseppe Tomasi di 349
Landén, Dorina Brândușa 749
Landro, Luis 145
Langa, Tertulian 451
Lapedatu, Al. 634
Lari, Leonida 362
Lascăr, Bogdan 115
László, Bogdán 133
László, L. Simon 133
Latiș, Vasile 399
Laurențiu, Dan 421
Lavric, Sorin 4, 12, 115, 427, 456, 585
Lavric, Sorin 568
Lawrence, D. H. 432

Lazăr, Florin 839
 Lazăr, Traian D. 727
 Lazu, Ion 815
 Lazurca, Marius 400
 Lăcătuș, Daniel 491
 Lăsconi, Elisabeta 11, 21, 121, 455, 532,
 617, 691, 768, 849
 Lăzărescu, Florin 463, 484, 518, 561,
 742
 Lăzăroniu, Mircea 332
 Lănă, George 837
 Leac, V. 306, 552, 623, 750
 Leac, Vasile 400
 Leahu, Nicolae 420, 451, 453, 833, 835
 Lefter, Bogdan Lefter 394
 Lefter, Ioan Bogdan 122
 Lefter, Ion Bogdan 25, 188, 202, 240,
 355, 378, 408, 421, 456, 487, 534,
 536, 619, 691, 693, 694, 733, 813
 Lehau, Nicolae 406
 Leiris, Michel 542
 Leizeriuc, Anca-Narcisa 802
 Leonte, Carmelia 426, 612
 Leopold, Ferdinand 160
 Lepădatu, Liana 460
 Lepădatu, Valentin 591
 Lepuș, Miruna 220
 Leray, René 809
 Leschian, Vasile 514
 Lesnea, G. 310
 Lesnea, George 588
 Lessing, Doris 1, 168, 368
 Lévinas, Emmanuel 516
 Levițchi, Leon 588
 Lică, Viorel 144
 Liebhart, Franz 597
 Liiceanu, Aurora 392, 532, 618
 Liiceanu, G. 711
 Liiceanu, Gabriel 89, 103, 377, 393, 394,
 420, 438, 670, 719
 Lillin, Andrei A. 759
 Linscott Ricketts, Mac 440
 Linscott Ricketts, Marc 7
 Lipatti, Dinu 376
 Lipcanu, Bogdan 457, 472, 505, 514,
 607
 Lipovan, Viorel Ovidiu 289
 Lipovanu, Ioana 278
 Lis, Bogdan 579
 Litzica, Dina 279
 Livescu, Cristian 387, 389, 423, 470,
 504, 549, 584, 635, 665, 709, 740,
 785, 820
 Liviu Ioan Stoiciu 827
 Livșiț, Benedikt 321
 Llosa, Vargas 1
 Lobo Antunes, Antonio 116, 195, 600
 Lodge, David 446
 Lodoabă, Laurian 482
 Login, Luminița 379
 Login, Nicolae 379
 Logreșteanu, Florin 546
 London, Jack 55
 Lotreanu, Ion 534
 Lovinescu, Dana 491
 Lovinescu, Monica 75, 158, 438, 525,
 615, 727
 Lovinescu, Vasile 41
 Lowry, Malcolm 542
 Lozneanu, Gabriela 177
 Luca, Gherasim 494
 Lucaci, Liviu 210
 Lucaci, Sorin 455, 519, 606, 650, 717
 Lucaciu, Ileana 508
 Lucaciu, Marcel 535, 693
 Lucăcel, Flaviu 646
 Lucescu-Boutcher, Arta 695
 Ludușan, Ana 384
 Lumumba, Patrice Emery 714
 Lungu, Alexandru 761
 Lungu, Dan 44, 99, 100, 123, 463, 480,
 518, 561, 565, 742, 799
 Lungu, Eugen 418, 661, 833
 Lungu, Mirela 716, 753
 Lupan, Anamaria 447, 489
 Lupan, Radu 90, 815
 Lupasco, Stéphane 26, 638
 Lupaș, I. 634

Lupaș, Ioan 651
 Lupașcu, Ștefan 564
 Lupei, Amalia 797
 Lupescu, Silviu 613
 Luyten, Ana 371
 Lynch, Enrique 400
 Lyotard, François 684

M

Macadan, Eliza 505
 Macedonski 124
 Maci, Mihai 832
 Macovescu, G. 159
 Macrea-Toma, Ioana 460
 Macrea-Toma, Oana 394
 Macrinici, Radu 166, 568
 Madosa, I. 654
 Madritsch Marin, Florica 272
 Maftai, Mara Magda 734
 Magiaru, Daniela 123, 247, 320, 536,
 683, 844
 Magu, Lazăr 410
 Mahoney, Daniel 340
 Mailat, Maria 384
 Maioreescu, Titu 90
 Maistre, Xavier de 91
 Makine, Andrei 290
 Malamen, Iolanda 623, 776
 Malița, Liviu 601, 644, 652
 Malița, Mircea 663
 Malomfălean, Laurențiu 171, 186, 209,
 224, 230, 276, 286, 292, 304, 310,
 324, 353, 367, 527
 Manasia, Ștefan 13, 173, 247, 290, 327,
 398, 479, 507, 684
 Mancaș, Mihaela 241
 Mandelștam, Osip 528
 Mandeștam, Osip 321
 Mandinescu, Sergiu 159
 Manea, Cella 356
 Manea, Norman 31, 69, 96, 148, 264,
 276, 294, 355, 393, 409, 441, 442,
 443, 486, 599, 608, 612, 613, 632

Manea, Raluca 294
 Manguileu, Mariana 141
 Manilici, Călin 591
 Maniu, Iuliu 52
 Maniu, Leonida 505
 Manolescu, Andrei 6, 46, 47
 Manolescu, Florin 142, 152, 305, 538,
 743, 772
 Manolescu, Ion 140, 319, 321, 322, 397,
 605, 702, 741
 Manolescu, Maria 12, 151
 Manolescu, N. 385
 Manolescu, Nicolae 2, 3, 17, 28, 42, 75,
 152, 199, 243, 262, 274, 290, 295,
 400, 418, 425, 442, 456, 457, 489,
 496, 571, 647, 671, 674, 718, 817,
 847, 851
 Manor, Riri Sylvia 694
 Manta-Tăicuțu, Valeria 550
 Manu, Leonida 587
 Manzone, Bruno 251
 Manzoni, Bruno 557
 Marcoș, Ion 132
 Marcu, Al. 81, 82, 634
 Marcu, Alexandru 4
 Marcu, Emilian 499, 665, 709
 Marcu, Luminița 40, 54, 122, 248, 372,
 624, 812
 Marcu-Pandrea, Nadia 354
 Marcus, Eduard 567
 Marcus, Solomon 59, 279, 327, 663,
 719, 769, 792, 843
 Mareș, Clara 648
 Mareș, Doru 306
 Mareș, Nicolae 35, 406, 444, 449, 455,
 533, 664, 685, 717, 839
 Mareș, Radu 166, 180, 392, 402, 423,
 444, 462, 466, 535, 577, 581, 720,
 842
 Marga, Andrei 490, 779
 Marginai, Ioan 273
 Mária, Albert 688
 Marian, Boris 506
 Marian, Marian 814

Marian, Rodica 443, 541
 Marias, Javier 73
 Marin, Daniel D. 710
 Marin, Mariana 188, 202, 578
 Marin, Mirela 638
 Marina, Lucian 537
 Marin-Barutcieff, Silvia 489
 Marinca, Viorica 491
 Marineasa, Viorel 400, 401, 482, 561,
 600, 679, 682, 722, 794, 838
 Marinescu, Angela 23, 226, 288, 429,
 622, 626, 733
 Marinescu, Aurelia 37, 221
 Marino, A. 457
 Marino, Adrian 11, 96, 105, 392, 415,
 420, 439, 457, 504, 545, 619
 Márquez, Gabriel García 1
 Márquez, Gabriel García 246
 Martin, Mircea 114
 Martin, Angela 9, 20, 42, 149, 195, 225,
 264, 286, 851
 Martin, Gerald 246, 790
 Martin, Matei 6, 28, 301
 Martin, Mircea 15, 88, 104, 107, 152,
 322, 331, 400, 418, 429, 441, 456,
 457, 519, 693, 847
 Martinescu, Pericle 261
 Maru, Aura 421
 Matcovschi, Dumitru 577, 833
 Matei Gherman, Corina 470
 Matei, Alexandru 142, 145, 402, 404,
 485, 845
 Matei, Andrei 319
 Matei, Daniela 241
 Matiuț, Ioan 400
 Matus, Adrian 448, 524, 685
 Matute, Ana Maria 90
 Mause, Lloyd de 506
 Mavrodin, Irina 248, 387, 388, 422, 468,
 502, 548, 581, 633, 652, 662, 707,
 738, 784, 819
 Maxa, Florin 489
 Maxy, M.H. 494
 Mazilescu, Virgil 255, 306, 442
 Măcelaru, Carmen Manuela 624
 Măcelaru, Manuela 507
 Măceșaru, Ciprian 558
 Măceșaru, Cristian 552
 Mălaicu Hondrari, Marin 386
 Mălaicu-Hondrari, Marin 188, 378, 393,
 420, 528, 623, 686, 828
 Mălăncioiu, Ileana 15, 113, 148, 395,
 413, 423, 569, 616, 635, 694, 787,
 821, 822, 847
 Mălin, Dumitru 434
 Măniuțiu, Mihai 335
 Mănucă, Dan 387, 389, 424, 470, 504,
 550, 584, 636, 665, 709, 740, 785,
 820
 Mărculescu, Diana 444
 Mărculescu, Sorin 103
 Mărginean, Ion 466
 Măcnea-Vetrișanu, Ioan 470
 Mândra, Vicu 492
 McCarthy, Cormac 642
 McEwan, Ian 46, 225, 240
 McLiam Wilson, Robert 21
 Mecu, Nicolae 32, 120, 293, 395, 789
 Mehedinți, Simion 651
 Melinescu, Gabriela 15, 294, 452, 606
 Merino, José Maria 379
 Merticaru, Mihai 423
 Metleaeva, Miroslava 577, 835
 Metzeltin, M. 811
 Metzeltin, Michael 778
 Mezdrea, Doina 496
 Mezdrea, Dora 93, 300
 Mezey Katalin, Azonaban 773
 Miłosz, Czesław 40, 735
 Miłosz, Czesław 197, 301, 638
 Michaux, Henri 166, 569
 Michnick, Adam 59
 Michnik, Adam 61, 92, 438
 Miclău, Paul 494
 Micleușan, Mitoș 313, 834
 Micu, Dumitru 320, 410, 606, 667, 698
 Micu, Mircea 412
 Micu, Oana 412

Micu, Samuil 437
 Mihaiu, Virgil 284
 Mihalache, Andi 489
 Mihalca, Irina Lucia 727
 Mihalcea, Alexandru 772
 Mihalcea, Octavian 712
 Mihali, Felicia 465
 Mihăescu, Gib I. 1
 Mihăescu, Haralambie 518
 Mihăeș, Mircea 534, 759
 Mihăieș, M. 554
 Mihăieș, Mircea 23, 62, 80, 103, 115,
 298, 400, 401, 499, 597, 598, 639,
 640, 679, 717, 719, 727
 Mihăieș, Mircea 4
 Mihăilă, Ileana 381, 571
 Mihăilescu, Călin Andrei 640
 Mihăilescu, Călin-Andrei 197
 Mihăilescu, Dan C. 36, 62, 76, 149, 390,
 394, 407, 451, 648, 673, 695, 743,
 772, 803
 Mihăilescu, Florin 446, 487, 523, 565,
 604, 645, 685, 724, 798, 840
 Mihăilescu, Vintilă 618
 Miheș, Marius 392, 395, 397, 435, 476,
 513, 514, 593, 675, 676, 716, 750,
 830
 Mihoc, Blaga 436
 Milca, Andrei 770
 Milea, Ioan 559, 763
 Milin, Miodrag 518, 600
 Militaru, Iulia 11, 43, 152, 395, 552
 Militaru, Petrișor 659
 Millet, Richard 79
 Miloș, Ion 597
 Milu-Vaideșegan, Anca 265
 Mincu, Marin 496, 659, 734
 Mincu, Ștefania 91, 166, 395, 658, 705
 Miran, Claudiu 557
 Mircea, Ion 152, 407, 418
 Mirciov, Rafael 600
 Mirianici, Draga 167, 569
 Mirodan, Alexandru 492
 Miron, Paul 23
 Mironescu, Doris 153, 557, 786
 Mishima, Yukio 88, 156, 457, 490
 Missir, Petru Th. 628
 Mitchievici, Angelo 5, 15, 140, 321, 397,
 438, 486, 523, 552
 Miticov, Dimitri 43, 566
 Mititelu, Christian 47
 Mitroi, Florica 812
 Mitu, Vasile 794
 Mizumschi, Anca 394, 585, 679, 733,
 769
 Mnilenovici, Cedomir 167, 569
 Moanță, Raluca 357
 Mocanu, Floricel 371
 Mocanu, Gheorghe 389, 504
 Mocanu, Igor 655
 Mocanu, Nicolae 726
 Moceanu, Ovidiu 557
 Mocuța, Gheorghe 152, 320, 400, 401,
 481, 517, 641, 763, 793, 831
 Modola, Doina 806
 Modreanu, Simona 391, 428, 474, 507,
 519, 553, 586, 587, 627, 639, 670,
 714, 745, 790, 824
 Moisil, Dan 470
 Moisil, Grigore 663
 Molcsan, Gabriella 578
 Moldovan Lircă, Florina Daniela 846
 Moldovan, Andrei 338, 461, 507, 608,
 613
 Moldovan, Ioan 13, 32, 392, 397, 505,
 507, 552, 693
 Moldovan, Paul 410
 Moldovan, Rareș 13, 166, 196, 273, 301,
 569, 581, 678, 840
 Moldovan, Vlad 400, 441, 448, 450, 483,
 519, 520, 797
 Moldovean, Andrei 403
 Moldoveanu, Maria 379, 779
 Moldoveanu, Monica 714
 Molnár, Vilmos 767
 Monciu-Sudinski, Alexandru 47
 Monora, Ion 561
 Monoran, Ion 540

Montbrial, Thierry de 380, 627
 Montoya, Myriam 227
 Mora, Ioan 401
 Morar, Ioan 320, 420
 Morar, Ioan T. 27, 255, 685
 Morar, Mihai 699
 Morar, Vasile 24, 613
 Morariu, Mircea 392, 397
 Morariu, Modest 570
 Moraru, Anatol 364
 Moraru, Christian 123, 417
 Moraru, Cornel 451, 800
 Moraru, Cristina 566, 608
 Moraru, Nicolae 181
 Moravia, Alberto 135
 Morărescu, Jeana 698, 734
 Moreau, Marcel 465
 Morin, Edgar 639
 Moroiu, Mihai 84
 Moroşan, Geta 425
 Morpurgo, Ioana 295
 Morrison, Donald 422
 Morrison, Toni 187
 Mosora, Anca Maria 11, 517
 Motroc, George 417
 Moţoc, Doru 56
 Moulessehoul, Mohammed 148
 Moutsopoulos, Evangelos 627
 Movilă, Sanda 348
 Mudure, Mihaela 148, 268
 Mugur, Florin 396, 497
 Mugur, Vlad 623
 Müller, Herta 294, 378, 392, 440, 687,
 772
 Muller, Stelian 120
 Müller, Stelian 607
 Muntean, Ironim 415
 Munteanu, Basil 251
 Munteanu, Bogdan 756
 Munteanu, George 704
 Munteanu, N.C. 27
 Munteanu, Nicolae 81
 Munteanu, Nicoleta 426
 Munteanu, Romul 105, 503

Munteanu, Ştefan 719
 Munteanu, Victor 739
 Muqaffa, Ibn al 356
 Murakami, Haruki 738, 758
 Murariu, Dorin 401, 517, 641, 793
 Murariu, Marilena 633
 Murăraşu, D. 813
 Mureşan, Ion 11, 16, 17, 37, 98, 103,
 166, 168, 376, 386, 397, 406, 419,
 432, 450, 523, 537, 552, 621, 658,
 804
 Mureşan, Mircea 52
 Mureşan, Valentin 828
 Mureşan, Vianu 520, 678
 Mureşan, Viorel 13
 Mureşan, Viorel 188, 361, 396, 687, 693
 Mureşanu, Ion 380
 Mureşanu, Marcel 261
 Mureşeanu, Marcel 487, 835
 Murnu, Maria Ana 417
 Muscalu, Ion 785
 Muste, Vasile 515
 Muşat, Carmen 95, 122, 153, 612
 Muşat, Ioana Cristina 699
 Muşat, Valentin Emil 698
 Muşina, Alexandru 87, 106, 171, 188,
 202, 340, 397, 515, 534, 552, 557,
 579, 623, 641, 646, 649
 Muşlea, Ion 239
 Muthu, Mircea 377, 444, 485, 491, 496,
 588, 710, 807
 Mutlu, Ayten 335

N

Naccarato, Annafrancesca 464
 Nache, Angela 557
 Nádas, Péter 556
 Nadeau, Maurice 165, 380, 541
 Nadotti, Maria 613
 Nagy, Imre 774
 Nainec, Jiųķ 612
 Naum, Gellu 15, 84, 86, 174, 524, 661,
 745

Nădejde, Sofia 571
 Năiduț, Petruța 284
 Nănău, Iulia 558
 Năstase, Liliana 26
 Năstase, Răzvan Mihai 91, 335, 364, 501, 579
 Neagoe, George 31, 40, 51, 78, 88, 96, 103, 113, 120, 129, 130, 142, 150, 156, 164, 172, 173, 179, 186, 194, 202, 209, 224, 231, 245, 246, 264, 282, 287, 293, 304, 317, 325, 338, 345, 346, 354, 360, 380, 588
 Neagoe, Nicoleta 326, 346
 Neagoe, Peter 469
 Neagoe, Vlad 114
 Neagu, Fănuș 104, 167, 168, 187, 373, 412, 567, 603, 704, 771
 Neagu, Fănuș 582
 Neagu, Floarea 63
 Neagu, Neagu 292
 Neagu, Olga 481
 Nechit, Irina 81, 408, 552, 736, 833
 Nechita, George 348
 Necula, Cristina 693
 Necula, Ionel 385, 544, 574, 586
 Nedelcea, Tudor 424
 Nedelciu, Mircea 255, 306, 379, 534, 664, 756
 Nedelcovici, Bujor 51, 637, 691, 711, 848
 Nedelcovici, Bujor 272
 Nedelcu, Octavia 519
 Nedelea, Gabriel 287
 Negoită, Constantin Virgil 787
 Negoită, Lucia 321, 449
 Negoită, Lucian 149
 Negoțescu, I. 525, 575, 807, 852
 Negoțescu, Ion 15
 Negoțescu, Ion 219, 589, 713, 736
 Negrea, Gelu 95, 557
 Negrescu, Dan 482, 517, 559, 560, 598, 754, 836
 Negrici, Eugen 11, 49, 70, 144, 149, 150, 226, 266, 292, 317, 345, 346, 355, 380, 390, 452, 456, 498, 515, 521, 565, 593, 610, 622, 798, 830
 Negru, Nicolae 580
 Nelega, Alina 689
 Nemerovschi, Cristina 173
 Nemoianu, Virgil 387, 388, 422, 456, 468, 502, 547, 569, 575, 591, 609, 633, 642, 662, 783, 818
 Nenciulescu, Marius 514
 Neuman, Victor 792
 Nica, Dana 784
 Niciporuc, Radu 735
 Nicoară, T. 423
 Nicolae, Emil 282
 Nicolae, Florina 252
 Nicolae, Gabriel Octavian 289
 Nicolae, Ioana 134, 447, 623, 804
 Nicolae, Liliana 8, 17, 199, 243, 274
 Nicolaescu, Brândușa 264
 Nicolaescu, Gheorghe 328
 Nicolau, Felix 52, 139, 186, 425, 448, 488, 522, 524, 550, 552, 565, 607, 683, 710, 721, 786, 796
 Nicolau, Irina 99
 Nicolau, Mircea 12
 Nicolescu, Basarab 380, 387, 388, 422, 423, 469, 503, 548, 564, 582, 628, 634, 638, 663, 707, 708, 739, 783, 819
 Nicolescu, Basarb 387
 Nicolescu, Cezar 472, 586, 587
 Nicolescu, Lelia 422, 473
 Niculescu Bran, Tatiana 151, 593
 Niculescu, Al. 251
 Niculescu, Alexandru 159, 334, 558, 610
 Niculescu, Luca 92
 Niculescu, Mihai 252
 Niculescu, Veronica 772
 Niculescu, Veronica D. 2, 827
 Niculescu-Mizil, Paul 805
 Nimigean, O. 42, 240, 393, 510, 598, 692, 742, 743
 Nimigean, Ovidiu 153, 420, 528, 567, 611

Nistea, Gabriel 334
 Nistor, Virgil 104
 Nișcov, Viorica 114, 540, 720
 Niță, Carmen 398
 Noailles, Ana de 458, 463
 Noica, Constantin 35, 53, 93, 300, 654, 736, 773
 Nothomb, Amélie 343
 Novac, Andrei 623
 Novac, Ruxandra 103, 840
 Nușfelean, Olimpiu 340, 505, 507, 667
 Nușfelean, Ovidiu 557

O

Oancea, Ileana 754
 Oancea, Viorica 17, 137
 Oancea-Raica, Claudia 713
 Obert, Franz 346
 Ocinic, Mirela 672
 Octavian, Tudor 271
 Odangiu, Carmen 759
 Odeanu, Anișoara 343, 348, 626, 754
 Odian, Ervant 744
 Odobescu, Al. 472
 Ofileanu, Liviu 828
 Oișteanu, Andrei 11, 52, 59, 123, 394, 408, 522, 577, 581, 851
 Oișteanu, Andrei 166
 Oksanen, Sofi 21, 507
 Olărașu, Dinu 794
 Olăreanu, Costache 104, 174, 534, 567, 604
 Oliva, Minerva 408
 Ologu, Mihai Ionuț 449
 Olteanu, A. Gh. 202, 346
 Olteanu, Gh. 32
 Olujici, Ivana 518
 Omilescu, Monica 612
 ONeil, Joseph 771
 Onică, Adrian 519
 Onicescu, Octav 663
 Onisei, Ana-Maria 2
 Onofre, Cristina 727

Onofrei, George 356
 Oppenheim, Lois 662
 Oprea, Alexandru 356
 Oprea, Evelina 402, 611
 Oprea, Marian 401, 480, 754, 793, 794
 Oprea, Marius 5, 295, 557, 576
 Oprea, Nicoale 97
 Oprea, Nicolae 391, 428, 555, 588
 Oprescu, Florin 498
 Oprescu, G. 82
 Oprescu, George 242
 Oprică, Ioana 617
 Oprina, Florin 738
 Oprina, Iuliana 738
 Opriș, Ioan 634
 Oprișan, I. 22, 31, 61, 78, 79, 239, 311, 426, 592
 Oprișor, Dumitru 719, 755
 Orage, Alfred R. 469
 Orășanu, Laurențiu 425
 Orian, Georgeta 489
 Orlea, Oana 306
 Ornea, Zigu 27, 551
 Ortiz, Ramiro 558
 Orwell, George 815, 848
 Osian, Aida 284
 Otten, Willem Jan 308
 Ottó, Orbán 763
 Ottó, Tolnai 133
 Oțetea, Andrei 33
 Oțoiu, Adrian 295, 648
 Oz, Amos 59, 159, 361, 685

P

Paasilinna, Arto 104
 Paicu, Alin 1
 Palaghia, Florentin 549
 Palanciuc, Luiza 751
 Paleologu Matta, Svetlana 548
 Paleologu, Al. 719
 Paleologu, Alexandru 37, 320, 425
 Paler, Octavian 217
 Palii, Marina 592

Palladi, Dacian 832
 Palma, Félix J. 169
 Palma, Felix J. 21
 Pamfil, Gabriela 518
 Pamuk, Orhan 1, 395
 Panaiteacu, P.P. 606, 634
 Pană, Sașa 494
 Pancu, Victor 369
 Pandrea, Pandrea 651
 Pandrea, Petre 123, 354, 360
 Pantea, Aurel 63, 98, 260, 320, 386, 398, 402, 450, 466, 812, 842
 Panța, Iustin 431
 Papadache, Frida 307
 Papadima, Liviu 7, 8, 144
 Papahagi, Marian 42, 251, 407, 519, 591, 839
 Papilian, Alexandru 713
 Papp, Nicoleta 453
 Papu, Edgar 589
 Papuc, Ion 427, 587, 669, 713, 744
 Papuc, Liviu 387, 391, 427, 473, 506, 587, 638, 639, 713, 744, 789, 823
 Parascan, Constantin 17, 427, 473, 506, 553, 587, 638, 669, 713, 744, 789, 823
 Paraschiv, Laura 592
 Paraschivescu, Dumitru Andrei 698
 Paraschivescu, M.R. 159
 Paraschivescu, Miron Radu 442, 446, 698, 743
 Paraschivescu, Radu 6, 7, 8, 57, 84, 135, 151, 362, 393
 Partene, Florin 379
 Paruit, Alain 440, 641
 Pascariu, Gabriel 56
 Pascaru, Mihai 53, 489
 Pascu, Ghiuri 407
 Pasincovschi, Mariana 764
 Pasternak, Boris 652
 Pastior, Oskar 522, 557
 Patapievici, H.-R. 11, 401, 409, 420, 497
 Patapievici, H.R. 52, 284
 Patapievici, Horia-Roman 139, 350, 395, 497
 Patraș, Andrei 453
 Patraș, Antonio 11, 153, 166, 186, 387, 401, 426, 472, 551, 568, 585, 637, 666, 667, 697, 743, 766, 786, 789, 823
 Patraș, Antonio 13
 Paulescu, Nicolae 21
 Pavel, Cătălin 438
 Pavel, Chivu 312
 Pavel, Dora 44, 240, 432, 444, 492, 505, 544
 Pavel, Eugen 265, 312, 563
 Pavel, Laura 746
 Pavel, Maria 784
 Pavel, Thomas 225
 Pavel, Toma 241, 456
 Pavelescu, Cincinat 273
 Pavelescu, Mihai Dan 657
 Pavese, Cesare 429
 Pavlovici, Constantin 651
 Pavlovici, Miodrag 479
 Pavnotescu, Roxana 631
 Păcurariu, Dumitru 685
 Păcuraru, Dumitru 623, 693, 773
 Părvulescu, Ioana 760
 Pătraș, Antonio 848
 Pătrașcu, Viorel 459
 Pătrășcan, Costel 226
 Pătrășcanu, Lucrețiu 219
 Păun, Florentin-Dan 428
 Păun, Paul 494
 Păunescu, Adrian 4, 54, 159, 438, 606
 Păunescu, Adrian 624
 Pârja, Gheorghe 436
 Pârvan-Jenaru, Dana 138
 Pârvu, Cristina 91
 Pârvu, Iustin 633
 Părvulescu, Ioana 12, 36, 37, 52, 131, 137, 152, 192, 276, 356, 394, 401, 404, 420, 732, 830
 Pecican, Ovidiu 132, 378, 387, 395, 427, 444, 446, 487, 488, 506, 523, 539, 552, 565, 567, 605, 623, 644, 645,

- 650, 665, 676, 684, 686, 725, 798,
799, 841
- Pecie, Ion 21, 24, 33, 51
- Pelmuș, Constantin 90
- Pendefunda, Liviu 427
- Perahim, J. 494
- Perciun, Mihaela 419
- Perec, Georges 15
- Perhald, Ariana 453
- Perian, Gheorghe 394, 402, 594, 611,
648, 842
- Perinaț Stancov, Liubincea 167
- Perinaț Stancov, Liubincea 569, 581
- Perjovschi, Dan 43, 147
- Perpessicius 15, 175
- Perquin, Ester Naomi 371
- Perșă, Dan 428
- Perța, Cosmin 354, 386, 491, 585, 623,
769
- Perța, Lucian 400, 406, 436, 450, 479,
515, 524, 557, 597, 608, 623, 649,
687, 758, 773, 835, 841
- Perțea, Cosmin 23
- Pervain, Iosif 801
- Pervolovici, Eva 46
- Pessoa, Fernando 233, 318, 319, 763
- Petcu, Tudor 718, 783
- Petculescu, Vasile 687
- Petean, Mircea 174, 407, 465, 490, 555,
604, 702
- Péter, Demény 133
- Péter, Rácz 133
- Petraș, Cristina 784
- Petraș, Irina 14
- Petraș, Irina 69, 87, 97, 152, 157, 278,
376, 383, 459, 485, 517, 563, 601,
694
- Petre, Daniel-Silvian 794
- Petrea, Ileana 479
- Petrescu, Cezar 362
- Petrescu, Cornelia 428
- Petrescu, Ioana Em. 377, 424, 591
- Petrescu, Liviu 320, 456, 591
- Petrescu, Lucian 837
- Petrescu, Lucian P. 641
- Petrescu, Olivia 498
- Petrescu, Radu 44, 104, 174, 442, 604,
648, 739
- Petrescu, Răzvan 152, 437, 463, 517,
518, 561, 720
- Petrescu, Vladimir 794
- Petreu, Marta 95, 106, 117, 149, 150,
324, 376, 535, 552, 556, 558, 578,
594, 611, 645, 697, 728, 764
- Petri, Adriana 592
- Petric, Gabriel 396, 453
- Petrica, Vasile 719
- Petridean, Ioana 159, 706
- Petroi, Dan 440
- Petroșel, Daniela 390, 425, 471, 505,
585, 636, 666, 710, 741, 786, 821
- Petrov, Evgheni 92
- Petrovici 4
- Petrușcă, Dan 664
- Piednoir, Vincent 91
- Pienescu, G. 14, 455
- Piersic jr., Florin 141
- Pilat, Dinu 34, 148
- Pillat, Dinu 298, 377, 393, 415, 637
- Pillat, Monica 393, 837
- Pinchon, Thomas 166
- Pintea, Ioan 384, 553, 733
- Pintilei, Gabriel 210
- Pinto-Bazurco, Ernesto 673
- Pirandello, Luigi 510
- Piru, Al. 334, 713, 813
- Pișcu, Dan 596
- Pișcu, Daniel 307, 510, 527, 623, 841
- Pișcu, Mirena Denisa 254
- Pituș, Gheorghe 601
- Pițu, Luca 157, 512, 830
- Pîtea, Viorica 221
- Plath, Sylvia 419
- Platon, Alexandru-Florin 578
- Platon, Mircea 387, 473, 628
- Pleșa, Dan 372, 777
- Pleșea, Gabriel 766
- Pleșu, Andrei 12

Pleșu, Andrei 6, 7, 16, 27, 36, 44, 65, 75,
 92, 134, 183, 326, 342, 420, 432,
 656, 773, 831
 Ploscaru, Dorin 635, 649
 Plumelle-Urbe, Rosa Amelia 714
 Poantă, Petru 42, 132, 441, 519, 589,
 775, 794, 852
 Podoabă, Virgil 402, 433, 595, 596, 613,
 677, 842
 Poenar, Horea 746
 Pogăceanu, Dorina 688
 Pohilă, Vlad 577
 Pojoga, Vlad 592
 Politkovskaia, Anna 657
 Polonskaia, Elizaveta 652
 Pop Bica, Ioan 465
 Pop Corniș, Marcel 597
 Pop, Anamaria 678
 Pop, Doru 538
 Pop, Ioan Aurel 195, 778
 Pop, Ioan Es. 33, 139, 209, 238, 307,
 386, 510, 552, 614, 623, 750, 804,
 813, 846
 Pop, Ioan F. 772
 Pop, Ion 11, 15, 42, 152, 203, 378, 394,
 400, 418, 441, 443, 444, 445, 456,
 457, 470, 483, 486, 490, 496, 508,
 519, 526, 534, 541, 601, 605, 606,
 646, 682, 687, 690, 693, 725
 Pop, Ion Es. 771, 840
 Pop, Lucian 1
 Pop, Simona Maria 457
 Popa Homiceanu, Vasile 503, 584
 Popa, Constantin M. 407
 Popa, Daniela 411, 592
 Popa, Doina 416
 Popa, Dumitru Radu 599, 619, 648
 Popa, Florentina 468
 Popa, George 389
 Popa, Hristina E. 762
 Popa, Marian 667
 Popa, Mircea 436, 462, 481, 606, 607,
 625, 775
 Popa, Nicolae 833
 Popa, Simina 75
 Popa, Vasko 506, 555, 597, 608, 660
 Popa, Victor Ion 5
 Popa, Violeta 569
 Popa; Mircea 97
 Pop-Corniș, Marcel 115, 561, 639, 759
 Pop-Curșeu, Ioan 441, 445, 483, 524,
 603, 687, 725, 746, 766, 799, 841
 Pop-Curșeu, Ștefana 568
 Pop-Curșeu, Ștefania 646
 Popescu, Adina 6
 Popescu, Adrian 15, 105, 143, 150, 428,
 436, 441, 597, 601, 804
 Popescu, Alice 487
 Popescu, Bogdan 164, 188, 379
 Popescu, Bogdan O. 28, 47, 176, 184,
 221, 233, 260, 460, 481, 716, 777
 Popescu, Cristian 54, 331
 Popescu, Cristian Tudor 71
 Popescu, D.R. 104, 191, 729
 Popescu, Dan H. 615
 Popescu, Dumitru Radu 186, 462, 656
 Popescu, Nicoleta 754
 Popescu, Petru 446, 705
 Popescu, Răsvan 561
 Popescu, Simona 6, 74, 174, 261, 557,
 622, 626, 733
 Popescu, Sinziana 166, 568
 Popescu, Spiridon 473, 664
 Popescu, Theodor-Cristian 687
 Popescu, Titu 441, 488, 659, 799
 Popescu; Marian 508
 Popescu-Brădiceni, Ion 741
 Popeți, Eliana 453, 519
 Popișteanu, Ioan 133
 Popițiu, Oana 450
 Popovici, D. 52
 Popovici, Florin-Corneliu 802
 Popovici, Iaromira 6, 28
 Popovici, Iulia 153, 463, 518
 Popovici, Titus 64, 546
 Popovici, Vasile 759
 Pora, Mircea 403, 561, 598, 680, 754
 Porumb, Horea 450

Porumbeanu, Gheorghe 476
 Porumboiu, Corneliu 133
 Posada, Mihai 453, 590, 717, 835
 Postelnicu, Gheorghe 268
 Postelnicu, Ioana 348
 Potcoavă, Alexandru 643, 719
 Poukamissas, Georgios 779
 Precub, Eva 472
 Preda, Marin 14, 37, 76, 169, 322, 560,
 569, 615, 713
 Preda, Sînziana 838
 Preda, Sorin 14, 560, 748, 770, 780
 Predescu, Ion 673
 Prelipceanu, Nicolae 80, 131, 278, 355,
 386, 418, 454, 508, 531, 540, 601,
 693, 804, 849
 Presecan, Oana 442, 487, 521, 643, 644,
 685, 798, 841
 Pricăjan, Mircea 392, 435, 595, 677
 Pricop, Constantin 535, 689
 Pricop, Ion Gheorghe 635
 Pricop, Nicolae 620
 Prigogine, Ilia 382
 Proca, Alexandru 663
 Procopovici, Al. 606
 Prodan, Ofelia 231, 458, 671
 Protopopescu, Dragoș 713
 Pruteanu, George 777
 Pucă, Florin 534
 Puia-Dumitrescu, Daniel 14
 Puiu, Cristi 815
 Pumnea, Laura 87
 Purcaru, Alina 57
 Purcărete, Silviu 348, 619
 Puslojici, Adam 74, 759
 Puslojič, Adam 327, 703
 Pușcariu, Sextil 282, 606, 727, 813
 Pușcașu, Ana-Maria 601
 Pynchon, Thomas 47

R

Rachieru, A. D. 389
 Rachieru, Adrian Dinu 385, 387, 415,

496, 762, 781
 Rachieru, Adrian Dumitru 387, 389, 424,
 470, 504, 550, 584, 636, 665, 667,
 709, 741, 785, 821
 Racoviceanu, Sanda Ileana 189
 Rad, Ilie 81, 144, 492, 696
 Radof, Ștefan 115
 Radu, Alina 400, 679
 Radu, Rafila 635
 Raicu, Lucian 40, 48, 57, 75, 365, 385,
 394, 420, 456, 570, 666, 847
 Ralea, Mihai 82, 671
 Ralian, Antoaneta 3, 233, 279, 350, 588
 Rank, Otto 615
 Rapcea, Ana 816
 Ratzinger, Joseph 491
 Rațiu, Bogdan 762
 Rațiu, Emil 631
 Rațiu, Gabriel 804
 Rațiu, Simina 442, 797
 Rațiu, Simina-Elena 803
 Ravelstein, Abe 54
 Răcășan, Andrei 340
 Rădac, Iulia 566
 Răducea, Ioan 472
 Rădulescu, Cornelia 246
 Răduță, Viorica 620, 771
 Răileanu, Vitalie 653
 Răsuceanu, Andreea 247, 282, 684
 Rău, Aurel 203, 307, 441, 445, 449, 489,
 524, 564, 565, 686, 798, 840
 Rebreanu, Dan 462, 702
 Rednic, Simona 602
 Reghintovschi, Simona 720
 Regman, Cornel 96, 529, 591, 846
 Reocov, Alexandra 335
 Repciuc, Ioana 469
 Restrepo, Laura 246
 Revnic, Ioana 14, 832
 Ricoeur, Paul 377, 682
 Rigoni, Mario Andrea 461
 Ristea, Ana-Lucia 379
 Rivas, Manuel 325
 Robciuc, Vasile 738

Robert, Terente 455
 Robu, Cornel 591
 Robu, Ioan 626, 778
 Robu-Corcan, Cristian 252
 Rocquet, Claude-Henri 440
 Rogin, Theodor 635
 Rogobete, Daniela 601
 Rogozanu, Costi 252, 792
 Rolin, Olivier 587
 Roll, Stephan 494
 Roman, Andrei 384
 Roman, Petre 779
 Romanciuc, Dumitru 577
 Romanciuc, Vasile 833
 Romanescu, Ioanid 103
 Romilă, Adrian 390, 425, 471, 505, 551,
 585, 637, 664, 711, 742, 786, 822
 Rosenstock, Samuel 183
 Rosetti, Adina 65, 139, 457, 561, 599
 Rosetti, Al. 2, 606
 Rosetti, Alexandru 334
 Rosetti, Maria 571
 Rosetti, Radu 218, 279
 Rosetti, Th. 599
 Roșioru, Mădălin 36
 Roșu Bînă, Mihaela 437
 Roșu, Ionela 2
 Rotar, Gheorghe 505
 Rotaru, Andra 62, 92, 247, 837
 Rotaru, Andrei 623
 Rotaru, Ion 667
 Roth, Philip 6, 168, 818
 Rougemont, Denis de 41
 Rousseau, J.J. 382
 Roznoveanu, Mirela 132
 Rugu, Persida 608
 Ruíz Zafón, Carlos 468
 Ruja, Alexandru 401, 482, 517, 559, 561,
 599, 641, 683, 720, 755, 791, 794,
 837
 Rujea, Viorel 725
 Runcan, Miruna 601
 Runcanu, Marcel Constantin 462
 Rus, Ciprian 47

Rusan, Romulus 255, 342, 407, 433,
 436, 850
 Ruse, Andrei 135, 488
 Rushdie, Salman 47, 446
 Russel, Bertrand 307
 Russo, Gabriela 342
 Russo, Vlad 662
 Rusu, Ioan 273
 Rusu, Nicolae 420
 Rusu, Oana 655, 801
 Rusu, Rusu 777
 Ruști, Doina 42, 147, 151, 163, 393, 420,
 561, 566, 598, 691, 799

S

Sábato 490
 Sábato, E. 177
 Sábato, Ernesto 815
 Sabău, Liana 794
 Sadoveanu, Ion Marin 813
 Safta, Oana 11, 417, 654
 Sagan, Françoise 36
 Sahaghian, A. 744
 Saka, Serafim 577, 833
 Sala, Dan 594
 Sala, Marius 71, 255, 806
 Salazar, Danilo de 464, 694
 Salinger, J.D. 47
 Samman, Ghada 357
 Samyro, S. (Tzara, Tristan) 414
 Sánchez, Fernando 221
 Sandu, Ana Maria 6, 522, 551
 Sandu, Ana-Maria 28
 Sandu, Octavia 453
 Sanie, Silviu 664
 Saramago, José 138
 Saramago, José 55, 166, 569, 668
 Sarchizian, Aida 379
 Sarraute, Nathalie 633
 Sasu, Aurel 11, 71, 151, 156, 164, 174,
 545, 574, 839
 Sauciuc-Săveanu, T. 634
 Sava, Eleonora 648

- Sava, Nicolae 391, 428, 474, 507, 554, 714, 818, 825
- Savage, Sam 161, 518
- Savater, Fernando 91, 520
- Savitsky, Gabriela 794
- Savu, Tudor Dumitru 44
- Savu, Cornelia Maria 41, 148, 623
- Savu, Tudor Dumitru 462
- Savu, Violeta 750
- Săcuiu, Mihaela 365
- Sălăgean, Tudor 602
- Sălăjan, Vasile 462
- Sălcudeanu, N. 317
- Sălcudeanu, Nicoleta 31, 60, 88, 96, 216, 230, 317, 683, 830
- Săluc, Horviþh 514
- Sămânþă, Valentin 600, 682, 722
- Săndulescu, Al. 118, 376, 540, 696
- Săplăcan, Radu 384
- Săraru, Dinu 830
- Săsărman, Gheorghe 609
- Săuca, Daniel 606, 753
- Sâmpetean, Viorel 43
- Sângeorzan, Adrian 295, 685
- Sântimbreaan, Anca 694
- Sântimbreaanu, Mircea 348
- Sârbu, Ion D. 391
- Scarlat, Cristina 597, 641, 770
- Scarlat, Mircea 529
- Scheianu, Nicolae Păuna 211
- Scheler, Max 408
- Schenk, Christian W. 422, 592
- Schiop, Adrian 173
- Schirach, Ferdinand von 532
- Schlesak, Dieter 402, 613
- Schlink, Bernhard 177
- Schmitt, Carl 587
- Schmitt, Eric-Emmanuel 295, 417
- Schulz, Bruno 490
- Schwartz, Gh. 532, 546, 638
- Schwartz, Gheorghe 140, 271, 338, 393, 401, 478, 598, 635
- Scipione, Ileana 107, 177, 686
- Scriban, Eugenia 571
- Scruton, Roger 645
- Scurtu, Lucian 399, 507, 801, 837
- Scurtu, Nicolae 15, 242, 273, 644
- Sebastian, Mihail 4, 35, 189, 458
- Secheșan, Gheorghe 793
- Sela, Eran 613
- Selejan, Ana 132, 390, 770
- Semel, Nava 613
- Semenescu, Mara 724
- Semprun, Jorge 683
- Serb, Andreea 284
- Serediuc, Beatrice 453
- Seres, Alexandru 392, 399, 435, 436, 478, 511, 594
- Serghi, Cella 348
- Sexton, Anne 646
- Sfârlea, Alexandru 678, 720
- Shafran, Dan 735
- Shalev, Zeruya 59
- Shōnagon, Sei 284
- Sicoe-Tirea, Roxana 99
- Sijie, Dai 267
- Siméon, Jean-Pierre 449
- Simion, E. 248
- Simion, Eugen 10, 14, 21, 31, 32, 40, 49, 50, 60, 69, 70, 74, 79, 88, 95, 104, 120, 121, 122, 152, 156, 164, 165, 187, 194, 195, 202, 209, 216, 260, 266, 277, 287, 292, 304, 311, 318, 325, 331, 332, 337, 345, 379, 390, 443, 495, 512, 545, 548, 584, 639, 669, 674, 714, 742, 788, 812, 829, 847
- Simion, Ovidiu 615
- Simionescu, Cristian 15
- Simionescu, M.H. 104, 174
- Simionescu, Mircea Horia 163, 172, 373, 394, 534, 604, 648
- Simionescu, Mircea-Horia 582
- Simionescu, Nicoleta 411, 626
- Simiu, Emil 775
- Simon, Eugen 32, 40, 122, 143, 151, 164, 173, 305
- Simonescu, Cristian 88

Simonescu, Mircea Horia 567
 Simovici, Liubomir 479
 Simuț, Andrei 281, 442, 446, 486, 487,
 523, 725, 796, 840
 Simuț, Ion 32, 45, 121, 144, 392, 433,
 457, 476, 477, 478, 487, 515, 612,
 620, 667, 694
 Sin, Mihai 148, 466
 Sincu, Alexandru 532
 Sincu, Florica 83, 161
 Sion, Andreea 156
 Sitar-Tăut, Daniela 537
 Sîrbu, Otilia 570
 Sîrbu, Richard 838
 Slama-Cazacu, Tatiana 81, 260, 503
 Slavici, Ion 133
 Soare, Oana 379, 470, 770
 Soare, Oana 569
 Sobaru, Adrian 457
 Socu, Dan 97, 103, 105, 129, 513, 611
 Soljenițin, Al. 61, 340
 Soljenițin, Alexandr 493
 Someck, Ronny 203
 Sora, Mariana 453
 Sora, Mihai 328
 Sora, Simona 6, 8, 11, 28, 48, 57, 75, 84,
 110, 152, 177, 209, 214, 233, 234,
 256, 269, 274, 322, 328, 335, 343,
 365, 401, 641, 753
 Sorescu, George 342
 Sorescu, Marin 74, 247, 412, 704, 733,
 735, 805, 828
 Sorohan, Elvira 387, 388, 422, 468, 473,
 503, 548, 582, 633, 634, 663, 707,
 739, 784, 819
 Sorrenti, Ana Carmen 493
 Soviany, Octavian 12, 23, 78, 92, 97,
 290, 319, 367, 393, 477, 478, 487,
 488, 617, 692, 711
 Spahic, Ognjen 642
 Spahiș, Ognjen 625
 Spătaru, Indira 785
 Spătaru, Nicolae 418
 Spiridon, Cassian Maria 123, 387, 468,
 540, 581, 738
 Spiridon, Vasile 24, 166, 387, 400, 421,
 425, 470, 505, 515, 547, 550, 568,
 585, 636, 662, 665, 693, 710, 741,
 818, 821, 842
 Sprânceană, Vitalie 662
 Stahl, Henriette Yvonne 348
 Stamatu, Horia 548
 Stan, Adriana 11
 Stan, Apostol 395
 Stan, Constantin 42, 166, 393, 439, 536,
 568, 664, 697
 Stan, Nicolae 769
 Stan, Petruța 699
 Stanca, Dan 393, 550
 Stanca, Radu 15, 278, 509, 574
 Stanciu, Dan 6, 28
 Stancu, Costel 794
 Stancu, Marius Iulian 650
 Stancu, Marius-Iulian 367
 Stancu, Zaharia 13, 124, 181
 Stanislav, Cătălina 749
 Stanomir, Ioan 397, 523
 Stasiuk, Andrzej 642, 818
 Stauffe, Ludwig Adolf 138
 Stănciulescu, Mirela 138, 498, 678, 757
 Stănescu, Aurora 762
 Stănescu, Bogdan Alexandru 11, 87, 566,
 792
 Stănescu, Bogdan-Alexandru 59, 394,
 421
 Stănescu, C. 31
 Stănescu, Mircea 428
 Stănescu, Nichita 80, 158, 169, 320, 601,
 628
 Stănilă, Moni 453, 540, 585
 Stăniloae, Lidia 740
 Stăniloae, Dumitru 14, 813
 Stăniloae, Lidia 469
 Stănișor, Mihaela Gențiana 621
 Stănișor, Mihaela-Gențiana 124, 520
 Stăncel, Mircea 399, 514
 Stein, Gertrude 83
 Steinbeck, John 160

Steiner, George 152, 707
 Steiner, Rudolf 506
 Steinhardt, Ion 790
 Steinhardt, N. 384, 651
 Steinhardt, Nicolae 733
 Stelaru, Dimitrie 211
 Stepanov, Liubomir 600
 Stere, C. 203, 371
 Stevin, Silvestru 600
 Stîlpeanu, Larisa 225
 Stoenescu, George Virgil 139
 Stoenescu, Ștefan 104, 430
 Stoian, G. Bogdan 173
 Stoian, George 99
 Stoian, Mihai 730
 Stoica, Ionel 51
 Stoica, Octavian 306
 Stoica, Petre 15, 71, 96, 255, 300, 400,
 437, 517, 597, 680, 713
 Stoica, Sorin 463, 518
 Stoicescu, Alexa 256
 Stoicescu, Passionaria 737
 Stoiciu, Liviu Ioan 11, 23, 32, 40, 52,
 203, 381, 385, 414, 420, 426, 454,
 457, 504, 524, 531, 535, 536, 540,
 614, 621, 653, 694, 696, 772, 781,
 843, 850, 851, 852
 Stoicovici, Aleksandar 600
 Stoicovici, Alexandar 453
 Stoie, Nicolae 457
 Stoie, Sînziana Maria 431
 Stoleru, Irina 672
 Storing, Aurel 384
 Stratan, Emil 386
 Stratan, Ion 202
 Strătescu, Ion V. 73
 Streinu, Vladimir 433, 529
 Stroe, Mihai A. 382, 572, 654
 Stroe, Nicolae 508
 Stroescu Stănișoară, Nicoale 387
 Stroescu Stănișoară, Nicolae 389
 Strungar, Ghenadi 782
 Stuparu, Daniel 662
 Sturza, Cătălin 225

Suceavă, Bogdan 10, 393, 420, 435, 458,
 471, 518, 613, 632, 645, 666, 678,
 830
 Suceveanu, Arcadie 311, 418, 760, 833
 Suci, Adrian 233, 588, 632
 Suci, Antoaneta 444
 Suci, Antonela 489
 Suci, Emil 306
 Suci, Eugen 191, 248, 306, 623
 Suci, Titu 641
 Suci, Titus 793
 Suci, Viorel 794
 Susan, Lucian 509
 Swift 828
 Swift, Graham 287
 Sylva, Carmen 117
 Szocs, Geza 65
 Szöcs, Krista 592

Ș

Șabac, Alana 814
 Șandru Mehedinți, Tudora 175
 Șandru, Daniel 438
 Șepețean-Vasilu, Delia 145
 Șerban, Alex Leo 125, 131, 134, 135,
 350, 355, 515, 608, 754
 Șerban, Alex. Leo 815
 Șerban, Alexandru G. 638
 Șerban, Andrei 628
 Șerban, Andrei C. 592
 Șerban, Bogdan 108
 Șerban, Liuria 542
 Șerban, Robert 23
 Șerban, Robert 27, 41, 46, 47, 52, 166,
 199, 394, 400, 420, 430, 439, 440,
 452, 456, 479, 482, 518, 540, 552,
 557, 560, 561, 599, 600, 641, 647,
 677, 679, 680, 682, 684, 721, 722,
 755, 756, 791, 793, 794, 804, 838
 Șerbu, Valentin 259
 Șeuleanu, Ion 591
 Șevket, Yunus 745
 Șimonca, Ovidiu 632

Șinca, Rodica 672, 828
 Șiulea, Ciprian 75, 364
 Șlapac, Florin 792
 Șleahțișchi, Maria 418, 833
 Șora, Mariana 80, 108, 370, 836
 Șora, Mihai 251, 283, 388, 695, 751,
 753, 783, 784, 797, 808, 849
 Șorodoc, Adrian 16
 Ștef, Traian 52, 392, 396, 397, 400, 433,
 434, 450, 475, 478, 479, 507, 512,
 554, 593, 595, 596, 607, 665, 678,
 749, 751, 831, 832, 835
 Ștefan, Olga 443, 522
 Ștefan, Peca 210
 Ștefănescu, Alex 5
 Ștefănescu, Alex 52, 105, 122, 276, 383,
 394, 396, 434, 457, 465, 475, 495,
 536, 555, 593, 614, 671, 675, 695,
 715, 792, 830
 Ștefănescu, Ana 794
 Ștefănescu, Cecilia 561, 626
 Ștefănescu, Dorin 530, 631, 649, 764
 Ștefănescu, Florin 158
 Ștefănescu, I.D. 334
 Ștefănescu, Ioana 514
 Ștefoi, Elena 90, 248, 705
 Ștrempel, Gabriel 265
 Sușară, Pavel 370, 593, 632, 693

T

Tabac, Alexandru 736
 Tache, Simona 107
 Taleb, Othman ben 507
 Taloș, Ion 346, 760
 Talpalaru, Valentin 474, 507, 554, 586,
 638, 639, 790
 Tamaș, Ana-Maria 170
 Tamer, Zakaria 357
 Tartler, Grete 349, 428
 Tămaș, Christian 357
 Tănase, Iulian 632
 Tănase, Oana 108
 Tănase, Răzvan Mihai 421, 662

Tănase, Stelian 255, 306, 658
 Tănase, Virgil 382, 413, 575, 782
 Tănăsescu, Antoaneta 4, 65, 241
 Tănăsescu, Chris 408, 551, 558
 Tărățanu, Vasile 441
 Tărățeanu, Vasile 15
 Tăușan, Victoria Ana 182, 635
 Tăut, Ana-Maria 522
 Tăzlăuanu, Valentina 833
 Teleor, D. 239
 Teoc, Flavia 410
 Teodoreanu, Alexandru O. 75
 Teodoreanu, Ionel 75
 Teodorescu, Adrian 386
 Teodorescu, Adriana 498, 796
 Teodorescu, Bogdan 23, 31
 Teodorescu, Cristian 6, 7, 34, 561, 580,
 655
 Teodorescu, Virgil 572
 Teodorovici, Lucian 561
 Teodorovici, Lucian Dan 6, 278, 304,
 463, 484, 518, 666, 736, 742, 798
 Terian, A. 830
 Terian, Andrei 9, 11, 13, 20, 60, 87, 96,
 106, 144, 149, 165, 186, 320, 400,
 428, 487, 496, 515, 621, 693, 703,
 770
 Teuțișan, Călin 444, 746
 Theodorescu, Cicerone 159, 356
 Theodorescu, Răzvan 811
 Thira, Viorel 762
 Tihan, T. 524
 Timar, Cristina 402, 452, 611, 613, 762,
 800, 801, 802, 843, 844
 Timaru, Adelina 699
 Timoc, Cristea Sandu 754
 Timoceanu, Gabriel 794
 Tismăneanu, Vladimir 327, 401, 408,
 438, 516, 623, 639, 640, 677, 683,
 717, 757, 793, 815, 838
 Titel, Sorin 115, 385, 436, 561, 729
 Todeasă, Virgil 702
 Todoran, Eugen 759
 Todorov, Tzvetan 34

Tohănean, Roxana Adina 491
 Tohăneanu, G. I. 115
 Tohăneanu, G.I. 759
 Tolcea, Marcel 400, 437, 540, 561, 679, 791
 Toma, A. 299
 Toma, Florin 232, 393, 454, 456, 536, 617, 621, 693, 850, 851
 Toma, Sorin 299
 Tomas Tranströmer 749
 Tomescu Baci, Sanda 795
 Tomi, Nicolae Marian 587
 Tomoroveanu, Ilinca 508
 Tomozei, Gh. 334, 412
 Tomozei, Gheorghe 496
 Tomuş, Mircea 444, 709, 726, 838
 Tonegaru, Constant 401
 Torsan, Călin 167
 Toynbee, Arnold J. 776
 Trakl, G. 5
 Trakl, Georg 123
 Trandafir, Constantin 426, 620
 Tranströmer, T. 735
 Tranströmer, Tomas 300, 795
 Trencsényi, Balász 649
 Trifan, Călina 420, 648, 833
 Trifu, Sever 469
 Tronaru, Doinel 1
 Trost, Dolfi 572
 Trouli, Georgia 349
 Troyat, Henri (alia Lev Tarasov) 472
 Trufin, Ramona 54
 Tuchilatu, Liuba 362
 Tudor, Ruxandra 6
 Tudor, Țopa 148
 Tudor, Vasile 739
 Tudoran, Dorin 11, 14, 15, 114, 393, 420, 428, 435, 441, 533, 545, 616
 Tudoran, Radu 268, 361, 383
 Tudurachi, Adrian 424
 Tudurachi, Ligia 13, 167, 376, 394, 569, 585
 Tumanian, Paul 430, 705
 Tupa, Răzvan 165

Tupan, Ana Maria 414
 Tupan, Ana-Maria 572
 Turcea, Daniel 800
 Turcuș, Aurel 612
 Turcuș, Claudiu 442, 612, 613, 746
 Turtureanu, Nicolae 149
 Tzara 62
 Tzara, Tristan 183, 541
 Tzone, Nicolae 63, 636

T

Țarălungă, Eugenia 106, 434, 458, 489, 536, 621, 693, 772, 836
 Țăranu, Cornel 376
 Țărmure, Gavril 429
 Țâra, Vasile 719
 Țenchea, Maria 838
 Țepeneag, D. 44
 Țepeneag, D. 50, 447, 698
 Țepeneag, Dumitru 50, 70, 151, 175, 276, 295, 334, 380, 392, 435, 447, 463, 476, 477, 534, 617, 722, 723, 724, 728
 Țeposu, Radu G. 156, 255, 333, 335, 387, 407, 846
 Țion, Adrian 606
 Țirioi, Nicolae 759
 Țoiu, Constantin 15
 Țoiu, Constantin 35, 107, 140, 393
 Țone, Nicolae 326
 Țopa, Ovid 776
 Țucu, Cezar 424
 Țuculescu, Radu 166, 513, 568, 678, 716, 753
 Țugui, Pavel 11, 82, 120
 Țupa, Răzvan 631
 Țurcanu, Lucia 402, 451, 612, 648, 760
 Țurcanu, Radu 428
 Țurlea, Stelian 725
 Țuțea, Petre 343
 Țuțea, Petre 35
 Țuțuianu, Floarea 613, 840
 Țvetaeva, Marina 429

U

Ugreiș, Dubravka 519
 Ugresici, Dubravka 482
 Uiuiu, Alexandru 428
 Ujică, Andrei 8, 65, 417, 436
 Uleia, Liviu 532
 Ulici, Laurențiu 33, 42, 54, 182, 403, 519, 579, 690
 Ulițkaia, Ludmila 59, 342
 Ulmeanu, Radu 71, 620, 751
 un cristian 177, 289
 Ungheanu, M. 292
 Ungheanu, Mihai 805
 Ungureanu, C. 436, 471, 515
 Ungureanu, Cornel 42, 71, 88, 144, 149, 152, 300, 394, 400, 418, 436, 439, 440, 441, 457, 479, 499, 515, 517, 519, 557, 560, 561, 569, 585, 597, 611, 620, 639, 679, 680, 719, 753, 758, 774, 790, 793, 836, 842, 844
 Ungureanu, Corneliu 15
 Ungureanu, Dan 52
 Ungureanu, Horia 481
 Ungureanu, Irina 376
 Ungvári Zrínyi, Ildikó 689
 Updike, John 261
 Urcan, Ileana 541, 775
 Urcan, Ion 396
 Ureche, Diana 529
 Ureche, Diana Ioana 785
 Urechia, V.A. 472
 Urian, Tudore 421
 Urian, Tudorel 404, 457, 465, 695
 Uricariu, Doina 167, 393, 425, 708, 772
 Uricaru, Doina 582
 Uricaru, Eugen 495, 545
 Ursa, Mihaela 60, 247, 318, 332, 379, 462, 558, 641, 645, 746, 799
 Ursache, Magda 112, 384, 850
 Ursache, Petru 227, 427, 473, 545, 553, 639, 714, 744, 745, 790, 824
 Ursachi, Mihai 113, 167, 421
 Ursenco, Igor 340, 751, 832

Ușurelu, Culiță Ioan 276
 Ușurelu, Culiță Ion 851
 Utan, Tiberiu 599

V

Vacariu, Dumitru 389
 Vadim Tudor, Corneliu 159
 Vaida, Mircea 462
 Vaida, Sergiu 435
 Vaida-Voevod, Mircea 446
 Vainovski-Mihai, Irina 427
 Vakulovski, Alexandru 563
 Vakulovski, Alexandru 134, 445, 563, 564, 585, 643, 676, 799, 834
 Vakulovski, Mihai 313, 370, 394, 420, 563
 Vakulovski, Mihail 444, 564, 585
 val chimic 60
 Valerian, I. 107
 Vanca, Artemiu 479
 Vancea, Echim 424
 Vancea, Viola 599
 Vancu, Radu 13, 103, 104, 106, 113, 147, 283, 332, 380, 394, 403, 411, 420, 432, 510, 552, 585, 655, 693, 694, 786, 799
 Vanhese, Gisèle 463
 Vann, David 553
 Varga, Dragoș 147, 317, 411, 574, 588, 786
 Vargas Llosa, Mario 90
 Varia, Radu 266, 433
 Vartic, Ion 4, 107, 123, 378, 407, 409, 509
 Vartic, Mariana 151
 Vasilache, Simona 15, 283, 457
 Vasile Bîgiu, Lucian 472
 Vasile, Cristian 394, 540
 Vasile, Geo 548, 578, 668
 Vasilescu, Lucian 679
 Vasilescu, Mircea 1, 6, 28, 92, 249
 Vasilievici, George 496
 Vasiliu, Anca 488

Vasiliu, Lucian 387, 421, 505, 545, 553, 747
 Vasiliu, Luiza 7, 8, 28, 37, 212, 213, 290, 401
 Vass, Sonia 764
 Vatamaniuc, D. 589
 Vatamaniuc, Dimitrie 133
 Văcărescu, Elena 176, 463
 Văcărescu, Ioan Radu 80, 197, 428, 646
 Văcărescu, Ion Radu 432
 Vâlcan, Ciprian 124, 516, 615
 Vâlcan, Ciprian 400, 453, 511, 727
 Vâlceanu, Andreea 232
 Vârgolici, Teodor 12, 79, 97, 116
 Velea, Andrei P. 668
 Velea, N. 570
 Velicy, Jean 73
 Veroiu, Mircea 771
 Versavia, Vasile 481
 Veteranyi, Aglaja 772
 Veteranyi, Aglajei 378
 Veteranyi, Aglaya 464
 Vianu, Elena 774
 Vianu, Ion 7, 8, 11, 16, 42, 103, 149, 214, 312, 393, 420, 425, 520, 533, 539, 546, 613, 769
 Vianu, Tudor 82, 398
 Vică, Constantin 108, 684
 Vidican, Gheorghe 399, 434, 642, 678, 835
 Vidruțiu, Cristina 802
 Vieru, Grigore 211, 833
 Vieru, Mihai 514, 705
 Vieru, Nicolae 764
 Vieru, Sorin 455, 849
 Vighi, Daniel 56, 243, 398, 400, 401, 428, 463, 482, 518, 556, 561, 593, 600, 631, 642, 675, 682, 715, 794, 830
 Vila-Matas, Enrique 686
 Villanueva, Tino 682
 Vinea, I. 414
 Vintilă, Alelxandru Ovidiu 529
 Vintilă, Isabel 763
 Virgil, Adrian 592
 Vișan, Cristiana 75
 Vișan, Ruxandra 284
 Vișniec, Matei 167
 Vișniec, Matei 42, 52, 311, 348, 393, 420, 444, 569, 602, 626, 762, 768
 Vitanidis, Gheorghe 771
 Vîlcan, Gilda 755
 Vîrnav, Teodor 551
 Vlad, Al. 496
 Vlad, Alexandru 255, 295, 396, 402, 767, 840
 Vlad, Ion 196, 441
 Vlad, Vasile 98, 152, 418
 Vlada, Miruna 623, 626
 Vlasie, Călin 428, 847
 Vlasiu, Ion 15, 73, 140
 Vlașin, Gelu 241, 310, 585
 Vlădăreanu, Elena 103, 626, 840
 Vlădoiu, Daciana 120
 Vodă, Eugenia 34
 Vodă, Gheorghe 833
 Voica, Adrian 668
 Voiculescu, V. 651
 Voiculescu, Vasile 148
 Voinescu, Alice 417, 814
 Voinescu, Radu 488, 522
 Volceanov, George 133, 502, 569
 Volovici, Leon 356, 612
 Vona, Alexandru 468, 819
 Voncu, Răzvan 5, 45, 116, 172, 384, 414, 457, 466, 732, 812
 Vonnegut, Kurt 65
 Vornic-Cioran, Cătălina 670
 Voronca, Ilarie 6, 227, 494, 534, 567
 Vosganian, Varujan 74, 89, 103, 168, 308, 561, 804
 Vosganian, Vosganian 540
 Vraciu, Marina 814
 Vrânceanu, Alexandra 464
 Vulcănescu, Elena 712
 Vulcănescu, Mircea 4, 35, 81, 159
 Vulcănescu, Romulus 747
 Vulpescu, Romulus 588

Vultur, Ioan 481
 Vultur, Ioana Mihaela 763
 Vultur, Smaranda 401, 519, 600, 642,
 682, 719, 754, 838
 Vulturescu George, 623
 Vulturescu, G. 805
 Vulturescu, George 139, 470, 472, 497,
 607, 784, 805

W

Wemme, Eva Ruth 168
 Winton, Tim 164
 Wittgenstein, Ludwig 158
 Wittstock, Joachim 428
 Woolf, Virginia 490
 Wünenburger, Jean-Jacques 779

X

Xenopol, A.D. 809

Z

Zaciu, Mircea 97, 148, 434, 525, 591,
 724
 Zafiu, Rodica 2, 5
 Zaharia, Constantin 365
 Zaharia, Florina 623
 Zaicik, Olga 301
 Zalmora, Adrian 248
 Zamfir, M. 224
 Zamfir, Mihai 5, 44, 90, 454, 456, 530,
 616, 852
 Zamfiroiu, Lilian 251

Zanca, Andrei 402, 423, 428, 477, 479,
 524, 536, 588, 695, 762, 790, 824
 Zane, Tudor 577
 Zanfir, Ilie 713
 Zarifopol, P. 69
 Zarifopol, Paul 118
 Zarifopol-Illias, Christina 204
 Zăgrian, Emilia 592
 Zăinel, Emilia 758
 Zbârciog, Vlad 505, 711, 803
 Zdru, Eliza 1
 Zeca Buzura, Daniela 471
 Zeca, Daniela 389, 393, 402, 536
 Zeca-Buzura, Daniela 282
 Zegrea, Ilie Tudor 441
 Zelea Codreanu, Corneliu 34
 Zeletin, Ștefan 556
 Zelti, Yigru 340
 Zicher, Ștefan 166
 Zilber, Belu 654
 Zilieru, Horia (alias Gheorghe Iancu)
 389
 Zintz, Marin 762
 Zlotescu, Ioana 379, 613
 Zografi, Vlad 196
 Zoltán, Böszömenyi 439
 Zoltán, Franyó 597
 Zub, Alexandru 99, 387, 389, 423, 469,
 503, 548, 634, 663, 708, 739, 784,
 809, 819
 Zubașcu, Ion 73, 174, 360, 381, 449,
 454, 567, 582, 595, 694
 Zucca, Theodor Gher. 430
 Zweig, Ștefan 473